

TWEEHONDERDVIJF PAGINA'S DEBAT OVER HET ONDERWIJSBELEID

VEEL WERK

Dit nieuwe jaar, 1969, wordt voor de partij een jaar waarin heel veel werk aan de winkel is. De verkiezingen voor Provinciale Staten en Gemeenteraden werpen hun schaduwen vooruit. Zie Wiedek over... pag. 2.

BEROEPSOPLEIDING

Heeft het zin dat meisjes een beroepsopleiding gevolgd hebben? Een medewerkster, die op pagina 4 schrijft over het nijverheidsonderwijs voor meisjes, meent van wel.

GARANTIEKREDIET

Drs. G. B. Wielenga, directeur van het Centraal Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf, schrijft op pag. 5 over garantiekredieten voor het midden- en kleinbedrijf.

VERDER

Op pagina 6 Het beeld der vaders, Oude en nieuwe citaten. Op pagina 8. Lezers schrijven ons... en De week rond.

LUISTER

Op donderdag 9 januari a.s. is er een radio-uitzending van de Arjos van 18.20—18.30 uur.

BETALING

ABONNEMENTSGELD

Zoals u zult begrijpen, zijn wij verplicht met ingang van 1 januari j.l. het abonnementsgeld te verhogen van f 12,— tot f 14,— per jaar. Per halfjaar betekent dit dus een prijsstijging van f 1,—.

Deze verhoging is noodzakelijk geworden door de nog steeds voortschrijdende stijging van de kosten en met name ook door de invoering van de B.T.W.

Zoals bekend is de abonnementsprijs praktisch de kostprijs; vandaar dat de prijsstijging niet uit winst kan worden bestreden.

Vriendelijk verzoeken wij onze abonnees voor de betaling van het abonnementsgeld over het eerste halfjaar 1969 ten bedrage van f 7,— gebruik te maken van de stortings-acceptgirokaarten, die binnenkort door onze administratie worden toegezonden. Betalingen zonder gebruik te maken van deze kaarten vergen op het partijbureau administratief meer werk.

Wij vertrouwen er gaarne op, dat u er aan zult willen medewerken de betreffende werkzaamheden zo gering mogelijk te houden.

Van de abonnees, die ons een automatische giromachtiging hebben verstrekt, wordt in de loop van de maand januari f 7,— van hun girorekening afgeschreven voor het eerste halfjaar 1969.

OP het hoofd van minister Veringa en van zijn uitermate deskundige staatssecretaris Grosheide heeft met name de P.v.d.A. fractie haar fiolen van toorn uitgestort.

Enfin — het resultaat was tenslotte dat óók zij met de regeringsfracties mee voor de begroting 1969 hadden gestemd. Niettegenstaande de verworping (intrekking) van alle door hen ingediende moties.

Enige spanning in dit debat was nog wel het duel tussen de heer Tans en de liberale heer Vonhoff, door Tans aangeduid als een barokke engel. Niet vanwege de lieflijkheid van de woorden van Vonhoff. Deze betichting had meer betrekking op de omvang van zijn postuur. Dat was misschien niet onaardig gevonden — bij dat postuur was er bovendien een massa krullend hoofdhaar — maar dat grapje sloeg toch niet zo erg in bij de Kamer.

De heer Vonhoff had n.l. vinnig opgemerkt dat hij niet zo erg goed begrepen had waarom de P.v.d.A. stelde dat het bij de V.V.D. inzake het onderwijs „om de centen” alleen ging. Hij kaatste de bal terug door te verwijzen naar een stuk door de toenmalige minister van Financiën Vondeling getekend in 1965: op het stuk van onderwijs moest worden bezuinigd tot een bedrag van bijna 6 miljoen gulden. Zo zijn de heren van de oppositie, moest de heer Vonhoff hebben gedacht: als zij aan het bewind zijn, bezuinigen op onderwijsuitgaven; als zij in oppositie zijn: onverantwoordelijk aandringen op meer.

NUCHTER

Overigens was deze laatste gedachte ook al gesuggereerd bij een eerdere behandeling van de onderwijsbegroting. Na de felle aanzet van de heer Tans: „de beperking van de financiële ruimte door dit kabinet is voor ons onaanvaardbaar”. Die beperking is funest voor het onderwijs”, stelde de heer Veerman (A.R.) dat in elk geval ook bij de oppositie vaststaat dat de beide bewindslieden een sfeer van vertrouwen hebben weten te bereiken bij allen die met O. & W. te maken hebben. Dat vertrouwen berust in grote mate op de realiteitszin van de bewindslieden. En — vervolgde dr. Veerman — tot die realiteitszin behoort ook dat men toegeeft dat de middelen beperkt zijn en

Bij alle vernieuwingen die men zich voorstelt in het onderwijs te weeg te brengen is het goed zich voortdurend te realiseren dat de docent, de leraar en de onderwijzer de centrale figuur is waarmee het onderwijs en de vernieuwing daarvan staat of valt. Hij is het die uiteindelijk de vernieuwing tot stand brengt.

Daarom: verbeteringen bij wet voor te schrijven heeft weinig zin. Maar men dient aan het gehele onderwijzend personeel de vernieuwingen over te dragen door middel van een uitvoerig proces van cursussen, demonstratie en discussie.

En daarom zal een uitbouw van de pedagogische centra in de richting van regionale instanties op den duur niet kunnen worden gemist.

Zo ziet staatssecretaris Grosheide het — waarmee hij in het schuitje van dr. Veerman kwam.

wingsdrang moeten reële mogelijkheden tot verwerkelijking worden gegeven. Het is onvoldoende en ook niet juist de bestaande wet op het voortgezet onderwijs elke keer maar meer daartoe te wijzigen.

De staatssecretaris en de minister gaven toe dat daar behoefte aan bestaat als het gaat om ontwikkelingen die buiten de bestaande schoolvormen omgaan. Als men de bestaande schoolvormen anders wil organiseren zal daartoe een experimentenartikel in de bestaande wet moeten worden gehandert. Als het artikel blijkt te weinig soepel te zijn dan zal dit artikel worden verruimd. Overeind blijft overigens: voor elk experiment een Koninklijk besluit.

OOK LOF

Dr. Schuring (C.H.U.) wees er terecht op dat naast kritiek er veel was om er met waardering over te spreken. De uitgaven voor het onderwijs zijn opnieuw sterk toegenomen. Het onderwijs bedraagt 26 procent van het gehele rijksbudget. Of in andere cijfers: 8 procent van het nationale inkomen — praktisch het hoogste percentage in de wereld. De beruchte marges bij de kleuterscholen verdwijnen, er is een begin gemaakt met de leerlingenschaal bij het lager onderwijs. Het salarisbesluit inzake het voortgezet onderwijs is verbeterd — de hoofden van de mavo'scholen krijgen verbeteringen —. Inzake de lerarenopleiding is er nu overleg gepleegd met de onderwijswereld — er komt een commissie inzake het beroepsgericht onderwijs. Zo is er meer waaruit blijkt dat O. & W. duidelijk bezig is met het oplossen van de nog bestaande dringende problemen. Waarbij — en dr. Veerman wees daar terecht op — de minister niet kiest voor een klein aantal prioriteiten maar veel meer voor een groot aantal kleine prioriteiten. Het is onjuist als men zegt dat er in het onderwijs op één gebied een schrijnende achterstand bestaat. Bij al-

Vervolg op pag. 7

het is een onmogelijke zaak deze bv. door Sinterklaas te doen vergroten.

EXPERIMENTEN

Er lagen uiteraard bijzonder veel wenssen. Het gehele onderwijs is in ontwikkeling. Vandaar de nog steeds bestaande behoefte aan experimenten.

Dr. Veerman pleitte er daarom voor om spoedig met nieuwe experimenten uit te komen. Aan de bestaande vernieu-

WIDEK OVER

In dit jaar 1969, zal praktisch de basis moeten worden gelegd voor de presentatie van onze partij in 1970 en 1971, de naderende verkiezingsjaren. In 1970 hebben wij eerst de Provinciale Statenverkiezingen, na enige maanden gevolgd door de Gemeenteraadsverkiezingen (en die voor de Rijnmondraad). In 1971 volgen dan weer de verkiezingen voor de Tweede Kamer der Staten Generaal.

De tijd gaat, zoals wij allemaal ervaren, bijzonder snel. Daarom zal vanaf het begin van dit jaar hard moeten worden aangepakt om de genoemde basis zo stevig mogelijk te maken. Dit betekent concreet; de partij-organisatie op z'n best maken en de partij-politiek zo goed mogelijk voor deze tijd te formuleren. Deze beide punten willen wij nu gaarne nog iets nader omschrijven.

PARTIJ-POLITIEK

De partij-politiek zo goed mogelijk voor deze tijd formuleren. Wij hebben voordien ons Program van Actie 1967-1971. Dat moet over de gehele linie zo veel mogelijk en gelet op de voortschrijdende tijd en de zich steeds wijzigende omstandigheden worden toegespitst, aangepast, verduidelijkt, uitgediept.

Wat bijvoorbeeld betreft het gehele buitenlandse beleid, kan — gelet op hetgeen daaromtrent reeds werd opgenomen in ons huidige Program van Actie — verder worden gewerkt aan de hand van wat naar voren kwam uit de studie, neergelegd in het rapport „Ontwikkelingspolitiek”, van een werkgroep van de buitenlandse commissie van het College van Advies, terwijl ook de in brochurevorm gepubliceerde referaten van prof. mr. P. H. Kooijmans over het vredesvraagstuk en de Navo heel wat bouwstenen bevatten. Daarnaast is het resultaat te verwachten van een studie van een nu van start gegane werkgroep van het College van Advies van onze partij betreffende de Europese politiek. Ook zijn in dit kader van belang de antwoorden op een aantal vragen betreffende internationale zaken, gesteld in de vragenlijst voor de deelnemers aan de gespreksgroepen in onze partij naar aanleiding van het interimrapport van de groep van achttien.

NEDERLANDSE
GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, Dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Ton-
kens-Kaajan.

Adres van redactie
en administratie:

Dr. Kuyperstr 3, 's-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7,— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R.
Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7,- per jr. Losse verkoop f 0,30.

VEEL WERK
IN 1969

Het zal dus zeker mogelijk zijn in de loop van dit jaar nader geformuleerde paragrafen inzake het brede internationale terrein te verkrijgen. Dat is een belangrijk stuk „voorwerk” voor de uiteindelijke vaststelling van het program 1971—1975.

VOORWERK

Op soortgelijke wijze zullen wij als partij ook bezig moeten zijn met de andere hoofdterreinen van de politiek. Dat vraagt heel wat denkwerk en uitgebreide studies. Er zijn daarvoor o.a. een hele serie werkgroepen van het College van Advies in oprichting. Daarnaast zal ook het Centraal Comité in enkele vergaderingen enige belangrijke politieke onderwerpen bespreken, terwijl het tevens in de bedoeling ligt nog voor de zomer een of twee partijconferenties te beleggen omtrent in het bijzonder in het geding zijnde politieke zaken.

TWEË DINGEN

Door op deze wijze bezig te zijn met het voortdurend opnieuw formuleren van politieke standpunten worden twee dingen bereikt. In de eerste plaats, dat wij als politieke partij blijven. Het is verleden tijd, dat je als partij een Program van Actie in één keer opstelde en er dan voor vier jaar — tot de volgende Kamerverkiezingen — af was. Daarvoor ontwikkelden de dingen zich in onze tijd te snel. En in de tweede plaats is er ook dit voordeel, dat de partij op deze wijze niet meer in zeer korte tijd vlak voor de verkiezingen over een geheel nieuw Program van Actie voor het eerst en op het eerste gezicht moet oordelen. Een betere spreiding in de tijd over geleidelijk de voornaamste punten maakt het de diverse partij-organen — met name ook kiesverenigingen en centrales — mogelijk hun mening te vormen en door te geven.

DOORGEVEN

Dat kan bijvoorbeeld gebeuren door het beleggen van bijeenkomsten van de centrales over speciale onderwerpen en het doorgeven aan het Centraal Comité van de levende opvattingen. Dat gebeurt eveneens door het beleggen van gespreksgroepen betreffende de onderwerpen, welke in dit verband landelijk aan de orde worden gesteld. Er kan dus nooit voldoende op worden aangedrongen gespreksgroepen te vormen en de deelnemers de concrete vragenlijsten te doen invullen. Hoe meer ingevulde vragenlijsten er binnenkomen, hoe beter een inzicht verkregen kan worden van wat er in onze partij leeft. In dit verband herinneren wij er nog eens aan, dat de (verlengde) inzendingstermijn voor de vragenlijsten van de gespreksgroepen betreffende het interimrapport van de groep van achttien is verlengd tot 25 januari a.s..

Wij dringen er bij de kiesverenigingen op aan nog zoveel mogelijk in de resterende weken van deze gelegenheid gebruik te maken. U kunt als partijlid uiteraard bij het bestuur van uw kiesvereniging informeren, indien u nog niet van de instelling van een gespreksgroep in uw rayon hebt geboord.

PARTIJ-ORGANISATIE

Wij komen nu nog bij het tweede punt: de partij-organisatie op z'n best maken. Dat is nu eenmaal nodig, bijzonder noodzakelijk. Voor een moderne partij zijn een geoliede organisatie, veel leden en veel geld onontbeerlijk.

Een geoliede organisatie om alles wat plaatselijk en regionaal gedaan moet

worden metterdaad te verrichten: contacten onderhouden, gespreksgroepen vormen, bijeenkomsten beleggen, verkiezingscampagnes voorbereiden, geld incasseren etc. etc. Plaatselijk en regionaal moet men dus zorgen voor goede besturen; teams van mannen en vrouwen, ouderen en jongeren om het werk goed te doen, en niet te vergeten, tijdig.

Veel leden voor een zo breed mogelijk meningsvorming in ruime kring. (In dit verband moet uiteraard tevens gedacht worden aan meer nieuwe abonnees op het partijweekblad „Nederlandse Gedachten”). Wij moeten vanaf heden weer alle vaart zetten achter de landelijke ledenwerfcampagne waar wij mee bezig zijn. Juist in deze tijd wensen de mensen inspraak. Vaak weet men daarvoor niet gemakkelijk genoeg de weg. Het aanbieden van het partijlidmaatschap is voor u een eenvoudige zaak. U kent de weg. Het zou bijzonder plezierig zijn indien u hen, die nog geen lid zijn, die weg wijst. Plezierig voor de mensen, die inspraak wensen. Plezierig voor de partij, welke zulke mensen graag begroet. Wie nadere informatie wenst kan overigens steeds terecht bij het bestuur van de plaatselijke kiesvereniging en bij het landelijk partijsecretariaat in Den Haag, Dr. Kuyperstraat 3.

Veel geld is onontbeerlijk. U weet langzamerhand wel — ook uit diverse perspublicaties — dat de politieke partijen voor hun werk in feite over veel te weinig financiën kunnen beschikken. Het is in de eerste plaats een zaak van de leden van de partij om hiervoor een open oog — en derhalve een open portemonnaie — te hebben. Ook op dit gebied kunt u in 1969 (en volgende jaren) uw belangrijke medewerking verlenen. In de eerste plaats ontvangt de partij meer geld door aanpassing van uw contributie aan de kiesvereniging. U weet uit eigen ervaring, dat vele kosten nog steeds stijgen. Dat is uiteraard bij uw partij ook het geval. De hoogte van de contributies zal dus daarom alleen al moeten stijgen, afgezien van de noodzaak om méér werk ter hand te nemen dan tot dusver werd gedaan. U wenst lid te zijn van een goede partij. Een partij, welke haar werk goed doet en voldoende werk doet. Naast die noodzakelijke stijging van de normale jaarlijkse contributie aan uw kiesvereniging is nog meer geld nodig. Daarvoor zal in de komende maanden een nieuw fonds worden gevormd, waarvoor van u een bijdrage voor één keer zal worden gevraagd. Wij vertrouwen, dat ook dit fonds goed zal worden gevuld in dit jaar 1969, waarin onze partij negentig jaar bestaat.

IEDER EN GEZAMENLIJK

Het is dus wel duidelijk, dat in 1969 veel werk wacht. Met hulp van ieder zal het wel weer gelukken. Het is goed ons voor te nemen als partij gezamenlijk ons best te doen.

Het doel is u bekend.

GETRON HANDELS- EN
TRANSPORTONDERNEMING
Vierambachtenkade 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929 - 2876
BINNENLANDSE EN
INTERNATIONALE TRANSPORTEN
PARTIJGOEDEREN, ZWAAR
TRANSPORT VERHUIZINGEN

N. GRIFFIOEN & ZN.

B A A M B R U G G E

Thermoshell Huisbrandolie :
Dé BRANDSTOF VOOR UW
CENTRALE VERWARMING

Bel Direct 02949 - 263 (2 lijnen)

PARTIJ
IN DE
ETHER

Op donderdag, 26 dec. j.l., tweede kerstdag, sprak mr. A. B. Roosjen vice-voorzitter van de A.R.P. voor de radio.

Zijn onderwerp was „Een echo in de politiek”. Hieronder volgt een citaat uit deze toespraak. De complete tekst kunt u krijgen bij het A.R. partijbureau, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

„Die liefde onder elkander dient ook tot uitdrukking te worden gebracht bij het leven in staat en maatschappij. Deze gedachte vind ik ook vertolkt, wanneer ik in het eerder geciteerde Interim rapport lees: „de samenleving behoort zo te zijn ingericht, dat alle mensen hun rechtmatige levenskansen krijgen.

In het gebod van de naastenliefde uit het Evangelie ligt de medeverantwoordelijkheid van de overheid en van ieder mens voor de ander duidelijk verankerd. Christus is de Heer door te dienen. Zo behoort ook de overheid en ieder mens zich dienstbaar te maken aan de ander en aan de samenleving als geheel.”

Mr. A. B. Roosjen

Daar mankeert nog wel het een en ander aan, zult ge mogelijk opmerken. Daar ben ik het mee eens, maar juist daarom dienen allen, die van mening zijn dat het Evangelie een kracht tot heil en redding van deze wereld is, zoveel als doenlijk is samen te werken. Het is ons pas nog min of meer verweten dat de keuze van onze politieke gesprekspartners beïnvloed wordt door overeenstemming inzake het nastreven van een evangelische politiek.

Maar dan wijs ik op hetgeen dr. Berghuis enige jaren geleden schreef: „Als iets in onze tijd duidelijk is geworden, dan is het wel dit, dat politiek maar niet is een zakelijke aangelegenheid, een kwestie van zakelijke beslissingen, maar dat beheersend zijn de achtergronden en de geestelijke krachten, welke haar richting bepalen.”

Dat zijn woorden naar mijn hart. „Ongetwijfeld schuilt er een gevaar in zich op deze wijze als beginselpartij te presenteren. De formulering en uitwerking van beginselen blijven het werk van mensen, die hun fouten en gebreken bezitten. Daarom zullen wij ons werk ook nooit als onberispelijk mogen aandienen.”

★ ★ ★ Remmen

Kort op elkaar heeft de president van de Nederlandse Bank enkele maatregelen genomen die de conjunctuur in een juistere koers moeten dringen.

Enige tijd geleden werd de officiële rente met een half procent verhoogd, tot vijf. Dat hield in, dat alle credieten die door de banken (handels- en landbouwbanken) worden verleend, duurder worden. Met de bedoeling de investeringen duurder te maken en dus wat af te remmen.

Vlak voor het jaar 1969 is er nog een maatregel getroffen. De genoemde banken moeten hun kortlopende credieten (tot twee jaar) aan de private sector beperken. De groei daarvan mag niet uitkomen boven 6 procent van een gemiddeld bedrag. Bovendien is geadviseerd de langlopende credietverlening aan het binnenland aan te passen aan de toeneming van hun spaargelden en termijndeposito's. Tenslotte mogen de banken aan de lagere overheden geen onbeperkt „kort crediet” leveren.

Dat betekent, dat met name de gemeenten gebonden blijven aan de oude norm in 1966 vastgesteld, behoudens een geringe stijging van het bestaande platform (met vijf procent).

★ ★ ★ Het waarom

De president van de Nederlandse Bank — de wettelijke hoeder van de waarde van de Nederlandse gulden — is op grond van, alleen nog aan hem bekende feiten, van oordeel dat er gevaar bestaat van een hernieuwd optreden van conjunctuurspanningen. Daarnaast is er een weinig bevredigende ontwikkeling van de betalingsbalans. Het schijnt de bedoeling te zijn, — de verstrekte informatie zijn zeer schaars — d.m.v. dit samenstel van maatregelen de binnenlandse „liquiditeit” (het totaal in omloop zijnde „geld”) vast te prikken op de groei van het nationale inkomen. Dit nationale inkomen is op zijn beurt gegrond op de groei van de nationale produktie.

Met andere woorden: naar de mening van de president van de bank zullen de loonkosten in Nederland in 1969 sterker stijgen dan de produktiviteit. Als dat zo zou zijn, wordt daarmee de inflatie aangewakkerd, met het gevolg dat de Nederlandse concurrentiepositie t.o.v. het buitenland verzwakt, zodat het spook van de werkloosheid opnieuw zou opdoemen. De achtergrond van deze maatregelen is dus kennelijk te vinden in het feit dat de gevaren voor de gulden gezocht moeten worden in de binnenlandse situatie.

★ ★ ★ Meer informatie

De maatregelen door de president van de Nederlandse Bank genomen, zijn globale beslissingen. Zij hebben dus geen algemene werking. Dat kan ook niet anders, met alle bezwaren van dien.

Eén van de bezwaren is, dat door deze maatregelen alleen getroffen worden de kredieten die door een bank worden verleend. De mogelijkheden van concurrentievervalsing zitten er dik in. Wij denken aan de leasingcontracten, activiteiten van buitenlandse banken en kredietverlening van niet-banken.

Een ander bezwaar is dat er geen enkele selectiemogelijkheid aanwezig is. Kredieten die bijvoorbeeld de werkgelegenheid bevorderen kunnen worden afgeremd, terwijl een sterke kredietnemer toch de consumptie kan bevorderen.

Het zou daarom wel eens nodig kunnen zijn, dat de minister van Financiën — c.q. het kabinet — aanvullende maatregelen zal moeten treffen om eventuele nadelige gevolgen op te vangen.

Overigens is de motivering van deze beslissingen niet alleen bijzonder vaag, maar wijst kennelijk naar een toekomstige niet aanvaardbare ontwikkeling.

Het zijn naar het ons voorlopig voorkomt, preven-

TELEURSTELLING

DOOR H. ALGRA

ZELDEN is een wetsontwerp, dat het in de Tweede Kamer met een flinke meerderheid had gehaald, zo als een baksteen gevallen als het ontwerp tot invordering van een bijdrage van hen, die ondanks hun inkomen van meer dan 15.000 gulden per jaar toch in een woningwetwoning wonen, en dus gedeeltelijk op kosten van het Rijk. Want de woningwetwoningen worden beneden de kostprijs verhuurd.

Op zich zelf is dat billijk. Het is de bedoeling van de woningwet. Die woningwet is een voorbeeld van sociale wetgeving. Zij wil de krotpruiming bevorderen en er tegelijk voor zorgen — want het ene sluit het andere in — dat er woningen, nieuwe en behoorlijke woningen, beschikbaar komen voor hen, die anders op een slechte woning zouden zijn aangewezen. Maar nu wonen er honderdduizend gezinnen met een inkomen van 15.000 gulden en meer in zo'n woningwetwoning en profiteren dus van een wet tegen de bedoeling van die wet in.

DE bedoeling was dat deze honderdduizend gezinnen voortaan een extra bijdrage zouden

tieve maatregelen, die proberen bij voorbaat de conjunctuur af te koelen voor het kwaad in vollere omvang zich laten voelen.

Op zichzelf is dat te waarden. Een gewaarschuwd man telt voor twee, zegt het spreekwoord en niet ten onrechte.

Maar zekerheid hieromtrent is er niet. In dat verband lijkt het ons noodzakelijk dat de minister van Financiën in elk geval duidelijk maakt, op grond van concrete cijfers, waarom er een noodzaak bestond tot deze globale maatregelen. Opening van zaken m.b.t. het verloop van de kredietverlening over 1968 en de stand van nu, zou in elk geval gewenst zijn.

Openheid is — wil het vertrouwen gevoed kunnen worden — ook hier een belangrijke zaak. Temeer omdat alle betrokkenen in onze nationale economie hierbij een wezenlijk belang hebben.

★ ★ ★ Reis om de maan

Mensen op aarde heben de oversteek naar een ander hemellichaam aangedurfd.

Wij hebben via een kleine televisiecamera vanuit het ruimteschip op onze aardse televisietoestellen een blik geworpen op het maanlandschap — dat woest en ledig was.

Het menselijk kunnen en het menselijk aanpassingsvermogen is opnieuw groter gebleken dan voor mogelijk was gehouden. Misschien mag worden gezegd dat deze maanverkenning op een hoogte van ruim 100 kilometer beschouwd mag worden als één van de historische momenten in de ontwikkeling van het menselijk ras.

Dat wij niet zonder meer behoeven te huiveren over deze ontwikkeling is dus ook gebleken uit de reactie van de drie astronauten. Het gebed van een hunner en het doen weerklinken in de ruimte van het woord des Heren over de schepping Gods in den beginne, bevestigt dit.

God blijft de Heer der Schepping — hoe knap de mens ook wordt.

aangebracht.

De Rijksgroepsregeling Oorlogsslachtoffers 1940-1945 is van toepassing op alle burger-oorlogsslachtoffers.

Dus: iedere Nederlander, die in verband met de oorlog of de oorlogsomstandigheden invalide is geworden en daardoor niet meer door arbeid in zijn bestaan kan voorzien, kan aanspraak maken op uitkeringen voor het bestaan en/of op gehele of gedeeltelijke vergoeding van kosten die met de oorlog of de oorlogsomstandigheden verband houden. Over deze Rijksgroepsregeling Oorlogsslachtoffers 1940-1945 wordt in de brochure een uiteenzetting gegeven (op wie van toepassing; wanneer recht op uitkering, de uitkering, aftrekbevestigingen, bezit van vermogen enz.).

Ook bevat de brochure een uiteenzetting over „Aanvullende voorzieningen voor vervolgdgen” en over de „Algemene Oorlogsongevallenregeling Indonesië (A.O.R.)”.

Er zijn ook een aantal bijzondere voorzieningen getroffen, d.w.z. wettelijke regelingen voor afzonderlijke groepen van oorlogsslachtoffers.

moeten betalen, maar als zij een ander huis betrokken en dus een huis ruim maakten voor iemand waarvoor het bestemd was, dan kregen zij die bijdrage terug over de laatste twee jaar. Zij hadden dus allemaal twee jaar de tijd, om naar iets anders rond te zien. Minister Schut verwachtte, dat deze wet er toe zou leiden, dat de doorstroming zou worden bevorderd en dat de bouw van woningen voor deze gezinnen met meer dan 15.000 gulden per jaar aan inkomen, een stimulans zou krijgen. Het wetsontwerp was niet van minister Schut afkomstig. Het was — maar in stenger vorm — ingediend door minister Bogaers, van het kabinet Cals. Het is bekend, dat niettemin de P.P.R. in de Tweede Kamer tegen stemde. Maar in de Eerste Kamer stemden allen tegen — op drie na, twee leden van de A.R. fractie en één van de K.V.P.!

IEDEREEN was er voor, dat de doorstroming zou worden bevorderd. Iedereen vond het onjuist, dat er zoveel gezinnen in woningwetwoningen zaten, die er niet in hoorden. Sommigen verklaarden, dat de maatregel toch niet zou helpen, want wie goed zat in een woningwetwoning, zou deze toeslag op de koop toe nemen en bovendien — er waren geen andere woningen beschikbaar.

Dat laatste is in een aantal gevallen waar. Maar als men de zaak verder scheef laat groeien zoals het nu al een ergerlijke wangroei is geworden, dan komen die andere woningen ook niet beschikbaar. Algemeen was men het er over eens, dat het wetsontwerp onvolkomenheden bevatte. De minister stemde dat toe; hij wees zelf twee onvolkomenheden aan, die hij zou willen verbeteren door een aanvullend wetje.

OVERIGENS moet worden gezegd, dat minister Schut het wetsontwerp met verve en met overtuiging verdedigde. De heer Kraayvanger, de woordvoerder van de KVP, zelf een tegenstander, bracht hem met nadruk hulde voor die verdediging. Voor zo'n verdediging, terwijl ook de minister wist, dat het in Eerste Kamer een verloren zaak was, waarvoor hij streed.

Het moeilijke is, dat er niets gedaan zal worden aan deze scheef gelopen situatie.

De liberalen stonden op het standpunt, dat de huurliberalisatie, die naar hun mening overal moest worden doorgevoerd, vanzelf de zaak in orde zou maken. Socialisten zouden wel voor een heffing zijn, als er ook de huren bij werden betrokken, de lage huren van woningen. waartoe het Rijk geen cent had bijgedragen. Anderen verwachtten het een en ander van doorstromingsmaatregelen, zoals die er al waren. maar de minister verklaarde, dat minstens de helft der gemeenten daar niets mee deden.

NIEMAND heeft een duidelijk alternatief geboden, waar een meerderheid achter zou staan. Wanneer minister Schut een andere maatregel zou ontwerpen, dan is het zéér de vraag, of die in de ogen van de Eerste Kamer genade zou vinden. Stel, dat de Tweede Kamer zich er mee verenigde. **Door degenen, die de voorgestelde heffing zouden moeten betalen, is druk gegeerd tegen het ontwerp. De adressen stapelden zich op. De betrokkenen kunnen tevreden zijn.**

En — minister Witteveen zal moeten nagaan, hoe het gat in zijn begroting, dat door verwerping van dit wetsvoorstel, ongeveer 40 miljoen groter wordt, moet worden gedicht.

Daar zullen wij wel nader van horen.

GIDS VOOR OORLOGSSLACHTOFFERS

GIDS VOOR DE SLACHTOFFERS VAN DE OORLOG 1940-1945, uitgegeven door de Voorlichtingsdienst van het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, Steenvoordelaan 370 te Rijswijk Z.H.

De Gids omvat 22 pagina's en is voor belanghebbenden gratis verkrijgbaar bij genoemd ministerie.

In verband met de nieuwe bepalingen in de Rijksgroepsregeling Oorlogsslachtoffers 1940-1945 heeft het ministerie deze publikatie het licht doen zien. De nieuwe bepalingen houden een uitbreiding van de bestaande voorzieningen voor slachtoffers van vervolging uit de Tweede Wereldoorlog in. Het gaat hierbij om hen, die tijdens de bezetting van Nederland of het voormalig Neder-

lands-Indië door de bezettende machten om redenen van ras, geloof of wereldbeschouwing gevangen zijn gezet in concentratiekampen e.d. of zich daaraan hebben onttrokken door onderduiken. De uitbreiding maakt het o.m. mogelijk ten aanzien van de vervolgings-slachtoffers een soepeler beleid te voeren met betrekking tot de vaststelling van het oorzakelijk verband tussen de invaliditeit of — als het om nagelaten betrekkingen gaat — tussen het overlijden en de vervolging.

In het voorwoord op genoemde brochure wordt geconstateerd, dat bij een deel van de oorlogsslachtoffers behoefte bestaat aan voorlichting met betrekking tot hun aanspraken of getroffen overheidsvoorzieningen in verband hiermee. Er zijn nogal wat verschillende regelingen en in de diverse regelingen zijn in de loop van de tijd tal van wijzigingen

Deze regelingen gelden voor hen — of voor hun nagelaten betrekkingen — die de vijand in actieve zin afbreuk hebben gedaan.

De brochure schenkt dan ook aandacht aan de „Wet Buitengewoon Pensioen 1940-1945” aan de „Bijzondere Uitkeringen op de voet van de „Wet Buitengewoon Pensioen 1940-1945” en aan de „Wet Buitengewoon Zeelieden-oorlogsslachtoffers”.

Wij geloven, dat kennisname van deze brochure voor velen van belang kan zijn. Temeer daar aan het slot van het „voorwoord” tot deze brochure is verklaard: „Het verschijnen nu van deze brochure — 23 jaren na de oorlog — vindt zijn verklaring mede hierin, dat nog steeds aanvragen om pensioen of uitkering worden ontvangen van personen, die tijdens de bezetting van Nederland en het voormalig Nederlands-Indië langdurig en veelal onder psychisch-belastende omstandigheden hebben geleden van vervolging door verblijf in concentratiekamp of anderszins. Dit overzicht kan dus ook voor hen van betekenis zijn!

HET NIJVERHEIDSONDERWIJS

IS BEROEPSOPLEIDING BELANGRIJK VOOR EEN MEISJE?

Met plezier heb ik de uitnodiging van de redactie aangenomen iets te vertellen over het Nijverheidsonderwijs voor meisjes. Waar staat dit nijverheidsonderwijs voor meisjes, gezien in de totale organisatie van het onderwijs in Nederland? Het nijverheidsonderwijs als vrij jonge tak in ons onderwijssysteem tracht de ontwikkeling ook op maatschappelijk gebied bij te houden en aan de vraag van de maatschappij te voldoen. Daardoor kwamen b.v. de opleidingen: oriëntering verzorgende beroepen, inrichtingsassistente en adspirant-diëtiste tot stand. Bij het nijverheidsonderwijs kun je terecht op iedere leeftijd (na het basis-onderwijs) en met iedere vooropleiding.

De vraag is: is het voor een meisje belangrijk een beroepsopleiding te hebben gehad?

Ik ben overtuigd van ja!!! Gezien de toenemende deelname van de vrouw aan het arbeidsproces wordt een goede beroepsscholing voor meisjes steeds meer noodzakelijk. Dit geldt uiteraard in de eerste plaats voor de werkende ongehuwde vrouwen, alsook voor die gehuwde vrouwen die in welke fase van hun huwelijk een bepaald beroep ambiëren.

Een gedegen kennis voor dit beroep komt niet alleen de uitoefening daarvan ten goede, maar verhoogt ook de arbeidsvreugde die men er aan kan belevan.

SPINAZIE-ACADEMIE

Wordt de aandacht alleen op dat beroep gericht? Juist op de nijverheidsschool wordt naast de specifieke beroepsvakken veel aandacht besteed aan de algemene vorming.

Door de naam huishoudschool (voor sommigen misschien Spinazie-academie) worden velen afgeschrikt, omdat de mening heerst dat men er niet meer dan wat naaien, koken, poetsen en wassen leert.

En daarvoor hoeft je toch echt niet naar school te gaan! (Maar waarom eigenlijk niet?)

Pas als men verneemt dat vakken als scheikunde, biologie, maatschappelijk inzicht, esthetische vorming en expressie gegeven worden, is men verbaasd en er groeit enig respect!

Dat ook de moderne talen aandacht krijgen is vaak maar nauwelijks bekend. In het bijzonder het christelijk nijverheidsonderwijs voor meisjes heeft steeds een groot aandeel gehad in het opleiden van nuttige leden van de maatschappij.

Veel vragen die in het dagelijks leven opkomen, worden in de lessen behandeld b.v.:

- Waarom betaal ik belasting?
- Hoe besteed ik mijn geld het beste?
- Hoe functioneert een democratie?
- Wat houdt de sociale verzekering in?

MOGELIJKHEDEN

Maar laten we nu eens de vele mogelijkheden bekijken die het nijverheidsonderwijs ons biedt.

In 1967 volgden 138.640 meisjes een opleiding aan een nijverheidsschool, terwijl bij het Lager Nijverheidsonderwijs voor meisjes (LHNO) 106.000 waren ingeschreven.

Dus 32.600 leerlingen volgden een vervolgoopleiding.

Wat houdt het lager nijverheidsonderwijs (LHNO) in? Dit lager nijverheidsonderwijs begint zoals alle voortgezette opleidingen met de brugklas, waarna nog 2 jaar volgen.

Naast het algemeen voortgezet onderwijs, wordt er in dit jaar tevens onderrecht in een moderne taal gegeven; ook de zogenaamde expressievakken zijn in het lesprogramma opgenomen, hetgeen de opleiding meer van deze tijd maakt.

Gezien de speelse leeftijd van de leerlingen wordt er speciaal aandacht geschonken aan de „techniek van het studeren”, om bij ieder van de leerlingen een maximaal resultaat van haar aanleg te bereiken.

Het doel van deze brugklas is, om te zien voor welke richting de leerling het meest geschikt is, nl. de theoretisch of de praktische.

Voor die meisjes die niet klassikaal meekunnen bestaat het Individueel Huis- houd- en nijverheidsonderwijs (IHNO), eveneens een 3-jarige opleiding.

Wat is er mogelijk na het LHNO? Na het LHNO bestaat de mogelijkheid tot doorstroming naar het Middelbaar Huis- houd en Nijverheidsonderwijs (MHNO). Hieronder vallen opleidingen die leiden tot een bepaald beroep, zoals:

- inrichtingsassistente
- coupeuse
- kinderverzorgster.

Ook zijn er die een vooropleiding geven b.v.:

- oriëntering verzorgende beroepen
- vooropleiding hoger beroepsonderwijs.

MIDDELBAAR

Wij zijn er nu van uit gegaan dat men na het basis-onderwijs meteen de nijverheidsschool bezoekt. Via andere opleidingen van de Mammoetwet kan men echter ook tot bovenstaande beroepsopleidingen komen, b.v. met 3-jarige MAVO heeft het meisje toegang tot het MHNO.

En met 4-jarige MAVO? Met deze basis kan de leerling terecht in de opleiding van apothekersassistente (2 jaar) of anders in een 1-jarige „vormingsklas”. Deze vormingsklas is van grote waarde voor elk meisje, op wat voor plaats zij ook in de maatschappij terecht komt. Naast algemene en esthetische vorming wordt veel aandacht besteed aan home-making.

Welke mogelijkheden bestaan er met 5-jarig HAVO-diploma? Deze meisjes kunnen behalve bij de laatstgenoemde 2 opleidingen ook geplaatst worden bij het Hoger Huis- houd en Nijverheidsonderwijs (HHNO). Eveneens met de vooropleiding hoger beroepsonderwijs is toegang mogelijk tot het HHNO.

Wat omvat dit HHNO?

- de opleiding huishoudkundige voor inrichtingen
- de opleiding voor adspirant-diëtiste en diëtiste.

Voor deze specifiek vrouwelijke beroepen wordt een brede belangstelling geëist. De huidige economische situatie met zijn grote variatie in vraag en aanbod en de voortgaande ontwikkeling van de voeding, maken een degelijke opleiding en vakkennis van groot belang.

Het is een bekend feit, dat bij veel functies de verantwoordelijkheden toenemen en zeker als het gaat om functies waarin men te maken krijgt met patiënten en personeelsbeleid.

In bovengenoemde opleidingen worden de meisjes hier grondig op voorbereid, zelfs houden de scholen zich van tijd tot tijd bezig met bijscholingscursussen voor diegenen die eenmaal in het beroep werkzaam zijn.

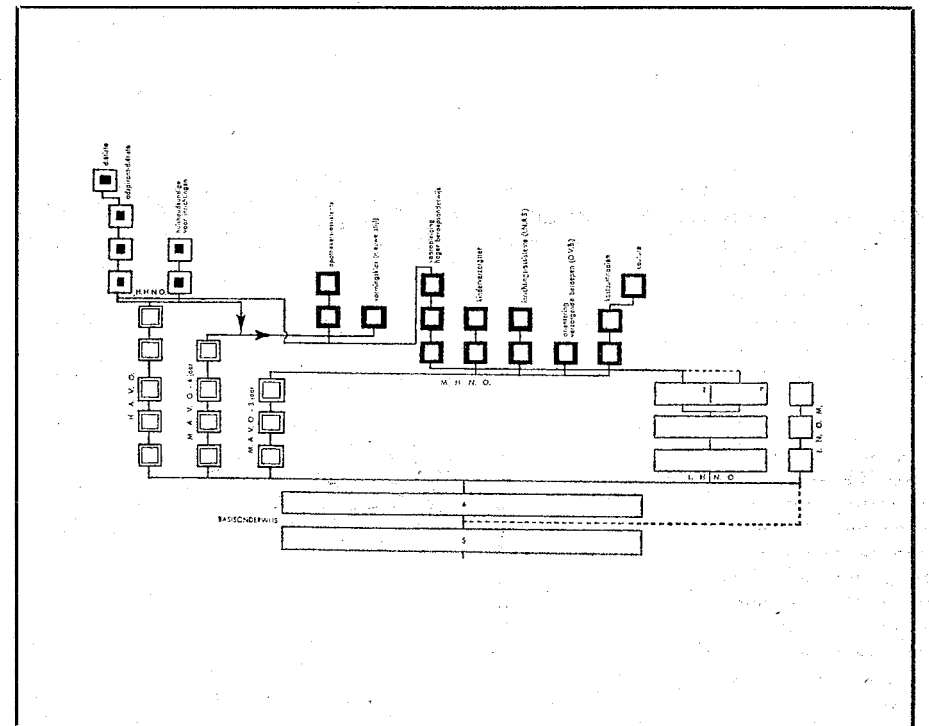
SCHEMA VAN STRUCTUUR

Hoe wordt men lerares bij het LHNO en MHNO?

Voor toelating tot de leraresopleiding, waarvan de akten, aangeduid worden als N-akten zijn momenteel 3 mogelijkheden:

- a. Vormingsklas
- b. HAVO-diploma
- c. 3-jarige vooropleiding hoger beroepsonderwijs.

Wat wil lerares zijn zeggen? Uiteraard moet de lerares beschikken over een grote dosis vakkennis, allerlei technieken beheersen en pedagogisch en didactisch geschoold zijn. Dit is nodig om in onze snel veranderende samenleving

VAN EEN MEDEWERKSTER

haar toekomstige leerlingen te kunnen begeleiden in de door hen gekozen opleidingen. Ook na het behalen van de akte zal de lerares steeds bijgeschoold moeten worden.

Naar gelang haar belangstelling en talenten zijn er diverse mogelijkheden:

- a. lerares Na
o.a. technieken van het vervaardigen van kleding, kostuumgeschiedenis, textiel, expressievakken.
- b. lerares Nd
o.a. handwerktechnieken, bordschetsen, illustratief tekenen, meetkunde, kunstgeschiedenis, kleurenleer.
- c. lerares Ns
o.a. esthetische waarden, heraldiek en kleurenleer, kunstnaaldwerk, tekenen.
- d. lerares N XII
o.a. zorg voor de gezondheid, kleding, woning en voeding, (praktijk en theorie) scheikunde, natuurkunde, biologie, anatomie en fysiologie.
- e. lerares N XX
o.a. opvoedkunde en psychologie, kindermuziek en kinderspelen, hand- en dierkunde.
- f. lerares N XXI
o.a. praktijk land en tuinbouw, scheikunde en natuurkunde, plant- en dierkunde.

In al deze opleidingen wordt tevens onderricht gegeven in: Nederlands en moderne taal, gezondheidszorg en EHBO, maatschappelijk inzicht, levensvragen en lichamelijke opvoeding.

De duur van deze opleidingen is: 4 jaar. De mogelijkheid bestaat om na genoemde leraresopleidingen de studie te volgen tot lerares bij het hoger beroepsonderwijs.

Gezien de brede basis van bovengenoemde opleidingen zal de bezitster van een N-akte in de eerste plaats geschikt zijn om les te geven aan diverse scholen, maar daarnaast staat de mogelijkheid open een functie te bekleden bij de voorlichting of in het bedrijfsleven.

DIENENDE FUNCTIE

Uit het bovenstaande is duidelijk gebleken dat men op iedere leeftijd en met iedere vooropleiding terecht kan bij het nijverheidsonderwijs.

Voor u, lezer, duizelt het misschien met zoveel mogelijkheden. Degenen die er meer van willen weten kunnen verdere informatie inwinnen bij de directies van de nijverheidsscholen of bij de bureaus voor beroepskeuze.

Ik hoop dat ik met dit artikel een goed beeld heb gegeven van de waarde van het nijverheidsonderwijs voor meisjes. Bij het christelijk onderwijs zal altijd sterk de nadruk liggen op de dienende functie, terwijl voor alle bovengenoemde beroepen waarbij juist het contact met diverse groeperingen van mensen zo belangrijk is, de vorming daartoe van eminent belang blijft.

LERARES NO.

G. VOGLER & CO.

(FIRMANT W. A. FIBBE)

Mauritsweg 49 - ROTTERDAM
Telefoon 010 13.78-78 / 12-96-52

TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton
GRONDSTOFFEN
voor de steen- en keramische industrie
WEGENBOUWMATERIALEN

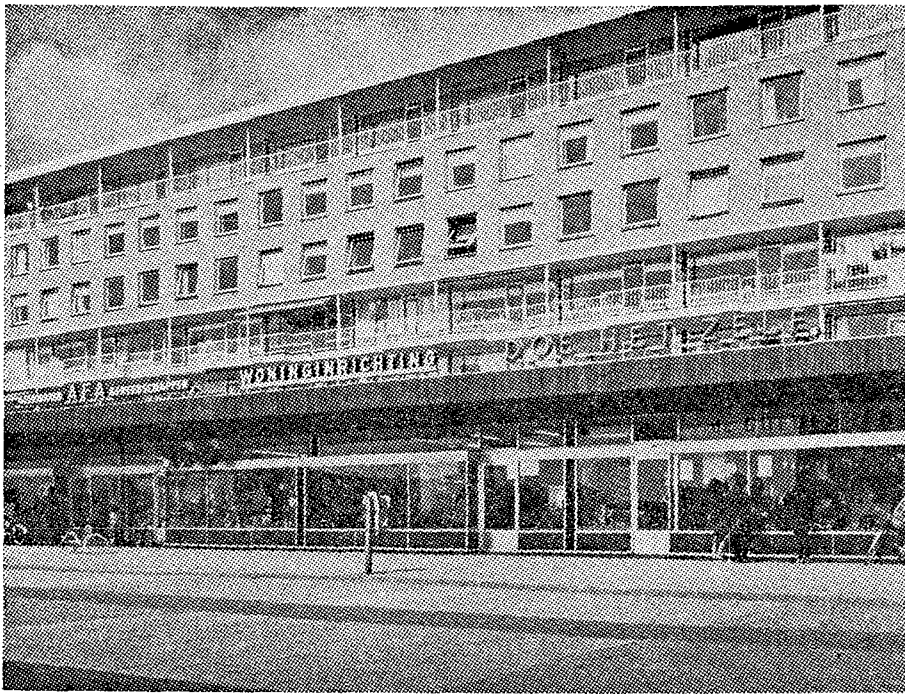
Verkouden? Griep?

Dat is vervelend. Maar gelukkig is er NISYLEN, het middel ter bestrijding van verkoudheid en griep.

NISYLEN

een plantaardig preparaat van dr. Willmar Schwabe N.V. Zaandam.

Uw apotheker of drogist heeft het.

Om kansen te kunnen grijpen in nieuwe winkelcentra is geld nodig.

DE A.R. Partij wil ook in de structureel veranderende organisatie van de maatschappij, waarin het accent op grotere eenheden komt te liggen, de privaatonderneeming-op-kleinere-schaal gehandhaafd zien, aldus het Program van Actie 1967 - 1971.

In het urgentieprogramma worden diverse aspecten en factoren naar voren gebracht, die het bereiken van deze doelstelling mogelijk maken of verbeteren.

Zo wordt er uitvoerig stil gestaan bij de mogelijkheid en dus de taak die de Stichting Ontwikkeling en Sanering voor het Midden- en Kleinbedrijf hier kan hebben. Ook wordt gewezen op het feit, dat een ander grondprijbeleid voor nieuwe winkelcentra de kansen voor het midden- en kleinbedrijf kan vergroten, etc.

Onder punt 4 wordt de factor credietverlening naar voren gebracht. Het is maar een kleine paragraaf, maar daarom niet minder belangrijk dan de andere. Aan deze factor nu zal hieronder enige nadere aandacht gegeven worden en dan in het bijzonder waar het gaat om de z.g.n. garantie-credietverlening.

Het midden- en kleinbedrijf heeft voor wat zijn financieringsvraagstuk betreft met diverse handicaps te maken. Voor de doorsnee belegger is dit type bedrijf niet interessant; het is klein of middelgroot, weshalve het om bescheiden bedragen gaat; de bedrijfsvoering is in het algemeen sterk gebonden aan één persoon, namelijk die van de ondernemer; de continuïteit is niet altijd gewaarborgd; qua rentabiliteit doen zich de meest uiteenlopende situaties en wisselingen voor. De nominale bedragen, die uit ingehouden winsten ter tafel komen en gebruikt kunnen worden voor expansie, zijn in de regel slechts voldoende, wanneer het om een zeer geleidelijke expansie gaat.

GELD NODIG

Om echter te kunnen meekomen met de snelle technische ontwikkeling óf om kansen in nieuwe winkelcentra te kunnen grijpen óf meer in het algemeen gesteld, om in het proces van schaalvergroting de boot niet te missen, is vaak veel geld nodig. Alsdan schieten menigmaal de eigen middelen tekort. Wanneer er dan maar voldoende bankabele zekerheden aanwezig zouden zijn zo zou het financieringsprobleem langs de normale credietkanalen kunnen worden opgelost. Zulke zekerheden zijn er echter in de regel niet en dan komen daar de hierboven genoemde „eigenaardigheden” nog bij.

Om toch het midden- en kleinbedrijf in zijn financieringsbehoeften tegemoet te kunnen komen, is in de loop der jaren een hele reeks z.g.n. garantie-credieten in het leven geroepen.

Voor deze credieten is de Staat (soms samen met het bedrijfsleven) garant voor rente en aflossing jegens de financier. Behoudens enige uitzonderingen is als financier aangewezen, de Nederlandse Middenstandsbank N.V.

Dat er niet één, maar een gehele scala van garantie-credieten bestaat, vindt zijn oorzaak in het volgende.

Al naar gelang in een bepaalde periode het midden- en kleinbedrijf zich voor een op de voorgrond tredende crediet-

FINANCIERING MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF

ONTWIKKELINGS-CREDIET MOET VERRUIMD WORDEN

behoefte zag gesteld, werd met het oog daarop het stelsel van garantie-credieten uitgebreid of gecorrigeerd. Aldus is een heel assortiment van credietvormen voor met name genoemde doeleinden en met daarvoor passende procedures ontstaan, dat in de praktijk over het algemeen heel goed functioneert.

BEDRIJFSONTWIKKELINGS-CREDIET

De jongste credietvorm nu, is het zogenaamde bedrijfsontwikkelingscrediet. In het kader van de ontwikkelingshulp, zoals deze door de Stichting Ontwikkeling en Sanering voor het Midden- en Kleinbedrijf gegeven dient te worden, deed zich namelijk de behoefte aan een nieuwe credietvorm sterk gevoelen. Te verwachten viel namelijk, en zulks is inmiddels ook het geval gebleken, dat de gegadigden voor ontwikkelingshulp in de regel niet tot de sterkste categorie van de ondernemers in het midden- en kleinbedrijf behoren. Dit komt door de enge grenzen van het toegestane inkomensniveau waarboven men niet meer voor ontwikkelingshulp in aanmerking komt (fiscaal inkomen uit de ontwikkelingshulp mag de laatste drie jaar gemiddeld maximaal f 15.000 zijn).

Per definitie zijn de gegadigden achtergebleven bij de snelle ontwikkeling. In de meeste gevallen hebben zij behoefte aan krediet om de achterstand in te halen of althans op een nog acceptabel niveau werkzaam te kunnen blijven. In de voorgaande tijd nu, is menigmaal ernstig op het eigen kapitaal ingeteerd. Om in beginsel voor crediet alsnog in aanmerking te komen, is dan ook het percentage aan eigen kapitaal, dat nog aanwezig moet zijn ten opzichte van de noodzakelijke totale investering (oud plus nieuw) laag gesteld, t.w. op slechts 5.

Wanneer in het urgentieprogramma gesteld wordt, dat het ontwikkelingscrediet verruimd dient te worden, slaat dit niet op het vereiste eigen kapitaal, dat minimaal aanwezig moet zijn, maar wel op de enge grens van het inkomensniveau. Deze grens zou minstens op f 25.000 gesteld moeten worden om een meer perspectieven biedende categorie van ondernemers met dit speciale crediet van dienst te kunnen zijn. Men zou zich zelf kunnen afvragen, waarom men de inkomenslimiet niet geheel zou loslaten, zoals gebeurd is voor diverse ontwikkelingsgebieden (Friesland, Groningen, Drenthe etc.) en voor de branche

van de handel in vaste brandstoffen.

Op nog een paar andere aspecten van het bedrijfsontwikkelingscrediet dient te worden gewezen om te kunnen begrijpen waarom verruiming wordt bepleit en urgent wordt geacht.

Het tekort aan eigen kapitaal is een voor het gehele bedrijfsleven structureel verschijnsel, maar toch wel in het bijzonder voor het midden- en kleinbedrijf. Naar verhouding is van de winst een groter deel nodig voor de consumptieve sfeer en het treffen van eigen sociale voorzieningen, zodat er voor het blijven, het mee kunnen groeien en het expanderen te weinig gereserveerd kan worden.

In verband hiermede is punt 7 van het urgentieprogramma, dat verlichting van de fiscale druk voor het midden- en kleinbedrijf bepleit, even actueel als urgent.

HARD NODIG

Het bedrijfsontwikkelingscrediet heeft een maximale looptijd die langer is dan de andere garantie-credieten, namelijk twintig jaar en het is risicodragend. Het is bij een deconfiture achtergesteld bij andere credieten ofwel post concurrent. Dit soort geld heeft het midden- en kleinbedrijf ontzettend hard nodig. Daarom is het onjuist, dat het slechts is weggelegd voor een zo nauw omgrensde categorie van ondernemers.

Voorts dient bedacht, dat deze credietvorm het karakter draagt van een z.g.n. basis-crediet. D.w.z., dat het op het ogenblik slechts bij hoge uitzondering de gehele credietbehoefte kan dekken. Het mag namelijk slechts fungeren als aanvulling op het eigen kapitaal tot dat 30 % van de totale investering na credietverlening is bereikt. In de overige 70 % moet dan langs andere weg worden voorzien, via leverancierscrediet of andere garantie-credieten e.d.

Om niet duidelijke redenen is de procedure van het bedrijfsontwikkelingscrediet een geheel andere dan van de overige garantie-credieten, wat de zaak er niet eenvoudiger op maakt en van degene die zich tot de Stichting Ontwikkeling en Sanering om crediet wenden, veel en soms te veel geduld vergt.

Het is te bertreuren, dat een nieuwe credietvorm, die op zichzelf zoveel goede kansen heeft, een zo beperkte actieradius heeft, onderworpen is aan een ingewikkelde procedure en aldus in zijn toepassingsmogelijkheden zo beperkt

blijkt, dat er bijkans van frustratie gesproken kan worden.

AFLOSSING SOEPELER

Nog een enkel woord over de opmerking in het urgentieprogramma, dat de aflossingen op alle gegarandeerde credieten zouden moeten kunnen worden versoepeld.

Het gaat hier om een ingewikkelde materie met veel aspecten, waarvan slechts een enkele hier kan worden genoemd. Aan de gehele garantie-credietverlening liggen maatschappelijke oogmerken ten grondslag. Deze oogmerken worden nagestreefd met toepassing van een economisch medium, namelijk dat van credietverlening. Voor zover het beleid terzake aan stichtingen is opgedragen, is een evenwicht tussen de maatschappe-

DOOR

DRS. G. B. WIELENGA

lijke oogmerken en de economische desiderata het best gewaarborgd.

Door geen strakke aflossingsschema's te hanteren, maar de aflossingsverplichtingen af te stemmen op de te verwachten aflossingscapaciteit en op de specifieke situatie, waarin het bedrijf verkeert, kan een op maat gesneden credietverlening worden bereikt welke voor het betrokken bedrijf dus de meest passende is.

Daarbij moet er o.m. rekening mee worden gehouden dat er voor de ondernemer een zekere aanlooptijd nodig is om zich aan de met behulp van het crediet geschapen nieuwe situatie aan te passen. Bovendien moet worden bedacht, dat, wanneer namelijk alle vrijkomende liquiditeiten (uit winst en afschrijvingen) moeten dienen om het crediet in de korste keren terug betalen er voor de ondernemer te weinig armslag overblijft en de, o.a. in het licht van de schaalvergroting gewenste expansie wordt belemmerd.

Wat ook gebeurt, is dat zodra vervanging moet plaats vinden, weer opnieuw crediet moet worden gevraagd. M.a.w. men komt bij een strak aflossingsschema maar zeer moeilijk ooit weer uit de sfeer van het bankerediet. Het is goed, dat in het urgentieprogramma voor dit aspect nog eens nadrukkelijk de aandacht wordt gevraagd.

Telecommunicatie Industrie RADIO BECKER NV

EXPERTS OP HET GEBIED VAN SCHEEPSELEKTRONICA

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radar
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen

Dijnselburgerlaan 1 - Zeist - Postbus 75
Telefoon 03404 - 13511

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

VERTROUWENSADRESSEN
EIGEN KRING IN
FRIESLAND

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

*Uw adres voor recepties en partijen.***N.V. BOUWMATERIALENHANDEL****v.h. Firma J. Haitsma**

Kanaalweg 14, HARLINGEN. Tel. 05178 - 3541 (8 lijnen)

AANNEMERSBEDRIJF

BETONFABRIEK

BOUWMATERIALENHANDEL

DOUMA'S IJZERHANDEL n.v.

Grootzand 66 - Postbus 30 - SNEEK - Tel. 5150 - 4444

Staaf-, band- en plaatijzer

T- en U-balken - Betonijzer

GEREEDSCHAPPEN

EN MACHINES VOOR METAALBEWERKING

OFFSETDRUKKERIJ**FLACH N.V.**

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35 — SNEEK

*Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting*

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstraat 114, JOURE

Firma Gebr. Slump Brandstoffenhandel

Lemmer Nagele - Telefoon 05276 - 2460

Lemmer Straatweg 2 - Telefoon 05146 - 1564 b.g.g. 1307

ANNEX HAARDEN, KACHELS EN
KOOKAPPARATEN VOOR KOLEN,
OLIE EN GASVERWARMING

Deskundige voorlichting Vakkundige aansluiting

RIVEL

*Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDS*

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

N.V. Aannemingsbedrijf F.G.D.

v/h GEBR. VISSER

Nieuwbouw en onderhoudswerken

RONDWEG 17 - DOKKUM

Telefoon 05190 - 3341 - 3342 b.g.g. 2534

presenteert
europese
„FORTEX“
herenmode

BEDDENMAGAZIJN

JAN HARMS*voor GEZONDE slaap*

Onze specialiteit:

DE BETERE BEDDEN EN DEKENS

Vlasstraat 36, Dokkum, tel. 2765
Ook voor WONINGINRICHTING

Abonneert u op Nederlandse Gedachten**HET BEELD
DER VADEREN****ONDERWIJSSALARISSEN**

Tot het jaar 1919, dus nu een halve eeuw geleden, betaalde het Rijk aan gemeentebesturen en schoolbesturen de wettelijke minima uit van de onderwijzersalarissen. Het wettelijke minimum van een onderwijzer zonder hoofdacte was 500 gulden per jaar. De besturen en de gemeenteraden mochten daar een schepje bovenop doen met het gevolg, dat de meeste schoolbesturen er een klein schepje en vele gemeentebesturen er een paar grote schepjes bovenop deden. De onderwijzers aan bijzondere scholen hadden dus als regel een belangrijk lager salaris dan hun collega's aan de openbare school ter plaatse.

In de eerste week van het jaar 1919 diende dr. de Visser, minister van onderwijs, een voorstel in, om de salarissen van openbare en bijzondere onderwijzers voor rekening van het Rijk te nemen, waarbij het niet zou zijn toegestaan, boven dit officiële salaris nog toeslagen te geven, behalve in bijzondere gevallen. Het salaris voor een onderwijzer zonder hoofdacte wordt volgens het voorstel van de minister:

a. bij minder dan 2 dienstjaren	f 900
b. na 2 dienstjaren	f 1080
c. na 4 dienstjaren	f 1250
d. na 6 dienstjaren	f 1430
e. na 8 dienstjaren	f 1600
f. na 10 dienstjaren	f 1780
g. na 13 dienstjaren	f 1950
h. na 16 dienstjaren	f 2130
i. na 19 dienstjaren	f 2300

Voor het genot van een ambtswoning wordt 10 % afgetrokken. De hoofdacte geeft 300 gulden meer. Máár: de gemeenten zijn verdeeld in vijf klassen, evenals voor de ambtenarensalarissen. Bovengenoemde salarissen gelden alleen voor gemeenten van de eerste klasse. In de tweede klasse wordt er 4 %, in de derde klasse 8 %, in de vierde klasse 12 % en in de vijfde klasse 16 % afgetrokken. Bovendien gelden de verhogingen onder g., h. en i. vermeld, alleen voor gehuwde onderwijzers. Ongehuwden komen na 10 dienstjaren op hun maximum.

Wanneer deze regeling van kracht wordt, zal er een einde komen aan de soms schrijnende achterstand van de onderwijzers bij het bijzonder onderwijs. Dit is de eerste vrucht van de pacificatie.

**OUDE EN
NIEUWE CITATEN****VROUWELIJKE INBRENG**

In „Trouw“ troffen wij een vraagesprek aan met mevrouw D. de Graaf-Nauta, sinds kort lid van het dagelijks bestuur van de C.H.U.

„Een specifiek vrouwelijke inbreng?“ Je hebt een inbreng als vrouw. Je benadert sommige dingen anders, maar wat is nu een specifiek vrouwelijke inbreng? Overigens ben ik wel van mening dat meer vrouwen zich actief met de politiek zouden moeten bezighouden. In verhouding tot het aantal vrouwelijke kiezers kun je niet zeggen dat er veel vrouwen belangrijke posten bekleden. Ik geloof trouwens dat het ook voor de opvoeding van de kinderen van belang is, dat een moeder in de politiek is geïnteresseerd en er over mee kan praten“.

Hoe staat het met de specifiek mannelijke inbreng?

PAARS

In „Strijk en Zet“, het blad van Pieter Schoen Verchemie lazen wij van de hand van Bart Bos over de kleur paars:

„Wanneer wij een kind vrij laten kiezen uit gereedliggende kleurkrijtjes of potloden en wij zien dan dat het kind bij voorkeur met paars tekent, dan is het wel zeker dat dit kind geestelijke moeilijkheden heeft, nerveus en onzeker is“.

Waarom is bij de A.R.P. een paarse kleur zo erg „in“?

GEWIKT

In „Het Parool“ heeft dr. O. M. de Vaal een beschouwing gewijd aan transplantaties van de baarmoeder. De moraal van zijn verhaal gooit hij in de volgende promotie-stelling:

„Het verdient aanbeveling dat door wetenschapsmensen met de grootste zorg wordt gewikt, wat bij openbare gelegenheden vanaf de kathedraal wordt verkondigd“.

Geen bezwaar, mits ze maar niet de grootste onzin uitkramen, wanneer ze niet achter de kathedraal staan. Trouwens 't is ook aardig voor politici en voor allen die daar voor doorgaan.

HUWELIJK

„De Groene“ heeft een bijlage gewijd aan „De Vrouw“. Uit een artikel van Hedy d'Ancona:

„Er wordt meer en jonger gehuwd dan ooit te voren en uit een onderzoek naar de toekomstige verwachtingen van kinderen tussen de acht en vijf-

tien jaar blijkt dat bijna iedereen zich op z'n drieëndertigste getrouwd ziet. Getrouwd met „een leuke griet“ of met een man „met niet al te kort haar“, verder gaan de eisen niet ten aanzien degenen, met wie men zo'n vijftig jaar denkt samen te leven. Men weet precies hoeveel kinderen men wenst, men heeft de namen van de kinderen al op papier, men omschrijft nauwkeurig de toekomstige woonsituatie, maar paps verlaat op onwaarschijnlijk vroege uren het pand, werkt vaak over en tegen de tijd dat je de kans loopt dat hij wat meer over de vloer komt in verband met het naderend pensioen, „ligt hij in het ziekenhuis“, „is aan een ongeneeslijke ziekte gestorven“ of „zojuist bij een auto ongeluk omgekomen“. Jongens gaan de confrontatie met hun toekomstige partner wat minder drastisch uit de weg; ze hebben hun werk. Het is juist die starre rolverdeling tussen de seksen, waaraan de door ons ondervraagde kinderen zich kennelijk conformeren, die binnen het huwelijk haar hoogtepunt vindt“.

Er zit blijkbaar toch wel iets waars in het spreekwoord „zo de ouden zongen piepen de jongen“.

ZEGGEN

Via het „Limburgs Dagblad“ citeren wij pater S. Jelsma:

„Een heleboel mensen zullen hun mening veranderen wanneer zij beseffen wat zij in werkelijkheid zeggen“.

Adagium voor 1969: weten wat je zegt.

MAO-GRIEP

Wij hopen, dat u de Mao-griep niet krijgt. U zult echter ongetwijfeld willen weten hoe het komt, dat de griep zo bezig is. Teneinde uw geheugen wat op te frissen drukken we een citaat af uit „Dag in dag uit“ (rubriek in De Volkskrant). Onlangs lazen wij daar:

„De Mao-griep grijpt steeds sneller om zich heen, zoals dat heet. Toen een verslaggever dezer dagen aan het virus de vraag stelde: „Hoe bent u daar zo toegekomen?“, antwoordde het: „Het is begonnen door dat Mao Tse Toeng destijds zo nodig moest gaan zwemmen in de Jangtserivier“.

En verder nog:

„Mao zelf heeft het volgende commentaar gegeven: „Ja, kijk eens, ik heb destijds in het Rode Boekje geschreven, dat alle macht uit de loop van een geweer komt. Maar als het door de loop van het griepvirus kan, is dat natuurlijk meegenomen“.

„'t Is maar dat u het weet!“.

VERVOLG VAN PAG. 1

TWEEHONDERDVIJF PAGINA'S DEBAT OVER HET ONDERWIJSBELEID

le takken „schrijft het op een of ander punt een beetje en overal moet er wat gebeuren.”

En daarom kiest de minister niet ten onrechte voor een geleidelijke verbetering van het onderwijs.

VERLAGING LEERLINGENSCHAAL

De verlaging van de leerlingenschaal was zeker een van de belangrijkste onderdelen van het onderwijsdebat.

Terecht — dit is een onderwijskundige zaak van de eerste orde. Dat bleek ook heel duidelijk uit de petitie van het ANOF. Bijna 700.000 handtekeningen zijn daaronder geplaatst!

Het is dus een zaak die leeft. Daarom vroeg de heer Tans (P.v.d.A.) van de minister: „geen woorden maar daden.” De nuchtere dr. Veerman wees er op dat dit allemaal wel juist was op zichzelf — maar er moest ook sprake zijn van voldoende onderwijskrachten en de lokaliteiten alvorens te beginnen aan versneld tempo van de verlaging van de leerlingenschaal. Hij drong daarom bijzonder sterk aan om een volledige opening van zaken op dit punt.

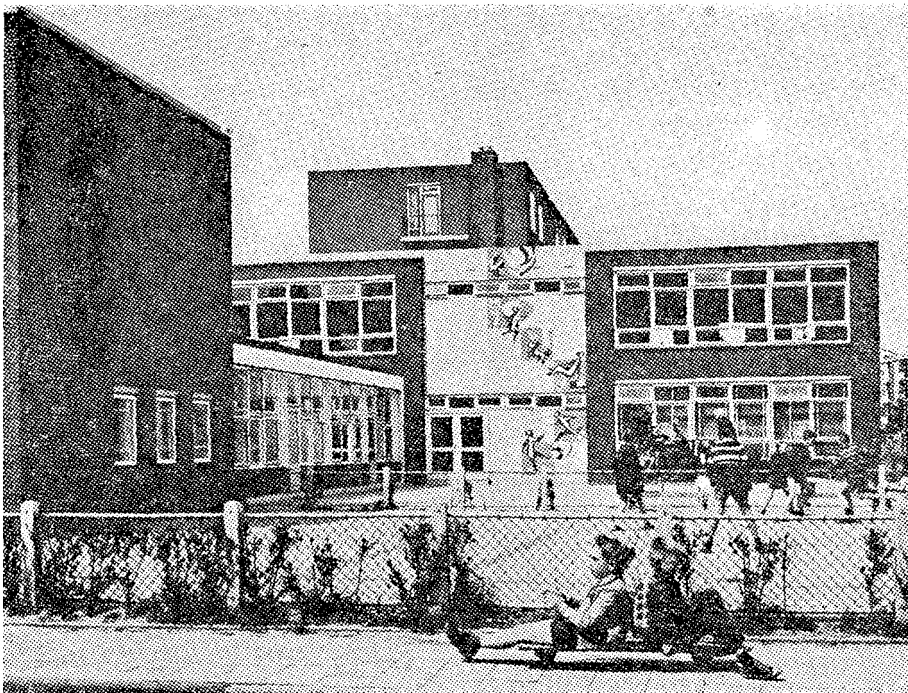
Als er dan zou blijken dat over enige tijd het aantal beschikbare onderwijskrachten een overschot oplevert zou er naar zijn mening een noodzaak zijn het tempo van de verlaging daaraan aan te passen.

Van K.V.P.-zijde werd gevraagd naar een soepele toepassing van art. 56 wet lager onderwijs. Vast staat dat de grote scholen hiermee al ver geholpen worden. Maar er blijven knelpunten: scholen met klassen van 56, 52 of 48 leerlingen.

Minister en staatssecretaris hebben zich niet onbetuigd gelaten zij wezen er op dat de klassegrootte zonder meer geen oplossing biedt als het gaat om democratisering van het onderwijs. Alleen dan is er sprake van een oplossing als de leerlingenschaalverlaging hand in hand gaat met nieuwe didactische methoden. En daarmee is weer annex de ongedeelde onderwijzersopleiding.

Deze zaken hangen met elkaar samen en daarom is het vaak zo moeilijk een keuze te maken als het gaat om een zo evenwichtig mogelijke volgorde.

Reeds in 1959 zei de toenmalige onderwijsminister Cals dat de verlaging van

Verlaging leerlingenschaal

de leerlingenschalen bij het lager en kleuter onderwijs dan reëel is als er drie zaken duidelijk worden. Het gaat om personeel, om gebouwen en om geld. Ook toen zijn geen concrete toezeggingen gedaan wat betreft de datum van invoering van de laatste fase verlaging der leerlingenschalen.

De staatssecretaris toonde aan dat het ANOF request niet met de juiste cijfers had gewerkt. Met de daarin genoemde 25 miljoen is de verlaging van de leerlingenschaal niet te financieren. De kosten van de lokalen en gebouwen zijn hierin immers niet meegeteld. Deze kosten vergen ook een 13 miljoen gulden! Overigens, wat de drie genoemde factoren betreft:

- De invoering van de derde fase van de leerlingenschaalverlaging vraagt 3400 onderwijzers „bruto”. De aanwas van diploma bezitters bedraagt in de jaren 1969-1972 ongeveer 2700. Dat betekent dat de derde fase voor de schaalverlaging in die periode nauwelijks compleet mogelijk is. Bovendien is de huidige reserve aan onderwijskrachten uitermate gering.

- Gebouwen en lokalen bestaan er te weinig in aantal om de leerlingenschaalverlaging op te kunnen vangen. Met name t.a.v. het kleuteronderwijs.

- En tenslotte voor het jaar 1969 zijn er geen financiële mogelijkheden meer extra open omdat voor 1969 aan andere prioriteiten voorrang is gegeven.

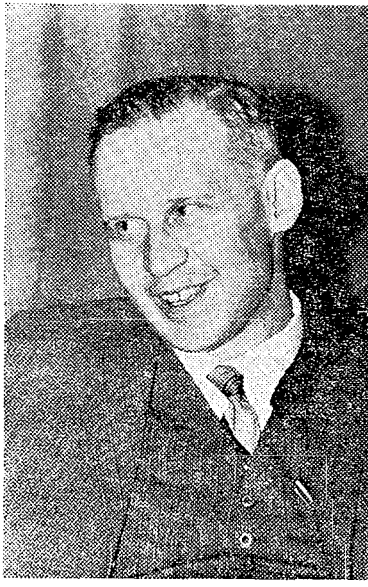
NOG VEEL MEER

Uiteraard is er veel meer bepleit door Kamerleden en toegezegd door de bewindslieden dan de hiervoor aangehaalde punten. Het wetenschappelijk onderwijs, de studentenstop in welke vorm dan ook, de beheersvorm van de openbare school, talloze aparte problemen bij het onderwijs van kleuteronderwijs tot hoger onderwijs de rechtspositie van het onderwijzend personeel en het avondonderwijs. Misschien is er later de gelegenheid op dit debat nogmaals terug te komen.

Onderwijs is belangrijk.

En de Kamer heeft tenslotte haar vertrouwen in de grote lijnen van dit beleid van deze bewindslieden duidelijk onderstreept.

De verlaging van de leerlingenschalen is van bijzonder groot belang; het is echter een belang naast andere belangen. Er is een bepaald bedrag beschikbaar. Ik denk aan de nood van de **schipperskinderen** en de uiterst lage bijdrage aan de **schippersinternaten**. Hier is sprake van een totaal onbevredigende toestand. Ik denk voorts aan de desolate toestand van de academische ziekenhuizen. Zonder extra bijdrage worden tandheelkundige faculteiten gesloten. Voor de oorlog op één hoogleraar 16 studenten. Nu gemiddeld 51. Men treft een veelheid van noodtoestanden aan die tot keuze nopen. Men moet dus op een gegeven moment zeggen: dit eerder en dat later. De staatssecretaris heeft getoond dat hij de ernst van de situatie m.b.t. de leerlingenschaal beseft. Ik zou aan de bewindslieden het vertrouwen willen geven dat zij naar eer en geweten beslissen over prioriteiten. Ik zie hier een nood. Ik zie ook elders een nood. — Aldus prof. Diepenhorst bij de beoordeling van dit beleidsonderdeel.

TOEZEGGINGEN

- Er komt spoedig een nieuwe experimentele wet, met verdergaande mogelijkheden dan tot nu toe.

- Wij moeten nuchter blijven als het gaat over de beoordelingen en de te verwachten resultaten van scholengemeenschappen — het stokpaardje van de PvdA.

- Er komt een verbeterde regeling inzake de tegemoetkoming aan de ouders van schipperskinderen als het overleg met de betrokken organisaties is afgesloten.

- De nieuwbouw van internaten voor schipperskinderen wordt tot een bevredigende oplossing gebracht.

- De intrinsieke waarde van de mavo-opleiding is van dien aard dat er geen blijvende vrees behoeft te bestaan voor te weinig mogelijkheden voor leerlingen met dit diploma.

- De ongedeelde onderwijzersopleiding komt eerder tot beslissing — een advies is reeds gevraagd.

- Met de audiovisuele leer en hulpmiddelen — de heer Veerman had hierop aangedrongen — wordt voortgang gemaakt. Het is een bijzonder waardevol medium om tot beter onderwijs te komen.

- Boven de Rijksvergoeding aan de mavoscholen — per school, per klas en per leerling — die binnenkort bekend worden, komt er administratieve vergoeding per leerling van f 15,—. Aanzienlijk meer dus dan in het verleden toen de mavo nog ulo was. Volgend jaar komen er hogere bedragen.

- Het examenprobleem moet vanuit het onderwijs zelf voortvloeien. Eerst wordt het onderwijsprogramma ontworpen en daaraan aansluitend de examenregeling.

- Vanaf 1 januari 1969 wordt aan de gemeenten en schoolbesturen ruimere vergoedingen gegeven voor het salaris van extra kleuterleidsters voor die scholen die in de z.g. gevaarlijke zone terecht komen.

- Uit de ervaring blijkt dat een te verwachten accres aan studenten bijzonder moeilijk voorspelbaar is. En daarom zal het moeilijk blijven op deze speculatieve basis maatregelen te kunnen nemen. De behoefte is met name voor het hoger onderwijs meer objectief te bepalen.

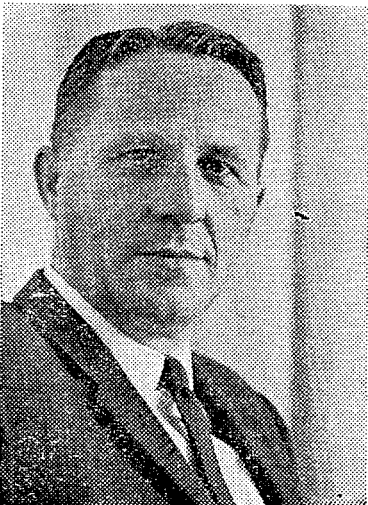
- Invoering van selecterend toelatingsexamen en dus ook de omvorming van een universitair examen tot een toelatingsexamen voor voortgezette studie kan niet gerealiseerd worden zonder regering en parlement.

- De normen voor studiebeurzen worden voortaan eerder bekend gemaakt. Een commissie zal nagaan of een beroepsrecht kan worden geëffectueerd.

- Tot 1975 is er voor 35.000 meer studenten een daarbij behorende meer accommodatie aanwezig dan thans het geval is.

- Uitgesloten is het niet dat er in de normale zittingsperiode van dit kabinet de gehele derde fase van de leerlingenschaalverlaging nog zal worden uitgevoerd.

Dr. A. Veerman

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

RECHTS EN LINKS

Naar ik vernam deed u me enige malen de eer aan enkele regels aan mij te wijden. Vorige week werd ik n.a.v. mijn opmerkingen over de „anti-revolutionaire liefdesperikelen”, met een psychiater vergeleken. Hiertegen moet ik ernstig bezwaar aantekenen. In de eerste plaats omdat, indien ik psychiater zou zijn, de A.R.P. automatisch in genoemde tekst tot patiënt zou worden. Werkelijk zo ver wil ik bepaald nog niet gaan met mijn kwalificaties. In de tweede plaats is de vergelijking van de relaties niet juist. De relatie psychiater-patiënt dient enigermate objectief te zijn, terwijl mijn houding ten opzichte van de A.R.P. zonder meer emotioneel gekleurd is. Daar mag toch sprake van zijn, als men een intensiever samenwerking wil nastreven. Voor het geval u mij toch psychiater blijft noemen, maak ik bezwaar tegen de wijze waarop mijn rede „vrijzinnig” weergegeven wordt. Immers een psychiatrisch rapport laat men niet door leken samenvatten. Zo komen de vergissingen in 't land. T.a.v. de A.R.P. zijn geen verwijten van „oud liberale politiek van Colijn” gevallen. Ik stelde o.m. dat onze politieke ouders in hun tijd de „oud-liberale politiek van Colijn” als de christelijke politiek beschouwden, terwijl wij dit nu anders zien. Dit is voor ons een teken voorzichtig te zijn t.a.v. onze huidige visie op de christelijke politiek. Het is geen verwijt dat de A.R.P. oud-liberaal zou zijn of wat dan ook. Anders zou de houding van de C.H.J.O. minder positief zijn t.a.v. de samenwerking.

De C.H.J.O. is op dit moment niet voor een organisatorische versmelting, maar we wensen enkele praktische zaken gezamenlijk aan te pakken. Dit lijkt ons bevordelijk voor het wederzijds begrip. Hetgeen niet overbodig is dunkt me. Tenslotte nog dit. Onlangs las ik, ik meen in V.N. dat mensen van links fel in een politieke aanval kunnen zijn, maar dat uiterst rechts meer op de persoon speelt (Huizinga noemde Cals „Jopie Slim” enz.). Ik was reeds een „keffertje” en een „psychiater” volgens uw blad. Dit doet me veronderstellen dat uw redactie misschien rechtser is dan me eerst toescheen.

Met vriendelijke groeten

Delft

Jac. Huijsen

NASCHRIFT REDACTIE

Gaarne hebben wij enige ruimte beschikbaar gesteld voor dit hem zelf zo goed typerende stuk van de heer Huijsen, dat bepaald niet vanuit een minderwaardigheidscomplex is geschreven.

Daar heeft de jeugd van tegenwoordig geen last van. Wel is zij nog niet geheel verlost, ten minste wat sommige woordvoerders betreft, van de vrijmoedigheid, die niet gehinderd door een degelijke kennis van zaken, over het verleden de staf kan breken, en daarvan het doorslaggevende bewijs levert door te spreken van de oud-liberale politiek van Colijn.

Wat de liefdesperikelen van de ARP betreft, daarover valt nader te praten. Wij hebben daar zelf ook wel eens iets over gezegd. Toen van AR-zijde gepleit werd voor toenadering tot de CHU, elk jaar opnieuw, o.a. door dr. Berghuis, hebben wij de raad gegeven: schei er de eerste jaren mee uit, want uw aanzoek is alleen aanleiding, dat

de Freule, de heer Kikkert, prof. van Niftrik en anderen weer in weekbladen en brochures neen zeggen. Dan wacht een goed vrijer betere dagen af in stilte.

Het lijkt er soms op, dat die betere dagen zijn gekomen, al is niet iedereen daar blij mee, met name bij de CHJO niet. Wanneer althans de berichten van „onze politieke correspondent” in sommige bladen serieus moeten worden genomen. (Zie de ochtendbladen van 18 december jl. die opvallend gelijke berichten bevatten over reacties uit de kring van de CHJO).

Voorts zouden we de heer Huijsen willen raden, niet te veel te werken met het rechts-links-schema, al of niet daarbij voorgelicht door de rode pers, maar ook eens te denken aan een bekend woord van een van de geestelijke vaders van de CHU: „Noch links, noch rechts, maar de koninklijke weg”. En als hij dat een te oud adagium vindt, dan moge hij herinnerd worden aan het feit, dat verscheidene van zijn tegenwoordige voormannen herhaaldelijk hebben betoogd, dat de CHU een **typische centumpartij** is en dat behoort te blijven.

Intussen geven wij gaarne toe, dat wij de psychiaters er niet in hadden moeten betrekken. Hun beroep is daartoe te ernstig en vooral ook te moeilijk. Wij bieden hun gaarne onze verontschuldiging aan. Onze gedachten hadden eerder moeten gaan in de richting van de dorpsjeugd, die in vorige eeuwen op kermissen en op andere feesten zich gaarne mengde in vrijages, die haar niet aangingen.

P.v.d.A. en V.V.D.

Als het van de redactie mag kom ik nog eenmaal op het schrijven van de heer v. d. Brak terug, en dan vraag ik hem: wie worden in Ps 146

vers 5 tweede regel met verdrucken bedoeld. Worden daar alleen de sociaal achtergeblevenen mee bedoeld, of worden daarmee ook degenen bedoeld die door berovingen, moordaanslagen of aanrandingen slachtoffer worden van de kwaden, die de overheid op bevel van Rom, 13 heeft te straffen. Om daardoor het kwade te beteugelen via politiemacht en de rechterlijke macht. De verdrucken waar het in Ps 146 : 5, tweede regel, en de gevangenen waar het in de vijfde regel over gaat kan dat ook een volk zijn dat door een andere mogendheid bezet wordt omdat de eigen overheid de defensie verwaarloosd heeft? Ik vind dat u Ps 146 : 5 mede in het licht van Rom, 13, waar het over de plicht van de overheid gaat, wel een zeer smalle basis geeft, en het blijkt in de praktijk altijd dat aangaande deze punten, gezaghandhaving en de defensie, de P.v.d.A. altijd een weifelender houding aanneemt dan de V.V.D. En ook deze punten horen bij het Koningschap van Jezus en daarom kan ik via Ps 146 : 5 aangaande deze twee punten een voorkeur uitspreken voor de V.V.D. Hoeveel cristenen er bij de V.V.D. zijn weet ik niet. Het kan ook de helft minder zijn dan bij de P.v.d.A., want deze partij is ook de helft groter. Ook de V.V.D. erkent in artikel 1 van haar program, dat vrijheid verantwoordelijkheid en sociale gerechtigheid de fundamente behoren te zijn van een christelijke grondslag. In artikel 2 staat: verkondiging van eigen overtuiging behoort gepaard te gaan met het betrachten van verdraagzaamheid tegenover andersdenkenden. Hoe kan het ook anders met een partij die het woord vrijheid in het vaandel draagt. Mijnheer v. d. Brak u hoeft niet bang te zijn dat de V.V.D. de kerken aan banden zal leggen, bij een regeringssamenwerking met hen na 1971.

Leeuwarden J. Bruining
Discussie gesloten, Red.

DE WEEK ROND

23 december: Een minister streed voor een verloren zaak. De verbeterde huurbelasting ging echter niet door. De beide A's uit de A.R. senaatsfractie Albada en Algra hebben echter voorgestemd. Van de hoofdredacteur van Nederlandse Gedachten hadden wij ook niet anders verwacht. Hij is tenslotte, al vóór Bogaers, op dit idee gekomen. En heeft er ook over geschreven.

24 december: Het is te merken dat 1968 zijn einde nadert. De koersen in Amerika zijn sterk gedaald. De huwelijken in Nederland zijn sterk in aantal toegenomen. En dat allemaal omdat het fiscale jaar afloopt. Waartoe de fiscus al niet uitnodigt.

25 december: En toch . . . VREDE op aarde. Goddank.

26 december: Toen in 1597 de Staten Generaal beslisten dat „de compagnie van verre” via de Noordelijke IJzsee een weg mocht zoeken naar Oost-Azië werd door hen „bij wet” verboden huisvaders te monstren. Toen in 1968 Amerika besloot tot een vlucht om de maan werden wel huisvaders uitgezocht. Weet u waarom? Wij niet exact, maar wij vermoeden dat huisvaders wat meer besef er van hebben dat voorzichtigheid de moeder van de porseleinkast is.

27 december: Uit de gemeenteraad van Haskerland: Het verwisselen van tonnen¹⁾ kost geld. De heffing daarop wordt verhoogd. Men wil er in twee jaar van af. „Voor hen die niet kunnen betalen is er nog altijd de bijstandswet”.

Waar de bijstandswet al niet goed voor wordt geacht. Zoiets hadden de makers van de wet zich niet kunnen voorstellen: tonnengeld uit de bijstandswet.

28 december: De K.L.M. heeft personeel en personeel. Beide personen krijgen een kerstgratificatie. Maar de een krijgt drie procent van het jaarincome. De ander een tientje voor elke maand dat het heeft gewerkt. 't Is maar raar gesteld, zo op het eerste gezicht met de verdeling van het inkomen.

1) Poepdozen. (zeiden wij toen we jong waren)

VRAGEN VAN KAMERLEDEN

De heer WALBURG (A.R.P.) vroeg aan de minister van Defensie:

1. Zijn er voor wat betreft de materiële uitrusting onaanvaardbare toestanden bij de Koninklijke Marechaussee en zo ja, welk materieel betreft dit en welke maatregelen worden genomen om dit te verbeteren?
2. Krijgt de huisvesting van eenheden van de Koninklijke Marechaussee zo weinig aandacht dat hierdoor onaanvaardbare toestanden voorkomen?
3. Indien vraag 2 bevestigend beantwoord moet worden, welke maatregelen overweegt de minister dan om hierin verbetering te brengen?
4. Zijn gelden die door andere departementen of krijgsmacht delen voor door

de Koninklijke Marechaussee verrichte diensten worden betaald, gebruikt voor andere KL-doeleinden?

5. Is de Koninklijke Marechaussee financieel op niet-verantwoorde wijze „geknepen”?

Zijn hierover rapporten opgesteld en hebben die de minister niet bereikt, omdat zij zijn blijven liggen op het hoofdkwartier KL?

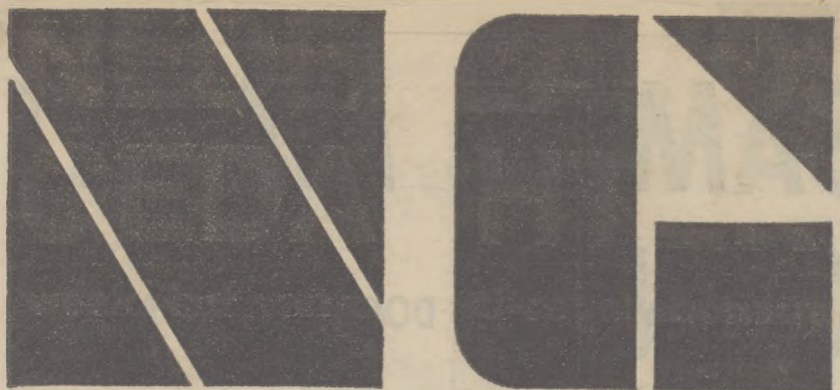
De heer GOUDZWAARD (A.R.P.) vroeg aan de minister van Economische Zaken:

1. Kan de minister een toelichting geven op de beperkingen, welke van overheidswegen zijn opgelegd om het onderling uitwisselen van eigen energieproductie door bedrijven, zoals in het rapport-Harris („The greater delta region”, blz. 107v) is gesteld?

2. Is de minister bereid vanwege het belang van een goede en goedkope energievoorziening deze beperkingen te mitigeren of weg te nemen, en zo ja, op welke wijze?

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

25e jaargang, nr. 2

11 januari 1969

VASTE OEVERVERBINDING

Op dit moment is er in elk geval de zekerheid, dat de vaste verbinding over of onder de Westerschelde er komt. Die verbinding is niet alleen noodzakelijk voor de ontwikkeling van Zeeland maar ook als logisch sluitstuk van een centrale verbinding door het Deltagebied. Het is de laatste schakel in de keten: Haringvlietbrug, Grevelingendam en Zeelandbrug. De laatste ziet u hierboven. Op pagina 6 en 7 schrijft de heer J. J. Tevel over alles wat er aan deze zaak vastzit.

SAMEN

Alleen samen voldoende, dat is het thema waar Widek deze week over schrijft. Wat hij bedoelt kunt u lezen op pagina 2.

DRIESTARREN

Deze week vindt u de driestarren niet, zoals gewoonlijk, op pagina 3, maar op pagina 4.

GRONDKOSTEN

Bij het tot stand brengen van een stads- of dorpsuitbreiding hebben de meeste gemeentebesturen veel moeite bij het opzetten van een aanvaardbare exploitatieberekening. Het knelpunt ligt meestal bij het berekenen van de grondprijs voor de gesubsidieerde woningbouw. Over deze zaken schrijft de heer G. J. H. Griffioen op pagina 5.

INTERRUPTIES

Bij de begrotingsbehandeling van Binnenlandse Zaken kreeg de heer M. W. Schakel bij zijn betoog heel wat interrupties te verwerken, waardoor hij zich echter niet uit het veld liet slaan. Zie pagina 8. Op deze pagina ook een verslag van een vergadering die de E.V.U. hield over Ruimtelijke Ordening.

SURINAMERS

Op pagina 9 bespreekt de heer H. E. Cameron het boekje van drs. J. J. M. van

Amersfoort, Surinamers in de lage landen. De heer Cameron pleit voor een nieuwe ruimere opdracht, waarbij een sociaal-psychologisch onderzoek ook gewenst is. De materie en de mensen zijn het waard.

STERRIT

Er hebben heel wat lezers meegedaan aan de Sterrit, die wij in ons oudejaarsnummer afdrukten. De juiste oplossing is door de meesten gevonden. Zie pagina 11.

VERDER

Op pagina 10 vindt u Het beeld der Vaders en Oude en nieuwe citaten. Op pag. 11 De week rond. Op pagina 12 Lezers schrijven ons...

BETALING ABONNEMENTSGELD

Zoals u zult begrijpen, zijn wij verplicht met ingang van 1 januari j.l. het abonnementsgeld te verhogen van f 12,- tot f 14,- per jaar. Per halfjaar betekent dit dus een prijsstijging van f 1,-.

Deze verhoging is noodzakelijk geworden door de nog steeds voortschrijdende stijging van de kosten en met name ook door de invoering van de B.T.W.

Zoals bekend is de abonnementsprijs praktisch de kostprijs; vandaar dat de prijsstijging niet uit winst kan worden bestreden.

Vriendelijk verzoeken wij onze abonnees voor de betaling van het abonnementsgeld over het eerste halfjaar 1969 ten bedrage van f 7,- gebruik te maken van de stortings-acceptgirokaarten, die binnenkort door onze administratie worden toegezonden. Betalingen zonder gebruik te maken van deze kaarten vergen op het partijbureau administratief meer werk.

Wij vertrouwen er gaarne op, dat u er aan zult willen medewerken de betreffende werkzaamheden zo gering mogelijk te houden.

Voor de abonnees, die ons een automatische giromachtiging hebben verstrekt, wordt in de loop van de maand januari f 7,- van hun girorekening afgeschreven voor het eerste halfjaar 1969.

DOOR IR. B. TER BRUGGE

IN het „centraal rapport” dat met de „memorie van antwoord” in de raad van de Gemeente Almelo als leidraad diende hij de behandeling van de begroting voor het dienstjaar 1969, staat dat „enkele leden van mening zijn, dat door de inwerkingtreding van de Algemene Bijstandwet (voortaan A.B.W. genoemd) het aantal echtscheidingen is toegenomen.” Aan het college van B. en W. wordt dan gevraagd of er voldoende maatregelen zijn genomen om misbruik van deze wet te voorkomen.

Het antwoord van het College bevat de zinsnede, dat door de A.B.W. men zich misschien meer dan voorheen aan de financiële consequenties van een scheiding onttrekt, maar dat natuurlijk naleving van de gerechtelijke uitspraken, in het bijzonder ten aanzien van de alimentatie, wordt gevorderd en de bijstand tot de grens van de onderhoudsplicht wordt verhaald. Verder heet dat gebrek aan personeel systematische controle op mogelijk misbruik van de wet verhindert. Zie hier een voorbeeld van — en wel in een officieel stuk — uiting van twijfel en bezorgdheid aangaande de goede werking en toepassing van de A.B.W. Impliciet geven B. en W. de mogelijkheid van misbruik toe.

Bij de behandeling van de begroting werd die bezorgdheid bevestigd, een ingewijde duidde zelfs gelegenheden aan, waarin „men” bij elkaar kwam om doeltreffende methodes te bespreken, die het mogelijk zouden kunnen maken om extra van de A.B.W. te profiteren. De raad vroeg mede daarom, juist in het belang van de degenen voor wie de wet werkelijk was bedoeld, om scherpe controle.

PROFITEREN

In diezelfde tijd kreeg de A.B.W. aandacht in de pers, d.w.z. het ten onrechte profiteren van de wet. De ochtendbladen van 18 december 1968 ga-

ven berichten over acties tegen het misbruik maken van sociale uitkeringen in de gemeente Eindhoven. „Als eerste gemeente wil”, heette het, „Eindhoven rigoreus gaan afrekenen met het misbruiken van sociale uitkeringen” (Trouw, 18 december). Eindhoven als eerste op jacht naar profiteurs”, luidde het opschrift. Deze gemeente zal weldra overgaan tot het aanstellen van een rechercheur, aan de gemeentelijke sociale dienst verbonden.

De wethouder van Sociale Zaken van genoemde gemeente gaf als zijn mening te kennen, dat er „ongelooflijk geprofiteerd” werd, dat „het onvoorstelbaar was wat voor praktijken je tegenkomt.” Gescheiden vrouwen, die bijstandsgeld kregen, hoewel hun mannen allang weer thuis waren. Zeven mannen, die allang niet meer in Eindhoven verbleven maar nog steeds hun uitkering in die stad kwamen halen. De vroegere hospita van deze lieden bleef beweren, dat zij nog steeds in de gemeente woonden, en kreeg voor deze mededeling een deel van de uitkering als zwijggeld.

In 150 gevallen (van de 700 mensen, die door bemiddeling van de gemeente Eindhoven uitkering kregen), zat, volgens het bericht, „iets fout.”

Bij veertig procent daarvan zou bepaald misbruik hebben plaatsgevonden, in elf gevallen kon van echte fraude (verduistering, oplichterij of valsheid in geschrifte) worden gesproken. Het initiatief tot de genoemde rechedienst zou een „sneeuwbaaleffect” hebben gekregen. „Tientallen reacties hebben de gemeente Eindhoven”, heet het, „reeds bereikt.” De ervaringen bij de genoemde controles opgedaan, leidden bij de genoemde wethouder tot de conclusie, dat „het tijd wordt, dat op een ander niveau ook eens over een gecoördineerde vorm van controle op misbruiken wordt gedacht.” Dit vanwege de „enorme preventieve werking.” Met nadruk werd verder gewaarschuwd, dat werkelijk noodlijdende mensen, die op de uitkeringen zijn aangewezen, niet de dupe mogen worden van deze (controle) maatregelen.

De klachten verstommen niet. De ochtendbladen van 23 december meldten wederom gevallen van fraude, thans in Roermond. 110 werknemers ontdekten bijstandswet, luidt het opschrift van een bericht in „Trouw”, waarin dan verder wordt verteld, dat in de laatste drie maanden in Roermond 110 gevallen van werklozen zijn gecon-

BIJ KAPTINO
KEUZE UIT MEER DAN 2000
schrijfmachines

OOK TEL- EN REKENMACHINES
BRANDKASTEN GROTE SORTERING
De Clerqstraat 72, tel. 020-123711, Amsterdam.
Zijlweg 53, tel. 023-20018, Haarlem. Laan van
Nieuw Oost-Indië 12, Den Haag, tel. 839446.

VERVOLG OP PAG. 4

WIDEK OVER...

ALLEEN SAMEN MACHT

VOLDOENDE

DOOR DRS. S. FABER

Wat is de bedoeling! „Alleen samen voldoende” is een korte aanduiding van een zeer wezenlijke taak. Wanneer sommige gezinsleden een goede sfeer scheppen, maar anderen wat nukkig zijn, is er niet zonder meer sprake van een harmonisch gezin. Wanneer sommige voetballers hun best doen, maar anderen niet op gang komen, maakt de club als geheel waarschijnlijk geen goede beurt. Het is pas voldoende als allen samen zich werkelijk inspannen om er met elkaar het beste van te maken.

NIET ONVOLDOENDE

Zo is het op velerlei gebied; overal waar mensen samen een geheel vormen. Zo is het dus ook in een politieke partij. Wanneer men zich met elkaar voor een bepaald doel inzet komt men stellig een stuk verder, dan wanneer alleen een aantal — al is het de helft of driekwart — de schouders er onder zet.

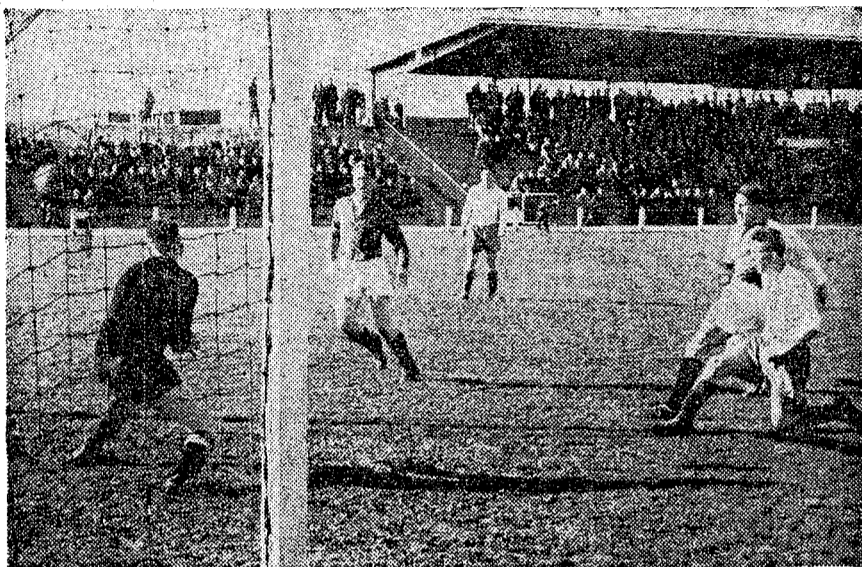
Overigens mag men alle waardering hebben voor hen, die de handen uit de mouwen staken. Wat zij deden is op zichzelf niet onvoldoende. Alleen: het resultaat van het geheel moet onvoldoende worden geacht. Er is immers dan gewoon niet uitgehaald wat er in zit.

VOORJAAR

Wij kunnen deze woorden uiteraard gemakkelijk op allerlei dingen op allerlei gebied toepassen. Ditmaal op onze partij, en wel ten aanzien van onze gezamenlijke landelijke ledenwerfactie. De in het najaar begonnen campagne begint nu inmiddels te lopen. Wat later dan wij gedacht hadden, maar het begint nu in ieder geval te komen. De kiesverenigingen zijn uiteraard zelfstandig in het bepalen van de tijd, waarin zij in hun gebied de actie plannen. En uit de correspondentie blijkt, dat velen de actie plaatselijk organiseren in de eerste maanden van het nieuwe jaar. Het voorjaar is ook in dit opzicht blijkbaar een aanlokkelijker tijd voor een actie dan deze.

BEGRIJF

Wij hebben hier bepaald begrip voor, hoewel het ons als partij als geheel het liefst is wanneer de zoveel nog gemakkelijk te werven nieuwe leden zo spoedig mogelijk worden ingeschreven. Hun inbreng is immers welkom, aan hun be-

hoeft aan inspraak wordt tegemoet gekomen en ook hun financiële steun is van belang voor het werk van de partij in de diverse regionen.

VRIJ GEMAKKELIJK

Overigens is het natuurlijk zo, dat u als individueel partijlid niet hoeft te wachten tot het bestuur van uw kiesvereniging een officiële actie van start laat gaan. U kunt persoonlijk op elk moment, dat u het beste uitkomt iemand benaderen met de vraag of hij — evenals u — lid van de A.R.P. wenst te worden. Wij zouden u dit gaarne willen aanraden. Immers blijkt duidelijk uit het feit, dat allerlei personen zich uit eigen beweging bij het landelijk partijsecretariaat als lid aanmelden, dat het vrij gemakkelijk is nog in elke gemeente partijleden te werven.

PUBLIEK

Een van de punten bij die landelijke aanmeldingen blijkt te zijn, dat men plaatselijk het adres van de partij — het adres dus van de kiesvereniging — niet kent. Dat is natuurlijk een verkeerde zaak. Elke kiesvereniging dient er tenminste voor te zorgen, dat haar adres een publieke zaak is. Maar het is dus tevens van belang, dat u als partijlid ook als zodanig bekend bent. Dan zullen heel wat potentiële leden zich eerder aanmelden dan thans het geval is; namelijk bij u, die zij kennen.

MERKWAARDIG

Een ander punt, dat uit de rechtstreekse aanmeldingen bij het landelijke partijsecretariaat blijkt, is, dat een aantal kiezers in ons land kennelijk meent, dat je niet zomaar — uit eigen wens — lid kunt worden. Sommigen vragen namelijk of zij toegelaten kunnen worden als lid. Dat lijkt merkwaardig en dat is het ook. Maar het onderstreept, dat wij — en dat zal alle andere partijen dus ook wel betreffen — nog duidelijker voor de kiezers moeten stellen, dat zij als partijlid welkom zijn. Sommigen zien de partijen nog als besloten clubs. **Op grond van het voorgaande stellen wij dus nog steeds en nog weer eens opnieuw: het is soms maar een kleine moeite een nieuw lid te werven. Vaak komt het voor, dat als men aan iemand vraagt ook lid van de A.R.P. te worden, de betrokkene eigenlijk alleen maar wachtte tot hij een keer hierover zou worden aangesproken.**

DUIDELIJK

Er zijn natuurlijk ook kiezers, die geen lid van een partij willen worden. Zij hebben er geen behoefte aan, zien de wenselijkheid er niet van in. Wij hadden bij de laatste verkiezingen 680.000 kiezers, die hun stem op de A.R.P. uitbrachten. Het is doorgewoond duidelijk,

dat die echt niet allemaal lid willen worden. Nog niet de helft; nog niet een kwart. Maar er is nog een zeer ruime marge. Er zijn er nog vele duizenden, die best bereid zijn als partijlid toe te treden.

EEN VROUW

Deze week vertelde ons een vrouw — zelf lid evenals haar man — dat zij het gewoon ook eens wilde proberen enige leden te werven. In een paar avonden bezocht zij vijftien mensen, waarvan zij er zeven als lid kon inschrijven. Duizend van zulke vrouwen verspreid over het hele land, die het ook eens willen proberen, en u kunt zelf wel uitrekenen wat een fraai resultaat dit kan opleveren. Zeker wanneer ook een paar duizend mannen een paar avonden hiervoor willen uittrekken.

ALLE(E)N SAMEN

En hier gaat het nu om. Laten wij er allen samen wat aan doen — een avond, of twee of drie — en onze campagne wordt opnieuw een flink succes. In de afgelopen maanden zijn door sommigen al honderden nieuwe leden voor de partij aangebracht. Maar alleen samen maken wij er voor de partij als geheel een voldoende van, in de zin als wij hierboven hebben aangeduid. Dan eerst halen wij er uit wat er in zit. En waarom zouden wij dat niet doen? **Wij verwachten in de komende weken dan ook een stroom van nieuwe leden. Met name wanneer u ook persoonlijk een paar uur daarvoor wilt reserveren in uw agenda voor de komende weken. Uw medewerking is nodig. Die medewerking wordt zeer gewaardeerd.**

Met droefheid geven wij hiermede kennis dat de Here uit ons midden heeft weggenomen onze voorzitter de heer

Aart Bastiaan de Raad

in de ouderdom van 63 jaar.

Met dankbaarheid mogen wij terugzien op hetgeen hij voor onze kiesvereniging is geweest.

Namens de A.R. Kiesvereniging:
T. den Besten, 2e voorzitter.
J. van Beek, secretaris.

Hei en Boeicop, 6 jan. 1969

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HOUBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

VORIG jaar verscheen van de hand van dr. P. Valkenburgh de „Inleiding tot de politicologie”. (Agon Elsevier).

Deze wetenschappelijke verhandeling leent zich naar mijn mening slecht voor een bespreking in een politiek weekblad als Nederlandse Gedachten. Daarom volsta ik met een enkele opmerking.

De auteur neemt als uitgangspunt het begrip macht: een relatie die de mogelijkheden scheidt de gedragsalternatieven van anderen te beperken. Karakteristiek voor de politiek is deze machtsrelatie. In navolging van Suys meent Valkenburgh dan ook, dat de politieke wetenschap gekenschetst kan worden als de wetenschap van de macht.

Deze gedachtengang wordt consequent volgehouden. Het blijkt bijv. uit de titels van de hoofdstukken: het begrip macht, machtsvorming, machtsontwikkeling en machtsrechtvaardiging.

Het ligt dan ook voor de hand, dat een politieke partij omschreven wordt als een min of meer hecht georganiseerde groep van mensen, die de samenleving volgens een bepaald maatschappijbeeld willen opbouwen en die daartoe pogen het bestuurlijk apparaat van de staat in handen te krijgen (blz. 103).

Uitgaande van deze definitie geeft Valkenburgh enige beschouwingen ten beste over verschillen tussen communistische en overige partijen (een weinig genuanceerde tegenstelling). Vervolgens onderscheidt hij een drietal fasen bij het tot standkomen van politieke partijen. Als de partijen volgroei zijn zorgen zij voor de bezetting van de vertegenwoordigende organen en voor de leiding van het bestuurlijk apparaat. Valkenburgh wijst in dit verband op een aantal communicatiepatronen en beëindigt de paragraaf met een paar opmerkingen over de voorwaarden waaraan voldaan moet worden, wil een politieke democratie kunnen functioneren. De paragraaf over de politieke partijen neemt slechts 13 van de 195 bladzijden van het boek in beslag. Dit onderdeel kan echter als illustratie dienen voor de verdiensten en de gebreken van de gehele studie.

Natuurlijk streven politieke partijen naar een zo groot mogelijke invloed om hun doeleinden te realiseren. Door dit machtsaspect echter zo centraal te stellen als Valkenburgh doet, blijven vele andere aspecten al gauw onbesproken. Prof. dr. G. Kuypers wijst bijv. op het selecteren en vormen van politieke leiders door de partijen. Het opstellen en propageren van politieke programma's. Het integreren van groepsbelangen in het politiek proces. Het politiek bewust maken en activeren van groepelingen (Studieoverzicht politicologie, 1962, blz. 22).

Door het min of meer enge uitgangspunt komen deze zaken bij Valkenburgh maar al te vaak niet of slechts zijdelings ter sprake. Het gevolg is eenzijdige benadering van de politieke werkelijkheid.

Dit heeft echter, zij het op ondergeschikte punten, enige plezierige neven-effecten. De studie is logisch opgebouwd en daardoor gemakkelijk leesbaar.

De beslissing het machtsbegrip tot het centrale thema te verheffen, maakte een systematische aanpak mogelijk. Blijkens de inleiding was dit ook de bedoeling van de auteur, omdat zo de kernproblemen het vlugst aan de orde komen en de methodologische problemen het duidelijkst worden aangegeven (blz. 1).

Resumerend: de auteur is in zijn opzet geslaagd voor zover het de vorm betreft, maar niet wat de inhoud aangaat. De oorzaak is niet moeilijk aan te geven: er is te veel gezet op de kaart van het machtsbegrip.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, Dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, s-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te s-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,- per jr. Lossé verkoop f 0,30.

IN MEMORIAM PROF. MR. L. W. G. SCHOLTEN

Wij hebben maandag prof. mr. L. W. G. Scholten, die na een vrij langdurige slopende ziekte is overleden, mede ten grave gedragen. Er zijn maar weinig mensen die hem niet kenden. Dat was ook geen wonder. Hij heeft immers op een groot aantal terreinen van het leven met zijn talenten gewoerd.

Ook op het brede politieke terrein. En hij wist dat op een boeiende wijze te doen. Of dat nu op school was of op een politieke vergadering, dan wel via de radio. Eigenlijk van jongs af aan.

In de jaren twintig realiseerde hij de toen levende wens bij talloze jongeren, om concreter en dichter bij de politiek te worden betrokken. De ARJA, een samenbundeling in landelijk verband van plaatselijke A.R. jongerenclubs, werd een feit.

In de bezettingstijd — voorzover zijn gijzeling door de Duitsers dit mogelijk maakte — en na de bevrijding, heeft hij op een indringende wijze geprobeerd gestalte te geven aan een samenwerking tussen de C.H.U. en de A.R.P.

Hij is met name ook de man geweest die de A.R.P. er op heeft gewezen, met alle nadruk en overtuigingskracht waarover hij beschikte, dat de overheid er was „ons ten goede”. Waarmee hij terecht de overheid een ruimere taak toekende dan in A.R. kring wel te doen gebruikelijk was. De A.R.Partij heeft daarnaar geluisterd en zijn advies niet ter zijde geschoven.

Prof. Scholten was een zelfstandige persoonlijkheid, die een open oog had voor stijl en allure in de politiek. Sommigen vonden hem wel eens lastig, omdat hij — indien de door de partij of fractie ingeslagen weg naar zijn overtuiging niet de juiste was — scherp analyserend kon kritiseren. Wij herinneren ons zijn oordeel over het Nieuw Guinea-beleid, de mammoetwet, het conflict tussen fractie en de A.R. minister Van Aartsen over het woningbouwbeleid en over de problematiek rondom het omroepbestel.

Hij deed dat niet om der wille van de kritiek. Uit vele gesprekken met hem bleek heel duidelijk, dat het hem ging om een goede opstelling van de A.R.P. ten dienste van heel het volk; om der wille van het evangelie. Vanuit het evangelie heeft hij intens gewerkt en geworsteld, waarbij zijn reeds overleden vrouw voor hem een bijzondere steun was.

In het geloof is hij verlangend en wetend heengegaan naar zijn Vader, Die in de hemelen is.

HET was een halve eeuw geleden een initiatief van de heer Diemer, de man van De Rotterdammer, de man van Libertas, de man van het C.N.V., van de christelijke drukkerspatroons, enz. enz. Een man van veel besognes en van „groten bedrijve.”

Tegen het einde van de eerste wereldoorlog ontwikkelde hij een plan, dat in de eerste week van 1919 een begin van uitvoering kreeg. En ik herinner mij de intense belangstelling waarmee dat plan werd begroet. In de eerste week van 1919, dus nu een halve eeuw geleden, verscheen het eerste nummer van het weekblad De Ster.

Het had een groene omslag: het was „de Groene” voor het christelijk gezin.

De heer Diemer had het initiatief genomen. Hij schreef ook de introductie. Er was overal beroering en onzekerheid, vertroebeling en radicalisering. En nu wilde De Ster in de na-oorlogse tijd een duidelijk standpunt innemen, en de vraagstukken van de tijd en het nieuws van de week kritisch bezien, met het Woord van God als richtsnoer. Het blad wilde „alle terreinen” bestrijken.

De karikatuur kreeg er een plaats in, er waren dam- en schaakrubrieken. Er werden vele belangrijke artikelen opgenomen en een aantal vaste medewerkers kreeg er een plaats.

IK noem als voorbeeld ds. Sipke Huismans, toentertijd gereformeerd predikant in Doetinchem. Toen hij in Anjum stond, schreef hij onder de schuilnaam De Poortwachter in het Friesch Kerkblad; later, toen hij predikant in Zuid-Holland was, kwam in de Rijnlandse Kerkbode dezelfde poortwachter aan het woord.

Het was altijd fris, oorspronkelijk en onconventioneel. In 1918 wist ds. Huismans de A.R. kiesvereniging te Doetinchem te inspireren tot voorstellen, die een vergaande hervorming van de sociale structuur van de maatschappij beoogden. Zijn schrijven in de Rijnlandse Kerkbode was een beetje geforceerd geïndigd. Zijn ideeën stuitten op te veel tegenstand, vooral op het conservatieve platteland in Zuid-Holland.

Maar Diemer wist hem onmiddellijk te charteren voor De Ster, en De Poortwachter was terug en schreef elke week over „Klanken, in het voorbijgaan opgevangen”.

Dan was daar dr. J. van der Valk, rector van het Marnix-gymnasium te Rotterdam. Net als dominee Huismans een man met eigen ideeën, een van die onafhankelijken, die heel kritisch en heel positief kunnen zijn.

Ik volsta met deze twee voorbeelden, al moge het dan onbillijk zijn jegens anderen, die evenzeer zorgden voor een goed niveau van dit weekblad. Elke week was het een feest, het nieuwe nummer te ontvangen.

DE Ster is lang ter ziele. Wegens gebrek aan belangstelling. In de protestants-christelijke kring is geen plaats, zo heeft de ervaring geleerd, voor een onpartijdig en onafhankelijk, en tegelijk positief christelijk weekblad.

Er verschijnen verschillende weekbladen in Nederland, die in een soort „bovenlaag” van de bevolking nog altijd goede aftrek vinden. De Haagse Post preeft jarenlang zich zelf aan als het weekblad „voor de betere standen”. Het blad bestaat nog, maar wordt nu anders geredigeerd dan vóór de tweede wereldoorlog, toen Jonkheer van Goeree tot Overflakke er zijn journalen in schreef.

Sterk links georiënteerd zijn De Groene, Vrij Nederland, de Nieuwe Linie. Er zijn dagbladen, die elke vrijdag of zaterdag een overzicht geven van

EEN TEKORT

DOOR H. ALGRA

wat in deze weekbladen voor belangwekkends of aan pikanterigheid wordt gevonden.

In meer behoudende kringen, waar men niet van radicalisme houdt en er ook niet mee wenst te koketteren, is Elsevier in trek en Accent is er in de laatste tijd bij gekomen.

MAAR het ideaal van de heer Diemer kon geen stand houden. Latere pogingen, om met een algemeen weekblad te komen, dat positief christelijk was, zijn mislukt. Na korter of langer tijd werd de uitgave gestaakt.

Er is één heel specifieke oorzaak — protestantse christenen hebben vaak een eigenaardig stel lange tenen. Als hun christelijk blad één artikel bevat, dat hun tegen de haren opstrijkt, dan zeggen zij hun abonnement op. De neutrale of linkse periodiek, die geregeld datgene propageert of beschermt, dat rechtdraads ingaat tegen hun overtuiging, verdragen en betalen zij jarenlang met eindeloze lankmoedigheid. Zij zijn verdraagzaam, behalve tegen de naaste familie.

Natuurlijk is dit niet de enige, zelfs niet de voornaamste oorzaak. De kerkelijke weekbladen zijn een uitgebreide en meestal welvarende familie, bestemd voor het nog altijd leraarlievend volk.

EN — in het algemeen is ons budget voor abonnementen niet zo groot. De kerk en de zending hebben terecht voorrang. Zij, die met kerk en zending niets van doen hebben, hen scheidt dat aardig wat per jaar, dat ze voor andere doeleinden kunnen gebruiken. Het is misschien wel mogelijk, naar meer oorzaken te zoeken. Maar het blijft een tekort, dat we niet beschikken over een algemeen protestants christelijk weekblad, zoals De Ster naar de conceptie van de heer Diemer bedoelde te zijn.

Zulk een weekblad zou belangrijke bijdragen kunnen leveren voor een verantwoorde opinievorming in onze kring en daarbuiten.

En misschien zou het ook een heel nuttig ontmoetingspunt zijn, desnoods voorlopig nog in de poort, waar een poortwachter het gesprek hoorde en een beetje leidde.

Maar ach helaas ziedaar, om met een niet onbekende „oefenaar” te spreken, het is al zo vaak mislukt. Maar ik zeg: toch een tekort.

VRAGEN DRS. R. ZIJLSTRA OVER REGISTRATIERECHT

Het Tweede Kamerlid drs. R. ZIJLSTRA (A.R.P.) heeft aan de ministers van Financiën en van Landbouw en Visserij de volgende vragen gesteld.

1. Is het de minister bekend, dat er inspecteurs der registratie zijn, die geen vrijstelling verlenen van het registratierecht als bedoeld in artikel 101, 1ste lid onder b, van de Registratiewet 1917 indien ouders een boerderij overdragen, die vooraf aan het overnemende kind was verpacht?

2. Zijn de ministers niet van mening, dat de handelwijze van genoemde inspecteurs in strijd is met: a. de toezegging ter zake gedaan door de staatssecretaris van Financiën in de memorie van antwoord op het wetsontwerp Omzetbelasting 1968, waarbij gesteld werd:

Als de ouders beginnen met de onderneming te verpachten aan het kind alvorens haar over te dragen, zal op deze overdracht de vrijstelling worden toegepast, mits het kind ook daarna de onderneming voortzet;

b. de uittaling van de minister van Landbouw en Visserij gedaan op de algemene vergadering van het Koninklijk Nederlands Landbouwcomité, gehouden op 25 oktober 1967, waarin hij de mededeling deed, dat de vrijstelling van het registratierecht ook zou gelden bij overdracht van verpacht land?

3. Indien voorgaande vragen bevestigend worden beantwoord, is de minister van Financiën dan bereid te bevorderen, dat de handelwijze van de inspecteurs der registratie bij de verlening van vrijstelling, bedoeld in artikel 101, lid 1, onder b, in overeenstemming wordt gebracht met de toezeggingen die blijkens het bovengenoemde zijn gedaan?

Schrijf 'es iemand
Bel 'es iemand
Bezoek 'es iemand
Praat 'es met iemand

...u weet zelf wel
wie eenzaam is in
uw omgeving

PUBLIKATIE AANGEBODEN DOOR
DIT BLAD IN SAMENWERKING MET DE
STICHTING IDEELE RECLAME

VERVOLG VAN PAG. 1

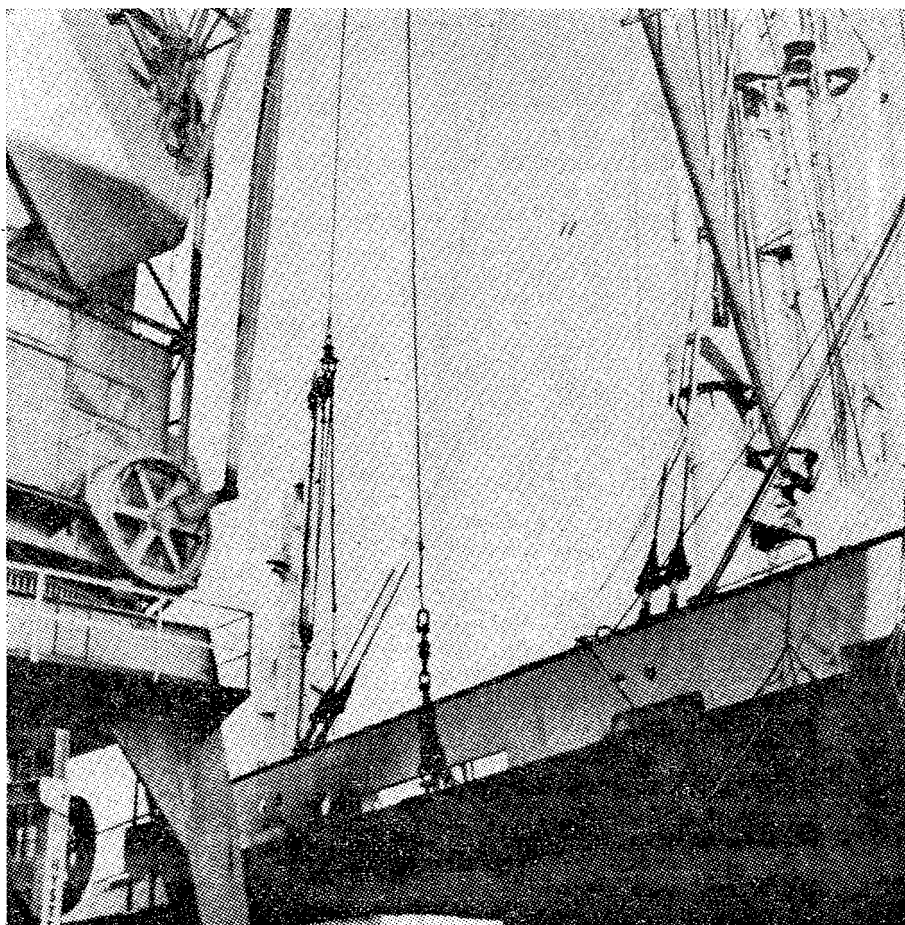
RUMOER OP HET TERREIN VAN DE SOCIALE WETGEVING

stateerd, die zonder dat zij zich gemeld hebben, arbeid verrichtten, terwijl zij uitkeringen genoten. „Zij zijn”, heet het, „variërend van dertien weken tot een jaar uitgesloten van bijstand.” En ook Roermond heeft in verband met het grote aantal fraudegevallen een ambtenaar speciaal met het opsporen belast. Nu moet dit bericht wel worden gecorrigeerd.

De betrokken mensen zullen wel niet onder de A.B.W. zijn gevallen, maar onder de Wet Werkloosheidsvoorziening (W.W.V.), die door de gemeente wordt uitgevoerd. De 110 mensen zijn (zeer waarschijnlijk) niet gestraft met verlies van bijstand, maar met uitsluiting van uitkeringen krachtens de W.W.V. Zij hebben door clandestien te werken het recht op uitkering verloren. Zij genoten dus geen bijstand, maar kregen een wettelijk vastgestelde uitkering. Bijstand kan ook zo maar niet worden ingetrokken, (en zeker niet in de gegeven vorm over lange van te voren vastgestelde termijnen) er moet immers de zekerheid bestaan, dat er inkomsten zijn, voldoende om in het noodzakelijk levensonderhoud te voorzien. Het is in dit geval zelfs zeer wel mogelijk dat een aantal van de genoemde mensen nu zij hun uitkering verloren hebben en wellicht, omdat zij zonder vergunning werkten, ook hun werk, bijstand aan B. en W. van Roermond vragen op grond van artikel 1, eerste lid, van de A.B.W. En die bijstand moet wanneer de betrokkene niet over de middelen beschikt om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te voorzien (art. 1), door B. en W. worden verleend. De zaak is dus iets gecompliceerd, wij komen hierop later terug.

NIET VERWARREN

Zoëven werd erop gewezen dat wij bij het lezen van de berichten in de pers goed doen een aantal sociale wetten niet met elkaar te verwarren. Alvorens nu over de signaleerde misbruiken meer te schrijven, is het wellicht wenselijk eerst aandacht aan andere „profiteurs” te schenken, of, liever gezegd, aan andere gevallen, waarin van juiste toepassing der betrokken wetten niet kan worden gesproken. Met nadruk willen wij stellen, dat wij ons thans nog van oordelen onthouden. Een analyse van de overtredingen volgt later. Voor een verantwoord oordeel over de wetten, met name over de A.B.W., maar ook over de reeds genoemde W.W.V. is het noodzakelijk kennis te nemen van alle feiten en de afwijkingen tot de juiste proporties terug te brengen, althans trachten dit te doen.

De havens van Antwerpen kent ze....

Want men onderschatte de werking van de op zichzelf zeer verantwoorde en noodzakelijke berichtgeving niet. Bij betrokken instanties zal (en terecht) de behoefte aan sterkere controle gewekt worden, bij het „publiek” groeit maar al te dikwijls wantrouwen tegen de wet: een veroordeling, die helaas soms in scherpe woorden tot uitdrukking wordt gebracht. Men behoeft slechts te luisteren!

In de berichtgeving over de A.B.W. kan men haast van een soort golfbeweging spreken. Enerzijds is er een complex van klachten over minder juiste toepassing: grote verschillen in normen, verkeerde ouderwetse benadering van individuele gevallen (alsof we nog onder oude armenwetten leefden) vooral de vakorganisaties komen met bezwaren en bij de debatten in de Tweede Kamer der Staten-Generaal tijdens de behandeling van de begroting van het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk krijgen deze klachten ruime aandacht. Het centrale thema is de rechtszekerheid en de op de normale behoeften afgestemde bijstand.

Anderzijds komen er tal van mededelingen over misbruiken, fraudes enzovoorts.

DREMPELVREES

Deze beweringen zijn zeker niet geschikt om „drempeelvrees”, die nog steeds bestaat, te overwinnen en geeft aan degenen, die in nood verkerend, hun aanvragen ingediend en gehoor hebben gevonden, niet altijd het ge-

voel in een gezond milieu te vertoeven.

En daarom is het noodzakelijk ter wille van de velen, die werkelijk bijstand behoeven, ter wille, om zo te zeggen van het beeld van de wet, dat niet meer weg te denken is, aandacht, veel aandacht aan de uitvoering te schenken. Beide reeksen klachten, bezwaren behoren ernstig te worden genomen. Beide reeksen verlangen antwoord.

Het is de bedoeling van deze artikelen daaraan bijzondere aandacht te schenken, vooral aan de hand van enige uitspraken van colleges van Gedeputeerde Staten, en vooral ook van de Kroon. Uitspraken dus in beroepszaken. Maar eerst nog een enkel woord over misbruiken ten aanzien van sociale wetten.

Ongeveer tegelijk met berichten over het misbruik van de A.B.W. konden we in tal van bladen beschouwingen over de positie en het gedrag van werklozen lezen. Speciale aandacht hiervoor vroeg de Hoofd-inspecteur Directeur van de Arbeidsvoorziening in de provincie Noord-Brabant.

Deze autoriteit onderwierp de gepresenteerde cijfers over de werkloosheid aan grondige analyse en kwam daarbij tot zeer belangwekkende conclusies. In kort kwam het hierop neer: Een zeer belangrijk percentage van hen, die in de statistieken van de werkloosheid voorkomen, horen daarin niet thuis, om verschillende redenen. M.a.w. het aantal werkelijke werklozen is gerin-

ger, aanzienlijk geringer dan is voorgesteld.

Nu is het niet de bedoeling de uitkomsten van de bedoelde analyses hier weer te geven. Het vraagstuk is zeer complex en kan met enkele typeringen, zoals werkschuwheid, ongeschiktheid enz. niet worden afgedaan. Dat deed de genoemde autoriteit dan ook niet!

Maar wel willen wij de aandacht vestigen op het feit, dat ook hij (en met hem met name genoemde directeuren van arbeidsbureaus) melding maakt van talrijke gevallen van zogenaamde werklozen, die hun wettelijk toegekende uitkeringen in de zak steken en tegelijk (vooral des avonds of des nachts) gaan werken. De havens van Antwerpen kent ze, verzorgende gelegenheden die des nachts open zijn eveneens. In alle grensgebieden wordt de grens voor het verrichten van „clandestiene arbeid” overschreden. Deskundigen durven hoge percentages te noemen.

MISBRUIK

De fouten zijn bekend, maar niet genoeg, lang niet genoeg in het openbaar erkend. Daarom zijn de mededelingen van de genoemde autoriteit van zo grote betekenis. Ook de grote steden kennen het misbruik, niet alleen de grensprovincies. Het gaat hier luidt het, bij al deze misbruiken om tientallen miljoenen guldens. Wanneer effectieve controle toegepast zou kunnen worden, zou men, zegt de wethouder van Sociale Zaken van Eindhoven „landelijk omgerekend tot een formidabel bedrag komen aan besparingen die nieuwe injecties voor de werkgelegenheid zouden kunnen betekenen” („Trouw” 18 december).

En juist die controle is zo uitermate moeilijk en kostbaar. De adjunct-directeur van het arbeidsbureau in Etten zegt „als we iedereen ten volle op naleving van de werkloosheidsvoorschriften willen controleren, hebben we een apparaat nodig dat meer geld kost dan het bedrag waarvoor we worden geplaatst”.

Een bedrag, dat door de nationale economie moet worden opgebracht!!

Waarbij dan nog moet worden bedacht, dat uitsluiting van de w.w. uitkering, hoe gerechtvaardigd en noodzakelijk ook, de betrokkene zonder middelen van bestaan doet zijn, zodat hij tegelijk recht kan hebben op bijstand „van” de A.B.W.. En daarom is een andere consequentie dan de aanmerkelijke schade voor de nationale economie zo mogelijk nog ernstiger. Het krediet van de sociale wetgeving van de laatste jaren wordt aangetast!

Het is de laatste weken nogal onrustig geworden op het terrein van de sociale wetgeving.

Dit wettigt heel wat aandacht.

De volgende keer hierover meer.

* * * Gelden onbesteed ?

Onlangs heeft het gezaghebbend blad Economisch-Statistische Berichten (E.S.B.) aandacht gevraagd voor een niet onbelangrijke zaak.

Het schijnt zo te zijn dat in de afgelopen acht jaar niet alle in de verschillende begrotingen opgevoerde bedragen voor ontwikkelingshulp ook daadwerkelijk zijn uitgegeven. Als de becijferingen juist zijn — waaraan wij overigens wel enigermate twijfelen — zou daaruit de conclusie kunnen worden getrokken dat een deel van de jaarlijkse beschikbaar gestelde begrotingsbedragen niet wordt besteed.

Met het gevolg dat de huidige norm van ontwikkelingshulp — één percent van het nationale inkomen niet zal worden gerealiseerd.

Wij hebben er volledig begrip voor dat de beschikbaar gestelde gelden zinvol worden besteed. Dat betekent dat het gewenst is de ontwikkelingshulpgelden dan beschikbaar te stellen als het ontwikkelingsprogramma dit nodig maakt.

De aanwezigheid daarom van een zeker werkfonds, een zeker werkkapitaal is daarom beslist verantwoord. Maar het kabinet zal er toch wel voor moeten zorgdragen, dat dit „werkfonds” niet zodanig groeit dat er in de komende jaren minder wordt uitgegeven dan aan kabinet en volksvertegenwoordiging is voorgesteld.

Wij zouden de minister voor de ontwikkelingshulp graag willen uitnodigen in Nederlandse Gedachten een antwoord te geven op de in E.S.B. guite kritiek.

* * * Waarschuwing alleen

* * * onvoldoende

Van meer dan één gezaghebbende zijde is er duidelijk op aangedrongen om op korte termijn over te gaan tot maatregelen die de huidige conjunctuur wat afremmen.

De bestedingen lopen sneller op dan de voortgebrachte middelen. Volgens de theorie en de opgedane ervaring zal een dergelijke ontwikkeling met zich brengen dat een overbesteding reëel moet worden genoemd. Met al de ellendige gevolgen van een verslechtering van de werkgelegenheid. Ook voor de werkgelegenheid in, wat men noemt, de probleemgebieden in ons land. Men mag in deze situatie niet berusten.

De Nederlandse Bank heeft reeds een aantal globale maatregelen getroffen. Maar dit is onvoldoende om

een actuele bestedingsinflatie en een verslechterend werkgelegenheidsherstel tegen te gaan.

Het kabinet zal eveneens, naar het ons voorkomt op korte termijn, met geëigende maatregelen moeten komen. Een ingrijpen in de huidige loonvorming, die in 1969 waarschijnlijk qua resultaten zal uitkomen boven de te verwachten produktiviteitsstijging, is onder de omstandigheden waarin wij leven niet reëel mogelijk. Het advies door de „wijze mannen” aan minister Roolvink maakt dit duidelijk.

Het kabinet zal de remming daarom moeten zoeken in het fiscale en budgettaire vlak. Een schorsing van de investeringsaftrek kan een geschikte maatregel zijn — mits daarbij vaststaat dat het kabinetsbeleid m.b.t. de regionale ontwikkelingsgebieden niet wordt geschaad.

Wat het financiële beleid betreft zal er de allergrootste voorzichtigheid, ook in 1969, moeten worden betracht om te voorkomen dat overheidsuitgaven inflatoir worden gefinancierd. Een verbetering van de structurele dekking van de begroting lijkt ons onontkoombaar. Daarnaast staat de vraag of, en zo ja, in hoeverre overheidsuitgaven drastisch zouden moeten worden besnoeid of getemporeerd. Hierbij behoort echter ook aan de orde te komen, zeker bij de begroting 1970, of het niet evenwichtiger zou zijn, waarbij wij b.v. denken aan de moeilijkheden waarin de gemeenten verkeren, de nodige tegendruk te zoeken in zekere verstrakkingen van het, overigens op zichzelf gerechtvaardigde, voornemen tot fiscale drukversterking in de directe sector.

Wat het zwaarst is moet het zwaarst wegen.

Er zijn weinig zaken die een gemeentebestuur zoveel hoofdbreken kosten als het opzetten van een aanvaardbare exploitatieberekening. Het knelpunt ligt dan vooral bij het berekenen van de grondprijs voor de gesubsidieerde woningbouw.

Alvorens een nieuwe bestemmingsplan (vroeger uitbreidingsplan geheten) van kracht wordt heeft een gemeente goedkeuring van het College van Gedeputeerde Staten nodig. Naast de stedenbouwkundige vormgeving beoordeelt dit college ook de „economie” van het plan d.w.z. de vraag of realisering op een financieel aanvaardbare wijze mogelijk is. Vandaar dat naast de betreffende tekeningen van het plan ook een exploitatieberekening ter behandeling moet worden ingezonden.

Voor de uitvoering van de woningwetbouw is een gemeente afhankelijk van de medewerking van de Provinciale Directie voor de Volkshuisvesting (ressortterende onder het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening). Het vaststellen van de grondprijzen voor de woningwetbouw heeft jarenlang veel moeilijkheden opgeleverd. Omstreeks 1950 werden door de Centrale Directie voor de Volkshuisvesting bepaalde normen ontwikkeld voor de toetsing van het grondgebruik en de grondprijzen van de woningwetbouw. Deze normen waren krap gesteld, teneinde de kosten van de woningwetbouw zo laag mogelijk te houden.

TE LAAG NIVEAU

Het gevolg was dat de gemeenten vaak grote moeite hadden om de exploitatie van een plan „rond” te krijgen. Dit bracht met zich mee, dat de opzet van de plannen om financiële redenen veelal op een te laag niveau kwam te liggen. Een niveau dat op de vooroorlogse verhoudingen was gebaseerd en te weinig mogelijkheid bood voor de ontwikkeling van nieuwe stedenbouwkundige inzichten. Het was duidelijk, dat een en ander vaak leidde tot langdurige en moeizame onderhandelingen met de Provinciale Directie voor de Volkshuisvesting. Daar kwam nog bij dat er onvoldoende openheid bestond omtrent de gehanteerde beoordelingsmethodiek, hetgeen in de kring van Nederlandse gemeenten een gevoel van onbehagen wekte. Aan het einde van de jaren vijftig werden steeds grotere afwijkingen van de gehanteerde normen zichtbaar. Dit was begrijpelijk omdat de nieuwe planologische inzichten steeds meer gingen doorwerken.

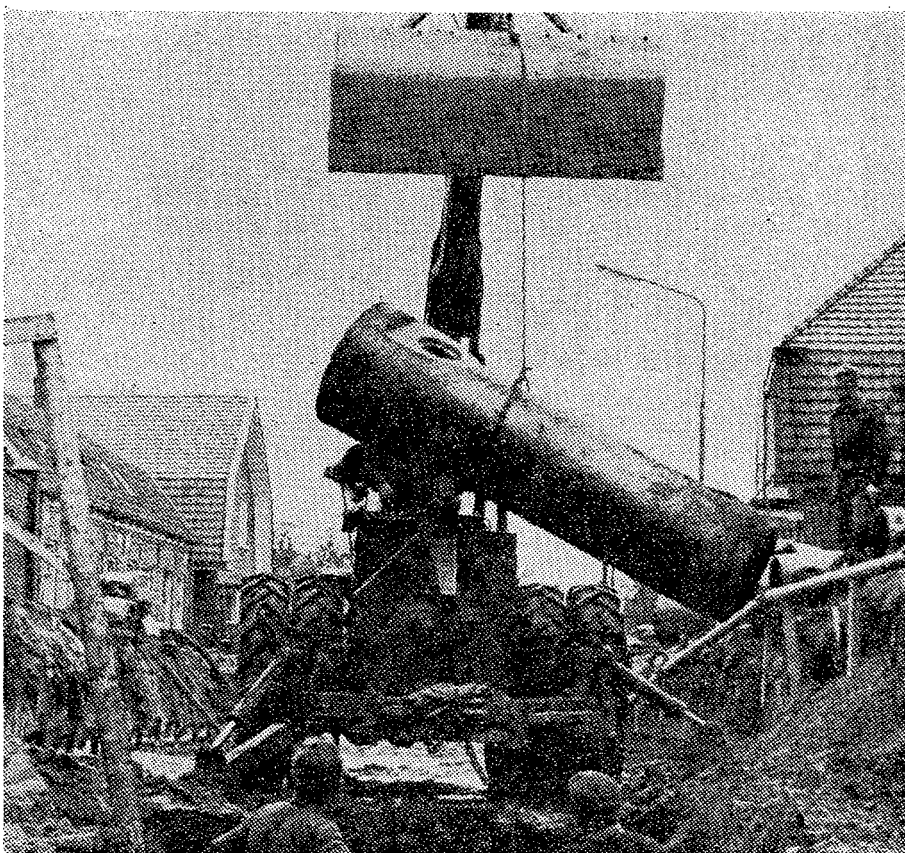
Ook op het ministerie bestond hiervoor een open oog. Vrij algemeen was men van oordeel, dat de bestemmingsplannen om financiële redenen eerder te krap dan te ruim werden opgesteld. Voor wat de kwaliteit van de eigenlijke woningbouw betreft leidde dit in 1965 tot een aanmerkelijke verhoging van de eisen neergelegd in de zgn. Voorschriften en wenken voor het ontwerpen van woningen. En ook ten aanzien van de planologische kant van de zaak groeide de behoefte om tot het opstellen van nieuwe maatstaven te komen, die ruimte boden voor de realisering van plannen met een behoorlijk op de toekomst gericht kwaliteitsniveau.

RAPPORT

Een en ander was in 1966 voor de toenmalige minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, drs. Bogaers aanleiding om een werkgroep in te stellen, bestaande uit vertegenwoordigers van het departement en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, met als taak:

Advies uit te brengen over de methodiek van de beoordeling van de grondprijzen. In de loop van 1968 kwam deze commissie met haar arbeid gereed. Onder de titel „Grondkosten woningbouw” is dit rapport thans in druk verschenen (*). Het geeft een inzicht op de wijze waarop het Rijk de grondprijzen voor woningbouw beoordeelt. Het boekje is tevens een handleiding voor de gemeenten om de gegevens, die voor deze beoordeling nodig zijn, op uniforme wijze te verstrekken.

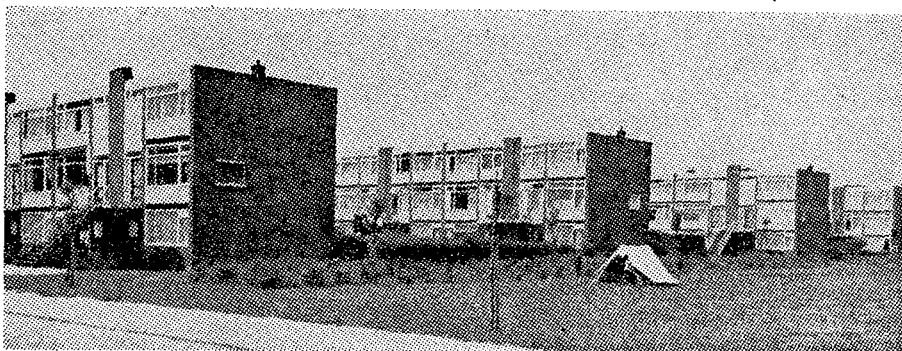
In zijn voorwoord heeft minister Schut met nadruk de aandacht van de provinciale en gemeentelijke besturen op deze publikatie gevestigd. De minister geeft als zijn mening te kennen, dat door de publikatie van de in het rapport opgenomen richtlijnen in belangrijke mate tegemoet gekomen wordt aan de allerwegen bestaande behoefte om duidelijkheid bij de behandeling van de zo complexe

Aanleg riolering

GRONDKOSTEN VOOR DE WONINGBOUW

Meer groen

materie van de grondkosten voor de woningbouw.

De kern van het rapport bestaat uit een uiteenzetting omtrent de maatstaven die voor de beoordeling van het grondgebruik in bestemmingsplannen voor woongebieden kunnen worden gehanteerd.

Er moet hierbij de nadruk gelegd worden op het begrip maatstaf. Het is de bedoeling de gegeven richtlijnen in de vorm van ronde cijfers zó te gebruiken dat afwijking daarvan, (de commissie zelf acht een afwijking van 10 % zówel naar boven als naar beneden eerder regel dan uitzondering) volkomen verantwoord kan zijn.

Voorop blijft staan de beoordeling van het plan als zodanig in zijn verschillende aspecten.

Door dit uitgangspunt is een soepele toepassing in zeer uiteenlopende omstandigheden mogelijk. Het karakter van een gemeente, alsook een verdere ontwikkeling van stedenbouwkundige inzichten kan hierdoor tot zijn recht komen.

VERRUIMING

Uit het hierbij afgedrukte staatje waarin de maatstaven in m² zijn neergelegd voor de nodige terreinoppervlakte voor de woningen, het openbaar groen en de verharding, blijkt een aanzienlijke verruiming van de beoordelingscriteria, met name voor de middelhoge bouw en de hoogbouw.

	oude norm per woning	nieuwe maatstaf	nieuw in % van oud
ééngesinshuizen			
netto	166	160	96
groen	46	60	130
verharding	57	80	140
Totaal	269	300	112
Middelhoog (oud: 3-hoog)			
netto	88	100	144
groen	47	60	128
verharding	43	60	140
Totaal	178	220	124
Hoogbouw (oud: 4 en hoger)			
netto	65	70	108
groen	42	60	143
verharding	35	50	143
Totaal	142	180	127

Het zou voor een niet vaktechnisch weekblad als Nederlandse Gedachten te ver voeren een overzicht te geven van de moderne uitwerking die het rapport van deze grondgegevens biedt. De gehanteerde maatstaven beogen

enerzijds een goede economie bij het grondgebruik mogelijk te maken, terwijl anderzijds binnen het kader hiervan een behoorlijk kwaliteitsniveau kan worden bereikt. Als een voorbeeld hiervan willen wij wijzen op de ingecalculeerde mogelijkheid om te voorzien in een toekomstige parkeerbehoefte van 1 à 1½ auto per woning.

Een tweede belangrijk element dat in het rapport naar voren komt is dat voor gelijkwaardige woningen in de woningwetsector en in de gesubsidieerde particuliere sector in gelijkwaardige situaties in beginsel gelijke grondprijzen dienen te worden berekend. Dit beginsel is ook doorgetrokken in de vrije sectorbouw. Nu ook relatief dure woningen kunnen worden gesubsidieerd — zij het met geringe bedragen — vervaagt de grens tussen gesubsidieerde en ongesubsidieerde bouw.

Het rapport zegt ten aanzien hiervan: „het is logisch, dat dan ook over de gehele linie voor gelijkwaardige grond een gelijke grondprijs wordt berekend. Uiteraard sluit zulks niet uit, dat voor ongesubsidieerde — in het algemeen duurdere — woningen de gunstigste situaties worden gereserveerd, waarbij wegens ligging en terreinmetingen toch een prijsdifferentiatie zal moeten worden toegepast”. In het hoofdstuk over de

DOOR G. J. H. GRIFFIOEN

Wethouder Van Doorn

grondprijsberekening wordt dit uitvoerig uitgewerkt.

Door te werken met correctiefactoren kunnen elementen als bestemming, ligging, terreinoppervlakte en bouwhoogte in de grondprijzen worden verdisconteerd. Er blijft dus terecht een aanzienlijke differentiatie mogelijk, maar het grote voordeel is dat de differentiatie nu bereikt wordt door hantering van objectieve criteria. Dit lijkt ons een grote vooruitgang vergeleken met de afgelopen jaren toen veelal door de financiële nood gedrongen, met de grondprijzen voor de afzonderlijke bestemmingen op een vaak niet doorzichtige en in ieder geval niet bevredigende wijze werd gemanipuleerd.

BELANGRIJK PERSPECTIEF

Wij menen dat dit rapport voor de gemeenten belangrijke perspectieven biedt. Uiteraard is hiermee over deze moeilijke materie niet het laatste woord gezegd. Er zal nog ervaring mee moeten worden opgedaan. Belangrijk is de openheid die uit het rapport spreekt en het klimaat van wederzijds vertrouwen tussen departement en gemeenten waarin dit rapport is opgesteld. Uit het voorwoord van minister Schut blijkt dat het in zijn voornemen ligt gevolg te geven aan de suggestie van de werkgroep tot het doen verrichten van fundamenteel onderzoek op het gebied van de grondkosten en het opstellen en bijhouden van een systematische documentatie.

De resultaten daarvan zullen naar wij hopen de basis bieden om in de toekomst tot verdere verfijningen te komen in het belang van een voortgaande ontwikkeling van woonwijken waar het goed is te leven — naar de eisen van het levenspatroon van de toekomst.

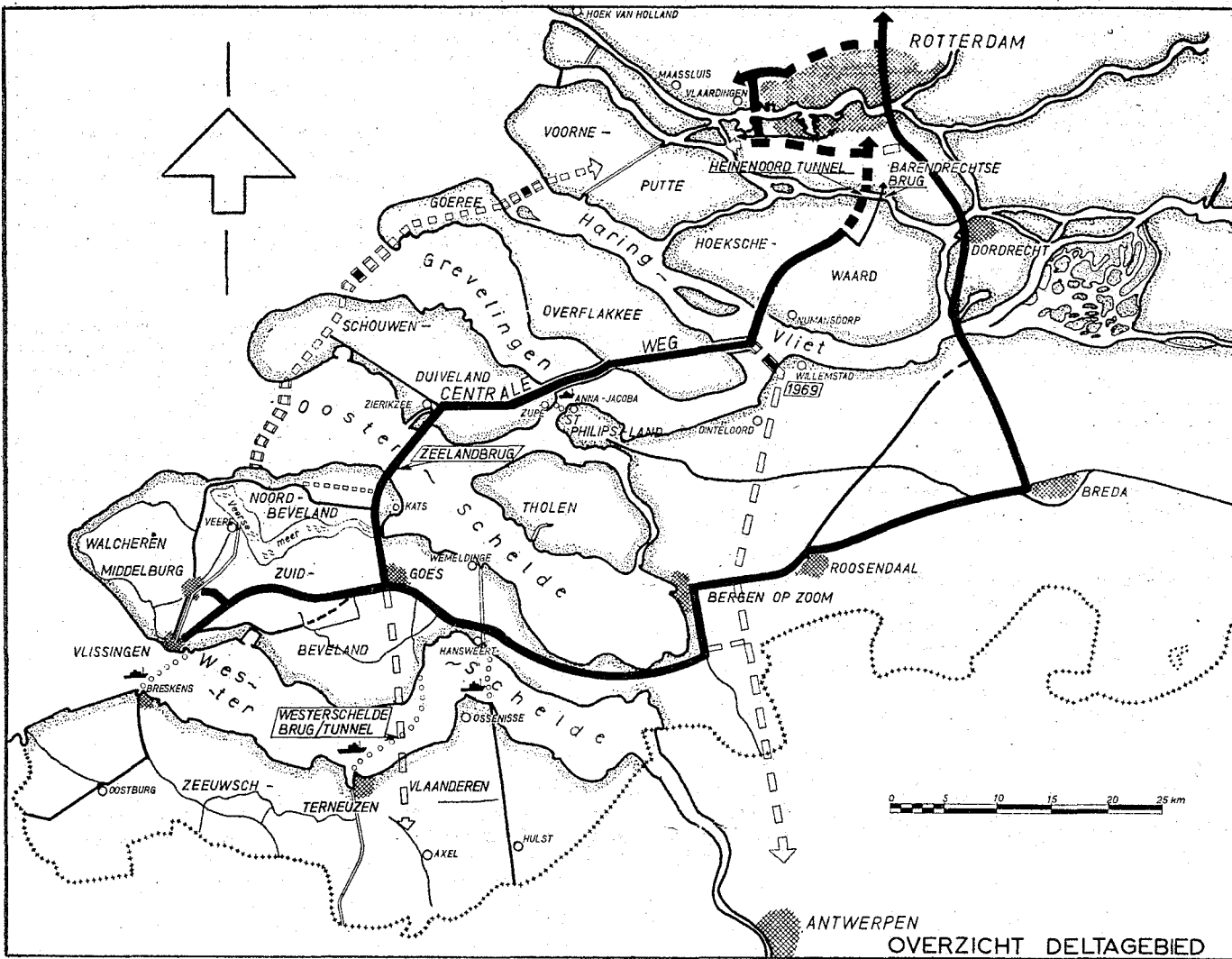
1) Het is een uitgave van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten te 's-Gravenhage, prijs f 6,—.

Schrijf'es iemand
Bel'es iemand
Bezoek'es iemand
Praat'es met iemand

...u weet zelf wel
wie eenzaam is in
uw omgeving

PUBLIKATIE AANGEBODEN DOOR
DIT BLAD IN SAMENWERKING MET DE
STICHTING IDEËLE RECLAME

VASTE OEVERVERBINDING WESTERSCHELDE PROJECT VAN INTERNATIONALE ALLURE

WANNEER zullen de eerste auto's vanaf de Zuidbevelandse wal over de Westerscheldebrug rijden, een eind verder de tunnel „indukken” en een paar kilometer zuidelijker op het vasteland van Zeeuwsch-Vlaanderen weer „boven water” komen?

Dat is een vraag, waarop Zeeland graag het antwoord zou weten. Het kan, volgens optimisten, reeds in 1975 zover zijn. Maar dan moet alles meezitten, dan moet spoedig definitief worden beslist over zaken als tracee, financiering en methode van bouw.

Op dit moment is er in elk geval de zekerheid, dat de vaste verbinding over of onder de Westerschelde er komt. Het heeft nogal wat jaren geduurd, voordat „Den Haag” ervan was overtuigd, dat een vaste verbinding als noodzakelijk moest worden beschouwd. Niet alleen voor een verdere ontwikkeling van Zeeland, maar ook als een logisch en onmisbaar sluitstuk van een centrale verbinding dwars door het Deltagebied tussen de Rotterdamse en Gentse agglomeratie, als een laatste schakel in de keten, die o.a. wordt gevormd door nieuwe verbindingen als Haringvlietbrug, Grevelingendam en Zeelandbrug.

INTERNATIONAAL

Een vaste verbinding over de Westerschelde is dus aanmerkelijk méér dan een aangelegenheid van een provincie. Zij vormt een infrastructuurproject van nationale en internationale allure, waarvoor zowel aan Rotterdamse als aan Gentse zijde veel belangstelling bestaat. Overbrugging of ondertunneling van de Westerschelde betekent, dat in de Rijn-, Maas- en Scheldedelta met haar nog zeer grote mogelijkheden op het gebied van de zeehaven- en zeehavenindustrie-

ontwikkeling economische zwaartepunten dichter bij elkaar komen te liggen.

Zo'n verbinding voltooit bovendien de ontsluiting van het Deltagebied en dat betekent ook, dat de toeristische ontwikkeling op en tussen de „groen” blijvende eilanden zeer sterke impulsen zal krijgen. In dit verband behoort alleen maar te worden gewezen op het na 1972 voor recreatie beschikbaar komende Grevelingenbekken en op het Zeeuws meer, dat na de afsluiting der Oosterschelde in 1978 zal ontstaan. Terloops wordt dan nog gewezen op de sterk toenemende rentabiliteit van de Beneluxtunnel en de Zeelandbrug als het doorgaande internationale verkeer kan „doorstromen”.

ZEEUWSCH-VLAANDEREN EN BELGIË

Dat een gebied als Zeeuwsch-Vlaanderen en met name het oostelijk deel bij een vaste oeververbinding sterk gebaat zal zijn behoeft weinig toelichting. In Oost Zeeuwsch-Vlaanderen neemt de bevolking de laatste jaren relatief het sterkst toe in Zeeland. In Terneuzen en in de zone langs het nu voor 50.000 tonners geschikte kanaal Gent-Terneuzen scheppen nieuwe industrieën grote arbeidsmogelijkheden. Vlak aan de de Westerschelde oostelijk van Terneuzen bij Ossensisse is een geheel nieuw industriegebied gedacht. Komt het ooit tot de aanleg van het Baalhoekkanaal van de linker Schelde-oever bij Antwerpen naar de Westerschelde, dan zullen ongetwijfeld nieuwe mogelijkheden ontstaan.

De belangen van de Belgische provincies Oost- en West-Vlaanderen bij een vaste oeververbinding zijn evident. Deze provincies bezitten een aantal sterk geïndustrialiseerde centra (met als voornaamste centrum Gent) en vormen, met een bevolking van circa 2,3 miljoen inwoners, een gebied met een belangrijk arbeidspotentieel.

FRANKRIJK EN ENGELAND

Wat zuidelijker ligt het belangrijkste industriegebied van Noordwest Frankrijk met rond 5,5 miljoen inwoners en industriële zwaartepunten rond Rijsel en Roubaix. Duinkerken, Boulogne, Le Havre en Rouen vervullen hier een steeds belangrijk wordende functie als zeehaven.

Een vaste Westerscheldeverbinding brengt ook Engeland een stuk dichterbij — zeker wanneer (rond 1975?) de tunnel onder Het Kanaal tussen Dover en Calais werkelijkheid zal zijn. De kortste verbinding tussen Londen en Rotterdam zal dan via de Westerschelde lopen. Zonder een vaste verbinding (in de buurt van Terneuzen) zal de afstand tussen de Britse hoofdstad en Antwerpen 80 km korter zijn dan die tussen Londen en Rotterdam. Met zo'n verbinding zal dit verschil nog maar 15 km bedragen. De afstand Rotterdam-Rijsel zal dan tot 200 km zijn teruggebracht en de afstand Rotterdam-Terneuzen tot 95 km.

INTEGRERENDE ROL

Het is duidelijk, dat een vaste Westerscheldeverbinding in meer dan een opzicht een interessant project is. Zij kan een uiterst belangrijke rol spelen in de geografische en economische integratie van een deel van West-Europa, dat over grote groeikansen beschikt. Opmerkelijk is, dat deze conclusie al eerder is getrokken, getuige een zinsnede in het rapport „Tussentijdse verkenning inzake de planologische ontwikkeling in Zuid-Holland”, een publikatie van het provinciaal bestuur van Zuid-Holland van september 1963. Daar wordt gezegd: „Het gaat in wezen om de verkeersligging van Rotterdam, om de verbinding van Holland, Zeeland en Vlaanderen, om de recreatie langs de gehele Beneluxkust, om het einde van de ver-

splintering van Zeeland, om de kortste weg van de Randstad naar Londen en Parijs”.

STAND VAN ZAKEN

Hoe is op dit moment de stand van zaken? Minister Bakker heeft een tussentijds rapport ontvangen van de Rijkswaterstaat. In dit rapport wordt een aantal mogelijke tracees genoemd. De minister heeft nog tegen het einde van vorig jaar zijn eerder in 1968 gedane toezegging, dat hij nog in 1968 wilde komen tot een voorlopige keuze van een tracee, gestand gedaan. Tijdens de opening van het verbrede en verdiepte kanaal Gent-Terneuzen op 19 december j.l. deelde de minister n.l. mede, dat zijn aanvankelijke voorkeur uitging

DOOR J. J. TEVEL

voorzittingsambtenaar van de provincie Zeeland

naar een vaste oeververbinding in de omgeving van Kruijningen-Perkpolder. Dit tracee lijkt, als men de technische complicaties en de geldelijke gevolgen in aanmerking neemt, de beste plaats om er eventueel binnen redelijke termijn een verbinding tot stand te brengen, zo zei de minister. Hij voegde daaraan toe, dat het het beste zal zijn nu een studie uit te voeren op variantoplossingen in dit gebied.

De definitieve keuze van het tracee zal dus na het gereedkomen van de studies in de genoemde omgeving volgen. Heel wat zaken zullen hierbij de aandacht moeten hebben. Er moet worden gelet op de planologische, financieel-economische en technische aspecten. Er moet worden gedacht aan de scheepvaartbelangen, aan de bodemligging en de bodemgesteldheid, aan eventuele stroomgeleidingswerken e.d.

Een factor, die eveneens de aandacht vraagt, is de besparing op investeringen voor en exploitatiekosten op de Westerscheldevereen, die gedeeltelijk overbodig worden als de vaste verbinding er komt. Daarbij geldt: hoe oostelijker het tracee, hoe geringer de kans, dat een veer kan worden opgeheven. Om minister Bakker nog eenmaal te citeren uit mededelingen, die hij medio 1968 heeft gedaan: het gaat om de optimale plaats, waarbij het mogelijk is, dat een planologisch voortreffelijk tracee om technische en financiële redenen moet worden prijsgegeven (hetgeen uiteraard ook in omgekeerde zin het geval kan zijn).

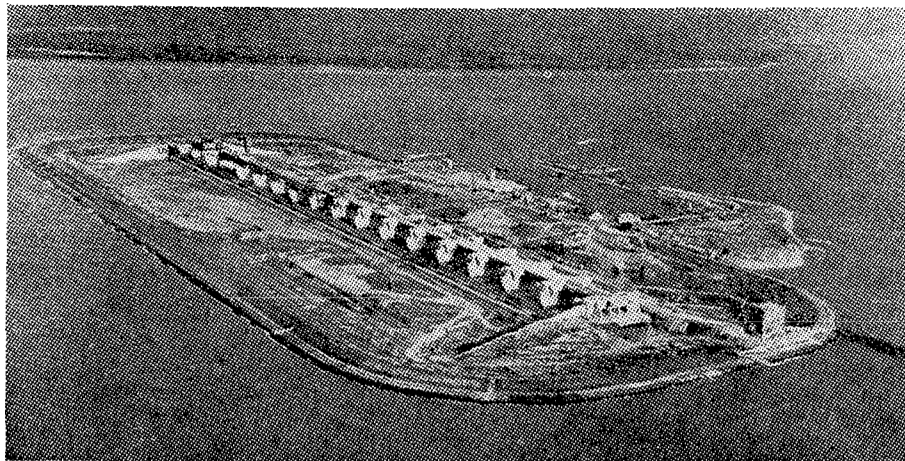
OVERLEG

Over zijn aanvankelijke keuze gaat de minister overleg plegen met o.a. het provinciaal bestuur van Zeeland (dat het rapport van de Rijkswaterstaat ter bestudering heeft ontvangen) en met België. Dat eerste is vanzelfsprekend, het tweede is nodig, omdat de Westerschelde nu eenmaal een internationale rivier is, die de toegangsweg tot Antwerpen en Gent vormt.

En wanneer dat alles tot een goed einde zal zijn gebracht, moet de minister beslissen op welke wijze het plan voor uitvoering gereed zal worden gemaakt. Die uitvoering zal een grote prestatie van de aannemers vragen, een prestatie, die overigens graag zal worden geleverd: reeds twee combinaties hebben te kennen gegeven niet alleen het ontwerp maar ook de realisering te willen verzorgen! Op twee jaar van voorbereiding moet worden gerekend en voor de bouw moet een jaar of vijf worden uitgetrokken. Er zit heel wat vast aan een vaste oeververbinding.

**TRACEE BIJ
TERNEUZEN HEEFT
GROOTSTE EFFECT**

Het provinciaal bestuur van Zeeland neemt wat het tracee van de vaste oeververbinding betreft een uitgesproken standpunt in: de verbinding moet komen te liggen in de buurt van Terneuzen. Planologisch en economisch beschouwd zal zij daar het grootste effect opleveren als doorgaande en interne verbinding. De uiterste grens in oostelijker

Aannemers met ervaring: werkzaamheden in Haringvliet.

richting is de lijn Hansweert-Ossensisse. De Stichting Vaste Oeververbinding Westerschelde deelt dit standpunt.

MOTIVERING

In de Zeeuwse Ontwikkelingsschets 1967 hebben gedeputeerde staten hun standpunt duidelijk gemotiveerd. Zij hebben daarin uit drie alternatieve situaties, te weten: bij Terneuzen, bij Woensdrecht en bij het veer Kruiningen-Perkpolder, duidelijk gekozen voor de eerste. Over deze centrale verbinding werd gezegd, dat deze van grote betekenis zal zijn voor de totale ontsluitingsstructuur van Zeeland. De provincie zou zijn aangesloten op een korte rechtstreekse verbinding Rotterdam-Gent, en de toekomstige verbinding van de Randstad naar Calais, naar het Noordfranse industriegebied en naar Parijs zou op deze wijze dwars door Zeeland komen te lopen. Ook de centra van Noord- en Midden-Zeeland en Zeeuwsch-Vlaanderen zouden door dit tracee met elkaar worden verbonden.

Bij een verbinding door het Land van Saeftinge zou slechts de ontsluiting van het oostelijk deel van O. Zeeuwsch-Vlaanderen worden bevorderd. Zij zou

ge Zoomweg vormt de centrale route straks een stramen van doorgaande verbindingen, waarop belangrijke verdere ontwikkelingen kunnen worden geborduurd.

BRUG-TUNNEL-COMBINATIE ZAL HET WEL WORDEN

De Westerschelde is een brede zeearm met diepe geulen enerzijds en ondiepe plaatsen en zandbanken anderzijds. Overbrugging van de ondiepere gedeelten van het tracee zal geen bijzondere problemen geven. Die problemen liggen vooral bij de kruising van de brede en diepe hoofdvaargeul waarvan de zeescheepvaart gebruik maakt.

Een brug over deze brede hoofdgeul zou een vrije doorvaarthoogte moeten hebben van ongeveer 60 meter en een overspanning van velen honderden meters. De constructie van zo'n brug zou „Amerikaanse” allures krijgen en bijvoorbeeld een hangbrug kunnen zijn. Helaas

de overgang van tunnel naar brug midden in de Westerschelde in stand moet worden gehouden.

BELANGSTELLING

Dit project met al de daaraan verbonden aspecten spreekt zó tot de verbeelding én tot de ondernemingsgeest, dat reeds twee aannemerscombinaties zich tegenover de minister bereid hebben verklaard de plannen verder voor te bereiden en uit te werken.

De grootste groep is die van tien grote aannemers uit Nederland en België, verenigd in Nestum en Incust. Deze mammoet-combinatie telt onder zich aannemers met grote ervaring in het ontwikkelen en uitvoeren van grote projecten. De andere groep is die van de Dutch United Contractors in samenwerking met de NV. Kon. Mij. De Schelde te Vlissingen (voor de staalconstructie). Deze groep wil zich baseren op het reeds gepubliceerde plan van ir. L. W. Lievense uit Breda.

STICHTING PROPAGEERT

De Stichting Vaste Oeververbinding Westerschelde stelt zich ten doel deze verbinding op velerlei wijzen te propageren. Zij beschikt daarbij over een technische-, een verkeerseconomische- en een public relations werkgroep en kwam tot stand op initiatief van het Departement Zeeland van de Ned. Mij. voor Nijverheid en Handel. Het bestuur is breed samengesteld. Zitting hebben vertegenwoordigers van de Kamers van Koophandel van Antwerpen, Gent, Z.-Vlaanderen, Midden- en Noord-Zeeland en Rotterdam, van het Vlaams Economisch Verbond, van het Comité Benelux, van de Departementen Zeeland en Rotterdam van Nijverheid en Handel, van de ANWB, van de verkeers- en vervoersfederatie Centraal Overleg en van de Gewestelijke Raad voor Zeeland van het Landbouwschap. In een binnenkort verschijnend rapport der stichting zal vooral worden ingegaan op de economische betekenis der vaste verbinding.

FINANCIERING EEN HOOFDSTUK APART

De financiering van een vaste oeververbinding over de Westerschelde is een hoofdstuk apart.

Globaal zal het gaan om een bedrag van enkele honderden miljoenen gulden. De hoogte der kosten houdt o.a. verband met het tracee, dat uiteindelijk zal worden gekozen (lengte, bodemvoorzieningen, soort van tunnel enz.).

Op toewijzing van gelden uit het Rijkswegenfonds behoeft voorlopig niet te worden gerekend. Voor de financiering, die de aannemerscombinatie voor haar rekening wil nemen, zal een beroep op de Nederlandse kapitaalmarkt moeten worden gedaan. Afgezien van het feit, dat dit niet in één keer behoeft te gebeuren, is het zeer waarschijnlijk dat het niet om het volle bedrag zal gaan, gezien de grote Belgische belangstelling voor het project, waardoor ook een beroep op de Belgische kapitaalmarkt beslist niet uitgesloten is. Er is misschien ook nog een mogelijkheid van medewerking bij de financiering door de Europese Investeringsbank. Daarop is gewezen door de directeur van het Economisch Technologisch Instituut voor Zeeland, drs. M. C. Verburg. Hij is van oordeel, dat dit belangrijke infrastructuurwerk van internatio-

naal allure voldoet aan de eisen die deze bank voor zo'n project stelt.

TOLHEFFING

Om rente en aflossing op de te sluiten leningen te kunnen betalen (in 25 jaar dient de brug-tunnel te worden afgeschreven) en voor de — op zichzelf vrij geringe — kosten van onderhoud zal het heffen van tol noodzakelijk zijn, tenzij het rijk eerder dan na 25 jaar de verbinding overneemt.

De tolheffing zal verhoudingsgewijze matig zijn en naar het zich laat aanzien niet of nauwelijks meer bedragen dan de huidige veertarieven (voor een personenauto plus bestuurder f 2,50 per vaart), wanneer het rijk vanaf het ogenblik, waarop de vaste verbinding in gebruik wordt genomen, het bedrag, dat dan wordt gevormd door de exploitatiekosten op de veerdiensten Kruiningen-Perkpolder en Terneuzen-Hoedekenskerke, zal storten in het financieringsfonds. In feite betekent dit, dat het rijk niet „extra” over de brug behoeft te komen, maar hetgeen het toch kwijt zou zijn aan de veerdiensten voor de vaste oeververbindingen bestemt.

Op deze wijze is de verbinding zeker rendabel te maken. Men mag er zonder enige twijfel van uitgaan, dat het gewone zakelijke verkeer (zeker met de algemene trend) zal stijgen, het doorgaande internationale verkeer belangrijk zal toenemen en ook de toeristenstroom groter zal worden. In het algemeen is het zo, dat een vaste verbinding sterk verkeersaantrekkend werkt. Toen de Zeelandbrug er eenmaal lag, vertienvoudigde het verkeer in korte tijd in vergelijking met het vervoer met de veerboten.

VERKEER NEEMT STERK TOE

Het vorige jaar hebben 1.862.693 auto's gebruik gemaakt van de drie veerdiensten over de Westerschelde (Vlissingen-Breskens, Kruiningen-Perkpolder en, voor een zeer klein percentage, Terneuzen-Hoedekenskerke). Tegenover een aantal van 69.745 overgezette auto's in 1938, van 692.285 in 1955 en van 855.012 in 1960 kan wel van een indrukwekkende stijging worden gesproken. Daarbij is opvallend, dat de verkeersdrukke over de Westerschelde in de periode 1960-1966 jaarlijks toenam met gemiddeld 12 procent tegen gemiddeld 9,5 procent per jaar op Nederlandse rijkswegen. De voortreffelijk geoutilleerde veerdiensten met tientallen vaarten per dag zullen echter niet de uiteindelijke oplossing van het verkeersvraagstuk kunnen geven, ook niet door de inzet van dubbeldeksveerboten, waarvan de eerste — een primeur voor Nederland — sinds enkele maanden tussen Kruiningen en Perkpolder vaart en die in 1970 door een tweede zal worden gevolgd.

De oplossing om het snel toenemende verkeer te verwerken is een vaste verbinding, waarbij wachttijden zoals nu bij de veerhavens voorkomen tot het verleden zullen behoren. Veerdiensten zijn altijd kwetsbaar (storm, mist, risico's bij de dwarse oversteek der Westerschelde). Ook dat zal dan verleden tijd zijn.

In de loop der laatste jaren zijn enkele prognoses van de te verwerken verkeersstroom door een vaste oeververbinding opgesteld. De verschillende aspecten zo nauwkeurig mogelijk benaderend, analyserend en waarderend zou kunnen worden uitgegaan van een aantal van zo'n zeven miljoen auto's in 1980. Er is daarbij rekening mee gehouden dat het veer Vlissingen-Breskens zal worden gehandhaafd.

Zeelandbrug

geen functie hebben in de centrale noord-zuidverbinding. Een vaste verbinding bij Kruiningen-Perkpolder zou minder bezwaren met zich brengen, maar zij kan niet de functie van de centrale weg vervullen.

GUNSTIGE PLAATS

De keuze van het provinciaal bestuur wordt op gelukkige wijze ondersteund door de geoloog. Het is namelijk gebleken, dat de geologische omstandigheden gunstig zijn voor een lijn vanaf de Evingepolder aan de Zuidbevelandse wal via de zandplaten in de Pas van Terneuzen naar Othene, oostelijk van Terneuzen.

In België kan het „verlengstuk” van de vaste oeververbinding aansluiting vinden op de E 3. Met deze E 3 en de toekomstige

is de bodem van Nederland voor zulke constructies niet zo geschikt, zodat de fundering nogal wat problemen zou opleveren.

Het ligt daarom voor de hand om — naar Amerikaans voorbeeld — te denken aan overbrugging van de ondiepe gedeelten en ondertunneling van de hoofdgeul.

Een tunnel over de gehele breedte van de rivier — ongeveer vijf kilometer — zou grote problemen geven voor de uitvoering en overigens tot praktisch onoplosbare ventilatieproblemen leiden.

Een brugtunnelcombinatie is dus voorlopig wel favoriet. Het tunnelgedeelte daarvan zal wel 2,5 km lang worden en moeten worden aangebracht in een sleuf van ongeveer dertig meter onder de waterspiegel.

Een van de op te lossen problemen is de wijze, waarop het eiland ter plaatse van

E.V.U. CONFERENTIE IN PARIJS

EUROPESE VROUWEN SPRAKEN OVER RUIMTELIJKE ORDENING

HET was opvallend, dat over dit onderwerp de meningen van de vrouwen uit de verschillende landen in veel opzichten parallel liepen.

Men was het er algemeen over eens, dat nieuwe wijken van grote steden of forensengemeenten niet uitsluitend slaapsteden mogen worden en men bedoelde daarmee, dat er tegelijk met het ontstaan van de wijk allerlei voorzieningen moesten zijn getroffen als kerken, scholen, gemeenschapshuizen, bibliotheken, culturele voorzieningen, gelegenheid voor sport, recreatie, winkelcentra en voorzieningen op het gebied van de gezondheidszorg.

Allen, behalve de Oostenrijkse afgevaardigden, meenden, dat juist om een wijk ook overdag levend te houden er eveneens schone industrieën, die geen extra lawaai produceren, kantoren, banken, verzekeringsmaatschappijen, enz., een plaats zouden moeten hebben. Ervaring met de oudere nieuwbouwwijken heeft geleerd, dat een wijk zonder werk doods en saai is.

Maar Oostenrijk wilde slechts industrieën helemaal aan de buitenrand van de steden, hetgeen eigenlijk in de andere landen als een overleefd standpunt werd beschouwd. Wel mogen er van Oostenrijk naaiateliers en dergelijke zijn, waar speciaal de vrouwen licht werk kunnen verrichten.

Veel bewondering had men voor het unieke complex van de architect Moshe Safdie op de wereldtentoonstelling van 1967 te Montreal. Hij introduceerde een geheel andere bouw dan de flatbouw, die wij overal kennen. Men zou het een soort terrasbouw kunnen noemen. Iedere woning in de hoogbouw heeft er volkomen privacy, een tuin, voldoende frisse lucht en zonlicht. De bewoners in dit soort flats leven in straten hoog boven het verkeer; straten met winkels, scholen, bibliotheken, enz. Het systeem gaat uit van het principe, dat men wanneer hoogbouw verplicht is, alles verticaal moet bouwen wat men vroeger in de oude steden horizontaal deed. Men zal moeten experimenteren, of dit soort bouw ook binnen de financiële grenzen, die de woningwet stelt, verwezenlijkt kan worden.

In elk geval zal er in iedere nieuwe wijk een goede differentiatie van hoog- en laagbouw moeten zijn, met veel groenvoorziening en ook waterpartijen.

Ook was men van mening, dat er een goede relatie moet zijn tussen de oude stad en de nieuwe wijken, door bus, trein of metro.

Wijkconsulenten en sociale raadsliden moeten zorgen voor het zo noodzakelijke contact tussen burger en overheid. In Italië had men veel succes met wijkraden, die echter niet gekozen worden maar benoemd door het gemeentebestuur.

Men was ook overtuigd van de noodzaak van allerlei voorzieningen op medisch gebied, van kruisverenigingen tot groepspraktijken, waar ook specialisten spreekuur houden, van pre- en postnatale zorg, alsmede bejaardenzorg als b.v. dienstencentra.

Wat de scholen betreft, hierover verschilden men van mening. In het ene land gaf men er de voorkeur aan de kinderen vanaf de kleuterschool tot aan de universiteit en de hogere beroepsscholen zoveel mogelijk het onderwijs in de voorstad te laten volgen. In Italië vond men het voldoende als er onderwijs tot en met de lagere school in de wijk aanwezig is en men verschaft er buskaartjes voor de leerlingen, die voor voortgezet onderwijs naar de stad moeten.

Opvallend was, dat men het in de

meeste landen nodig vond, dat er in iedere wijk kindercrèches aanwezig moeten zijn voor babies vanaf drie maanden, opdat de moeders geheel of gedeeltelijk kunnen werken. Hiermee was Nederland bepaald achter. Hoewel deze crèches ook nog niet overal voldoende gerealiseerd zijn, omdat zij vrij kostbaar zijn.

In Frankrijk, speciaal in Clamart, een voorstad van Parijs met 50.000 inwoners, heeft men experimenten met de zogenaamde „crèches à domicile”. Moeders van jonge gezinnen, die wat willen bijverdienen, mogen na medische controle, één tot drie kinderen voor overdag opnemen. Dat kost de gemeente 15 francs per dag per kind, inbegrepen de maaltijd. De gezinnen worden om de tien dagen bezocht door de G.G.D. ter con-

trôle. Dit soort zorg voor babies en peuters bespaart de gemeente veel, want de verzorging per dag in een grote crèche met al het gediplomeerde personeel, kost de gemeente per kind 50 francs.

Wat betreft de ontvolking van het platteland, hierover was men het in het algemeen eens, dat hier een grote taak ligt voor de rijksoverheid. Immers de openlegging van het platteland, ofwel voor recreatie, of voor landbouw, of voor industrie, is een rijkszaak.

In Oostenrijk had men in het Burgenland, dat tegen het ijzeren gordijn ligt, een merkwaardige ervaring. Men had er, om dit land weer opnieuw te bevolken, een aantal levensmiddelenindustrieën gebracht, maar dit bleek een grote mislukking, omdat de mensen er toch niet wilden blijven en er ook niet naar toe wilden trekken.

Nu geeft men aan ieder gezin, dat er nog woont en een beetje redelijk huis bewoont waar men pensionarissen kan ontvangen, een subsidie.

Dit is wel gelukt, want het is er een prachtig streek en men bouwt er ook hotels, om zo toeristen aan te trekken, vooral ook buitenlanders. Men kan er het gehele jaar toeristen ontvangen, omdat er ook wintersport valt te beleven.

De streek is nu juist door die toeristen veel meer bewoonbaar geworden en de ontvolking is er gestopt.

Naast de rijksinspanning om het platteland te reanimeren, moeten de gemeen-

ten natuurlijk in dezelfde mate voor voorzieningen zorgen als in de voorsteden. De „Meerpaal” in Dronten werd als een heel goed voorbeeld gezien van een echt gemeenschapscentrum.

Speciaal in Frankrijk vond men het bijzonder noodzakelijk, dat in de nabijgelegen stadjes van plattelandskernen extra voorzieningen worden getroffen, waardoor de jeugd het aantrekkelijk vindt om in de dorpen te blijven wonen. In het algemeen was men het wel eens over het feit, dat het nog niet voldoende is om ruimte te scheppen voor allerlei noodzakelijke voorzieningen, men zal er ook acteurs, musici, beeldende kunstenaars moeten aantrekken, om die ruimten te beleven. Ook hiervan is de „Meerpaal” een goed voorbeeld.

Een ander voorbeeld in Clamart was een jeugdbibliotheek midden in de nieuwe wijk, waar een zaaltje was voor toneel en vertellen, waar tweemaal per week acteurs optreden. In diezelfde bibliotheek was ook een zaal, waar de kinderen naar hartelust handenarbeid konden verrichten.

In het algemeen mag gezegd worden, dat de vrouwen in Europa deze aspecten van de ruimtelijke ordening bijzonder aan het hart gaan en wij hopen, dat de E.V.U. door adviezen in de Raad van Europa een bijdrage zal kunnen leveren voor het welzijn van de burgers van Europa.

H. M. J. BEYART-DROST.

Minister Beernink werd bij de behandeling van zijn begroting van Binnenlandse Zaken bedolven onder de moties.

Deze stortvloed inspireerde de heer Schakel om zijn aandeel in de replieken — mej. Goudsmit D'66) had even tevoren er nog weer een motie „bovenop gelegd” over de publikatie van commissariaten e.d. — voor de vuist weg te beëindigen met een lichtelijk speels betoogje, dat weer tot levendige interrupties aanleiding gaf.

Wij bieden het onze lezers hierbij onverkort aan:

Ik zou hiermee hebben kunnen eindigen, mijnheer de Voorzitter, ware het niet dat de cyclostyle, waarop onze moties worden geproduceerd op volle toeren draait. Het produktiecijfer ligt weer prettig hoog. Ik dacht echter op een gegeven moment: Zou er met D'66 iets niet in orde zijn? Ik begreep namelijk zowel uit de interventie van mejuffrouw Goudsmit als uit die van de heer Nypels dat zij overwegen, de moties die op het respectabele lijstje staan, in te trekken. Dat zou dan een novum zijn, want dan zouden wij na de intrede van D'66 stemmen over een begroting en zou er geen enkele motie van D'66 bij zijn. Het is vrijwel onoverkoombaar. Uit die gezichtshoek gezien, ben ik dan toch maar dankbaar dat er weer een van mejuffrouw Goudsmit bij gekomen is...

De heer Den Uyl (P.v.d.A.): En zo'n goede!

de heer Schakel (A.R.P.): ...over de doorzichtigheid van de democratische verhoudingen. Ik kan daarbij nog maar een paar voorlopige kanttekeningen plaatsen — het is een materie die natuurlijk naar mijn fractie teruggespeeld moet worden —, maar één kanttekening zou ik in ieder geval willen maken, namelijk dat ik van mening ben dat wij met dit soort van moties ons deel eraan leveren dat de eenvoudige burger in Nederland zo langzamerhand de idee gaat krijgen, dat het goed mis is, dat er „something rotten in the state” is.

Mijnheer de Voorzitter! Ik weet, dat elke menselijke samenleving onvolmaakt is, ook de Nederlandse samenleving, maar ik durf de stelling aan, dat in ons openbare bestel de zaken redelijk zindelijk verlopen, Nederlands netjes. De kans, dat men via dit soort moties die suggesties in ons volk voedt, vind ik een zaak, die toch bepaald eens moet worden overwogen.

Ik vraag me ook af, of het nodig is, wat in deze motie wordt gevraagd. Ik meen, dat de pers in Nederland voldoende bekwaam is om, als zij

DE HEER SCHAKEL EN DE INTERRUPTIES

meent, dat er in deze sector zaken niet in orde zijn, die boven water te brengen.

Laat ik eens een edel kwartet noemen: de N.R.C., de Volkskrant, Trouw en het Vrije Volk.

Als de „N.R.C.”, die zich een deftige krant noemt, de nevenfuncties van alle leden van de Raad van State in haar eerstkomende zaterdagavondeditie wil hebben, dan neem ik aan, dat zij dit rond krijgt. De voorzitter en de secretaris van de S.E.R. deel ik aan de „Volkskrant” toe. Ik heb voldoende fiducia in de speurzin van de redactie van „De Volkskrant”, dat de voorzitter en de secretaris van de S.E.R. — de Kroonleden ontkomen daaraan, heb ik wel begrepen.....

De heer Koekoek: Jammer genoeg. Er is in „De Volkskrant” voldoende ruimte voor.

De heer Schakel (A.R.P.):met al hun functies daarin kunnen worden gepubliceerd.

Ik had de Commissarissen van de Koningin aan „Trouw” toebedacht. Utrecht kunnen wij overslaan; de Commissaris van de Koningin van deze provincie is al voldoende doorgelicht. Er resteren er nog tien. Ik neem aan, dat alle tien deze Commissarissen van de Koningin in hun volle lengte en breedte, wat hun nevenfuncties en commissariaten betreft, in de kolommen van „Trouw” verschijnen, wanneer „Trouw” vindt, dat het met die Commissarissen van de Koningin in Nederland mis is.

De heer De Goede (D'66): De Commissaris van de Koningin in Groningen is ook al doorgelicht.

De heer Schakel (A.R.P.): Dit scheelt dus ook al weer een paar regels in de krant.

Als ik dan de burgemeesters mag reserveren voor het „Vrije Volk”, dan maak ik me helemaal geen zorgen, of ook dat wordt een pittige

reportage, mijnheer de Voorzitter.

De heer Laban (P.v.d.A.): Aan welke krant wil de heer Schakel het opstellen van de volgende regeringsverklaring overlaten?

De heer Schakel (A.R.P.): Als ik een collega van de geachte afgevaardigde de heer Laban aan de overkant van het Binnenhof goed heb begrepen, gaat dat via de advertentiepagina.

*Mijnheer de Voorzitter! Bovendien moet mejuffrouw Goudsmit niet denken, dat, wanneer deze nevenfuncties netjes op een rijtje staan, zij het lek boven water heeft, want dan is de helft naar nog niet aangezegd, als het gaat om doorzichtige verhoudingen. *Mejuffrouw Goudsmit (D'66): U gaat ervan uit, dat er een lek is; ik niet.**

De heer Schakel (A.R.P.): Neen, ik heb een standaarduitspraak gebruikt, die in het Nederlandse taalgebruik al jarenlang bestond, voordat de geachte afgevaardigde in dit huis optrad.

Mijnheer de Voorzitter! Er wordt in ons land collegiaal bestuur; collegiaal met drie, vijf, zeven, tien mensen. Daarin zitten krachtige bestuurders en ook mensen, die op het beleid heel weinig invloed hebben, door welke oorzaak dan ook. Als de geachte afgevaardigde werkelijk doorzichtige democratische verhoudingen wil hebben, zal zij ook een overzicht moeten hebben met betrekking tot de potentie, tot de bestuurskracht, tot het deel, dat iedereen in een college in de besluitvorming neemt. Er zijn zelfs boze tongen — dat heb ik echter niet uit ervaring —, die beweren, dat er bestuurders zijn, die zelfs nog min of meer door hun eigen vrouw worden gedirigeerd. Ware dit het geval, dan zou er natuurlijk in dit opzicht ook interessant feitenmateriaal boven water te brengen zijn.

De heer Van Thijn (P.v.d.A.): Dit is meer iets voor „Libelle”.

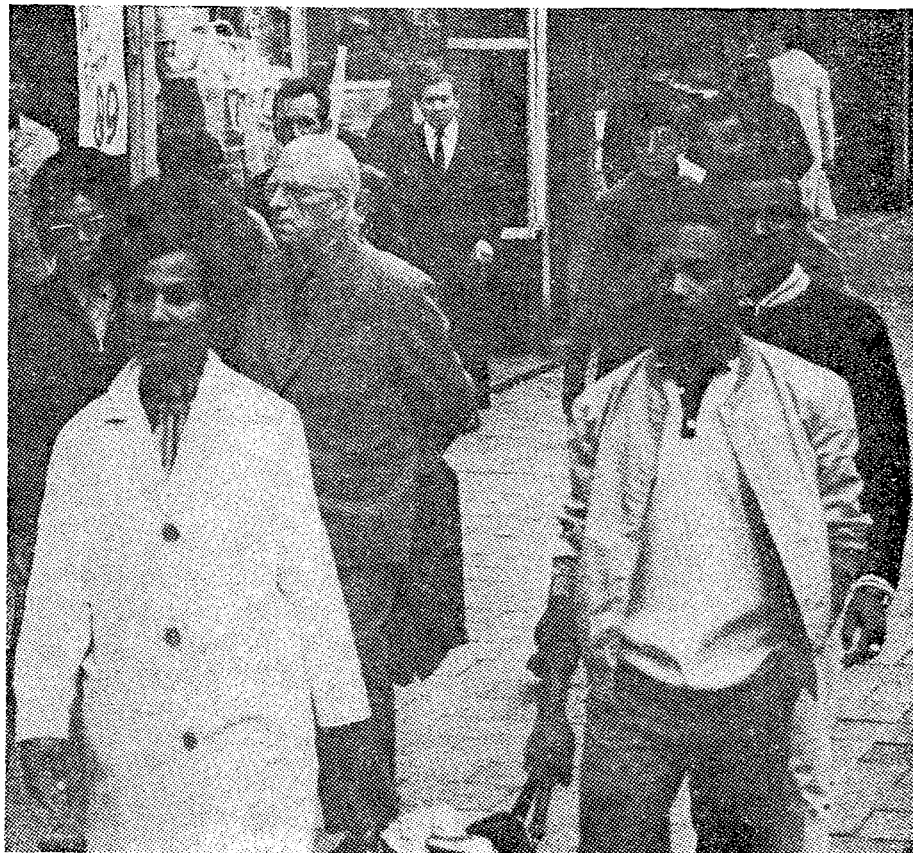
De heer Schakel (A.R.P.): Ik weet niet, of ik ooit tot de „Libelle” ben doorgedrongen, maar het zal mij een eer zijn, als dit het geval is.

Mijnheer de Voorzitter! Dit zijn een paar kanttekeningen in dit verband, waarbij ik mij afvraag, of we er goed aan doen, dit pad op te gaan. Ik vind, dat er wat negatieve bijkomstigheden zijn; ik meen, dat langs een andere weg de zaak ook aan het licht kan komen, en ik vind bovendien, dat men nog niet doorzichtig genoeg is, wanneer men alleen het punt van de nevenfuncties heeft gepubliceerd.

De heer De Goede (D'66): Misschien kan uw benadering het beste in „De Lach” worden afgedrukt.

De heer Schakel (A.R.P.): Bestaat die nog? Als die nog bestaat, dan heb ik daar ten slotte ook geen bezwaar tegen. Men moet aan alle wateren zaaien. Ik dacht, dat „De Lach” was verdwenen.

SURINAMERS IN DE LAGE LANDEN

ZO heet het boekje, dat door drs. J. M. M. van Amersfoort is geschreven, als gevolg van een opdracht van het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, om „in kort bestek een overzicht te geven van het karakter en de ontwikkeling van de Surinaamse emigratie naar Nederland, om langs deze weg de positie van de Surinamers in Nederland te verhelderen”.

De schrijver heeft zijn boekje dan ook terecht voorzien van de ondertitel „De ontwikkeling en de problematiek van de Surinaamse emigratie naar Nederland”. We hebben dit boekje gelezen en herlezen en — laten we maar met de deur in huis vallen — de inhoud heeft ons teleurgesteld! Als men immers zelf migrant is en nota bene erg geïnteresseerd is in het te berde gebrachte onderwerp, dan grijpt men met graagte naar een boekje als dat van Van Amersfoort. Vooral als men weet dat de schrijver kundig is.

BLIJVEN STEKEN

Ons totaal oordeel over de brochure is, dat de schrijver er wel in is geslaagd in kort bestek een overzicht te geven van de Surinaamse migratie naar Nederland, doch is blijven steken in de problematiek daarvan. De oorzaak van dit laatste is onzes inziens te wijten aan de opdracht, zoals beschreven in het voorwoord. Immers is het fenomeen „Surinamer in Nederland” te complex om beperkt te bestuderen, wil men tenminste tot verantwoorde conclusies komen, waaraan algemeen geldigheid kan worden toegekend. Vooral waar, zoals de schrijver terecht opmerkt, er geen basis-materiaal voorhanden is.

Een andere moeilijkheid waarmee de schrijver vermoedelijk heeft gezeten, is om „niet alleen voor vakgenoten te schrijven, maar ook, en zelfs in de eerste plaats voor een wat breder publiek”. Nu behoeft zulks geen bezwaar te zijn, wanneer onder dat breder publiek niet „the man in the street” moet worden verstaan. We vrezen dat dit in dit geval wel zo is, met als gevolg dat de consessie aan dit publiek de studie niet bepaald heeft gediend.

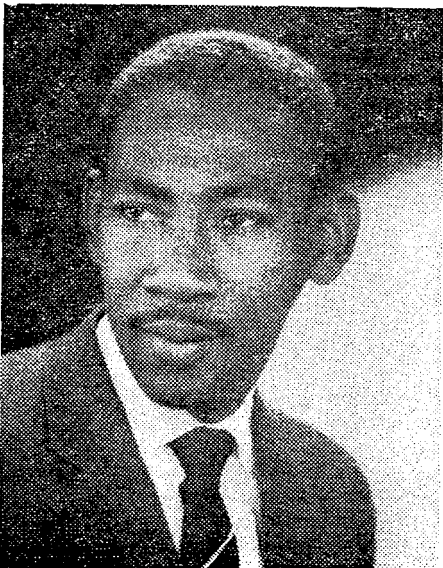
Van Amersfoort laat ons over de door hem gevolgde werkwijze bij de verzameling van zijn materiaal niet in het ongewisse. Maar hij vertelt ook niets speciaals daarover. Hierdoor vergroot hij het aantal vraagtekens bij veel van zijn beweringen. Maar ook doordat hij in zijn pogingen tot beschrijving van de problematiek der Surinaamse migratie naar Nederland herhaaldelijk zoekt naar de motivatie van die migratie, zonder op dat onderwerp uitdrukkelijk in te gaan. Veel van de geuite klachten over Surinamers hebben we zo vaak uit Surinaamse en Nederlandse monden gehoord en het zou daarom belangwekkend zijn om eens een keer na te gaan of wij niet te maken hebben met grove generalisaties, bijvoorbeeld dat de Surinamer het arbeidstempo niet aan kan en dat de Surinamers zich zo moeilijk aanpassen. Over die aanpassing zegt de schrijver in

RUIMERE OPDRACHT OOK VOOR SOCIAAL- PSYCHOLOGISCH ONDERZOEK IS GEWENST

DOOR HENRY E. CAMERON

Henry E. Cameron studeert in Amsterdam sociale pedagogiek. Enkele jaren geleden kwam hij uit Suriname naar Nederland. Hij is dus zelf migrant. In Suriname is de heer Cameron behalve onderwijzer ook ambtenaar voor de volksoontwikkeling geweest.

Hij was actief op verenigingsgebied. Iets wat hij in Nederland ook is, hij is bestuurslid van de A.R. Kiesvereniging in Amsterdam en hij stond op de kandidatenlijst van de protestants-christelijke groep bij de gemeenteraadsverkiezingen in 1966.

hoofdstuk 4 (pag. 27) zeer terecht: „Van de Surinamer kan moeilijk anders worden verwacht dan dat hij zich richt op dat deel van de Nederlandse samenleving waarmee hij in contact komt en waarbinnen hij zich beweegt. Het is van belang dat goed in het oog te houden, omdat gedrag van Surinamers nogal gauw als onaangepast wordt beschouwd als het afwijkt van de vorm van degene, die dat oordeel uitspreekt.” En verder: „Aanpassing aan lage statusgroepen wordt door de hogere Nederlandse statusgroepen niet als aanpassing gezien.” Het is jammer dat hij deze opmerking verzwakt door te stellen dat wij ons moeten realiseren „dat er nogal wat verschil in Nederlandse normen kan bestaan”, terwijl het evident is dat deze verschillen er zijn. En het zijn juist deze verschillen die de beoordeling of een migrant als „aangepast” moet worden beschouwd, bemoeilijken.

BAGATELLISERING

We noemen het een bagatellisering als Van Amersfoort op pagina 15 zegt, dat voor de migratie „van veel groter belang is het in een lange traditie opgebouwde positieve beeld dat de Surinamers zich van het leven in de grote wereld van West-Europa hebben gevormd” en stellen er daarom tegenover hetgeen drs. Speckman zegt in „De plurale samenleving”: „Na de emancipatie in 1863 deden zich belangrijke veranderingen voor in de Surinaamse samenleving. Nu de slaaf de status van vrije burger had gekregen, wijzigde zich de houding van het gouvernement. Uitgaande van de gedachte dat Suriname een Nederlandse volksoontwikkeling was, een overzees Nederlands gewest, oordeelde men het gewenst, dat zo spoedig mogelijk werd overgegaan tot een assimilatiepolitiek, die ten doel had de nieuwe burgers in cultureel opzicht tot Nederlanders te maken. Deze politiek is niet zonder succes gebleven. Verder: „Omdat de poli-

tiek van het gouvernement gericht was op de verspreiding van de Nederlandse cultuur, werd ook de mate van conformering aan die cultuur een maatstaf voor de sociale positie.” (pag. 55/56/57). Wij zouden hieraan willen toevoegen: een zeer belangrijke maatstaf en geloven dat hiermede een indicatie is gegeven voor het antwoord van de tweede vraag van Van Amersfoort op pagina 13.

Twee zeer belangwekkende belangwekkende onderwerpen, die de schrijver aansnijdt, maar waarop hij door zijn opdracht niet diep kon ingaan, zijn de migratie van de Surinamers van Indiase origine en de positie van de Surinaamse kinderen in Nederland. Het zou wenselijk zijn indien onder de laatste een sociaal-psychologisch onderzoek werd ingesteld.

Met de standpuntbepaling in hoofdstuk 5 zijn wij het in grote lijnen eens, al realiseren wij ons dat effectuering van de slotconclusie de nodige voeten in de aarde zal kosten.

INLICHTINGEN GEWENST

Wij geloven dat de Surinaamse migratie naar Nederland en de repatriëring zouden zijn gediend met een maatschappelijk advies- en inlichtingenbureau in de grote steden van Nederland, waar de migrant en de aankomende migrant alle gewenste inlichtingen zou kunnen verkrijgen en welke instelling dienstbaar zou kunnen worden gemaakt aan het bestaande netwerk van hulpverlening in Nederland.

Ten aanzien van de case-studies moeten wij opmerken dat de respondent onder A doelbewust de waarheid heeft zitten verkrachten. De andere studies zijn alleen maar een deel van een veelheid.

We hebben nu enkele opmerkingen gemaakt over het boekje van drs. van Amersfoort, dat alleszins het lezen waard is. Deze opmerkingen konden worden voorzien. Het ligt hem niet alleen aan de schrijver dat ze gemaakt zijn. Daarvoor is hij te veel een man van zijn vak. Het ligt hem aan de opdracht. Misschien dat het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk weer aan de schrijver een opdracht kan verlenen, maar dan iets ruimer. En ook de opdracht voor een sociaal-psychologisch onderzoek. De materie en de mensen om wie het gaat zijn het echt de moeite waard.

Schrijf 'es iemand
Bel 'es iemand
Bezoek 'es iemand
Praat 'es met iemand

...u weet zelf wel
wie eenzaam is in
uw omgeving

PUBLIKATIE AANGEBODEN DOOR
DIT BLAD IN SAMENWERKING MET DE
STICHTING IDEELE RECLAME

OVERIJSEL

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V.
aannemersbedrijf

ENSCHEDÉ - Hyacinthstraat 40 a - Telefoon 11638

LOONBEDRIJF MARIS N.V.

HOGÉ SLUISWAL 39

MARKNESSE

Telefoon 05273 - 1541 (4 lijnen)

50 jaar de meest gevraagde

WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Tel. 16507 - Zwolle

ZUID-HOLLAND

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht Postbus 171

Boekdruk Offset

Snel en goed in reclame- en handelsdrukwerk

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

Automateriaal	tel. 39429
Gereedschappen	tel. 39433
Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
IJzerwaren	tel. 34303
Bevestigingsartikelen	tel. 34303

Zowel voor WONING, GARAGE, FABRIEK of SCHIP
Levering
als regel uit voorraad - Groothandel en fabrieksagent

H. HORTENSIUS & ZOON METSELAARS
EN AANNEMERS

Bevelen zich beleefd aan voor
alle voorkomende werkzaamheden

NIEUWBOUW - VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIE

STOKDIJKKADE 6 - 20 - NAALDWIJK - TEL. 01740 - 4808-5570

HANDELSMIJ. A. VAN ROON N.V.

Speciaal adres voor bootshuiken, caravanluifels,
watersport- en kampeeraartikelen

WESTHAVENKADE 61 - VLAARDINGEN
Telefoon 010 - 343492 en 343046

ZEELAND

NIEUWBOUW ONDERHOUD

GEBR. JOBSE

aannemersbedrijf

SEROOSKERKE (W) - TEL. (01189) 297-343-341

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND" N.V.

Schuithaven 10 - Zierikzee - Telefoon 01110 - 2478

Het adres voor uitvoering van BETON-, WATER-, WEGENBOUW- EN CULTUURTECHNISCHE WERKEN

BOUWMATERIALEN

KEUKENS

TEGELS

TIELSA

BEKLEDINGSPLATEN VOOR

ROSE

BINNEN- EN BUITENWERK

PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.

SHOWROOMS: GOES EN MIDDELEBURG

Hollestelle n.v.

GOES
MACHINEFABRIEK
CONSTRUCTIEBEDRIJF
HANDELSONDERNEMING
CENTRALE VERWARMING
Z A A G M O L E N S T R A A T 1
TELEFOON 01100 - 5540 - 6995 - 6996

HET BEELD DER VADEREN

HENRI BOREL

MISSCHIEN kennen sommigen hem niet meer, maar Henri Borel was een van de erkende letterkundigen, een halve eeuw geleden.

Toch was die erkenning niet algemeen. Lodewijk van Deyssel schreef kort en bondig, dat Borel niet bij de literatuur behoorde en een ander criticus schreef naar aanleiding van Borel's boek *Het Jongetje*, dat zulke werken de smaak hadden van borstplaatjes.

Borel was tolk geweest bij de Chinese legatie en in elke geval kende hij goed Chinees en hij heeft over wijsheid en schoonheid van de Chinese cultuur geschreven op een wijze, die wel gewaardeerd werd. In januari 1919 hield Borel een lezing te Rotterdam, voor een kring van dames. Kort na de revolutiepoging van Troelstra en in een tijd, toen met name in Duitsland, alles op losse schroeven scheen te staan.

Borel pleitte toen voor afschaffing van het huwelijk

in zijn tegenwoordige vorm. Daarvoor moest in de plaats komen een „wettige overeenkomst van liefde”.

Zulk een overeenkomst moet vallen binnen het kader van een wettelijke regeling, want zij is een verbintenis sui generis.

De wet moet bepalen, dat in de overeenkomst de tijdsduur moet worden aangegeven. De minimumduur van de overeenkomst moet zijn één maand en de maximum-duur een jaar. Na het verstrijken van de overeengekomen termijn kunnen de „echtelieden” zonder meer uiteengaan. Zij kunnen ook de overeenkomst verlengen, telkens weer voor een periode van een tot twaalf maanden. Zij hebben het dus in eigen hand om heel hun leven bij elkaar te blijven, krachtens een overeenkomst van liefde.

Maar zij kunnen ook na afloop van elke termijn besluiten, het er nu maar bij te laten.

Bij beëindiging van de overeenkomst wordt de functie van de overeenkomst overgenomen door de staat, voorzover nodig. Dat wil onder meer zeggen, dat de staat dan de zorg voor de eventuele kinderen op zich neemt.

OUDE EN NIEUWE CITATEN

PUBLIEK EN POLITIE

Max Tailleur heeft op een kerstfeestviering van de politie in Amsterdam-Noord voor enige verstrooiing gezorgd. Hij sprak over de samenwerking tussen publiek en politie, M. van Amerongen tekende in Vrij Nederland hierover o.a. het volgende op.

„De belangen van publiek en politie, die willen wel eens botsen. En als je dat kunt oplossen door grappen dan vind ik, dat je verder komt dan met harde woorden. Daarom is humor zo'n belangrijke factor in het leven van de mens. Kennen jullie bijvoorbeeld die mop van 'ie twee agenten, die elkaar tegenkomen? De ene heet Moos... (aarzelend gelach). Zegt de andere agent: „Ik weet niet hoe het komt, maar ik heb altijd gesodemiet met betalen”. Zegt Moos: „Mij betalen ze meteen.” Zegt de ander: „Hoe doe je dat dan?”. Zegt Moos: „Als ik ze bekeur, dan geef ik ze een boete van vijftien gulden en dan laat ik ze afdingen tot een tientje”.

't Is maar een tip: ook voor u.

GLOBE

In hetzelfde artikel in V.N. zegt Tailleur, dat hij de beste, de mooiste moppen niet op het toneel brengt, maar ze houdt voor gebruik binnenskamers.

„Hij vertelt als voorbeeld het verhaal van de arme joodse refugie, die van de Amerikaanse ambassadeur op de wereldbol een gratis reis mag uitzoeken naar een land-zonder-antisemitisme en die na lang aarzelen tenslotte schuchter een andere globe vraagt.”

En een land zonder enige vorm van discriminatie in welke vorm dan ook?

CONTROLE

In „D'emocraat” een stukje over het Arnhemse congres van D'66. Daarin kwam o.a. deze passage voor:

„Tevens zullen schenkingen jaarlijks gepubliceerd worden in het jaarverslag zonder vermelding van de namen, maar schenkingen van f 2500,— en hoger zullen pas na goedvinden van het hoofdbestuur kunnen worden aangenomen. Dit als controle dat

schonkingen geheel zonder enige politieke voorwaarden gegeven zullen worden.”

Men zegt, dat de V.V.D. overweegt een dergelijke bepaling in de toekomst eventueel ook in overweging te nemen.

OVERDENKING

In „D'emocraat” komt ook deze „Overdenking voor '69” voor:

„Vraagt u zich in 1969 eens niet in de eerste plaats af wat of hoeveel u wilt geven bij de eerstvolgende liefdadigheidsactie. Maar begin u af te vragen waarom u iets geven moet. En als u het antwoord gevonden heeft, help dan eens mee de oorzaak van dit alles te veranderen.”

In „De samenleving vernieuwen” (Arjosbrochure, oktober 1967) schreef mr. W. C. D. Hoogendijk o.a.:

„Willen wij doeltreffend helpen, willen wij een bijdrage leveren dat ook maatschappelijke oorzaken van de benauwenis van tallozen worden weggenomen, dan zullen wij moeten ingrijpen in de structuren, in de architectuur van de samenleving. Dan zullen wij politiek moeten bedrijven, die daarop gericht is.”

OP WIEK

In het blad van de C.H.J.O. „De jonge Nederlander” schrijft Jan Wieten over de bladen van enkele andere politieke jongerenorganisaties. Over „Op Wiek” schrijft hij o.a.:

„De ARJOS zorgt voor het blad „Op Wiek”, waarvan strekking en inhoud tot voor kort op de omslag geïllustreerd werden door een aantal laffe vogels, die den armen landman het moeizaam in den akker gezaaide zaad ontroven. Ook de nieuwe, in oudrooms paars uitgevoerde vlag dekt geen modern-reformatorische lading. Het enige verrassende aan Op Wiek is eigenlijk dat men op elke opnieuw omgeslagen bladzijde toch niet de verwachte predikbeurten voor de komende zondag aantreft. Gepreekt wordt er overigens meer dan genoeg in Op Wiek, en dan nog liefst in de oude vrouwde, beleurende stijl, met het opgeheven waarschuwend vinger-tje; er wordt dan ook driftig „ge-ge-t” en „ge-gij-t” in het arjosblad”.

Waar halen ze het vandaan!

SUCCESSVOLLE STERRIT DANK ZIJ GROOT AANTAL DEELNEMERS

Ondanks de kou, de sneeuw en de gladheid tijdens de jaarwisseling hebben heel wat lezers van ons blad zich gewaagd aan de Sterrit, die wij in het laatste nummer van vorig jaar publiceerden.

Verreweg de meesten hebben de rit ook tot een goed einde gebracht en zelfs zij, die via een aantal verkeerde plaatsen reden zijn toch aan de finish gekomen. De moeilijkheden lagen kennelijk in het zuiden, in Noord-Brabant. De dorpen, bekend onder de naam „de acht zaligheden”, in het hart van het R.K. zuiden, bleken voor een aantal Sterritrijders moeilijk te vinden en ook degenen die er wel aankwamen hadden het hier niet gemakkelijk met het vinden van de juiste weg. Een zeer groot deel van de oplossingen kwam uit de noordelijke en oostelijke provincies. Gezien de ondervonden moeilijkheden is het contact tussen noord en zuid misschien nog niet wat het wezen moet. De vergissingen in het zuiden gemaakt speelden enkele deelnemers parten bij het zoeken van de weg naar Sellingen in het noordoosten. Een klein aantal kwam dan ook niet in deze plaats, maar in Venebrugge terecht en vandaar belandde men toch in Genderen. Dat was dus weer goed, maar men gebruikte slechts twee letters van de vorige plaatsnaam en dat was niet goed. Overigens bleek de aardrijkskundige kennis van de deelnemers groot genoeg om verder zonder al teveel pech in Bergum aan te komen, waar het borstbeeld van Talma staat.

Veel deelnemers aan de Sterrit vermeldten bij hun oplossing, dat ze de puzzel erg waardeerden. De

redactie heeft kennelijk een goede greep gedaan door in het oudejaarsnummer een puzzel op te nemen. Het grote aantal inzendingen was voor de redactie een prettige verrassing. Zij heeft daarom besloten iets vaker een of andere puzzel te plaatsen, in de hoop daar dan een groot aantal abonnees een plezier mee te doen.

En dan volgt nu de juiste oplossing:

1. Poortugaal	11. Schildwolde
2. Aalsmeer	12. Oldenzaal
3. Ernevoude	13. Aalten
4. Oudewater	14. Ten Boer
5. Watergraafsmeer	15. Boerakker
6. Eersel	16. Akkerwoude
7. Sellingen	17. Woudenberg
8. Genderen	18. Bergambacht
9. Renswoude	19. Achterberg
10. Oudeschild	20. Bergum

De prijswinnaars zijn:

A. van der Wel	Naaldwijk
A. Hooimeijer	Amerongen
P. Posthuma	Ermelo
J. van der Molen	Utrecht
T. van der Meulen	Leeuwarden
F. Hansma	Heemskerk
T. H. Prins	Uithuizermeeden
J. Mulder	Baarn
M. de Jong	Bergum
M. Dijkstra	Den Haag
L. Huizinga	Warffum
L. Homburg	Geldrop
B. W. Pool	Utrecht
M. D. Doedens	Emmen
A. van Lenten	Emmen
van Dijken	Woerden
J. in 't Veld	Goes
J. Meindersma	Hoogeveen
R. Kooistra	Drogeham
U. Wind	Overschild
E. W. Knol	

WIJ KOMEN BIJEEN

- Op zaterdag 18 januari belegt de Statencentrale Hoorn haar jaarvergadering in gebouw Irene, Ged. Singelgracht 12 te Purmerend.

Aanvang: 14.00 uur.

Op de agenda staat: Bespreking van de brief van het Prov. Comité Noord-Holland omtrent samenwerking met andere partijen in 1970.

Verder bestuursverkiezing.

- Op maandag 27 januari belegt de Statencentrale Bedum-Noord haar jaarvergadering.

De vergadering wordt gehouden in gebouw Vita-Nova te Middelstum.

Aanvang: 19.30 uur.

Spreker: dr. C. Boertien, lid van de A.R. Tweede Kamerfractie.

Verder vermeldt de agenda bestuursverkiezing.

OOSTERBEEK (Arnhem)

Telefoon 08307 - 3169
HOTEL „DREYEROORD”

Holwerda - Zonen

Dokkum 05190 - 2292 Drachten 05120 - 2157 Lelystad 03200 400

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

DE WEEK ROND

30 december: Gelukkig is er voor onze vrouwen vlak voor het nieuwe jaar weer uitkomst geboden. Daar heeft de wereldberoemde Christian DIOR voor gezorgd.

De serie nagellakken en lippenstiften zijn „met negen sprankelende nieuwe kleuren uitgebreid”.

Maar ook is er op de vier bekende Dior-geuren een aanvulling gekomen: een fijne body-lotion.

Over de kosten behoef je niet te praten.

Zonder BTW maar twintig gulden per flacon!

Wat let ons mannen. Er is toch een bestedingsverruiming in gang?

31 december: Merkwaardig kan het gaan in de wereld.

Niet alleen maar meer een „samen uit” gezellig. Ook een samen in, ligt in de markt.

De K.R.O. heeft ervoor gezorgd. De drie groten: Wim, Wim en Toon, werken samen in een ra „bioprogramma”.

Straks komt de K.V.P. met drie politieke groten op de proppen: Biesheuvel, Veringa en Udink. Samen — maar waarin?

1 januari: De A.R.P. — de A.R. fractie — de A.R. „18” — de A.R. radicalen en de A.R. Arjos wensen u en elkaar een eigen gezicht in eenheid. Duidelijker, opener en progressiever kan het niet.

2 januari: De revolutionaire Amsterdamse studentenleider is getrouwd. Zijn vader — de communistische wethouder van Amsterdam — fungeerde als ambtenaar van de burgerlijke stand.

Heel normaal, zult u vermoeden. Akkoord, maar weet u dat het de vader er in dit geval om begonnen was zijn eigen zoon voor de eerste maal „ja” tot hem te horen zeggen.

3 januari: Amerika blijft een boeiend land. Als van ouds het land van onbegrensde mogelijkheden.

Nu kan men in Atlanta afscheid van een dierbare dode nemen zonder zijn auto te verlaten. De eerste „drive-in rouwkamer” is namelijk geopend.

Voorproef en nasmaak zou Vondeling zeggen.

4 januari: In een van onze gemeenten herleefde een oud gebruik.

Enkele tientallen huizen kregen rond nieuwjaar een bord opgespijkerd met een herinnering aan een merkwaardige gebeurtenis uit het leven van de bewoner.

Een broeder, die in het afgelopen jaar in het water reed, kreeg als kenmerk: Tigger in de tank — ezel achter het stuur.

Zoiets geeft perspectief ook in de politiek.

Roolvink en de loonstop: wie het laatst lacht, lacht het best.

Witteveen en de belasting verlaging: ja zuster — nee zuster.

KAMERLEDEN VRAGEN VAN

Het A.R. Tweede Kamerlid dr. C. BOERTIEN heeft aan de minister van Justitie gevraagd:

1. Weet de minister dat de vereniging van secretarissen van de Raden voor de Kinderbescherming een informatie-bijeenkomst zou organiseren op 9 januari a.s., welke gewijd zou zijn aan een voorlichting van de bij het kinderbeschermingswerk betrokkenen over de problemen, die zich voordoen bij de internationale adoptie van met name Koreaanse kinderen?

2. Weet de minister ook, dat deze bijeenkomst niet zal kunnen doorgaan, omdat van de zijde van het Departement van Justitie geen medewerking wordt verleend?

3. Is de minister niet van mening, dat het hoogst nuttig is, dat de bij het werk van de kinderbescherming betrokkenen worden voorgelicht omtrent

de problemen rondom de internationale adoptie van kinderen, met name die uit Korea, en is hij derhalve niet bereid met spoed te bevorderen, dat deze bijeenkomst met medewerking van het Departement van Justitie alsnog zeer binnenkort zal plaatsvinden?

Firma Jan de Mik

Hardinxveld - Giessendam

AANNEMERS VAN
OEVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL

Telef. 01846 - 2156 - 2484
Hardinxveld - Giessendam

Voor adviezen en inlichtingen omtrent:

- * geldleningen en hypotheeken
- * financiering van auto's, caravans en boten
- * verzekeringen (er zijn gunstige voorwaarden voor overheidspersoneel)

is het adres

WARNAAR'S ASSURANTIËN

Staringlaan 264 - Papendrecht
Telefoon 01850 - 51807

Aannemingsbedrijf
Utiliteitswerken

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennep

02526-3341

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang, nr. 3

18 januari 1969

TEGENARGUMENTEN

Niet iedereen denkt gelukkig gelijk. Waar de een voor is, daar is de ander tegen. Maar meestal betreft dit ondergeschikte punten en het gaat, ook in onze partij, om de grote lijn. Zie Widek over... Tegenargumenten.

WONINGZOEKENDEN

Raadslid las de Nieuwjaarsrede van de burgemeester van Hengelo. Daar-in werd ook gesproken over woningzoekenden. Raadslid vraagt zich af wat men hier nu eigenlijk precies onder verstaat. Zie pagina 4.

GRONDWET

Na de tweede wereldoorlog zijn er heel wat wijzigingen aangebracht in onze grondwet. Tot een algehele herziening kwam het evenwel niet. Er wordt nu weer gestudeerd op wenselijke herzieningen van de grondwet. Zie Naar een nieuwe grondwet?, op pagina 5 waar de heer D. Corporaal iets vertelt over de gang van zaken bij deze materie.

P.B.O.

Een injectie voor de P.B.O., is de titel van een artikel, dat mr. K. Groen schreef in A.R. Staatskunde van november 1968. Wij meenden dat een aantal punten uit dit artikel ook voor de lezers van ons blad interessant zou zijn. Zie pagina 8.

ZOVEEL KERKEN

Zoveel kerken, zoveel zinnen is de titel van het proefschrift waarop dr. J. van Putten vorig jaar promoveerde. Prof. drs. J. P. Versteeg bespreekt deze dissertatie op pag. 9.

PARTIJ

Waarvoor dient een partij?, vroeg mr. J. Hollander zich af in Nederlandse Gedachten van 16 november 1968. De redactie hoopte toen dat op dit artikel suggesties van de lezers zouden komen. Op pagina 11 vindt u een reactie van de heer K. Groenendijk.

RADIO

Donderdag 23 januari a.s. is de A.R.P. weer in de ether. Luister van 18.20—18.30 uur naar Hilversum I (402 m).

VERDER

De Oude en nieuwe citaten vindt u op pagina 10, zoals gewoonlijk, evenals Het beeld der vaderen. Op pagina 12 staat De week rond.

ENKELE SOCIALE ASPECTEN VAN HET NOORDEN

DE GROTE VOORDELEN VAN HET NOORDEN ZIJN NOG NIET GENOEG BEKEND

DOOR H. DE VLAMING

HET mag als bekend worden verondersteld dat de noordelijke ontwikkeling bij die van ons land als geheel is achtergebleven. Deze achterstand bestond reeds in het begin van deze eeuw, toen Nederland zijn overwegend agrarisch karakter begon te verliezen, landbouw en veeteelt weliswaar van betekenis bleven, maar handel, industrie en scheepvaart zich sneller gingen ontwikkelen.

Daarvoor waren verschillende oorzaken aan te wijzen. Genoemd kan worden de geografisch ongunstige ligging ten opzichte van het economisch zwaartepunt van ons land — het westen, — het mede daardoor in mindere mate inhaken op de toenemende industrialisatie met als nevengevolg een geringere opkomst van dienstverlenende bedrijven.

Hierdoor ontstond een stagnatie in de gehele noordelijke economische ontwikkeling, waarbij factoren als een gebrek aan goede aansluitende verbindingen en een te geringe bevolkingsconcentratie medebepalend waren. 1)

In tegenstelling tot overig Nederland is het noorden sterk agrarisch gebleven. In 1966 werkte in het noorden nog ongeveer 20% der beroepsbevolking in de agrarische sector tegen ongeveer 7% in het westen van ons land.

Was er dus reeds een achterstand in de ontwikkeling in vergelijking met overig Nederland, geconstateerd moet worden dat deze in de jaren na de tweede wereldoorlog niet is ingelopen maar is vergroot.

Als indicaties daarvoor kunnen gelden de gemiddeld lagere inkomens en de hogere werkloosheidspercentages volgens onderstaand overzicht:

Inkomen in guldens per inwoner van het Noorden in % van Nederland:
1950 — 90%, 1955 — 83%, 1958 — 86%, 1963 — 86%.
Inkomen per inwoner van het Noorden op basis van 1950 = 100:

	Noorden	Nederland
1950	100	100
1955	131	143
1958	168	177
1960	192	201
1963	242	253

Bronnen: Statistisch Zakboek voor het Noorden des lands 1967.

Hieruit blijkt dat de in 1950 aanwezige achterstand in inkomenspositie, ten opzichte van ons land als geheel, daarna is vergroot.

Ook de werkloosheidspercentages geven een beeld van de achterstand: Jaargemiddelden geregistreerde arbeidsreserve van mannen in % van de afhankelijke mannelijke beroepsbevolking:

	Noorden	Nederland
1950*)	4,1%	2,5%
1960	6,0%	1,7%
1963	3,1%	1,1%
1964	2,9%	0,9%
1965	3,3%	1,1%
1966	3,5%	1,4%

Bron: Statistisch Zakboek voor het Noorden des Lands 1967.

*) De gegeven percentages hebben voor dit jaar betrekking op de mannelijke beroepsbevolking.

De achterstand in de noordelijke sociaal-economische ontwikkeling kon worden gekenschetst als die van een achterblijven in de zich nationaal snel ontwikkelde sectoren van industrie en dienstverlenende bedrijvigheid. De noodzaak tot het inhalen der achterstand werd groter naarmate de werkgelegenheid in de landbouw afnam onder invloed van mechanisatie en rationalisatie.

Immers bij het afvloeiingsproces in de agrarische sector is een belangrijk sociaal aspect het voorhanden zijn van vervangende werkgelegenheid in andere sectoren van het economisch leven. Voor het noorden, dat gezien de in het voorgaande genoemde factoren uit eigen kracht niet tot de gewenste autonome sociaal-economische ontplooiing kon komen was in dat verband het door

VERVOLG OP PAGINA 6

WIDEK OVER . . .

TEGENARGUMENTEN

MET diverse argumenten en voorbeelden hebben wij vorige week aangetoond, dat het vrij gemakkelijk is nog overal in het land nieuwe partijleden te werven. Dat is een duidelijke zaak. Het is overigens eveneens bekend, dat er sommige personen zijn, die — wanneer hun gevraagd wordt lid te worden — tegenover de argumenten pro het lid-zijn van de partij, argumenten daartegen op tafel weten te leggen.

JAN, PIET EN KLAAS

Er zijn allerlei tegenargumenten denkbaar en te bedenken, waarvan er heel wat metterdaad gehanteerd worden tegenover de ledenwerfers: A.R. voorzitter Jan heeft over dit punt dat gezegd en daarmee ben ik het niet eens; A.R. voorzitter Piet heeft zich te kras hierof daartegen verzet en dat staat mij niet aan; A.R. voorzitter Klaas heeft in een artikel een paar passages opgenomen, welke naar mijn mening principieel onjuist zijn; de ARJOS loopt de partij voor de voeten en dat vind ik onjuist. Dus: ik word geen lid van de ARP. Dus! Daarom! Tussen haakjes en ten overvloede: u hoeft niet naar de achtertuin van de ten tonele gevoerde A.R.-voormannen te zoeken; zij vormen het bekende rijtje: Jan, Piet en Klaas.

NUTTIG/AARDIG

Het lijkt nuttig om het voorgaande onzerzijds naar voren te brengen. Dan weet u, als u leden gaat werven, dat door sommige dergelijke argumenten contra het lidmaatschap worden aangevoerd. Wij weten er alles van: wij hebben het — zoals dat heet — zelf aan den lijve ondervonden. Het is een erg nuttige ervaring. Het leert je waarom je eigenlijk zelf lid bent van de partij. Het is trouwens ook een erg aardige ervaring. Je komt er namelijk na een paar contacten met als lid te werven personen achter, dat de tegenargumenten van de ene de voorargumenten van de ander zijn. Die ervaring kan men niet alleen leren tijdens het werven van leden, maar ook opdoen uit het bedanken van sommige leden.

SPREKEND VOORBEELD

Een zeer sprekend voorbeeld uit de laatste tijd heeft ons het partijbureau geleverd. Nadat de A.R. Tweede Kamerfractie vóór de wet huurdersbijdrage had gestemd, kwamen er op het landelijk partijsecretariaat enkele brieven binnen van leden, die deswege bedankten als lid. Enige tijd later stemde de

meerderheid van de A.R. Eerste Kamerfractie tegen de wet huurdersbijdrage. En ook nu kwamen er op het partijsecretariaat enkele brieven binnen van leden, die deswege bedankten als lid. Men kan dan een glimlach toch niet helemaal onderdrukken; en waarom zouden wij dat ook proberen? Dit betekent niet, dat de bedankende briefschrijvers niet serieus moeten worden genomen. Natuurlijk wel. Zij hebben dan ook allemaal uiteraard een uitvoerig antwoord ontvangen. Sommigen hebben na dat antwoord hun bedanken ook weer ingetrokken. Er is immers soms onvoldoende informatie, terwijl er zoveel behoefte aan goede informatie is.

IEDER GEHEEL GELIJK?

Maar het gaat ons nu om het verschijnsel. Het komt meer dan eens voor, dat het partijsecretariaat op dezelfde dag een brief pro en een brief contra een bepaalde uitspraak, een bepaalde zaak ontvangt. Dat behoort ook niet te verbazen. Onze partij telt 90.000 leden; hoe zou ieder lid op elk punt geheel gelijk denken? Onze partij kreeg bij de laatste Tweede Kamerverkiezingen de stemmen van bijna 700.000 kiezers; hoe zou ieder van deze A.R. kiezers op elk punt precies gelijk denken? Dit geldt natuurlijk voor de leden en voor de kiezers van elke partij in elk democratisch land. En als je je achter een partij schaaft, als je voor een partij kiest, moet je dit altijd in alle nuchterheid bedenken. En ook blijven bedenken als je het een keer met een ding niet eens bent.

SLECHTS éÉN KEER

Er is wel eens gezegd: als lid bedanken is de enige mogelijkheid voor een lid om van zijn afkeuring van een bepaalde daad of een bepaalde uitspraak te doen blijken. Daar zit iets in. Wij zeggen dat serieus. Maar je kunt dat maar één keer doen, want daarna ben je geen lid meer. Wij zeggen dit even serieus. Als iemand het als lid ergens niet mee eens is, dan moet hij zijn bezwaren aan de betreffende instantie of persoon kort gemotiveerd ter kennis brengen. Dan kan er een mondelinge of schriftelijke gedachtenwisseling volgen. Dat heeft zin. En dat is bevredigend — hoe de conclusie ook mag zijn — voor lid en voor partij. Men kan nog zeggen: Je kunt eerst als lid van een partij bedanken en later — als je het nog een keer op een bepaald punt niet eens bent — ook niet meer op je partij stemmen. Ook daar zit iets in. En ook dat is dan een straf, welke je in feite maar één keer aan je vroegere partij kunt uitdelen. Slechts een keer verliest de partij een kiezer. Bij de volgende stembus was je al een verloren kiezer. Goed; men kan een andere partij verkiezen. Maar voor hoelang? Hoelang

Iedereen denkt verschillend.

blijft men het met die andere partij op elk punt eens?

WAAROM LID?

Men moet lid worden (en blijven) van een partij, omdat men haar uitgangspunt en visie aanvaardt, haar praktisch program in hoofdzaken juist acht en het ander vindt aansluiten. Als men dit niet accepteert zal men nooit enige redelijke tijd lid kunnen blijven van welke partij dan ook. En daarom moet men niet te snel teleurgesteld zijn over bepaalde daden en niet gaan schrikken van allerlei uitlatingen. Bovendien is niet elke daad een partijdaad en niet elke uitlating een partijstandpunt. In een partij moet men elkaar enige redelijke speelruimte of armslag gunnen.

REDELIJKE TROOST

Na het voorgaande nog even terug naar sommige achtergronden van tegenargumenten; argumenten om geen lid te worden. Er zijn mensen, die er gewoon geen behoefte aan hebben; mensen, die de zin ervan niet zien; mensen, die geen lid willen worden van welke organisatie of vereniging dan ook; mensen die het financieel weer een extra belasting (k)je vinden; enz., enz., enz. Nee, dank u, maar ik stem wel A.R. Dat laatste is op zichzelf natuurlijk een redelijke troost. Maar toch wel schraal.

VERTROUWEN

Onze democratie — in ons land en daarbuiten — loopt nu eenmaal voor een zeer belangrijk deel — dat is in ons blad onlangs nog eens uiteengezet; het zal binnenkort weer gebeuren — via de partijen. En partijen zijn organisaties met leden. Zonder leden geen partijen. Hoe meer leden, hoe krachtiger partij, hoe sterker dienen van het ideaal. Onze partij telt 90.000 leden. In verhouding tot het aantal A.R.-kiezers is dat een redelijk percentage, vergeleken bij de situatie waarin diverse andere partijen verkeren. Maar u weet tevens, dat onze partij bijna 700.000 kiezers telde. Wat een partij zou dat zijn. Er is dus nog veel te werven. Hoe krachtiger de partij, hoe sterker dienst aan het ideaal mogelijk is. Het werk van een bij de tijdse partij vraagt ook het daartoe dringend noodzakelijke geld.

GEEN DANK

Wij vertrouwen, dat ook dit verhaal — naast voorgaande — u in een aantal gevallen van dienst kan zijn bij het werven van nieuwe leden, door u. Voor welke werving nauwelijks dank van de partij op zijn plaats is, want de partij: dat zijn de leden, waaronder u zelf. Anders geformuleerd: de partij: dank u, u: geen dank.

INDUSTRIE POLITIEK IN DE E.E.G.

BIJ Kluwer te Deventer verscheen de afgelopen zomer, in de reeks Europese Monografieën, publikatie 11, getiteld: De Europese Gemeenschap en de industriepolitiek (f 13,50). De inhoud van het boek wordt gevormd door een aantal — voor publikatie omgewerkte — colleges welke in 1967 zijn gegeven, deels te Tilburg en deels te Rotterdam, in het kader van postdoctorale leergangen over de Europese integratie. De organisatie van genoemde leergangen berust bij het John F. Kennedy Instituut, Centrum voor Atlantische Studies.

Aan deze leergang is medewerking verleend door personen werkzaam in het hoger onderwijs, in het bedrijfsleven (zowel werkgevers- als werknemersstandpunten worden vernomen) en bij de overheid.

Het is een goede greep geweest, genoemd materiaal te publiceren. Met name is het thans, nu de E.E.G. een tiental jaren heeft gefunctioneerd, van belang dat een boek verschenen is, waarin vanuit verschillende gezichtspunten een belichting wordt gegeven van deze vorm van economische samenwerking en de overheidsinvloed terzake. De eerste twee hoofdstukken zijn meer algemeen van aard, schetsen in het kort de gedachte-op-de-achtergrond van de E.E.G. en haar betekenis, zowel naar externe als interne aspecten, voor de industrie.

Een industriepolitiek zal echter gepaard moeten gaan met een gemeenschappelijk beleid in andere sectoren. Vandaar, dat in de hoofdstukken III en IV het sociale beleid in de E.E.G. aan de orde komt. In deze tijd van snelle technologische ontwikkeling en schaalvergroting staat de Europese Gemeenschap niet op zichzelf, maar is intensief met andere delen van de wereld verbonden. De hoofdstukken V en VI tonen dat het vraagstuk van de industriepolitiek vooral ook een vraagstuk van Europese en Atlantische samenwerking is geworden. De invloed van de Amerikaanse investeringen op de industrie in Europa komt hier onder andere aan de orde.

De ontwikkeling van de gemeenschappelijke markt heeft intern eveneens te maken met schaalvergroting. Mede hierdoor ontstaat vergroting van produktie-eenheden en gaan de ondernemingen zich aanpassen aan de nieuwe situatie. Eén van de aanpassingswijzen, het concentratieverschijnsel, waartoe o.a. kartelvorming en fusies behoren, wordt in hoofdstuk VII behandeld, terwijl het erop volgende hoofdstuk zich bepaalt tot de geldende mededingingsregels, welke een optimale concurrentie moeten bevorderen.

Hoofdstuk IX behandelt enkele vraagstukken over de afzet van Nederland in het geïntegreerd West-Europa en hoofdstuk X enkele aspecten van het te voeren marktbeleid door de bedrijven, vanwege de nieuwe marktverhoudingen waarvoor zij (komen te) staan. Tenslotte komt in de beide laatste hoofdstukken ter sprake de achterstand die Europa heeft ten opzichte van de U.S.A. op het gebied van ontwikkeling en research. Deze zaak wordt gezien als vraagstuk voor de onderneming en als vraagstuk voor het overheidsbeleid. Gesteld wordt, dat het noodzakelijk is, dat het research- en ontwikkelingswerk door een doelbewust overheidsbeleid wordt gesteund. Een gemeenschappelijk beleid op dit terrein dient een wezenlijk onderdeel te vormen van een dynamische industriepolitiek en zal mede bepalend zijn voor het succes daarvan.

Hoewel niet alle delen van het boek voor ieder even gemakkelijk te verwerken zijn, kan het als zeker de moeite waard, ter lezing wordt aanbevolen.

D.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, Dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,- per jr. Losse verkoop f 0,30.

* * * Concentraties

Er wordt al maanden lang gesproken over concentraties in de politieke sector. Een ieder wenst een progressieve concentratie. Een ieder heeft zo zijn eigen ideeën. Ook in de kring van hen, die thans in de oppositie zijn. Helaas, veel touwen kan men er niet aan vastknopen.

De voorzitter van de P.S.P. vindt dat er wel bereidheid moet zijn om samen te werken, maar de partners moeten zelfstandig blijven. Fusioneren is heel bepaald niet het standpunt van het partijbestuur.

De voorzitter van de P.v.d.A. zegt, dat er nu weliswaar gepraat moet worden over samenwerking, maar dat het toch wel moet uitdraaien op een samengaan.

In Amsterdam is er maanden en maanden gepraat over een politieke concentratie met P.v.d.A., P.P.R., P.S.P. en D'66. En wat gebeurt daar dan: dan loopt er ineens één uit: D'66! Waarom? Naar het ons voorkomt omdat D'66 op elk politiek probleem een pasklaar antwoord wil geven. Maar dat is geen politiek bedrijven, maar handelen en redeneren zonder een uiteindelijk doel.

En dan maar blijven zeggen en schrijven dat de onduidelijkheid en de geslotenheid in de politiek te wijten is aan de christelijke partijen.

* * * Solliciteren

Voorzover wij weten worden in het algemeen topambtenaren (beleidsambtenaren) bij departementen en daaronder ressorterende belangrijke diensten benoemd, zonder dat er sprake is van een tevoren opengestelde sollicitatie-mogelijkheid.

Wij vragen ons af, mede in verband met de gunstige ontwikkeling met betrekking tot het overheids personeelsbeleid, of deze benoemingsmethode nog wel juist is. In de toekomst zal immers van de ambtenaren, die bij de beleidsvoorbereiding betrokken zijn in toenemende mate breedheid van visie en beweeglijkheid van denken worden gevraagd. Vooral vanwege de snelle ontwikkeling van de wetenschap, de sterker wordende noodzaak tot interdepartementale samenwerking, de behandeling van zaken in internationaal verband en de contacten met het bedrijfsleven.

In dat kader past, dachten wij, de invoering van een sollicitatienoodzaak.

* * * De snelle fiscus

De Staten-Generaal hebben het vorige jaar een voorstel aanvaard — met praktisch alle stemmen voor — waarbij de tabel loonbelasting voor bijzondere beloningen opgetrokken is. Zij die van hun werkgever gratificaties, tantièmes, vakantiegelden, overwerkuren etc. genieten worden voortaan hiervoor belast met een percentage dat ongeveer gelijk ligt met dat van de door hen later te betalen inkomstenbelasting.

Er is dus geen sprake van dat de belastingdruk hierdoor is verhoogd. De belasting wordt (via de loonbelasting) alleen iets eerder geïnd, waartegenover staat dat de inkomstenbelasting aanslag later (over hetzelfde jaar) lager uitvalt.

Met de minister vond de Kamer dit een rechtvaardige zaak. Eenzelfde gedragslijn bij de lagere inkomens wordt al jarenlang toegepast. Waarom deze lijn dan niet doorgetrokken tot de hogere looninkomens?

Dezelfde regel geldt in feite al jaren voor hen die een vrij beroep of bedrijf uitoefenen, via de voorlopige aanslagregeling.

Het is naar onze mening niet redelijk dat de loonen salaristrekken in dit opzicht bevoorrecht werden boven bijv. de middenstander.

Bij de behandeling van dit wetsontwerp heeft de bewindsman, op verzoek van de A.R. fractie, toegezegd — als zou blijken bij de aangifte voor de inkomstenbelasting dat teveel is ingehouden — deze aangiften met voorrang zullen worden behandeld om spoedige terugbetaling mogelijk te maken. Toch is hier een fout gemaakt naar het ons voorkomt. Het heeft (opnieuw) geschort aan een duidelijke voorlichting. Van de zijde van pers, die te weinig over de behandeling van het W.O. heeft gepubliceerd. Maar ook van de zijde van Financiën. De pers en de voorlichtingsdienst hadden moeten bedenken dat deze, voor het publiek ingewikkelde maatregelen, uiteraard weerstanden op zouden roepen. Een goede voorlichting op tijd zou veel hebben kunnen voorkomen.

SPIEGELBEELD DER NATIONALE CULTUUR?

HET zijn twee aparte vragen: wat is literatuur en wat betekent zij voor het nationale leven?

Met die laatste vraag krijgt speciaal de overheid te maken, als haar gevraagd wordt, waarom zij romans en dichtbundels subsidieert met het geld, dat zij als belasting heeft ingevorderd.

Van overheidswege zijn de meest uiteenlopende antwoorden gegeven, afhankelijk van de instelling en de beginselen van de persón, die antwoordt, en van de voorbeelden die bij de discussie in het geding waren.

Zo is het voorgekomen, dat een minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk het als de roeping der kunst bleek te beschouwen, om de mensen tegen de schenen te schoppen en tegen heilige huisjes te trappen. De gewone mensen worden dan gemaakt tot het deel van het volk, dat conservatief is en dus van sommige dingen zegt, dat ze eerbiedwaardig of waardevol of zelfs heilig zijn, en de kunstenaar is er dan, om dit alles te ontluisteren en in brand te steken. En omdat deze vernielingen zo nuttig zijn en zo heilzaam voor het gezapige volk in zijn rust, daarom gaat een verlichte overheid deze vernielingen mee betalen uit de staatskas.

Het is ook voorgekomen, dat een ander overheids-persoon de literaire kunst meer positief waardeerde en het werk van G. K. van het Reve en de subsidiëring daarvan verdedigde, omdat wij in hem een moderne Thomas à Kempis ontmoeten.

Hoe dit ook zij, de vraag blijft, hoe de relatie moet worden gezien tussen volk en kunstenaar.

Is het literaire kunstwerk een spiegel, waarin het volk zich zelf herkent? Of geeft het een vertekend, zelfs een vervalst beeld van het volksleven en de daar heersende moraal? Deze vraag komt aan de orde, doordat in het Voorlichtingsblad over het Alcoholvraagstuk: feiten — C2H5OH — Alcohol een studie is verschenen over referenties aan alcoholgebruik in best-sellers. In het verslag, opgesteld door meuffrouw drs. M. M. Jansen, wetenschappelijk medewerkster van de Stichting voor Alcoholstudies te Amsterdam, wordt uiteengezet, hoe in de tien bestsellers van 1965—1966 in Nederland geschreven werd over het drinken van alcoholische dranken; hoe vaak, hoe intens, bij welke gelegenheden, op welk uur van de dag enz. dit drinken volgens de auteurs plaats had.

Het belang van dit onderzoek wordt aldus omschreven, dat het dient om de **image op te sporen, die alcohol en alcoholgebruik heeft bij het Nederlandse volk.**

De versies van de bestsellers zijn volgens het rapport een uitkristallisering van de opvattingen van het grote publiek en beïnvloeden in wisselwerking deze opvattingen ook.

En hier zet onze fundamentele kritiek in. Want het is een volstrekt onbewezen stelling, dat de bestsellers ons laten zien, wat de opvattingen zijn van het grote publiek. Wij zouden eerder geneigd zijn te zeggen, dat zij de opvattingen weergeven van een of meer exclusieve groep met een eigen levensstijl en een eigen moraal, of een typisch gebrek aan moraal. Het gaat om tien bestsellers, als daar zijn:

M. Dendermonde, Een blauwe maandag op aarde;
Ian Fleming, From Russia with love;
J. de Hartog, Het ziekenhuis;
W. den Hollander-Brander, Volwassen mensen hui-
len niet;
Albert Mol, Wat zien ik...
Jan Cremer, Ik, Jan Cremer;
Havank, Menuet te middernacht;
G. K. van het Reve, Nader tot U;
Simenon, Maigret omnibus 3;
J. Wilkerks, Terug naar Oegstgeest.

Het zijn deze tien boeken, waarin de opvattingen van het „grote publiek” zouden zijn uitgekristaleerd. Van deze tien boeken is nagegaan, hoe vaak er sprake is van alcoholgebruik of misbruik. Daarom zijn de bladzijden geteld en is eveneens geteld, hoe vaak er sprake was van alcoholgebruik.

Het waren in totaal 2471 bladzijden tekst en de alcohol kwam 407 maal aan de orde, dat is op elke 100 bladzijden 16,5 keer.

Naar onze mening heeft zo'n cijfer geen enkele waarde, wanneer men daaruit conclusies wil trekken over de opvattingen van het Nederlandse volk of van „het grote publiek” over alcoholgebruik. Daarbij moet al direct worden vermeld, dat sommige boeken niet in Nederland spelen. Het boek van Jan de Hartog speelt in Amerika en — er is in dit forse boek van 278 bladz. geen enkele situatiebeschrijving be-

treffende alcoholgebruik, terwijl er slechts viermaal een aanduiding is van dit gebruik, een aanduiding, meer niet. Maar in het boekje van Van het Reve dat 106 bladzijden telt, komt 66 keer de borrel ter sprake en er worden zeventien situatiebeschrijvingen gegeven van alcoholgebruik.

In de Maigret-omnibus zijn er 87 gevallen, dat de drank wordt vermeld en bij Ik, Jan Cremer zijn er 91 referenties.

DOOR H. ALGRA

Maar Maigret is commissaris in Parijs en komt ambtshalve veel in kroegen, waar hij zijn borreltje bestelt. Ik, Jan Cremer is wel een bestseller geweest en velen hebben hun best gedaan, er serieus over te schrijven, omdat het een „tijdverschijnsel” was, een „symptoom” etc. en De Bezige Bij met voorname en progressieve heren, zelfs een professor aan de top, heeft er goede zaken mee gedaan, maar het is krenkend te lezen, dat ook in zo'n boek de opvattingen van de „grote massa” zijn uitgekristalliseerd. Want in de meest verworden buurten en de meest vrijgevochten kringen is meer schaamtegevoel en normbesef dan in dit boek.

WANNEER de Westerse cultuur plotseling zou ondergaan, zoals eens Pompeji, en later zou door afstammelingen van Chinezen of Bantu's, die de ramp hadden overleefd, bij opgravingen in Amsterdam een bibliotheek van een openbare leeszaal worden blootgelegd, waarvan de boeken goed geconserveerd waren, dan zou Ho-min-Slim of Kalipi Knap promoveren op de Nederlandse roman uit de twintigste eeuw als spiegel van de zeden des volks, dan zou men tot de conclusie komen, dat er zeer weinig gelukkige huwelijken waren en dat overspel een normaal verschijnsel was. En de geleerde schrijver zou het statistisch kunnen bewijzen misshien: zoveel bladzijden en zoveel zinspelingen op ontrouw en scheiding.

NEE, wat als bestseller wordt verkocht, wat iedereen moet gelezen hebben wil hij meepraten, is geen uitkristallisering van de gevoelens van het volk. Vaak is het een symptoom van verworping, van normloosheid, van brutale kwaadaardigheid.

MAAR het is „literatuur”. En de overheid heeft een royale beurs en legt geen zedelijke maatstaven aan. Zij is tenslotte overheid, het volk ten goede. En het is blijkbaar een wijd verbreid misverstand, dat men de bestsellers maar hoeft te kopen, om te weten hoe het er zedelijk en geestelijk voorstaat met ons en onze kinderen.

VRAGEN VAN KAMERLEDEN

De heren Zijlstra, Biesheuvel, De Mooij en Kieft hebben aan de ministers van Financiën, Landbouw en Visserij en van Economisch Zaken gevraagd of zij kunnen medelen of met de studie inzake de fiscale positie van de zelfstandigen, zoals die is aangekondigd in de miljoenennota, reeds is begonnen en zo ja, op welke wijze deze studie wordt uitgevoerd.

Wordt deze zuiver ambtelijk verricht of wordt hierbij ook het bedrijfsleven betrokken?

Op welke termijn kunnen de resultaten van de studie tegemoet worden gezien?

Als deze vraag ontkennend wordt beantwoord, dan willen de vier A.R. Kamerleden weten of de ministers bereid zijn op zeer korte termijn deze studie te beginnen zodanig, dat met het resultaat nog in de begroting 1970 rekening kan worden gehouden?

De Kamerleden geven hierbij de volgende toelichting:

In de miljoenennota heeft de regering mededeling gedaan van haar voornemen aan de verhouding van de fiscale positie van zelfstandigen tot die van loontrekkenden bijzondere aandacht te willen geven middels een studie.

Bij de algemene beschouwingen hieromtrent is door ons op grote spoed aangedrongen i.v.m. de urgentie van deze problematiek.

In ons land wordt al een groot aantal jaren gepraat over een grondige herziening van de hoogste Nederlandse wet: de Grondwet. Van tijd tot tijd maakt dit onderwerp een belangrijk deel van het politieke gesprek uit. En als de voortekenen niet bedriegen, dan kan er nog voor jaren gespreksstof uit dit onderwerp geput worden. Het is ook een belangrijke zaak, die niet op een achternamiddag zijn beslag kan krijgen. Niemand hoeft overigens de vrees te hebben dat dit zal gebeuren. Daarvoor is het politieke bedrijf teveel aan verandering onderhevig en daarvoor lopen de opvattingen met betrekking tot een herziening teveel uiteen.

HERZIENINGEN

Toch heeft het in de Nederlandse politiek na de tweede wereldoorlog niet aan herzieningen van de Grondwet ontbroken. Integendeel bij het merendeel van de verkiezingen voor de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal was er ook wel een of andere wijziging van onze hoogste wet aan de orde. Zo hebben wij na 1945 successievelijk veranderingen in de Grondwet gehad in: 1946, 1948, 1953, 1956, 1963. Al deze wijzigingen hadden betrekking op onderdelen. Tot een algehele herziening kwam het niet, hoewel de behoefte daaraan wel werd gevoeld en meermalen in discussie kwam.

STAATSCOMMISSIES

Verschillende Staatscommissie hebben zich in de loop der jaren gebogen over de kennelijk weerbarstige materie van een Grondwetsherziening. Thans is er ook een Staatscommissie, onderleiding van de heren mr. J. M. L. Th. Cals en mr. A. M. Donner, aan het studeren op wenselijke herzieningen van de Grondwet en van de Kieswet. Deze commissie werd ingesteld bij Koninklijk Besluit van 26 augustus 1967. Zij bracht een eerste advies uit aan de regering omtrent de vraag of behoefte bestaat aan wijzigingen van de Kieswet, voor zover die althans kunnen plaatsvinden binnen het kader van de bestaande Grondwet. Het rapport, officieel geheten „Eerste rapport van de Staatscommissie van advies inzake de Grondwet en de Kieswet”, is voor de prijs van f 5,30 verkrijgbaar bij de Staatsuitgeverij te Den Haag.

NIEUWE HERZIENING ?

Deze commissie heeft nog niet gerapporteerd over een herziening van de Grondwet. De regering hoopt echter, dat de commissie vóór 1 januari 1970 haar eindrapport kan uitbrengen. De regering is reeds tot de conclusie gekomen, dat er vóór de verkiezingen van 1971 geen sprake kan zijn van een algehele grondwetsherziening. Zij meent wel, dat voor 1971 een gedeeltelijke grondwetsherziening nog mogelijk is. Daarover zal na het Kerstreces met de bijzondere Kamercommissie voor de nota betreffende het beleid inzake Grondwet en Kieswet van gedachten worden gewisseld. Het is de bedoeling dat het gesprek op 5 februari a.s. zal plaatsvinden.

REGERINGSPLANNEN PERIODE NA 1971

Indien genoemde commissie er mee instemt zal de regering de Staatscommissie verzoeken vóór 1 juni 1969 advies uit te brengen over:

1. de klassieke grondrechten. Bij dit punt zou de regering tevens willen betrekken de financiële verhouding tussen het Rijk en de Kerkgenootschappen.
2. De grondwettelijke regeling van het inkomen van de Kroon en van de geldelijke voorzieningen ten behoeve van de leden van de Staten-Generaal.
3. De grondwettelijke regeling van het kiesrecht en, voor zover daarmee samenhangend, de verhouding tussen Regering en Staten-Generaal. In dit verband denkt de regering o.a. aan de problematiek van de evenredige vertegenwoordiging en aan de kiesgerechtigde leeftijd.

NAAR EEN NIEUWE GRONDWET?

4. De vraag, of voorzien moet worden in bijzondere procedurevoorschriften met eenmalige werking ten behoeve van een algehele grondwetsherziening in de parlementaire periode na 1971.

In hoofdstuk XIII van de Grondwet wordt de procedure aangegeven, die bewandeld moet worden wanneer veranderingen in de Grondwet worden voorgesteld. Het gaat hierbij met name om de vraag of die procedure geschikt is voor een eventuele algehele grondwetsvernieuwing.

AFWACHTEN MAAR

Over deze voorstellen zullen nog wel de nodige woorden worden gesproken, maar het hoeft niemand te verbazen, wanneer de Kamercommissie met deze gang van zaken zal instemmen. De motieven voor instemming zullen naar wij aannemen verschillend zijn. De regeringspartijen kunnen zeggen dat voor een algehele herziening de opvattingen nog onvoldoende zijn uitgekristalliseerd. De oppositiepartijen kunnen hun bekende slogan gebruiken, dat van deze regering toch geen werkelijke herziening en vernieuwing te verwachten is.

En zo gaan wij dan toe naar de volgende gedeeltelijke grondwetsherziening, waarbij overigens moet worden afgewacht of deze er ook werkelijk komt.

PROEVE

Wie zich intussen wil oriënteren omtrent hetgeen er zoal is geformuleerd met betrekking tot een algehele grondwetsherziening, die kan zijn hart ophalen. In de loop van 1966 verscheen de „Proeve van een nieuwe Grondwet” (Uitgave Staatsuitgeverij, Den Haag, 299 pag., prijs f 4,15; dit is de zgn. goedkope uitgave; de dure uitgave is uitverkocht). In 1963 werd op het ministerie van Binnenlandse Zaken een afdeling Grondwetszaken ingesteld met het

doel grondwettelijke vraagstukken te bestuderen en eventuele herzieningsvoorstellen voor te bereiden. Een van de opdrachten aan de afdeling luidde advies uit te brengen over herziening van de Grondwet. De „Proeve” was het resultaat van de verrichte arbeid. Een werkgroep van staatsrechtsdeskundigen diende hierbij van advies. Overigens is het zo, dat de minister geen verantwoordelijkheid draagt voor dit ambtelijke stuk. In het „ten geleide” van de „Proeve” wordt gesteld: „Het advies diende geschikt te zijn om te worden gepubliceerd en een gedachtenwisseling te stimuleren.

Het leek van belang dat het Nederlandse volk in zijn vele geleidingen, als ook de individuele Nederlanders, zouden worden opgewekt meningen naar voren te brengen ter zake van de grondslagen van ons staatsbestel, die in de grondwet zijn neergelegd, voordat door regering en staten-generaal een beslissing wordt genomen over een grondwetsherziening. Daarom werd het advies gegoten in de vorm van een concept van een nieuwe grondwet, vergezeld van een toelichting daarop”.

Welnu aan reacties heeft het niet ontbroken. Tal van staatsrechtsgeleerden, semi-staatsrechtsgeleerden en instellingen hebben nadien hun licht over de „Proeve” laten schijnen. In de periode van 13 mei tot 17 juni 1967 heeft dr. P. J. Boukema (toe nog mr.) een viertal interessante artikelen aan de „Proeve” in ons blad gewijd.

DOCUMENTATIEREEKS

In aansluiting op de „Proeve” wordt nu een documentatierEEKS uitgegeven onder de titel „Naar een nieuwe Grondwet?”. Het is de bedoeling, dat deze documentatie dienst doet ten behoeve van de verdere politieke meningsvorming. Tevens kan zij een bronnenverzameling voor de geschiedschrijving zijn. De reeks wordt uitgegeven door de Staatsuitgeverij. Het eerste deel - prijs f 9,45, omvang 234 pagina's - draagt

tot titel „De parlementaire geschiedenis van de Proeve van een nieuwe Grondwet (1950-begin 1967)”.

In het boekje worden de belangrijkste passages weergegeven — veelal met de letterlijke tekst — uit de beschouwingen gehouden in de beide Kamers van de Staten-Generaal met betrekking tot concrete wijzigingsvoorstellen en met betrekking tot mogelijke en wenselijke wijzigingen. Dit alles vanaf de behandeling van de rijksbegroting voor 1951 tot en met de behandeling van de rijksbegroting voor 1967.

In het eerste hoofdstuk wordt een aantal gegevens meegedeeld over de staatscommissie Van Schaik 1950-1954. Achtereenvolgens komen hierin aan de orde: voorgeschiedenis, taak, samenstelling, interim-rapport, eindrapport, de inhoud van het rapport en het effect van het rapport.

De hoofdstukken dragen de volgende titels:

II Rondom de grondwetsherziening van 1953; III Tussen de herzieningen van 1953 en 1956; IV De herziening van de Grondwet in 1956; V Tussen de herzieningen van 1956 en 1963; VI Rondom de Grondwetsherziening van 1963; VII Rondom de Proeve van een nieuwe Grondwet.

GEEN KLEINIGHEID

In de inleiding tot het boekje gaat prof. V. Maarseveen o.a. in op de vraag waarom een grondwetsvernieuwing niet van de grond is gekomen. Hij somt daarvoor een aantal redenen op. Hij concludeert, dat de gang van zaken gedurende de laatste jaren grond geven aan de stelling, dat thans de reeds langer bestaande roep om een grondwetsvernieuwing en de politieke wensen omtrent de staatkundige ontwikkeling elkaar gevonden hebben. Dat wil natuurlijk nog niet zeggen dat dit samenkomen ook vruchtbaar zal zijn. Het professorale optimisme wordt direct alweer getemperd, want het is geen kleinigheid en wij zijn minutieus in dit soort zaken. Prof. van Maarseveen besluit zijn „inleiding” als volgt:

„Grondwetsvernieuwing is geen lichte zaak. Als men haar opvat als een onderneming die tot doel heeft een herformulering van de Grondwet, codi-

DOOR D. CORPORAAL

ficatie daarin van nieuw gegroeid recht en uitstoting van verouderde bepalingen, kortom als men het vooral ziet als een zaak van een technische restauratie, zit niettemin een dergelijk werk vol politieke voetangels en klemmen. De reacties op de Proeve tonen dit afdoende aan. Op het moment evenwel dat men grondwetsvernieuwing opvat als structurering van de toekomst, als het herwinnen van een verloren werkelijkheid, als een gereedmaken en een bewerktuigen van de staat met het oog op de komende decennia, ja dan verduistert zich de politieke hemel en doemen huizenhoge hinderpalen op. Dan ook blijken de ijzeren banden waarin de geschiedenis en de traditie ons vasthouden, plotseling voor velen gouden sieraden te zijn die men dierbaar koestert. Dit is misschien de reden waarom het velen aan vertrouwen ontbreekt. Velen menen dat de arbeid die in verband met de Grondwet is en nog zal worden verricht, niet tot de noodzakelijke vernieuwingen zal kunnen leiden. Toegegeven dat er heel wat daadkracht nodig zal zijn. Maar als het erop aankomt zal het daaraan hopelijk niet ontbreken.”

GOEDE GREEP

Lezing van deze uitgave geeft een goede indruk van hetgeen er in ons land over grondwetszaken in het parlement is betoogd en daarom is het een nuttige en interessante documentatie. Het initiatief tot deze reeks is een goede greep geweest. Binnenkort zal een tweede deel in deze reeks verschijnen. De adviezen, die politieke en maatschappelijke organen over de vernieuwing van Grondwet en Kieswet hebben gegeven in 1967 en in de eerste vijf maanden van 1968 zullen in dat deel worden bijeengebracht. De op een later tijdstip verschenen of nog te verschijnen adviezen zullen in een aparte uitgave worden gebundeld.

DE GROTE VOORDELEN VAN HET NOORDEN ZIJN NOG NIET GENOEG BEKEND

Sterk agrarisch gebleven

de nationale overheid gevoerde en te voeren nationale en regionale industrialisatiebeleid van groot belang. Dit beleid was gericht op een meer gelijkmatige spreiding van de toenemende welvaart over de verschillende landsdelen.

REGIONAAL BELEID

Was het regionaal beleid in eerste aanleg gericht op de bestrijding van de grote werkloosheid en het tegengaan van de grote vertrekoverschotten, later werden de doelstellingen van dit beleid verlegd van werkloosheidsbestrijding naar spreiding der industrie ter verbetering van de werkgelegenheidsstructuur in de stimuleringsgebieden. In overleg met de provinciale besturen werden z.g. industriekernen aangewezen. Bedrijven die zich uit andere landsdelen of vanuit het buitenland in één der kernen wilden vestigen konden gebruik maken van voor deze vestiging geldende premie- en prijsreductieregelingen.

Het aantal — primaire en secundaire — kernen zowel als de inhoud der genoemde regelingen zijn in de loop der jaren enkele malen gewijzigd.

De laatste wijzigingen zijn neergelegd in een „nota inzake de sociaal-economische aspecten van het in de jaren 1969 t/m 1972 te voeren regionaal beleid”, een regeringsnota van 16 september 1968, ondertekend door de minister van economische zaken, mede namens zijn ambtgenoot van sociale zaken en volksgezondheid.

In deze nota is weergegeven dat — behoudens niet onbelangrijke wijzigingen ten aanzien van de te verlenen faciliteiten en ten aanzien van de gebieden (met name het Zuiden des lands) — het **kernenbeleid** uit de achterliggende jaren onverminderd wordt voortgezet. Dat wil zeggen dat in het Noorden, waartoe de provincies Friesland, Groningen, Drenthe en de noordkop van Overijssel gerekend kunnen worden, de volgende plaatsen industriekernen blijven:

Friesland: primaire kernen Drachten, Heerenveen, Leeuwarden, Sneek, secundaire kernen Bergum, Dokkum, Harlingen, Kootstertille, Lemmer, Oosterwolde en Wolvega.

Groningen: primaire kernen Delfzijl, Groningen, Hoogezand, Veendam, secundaire kernen Leek, Stadskanaal, Ter Apel en Winschoten.

Drenthe: primaire kernen Assen, Emmen en Hoogeveen, secundaire kernen Coevorden, Klazienaveen, Meppel en Roden.

N. Overijssel: primaire kernen Kampen en Zwolle, secundaire kern Hardenberg. Omdat de sociale aspecten van het Noorden nauw verband houden met de sociaal-economische situatie is het wellicht goed over het in deze nota neergelegde beleid voor de komende jaren een enkele opmerking te maken. Onder invloed van het tot nu toe gevoerde stimuleringsbeleid zijn er, met name in de jaren 1959 tot 1962 gunstige resultaten bereikt met betrekking tot het aantal nieuw gescha-

pen arbeidsplaatsen in het noorden. Als gevolg van de voor dit gebied geldende faciliteiten en het grote aanbod van arbeidskrachten vestigden zich in de primaire en secundaire kernen diverse industrieën. Het kon daardoor gebeuren dat de vertrekoverschotten daalden en tijdelijk zelfs werden omgezet in vestigingssaldi.

KWALITATIEF MINDER GUNSTIG

Is er dus te spreken van een kwantitatief gunstig resultaat van het gevoerde beleid, ten aanzien van het kwalitatieve resultaat kan men wat minder optimistisch zijn.

In veel gevallen betrof de vestiging die van productie-eenheden, waarvan de hoofdvestiging zich elders in ons land of daarbuiten (E.E.G. markt!) bevond. Verhoudingsgewijs werden er daardoor te weinig nieuwe mogelijkheden geschapen voor beter- en hogergeschoolden en voor administratieve krachten, terwijl onder hen die het Noorden hadden verlaten zich juist uit deze sector velen bevonden.

Dat de kwantitatief gunstige resultaten van het gevoerde beleid niet de zo gewenste versterking van de noordelijke economische structuur hadden bewerkstelligd kwam met name naar voren toen, onder invloed van een aarzeling in de conjunctuur en van zich voordoende wijzigingen in het productieproces, vanaf 1966 de noordelijke werkloosheidscijfers een, in verhouding tot andere landsdelen, enorme stijging gingen vertonen. Een voorheen zeer belangrijke vestigingsfactor: de aanwezigheid van veel — merendeels goedkope — arbeidskrachten heeft aan belang ingeboet, waardoor andere vestigingsfactoren een meer beheersende rol zijn gaan spelen.

In verband daarmee werd door velen gehoopt dat de genoemde nota over het te voeren regionaal beleid een ombuiging van dat beleid te zien zou geven. Wil het Noorden zich namelijk in de toekomst verder autonoom kunnen ontplooiën — voorwaarde voor het werken, wonen en leven van zijn bevolking — dan zullen er enkele belangrijke economische zwaartepunten moeten zijn, van waaruit deze ontplooiing kan plaatsvinden. Gezien het beperkte kwalitatieve effect van de tot dusver genomen maatregelen dient op verdergaande concentratie — geografisch en in tijd van op vestiging van basisbedrijven gerichte maatregelen aangestuurd te worden. Het is juist deze concentratiegedachte die in de nota ontbreekt.

Uit sociale overwegingen zou het beleid ook minder op kernplaatsen dan wel op kernstreken gericht dienen te zijn. Immers de problemen van een streek beperken zich niet tot de gemeentegrens maar vinden hun weerslag in de diverse in de streek liggende gemeenten.

Bij een op de streek gericht beleid zou de zo gewenste tussengemeentelijke samenwerking bevorderd moeten worden. Voor tot nu toe niet-kerngemeenten zouden zich nieuwe mogelijkheden voordoen ter verbetering van het woon- en leefklimaat.

Met nadruk dient er op gewezen te worden dat bovenvermelde kritiek op de totaalstrekking van de nota geen afbreuk wil doen aan de positieve waardering voor belangrijke daarin aangekondigde verbeteringen. Gewezen kan worden op de faciliteiten voor uitbreidingen van in het noorden reeds aanwezige bedrijven en op die geldend voor de dienstverlenende en administratieve sectoren.

Ook de voortgaande verbetering van de infrastructuur (weg-, water- spoorverbindingen) en de verhoging van trainingstoelagen voor her- en omscholing zijn toe te juichen.

Wat echter gemist wordt is een concrete, gerichte aanpak van de specifiek noordelijke problematiek. Wat reeds in andere nota's gemist werd is een ontwikkelingsplan voor het Noorden.

Het heeft weinig zin om zich als Noorden af te zetten tegen b.v. Zuid-Limburg. De problemen met betrekking tot de werkgelegenheid daar mogen niet worden onderschat.

Wat echter in de acute situatie daar wel aanwezig is, namelijk een werkgelegenheidsstimulator in de vorm van de Staatsmijnen (naast geldende E.G.K. S.-regelingen gericht op her- en omscholing) wordt in het Noorden node gemist.

De noordelijke werkgelegenheidsstructuur wordt voor een belangrijk deel nog bepaald door op de agrarische sector geënte industrie en voor een deel op nog niet zich aan de snelle ontwikkeling aangepast hebbende bedrijven.

Als bekend is dat gerekend moet worden met een verdere afvloeiing uit de agrarische sector en als een verdere mechanisatie en automatisering onontkoombaar is, dan is er alle reden om op een krachtdadige aanpak van de noordelijke problematiek aan te dringen. Daarbij zouden staatsdeelneming in belangrijke vestingen en desnoods door de staat zelf als stimulators te stichten bedrijven te aanvaarden zijn.

RUIMTELIJKE ORDENING

Het noorden is gebleken conjunctureel overgevoelig te zijn doordat het structureel te zwak is.

Gesteld mag worden dat de gevolgen daarvan verzacht zijn en worden door op bestrijding van de werkloosheid gerichte maatregelen, die echter een tijdelijk karakter hebben.

Niettemin is de doelstelling van het regionaal beleid voor het noorden nog niet bereikt.

Kwam dit reeds tot uitdrukking in de in de aanvang van dit artikel vermelde gegevens over de gemiddelde inkomens en de werkloosheidspercentages het is ook merkbaar in de beperkte belonings- en promotiemogelijkheden.

Veel beter geschoolden moesten hun omgeving om de door hen verworven kennis in andere landsdelen in praktijk te gaan brengen omdat de mogelijkheid daartoe voor hen in het noorden ontbrak.

Zonder te willen stellen dat — nationaal gezien — de noordelijke opleidingen niet aan hun doel zouden hebben beantwoord, kan wel geprobeerd worden dat het behoud van deze beterschoolden in het belang had kunnen zijn voor de toekomstige noordelijke ontwikkeling, een ontwikkeling die nationaal aangezet dient te worden, mede in het licht van de doelstellingen van het nationale ordeningsbeleid.

Al wordt wel gesteld dat de in de Tweede Nota Ruimtelijke Ordening aangeduide doelstelling, namelijk 3 miljoen inwoners in het noorden in het jaar 2000, niet zo exact-cijfermatig moet worden beoordeeld, het is wel duidelijk dat bij een voortgang van de huidige trage ontwikkeling deze doelstelling bij benadering niet kan worden gehaald, waar immers de provincies elk jaar tussen hoop en vrees verkeren ten aanzien van het inwonertal.

Ruimtelijke ordening houdt in het uitzetten van plannen voor een betere spreiding van bevolking en bestaansbronnen over het land.

In de Tweede Nota Ruimtelijke Ordening van 1966 wordt het doel van de ruimtelijke ordening omschreven als de bevordering van een ruimtelijke structuur, die de levensontplooiing van ons volk zo goed mogelijk kan dienen.

Het bereiken van deze doelstellingen hangt nauw samen met het scheppen van mogelijkheden daartoe in de onderscheiden landsdelen.

Al is het zo dat voorruimtelijke ordening geldt dat zij op zichzelf geen instrument van regionale economische politiek is maar een eigen beleidssector beslaat met een eigen opdracht, in het totale overheidsbeleid dat op een verdere toekomst wil zien spelen het regionale economische en daarnaast het regionale sociaal-cultureel beleid een belangrijke rol.

Van groot belang is daarom of de provinciale en gemeentelijke overheden, die in de uitvoering van het ruimtelijk ordeningsbeleid een zeer belangrijke taak hebben gekregen, in staat zullen zijn en worden gesteld om inhoud te geven aan de in de Tweede Nota R.O. en de daarop geënte nationale en regionale ontwikkelingschetsen voorkomende plannen.

Er zijn opvattingen waarin een krachtige industriële aanpak van het noorden in het kader van de ruimtelijke ordening als ondoelmatig worden betiteld, gezien de perifere ligging van het noorden nationaal en in Europees verband. Men komt er dan toe te bepleiten het noorden te zien als een belangrijk woon- en leefcentrum voor het werkcentrum van ons land, het westen.

Niemand zal ontkennen dat de noordelijke ontwikkeling mede in internationaal verband moet worden gezien. Vraag is of de ligging van het noorden tussen de Scandinavische en de Oosteuropese landen niet van betekenis zal blijken te zijn voor de toekomst.

In het kader van dit artikel kunnen we ons echter maar beter houden bij de door de nationale overheid beoogde doelstellingen van het regionaal beleid, gericht op de ontplooiingsmogelijkheden van mens en samenleving, waartoe niet alleen de mogelijkheden van wonen en leven maar ook die van werken behoren.

Het niet-voorhanden zijn van werkgelegenheid heeft voor het noorden al te zeer sociale gevolgen gehad en heeft dat nu nog.

BEGELEIDING INDUSTRIALISATIE- PROCES

Het niet voldoende voorhanden zijn van vervangende werkgelegenheid bij een afname daarvan in de agrarische sector heeft belangrijke sociale gevolgen gehad. Werkloosheid heeft niet alleen gevolgen voor de persoonlijke inkomenspositie maar brengt bij enige omvang de ontwikkelingsmogelijkheden van de streek in gevaar.

In bepaalde streken van het noorden met langdurige werkloosheid, die veelal eerder structureel dan conjunctureel bepaald is, heeft dit verschijnsel grote morele gevolgen voor de gehele streek-samenleving.

Juist in het noorden met een overgang van een agrarisch bepaalde naar een meer geïndustrialiseerde samenleving zal grote aandacht gevraagd moeten worden voor de maatschappelijke begeleiding van dit proces van alle daarbij betrokken instanties, organen en instellingen, alsmede van de maatschappelijke organisaties.

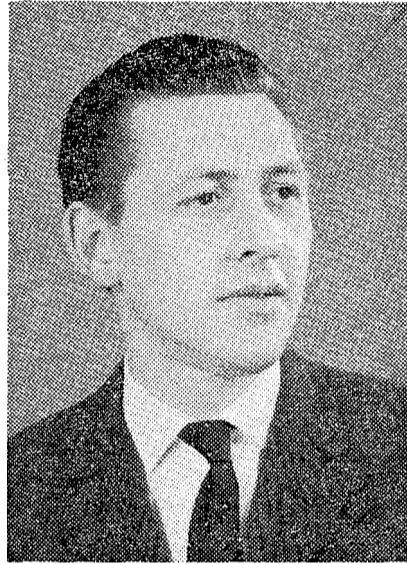
In zijn boek „Industrieel Klimaat” schrijft prof. dr. P. J. Bouman 2): „Als mogelijke definitie van „industrieel klimaat” kan gesteld worden dat dit een complex van factoren is dat binnen een sociale structuur bevorderlijk is voor opkomst, behoud of uitbreiding van industrie. Of nieuwe industrie zal gedijen en bestaande nijverheid zich

toren wordt beheerst. Bijzondere aandacht moet worden gevraagd voor de sociologische en psychologische aspecten.”

Eén der factoren die medebepalend zijn voor de verdere ontwikkeling van het noorden is die van het klimaat waarin dit zal kunnen gebeuren. Voor allen die bij deze ontwikkeling betrokken zijn ligt er een taak om waar nodig dit vestigingsklimaat te verbeteren.

Daarbij zal het geloof in eigen toekomstmogelijkheden versterkt kunnen worden door de burgerij zoveel mogelijk te betrekken bij het tot stand brengen van plannen voor de eigen streek. De positieve werking van werkgroepen en z.g. representatieve gespreks-groepen uit de bevolking heeft dit meermalen bewezen.

Diverse sociale en recreatieve voorzieningen — te denken valt aan de bouw van dorpshuizen, bejaardentehuizen e.d. — zijn langs deze weg tot stand gekomen.

H. de Vlaming

Districtsbestuurder van het C.N.V.

zal handhaven is een vraag, die niet alleen door technisch-economische factoren de intergemeentelijke samenwerking, al dan niet binnen streekorganen, heeft positieve resultaten opgeleverd. Wat b.v. op het terrein van de sociale werkvoorziening in het noorden bereikt is kan als een voorbeeld voor andere landsdelen gelden. Het noorden heeft voordelen te bieden. Deze zullen echter meer dan tot nu toe buiten het noorden bekend moeten worden. De „image” van het noorden

wordt negatief beïnvloed door teveel bekendheid met enkele nadelen en een te grote onbekendheid met vele voordelen, waarvan als enkele zouden kunnen gelden: een hoge individuele arbeidsprestatie, een goed woon- en leefklimaat, recreatiemogelijkheden en de „ruimte”, waarin de mens zichzelf kan zijn. Het beïnvloeden van deze beeldvorming door een goede publiciteit is daarom vereist en zal tevens positief inwerken op de interne beeldvorming binnen het noorden zelf.

Voor de maatschappelijke organisaties liggen er voor wat dit laatste betreft taken op het gebied van voorlichting en begeleiding en — in samenwerking met anderen — een goede sociale dienstverlening.

VERANTWOORDELIJKE MAATSCHAPPIJ

Doel van elk te voeren beleid zal altijd dienen te zijn het bevorderen van een zo goed mogelijke plaats voor de mens in zijn samenleving. Krachtens zijn door God geschapen-zijn dient deze mens ontplooiings- en keuzemogelijkheden te hebben, wil hij aan één der belangrijke kenmerken van zijn mens-zijn, namelijk verantwoordelijk te zijn, kunnen voldoen.

Als mensen die de bijbel willen hanteren als een richtsnoer voor hun handelen zullen we daarom hebben mee te werken aan de totstandkoming van een verantwoordelijke maatschappij. Het begrip „verantwoordelijke” werd door de Wereldraad van Kerken in 1948 te Amsterdam als volgt omschreven:

„De mens is geschapen en geroepen om vrij wezen te zijn, verantwoordelijk aan God en zijn naaste. Elke neiging van de staat en de maatschappij om hem te beroven van de mogelijkheid op verantwoordelijke wijze te handelen is een loochening van Gods bestemming die Hij met de mens heeft en van Zijn verlossingswerk. In een verantwoordelijke maatschappij heerst de vrijheid van mensen, die zich verantwoordelijk weten voor gerechtigheid en openbare orde en zijn zij, die politiek gezag of economische macht bezitten, voor de uitoefening daarvan verantwoording schuldig aan God en aan de mens, wier welzijn daarvan afhankelijk.” **In een verantwoordelijke maatschappij zal het streven er op gericht dienen te zijn dat zoveel mogelijk en ieder zal kunnen werken overeenkomstig zijn bekwaamheden. Een der doelstellingen van de Nederlandse economische politiek is trouwens: volledige werkgelegenheid. Dit houdt ook in voldoende kwantiteit en kwaliteit en gespreid over alle landsdelen.**

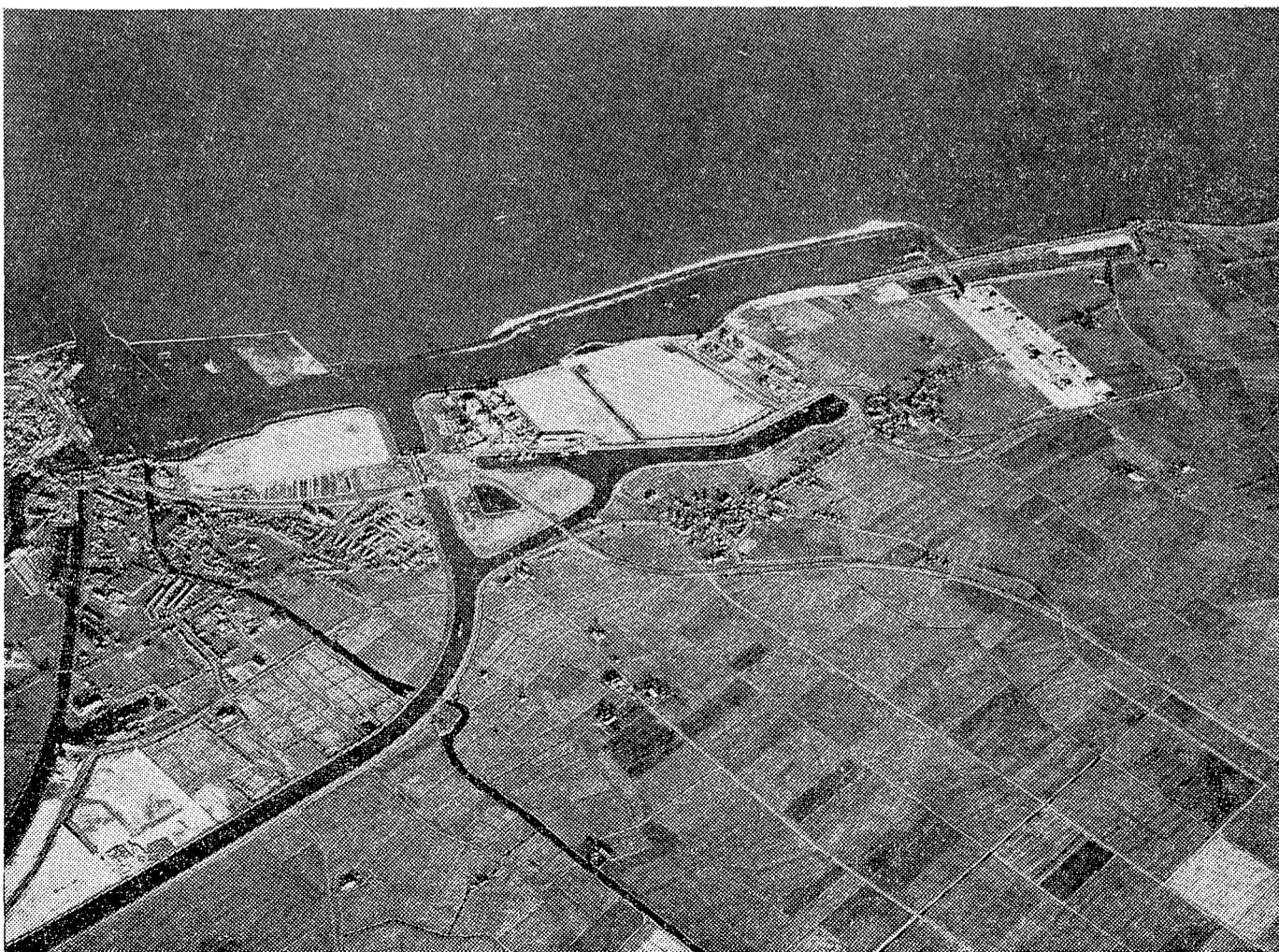
Aan deze voorwaarden is voor het noorden nog niet voldaan.

Het streven zal daarom gericht moeten blijven op een krachtige aanpak van de noordelijke problematiek met name uit sociale en ethische overwegingen.

Literatuurverwijzing:

- 1) Bij de probleemstelling werd gebruik gemaakt van gegevens uit het C.N.V.-rapport „Welvaart voor het Noorden” van oktober 1966, waarheen ook voor bredere achtergrondinformatie kan worden verwezen.
- 2) „Industrieel Klimaat”, prof. dr. P. J. Bouman, Van Gorcum, Assen.
- 3) „Een verantwoordelijke maatschappij” — uit: Het sociale denken in de oecumene.

Primaire kern: Delfzijl

In het novemnummer van A.R. Staatskunde verscheen een artikel van mr. K. Groen, getiteld: Een injectie voor de P.B.O.?

De redactie van Nederlandse Gedachten verzocht indertijd mr. Groen iets te schrijven over, „Wat moet er met de P.B.O. gebeuren”. Aanleiding voor dat artikel zou zijn, het te verwachten wetsontwerp tot wijziging van de Wet op de Bedrijfsorganisatie. Toen het verhaal gereed was, bleek het door opzet, inhoud en omvang meer geschikt voor publikatie in A.R.S. dan in Nederlandse Gedachten.

Mr. Groen is directeur geweest van de Dr. A. Kuypersstichting, daarna was hij hoofd van de afd. P.B.O. laatstelijk resortend onder het Ministerie van Sociale Zaken. Tegenwoordig is mr. Groen voorzitter van de Raad van Beroep en het Ambtenarengerecht in Arnhem.

Wij hebben op deze pagina een aantal punten uit het artikel van de heer Groen weergegeven omdat wij meenden dat dit voor de lezers van Nederlandse Gedachten interessant zou zijn.

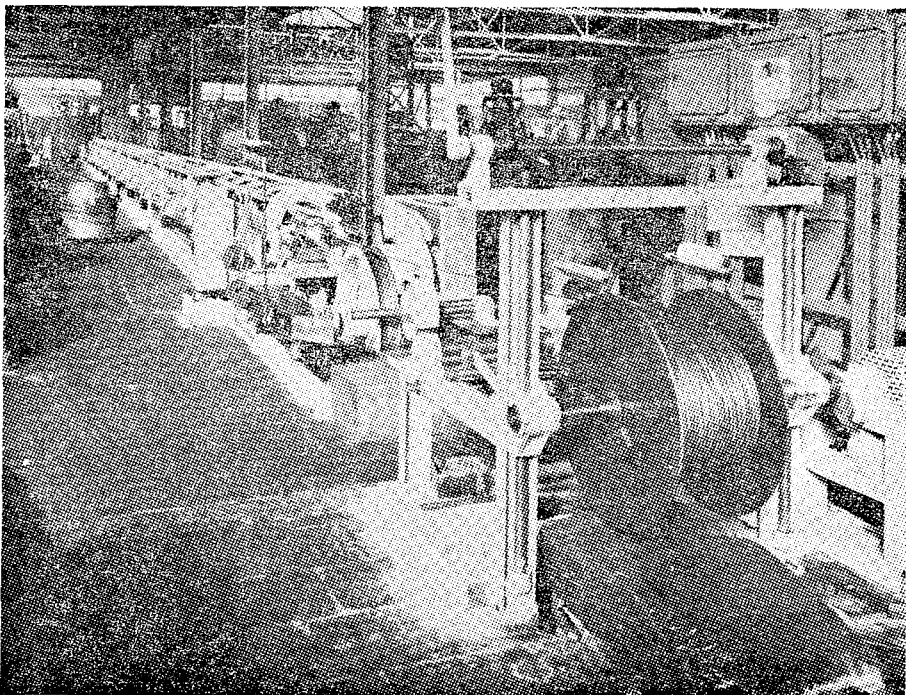
VOOR 1940 was naar antirevolutionaire opvatting bedrijfsorganisatie primair een zaak van vrije organisaties van patroons, ondernemers en arbeiders in een bedrijfstak. Pas als de ontwikkeling in de bedrijfstak daar aanleiding toe gaf en als de organisatie daar voldoende vooruitgang had geboekt, zouden aan een bedrijfsorgaan publiekrechtelijke bevoegdheden verleend kunnen worden.

Bij publiekrechtelijke bevoegdheden werd dan gedacht aan verordenende bevoegdheden. Het bedrijfsorgaan zou dan echter aan zekere vereisten van representativiteit moeten voldoen, vereisten die door de overheid zouden moeten worden gesteld. Bij de uitoefening van de bevoegdheden zou dan overheids-toezicht moeten zijn. Er was dus in de a.r. opvatting geen sprake van een uniforme, maar van een veelvormige (polyforme) bedrijfsorganisatie.

Achteraf is de praktijk van de bedrijfsorganisatie nogal in overeenstemming met de gedachtegang, zoals die in antirevolutionaire kring gold voor de totstandkoming van de Wet op de P.B.O. Die praktijk gaf namelijk een veel meer veelvormig patroon te zien dan men zou vermoeden bij kennisgeving van de Wet op de Bedrijfsorganisatie. Verder is van een geforceerde invoering van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie geen sprake geweest.

Mr. Groen zet in zijn artikel uiteen, dat in a.r. kring de vrees bestond, dat bedrijfstakken verordenende bevoegdheden zouden krijgen, zonder dat daarvoor de juiste geestesgesteldheid aanwezig zou zijn. In de praktijk van de Wet op de P.B.O. bleek, dat het met het aanvragen van publiekrechtelijke bevoegdheden door al dan niet rijpe bedrijfstakken wel meeviel.

Opvallend is dat de industrie zo achter is gebleven.

STAGNATIE

Als regel is aan verzoeken om instelling van een bedrijfslichaam gevolg gegeven. Daarbij werd duidelijk gemaakt, dat men niet onbeperkt verordenende bevoegdheden kreeg, maar alleen die bevoegdheden welke men binnen korte tijd nodig zou hebben en die verantwoord zouden worden gehanteerd. Veel aanvragen tot instelling van een bedrijfsschap zijn er echter niet geweest. Van de 57 bedrijfslichamen, die de P.B.O. in de grootste omvang tot nu toe heeft gehad, waren er, tot 1956, 45 tot stand gekomen. 12 bedrijfsschappen zijn na 1956 tot stand gekomen. Er is dus na 1956 een duidelijke stagnatie opgetreden. Opvallend is daarbij dat de industrie zo is achtergebleven.

De schrijver somt enkele bezwaren op, die het industriële bedrijfsleven heeft tegen instelling van een bedrijfslichaam. De besturen van de bedrijfslichamen zouden te onafhankelijk zijn van de privaatrechtelijke organisaties in de bedrijfstak. Besluiten worden met meerderheid van stemmen genomen. Er is geen eenstemmigheid in de wet. Verordeningen moeten tweederde meerderheid van stemmen hebben, andere besluiten een volgestrekte meerderheid. In iedere vergadering kunnen ministeriële vertegenwoordigers aanwezig zijn. Er is geen rechtstreekse verantwoordingsplicht tegenover bedrijfs-genoten en privaatrechtelijke organisaties.

De schrijver tekent aan, dat deze bezwaren grotendeels overdreven zijn voorzover zij redelijk zijn. Er zijn in de huidige wet mogelijkheden om aan deze bezwaren tegemoet te komen.

Een deel van de bezwaren kan gezien worden als angst voor functieverlies bij de privaatrechtelijke organisaties. De bedrijfslichamen worden te weinig als een eigen orgaan en teveel als concurrent van de privaatrechtelijke organisaties gezien.

Achter de naar buiten aangevoerde bezwaren gaat echter, volgens mr. Groen, de onwil schuilen tegen het bedrijfslichaam, omdat dan ook werknemers mede overleggen en medezeggenschap krijgen op economisch terrein.

EEN INJECTIE VOOR DE P.B.O.?

Daar komen nog twee oorzaken bij voor de stagnatie. Voor de P.B.O. er was veel de nadruk vooral op de noodzaak van ordening in eigen bedrijfstak. De overheid is intussen echter voor de grote ordening gaan zorgen. De behoefte aan bedrijfstakgewijze ordening is daardoor sterk verminderd, zij zou trouwens, aldus de schrijver, ook veel minder effectief werken op de gebieden waar de globale overheidsordening moet werken. In de tweede plaats is de gunstige conjunctuur oorzaak van de stagnatie. Na de opruiming van het oorlogspuin was er bij werkgevers weinig behoefte meer aan een dwingend organisatorisch apparaat. De werknemers hadden wel iets anders om zich druk over te maken in een opgaande conjunctuur. Opheffing van de stagnatie was geen eenvoudige zaak. Het ging niet om reële bezwaren, maar om een gezindheid, en daartegen helpen wettelijke maatregelen niet veel.

OPHEFFING STAGNATIE

Eén middel, het opleggen van de instelling van een bedrijfslichaam, is nauwelijks serieus overwogen. Wel is aangedrongen op het opnemen in de wet van een lichtere constructie dan die van de daarin voorziene bedrijfslichamen. Een samenwerkingsorgaan van werkgevers en werknemers in een bedrijfstak, dat bepaalde bevoegdheden kan verkrijgen en dan formeel representatief is. Ook is gedacht aan bedrijfstakcommissies, bestaande uit werkgevers- en werknemers, die plannen zouden kunnen maken voor de economische groei op middellange termijn.

VOORSTELLEN S.E.R.

Ook de Sociaal Economische Raad (S.E.R.) heeft zich met de stagnatie en de mogelijkheden tot opheffing daarvan bezig gehouden. De S.E.R. stelde een gradatie voor in:

- commissies van overleg en samenwerking in bedrijfstakken.
- „lichte” bedrijfsschappen, zonder verordenende bevoegdheid, anders dan voorzover betreft registratie c.a. en heffing.
- „zwaardere” bedrijfsschappen, die wel een, zij het naar de behoefte van de bedrijfstak gedoseerde, verordenende bevoegdheid hebben.

De S.E.R. wees er bij deze voorstellen op, dat „maatschappelijke groepsvorming nog steeds een kenmerkend verschijnsel vormt in de ontwikkeling van de maatschappelijke verhoudingen”. Die ontwikkeling komt pas tot voltooiing, als alle bedrijfsgenoten elkaar vinden in instituten, die gericht zijn op blijvende samenwerking en gemeenschappelijke verantwoordelijkheid. Ook bestaat bij de overheid de behoefte om de omvangrijke overheidstaak te verlichten door verzorging van bepaalde aangelegenheden door de direct betrokkenen te laten uitvoeren, aldus de S.E.R.

Het rapport van de S.E.R., van januari 1966, is gevolgd door een wetsontwerp, ingediend op 8 augustus 1968, waarbij een aantal wijzigingen op de Wet op de Bedrijfsorganisatie worden voorgesteld.

De schrijver beperkt zich in zijn artikel tot de voornaamste wijzigingen, die van principiële betekenis zijn voor de vormgeving van de P.B.O.

De regering zegt in de memorie van toelichting, dat zij met de vermelde uitgangspunten van de S.E.R., voor diens aanbevelingen, instemt.

Ondanks het feit dat men geleerd heeft het economisch leven beter te beheersen dan vroeger met globale maatregelen van de overheid en hoewel er in Europees verband allerlei regelingen tot stand komen, is er, aldus de regering, nog steeds behoefte aan bedrijfsschappen.

Er is niet alleen overleg en advisering nodig, maar vooral op het vrijwel onbegrensde gebied van het vrije bestuur is er nog veel te doen.

REGERINGS- VOORSTELLEN

De regering blijkt de voorstellen van de S.E.R. in de geest en in hoofdzaak te hebben overgenomen. De regeringsvoorstellen komen neer op het volgende:

Er komen naast de „zwaardere” ook „lichte” bedrijfsschappen. Verder komen er „bedrijfscommissies” en wel in twee soorten.

De „zwaardere” bedrijfsschappen zijn de bedrijfsschappen zoals de wet die nu kent.

De instelling geschiedt (bij hoge uitzondering) bij de wet of (als algemene regel) bij algemene maatregel van bestuur. Aan de instelling gaat steeds een advies van de S.E.R. vooraf.

De „lichte” bedrijfsschappen zullen op dezelfde manier tot stand komen als de „zwaardere”. De regering is van mening, dat de „lichte” bedrijfsschappen als volledige bedrijfsschappen, in de zin van de wet, moeten worden gezien. De heer Groen wijst erop, dat de „lichte” bedrijfsschappen op de duur in „zwaardere” kunnen worden omgezet door toekenning van meer autonome verordenende bevoegdheden. De autonome bevoegdheden van de „lichte” bedrijfsschappen zijn die, met betrekking tot registratie, het verstrekken van gegevens en boekenonderzoek, en verder die, t.a.v. heffing en begroting, alles onder toezicht van de minister of de S.E.R.

De algemene omschrijving van de taak van alle bedrijfslichamen is, de bevordering van het belang van het Nederlandse volk dienende bedrijfsuitoefening door de ondernemingen, waarvoor zij zijn ingesteld, alsmede de behartiging van het gemeenschappelijk belang van die ondernemingen en de daarbij betrokken personen.

De regering wil aan deze, nu reeds in de wet voorkomende, omschrijving, toevoegen: Zij bevorderen de goede verhoudingen, het overleg en de samenwerking tussen bedrijfsgenoten en tussen hun organisaties in de onderdelen van het bedrijfsleven, waarvoor zij zijn ingesteld.

Met deze nieuwe zin, maar zonder wat er t.a.v. de bedrijfslichamen aan vooraf gaat, wordt, volgens de voorstellen van de regering, aansluitend bij de aanbevelingen van de S.E.R., ook de taak omschreven van de bedrijfscommissies, die de regering als lichtste vorm van publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie mogelijk wil maken. Een dergelijke commissie krijgt geen enkele verordenende bevoegdheid.

Een bedrijfscommissie wordt ingesteld bij besluit van de S.E.R. Instelling is mogelijk als de S.E.R. overeenstemming heeft bereikt met een voldoende meerderheid van de georganiseerde bedrijfs-genoten.

T.a.v. alle bedrijfslichamen vermeldt de wet uitdrukkelijk, dat de regering en de S.E.R. hen moeten horen over alle belangrijke maatregelen op sociaal of economisch terrein, die uitsluitend of in hoofdzaak van belang zijn voor dat deel van het bedrijfsleven, waarvoor het bedrijfslichaam of de bedrijfscommissie is ingesteld.

De regering denkt aan de bedrijfscommissies ook toe, de taak van veiligheidscommissies in de zin van de Veiligheidswet en die van bedrijfscommissies in de zin van de wet op de Ondernemingsraden.

WAARDESCHATTING

De heer Groen geeft tenslotte een waardeschatting van de voorstellen. De regeringsvoorstellen verdragen zich helemaal met wat er gezegd wordt in het anti-revolutionair beginsel- en algemeen staatkundig program van 1961, in artikel 15 en 17. Deze artikelen treden, terecht, niet in bijzonderheden over de vormgeving van de bedrijfsorganisatie op sociaal en econo-

VERVOLG OP PAG. 11

ZOVEEL KERKEN, ZOVEEL ZINNEN

Onder deze titel schreef dr. J. van Putten een sociaalwetenschappelijke studie van verschillen in behoudendheid tussen Gereformeerden en Christelijke Gereformeerden. De studie werd uitgegeven door J. H. Kok N.V.

Prijs f 18,75.

Op deze pagina wordt dit boek besproken door:

**PROF. DRS.
J. P. VERSTEEG**

Hoogleraar aan de Theologische Hogeschool van de Chr. Gereformeerde Kerk te Apeldoorn.

DE woorden, waarmee het boek van dr. van Putten begint, zijn woorden, overgenomen van H. Algra. Algra sprak in het voorwoord van *Het wonder van de 19e eeuw* de hoop uit, dat zijn werk door veel nazaten van de afgescheidenen zou worden gelezen „nog voordat een bepaald soort geleerden zich van deze stof meester maakt om uit te leggen, hoe het zodanig sociologisch en psychologisch kan worden verklaard, dat er geen enkele reden meer overblijft om van een wonder te spreken, laat staan er voor te danken.” Bij deze woorden stelt van Putten een vraag: „Zou het óók niet zo kunnen zijn dat juist dank zij sociaalwetenschappelijk onderzoek de inzichten dusdanig worden opgeklaard, dat nieuwe wonderen tot de mogelijkheden gaan behoren? In dit verband wordt in het bijzonder gedacht aan het beëindigen van een triest stuk kerkelijke verdeeldheid.”

Daarmee lijkt mij de bedoeling van zoveel kerken, zoveel zinnen duidelijk aangegeven. Dr. van Putten wil door sociaalwetenschappelijk onderzoek een verduidelijking geven van de verschillen tussen Gereformeerden en Christelijke Gereformeerden om de mogelijkheid te hebben concreet een weg te wijzen tot de eenheid van deze beide (en andere) kerken. Alleen al door deze bedoeling beveelt dit boek zich in onze belangstelling aan!

BOEIEND

De schrijver gaat uit van de hypothese, dat de relatief sterkere behoudendheid bij de Christelijke Gereformeerden ten opzichte van de Gereformeerden niet zo zeer verband houdt met theologische verschillen, maar veeleer met het al dan niet aanvaard zijn van het modern-dynamische cultuurpatroon. Voor het toetsen van deze hypothese werd onder meer een enquête gehouden onder de mannelijke belijdende leden van de Gereformeerde en de Christelijke Gereformeerde Kerken van Hardewijk, Grootegast en Sliedrecht, aangevuld door een enquête onder de mannelijke belijdende leden van de Gereformeerde Kerk in Leiden en die van de Christelijke Gereformeerde Kerk in Eindhoven. Interessante gegevens zijn uit de enquête naar voren gekomen.

De reacties, die gevraagd werden op de uitspraak „Het is jammer, dat de A.R.-Partij tegenwoordig niet meer zo principieel is als ze vroeger was” konden niet gepubliceerd worden, omdat de formulering niet zo goed bleek te voldoen, dat het verantwoord werd geacht dit item bij het meten van de behoudendheid te betrekken.

Wel werd gepubliceerd een tabel, die een indruk geeft van de politieke keuze van de ondervraagden. Op de A.R.P. stemt van de Gereformeerden: in Leiden 76.3%; in Hardewijk 84.3% in Grootegast 90.1% en in Sliedrecht 80.0%. Bij de Christelijke Gereformeerden zijn de percentages voor de A.R.P.: in Hardewijk 46.4%; in Grootegast 88.1%; in Sliedrecht 4.8% en in Eindhoven 78.1%. In Sliedrecht gaat verreweg het grootste aantal van de Christelijke Gereformeerde stemmen naar de S.G.P. (86.2%).

ZOVEEL KERKEN

ZOVEEL ZINNEN

RESULTAAT

Op grond van deze enquête en van andere gegevens komt dr. van Putten tot de conclusie, dat de hypothese, waarvan hij uitging, bevestigd is: de verschillen in behoudendheid tussen de Gereformeerden en de Christelijke Gereformeerden hangen vooral samen met het feit, dat het modern-dynamische cultuurpatroon minder aanvaard wordt in de Christelijke Gereformeerde Kerken dan in de Gereformeerde Kerken. Dit laatste hangt samen met een sterker sociaal en cultureel isolement in de Christelijke Gereformeerde Kerken. Onder meer blijkt dat uit verschillen in opleidingspeil: de Christelijke Gereformeerden tellen verhoudingsgewijs meer leden in de categorie „lager niveau”, terwijl bij de Gereformeerden de „hogere” opleidingsgroepen sterker zijn vertegenwoordigd. Het blijkt ook uit verschillen in politieke keuze: de Christelijke Gereformeerden tellen verhoudingsgewijs aanzienlijk meer S.G.P.-kiezers dan de Gereformeerden.

VRAGEN

Hoe boeiend de studie van dr. van Putten ook is, toch dringen zich enkele vragen op. De eerste vraag spitst zich toe op het gebruik van het begrip „behoudendheid” in deze studie. Uitdrukkelijk verzekert de schrijver, dat hij in dit woord niet tegelijk een beoordeling wil uitspreken. Dit neemt niet weg, dat door heel de studie heen behoudendheid op één lijn staat met het niet aanvaarden van het „modern-dynamische cultuurpatroon” en voor dat „modern-dynamische cultuurpatroon” heeft de schrijver niets dan lof. Impliciet ligt in het woord „behoudendheid” dus wel de-

gelijk een beoordeling opgesloten. Het is evenwel de vraag, of bij de behoudendheid niet veel meer factoren een rol spelen en of daardoor de behoudendheid niet veel positiever te waarderen is. Dr. van Putten wijst in dit verband zelf op de relatie van behoudendheid en kerkelijke trouw. Dit soort factoren wordt door hem evenwel niet of zeer onvolledig gehonoreerd.

Wat het „modern-dynamische cultuurpatroon” betreft, is de vraag te stellen, of alle aanvaarding hiervan voortkomt uit een gerechtvaardigd verzet tegen de behoudendheid. Kan in de aanvaarding van het modern-dynamische cultuurpatroon niet evenzeer een onverschilligheid t.a.v. het christelijk geloof aan de orde zijn als een loslaten van verouderde en verstarde tradities? Naar onze mening staat dr. van Putten veel te argeloos tegenover de aanvaarding van het „modern-dynamische cultuurpatroon.”

In de tweede plaats zijn vragen te stellen over de wijze, waarop dr. van Putten bij de door hem geëncquêteerden tot het vaststellen van het al of niet behoudend-zijn komt. Hij heeft zeventien vragen voorgelegd. Aan de beantwoording van die vragen wordt de behoudendheid afgemeten. Daarbij is het één of het ander: wanneer de vraag ontkennend beantwoord wordt is iemand behoudend en wanneer de vraag bevestigend beantwoord wordt is iemand niet behoudend. Omdat niet gevraagd wordt — en ook moeilijk gevraagd kan worden — naar de achtergronden, waarom iemand een vraag ontkennend dan wel bevestigend beantwoordt, krijgt heel deze methode tot het vaststellen van de behoudendheid een twijfelachtig karakter.

Een enkele keer wordt dit door de schrijver zelf aangevoeld. Zo heeft hij ook een onderzoek ingesteld naar de frequentie van het bezoek aan andere kerken. Iemand, die andere kerken bezoekt kan — zo stelt dr. van Putten — daarmee blijk geven van een oecumenische gezindheid, die wars is van alle behoudendheid. Dr. van Putten is zich evenwel bewust, dat een frequent bezoek aan andere kerken ook een symptoom kan zijn van kerkelijke ontrouw, zodat de vraag van het al of niet behoudend-zijn hier helemaal geen rol speelt. Bij andere vragen van de enquête, waarbij datzelfde aan de orde is (of kan zijn), is dr. van Putten zich dat helaas niet bewust. Daarom kan het interessante materiaal, dat wordt aangevoerd om tot het vaststellen van de behoudendheid te komen, toch niet overtuigen.

In de derde plaats zijn vragen te stellen t.a.v. de uitwerking van de conclusies. Eén van de conclusies is, dat de behoudendheid toeneemt, naarmate het opleidingspeil lager is. Op grond hiervan stelt dr. van Putten, dat de predikanten vanwege hun opleidingspeil veranderingsgezindheid positiever zullen waarderen dan het doorsnee kerklid. Wanneer van deze positieve houding, ook bij de predikanten, niet zo veel blijkt als dr. van Putten er van meent te mogen verwachten, is de enige verklaring, die hij hiervoor ziet, dat de predikanten „de steun, dus het vertrouwen, van hun medekerkenleden nodig hebben en het zich op grond daarvan niet kunnen permitteren, zich ver te verwijderen van de in hun gemeente of classis gangbare opvattingen.” Alles wat bij predikanten niet overeenkomt met een, volgens dr. van Putten, vanwege hun opleiding noodzakelijke positieve houding tegenover veranderingsgezindheid, wordt dus op rekening geschoven van de aanpassing aan de minder ontwikkelde gemeentelieden! Een meer voor de hand liggende conclusie is, dat de band tussen opleidingspeil en behoudendheid minder absoluut is als dr. van Putten ons wil doen geloven. Hetzelfde zou te zeggen zijn t.a.v. meer van de conclusies.

KERKELIJKE SITUATIE

De studie van dr. van Putten is een belangrijke studie. Ze vestigt de aandacht op een stuk kerkelijke verdeeldheid, waar we geen vrede mee kunnen hebben. Dat men er geen vrede mee heeft, heeft dr. van Putten zelf aangetoond: „Van de Gereformeerden is 95 en van de Christelijke Gereformeerden 90 procent het niet eens met de kerkelijke verdeeldheid.” Graag zal men zich door de studie van dr. van Putten laten overtuigen van het onbevredigende van de bestaande kerkelijke situatie, ook waar men de weg, die dr. van Putten wijst om aan die situatie te ontkomen, onbegaanbaar acht.

Het ZIEKENHUIS „SALEM” te Ermelo

vraag.

a. DOCENTE

als Hoofd van de Opleiding

b. EERSTE VERPLEEGSTER

voor de operatiekamer

c. NACHTHOOFD

Salaris en rang zullen in overeenstemming met de opleiding en ervaring worden vastgesteld.

Prot. Chr. Godsdienst.

Sollicitaties en vragen om inlichtingen te richten aan de Directrice. Telefoon 03417 - 2341.

VEROLME UNITED SHIPYARDS

ROTTERDAM-HOLLAND TEL. 162500

Scheepsbouwwerven A. VUYK EN ZONEN

CAPELLE AAN DE IJSSEL

NIEUWBOUW EN REPARATIE

TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

N.V. Gereedschapfabriek

Zwolsseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241

GEREEDSCHAPPEN voor de metaalindustrie

A BAARS A.zn
Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A BAARS A.zn N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154

NIEUWBOUW EN REPARATIE

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren

DORPSTRAAT 102 - TELEFOON 1894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch.
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer.
RIJPLATEN in diverse maten.

STOLK'S

Handelondernemingen N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - HENDRIK IDO AMBACHT
Telefoon (01850) 28000 - 28886

-BAILEY- Constructiewerkplaats
en

Machinefabriek N.V.

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

Schildersbedrijf
F. J. Kloet & Zoon

VLAARDINGEN TELEFOON 010 - 343276
SPIJKENISSE TELEFOON 01880 - 2192

N.V. Scheepsbouwwerf v.h.
FIRMA A. LANSER
Sliedrecht - Holland

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

HET BEELD DER VADEREN

ZES UREN EEN REPUBLIEK

In november 1918 week de Duitse keizer uit naar Nederland en werd in Duitsland de republiek uitgeroepen. Dat betekende niet alleen het einde van het keizerrijk, maar ook van het koninkrijk Saksen, het koninkrijk Beieren, het koninkrijk Wurtemberg, het groothertogdom Mecklenburg, het groothertogdom Oldenburg, enz. enz. „De kronen rolden langs de straat”.

En — toen werd ook in het groothertogdom Luxemburg de republiek uitgeroepen. Liberalen en socialisten deden het samen. Zij stuurden de groothertogin bericht, dat zij was afgezet.

Dat zij het deden, was voornamelijk een uiting van anti-clericalisme. De hertogin was streng rooms in haar opvattingen en levenswandel, en liberalisme

en socialisme waren er, evenals in Frankrijk en België, in sterke mate anti-clericaal.

Maar een groot deel van de Luxemburgse bevolking nam dit niet en de plattelandsbevolking met name dacht er niet aan, zich bij deze coup neer te leggen.

Dat kon binnen dit kleine hertogdom een burgeroorlog worden. En om dat te voorkomen, zond de Franse regering troepen, die de hoofdstad bezetten. De regeringsgebouwen kregen een Franse militaire wacht, het groothertogelijk paleis eveneens, en de groothertogin vaardigde een proclamatie uit, dat alles op de oude voet bleef.

Zes uren had de republiek Luxemburg een twijfelachtig bestaan geleid en toen was het afgelopen.

Sedert zijn er in Luxemburg geen nieuwe pogingen gedaan, om van dit land een republiek te maken. Net zo min als in Nederland sedert de mislukte revolutie van november 1918.

OUDE EN NIEUWE CITATEN

BOER

De redactie van „19Nu” (uitgave van de Stichting Public Relations Land- en Tuinbouw) heeft aan een aantal gymnasiasten (4e klas, leeftijd gemiddeld) 15 jaar) ergen in het zuid-westen van ons land onverwacht de vraag voorgelegd eens in ± 100 woorden op te schrijven waaraan ze denken of wie ze voor zich zien bij het woord „boer”.

Een 17-tal antwoorden is afgedrukt. Een ervan — ondertekend met T.M. — willen wij u niet onthouden:

„Bij het woord „boer” denk ik aan een man die langs een korenveld loopt, hier en daar een halm aftrekt en die keurend in zijn handpalm uitwrijft. Aan een man die 's ochtends om 5 uur met een tractor rondrijdt om de oogst binnen te brengen en die, als hij 's nachts om 2 uur zijn vuile laarzen uitschopt, zegt: „Zo, dat was dat!”. Zegt men boer, dan denk ik aan mensen in de stad, die menen een soort hogere beschaving te bezitten, die niet weten dat ze volkomen afhankelijk zijn van mensen die ze als minderwaardig beschouwen. Dan bedenk ik bij „boer”: iemand die werkend weinig achting ondervindt.”

In hetzelfde nummer vonden wij deze uitspraak van Rein Jonkhans:

„Wanneer ik ergens kom en er wordt naar mijn beroep gevraagd, dan zeg ik: boer. Niet uit een soort koppige trots of zo, maar omdat ik het nonsens vind om over „landbouwer” of „agrariër” te gaan praten als we er ook het goed Nederlandse woord „boer” voor hebben”.

A.R. FRACTIE

Acta Politica van januari bevat een artikel van C. H. van Alderwegen. „Het Nederlandse parlement: gegevens over leeftijd en duur van het lidmaatschap”. Onder het hoofd „Veranderingen in de fracties” schrijft hij over de A.R. fractie:

„Was de A.R. fractie in de Eerste Kamer in 1965 met een gemiddelde leeftijd van 61 jaar verreweg de oudste, in 1967 ligt zij met een gemiddelde leeftijd van 58,4 jaar vlak bij het algemeen gemiddelde. De meeste leden vallen in de groep van 55 - 59 jaar. De gemiddelde duur van het lidmaatschap, die in 1965 met 9,7 jaar boven het algemeen gemiddelde lag, ligt thans door het binnentreden in 1966 van drie nieuwe leden met 6,1 jaar beneden het algemeen gemiddelde. De verjonging van de Tweede Kamerfractie, in 1956 reeds begonnen, heeft zich doorgezet en de gemiddelde leeftijd bedraagt nu 47,9 jaar.

De verdeling in leeftijdsgroepen lijkt veel op die van de Tweede Kamer als geheel: de meeste leden zitten in de leeftijdsgroep van 40 - 44 en 50 - 54 jaar. De gemiddelde duur van het lidmaatschap is 3,7 jaar, wat beneden het algemeen gemiddelde ligt (6 jaar).

73 procent van de leden zit minder dan vijf jaar in de Kamer, hetgeen inhoudt, dat de A.R. fractie de laatste jaren nogal vernieuwd is, ongeveer in dezelfde mate als de V.V.D. fractie.

Anti-Revolutionairen zijn kennelijk geen blijvertjes. Volop beweging, zo te zien!

OPENHARTIG

In diverse bladen kwamen wij een ontboezeming van een premiersvrouw tegen. Wij citeren:

„We zijn nicht en neef, zo vertelde ze, maar voor ons trouwen hebben we nooit met elkaar gesproken. Tijdens onze verlovings had hij een verhouding met een geisha; de hele stad sprak erover; toen ik het hoorde moest ik huilen.

Na ons trouwen was hij helemaal niet lief voor me; hij zei nooit wat, maar hij sloeg er wel op en gooide met servies-dingen. Tegenwoordig zou een vrouw weglopen als zulke dingen gebeurden, maar toentertijd moest ze haar mond houden en gehoorzaam zijn.

Hij is een introvert mens. Als hij uit bad komt, zit hij soms naakt patience te spelen, liever dan met mij te babbelen.”

Men schrikke niet. Er staat u geen interpellatie over het huwelijksleven van premier De Jong te wachten. Trouwens waar zou hij een geisha vandaan moeten halen. De Japanse premiersvrouw had een „openhartig” gesprek met een weekblad (een soort Libelle?).

Volgens „De Groene” werd aan de Japanse minister van Buitenlandse Zaken gevraagd wat hij er van vond. Hij zei: „Dit is een binnenlandse aangelegenheid. Geen commentaar.”

Dat is ook zo, maar curieus is het wel.

BOETE

In het januari-nummer van de Consumentengids staan enkele brieven over fouten met de computer van het Centraal Bureau Motorrijtuigenbelasting. Sommige mensen hadden geen waarschuwing gekregen en niet tijdig betaald; derhalve kregen zij een boete. Iemand, die ook een boete kreeg schreef:

„Ik had echter wel betaald en deelde dit telefonisch aan het Centraal Bureau in Apeldoorn mee. Van de ambtenaar aan wie ik vertelde dat het betaalbewijs in mijn bezit was, kreeg ik echter te horen, dat ik toch eerst betalen moest en pas daarna kon reclamieren. Verder moest ik er rekening mee houden dat er door de dienst geen fouten worden gemaakt.”

Tja, naast een psychiater kan in zo'n geval alleen een goed public relationsbureau misschien nog uitkomst verschaffen.

Gelukkig behoren reacties als hierboven tot de uitzonderingen.

WAARVOOR DIENT EEN PARTIJ?

In een redactioneel commentaar bij het onder deze kop gepubliceerde artikel van mr. J. Hollander in Nederlandse Gedachten van 16 november 1968 hoopt u dat er reacties op dit artikel komen, die misschien suggesties zullen bevatten. Mr. Hollander heeft de indruk dat een politieke partij er vooral op gericht is vertegenwoordigers voor openbare colleges te kiezen.

Wanneer in de Statuten van een Kamercentrale of Statencentrale als taak is gegeven het werkzaam zijn t.b.v. de verkiezingen voor de Tweede Kamer of de Provinciale Staten en het kiezen van leden voor diverse partijorganen dan kan ik deze indruk ook ten aanzien van de A.R.P. wel begrijpen. Wanneer dan ook blijkt dat de activiteiten na de verkiezingen sterk afnemen, wordt deze indruk nog versterkt.

Ook de Statuten van de A.R.P. zien deze werkzaamheden als zeer belangrijk. Als er dan daarnaast staat dat „haar doel is de meningsvorming te bevorderen” (art. 4 lid 3) en een commissie belast is met „alle aangelegenheden betreffende staatkundige meningsvorming” (art. 28 lid 5) kan hieruit de indruk ontstaan van het „van boven af” opleggen van meningen, die via de bestaande kanalen bevorderd moet worden.

Alhoewel in dit opzicht nog geen aanpassing in de Statuten heeft plaatsgevonden begint, onder druk van de discussie, de laatste jaren een ontwikke-

ling op gang te komen, die ten doel heeft de mening van de kiesverenigingen (de laatste autonome factor in de A.R.P.), door o.a. gespreksonderwerpen en daarbij behorende vragenlijst, te peilen.

Door de beperkte publiciteit die aan de uitkomsten wordt gegeven is nog niet in voldoende mate sprake van „het in onderling overleg bepalen van de politieke mening.”

Gezien de doeltelling van democratisering zoals deze steeds gepropagandeerd wordt, is het nodig ook intern voortdurend daaraan aandacht te besteden. Dit kan bevorderd worden door de leden meer en meer bij de discussie over de beleidsvorming te betrekken. Het intensiveren van kaderbijeenkomsten, het verzoek aan de Kamercentrales om daartoe binnen haar gebied over te gaan, vormt daarbij reeds een belangrijke stimulans. De leden en de kiesverenigingen worden op deze wijze meer stelselmatig en doelbewust bij de meningsvorming betrokken. De Kamercentrales kunnen daarbij een belangrijke coördinerende plaats innemen.

Inderdaad ben ik het met de heer Hollander eens dat de organisatorische opbouw in bepaalde gevallen wel aan verbetering of zelfs vernieuwing toe is. Ik meen echter, dat dit niet behoort in te houden dat al het bestaande terzijde geschoven moet worden. Het kan ook bestaan uit het geven van een andere inhoud aan bepaalde taken en doelstellingen.

Zo zal de taak van de Kamercentrales meer moeten gaan bestaan uit het ver-

vullen van een politieke functie tussen kiesverenigingen (leden) en hogere organen.

De Statencentrales hebben dit dan in veel mindere mate. Het zou wellicht wenselijk zijn haar taken onder te brengen in Kamercentrale (politieke) en Provinciale Commissie (organisatorische) en de Statencentrale op te heffen. Het kan véél effectiever werken om binnen de Kamercentrales de kiesverenigingen onder te brengen in streekcommissies, waarin alle kiesverenigingen vertegenwoordigd zijn.

Het lijkt me steeds meer gewenst dat juist naburige kiesverenigingen op deze wijze met elkaar in contact komen, vooral ook door de gemeenschappelij-

In Nederlandse Gedachten van 16 nov. schreef mr. J. Hollander een artikel. Waarvoor dient een partij? De redactie hoopte dat dit artikel reacties en suggesties zou opleveren. Op deze pagina kunt u de bijdrage lezen van de heer K. Groenendijk uit Krimpen a.d. Lek, n.a.v. het artikel van de heer Hollander.

ke belangen die steeds meer een rol gaan spelen in het politieke leven. Door vanuit deze commissie vertegenwoordigers te kiezen, zal een nauwer contact met de kiesverenigingen ontstaan.

Bezien we de verdere opbouw, dan blijkt het Partij Convent steeds meer een discussieorgaan te worden, waar ook individuele leden gelegenheid hebben hun mening kenbaar te maken. Overigens zal er voor gewaakt moeten worden dat de afgevaardigden bij de meningsvorming, als vertegenwoordigers van grote groepen, niet verdrongen worden door te veel individuele meningen.

De Deputatenvergadering wordt min of meer een formele aangelegenheid. Discussiemogelijkheden zijn er praktisch niet. Daartegenover staat dat er wel een propagandistische waarde vanuit gaat, terwijl het een mooie gelegenheid is om „voor de boeg te schieten”.

Onze kiesvereniging heeft kortgeleden een begin gemaakt met het langs organisatorische weg op gang brengen van verbeteringen in de Partijorganisatie,

VERVOLG VAN PAG. 8

EEN INJECTIE VOOR DE P.B.O.?

misch gebied. Hetzelfde geldt ook t.a.v. paragraaf XVIII van het program van actie 1967-1971. De erkenning van de werknemers als volwaardige bedrijfsgenoten wordt er wellicht een stukje verder mee gebracht.

De heer Groen meent, dat de anti-revolutionaire Kamerleden bij de behandeling van de voorstellen geen last zullen hebben van geformuleerde a.r. programmapunten. Zij hebben daarom des te meer vrijheid, de voorstellen te beoordelen in de concrete situatie van stilstand in de verdere uitbreiding van de P.B.O.

De voorstellen tot differentiatie en gradatie in de P.B.O. hebben uitsluitend politiek-psychologische betekenis. Ook in het kader van de huidige Wet op de P.B.O. kan iedere bedrijfstak zijn bedrijfslichaam zo „licht” krijgen als hij zelf wil. Alles wat volgens de nieuwe voorstellen kan, kan nu ook tot stand worden gebracht. Het enige wat thans nog niet kan, is het „erkennen” van bestaande privaatrechtelijke organen.

De heer Groen betwijfelt aan de ene kant of de mensen die niet zo erg aan een bedrijfsschap willen, hun bezwaren zullen laten vallen onder de nieuwe wet. In de voorstellen worden de bedrijfscommissies vrij openlijk aangeduid als voorportalen voor een bedrijfsschap en dat is juist de vrees van veel ondernemers.

Anderzijds hoeft dit de wetgever er niet van te weerhouden, de lichtere

vormen met een zekere psychologische druk in de wet vast te leggen. De beoogde differentiatie beantwoordt immers aan de meerdere of mindere rijpheid van samenwerking in een bedrijfstak.

„ERKENNING” ALS BEDRIJFSKOMMISSIE

Interessant is de figuur van „erkenning” van bedrijfscommissies van privaatrechtelijke organen, die zich ten doel stellen, het bevorderen van goede verhoudingen, het overleg en de samenwerking in de bedrijfstak, en waarin representatieve organisaties van ondernemers en werknemers in die bedrijfstak vertegenwoordigd zijn.

Dit doet denken aan wat het a.r. rapport van 1947 als algemeen oëeld van de P.B.O. had: dat uit vrije organisaties opgekomen organen, als zij voldeden aan de eis van representativiteit, verordenende bevoegdheden zouden kunnen krijgen, die in die bedrijfstak nodig zouden zijn.

Het verschil is echter, dat er toen nog niets was op dit gebied, terwijl de huidige regeringsvoorstellen een stap terug zijn; dat geldt voor het hele complex van voorstellen. Er wordt eigenlijk gezegd, aldus mr. Groen: als u dan nog geen volwaardige publiekrechtelijke organen wilt, hoewel alle differentiatie mogelijk is, dan krijgt u nu een figuur waarbij u helemaal geen schroom meer behoeft te hebben.

De regeringsvoorstellen beantwoorden weliswaar aan de werkelijke stand van zaken, maar het zou beter zijn geweest, als van het begin af aan de Wet op de P.B.O. zo was opgezet, dat duidelijk was vastgelegd, dat men klein kon be-

ginnen. Niettemin is het goed, dat de deuren nu zó wijd open staan, dat iedereen wel moet zien dát zij open staan en wát er werkelijk achter ligt. Wie dus nu nog niet naar binnen wil, geeft duidelijk te kennen dat hij werkelijk niet wil, merkt mr. Groen op.

Het is goed, dat in de taakomschrijving nu ook duidelijk naar voren wordt gehaald, het bevorderen van de goede verhoudingen, het overleg en de samenwerking binnen de bedrijfstak. Dit zat in de oude wet wel opgesloten, maar bleef toch teveel verborgen.

Het is de vraag of deze uitdrukkelijke formulering tegenover de hardnekkige voorstanders van het „baas in eigen huis” veel zal helpen. Misschien laten zij zich echter bewegen tot medewerking aan het vragen van erkenning van een privaatrechtelijk orgaan als bedrijfscommissie, of aan de instelling van een bedrijfscommissie, of zelfs van een „licht” bedrijfsschap, omdat bij al deze zaken geen sprake meer is van aanwezigheid van ministeriële vertegenwoordigers in de vergaderingen. Zij kunnen evenwel weer bezwaar maken tegen het voorgestelde voorschrift, dat alle vergaderingen van besturen van bedrijfsschappen en produktschappen in de regel openbaar zijn.

Het eindoordeel van mr. Groen over de voorstellen is instemmend. Maar hij waarschuwt voor juichende verwachtingen over het resultaat. Het in gezamenlijk overleg tussen ondernemers en werknemersvertegenwoordigers behartigen van de belangen van een bedrijfstak, is vanouds onderkend als een mentaliteitszaak.

Waar die mentaliteit nog onvoldoende is gerijpt, brengt zelfs de meest differentiërende wettelijke regeling geen baat.

door het indienen van voorstellen bij de Kamercentrale.

Nu wij er mede geconfronteerd zijn, is het bewandelen van de organisatorische weg wel erg moeizaam, lang en ook kostbaar. Dit kan wel een belemmering betekenen voor een snelle doorstroming.

Ik kan me thans ook voorstellen, dat als er andere mogelijkheden zijn om in de publiciteit te komen, deze veel aantrekkelijker zijn, vooral als het minderheden in de Partij zijn, die hun ideeën via de lange organisatorische weg praktisch niet „aan de top” kunnen krijgen.

Door deze discussie komen er ook standpunten in de publiciteit die door een groot deel van de A.R.P. niet gedragen worden, waarbij de suggestie gewekt wordt dat dit wel het geval is.

Ik hoop hiermede aan de discussie te hebben kunnen bijdragen. Ik hoop ook dat hieruit een verdere discussie, met mogelijk concrete verbeteringen, zal voortvloeien.

Een levende partij zal er voortdurend op bedacht moeten zijn dat haar interne structuur waar nodig wordt versterkt en dat de afstand kiezer/leden en gekozenen zo klein mogelijk blijft. Dit is de enige mogelijkheid om het geschonken vertrouwen optimaal te doen zijn.

WIJ ONTVINGEN

„Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (A.W.B.Z.)”, uitgave van het Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid, Zeestraat 71a, Den Haag en Voorlichtingscentrum Sociale Verzekeringen, Biltstraat 198, Utrecht. Deze uitgave is op verzoek gratis verkrijgbaar bij genoemde instanties.

In deze brochure van 24 pagina's wordt een uiteenzetting gegeven omtrent de inhoud van de A.W.B.Z., die sinds 1 april 1968 van kracht is. Uiteengezet wordt o.a. wie verzekerd zijn, welke premie men betaalt, welke rechten de verzekerden hebben, welke soort inrichtingen zoal onder de werking van de wet vallen, wat wel en wat niet kan enz.

„Daarom, mijnheer”, geschreven door D. Coppes, is een pastoraal protest tegen de encycliciek „Humanae vitae”.

De schrijver vindt de encycliciek in feite een onmenselijk stuk, o.a. omdat volhard wordt in de onmenselijkheid van de oude r.k. moraal inzake het huwelijk. De encycliciek riskeert onmenselijke risico's met betrekking tot de bevolkingsgroei.

In het 83 pagina's tellende boekje zet de schrijver zijn bezwaren en zijn opvattingen uiteen. De titel is ontleend aan een gedicht van Anton van Duinkerken „Daarom, mijnheer, noem ik mij katholiek”.

De prijs van het door Semper Agendo uitgegeven boekje bedraagt f 4,90.

„Muzikale vorming van de schoolgaande jeugd” is geschreeft no. 146 van het „Centrum voor Staatkundige Vorming” (Prinsegracht 95, Den Haag).

Genoemd Centrum is gelieerd aan de K.V.P. Het is te vergelijken met de Doctor Abraham Kuypersichting.

Deze uitgave van 58 pagina's handelt over de bevordering door de overheid van de muzikale vorming in het kleuter-, lager- en voortgezet onderwijs.

Het is een rapport van een commissie, die in 1963 werd ingesteld en die tot taak kreeg een gemotiveerd antwoord te geven op de vraag of de overheid de muzikale vorming op de scholen zou moeten bevorderen en zo ja op welke wijze.

Tevens of de muziekscholen door de overheid niet beter in staat gesteld moesten worden hun taak te vervullen.

De commissie komt tot een aantal kritische beschouwingen en doet een aantal suggesties.

WIJ KOMEN BIJEN

• Op zaterdag 18 januari a.s. belegt het Provinciaal Verband van de Arjos in Groningen zijn jaarvergadering in Het Tehuis, Lutkenieuwstraat, Groningen.

Aanvang: 13.45 uur.

Op het programma staan o.a.: verkiezing van een nieuwe voorzitter en een rede van drs. D. Th. Kuiper, lid van het C.C.

• Op zaterdag 18 januari belegt de Statencentrale Hcorn haar jaarvergadering in gebouw Irene, Ged. Singelgracht 12 te Surmerend.

Aanvang: 14.00 uur.

Op de agenda staat: Bespreking van de brief van het Prov. Comité Noord-Holland omtrent samenwerking met andere partijen in 1970.

Verder bestuurverkiezing.

• Op maandag 27 januari belegt de Statencentrale Bedum-Noord haar jaarvergadering.

De vergadering wordt gehouden in gebouw Vita-Nova te Middelstum.

Aanvang: 19.30 uur.

Spreker: dr. C. Boertien, lid van de A.R. Tweede Kamerfractie.

Verder vermeldt de agenda bestuursverkiezing.

T. DE VRIES stukadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

**Voor al uw
voorkomend
stukadoorswerk**
Telefoon 030 - 41602

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in

ANJERSTEEKEN FREESIKNOLLEN

DE WEEK ROND

6 januari: De minister van financiën in Ceylon zoekt naar middelen om de belasting te verhogen. Voor een goed doel: betere inkomensverdeling in Kandijan. Bronnen van inkomsten zijn daar niet zoveel. Het enige bezit bestaat uit vrouwen en dochters. Daar wordt nu belasting over geheven. Hoe mooier de vrouw — hoe hoger de belasting — en de dames mogen zelf vaststellen hoe mooi ze zijn. Wij hebben ook een vindingrijke minister van financiën. Maar hij haelt het niet bij zijn Ceylonese collega.

7 januari: De democratie in Amerika kost ook veel geld. President Nixon kan het niet meer doen voor 100.000 dollars. Hij heeft het dubbele gevraagd en zal het wel krijgen ook. Goed voorbeeld doet goed volgen, zal hij gedacht hebben, toen hem bleek dat Nederlandse parlementariërs aan hun schadeloosstelling hebben gesleuteld.

8 januari: De Nederlandse burger is een merkwaardig mens — ook de A.R. burger. Weet u waarom wij dit menen? Toen de huurbelasting Bogaers-Schut het haalde in de Tweede Kamer, kwamen er vele brieven met felle kritiek. Toen de Eerste Kamer dit wetsontwerp verwierp reageerden deze brieveschrijvers niet meer, maar zij werden vervangen door scribenten die zich daartegen fel verzetten. Regeren is toch maar een moeilijke zaak, dunkt ons.

9 januari: Als u zit met de vraag hoe u uw geld het beste kunt beleggen, kunnen wij u een goed advies geven. Effecten en huizen en zo, zetten geen zoden meer aan de dijk. Daar zorgden de inflatie en de belastingen wel voor, zeggen we dan. Koop antieke presse-papiers: stijging ± 25% per jaar. Of diamanten 4 karaats: in 1968 een stijging van 116%. Een professor, doctor in de monetaire wetenschappen, heeft dit bevestigd. Veiliger kan het niet.

10 januari: De Engelse Wereldomroep — het is ons onthuld door de Izwestia (een Russisch dagblad) — doet aan spionage. Telkens worden er liedjes uitgezonden in programma's van Oosteuropese landen, welke dan code-boodschappen voor Engelse spionnen bevatten. Niet luisteren, het is een gevaar voor Rusland, aldus die krant. Raar is dat advies wel: de burgers kennen immers de in-liedjes-verpakte-boodschappen toch niet! Maar de burgers achter het IJzeren Gordijn zijn net zo slim als wij in De week rond.

11 januari: Vondeling is een praktisch man. Hij heeft dan wel geen ruzie met Van der Louw of met Van Dam (beiden Nieuw Linksers binnen de P.v.d.A.; de een in een hoge functie en de ander, die er een moet krijgen in die partij) — maar het zit toch ook niet lekker. Vandaar de uitnodiging van Vondeling aan beide heren om bij hem thuis in Leeuwarden te komen eten. Boze tongen zeggen dat de wijn bij het etentje miserabel was. Het vertrouwen in dr. Anne schijnt niet toegenomen te zijn.

H. Struik en Zoon N.V. Fabriek van dekkleden en tenten

Imp. Groothandel scheeps- en aannemersbenodigdheden elektrische en autogene las- en snijbenodigdheden.

DEVENTER
Diepenveenseweg 8
Telefoon 05700 - 13970

N.V. Rederijen Haringhandel IMPORT-EXPORT N. Parlevliet Jr.

KATWIJKAANZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

PRINS N.V. - DOKKUM

(Metaalverwerkende industrie)

Fabrikant van:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-2043

Snelle persen en vakkundig personeel staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken.

periodieken
boeken en
handelsdrukwerk

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
driif 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

FA. J. A. VISSCHER & ZOON

Sluissstraat 41 Telefoon 05208 - 1259 - 1546
ZWARTSLUIS

Directieboten Sleepvletten Dekschuiten

AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16

ANTRACIET, BRECHCOKES en OLIE voor centr. verwarming

Postjesweg 91 - Javastraat 199 - Krugersplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
Jan Evertzstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bantnickstraat 28
Bulvan Oranjestraat 28 - v. d. Helstplein 9 - Westerstraat 138 - Spreuwenpark 3 - Ribesstraat 30
Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

Alle verzekeringen, financiering en hypotheek (event. zonder aflossen)

HERNGREEN'S Assuratiekantoor

Stadionkade 111 - Amsterdam - Telefoon 72.88.25

STICHTING „HULLENOORD” BEEKBERGEN

vraagt voor haar verpleeginrichting — capaciteit 180 bedden — voor lichamenlijk en geestelijk minder validen:

verplegers of verpleegsters

in het bezit van het diploma A en/of B ziekenverpleging.

Sollicitanten dienen meelevend lid van een Prot. Kerk te zijn.

Schriftelijke sollicitaties aan de Algemeen Directeur der Stichting, Loenenseweg 44, Beekbergen (tel. 05766 - 1545).

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende en onroerende goederen verzekeringen en hypotheek

TELEFOON 05983 - 360

ZWITSERSE HORLOGES
VERLOVINGSRINGEN
GOUDE EN ZILVER
TAFELZILVER
AVONDMAALSERVIEZEN

GRONINGEN

„MIETRA” transporteurs enz.
„MIEDEMA”-landbouwwagens, enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk of persoonlijk inlichtingen of brengt een bezoek aan ons bedrijf

L. S. MIEDEMA

LANDBOUWWERKTUIGEN N.V.
WINSUM - FRIESLAND TELEFOON 05173 - 541

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen.

Abonneert u op
Nederlandse Gedachten

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang, nr. 4

25 januari 1969

VISIE OP EUROPA

Verleden week bestond het Politiek Gezelschap aan de Vrije Universiteit 10 jaar. Ter gelegenheid daarvan werd er een interacademiaal congres gehouden over de betrekkingen tussen Oost en West. Voor een verslag door drs. R. Th. Jurrjens, zie pag. 5. Er waren bekende mensen uit Oost en West, veel Tsjechen, geen Russen.

RUMOER

Op pagina 2 het tweede artikel van ir. B. ter Brugge over het rumoer op het terrein van de sociale wetgeving.

RADIO

Op pagina 4 staan een paar citaten uit de radiotoespraak, die dr. W. de Kwaadsteniet donderdag j.l. hield.

VAKBEWEGING

Op pagina 6 en 7 schrijft de heer M. Ruppert, oud-voorzitter van het C.N.V., lid van de Raad van State over de Vakbeweging nu en straks, n.a.v. een aantal referaten, die bij het 60-jarig bestaan van het N.V.V. zijn gehouden en die als Floret-pocket zijn uitgegeven.

INKOMENSVERDELING

Op pagina 11 bespreekt prof. mr. P. de Haan de brochure „Loon, winst en vermogen” van prof. Van Muiswinkel.

VERDER

Op pagina 10 Het beeld der vaderen en Oude en nieuwe citaten. Op pag. 8 en 12 boekbesprekingen, op pag. 12 ook De week rond.

WONINGBESTAND

Op pagina 9 schrijft de heer G. J. H. Griffioen over de toekomst van het oude woningbestand.

NA HET RECES

BELANGRIJKE STUKKEN VOOR TWEEDE KAMER

DE Kamer is dinsdag j.l. weer begonnen met haar openbare zittingen. Dat wil niet zeggen dat vóór die datum al het werk heeft stil gelegen. Er zijn een aantal commissievergaderingen gehouden, verschillende fracties (w.o. de A.R. fractie) hebben zich gebogen over een aantal bestaande en komende problemen en bijzonder veel Kamerleden hebben in die tijd hun contacten met de kiezers opnieuw versterkt dan wel voor het eerst gelegd.

In die tussentijd zijn er twee niet onbelangrijke nieuwe stukken aan de Kamer toegezonden.

— Een daarvan betrof het antwoord op de vragen van de P.v.d.A. oppositieleider, de heer Den Uyl naar een nader overzicht in de onlangs door de regering getroffen maatregelen op economisch en financieel terrein.

— Het andere stuk hield in een voorstel aan de Kamer om voor een bepaalde zaak een Kamerenquête te doen instellen: concentratie van economische macht door fusies.

BEZWERING OVERBESTEDING

De regering is van oordeel dat er een ontwikkeling aan de gang is, die zorgen oproept. Die bezorgdheid heeft geen betrekking op een verminderde werkgelegenheid op korte termijn. Die werkgelegenheid herstelt zich zelfs veel sneller dan wij allen hadden durven hopen.

De zorg is deze: hoe zal de werkgelegenheid op langere termijn er uit zien op basis van de huidige ontwikkeling van de conjunctuur.

Immers, als wij in Nederland in een overbesteding terecht komen, d.w.z. als onze nationale bestedingen op een niveau liggen dat hoger blijft dan de produktie, dan zullen deze nationale bestedingen moeten worden teruggedrongen. Maar als dat moet gebeuren — als de binnenlandse bestedingen worden teruggedrongen door monetaire of fiscale maatregelen, dan vermindert de afzet van de Nederlandse produktie,

met het gevolg van ontslagen en loopt de werkgelegenheid terug. En indien deze binnenlandse afzet-vermindering niet wordt opgevangen door een vergroting van de Nederlandse uitvoer, zal de werkgelegenheid in versterkte mate teruglopen. Het kabinet is hierbij van oordeel dat het heel wel mogelijk is, dat de uitvoer niet groter wordt omdat de produktiekosten (loonkosten en sociale lasten) de laatste jaren sterk zijn opgelopen.

Wij zijn met de minister van Financiën de overtuiging toegedaan, dat het verstandig is, vóór er een volledige overbesteding aanwezig is, op tijd passende maatregelen te treffen. Het is verstandig nu in te grijpen ter voorkoming van een groter kwaad. Te meer omdat de kans op overbesteding zich voordoet, zonder dat er nauwelijks sprake is van een duidelijk herstel van de totale werkgelegenheid.

Het kabinet volstaat met een aantal maatregelen, die een duidelijk bestedings-afremmend karakter hebben. Met ander woorden: van een volledige overbesteding is (nog) geen sprake. De getroffen maatregelen wijzen duidelijk in de richting van een voorkomen van deze ontwikkeling. Nu om begrijpelijke en acceptabele redenen de loonstijging (waarschijnlijk) de arbeidsproduktiviteit belangrijk zal overschrijden (en dus de consumptieve bestedingen) brengt dit met zich mee dat er in 1969 minder ruimte beschikbaar is voor investeringen en extra overheidsuitgaven.

Tegen deze achtergrond moet men de aangekondigde maatregelen, naar het ons voorkomt, beoordelen. Waarbij de opmerking moet worden gemaakt dat deze maatregelen in beginsel voor 1969 zullen gelden. De begrotingsbehandeling 1970 — die in oktober 1969 zal plaats hebben — zal uitwijzen of en in hoeverre de maatregelen 1969 moeten worden voortgezet, waarbij tevens de vraag dan aan de orde komt — naar wij menen — op welke wijze de aangekondigde belastingverlaging 1970 zou moeten worden gerealiseerd.

Zonder het geheel te kunnen overzien is het onmogelijk nu reeds evenwichtig een definitief oordeel daarover uit te kunnen spreken. Tegenover deze verlaging staan immers ook verhogingen! De kabinetsbeslissingen — die nog aan het oordeel van de Kamer worden onderworpen op 6 februari — zijn de volgende:

1. als er ongemotiveerde B.T.W. prijsstijgingen zijn zullen er direct maatregelen worden genomen.
2. het kopen op afbetaling wordt verscherpt. De totale looptijd mag niet

Oosterbaan & Le Cointre n.v. Goes

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS-UITGEVERS

Al 66 jaar drukkers
in Benelux
voor bedrijven en organisaties

VERVOLG OP PAG. 8

RUMOER OP HET TERREIN VAN DE SOCIALE WET- GEVING 2

DOOR IR. B. TER BRUGGE

In het vorige artikel is aandacht geschonken aan berichten over misbruik ten aanzien van de Algemene Bijstandswet (A.B.W.). De gemeente Eindhoven toonde hiervan treffende voorbeelden. Er is reden om aan te nemen, dat ook in andere gemeenten misbruiken voorkomen en dat Eindhoven zeker geen uitzondering is. Tegelijkertijd werden vergripen tegen de Werkloosheidswet (W.W.) en tegen de Wet Werkloosheidsvoorziening (W.W.V.) gesignaleerd.

In drie maand tijd werden in de gemeente Roermond bij niet minder dan 110 z.g. werklozen, die uitkering genoten krachtens die wet, overtredingen vastgesteld.

Zij trokken inkomsten uit arbeid zonder dit te melden. Uit de provincie Noord-Brabant kwamen overeenkomstige berichten. (Eindhoven 60 van de 150 onderzochte gevallen). Er is wederom reden om aan te nemen, dat het hier geen uitzonderingsgevallen betreft.

De nadruk werd gelegd op het verlangen naar scherpe controle. Het gaat hierom zeer aanzienlijke bedragen, die ten onrechte worden verstrekt of uitgekeerd. Het gaat hier vooral om het krediet van de sociale wetten.

Hoezeer dit in het geding is blijkt uit het herhaaldelijk verkondigde oordeel, dat ons stelsel van verzorging te sterk het verantwoordelijkheidsbesef aantast.

EENZIJDIG

Enorme bedragen moeten jaarlijks uit premieheffingen en belastingen worden opgebracht, om de verstrekkingen en uitkeringen mogelijk te maken. Wanneer het, heet het, de mensen al te gemakkelijk wordt gemaakt te trekken dan groeit het misbruik snel.

In het nummer van „Elsevier” van 14 december j.l. wordt (blz. 92) een vergelijking gemaakt tussen Zwitserland en Nederland. In het eerste land, dat volgens de schrijver weinig sociale voorzieningen heeft, „kent men nog de individuele verantwoordelijkheid van de mens, men is verantwoordelijk voor zichzelf en zijn gezin.

Verliest men zijn baan, zorg maar dat je een andere krijgt; wordt men ernstig ziek, je wordt nog twee of drie maanden doorbetaald en daarna niets”.

Toch is „men desondanks tevreden en er heerst levensvreugde”, omdat „er moet worden gewerkt om de hoge pre-

mies voor individuele verzekeringen op te brengen”, en er wordt gewerkt en hoe!

„In tegenstelling” heet het verder, tot Nederland en vele andere West-Europese landen waar de overheid zich opwerpt tot de beschermer van zijn schaapjes. Gevolg: „geen problemen meer, maar... algemene ontevredenheid”!

Daar kunnen wij het dus mee doen. Berichten over misbruik op grote schaal zullen ongetwijfeld voor dit soort oordelen welkome steun geven. Oordelen die van grote eenzijdigheid blijk geven, maar helaas al te gemakkelijk worden aangenomen.

Uit de aard der zaak is het in deze artikelen niet mogelijk een goede vergelijking te maken tussen Zwitserland (met zijn talrijke autonome Kantons, de toestanden verschillen sterk van het ene kanton en een ander) en Nederland. Het is voldoende ons de tijd te herinneren toen de sociale wetgeving nog lang niet de omvang had, die zij thans heeft en ons tegelijk trachten een beeld te vormen van de huidige samenleving zonder deze wetten, aangenomen dat die samenleving zich technisch op dezelfde wijze zou hebben ontwikkeld. Wel is de vraag gerechtvaardigd — zij wordt bewust scherp gesteld ook door de vroegere bewindsman, die een zo groot aandeel in de groei van die wetgeving heeft gehad — of, om een al te zware premielast te voorkomen, niet een (beperkt) eigen risico moet worden ingevoerd en ook of niet (en dan om verschillende redenen) een sterke verhoging van het spaarbedrag in wat voor vorm ook, moet worden verlangd, mede om aldus zekere schokken met behulp van eigen middelen op te kunnen vangen.

Maar deze vraagstukken zijn zo gecompliceerd, dat de behandeling van een klein onderdeel al vele pagina's zou vullen. Het probleem van eigen zorg of verantwoordelijkheid tegenover garanties van verstrekkingen of uitkeringen, is niet in een paar zinnen af te doen.

Wel stemmen de enorme bedragen, die op grond van de sociale wetten jaarlijks uitgekeerd worden tot nadenken: zeker die bedragen, die niet uit gestorte premies kunnen worden verzameld, maar uit de z.g. algemene middelen, dus uit de belastingen moeten worden voldaan. Een enkel woord hierover.

De begroting van het Gemeentefonds voor het jaar 1969 vermeldt een bedrag van 750 miljoen gulden als uitkering aan de totaliteit van de gemeenten als bijdrage aan de daarvoor in aanmerking komende sociale uitgaven van de gemeenten (niet daarin begrepen zijn de personeelskosten).

Dit bedrag zou nog enige honderden miljoenen guldens hoger zijn geweest wanneer niet de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten in 1968 in werking was getreden. Deze wet heeft immers het allergrootste deel van de verpleegkosten van langdurig zieken van de gemeenten afgewenteld.

ENORME BEDRAGEN

Zoals bekend worden uit het gemeentefonds niet alle kosten van sociale zorg, die de gemeenten maken, vergoed. Rond twintig procent moeten zij zelf betalen. Wij komen dus wel onder de indruk van de enorme bedragen, die opgebracht moeten worden om in een complex van sociale behoeften te voorzien. Daartoe behoren in de eerste plaats kosten van verzorging in moderne bejaardentehuizen. Door middel van belastingen wordt op die wijze goede verzorging van tallozen die hun arbeidskrachten in het verleden hebben gegeven, en nu op hogere leeftijd zich moeilijk meer in het eigen milieu kunnen redden, mogelijk gemaakt.

Hoe noodzakelijk het ook is misbruik tegen te gaan, „profiteurs” te achterhalen, „onnodige” uitkeringen krachtens welke wet ook te vermijden, betere maar tegelijk verantwoorde controle uit te oefenen; we moeten wel bedenken dat het allergrootste gedeelte van de door belasting verkregen middelen

om met name de A.B.W. uit te voeren, dient om in werkelijke behoeften te voorzien. De „normale” bestedingen van die gelden overtreffen met een veelvoud de z.g. onnodige verstrekkingen. Alvorens nu een meer verantwoord oordeel over omvang en betekenis van de „misbruiken” te komen, is enig inzicht in de samenstelling van de gesignaleerde gevallen onmisbaar. Om te beginnen zijn er situaties, die economisch gezien wellicht bedenkelijk kunnen worden genoemd, maar die voortkomen uit bepalingen van sociale wetten zelf. Daarbij denken we niet aan de A.B.W., maar aan de werkloosheidswetten. Als we bedenken dat de uitkeringen volgens deze wetten op grond van premieheffingen mogelijk zijn: heffingen dus op inkomens van allen, die aan het arbeidsproces hoe dan ook deelnemen, dan is het voor velen moeilijk te verwerken, dat sommige categorieën van hoogbetaalde (en soms vrij korte tijd periodiek dienstdoende) seizoenwerkers, voor de rest van het jaar uitkering genieten, waarbij oncontroleerbaar „clandestien” werken bepaald niet altijd uitgesloten is. Dan staan wij — om iets heel anders te noemen — voor het feit, dat een aantal werklozen volkomen begrijpelijk wel huiverig móet zijn ander werk te aanvaarden (vooral wanneer dit maar tijdelijk is) omdat wanneer zij opnieuw werkloos zouden worden, gevaar lopen een lagere werkloosheidsuitkering te krijgen, n.l. als het nieuwe loon lager is dan dat in de vorige werkkring. Men moet dus wel voorzichtig zijn met het begrip: **werkschuw!**

ONJUIST

Maar dat zijn zeker geen misbruiken. Hier is een (om de consequenties zeer moeilijke) taak voor de wetgever. Het ging in de pers vooral om andere toestanden. Zo onjuist als het echter zou zijn b.v. de categorie „onnodige ziekteverzuimers”, die onlangs mede het onderwerp zijn geweest van een dissertatie, en in de pers eveneens op vrij sensationele wijze werden gepresenteerd, het oordeel over de Ziektewet of — om een andere zeer recente belangrijke sociale wet te noemen: de wet op de arbeidsongeschiktheid — te laten bepalen, zo onjuist zou het ook zijn de betekenis van andere sociale wetten, inclusief de A.B.W. af te meten naar

abnormaliteiten of overtredingen. Hoe zorgwekkend, hoe economisch zeer schadelijk het omvangrijke „onnodige” ziekteverzuim ook moge zijn: een terugkeer tot de tijden, waarin de mensen, hoewel werkelijk ziek, bléven werken uit angst hun baan te verliezen, zou zeker — om het zacht te zeggen — niet wenselijk zijn. Het positieve effect op het ziektecijfer in de periode van grotere werkloosheid, die pas achter ons ligt, heeft ook schadelijke gevolgen gehad.

Ons sociale stelsel geeft grotere zekerheden en daardoor meer vrijheid soms de eenvoudigste en gemakkelijkste weg te kiezen — ook in het verzuim — maar daarom mag het stelsel niet worden veroordeeld — wel, zo nodig en mogelijk gecorrigeerd.

Men leze hierover overigens het verslag van een voortreffelijk gesprek met drs. Bavinck, directeur Sociale Zaken van Phillips, in het bijblad van Elsevier van 28 december 1968.

Degenen, die met de uitvoering van de

VERVOLG OP PAG. 3

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, Dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Ton-
kens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R.
Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,- per jr. Losse verkoop f 0,30.

WERF EEN LID VOOR DE PARTIJ

OORLOGS MISDADEN

DE VARA heeft de kijkers er van op de hoogte gebracht, dat volgens dr. Hueting, die er zelf bij is geweest en het ook wel zelf heeft gedaan, door de Nederlandse militairen in Indonesië in de jaren 1945 tot 1950 aan de lopende band oorlogsmisdaden werden gepleegd.

De uitzending was goed voorbereid door mijnheer Wigbold. Eerst werd wat verteld over de politionele acties en daarna werd een filmpje gedraaid, om te laten zien, welke beelden de Nederlanders toentertijd kregen van de gang van zaken. Voorts werd een ordonnantie getoond en voorgelezen, waarbij de toenmalige luitenant-gouverneur-generaal Van Mook oorlogsmisdaden opsomde en strafbaar stelde. In naam der Koningin. Mijnheer Van Mook dacht toen, dat de mogelijkheid bestond, dat de peloppers en anderen van de zijde van Soekarno oorlogsmisdaden zouden kunnen bedrijven.

MAAR wat bleek?

Dr. Hueting kan het vertellen. De Nederlandse militairen deden het, soms op bevel. Soms hadden zij het bevel: schieten op alles wat beweegt, en dan schoten zij. Weerloze tani's, die naar hun werk gingen, werden zomaar doodgeschoten. Krijgsgevangenen werden afgemaakt als men die „ballast” niet gebruiken kon. In een huis zaten verscheidene mensen bijeen, mannen vrouwen en kinderen. Een Nederlandse militair ging naar binnen en schoot zijn machinepistool even leeg in deze weerloze mensengroep.

Gevangen werden op vreselijke wijze mishandeld. De Nederlandse militairen gaven elektrische stroomstoten door de geslachtsdelen van de krijgsgevangenen, om ze aan het praten te krijgen. Een man werd aan de enkels opgehangen, en dan werd het touw gevierd, zodat hij met het hoofd tegen de vloer sloeg. Net zo lang, tot hij dood was. Het was een lange, lange reeks van beschuldigingen.

Waarom komt de beschuldiger nu met deze afschuwelijke verhalen voor de VARA! Omdat de VARA hem heeft gevraagd. Waarom heeft de VARA hem gevraagd? Omdat hij het vorig jaar promoveerde aan de S.U. te Amsterdam en toen als stelling aan zijn proefschrift had toegevoegd:

Men kan zich afvragen, waarom in Nederland nog geen begin is gemaakt met het onderzoek naar de juridische historische, sociologische en psychologische aspecten van de oorlogsmisdaden, begaan door militairen in dienst van dit land van 1945 tot 1950. Dit in tegenstelling van de aandacht, besteed door een aantal andere landen aan het bedrijven van oorlogsmisdaden door in hun dienst staande militairen.

Waarom komt deze dr. Hueting eerst na twintig jaar met dit verhaal van de vele gruwelen, door onze militairen bedreven? Omdat ons volk zich zal purgeren van de sadisten onder ons en het sadisme in ons.* En bij dat doel sloot de VARA-commentator zich blijkbaar van harte aan.

Tienduizenden Nederlandse militairen zijn naar Indonesië gegaan en hebben daar hun plicht menen te moeten doen.

Zij zijn nu ontmaskerd als oorlogsmisdadiger. Want als één man, een aan de S.U. te Amsterdam gevormd wetenschappelijk man, reeds uit eigen wetenschap en waarneming zulk een gruwelijke reeks voor de vuist kan vertellen, wat moet het dan een verhaal worden als honderd anderen ook uit hun waarneming zoveel kunnen vertellen.

ALS deze man betrouwbaar is. Maar dat is de vraag. Want als hij werkelijk ontzet is geweest over het „sadisme van onze militairen, over hun oorlogsmisdaden, waarom komt hij er

dan na twintig jaar mee op de propen? Waarom heeft hij toen niet zijn commandant gewaarschuwd? Waarom heeft hij toen niet geprotesteerd? Hij had toch niet tot twintig jaar na de soevereiniteitsoverdracht behoeven te wachten, om bij de VARA gehoor te vinden?

In elk geval zal deze zaak nu haarfijn moeten worden uitgezocht. Waarbij allereerst zal worden nagegaan, bij welk onderdeel en wáár de beschuldiger heeft gediend, wie zijn commandant was, en wáár en door wie de door hem beschreven wreedheden volgens hem hebben plaats gehad.

Er zijn heel wat ouders, wier zoon toen in Indonesië is gevallen. Meisjes hebben haar verloofde verloren, vrouwen haar echtgenoot. En nu hebben zij voor de t.v. kunnen zien en horen, welke onbeschrijflijke wreedheden het leger bedreef, waar zij bij dienden, voordat zij vielen. Zij vooral hebben er nu recht op, méér te weten, de waarheid te weten.

*) Sadisme is niet „zo maar” wreedheid, het is die wreedheid, die bedreven wordt om seksuele lustgevoelens op te wekken.

VRAGEN OVER VARA TELEVISIE UITZENDING

De heer Walburg en mejuffrouw Van Leeuwen hadden schriftelijk vragen ingediend naar aanleiding van de Vara-televisie-uitzending, betreffende beweerde oorlogsmisdaden in voormalig Nederlands Indië na 1945. Deze vragen, waarin om inlichtingen en het oordeel van de regering gevraagd werd, waren reeds ter griffie gedeponereerd, toen bij de aanvang van de Kamervergadering van dinsdag j.l. door de heer Den Uijl om een nota van de regering over deze kwestie werd gevraagd. In overleg met de Kamervoorzitter, getuigd op het feit, dat de vragen van de heer Den Uyl van dezelfde aard waren als die van mejuffrouw Van Leeuwen en de heer Walburg hebben zij hun vragen ingetrokken.

PARTIJ IN DE ETHER

Donderdag 23 januari jl. sprak de secretaris van de A.R.P. voor de radio. Zijn onderwerp was de ledenwerfactie. Hieronder volgen twee citaten uit deze toespraak van dr. W. de Kwaadsteniet. De complete tekst kunt u verkrijgen bij het secretariaat van de A.R.P. Dr. Kuypersstraat 3, Den Haag.

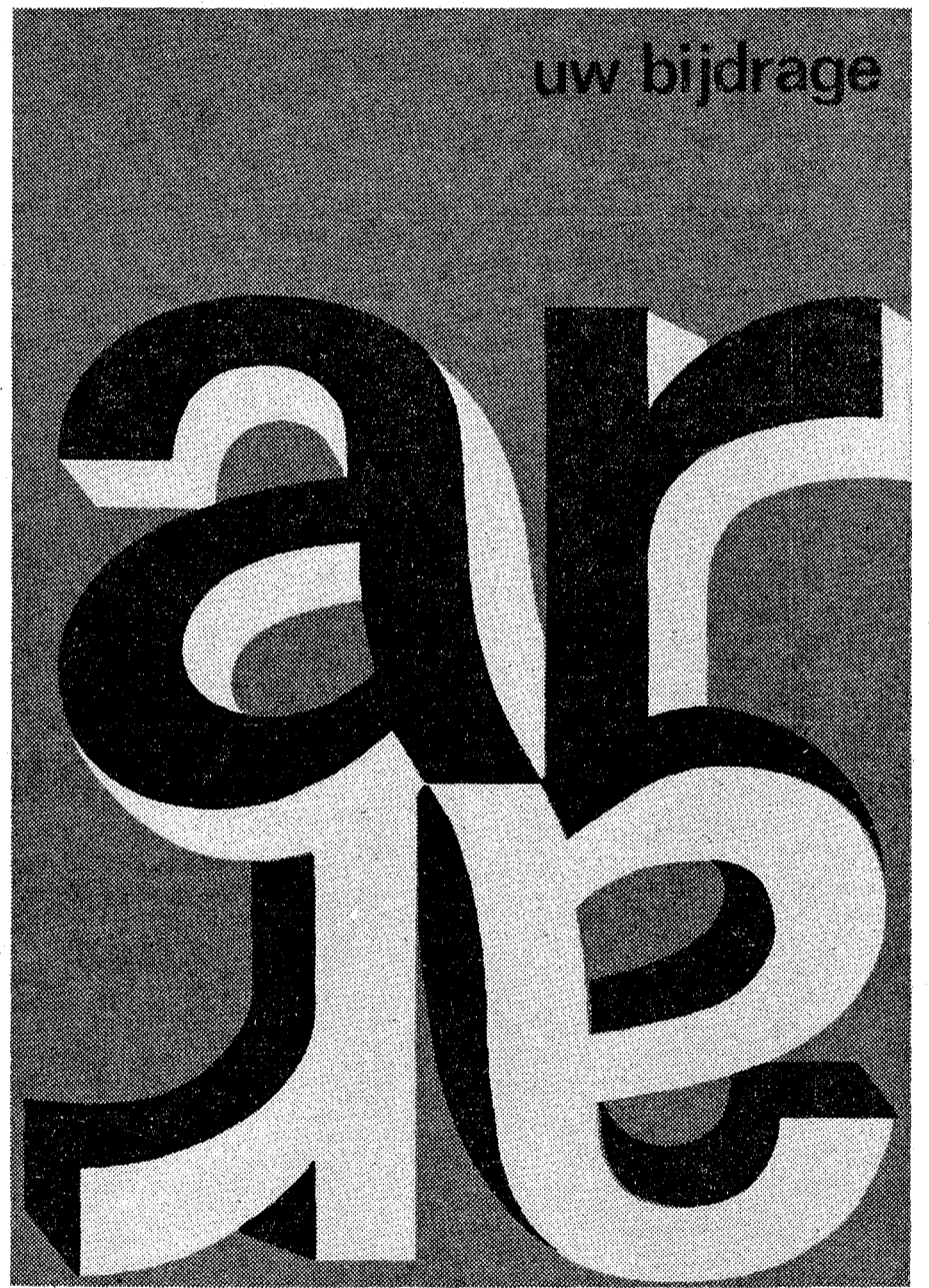
„Wij moeten politieke partijen houden; ze dus niet laten ontploffen, maar wel verbeteren en goed laten functioneren. En zij moeten tevens redelijk met elkaar samenwerken ten dienste van de gehele bevolking in de vertegenwoordigende lichamen en in het kabinet. Er moet bereidheid zijn tot een verstandig samenspel zowel bij regeringspartijen als oppositie. Gelukkig is er tegenwoordig meer sprake van openheid in de politiek. Dat behoort ook zo te zijn. Het gaat om publieke, openbare zaken, waar ieder bij betrokken is.

Waarom ik dit onderstreep? U kunt zeggen: ze zoeken het maar uit, die partijen. Maar dan vergeet u een ogenblik, dat die partijen alleen maar iets voorstellen zolang u er lid van bent of er op stemt. U maakt in feite de politieke partijen. Communicatie is dan ook

een eerste vereiste.

Bij de laatste verkiezingen kreeg de A.R.P. de stemmen van 680.000 kiezers. Daarvan zijn er 90.000 lid van de partij, 1 op de 7 of zo'n 13%; een vrij hoog percentage in vergelijking met de andere partijen. Dat is dus prettig voor de A.R.P., maar nog meer leden zou beter zijn. Waarom? Omdat een partij niet een zaak van weinigen maar van velen is. Omdat een partij met meer leden meer kan doen. U verwacht van uw partij goed werk; dat zij goed functioneert. Terecht wenst u dat. Dat kan beter met meer leden en meer financiën.”

„De A.R.P. zoekt mensen, die vanuit een evangelische inspiratie willen meedenken over politieke zaken. Daarom voeren wij een speciale ledenwerfactie. Het valt ons op, dat een groot aantal mensen niet weet, dat je „zomaar” lid kunt worden van een politieke partij. Brieven, die op het secretariaat binnenkomen, spreken wat dat betreft een duidelijke taal. Op dit punt wil ik graag ieder misverstand wegnemen: u kunt lid worden wanneer u dat wilt. U kunt ook „zomaar” inlichtingen vragen, wanneer u dat wenst. Vragen staat vrij, maar velen hebben toch blijkbaar een zekere schroom te overwinnen”.

WAT DEDEN LONEN EN KOSTEN VAN LEVENSONDERHOUD

	Kosten van levensonderhoud 1)	Netto weeklonen 2)	Bruto weeklonen 3)
1940	100	100	100
1951	230	245	228
1954	240	290	282
1955	244	304	291
1957	264	345	349
1960	279	393	398
1962	292	451	465
1964	322	539	576
1966	359	646	682
1967	370	684	723
1968	384	724	765

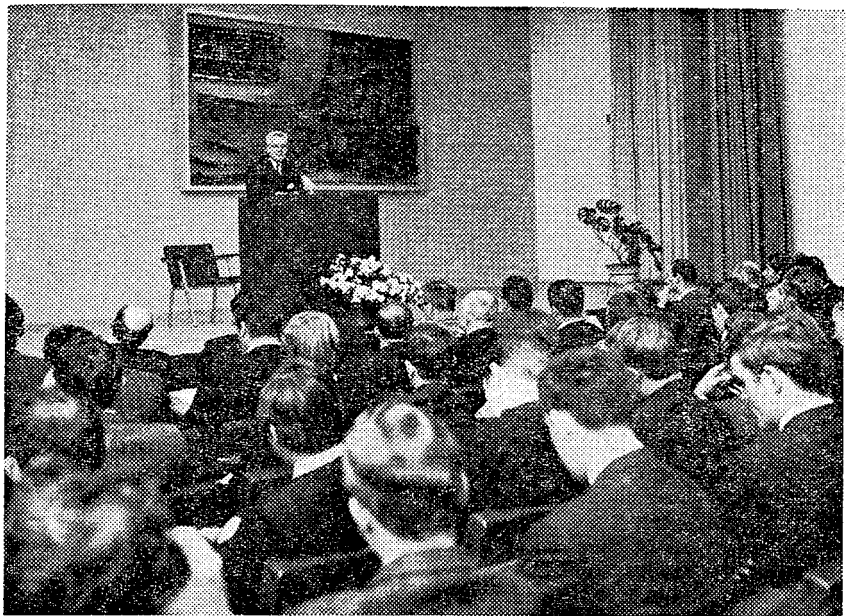
- 1) Thans „prijnsindex van de gezinsconsumptie”; exclusief sociale verzekeringen en loonbelasting; (werknemersgezinnen).
- 2) Voor mannelijke nijverheidsarbeiders van 25 jaar en ouder, met 2 kinderen beneden 16 jaar; het netto weekloon is berekend uit bruto verdiend weekloon + vakantietoelage + kinderbijslag — premies voor de sociale verzekeringen — loonbelasting.
- 3) Zonder kinderbijslag en vakantietoelage (basis sept./okt. 1940).

Schrijf'es iemand
Bel'es iemand
Bezoek'es iemand
Praat'es met iemand

...u weet zelf wel
wie eenzaam is in
uw omgeving

PUBLIKATIE AANGEBODEN DOOR
DIT BLAD IN SAMENWERKING MET DE
STICHTING IDEËLE RECLAME

VISIE OP EUROPA

ONDER deze titel — Views on Europe — organiseerde het Politiek Gezelschap aan de Vrije Universiteit ter gelegenheid van zijn tienjarig bestaan op 15, 16 en 17 januari j.l. in Amsterdam een interacademiaal congres over de betrekkingen tussen Oost en West in ons werelddeel. Dat sommige deelnemers pas op de laatste avond begrepen, dat ze met een uitsluitend door studenten opgezette manifestatie te maken hadden, toont wel dat deze groep studenten er in is geslaagd een ambitieus plan tot een goed einde te brengen.

VEEL TSJECHEN, GEEN RUSSEN

De voorbereiding was anders moeilijk genoeg geweest. De inval in Tsjecho-Slowakije gooide zoveel roet door het eten dat enkele malen het geheel wel op zeer losse schreeven is komen te staan. Ook al viel nu de definitieve datum bijna vijf maanden na deze inval, de nawerking er van ziet men toch nog duidelijk in de uiteindelijke lijst van deelnemers. Enerzijds een uitgebreide Tsjecho-Slowaakse delegatie, met o.a. prof. Hromadka van de universiteit van Praag en dr. Snejdarek van het Instituut voor Internationale Betrekkingen en Economie, eveneens in Praag, anderzijds echter lieten de Russen en Hongaren het afweten, terwijl Polen slechts door prof. Bierzanek van de universiteit in Lodz vertegenwoordigd was — twee collega's zouden door griep geveld zijn —.

Deze afwezigheid viel uiteraard te betreuren, gezien ook de ambitieuze opzet van het congres een, zij het uiterst minieme, bijdrage te leveren tot de ontspanning tussen Oost en West.

Dit heeft men getracht te bereiken door deskundigen uit Oost en West bijeen te brengen en deze in besloten vergaderingen te laten discussiëren over de zaken, die Europa verdeeld houden. Daarnaast was er echter ook nog een openbaar gedeelte met lezingen van gerenommeerde sprekers. Zo sprak prof. Nove uit Glasgow over de economische hervormingen in Oost-Europa, dr. Snejdarek over de weg van Tsjecho-Slowakije naar het socialisme en André Fontaine over socialisme en democra-

tie in Oost-Europa. Op de laatste avond werd dit gedeelte afgesloten met een panel onder leiding van de congresvoorzitter prof. Alting von Geusau, waarin naast prof. Hromadka en prof. Bierzanek o.a. nog zitting hadden prof. Katicic uit Zagreb en prof. Halle uit Genève.

WETENSCHAP EN POLITIEK

Eveneens openbaar was de openingslezing van het congres door de ook in Oost-Europa zeer bekende Nederlandse econoom prof. Tinbergen. Hij bracht vooral de Europese verhoudingen in verband met de problemen van de derde wereld, terwijl hij onder meer pleitte voor een modernisering van de ideologieën in Oost en West. Ook later benadrukte hij hierbij de verantwoordelijkheid en taak van de wetenschapsman. Wetenschappelijke methoden en technieken kunnen als instrument dienen bij het slopen van heilige huisjes en verkeerde beeldvorming en zo tot de toenadering van Oost en West bijdragen. In dit verband wees hij bij voorbeeld op het opheffen van het verbod van mathematische methoden in de economie in de Oost-Europese landen. Voor 1956 golden deze nog als bourgeois.

Overigens zouden we er op willen wijzen, dat bij gebieden buiten de economie het zo gunstig werkend criterium van efficiency (volgens de economische sectie het kenmerk van het Nieuwe Economische Systeem in Oost-Europa) een veel minder dwingend karakter draagt. Dat men er ook in de economie nog lang niet is bewijst wel de zinsnede uit het voorlopig verslag van deze sectie, waarin gewezen wordt op de „beklagenswaardige negatieve” rol, welke de politiek hier nog speelt.

De rol van beoefenaren van de wetenschap kwam vooral naar voren in de culturele sectie, welke onder leiding stond van prof. Lukaszewski van het Europacollege in Brugge. Hier werd geconstateerd, dat de universiteiten zowel in Oost als West een toenemende invloed uitoefenen. In het Westen worden de regeringen steeds meer geadviseerd door wetenschapsmensen, terwijl ook in het Oosten het steeds moeilijker voor de overheid wordt om afwijkende meningen uit de universitaire wereld te negeren. Ook in de Sowjet-Unie kunnen tegenwoordig geleerden van naam eigen afwijkende meningen verkondigen zonder ogenblikkelijk gestraft te worden. In dit verband valt het vorig

jaar in de openbaarheid gekomen document van de kernfysicus Sacharov te noemen. De invloed van de universiteiten kan dus zeker aangewend worden voor een verdere toenadering tussen Oost en West.

VEILIGHEID EN COÖPERATIE

De derde en laatste sectie, welke zich met Internationale Betrekkingen bezig hield en onder leiding stond van prof. Kuypers van de Vrije Universiteit, baseerde haar discussies vooral op het, overigens aan alle congresdeelnemers toegezonden, Rapport voor Vredesonderzoek van prof. Galtung uit Oslo, dat vorig jaar voor de Raad van Europa werd opgesteld. Het rapport onderzoekt de voorwaarden om te komen van een „gecontroleerde oorlogsstructuur” tot een „vredesstructuur” in Europa. Het onderscheidt daarbij vijf voorwaarden voor „vrede opbouwende coöperatie”, waarvan symmetrie tussen de partijen wel de voornaamste is. Aangezien echter aan deze voorwaarde moeilijk in Europa te voldoen is werd in de sectie wetenschappelijk onderzoek betreffende asymmetrische verhoudingen warm aanbevolen. Het rapport bepleit de coöperatie vooral in verschillende reeds bestaande dan wel op te richten regionale functionele organisaties van de Verenigde Naties, als b.v. de ILO, de FAO, de UNESCO of de WHO¹⁾. Europa kan reeds twintig jaar bogen op uitstekend werkende organisatie op economisch gebied n.l. de ECE, welke bijvoorbeeld ook de eerste contacten mogelijk gemaakt heeft, die leidden tot de hereniging van Oostenrijk in 1955.

Dat men echter van deze institutionele benadering niet te hoge verwachtingen mag koesteren voor wat betreft een verandering in de veiligheidsstructuur zelf, bracht Pierre Hassner van het Studiecentrum voor Internationale Betrekkingen in Parijs in zijn inleidende rede voor de sectie duidelijk naar voren. Het veiligheidssysteem van het Europa na de tweede wereldoorlog is in wezen in die jaren niets veranderd, maar heeft aan zijn doel beantwoord, in zover er geen sprake is geweest van een grote oorlog. Het probleem is echter nu ruimte te vinden voor vreedzame verandering zonder de veiligheidsstructuur in gevaar te brengen.

Na Tsjecho-Slowakije zijn we minder zeker voor zowel wat betreft veiligheid als wat betreft verandering.

De aanwezigheid van zowel de Sowjet-Unie als de Verenigde Staten in Europa is voorwaarde voor het huidige veiligheidssysteem. Is het mogelijk dat Europa meer onafhankelijkheid verkrijgt zonder dat de verhoudingen met de beide wereldmachten verstoord worden? Om hier iets zinnigs over te zeggen moest men graven zowel in de betrekkingen tussen de supermachten en hun blokken onderling als in de betrekkingen binnen de beide blokken zelf. Dat soms zeer concrete zaken daarbij aan de orde gesteld werden moge geïllustreerd worden met een voorbeeld van prof. Bierzanek, die opmerkte dat Polen nogal huiverig staat tegenover investeringen ten behoeve van toerisme, aangezien bij bijvoorbeeld de eerste de beste Berlijnscrisis de pasgebouwde hotels weer leeg zouden komen te staan. Een ongunstig aspect van de huidige veiligheidsstructuur dus.

Unaniem was men van mening dat een

DOOR DRS. R. Th. JURRJENS

te creëren ESC — Europese Veiligheids Conferentie — met een secretariaat en werkend volgens de regels van de ECE als een goed forum kan dienen voor gedachtenwisseling op hoog niveau: wat betreft de Europese veiligheidsproblemen. Zaken als het Duitse probleem, gedenucleariseerde zones enz. zouden daar aan de orde gesteld kunnen worden. Onderwerpen overigens, die ook in deze sectie uitvoerig ter sprake kwamen.

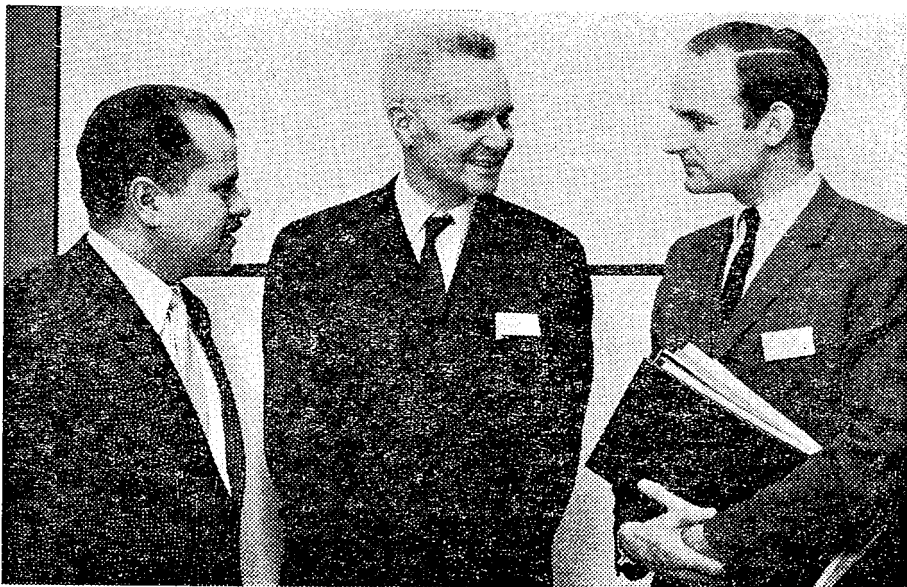
MEER COMMUNICATIE

Het congres, waarvan we hierboven in het kort enkele indrukken hebben weergegeven was een congres voor academici, niet voor politici. Resoluties waren er niet. Er was geen slotcommuniqué waarover men het eens moest zien te worden. Doel was slechts van gedachten te wisselen en zich te verdiepen in alternatieven om aldus aan te geven in welke richting oplossingen mogelijk gezocht kunnen worden. Dat het om zaken van groot belang gaat onderstreepten, een dag na de zelfverbranding van zijn collega, de emotionele woorden van een jonge Tsjechische student. Niet het minst belangrijk waren de vele losse informele gesprekken tussen de vergaderingen door, op de ontvangsten (van de gemeente Amsterdam en de Vrije Universiteit) en 's avonds laat nog in het hotel. Afspraken voor verdere contacten, ook studentenuitwisselingen, werden gemaakt. Aldus hielp men zelf daadwerkelijk mee „de barrières te slechten om een vrije toevloed van informatie mogelijk te maken”: een geliefd thema op het congres.

(Vrije) Universiteit, overheid, diverse instituten en organisaties alsmede het bedrijfsleven hebben dit congres financieel mogelijk gemaakt. Het is te hopen, dat men een vorm, qua organisatie en financiering, kan vinden, waardoor een regelmatig terugkeer van dit soort congressen verzekerd kan worden. Men kan zijn tijd en geld aan minder belangrijke zaken besteden.

¹⁾ ILO, FAO, UNESCO en WHO zijn respectievelijk afkortingen van de Engelse benamingen van de volgende organisaties: Internationale Arbeidsorganisatie; Voedsel- en Landbouworganisatie; Organisatie der V.N. voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur; Wereldgezondheidsorganisatie.

v.l.n.r. prof. Z. R. Dittrich, prof. dr. J. Tinbergen en prof. dr. jhr. F. A. M. Alting von Geusau.

VAKBEWEGING NU EN STRAKS

HET is al meer dan een jaar geleden, dat de redactie van „Nederlandse Gedachten” me vroeg een artikel te schrijven over de door het N.V.V. uitgegeven lezingbundel „Vakbeweging nu en straks.”

Ik beloofde het artikel te zullen schrijven, maar het kwam er tot dusver niet van. En dat niet alleen als gevolg van tijdgebrek, maar ook omdat ik, toer ik me eenmaal zette aan het schrijven, het een moeilijke opgave vond. Waarom moeilijk? Omdat ik aan de ene kant bijzonder veel respect heb voor de open wijze, waarop het N.V.V. zijn problematiek aan de orde gesteld heeft, maar anderzijds nogal teleurgesteld ben over wat onze grootste werknemersvakcentrale aan toekomstvisie opbrengt.

Maar laat me eerst vertellen hoe het boek tot stand gekomen is.

In 1966 bestond het N.V.V. 60 jaren. In het kader van de jubileumviering belegde het verbond een studieconferentie over de positie en de taak van de vakbeweging vanuit een drietal gezichtspunten en wel: het economische, het juridische en het sociologische.

Elk dezer aspecten werd door twee inleiders belicht; één daarvan was telkens afkomstig uit de kring van het N.V.V. zelf en de ander van „buiten” de vakbeweging. Zo spraken over het economische dr. C. de Galan en drs. H. ter Heide, over het juridische mr. P. H. Hugenholtz en prof. mr. T. Koopmans en over het sociologische prof. dr. H. J. van Zuthem en drs. W. Top. Deze zes referaten zijn later, vergezeld van een „Ten geleide” van voor-

zitter Kloos, gebundeld uitgegeven als Floret-pocket.

HET ECONOMISCHE

Dr. De Galan heeft een knap betoog gehouden over de economische perspectieven van onze samenleving. Welvaarts-spreiding op wereldschaal — zegt De Galan terecht — blijft één van de voorwaarden voor het uitblijven van een omvangrijk internationaal conflict. In die spreiding schuilt daarom één van de grootste toekomstopdrachten.

De hoofdzaken van de welvaartsstijging in het westen zijn tevens belangrijke economische verschijnselen: kapitaalvorming: een hoog niveau van besparingen en investeringen blijft nodig, ook voor de infrastructuur; de ontwikkeling van wetenschap en techniek zal diep ingrijpen in arbeidsomstandigheden, opleidingen, omvang van de bedrijven en de maatschappij als geheel; vernuft - „dus” onderwijs, zegt De Galan — speelt een essentiële rol; volledige inschakeling van produktieve krachten (dus onder meer volledige werkgelegenheid) blijft noodzakelijk; de schaalvergroting van werken en leven zal zich voortzetten; we moeten (leren) leven, denken en werken in grotere verbanden.

Tot de perspectieven van onze samenleving behoort echter niet „een duidelijk gelijkmatiger, dus betere inkomensverdeling”. Wie meent - aldus de Galan - dat het én mogelijk en gewenst is de verdeling van het inkomen minder scheef te maken, die zal op een breed terrein moeten ingrijpen: in huren en pachten, in het inkomen van zelfstandigen, via landbouw- en middenstandsarbeid, langs de weg van prijs- en kartelbeleid, door

een arbeidsmarktbeleid „en natuurlijk ook door een geleide loonpolitiek die zich over alle werknemers moe uitstrekken”.

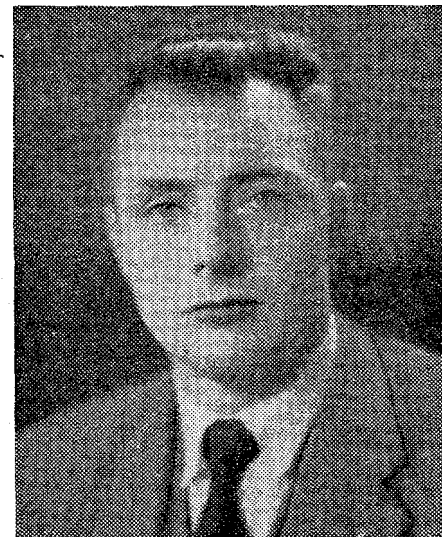
„Wie dit allemaal te ingewikkeld vindt... die moet zich op het stuk van de inkomensverhoudingen niet veel illusies maken.”

En dat alles werd gezegd in de kring van hen, die ééns de geleide loonpolitiek aanhingen doch thans de zogenaamde vrije loonpolitiek omarmen.

Klonken in het referaat van dr. De Galan nog enkele socialistische geluiden na, in het betoog van drs. Ter Heide overheerste het pragmatische wel zeer: Wij moeten los komen van de neiging uit te gaan van een ideaal beeld van de maatschappij. Overigens, deze ideale maatschappij — zegt Ter Heide — speelde meer een rol bij de toespraken op de 1e mei dan bij het directe werk van de vakbeweging!

„Wij worden geconfronteerd met de problemen van elke dag en het heeft weinig zin om ons te verliezen in beschouwingen over een ideale maatschappijstructuur, zoals die theoretisch geconstrueerd zou kunnen worden.” De vakbeweging moet daarom de huidige maatschappijorganisatie, de ondernemingsgewijze produktie, accepteren als uitgangspunt voor de actie, voor de belangenbehartiging van de werknemers.

De inkomensverdeling is nog steeds scheef. De vakbeweging moet daarom een „actieve” loonpolitiek voeren. Maar de grootste inkomensongelijkheden vloeien voort uit de ongelijke verdelingsverdeling, welke bestreden moet worden door de werknemers een belangrijk deel van de nieuw te vormen vermogens te doen verkrijgen en door zeer hoge successierechten op grote vermogens en verwervingen buiten de rechte lijn.

DOOR M. RUPPERT

Interessant is het slot van Ter Heide's referaat:

„Het perspectief voor de volgende zestig jaar N.V.V. bestaat niet: de Nederlandse vakbeweging heeft alleen recht van bestaan als zij in de komende periode een organisatie weet op te bouwen die alle drie zuilen omvat en die ingebed is in een Europese organisatie!”

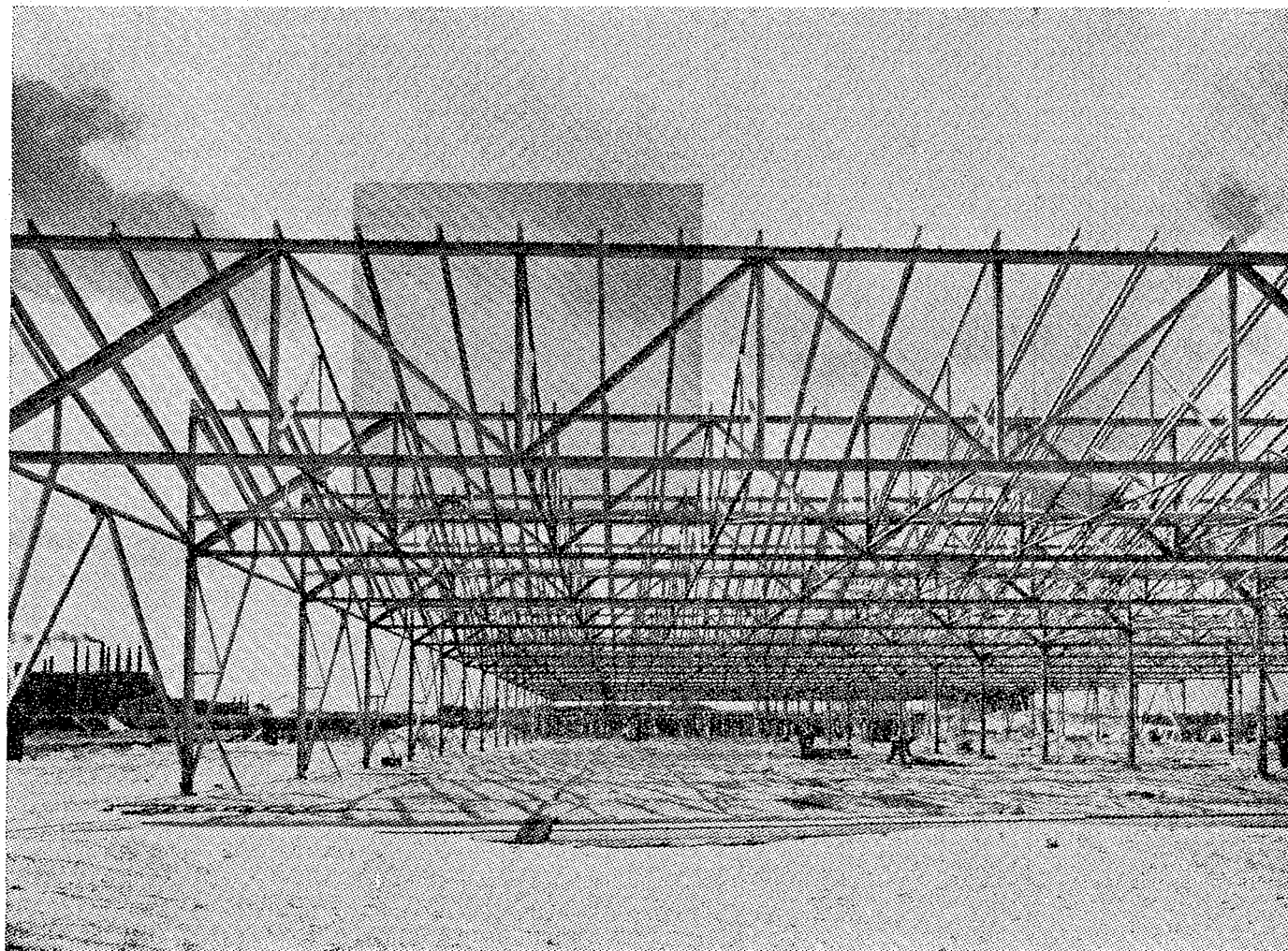
HET JURIDISCHE

De inleiding van mr. Hugenholtz over de rechtspositie van de werknemers beperkt zich tot de situatie van de individuele werknemer. Niet ingegaan wordt op de plaats van de gezamenlijke werknemers als collectiviteit, wshalve de medezeggenschap, de positie van de ondernemingsraad, het enquête-recht, enz. niet aan de orde komen. Hugenholtz bepleit:

- dat de arbeider wordt geraadpleegd alvorens hem ingrijpende opdrachten, geboden en verboden worden gegeven;
- dat de arbeider de bevoegdheid krijgt zich te beklagen over werk-omstandigheden, opdrachten, geboden en verboden en andere voor hem belangrijke beslissingen en maatregelen;
- dat vertrouwensmannen en vakbondsfunctionarissen toegang krijgen bij de werkgever om een personeelslid bij het voordragen van zijn klacht behulpzaam te zijn;
- dat een arbiter wordt aangewezen om over klachten bindend advies uit te brengen, en voorts om in andere geschillen (arbeidsvoorwaarden, tucht-recht, ontslag) niet-bindend te adviseren;
- dat alle algemeen geldende ordere-gels en tuchtmaatregelen in een schriftelijk reglement worden opgenomen, welk reglement slechts na overleg met vakbonden en ondernemingsraad tot stand kan komen;
- dat détournement de pouvoir en willekeur wettelijke toetsingsnormen voor de gezagsuitoefening worden.

Professor Koopmans handelde over vakverenigingsvrijheid en -gebonden-

Los komen van ideaalbeeld

heid. Als ondertitel bezigde hij: bespiegelingen over de rechtspositie van de vakorganisatie.

Koopmans concludeerde:

De plaats die de vakvereniging inneemt bij de vormgeving van het economische en sociale beleid, is van land tot land, van moment tot moment en soms ook van geval tot geval verschillend. De kern van haar functie is evenwel haar specifieke vertegenwoordigingsbevoegdheid.

Deze bevoegdheid betekent enerzijds, dat de werknemers gezamenlijk een mate van zeggenschap verkrijgen waarvan zij elk afzonderlijk verstoken zouden zijn gebleven; anderzijds dat de individuele werknemer de mogelijkheid wordt ontnomen zelfstandig over het leeuwedeel van zijn arbeidsvoorwaarden te onderhandelen en te contracteren.

Deze laatste consequentie is rechtens slechts toelaatbaar wanneer de vakvereniging optreedt als een behoorlijk hoedster van de belangen der werknemers in de betrokken bedrijfstak of beroepsgroep (niet slechts van de bij haar aangesloten werknemers). Dat zij zo zal optreden is een impliciet uitgangspunt van onze wetgeving.

HET SOCIOLOGISCHE

Professor Van Zuthem, die een mijns inziens uitstekend betoog heeft gehouden, zag de vakbeweging als een reactie op de economische en de sociale structuur van de maatschappij. Daaruit volgen twee kernfuncties van de vakbeweging:

de economische structuur vordert een correctie op maatschappelijke labiliteiten, die het gevolg zijn onder meer van de ondernemingswijze productie; de sociale structuur geeft aanleiding tot de emancipatiefunctie van de vakbeweging, zich uitend in de participatie, in de rechtsvorming en de beleidsvorming.

Tussen die twee, de correctiefunctie en de emancipatiefunctie, schuilt een spanning. Immers correctie vereist afstand, doch emancipatie vordert integratie.

Met die spanning zal de Nederlandse vakbeweging moeten leven. Een vermindering van die spanning is wellicht vindbaar door bepaalde verantwoordelijkheden van de vakbeweging voor onderneming, bedrijfstak en landelijke economie over te dragen aan anderen; voor wat betreft de onderneming: aan „de werknemers zelf”. De vakbeweging als instituut is dan niet verantwoordelijk voor beslissingen, die mede namens de werknemers worden genomen.

Is dat wel — aldus zou ik willen vragen — een „leren leven” met de spanning tussen de correctie en de emancipatie?

De nota geeft hiervoor wel schema's. In het eerste schema wordt een planning gegeven, waarbij aangenomen wordt, dat de woningproductie op het de laatste jaren bereikte aantal van 125.000 woningen blijft staan. In het tweede schema wordt aangenomen, dat vanaf 1971 de woningproductie jaarlijks met 2.000 stuks toeneemt.

De twee schema's zien er nu als volgt uit:

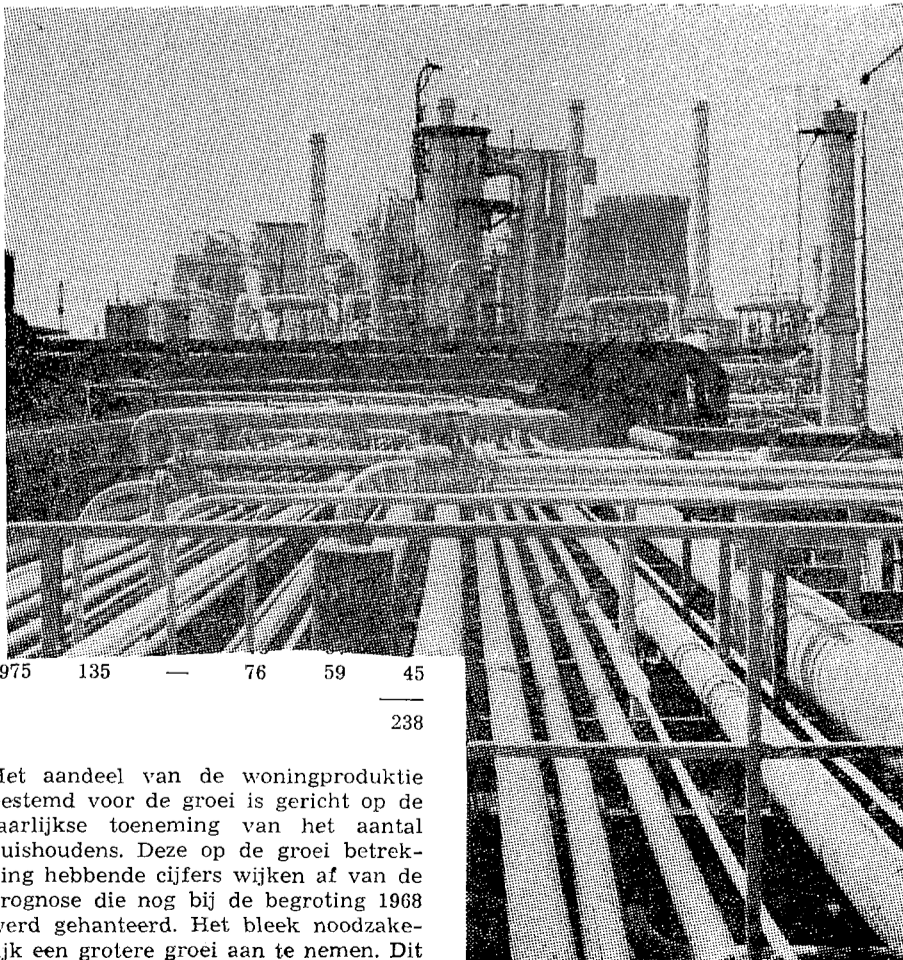
verdiend: een vakverenigingsbestuurder moet de spanning willen. Hij heeft een taak naar „buiten”, tegenover de werkgever, maar hij heeft ook een taak naar „binnen”, tegenover zijn eigen leden. Zijn emancipatietaak vordert, dat de verantwoordelijkheid van de werknemer — vooral ook als lid van de vakbeweging — wordt gestimuleerd.

Drs. W. Top — gedurende drie jaren werkzaam bij de Prof. Teldersstichting en daarna, sinds 1965, bij het N.V.V. — hield een inleiding over het sociologische perspectief van de betrekkingen tussen vakbeweging en werknemers. In ronde woorden heeft hij het opkomende categorialisme positief gewaardeerd. Hij oordeelde het wenselijk, dat groepen en organisaties met name in de sociaal-economische besturing niet uitgaan van een medeverantwoordelijkheid voor de maatschappelijke belangenbehartiging (bestuur), maar zich opstellen uit hoofde van een eigen verantwoordelijkheid voor de groepsmatige belangenvertegenwoordiging.

Top ging uit van drie desiderata, die te interessant zijn om ze niet te citeren:

1. De maatschappelijke orde is er voor de mensen, niet omgekeerd. Deze orde zal de wijze waarop mensen zich groeperen moeten volgen; niet: de mensen moeten zich groeperen op de wijze die door de bestaande orde is voorgeschreven. Daarom mag op het stuk van inspraak en zeggenschap niet gediscrimineerd worden tussen kleine groep en grote organisatie. Dit is in eerste instantie van kracht voor de representativiteitsbeoordeling van vakverenigingen.

Verantwoordelijkheid

1975 135 — 76 59 45

238

Het aandeel van de woningproductie bestemd voor de groei is gericht op de jaarlijkse toeneming van het aantal huishoudens. Deze op de groei betrekking hebbende cijfers wijken af van de prognose die nog bij de begroting 1968 werd gehanteerd. Het bleek noodzakelijk een grotere groei aan te nemen. Dit

2. Het algemeen welzijn van de werknemers is niet uitputtend gediend met een behartiging van die belangen die ze met z'n allen gemeen hebben, d.w.z. de algemene, materiële, uit economische behoeften voortvloeiende belangen. Voor dat algemeen welzijn is het van even grote betekenis dat die belangen die weinigen met elkaar gemeen hebben, d.w.z. de meer immateriële, uit psychische behoeften (bijv. aan kennis, prestige, waardering, solidariteit, eigenwaarde, enz.) voortvloeiende deelbelangen, behartigd worden. Naast de traditionele aandacht voor de primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden zou meer aandacht besteed moeten worden aan de zgn. tertiaire arbeidsvoorwaarden.

3. Het juiste midden tussen de zeggenschapsfunctie en de controlefunctie is gelegen in een vertegenwoordigingsfunctie; dat tussen de behartigingsfunctie en de disciplineringsfunctie in de communicatiefunctie. Vertegenwoordiging betekent hier noch medebestuur (medezeggenschap) noch controle in de zin van een aan alle regels onttrokken, op naakte machtsverhoudingen gegrond correctief antagonisme. Vertegenwoordiging veronderstelt een rechtens opgebouwd institutioneel verband waarin deze vertegenwoordiging in nauw overleg (communicatie) met de achterban de speelruimte van het bestuur bepaalt en de gezagsdragers ter verantwoording kan roepen.

DE TOEKOMST VAN HET N.V.V.

Wat nu te zeggen van deze toekomstvisies? Kloos heeft er in zijn „Ten geleide” op gewezen, dat de verschil-

lende visies en standpunten, die in het boek tot uitdrukking komen, geen beleidsstramien vormen, doch dienen voor discussie en overweging. Toch wordt uit deze referaten wel enigermate duidelijk wat er in de N.V.V.-kring leeft.

Ik zei reeds veel respect te hebben voor de open wijze, waarop het N.V.V. zijn problematiek aan de orde heeft gesteld. Die openheid blijkt uit allerlei: ook „andersdenkenden” waren genodigd ter conferentie; niet alleen N.V.V.-ers traden op als inleider; de referaten werden gepubliceerd. Maar vooral de manier, waarop de problemen werden gesteld en behandeld, vind ik openhartig.

En toch ben ik teleurgesteld. Uit de gehele bundel wordt namelijk duidelijk, dat er van het N.V.V. geen fundamentele voorstellen tot hervorming van onze samenleving zijn te verwachten. Twee elementen domineren: de lust tot het pragmatische en de neiging om vooral niet te veel verantwoordelijkheid te aanvaarden, doch „tegen-speler” te zijn. Wellicht duidelijker gezegd: de kant van de Noordamerikaanse vakbeweging op. Ik kan het geen wenkend perspectief vinden.

Bij De Galan beluistert men nog de gedachte van de verantwoordelijkheid voor de samenleving als geheel en de gedachte, dat economie en welvaart slechts middelen zijn tot het welzijn van de mens. Bij Van Zuthem, die overigens uit een geheel andere gedachtenwereld de problematiek benaderde, is er alle begrip voor de emancipatietaak van de vakbeweging, zij het dat hij die op mijns inziens niet geheel geslaagde wijze wil trachten te realiseren. Maar bij Top blijft er van die verantwoordelijkheid — toch altijd nog kenmerk van de mens — weinig meer over.

Als een fusie van de drie vakverbonden zou betekenen, dat een vakcentrale ontstaat, die het beeld heeft, dat oprijst uit dit boek, zou het er met de hervorming van de samenleving slecht voorstaan.

Het is mijns inziens overigens een beeld, dat ook het N.V.V. niet waardig is. Die toespraken op de eerste mei, waarvan Ter Heide gewaagde, mogen dan wel eens iets overtrokken zijn geweest, zij gaven de socialisch-georganiseerde arbeider méér bezieling dan het pragmatisme, dat uit dit boek te voorschijn komt.

Noch wat de motivatie — of zo men wil het uitgangspunt — betreft noch wat de keuze der middelen aangaat noch ook terzake van de doelstelling bevredigt dit „toekomstperspectief” van de vakbeweging. Ik ben door dit boek zo mogelijk nog meer overtuigd geraakt van de dringende noodzaak tot versterking van de christelijke vakbeweging. Dat vind ik de beweging van de toekomst, althans wanneer zij haar uitgangspunt vast houdt: vernieuwing van mens en samenleving vanuit het evangelie.

VERVOLG VAN PAG. 1

BELANGRIJKE STUKKEN VOOR TWEEDE KAMER

langer zijn dan 1½ tot 2 jaar. De eerste aanbetaling wordt verhoogd van 20 tot 25 percent.

Persoonlijke leningen over de gehele linie vragen een stijging van 12 % per jaar.

3. de investeringsaftrek wordt beperkt. Het fiscale voordeel voor alle ondernemers wordt teruggebracht van 2 x 5 tot 2 x 2½ procent, ook de ondernemers in de stimuleringsgebieden.

Een voordeel voor 's rijksschatkist bovendien van rond 90 miljoen voor 1969.

4. het kabinet is er op uit de voor 1969 geplande uitgaven binnen de raming te houden.

Nieuwe uitgaven zitten er dus niet meer in, noch overschrijding van bestaande uitgaafposten. Het kabinet is van oordeel dat de begroting 1969 niet verder inflatoir mag worden gefinancierd.

Los van dit pakket is er nog de belastingverhoging voor auto's en accijnzen (benzine, olie, dranken en suiker — welke accijnzen dit zal betreffen wordt nog niet gezegd —).

Deze belastingverhoging heeft de bedoeling een deel van de extra N.A.V.O lasten op te vangen en tevens de financiële strop, die ontstond via de verwerping van de huurdersbijdragenwet door de Eerste Kamer.

CONCENTRATIE VAN MACHT

Tenslotte is de heer Aarden (P.P.R.) met de zijnen toch gekomen met een voorstel aan de Kamer tot het houden van een enquête naar concentratie van economische macht. Weliswaar niet in die omvang die door hen was gesuggereerd naar aanleiding van de rede van de N.K.V. voorzitter Mertens: openbaarheid inzake de machtsconcentratie der 200.

BEPERKT

Het voorstel blijft beperkt. Er zou een onderzoek moeten worden ingesteld naar concentraties van economische macht die het gevolg zijn van min of meer omvangrijke fusies in de jaren 1969-1968.

Hierbij dient naar onze overtuiging de opmerking te worden gemaakt dat het huidige kabinet bij de begrotingsbehandeling 1969 heeft meegedeeld dat er maatregelen in voorbereiding zijn om spelregels voor fusies op te stellen en de fusies aan het toezicht van een college te onderwerpen.

Om der wille van de actualiteit, de snelle ontwikkeling en een onderzoek van korte duur (één jaar) acht de heer Aarden het verantwoord het recht van enquête met een zeer beperkt doel toch te hanteren.

Om der wille van het feit dat door openbaarheid belangen zouden kunnen worden geschaad wordt voorgesteld de op te roepen getuigen (die onder ede worden gehoord) in de beslotenheid te horen. Van de vergaderingen van de Kamercommissie staat nog niet vast of deze al dan niet in het openbaar zullen geschieden.

VRAAG

Het reglement van orde van de Kamer schrijft voor dat dit voorstel Aarden in vijf afdelingen van de Kamer wordt onderzocht. Een methode die afwijkt van de normale methode: onderzoek door één vaste of bijzondere commissie. Het is de vraag of het concrete voorstel van de heer Aarden leidt tot het doel dat hij zich voorstelt — nog afgezien van het feit of het enquête-recht (kort gezegd: het horen van getuigen en deskundigen onder ede door de daartoe aangewezen Kamerleden) wel het eigende middel is ten behoeve van dit zeer beperkte doel.

Bij fusies zijn voorts niet alleen Nederlanders betrokken. Als een deel van de bij fusies betrokken partijen en personen niet kan worden gehoord, schaad dit ontegenzeggelijk de waarde van een eventueel getrokken eindconclusie.

DE klacht, dat er maar weinig belangstelling bestaat voor het staatkundige en politieke nieuws, is niet nieuw. Velen kunnen deze belangstelling eenvoudig niet opbrengen; anderen willen dit in beginsel wel, doch zij geven de moed op, omdat zij het op een gegeven moment niet meer begrijpen — het is hun allemaal te ondoorzichtig. Aan deze laatste categorie hebben wij gedacht, bij het samenstellen van dit werk.

Zo beginnen de heren H. J. Emmink en A. Lanting hun woord vooraf in de „Populaire staatkundige encyclopedie”, welke zij hebben samengesteld.

In hun boekje — 216 pagina's — hebben zij getracht een korte verklaring te geven van die termen en begrippen, die op staatkundig en politiek terrein regelmatig aan de orde komen.

Zij hebben niet de pretentie dat zij een wetenschappelijk werk hebben samengesteld; het gaat hun om een eenvoudige handleiding.

Een initiatief, dat waardering verdient. Voor veel mensen is de politiek een doolhof en veel termen zijn abacada-bra; veel gebruiken zijn onbekend. Er is niet spoedig teveel goede voorlichting op dit gebied. Wat dat betreft dus alle hulde. In het boek staat ook veel wetenswaardigs over een groot aantal zaken.

De samenstellers zijn het alfabet langs gegaan en hebben een aantal trefwoorden verzameld, welke zij nader hebben verklaard.

Soms gebeurt dat in enkele zinnen, soms gebruiken zij daarvoor anderhalve pagina. De keuze van de trefwoorden is subjectief geweest, al komen er heel wat gangbare woorden en uitdrukkingen in het boek voor.

GEMIS

Toch mis je al bladerend sommige dingen. Zo wordt bijvoorbeeld geen verklaring gegeven van de woorden staatkunde en politiek. Je zou toch zeggen, dat die in een „Populaire staatkundige encyclopedie” thuishoren.

Over het Ambtenarengerecht wordt gezegd „Orgaan dat is belast met de behandeling van geschillen, die voortvloeien uit de Ambtenarenwet”. Wat de Ambtenarenwet echter globaal inhoudt wordt in het boekje nergens gezegd.

Er zijn meer van dit soort voorbeelden te noemen, over de Comecon bijvoorbeeld wordt praktisch niets medegedeeld, terwijl er wel een heel verhaal over de E.E.G. in staat. Ruim één pagina is gewijd aan de Navo, maar het Pact van Warschau wordt in het boekje niet genoemd.

Over alle politieke partijen wordt in het boekje iets gezegd. Ons inziens hebben de samenstellers de informatie op dit punt iets te summier gehouden. De toonzetting van de verschaft informatie verschilt ook van partij tot partij. Aan de Ridderorden zijn twee pagina's gewijd, maar voor de staatkunde zijn deze orden nu niet zo erg belangrijk. Bovendien wordt er hard gewerkt aan een ander decoratiestelsel.

Het boek was kennelijk in eerste aanleg medio 1967 klaar, want per 31 december 1966 zijn veel gegevens vermeld. Bijvoorbeeld ook wat op die datum bepaalde personen verdienen. Zulke bedragen veranderen echter: honorering Kamerleden, inkomen van de Kroon enz. Daarom kan vermelding van zo'n bedrag, dat toch niet essentieel is, beter achterwege blijven.

Het valt op, dat de politieke jongeren-

organisaties en hun samenwerkingsverband, de Nederlandse politieke Jongeren Contact Raad, niet worden genoemd.

TE SIMPEL

Wie voorlichting geeft over veel voorkomende begrippen kan aan deze bepaald niet voorbijgaan. Want hoe men verder ook over de activiteiten van politieke jongerenorganisaties mag denken, niet ontkend kan worden, dat zij nogal eens in het nieuws zijn en een rol spelen.

De spijtstemmers komen in het boek niet voor. Wij hebben nog naarstig naar hen gespeurd onder het trefwoord „partijvernieuwing”, maar het mocht niet baten. Trouwens het waarom van partijvernieuwing komt ook niet uit de

verf. De gehele gang van zaken rond het thema partijvernieuwing wordt ons inziens te simpel behandeld. Zo wordt er bijvoorbeeld gesproken over „Nieuw Links” en „Tien over Rood”, die beide groeperingen binnen de P.v.d.A. zouden zijn.

Al deze kritische kanttekeningen wis- sen niet uit, dat velen deze uitgave met plezier ter hand zullen nemen, omdat het tal van zaken kan verduidelijken. De „Populaire staatkundige encyclopedie” werd uitgegeven door J. H. Kok N.V. De prijs bedraagt f 8,75. Wij wensen samenstellers en uitgever graag een tweede druk toe. Dan kan nog eens kritisch worden gezien wat in de eerste druk werd afgedrukt. Een trefwoordenregister achterin zou het gebruik vergemakkelijken.

WIJ ONTVINGEN

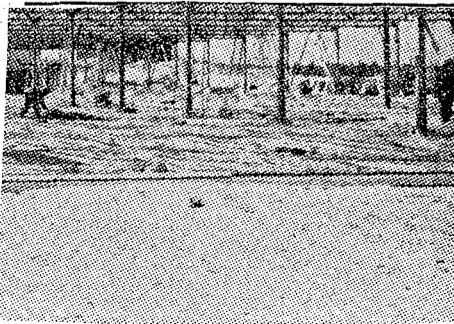
„Ik koos Jezus Christus”. Het boekje draagt als ondertitel „het getuigenis van een Vietnamees” en is geschreven door Tran Thugen. In 59 pagina's vertelt deze Vietnamees zijn levensverhaal. Hij had een hekel aan elke godsdienst en haatte het Christendom in Vietnam, omdat het de godsdienst van het Franse koloniale bewind was. Verder verhaalt hij hoe hij later opnieuw door het Christendom werd geboeid en hoe hij tot bekering kwam. Het boekje bevat enige informatie over het boeddhisme en de islam, maar het is vooral een persoonlijk getuigenis.

T. Wever te Franeker gaf het boekje uit.

„Liefde, sex, geluk”, geschreven door Evelyn Millis Duvall verscheen aanvankelijk in de V.S. Het boek — 189 pagina's, prijs f 6,90 — werd voor Nederland vertaald en bewerkt door dr. J. Rinsema.

Het boek beoogt een vraagbaak voor tieners te zijn. Naar onze mening is het uitstekend geschikt voor de jongere tieners. Over een groot aantal tienervragen bevat het boekje veel — summier — informatie. Het boek bevat vier delen nl. „Wat is liefde?”, „Het seksuele leven van de mens”, „De omgang van jongens en meisjes met elkaar” en „verliefd, verloofd en dan...?”

Zoals gezegd geeft ieder deel van het boek in eenvoudige en duidelijke taal informatie waar iedere tiener plezier van kan hebben. Om die reden wensen wij de uitgave dan ook graag in vele handen. De uitgeverijen Helmond en Kok verzorgden deze uitgave.

Ziekfondsen en Ambtenarenziektekostenverzekeringen door dr. C. J. Jonkman. Het boek — 133 pagina's — verscheen in de serie „Verzekeringsgeneeskunde” bij Van Gorcum te Assen. De prijs bedraagt f 15.

De schrijver heeft een onderzoek ingesteld naar het pro en contra van het eigen risico in de verzekering tegen ziektekosten. Het boek bevat hierover veel interessante gegevens. Het is een wetenschappelijk werk en — mede gezien de materie — in deze vorm voor de leek (te) moeilijk.

Firma Jan de Mik

Hardinxveld - Giessendam

AANNEMERS VAN
OEVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUSHANDEL

Telef. 01846 - 2156 - 2484
Hardinxveld - Giessendam

Nieuwe zaden Oude prijs

Postorders 10 % korting

Vraag prijscourant:

„FRISIA”

ZAADTEELT - ANDIJK

Bronchiletten

Hoestdrank in tabletvorm. f 1.-

e. dat alle algemeen geldende orderegels en tuchtmaatregelen in een schriftelijk reglement worden opgenomen, welk reglement slechts na overleg met vakbonden en ondernemingsraad tot stand kan komen;

f. dat détournement de pouvoir en willekeur wettelijke toetsingsnormen voor de gezagsuitoefening worden.

Professor Koopmans handelde over vakverenigingsvrijheid en -gebonden-

ONDER nevenstaande titel werd door de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, ir. W. F. Schut, naar aanleiding van een daarover gestelde vraag bij de behandeling van de begroting 1968, een nota aan de Tweede Kamer aangeboden.*)

De achtergrond van deze nota wordt gevormd door de omstandigheid dat het einde van de kwantitatieve woningnood in zicht komt. Volgens de door de minister verstrekte gegevens zal dit in 1974 het geval zijn. In verscheidene streken van het land is deze trouwens reeds goeddeels opgeheven.

De huidige nieuwbouwcapaciteit is in ons land relatief groot. Mede in het belang van de werkgelegenheid in deze bedrijfstak is het daarom gewenst tijdig plannen te maken de activiteiten van het bouwbedrijf in toenemende mate te richten op de vervanging van krotten, woningverbetering, sanering en reconstructie van stads- en dorpskernen. Op deze terreinen is nog heel wat werk te verzetten in het belang van een goede volkshuisvesting. In de eerste plaats is het nodig een goed inzicht te hebben in de omvang en samenstelling van onze woningvoorraad.

In hoofdstuk 2 worden hierover uitvoerige gegevens verschaft. Hieruit blijkt dat na 1946 in ons land rond 1.600.000 woningen zijn gebouwd. Per 1 januari 1968 bedroeg de totale woningvoorraad 3.500.000 woningen. Het aantal is op de volgende wijze te verdelen:

krotwoningen	375.000
verbeterbare slechte woningen	250.000
incourante woningen	50.000
overige woningen	1.225.000
	<u>1.900.000</u>

Krotten

Mede op grond van de leeftijdsopbouw van de woningen kan worden gesteld, dat het aantal krotten per jaar met ca. 20.000 toeneemt. In de toekomst zal dit zeker stijgen tot 25.000. De laatste jaren verminderde het aantal krotten met ca. 10.000 woningen. Dit betekent dat momenteel het aantal krotten met ca. 10.000 stuks per jaar aangroeit.

In de komende jaren zal de woningproductie in steeds sterkere mate op de vervanging van deze krotten moeten worden gericht.

De nota geeft hiervoor wel schema's. In het eerste schema wordt een planning gegeven, waarbij aangenomen wordt, dat de woningproductie op het de laatste jaren bereikte aantal van 125.000 woningen blijft staan. In het tweede schema wordt aangenomen, dat vanaf 1971 de woningproductie jaarlijks met 2.000 stuks toeneemt.

De twee schema's zien er nu als volgt uit:

DE TOEKOMST VAN HET OUDE WONING BESTAND

DOOR G. J. H. GRIFFIOEN

Schema 1 (bestemming woningproductie in duizendtallen)

jaar	productie	inhaal kwantitatief woningtekort	groei	vervanging	waarvan krotten
1968	125	30	76	19	13
1969	125	24	79	22	16
1970	125	18	81	26	19
1971	125	12	82	31	24
1972	125	5	81	39	31
1973	125	4	79	42	35
1974	125	—	76	49	40
1975	125	—	76	49	40
					<u>218</u>

Schema 2 (bestemming woningproductie in duizendtallen)

jaar	productie	inhaal kwantitatief woningtekort	groei	vervanging	waarvan krotten
1968	125	30	76	19	13
1969	125	24	79	22	16
1970	125	18	81	26	19
1971	127	12	82	33	26
1972	129	5	81	43	34
1973	131	4	79	48	40
1974	133	—	76	57	45
1975	135	—	76	59	45
					<u>238</u>

Het aandeel van de woningproductie bestemd voor de groei is gericht op de jaarlijkse toeneming van het aantal huishoudens. Deze op de groei betrekking hebbende cijfers wijken af van de prognose die nog bij de begroting 1968 werd gehanteerd. Het bleek noodzakelijk een grotere groei aan te nemen. Dit

hangt samen met het feit, dat het aantal huwelijken sterker is toegenomen, dan enige jaren geleden werd verwacht.

Vervanging

Desondanks zal voor de vervanging, zoals uit het overzicht blijkt, steeds meer ruimte beschikbaar komen. Hieronder vallen de vervanging van woningen, die door verkrotting onbruikbaar zijn geworden en van woningen die om diverse redenen aan de woningvoorraad worden onttrokken zoals saneringen en reconstructies van stads- en dorpskernen, wegeaanleg, ruilverkaveling, brand e.d.

Onder het kwantitatief woningtekort tenslotte wordt verstaan het aantal ongewenste samenwoningen en het aantal bewoonde onaanvaardbare woonverblijven. Dit kwantitatief woningtekort zal dus volgens deze opstelling in 1973 verdwijnen.

Hierbij kan nog worden opgemerkt dat een deel van de huishoudens en alleenstaanden die zijn gaan inwonen als gevolg van de woningnood toch tevreden is met de huidige huisvesting en voorspeld niet uitziet naar een zelfstandige woning. Dit wijst er op dat van deze

groep een aantal slechts zeer geleidelijk een andere woning zal gaan betrekken. Vandaar dat het gerechtvaardigd is het laatste stuk kwantitatief tekort in een wat langzamer tempo te laten verdwijnen.

Welke van de twee schema's zal worden gerealiseerd is op dit moment nog niet te zeggen. Dit hangt van een aantal factoren af, waaronder uiteraard ook de beschikbare financiële mogelijkheden.

In dit verband is het ook interessant kennis te nemen van de cijfers die het rapport geeft omtrent het procentuele aandeel van het bruto nationaal product dat Nederland besteedt aan de woningbouw, in vergelijking met enkele andere Europese landen.

Dit overzicht luidt als volgt:

	woningen	tot.bouwwerken (incl. civiel-techn. werken)
Duitsland	5,5%	13,6%
Frankrijk	6,3%	13,0%
Italië	6,2%	11,8%
Nederland	5,2%	14,3%
België	5,4%	12,9%

De relatief lage cijfers voor Nederland moeten in hoofdzaak worden toegeschreven aan goedkopere woningen en lagere bouwkosten.

Daarbij moet worden bedacht, dat voor ons land de investeringen in andere bouwwerken relatief hoog zijn.

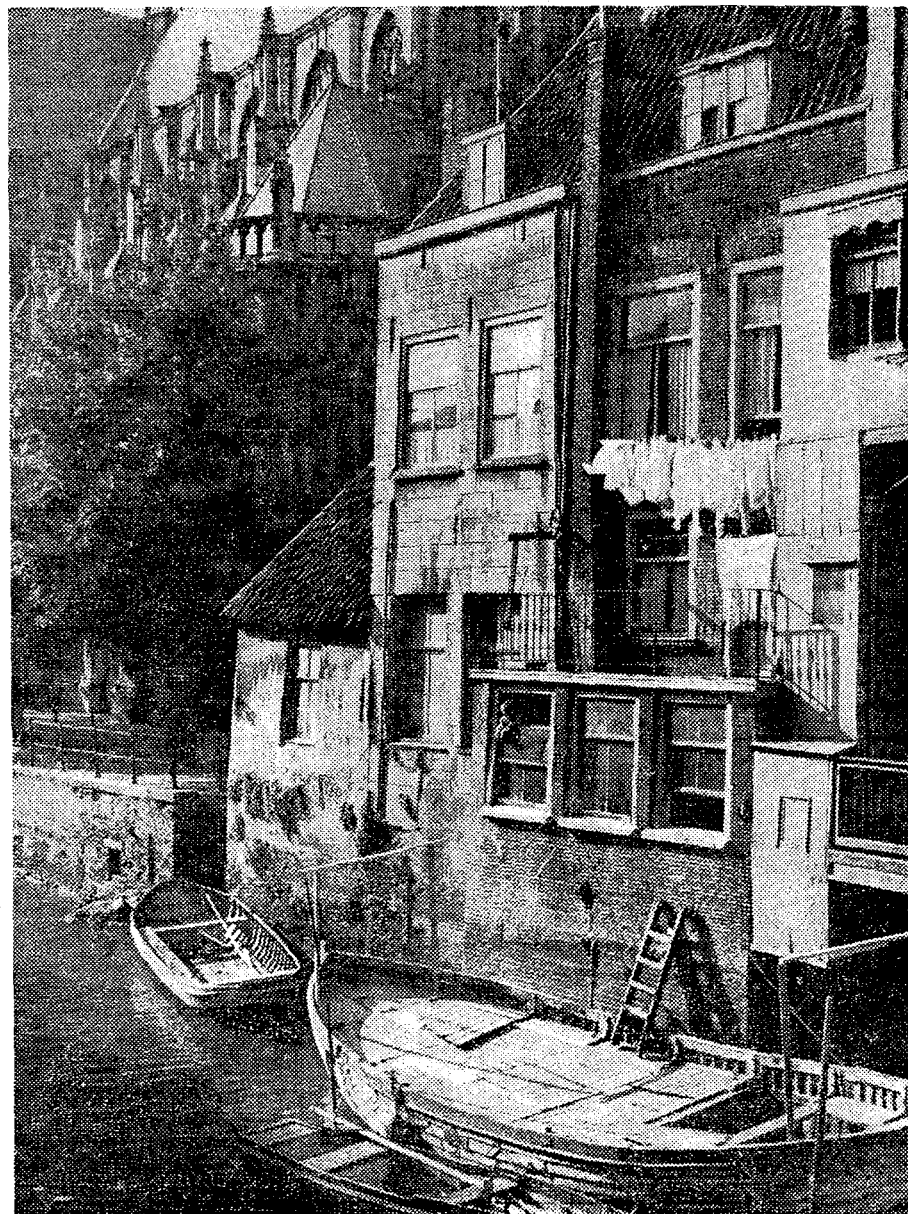
Indien men nu voorts uitgaat van een door het Centraal Planbureau tot en met 1971 verwachte stijging van het bruto nationaal product met 5% per jaar en een gemiddelde kwaliteitsverbetering van de woningproductie met 1% per jaar, dan kan de investering in woningen in procenten van het bruto nationaal product volgens schema 1 en 2 op de volgende wijze worden weergegeven:

	Schema 1	Schema 2
1967	5,6	5,6
1968	5,4	5,4
1969	5,2	5,2
1970	5,0	5,0
1971	4,8	4,9

Deze daling houdt in, dat er in principe ruimte ontstaat voor uitbreiding van andere activiteiten, waarvan de invloed in vorenstaande cijfers nog niet is verwerkt nl.: woningverbetering, sanering en reconstructie.

Hieraan willen wij in een tweede artikel aandacht besteden, alsmede aan de maatregelen die nodig zijn om de voorgenomen krotopruijing ook metterdaad op de voorgenomen wijze tot stand te brengen.

*) Verkrijgbaar bij de Staatsuitgeverij te 's-Gravenhage.

GELDERLAND

CONVECTOREN

voor KOLEN, OLIE en GAS **FIRMA**
zowel voor WOONKAMERS als **T. VIETS**
voor KANTOREN, ZALEN etc.
Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur
Elektrische apparaten - Verlichting

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

MAGAZIJN „HET ANKER”

HOOFDSTRAAT 94-96 - VEENENDAAL

ZEER VOORDELIGE AANBIEDING IN
TERLENKA VALLEN EN GORDIJNEN
SPECIALITEIT IN NYLONKOUSSEN

N.V. AANNEMINGSBEDRIJF
v/h W. NIEBOER EN ZOON

AANNEMERSBEDRIJF

van BURGERLIJKE en UTILITEITSBOUW
GORTSTPAAT 29, VEENENDAAL, TEL. 08385 - 12720

Aannemersbedrijf

G. Mulder Pzn. n.v.

NIEUWBOUW - VERBOUW
SLOOPWERKEN

APELDOORN - Brinklaan 200 - 200 a - Tel. 11928

Firma B. D. Brüggemann
STUCADOORSBEDRIJF

STATIONSSTRAAT 19 - APELDOORN
Telefoon 17353 en 21401

ROTTERDAM

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf
A. SLUYTER & ZONEN

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaartsbocht 246 - Telefoon 77550

Official PEUGEOT-DEALER

voor ROTTERDAM - ZUID en de eilanden
IJSSELMONDE en VOORNE - PUTTEN

KOLEN EN OLIE

VOOR HUISBRAND EN INDUSTRIE

A. VAN WEELDEN'S KOLENHANDEL

Straatweg 55 - ROTTERDAM - Telefoon 180240
Filiaal Dorpsweg 70 - Rotterdam-Zuid - Tel. 276208

Firma M. J. Verlinde

Landbouwmachines-Tractoren-Bulldozers

Kantoor: Polderstraat B 166 B - Zaandam
Telefoon 01153 - 227 - 429

HET BEELD
DER VADEREN

DE OPERA

HET kabinet Ruys de Beerenbrouck was het eerste, dat een minister van Onderwijs in zijn midden had. Het was dr. J. Th. de Visser.

Het is zijn grote verdienste geweest, dat hij de nieuwe wet op het lager onderwijs, die de financiële gelijkstelling bracht, tot stand heeft weten te brengen.

Op de begroting voor het jaar 1919 had dr. De Visser ook een subsidie geplaatst voor de Nederlandse Opera. Een subsidie van 10.000 gulden.

Maar tegen deze post kwam Duymaer van Twist in verzet en het werd een donderrede tegen de vrijzinnigheid. Want de minister had de post toegelicht met de verklaring, dat de opera zonder zulk een staats-subsidie niet zou kunnen bestaan.

Zonder die tienduizend gulden geen bestaansmogelijkheid?, zo deed de heer Duymaer van Twist verwonderd en verbaasd.

Dat betekent dus, dat de vrijzinnigheid, voor wie zulke zaken bestemd zijn, die daar haar culturele bevrediging vindt, zo'n bedrag er niet voor over heeft. Wanneer degenen, die zo graag naar de opera gaan, deze tienduizend gulden niet op tafel kunnen leggen uit de particuliere beurzen, dan moeten ze zich schamen.

En toen is Duymaer aan het opsommen gegaan. De Uniecollecte voor de school met de bijbel brengt tegenwoordig 1 3/4 ton per jaar op. De rechtzinnigen zorgen er voor, dat er gestichten zijn voor lijdenden, dat er verzorgingstehuizen zijn voor ouden van dagen, dat er allerlei instellingen van liefdadigheid

zijn, die geheel uit vrijwillige bijdragen worden onderhouden.

Als het hart er bij is, dan komt het geld er ook. Maar dez: mensen van het operapubliek hebben er jaarlijks niet een paar gulden extra voor over en moeten door de staat worden geholpen. Ik stel voor, de post te schrappen.

Het bleek al gauw, dat deze post gevaar liep, geschrapt te worden.

En toen er gestemd zou worden, had de linkerzijde, die slecht was opgekomen, de neuzen geteld. Zij wist de beslissing uit te stellen, door in meerderheid haastig naar de koffiekamer te verdwijnen, zodat bij de stemming zou blijken, dat het quorum niet meer aanwezig was. En dat lukte, bij de stemming waren nog maar 45 leden in de zaal, 35 voor het amendement en tien tegen. Telkens, als een liberaal of socialistisch lid werd opgelezen van de presentielijst en het lid afwezig bleek riep de heer Beumer met nadruk: weggelopen!

De volgende dag moest er weer worden gestemd, en zowel de voor- als de tegenstanders van het amendement hadden zoveel mogelijk leden opgetrommeld. Er werd weer gestemd, en het amendement van Duymaer van Twist werd aangenomen met 42 tegen 40 stemmen. De rechterzijde stemde voor, behalve de heren Lohman en Bakker van de C.H.U.

Mr. dr. Schokking van de C.H.U. had de minister vooraf ernstig gewaarschuwd. De minister moest toch weten, dat het toneel meestal stukken brengt, die zich keren het geloof of de christelijke zede. Lohman had voorgepleit onder beding dat er een effectieve censuur zou zijn, zodat zulke stukken als de heer Schokking signaleerde, zouden worden geweerd. Antirevolutionairen en rooms-katholieken waren unaniem tegen subsidie aan het toneel.

OUDE EN
NIEUWE CITATEN

WEKKEND PERSPECTIEF

„De Gids” heeft in de rubriek „sociale snippers” zo als gewoonlijk weer een pikant verhaal. Via een verhaal over iemands welgevormde vrouw, zwangere verpleegsters e.d. komen we terecht bij de menselijke waardigheid. De schrijver constateert, dat wij in onze laboratoria druk bezig zijn te zoeken naar middelen om ideale mensen te maken:

„Met padden kan het al. In een laboratorium in Oxford is een jong padje gekweekt, dat in alle opzichten precies gelijk is aan vader pad. Elke invloed van moeders kant is geheel uitgeschakeld door een ingreep in de eicellen van moeder pad. Het jonge padje erft alleen alle eigenschappen van vader pad en wordt dus een volslagen duplicaat van pa.

Maar als je een pad één keer precies kunt namaken kun je dat ook tien keer doen, of honderd keer, je kunt dan ook duizend precies eendere padden kweken. En zo lang dat nog met padden gebeurt, zal vermoedelijk niemand daarvan ondersteboven raken. Maar met mensen kan het blijkbaar ook.

Eens kan dus de dag komen, dat het niet meer om duizend precies eendere padden, maar om duizend precies eendere menere Janssen gaat. Allemaal volslagen duplicaten — een massa-artikel van standaardkwaliteit, leverbaar volgens een vast recept. Voor welk doel dan ook.

„Kronkel” heeft er in „Het Parool” wat over door-gedacht, de toekomst in. Hij ziet daar een fabrieks-directeur, die bij de personeelschef over zijn lastige arbeiders klaagt en hem vraagt wie nu de rustigste van alle vierhonderd werknemers is. Dat blijkt ene Koos Janssen te zijn: een goeierd, die over zich heen laat lopen. Een prima vakman, die zonder mopperen een loonsverlaging slikt, die niet wil staken en zelfs geen behoefte aan vakantie heeft.

„Laat dan maar vierhonderd duplicaten van Koos Janssen maken”, zegt Kronkels directeur. „Dan heeft m'n zoon het niet zo moeilijk, als hij later de zaak overneemt.”

Grote onzin natuurlijk. Maar bent u er nu wel helemaal zeker van dat zoiets nooit zal gebeuren — als het eenmaal kan?

Zo kun je ook denken aan „de ideale 200 van Mertens”; aan de ideale 150 parlementariërs, met 75 extra exemplaren voor het geval de Eerste Kamer weer eens moeilijkheden maakt.

Onzin? Toch eens in je gedachten houden!

AUTO

„Het Parool” bracht in een grote kop het nieuws „De vrouw achter het stuur bestaat niet” en in het verhaal verderop de mededeling „De man op de stoep” evenmin.

Wij citeren hoofdinspecteur J. F. Barten:

„Gemiddeld zitten er vier maal zoveel mannen als vrouwen achter het stuur, maar mannen zijn tien keer meer bij verkeersongevallen betrokken. Bij vrouwen liggen de verkeersovertradingen 1 op 200, bij mannen 6 op 10”.

Waar blijven de mannen? De vrouwen zijn de mannetjesputters!

GEOORTEN

Via het Brabants Dagblad citeren wij dr. Tj. de Bruinè, die in Gezondheidszorg, het maandblad van het Groene Kruis o.a. schreef:

„De bevallingen zijn niet gelijkmatig over alle weken van het jaar verdeeld. Negen maanden na de bouwvakvakantie hebben we bijvoorbeeld een „top-score”.

Zoiets krijg je, wanneer er steeds op hogere productie wordt aangedrongen in de bouwwereld. Of komt het vanwege de hoge rijkssubsidie?

CONTINU

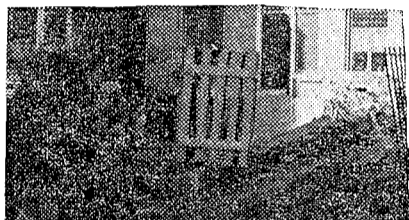
Nog een citaat van dr. Tj. de Bruinè:

„Baringsweeën beperken zich niet tot de normale vijfdaagse werkweek en daarvan speciaal de zogenaamde kantooruren. De verloskunde vertoont alle kenmerken van een continubedrijf. Eigenlijk nog meer dan de Nederlandse Spoorwegen of Hoogovens, want de frequentie van het weeënbegin heeft een 24-uurs-ritme. Talloze onderzoekers hebben dat aangetoond en eigen statistisch onderzoek heeft uit-gewezen, dat de frequentie van het weeënbegin na 's middags vier uur duidelijk toeneemt om omstreeks twee uur 's nachts een maximum te bereiken. Van zes uur 's morgens af vermindert de frequentie sterk. Het laagtepunt tussen 12 en 14 uur, bedraagt minder dan de helft van het maximum”.

Het is duidelijk: hierbij vergeleken is de politiek niets.

De politici mogen het zich voor gezegd houden.

NAAR EEN RECHTVAARDIGER INKOMENS- EN VERMOGENSVERDELING?

In een nogal opzienbarende rede, uitgesproken ter gelegenheid van de achtentwintigste diëns natalis der Vrije Universiteit op maandag 21 oktober 1968, heeft de hoogleraar in de faculteit der Economische Wetenschappen prof. dr. F. L. van Muiswinkel onder de titel „Loon, winst en vermogen” een onderwerp aan de orde gesteld.

behoeven om verval te voorkomen. Dan zijn er nog de zeer vele huizen waar het woongerief verbeterd moet worden. Op pagina 11 schrijft de heer G. J. H. Griffioen een slotartikel over de toekomst van het oude woningbestand.

tekening, dat ik mij als niet-economist moet beperken tot de meer algemene, gedeeltelijk ook juridische aspecten van het vraagstuk.

Over de economische kant alleen dit. Van Muiswinkel stelt zich tamelijk kritisch op tegenover niet voldoende gemotiveerde uitlatingen van hen die met een beroep op gerechtigheid en naastenliefde pleiten voor een rechtvaardiger inkomens- en vermogensverdeling. Als eerste voorbeeld van zulk een uitlating noemt hij conclusie 7 van de Studiedieconferentie van april '67 der Christelijke vakbeweging, waarin o.m. wordt gewezen op de onrechtvaardigheid dat aan de top ongeveer een tiende deel van de inkomensstrekken een derde deel van het nationale inkomen geniet, ter-
het rumoer op het terrein van de sociale wetgeving, enkele beslissingen van de Kroon in beroepszaken, over uitkeringen in de sociale sector.

gens welke een systeem van procentuele loonronden de rijken steeds rijker en de armen steeds armer heeft gemaakt. Van Muiswinkel wijst hiertegenover op de progressie in de inkomensbelasting, waardoor eerder het tegendeel waar zou kunnen zijn en waardoor in ieder geval in 1962 35% van inkomensstrekken aan de voet slechts 3,6% van de totale inkomstenbelasting betaalden en 12% van de inkomensstrekken aan de top niet minder dan 65,4%.

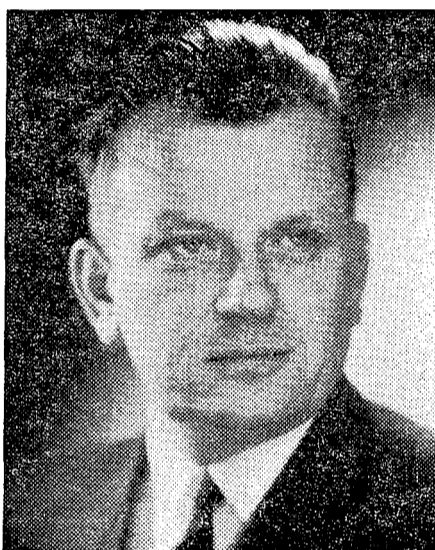
Ook overigens tracht hij met tal van cijfers aan te tonen, dat het er met de inkomens- en vermogensverdeling en vooral met de ontwikkeling daarvan in de laatste jaren nog niet zo slecht voorstaat als sommigen doen voorkomen. Het werknemersaandeel is van 1960 tot 1966 gestegen van 68,4 tot 74,5% van het nationale inkomen, waartegenover het aandeel van de inkomens van zelfstandigen en van de kapitaalopbrengsten daalde tot 25,5%. En wat de vermogensverdeling betreft, in 1939 bezaten 55.000 personen aan de top ongeveer 45% van het nationale vermogen en in 1963 was dit percentage gedaald tot 15%. Ik laat deze cijfers nu maar voor wat zij zijn, al meen ik wel dat zij ongetwijfeld de nodige aandacht moeten krijgen, wil van een verantwoord oordeelsvorming sprake zijn. Dit is te meer nodig, omdat ook in het Interim-rapport van de Groep van Achtien van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. wordt uitgesproken, dat de inkomens- en vermogensverhoudingen in ons land ook thans nog vatbaar zijn voor ernstige kritiek. Hoewel Van Muiswinkel allerminst wil zeggen, dat geen verdere verbeteringen mogelijk en wenselijk zijn, waarschuwt hij toch voor de economische consequenties van een te snelle loonkostenstijging e.d.

Waar het mij nu echter meer om gaat

SOCIALE ZAKEN

De Tweede Kamer behandelde de begroting van sociale zaken. Op pagina 9 een verslag.

schatters van het nationale vermogen en aan de leveranciers van grondstoffen in de ontwikkelingslanden, omdat ook deze personen bijdragen tot de winst- en vermogensvorming. Ik meen dat hier toch wel zeer ongelijke categorieën op één lijn worden gesteld. De kapitaal-

DOOR PROF. MR. P. DE HAAN

Hoogleraar in het burgerlijk en agrarisch recht aan de T.H. te Delft.

verschaffers vallen al direct uit, omdat zij nu eenmaal een vrije keus hebben tussen het nemen van aandelen (met recht op winst) en het nemen van obligaties (zonder recht op winst). Dat de leveranciers in de ontwikkelingslanden het volle pond moeten hebben voor hun grondstoffen is eveneens duidelijk, maar daartoe zijn winst- en vermogensaanwasdeling geen geschikte instrumenten. Daarentegen staan de werknemers tot de onderneming in zo'n bijzondere relatie, dat een aan hen toe te kennen aandeel in winst en vermogensaanwas mij wel degelijk ook principieel gerechtvaardigd voorkomt. Prof. Van Muiswinkel antwoordt en inspraak.

Dit ter inleiding. Ik wil hier iets over de partij schrijven. Er komen n.l. van tijd tot tijd brieven van mensen, die men bezorgd maken over allerlei publieke berichten. „We weten niet meer wat we aan toe zijn”. Men zou de discussie willen kanaliseren. Men zou willen, hij alles kon verlopen langs „de organische weg”. De primaire rechtvaardigingsgrond is voor de toekenning van een recht.

Op het gebied van recht en gerechtigheid heeft men meer met finale dan met causale verbanden te maken, d.w.z. meer met de relaties tussen doeleinden en middelen dan met de relaties tussen oorzaken en gevolgen. De rechtswetenschap is dan ook geen causale, doch een normatieve wetenschap. Welnu, winst en vermogensaanwas zijn doeleinden, die met bepaalde middelen worden nagestreefd. Naast kapitaal en leiding, die beide vaak al in de winst delen, behoort ook de factor arbeid tot deze middelen en ik meen, dat dit finale verband tussen arbeid en winst op zichzelf reeds een voldoende rechtsgrond voor 'n werknemersaandeel in de uit te keren winst vormt. Met de vermogensaanwas ligt het weliswaar in zoverre anders, dat deze in de onderneming blijft, zodat ook de aandeelhouders en de leidinggevende personen daarvan geen deel ontvangen. Maar toch kan een toekenning van aandelen in deze aanwas aan alle drie categorieën binnen zekere beperkingen gerechtvaardigd zijn. Binnen zekere beperkingen, want ik ben wel van mening dat het streven naar winst- en vermogensaanwasdeling van de werknemers zijn grenzen moet vinden in de redelijke belangen van de aandeelhouders en van de onderneming zelf.

Hoe dit alles zij, in ieder geval beveel ik de besproken rede gaarne ter lezing aan. Zij is uitgegeven door de N.V. Noord Hollandse Uitgeversmaatschappij te Amsterdam, 1968.

Schrijf 'es iemand
Bel 'es iemand
Bezoek 'es iemand
Praat 'es met iemand

...u weet zelf wel
wie eenzaam is in
uw omgeving

PUBLIKATIE AANGEBODEN DOOR
DIT BLAD IN SAMENWERKING MET DE
STICHTING IDEËLE RECLAME

HOÛFDPIJN POEDERS
KIESPIJN POEDERS
HOEST POEDERS
GRIEP POEDERS
werken verrassend

Voor Baby BABYDERM
POEDER - CREME - OLIE - ZEEP

WERF EEN LID VOOR DE PARTIJ

WIJ ONTVINGEN

Actie-comité voor de Verenigde Staten van Europa Staten 1955-1967, bevat de teksten van gemeenschappelijke verklaringen, resoluties en mededelingen aan de pers van het Actie-Comité voor de Verenigde Staten van Europa. Dit boek op normaal formaat, omvat 125 pagina's, de prijs bedraagt f 21. De staatsuitgeverij gaf het boek uit.

Het voorwoord is van de voorzitter en initiatiefnemer van het Actie Comité, ook wel Comité-Monnet genoemd. Onder de laatste naam zullen velen het waarschijnlijk wel eens in de pers zijn tegengekomen.

Hij herinnert aan de conferentie in Messina (1955) waar voorstellen werden besproken die later zouden leiden tot de oprichting van de Gemeenschappelijke Markt en Euratom. De regeringen dienden voor de onderhandelingen over voldoende steun te beschikken.

„Daarom, aldus Monnet, hebben op dit kritieke moment in de opbouw van Europa de christen-democratische, liberale en socialistische partijen, evenals de vrije en christelijke vakverenigingen van België, Duitsland, Frankrijk, Italië, Luxemburg en Nederland hun ondersteuning voor deze plannen duidelijk tot uitdrukking gebracht door samen het Actie-Comité voor de Verenigde Staten van Europa te vormen. Het actiecomité zou er zorg voor dragen, dat de organisaties die lid zijn van het Comité eensgezind optreden teneinde door concrete vorderingen te komen tot de Verenigde Staten van Europa”.

Het boek bevat nog een „Voorwoord”, speciaal voor de Nederlandse uitgave van mr. C. P. M. Romme. Blijkbaar is het boek in alle zes landen tegelijk uitgegeven en overal voorzien van een „nationaal voorwoord”. Het „Ten Geleide” is van mr. J. A. W. Burger.

In dit boekje dus een voorbeeld van vruchtbare rooms-rode samenwerking, welke in het verleden wel meer voorkwam.

Het zou te ver voeren uit de 17 resoluties, verklaringen en medelingen te gaan citeren. Uit deze documenten spreekt spreekt de duidelijke wil een Verenigd Europa tot stand te brengen. Tal van aspecten worden ook besproken: economische en politieke samenwerking, de verhouding Oost-West, hulp aan ontwikkelingslanden enz. Het is jammer, dat deze uitgave voor velen te duur zal zijn. De prijs nodigt in ieder geval niet tot kopen. Maar wie weet, misschien verschijnt er nog eens een goedkope uitgave.

Uit de lijst van leden van het Actie Comité blijkt o.a. dat voor de A.R.P. bij dit werk betrokken zijn (geweest) dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot, mr. B. W. Biesheuvel, dr. W. P. Berghuis,

WIJ KOMEN BIJEEEN

Op zaterdag 15 februari a.s. belegt de Statencentrale Hoogeveen een vergadering in het Herman Bavinekhuis te Hoogeveen. Spreker: de heer E. J. Blokzijl, wethouder van Hoogeveen en lid van Prov. St. van Drente. Verder bestuursverkiezing en jaarverslagen.

Aanvang: 13.30 uur.

DE WEEK ROND

13 januari Jaar in, jaar uit zouden verschillende personen merkwaardige vliegende schotels hebben gezien in het luchtruim. Sommigen hebben daarmee zelfs landingen zien uitvoeren. Een onafhankelijk geleerde heeft na grondig onderzoek — 2 miljoen gulden aan onkosten — geconcludeerd dat er geen ruimteschepen bestaan, die afkomstig zijn van de een of andere beschaving op andere hemellichamen. Wij hebben nu eindelijk rust — overigens wel jammer voor de kranten!

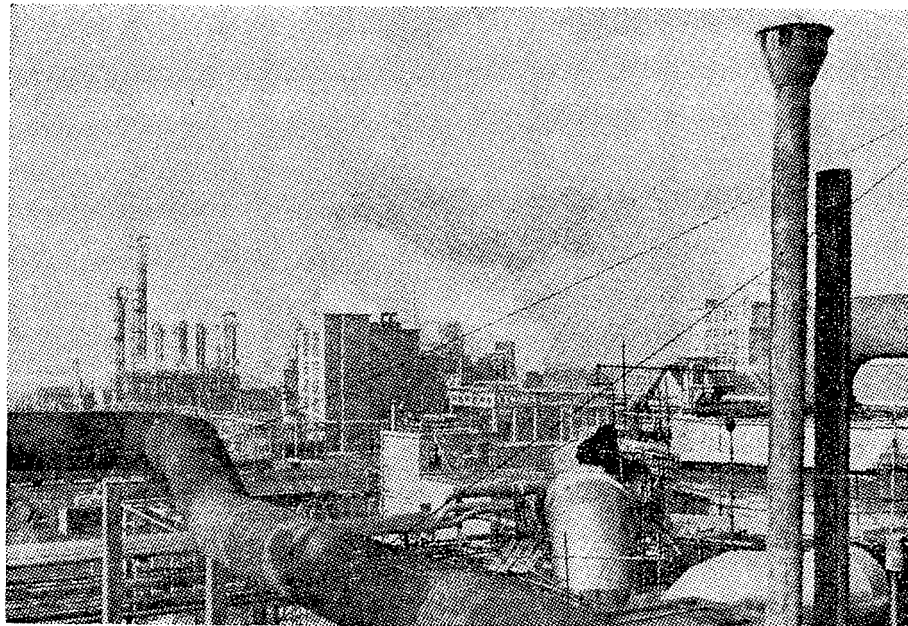
14 januari Voetballen is een sport; betaald voetbal ook, zeggen de liefhebbers. De voetbalclubs hebben er graag veel geld voor over. De Zwolse Boys — internationaal nog nooit ontdekt — hebben nu een Joegoslaaf aangekocht — de heer Osim. Zes ton voor twee en half jaar. Niet zo veel, zeggen deskundigen. Maar ja, wat wil je: Osim heeft per saldo pas geleden een zware knieoperatie ondergaan.

15 januari De P.S.P'er, senator Boetes, treedt af als lid van de Eerste Kamer. Deze zachte jonge man voelde zich daar kennelijk niet op z'n gemak bij de moeilijke vraagstukken, die daar aan de orde komen. Hij zoekt het nu in buiten-parlementaire acties. Dan kom je nog vaker in de krant zal hij wel gedacht hebben. En je behoeft er minder voor te doen. Opvallen is ook een kunst tegenwoordig.

16 januari Loslopende honden worden in veel steden niet toegelaten. Zij moeten „aangelijnd” zijn. Vanwege de verkeersongevallen, die zij veroorzaken. Het resultaat is er inderdaad naar: het aantal verkeersongevallen neemt af. Maar een ander kwaad steekt nu de kop op: de vervuiling op de trottoirs neemt duidelijk toe. Wat is regeren toch een moeilijke zaak — nooit af!

17 januari Nixon, president van Amerika, wordt ingehuldigd. Met plechtigheden en feestelijkheden. Kosten dezes een bedrag van twee en een half miljoen dollar, voor een periode van vier jaar. En dan nog maar volhouden dat een president zo goedkoop is en daarom de voorkeur verdient. Ons niet gezien!

18 januari Fabrieksafval en uitlaatgassen zijn de dreigingen die de noodzakelijke industrialisatie begeleiden. Dat dacht u! Maar er is meer: de enorme

uitbreiding in de elektrische industrie veroorzaakt warm afvalwater. En dat is de oorzaak dat rivieren en meren en kustgebieden te warm worden. Straks komt er negenmaal zoveel warmte vrij dan op dit ogenblik. Waar moet dat heen — waar zal de grens zijn?

UID Eens kan dus de dag komen, dat het niet meer om duizend precies eendere padden, maar om duizend precies eendere meneren Janssen gaat. Allemaal volslagen duplicaten — een massa-artikel van standaardkwaliteit, leverbaar volgens een vast recept. Voor welk doel dan ook.

R „Kronkel” heeft er in „Het Parool” wat over doorgedacht, de toekomst in. Hij ziet daar een fabrieksdirecteur, die bij de personeelschef over zijn lastige arbeiders klaagt en hem vraagt wie nu de rustigste van alle vierhonderd werknemers is. Dat blijkt ene

ken van het jaar verleden. Negen maanden na de bouwvakvakantie hebben we bijvoorbeeld een „topscore”. Zo iets krijg je, wanneer er steeds op hogere produktie wordt aangedrongen in de bouwwereld. Of komt het vanwege de hoge rijkssubsidie?

CONTINU

Nog een citaat van dr. Tj. de Bruïne:

„Baringsweeën beperken zich niet tot de normale... speciaal de zoer-

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

FABRIEKEN VOOR GEBOGEN HOUT
Telefoon 01894 - 230
OUDERKERK AAN DE IJSSSEL

Ronde en ovale tafelanden.
Gebogen regels voor stoelen en fauteuils, Armleggers
Kappen - Regels - Stijlen, enz. enz.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

ARJOS JAAR VERGADERING

De Arjosjaarvergadering is door onvoorziene omstandigheden uitgesteld van 8 februari a.s. naar zaterdag 22 maart.

De plaats van samenkomst blijft het Jaarbeursrestaurant te Utrecht.

Huidverzorging zacht-zuiver-gezond PUROL en PUROL-poeder

als de tegenstanders van het en zoveel mogelijk leden opgeveer gestemd, en het amendement van Twist werd aangenomen. De rechterzijde stemde heren Lohman en Bakker van

van de C.H.U. had de minister behouden. De minister moest

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

N

in een grote kan het nieuws

Snuif en wrijf

Uw verkoudheid van neus, keel of borst weg met

DAMPO

Voor adviezen en inlichtingen omtrent:
* geldleningen en hypotheeken
* financiering van auto's, caravans en boten
* verzekeringen (er zijn gunstige voorwaarden voor overheids personeel)

is het adres

WARNAAR'S ASSURANTIËN

Staringlaan 264 - Papendrecht
Telefoon 01850 - 51807

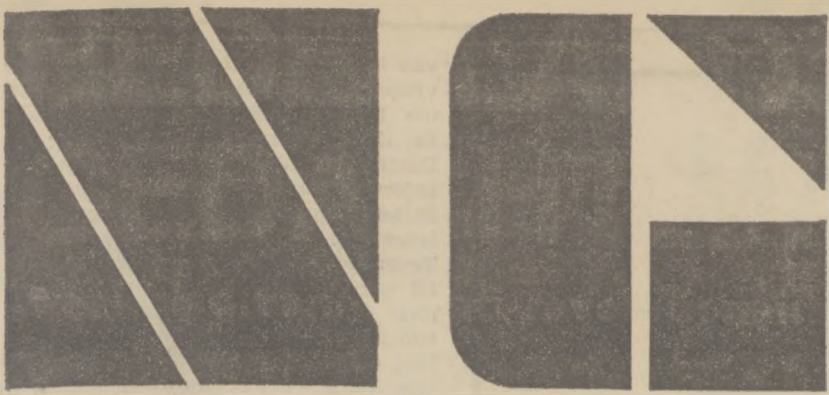

PATENT OCEAN
WERELDWIJD TOEGEPASTE
APPENDAGES

EN
BLOWERS, GASMETERS, SCHRÖEFVERDICHTERS,
TANDWIELPOMPEN ETC. VAN DE
GROOTSTE EUROPESE SPECIAALFABRIEK

„AERZEN”

INL. & VERKOOP OCEAN N.V. - VELP (G)
TEL. 08302-6241 - TELEX 45277 - P.B. 55

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang, nr. 5

1 februari 1969

OUDE HUIZEN

Er zijn heel wat krotten in Nederland. Er zijn daarnaast huizen, die herstel behoeven om verval te voorkomen. Dan zijn er nog de zeer vele huizen, waar het woongerief verbeterd moet worden. Op pagina 11 schrijft de heer G. J. H. Griffioen een slotartikel over de toekomst van het oude woningbestand.

LOGISCH

Wij geven graag onze mening. Zeker in deze tijd zijn wij niet van plan onze mening voor ons te houden. Zie Widek over ... op pagina 2.

KROON

Op pagina 4 behandelt ir. B. ter Brugge, in een derde artikel over het rumoer op het terrein van de sociale wetgeving, enkele beslissingen van de Kroon in beroepszaken, over uitkeringen in de sociale sector.

TAAL

Nederlands is een van de vier officiële voertalen in het Europese Parlement. Het is dus normaal om daar ook gebruik van te maken als Nederlander. Toch gebeurt dit niet altijd. Zie Europees nieuws op pagina 5.

VUILVERBRANDING

De grotere welvaart en de toenemende industrialisering in ons land zijn de oorzaak dat er steeds meer afval wordt geproduceerd. De gemeenten kunnen dan ook niet meer volstaan met open vuilnisbelten. Verbranden is in de toekomst steeds meer noodzakelijk. Zie het artikel van ir. J. van Rooijen, directeur van de Dienst voor reiniging en brandweer in Leeuwarden, op pag. 6 en 7.

KANDIDAAT

Wie wordt er kandidaat voor de gemeenteraad, bij de gemeenteraadsverkiezingen in 1970? Daar moet nu al aan gedacht worden. Zie notities van een raadslid op pag. 8.

SOCIALE ZAKEN

De Tweede Kamer behandelde de begroting van sociale zaken. Op pagina 9 een verslag.

RADIO

Op donderdag 6 februari heeft de A.R.P. weer een radio-uitzending. Luister dan naar drs. B. Goudzwaard, lid van de A.R. Tweede Kamerfractie. Hilv. I (402 m).

INSPRAAK EN DISCUSSIE

Een centrale doelstelling van deze tijd is: openbaarheid. Dat geldt voor het optreden van de overheid, dat betreft het bedrijfsleven en dat raakt ook een politieke partij.

U vindt die doelstelling in het interim-rapport van de „18” van maart 1968. Er wordt daarin gepleit voor een openbaarheid van overheidsstukken en handelingen, uiteraard met de beperking, dat het algemeen belang daar niet door wordt geschaad. U weet, dat sinds enkele maanden een staatscommissie onder voorzitterschap van mr. Biesheuvel zich met dat vraagstuk bezig houdt en dat die commissie op korte termijn een advies daarover aan de regering hoopt uit te brengen.

Dit bij wijze van voorbeeld. Overal is er duidelijk de drang naar openbaarheid, een afwijzen van besluitvorming achter gesloten deuren, verzet tegen wat men noemt „de regenten”. Het gaat nu niet meer alleen om „formele democratie”, waarbij de bestuurders en vertegenwoordigers op democratische wijze worden aangewezen, men wil ook een open en democratische besluitvorming. Dat is een goede zaak. Democratie betekent volksinvloed, wisselwerking tussen bestuurders en bestuurden. Dat houdt niet op, als de bestuurders op hun zetels zitten. Het is een doorlopend „gesprek”. Democratie is regeren door overtuiging. Sommigen zullen het onpraktisch vinden. Inefficiënt. Of lastig. Democratie is inderdaad een „lastige” bestuursvorm. Maar tegelijk een vreugdevolle. Want dat de mensen zich betrokken voelen bij het beleid en erbij betrokken willen worden, dat zij willen meedenken en mee verantwoordelijk willen zijn, dat veredelt het bestuur. Zoals gezag — echt gezag — een veredelde vorm is van macht. Want ook gezag houdt in die wisselwerking, verantwoording en inspraak.

Dit ter inleiding. Ik wil hier iets over de partij schrijven. Er komen n.l. van tijd tot tijd brieven van mensen, die zich bezorgd maken over allerlei publikaties en berichten. „We weten niet meer waar we aan toe zijn”. Men zou de discussie willen kanaliseren. Men zou willen, dat alles kon verlopen langs „de organisatorische weg”.

Ik meen, dat men deze kwestie moet zien in het kader, dat hierboven werd

gesteld: de formele democratie van de organisatorische weg doet het niet meer volledig. Zij moet er wel zijn en zij moet zelfs geïnvesteerd worden. Wanneer de partij besluiten neemt, moet er een zo groot mogelijke inspraak zijn van alle bevoegde organen. Kamercentrales en Statencentrales moeten goed functioneren.

De besturen moeten zorgen bij de tijd te zijn. Ook in de komende maanden wordt grote activiteit van hen gevraagd. Daarnaast zijn er andere manieren, waarop „inspraak” tot gelding wordt gebracht. Horizontale verbindingen, noemt men dat. Buiten het partijstramien om worden standpunten en strevingen kenbaar gemaakt. Laten we blij zijn, dat er een grote belangstelling blijkt te bestaan. De politiek leeft weer in ons volk, en in onze partij ook. Die

DOOR
DR. A. VEERMAN

belangstelling zoekt zich een weg in veranderde vormen. Dat doet de partij op z'n tijd ook. Wezenlijk is het medeleven, het erbij betrokken zijn.

Ik wil niet beweren, dat ik met alle uitingen, qua methodiek of qua inhoud, even gelukkig ben. Maar daar gaat het nu niet om. Het gaat er om, of men gewijzigde vormen van communicatie wil aanvaarden. Binnen de grenzen van loyaliteit en constructiviteit uiteraard. Een partij kan niet bestaan zonder de spanning tussen eenheid en verscheidenheid, tussen saamhorigheid en ruimte, tussen middelpuntzoekende en middelpuntvliedende krachten. Daarbij moet uiteraard de eenheid, de saamhorigheid het winnen.

Anders gaat de zaak op de fles.

Men moet van de partij niet vragen, dat zij op alle berichten commentaar geeft. Men mag wel van haar vergen, dat zij zich op gereede momenten duidelijk uitsprekt. Dat doet zij ook. Het is gebeurd op partijconventen, dat ligt vast in de resolutie van 25 mei en in latere communiqués. Daaruit kan men weten „waar men aan toe is”.

WIDEK OVER . . .

LEDEN WERVEN LEDEN

Een vrij logische zaak: leden werven leden. Wie lid wordt van een partij spreekt zich uit. Spreekt zich uit voor het uitgangspunt van die partij, voor de grote lijnen van haar program, voor de hoofdlijnen van haar beleid. Wie zich uitspreekt, steekt zijn mening niet onder stoelen of banken. Wij uiten graag onze mening. Zeker in deze tijd zijn wij niet van plan ons oordeel voor ons te houden. Wij zeggen wat wij van de dingen vinden.

VRIJ LOGISCH

Het ligt dan ook helemaal in de lijn, wanneer wij in bepaalde omstandigheden en op het juiste ogenblik in gesprek met anderen zeggen, dat wij lid zijn van de A.R.P. Wij vinden het een goede zaak partijlid te zijn en die opvatting zullen wij dan ook te pas naar voren brengen in gesprekken met anderen. Te pas is in feite elk ogenblik, dat een of ander politiek punt aan de orde is in een of ander gesprek. Een vrij logische zaak.

Normaler ook dan u misschien wel eens denkt. Sommigen zeggen wel eens, dat de mensen geen politieke belangstelling hebben. Men wijst dan op het vrij geringe bezoek van leden aan de normale vergaderingen van kiesverenigingen. Inderdaad is in een flink aantal plaatsen dat bezoek klein.

Maar dat wil bepaald nog niet zeggen, dat dus de politieke belangstelling gering is. Die is veel groter dan wij soms denken. Die belangstelling richt zich alleen anders. Die belangstelling uit zich bij vele kiezers niet in het traditionele vergaderingsbezoek.

DAGELIJKS

Dat er politieke belangstelling is, blijkt bijvoorbeeld dagelijks op het landelijke partijsecretariaat. In de periode september/mei ontvangt het partijbureau zo'n tien brieven of briefkaarten per

dag, zo'n vijftig per week, zo'n vijftienhonderd per seizoen. Brieven of briefkaarten met het verzoek om inlichtingen, informatiemateriaal, lectuur over speciale onderwerpen, proefnummers van „Nederlandse Gedachten”. Bepaaldelijk geen gering aantal. Zomaar, van allerlei mensen — ouderen en veel jongeren —, uit eigen beweging. Daarnaast zijn er de talrijke telefoontjes met het verzoek om gegevens. Blijkbaar mensen met belangstelling. Onuitgelokt.

UITGELOKT

Er zijn ook wat u kunt noemen uitgelokte reacties. Na de radiotoespraak van de partijse-

NIET ALTIJD GEMAKKELIJK

Stellig zult u ook mensen tegenkomen — of u het lidmaatschap van de A.R.P. nu aansnijdt of niet —, die over politieke zaken en standpuntbepalingen met u praten. Waarom zegt de partij dit of dat; ik ben het er niet mee eens. Waarom stemt de fractie voor of tegen deze of die zaak; ik denk er juist precies anders over.

Nu, het is niet altijd even gemakkelijk om daarop zomaar even een kort, duidelijk en volledig antwoord te geven. U hebt niet over elk punt gelezen wat uw dagblad ervan heeft weergegeven en wat uw partijblad Nederlandse Ge-

Binnen het uur achttien telefoontjes

cretaris van vorige week donderdag (18.20—18.30 uur) volgden binnen een uur achttien telefoontjes op het partijbureau. De meesten met het verzoek om nadere inlichtingen over de partij; tevens drie aanmeldingen als lid, een aanmelding als abonnee op Nederlandse Gedachten en een aanmelding als Arjoslid.

Op enkele kleine advertenties in twee dagbladen volgden tientallen schriftelijke of telefonische reacties met verzoeken om inlichtingen en proefnummers van „Nederlandse Gedachten”. Tevens enkelen, die direct overgingen tot het verzoek om inschrijving als partijlid.

VERSTANDIG

Dit is dus een duidelijke serie bewijzen, dat velen toch inderdaad politieke belangstelling hebben, ook al uit zich dat niet onmiddellijk in het bezoeken van vergaderingen van kiesverenigingen.

Gelet op het voorgaande is het dus bijzonder verstandig over uw eigen lidmaatschap van de A.R.P. in uw omgeving iets te zeggen, wanneer u hier of daar in gesprek komt met mensen die nog geen lid zijn.

dachten erover naar voren heeft gebracht. Bovendien hebt u niet steeds wat u weet paraat. Trouwens, wij houden op z'n tijd allemaal zelf ook wel eens vragen over ten aanzien van punten, welke ons niet helemaal duidelijk zijn geworden. Dat u op een gegeven ogenblik een antwoord op een vraag niet weet, is bepaald niet vreemd. Als iedereen de antwoorden op alle vragen wist kon niemand meer ronduit vragen stellen. Nietwaar?

TOT UW DIENST

Aan de andere kant is het natuurlijk goed wanneer u op een aantal actuele en algemeen de belangstelling trekkende vragen antwoorden weet. En daarbij moet de partij, waarvan u lid bent, u van dienst zijn. Dan moet u wel de moeite nemen van hetgeen in dat opzicht geboden wordt kennis te nemen. En dat zult u bovendien regelmatig moeten doen; er rijzen namelijk steeds nieuwe vragen in zich voortdurend ontwikkelende omstandigheden.

VRAGEN STAAT VRIJ

U kunt uw vragen natuurlijk stellen op de reeds genoemde vergaderingen

van kiesverenigingen. Maar u kunt uw vragen ook richten tot het bestuur van uw kiesvereniging, de Statencentrale, de Kamercentrale, de leden van het Centraal Comité, het partijsecretariaat (adres bekend), de A.R. Kamerleden, Statenleden en raadsleden. Vragen staat ieder vrij.

Tevens kan ieder, die een nieuw partijlid wil werven, van het partijsecretariaat gratis informatie(materiaal) ontvangen. Als u er maar om vraagt. Er is heel wat beschikbaar. Wij noemen enkele dingen: het beginsel- en algemeen staatkundig program van de partij, het Program van Actie 1967-1971 (ook in beknopte vorm), de brochures „Vanuit de radicaliteit van het Evangelie”, „Samen verantwoordelijk”, „Werken aan de toekomst”, „De samenleving vernieuwen”, „Naar nieuwe mondiale verhoudingen”. Verder is er bijvoorbeeld het rapport „Ontwikkelingspolitiek” en het „Urgentieprogramma voor het midden- en kleinbedrijf”. Tevens de beknopte gespreksgroepdocumentatie „Functionering van de democratie” en het interimrapport „Kabinetsformatie en kiesstelsel”. Tenslotte noemen wij het interimrapport van de achttien met korte formuleringen betreffende het uitgangspunt, de ontwikkelingshulp, een rechtvaardiger inkomens- en vermogensverdeling, de functionering van de democratie, de functie van het gezag in de samenleving, de rassenverhoudingen, de vredespolitiek.

Dat de Tweede (evenals de Eerste) Kamerfractie haar bijdrage aan de debatten levert is u wel bekend. Wij denken bijvoorbeeld, om er slechts enkele te noemen, aan de debatten over Vietnam, de Algemene Bijstandswet, de werkgelegenheid, het minimumloon, het midden- en kleinbedrijf, de regionale industrialisatie, de B.T.W. enz.

VOOR U EN DE ANDER

Nogmaals, ieder die een nieuw partijlid wil werven kan van ons gratis allerlei lectuur ontvangen. Voor het nieuwe lid, dat hij of zij op het oog heeft en om er voor zichzelf kennis van te nemen.

Er wordt tenslotte gewerkt aan een beknopte documentatie, mede in de vorm van korte vragen en (korte) antwoorden. U zult deze te zijner tijd kunnen aanvragen.

Wacht u daar echter niet op. En verwacht er bovendien niet alles van. Het kan voor u in sommige gevallen een mooi hulpmiddel zijn. Maar daarmee alleen komt u er niet. Na een vraag en een kort antwoord volgt toch vaak een langere discussie, waarin u roeien moet met de riemen die u zelf hebt.

DAAR IS EEN PARTIJ VOOR

Dan moet u bedenken, dat u problemen in één gesprek toch niet oplost. Dat doen wij geen van allen. Ook de politici zijn tijden met problemen bezig. En de oplossingen, die zij dan vinden, zijn veelal toch ook slechts tijdelijke, voorlopige oplossingen.

Waar het bij het lid zijn en lid worden van de A.R.P. om gaat is het eens zijn met haar uitgangspunt, met haar program op hoofdpunten, met haar algemene beleid in hoofdlijnen.

En verder zullen wij met elkaar moeten blijven praten om samen voor zoveel problemen en probleempjes steeds weer betere oplossingen te vinden. Daar is een partij voor!

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, Dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,- per jr. Losse verkoop f 0,30.

Schrijf 'es iemand
Bel 'es iemand
Bezoek 'es iemand
Praat 'es met iemand

...u weet zelf wel
wie eenzaam is in
uw omgeving

PUBLIKATIE AANGEBODEN DOOR
DIT BLAD IN SAMENWERKING MET DE
STICHTING IDEËLE RECLAME SERVICE

*** Noodtoestand

In Spanje is de noodtoestand afgekondigd. Het heeft er even naar uitgezien, alsof het Spaanse bewind een enigszins ander gezicht zou krijgen doordat langzamerhand iets meer vrijheden aan de bevolking werden toegestaan.

Maar de dictatuur heeft zijn ware gezicht weer volop laten zien. Wie zou geloven, dat het er nu alleen om gaat vooral studenten- en arbeidersbewegingen te beteugelen?

Het wordt duidelijk, dat het Spaanse volk wakker begint te worden. Het is de vrijheids- en rechtsbepinning moe. Daaraan geeft het uiting. Een harde hand verandert daar niets aan. Die zal integendeel de gezonde krachten versterken.

Het Spaanse volk gaat een moeilijke tijd tegemoet. Er kan geen twijfel over bestaan waar onze sympathieën naar uitgaan. Velen zien Spanje als een zonnig vakantie-land, waar je vrij goedkoop terecht kunt. Voor de Spanjaarden zelf is het minder zonnig dan de toerist over het algemeen pleegt op te merken.

Ook in dat land lijden mensen voor hun vrijheid en voor hun rechten. De afgekondigde noodtoestand drukt ons met de neus op de pijnlijke feiten.

*** Prijzen

Iedereen praat over hoge en hogere prijzen dan voorheen. En de B.T.W. is dan de boosdoener. Overall in het land en in de krant zijn vele honderden gevallen van prijsopdrijving te constateren. In dat verband heeft de Tweede Kamer er goed en verstandig aan gedaan, aan deze belangrijke zaak aandacht te schenken. In de wetenschap dat een definitief oordeel nog niet te geven is. Daarvoor is het nog te vroeg. Een motie hierover is daarom — ook door de oppositie — niet ingediend.

Minister De Blok heeft voorzover het hem mogelijk was volledige opening van zaken gegeven. Voor een deel zijn de hogere prijzen ook veroorzaakt omdat de grondstoffen duurder zijn geworden of om andere redenen — buiten de B.T.W. om. Het was daarom van groot belang dat de minister toezegde in de komende tijd regelmatig nieuwe prijslijsten te publiceren. Immers alleen op deze manier kan de consument beoordelen welke prijsverhogingen reëel zijn en welke onredelijk.

Wij hopen dat de Kamer haar taak in dit opzicht blijvend zal vervullen: zoveel mogelijk in het openbaar zich door de minister doen verlichten. Met minister de Blok zijn wij het eens dat de tijd beseft niet rijp is voor een algemene prijsmaatregel. Wij zijn het ook met hem eens dat het juist is geweest, ook achteraf bezien, bij de invoering van de B.T.W. niet met een algemene prijzenbeschikking te komen.

De situatie is thans nog te ondoorzichtig. Bovendien moet men eerlijk erkennen dat het voor onze middenstand niet een gemakkelijke opgave is na 10 jaar ineens weer met een omzetbelasting te worden geconfronteerd. Met andere woorden: een deel van de prijsstijgingen die onjuist zijn vloeien niet voort uit een opzettelijk streven.

Maar wel wijzen wij er met nadruk op dat onder de huidige omstandigheden het de plicht van het kabinet is scherp de ontwikkeling in de gaten te houden. Minister De Blok heeft dit ook duidelijk toegezegd.

De indruk die wij van dit eerste prijzendeel hebben gekregen is niet ongunstig. Deze minister heeft in de Kamer en via de televisie getoond dat hij zich sterk genoeg voelt om een ongewenste ontwikkeling tegen te houden, zo nodig in te dammen.

Waarbij het nodig is dat met name de huisvrouwen prijsbewust blijven.

*** Vereniging van homofielen

Er zijn in de Kamer van de zijde van de oppositie, pleidooien gevoerd voor de koninklijke goedkeuring voor de vereniging van homofielen (COC). Van medische en theologische kant wordt met sterke klem er op aangedrongen deze vereniging te erkennen.

Een van de argumenten voor is: altijd wordt een vereniging erkend, waarom ook niet deze?

Een der argumenten contra: de C.O.C. (blijkens eigen publicaties) staat open voor het bevorderen van contacten tussen gehuwde homofielen en ongehuwde. Dat is naar het ons voorkomt in elk geval in strijd met het geldende wettelijke huwelijksrecht, dat trouw veronderstelt.

Overigens: men blaast deze zaak op. Zolang de wet van 1855, die het verenigingsrecht regelt, nog bestaat, zo lang moet de minister van Justitie het doel en de strekking der vereniging toetsen aan het algeme-

MACHTSSTRIJD EN GETUIGENIS

EEN van onze sprekers heeft enkele jaren geleden de kiesvereniging, tot welke hij het woord richtte, verrast en verbaasd met de mededeling, dat dr. Berghuis te Kampen geen lid was van onze A.R.P., en hij voegde er, na enige tijd gewacht te hebben, aan toe: „Ik trouwens zelf ook niet”.

De zaak werd gauw verduidelijkt: dr. Berghuis is lid van de A.R. kiesvereniging te Kampen en die kiesvereniging is aangesloten bij de landelijke partijorganisatie.

Nu bijna negentig jaar geleden, schreef dr. Kuyper in De Standaard een driestar, waarin hij melding maakte van de „aaneensluiting van alle antirevolutionaire kiesverenigingen in een centraal comité”. Maar die aaneensluiting zou plaats hebben „op den voet van onverkorte autonomie”.

Er is nooit kwestie van geweest, dat de kiezers lid zouden worden van een landelijke partij, die haar plaatselijke afdelingen had.

De kiesverenigingen zijn autonoom. Zij staan niet onder het oppergezag van enig centraal orgaan.

In verband daarmee berust de beslissende bevoegdheid alleen bij de Deputatenvergadering, waar de afgevaardigden van de zelfstandige kiesverenigingen samenkomen.

SOMS waren er tussen de Deputatenvergaderingen intervallen van vier jaar. Want de gewone Deputatenvergadering kwam alleen bijeen ter voorbereiding van de verkiezing van leden voor de Tweede Kamer en sedert de Grondwetsherziening van 1887 trad de Tweede Kamer telkens na vier jaar in haar geheel af.

En dus was er elke vier jaar een gewone Deputatenvergadering. Want — en daar gaat het om in het verband van dit artikel — de partij was er om de verkiezingen. Het Centraal Comité leidde de Kamer-verkiezingen. Een Provinciaal Comité, óók weer gevormd door dezelfde autonome kiesverenigingen binnen de provinciegrenzen, gaf leiding aan de verkiezingen voor de Provinciale Staten, maar liet veel over aan de Statencentrales.

Twee elementen waren dus in de partijorganisatie van de oudste georganiseerde partij in Nederland heel duidelijk: het waren organen voor de verkiezingen, en zij berustten op een federatieve grondslag. En — alleen op die manier ligt de invloed van anderen op stevig verankerd.

MAAR zulk een verkiezingsactiviteit is alleen mogelijk, doordat er propaganda wordt gevoerd. Die propaganda was er ook bovenal op gericht, dat het kiezersvolk werd bewerkt. Het ging allereerst om het werven van kiezers. En dan wist iedereen, in welke districten die bewerking effect kon sorteren en in welke niet. Toen de twintigste eeuw begon, zat er in de Provinciale Staten van Drenthe geen enkel antirevolutionair lid. De A.R.P. was er kansloos, de liberalen hadden in alle staten-districten de volstrekte meerderheid.

meen belang. Het is in strijd met dat algemeen belang om op deze wijze een wig te drijven tussen echtgenoten.

Dit heeft met tolerantie of discriminatie ten opzichte van de homofielen niets te maken.

Trouwens het pro-argument dat zonder koninklijke erkenning de vereniging niet aan het rechtsverkeer kan deelnemen is ook met een korreltje zout te nemen naar ons oordeel.

Via haar bestuursleden kan zo'n vereniging ook procederen, terwijl een eventueel aanwezig vermogen evenmin van crediteuren buiten schot kan worden geplaatst. De liberale minister heeft gelijk, als hij vasthoudt aan zijn opvatting, dat koninklijke goedkeuring in de huidige situatie niet kan worden verleend.

Toch werden er ook in zulke kansloze districten telkens weer kandidaten gesteld. Wij woonden vroeger in een kansloos district voor de Kamer zowel als voor de Staten, en in een gemeente, waar wij evenzeer in de minderheid waren. En ik herinner mij een gesprek uit de jaren, dat ik nog op de lagere school ging. Een gesprek tussen mijn vader en het hoofd van de school, over het motief, waarom we tóch telkens weer kandidaten stelden. Dat was, om geregeld te „controleren, hoe sterk wij waren”. En op de

DOOR H. ALGRA

vergadering van de kiesvereniging werd dan be-raadslaagd over de vraag, of het zin had deze keer een openbare vergadering met een spreker uit te schrijven, een vergadering met gelegenheid tot debat. Dat zou dan wat leven in de brouwerij kunnen brengen, maar de kosten waren wel eens een bezwaar. En dan volstond men maar met een strooibiljet.

DE Evenredige Vertegenwoordiging heeft ons de grote winst gebracht, dat de propagandistische activiteit in het gehele land zin kreeg. Ook in die streken, die tijdens het districtenstelsel kansloos waren.

Maar het bleven kiesverenigingen, en die naam is nóg gebruikelijk. Hij stamt evenwel uit de oude tijd, toen de partijorganisatie vrijwel geheel een verkiezingsorganisatie was.

Dat is nu helemaal niet meer het geval. De partij en de kiesverenigingen hebben nu een veel breder taak. Zij zijn er, om de politieke mening te helpen vormen en te beïnvloeden.

Dat gebeurde uiteraard vroeger ook, maar niet rechtstreeks door de partij. Zij had wel een program van beginselen aanvaard en dat was haar officiële papier. Maar de concretisering van de beginselen, de bestrijding van wat daartegen inging, heel de actie en reactie in de politieke discussie, dat ging bijna geheel buiten de georganiseerde partij om.

Dr. Kuyper publiceerde het dikke boek „Ons Program”, een bundeling van artikelen uit De Standaard en Heral. En in De Standaard was hij jaar in jaar uit aan het woord. Dan waren er regionale bladen als Het Noorden en de Protestantse Noordbrabander en ook een kerkelijk blad als De Bazuin, het orgaan van de Theologische School te Kampen, gaf op politiek gebied geen onzeker geluid.

WELKE meer regionale organen er ook kwamen en gingen. De Standaard bleef het hoofdongaan. En dat werd vrijwel algemeen aanvaard.

Het is zonder meer duidelijk, dat we zo'n „hoofdorgaan”, waar het beslissende woord voor de partij wordt gesproken, al lang niet meer kennen.

De partij zelf komt aan het woord, in haar organen, mondeling en schriftelijk.

En zij leidt de discussie, zij verdedigt en bestrijdt staatkundige beginselen, en zij doet het op eigen naam en in organisatorisch verband.

Het is duidelijk, dat daardoor de taak en de verantwoordelijkheid van de partij is gewijzigd en verbreed. Zij bestaat nog altijd uit georganiseerde kiesverenigingen in federatief verband, maar de naam kiesvereniging is veel te eng.

Bij een moderne christelijke partij gaat het niet alleen, zelfs niet in de eerste plaats, als het goed is, om machtsvorming, maar om het christelijk getuigenis. Hoe meer we dat laatste uit het oog verliezen en het eerste najagen, hoe meer we in de politiek wereldgelijkvormig worden.

RUMOER OP HET TERREIN VAN DE SOCIALE
WETGEVING (3)

BESLISSINGEN VAN DE KROON

SINDS het schrijven van een tweetaal artikelen over „Rumoer op het terrein van de Sociale Wetgeving” (Ned. Gedachten van 11 en 18 januari) zijn er in de dagbladen nieuwe berichten over misbruiken gepubliceerd. Met name trokken „onnodig ziekteverzuim van ernstige omvang” en een reeks overtredingen van de Werkloosheidswet (W.W.) en de Werkloosheidsvoorzieningen (W.W.V.) de aandacht. Strengere controle werd aangekondigd en een aantal overtreders konden weldra een oproep, om voor de rechter te verschijnen, verwachten. Verhalen over periodieke uitkeringen aan mensen, die formeel recht hadden op uitkeringen, maar voor wie de wetten blijkbaar niet waren bedoeld, vulden verder kolommen.

Tegelijk kregen andere publikaties bijzondere belangstelling. De bladen van 31 december gaven cijfers omtrent de omvang van de sociale uitkeringen in 1969 en de te verwachten premies. Zo bijvoorbeeld „Trouw” (pag. 13) onder het opschrift „Sociale Zekerheid in nieuwe cijfers”. In 1969, werd vermeld, zullen onze sociale verzekering aan uitkering een bedrag van 13,6 miljard gulden vergen, d.i. 17,6 % van het nationale inkomen.

Een stijging, vergeleken met 1968, van ruim vijftien procent. Weliswaar komt van dit bedrag bijna de helft voor rekening van uitkeringen aan bejaarden (A.O.W.) weduwen en wezen (A.W.W.) kinderbijlagen vanaf het derde kind en verpleegkosten van langdurige zieken, maar dat betekent dat ongeveer 7 miljard gulden (zevenduizend miljoen gulden) op grond van andere sociale wetten, waaronder dus werkloosheidswetten en ziekte wetten zal worden uitgekeerd. Eigenlijk is dit bedrag nog hoger. De Algemene Bijstandswet (A.B.W.) hoort niet tot 't eigenlijke complex sociale verzekeringen en de sociale werkvoorziening evenmin. Bovendien moeten we nog rekenen met de omvangrijke bedragen, die de uitvoering van al de wetten vragen: in de eerste plaats dus personeelskosten.

Al deze sommen moeten direct of indirect uit de produktie worden opgebracht: uit premies en belastingen. Ook

de gepensioneerden dragen in de vorm van belastingen en sommige premies daartoe bij. Op een aanzienlijk gedeelte van het inkomen wordt dus voor de financiering van al deze uitkeringen beslag gelegd. Niet ieder profiteert daarvan naar de mate waarin hij betaalt.

KLACHTEN TREKKEN

AANDACHT

Geen wonder ook, dat klachten over misbruik van de bedoelde wetten ernstig aandacht trekken. Al degenen, die grote offers voor de verzekering van hun rechten brengen, kunnen verlangen dat geen misbruik zal worden gemaakt. Aanzienlijk misbruik betekent immers aanzienlijke hoge onnodige uitkeringen, die invloed uitoefenen op de premies. Het betekent bovendien schade voor de nationale produktie. Het is dus van grote betekenis, dat de bestaande wetten kritisch worden bezien en dat behoorlijke controle wordt uitgeoefend. Het is de vraag of bijvoorbeeld degenen, die „vrijwillig” korte, maar zeer goed beloofde seizoenarbeid verrichten, op dezelfde wijze moeten worden behandeld als de „onvrijwillige” werklozen, maar tegelijk zal ervoor moeten worden gewaakt, dat de laatsten niet de dupe worden van beperkingen, die voor een andere categorie bedoeld zijn. Het is verder de vraag bijvoorbeeld of de zogenoemde groepsregeling voor jeugdige werklozen, niet haar doel is voorbijgeschoten en wel tot het accepteren van werk heeft gestimuleerd, maar anderzijds kan alle kritiek op werking en uitvoering van deze regeling de betekenis daarvan voor het probleem van de jeugdwerkloosheid niet wegdeneren. Intussen is het niet de bedoeling van deze artikelen het geheel van de sociale wetten met zijn problematiek aan de orde te stellen. Wij willen vooral aandacht vragen voor een enkele functie van de A.B.W. in dit geheel. Het is namelijk noodzakelijk te bedenken, dat waar op grond van verkeerde handelingen iemand van uitkering wordt uitgesloten en hij of zij aldus zonder middelen van bestaan komt, het recht op voorziening krachtens de A.B.W. zich soms presenteert. De „voorgeschiedenis” kan invloed uitoefenen op wat tot de „noodzakelijke kosten van het bestaan” moet worden gerekend: er is echter een minimum, dat blijkbaar niet aangetaast mag worden. Al was het alleen al omdat een algemene maatregel van be-

stuur (art 1, 3e lid) daarvoor waakt. Artikel 1 tweede lid van de A.B.W. zegt, dat de bijstand afgestemd wordt op de omstandigheden en mogelijkheden van persoon en gezin (wij cursiv). alsmede op het betoonde besef van verantwoordelijkheid voor de voorziening van het bestaan.

UITSPRAKEN KROON

Over de gevolgen van dat „betoond besef van verantwoordelijkheid” heeft de Kroon een aantal uitspraken gedaan, die voor het verstaan van de betekenis van de A.B.W. van groot belang zijn. Bij de toepassing van de wet door de colleges van burgemeester en wethouders zal met deze uitspraken ernstig rekening moeten worden gehouden. Daarom willen wij aan een enkel Koninklijk Besluit aandacht schenken. Het eerste geval betreft iemand, die, gezien zijn gezondheidstoestand, wellicht aanspraak had kunnen maken op een uitkering krachtens een wet, en wel in dit geval de toenmalige „Interimwet Invaliditeitsrentetrekkingen”, die tijdens de behandeling van het geval nog in werking was.

Voor de bepaling van de uitkering was het nodig, dat de betrokkene zich aan specialistische keuring onderwierp. Hij negeerde echter elke oproep, weigerde dus naar de dokter te gaan. De man en zijn echtgenote genoten bijstand. Het college van B. en W. van de plaats, waar hij woonde, concludeerde dat van onvoldoende besef van verantwoordelijkheid moest worden gesproken en verminderde daarom de verstrekking krachtens de A.B.W. gegeven, zeer aanzienlijk. De man ging in beroep bij het college van Gedeputeerde Staten der betrokken provincie. Ook dit college stelde onvoldoende besef van verantwoordelijkheid vast, maar corrigeerde het besluit van B. en W. in die zin, dat dat bijstand „slechts” met een derde gedeelte mocht worden verminderd. Om precies te zijn de bijstand, die 405 gulden per maand bedroeg, werd teruggebracht tot 296 gulden. (Het geval speelde zich af in 1966 en 1967).

Tegen leze beslissing van G.S. werd beroep bij de Kroon ingesteld. De Kroon erkende, dat het geen gevolg geven aan herhaalde oproepen voor een specialistische keuring getuigde van onvoldoende besef van verantwoordelijkheid en dat daarom de bijstand op een lager bedrag dan de tevoren verleende bijstand behoorde te worden vastgesteld, maar — en nu komt een voor de toepassing van de A.B.W. zeer belangrijke uitspraak — de verlaging mocht niet zover gaan, dat de betrokkene niet meer zou kunnen beschikken over voldoende middelen om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te voorzien!

Het door G.S. vastgestelde bedrag van rond 296 gulden per maand werd voor het gezin (man en vrouw) onvoldoende geacht en diende naar het oordeel van de Kroon dus te worden verhoogd.

Slechts een vermindering van 5% van het bij de bijstandsberekening aangehouden bedrag voor normale uitgaven werd toelaatbaar geacht! Evenals bij G.S. bleven ook bij de Kroon bedragen voor kleding, dekking en huur bij het vaststellen van de vermindering buiten beschouwing.

Alvorens op dit K.B. enig commentaar te geven, vragen we nog aandacht voor een ander Koninklijk Besluit, eveneens in 1967 uitgevaardigd.

Beide zijn namelijk van groot belang

Het betrof hier een bouwvakarbeider, die in Duitsland werkte en wiens paspoort in verband met een belasting-schuld was ingenomen. Hij kon dus niet meer de grens over en zijn werk niet hervatten en hij was dientengevolge zonder inkomen. B. en W. van de woonplaats van de betrokkene waren wel van oordeel, dat hij niet over de middelen beschikte om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te voorzien, maar weigerden toch bijstand (uitkering op grond van W.W. was hier niet mogelijk!), omdat naar hun mening de man best in staat was ander werk te aanvaarden. De Kroon besliste echter dat deze overweging geen grond mocht opleveren om de gevraagde bijstand te weigeren, maar dat gezien de situatie

het college bijstand had moeten geven: de middelen ontbraken immers. Tegelijk echter oordeelde de Kroon dat B. en W. aan die bijstand met toepassing van art. 3, eerste lid der wet, voorwaarden tot inschakeling in de arbeid hadden kunnen verbinden.

Let wel: De Kroon besliste, dat bijstand moest worden verleend en wel vanaf de datum van aanvraag. Het hoogste regeringsorgaan stelde zelf geen bijzondere voorwaarden (dat is zijn taak niet) maar gaf alleen aan B. en W. aanwijzing dit in een dergelijk geval te doen. Wanneer nu zulk een voorwaarde wordt gesteld en de betrokkene voldoet daaraan niet, dan kunnen B. en W. niet zomaar de bijstand automatisch laten vervallen. Er moet een nieuwe beslissing komen, waartegen de betrokkene bijvoorbeeld in beroep

DOOR IR. B. TER BRUGGE

kan gaan. Er dient dus een weloverwogen, goed gemotiveerd besluit te worden genomen: de situatie t.a.v. de kosten van het bestaan moet hierbij uitgangspunt zijn. Bovendien moet duidelijk worden gemaakt of en in hoeverre de gestelde voorwaarden al of niet zijn nagekomen.

WELKE LERING?

Wat leren ons nu de aangehaalde uitspraken van de Kroon? Kort samengevat dit: Wanneer duidelijk is dat voldoende middelen om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te voorzien ontbreken, dan moet bijstand worden verleend, ongeacht de omstandigheden, die tot die situatie hebben geleid. Uitsluitingen krachtens enige sociale wet op grond van overtreding van de bepalingen der wet, ingrijpen van de Justitie of welke andere handeling ook, zijn geen motieven om verstrekkingen krachtens de A.W.B. zonder meer te weigeren. Integendeel: wanneer dergelijke op wetten gebaseerde uitkeringen, door welke oorzaak dan ook vervallen, komt de betrokkene dikwijls met recht in de omstandigheid dat hem de middelen ontbreken om in de bovengenoemde kosten te voorzien. Het eerstgenoemde K.B. leert hoe moeilijk het is in de te verlenen bijstand correcties voor „gebrek aan verantwoordelijkheid” aan te brengen. We zouden haast geneigd zijn te zeggen dat de vermindering van 5 %, waarbij bepaalde kosten (denk ook aan de huur) buiten beschouwing zijn gelaten, slechts symbolische betekenis had. Er is een bestaansminimum, beneden het welk de Kroon niet wil en kan gaan. Slechts wanneer duidelijk kan worden gemaakt dat inkomsten zijn verzwegen, of dat van een recht op bepaalde inkomsten geen gebruik wordt gemaakt, of dat tijdens de periode waarin bijstand wordt verleend nieuwe inkomsten worden verkregen (en niet gemeld) kan de bijstand worden verminderd. Het weigeren van werk is geen grond voor het niet verlenen van bijstand; wel kunnen uit de aard der zaak de noodzakelijke kosten van het bestaan dan kritisch worden bezien: een ruim bedrag voor het aanschaffen van kleding zit er wellicht niet in en met hulp voor de aflossing van schulden zou in het vooruitzicht, dat de betrokkene passend werk kan aanvaarden, grote matiging kunnen worden betracht: alles geval voor geval, naar gelang van de omstandigheden, nauwkeurig te bezien.

NIET ZONDER MEER

Sterker nog: Zelfs wanneer is komen vast te staan, dat wegens al of niet opzettelijke verzwijging van inkomsten, terugbetaling wordt gevorderd dan mag het bijstand verlenend orgaan het „verschuldigde bedrag” naar het oordeel van enkele colleges van G.S., niet zonder meer inhouden op de periodieke uitkeringen. In een beslissing van G.S. van Noord-Holland (14 februari 1967) staat uitdrukkelijk vermeld, dat dient

VERVOLG OP PAG. 5

Het Provinciaal Comité van Anti-Revolutionaire kiesverenigingen in Gelderland geeft met ontroering kennis van het overlijden van zijn oud-voorzitter en ere lid, de heer

B. GELEYNSE

in de leeftijd van 77 jaar.

Dankbaar gedenken wij hoe hij als dienstknecht van de Heer met zijn gaven en talenten de christelijke politiek gestalte trachtte te geven en bezieling wakte.

Moge de Heer zijn vrouw en kinderen troosten en sterken.

Namens het bestuur,
J. G. KÖHLER, Voorzitter
H. A. VAN WILLIGEN, Secretaris

HARDERWIJK, — 27 januari 1969
HAAFTEN,

EUROPEES NIEUWS

VAN CONSUMENTEN LINGUIÏSTEN EN COMMUNISTEN

DOOR DR. C. BOERTIEN

DE afgelopen week heeft het Europese Parlement weer een plenaire zitting gehouden. Het was er minder geanimeerd dan anders wel het geval was, althans wat de Nederlanders betrof. Allerlei afgevaardigden uit Nederland moesten in Straatsburg verstek laten gaan omdat ze in het Nederlandse parlement moesten zijn, anderen reisden fluks tussen Straatsburg en Den Haag om in beide parlementen hun woordje te kunnen doen, zodat ze maar een klein gedeelte van de zitting in Straatsburg konden meemaken.

Een bewijs te meer hoe zeer we moeten groeien naar een rechtstreeks gekozen parlement waarvan de leden hun Straatsburgse werk als hoofdzaak kunnen gaan beschouwen. Maar goed, daarover hadden we het niet.

DE CONSUMENT

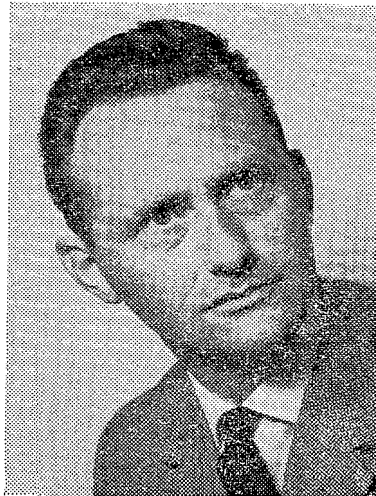
De consument heeft zich in Europa nog slechts zwak georganiseerd. Terwijl er aan de kant van de werknemers en de werkgevers over het algemeen uitstekend georganiseerde organisaties staan, is het zich organiseren als consumenten pas sinds enige tijd aan het opkomen. Het ene E.E.G.-land is daarbij verder dan het andere. Terwijl b.v. Nederland een behoorlijk uitgeruste organisatie heeft, komt de consumentenorganisatie in Italië maar slecht van de grond. Men gaat daar kennelijk van de gedachte uit dat elke werknemer en werkgever ook een consument is: die werknemers en werkgevers zijn georganiseerd, dus is ook de consument georganiseerd. (Dat was overigens ook de teneur van een Italiaanse bijdrage tot het debat over de positie van de consument in de E.E.G.) Dat debat vond zijn basis in een document dat drs. Boersma, als rapporteur van de Economisch Commissie van het

Europese Parlement, had opgesteld naar aanleiding van een indertijd ingediende resolutie van socialistische zijde. In dit rapport bepleit Boersma (met grote instemming van velen in het Europese Parlement) o.a. dat de consument als zodanig een plaats zal gaan krijgen in het Economisch en Sociaal Comité van de E.E.G. Voorts pleit hij er voor, dat de Gemeenschap de positie van de consument ook in zoverre steunt, dat zij aan de consumentenorganisatie materiële steun verleent.

Het was voor het eerst dat het Europese Parlement uitvoerig en grondig aandacht besteedde aan de positie van de consument in Europa, en dat parlement kon dat grondig doen, omdat het door het rapport-Boersma, zeer deskundig was voorgelicht over de positie van de consument.

DE LINGUIST

Zoals bekend zijn de vier officiële Gemeenschapstalen: Duits, Frans, Nederlands en Italiaans. In elk officiële zitting van het parlement of zijn commissies kan dus de Nederlandse afgevaardigde zijn eigen taal spreken. Met name de Vlaamse Belgen zien er argwanend op toe dat die Nederlanders dat ook doen, omdat zij natuurlijk in ons hun bondgenoten zien bij de verdediging van de Nederlandse taal. Ook de leden van de Europese Commissie kunnen zich van hun eigen taal bedienen en je hoort dan ook nooit een Duitse commissielid of een Fransman of Italiaan zich van een andere dan zijn eigen taal bedienen. Niemand vindt dat gek. Dat is de manier waarop we in Europa met elkaar omgaan. Geen van de vier talen heeft een pré boven een andere. Alles wordt keurig simultaan (gelijktijdig) vertaald door zeer bekwame tolken die werkelijk wel weten waarover het gaat omdat ze van dit werk hun hoofdtaak hebben gemaakt. Er zijn natuurlijk wel uitzonderingen te bedenken voor de hierboven gegeven regel: Als iemand een Fransman wil interrumpen moet hij dat

Drs. J. Boersma

(wil de interruptie op tijd aankomen) dan wel in het Frans doen. En zo zijn er nog wel enkele grensgevallen.

Wie schets de verbazing van de Nederlandse afgevaardigden, toen naar aanleiding van het rapport-Boersma het Nederlandse lid van de Europese Commissie, mr. Sassen, zijn antwoord-rede in het Frans hield! Daar was geen enkele aanleiding toe. Hoe schoon het Frans van Sassen ook klinkt (en het klinkt schoon!), hij had het beter kunnen gebruiken voor een lezing bij de Alliance Française, dar in het Europese Parlement als antwoord op een Nederlandse rede van een Nederlandse afgevaardigde.

Dit lijkt misschien wat kinderachtig. Maar we maken Europa niet één om allerlei cultureel eigens overboord te gooien. Het is juist de bedoeling het eigene te animeren en vanuit dat eigene tot samenwerking te komen. Zelfrespect voor het Nederlands is iets anders dan sentimentele taal-aanbidderij. Dat zelfrespect brengt mee dat we ons, zolang het Nederlands een gemeenschapstaal is, er ook van bedienen. Men kan in die taal evenveel nuances gebruiken als in de andere drie gemeenschapstalen.

DE COMMUNIST

Tot heden is de communist in het Europese Parlement een onbekende figuur. Weliswaar kennen de Franse en Italiaanse parlementen grote aantallen communistische afgevaardigden, maar tot dusver waren ze niet doorgedrongen in het Europese Parlement. Allerwegen werd dat als een langzamerhand onhoudbare toestand gezien. Als je nationaal de communisten als parlementariër accepteert dan kun je ze op Europees niveau alleen weigeren als ze van plan zouden zijn de gemeenschappen op te blazen. De houding van de Italiaanse communisten (en ook die van de Franse) is inmiddels niet meer louter negatief en derhalve werd het noodzakelijk geacht ze toe te laten. De afwezigheid van de communisten leidde nog tot een andere merkwaardige situatie: Omdat men in Italië het maar niet eens kon worden over deze zaak, liet men de eenmaal in het Europese Parlement benoemen maar rustig zitten, zelfs nadat ze nationaal hun mandaat al lang hadden verloren. Een bepaalde formulering van het Reglement van Orde maakte dat mogelijk. Gevolg was dat van de 36 Italiaanse leden van het Europese Parlement er een paar maanden geleden nog maar 11 een nationaal mandaat hadden. Van die elf waren er dan nog weer een stuk of zes ministers, zodat het aantal werkelijke parlementariërs die voluit vanuit hun

Italiaanse opdracht werkten, tot een handjevol was teruggelopen.

Door druk van verschillende fracties (die de situatie niet meer namen en die dreigden het Reglement van Orde te zullen wijzigen om zo de overgrote meerderheid van de Italianen hun mandaat te ontnemen) zijn de Italianen thans omgegaan en hebben zij deze week hun nieuwe leden benoemd. Onder hen zijn 7 communisten en 2 leden van linkse groeperingen, die met de communisten zullen samenwerken. Verder zijn benoemd: 15 christen-democraten (en één afgevaardigde van de Südtiroler Volkspartij die met de christen-democraten zal samenwerken), 7 socialisten en 4 liberalen. Binnenkort zal dus een heel leger nieuwelingen het Europese Parlement binnenmarcheren.

de
volgende
t.v.-uitzending
van de a.r.p.
kunt u zien
op
woensdag
12 februari
a.s.
op nederland 1
van 20.20 tot
20.30 uur.
een
uitzending,
waarvoor wij
met name
de aandacht
vragen van de
90.000
partijleden
en
de 680.000
a.r.-kiezers

VERVOLG VAN PAG. 4

nagegaan te worden of de betrokkene (die tegen een beslissing van B. en W. in beroep was gegaan) na aftrek van de toegepaste korting (die terugbetaling van ten onrechte genoten bijstand beoogde) wel beschikt over de middelen om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te voorzien. Anders zou de korting moeten worden beperkt.

En G.S. van Noord-Brabant (12 december 1967) schrapten uit de beslissing van B. en W. in een ander geval een korting van f 5 per week, die zou worden toegepast totdat een bedrag van f 825 (verzwegen inkomsten) zou zijn terug betaald. De bijstand moest onverkort worden uitgekeerd. Inhouding van de te verhalen bijstand op nog uit te keren bijstand was naar het oordeel van het college van G.S. principieel onjuist (niet in overeenstemming met het beginsel der wet). Slechts langs „minnelijke weg” of zo nodig „langs gerechtelijke weg zou de gemeente kunnen bewerkstelligen, dat de betrokkene zelf de te verhalen bijstand betaalde. Waarbij dan uit de aard der zaak de grootte van het wekelijks te betalen bedrag weer moest worden getoetst aan de noodzakelijke kosten van het bestaan.

Uit de genoemde uitspraken blijkt wel

dat er een „onaantastbaar” minimum is, dat uit de aard der zaak van geval tot geval kan verschillen.

Er bestaat een zekere spanning tussen het doel van de moderne sociale wetten en de praktijk. Tegenover de enorme bedragen, die jaarlijks normaal worden uitgekeerd staan niet onaanzienlijke sommen, die ten onrechte worden betaald.* In de genoemde perspublicaties is aan dat euvel veel aandacht geschonken.

Het gevaar bestaat, dat de werkelijke betekenis van de sociale wetten wordt miskend.

De wetgever zal zich voortdurend met de vraag bezig houden in hoeverre het hem mogelijk is door strengere of andere bepalingen misbruik te voorkomen. Hij weet echter dat er grenzen zijn. Grenzen ook bij de controle. Overschrijding daarvan zou willekeur in de hand kunnen werken en tenslotte een chaos doen ontstaan.

Rechtszekerheid is de eerste eis. Zekerheid over „noodzakelijke middelen van bestaan” eveneens.

In een slotartikel willen wij nog aandacht aan enige aspecten schenken.

*) Men leze het verslag van een gesprek met de heer De Graaf van het C.N.V. in Trouw van 22 jan. j.l. Wij komen hierop terug.

VUILVERBRANDING IN NEDERLAND

DOOR IR. J. VAN ROOIJEN

DE steeds toenemende welvaart in Nederland en de voortgaande industrialisering hebben onder meer tot gevolg, dat de hoeveelheid afvalstoffen in de vorm van huizen- en industrievuil dermate groot zal worden dat bezinning op de mogelijkheden om dit afval te verwerken in de huidige samenleving een eerste vereiste wordt.

Tot op heden wordt in Nederland nog zeer veel gewerkt met de open vuilnisbelten. Het is aan geen twijfel onderhevig, dat deze methode niet meer bevorderd dient te worden. Voldoende bekend mogen worden verondersteld de bezwaren die hieraan verbonden zijn. Naast het ontsierende gezicht in het landschap zijn er de grote bezwaren van het aantrekken van vogels en ongedierte, terwijl de reukverspreiding beslist niet aangenaam is en bovendien het gevaar bestaat voor optredende beltbranden, welke dikwijls zeer moeilijk te bedwingen zijn.

Als alternatief voor het storten op open vuilnisbelten zal dan ook uitsluitend gedacht moeten worden aan de z.g.n. begraafmethode, d.w.z. dat na het storten iedere dag het vuilnis wordt afgedekt met een laag zand of aarde, waardoor vele bezwaren van de open stortplaats komen te vervallen.

Indien gevaar voor grondwaterverontreiniging bestaat, zal voor het storten aandacht geschonken moeten worden aan de grondsoort waarop gestort wordt; over het algemeen zal dan eerst een zodanige laag aangebracht moeten worden, dat het door het vuil zakkende regenwater gefilterd wordt alvorens het in het grondwater terecht komt. Op de stortplaats dienen alle werkzaamheden, zoals egaliseren, inklinken en afdekken, nauwlettend te worden gadeslagen, teneinde een hygiënische en verantwoorde manier van vuilverwerking te verkrijgen.

Maar dit betekent eveneens, dat de kosten per ton te storten vuil aanzienlijk zullen stijgen t.o.v. het open storten. Aangezien momenteel per jaar in Nederland ca. 4,5 miljoen ton vaste afvalstoffen geproduceerd worden en het in de lijn der verwachtingen ligt, dat deze hoeveelheid in het jaar 2000 zal zijn vermeerderd tot ca. 14 miljoen, is het duidelijk, dat naast het verantwoord storten omgezien zal moeten worden naar andere mogelijkheden voor het verwerken van deze afvalstoffen, omdat voor het storten niet voldoende ruimte beschikbaar zal zijn.

In de memorie van toelichting op de rijksbegroting voor het departement van sociale zaken en volksgezondheid voor het dienstjaar 1969 wordt gesteld, dat een belangrijk deel van het afval in de toekomst verbrand zal moeten worden.

Verbranding vormt een hygiënische verwerking en geeft bij een goede installatie een volledige vernietiging van het vuil. Voorheen was de ontwikkeling op het gebied van vuilverbranding zodanig, dat een dergelijke inrichting slechts in aanmerking kwam voor grote steden. Amsterdam en Rotterdam verbranden het vuil reeds gedurende 50 jaren. In Rotterdam is sedert enige jaren een moderne vuilverbrandingsin-

Open vuilnisbelt heeft vele bezwaren

stallatie in bedrijf, gevolgd door 's Gravenhage in 1968, terwijl de nieuwe installatie in Amsterdam in 1969 in dienst zal worden gesteld.

Gedurende de laatste jaren is er evenwel een ontwikkeling gaande in het ontwerpen van vuilverbrandingsinstallaties voor middelgrote en kleinere gemeenten.

In het buitenland zijn reeds verschillende van deze moderne installaties in bedrijf, terwijl in ons eigen land de gemeente Dordrecht voor de tweede wereldoorlog reeds een installatie in bedrijf had, welke ook thans nog werkt en voorts Leiden sedert enkele jaren een moderne installatie heeft.

De hier genoemde installaties in Nederland zijn in staat ca. 1 miljoen ton vuil per jaar te verbranden terwijl verwacht wordt, dat er in de toekomst behoefte zal bestaan aan het verbran-

den van ca. 6 miljoen ton vuil per jaar, waarbij er rekening mee dient te worden gehouden, dat ongeveer een gelijke hoeveelheid nog gestort zal worden.

Er zal dus in Nederland nog heel veel gedaan moeten worden aan de ontwikkeling van vuilverbranding.

Bij het ontwerpen van een vuilverbrandingsinstallatie is het noodzakelijk aandacht te schenken aan de volgende factoren:

TOEVOER VAN VUIL

Een prognose dient te worden gemaakt van de samenstelling en hoeveelheid van het te verbranden vuil. Dit is geen eenvoudige opgave, indien men bedenkt, dat een installatie toch voor ten minste dertig jaren gepland zal worden. De stichting kompost heeft cijfers gepubliceerd, welke gebruikt kunnen wor-

den voor de berekening van de hoeveelheid vuil in de toekomst. Hier is geen algemeen geldende regel te hanteren, aangezien de hoeveelheid vuil sterk afhankelijk is van de grootte van industriële vestigingen in een gemeente. Als voorbeeld kan gesteld worden, dat een gemeente met veel industrie in 1970 moet rekenen op een hoeveelheid afval per jaar van ca. 400 kg. per inwoner, terwijl dit in het jaar 2000 gestegen zal zijn tot ca. 850 kg. per inwoner.

Nadat de jaarhoeveelheid te verwerken afvalstoffen bepaald is volgt hieruit een daggemiddelde. Alvorens het vuil in de verbrandingsovens verdwijnt, zal het n.l. in een bunker opgeslagen moeten worden, die zich in hetzelfde gebouwencomplex bevindt, waar ook de verbrandingsovens zijn opgesteld. De inhoud van deze bunker dient zodanig te zijn, dat buiten de bedrijfsuren van de

vuilophaaldienst voldoende vuil in voorraad is om een continu werkende verbrandingsinstallatie te handhaven; tevens is het mogelijk hierdoor een extra grote hoeveelheid aan te voeren vuil en bedrijfsstoringen op te vangen.

VERBRANDINGSROOSTER

Vanuit de bunker wordt het vuil met een kraan in een trechter gestort, waardoor het op een verbrandingsrooster komt, waarop het eigenlijke proces van de verbranding plaatsvindt. Dit is een zeer essentieel onderdeel van de installatie en zal aan verschillende eisen hebben te voldoen.

Op het rooster zal een volledige verbranding van het vuil plaats moeten vinden en het vuil, ook in brandende toestand, voortdurend gemengd moeten worden, teneinde te voorkomen dat op een gedeelte van het rooster geen brandend vuil aanwezig zal zijn.

Voor het bepalen van de capaciteit van het rooster is het belangrijk, dat naast de te verbranden hoeveelheid tevens uitgegaan wordt van de stookwaarde van het vuil, d.w.z. de hoeveelheid warmte in kcal. welke door 1 kg vuil geproduceerd wordt. Gerekend moet worden met een stookwaarde van \pm 1400 - 2000 kcal./kg.

Vervolgens dient het rooster zodanig geconstrueerd te zijn, dat het vuil bij het bereiken van het einde hiervan volledig uitgebrand is, zodat slechts slakken overblijven.

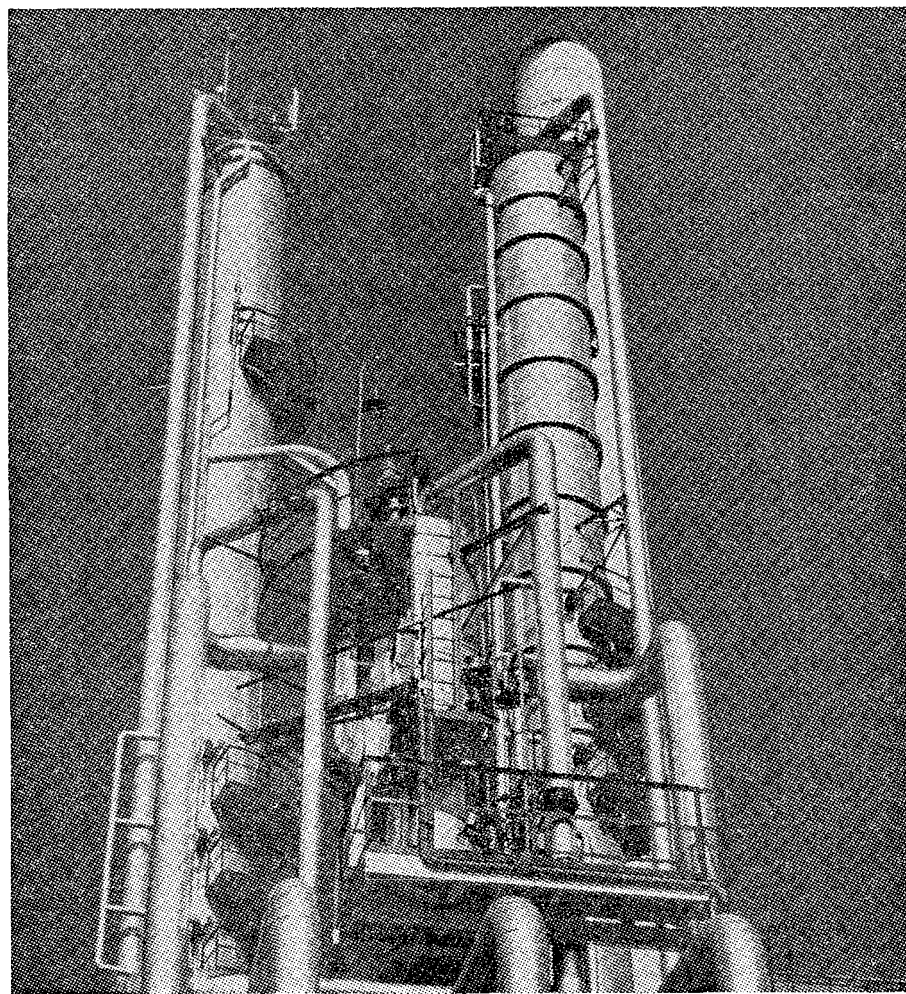
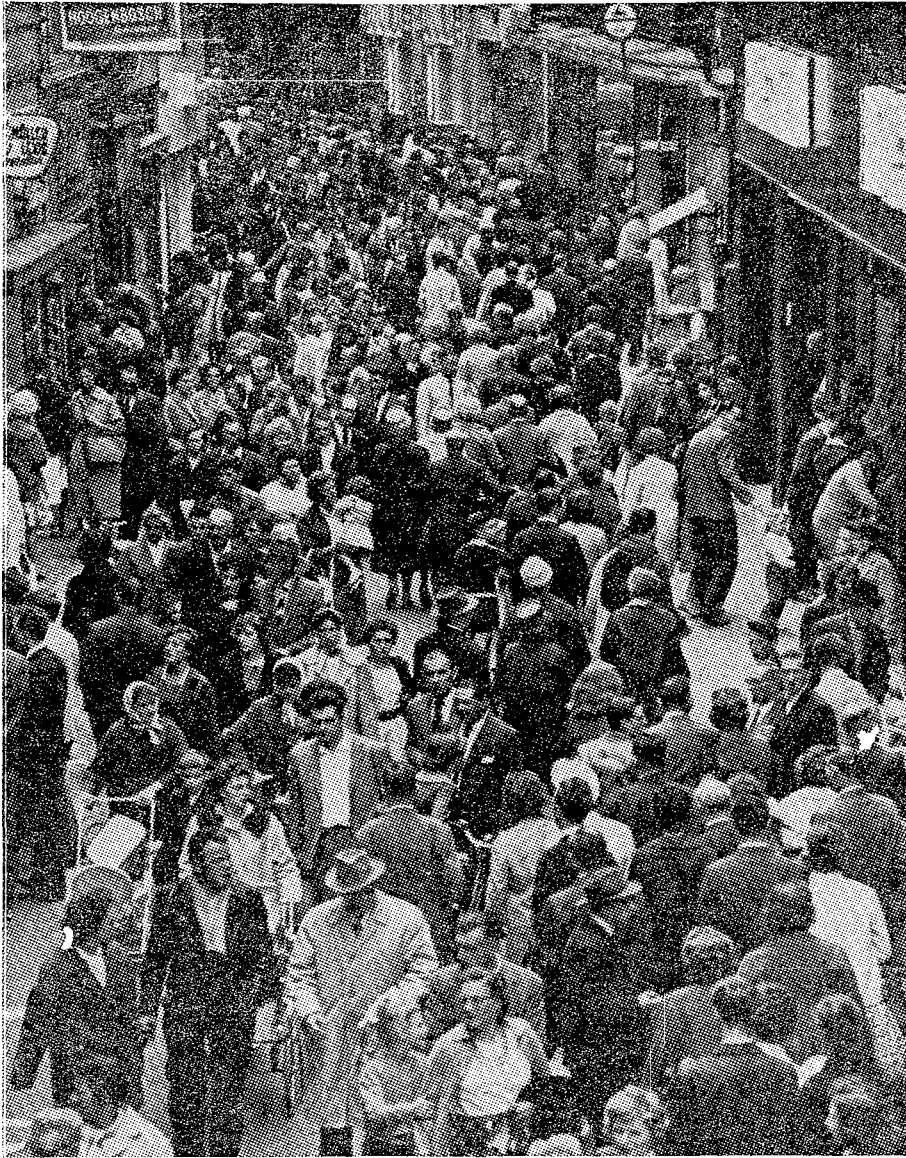
VERBRANDING EN AFVOER ROOKGASSEN

De temperatuur in de vuurhaard boven het verbrandingsrooster moet tenminste 700° C. bedragen, teneinde er van verzekerd te zijn, dat de rookgassen reukvrij zijn. Alvorens door de schoorsteen te verdwijnen, zullen deze rookgassen moeten worden gekoeld tot ca. 300° C. en daarna gereinigd van stofdeeltjes, vliegias genoemd.

De koeling kan geschieden door de warmte te benutten voor energieopwekking (Amsterdam, Rotterdam, 's Gravenhage). De investeringen die hiermede gemoeid zijn voor stoomketels, eventueel aangevuld met een centrale-gedeelte voor opwekking van elektrische stroom, over het algemeen voor een stad met minder dan 400.000 inwoners niet rendabel te achten. Derhalve zal bij een installatie voor een middelgrote gemeente de koeling van de rookgassen geschieden door middel van water, lucht of beide. Een gedetailleerde beschrijving van technische uitvoeringen die hiertoe noodzakelijk zijn zou in het bestek van dit artikel te ver voeren. Slechts zij vermeld, dat er uitvoeringen zijn, die in de praktijk hun deugdelijkheid reeds bewezen hebben.

De reiniging van de rookgassen dient plaats te vinden, teneinde luchtverontreiniging te voorkomen. In afwachting van een hier te lande in te voeren wet op de luchtverontreiniging worden over het algemeen de Duitse voorschriften in acht genomen. Het is in de praktijk gebleken dat deze voorschriften zodanig zijn, dat in de onmiddellijke omgeving van een vuilverbrandingsinstallatie in het geheel geen hinder van stof onderhouden wordt.

Teneinde de gewenste zuiverheid van rookgassen te bereiken zijn verschillen-

MENS EN INDUSTRIE PRODUCENTEN VAN AFVAL

de technische oplossingen mogelijk, waarbij de tendens hoofdzakelijk gaat in de richting van elektrostatische filters, welke een afdoende zuivering waarborgen.

AFVOER SLAKKEN VLIEGAS EN IJZER

Na verbranding van de afvalstoffen blijft er een residu over bestaande uit slakken, inclusief ijzer en vliegias; dit is een volkomen hygiënisch produkt dat zonder enig bezwaar gestort kan worden. Afhankelijk van de hoeveelheid is evenwel te overwegen het ijzer d.m.v. een magneet aan de slakken te onttrekken, waarna er een produkt overblijft, dat goed bruikbaar is voor o.a. de ondergrond van tennis- en sintelbanen, verharding van erven, dempen van sloten e.d.

Uitgaande van de hoeveelheid te verbranden afvalstoffen blijft als residu over 25 à 30 gewichtsprocenten of 6 à 7 volumeprocenten.

De factoren, die een rol spelen bij het ontwerpen van een vuilverbrandingsinstallatie zijn slechts zeer beknopt weergegeven en bedoelen ook niet meer dan een richtlijn te zijn.

Een zeer belangrijk aspect, zo niet het belangrijkste, is het kostenvraagstuk. De exploitatiekosten worden bepaald door de kapitaalkosten voortvloeiende uit de benodigde investeringen, de personeelskosten en de bedrijfskosten.

Een vaste regel is ook hier niet aan te houden, aangezien deze kosten te zeer afhankelijk zijn van de keuze van de installatie en de voorzieningen welke ter plaatse dienen te geschieden met betrekking tot gebouwen en terreinen. Als richtlijn kan thans worden aangehouden dat een installatie voor een middelgrote gemeente welke in staat is per uur 12 ton vuil te verbranden een investering zal vergen van 5 à 7 miljoen gulden.

De personeelskosten zijn sterk afhankelijk van het feit of in 2 of 3 ploegen gewerkt wordt.

Hoewel voor iedere installatie dus een nauwkeurige kostprijscalculatie opgesteld zal moeten worden, kan gesteld worden, dat het thans tot de mogelijkheden behoort dat de kosten per ton te verbranden vuil bij een jaarhoeveelheid van 50.000 ton beneden f 20 komen. Dit cijfer illustreert echter ook een zekere beperktheid in de toepassing van vuilverbranding. Indien immers de jaarlijks te verwerken hoeveelheid afval gering is, zullen de betreffende gemeenten op onverantwoord hoge lasten komen. Een samenwerking op regionaal gebied kan wel een oplossing geven, hoewel dan de transportkosten een belangrijke rol kunnen gaan spelen. Zal door een grote hoeveelheid de kostprijs voor verbranding laag komen te liggen dan kunnen de transportkosten naar de vuilverbrandingsinstallatie de totale kosten van vuilverwerking toch nog zeer nadelig beïnvloeden. Als maximum te rijden afstand tot een centrale vuilverbrandingsinrichting kan in deze 20 à 25 km. aangehouden worden.

Daar in de toekomst verwacht mag worden, dat voor de verwerking van afvalstoffen de genoemde beperkingen voor het stichten van een vuilverbrandingsinrichting niet altijd aangehouden kunnen worden, zal wellicht een rijks-subsidie perspectieven kunnen openen om de lasten voor gemeenten draaglijk te doen zijn.

NOTITIES VAN EEN RAADSLID

WIE WORDT ER KANDIDAAT?

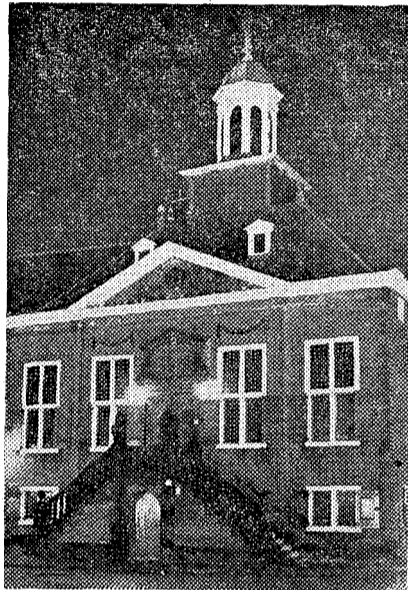
Het jaar 1969 is een rustig jaar, zei iemand dezer dagen. Een rustig jaar want er zijn geen verkiezingen. De man had kennelijk nooit in het bestuur van een kiesvereniging gezeten. Was hij wel bestuurslid geweest dan had hij geweten dat de gemeenteraadsverkiezingen in 1970 van de besturen van onze kiesverenigingen reeds dit jaar heel wat werk vragen. Allereerst moet er een gemeenteprogram zijn. Daarvoor hebben de kiesverenigingen grote steun in de leidraad voor een A.R. gemeenteprogram die door het verband van verenigingen van A.R. gemeentebestuurders wordt samengesteld. Als regel behoort men het concept-program slechts aan te passen aan de plaatselijke omstandigheden of te coördineren met de programs van andere partijen wanneer men met een gezamenlijke lijst uitkomt.

Vergt de samenstelling van een gemeenteprogram voor de besturen dus niet zo veel tijd, de samenstelling van een goede kandidatenlijst echter zoveel te meer.

Daarom moet daarmee zo vroeg mogelijk begonnen worden. De procedure van de kandidaatstelling binnen de kiesvereniging is reglementair geregeld. Hoeveel tijd dat vraagt is dus makkelijk te bepalen. Maar voordat men een concept-kandidatenlijst bij de kiesvereniging kan indienen is er reeds heel wat voorbereiding aan vooraf gegaan.

Men kan natuurlijk de zittende leden eenvoudigweg weer kandidaat stellen. Als de heren en weinige dames het goed gedaan hebben, doet men dat uiteraard. Maar dan is men nog niet klaar. We kennen binnen onze partij wel geen leeftijds grens, maar dat wil niet zeggen dat a.r. raadsleden voor het leven gekandideerd worden. We moeten met doorstroming rekenen. Daarom gaat het niet alleen om de verkiesbare plaatsen, maar zijn ook de opvolgende plaatsen van grote betekenis.

Daar moeten kandidaten staan die capabel zijn om in te kunnen vallen en die dus bij een volgende verkiezing kandidaat kunnen zijn voor de verkiesbare plaatsen. Zulke kandidaten moeten dus niet te oud zijn. Een zeer belangrijk punt bij de kandidaatstelling is het vinden van

geschikte en beschikbare kandidaten voor een eventueel wethouderschap.

De besturen kunnen hieraan niet genoeg aandacht besteden. Nog te vaak komt het voor dat men niet in staat is een wethouder te leveren omdat niemand in de fractie daarvoor beschikbaar is.

Dat is in vele gevallen niet een kwestie van gebrek aan capabele figuren, maar vaak gevolg van het feit dat deze figuren of een wethouderschap niet ambiëren of door hun maatschappelijke functie niet in staat zijn

een verkiezing tot wethouder te aanvaarden.

Heeft men een zittende wethouder dan is dit wat minder urgent, maar ook dan is het verstandig uit te zien naar iemand die zo nodig kan opvolgen.

Dit onderdeel van de kandidaatstelling is belangrijker dan de vraag of alle mogelijke kerkelijke en maatschappelijke groeperingen op de lijst vertegenwoordigd zijn. Uiteraard zal ieder bestuur naar een gevarieerde fractie streven.

Eenzijdigheid is hier uit den boze. Een fractie van alleen werkgevers of alleen academici of alleen bejaarden is geen vertegenwoordiging van het A.R.-kiezerskorps. Deskundigheid op bepaalde gebieden kan niet worden gemist, maar politieke feeling en politieke interesse evenmin.

Tenslotte nog twee opmerkingen.

Bij het werven van kandidaten dient men eerlijk te zijn. Men moet toekomstige raadsleden niet trachten wijs te maken dat het raadslidmaatschap niet zoveel tijd kost. Dit kost het wel, zeker in de middelgrote en grote gemeenten. En hun presentiegeld staat vaak niet in een goede verhouding tot de tijd die een goede vervulling van het raadslidmaatschap vergt.

De laatste opmerking. In heel Nederland zijn er zes vrouwelijke A.R.-gemeenteraadsleden en één mannelijk A.R.-statenlid. Commentaar overbodig.

Er is achter het zogenaamde ijzeren gordijn een geheime kerk — een kerk, die van de communistische machthebbers niet mag bestaan. En toch bestaat ze. Daarvan getuigt dit boek. Die ondergrondse kerk heeft er bij ds. Wurmbrand op aangedrongen, dat hij zou trachten het vrije westen te bereiken om daar te getuigen, hoe het in Rusland en zijn sateliëlanden gesteld is met de kerk.

Het boek van Wurmbrand heeft bij sommigen weerstand opgeroepen. Zo schreef iemand in Trouw, dat Wurmbrand opzettelijk leugens vertelde. Klaarblijkelijk zint het velen niet, dat Wurmbrand een boekje opendoet over het communisme. Men laat zich liever in slaap sussen door kerkelijke politieke leiders, die verklaren, dat het in Rusland goed gesteld is met de kerk. Zij beroepen zich daarbij op kerkleiders uit Rusland, die met toestemming van communistische autoriteiten naar de vrije wereld hebben mogen reizen en die zeggen dat het allemaal erg meevalt in Rusland. Jazeker, omdat ze dit zeggen mogen ze de Sovjet-Unie verlaten.

Christus heeft de communisten lief en begeert hen van het communisme te verlossen, gelijk Hij alle zondaren liefheeft en begeert hen te verlossen van de zonde. Sommige westerse kerkelijke leiders stellen in de plaats van deze enige juiste houding een andere: toegeeflijkheid jegens het communisme, zo schrijft Wurmbrand ergens in dit boek. De geheime of ondergrondse kerk

smacht naar bijbels, naar goed geestelijk voedsel. Het is onvoorstelbaar hoeveel mensen in de Sovjetunie in gevangenschap zitten omdat zij Gods Woord hebben verkondigd of verspreid. De officiële kerk in Rusland treedt door middel van haar kerkleiders op als verlengstuk van de communistische macht. Dáárom heeft zich een ondergrondse kerk ontwikkeld, zo verklaart ds. Wurmbrand.

Toen de schrijver in het westen kwam was hij zeer teleurgesteld, zoveel cryptocommunisme te ontdekken, zoveel lonkenden naar het communisme. „Achter de muren van het ijzeren gordijn herhaalt zich, nu, in deze tijd, heel het drama, de dapperheid en het martelaarschap van de eerste kerk, maar..... de kerk in vrijheid slaapt,” zegt Wurmbrand.

Natuurlijk zal dit met zoveel bewegingheid geschreven boek eenzijdig zijn, want subjectief. Maar niettemin komt wel levensgroot het gevaar — vooral ook geestelijk — van het communisme ons voor ogen. Laten wij toch niet slapen, zegt het boek. Wij zijn het daarmee hartelijk eens en wij hopen, dat heel veel mensen dit boek zullen lezen. Het kreeg een goede vertaling van ds. J. C. Maris. J.W.O.

De ondergrondse kerk gemarteld om Christus' wil. Een boek van ds. Richard Wurmbrand, uitgegeven bij: De Banier, Utrecht.

UNCTAD II

„Unctad II — verslag van de conferentie” (Internationale Samenwerking Cahier nr. 3), geschreven door D. Scherpenzeel (2 artikelen) en H. A. J. Coppens (7 artikelen). Het Cahier werd uitgegeven door de Novib en door de N.V. Uitg. Systemen Keesing.

De prijs van de uitgave bedraagt f 4,—. De omvang is 129 pagina's. De brochure — fris uitgevoerd — geeft informatie over de tweede wereldhandelsconferentie, welke van 1 febr. tot 25 maart 1968 te New Delhi werd gehouden. Genoemde data komen evenwel in de brochure niet voor.

Het laatste artikel over Nederlands houding is overgenomen uit het juni-nummer 1968 van „Wending”.

Na de inleiding wordt eerst in 5 artikelen een verslag gegeven van de verschillende commissie, te weten 1. grondstoffenproblemen en politiek; 2. uitbreiding en diversificatie van de exporten van halffabrikaten en eindprodukten uit ontwikkelingslanden (preferenties voor ontwikkelingslanden); 3. groei, ontwikkelingsfinanciering en hulp; 4. problemen van de ontwikkelingslanden ten aanzien van de onzichtbare handel, inclusief de scheepvaart (ook: verzeeringen en toerisme); 5. trends en problemen in de wereldhandel en ontwikkeling.

In al deze hoofdstukken wordt verteld waar het over gaat; wat op Unctad I aan de orde was en wat daarna tot Unctad II is gebeurd.

Het volgende artikel handelt over „Overige agenda-onderwerpen”. (o.a. wereldvoedselvraagstuk, overdracht van technische kennis, regionale samenwerking tussen ontwikkelingslanden). Daarna volgt dan nog een artikel „Unctad en de 77”.

Misschien een duistere term voor een deel van de lezers. Als dat zo is neem dan in ieder geval kennis van deze zeer informatieve en prettig geschreven uitgave. Dit geldt trouwens ook, wanneer u wel weet wie „de 77” zijn.

WIJ ONTVINGEN

LIEFDE VOOR DE COMMUNISTEN

ER zijn ook in ons land kerkelijke leiders die het communisme liefhebben. Dat is niet slechts betreurenswaardig, het is zondig. Het communisme moeten wij haten, — de communisten daarentegen moet wij liefhebben. Dit is een uitspraak van ds. Wurmbrand in zijn boek: De ondergrondse kerk.

Hij weet wat communisme is, want hij heeft het lichamenlijk en geestelijk ervaren. Veertien jaar bracht hij door in gevangenschap in het communistische Roemenië, dat zijn vaderland is, en in gevangenschap in Rusland. Hij zat in de gevangenis omdat hij het evangelie van Jezus Christus verbreid had en niet wilde zwijgen over de zondaarsliefde van de Zaligmaker. Het communisme zag in die activiteit een groot gevaar voor haar leer en voor de heilstaet

die zij zegt op te bouwen. Daarom zette men deze predikant — en met hem tienduizenden — in de gevangenis.

Indien men weleens een boek gelezen heeft van de Amerikaanse zendeling Stanley Jones, b.v.: Met Christus langs de Indische heirweg, zal men aan hem terugdenken als men het boek van Wurmbrand leest. Er is evenwel een groot verschil: Jones stelde zichzelf steeds op de voorgrond; Wurmbrand daarentegen laat veel meer de wat hij noemt ondergrondse kerk spreken. Ook is Wurmbrand orthodox.

Wurmbrand is bezeten van zendingsijver onder de communisten. Hij ziet in de communisten mensen tot wie de liefde van Christus zich uitstrekt en die daarvan wetenschap moeten krijgen. Daarom heeft hij zelfs in de gevangenis Christus verkondigd, hoewel hij daarvoor herhaaldelijk werd gemarteld.

BEGROTING SOCIALE ZAKEN IN TWEDE KAMER

WAARDERING VOOR SOCIAAL WELZIJSBELEID EN WETGEVENDE ARBEID

Beide A.R. woordvoerders — naast drs. J. Boersma sprak ditmaal ook mej. J. v. Leeuwen, mede in verband met de reeds ingediende motie op het terrein van de sociale verzekering — brachten hun waardering voor het beleid van minister Roolvink tot uitdrukking.

De heer Boersma noemde in het bijzonder het sociaal welzijnsbeleid, waarover de minister een aantal opmerkingen heeft gemaakt; mej. v. Leeuwen wees op de wetgevende arbeid.

De heer Boersma schetste eerst de betekenis van een dergelijk welzijnsbeleid, juist in een puur materialistische consumptiemaatschappij, een welzijnsbeleid, dat overigens om goede coördinatie vraagt, waarom hij de minister dan ook verzocht op de nadere concretisering hiervan nog verder te willen ingaan. Voorts stond hij stil bij wat hij zelf noemde een detailpunt, maar toch van zoveel belang, dat hij er de aandacht op wilde vestigen.

Het ging over de bemanning van de koopvaardijvloot; een moeilijk vraagstuk met drieërlei aspect: *het veiligheids, het defensie- en het sociale aspect*. Overigens bijna een kwestie van kip en ei.

„Is het nu zo, dat onze mensen geen belangstelling meer hebben voor de vloot, omdat zij worden weggedrukt door goedkopere, uit steeds verdere landen afkomstig zijnde, bemanningsleden, of moeten die bemanningsleden juist worden aangetrokken, omdat er in Nederland betrekkelijk weinig belangstelling voor de koopvaardijvloot bestaat”, zo stelde hij.

ECONOMISCHE ONTWIKKELING

Ervan uitgaande dat over deze ontwikkeling in de komende weken nog meer diepgaand kan worden gesproken, volstond de woordvoerder met de verheugende constatering, dat de situatie op de arbeidsmarkt door de buitenlandse ontwikkeling én door het gevoerde beleid weer aanzienlijk is verbeterd met als gevolg, met name in het westen, een volledige bezetting van het produktie-apparaat.

Echter met de bedenkelijke kanten van een betalingsbalans met nog steeds een onvoldoende overschot en een concurrentiepositie, die — na een aanvankelijk herstel in 1968 — in 1969 weer achteruit zal gaan!

Het betekent dat er een situatie groeit, waarin een *verscherping* van het loon- en prijsprobleem optreedt en het gevaar bestaat, dat er weer een loon- en prijsspiraal ontstaat.

Met name 1970 zal in dit opzicht een vrij moeilijk jaar worden; een jaar van mogelijk nieuwe overbesteding.

LOONONTWIKKELING

In dit licht paste een opmerking over de loonontwikkeling tot nu toe. Een bijzonder trieste situatie, want aan de hand van een cijfervoorbeeld toonde de heer Boersma aan, dat van de loonstijging in de besteedbare sector nul tot maximaal 1% overblijft!

Hij kon dan ook niet anders stellen dan

dat de in de metaalsector overeengekomen loonstijging niet als te hoog mag en kan worden gekwalificeerd.

Gelukkig en terecht heeft het gezonde sociale verstand gewonnen toen het ging om de beantwoording van de vraag of in onderdelen van de metaal-cao moest worden ingegrepen.

Bijzondere aandacht vroeg de spreker ook voor de minimum-loners en de rentetrekkingen. Wanneer de forse BTW-prijsstijgingen geen tijdelijke, maar een blijvende zaak worden, moet dan niet opnieuw de aandacht van de minister voor deze groepen worden gevraagd?

NAAR EUROPEES BELEID

De huidige ontwikkeling en de verwachtingen voor het volgend jaar klemtonen de noodzaak van een meer Europees gerichte en getinte loon- en inkomenspolitiek.

Allereerst ligt hier een taak voor de Europese Commissie, maar kan de minister hiernaast in de Raad van Ministers zijn initiatieven niet ontwikkelen? De heer Boersma wilde zich hierbij beperken tot het invloed krijgen op een aantal elementen, dat gezamenlijk tot de inkomenspolitiek kan worden gerekend.

Zo werd het *kartelbeleid*, in het algemeen het *mededingingsbeleid*, het *prijsbeleid* dat in het kader van de Europese Gemeenschappen zelfs op onderdelen kan worden gevoerd, de *distributiesector*, alsmede uiteraard ook het *agrarisch beleid* en het *vermogensbeleid* genoemd.

Welke vorm moet worden gekozen, moet worden afgewacht.

Maar als men niet alleen wil komen tot het bewijzen van lippendienst aan wat dan inkomenspolitiek heet, maar ook tot een all-round inkomensbeleid, dan zullen alle elementen — spaarloon, vermogensaanwasdeling, vraagstukken als successierechten, grondprijzen, huurprijzen, prijzen van onroerende goederen, dividend en interest — daarin moeten worden geplaatst.

De minister kan met zijn collega's op langere termijn aan een ontwikkeling proberen te werken, die in deze richting gaat.

Doorgaan op de ouderwetse manier, waarbij iedere lidstaat op zijn eigen wijze probeert orde op zaken te stellen, leek de spreker onverstandig.

Beter is het streven naar coördinatie binnen de ZES, al dan niet gepaard gaande met Europese collectieve arbeidsovereenkomsten.

SOCIALE ZEKERHEID

Mej. Van Leeuwen, die ook namens de CHU-fractie sprak, stelde eerst enkele vragen op onderdelen, zoals over het minimum-dagloon in de werkloosheidswet, de kinderbijslagwet voor kleine zelfstandigen, de uitvoering van de suppletie-regeling in het kader van de overgangsregeling WAO, terwijl zij eveneens belangstellend informeerde naar de ontwikkeling rond de problematiek van de maatschapvisers in de sociale verzekering.

Hierna kwam zij tot een drietal hoofdpunten, te weten, *de premiedruk, de programmering en het misbruik binnen de sociale verzekering*.

PREMIEDRUK

Al worden bij de huidige premiedruk én de *middengroepen en de kleine zelfstandigen* te zwaar belast, toch wil de A.R. fractie niet vooruitlopen op de uitkomsten van de studie-commissie die dit vraagstuk bestudeert, temeer daar op grond van uitlatingen van de minister mag worden verwacht, dat deze studie geen jaren, zelfs maanden, meer op zich zal laten wachten.

Zonder hierover een oordeel uit te spreken, werd wel gevraagd of door de Commissie-Vos ook het vraagstuk van de draagkracht van de verschillende sectoren van het bedrijfsleven wordt bekeken.

PROGRAMMERING

Er werd de aandacht op gevestigd dat door het bedrijfsleven op velerlei wijze de laatste tijd is gevraagd niet stap voor

Onzerzijds werden hiertegen een drietal bezwaren ingebracht:

— *de wenselijkheid van een structurele verbetering van de AOW moet worden afgewogen tegen de mogelijkheid andere aanvullende voorzieningen in versneld tempo tot stand te brengen of verder uit te bouwen.*

Hierbij werd gewezen op de vier door dr. Veldkamp genoemde alternatieven, die nog onvoldoende zijn uitgediept. Er valt momenteel ook een zekere ontwikkeling te bespeuren om aandacht te geven aan uitbreiding van oude en in het leven roepen van nieuwe voorzieningen (vrije beroepen en tewerk gestelden in GSW verband).

— *Een tweede bezwaar in samenhang met het eerste is, dat de motie niet „gericht” helpt.*

De bejaarden zijn niet als totaliteit een zwakke groep en zullen dit in de toekomst, naarmate de genoemde ontwikkeling vordert, ook minder worden. Voorzichtigheid is dan ook geboden, een voorzichtigheid die in het verleden door de politieke vrienden van de indieners van de motie wel is betracht: structurele verbeteringen van de AOW zijn tot stand gekomen onder de kabinetten-De Quay en Marijnen!

— *Als derde bezwaar geldt dat een structurele verbetering van de AOW nú betekent het doen van een keuze zonder voldoende afweging tegenover andere wenselijkheden.*

Dat betekent een door kruising van het door het bedrijfsleven gewenste, maar ook door de A.R. fractie noodzakelijk geachte beleid.

Andere prioriteiten zijn ondermeer:

1. *een arbeidsongeschiktheidsverzekering voor niet-loontrekkenden* waarbij we met ons Program van Actie speciaal denken aan de zelfstandigen en de van jongs af aan gehandicapten.

2. *een verdere uit en/of afbouw van de verzekering tegen geneeskundige verzorging.* De vrijwillige ziekenfondsverzekering, in januari met een gemiddelde landelijke stijging van 17% (!), betekent voor bejaarden en kleine zelfstandigen een zware belasting (voor een aantal bejaarden gedeeltelijk opgevangen via de bejaardenverzekering).

Drie bezwaren die de afwijzing van de motie-Vellinga zeker wettigen, temeer daar er van een noodsituatie geen sprake behoeft te zijn.

De Algemene Rijks Lands Wet garandeert aan iedere Nederlander die onvoldoende bestaansmogelijkheden heeft, een recht op een uitkering, aangepast aan de individuele omstandigheden.

De A.R. fractie zal er krachtig aan meewerken, dat knelpunten (bijv. drempelvrees, maar ook een te schriel beleid) worden opgeheven.

GEEN KEUZE

Het misbruik maken van sociale verzekeringswetten komt helaas voor, gelukkig echter maar door een beperkt aantal lieden.

Het zijn uitwassen, die het grote goed van de sociale zekerheid in diskrediet brengen. Krachtige bestrijding van dit euvel is dan ook gewenst, maar we moeten hier oppassen voor een heuze en vooral ook doorstoten naar de achtergronden, de oorzaken.

In dit verband vroeg mej. v. Leeuwen nog aandacht voor een recente dissertatie van dr. Crousen over „Analyse van het werk van een controlerend geneeskundige voor de Ziektewet”. Ziekte- en arbeidsverzuim moeten nader worden geanalyseerd evenals de geneeskundige controle.

EEN BLIJVENDE REGLING?

Mej. J. van Leeuwen

Was de extra-overheidsbijdrage van 47,5 miljoen in de sociale verzekering als compensatie voor de prijsstijgingen als gevolg van de invoering van de BTW een honorering van het door de A.R. fractie bepleite beleid; mej. Van Leeuwen verzocht nu de minister, met name voortzetting van deze bijdrage ook in 1970 en eventueel volgende jaren in zijn beleidsoverwegingen te willen betrekken. Zo mogelijk met een meer gerichte besteding als bijv. in de bejaardenverzekering, hoewel hier zich de moeilijkheid voordoet, dat de overheid en het bedrijfsleven op fifty-fifty basis deze zaak bekostigen.

stap meer allerlei verbeteringen als evenzovele uitbreidingen op het terrein van de sociale verzekeringen aan te brengen, maar een programmering op langere termijn op te stellen. Hiertoe is dan ook in november 1967 een dergelijk programmeringsadvies gevraagd aan de SER.

Vanuit het tijdens de Openbare Commissievergadering gebruikte beeld (een huis, dat nog niet onder de kap was, waardoor het hier en daar lekte, terwijl ook de diverse kamers door de onderbrekingen in de bouw geen eenheid van stijl vertoonden), stelde onze woordvoerder dat ook de A.R. fractie bepaalde verbeteringen en uitbreidingen nog noodzakelijk achtte.

Zij vroeg zich echter af of er bepaalde groepen nu zo „in de kou”, „op de tocht” en „onder de drup” zitten, dat onmiddellijk ingrijpen geboden was”.

De indieners van de motie-Vellinga (P.v.d.A.) stelden, dat dit metterdaad het geval was voor hen die in de AOW-kamer vertoeven en zij stelden in hun motie voor dat de regering verhoging van de uitkeringen met 3% zou bevorderen.

VEROLME UNITED SHIPYARDS

ROTTERDAM-HOLLAND TEL. 162500

Scheepsbouwwerven A. VUYK EN ZONEN

CAPELLE AAN DE IJSSEL

NIEUWBOUW EN REPARATIE

TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

N.V. Gereedschapfabriek

Zwolseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241

GEREEDSCHAPPEN voor de metaalindustrie

A. BAARS A.zn

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A.zn N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

FIRMA DE REK EN HORSMAN Fabriek van scheepslieren

DORPSSTRAAT 102 - TELEFOON 1894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch.
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer.
RIJPLATEN in diverse maten.

STOLK'S

Handelondernemingen N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - HENDRIK IDO AMBACHT
Telefoon (01850) 28000 - 28886

-BAILEY-

Constructiewerkplaats

en

Machinefabriek N.V.

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

W. Visser & Zn. n.v.

Scheepswerf - motorenherstelplaats

Ankerpad 2 - Telefoon 02230 - 2887

DEN HELDER

NIEUWBOUW en REPARATIE

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

HET BEELD DER VADEREN

VROUWENKIESRECHT

IN het jaar 1916 was het A.R. program van beginselen onder leiding van dr. Kuyper herzien. In dit herziene program sprak de partij zich duidelijk uit vóór de evenredige vertegenwoordiging.

En verder stond o.a. in art. XI: Krachtens beginsel verwerpt de partij stemdwang en wraakt zij een staatkundig vrouwenkiesrecht.

Maar in de Eerste Kamer heeft prof. Herman Bavinck zich al spoedig daarna, tot ergernis van dr. Kuyper, uitgesproken vóór het vrouwenkiesrecht. En ook anderen, o.a. mr. Gerbrandy van Sneek, waren voor.

Toen besloot het moderamen van de partij onder leiding van de nieuwe voorzitter, dr. Colijn, het vrouwenkiesrecht aan de orde te stellen op het Partij Convent.

Want er was na 1916 iets gebeurd. De Grondwetsherziening, die onder Cort van der Linden haar beslag kreeg, bracht het passief vrouwenkiesrecht en in de Tweede Kamer werd in 1918 de eerste vrouw gekozen, mej. Suze Groeneweg uit Rotterdam. Bovendien bevatte de Grondwet nu de mogelijkheid, ook het actief vrouwenkiesrecht in te voeren en alles wees er op, dat het spoedig in de Tweede Kamer aan de orde zou komen. Het was bekend, dat de minister-president Ruys de Beerenbrouck er voor was, en zelfs tot ontstemming van sommige van zijn ambtgenoten zulks in november 1918 in de Tweede Kamer had laten blijken.

Daarom zou het vrouwenkiesrecht op het Partij Convent van januari 1919, nu een halve eeuw geleden, aan de orde komen.

Het C.C. nodigde twee sprekers uit, om het voor en tegen te bepleiten. Vóór prof. Bavinck, contra dr. E. Beumer, lid van de Tweede Kamer. De laatste was sterk tegen vrouwenkiesrecht en vond vrouwelijke Kamerleden bijna een meelijwekkend verschijnsel. Beide referenten formuleerden enkele stellingen, die vooraf aan alle kiesverenigingen werden toegezonden.

Het uitgangspunt van Bavinck was bekend. Hij had reeds in de Eerste Kamer uiteengezet. Hij lette op de maatschappelijke ontwikkeling. De vrouw krijgt een zelfstandiger positie, zij wordt „mondig”, zij heeft soms in het leven een grote verantwoordelijkheid. En in zo'n veranderde situatie is het ongerijmd, de vrouwen politiek onmondig te houden, terwijl er geen enkel schriftuurlijk gegeven is, dat zich tegen het vrouwenkiesrecht verzet.

Trouwens, het program van 1916 verzette zich niet tegen elk vrouwenkiesrecht. Het sprak zich uit voor het huismanskiesrecht, waarbij gestemd zou worden per gezin, ieder gezin één stem.

En — was een weduwe gezinshoofd, dan hoorde zij die stem uit te brengen. Dr. Beumer was blijken zijn stellingen tegen, maar het bleek, dat hij, als de wet het vrouwenkiesrecht zou invoeren, niet alleen vond, dat zij dan haar stem moest uitbrengen, maar dat zij dan ook lid van de kiesvereniging zou dienen te worden.

Hoe het op het Partij Convent, toen nog Centralenconvent geheten, met de discussie verliep, daarover een volgende keer.

OUDE EN NIEUWE CITATEN

WIJSHEID

De Belgische premier Gaston Eyskens deed onlangs — zoals De Nieuwe Linie meldde — de volgende uitspraak:

„Hoe kan een land worden geregeerd als telkens wanneer iets in een deel ervan tot stand komt, dit in het andere deel protest uitlokt?”

Wijze Belgische woorden, die overigens niet alleen voor Belgische situaties toepasselijk behoeven te zijn.

T.V. KIJKEN

Het Parool heeft enkele Engelse medici geciteerd over het kijken naar televisie.

„Een oogspecialist kwam daarbij tot de voor velen misschien verrassend klinkende conclusie dat het kijken in het blauwe licht van de tv geen schadelijke gevolgen heeft voor de ogen.”

Volgens een andere medicus heeft echter

„het dagelijks gedurende vier of vijf uur kijken naar de tv wel schadelijke gevolgen voor de rug. Hij wees erop dat de gebruikelijke plaatsing van het tv-toestel iets is beneden de hoogte van het oog in zittende houding. Dit heeft tot gevolg dat de kijker de neiging heeft bij het tv-kijken voorover te leunen in zijn stoel, zodat de rug geen steun heeft aan de rugleuning.”

De t.v. slaven onder ons moeten op hun hoede zijn!

VAKBEWEGING

Over de vakbeweging worden ook allerlei opvattingen geponoerd. Wij citeren Ton J. M. Triescheijn, die in een verhaal over de vakbeweging en de wet op de loonvorming o.a. schrijft:

„Wonderlijk genoeg conformeert de vakbeweging zich nog altijd heel sterk aan de bestaande verhoudingen, ook al loopt ze dan over van kritiek daarop. De vakorganisaties die zich sinds jaar en dag aandienen als clubs van loonfitters moeten wat meer de verrekijker gaan gebruiken en minder kortzichtig zijn”.

Nu moet u niet denken dat wij een of ander liberaal blad of blaadje citeren. Het citaat is uit „De Nieuwe Linie”, waar het stond in een artikel „Vakbeweging hinkt achteraan!. Wat doen ze eraan?”

SPORT

In het blad „Europese Geneenschap” begint een artikel „Naar een gemeenschappelijke markt voor de sport?” aldus:

„Meer nog dan het pseudo-amateurisme en diverse overdreven opvattingen van het internationaal Olympisch Comité, is datgene wat de toekomst van Olympische Spelen bedreigt, naar men beweert, het gigantisme en het nationalisme. Men kan echter constateren dat zelfs zij die het hevigst ageren tegen dit gigantisme en dit nationalisme van de Spelen, deze gebreken voor lief nemen zodra zij het prestige van hun land — of de continentale of regionale gemeenschap, waarvan zij deel uitmaken — dienen!

Ziezo, voer voor anti-sportmensen. En zegt niet een oud-Noors spreekwoord „In het spel is niemand de hoeder van een ander”. Nou dan! Maar toch, met de Franse dichter Baudelaire houden wij het hierop: „Het leven heeft maar één werkelijke bekoring — de bekoring van het spelen, Maar wat, indien het ons niet kan schelen of we winnen of verliezen?”

DE TOEKOMST VAN HET OUDE WONINGBESTAND (2)

DOOR G. J. H. GRIFFIOEN

In ons vorige artikel eindigden wij met de conclusie, dat het accent in de bouwproductie langzamerhand gaat verschuiven naar een opheffing van het kwalitatieve tekort dat wil zeggen de woningverbetering en de sanering van dorps- en stadskom.nen. Ook nu zullen wij eerst proberen een inzicht te verkrijgen in de taakstelling op grond van het voorhanden zijnde cijfermateriaal.

Het oude woningbestand, zonder de 375.000 krotten waarover het eerste artikel handelde, omvat 1.525.000 woningen. Hieronder vallen 250.000 woningen die in het algemeen slechts voor een provisorisch herstel in aanmerking komen, teneinde een te snel verval terug te dringen. Het rapport acht het aannemelijk dat jaarlijks aan 10.000 van deze woningen herstellingen zullen worden uitgevoerd.

Aan de resterende ca. 1.200.000 woningen zullen geleidelijk verbeteringen moeten worden aangebracht, teneinde het woongerief te verhogen. Ook economisch is het alleszins verantwoord — gezien de toestand van deze woningen — hieraan min of meer omvangrijke werkzaamheden te verrichten. In deze categorie behoren 200.000 woningen toe aan woningbouwcorporaties en gemeenten. Voor de verbetering van deze woningen bestaat de mogelijkheid leningen te verkrijgen uit 's Rijks kas. Eventueel kan dan nog een jaarlijkse bijdrage worden toegekend voor een tekort op de exploitatie als gevolg van de aangebrachte verbetering. Het rapport geeft als prognose dat in de toekomst jaarlijks 10.000 woningen uit deze groep zullen worden verbeterd.

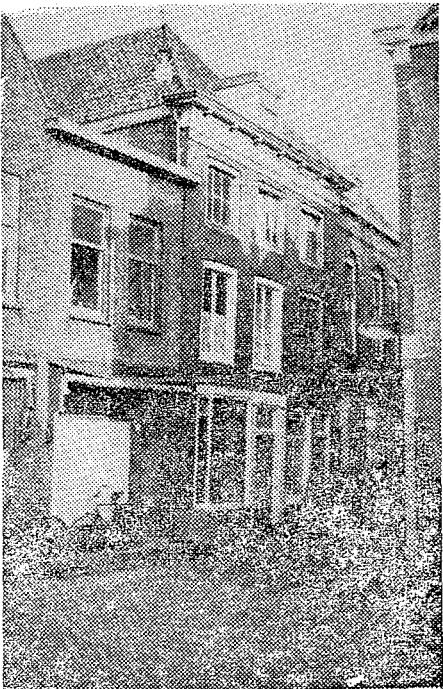
De andere woningen (ongeveer 1.000.000) zijn particulier bezit. Ook hiervoor kan een Rijksbijdrage worden verkregen op grond van de Premiereregeling woningverbetering en -splitsing 1953. Het maximum van de bijdrage is thans f 3.700,— - f 4.000,—. Voor bepaalde

gebieden met werkloosheid is de regeling nog gunstiger. Ook bestaat nog de mogelijkheid van een garantie voor een lening die ter financiering van de verbetering moet worden afgesloten.

Voor de financiering van deze bijdragen zijn in de begrotingen 1967, 1968 en 1969 resp. opgenomen f 7,5 miljoen, f 7,5 miljoen en f 10 miljoen. Voor gemeenten met relatief grote werkloosheid is bovendien in de begroting 1969 een extra bedrag van f 30 miljoen opgenomen. Op dit terrein zal in de toekomst meer moeten gebeuren. Het rapport stelt dat de hierboven vermelde regeling hiervoor onvoldoende mogelijkheden biedt. Een herziening van deze regeling is dan ook in voorbereiding.

De verwachting bestaat, dat in deze groep dan jaarlijks 35.000 woningen zullen worden verbeterd resp. gemoderniseerd.

Recapitulerend ziet het er straks jaarlijks te realiseren programma voor woningverbetering er dan als volgt uit:

Provisorisch herstel van slechte woningen	10.000 st.
Verbetering van woningen van gemeenten en woningbouwcorporaties	10.000 st.
Verbetering resp. modernisering van particuliere woningen	35.000 st.
	55.000 st.

VERSTERKTE KROTOPRUIMING

De in ons vorige artikel gegeven prognose omtrent de te realiseren krottopruiming tot en met 1975 omvatte 218.000 — 238.000 woningen. Maar het geven van een prognose is nog iets anders dan het feitelijk verwezenlijken daarvan. Tot nu toe worden er ongeveer 10.000 van deze woningen per jaar opgeruimd. Daarom is het nuttig een overzicht te geven van de middelen en procedures die hierbij kunnen worden aangewend. Hierbij kan in de eerste plaats worden gedacht aan de onbewoonbaarverklaring. Op grond van de woningwet kan de onbewoonbaarverklaring door de gemeenteraad worden uitgesproken. Daarbij wordt een door de woningwet voorgeschreven procedure gevolgd. Vooral het ontbreken van geschikte vervangende woongelegenheden was er oorzaak van, dat slechts in de ergste noodgevallen tot nu toe tot deze maatregel werd overgegaan. Het aantal onbewoonbaarverklaringen in het gehele land bewoog zich de afgelopen 10 jaren

in de koers van ca. 2.200 - 2.400 woningen per jaar. Bovendien bestond dan nog het euvel dat soms ondanks de onbewoonbaarverklaring niet binnen redelijke tijd tot ontruiming kon worden overgegaan.

Naar mate de woningsituatie gunstiger wordt zullen de gemeenten op dit terrein dus een veel stringenter beleid moeten gaan voeren.

In de tweede plaats kan melding worden gemaakt van een financiële bijdrage regeling ten behoeve van eigenaren-krotbewoners.

Op grond van de Beschikking geldelijke steun eigen woningen 1968 kunnen zij een toeslag verkrijgen van 50% van de algemene subsidie, welke thans de vorm heeft van een jaarlijkse bijdrage. De afgelopen jaren is aan deze extra subsidie f 12 miljoen uitgegeven. Ook deze regeling heeft slechts betrekkelijk weinig bijgedragen tot het verdwijnen van krotten. Wat gunstiger ligt het met de resultaten van de regeling vervat in de Beschikking Geldelijke Steun Krottopruiming, op grond waarvan de gemeenten voor ieder ontruimd en afgebroken krot een bedrag van f 600,— kunnen ontvangen van het Rijk.

De gemeenten kunnen dit bedrag naar eigen inzicht gebruiken om bij te dragen in de verplaatsingskosten en in de kosten van het duurder wonen van de betrokkenen

Op grond van deze regeling die van 1962 dateert werden tot 1967 ruim 38.000 krotten opgeruimd.

Het ligt in de bedoeling deze bijdrage in verband met het gestegen kostenpeil te verhogen tot f 750,— per geval. De nodige gelden zijn op de begroting 1969 uitgetrokken

BIJDRAGE SANERINGSPLANNEN

Een in de toekomst steeds belangrijker rol kan worden gespeeld door de Beschikking bijdragen saneringsplannen. Op grond van deze regeling kan het Rijk bijdragen toekennen tot 80% in de kosten van verwerving van gronden en opstellen in het kader van de sanering een reconstructie van stads- en dorps-kommen. Op de begroting 1969 is hiervoor 'n bedrag van f 135 miljoen uitgetrokken. In het kader van de meerjarenplanning wordt voor 1970 en 1971 hiervoor gedacht aan f 190 miljoen en f 270 miljoen.

Van de in ons land aanwezige krotten is iets minder dan de helft begrepen in (toekomstige) sanerings- en reconstructieplannen. Het grootste deel ligt dus verspreid buiten de kommen van steden en dorpen. Voor deze gevallen is er de Beschikking Geldelijke Steun Krotverwerving in het leven geroepen. Deze regeling voorziet in een tegemoetkoming in de door de gemeenten te maken kosten voor het verwerven van krotten tot een bedrag van f 2.000,— per woning. Voorwaarde is daarbij dat de woning wordt ontruimd en opgebroken.

Wij kunnen ons voorstellen, dat de doorsnee belangstellende lezer van ons blad na de voorgaande vrij technische uiteenzetting het gevaar loopt door de bomen het bos niet meer te zien. Wij zullen er daarom van af zien dieper in te gaan op de juridisch-administratieve aspecten die aan de verwezenlijking van een en ander nog verder vastzitten.

Vooraf voor de gemeenten — binnen een door het Rijk geschapen (financieel) kader — is er nog veel en moeilijk werk te verrichten. In de eerste plaats voor raadsleden en besturen van woningbouwcorporaties maar ook voor bouwondernemingen, beleggers en particulieren is het van belang dat zij zich vroegtijdig voorbereiden op de komende ontwikkelingen. En deze zo nodig in opbouwende en kritische zin begeleiden. Een nauwkeurige kennisneming van het besproken rapport is hiervoor onontbeerlijk.

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

WIJ KOMEN BIJEEN

☆ Op vrijdag 31 januari a.s. spreekt, namens de **A.R. Kamercentrale 's Gravenhage**, drs. **G. H. Terpstra** in het „Politiek Café” **Mercuur**, **Anna Paulownaplein 4 te Den Haag**.
Onderwerp: **Inkomens- en vermogensverdeling**.
Als opponent van de heer **Terpstra** zal optreden drs. **J. Koopman**, lid van het partijbestuur van de **P.v.d.A.** Aanvang **20.00** uur.

☆ Op 3 februari a.s. belegt de **A.R. Statencentrale Gouda** haar jaarvergadering in het **Verenigingsgebouw „Brandpunt”, Turfmarkt 58, Gouda**. Spreker: **dr. A. Veerman**, voorzitter van het **Centraal Comité**.

☆ Op maandag 3 februari a.s. belegt de **Statencentrale Emmen** haar jaarvergadering in gebouw „**Ichtus**” te **Emmen**. Huishoudelijke zaken van **19.00-20.00** uur.

Daarna spreekt **mr. W. Aantjes**, lid van de **A.R. Tweede Kamerfractie**, over zijn studiereis naar de **Ver. Staten**, toegelicht met dia's.

☆ De **A.R. Hulpcentrale „Hoeksche Waard”** belegt een centrale vergadering op donderdag 6 februari a.s. in gebouw „**De Rank**”, **Kerkstraat te Klaaswaal**.
Aanvang **20.00** uur.
Spreker: de heer **N. v. d. Brugge**, te **Gorinchem**, lid van het college van **Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland**, over: „**Enkele actuele vragen**”.

☆ Op zaterdag 15 februari a.s. belegt de **Statencentrale Hoogeveen** een vergadering in het **Herman Bavinckhuis te Hoogeveen**. Spreker: de heer **E. J. Blokzijl**, wethouder van **Hoogeveen** en lid van **Prov. Staten van Drente**. Verder bestuursverkiezing en jaarverslagen.
Aanvang: **13.30** uur.

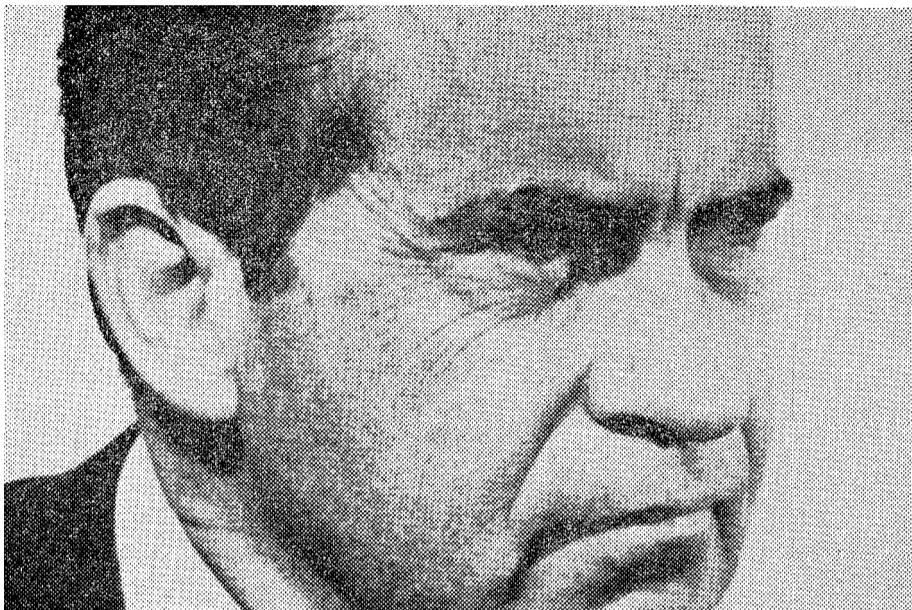
☆ Op donderdag 6 maart a.s. belegt de **Statencentrale Assen** haar jaarvergadering in **Hotel „Overcingel”, Stationsplein 10 te Assen**.
Aanvang **20.00** uur.
Na de pauze spreekt de heer **J. Holtenbeek Brouwer** te **Assen**, lid **Prov. Staten van Drenthe** over: „**Partijformatie en Kabinetsformatie**”.

ARJOS JAAR VERGADERING

De **Arjosjaarvergadering** is door onvoorziene omstandigheden uitgesteld van **8 februari a.s.** naar **zaterdag 22 maart**.
De plaats van samenkomst blijft het **Jaarbeursrestaurant te Utrecht**.

DE WEEK ROND

20 januari: Presidentswisseling in Amerika.
Reactie Nixon: eindelijk (bazen)
Reactie Johnson: eindelijk! (vissen)

21 januari: Actie brengt vanzelf reactie, beweerde onze leraar biologie op de **Rijks-H.B.S.** Misschien is dat ook wel zo. In elk geval op een middelbare school in **Huntington in Amerika** krijgen de jongens schoon genoeg van de in broeken geklede meisjes. Zij vertonen zich al enkele weken lang in jurk of rok.
Het protest slaat aan. Iets voor bepaalde politici? Stel u voor: **mr. Luns** in een jurk!

22 januari: **NIPO** doet meer dan aan profetieën met betrekking tot verkiezingsuitslagen. Spiegeltje, spiegeltje aan de wand, wie is de meest bewonderde vrouw van ons land, is nu aan de beurt geweest.
Hoed af voor de winnares: **minister Klompé**. Zij wint met 5 percent. Van ons mag dat — zij werkt ontegenwoordig hard. En kleedt zich voortreffelijk, nietwaar dames?

23 januari: **Kleuterscholen** zijn vaak een uitkomst. Maar het kan volmaakter. Zet er ook nog rustbedjes bij voor peuters die vaak een verre tocht naar school moeten maken en daar 's middags moeten overblijven. Vooral op het platteland.
Nee, zegt de inspecteur van dat onderwijs, geen flauwe kul. **B. en W. van Zuidwolde** zeggen hem dit na.
Raad der gemeente let op uw zaak!

24 januari: De baker van **D'66** — onze heer **Gruyters** — is een aardige zegger. Althans in hun politiek café, wat dit dan ook mag zijn.
„**Gevoelsmatig ben ik óók niet zo in voor de P.P.R.** (de afgescheiden **K.V.P. Kamerleden**). Het zijn geen mensen om een borrel mee te drinken”.
Als dat de maatstaf wordt kunnen wij **Gruyters** een goede club aanbevelen.
Vraag het ons maar eens. U zult versteld staan.

25 januari: Precies honderd jaar geleden: **Mouriès** vindt de margarine uit. Hij won daarmee de grote **Napoleon III** prijsvraag: maak een vet dat goedkoper is dan boter en geschikt is voor het leger.
Was er maar geen leger geweest, dan hadden wij geen margarine gehad. En was een **Mansholt** ook niet nodig geweest.

POSTTARIEVEN IN DE EEG-LANDEN

(omgerekend in centen)

Frankrijk	29,2 cent
Italië	29,2 cent
Duitsland	27,5 cent
Nederland	25 cent
België	21,7 cent
Luxemburg	21,7 cent

Voor een brief van de laagste gewichtsklasse.

Schrijf'es iemand
Bel'es iemand
Bezoek'es iemand
Praat'es met iemand

...u weet zelf wel
wie eenzaam is in
uw omgeving

PUBLIKATIE AANGEBODEN DOOR
DIT BLAD IN SAMENWERKING MET DE
STICHTING IDEËLE RECLAME

Hout- en
HOLZ-HER Metaalbewerkings-
machines

VAN DER SPEK

WOLPHAERTSBOCHT 214
ROTTERDAM - TELEF. 279755

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK
VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven,
een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten,
een fraai monsterboek in plasticband brengen?
Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 24345 of schrijf postbus 26 resp Bolstraat 20, Utrecht.
Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst

Verkouden? Griep?

Dat is vervelend. Maar gelukkig is er **NISYLEN**, het middel ter bestrijding van verkoudheid en griep.

NISYLEN

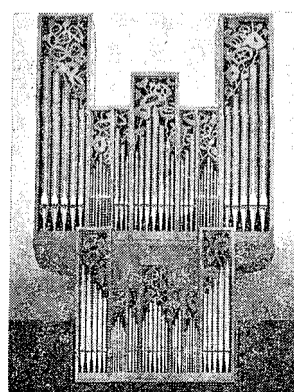
een plantaardig preparaat van dr. **Willmar Schwabe N.V. Zaandam**.

Uw apotheker of drogist heeft het.

G. VOGLER & CO.

(FIRMANT W. A. FIBBE)
Mauritsweg 49 - ROTTERDAM
Telefoon 010 13.78-78 / 12-96-52

TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton
GRONDSTOFFEN
voor de steen- en keramische industrie
WEGENBOUWMATERIALEN

ECHTE KERKORGELS

OOK VOOR
MODERNE KERKEN

ORGELBOUW
**Ernst
Leeflang**
APELDOORN

TELEFOON 05760-17582

Landbouwwerktuigenfabriek
VICON N.V.
NIEUW-VENNEP
tel. 02526-855

M. VAN REIJN'S LOODGIETERSBEDRIJF ELEKTRO-TECHNISCH BUREAU

Lusthofstraat 27
Telefoon 122429 b.g.g. 131762
ROTTERDAM

SCHULING GIETRIJBENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang, nr. 6

8 februari 1969

ADVERTEREN

Volgens de dikke Van Dale betekent adverteren: openbaar bekendmaken, berichten, kennis geven van. Zie Widek op pagina 2.

WAT DEED DE KAMER?

Op pagina 4 kunt u lezen wat de Tweede Kamer in de week van 20-25 januari besloten heeft. Op deze pagina schrijft raadslid weer over de kandidatenlijst voor de gemeenteraad.

BURGERLIJK WETBOEK

Je kunt altijd nog meester in de rechten worden, die titel is overal goed voor en de studie is niet al te moeilijk. Zo denken veel mensen er over. Wat dit met een nieuw Burgerlijk Wetboek heeft te maken, zie het artikel van dr. C. Boertien op pagina 5.

MILJOENEN

De weg naar zuivere lucht is nog lang en zal vele miljoenen guldens kosten. Wetenschap en techniek zullen onmisbaar zijn om dit doel te bereiken. Zie pagina 6 en 7, waar de heer J. J. G. Boot schrijft over dit onderwerp n.a.v. het wetsontwerp op de luchtverontreiniging.

RUMOER

Op pagina 8 staat het slotartikel van ir. B. ter Brugge over het rumoer rond de sociale wetgeving.

VOORWAARDEN

Op pagina 9 somt drs. B. Goudzwaard enkele voorwaarden op waaraan belastingverlaging moet voldoen.

BELASTINGEN

Wat is er sinds 1 januari j.l. gewijzigd in de belastingwetgeving. Informatie hierover vindt u op pagina 11. Op deze pagina ook Lezers schrijven ons...

DRS. GOUDZWAARD IN DEBAT REGIONAAL BELEID

AANKNOPEN BIJ PRAKTISCHE MOGELIJKHEDEN IN DE REGIO

Op het moment waarop wij dit schrijven is het debat over zeer belangrijke zaken waarbij grote delen van ons land betrokken zijn nog niet ten einde. Toch is het van belang nu reeds aandacht te vragen voor de inbreng van de A.R. fractie bij monde van de heer Goudzwaard.

In een volgend nummer komen wij hierop terug — waarbij aan de visie (voorzover aanwezig) van andere fracties evenzeer aandacht zal worden geschonken — naast de verdediging door minister De Block.

Aan de ministerstafel was overigens ook de heer Roolvink gezeten, sociale facetten zijn ook met het regionale beleid verweven.

Wij geven hieronder een overzicht van wat de heer Goudzwaard tijdens het debat naar voren bracht.

Hieruit blijkt dat de ontwikkeling aan de gang is ten nadele van de oudere industriegebieden, verscherpt voor Limburg. Limburg's uitzonderlijke positie blijkt ook uit het feit, dat tussen 1959—1968 de structurele werkloosheid daar gestegen is van $1\frac{1}{2}$ tot $2\frac{1}{2}\%$ terwijl deze in het Noorden met omstreeks 3% in deze jaren is gedaald.

Conclusie:

1. Voor het Noorden des lands is niet de conclusie, dat de problemen zichzelf daar zullen oplossen. Juist omgekeerd: nu liggen er, nu de conjunctuur weer aantrekt, de mogelijkheden om het Noorden over de streep te krijgen! Dit feit moet echter worden uitgebuit. Beleidsverslappening nu betekent voor het Noorden: „missen van een aansluiting.”

2. Voor Twente, Gelderland en Brabant geldt dat wij van de problemen nog niet af zijn. Dit feit is een uitda-

Sloe-gebied mag bijvoorbeeld een toekomstig beëindigingsbeleid ten aanzien van bepaalde regionale faciliteiten niet bij voorbaat worden uitgesloten.

Positief te waarderen is de aandacht voor de dienstensector en de invoeging van het regionale arbeidsmarktbeleid.

Drs. Goudzwaard merkte op, dat de regering:

a. moet aanknopen bij de praktische ontwikkelingsmogelijkheden in de regio; b. bij de opzet van een regionaal beleid praktische barrières voor vestiging van bedrijven moet minimaliseren.

WEES PRAKTISCH

Voor het Noorden mogen strubbelingen over „wie moet het Eemshavenproject betalen” onder geen beding vertragen. Het Energie Prijsbeleid moet ook het Noorden in staat stellen tot goedkopere energie-aanbiedingen te komen.

De mogelijkheid moet open worden gehouden — en daarnaar moet worden toegewerkt — dat op langere termijn een kernenergiecentrale kan komen aan de kop van de Eemshaven.

Voor het Oosten: een versnelde uitvoering van rijksweg 15, mede met het oog op de niet-rooskleurige situatie van Nijmegen; aandacht voor toerisme in Oost-Gelderland; steun voor projecten voor het Twentse industriepark en het intergemeentelijk industrieterrein Oost-Gelderland.

Voor Brabant vroeg de heer Goudzwaard: Is de minister bereid, de aanwijzing van Helmond als kern door te trekken tot de dienstverlenende sector? Zijn er mogelijkheden om in West-Brabant te komen tot een luchthaven voor vrachtovervoer?

Voor Limburg zei de A.R. woordvoerder dat het ten bate van een eventuele raffinage-activiteit in Limburg gewenst is, dat tenminste hetzelfde wordt gedaan als destijds voor Mobiloil in het Westen des lands is gedaan (pijpleiding). Verder behoort bevorderd te worden, dat Limburg een verdeelcentrum voor containervervoer krijgt.

VERLAAG BARRIÈRES

Het ambtelijk karakter, dat het ministerie van Economische Zaken per definitie kenmerkt, vormt een barrière om te komen tot een actief acquisitiebeleid. Vanuit de ondernemingsfeer moet worden meegedacht over mogelijkheden tot bedrijfsvestiging (aankweken afzetrelaties, bedrijfsopzet, verkrijgen van geschikte arbeidskrachten). Het „bedrijf” moet een introductie krijgen bij reeds bestaande bedrijven!

De nota is een gedegen stuk, met waardevolle elementen. Op het punt van toekomstgerichtheid en ook naar praktische gerichtheid had de nota sterker kunnen zijn. Teleurstellend is, dat op het stuk van de subsidiëring van uitbreiding de nota onvoldoende doelgericht is, n.l. door een te strakke binding aan de thans nog bestaande werkloosheid.

DOELGERICHT

a) Ten aanzien van het subsidiebeleid: Het accent moet liggen - conform de nota van het Kabinet - op de regionale economische groei en de landelijke spreiding van de werkgelegenheid, boven die van de bestrijding van de plaatselijke werkloosheidsituaties. Helaas is deze lijn echter niet doorgetrokken voor wat de subsidiëring van uitbreidingen (de 15% regel) betreft; deze is slechts bedoeld „zolang dit nodig is in verband met de werkloosheidsituatie”. Dit is een aanmerkelijke verzwakking van de nota, die hierdoor een stuk doelgerichtheid verliest.

De AR fractie ziet de 15% subsidie als een permanent onderdeel van het regionale structuurbeleid.

b) Ten aanzien van het kernbeleid: Akkoord met blijvende handhaving van de primaire kernen en de niet blijvende handhaving (tijdelijke opschorting van de beëindiging) van secundaire kernen.

Bij beëindiging van de faciliteiten van secundaire kernen moeten echter als voorwaarden worden gesteld:

- tijdige aankondiging vooraf,
- afronding van de infrastructuur,
- bestudering of bij goede vestigingresultaten niet een plaatsverwisseling met een van de primaire kernen mogelijk is.

TOEKOMST

Volgens nog niet gepubliceerde gegevens van het Centraal Planbureau heeft het provinciale aandeel in de industriële werkgelegenheid (excl. bouwnijverheid, gemeten in werkzame personen) zich op basis van 1958 = 100 als volgt ontwikkeld:

	1958	1962	1968
Groningen	100	109	115
Friesland	100	115	128
Drente	100	128	144
Overijssel	100	99	92
Brabant	100	105	106
Limburg	100	93	83

Drs. B. Goudzwaard

ging waarop ook deze nota geen afdoend antwoord heeft geformuleerd.

3. Zuid-Limburg verkeert inderdaad in een uitzonderlijke situatie. Een zekere relatieve bevoordeling die Zuid-Limburg thans geniet (via EGKS, deelneming DSM en NAM enz.) mag dan ook met het oog op deze cijfers niet als discriminatie worden beschouwd t.o.v. bijv. het Noorden.

Overigens blijft het de vraag, of het in de nota uiteengezette beleid wel voldoende soepel zal zijn om op dit verschuivende werkgelegenheidsbeeld voldoende te kunnen inspelen. Voor het

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

schrijfmachines

OOK TEL- EN REKENMACHINES
BRANDKASTEN GROTE SORTERING

De Clerqstraat 72, tel. 020-123711, Amsterdam.
Zijweg 53, tel. 023-20018, Haarlem. Laan van Nieuw Oost-Indië 12, Den Haag, tel. 839446.

WIDEK OVER

ADVERTEREN

VAN Dale — Groot woordenboek der Nederlandse taal — vertaalt dit ingeburgerde vreemde woord met: openbaar bekendmaken, berichten, kennis geven van. Daaraan wordt tussen haakjes toegevoegd: door middel van dagbladen, tijdschriften, boeken, programma's van voorstellingen of wedstrijden, op aanplakzuilen enz.

Normaal gesproken denken wij bij adverteren altijd aan advertenties. Maar dat is — gelet op de weergegeven vertaling — helemaal niet nodig en zelfs onjuist. Overigens is het wel zo, dat de grote Van Dale bij het woord advertentie erbij zegt, dat dit een aankondiging is, welke niet behoort tot de redactionele inhoud van krant of tijdschrift. Dat is dus een duidelijke beperking van het algemene begrip openbaar maken.

PUBLICITEIT

Politieke partijen kunnen alleen maar een redelijke positie in onze samenleving innemen, wanneer standpunten ten aanzien van velerlei vraagstukken met grote regelmaat worden gepubliceerd. Zonder publiciteit geen levende politieke partij.

Soms plaatsen partijen ook echte advertenties.

Niet zo vaak. Met name wel in verkiezingstijd. Regelmatig adverteren is een dure zaak. In de beperkte tijd van een verkiezingscampagne is de plaatsing van een serie advertenties financieel haalbaar uit de verkiezingspot. Jaar in jaar uit met grote regelmaat advertenties plaatsen in een aantal bladen is volstrekt onhaalbaar vanuit het huidige normale budget van de partij.

DAGELIJKS REACTIES

In het kader van de lopende landelijke ledenwerfcampagne hebben wij nu in de afgelopen weken vijfmaal de op deze pagina afgedrukte kleine advertentie in een tweetal dagbladen geplaatst. Om zo te zeggen: een heel sober advertentiecampagnetje.

Niettemin ontvangt het partijsecretariaat er dagelijks reacties op. De geplaatste advertenties zijn bepaald bescheiden van formaat. Desondanks is de aantrekkingskracht in verhouding groot, gezien de reacties.

BEANTWOORDING

In de advertentie worden, zoals u gezien hebt, drie mogelijkheden genoemd. De meeste reacties beginnen met te vragen om nadere inlichtingen en om proefnummers van ons weekblad „Nederlandse Gedachten”. Het partij-se-

cretariaat zorgt per omgaande voor beantwoording van alle reacties. Dat kost wel heel wat tijd. Maar daarop zijn inmiddels ook al weer aanmeldingen als partijlid, als Arjos-lid en als abonnee op Nederlandse Gedachten gevolgd. En dat is dus de moeite zeker waard.

EENS TE MEER

Eens te meer blijkt, dat er een groot aantal mensen is, dat contact wil hebben met de A.R.P. Dat dit contact nog

tentie. Bovendien hadden de letters wel iets groter kunnen zijn. Niettemin waren er de resultaten.

RESULTATEN

Wij noemen nog een andere oorzaak waardoor er voor velen nog geen contact met de partij tot stand kwam. Men kent in vele gevallen plaatselijk gewoon het adres niet. Men is nooit benaderd. Zelf neemt men slechts zelden het initiatief. En dat kan men dan bovendien natuurlijk slechts doen als men een adres kent. Daar moeten wij allemaal gewoon meer mee adverteren in de aan het begin van dit verhaal weergegeven betekenis.

Dit „adverteren” zal u soms verrassende resultaten opleveren. Het zal het gesprek op de politiek brengen. En alleen door met elkaar te praten blijft de partij levendig, actueel, van betekenis. Juist mede daardoor gaat er voortdurend werfkracht van haar uit.

CONTACT ZOEKEN

In de komende weken zal er ook weer volop gelegenheid zijn over de politiek in het algemeen, maar ook over onze partij in het bijzonder te praten.

Onder onze 680.000 kiezers zijn 90.000 partijleden. Er is dus stellig nog ruime gelegenheid — ook al wordt niet iedereen te werven, om abonnees voor Nederlandse Gedachten aan te brengen, om de mensen inlichtingen en informatiematerieel te verstrekken, om velen te vragen een bijdrage te geven om het werk van de partij te steunen. Opnieuw vragen wij op deze plaats uw medewerking, ook in dit opzicht. Wij weten uit ervaring, dat dit niet tevergeefs is.

ARP

momenteel komen er heel wat telefoontjes bij ons binnen. aanmeldingen: voor het lidmaatschap van de ARP - Evangelische Volkspartij - nog méér telefoontjes om inlichtingen. er is - veel - belangstelling.

ook U kunt de ARP leren kennen. U kunt ons zien: op de tv; U kunt ons horen: via de radio; en U kunt over ons lezen in ons weekblad Nederlandse Gedachten. (er zijn trouwens 993 plaatselijke kiesverenigingen in ons land).

ook U kunt meedoen; meedenken; meepraten en meebeslissen. elk lid telt mee. wat doet U... U belt event!

ARP

dr. kuyperstraat 3
den haag,
telefoon (070) 18 39 60*
(wanneer U belt, vraagt U dan even naar de heer eldert termorshuizen)

COUPON

- inlichtingen
 proefnrs. N.G.
 lid worden

naam _____
adres _____
plaats _____
tel. nr. _____

niet eerder tot stand kwam, heeft allerlei oorzaken.

Een daarvan is kennelijk het feit, dat een politieke partij, i.c. de A.R.P., voor velen nog een te abstract begrip is. Men weet niet hoe of wat die partij precies is. Natuurlijk verschijnt de naam van de A.R.P. vele malen in de kranten en wordt die naam genoemd voor radio en televisie. Toch is dat niet voldoende om mensen te bewegen nader contact op te nemen met die partij.

In verslagen van parlements-, Staten- en Gemeenteraadsvergaderingen zijn vertegenwoordigers van de A.R.P. aan het woord. Men leest of hoort over een bepaald persoon en dikwijls weet men nauwelijks tot welke partij de betrokkene behoort.

GRIJPBAAR

Zodra echter wendt de partij zich rechtstreeks tot de mensen via radio en televisie en ook via de krant door middel van een advertentie, of de mensen merken duidelijker, dat die partij een grijpbaar iets is. Dat men erop kan reageren. Dat er mensen achter zitten, die men kan schrijven en opbellen. Dat men om inlichtingen kan vragen, dat men met bepaalde problemen kan komen, dat men verder geholpen wordt. De partij gaat leven voor de burger.

Wij geloven dan ook, dat deze kleine advertentiecampagne nuttig is geweest. Het is goed deze ervaring te hebben opgedaan. Niet alleen voor landelijk gebruik, maar bepaald ook voor regionaal en plaatselijk gebruik. Door adverteren in meer landelijke bladen en juist ook in de regionale en plaatselijke pers kunnen nog veel meer mensen bereikt worden, waaronder er velen zijn, die net zo zullen reageren als de bedoelde lezers van de advertenties in de beide reeds gebruikte landelijke dagbladen.

Nu was dit nog maar een kleine adver-

* * * Ernstige waarschuwing

Bij de begrotingsbehandeling van Sociale Zaken is een kwaad onder de zon uitgepraat. Dit kwaad bestaat uit het maken van misbruik van de sociale verzekeringssuitkeringen. Een probleem, waarover ir. Ter Brugge, in Nederlandse Gedachten een aantal malen de bijzondere aandacht heeft gevraagd.

De Kamer en de minister zijn aan dit probleem gelukkig niet voorbijgegaan, maar hebben dit op een evenwichtige wijze besproken. Vast is komen te staan dat de omvang van dit kwaad in elk geval gering is. Maar toch anderzijds te groot om niet een waarschuwing te laten horen — een scherpe waarschuwing.

Uit een onderzoek in Eindhoven is gebleken, dat het verschijnsel minder onschuldig is dan wij geneigd zijn te denken. Van de 150 onderzochte gevallen is er in 11 gevallen uitsluiting van verdere uitkeringen gevolgd. Van deze elf gevallen is er niet minder dan viermaal aangifte gedaan bij de politie wegens oplichting. In drie van deze gevallen worden de bedragen teruggevorderd. In de overige vier gevallen heeft men in de zaak overigens berust.

In veertig andere gevallen waren er wel overtredingen, maar de betreffende personen zijn voor de sociale uitkering niet uitgesloten.

De situatie is gelukkig nog niet zo dat er een soort sociale recherche moet worden ingesteld. Maar wel zal de controle niet mogen worden gemist, integendeel.

Immers: goede sociale uitkeringen dreigen door dit soort van diefstalachtige overtredingen in discrediet te worden gebracht. Overigens zullen wij er voor op moeten passen geen smet te werpen op het overgrote deel van hen die van deze uitkeringen profiteren.

IN MEMORIAM
B. GELEIJNSE

Geleijnse overleden.

Toen dat bericht verleden week bekend werd, was dat in de A.R. partij voldoende om te weten op wie het bericht betrekking had: B. Geleijnse uit Doetinchem.

In de hele partij was hij bekend, maar toch wel heel in het bijzonder in de provincie Gelderland. Jarenlang heeft hij als voorzitter van het Provinciaal Comité de partij in Gelderland geleid. Zijn optreden werd daarbij door drie dingen gekenmerkt: liefde, ijver en discipline.

Als een generaal dirigeerde hij zijn troepen. Hij maakte plannen en afspraken en eiste ook stipte nakoming daarvan. Maar hij ging daarbij zelf voorop. Zelfs toen zijn leeftijd zich al deed gelden en toen ook zijn gezondheid begon af te breken, reisde hij zijn provincie, die hij dan ook in al haar eigenaardigheden kende, af. Het kwam allemaal voort uit een geweldige grote liefde voor de partij en haar beginselen.

Dat woord „beginselen” heeft niet helemaal een onverdachte klank meer. Daar hebben we het dan ook nog al eens naar gemaakt. Maar dat gold niet voor Geleijnse. Zijn liefde voor onze beginselen werd zozeer gevoerd door een levende relatie met het enige blij-

vende beginsel, Jezus Christus, dat hij nooit bleef hangen aan afgeleide vormen en standpunten, maar altijd bereid was deze en zichzelf te herzien. Een beginselpartij is een goede zaak, als je het zó bent.

Bij zijn afscheid als voorzitter van het Provinciaal Comité Gelderland is duidelijk gebleken, hoezeer ook omgekeerd de partij in Gelderland hem liefhad. Dat heeft hem toen echt goed gedaan en het ontroerde hem zichtbaar. Dat is geen schande. Maar ik geloof, dat hij het meest ontroerd was, omdat deze waardering en afhankelijkheid hem zo verrastten. Want daar had hij het nu allemaal niet voor gedaan. Hij heeft, zoals de familie met recht in het overlijdensbericht geschreven heeft, „in zijn leven boven alles begeerd de Heer te mogen dienen”.

Vanuit die begeerte is hij inspirerend in onze partij in Gelderland werkzaam geweest. Met zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen leven wij niet slechts mee in hun verdriet, maar wij delen bovendien met hen in de dankbare herinnering aan deze man, die vanuit een innige en blijmoedige geloofsovertuiging in zijn leven zoveel aan zovelen gegeven heeft. Aantjes.

NEDERLANDSE
GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, Dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R.
Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,- per jr. Losse verkoop f 0,30.

DE GEWONE MAN

SOMS denk ik, dat er niet zo héél veel lezers van Nederlandse Gedachten zijn, die evenals de schrijver van dit artikel kunnen zeggen, dat zij nog een ouderwetse Deputatenvergadering hebben meegemaakt, waar dr. Kuyper een Deputatenrede hield, op dezelfde dag in druk verschenen bij J. H. Kok te Kampen. En dan een Deputatenvergadering, die ook verder voor en na de middagpauze door dr. Kuyper met grote slagvaardigheid werd geleid.

Het was uiteraard in de grote zaal van Tivoli te Utrecht. We arriveerden op het Utrechtse hoofdstation en namen daar de tram. En de conducteur zei tegen een passagier, die hij blijkbaar kende: „ze zeggen, dat dr. Kuyper in de stad is!” Wij konden hem verzekeren, dat zulks inderdaad het geval was. De grote zaal van Tivoli was stampvol. Het podium was de moeite van het aankijken waard, voor en tijdens de vergadering. Want daar zaten mannen van betekenis en van naam. Daar was Idenburg, waar we allen eerbied voor hadden; daar was Anema, met zijn snor en zijn slobkousen, Diepenhorst, Pieter Arie wel te verstaan, met zijn haren en brosse; daar was Smeenk, de man van Patrimonium en Duymaer van Twist, min of meer een schildknaap van Kuyper, en vele anderen. En Bijlde zorgde er voor, dat de organisatie gesmeerd liep.

Niet op het podium maar veraf op de zijgalerij zat ds. Koffyberg van Muiderberg, die zich bij Kuyper stinkende had gemaakt met zijn kritiek het feit, dat Kuyper in De Standaard de Duitse invasie in België in 1914 niet had willen veroordelen. Die kritiek nam Kuyper zeer kwalijk, hij kon worden vergeleken met de opruiming van de manschappen, door een officier, tegen de generaal zelve. En, zoals gewoonlijk, zaten helemaal vooraan in de zaal, tegen het podium aan, de afgevaardigden van Amsterdam, toen onder aanvoering van de jonge mr. H. Bijleveld.

SMORGENS de Deputatenrede, De Wortel in de dorre Aarde. Altijd is er weer verdorring, maar ook altijd weer bloeit uit de Wortel in Christus het leven op. En zo is het nationale Réveil, dat met Bilderdijk en Groen is begonnen, zo'n nieuwe bloei uit die Wortel, nadat de achttiende eeuw het leven had doen verdorren. En nu is de partij zover gekomen, dat zij zich kan steken in een ruimer gewaad, in een „manlijker lijfrok”. Daarom werd het statuut van de partij herzien en onder meer als nieuw orgaan het Centraal Convent in het leven geroepen. Maar, „de deputatenvergadering moet het middenpunt van onze politieke levensopbouw zijn en blijven, en wat zich hierom en hierbij organiseert, kan nooit anders dan onder haar hoogheid groeien en bloeien.”

SMIDDAGS bij de behandeling van het Partijstatuut kwam een soort Amsterdamse oppositie aan het woord bij monde van mr. Bijleveld. Zijn spreken, zijn kritiek op het organisatorische beleid van Kuyper leidde er toe, dat Kuyper een soort donderrede hield, waarin Bijleveld er van langs kreeg. De toorn van de Old Man was hevig ontstoken. En hij gooid mr. Bijleveld voor de voeten: waar waart u eigenlijk, toen wij tegen de hagelstormen optornden van haat en verguizing? Ik zal het u zeggen, toen waart u nog niet eens geboren. Het is geen wonder, dat u van onze strijdvoering en bedoeling niets, maar dan ook niets, hebt begrepen.

Nu, wij genoten eigenlijk wel van die uitbarsting, maar het meest om de gezichten op het podium. Want daar zaten zij, die meer dan eens gerebelleerd hadden, die de Leiding en de Leider in de partij kritisch hadden bekeken, die openlijk hadden doen weten, dat de tijd van Kuyper alleenheerschappij tot het verleden behoorde. En we begrepen het zo: die daverende uitvallen tegen Bijleveld, die deze zonder een spier op zijn gezicht te vertrekken, schijnbaar volstrekt gelaten aanhoorde, die zijn eigenlijk niet voor Bijleveld bedoeld, maar voor de mannen, die Kuyper achter de Amsterdamse woordvoerder vermoedde.

Dat was het punt, dat eigenlijk aan de orde was, achter de officiële agendapunten. Kuyper werd oud en had aan gezag ingeboet, het monarchale tijdperk

in de partij was afgelopen; het zou een republiek moeten worden met een presidium. En met raden en commissies. En Kuyper aanvaardde dat verstandelijk wel, maar emotioneel niet. En tegen de oppositie van de „officiëren” stond hij sterk in die zin, dat de gewone man zonder aarzeling achter hem stond. Met diens hulp en volgzzaamheid kon hij de „officiëren” maken en breken.

HET zou een groot misverstand zijn, als iemand meende, dat die kolonels-oppositie gedragen, gestuwd werd door „de gewone man”. Die gewone man hield het tot het laatst toe met Kuyper. Hij sprak de taal van hun hart. Tussen hem en het

DOOR H. ALGRA

volk was een bijkans mystieke band. De „officiëren” waren, ook toen al, in vele gevallen specialisten, soms zelfs geleerden, die verder afstonden van het volk en de taal van het volk slechts gebrekkig verstonen en spraken.

Zolang Kuyper de leiding had, voelden sommigen het als een bezwaar, dat hij in de volle zin de leiding had en er bijna een eenrichtingsverkeer was van hem naar het volk, elke dag door zijn journalistiek, en niet in tegengestelde richting, van het volk naar hem. Maar dat bezwaar was toch maar betrekkelijk, want hij kende het volk en zijn noden, ook zijn sociale noden. Men moet zijn deputatenrede Maranatha maar eens lezen, om dat te proeven. Het probleem van de communicatie, van het onderling contact, van het werkelijk overleg, waarbij ook de gewone man er het zijne van kon zeggen, werd eerst echt actueel, toen Kuyper was weggefallen. Colijn genoot wel een groot vertrouwen en werd als een leider geëerd, maar hij had zijn beste jaren grotendeels buiten de landsgrenzen doorgebracht. Van Idenburg gold hetzelfde, al had hij een grote plaats in het hart van ons volk om zijn vroomheid, die trilde in zijn korte woord en in zijn gebed op de Deputatenvergadering, aan het slot.

KUYPER had de noodzaak van meer communicatie en meer overleg wel onderkend. Het Centraal Convent is een uitvinding van hem. Dat moest het overlegorgaan zijn, waar de geregelde ontmoetingen plaats vonden.

Het bleek een vruchtbare gedachte, het Convent bleek in een behoefte te voorzien. Maar — het bleven kaderbijekomsten, een kleine Olympus met hogere en lagere politieke „goden”. De gewone man leefde wel mee, maar had weinig kans, zijn eigen bijdrage te leveren. Dat hij meeleefde, was vooral te danken aan de populaire A.R. streekbladen en provinciale bladen, waar niet zelden in de vorm van samenspraken het politieke leven werd besproken, waarbij Kris eenvoudig onderricht gaf en Kras zich lang voor de domme hield. Dat probleem van de „gewone man”, die toch récht heeft er het zijne van te zeggen, en zonder wiens „inspraak” de partij geleid wordt door een zich zelf in feite completerende oligarchie, dat is het probleem van elke politieke partij. En het wordt nog meer een probleem, doordat de „brede massa des volks” door de massa-media wordt bewerkt, maar niets terugzeggen kan.

DAAROM is het een dringende eis, dat de A.R.P. Der naar streeft, in de volle zin van het woord weer een volkspartij te worden. Een volkspartij, dat wil zeggen een partij, waarin niet alleen alle lagen van de bevolking zich thuis voelen, maar zich ook mondige leden weten. En dus is alle eenrichtingsverkeer niet alleen onvoldoende maar zelfs gevaarlijk. Een partij, die honderdduizend leden telt en waarin tweeduizend leden op een of andere wijze, meestal occasioneel, wel eens iets van zich

* * * De Raad van Europa en Griekenland

Slechts gering is de directe macht van de Raadgevende Vergadering van de Raad van Europa. Zij kan niet veel meer dan aanbevelingen richten tot het Comité van Ministers van de landen die in de Raad verenigd zijn.

Toch zijn haar beslissingen van groot belang. Immers zij bestaat uit parlementariërs die 18 vrije Europese landen vertegenwoordigen. Deze vertolken wat er leeft in deze landen, ze zijn de stem van democratisch Europa.

Op 30 januari oordeelde de in Straatsburg verzamelde vergadering dat het Griekse militaire bewind op ernstige wijze schendt de eisen die de democratie stelt. Zij gaf het kolonels-bewind de raad daaruit de consequenties te trekken en de Raad te verlaten. Zij beveelt verder het Comité van Ministers aan de nodige maatregelen te treffen, indien Griekenland zich niet terugtrekt uit de Raad.

Deze beslissing werd genomen met 92 stemmen vóór, 11 tegen en 20 onthoudingen. Met een overgrote meerderheid werd het dictatoriale Griekse regiem dus veroordeeld.

Het spreekt welhaast vanzelf dat de leden der Nederlandse delegatie unaniem vóór de veroordeling stemden. De leden gaven te kennen dat zij de veroordeling als het uiterste minimum beschouwden en deze eigenlijk graag in krassere termen had willen zien vervat.

Sommigen trekken nooit lering uit de les der geschiedenis. Zij die niet vóór stemden kwamen met argumenten als:

het is thans zo ordelijk in Griekenland, men ziet op straat helemaal geen tanks, Athene is een opgewekte vrolijke stad, er is dus niets aan de hand.

Precies dezelfde argumenten, die men destijds hoorde toen eerst Mussolini, daarna Hitler aan de macht kwamen. Argumenten van hen die achter de facade van orde en regelmaat — in elke gevangenis heersten zij — niet zagen de concentratiekampen, niet opmerkten de martelingen, geen oog hadden voor de vertrapping van mensenrechten en -vrijheden, waardevol erfgoed onzer democratie en samenleving.

Tragisch was ook dat de tegenstemmers soms een beroep deden op het lidmaatschap van Griekenland van de Navo. Daarom zou het regiem moeten worden ontzien, anders zou de afweer tegen het communisme worden verzwakt.

Alsof niet juist dit regiem voor het communisme een rijpe voedingsbodem schept en als het ware het communisme uitnodigt als bevrijder der verdrukten op te treden.

Door de uitspraak weet het Griekse volk dat het overgrote deel van democratisch Europa zich bekommert om zijn lot, aan zijn zijde staat, zijn bevrijding nastreeft en druk uitoefent op de regeringen maatregelen te treffen.

Aan de nationale parlementen thans de taak op hun beurt hun regeringen aan te sporen uitvoering te geven aan de aanbeveling van Straatsburg.

laten horen, is een log en traag lichaam.

De moeilijkheid bij alle pogingen, om dit vraagstuk dichter bij de oplossing te brengen is bovendien, dat een overgeorganiseerde partij zichzelf dood organiseert.

In elk geval meen ik, dat wij al het mogelijke moeten doen om de plaatselijke kiesverenigingen, en vooral de wijk- en buurtkiesverenigingen niet te laten verkommen. Dáár moet het leven blijven, dáár moet de gewone man zich thuis voelen, daar moet er naar hem worden geluisterd. Een Kamerlid heeft meer aan een discussieavond in de kleine kring van een kiesvereniging, waar twintig gewone mensen meepraten, dan aan een massameeting met een spreker en een applaus.*)

En verder is het nodig, dat er gesprekken zijn met schippers, met landarbeiders, met kruideniers, met onderwijzers, met huisvrouwen, met ambachtslieden, met studenten en met vele andere groepen. En dat er een nauw contact is met de christelijke organisaties op maatschappelijk en cultureel gebied.

Het zijn maar voorbeelden. Maar er is ALLES aan gelegen, dat juist in deze tijd „de gewone” man wordt gehoord en daarbij voor vol wordt aangezien.

DAT is de enige manier, om een volkspartij te worden en te blijven, en niet een partij, waarin een soort elite haar deskundigheid en haar specialisme ten beste geeft in een taal, die het volk nooit zal verstaan.

En waarin de gewone man geneigd wordt om te zeggen „ik geloof het wel”, en zijn zoon straks: „ik geloof er geen barst meer van.”

*) Een van onze Kamerleden heeft op zaterdagmorgen zijn spreekuur in „zijn” provincie, en er komen er soms meer, dan hij in twee uur rustig te woord kan staan.

Reserveer nu reeds een exemplaar bij uw boekhandelaar van

AFRIKA BIDT

door F. Pawelzik.

Een ontroerende bundel negergedenken, verlicht met prachtige foto's. Nederlandse bewerking van ds. Ype Schaaf.

Voor de belijdenistijd een exclusief geschenk.

Prijs f 9,50

BOEKENCENTRUM N.V.
'S-GRAVENHAGE

DOOR TWEEDE KAMER AANVAARD IN DE WEEK VAN 20-25 JANUARI

1. De begroting van de A.R. minister van Sociale Zaken is aangenomen.
Zonder kleerscheuren, met goedkeuring van het voorgenomen beleid. (Zie Kamerverslag in N.G. van 1 febr. j.l.).
2. Een begin is gemaakt met de landbouwbegroting.
3. De begroting van Verkeer en Waterstaat is in de openbare com-

missievergadering besproken. Het eindoordeel moet nog komen. Een motie van de P.v.d.A., om de verzwaring der posttarieven op te schorten, is verworpen. (K.V.P., C.H.U., A.R., V.V.D. en D'66 tegen). A.R., V.V.D. en D'66 tegen).
4. De Tweede Kamer heeft de volgende verhoogde bedragen met betrekking tot de verhoogde uitkeringen goedgekeurd.

Algemene Ouderdomswet

	per jaar	
	m.i.v. 1-11-'68	m.i.v. 1-1-'69
gehuwde bejaarden	f 4956,—	f 5010,—
ongehuwde bejaarden	f 3486,—	f 3528,—

Algemene Weduwen- en Wezenwet

weduwen met kinderen	f 4956,—	f 5010,—
weduwen zonder kinderen	f 3486,—	f 3528,—
wezen tot 10 jaar	f 1104,—	f 1116,—
wezen van 10 jaar tot 16 jaar	f 1644,—	f 1662,—
wezen van 16 tot 27 jaar	f 2142,—	f 2166,—

Waarschijnlijk — mede afhankelijk van een advies van de S.E.R. — gaan de uitkeringen A.O.W. en A.W.W. dit voorjaar met drie percent omhoog plus een mogelijke verhoging in het najaar ook van drie percent.

Kinderbijslagen

	per kwartaal	
	m.i.v. 1-10-'68	m.i.v. 1-1-'69
voor een eerste kind	f 110,76	f 112,32
voor een tweede en derde kind	f 126,36	f 127,92
voor een vierde en vijfde kind	f 169,26	f 171,60
voor een zesde en zevende kind	f 187,98	f 190,32
voor een achtste en elk daarop volgend kind	f 208,26	f 210,60

Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering

De vóór 1 november 1968 ingegane arbeidsongeschiktheidsuitkeringen zullen in het algemeen met 3,33% worden verhoogd. Aangezien in de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, die zijn ingegaan ná 30 april 1968 reeds een deel van de loonstijging is verwerkt, zullen deze uitkeringen niet volledig met 3,33% worden verhoogd. De verhoging van deze nieuwe uitkeringen bedraagt, indien zij zijn ingegaan in de maand:

mei	1968	2,95%
juni	1968	2,20%
juli	1968	1,82%
augustus	1968	1,09%
september	1968	0,72%
oktober	1968	0,36%

Maximum-dagloon

Vervolgens zal ook het maximum-dagloon, waarnaar de uitkeringen en de premies ingevolge de WAO, de Ziekwet en de Werkloosheidswet worden berekend, verhoogd worden. Daarbij zal het maximum-dagloon dat geldt voor de berekening van de uitkeringen krachtens de WAO, de Z.W. en de W.W. alsnog per 1 september 1968 stijgen van f 80,30 tot f 83,— en per 1 november 1968 tot f 83,60. Ook voor de berekening van de uitkeringen ingevolge de Wet Werkloosheidsvoorziening zal het maximum-dagloon ingaande 1 september 1968 worden verhoogd tot f 83,— en per 1 november 1968 tot f 83,60. Voor de berekening van de premies ingevolge de WAO, de Z.W. en de W.W. zal het maximum-dagloon ingaande 1 september 1969 worden verhoogd tot f 83,—.

NOTITIES VAN EEN RAADSLID

NIET ZO MAAR IEMAND OP DE LIJST ZETTEN

Ik behoef u er niet meer op te wijzen wat een grandioze verschrijving in de vorige notitie stond nl. „één mannelijk Statenlid”.
U hebt dat zelf al lang opgemerkt natuurlijk.
„Commentaar overbodig” staat er nog bij. Ja, zo gaat dat soms. De bedoeling was, dat heeft u begrepen, te zeggen dat het aantal vrouwelijke raads- en Statenleden in onze partij wel aan de heel lage kant is. Met de bedoeling dat daar nodig verandering in moest komen gaat men soms onbewust te ver door in de richting die men gaan wil.
Natuurlijk is het geen wensdroom van raadslid om maar één mannelijk Statenlid te hebben en de rest allemaal dames. De rest dat zouden voor onze partij betekenen 63 vrouwelijke Statenleden.
Er zijn namelijk in alle provincies samen 64 A.R. Statenleden. 10 daarvan zijn tevens lid van het College van Gedeputeerde Staten. Het College van Gedeputeerde Staten, waarvan de commissaris van de Koningin voorzitter is vormt het dagelijks bestuur van de provincie. Het is in

de provincie, wat het College van Burgemeester en Wethouders in de gemeente is. Daar had dus de student in de quiz „Tweekamp” gelijk in. Al werd zijn antwoord dan niet goedgekeurd. Maar dat ter zijde.
Friesland heeft het grootste aantal A.R. Statenledy, nl. 13 en Limburg (in combinatie met de C.H.U.) 1. Noord-Holland met 6 A.R. Statenleden is dan de provincie waar het enige vrouwelijke A.R. Statenlid haar taak vervult. Maar goed, in die verhouding 63—1 zal dus verandering moeten komen. Even goed als bij de gemeenteraadsleden waar de verhouding ongeveer 1300 mannen tegenover 6 vrouwen is.
Daar moeten wij wat aan doen bij de kandidaatstelling. Natuurlijk moet dat met overleg gebeuren. Soms maakt men mee dat bij het vaststellen van de lijst sommigen met alle geweld een vrouw op de lijst willen hebben.
Dat lukt dan wel eens, maar dan zo, dat op een niet-verkiesbare plaats een vrouw kandidaat wordt gesteld. Zo moet het natuurlijk niet. Het gaat er niet om een vrouw op de lijst te hebben. Het gaat om goede raadsleden en goede Statenleden. Aan vrouwelijke kandidaten moeten dezelfde eisen gesteld worden als aan mannelijke kandidaten. Terecht, want eenmaal gekozen moeten zij hetzelfde werk doen. Zo maar een vrouw op de lijst zetten is even dwaas als zo maar een middenstander, zo maar een zgn. vakbewegingskandidaat of zo maar een kandidaat van een bepaalde kerkelijk kleur op de lijst plaatsen. Deze dingen gebeuren nog steeds. Maar het is fout. Het is niet een zaak van „zo maar”, maar een ernstige zaak die veel voorbereiding eist. Het gaat er om de besten naar de raad of Provinciale Staten af te vaardigen. Daar moeten wij allereerst op letten. In onze tijd, waarin men de vrouw in het maatschappelijk leven in allerlei functies tegenkomt, waarin zij vaak dezelfde opleiding en hetzelfde onderwijs volgen als de man, vindt men ook onder hen geschikte kandidaten.
Dat over het hoofd te zien betekent een verarming van onze vertegenwoordiging die wij onszelf aandoen.

WIJ KOMEN BIJEEN

☆ Op zaterdag 15 februari a.s. belegt de Statencentrale Hoogeveen een vergadering in het Herman Bavinekhuis te Hoogeveen. Spreker: de heer E. J. Blokzijl, wethouder van Hoogeveen en lid van Prov. Staten van Drente. Verder bestuursverkiezing en jaarverslagen. Aanvang 13.30 uur.
☆ Op donderdag 6 maart a.s. belegt de Statencentrale Assen haar jaarvergadering in Hotel „Overcingel”, Stationsplein 10 te Assen. Aanvang 20.00 uur.
Na de pauze spreekt de heer J. Hollenbeek Brouwer te Assen, lid Prov. Staten van Drenthe over: „Partijformatie en Kabinetsformatie”.
☆ Op zaterdag 15 februari a.s. belegt het Prov. Comité Groningen een vergadering in het Tehuis, Lutkenieuwstr. 13 te Groningen. Aanvang 13.30 uur.
Spreker: De heer J. A. van Bennekom, lid van de A.R. Tweede Kamerfractie.
☆ Op donderdag 20 februari beleggen de Statencentrales Hengelo, Almelo en

Enschede een vergadering in hotel „Royal”, Langestraat 16 te Hengelo. Spreker: mr. B. W. Biesheuvel, voorzitter van de A.R. Tweede Kamer fractie over: Sociaal-economische problemen. Gelegenheid tot het stellen van vragen.
☆ De gezamenlijke kiesverenigingen in Amsterdam-Noord beleggen op vrijdag 21 februari een debatavond in gebouw „Caritas”, Buikslooterweg 107, Amsterdam-Noord.
Als debaters zijn uitgenodigd: dr. P. J. Boukema en de heer M. W. Schakel. De vergadering is bedoeld voor alle leden van de A.R.P. in de Kamercentrale Amsterdam.
☆ Op maandag 3 maart belegt de Kamercentrale Leiden haar jaarvergadering. Deze wordt gehouden in de aula van het Chr. Lyceum, Heemskerkstraat 3 te Gouda. Aanvang 20.00 uur.
Onderwerp: Het interimrapport van de achttien” en de verdere resultaten die daarvan verwacht mogen worden.

Aannemingsbedrijf
Utiliteitswerken

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennep
02526-3341

NIEUW BURGERLIJK WETBOEK

INTERESSANT WERK MET VEEL HAKEN EN OGEN

ER is een populaire voorstelling omtrent de rechtenstudie, die zegt dat als je zoon of dochter niet al te slim is, er altijd de mogelijkheid is, hem of haar naar de Universiteit te sturen om rechten te studeren.

Weliswaar is dat vak vervelend omdat je allerlei dingen uit je hoofd moet leren, maar je hoeft er niet erg intelligent voor te zijn om dat stampwerk te doen en, nou ja, het staat wel aardig, die meesters-titel. En daarbij komt, dat je met zo'n titel alle kanten op kunt: je kunt advocaat worden net zo goed als handelman, politicus net zo goed als kinderrechtter. Kortom: die rechtenstudie is niet al te lang, niet al te moeilijk, en je kunt er overal mee terecht.

Als dus een aantal van die lieden die zich Meester in de Rechten noemen, het in hun hoofd krijgen, samen aan een nieuw Burgerlijk Wetboek te gaan werken, is dat voor die lieden natuurlijk wel aardig (wie werkt er niet graag in zijn eigen vak aan iets nieuws?) maar daar hoeft je je als burger niets van aan te trekken.

Het bovenstaande geeft wel ongeveer weer wat bij veel mensen over het werk van de jurist gedacht wordt. Als je er dan nog bij voegt dat juristen de naam hebben per definitie (krachtens hun opleiding) conservatief te zijn, alsmede er bij bedenkt dat voor velen „jurist” gelijk staat met „formalist”, dan is het beeld wel ongeveer compleet, en is de sfeer geschapen om aan te voelen, waarom bij velen het beeld (tegenwoordig heet dat duidelijk: imago) van de jurist niet al te best is.

Toch is het zo gek nog niet, om ook de andere kant van het werk te laten zien. Natuurlijk moet een jurist beschikken over een flinke hoeveelheid parate kennis, maar wat veel belangrijker is: hij moet beschikken over voldoende gezond inzicht in maatschappelijke en juridische problemen om bevredigend zijn werk te kunnen doen in de doolhof van het recht.

En als je dan geconfronteerd wordt met het werk van de wetgever, wordt het helemaal interessant: Wat bedoelt de voorsteller (de regering) met de nieuwe formuleringen, welke maatschappelijke visie zit er achter, hoe kan de tekst zó luiden dat de bedoeling het duidelijkst wordt?

MAATSCHAPPELIJKE VISIE

Toen ons huidige Burgerlijk Wetboek in 1838 tot stand kwam was de maatschappelijke visie van de opstellers er natuurlijk één van die tijd. Vandaag denken wij over grote maatschappelijke problemen bepaald anders dan toen men die teksten opstelde. Daarom is in de loop der jaren veel geknutseld aan het B.W. en is er een heel uitvoerige jurisprudentie ontstaan die de ontwikkeling van het recht bijhield. Veel artikelen van het Burgerlijk Wetboek zijn niet meer te lezen zonder dat men kennis heeft van de jurisprudentie, die soms aan het artikel een heel andere inhoud heeft gegeven dan er oorspronkelijk aan was gegeven. Door herhaaldelijk wijzigen in incidenten-

tele gevallen is het Burgerlijk Wetboek een soort lappendeken geworden, of wil men een ander beeld: een oud, eerbiedwaardig gebouw, waarin de leden van de juristenclub zich weliswaar thuisvoelen, maar waarin ze toch nogal eens moeite hebben, de weg te vinden. Voor een buitenstaander is het helemaal een onbegrijpelijk ingewikkelde constructie, waarin ze zich maar liever niet wagen vanwege het gevaar van verdwalen.

INITIATIEF NA TWEDE WERELDOORLOG

Het was een niet-jurist die na de Tweede Wereldoorlog het voorstel deed een nieuw Burgerlijk Wetboek te ontwerpen. De heer Zegering Hadders (V.V.D.), toen Eerste, nu Tweede Kamerlid, stelde dat voor. De regering ging al spoedig op de suggestie in en benoemde professor Meijers tot de ontwerper. Prof. Meijers heeft zich met grote energie op dat werk geworpen en kwam al spoedig met een aantal hoofdvragen (de z.g. vraagpunten) die de regering aan het parlement voorlegde, met het verzoek, daarover uitspraken te doen. De regering kon dan met die uitspraken op hoofdpunten als basis het werk doen voortzetten. De Kamer heeft zich met die vraagpunten indertijd uitvoerig beziggehouden en op die punten antwoorden gegeven.

Op basis van die uitspraken is prof. Meijers verder gegaan en heeft als opzet gekozen een Burgerlijk Wetboek bestaande uit een groter aantal boeken dan thans (negen tegenover thans 5). Sommige thans in het Burgerlijk Wetboek geregelde onderwerpen zouden daaruit verdwijnen (bewijsrecht bijvoorbeeld), andere thans in afzonderlijke wetten geregelde zaken zouden er in worden opgenomen (zeerecht, auteursrecht, octrooirecht, om er enkele te noemen).

Professor Meijers is zeer ver met zijn werk gevorderd. Helaas heeft hij de voltooiing van zijn werk niet mogen zien,

Hij overleed in 1954 en zijn werk werd overgenomen door teams van juristen met een wisselende samenstelling. O.a. heeft prof. Eggens (aan wie ik veel dank verschuldigd ben omdat hij geprobeerd heeft mij het burgerlijk recht bij te brengen) tot zijn dood aan dit werk meegedaan.

MOEIZAAM WERK

Het zal duidelijk zijn, dat het werken aan zo'n omvangrijke zaak een moeizaam werk is. Het meeste werk op dit terrein speelt zich achter de schermen af in werkgroepen van juristen binnen en buiten het departement van Justitie, terwijl natuurlijk ook de Kamers van de Staten-Generaal een belangrijke taak te vervullen hebben.

Toen ik in 1965 in de Kamer kwam was het in de eerste plaats prof. Versteeg die zich namens onze fractie intensief met dit werk bezighield. Ik heb grote bewondering gekregen voor zijn grote kennis, uithoudingsvermogen en humor (een trek die velen bij hem niet aanwezig achten, tót ze intensief met hem gaan samenwerken). Het was in die tijd zo, dat als prof. Versteeg niet aanwezig kon zijn in de vergadering van de vaste Commissie voor Justitie de bespreking over het B.W. geen doorgang vond. Misschien overdrijf ik nu: Ik moet in dit verband óók vermelden de bewonderenswaardige prestaties van mr. Van Rijkevorssel (K.V.P.), de toenmalige voorzitter van de commissie, die een grote kennis van het recht paarde aan de gave om ons er regelmatig toe te brengen, bijeen te komen. Zoals prof. Versteeg het uitdrukte: elke week een lepel.

STAND VAN ZAKEN

Het eerste boek van het nieuwe B.W. omvat het personen- en familierecht. De inhoud van dat boek is reeds enkele jaren geleden in het Staatsblad verschenen, maar is nog geen geldend recht (zie hieronder).

Boek 2 omvat het recht betreffende de rechtspersonen en staat ook reeds in het

DOOR DR. C. BOERTIEN

Staatsblad, zonder echter nog te zijn ingevoerd.

Boek 3 (vermogensrecht in het algemeen) is nog bij de Tweede Kamer in behandeling. Deze Kamer heeft reeds enige tijd geleden voorlopig verslag uitgebracht; het wachten is nu op de Memorie van Antwoord van de regering. Boek 4 (Erfrecht) is reeds door de Tweede Kamer behandeld (prof. Versteeg had daarin in 1965 een groot aandeel), en is thans aanhangig bij de Eerste Kamer, die enige tijd geleden een uiterst kritisch voorlopig verslag uitbracht.

Boek 5 (Zakenrecht) vertoont het volgende beeld: De Tweede Kamer heeft voorlopig verslag uitgebracht, het wachten is op de regering met haar Memorie van Antwoord.

Boek 6 (Algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht): Dit ontwerp ligt al geruime tijd bij de Tweede Kamer, die daarover voorlopig verslag moet uitbrengen. Het zal, vrees ik, nog wel enige tijd duren, alvorens wij als Commissie Justitie er in slagen over deze belangrijke en moeilijke materie voorlopig verslag uit te brengen.

De overige boeken zijn nog niet in ontwerp gereed.

INVOERING

Ik zei hierboven dat Boek 1 (personen- en familierecht) nog geen geldend recht is. Met die paar woorden heb ik een heel moeilijke materie aangesneden, namelijk de problemen rondom invoering van nieuw recht en het scheppen van overgangsrecht.

Je kunt namelijk niet laconiek-weg zeggen: Tot vandaag geldt het oude Boek 1 van het B.W., morger geldt het nieuwe. Wetgeving is geen simpele zaak, en het wordt al héél ingewikkeld als het om zulke belangrijke wetten gaat als een heel wetboek.

Laat ik een eenvoudig voorbeeld noemen: In het nieuwe B.W., zal een nieuwe rechter zijn intrede doen, de boedelrechter. Die boedelrechter kennen we ook in het nieuwe boek 1. Als dat boek zou worden ingevoerd zou dus die boedelrechter meteen als begrip zijn intrede doen. Maar hij is er op het moment van invoering nog niet! Het zal duidelijk zijn dat men dus op dat terrein een stuk overgangsrecht moet creëren, waarbij voorlopig in plaats van boedelrechter wordt gelezen: kantonrechter.

Een ander voorbeeld: In het oude B.W. kan een grotere kring van familieleden een huwelijk stuiten dan in het nieuwe B.W. Stel nu dat het nieuwe B.W. wordt ingevoerd, mag dan die tante (die onder het oude B.W. wél, onder het nieuwe B.W. niet meer stuiten kan), in het speciale geval dat op de grens van de invoering ligt, nog wel of niet meer stuiten?

Dat zijn problemen van overgangsrecht die tot lange en in details gaande discussies in de commissie hebben geleid. Misschien is er in de naaste toekomst enige ruimte in Nederlandse Gedachten om over het overgangsrecht met betrekking tot Boek 1 nog enkele nadere mededelingen te doen.

De lezer zal intussen begrepen hebben dat er aan het nieuwe B.W. wel enkele haken en ogen zitten, die het werk trouwens niet minder interessant maken!

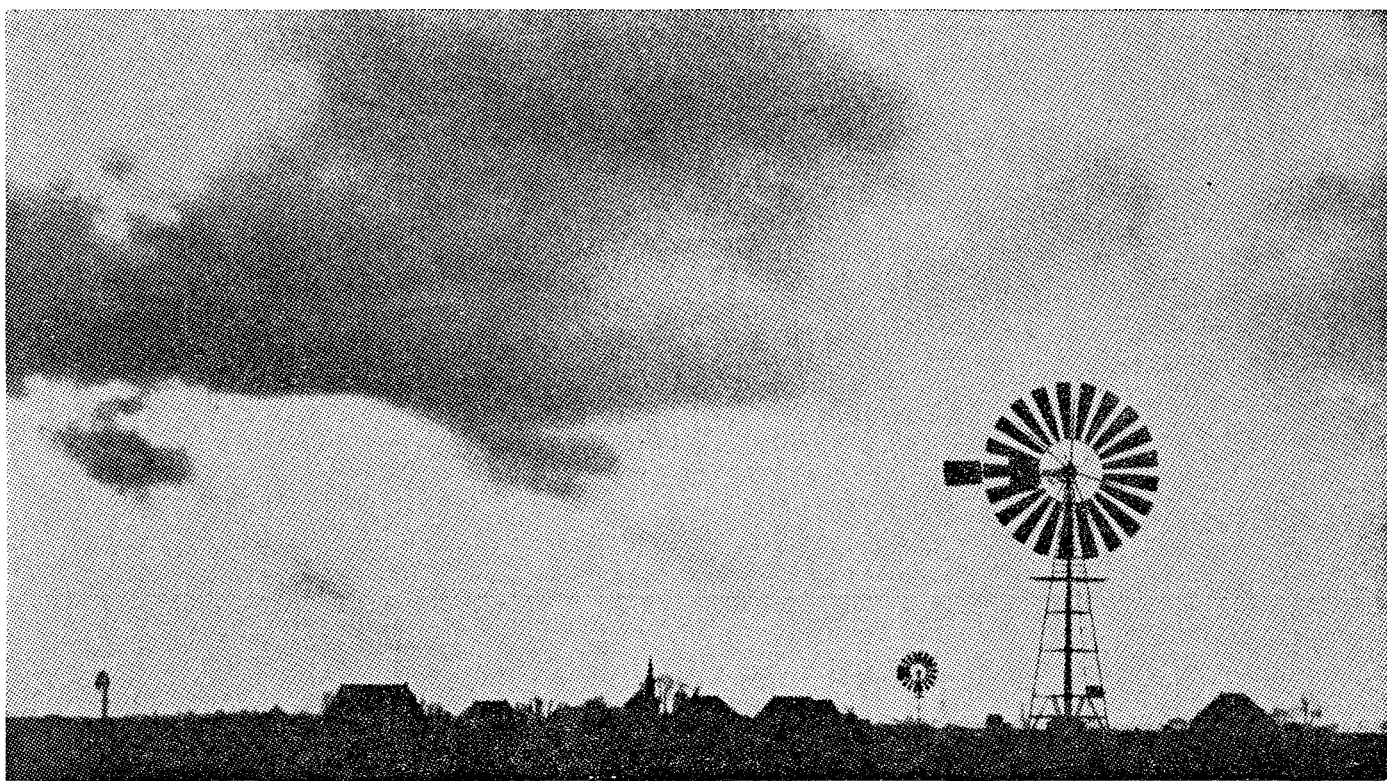
DE LANGE WEG NAAR ZUIVERE LUCHT GAAT HONDERDEN MILJOENEN KOSTEN

OP 23 september 1968 is een wetsontwerp ingediend ten einde regelen te stellen in het belang van de luchtverontreiniging". Een ontwerp waarna reikhalzend is uitgezien.

Klachten van de burgerij over hinder en stank; onvrede bij de industrieën over de huidige situatie; onmacht van de gemeentebesturen om doeltreffend in te kunnen grijpen, vormen voldoende brandstof voor een geïrriteerde stemming, vooral in de gemeenten met industrieën, die in ernstige mate de lucht verontreinigen.

De Memorie van Toelichting spreekt van zorgwekkende aspecten, o.m. ten gevolge van de toenemende omvang der chemische industrie en de bevolkingsdichtheid. Anderzijds, vervolgt dezelfde Memorie, zijn „de natuurlijke geografische en meteorologische gesteldheid van ons land, een vlak land zonder dalen van betekenis (waarin verontreinigingen zich kunnen ophopen), met een vrij krachtige wind en tamelijk zelden voorkomende perioden van windstilte, in dit opzicht blijvend gunstige factoren”.

Niettemin constateren de minister en staatssecretaris van Sociale Zaken en Volksgezondheid, dat „het zelfreinigend vermogen van de atmosfeer steeds meer

Vlak land, gunstige factor

te kort gaat schieten naarmate de afvalozing ten gevolge van industrie, huisbrand en verkeer een, van vele omstandigheden afhankelijke, grens gaat overschrijden.

TOENEMENDE CONCENTRATIE

Het toenemende brandstofverbruik van bevolking en industrie, uitlaatgassen van het gemotoriseerde verkeer, afvalgassen van metallurgische en chemische bedrijven, verzamelplaatsen van huishoudelijk en industrieel afval, lozing van organische stoffen in open water, veroorzaken een toenemende concentratie van luchtverontreiniging waardoor concentratiewaarden kunnen ontstaan die schadelijk zijn voor de gezondheid van mens, dier en plant.

De ondergetekenden zijn zich ernstig bewust van deze toenemende bedreiging van het levensmilieu uit fysisch, chemisch en biologisch oogpunt. Alhoewel zij zich bij het zoeken naar beleidsmaatregelen ter bestrijding van de genoemde bedreigingen nog voor vele van deskundige zijde onbeantwoorde vragen zien gesteld, zullen zij niet nalaten al datgene te doen wat binnen hun bereik ligt." (Volksgezondheidsnota 1966).

Onder verontreinigende stoffen verstaat het wetsontwerp: vaste, vloeibare of gasvormige stoffen, niet zijnde splijtstoffen, ertsen of radio-actieve stoffen in de zin van de Kernenergiewet (Stbl. 1963, 82), die in de lucht, op zichzelf dan wel tezamen of in verbinding met andere stoffen, hetzij nadeel voor de gezondheid van de mens of aanmerkelijke hinder voor de mens kunnen opleveren,

hetzij schade kunnen toebrengen aan dieren, planten of goederen”.

Zowel de industrieën, de ruimteverwarming als de auto's vallen onder de bepalingen van het ontwerp.

Bij aanneming van dit ontwerp krijgt de overheid vergaande bevoegdheden om te trachten de luchtverontreiniging tot een minimum terug te brengen.

In het ontwerp komen we herhaaldelijk tegen de woorden: „keuring”, „vergunning”, „bindende aanwijzing”.

Het ontwerp opent de mogelijkheid te verbieden om een toestel (motor) of brandstof te gebruiken, te vervaardigen, in te voeren, ten verkoop in voorraad te hebben, ten verkoop aan te bieden, te verkopen, te leveren of te vervoeren.

Daaruit te concluderen dat alles „galg en strop” zou zijn, is niet juist, want er is een van een gezond inzicht blijk gevende bepaling opgenomen, dat bij het treffen van voorzieningen de eisen der techniek niet te boven mogen gaan, terwijl in het algemeen niet verder moet worden gegaan dan wat uit economisch oogpunt redelijkerwijs mogelijk is.

Het ontwerp opent een veel breder perspectief, dan tot nu toe met de algemene politieverordening, het wegenverkeersreglement en de Hinderwet mogelijk is. De Hinderwet b.v. is op de gemeente gericht terwijl in het ontwerp men over de grenzen der gemeente gaat. De Hinderwet is in onvoldoende mate afgestemd op technisch ingewikkelde bedrijven.

Enkele belangrijke wetsbepalingen wil ik noemen. De minister kan gebieden waar ernstige luchtverontreiniging optreedt, aanwijzen als saneringsgebied. Ook kan hij voor een bepaald gebied t.a.v. de concentratie van verontreinigende stof, een grenswaarde m.b.t. de luchtverontreiniging vaststellen op leefniveau.

NOODSITUATIE

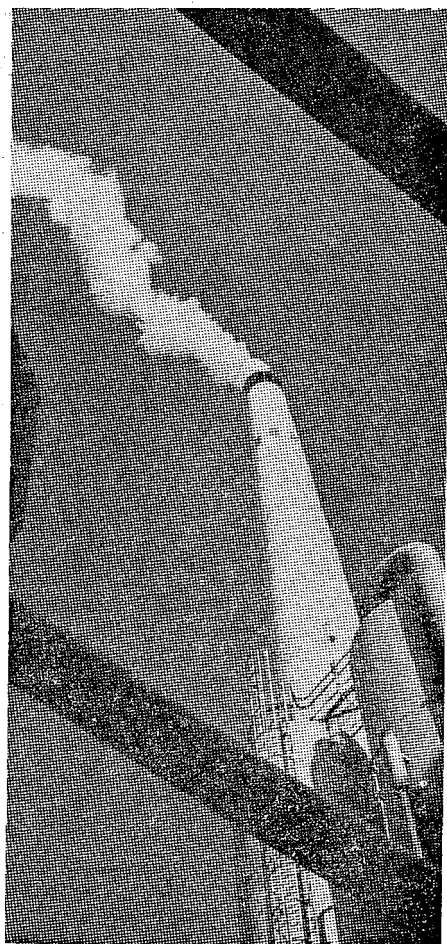
Ook in noodsituaties is voorzien, door de mogelijkheid van overheidswege onmiddellijk in te grijpen. Indien door een inrichting tengevolge van een ongewoon voorval, de lucht zodanig is of dreigt te worden verontreinigd, dat aanmerkelijke gevaar voor de gezondheid, onduidelijke hinder of ernstige schade te duchten is, dienen onverwijld de daarvoor in aanmerking komende maatregelen te worden genomen om aan de toestand een einde te maken. Aangifte daarvan moet worden gedaan bij de burgemeester die de commissaris in de provincie, de inspecteur van de volksgezondheid en het districtshoofd van de arbeidsinspectie daarvan mededeling doet. De commissaris heeft het recht, wanneer niet onmiddellijke voorzieningen kunnen worden getroffen, de betrokkenen te bevelen de inrichting, of het desbetreffende deel van de inrichting te sluiten, of het toestel buiten werking te stellen.

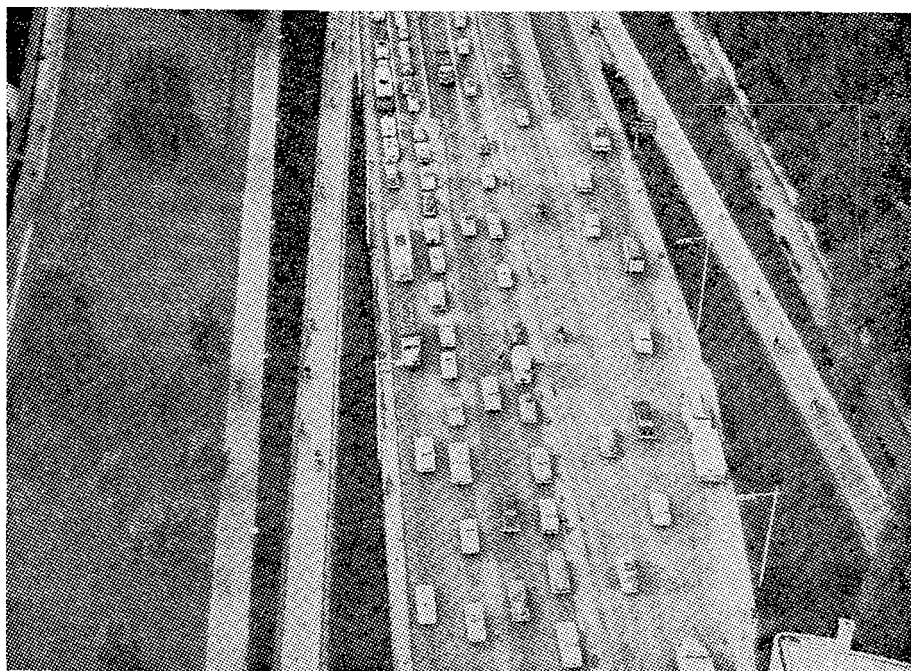
Hiermee komen we in de sfeer van de vergunningen. Want vele inrichtingen behoeven een vergunning van het college van Gedeputeerde Staten van de provincie, waarin de inrichting is gelegen.

Het onderwerp legt vooral het accent op de provincie om de overheidstaken uit te voeren.

De gemeente is er bij betrokken, omdat de ingediende vergunningsaanvraag ter kennis moet worden gebracht van het betrokken college van burgemeester en wethouders. Dit college kan bij Gedeputeerde Staten bezwaren indienen tegen de aangevraagd vergunning. Ook de categorie belanghebbenden heeft dit recht. Wanneer een vergunning niet verleend wordt, kan de aanvrager in beroep gaan bij de Kroon. Gedeputeer-

Afvalgassen

Uitlaatgassen van verkeer.

DOOR J. J. G. BOOT

de Staten kunnen de verleende vergunning ook intrekken.

Teneinde het gevaar van „detournement de pouvoir” te voorkomen, wordt uitdrukkelijk gesteld, dat een vergunning slechts in het belang van het voorkomen of beperken van luchtverontreiniging mag worden geweigerd.

Ook is er sprake van de *schadevergoedingsregeling*.

VERGOEDING

T.a.v. de verplichting tot bepaling van de uitworp en de concentratie van verontreinigde stof in de omgeving, is de mogelijkheid geopend een *vergoeding* te verlenen in de kosten die redelijkerwijs niet geheel ten laste van de vergunninghouder behoort te blijven.

Eveneens is een bepaling opgenomen, dat ieder die tengevolge van de luchtverontreiniging, schade heeft geleden, welke redelijkerwijs niet te zijnen laste behoort te blijven, een *tegemoetkoming* kan worden toegekend.

Wanneer de komende wet werkelijk soulaas wil brengen m.b.t. het oplossen van het probleem der luchtverontreiniging, dan zijn daar hoge uitgaven mee gemoeid. Daarom heeft de regering het voornemen de uit de wet voortvloeiende *kosten, te betalen uit een fonds* waarvan de inkomsten via heffingen, grotendeels van belanghebbenden, (industrie, ruimteverwarming, verkeer) worden verkregen. Als maatstaf van de heffing geldt zoveel mogelijk de hoeveelheid en/of de hoedanigheid van de in de lucht gebrachte verontreinigde stoffen en zo nodig de wijze waarop zij in de lucht wordt gebracht.

ADVIES

Voor een goed functioneren van de uitvoering der wet, is het van veel betekenis een adviesorgaan te hebben, waarin vertegenwoordigers van belanghebbenden zitting hebben. De reeds bestaande raad inzake de luchtverontreiniging zal maximum 25 leden tellen.

Het ontwerp zal heel wat discussie uitlokken (rechtszekerheid vergunninghouder; de juiste verdeling van de heffingslasten; het begrip redelijkerwijs etc.). Daarom is de inhoud van de a.m.v.b. mede bepalend voor een beoordeling.

In dit verband is het plezierig te kunnen wijzen op artikel 79 van het ontwerp, dat enige procedurevoorschriften inhoudt omtrent de totstandkoming van bepaalde algemene maatregelen van bestuur, waardoor bij deze gedelegeerde wetgeving een redelijke inspraak van belanghebbenden wordt verzekerd.

Een van de moeilijkheden is ook het

bepalen van de omvang van de luchtverontreiniging. Daarom heeft de overheid de bevoegdheid metingen te doen ter bepaling van de graad der luchtverontreiniging.

Al heeft men de wet aangenomen, dan moet men zich voorshands van een doelmatige bestrijding van de luchtverontreiniging, geen gouden bergen voorstellen.

Niettemin mogen we de regering erkennen dat zij voor de indiening van het wetsontwerp.

Hoe moeilijk nu nog de materie is voor de overheid, wil ik illustreren met een vanaf 1961 durend conflict tussen de gemeente Hilversum en een klagend actiecomité over de luchtverontreiniging van een haardenfabriek en een fabriek van smaak- en reukstoffen. De laatste vervaardigt heerlijke parfums die het reukorgaan van de mens aangenaam strelen, doch in Hilversum leidt, door een teveel van het goede, tot stank.

Klachten over ernstige hinder van verspreiding van roeststof; kwalijke dampen en stank van rioolwater met als sluitstuk de schadelijkheid voor de gezondheid. Dampen ook die het schilderwerk aantasten en roet die het verfwerk deed verkleuren. Omdat afdoende maatregelen op korte termijn noch door de gemeente noch door de industrieën konden worden genomen, spitsen de tegenstellingen zich toe, zodat de eis kwam van het actiecomité de Hinderwet wethouder maar z'n congé te geven! Hoewel de industrie wel zoveel mogelijk wilde meewerken, kon zij toch

geen „ijzer met handen breken”. De reclamanten konden de ironie van een der geïrriteerde directeuren moeilijk verwerken: „dat men de fabriek wel dankbaar mocht zijn voor het gratis portie ijzer dat men binnen krijgt, want ijzer heeft de mens nodig.”

HINDERWET

Waarom kan er niet onmiddellijk verbetering intreden? Omdat de overheid praktisch alleen maar met de Hinderwet kan werken, die zegt, dat er moet zijn *schade* aan eigendommen, aan bedrijven of aan de gezondheid, dan wel *hinder van ernstige aard*. Bovendien gaat de Hinderwet er van uit, dat bij aanwezigheid van industrie, daarvan een zekere hinder zal worden ondervonden en ook getolereerd zal moeten worden. De gemeente moet in haar beoordeling betrekken:

1. De wisseling van de concentratie door de windrichting;
2. de vochtigheidsgraad van de lucht;
3. de chronische inwerking;
4. de leeftijdsopbouw;
5. de psychische en subjectieve factoren. (Vooral wat reuk betreft). Wanneer een gemeentebestuur beperkte mogelijkheden heeft, is alleen door overleg met de industrieën wat te bereiken.

De gemeente besloot advies te vragen aan het T.N.O. en van de inspecteur voor de hygiëne van het milieu. Uit het onderzoek bleek de moeilijkheid de

geur van de ene en de stank van de andere fabriek te meten. Voorgesteld werden daartoe „Luikse bollen” te plaatsen. Een objectieve maatstaf inzake stankhinder is moeilijk aan te leggen. Voorts werd voorgesteld een systeem van vrijwilligers te vormen die zouden waarschuwen als luchtverontreiniging zich voor deed en de omvang zoveel mogelijk zouden vaststellen.

Uit het onderzoek van de inspectie bleek, dat de vervaardigde producten niet gevaarlijk waren en de luchtverontreiniging geen bezwaar opleverde voor de volksgezondheid. Wel werd een hogere schoorsteen voorgesteld, om spreiding en dunning van de stof te bevorderen. Doch er werd aan toegevoegd: aannemende, dat er sprake is van „ernstige” hinder. Zo mogelijk werd gesteld, moet de collectiviteit richtsnoer zijn. (Het ontwerp-wet regelt ook deze aan gelegenheid). Moeilijk was het percentage luchtverontreiniging van elke industrie afzonderlijk in het betrokken luchtverontreinigingsgebied vast te stellen.

Een belangrijke vraag kwam naar voren: wie betaalt de kosten van een mogelijk ingrijpende wijziging? Want, zo stelde het rapport: „wil men lakdampen door katalytische verbranding vernietigen, dan moet aangetoond worden een *ernstige hinder* om de relatief hoge investering te motiveren.”

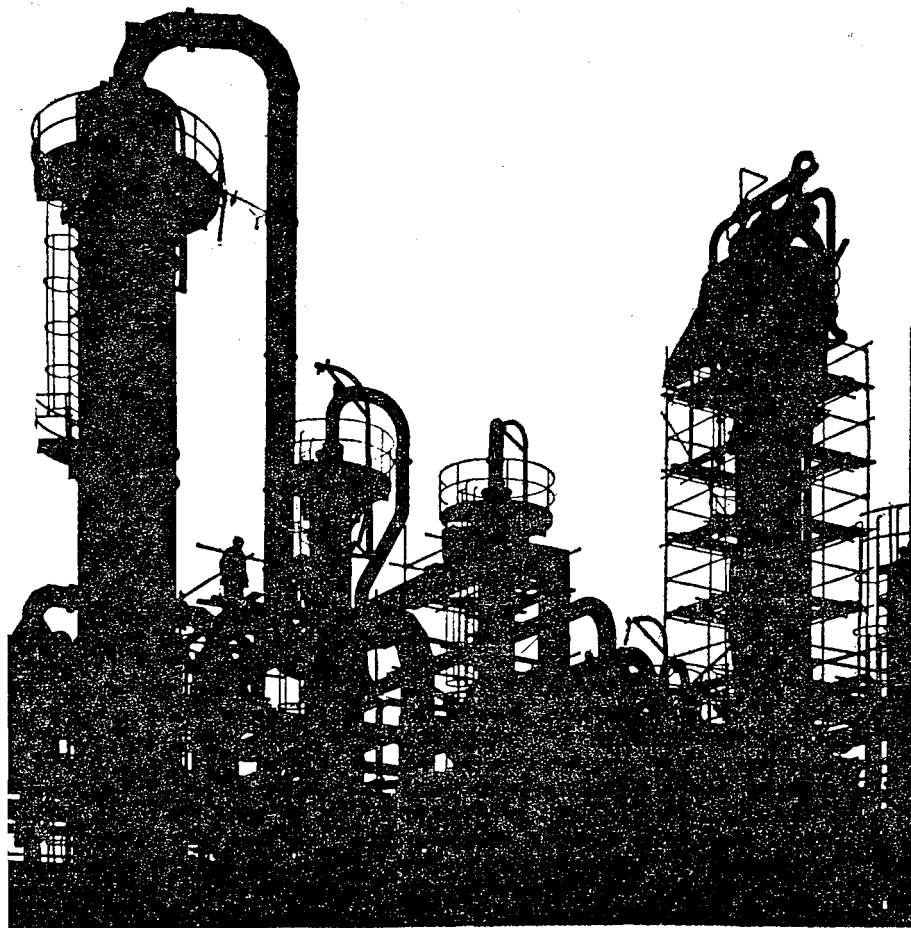
„In de techniek is wat stofafscheiding betreft ongelooflijk veel technisch mogelijk tegen ongelooflijk veel kosten.” T.a.v. de geuren werd geconcludeerd: „De centrale Overheid zal d.m.v. standaardpersonen een drempelwaarde voor geuren moeten vaststellen. Deze standaarddrempel is acceptabel. Indien één van de burgers van deze geringe concentratie, hinder ondervindt, zal deze moeten verhuizen.”

„Het is slechts in beperkte mate te corrigeren, tenzij rigoureuze industrieverplaatsing of verplaatsing van woonwijken zou geschieden, hetgeen niet realiseerbaar is.” Wanneer we bedenken, dat één stankverwekkende industrie met walgelijke dampen, aan een stad, miljoenen heeft gekost, dan heeft men enig idee om welke bedragen het gaat. Ik meende met dit verhaal er goed aan te doen de verschillende moeilijkheden te illustreren.

WETENSCHAP EN TECHNIEK

Hoe erkentelijk we dus zijn voor de indiening van dit wetsontwerp, het is de wetenschap en het is de techniek, die doelmatige oplossingen aan de hand moeten doen.

De lange weg die we moeten gaan naar de luchtzuivering, zal met honderden miljoenen moeten worden bedekt. Wanneer wij niet het slachtoffer willen worden van onze onmacht, dan is er visie en daadkracht nodig om deze weg te begaan, waarbij ik niet het minst wijs op de noodzaak van planologische maatregelen in dit verband.

RUMOER OP HET TERREIN VAN DE SOCIALE WETGEVING (SLOT)

HET GEZIN HEEFT RECHTEN

IN het laatste artikel over het rumoer rond de sociale wetten, is aan de hand van een paar uitspraken van de Kroon betoogd, dat in de toepassing van corrigerende maatregelen jegens hen, die om een of andere reden het recht op een wettelijke uitkering kwijtrafen, grenzen zijn gesteld. Het zou zeker de moeite lonen, bijvoorbeeld in gevallen van overtreding van de bepalingen der ziekwet, veel meer voorbeelden te noemen, maar wij beperken ons tot enkele.

Ergens is en blijft er vaak de noodzaak van verstrekking van middelen om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te voorzien, ook al is er sprake van schuld. Het gezin mag er niet onder lijden en het doel van verstrekkingen, in het bijzonder ook in die gevallen, blijft erop gericht om in de termen van de wet te spreken: de persoon zo mogelijk in staat te stellen zelfstandig in zijn bestaan te voorzien. De „hechte samenwerking op regionaal niveau”, die de heer De Graaf, sociaal verzekeringskundige bij het C.N.V. in een gesprek, weergegeven in „Trouw” van maandag 20 jan. bepleit ten aanzien van sociale diensten, arbeidsbureaus, raden van arbeid en bedrijfsverenigingen, zal ongetwijfeld bij hem niet alleen bedoeld zijn om slechts beter misbruiken te kunnen signaleren, maar ook en vooral om doeltreffende behandeling van individuele gevallen te vergemakkelijken.

Terecht worden in het artikel, dat het opschrift „van grof misbruik van sociale wetten is hier geen sprake”, draagt, van deze autoriteit de woorden aangehaald, dat men verder zal moeten gaan dan een integratie van de controlediensten der onderscheidene sociale verzekeringen. Diepere oorzaken van het niet accepteren of zelfs niet van oprecht zoeken van werk, zullen duidelijk moeten worden opgespoord en slechts op basis van uitkomsten van die onderzoekingen zijn effectieve maatregelen mogelijk.

POSITIEF DOEL

Het doel kan en mag dus nooit zijn een soort berusten in de verstrekkingen, noch bij de verstrekker, noch bij de ontvanger. Dat zou degradatie van de wet zijn, die immers — het kan niet genoeg gezegd worden — een zeer positief doel beoogt: zo mogelijk zelfstandigheid in het bestaan. Dat geldt wel zeer bijzonder voor degenen, die door welke oorzaak ook van wettelijke voorzieningen werden uitgeschakeld of die door het niet nakomen van voorwaarden of door andere ernstige te kortkomingen hun op grond van de A.B.W. verstrekte bijstand in gevaar brengen.

Daarom zijn die gevallen, waarin hulp moet worden geboden allereerst om verdere neergang te voorkomen, zo uitermate tegelijk moeilijk en belangwekkend.

Een enkele uitspraak van Colleges van Gedeputeerde Staten, waarin in bijzondere situaties de nadruk wordt gelegd op de noodzakelijkheid om middelen te verstrekken ter voorziening in de noodzakelijke kosten van het bestaan, moge hier nog volgen. Uitspraken, waaruit — voor wie hoort — ook duidelijk het doel van die verstrekkingen blijkt.

Aan de echtgenote van iemand, die een korte gevangenisstraf moest ondergaan, werd door een college van B. & W. bijstand geweigerd, omdat zij naar de mening van dit college, wetend dat haar echtgenoot gedurende een van te voren bekende periode zou moeten „zitten”, gelden had dienen te reserveren, teneinde met haar kinderen in die tijd te kunnen leven. (Het geval speelt in 1967!). Het college van G.S. van Noord-Brabant oordeelde terecht (maart 1968), dat B. en W. slechts hadden moeten nagaan of de betrokkene op het moment van de aanvraag tot bijstand over de noodzakelijke middelen beschikte, of — zoals het luidde — toen voldoende inkomen en/of vermogen aanwezig waren. Het college van B. en W. had alleen dan de aanvraag kunnen afwijzen, wanneer de aanvragen (hier dus de echtgenote) over voldoende middelen had beschikt. Dit bleek niet het geval te zijn en dus hadden B. en W. bijstand moeten verlenen. In een ander geval besliste het college van G.S. van dezelfde provincie over het niet verlenen van bijstand aan iemand, die naar het oordeel van een college van B. en W. „zonder geldige redenen” weigerde hem aangeboden „passende arbeid” te aanvaarden. B. en W. gingen n.l. zo ver, dat zij de betrokkene geheel, voor onbepaalde tijd van bijstand uitsloten. En dat oordeelde het college van G.S. onjuist, als in strijd met de wet.

Het betrof hier de toepassing van de „Rijksgroepsregeling werkloze werknemers”: een regeling gebaseerd op de A.B.W., die in werking treedt wanneer de werkloze zo lang zonder werk is dat hij geen uitkering volgens de Wet Werkloosheidsvoorziening meer kan genieten.

Op grond van die regeling had een langdurig werkloze, bijstand gevraagd. B. en W. van de betrokken gemeente hadden hem meermalen plaats op een hoofdarbeidersobject aangeboden, maar de man had nimmer een aanbod willen accepteren. Omdat hij aldus diverse malen naar het oordeel van B. en W. „passende arbeid” had geweigerd, beschikte dit college absoluut afwijzend op een aanvraag tot bijstand.

De zaak kwam bij G.S. terecht.

Uitdrukkelijk stelde dit college vast dat sancties op het zonder geldige redenen weigeren passende arbeid te aanvaarden in art. 18 van de genoemde Rijksgroepsregeling zijn geregeld. Eveneens dat B. en W. ingevolge dat artikel de uitkering kunnen verlagen, met een op de ernst van het feit afgestemd bedrag en voor een door hen naar omstandigheden vast te stellen periode en dat, indien de ernst van het geval zulks rechtvaardigt, de werknemer voor en door B. en W. naar omstandigheden vast te stellen periode van het recht op uitkering kan worden uitgesloten. Maar, luidde de conclusie, een van meet af aan en voor onbepaalde tijd weigeren van bijstand is hier in strijd met de wet.

(Buiten beschouwing bleef de in principe door het college van G.S. ontkenkend beantwoorde vraag of de aangeboden werkzaamheden wel passend waren).

RECHTEN

Men ziet: eerst de uitkering. Hieraan kunnen voorwaarden worden verbonden, zij kan voor een bepaalde periode

worden verstrekt, binnen welke aan de voorwaarden moet zijn voldaan. Pas dan kan de verstrekking kritisch worden gezien. Van te voren geheel uitsluiten wanneer geen middelen aanwezig zijn is onjuist. En als eventuele correctie komt dan eerst nog verlagings van de bijstand. Dan pas en (wij herhalen) indien de ernst van het geval zulks rechtvaardigt de uitsluiting, echter slechts voor een periode, waarvan de duur afhangt van de omstandigheden. En: zoals we al eerder hebben gezien, het gezin heeft rechten! In dat verband is een uitspraak van het college van G.S. van Gelderland van belang (maart 1966).

Het gaat hier om een bouwvakarbeider, die zich ziek meldde. De medische controle van de betrokken Bedrijfsvereniging, stelde vast dat de betrokkene wel kon werken. Daarom werd al spoedig geen ziektegeld uitgekeerd. De man bleef toch weg van zijn werk, en nam zelfs de moeite niet tegen de beslissing van het bestuur van de Bedrijfsvereniging in beroep te gaan.

Omdat hij van zijn werk wegbleef, volgde ontslag. Uitkering op grond van de W.W. werd afgewezen. Daarop werd bijstand aangevraagd. Deze werd geweigerd. De zaak kwam bij het college van G.S.

In de beslissing van G.S. op het door de arbeider ingestelde beroep tegen de afwijzing van B. en W. komen nu enkele treffende uitspraken voor.

Erkend werd, dat de betrokkene zich door eigen schuld in de positie had gebracht van de omstandigheden, bedoeld in art. 1 van de A.B.W. (geen middelen om enz.) en derhalve — getuigt ook op de herhaling — onvoldoende besef van verantwoordelijkheid had gehad voor de voorziening in het bestaan van hemzelf en zijn gezin.

Erkend werd dat hij daarom niet voor bijstand in aanmerking kwam. Wie nu zou denken, dat het college van G.S. het beroep van de man afwijst en B. en W. van de betrokken gemeente in het gelijk stelt, heeft het mis. Want G.S. oordeelden verder, dat de aanvraag om bijstand door de gemeente te zeer was beoordeeld los van de omstandigheden van de vrouw van de appellant en haar acht minderjarige kinderen. Zij (G.S.) wezen erop dat art. 1 lid 2 van de A.B.W. zegt dat de bijstand dient te worden afgestemd op de omstandigheden van persoon en gezin. En, omdat de echtgenote in de periode, dat de man niet wilde werken (een periode die in dit geval 5 maanden duurde!) niet beschikte over de middelen om in de noodzakelijke kosten van haar bestaan en dat van haar gezin (dus de kinderen + de man) te voorzien, hadden B. en W. bijstand over die periode moeten verlenen. Daarom werd het besluit dit niet te doen vernietigd. Bijstand moest worden verleend.

WAAROM?

Waar ging het ons nu om in deze artikelen?

De „pers” kwam met ernstige berichten over fraude ten opzichte van sociale wetten. Over de omvang van de misbruiken is moeilijk te oordelen. Elk orgaan dat met de uitvoering is belast, is bezorgd en spreekt van de noodzakelijkheid van betere controle, inzonderheid ten aanzien van de werkloosheidswetten en de ziekwet. Tegelijk werd, met name door de wethouder van Sociale Zaken van Eindhoven erop gewezen, dat wanneer op grond van uitsluiting van op wetten berustende uitkeringen de betrokkene zonder middelen van bestaan komt, de A.B.W. toch dikwijls zou moeten „helpen”. Maar ook over de misbruiken tegen die wet werd geschreven! Het was, omdat het krediet van de sociale wetten door de gesignaleerde misbruiken aangetast dreigde te worden, met alle erkenning van de feiten, ons inziens gewenst om een en ander over de werking van de A.B.W. te schrijven. Juist in die gevallen, waarin wellicht oppervlakkig zou kunnen worden geoordeeld, dat het „volkomen verdiend” is, dat bijstand geweigerd was maar waar toch, niet alleen om erger te voorkomen, maar in de eerste plaats ook en vooral om tegelijk de basis te scheppen voor een herplaatsing in het arbeidsproces, volkomen in overeenstemming met de wet en haar bedoeling, bijstand werd verleend.

Wij kunnen niet aan de indruk ontkomen, dat in de bestreden beslissingen

DOOR IR. B. TER BRUGGE

van enkele colleges van B. en W. emotionele elementen medewerkten, en dat juist in de organen, die in beroep oordeelden, beter de betekenis en bedoeling der wet is gesteld.

Daarom moet, niet alleen om de talloze gevallen, waarin de zegenrijke werking van de A.B.W. duidelijk blijkt (men denke slechts aan de mogelijkheid goede huisvesting en verzorging in moderne bejaardentehuizen voor hen, die hun leven lang geploeterd hebben en niet de middelen hebben dit alles te betalen, te waarborgen) maar ook om die, waarin de wet toepassing gebiedt om ernstig verval te voorkomen en herstel mogelijk te maken, haar betekenis, haar grote waarde steeds worden erkend.

Dan gaat het uit de aard der zaak niet om de mevrouw, die een jaar lang onder valse voorwendsels de sociale dienst van Amsterdam had opgelicht, en van dat geld „goede sier” had gemaakt. (Trouw van 22 jan. 1969 pag. 2). Dan zal het ons even treffen (zelfde bericht), dat in de tweede helft van 1968 in de hoofdstad van de 153 onderzochte gevallen er 32 waren, die zo ernstig hadden gefraudeerd, dat er proces-verbaal werd opgemaakt. En hoewel de totale benadeling wel groter zal zijn geweest dan de in het genoemde bericht vermelde twee ton (het ging immers om een beperkt onderzoek) en dat bedrag op zichzelf al heel ernstig is, toch is het slechts een betrekkelijk klein gedeelte van de 70 à 80 miljoen, die de gemeente Amsterdam uitkeert.

VERANTWOORD

We zeggen dit niet om de misbruiken als weinig betekenis af te doen, maar wel om duidelijk te maken dat het allergrootste deel van de verstrekkingen volkomen verantwoord wordt gegeven. En onder die „foute gevallen” zijn er natuurlijk ernstige en minder ernstige, bewuste oplichting, zoals hier ten laste was gelegd en waarvoor de vrouw zelfs maanden in voorarrest zit, en mede door zorgelijke omstandigheden veroorzaakte uitglidingen.

De maanden met vrij grote werkloosheid hebben — alle diensten kunnen dit getuigen — veel afwijkingen te zien gegeven. Over de factoren die hiertoe hebben meegewerkt leze men het hier geciteerde artikel van de heer De Graaf, met name ook wat hij zegt over het „onpersoonlijk karakter” van de wetten. Het was duidelijk, dat het controleapparaat onvoldoende capaciteit had. Maar ook aan die controle zijn grenzen. Wellicht dat de ervaringen, die opgedaan zijn, nu beter verwerkt kunnen worden, opdat passende antwoorden gegeven kunnen worden en doeltreffende controle mogelijk wordt gemaakt.

Oorspronkelijk hadden we nog enkele uitspraken over vrijgestelde middelen en vrijgesteld vermogen willen noemen. Uitspraken, die van groot belang zijn, juist weer voor het oordeel over acute gevallen: mensen, die plotseling zonder inkomsten komen en toch nog iets bezitten (b.v. „grensarbeiders”, maar ook andere). Wij bewaren deze toch liever tot een keer, waarin de A.B.W. opnieuw aandacht vraagt.

PARTIJ IN DE ETHER

BELASTINGVERLAGING GEEN ZAAK WAARVOOR ALLES MOET WIJKEN

Hieronder drukken wij de radio-toespraak af, die drs. B. Goudzwaard, lid van de A.R. Tweede Kamerfractie, donderdag 6 februari heeft gehouden.

De heer Goudzwaard sprak naar aanleiding van de debatten over het financiële beleid van het kabinet-De Jong en over de recente maatregelen tot het afremmen van de bestedingen, die deze week in de Tweede Kamer zijn gehouden.

U kunt de tekst van deze toespraak aanvragen bij het secretariaat van de A.R.P., Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

Het lijkt geen twijfel dat dit debat 'n belangrijke zaak is; bij maatregelen als deze zijn we immers als consument of als producent allemaal betrokken. Zelfs kan ik zeggen, dat wij er allemaal als belastingbetaler bij 'betrokken zijn, want op de achtergrond van dit hele debat spelen de toekomstige belastingplannen van het kabinet een wat schimmige, maar toch onmiskenbare rol.

Zoals u misschien zult weten, zien die belastingplannen er zo uit, dat bij het begin van 1970 of op een later tijdstip de belastingtarieven van de Inkomsten- en Loonbelasting niet onbelangrijk omlaag zullen gaan. Tezamen zal daarover elke fractie in de Tweede Kamer tot een oordeel moeten komen; ook de anti-revolutionaire fractie. En zonder op dat oordeel vooruit te lopen, wil ik in deze tien minuten toch proberen iets te vertellen van de maatstaven die naar zijn mening bij het nemen van een beslissing moeten gelden.

In de eerste plaats zou ik willen zeggen, dat de beslissing over de omvang er het tijdstip van deze belastingverlaging de uitkomst moet zijn van een afweging van belangen.

Nu lijkt dat een uitspraak, die neerkomt op het intrappen van een open deur; er is immers in de politiek vrijwel geen enkele beslissing, die zonder een afweging van belangen tot stand komt. Toch is er een bijzondere reden, om juist bij dit onderwerp de noodzaak van het afwegen van belangen ter sprake te brengen. Belastingverlaging; ja of nee — is namelijk een probleem, waarbij de emoties gemakkelijk loskomen; een probleem waarbij men zich gemakkelijk laat leiden door vooropgezette meningen. Men kan bijvoorbeeld van mening zijn, dat op een bepaalde datum, hoe dan ook, die en die belastingverlaging tot stand moet komen — bijvoorbeeld omdat men dat tegenover zijn eigen kiezers verplicht is.

Dan dreigt het gevaar dat men nauwelijks meer let op de vraag of daardoor bijvoorbeeld de voortgang van het beleid niet in gevaar komt, en of zo'n enorme bestedingsimpuls, als een belastingverlaging tenslotte toch is, voor onze economie op dat ogenblik wel te vertieren is.

Aan de andere kant zijn er echter degenen, die nog zoveel tekorten aan wegen, woningen en sociale voorzieningen in onze samenleving zien — om van de armoede buiten onze grenzen nog maar niet te spreken — dat zij elk voorstel tot belastingverlaging, op welk tijdstip dan ook, bij voorbaat van de hand wijzen. Dan dreigt er een dogmatisme aan de andere kant te ontstaan. Want dan verliest men te gemakkelijk uit het oog, dat door de werking van de voortduren-

de prijsstijgingen het werkelijke inkomen van de belastingbetalers in de laatste jaren lang zo hard niet is gestegen als men uit de stijging van de lonen en inkomens in guldens zou moeten geloven; terwijl de belastingtarieven toch enkel maar met die stijgingen in guldens rekening houden. In feite is de belastingdruk in de laatste jaren in ons land dan ook aanmerkelijk snel gestegen; en het gaat niet aan, ten aanzien van die reële belangen van de belastingbetalers net te doen, alsof onze neus bloedt.

Daarom geloof ik dat we voor dogmatismes naar beide kanten op onze hoede moeten zijn: zowel het dogmatisme van hen, die belastingverlaging op een bepaald moment met geweld willen forceren als van het dogmatisme van degenen, die onder geen beding een iets minder sterke stijging van de belastingdruk in onze samenleving willen toestaan.

Uit wat ik tot nu toe gezegd heb, zal u al gebleken zijn, dat ik een zekere tariefsverlaging als tegenwicht voor de druk van de ook in dit jaar sterk stijgende prijzen op zichzelf zeker geen onbillijke zaak acht.

Het verwijt, dat de heer Joekes (V.V.D.) de A.R. Tweede Kamerfractie eens heeft gemaakt, dat wij een masochistisch plezier hebben in belastingverhogingen, wijs ik dan ook met nadruk van de hand. Maar wel is het zo, dat wij een belastingverlaging niet als een zaak beschouwen, waarvoor alles hoe dan ook moet wijken.

En de V.V.D.-fractie in de Tweede Kamer wekt de indruk het inderdaad zo er niet anders te zien.

Wij van onze kant willen echter, terwille van een recht doen aan alle belangen, aan zo'n belastingverlaging wel degelijk bepaalde voorwaarden verbinden.

Ik wil tot besluit er een drietal noemen.

De eerste voorwaarde die, lijkt mij, gesteld moet worden is, dat de continuïteit, de voortgang van het beleid niet fundamenteel mag worden geschaad. Met een belastingverlaging, die leidt tot een afbrokkeling van tal van overheidsvoorzieningen en die leidt tot een tragere groei van de ontwikkelingshulp, is niemand gediend.

Het streven naar meer doelmatigheid bij de overheidsuitgaven is uiteraard oergevoerd en zeer noodzakelijk; maar het streven naar bezuiniging vindt zijn grens in de eis, dat bijvoorbeeld het sociale beleid, de ontwikkelingshulp en het beleid ten bate van de regionale ontwikkeling verdere voortgang moet vinden.

De tweede voorwaarde, die aan een toekomstige belastingverlaging moet worden gesteld, is die, dat ze wordt ingepast in een gezond begrotingsbeleid. Voorkomen moet worden, dat door deze belastingverlaging de overheid een enorme inflatiehaard in de samenleving wordt, een inflatiehaard die maakt dat de prijsstijging weer opslokt, wat eerst door de belastingverlaging aan soelaas is gegeven.

De derde en laatste voorwaarde die gesteld moet worden, heeft te maken met de manier van financiering van deze belastingverlaging. Wanneer het voor die financiering noodzakelijk zou zijn, dat de omzetbelasting, de BTW dus, verder wordt verhoogd, dan is in feite niet van een echte belastingverlaging sprake, maar alleen van een verplaatsing van de belastingdruk. Deze verplaatsing van de belastingdruk is voor onze fractie alleen aanvaardbaar — zoals ook de heer Biesheuvel in de Kamer vanmiddag heeft opgemerkt — wanneer uit de schatkist een verlichting wordt geboden aan diegenen, die

BESCHEIDEN ADVIES

Het „kap-besluit” (wij kappen er nu mee), dat de P.P.R. aan de A.R.P. deed toekomen, was voor de A.R. senator prof. Albada geen beletsel deel te nemen aan het overleg in de werkgroep „Progressief Akkoord” (PAK) van P.v.d.A., P.S.P. en P.P.R.

*Wat men ook praten mag, het moet geconstateerd:
Dat PAK zit Albada toch verre van gesmeerd.*

*'k Wil hem niet lastig vallen met een streng vermaan,
'k Beveel de hooggeleerde heer slechts schuchter aan:
KAP met dat PAK; volgorde letters omgekeerd.*

Van Doren.

onder die verplaatsing het-meest te lijden hebben.

Dan zal in de sector van de sociale verzekering aan deze mensen iets moeten worden goedge maakt, wat zij van deze belastingverlaging te lijden hebben.

Zoals u weet is bij de invoering van de B.T.W. door de A.R. fractie zo'n compensatie voor de minst-draagkrachtigen bepleit; en het strekt het Kabinet tot eer, dat het naar deze „schoten voor de boeg” geluisterd heeft.

Wanneer u over deze voorwaarden, die ik zojuist genoemd heb — de voortgang van het beleid, de gezonde financiering, en de verplichting voor de minst-draagkrachtigen — nog eens nadenkt, zult u het hopelijk met mij eens zijn, dat ze allerminst overtrokken zijn. Integendeel, in een werkelijk rechtvaardig overheidsbeleid zijn voorwaarden als deze in feite vanzelfsprekend. Ik twijfel er ook niet aan, dat het kabinet als geheel deze voorwaarden uit eigen beweging in acht zal nemen.

HOE MOETEN WIJ IN DE TOEKOMST DE PTT ZIEN?

DE Tweede Kamer heeft op de valreep uitvoerig aandacht besteed aan de door de regering voorgenomen tariefsverhogingen, voornamelijk op het gebied van het tarief voor de brieven.

Deze verhogingen zouden per 1 febr. ingaan, en vlak voor deze datum kwam met name de P. v. d. A. met grote bezwaren.

De eerste partij die indertijd aan die tariefsverhogingen aandacht schonk was de A.R. fractie die bij de algemene beschouwingen, bij monde van de heer Biesheuvel de aandacht van de regering voor deze zaak vroeg. De minister-president antwoordde toen dat aan deze tariefsverhoging niet was te ontkomen. Niemand uit de Kamer vond toen in die woorden aanleiding om op de zaak terug te komen, aldus de A.R. woordvoerder Boertien bij de behandeling van de interpellatie Oele (P. v. d. A.). De motie-Oele, om de verhoging op te schorten tot nader inzicht was verkregen in verschillende financiële zaken, kreeg niet de steun van de A.R. fractie (het uitzondering van die van de heer Boersma).

Niet dat de A.R. fractie geen zorg had over deze tariefsverhoging. Zij heeft die wel, en zij heeft als enige partij daarvoor vroegtijdig de aandacht van de regering gevraagd.

Wat zij echter belangrijker vindt is, dat wij ons als regering en parlement eens nader bezinnen op de vraag, hoe wij in de toekomst de postdienst zien, zodat wij wellicht een ander beleid gaan krijgen dan dat van de telkens incidentele tariefsverhogingen die door verschillende elkaar opvolgende kabinetten zijn voorgesteld. Zoals de zaken de laatste jaren gaan (theoretisch uitgaan van een sluitende begroting van de postdienst, die echter telkens weer niet blijkt te sluiten; dit jaar, volgens de heer Boertien, zullen wij moeten rekenen met een verlies van 40 miljoen gulden, in plaats van de door de regering begrote 19,5 miljoen), is het voor de burger en voor de bij de postdienst werkzame ambtenaren een onbevredigende situatie.

De regering heeft deze gedachte van de A.R. fractie beantwoord met de mededeling dat zij blijft streven naar een sluitende begroting van de postdienst. Uit de cijfers blijkt voorts echter dit optimisme niet erg duidelijk. De toekomstige discussie is naar onze indruk met deze behandeling nog niet van de baan.

de
volgende
t.v.-uitzending
van de a.r.p.
kunt u zien
op
woensdag
12 februari
a.s.
op Nederland 1
een
uitzending,
waarvoor wij
met name
de aandacht
vragen van de
90.000
partijleden
en
de 680.000
a.r. kiezers

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

Experts op het gebied van scheepselektronica

- Scheepsradiotelefoons
- Automatische piloten
- Echoloden
- Alarmsystemen
- Radars
- Oproepsystemen
- Marifoons

Dijnselburgerlaan 1, Zeist. Postbus 75. Tel. 03404 - 13511

Betonfabriek DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
OPGERICHT 1883

N.V. Staalsteiger „Gelria” - Nijmegen

ROGGEWEG 13 - POSTBUS 126 - TELEFOON 53198

Complete roestvrije
steigerwerken

Specialiteit: MET VASTE WIGGEN!

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

- Handel in nijsmaterialen, riet en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakertijen

WERKENDAM - TELEFOON 514

DROOG HOUT

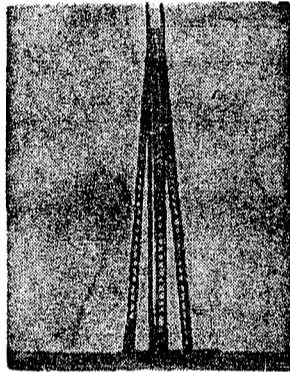
Specialiteit: gewaterd iepen, verder beuken, essen, linden, kersen, eiken en peren. Incomplete bollen en plaathout. Contant 1 %

N.V. HARD- EN ZACHTHOUT IMPORT MIJ.
LOENEN (Veluwe) - TELEFOON 05765 - 212

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474-269
LEXMOND

Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

D. MEIJER - AANEMER

VAN NIEUWBOUW- VERBOUW- EN
REPARATIEWERKEN

Handel in hout, teerprodukten en andere
materialen

Telefoon 7690

SASSENHEIM - Werkplaats: Zuilhotstraat 2 - Telefoon 7952

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73a - Telefoon 444 - Werkendam
Rijswerken - Grondwerken - Asphaltwerken

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland

bouwden wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen

N.V. GEBR. SALVERDA AANNEMERSBEDRIJF

'T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255 - 253

Voor betere beton N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

FABRIEKEN VOOR GEBOGEN HOUT
Telefoon 01894 - 230
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Ronde en ovale tafelanden.
Gebogen regels voor stoelen en fauteuils. Armleggers
Kappen - Regels - Stijlen, enz. enz.

HET BEELD DER VADEREN

HET CONVENT

En nu vandaag het verslag van het Centralenconvent over het vrouwenkiesrecht, zoals we de vorige week hebben beloofd. De vergadering werd gehouden op een koude januaridag in 1919 in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen. Het gebouw had geen centrale verwarming. Er brandde achter in de zaal één enorme kachel, en binnen een straal van enkele meters was het echt warm rondom die kachel. Helemaal op het andere eind was het podium en daar waren de kopstukken, Colijn in het midden, in hoogte gezeten.

Zij leden er kou en sommigen kwamen af en toe naar de kachel. En daar bij die kachel vormde zich allengs een grotere groep, die zich behagelijk voelde, en uit de verte de debatten gadesloeg en aanhoorde.

Colijn stelde eerst nadrukkelijk voorop: het Convent heeft geen enkele beslissende bevoegdheid. Die heeft alleen de Deputatenvergadering. Zelfs een motie kan hier niet worden ingediend of in behandeling worden genomen. We wisselen alleen van gedachten. Toen hield Bavinck een professoraal betoog, waarin hij maar weinig zei over het vrouwenkiesrecht, maar breed en diepgaand sprak over de veranderde positie van de vrouw in de moderne maatschappij. En omdat niemand uit de Schrift kan

aantonen, dat er tegen vrouwenkiesrecht enig bezwaar is, moeten we het maar doen.

Dr. Beumer bracht veel meer de formele kant naar voren. Het is nog maar ruim twee jaar geleden, dat de partij zich zonder tegenspraak heeft uitgesproken tegen het vrouwenkiesrecht. Krachtens beginsel wraakt de partij het vrouwenkiesrecht. Dat was toch een duidelijke uitspraak!

Bij de discussie zei iemand: ja maar, die herziening van 1916 is er doorgedreven. Toen greep de voorzitter, dr. Colijn, in. Hij had bezwaar tegen die bewering. Want, zo zei hij, ik heb de stukken nagegaan. Toen de herziening van 1916 aan de orde kwam, hebben alle kiesverenigingen de gelegenheid gehad, amendementen in te dienen of bezwaren te opperen. En er is in al die voorstellen van de kiesverenigingen — en het was een stroom van brieven — nauwelijks door één kiesvereniging een pro voor het vrouwenkiesrecht ter kennis van het C.C. gebracht.

Het was een gematigd en rustig debat. Het was, alsof de meesten zich er niet erg over konden opwinden. Misschien in de overtuiging, dat het er toch binnenkort wel van zou komen.

Twee figuren traden in het debat duidelijk naar voren. De Patrimoniumman Smeenk, die zonder aarzeling vóór was, en mr. J. A. de Wilde, die krasser en met meer principiële argumenten dan Beumer, zich verzette.

En toen gingen de broeders naar huis, want gestemd werd er niet en moties mochten niet worden ingediend.

OUDE EN NIEUWE CITATEN

STAD

Op een congres van katholieke studenten in Tilburg heeft dr. L. W. Nauta, lector filosofie te Groningen, o.a. deze uitspraak gedaan:

„De stad van de mens zal een stad van vrede zijn of zij zal niet zijn. De stad van de mens zal een stad van gerechtigheid zijn of zij zal niet zijn. De stad van de mens zal een stad zijn waarin wetenschap en techniek ten nutte worden gemaakt voor de mens of zij zal niet zijn.”

Omstreeks de 6e eeuw voor het begin van onze jaartelling zei Aesopus reeds „De stad is de leermeester van de mens”. Veel stedelingen is echter wellicht dit woord van de Amerikaanse schrijver Thoreau uit het hart gegrepen: „Grotstadtsleven: miljoenen mens die samen eenzaam zijn”. Overigens — of u nu in dorp of stad woont —: u weet zelf wel wie eenzaam is in uw omgeving.

VERGELIJKING

In „Vrij Nederland” heeft M. van Amerongen onlangs zijn licht laten schijnen over de vraag „Gaan Pors en Kors de mist in? De machtspositie van Nieuw Links”.

Hij heeft het o.a. over het Progressief Akkoord (Pak) en betoogt dan:

„De vergelijking met de Groep van Achttien, zoals die ten aanzien van dit PAK is gemaakt, is niet helemaal rechtvaardig. De Groep van Achttien is een college van christelijke regenten, dat vanaf een ivoren toren haar schapjes mededeelt, wat het nu weer ter hunner verheffing heeft uitgedacht. Het PAK heeft daarentegen nadrukkelijk aangekondigd, dat het elk „kernpunt van politiek beleid” aan de afdelingen van de pacterende partijen ter discussie zal voorleggen, zoals dit volgens de democratische grondregelen betaamt”.

Van Amerongen heeft kennelijk niet begrepen, dat de Groep van Achttien geen beslissingen kan nemen.

Of het moet zijn, dat in dit verband op hem het woord van toepassing is van een Zwitsers dichter

„Een ieder begrijpt slechts datgene wat hij in zichzelf terugvindt”.

CHRISTELIJKE KIEZERS

„Analyse van een uitslag” staat boven een artikel van R. T. van de Geer in „Democraat”. Hij bespreekt de uitslagen van de gemeenteraadsverkiezingen in Veendam en Wildervank en merkt o.a. op:

„Een analyse van verliezen door andere partijen geleden, leidde tot de conclusie, dat in de nieuwe buurten op ruime schaal overgang van stemmen van de P.v.d.A. naar D'66 plaats had. Een haast even sterke overgang, maar nu gelijk verdeeld over oude en nieuwe buurten, had plaats van de P.S.P. naar D'66. Overgang van V.V.D.-kiesers had vrijwel niet plaats, van Christelijke kiezers in het geheel niet”.

Wij zullen het woord Christelijk zo niet in Nederlandse Gedachten gebruiken.

De schrijver zou vraag 32 en het antwoord daarop van de Heidelbergse Catechismus eens moeten lezen.

KANDIDATEN

De voorzitter van D'66 Jan Beekmans (anti-revolutionairen zouden (nog) zeggen de heer J. Beekmans) geeft in „Democraat” antwoord op de vraag „Hoeveel posten moeten in 1970 bezet worden” (verkiezingen voor Raden en Staten):

„Als we kijken naar de drie grote enquêtes en de kleine van Dordrecht en we zouden meedoen in de helft van het aantal gemeenten dan kom je zeker aan 1500 raadszetels.

Bovendien zijn er in 1970 meer jongeren kiesgerechtigd, dan geënuquëteerd in het afgelopen jaar”.

Op de vraag: Hoe komen we aan de nodige mensen?

„De statuten verbieden cumulatie van functies. Ik hoop dat we voor de gemeenteraadsverkiezingen ook mensen aan kunnen trekken die niet aan een partij zijn gebonden. We moeten de moed hebben wat dit betreft reëel en pragmatisch te zijn. Op de lijsten moeten we immers meer namen hebben dan het aantal wat vermoedelijk wordt gekozen.”

Perspectiefvolle toekomst voor anti-revolutionairen met ambities voor het raadslidmaatschap!

WAT IS ER SINDS 1 JANUARI 1969 IN BELASTINGWETGEVING GEWIJZIGD?

VERSCHILLENDE briefschrijvers verzochten om een overzicht van de wijzigingen in de belastingwetgeving die reeds door de Tweede Kamer zijn behandeld en per 1 januari 1969 zijn ingegaan. Hieronder volgt dit overzicht.

OMZETBELASTING

M.i.v. 1 januari wordt de omzetbelasting niet meer geheven volgen het oude systeem maar volgens het stelsel van heffing over de toegevoegde waarde. De Wet op de omzetbelasting 1968 en een aantal uitvoeringsbesluiten en uitvoeringsbeschikkingen gelden thans. De Wet op de omzetbelasting 1968 bevat voorts o.m. wijzigingen van art. 101 van de Registratiewet 1917 en van art 7 van de Wet op de accijns van alcoholhoudende stoffen.

INKOMSTENBELASTING

Als inkomstenbelastingtabel voor 1969 geldt de tabel 1968 zoals deze is gewijzigd bij de Wet van 20 december 1968, Stb. 693. Bij de wet is een verlaging van de inkomsten- en loonbelasting tot stand gekomen voor met name genietters van lagere inkomens. De belastingverlaging is kleiner naarmate het inkomen groter is; voor inkomens van f 27.000 en hoger blijft het tarief ongewijzigd.

Het regime voor de aftrek wegens buitengewone lasten zoals dat voor 1968 gold, wordt volgens de Wet van 20 december 1968, Stb. 692, met 2 jaar verlengd. Dit betekent dat het niet voor aftrek in aanmerking komende deel van de uitgaven ter zake van ziekte, invaliditeit en bevalling voor die jaren gehandhaafd blijft op 5 % van het onzuiver inkomen verminderd met de persoonlijke verplichtingen, met een maximum van f 750.

Bij de wet van 20 december 1968, Stb. 689, is art. 57 van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 gewijzigd.

Krachtens deze wijziging — die terugwerkt tot 1 januari 1967 — worden inkomsten uit dienstbetrekking voor zover deze worden genoten in de vorm van uitkeringen en verstrekkingen ineens wegens overlijden of invaliditeit van een werknemer ten gevolge van een ongeval belast naar een tarief van 20 % in plaats van een tarief tussen 20 en 40 %.

LOONBELASTING

Sinds 1 januari gelden nieuwe loonbelastingtabellen. Daarin is de tariefsverlaging verwerkt van de Wet van 20 december 1968, Stb. 693 (zie onder inkomstenbelasting). Op grond van dezelfde wet echter zijn de loonbelastingtabellen beter afgestemd op het tarief van de inkomstenbelasting. Dit wordt bereikt door de grens van de looninkomens waarvoor belasting en premie nog rechtstreeks uit de gewone tabellen kunnen worden afgelezen, te verhogen van f 26.400 tot f 39.360 per jaar.

Dit betekent dat de overgang naar het procentuele tarief pas plaats vindt bij een jaarinkomen van f 39.360. Daardoor zal voor alle hoge looninkomens — ook die boven f 39.360 per jaar — het verschil tussen de verschuldigde inkomstenbelasting en de ingehouden loonbelasting aanzienlijk worden verkleind.

Ook de tabel voor bijzondere beloningen is aangepast aan de verlaging van het tarief doch daaraan zijn tevens enkele jaarloonklassen toegevoegd: de tabel is doorgetrokken tot f 39.000. Dit is o.m. van belang voor de belastingheffing op vakantiegeld en overwerkloon

bij degenen die meer dan f 15.000 verdienen.

Het beter afstemmen van de loonbelastingtabellen op de inkomstenbelastingtabel en de toevoeging van enkele jaarloonklassen aan de tabel voor bijzondere beloningen betekenen een hogere inhouding van loonbelasting en een verlaging van de op te leggen aanslagen.

De onder het hoofd Inkomstenbelasting genoemde uitkeringen wegens overlijden of invaliditeit van een werknemer ten gevolge van een ongeval, worden voortaan in de loonbelasting belast naar een tarief van 20 %.

Evenals voor de inkomstenbelasting is ook voor de loonbelasting de regeling van de aftrek wegens buitengewone lasten die voor 1968 gold met 2 jaar verlengd.

Tenslotte zijn op 1 januari 1969 wijzigingen gebracht in de Uitvoeringsbeschikking loonbelasting 1965, o.m. in de waarderingsvoorschriften voor beloningen in natura (aanspraken ingevolge een ziektekostenregeling, kost en inwoning enz.)

VERMOGENSBELASTING

Bij besluit van 20 december 1968, Stb.

694, zijn wijzigingen aangebracht in de art. 5, 6 en 10 van het Uitvoeringsbesluit Successiewet 1956 en in artikel 2 van het Uitvoeringsbesluit vermogensbelasting 1964. Deze artikelen bevatten de waardebeoordeling van lijfrenten en andere periodieke uitkeringen. Deze wijzigingen gaan in voor de vermogensbelasting met ingang van het kalenderjaar 1969 en voor de Successiewet ingeval het overlijden of de schenking plaats vindt na 31 december 1968.

ACCIJNS OP TABAK

Volgens de Wet van 20 december 1968, Stb. 690, wordt m.i.v. 1 januari 1969 de accijns op sigaretten en kerftabak verhoogd. Al gevolg van deze verhoging zal — naar verwacht wordt — de prijs van een pakje sigaretten van f 1,50 komen op f 1,75 en de prijs van een pakje pijp- of shagtabak (50 gram) van f 1,20 op f 1,45. In verband met deze accijnsverhoging bevat Staatsblad 691 nog een besluit tot wijziging van het Besluit accijns op tabaksfabrikaten.

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

OORLOGSMISDADEN

In het nummer van N.G. van 25 januari staat een stuk over Oorlogsmisdaden. De zure toon van dit stuk heeft mij onaangenaam getroffen. Opvallend is dat voortdurend langs het probleem heengepraat wordt. Ik citeer: „Tienduizenden Nederlandse militairen zijn naar Indonesië gegaan en hebben daar hun plicht menen te moeten doen”. Wel wel; ze werden gestuurd en als je niet wilde was je deserteur. „Zij zijn nu ontmaskerd als oorlogsmisdadiger”. Valse beschuldiging. Er wordt gesteld dat er oorlogsmisdaden gepleegd zijn, niet dat alle militairen oorlogsmisdadigers waren. Het zou werkelijk de eerste keer zijn dat, wanneer er tienduizenden militairen in een strijd ingezet worden, er geen oorlogsmisdaden gepleegd zijn. Nederlanders zijn een geheel ander ras dan de rest van de mensheid?

Over de heer Hueting: „Als deze man betrouwbaar is... waarom komt hij er dan na 20 jaar mee op de propen? Waarom heeft hij toen niet zijn commandant gewaarschuwd”. Verdachtmakerij. Gezien de hysterische reactie die van sommige kanten loskomt, kan niet verwacht worden dat de heer Hueting 20 jaar geleden welwillend beluisterd zou zijn. Het is toch wel duidelijk dat ieder die toen kritische opmerkingen maakte zgn. het gezag ondermijnde, om maar niet te spreken van het „besmeuren van de vlag”, wat nu eenmaal een veel grotere misdaad is dan het koudmaken van een aantal dessabewoners. „Meisjes hebben haar verloofde verloren, vrouwen haar echtgenoot”. Troost u, in Indonesië was het aantal vrouwen en meisjes dat haar verloofdes en echtgenoten verloor tienmaal zo groot.

Er bestaat een neiging botweg de ogen te sluiten voor de werkelijkheid. Er is echter geen enkele oorlog waarin geen oorlogsmisdaden gepleegd worden. In de eerste plaats krijgen de sadisten (is uw voetnoot bedoeld om te suggereren dat zulke viezerikken in het Nederlandse leger niet voorkomen?), die in overvloed aanwezig zijn, en maakt u zich geen illusies, in ons allemaal schuilen, vrijelijk *) gelegenheid zich uit te leven. In de tweede plaats zal een soldaat die een kleine groep kameraden waarin hij verkeert, steeds kleiner ziet worden doordat de vijand slachtoffers maakt, alle remmingen laten varen bij repressailles. De Nederlandse mens is precies als elke andere mens.

Maakt u niet de fout eerst te zeggen „Es ist nicht wahr”, en als straks de feiten overduidelijk op tafel gelegd worden, „Wir haben es nicht ge-

wusst”, want het is alleen maar zo dat we het niet hebben willen weten.

Haarlem

H. Visser

Naschrift: De lezers, die kennis genomen hebben van deze brief, zullen er goed aan doen, het door de inzender gewraakte artikel nog eens te lezen. Ons bezwaar gaat er met name tegen dat het Nederlandse leger in zijn optreden op één lijn wordt gesteld met de troepen van Hitler. Daarom slaat het slot van deze brief nergens op.

*) (Vrijelijk!) De inzender wijzen wij op de order van generaal Spoor en op diens strenge maatregelen, om excessen zo mogelijk te voorkomen of anders te redresseren.

HOE DENKT DE REDAKTIE?

In ons weekblad der A.R. Partij wordt altijd vanzelfsprekend en zeer tot mijn genoegen veel aandacht besteed aan kabinetspolitiek en de reacties er op van Tweede en Eerste Kamer. Maar ook worden de lezers van het blad vaak in het ongewisse gelaten hoe de redactie er over denkt, en worden deze zaken zo summier behandeld, dat we er geen haring of kuit in kunnen bespeuren. Ik doel hier met name op de aanneming door de Tweede Kamer (na verzwakking door moties) van de Huurbelastingwet, ingediend door minister Schut en daarna de verwerping door de Eerste Kamer. ¹⁾

Als argument voor de verdediging voerde de minister aan een betere doorstroming van bewoners, die krachtens hun financiële positie er niet in thuis hoorden en daardoor ook nog in veel gevallen de kans blokkeerden van hen, die voor zulk een woning wel in aanmerking kwamen. De minister zei wel, dat hij de wet niet in alle opzichten zo elegant vond, maar toch om praktische redenen verdedigde.

Desondanks verwierp de Eerste Kamer het wetsvoorstel en kwam er een gat in de begroting van 40 tot 70 miljoen, wat nu moet worden opgevuld door onder meer de aftrek voor investeringen te schrappen. ²⁾ Ten ongunste van het bedrijfsleven. En dan denk ik niet aan ondernemingen als A.K.U., Philips en dergelijke want daarover kan ik niet oordelen, hoewel ik sterk de indruk heb, dat die de macht hebben voor zichzelf te zorgen, maar aan hen, die dreigen doodgedrukt te worden tussen aambeeld en hamer, met name middenstanders, kleine boeren en ook grotere boeren. Die bij de tegen-

Opname van ingezonden stukken houdt niet in dat de redactie instemt met de inhoud van de brieven. De redactie behoudt zich het recht voor, indien nodig, ontvangen brieven in te korten met behoud van de hoofdstrekkings.

woordige ontwikkeling kapitalen nodig hebben voor investering. En nu wil ik weer terugkomen op het woord „elegant”. Elegant betekent volgens Van Dale bevallig, sierlijk. Nu, ik stem toe dat het woord zeker zal gelden bij hen, die door een huurbelasting zouden zijn getroffen, omdat deze groep, net zomin als ik, niets menselijks vreemd is. Maar omdat van regering en parlement verwacht mag worden, dat ze de belangen van heel het volk zal behartigen, komt het mij voor dat de Tweede Kamer door ingediende moties ³⁾ en de Eerste Kamer door verwerping van het wetsvoorstel, zeer onelegant heeft gehandeld. ⁴⁾

Laat mij dit met een voorbeeld trachten duidelijk te maken. Op ons dorp (7.000 inwoners) schat ik het aantal woningwetwoningen op 4 à 500. De huur van deze woningen schat ik op f 80,— tot f 100,— per maand. Ze worden bewoond door mensen met lonen van f 600,— tot f 700,— per maand. De percentages schommelen dus tussen 13 en 11%. Maar velen ook wonen er, die een maandsalaris hebben van f 2.000,— en meer en die betalen dus 6 à 7%. Ik kan bij deze verschillen onmogelijk enige elegantie ontdekken, alleen maar een in het oog lopende bevoorrechtiging ten koste van 's lands financiën en in laatste instantie van de belastingbetalers. ⁵⁾

Ik meen, dat zij die in een ambtswoning wonen, die aan redelijke eisen voldoet 12% aan huur betalen. Kan dit percentage nu niet als maatstaf dienen voor alle woningen in de overheidssector. Dan zullen de laagstbetaalden er niet minder van worden en de hoger gesalarieerden niet onelegant worden behandeld. ⁶⁾

Smilde

K. Eleveld

Hartelijk dank voor uw positieve kritiek. De redactie wil graag bij enkele punten uit de brief een aantekening plaatsen. De tekst van de brief is daarom door de redactie voorzien van enkele noten.

¹⁾ Voor dit punt willen wij graag verwijzen naar het hoofdartikel Woningwet, in N.G. van 23 nov. 1968.

²⁾ De investeringsaftrek, die gehalveerd wordt, is gevolg van de toenemende versnelling in de conjunctuur. (Zie N.G. van 25 jan. j.l. pag. 1 en 8).

³⁾ De bedoeling van de amendementen was de wet te verbeteren in het algemeen belang. De minister heeft zich daarom niet sterk verzet.

⁴⁾ Onze hoofdredacteur, de heer Algra, heeft tegen gestemd. Zie ook N.G. van 4 jan. j.l. pag. 3.

⁵⁾ Wij zijn het daarmee wel eens.

⁶⁾ Helaas is hiervan gebleken dat dit in de praktijk niet mogelijk is.

LEOPARD TANKS

De heer WALBURG (A.R.P.) vroeg aan de minister van Defensie:

Kan de minister mededelen of het juist is, dat de Nederlandse legerleiding interesse zou hebben voor een „Leopard“-tank die 2 miljoen gulden per stuk zou kosten?

Indien deze interesse bij de legerleiding aanwezig is, impliceert dit dan, dat de regering — inzonderheid de minister van Defensie — overweegt t.z.t. een aantal van deze wapens aan te schaffen?

Indien de eerste vraag bevestigend en de tweede vraag ontkennend beantwoord moet worden, heeft het dan wel zin tot uiting te doen komen, dat de legerleiding interesse aan de dag legt, zoals blijkt uit de verklaring van de technisch directeur van het Kraus-Maffei-concern, waar de „Leopard“-tank gemaakt wordt?

Overweegt de minister ook dat in de nu bestelde nieuwe tanks een stabilisatie wordt gebouwd, die zorgt dat tijdens het rijden het kanon toch op het doel gericht blijft?

GESCHIL SIGARETTEN-HANDEL EN -INDUSTRIE

De heren Kieft (A.R.P.), Notenboom (K.V.P.), Porthoene (V.V.D.) en Scholten (C.H.U.) vroegen aan de minister en de staatssecretaris van Economische Zaken:

Is de poging om te bemiddelen inzake de moeilijkheden, die gerezen zijn tussen de industrie en de handel in sigaretten over de verdeling van de marges, naar aanleiding van de op 1 januari j.l. in werking getreden accijns- en prijsverhoging van sigaretten inmiddels tot een goed einde gebracht?

Zo ja, tot welk resultaat heeft de bemiddeling geleid?

Zo neen, zijn de bewindslieden bereid de Kamer in te lichten, zodra de bemiddeling zal zijn geslaagd?

Hoe is de situatie met betrekking tot de marges na 1 januari 1969 voor het geval er nog geen overeenkomst zou zijn bereikt tussen industrie en handel?

Wordt bij het bovengenoemde vraagstuk ook aan de groothandel gedacht?

Is of wordt bij de bemiddeling rekening gehouden met de ontwikkeling van de respectievelijke kosten van industrie en handel sinds de vorige prijswijziging van sigaretten?

Speelt bij de bemiddeling nog een rol de bij de behandeling van het wetsontwerp tot verhoging van deze accijns in de Kamer genoemde suggestie van een eventueel door de industrie te financieren fonds, bestemd voor winkeliers in grensstreken?

Toelichting

Bij de behandeling van het wetsontwerp 1968 op 13 november 1968 is van ver-

DE WEEK ROND

27 januari: Chris Kronenburg heeft nog nooit zoveel hoofdpijn gehad als deze maandag. Er waren 25 hechtingen (nee, zegt zijn vrouw zeker een dikke 30!) nodig om zijn linkerslaap en oren bij elkaar te houden. Heerlijk vak, scheidsrechter bij een voetbalwedstrijd te zijn. Je maakt tenminste nog eens wat mee — zeggen de supporters!

28 januari: Kees Verkerk heeft het goed gedaan, al heeft hij helaas de zondag gebruikt.

Mej. dr. M. A. M. Klompé stuurde een felicitatietelegram: „U toonde zich een formidabele vechtjas. Mijn complimenten”.

Zou de minister zich ook zo opstellen tegenover formidabele vechtjassen uit de Tweede Kamer? Wij vrezden met grote vreze.

29 januari: Er is een boekje verschenen bij A. W. Bruna en Zn. Over de plaatjes van Jan Sluyters, de kinderboekjesverluchter uit onze jonge jaren.

Op zichzelf niets bijzonders. Wel dit: de uitgever Bruna zegt met ophef: „Wij zijn zo welwillend deze uitgave mogelijk te maken zonder winst-oogmerk”.

Lach nog niet, het boekje kost... f 15,75.

30 januari: De genius — kwaad of goed — achter D'66 is een bijzonder man. Drs. Gruyters, vroeger V.V.D.-er, is van mening dat de samenwerking tussen pacifisten, radicalen, roden en D'66 zal mislukken door factoren van persoonlijke aard.

Het bewijs naar onze mening: drs. Gruyters was bij de vierde-keer-onderhandelen voor het eerst aanwezig... en bij de vijfde keer al breuk.

31 januari: Een bedrijf in Rotterdam gaat rond 12 januari licht. Het las- en constructiebedrijf Hugro. Nu eens niet met ontslagen! Het gehele personeel gaat naar Portugal: wedstrijd Europacup Benfica-Ajax.

Dat is nog eens een baas voor zijn personeel.

En dan nog niet-discriminerend ook. Rotterdamers zijn toch Feyenoordsupporters?

1 februari: Een A.R. vooruitstrevende jongerenvoorman uit Utrecht — Jan Mo-

bach — kreeg voor de tweede keer het certificaat „Gulden vorm”. Dat betekent: voortreffelijke produkten zowel in kwaliteit als vormgeving.

Goed bloed loochent zich nergens.

schillende zijden gewezen op de verantwoordelijkheid van de regering om te bevorderen, dat „billijke” marges worden overeengekomen na een ingrijpende wijziging van verkoopprijs en accijns van sigaretten.

Bij de plenaire behandeling van hoofdstuk XIII (Economische Zaken) is op desbetreffende vragen door de staatssecretaris van Economische Zaken geantwoord, dat de organisaties uit de detailhandel in deze branche zich tot hem hebben gewend met het verzoek te bemiddelen tussen de industrie en de handel.

„In overleg met de minister hebben thans 2 hoofdamttenaren van het departement zich ermede belast, te trachten de bemiddeling tussen industrie en handel tot een goed einde te brengen.” Dit antwoordde de staatssecretaris op 4 december 1968. (Handelingen blz. 927).

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN KERKEN
DIRECTIE- EN SCHAFTWAGENS
ETC.

HABBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

Snelle persen en vakkundig personeel

staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken boeken en handelsdrukwerk

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
Drijft 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

Firma Jan de Mik

Hardinxveld - Giessendam

AANNEMERS VAN OEVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL

Telef. 01846 - 2156 - 2484
Hardinxveld - Giessendam

Nieuwe zaden Oude prijs

Postorders 10 % korting

Vraag prijscourant:

„FRISIA”

ZAADTEELT - ANDIJK

Holwerda - Zonen

Dokkum 05190 - 2292 vrachten 05120 - 2157 Lelystad 03200 400

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

N.V. Rederijen Haringhandel

IMPORT-EXPORT

N. Parlevliet Jr.

KATWIJKAANZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantoor uren 2092 - 2283

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in

ANJERSTEEKEN FREESIKNOLLEN

H. Struik en Zoon N.V. Fabrik van dekkleden en tenten

Imp. Groothandel scheeps- en aannemersbenodigdheden elektrische en autogene las- en snijbenodigdheden.

DEVENTER

Diepenveenseweg 8

Telefoon 05700 - 13970

Voor adviezen en inlichtingen omtrent:

- * geldleningen en hypotheek
- * financiering van auto's, caravans en boten
- * verzekeringen (er zijn gunstige voorwaarden voor overheidspersoneel)

is het adres

WARNAAR'S ASSURANTIËN

Staringlaan 264 - Papendrecht
Telefoon 01850 - 51807

ADVERTEER IN NEDERLANDSE GEDACHTEN

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen, etc.

EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

F. VINK & ZON Aannemersbedrijf

Telefoon 01827 - 2261

KERKLAAN 9 - MOORDRECHT

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel. 638923 (3 lijnen)

Visser Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. (02510) 25244

Gevestigd sinds 1919

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

SCHUILING GIETRIJENBENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

PATENT OCEAN

WERELDWIJD TOEGEPASTE APPENDAGES EN

BLOWERS, GASMETERS, SCHROEFVERDICHTERS, TANDWIELPOMPEN ETC. VAN DE GROOTSTE EUROPESE SPECIAALFABRIEK

„AERZEN”

INL. & VERKOOP OCEAN N.V. - VELD (G.)
TEL. 08302-6241 - TELEX 45277 - P.B. 55

Abonneert u op
Nederlandse Gedachten

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang, nr. 7

15 februari 1969

500.000 EEN HELE HAP

DOOR DR. A. VEERMAN

RADIO

Donderdag 20 februari a.s. is de A.R.P. weer in de ether.

Dr. A. Veerman, voorzitter van de A.R.P. houdt dan een toespraak. Luister van 18.20—18.30 uur naar Hilv. I (402 m.)

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

De Anti-Revolutionaire Partij negentig jaar — moeten we daar wat aan doen? Het lijkt mij volkomen begrijpelijk, wanneer men daar wat sceptisch tegenover staat.

Negentig is in de getallenreeks geen getal, waaraan men een herdenking pleegt vast te knopen, althans niet voor een organisatie.

En dan nog — wat zal een politieke partij gaan vieren, dat zij zoveel jaar bestaat. Dat is geen verdienste. Een partij is geen museumstuk. Een politieke partij vindt de reden van haar bestaan niet in het verleden, maar in de toekomst.

Daar hebt u het dan ook. De A.R. Partij wil dit kroonjaar in haar bestaan gebruiken om dat nog eens volstrekt duidelijk aan u voor te leggen: dat zij zich richt op de toekomst. Dat zij daarmee bezig wil zijn en daarvoor werk wil verzetten. In de afgelopen maanden is dat al begonnen. Daar is min of meer terloops al bekendheid aan gegeven. Het College van Advies is, dat moet men wel zeggen, de laatste jaren niet zo vruchtbaar geweest. Er werden wel studies en rapporten gepubliceerd, maar die kwamen uit andere bron. In het najaar van 1968 is er nieuw leven gekomen. Een nieuwe opzet is gekozen.

Men werkt met niet te grote studiegroepen, die over het algemeen een beperkte taak hebben; die elk een niet te groot terrein overzien en daardoor gemakkelijker op redelijk korte termijn tot resultaat kunnen komen. Het doel van deze werkwijze is tweërlei. Om te beginnen wil men zich richten op 1971. Zoals men weet, is onze partij gewoon — het is zelfs reglementair voorgeschreven — bij elke periodieke verkiezing voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal een nieuw Program van Actie op te stellen. Wij hebben nu dus ons Program van 1967.

Daarmee hebben wij ons tot de kiezers gericht. Daarop hebben 680.000 kiezers ons hun stem gegeven. Daaraan zijn wij dus gebonden.

Maar het program 1971 moet straks niet uit de lucht komen vallen. Dat moet voorbereid worden. Daar moet de partij ruimschoots over kunnen oordelen. Daarom houden werkgroepen zich in de eerste plaats bezig met het voorbereiden en opstellen van concrete programpunten.

U krijgt hier geen opsomming van de zaken, die aan de orde zijn gesteld. Het zijn de belangrijke onderwerpen van deze tijd. En de zaak is niet afgesloten. In het voortgaand gesprek komen er nog steeds nieuwe punten bij.

Dat is voor '71. Er moet een goed doordacht en goed actueel program uit komen.

Op de basis van ons beginselprogram, tot leven gebracht voor deze tijd. Daarnaast zullen die werkgroepen ook over '71 heen moeten kijken en het program zien in de lijn van de ontwikkeling. Dat is de enige manier, waarop een partij negentig jaar kan worden, wanneer zij haar uitgangspunten steeds weer weet te actualiseren. Up to date. Up to '71.

De negentigjarige A.R.P. vraagt om werk. En om geld. Ja zeker, wij gebruiken ons „jubileum” ook om geld bijeen te brengen. De normale inkomsten zijn ternauwernood voldoende om het normale werk te doen. Nieuwe taken vragen om nieuwe middelen.

Wij kunnen er in deze tijd niet mee volstaan een prima program te maken. Wij kunnen er niet mee volstaan in die zin, dat het program ook uitgevoerd moet worden. Er moeten mensen zijn, die dat willen en kunnen. Wie dat program „op het lijf geschreven staat”. Maar dat is — hoe belangrijk ook — het verhaal voor een ander artikel.

Wij kunnen met een program niet volstaan ook in die zin, dat wij zo'n program moeten indragen in onze partij en in ons volk. Daarom richten wij onze aandacht ook op enkele „organisatorische” zaken: publiciteit, kadervorming, internationale contacten. Daar doen wij nu ook wel wat aan. Maar wij zijn steeds meer tot de zekerheid gekomen, dat wij die zaken veel grondiger en systematischer moeten aanpakken. Het zijn eigenlijk dingen, die vanzelf spreken. Onze tijd geeft tal van nieuwe mogelijkheden tot communicatie. Onze tijd vraagt tegelijk, dat wij daar dan ook gebruik van maken.

Dat is een kostbare zaak. U weet het; u hebt bericht van ons ontvangen. De partij vraagt vijf ton. In één keer (al mag u de betaling wel over een periode uitstreken). Een half miljoen. Dat is een hele hap. Maar het moet kunnen.

Maar het zal u duidelijk zijn, dat het, om dat bedrag te halen, nodig is dat v e l e n geven en dat sommigen v e e l geven. Wij vragen het van u, omdat het nodig is. Wij gaan dat geld niet beleggen, maar het gebruiken, zoals wij ook ons jubileumfonds (van 1954) gebruikt hebben, opgebruikt hebben.

Wij vragen u: geef gul en geef vlug. Onze partij leeft vanuit een vaste overtuiging. Wel, we weten het, een overtuiging kost geld. Dat is niet het enige, maar het komt er zeker bij.

Het werk ligt er. De partij wil daar aan gaan staan. U moet daar achter gaan staan. Met uw bijdrage. Gul. Vlug.

Op giro 712.000.

GIRO 712 000

FONDS A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG

OUDE EN NIEUWE CITATEN

WETENSCHAP

In het Limburgs Dagblad troffen wij deze uitspraak aan van mevr. prof. dr. A. Draak:

„We moeten bij alles bedenken dat het maar een klein stukje is van wat we moeten of kunnen weten. Je kunt de wetenschap soms zien als dat beroerde geval van de mens die steeds meer en meer gaat weten van minder en minder”

Omstreeks 1800 zei Newton „In de wetenschap gelijken wij op kinderen, die van de oever der kennis hier en daar een steentje oprapen, terwijl de wijde oceanen van „het onbekende” zich voor onze ogen uitstrekt”.

AMBTELIJKE AFORISMEN

Onder bovenstaande titel is een boekje verschenen van H. E. Phaff. Een aantal van deze aforismen is bruikbaar voor het politieke bedrijf; enkele voorbeelden:

„De verzender van een circulaire hecht daaraan gewoonlijk meer waarde dan de ontvanger”.

Ter overweging voor de partijsecretaris.
„Soms doet een ambtenaar er goed aan de bestuurder zijn adviezen zo subtiel toe te dienen, dat deze kan geloven zelf tot zijn inzicht te zijn gekomen.”

Ter overweging voor alle A.R. bewindslieden en bestuurders.
„Twee soorten voorlichting komen altijd te laat: seksuele voorlichting en overheidsvoorlichting.”

Ter overweging voor de leden van de commissie-Biesheuvel (overheidsvoorlichting).

NUMMER ELF

Blijkens het „Algemeen Dagblad” is de heer A.H.J. Kolnaar gepromoveerd te Tilburg op een proefschrift, getiteld „Werkijdverkorting en dynamiek”. Een van zijn stellingen luidde:

„De leefbaarheid van de huidige wereld zal aanmerkelijk kunnen worden verhoogd wanneer men ieder agglomeraat van maximaal een miljoen inwoners onmiddellijk tot een zelfstandige staat verheft. Aldus is ook het te verwachten vrijetijdsprobleem uit de wereld geholpen, daar op die wijze het aantal conferenties over coördinatie en integratie van elkaars politiek evenals het aantal internationale voetbalwedstrijden sterk zal toenemen”.

Voor een goed begrip: het was stelling 11.

Bovendien: Wie alles ernstig neemt, neemt de ernst niet ernstig.

HOLLANDER

Via „Trouw” vernamen wij iets van hetgeen de Vlaming Gaston Durnez geschreven heeft over de rol die „dennollanders” in de Vlaamse mop spelen. Uit onderstaand voorbeeld wordt dat wel duidelijk:

„Er is een internationaal feest waartoe ieder het zijne moet bijdragen. Een Fransman geeft een fles wijn, een Brit een fles whiskey; een Belg en een Ier brengen bier mee en de Hollander zijn broer”.

(Misschien kan men er nog aan toevoegen: en Luns).

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

DE WEEK ROND

3 februari: Joannis Mathis is in 1904 te Amby bij Maastricht overleden. Kinderen heeft hij kennelijk niet gehad. Wel neven en nichten en nog verder weg. Zo rond de 3.000 die nu de erfenis (4.000 gulden) willen verdelen. Verstandige erfgenamen: 17 maart of daaromtrent eten ze gezamenlijk de erfenis op. In het hotel van één der erfgenamen. Zo blijft er een slokje en een hapje over op de nagedachtenis van oom Joannis Mathis.

4 februari: Het C.N.V. schorst de door haar georganiseerde vakantie-vliegtochten naar Spanje. U begrijpt het wel: Franco wil de Spanjaarden monddood maken en daarom . . . ! Enfin, het zal de stem eens roepende in de woestijn zijn. De geschorsten gaan toch wel, al is het dan met een andere reisvereniging.

5 februari: Minister Schut is een geestig man en kan dus tegen een stootje. Oppositie-leden zeggen wel: hij heeft gluton aan zijn broek; blijft maar zitten na verwerping van een belangrijk wetsontwerp! Deze minister ontving een nieuwsjaarsgroet ondertekend met: „een gelukkige huurder”. Deze huurder ontving prompt een kaartje terug: „van een minder gelukkige minister”. Weer een stem voor de A.R.P. straks!

6 februari: Zelf gemaakt: verouderd.
Meng voor vier personen door elkaar: een in kleine stukjes gesneden sinaasappel, 4 eetlepels fijngesneden gember, 4 idem amandelen, 4 lepels geweekte blauwe rozijnen en een eetlepel port of rum (kan zo nodig vervangen worden door limonade). Verdeel het mengsel over vier glazen. Overigens: bedenk wel dat de ingrediënten niet uit elk land mogen komen (geen sinaasappelen uit Zuid-Afrika en zo).

7 februari: De bruidsschat in Mali is wel niet zo hoog — 140 gulden per bruidje — maar de bijkomende kosten lopen op tot 700 gulden. De jonge mannen schrikt dat af. Niet waar: je kunt nu eenmaal niet alles tegelijk. Bromfietsen zijn ook aantrekkelijk en veel minder kostbaar als het gaat om accessoires.

8 februari: Franco van Spanje geniet een ijzeren gezondheid. Dat heeft hij gedemonstreerd door een foto te publiceren waarbij hij gezeten was op een wit raspaard en kaarsrecht in het zadel zittend. Waarmee hij naar ons gevoel echer heel duidelijk heeft willen maken dat hij „hoog te paard” zit.

GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen
in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheek

TELEFOON 05983 - 360

DRENTE

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN . KAPELSTRAAT 20 . TELEF 2671

AMSTERDAM

Postjesweg 91 - Javatraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
Jan Evertsenstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bentinckstraat 28
Buiten Oranjestraat 2B - v.d. Helstplein 9 - Westerstraat 138 - Spreuvenpark 3 - Ribosstraat 30
Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
ANTRACIEF, BRECHCOKES en OLIE voor centr. verwarming

ZEELAND

AANNEMERSBEDRIJF J. WALRAVEN

Nieuw te bouwen
woningen te koop

Noordweg 297 - Telefoon 01180 - 2589 - Sint Laurens

BOUWMATERIALEN KEUKENS
TEGELS TIELSA
BEKLEDINGSPLATEN VOOR ROSE
BINNEN- EN BUITENWERK PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.

SHOWROOMS GOES EN MIDDELPURG

NIEUWBOUW ONDERHOUD

GEBR. JOBSE

aannemersbedrijf

SEROOSKERKE (W) - TEL. (01189) 297-343-341

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND” N.V.

Schuithaven 10 - Zierikzee - Telefoon 01110 - 2478

Het adres voor uitvoering van BETON-, WATER-, WEGENBOUW- EN CULTUURTECHNISCHE WERKEN

ROTTERDAM

C. de Mooy & Zoon

Im- en export bloemenhandel

LOMBARDKADE 21
TELEFOON 113350

Voor al uw drukwerk Drukkerij De Winter & Hofwegen

LAMBERTUSSTRAAT 55
TELEFOON 122054

KOLEN EN OLIE

VOOR HUISBRAND EN INDUSTRIE
A. VAN WEELDEN'S KOLENHANDEL

Straatweg 55 - ROTTERDAM - Telefoon 180240
Filiaal Dorpsweg 70 - Rotterdam-Zuid - Tel. 276208

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf A. SLUYTER & ZONEN

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND
ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaartsbocht 246 - Telefoon 77550

Official PEUGEOT-DEALER

voor ROTTERDAM - ZUID en de eilanden
IJSSELMONDE en VOORNE - PUTTEN

WIJDER HORIZON

HET was in 1869, dus een eeuw geleden en nog tien jaar vóór de A.R.P. werd opgericht.

Kuyper was dominee in Utrecht en aldaar hadden ongeveer 25 studenten, theologen en juristen een politieke studieclub opgericht. Zij noemden het een Christelijk-Historische club. Prof. B. J. L. de Geer van Jutphaas en Kuyper zouden om de beurt een lezing houden en Kuyper informeerde bij Groen welke „studiebronnen” deze hem in het bijzonder zou aanraden.

Groen wees hem toen op drie mannen van naam: Burke, Stahl en Guizot. Een Engelsman, een Fransman en een Duitser dus, maar die door Groen onder één noemer werden gebracht: de drie coryfeën van het Anti-Revolutionair staatsrecht.

ER zijn mensen, die nog altijd denken, dat de A.R.P. een zó typisch Nederlandse zaak is, dat haar bestaan en de reden van haar bestaan nauwelijks met succes aan een buitenlander kan worden uitgelegd. En er is een tijd geweest, dat op onze propagandaverzamelingen niet zelden een debater van de P.v.d.A. verscheen, die beschikte over enkele stencils van zijn partijbureau om de christelijke politieke partij, en speciaal de A.R.P. te kunnen bestrijden. Een van die stencils bevatte een betoog, dat de A.R.P. zich meester maakte van hetgeen de taak van de kerk was, ofschoon de kerk die taak nu duidelijk als de hare had gezien. De kerk moest vanuit het evangelie spreken over de politiek en de regering en alle partijen moesten daar naar luisteren, maar een politieke partij moest zich niet verbeelden, dat zij als partij ook al vanuit het evangelie kon spreken.

Dát kón alleen de kerk. Dit clericale standpunt werd dan tegenover dat van de A.R.P. gezet. Maar er was nog een stencil. Daarop stond, dat het al heel vreemd was, dat in alle landen van de oude en de nieuwe wereld, waar de kerstening al eeuwen geleden had plaats gehad, geen christelijke partijen bestonden; de behoefte daaraan blijkbaar ook nooit was gevoeld. Het had weinig zin, daarop te reageren met een verwijzing naar de R.K. partijen in België en Romaanse landen en het Centrum vroeger in Duitsland, want dat had alles te maken met het ultramontanisme en met Rome als politieke macht. Als het iets kon, moest men bij de bestrijding van het bestaansrecht van onze partij als christelijke partij zo lang mogelijk volhouden dat de christenen in het buitenland dat nooit zo hadden gezien.

Daarom is het zo merkwaardig, dat Groen drie buitenlanders aanwijst als de gezaghebbende beoefenaars van het Anti-Revolutionaire staatsrecht. Stahl in Duitsland, tegenstander van het liberalisme en van de leer der volksovereenkomst. Burke in Engeland, die het eerst en met volle overtuigingskracht er op heeft gewezen, dat de Franse revolutie voortkomt uit ongelof en uit verwerping van het Goddelijk gezag. Guizot in Frankrijk, van wie de scholieren in Nederland alleen maar leren dat hij een conservatief minister is geweest van de Burgerkoning, maar van wie zij niet weten, dat hij een kerkelijk zeer meelevend en invloedrijk lid was van de Gereformeerde kerk in Frankrijk, de kerk van de Hugenoten, en dat vooral hij het is geweest, meer zelfs dan de meeste theologen, die de opdringende vrijzinnigheid heeft weerstaan, Groen voelde zich met Guizot, vooral na 1848, steeds meer verwant. Sterk waren ook de banden met Otto von Gerlach, de principiële tegenstander van Bismarck, tegen de politiek van de macht, waartegen ook Groen zulk een klaar getuigenis gaf.

Het is wel duidelijk, een eeuw geleden was het

voor mannen als Kuyper en Groen al vanzelfsprekend, dat de A.R. beginselen internationaal een rol spelen.

GEDURENDE tientallen jaren is later de internationale belangstelling, vooral als het ging om principiële vraagstukken, op een laag pitje gebleven. Al moet wel worden vermeld, dat tussen de beide wereldoorlogen prof. Anema in de Eerste Kamer zeer positieve bijdragen heeft geleverd over internationale politiek, gezien vanuit christelijk standpunt. We behoeven maar te denken aan Abessinische en aan de Volkenbond.

Maar eerst na de tweede wereldoorlog is het besef veel sterker geworden, dat we als A.R.P. internationaal een grote taak hebben. Er zijn een aantal internationale vraagstukken, die er om vragen. Er zijn gemeenschappen, waarin politici uit verschillende landen elkaar geregeld ontmoeten en waar

DOOR H. ALGRA

dus christelijke politici het tegenover elkaar de anderen duidelijk moeten maken, wat zij als christelijke politici en als christelijke fracties zien als het wezenlijke en het actuele van christelijke politiek. En de partijen laten gelukkig niet alles aan de fracties over, zoals die optreden in de Raad van Europa en in het Europese Parlement of in de Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad. De partijen zoeken zelf contact met zusterpartijen in het buitenland.

En het blijkt van jaar tot jaar, hoe de vraag naar gemeenschappelijke politieke oriëntatie in gebondenheid aan het evangelie toeneemt, niet alleen in Scandinavië of in Zwitserland, maar zelfs in Zuid-Amerika, in Engeland en in Canada.

WIJ geloven, dat de A.R.P. hier een grote taak heeft, die zij met élan en met overtuiging moet aanpakken.

Het kan niet alleen het werk zijn van vrijwilligers. De gedachte dat het werk in de partij door vrijwilligers gebeurt, die om niet de arbeid verrichten, is niet alleen waardevol, maar beslissend. Daar staat of daar valt de partij mee. In onze tijd, waarin iedereen meent, dat een „betaalde kracht” moet worden aangetrokken voor alle mogelijke maatschappelijk werk, mits die kracht maar „subsidiabel” is moeten we zulke opvattingen niet indragen in de politiek. *Daar doen we het zelf en betalen het zelf.* Dat blijft de grote lijn, de vaste lijn. Maar voor technische, deskundige en specialistische hulp zijn, met name ook voor het buitenlands werk, betaalde krachten nodig, die als een secretariaat optreden voor dat werk. Er is op dat gebied zo véél te doen er komt jaarlijks meer werk

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

A.R. Partij, Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage

Voor de afdeling ledenadministratie zoeken wij voor spoedige indiensttreding:

een administratieve medewerkster

die zelfstandig moet kunnen werken op een kleine afdeling van jonge medewerkers.

Vereist wordt: mulo of gelijkwaardige opleiding, kennis van typen, accurate en gevoel voor samenwerking. Leeftijd 18—21 jaar.

Geboden wordt: Een aantrekkelijke werkkring op een niet te groot kantoor, waar in een prettige sfeer wordt gewerkt. Salaris afhankelijk van opleiding, leeftijd en ervaring tussen f 421,26—f 876,08 per maand.

Schriftelijke sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres. Voor telefonische inlichtingen 070 - 183960.

*** Hulp aan Biafra

Van het oorspronkelijke Biafra is niet zoveel meer over. Naar schatting een gebied van 150 bij 40 km. De twee miljoen inwoners van dat gebied hebben dan naar schatting zes miljoen vluchtelingen onderdak moeten bieden. De toch al in normale tijden aanwezige schaarste aan voedsel moet nu met deze vluchtelingen worden gedeeld. Vandaar de noodkreet om voedsel teneinde uithongering te voorkomen.

Het kabinet De Jong heeft zich niet onbetuigd gelaten. Het onderstaand overzicht toont het aan — waarbij nog kan worden opgemerkt dat Nederland, na Amerika, de grootste bijdrage heeft geleverd tot hulpverlening aan Nigeria en Biafra.

1. Gift aan het Nederlandsche Rode Kruis voor voedselaankoop	f	300 000
2. Gift aan het Nederlandsche Rode Kruis voor transport		2 000 000
3. Garantie voor niet te verzekeren risico's van door het Nederlandsche Rode Kruis gecharterd vliegtuig en kustvaartuig		p.m.
4. Leningsaanbod aan Regering te Laos Looptijd 25 jaar, aflossingsvrije periode 7 jaar, rente 3 pct.		3 600 000
5. Giften aan:		
a. Stichting „Mensen in Nood”, te 's-Hertogenbosch		500 000
b. Stichting Oecumenische Hulp aan Kerken en Vluchtelingen		500 000
c. Nederlandsche Rode Kruis, te 's-Gravenhage		500 000
d. Stichting Nederlands Comité U.N.I.C.E.F. te 's-Gravenhage		500 000
6. Uitzending door de regering van een medisch vrijwilligersteam		1 300 000
7. Schenkingen in de vorm van goederen:		
a. melkpoeder		4 000 000
b. tarwebloem		1 000 000
c. medicamenten		p.m.
8. Schenkingen in de vorm van diensten:		
Vier vluchten naar Parijs voor vervoer van melkpoeder en medicamenten t.b.v. „Terre des Hommes”		p.m.
Totaal	f	14 200 000

Helaas is het onmogelijk gebleken Nederlandse vliegtuigen voor het vervoer van voedsel naar Biafra ter beschikking te stellen. De vrees is gerechtvaardigd dat een dergelijke bemoeienis de voortzetting van hulp aan Biafra in gevaar brengt.

aan de winkel. Er zijn grote verschuivingen aan de gang in de wereld. Terwijl ook in ons vaderland sommigen nog altijd met „kerkelijke” argumenten de christelijke politieke partij bestrijden, komt in een aantal jonge staten, ook in Indonesië, op dringende en zelfs dwingende wijze de vraag naar voren, wat de roeping is van de christen in de politiek.

De A.R.P. moet paraat zijn.

En het zou moeilijk te dragen zijn, als we moesten zeggen: we zien de taken wel, we zien de urgentie wel, we onderkennen wel iets van het beslissende moment, maar we doen niets, want... we hebben geen geld.

**Wajang
een goud-eerlijke
plantenmargarine**

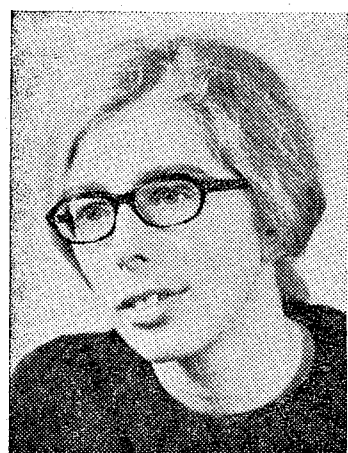

De goud-folie verpakking beschermt de versheid van uw Wajang

BOUWEN AAN DE TOEKOMST

Aan zestien leden van de A.R.P. stelden wij de onderstaande drie vragen. De antwoorden kunt u lezen op deze beide pagina's.

- 1 HOE REAGEERT U OP DE POGING TE KOMEN TOT EEN FONDS?**
- 2 WAT STELT U ZICH VAN DIT FONDS VOOR?**
- 3 WAT ZIET U, VOOR DE KOMENDE JAREN, ALS DE VOORNAAMSTE TAAK VOOR DE A.R. PARTIJ?**

Meij. D. van Holland, derdejaars studente medicijnen te Utrecht.

Politiek denken moet op alle niveaus in de partij plaats vinden. Maar om kritisch mee te denken is informatie, studie en training vereist. Ook is er een voortdurende verjonging van de partij nodig (daar ontbreekt het hier en daar nog wel eens aan).

Hiervoor moeten jonge mensen geïnteresseerd en opgeleid worden.

Een fonds om informatie- en studiemateriaal te financieren is dan ook zinvol. Dit informatie- en studiemateriaal moet geschikt zijn niet alleen voor gebruik binnen de partij, maar ook voor gebruik door niet-partijleden als een soort service-verlening.

De A.R. Partij zal zich zeer kritisch op moeten stellen t.a.v. bestaande maatschappelijke en sociale structuren, nationaal en mondiaal. Zij zal dynamisch moeten zijn, creatief en inventief om mee te bouwen aan een vreedzamer en rechtvaardiger wereld.

Zij zal zich moeten bezinnen in welke vorm zij als bovenstaand het best kan functioneren. Mijns inziens niet, haar identiteit verliezend in één grote centumpartij.

Ds. D. Biesma jr., chr. gereformeerd predikant te Aalsmeer, lid van het Centraal Comité

1. Naar mijn mening dringend nodig. Zeker, al 't werk, dat de A.R.P. zich voorstelt te doen, vraagt veel geld.

Maar als wij even denken aan wat wij zo gemakkelijk uitgeven voor genotmiddelen, ontspanning en luxe, dan is wat gevraagd wordt in feite weinig. Dan doen we 't zonder meer, als een vanzelfsprekende christenplicht.

2. De drie doelstellingen zijn zeer urgent. Alleen zou ik toch ook wel aandacht willen vragen voor de be-arbeiding van die plaatselijke kiesverenigingen, die slapen en van hen, die nog slechts leden op papier zijn, m.a.w. één of meer betaalde propagandist(en) zou geen overbodige zaak zijn.

3. Met behoud van eigen beginsel en in samenwerking met andere partijen, die eveneens 't evangelie aanvaarden als grondslag voor de politiek, bouwen aan een maatschappij van gerechtigheid en vrede, zowel nationaal als internationaal.

Dr. W. P. Berghuis, burgemeester van Kampen, voorzitter A.R. Eerste Kamerfractie.

1. De poging om te komen tot de vorming van een fonds heeft mijn hartelijke instemming.

2. Mijn eigen ervaring heeft mij geleerd, dat de partij vaak geld nodig heeft, dat niet uit de gewone middelen, d.w.z. de contributies, kan worden onttrokken.

In het verleden is daarbij meestal geput uit het vroegere z.g.n. Jubileumfonds. Dit is echter uitgeput. Daarom is het vormen van een nieuwe rugdekking nodig.

3. a. Het zich verder verdienen in de consequenties van het willen zijn van een Evangelische Volkspartij.

b. Het met klem en duidelijkheid naar voren brengen van de stellingname van de A.R.P., zowel naar binnen als naar buiten.

c. Activering van de jongeren en kadervorming.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

A. de Feijter, landbouwer te Cadzand.

Als iemands mening gevraagd wordt over: Hoe reageert u op een fondsvorming?, dan zou je geneigd zijn om te zeggen, ja hoor doe maar. In dit geval echter weet je, dat je positieve reactie ook gehonoreerd dient te worden. Het antwoord is dus niet vrijblijvend, voor mij niet maar ook voor u, lezer, niet. Ik dacht dat het zelfs zo was, dat al zouden we nee zeggen op dit idee, wij toch als lid gebonden zijn om onze bijdrage te leveren.

Het idee op zichzelf „een fonds”, is niet origineel, maar het kan wel doelmatig zijn. Ik verwacht dan ook dat onze 90-jarige ons presentje „onder couvert” doelmatig zal besteden voor al haar leden, (mogelijk ook iets voor haar eigen make up).

En wat zou ik haar dan bij dit presentje toewensen. Wel het volgende: Ik hoop dat het gezicht van onze A.R. Partij een open gezicht mag blijven. Dat zij belangstelling zal hebben voor al haar leden in voorspoed en nood, en ten derde dat die leden zelf in vrede en vooral met meer zorg en medeleven voor elkaar en elkaars noden mogen gaan leven.

J. Smallenbroek, lid van de Raad van State, Wassenaar.

1. Positief; noodzakelijk; moet bij goede organisatie, ook plaatselijk, kunnen slagen.

2. Vergrote activiteit; kadervorming; voorlichting; communicatie met regio en leden: bijzondere aandacht voor de jongere generatie.

3. Met de „achtien” tot een verantwoord resultaat komen. Handhaving christelijke partijformatie. Consequente evangelische politiek. Bevordering van de gerechtigheid in de samenleving, nationaal en internationaal. Uitvoering van een duidelijk program.

G. C. Boekelman, onderwijzer te Wageningen

1. De vorming van dit fonds biedt de leden een prachtige gelegenheid om hun waardering voor 90 jaar bescheiden te tonen (immers f 0,10 per jaar!).

2. Het lijkt me leuk om dit geld te gaan gebruiken voor bijvoorbeeld

a. een bijeenkomst voor partijleden met 45 of meer „dienst”jaren, al of niet in combinatie met

b. een bijeenkomst voor jonge leden, die nu vol enthousiasme ook zoveel jaren trouw aan de partij zouden willen blijven.

(Het is maar een suggestie. Er zouden allerlei plannen te maken zijn!)

3. Als taak voor de A.R.P. in de komende jaren lijkt het me mogelijk wat meer voor de „minder bedeedden” op te komen. In ons land zijn nog allerlei groepen, die het erg moeilijk hebben. Daarnaast zou ik natuurlijk ook graag willen zien, dat onze partij in de hulp aan de „verre naaste” in woord en daad voorop blijft gaan.

A. Fibbe, procuratiehouder AMRO Bank, Rotterdam

1. De vorming van dit fonds juich ik toe. De financiën moeten een gezonde basis hebben, zodat alles goed functioneert. Het is daarom verstandig voor bijzondere zaken en studies een speciaal fonds te vormen en het is wijs daarvoor het 90-jarig bestaan aan te grijpen.

2. Het fonds zou onder meer moeten dienen als bufferfonds. Het geld kan worden gebruikt ter voorfinanciering van bepaalde studies. De publikatie van deze studies moet dan een zodanig rendement hebben dat er geld terugkomt, zodat het fonds langer mee kan.

3. Persoonlijk meen ik dat naast de vele rapporten over de randgebieden er een studie zou moeten komen over de economisch sterke gebieden. Zonder de gebieden waar geld verdiend wordt kan er voor de zwakkere gebieden niets gedaan worden.

Verder zou er een studie moeten komen over de positie van de groep met middelbare inkomens. Deze groep dreigt in de verdrukking te komen. (Belastingdruk). Ik hoop tenslotte dat de A.R.P. op de weg van samenwerking in de „18” voort blijft gaan.

Mevrouw F. T. Diemer-Lindeboom, presidente van het A.R. Vrouwencomité, lid van de Rotterdamse gemeenteraad.

1. Uiteraard positief. Het is een goede gedachte, inplaats van feestelijkheden dit jubileum aan te grijpen om de financiële mogelijkheden wat te vergroten.

Ik hoop en verwacht dat ook de a.r. vrouwen er zich mee voor willen inzetten.

2. Ten dele, dat het ruimte schept de politieke vorming en praktische deskundigheid van onze mensen te versterken, als ook om vooral de vorming van nieuw kader, grondig te kunnen aanpakken. Ik hoop dat we nu de kans krijgen een handreiking te doen aan jonge chr. sociale partijen in enkele landen, voor wie een goede leetuurvoorziening nog levensgrote problemen geeft. Ik zou ervoor zijn dat er een marge blijft dit fonds aan te spreken als zich onverwachte noodsituaties voordoen met een politiek aspect.

Deze geschenkactie, materieel als ze is, moet haar élan ontvangen uit de geestelijke wortel die ons samenbindt.

3. Verdieping, activering, open voor samenwerking, vooral met gelijk gezinden. Ik geloof, dat het door Gods Geest geladen profetisch Woord veel schatten bevat, die ons kunnen helpen de (late) tijd waarin wij leven te onderkennen. Zo zal het binnen onze gelederen ook meer moeten komen tot een nauwlettend acht geven op de grote gebeurtenissen in de wereld, in de zin waarin Jezus zelf daartoe heeft opgeroepen.

In de 90-jarige partij zal jong, fris bloed moeten doorstromen. Jonge geëngageerde mensen, als waarvan Op Wiek blijik geeft, kunnen helpen de hand aan de ploeg te slaan.

De voornaamste taak is globaal samen te vatten in het streven, gestalte te geven aan de gerechtigheid, in die bijbelse en tegelijk dynamische en praktische zin, veelzijdige ontplooiing tot welzijn van de samenleving, recht en vrijheid eerbiedigend, alert om gegroeid onrecht te keren.

De mensen in de voorste gelederen moeten kunnen rekenen, als ze voor concrete beslissingen worden geplaatst, op toenemend constructief meedenken binnen de partij, elkaar vasthoudend ook bij verschil van inzicht.

Drs. J. A. Bakker, minister van Verkeer en Waterstaat, Wassenaar.

Als ik het nog niet wist dan heb ik nu als minister wel ervaren dat je behalve goede ideeën ook harde gulden moet hebben om iets tot stand te kunnen brengen.

Welke hebbelijkheden de anti-revolutionairen in de voorbije negentig jaar ook ten toon hebben gespreid, ze zijn gelukkig steeds bereid geweest hun partij de nodige middelen van bestaan te verschaffen. Ik ben overtuigd dat het nu niet anders zal zijn.

Wat te doen in de komende jaren? Ik zou zeggen: het isolement mijden. Zoeken naar wat ons in de politiek met anderen verbindt. Dit mag dan de tijd zijn van drie-maak-drie-is-negen (gulden), de tijd van „ieder zingt zijn eigen lied” moet voorbij zijn.

Mevrouw P. C. Ladders-Efferich, presidente van de Arjosraad, Milsbeek

1. Bijzonder positief. Als Arjos hebben we ervaren hoe prettig het is een fonds te hebben.

2. Het fonds is nodig. Alles kost veel geld. Belangrijke zaken als propaganda, het opvoeren van de deskundigheid van mensen in vertegenwoordigende lichamen, vorming van kader en studie zijn alleen mogelijk als er financiële middelen zijn. Uit de contributies alleen zijn deze taken niet meer te bekostigen.

3. Naar mijn smaak moet de A.R.P. proberen, omdat dit toch niet meer te keren lijkt, een zo positief mogelijk uitwerking te geven aan de intentie van de rapporten van de achttien.

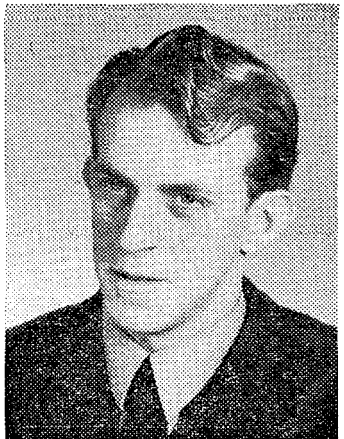
De A.R.P. zal erop moeten toezien dat deze intentie door de drie christelijke partijen ook wordt waargemaakt.

Mr. B. W. Biesheuvel, voorzitter A.R. Tweede Kamerfractie, Aerdenhout.

Politieke partijen zijn erg belangrijk. Zij zijn de slagaders van onze democratie. Verkommern de partijen, dan gaat het ook mis met de democratie. De voorbeelden daarvan liggen voor het grijpen.

De actie, die de partij gaat voeren spreekt mij bijzonder aan, omdat zij hard nodig is. De A.R.P. moet een actieve en levende partij zijn. Volop bezig met de problemen en kritisch ten aanzien van allen die macht uitoefenen. Ik hoop, dat de partij in de toekomst even stoutmoedig zal zijn als ze in het verleden vaak is geweest.

W. C. Molema, monteur te Hoogeveen

Bij een verjaardag behoort een cadeau. Daarom is het normaal dat leden en geestverwanten van de A.R.P. deze oudste partij van ons land een cadeau geven in de vorm van een fonds, om daaruit enkele noodzakelijke werkzaamheden te bekostigen.

Dat geld is nodig voor kader-vorming, regionaal en landelijk, en om contacten met christelijke partijen in het buitenland uit te breiden. Er zouden met dit geld wellicht ook enkele studies kunnen worden bekostigd. Nog mooier zou het zijn om het gestelde bedrag van een half miljoen te verdubbelen en dan een half miljoen te schenken aan een ontwikkelingsproject. Ontwikkelingshulp moet voor een christelijke partij een vanzelfsprekende zaak zijn in haar streven naar een nieuwe samenleving.

Als een belangrijke taak voor de A.R.P. in de toekomst, zie ik het opstellen van een welzijnsprogram, een zich inzetten voor de leefbaarheid van ons land in een tijd van toenemende bevolkingsgroei en industrialisatie. Ik hoop tenslotte dat de A.R.P. een partij blijft die duidelijk kiest m.b.t. uitgangspunt, program en uitvoering.

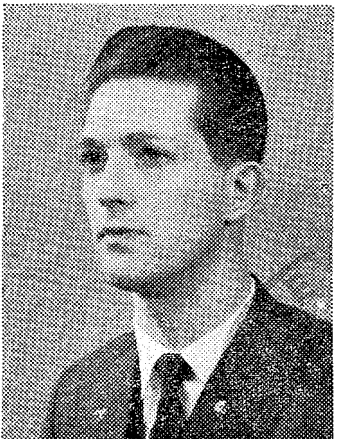
S. van den Berg, middenstander te Schipluiden.

Elke zakenman grijpt een jubileum aan om eens extra de trom te roeren. Bijzondere aanbiedingen en sprankelende advertenties.

Zo is dit 90-jarig jubileum voor onze partij een prachtige gelegenheid om zich te presenteren. „Negentig jaar oud, maar nog sprankelend jong”. Immers haar boodschap is op de toekomst gericht en zal daarom vooral jongeren moeten inspireren.

Het eerste bewijs, dat het jeugdig élan nog niet gedoofd is, zullen wij als leden moeten leveren door a.h.w. geruisloos een half miljoen op tafel te leggen. Dan pas kan het tweede bewijs van jeugdige kracht geleverd worden.

Doet u mee - efficiënt en enthousiast?

E. B. de Boer, hoofdcommies Gem. Soc. Dienst, Bergum

Dat wij in ons land in vrijheid en democratie (geen V.V.D.!) politiek kunnen bedrijven is een zaak waarvoor dankbaarheid past. Dat het ook anders kan, bewijst de wereld om ons heen. Denk in dit verband alleen maar eens aan Tsjechoslowakije.

Met dankbaarheid alleen komen we er evenwel niet, daarmee houden wij geen partij in stand.

Om het partijwerk naar behoren te kunnen uitvoeren, daar is geld, ja veel geld voor nodig. Mag ik u allen opwekken de jubilaris met gepaste munt te gedenken. De zaak is het meer dan waard.

Nog een enkel woord voor de toekomst. Naar mijn mening dient onze partij de samenwerking met de andere confessionele partijen te stimuleren en te activeren. Wel pleit ik daarbij voor behoud van eigen identiteit.

Haast overbodig te zeggen, dat de A.R.P. ook in de toekomst zich avantgardistisch blijft opstellen, wanneer de zwakken uit onze maatschappij in het geding zijn.

Drs. D. Th. Kuiper, wetenschappelijk medewerker aan de V.U., voorzitter van de Organisatie Commissie Amsterdam

Drie punten voor de toekomst van de A.R.P.

Toen de A.R. 90 jaar geleden werd opgericht was zij de eerste moderne politieke organisatie in Nederland. Dat heeft onze denkbeelden lang een voorsprong gegeven op het politieke toneel. Juist nu er een algemeen toenemend verlangen is naar democratisering van de samenleving is niet alleen „partijvernieuwing” maar ook vernieuwing van de partij van de eerste orde. Een vernieuwde, goed georganiseerde partij kan een uitnemend voertuig zijn tussen onderdaan en overheid, tussen burger en beleid.

Jubilea worden in deze tijd niet meer gevierd met recepties onder wuivende varens en palmen. Onze stijl is anders. Minder herdenken van het goede, dat geweest is. Minder gloriëren in het vele dat bereikt is. Meer gericht zijn op het vele, waarnaar nog gestreefd moet worden. Daarom is het goed dat de partijleden zichzelf op deze jaardag van de partij een cadeau geven. Publiciteit, kadervorming en buitenlandse relaties, het zijn drie punten voor de toekomst van de A.R.P. De voornaamste taak van de A.R. in de toekomst is m.i. het voortzetten en waarmaken van de vernieuwing van de evangelische politiek zoals daar de afgelopen jaren reeds door de partij, fractie en Kuyperhuis aan gewerkt is.

9 gulden voor 90 jaar arp

Mevrouw P. Biesheuvel-Kranenburg, huisvrouw uit Enschede.

1. Uw fondsvorming lijkt mij een uitstekend idee. Er mag best wat meer voor de A.R. Partij worden geofferd dan men tot nu toe gewend was.

2. Ik stel mij voor grotere activiteit (nog grotere dan thans reeds) van alle partijorganen met ruime inspraak van onderop! Geen lange inleidingen van voorzitters, ook niet van de partijvoorzitter, of van secretarissen maar uitlokking van een behoorlijk gesprek.

3. De voornaamste taak voor de A.R. in de komende jaren is m.i. doorzetting naar een hechte Christelijke Democratische Samenwerking.

9 gulden voor 90 jaar arp

TWEEDAAGS KAMERDEBAT OVER REGIONAAL BELEID

OP 4 en 5 februari, twee volle dagen dus, heeft de kamer met de minster De Block en Roolvink van gedachten gewisseld over het regionale beleid. Op het eerste gezicht lijkt het wat vreemd, dat de kamer hier niet minder dan 2 dagen voor heeft uitgetrokken: het is immers nog maar kort geleden, dat in de kamer de problemen van het Noorden en van Zuid-Limburg afzonderlijk ter sprake zijn gekomen. Had de kamer haar tijd niet beter kunnen besteden?

Op dit punt bedriegt echter de schijn. Want aan de orde was niet de vraag, of op dit ogenblik voor dit of dat landsdeel niet wat extra kan worden gedaan — maar de veel gewichtiger vraag, wat de grondslagen dienen te zijn van het van 1969 tot en met 1972 te voeren regionaal beleid. Een debat dus over de fundamente van een belangrijk stuk beleid, met het oog op de toekomst. Vandaar, dat vragen als: — moet het kernbeleid worden voortgezet? Beschikt de minister over voldoende instrumenten voor zijn regionale beleid? — in het middelpunt van de belangstelling stonden.

ORI

Tegen die achtergrond werd door de fractie van de Partij van de Arbeid — bij monde van de heer Oele — met name kritiek uitgeoefend op de effectiviteit van het beleid. Volgens de heer Oele zou het regionale beleid een veel krachtiger effect kunnen hebben, wan-

neer het kabinet zou besluiten tot de oprichting van een Ontwikkelingsmaatschappij voor Regionale Industrialisatie (ORI) een maatschappij, die onder supervisie van de overheid, maar onder directie van figuren uit het bedrijfsleven, zich actief zou gaan bezighouden met het aanleggen van industrieparken en het aantrekken van de daarop te vestigen industrieën in de stimuleringsgebieden. De heer Goudzwaard, die namens de AR fractie het woord voerde, wees eveneens op het gevaar van een te grote mate van „verambtelijking” van het regionale beleid, en achtte daarom de voorstellen van de heer Oele van voldoende gewicht om in de Kamercommissie van Economische Zaken met de minister verder te bespreken.

Hij wees echter de suggestie, om op dit ogenblik zo'n ORI op te richten, van de hand. Eerst moet de zekerheid bestaan, dat zo'n maatschappij — in nationale of in regionale vorm — in het bestaande beleid kan worden ingepast; anders dreigen alleen maar dubblures en overlappings te ontstaan. De door de heer Oele ingediende motie, om reeds nu een ORI op te richten, vergeleek hij dan ook met het laten zinken van een caisson in een gat, waarin de zinkstukken

nog niet eens zijn aangebracht: zo'n caisson wordt door het water weggespoeld voor het van nut is geweest.

Mede met het oog op dit bezwaar besloot de heer Oele, de stemming over deze motie aan te houden.

De motie, die door de regeringspartijen was ingediend — de motie Nelissen, die voor de stimulerings- en herstructureeringsgebieden de voortzetting bepleitte van de volledige investeringsaffectie op gebouwen — werd in grote meerderheid door de kamer aanvaard, ondanks de ernstige bezwaren, die door minister Witteveen daartegen werden geopperd. De AR fractie stemde eveneens voor, behoudens de heer Kieft. Hij had bezwaren tegen de eenzijdige niet gerechtvaardigde bevoordeling van onroerend goed.

KAMERBELEID

Veel aandacht werd geschonken aan het voornemen van minister De Block, voor de periode tot en met 1972 de bestaande primaire kernen te handhaven, en de beslissing tot beëindiging van de voorrechten van de zgn. secundaire kernen in de probleemgebieden, voorlopig op te schorten. In het algemeen ging de kamer met deze voornemens akkoord; alleen werd de minister van diverse zijden voorgehouden, dat hij de secundaire kernen niet plotsklaps in de steek mag laten, en geruime tijd van tevoren (nadat ook de openbare voorzieningen in zo'n kern zijn afgerond) zijn beëindigingsbeslissing heeft mee te delen. De minister nam daarbij de suggestie van AR zijde over, om dan ook te bekijken of wellicht bepaalde secundaire kernen niet tot promotie tot — blijvende — primaire kern in aanmerking komen. Ook zegde hij aan de heer Goudzwaard toe, niet tot afschaffing van de 15% subsidie op uitbreidingsinvesteringen over te gaan, voordat een nader onderzoek naar de effectiviteit van dit voor de regio zo belangrijke instrument is ingesteld.

POSITIE LANDSDELEN

Een ander belangrijk punt in het debat

Haast u, nog oude prijs!

Roepende koekoekklok

Voor ons 30-jarig Jubileum

Deze echte roepende Schwarzwälder koekoekklok in groot model (28 cm) en luxe uitvoering zal een verrassing zijn, als U haar ontvangt!

Deze elegante klokken zijn vervaardigd met fijn handsnijwerk, hebben een ijzersterk uurwerk en een regelbare slinger, waardoor ze precies op tijd lopen. U zult verbaasd zijn over de lange levensduur!

De klok brengt gezelligheid in Uw huis want de KOEKOEK ROEPT ELK KWARTIER!

Wij sturen deze mooie klok, welke door geschoolde vaklieden uit de hand vervaardigd werd, aan hen, die binnen 10 dagen de coupon opzenden, tegen tijdelijke speciale prijs van f 19,98 met garantiebewijs voor 1 jaar. Betaling bij aankomst aan de postbode.

Ieder heeft het recht de klok bij ons om te ruilen voor een ander artikel, of de klok binnen 5 dagen terug te zenden tegen terugbetaling van het bedrag, zodat risico uitgesloten is. Stel niet uit tot morgen, maar post vandaag nog; slechts 250 stuks zijn er!

Wat zullen de kinderen er blij mee zijn

COUPON:

in blokletters als brief verzenden
GRAND COMPTOIR UNIVERSEL
d' HORLOGERIE

Homeruslaan 83 - Postbus 44 - Utrecht

Believe omgaande te zenden: echte roepende Schwarzwälder Koekoekklok(ken) à f 19,98 onder rembours aan de postbode

NAAM:

ADRES:

PLAATS:

werd gevormd door de vraag, of het kabinet wel voldoende het beginsel van de „verdelende rechtvaardigheid” be-

VERVOLG OP PAG. 8

9 gulden
voor
90 jaar
arp

Het Ziekenhuis „SALEM” te Ermelo

vraagt

a. DOCENTE

als Hoofd van de Opleiding

b. EERSTE VERPLEEGSTER

voor de operatiekamer

c. NACHTHOOFD

Salaris en rang zullen in overeenstemming met de opleiding en ervaring worden vastgesteld.

Prot. Chr. Godsdienst.

SOLLICITATIES en vragen om inlichtingen te richten aan de Directrice. Telefoon 03417 - 2341.

CHR. MIDDELBARE ECONOMISCHE SCHOOL (M.E.A.O.)

NIC. MAESSTRAAT 134 — AMSTERDAM-Z.

Middelbaar Economisch Administratief Onderwijs
3-jarige cursus. De aangewezen

opleiding voor het bedrijfsleven

voor hen die in het bezit zijn van diploma M.A.V.O. 4,
M.U.L.O. 4, of daaraan gelijkwaardige ontwikkeling.

TIJDIG AANMELDEN!

Telefoon nr. 020 - 723222 - 52857 - 715204.

A. J. DE BRUIN, directeur

fijn! die ken ik

EEN AANTREKKELIJKE FUNKTIE:

1e VERPLEGENDE

in het nieuwe psychiatrische
ziekenhuis voor bejaarden

Overduin
te Katwijk aan Zee.

U krijgt een prettige werkring in een
paviljoen met 32 patiënten.

Bezit U diploma B (of A en B) dan
raden wij U aan direkt te solliciteren.

Vraag in elk geval inlichtingen bij de
direktrice van het Ned. Herv.
psychiatrisch ziekenhuis „Overduin”,
Nachtegaallaan 5, Katwijk aan Zee,
tel. (01718) 5441.

Op 3 april 1969 bestaat de A.R.P. 90 jaar.
 Wij vieren géén feest.
 Wij gebruiken slechts de letter *f*
 Geld in plaats van bloemen.
 Wij willen alleen maar ons werk kunnen blijven doen.
 Daarom: '9 gulden voor 90 jaar'.
 Een gift voor een keer.
 Wat u — voor een keer — kunt geven.
 9 gulden, of
 90 cent, of
 90 gulden, of
 900 gulden, of
 welk bedrag u kunt geven.

EEN KEER

Het gaat om een bedrag extra — in een keer — van tenminste een half miljoen. Samen bijeen te brengen. Een zaak van de hele partij; van elk partijlid. En wij vragen ditmaal ook de steun van alle sympathisanten die geen lid zijn.

Wij waarderen bloemen zeer.
 Zij leven in ieder geval bij een verjaardag.
 Wij zien ze graag elke dag.
 Maar wij moeten werken. Blijven werken. En meer doen.
 De partij werkt. Gelukkig.
 Velen werken in de partij. Belangeloos.
 90.000 partijleden betalen jaar in jaar uit hun contributies.
 De uitgaven stijgen. De inkomsten ook.
 Van 1960 tot 1969 stegen de uitgaven tot 244%, de inkomsten tot 232%.
 Met (de nodige) pijn dekken wij met elkaar als partij de lopende kosten nog wel.

MEER

Er moet echter méér gebeuren.

1. Publiciteit.
2. Kadervorming.
3. Buitenlands contact.

Doet de partij daar dan nog niets aan? Iets wel. Duidelijk onvoldoende. Zie wat in de aan alle leden — aan u — toegezonden brief en folder staat.

PUBLICITEIT

Een moeilijke zaak en een dure zaak. Alleen in verkiezingstijd schakelen wij mede een reclame-adviesbureau in. Te betalen uit het verkiezingsfonds. Daarbuiten is er geen geld voor.

Aan public relations proberen wij op eigen houtje iets te doen. Maar zonder deskundige begeleiding. Wij hebben daar geen geld voor.

In verkiezingstijd is er veel meer contact met de kiezers. Er is dan altijd response van de burgers op verkiezingskranten, folders, brieven, direct mail en advertenties. Buiten verkiezingstijd kunnen wij hieraan financieel niet beginnen.

En toch is dat zo belangrijk; zo dringend nodig. Dit is pas weer overduidelijk gebleken.

Wij hebben in het kader van de lopende ledenwerfactie in een paar bladen vijf keer een kleine advertentie geplaatst, naar aanleiding waarvan men nadere inlichtingen over de partij kon aanvragen; proefnummers op Nederlandse Gedachten kon bestellen; zich kon opgeven als lid. Tientallen reacties en veel correspondentie waren het gevolg. Een zeer goede zaak. Een zaak, welke wij overigens financieel niet kunnen doorzetten uit ons normale budget.

KADERVORMING

Nodig is een brede groep van politiek gevormde mensen. In 1967 zijn wij begonnen met kaderwerk. De eerste kadercursus — schriftelijk en mondeling liep in 1967/1968, van september tot mei. Een dertigtal cursisten ontving twaalf schriftelijke lessen met veel bijbehorend

studiemateriaal, op grond waarvan zij ter beoordeling ook werkstukken inleverden. Tweemaal, in november en in april, werd een conferentie voor hen belegd van woensdagavond tot zaterdagmiddag. Een geslaagde zaak. Een zaak, welke tijd en geld kost. Thans loopt een tweede cursus 1968/1969 op ongeveer gelijke wijze, met een veertigtal cursisten. Wij hadden gemakkelijk driemaal zoveel cursisten kunnen krijgen. Dit is afgehouden. Wegens onvoldoende mankracht ter begeleiding; wegens onvoldoende geld.

BUITENLANDS CONTACT

Er zijn contacten in het kader van de Europese Unie van Christen-Democraten (E.U.C.D.), welke een onderdeel is van een wereldorganisatie. Zo zijn er incidentele contacten met personen in bijvoorbeeld Zuid-Amerika en Azië. Wij kunnen van hen leren; zij van ons. Over en weer hebben wij elkaar nodig. Voor buitenlands contact, correspondentie, uitwisseling van lectuur, ontmoetingen, al of niet tijdens één- of tweejaarlijkse congressen, is nauwelijks geld aanwezig. Wij moeten tot een betere uitwisseling van gedachten komen. In de

FEEST BEGINT MET EEN *f*

GELD IN PLAATS VAN BLOE MEN

9
90 99
900 999
712.000

Gironummer
Fonds A.R. Partijstichting
Dr. Kuiperstraat 3
's Gravenhage

samenleving, waarin wij leven, moet de horizon van onze partij worden verbreed.

KORTE ACTIE

Laten wij met elkaar een korte, hevige actie voeren. De partij heeft in haar lange geschiedenis wel eens eerder een geslaagde actie gehouden. Laten wij dit allen gezamenlijk doen; snel doen; goed doen.

Alle leden hebben persoonlijk een brief met daarbij gesloten folder ontvangen. De besturen van alle kiesverenigingen, Statencentrales en Kamercentrales zijn volledig over de actie ingelicht. Niet alleen alle secretarissen, maar ook alle penningmeesters en voorzitters zijn op de hoogte. Hen is ook gevraagd de actie overal te stimuleren. Niet alleen onder de 90.000 partijleden, maar ook onder onze 680.000 kiezers; alle sympathisanten.

Wij spreken af: Wij vragen elkaar in deze weken of wij al iets gedaan hebben; of wij onze bijdrage al hebben overgemaakt op het speciale gironummer: 712.000, Fonds A.R. Partijstichting, Den Haag.

Wij hebben dit met name ook gevraagd aan alle voorzitters, secretarissen en penningmeesters van alle partijorganen. Wellicht wordt u dus ook benaderd; misschien soms wel twee keer. Beter teveel dan te weinig. Je kunt trouwens dit niet in de puntjes gaan organiseren. Hoe minder organisatie, hoe minder werk; des te beter.

NIET WACHTEN

Wacht niet tot u apart benaderd wordt. Help snel; help goed. En benader zelf anderen om — precies als uzelf — een flink, een voornaam bedrag te geven bij het 90-jarig bestaan van de partij.

Wij willen blijven werken.
 Wij willen goed werken.
 Wij vieren geen feest.
 Overigens . . . feest begint met een *f*
 De zaak is u ongetwijfeld duidelijk !
 Wat kunt u invullen ?
 Wat kunt u voor deze keer doen ?
 Een massale actie. **Van ons allen.**

(In de maand april wordt de oudste politieke partij in ons land, de Anti-Revolutionaire Partij, 90 jaar.)

OUD

MAAR

FRIS

*Fris in gedachten, oud in jaren,
 Dat is, zo 't schijnt, niet wel te paren.
 Intussen is er een partij,
 Die oud en fris is, allebei:
 De A.R.P., een . . . „oude klare”.*

Van Doren

Wij leveren kwaliteitsfineren!
LANDWEER & SOMER N.V.
 STADSKANAAL Tel. 05990-2004

VERVOLG VAN PAG. 6

REGIONAAL BELEID

tracht tussen de diverse landsdelen. Wordt het Zuiden niet bevoorrecht boven het Noorden? Moeten ook het Oosten en Noord-Brabant niet als stimuleringsgebieden of herstructureringsgebieden worden aangewezen? Dient ten aanzien van andere delen van het land weer niet naar een beëindiging van de bevoorrechtiging te worden gestreefd?

Merkwaardig was, dat sommige sprekers deze belangrijke vragen goeddeels buiten beschouwing lieten — misschien om maar niemand voor het hoofd te stoten. Ook was opvallend het verschil in aandacht, dat men voor de diverse landsdelen had. Zo legden de heer Kikkert (CHU) en de heer Jongeling sterk de nadruk op positie van het Noorden, terwijl de heer Nelissen (KVP) t.a.v. Zuid-Limburg weer herhaalde malen de term „prioriteitsgewest” bezigde. De heer Goudzwaard kwam op grond van diverse cijfers — waaronder nog niet gepubliceerde — tot de conclusie, dat er in de werkgelegenheidssituatie een verschuiving aan de gang is, die waarschijnlijk ten nadele werkt van het Oosten en vooral het Zuiden van het land, en ten voordele van Zeeland. Hij wees er daarbij onmiddellijk op, dat hieruit echter niet de conclusie mag worden getrokken, dat het beleid ten

aanzien van het Noorden in kracht kan afnemen.

Integendeel: juist nu dient alles op alles te worden gezet om het Noorden „over de streep te trekken”. Daarbij wees hij de term „prioriteitsgewest” voor Zuid-Limburg als onnodig prikkelend van de hand, al was hij wel van oordeel, dat de thans bestaande extra faciliteiten voor Zuid-Limburg t.o.v. het Noorden niet als discriminerend mochten worden beschouwd. Tenslotte wilde hij voor het Sloegebied — dus niet voor Zeeland als geheel —, in verband met de te verwachten zeehavenontwikkeling aldaar niet bij voorbaat de mogelijkheid uitsluiten, dat voor 1972 naar een zekere beëindiging van bepaalde stimuleringsregelingen zou moeten worden gestreefd.

Belangrijk was, dat de minister de conclusie van de AR woordvoerder ten aanzien van het Noorden voluit onderschreef: ook zijns inziens mocht in de komende periode het beleid t.a.v. het Noorden niet in kracht verslappen.

Dit is vooral van betekenis — zoals de heer Goudzwaard bij de replieken niet naliet op te merken — omdat de minister deze uitspraak deed ongeacht de mogelijke afnemings van de structurele werkloosheid in het Noorden in de komende jaren. Ook wanneer de structurele werkloosheid daar daalt tot bv. 1% of lager, zal dus het regionale beleid t.a.v. het Noorden in kracht onverminderd moeten worden gehandhaafd.

WAT DEED DE KAMER?

IN DE WEEK VAN

3 - 8 FEBRUARI

Het kabinetsbeleid met betrekking tot de gebieden die het in economisch-cultureel en financieel opzicht extra moeilijk hebben, is grondig met de Kamer doorgesproken. (Het regionaal beleid). Drs. Den Uyl vond, als de Kamer zich ging beraden over de vraag op welke wijze zij het vraagstuk van het Nederlandse optreden in Indonesië van 20 jaar geleden moet behandelen, dat de minister-president daarbij aanwezig moest zijn. De Kamer vond, dat een minister-president niet als kinderjuffrouw behoorde te fungeren. Trouwens, drs. Den Uyl moet nu niet van elke mug een olifant maken. P.S.P. en C.P.N. deden daaraan niet mee.

De heer Verlaan (Boerenpartij), hotelier of misschien thans rustend hotelier, mag

de minister interpellieren over de uitgedaagde prijzenstop voor het horecabedrijf.

De kabinetsplannen om voor de komende tijd een versnelling van de bestedingen over de gehele linie wat af te remmen — ook via belastingverhogingen en een schorsing van de bestaande investeringsaftrek — zijn, evenals het voornemen tot een belastingcorrectie in 1970 (en 1971) onder de loep genomen. De fracties hebben hun uitgangspunten duidelijk aangegeven. Een beslissing wordt genomen als de nog in te dienen wetsontwerpen zullen zijn behandeld. In Nederlandse Gedachten van de komende week wordt aan dit belangrijke politieke debat aandacht besteed.

OOSTERBEEK (Arnhem)

Telefoon 08307 - 3169

HOTEL „DREYEROORD”

„ANIMO”

KOFFIEZETAPPARATUUR

voor inrichtingen, horecabedrijven, kantines, vergaderzalen enz. In elke gewenste capaciteit en uitvoering.

APPARATENFABRIEK

L. SCHEEPSTRA N.V.

Amersfoort - Tel. 03490 - 19148 (2 lijnen)
Assen - Telefoon 05920 - 2743

„RIJNSTROOM”

PROT. KINDERBESCHERMINGSINSTELLING TE ALPHEN AAN DEN RIJN

vraagt met spoed een

ERVAREN LEIDSTER

voor een jongensgroep van 10 jongens in de leeftijd van 8 tot 14 jaar.

Deze groep heeft een eigen huis waar binnen zij samen wonen met drie man leiding.

SOLLICITATIES te richten aan de directie van de vereniging Martha Stichting „RIJNSTROOM”, Raadhuisstraat 44 - Alphen aan den Rijn. Telefoon 01720 - 3655.

9 gulden
voor
90 jaar
arp

VOOR ZELFSTANDIGE LEVENSPPOSITIE

Neemt u eens vrijblijvend contact op met
CONWERK NEDERLAND

Met reeds f 12.000,- tot f 15.000,- aanbetalings kunt u een nieuw in te richten

LUXE SNACKBAR en/of CAFETARIA

kopen. Bij iedere zaak een woning.

CONWERK NEDERLAND N.V.

Oude Woudenbergse Zandweg 11a - Zeist
Postbus 115 - Telef. 03404 - 10014.

„MIETRA” transporteurs enz.
„MIEDEMA”-landbouwwagens, enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk of persoonlijk inlichtingen of brengt een bezoek aan ons bedrijf!

L. S. MIEDEMA

LANDBOUWERKTUIGEN N.V.
WINSUM FRIESLAND TELEFOON 05173 - 541

STICHTING „HULLENOORD” BEEKBERGEN

vraagt voor haar verpleeginrichting — capaciteit 180 bedden — voor lichamelijke en geestelijk minder validen:

verplegers of verpleegsters

in het bezit van het diploma A en/of B ziekenverpleging.

Sollicitanten dienen meelevend lid van een Prot. Kerk te zijn.

Schriftelijke sollicitaties aan de Algemeen Directeur der Stichting, Loenenseweg 44, Beekbergen (tel. 05766 - 1545).

CONWERK vraagt te huur WINKELPANDEN MET WONINGEN

voor haar

AFD. INRICHTING
HORECA-BEDRIJVEN

**CONWERK
NEDERLAND N.V.**

Oude Woudenbergse Zandweg 11a

ZEIST

Postbus 115

Telefoon 03404 - 10014

In prima boter en kaas
steeds de baas

Alle soorten groot en klein
komen uit de IJssel- en Lekstreek fijn

A. van Houwelingen - Moordrecht

Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4.

CONSISTENT BELASTINGBELEID

VAN de A.R. fractie mag terecht worden verwacht dat zij een consistent beleid voert. Dat wil zeggen, een duurzaam gericht beleid.

In dit verband treft het ons dat commentaren in een aantal dagen weekbladen als het gaat om het belastingbeleid van de fractie, kennelijk — al dan niet opzettelijk — hierachter een vraagteken zetten.

Een deel van deze commentaren constateert een verzwakking van het oorspronkelijke fractiestandpunt terwijl een ander deel een verstrakking daarvan bespeurt.

Deze zaak is te belangrijk dan dat leegdevorming en inlegkunde de kans mogen krijgen de politieke realiteit te verdoezelen. Daarmee is niemand gediend.

Vandaar de noodzaak de grote lijnen van het A.R. fractiebeleid op dit onderdeel nader onder de loep te nemen.

KABINETSPROGRAM

Het program van het kabinet-de Jong bevatte een tweetal afspraken m.b.t. een tariefsverlaging van de inkomsten- en loonbelasting.

De eerste bestond uit de vraag of in deze kabinetsperiode de belastingmeeropbrengst tengevolge van de werkelijke welvaartsstijging (het zgn. reële progressie-effect) al dan niet moest worden teruggegeven.

Op deze vraag heeft het kabinet in de Miljoenennota 1969 zelf een afdoend antwoord gegeven. Minister Witteveen achtte het onmogelijk deze belastingverlaging te realiseren omdat de noodzakelijke en evenwichtige groei van de overheidsuitgaven dit eenvoudig niet toeliet. Een kabinetsbeslissing waarin de A.R. fractie zich volledig kon vinden. De andere afspraak betrof teruggave aan de belastingbetalers van de gevolgen van de inflatie op de belastingtarieven (de zgn. inflatoire correctie). Het kabinetsprogram stelde dat deze bijshaving geboden was.

Er bestaat geen enkele twijfel dat de A.R. fractie zich hieraan gebonden acht. Het A.R. verkiezingsprogram stelt deze zaak trouwens eveneens in deze zin aan de orde.

LEGITIEM

Geen zinnig mens en zeker minister Witteveen niet, zal echter willen bewe-

ren dat hiermee de kous voor deze tariefscorrectie nu volledig af is.

Er blijft immers de klemmende vraag over m.b.t. de omvang en de wijze van uitvoering van deze belastingcorrectie in de orde van grootte van 900 miljoen gulden.

Vaststaat dat een dergelijke operatie gevolgen heeft voor de overheidshuishouding als ook voor de samenleving in haar geheel.

Naar mate deze belastingverlaging b.v. wordt opgevangen door een grote uitgavenverlaging (bezuiniging) is het de vraag of de continuïteit van het voorgenomen en afgesproken uitgavenbeleid niet op zijn minst wordt ondergraven.

Naarmate deze correctie geheel of gedeeltelijk wordt gecompenseerd door een grote belastingverhoging in de sector van de BTW (door verhoging van de huidige tarieven van 4 en 12 percent) moet in sterkere mate worden aangenomen dat dit bijzonder kwalijke gevolgen kan hebben voor de inkomensverhoudingen in ons land.

Naarmate deze correctie op geen van de genoemde wijzen wordt opgevangen, bestaat het gevaar levensgroot dat de overheid zelf een inflatiehaard vormt! Hetgeen in de huidige situatie onverantwoordelijk zou zijn.

Al deze vragen zijn volstrekt legitiem! Als de A.R. woordvoerders aan deze zaken in en buiten de Kamer bijzondere aandacht schenken en proberen hierop een antwoord te geven, betekent dit dus geen illoyaliteit t.o.v. het kabinet.

ONDERSCHIEDEN

Het antwoord op deze vraag moet overigens wel op een vroegtijdig stadium gevonden worden. In concreto wil dat zeggen, dat dit dient te gebeuren vóór de concrete belastingverlagingswetsontwerpen ter tafel zijn gebracht.

Eenvoudig omdat uit de praktijk gebleken is, en nog altijd blijkt, dat het voor een Tweede Kamer een uiterst moeilijke zaak is met de zoëven genoemde vragen voor ogen, in dat belastingwetsontwerp de juiste wijziging aan te brengen.

Deze gedragslijn is door de A.R. fractie vanaf de aanvang gevolgd en gehandhaafd gebleven.

In 1968 heeft de heer Biesheuvel in Rotterdam daarom de aandacht ervoor gevraagd dat een belastingverlaging niet zó ver kan gaan dat de continuïteit van het uitgavenbeleid fundamenteel zou worden aangetast.

Bij het onlangs gehouden debat — op 6 februari 1969 — over deze problematiek, heeft hij dit herhaald: de belastingvoornemens in 1970 van dit Kabi-

net kunnen wel worden onderscheiden van de begrotingssituatie 1970, maar zijn niet te scheiden.

VERHOOGING B.T.W.

Bij de algemene financiële beschouwingen in oktober 1968 heeft de A.R. fractie duidelijk gesteld dat ingeval de dekking voor de komende belastingoperatie zou worden gezocht in een aanmerkelijke verhoging van de BTW-tarieven, de A.R. fractie de minister op dit spoor niet gemakkelijk zou volgen; en in dat geval ongetwijfeld opnieuw de eis aan de orde zou stellen van een extra compensatie uit de algemene middelen voor de minst draagkrachtigen.

Dat is een uitspraak die geheel overeenkomt met de rede van de heer Biesheuvel in Rotterdam in 1968.

Datzelfde — in andere woorden — heeft de fractievoorzitter herhaald op 6 februari 1969 in de Kamer.

„Zou bijvoorbeeld de BTW tegelijkertijd zeer aanzienlijk moeten worden verhoogd, dan zou er eerder sprake zijn van een belastingverplaatsing dan van een belastingverlaging en dan zou wellicht een scheeftrekking van de inkomensverhoudingen kunnen ontstaan. In dat geval was en is ons standpunt dat de minstdraagkrachtigen een zekere compensatie uit de algemene middelen moeten ontvangen”.

De fractie heeft naar ons oordeel ook op dit punt een consistent beleid gevoerd. Terecht overigens. Waarbij wij dus kunnen vaststellen dat er geen sprake is van een reeds door de A.R. fractie aanvaarde ongeconditioneerde belangrijke verhoging van de BTW.

Ook hier — evenals bij de belastingcorrectie geldt het uitgangspunt — vanaf het begin — dat de belastingpolitiek niet kan worden gescheiden van het totale beleid van de kabinet.

BONHOEFFER BREVIER

Een verzameling teksten uit Bonhoeffers brieven, preken en geschriften, geordend naar thema en verdeeld over alle dagen van het kerkelijk jaar.

Drukkuitgave in linnen band f 28.50

Verkrijgbaar in de boekhandel

UITGAVE W. TEN HAVE

**Oosterbaan & Le Cointre n.v.
Goes**

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS-UITGEVERS

Al 66 jaar drukkers

in Benelux

voor bedrijven en organisaties

Er is
reeds
meer dan
f 24.000
gestort
op
giro-
nummer
712.000

9 gulden
voor
90 jaar
arp

In dit nummer

Widek over . . . Geld in plaats van bloemen, pagina 2.

De Tweede Kamer behandelde de Zeehavennota, pagina 4. Op deze pagina ook Vragen van Kamerleden.

Dr. Veerman sprak voor de radio, zie pagina 5.

Dr. K. van Nes, schrijft op pag. 6 en 7 over overheid en wetenschap. Een gecoördineerde inspanning tussen alle betrokkenen is primair vereist.

Op pagina 8 schrijft de heer E. van Tellingen over de vestigingwet

Suriname staat sterk in de belangstelling. Zie pagina 9. Ook de Kamer sprak over Suriname, pagina 9 en 11.

De wet hygiëne kampeerplaatsen is een feit. Zie voor een Kamerverslag pagina 11.

GIRO 712.000

FONDS A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG

WIDEK OVER ...

GELD IN PLAATS VAN BLOEMEN

OP 3 april 1969 bestaat de A.R.P. 90 jaar.

Wij vieren géén feest.

Wij willen alleen maar ons werk kunnen blijven doen.

Daarom vraagt de partij: geld in plaats van bloemen.

Men begrijpt dit.

Er worden inderdaad géén bloemen bezorgd. Er wordt wél geld gestort op het speciale gironummer 712.000 ten name van Fonds A.R. Partijstichting, Den Haag.

OP DIT MOMENT

Op het moment dat wij dit schrijven, hebben honderden mensen reeds een bijdrage overgemaakt. Om precies te zijn 988 personen. Het bedrag? Reeds f 24.535,—. Binnen één week na de start, nu de actie pas op gang begint te komen. Een zeer fraai en stimulerend begin.

Het genoemde resultaat betekent ongeveer f 25,— gemiddeld per persoon. Dat is bijna driemaal zoveel als het motto: „9 gulden voor 90 jaar A.R.P.”.

Dit motto slaat wel aan. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de binnenkomende bedragen.

9, 90, 900

Er zijn uiteraard honderden „negentjes” (f 9,—), naast de honderden — meer nuchtere — „tientjes” (f 10,—). Maar er zijn ook diverse giften van f 18,— (man en vrouw, elk f 9,—). En daar was de gift van „90 stuivers voor 90 jaar”. Verder van f 27,— (driemaal f 9,—) en f 2,70 (driemaal negentig cent) en van f 6,30 en van f 90,—, van f 9,99 en van f 90,—.

Niet voor dovemansoren hebben wij gezegd: geef een gift voor een keer. Wat u — voor een keer — extra geven kunt. 9 gulden, of 90 cent, of 90 gulden, of 900 gulden, of welk bedrag u geven kunt.

IN DE WEEK VAN 10 - 14 FEBRUARI

DOOR DE TWEDE KAMER AAN- VAARD

ER komt geen bijzondere Kamercommissie die de regering bijstaat in het verzamelen en ordenen van gegevens over het optreden van Nederlandse militairen in Indonesië. De meerderheid zei: *dán een bijzondere commissie als de regering het beschikbare materiaal heeft verzameld en overgelegd. Er kan niet zin-*

vol kritisch worden gewerkt zolang het archief-materiaal niet geordend is.

Vaststaat in deze zaak, die allen gelijkelijk aangaat dat drs. Den Uyl, die dit voorstel deed, tevoren hierover met andere fractievoorzitters niet gesproken had.

Stukje apartheidspolitiek?

— De band met Suriname wordt niet geslaakt. (Zie Kamerverslag pag. 9).

— Herverzekering investeringen — een stukje extra ontwikkelingshulp is aanvaard, pag. 11).

— De hygiëne op en in kampeerplaatsen krijgt voor het eerst aandacht (pag. 11). Met 10 amendementen van de heer Masman (P.v.d.A.).

— De Zeehavennota is diepgaand besproken. Het vraagstuk van een botsing tussen een grote leefbaarheid in een bepaald gebied en de economische belangen van Nederland. De liberalen weten het al: geef Rotterdam alle kans, ook al moet de leefbaarheid in dat gebied eraan geloven (pag. 4).

— Een aantal wijzigingen van de wet op het voortgezet onderwijs (mammoetwet) zijn aanvaard.

— De beroepsmogelijkheid tegen een beslissing van het college ter beoordeling van verpakte geneesmiddelen wordt wederom tot één beperkt: slechts een beroep op de Kroon.

Een vrouwelijk lid te Doorn schreef:

„Zeer geacht bestuur A.R.P.,

Gelijk met dit briefje schrijf ik een girobiljet voor uw fonds A.R. Partijstichting, groot f 90,—. Dat wil ik doen, omdat ik in april, de dertigste, negentig jaar oud hoop te worden D.V. Bij de oprichting der A.R. Partij was mijn vader reeds daaraan verbonden en steeds gebleven en wij, zijn kinderen, volgden hem daarin. Toen ik 't eerste bericht van uw goede plan las, was mijn eerste gedachte: ik ben even oud en wil voor ieder jaar één gulden bijdragen. En dat doe ik nu.

Met genoegen tracht ik iedere week Ned. Ged. te lezen, zover mijn ogen dit toelaten.

God zegene al uw arbeid.

Met vr. groeten, (mej. A. C. v. S.)”

Dan was er de enveloppe met een tientje erin, en een briefje, ook van een oude dame; van harte gegeven, maar meer dan f 10,— kon niet. Een voorname gift.

Een ander lid belde het partijbureau: van mijn A.O.W. krijgt u f 9,—.

Weer een ander belde ook op: ik heb jullie foldertje ontvangen; ik heb geen girorekening; ik heb geen zin om er speciaal voor naar het postkantoor te gaan; kom het maar halen: f 100,—. Eén van de meisjes is het direct gaan

halen. In een half uur was zij terug met het toegezegde bedrag.

Een mevrouw gireerde f 1,—. Zij vermeldde erbij: wegens omstandigheden kan het niet anders.

Veel belangrijker dan het bedrag is het gebaar, waarmee zij present is bij het jubileum van de partij.

OP DE HOOGTE

Er zijn nog veel meer interessante, hartverwarmende, soms ontroerende reacties losgekomen bij de start van deze actie. Wij zullen u daarvan in de komende weken gaarne op de hoogte houden.

Met het voorgaande begint u in ieder geval een beeld te krijgen van de wijze, waarop deze hele onderneming aanslaat in brede kringen van onze partij.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

VAN ONS ALLEN

Wij rekenen bij deze actie op alle partijleden. U kunt nu allen iets doen. Wij vragen u: geef gul en geef vlug. Een korte, hevige actie, is het beste. Dat kost ook het minst. Laten wij dit allen gezamenlijk doen; snel doen; goed doen.

Het is goed om met elkaar over deze zaak te praten. Elkaar ook te vragen: hebt u, heb jij ook al iets gedaan aan dat fonds?

De eerste resultaten zijn mooi. De partij werkt hard. Maar er moet vandaag méér gebeuren. U kent enkele hoofdpunten: publiciteit, kadervorming, internationale contacten. Het staat in de folder. Wij hebben er vorige week ook al wat breder over geschreven.

U kunt met iederéén over deze zaak praten. Niet alleen met mensen, die lid zijn van de partij; ook met sympathisanten. En die zijn er bij honderdduizenden. Wij rekenen niet alleen op onze 90.000 partijleden: Onze partij heeft immers bij verkiezingen de sympathie van bijna 700.000 kiezers.

Zeer velen van hen zullen desgevraagd bepaald bereid zijn — al zijn zij geen lid — wel als sympathisant voor een keer een bijdrage te geven voor het werk van de partij van hun voorkeur. Maakt u hen dus op het speciale gironummer 712.000, Fonds A.R. Partijstichting, Den Haag, attent. Er zijn voor dit doel ook folders gratis verkrijgbaar op het partijsecretariaat, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag. U kunt die schriftelijk aanvragen. U ontvangt die dan per omgaande.

GAUW EN GOED

Wij willen blijven werken.

Wij willen goed werken.

Terecht vraagt men goed werk.

Dat kost goed geld.

Wij vieren géén feest.

Wij vormen een fonds.

Overigens... feest begint met een f...

Wat kunt u invullen?

Wat kunt u voor deze keer dóén?

Vraagt u dat s.v.p.:

— aan u zelf;

— aan een ander.

Als het kan, wacht u dan niet.

Geld in plaats van bloemen.

Samen; gauw en goed.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, Dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,- per j. Losse verkoop f 0,30.

9

90 99

900 999

712.000

Gironummer

Fonds A.R. Partijstichting

Dr. Kuiperstraat 3

's-Gravenhage

TE LAAT

IN het eerste deel van het grote werk **Het Koninkrijk der Nederlanden in de tweede wereldoorlog, nu pas verschenen, staat op blz. 614 een merkwaardige zin. De slotzin van een relaas over de moeiten, de traagheid en de zuinigheid betreffende onze nationale defensie.**

Die zin luidt:

De strijd, die men in de meidagen van '40 te voeren kreeg, is in de jaren '20 en '30 verloren.

Wat in de jaren '20 en '30 werd verzuimd, kon niet meer worden ingehaald. Toen men de ernst van de toestand begon in te zien, werden er grote en dure bestellingen in het buitenland gedaan, maar de levering bleef achterwege. Er zijn grote bestellingen gedaan in Tsjechoslowakije, Zweden, Zwitserland, Engeland en verschillende andere landen, maar het resultaat was overal hetzelfde.

De bestellingen werden genoteerd en soms ook uitgevoerd, maar als de levering zou plaats vinden, verbood het land van herkomst de uitvoer. Voor de bouw van vliegtuigen moest alles, van onderdeel tot onderdeel, uit het buitenland komen. Alleen de verf konden wij zelf leveren. Het is één grote lijdensgeschiedenis.

NU staat het vast, dat een bijzonder remmende invloed op dit alles heeft gehad de houding van de socialisten en later ook van de vrijzinnig-democraten, die de nationale ontwapening voorstonden. In zijn „Kerstrede” van 1930 kondigde de leider van de socialisten, ir. Albarda, onder grote toejuichingen van het congres „de dappere ongehoorzaamheid” aan. En Van Zadelhoff had al eerder gezegd, dat bij een eventuele mobilisatie de socialisten zouden proberen, desnoods door algemene stakingen, alles in de war te sturen.

De vrijzinnig-democraten, prof. Van Embden voorop, verklaarden, dat elke toekomstige oorlog niets zou zijn dan een wrede dwaasheid vanwege de gifgassen, waarmee dan de steden zouden worden uitgerookt. Alles is beter, dan zo'n verschrikking, en daarom mag er geen poging worden gedaan, om ons land militair te verdedigen.

(Het merkwaardige is intussen, dat in de tweede wereldoorlog beide partijen beschikten over een uitgebreide sortering van gifgassen, maar geen van beide partijen durfde deze op het slagveld te gebruiken).

MAAR er is meer. Wanneer wij alleen zouden letten op wat socialisten en vrijzinnig-democraten deden, dan zouden wij er ons te gemakkelijk afmaken.

Er is te lang en te erg bezuinigd. En ook in A.R. kringen werd de regering *geprezen*, omdat zij zo goed op defensie wist te bezuinigen. Prof. mr. P. A. Diepenhorst, lid van de Eerste Kamer voor de A.R.P., schreef in zijn handboek „Ons Isolement”, dat minister Van Dijk tijdens het kabinet-Ruys de Beerenbrouck bezuinigingen doorvoerde „die de bewindslieden van militaire departementen in den vreemde tot voorbeeld moeten strekken”.

En de hoogleraar constateert met voldoening dat het „aan ver-gaande bezuinigingen in de zaak der landsverdediging waarlijk niet heeft ontbroken”. Wel voegt hij er aan toe, dat minister Van Dijk tegelijk streefde naar versterking van 's lands weer-

baarheid. Inderdaad heeft minister Van Dijk geprobeerd te redden, wat nog enigermate te redden viel, maar in de memorie van antwoord aan de Eerste Kamer voor de begroting van 1933, toen Hitler al aan de macht was, stond nog, dat de uitgaven voor land- en luchtmacht samen bedreegen per hoofd van de bevolking:

in België	f 11,47;
in Frankrijk	f 19,04;
in Denemarken	f 9,70;
in Zwitserland	f 13,40;
in Nederland	f 6,22.

MAAR defensie is niet alleen een zaak van de centen. In het oude standaardwerk van Kuyper, „Ons Program”, werd al onderscheid gemaakt tussen de morele en de militaire defensie. De morele defensie voorop, dat is de nationale geest, die de vrijheid liefheeft en de onafhankelijkheid wil handhaven, die bezieling put uit de historie en die in verweer komt tegen geweld en onrecht.

Maar in de jaren tussen de beide wereldoorlogen was er van zulk een geest van morele defensie weinig te merken. Het volk geneerde zich bijna, dat wij nog een leger hadden; de militaire opleidingen waren futloos en slap en de discipline liet veel te wensen over. Deskundigen achtten dan ook de gevechtswaarde van onze krijgsmacht gering. Al waren er ook wel optimistischer geluiden en vond men de Nederlandse soldaat over het algemeen wel „van goeden wille”.

ER is nog meer te constateren met als uitgangspunt het boek van dr. De Jong. Twee zaken vragen daarbij vooral de aandacht. In 1940 vielen wij ten prooi aan een *strategische overval*. Dat wil zeggen, zonder oorlogsverklaring of ultimatum, in de nacht werd plotseling heel ons land door de Duitsers overvallen. Parachutisten

DOOR H. ALGRA

daalden in een ring om Den Haag heen, anderen maakten zich meester van Waalhaven, enz. *De vijand was meteen in het hart van het land.*

De mogelijkheid, dat zulks zou kunnen gebeuren, was 'al in 1937 in studie genomen, maar de chef van de Generale Staf geloofde niet, dat zo'n overval zou plaats hebben.

Dat men het in 1937 nog niet geloofde, is begrijpelijk. Maar in april 1940, vijf weken voordat ons land werd overvallen, kon men zien hoe zo'n overval werd uitgevoerd. Toen werd immers Noorwegen overvallen en ook daar zaten de Duitsers direct in het hart van het land. Eén van onze vliegers van de K.L.M. had het allemaal gezien en toen hij verslag uitbracht schreef de redactie van het Friesch Dagblad: Als de Duitsers het in ons land op dezelfde manier proberen, dan is de eerste aanval gericht op Waalhaven..... Maar zulke buiten alle mogelijke theorieën vallende plannen werden alleen mogelijk geacht door leken.

ER is nog een laatste opmerking. Eén van de meest verantwoordelijke militairen voor de NAVO-verdediging heeft onlangs gezegd: De politieke situatie kan in één nacht veranderen, de militaire maatregelen, die nodig zijn voor de veiligheid in een verslechterde situatie, vergen soms jaren.

Als er één ding is, dat de geschiedenis ons leert, dan is het wel dit. Na 1937 heeft de regering veel gedaan om de achterstand in te halen, maar het was te laat. De laatste drie jaren voor de tweede wereldoorlog waren jaren van vergeefse inspanning, omdat er geen materiaal meer te krijgen was. En toen moesten onze mannen in de strijd gaan met wapens, die soms stamden uit de tijd van vóór de eerste wereldoorlog...

★ ★ ★ Reden tot zorg

De ontwikkeling van de prijzen geeft bepaald reden tot zorg. In één maand tijd zijn de kosten van levensonderhoud met niet minder dan 3½% opgelopen. Dat is een stijging, die zeker niet alleen uit de verhoogde omzetbelastingtarieven en de gestegen loonkosten kan worden verklaard.

De vraag, of het prijzenbeleid van minister De Block wel voldoende strak is, kan dan ook niet langer bij voorbaat ontkennend worden beantwoord. Het is daarom verheugend, dat de minister heeft toegezegd, binnenkort aan de Kamer een afzonderlijke analyse van de oorzaken van deze prijsstijging te doen toekomen.

Van onze kant willen we er uitdrukkelijk op wijzen, dat over de effectiviteit van het prijsbeleid geen twijfel mag blijven bestaan. Het is immers zonneklaar, dat een als zwak ervaren prijsbeleid onmiddellijk zijn weerslag heeft op bijvoorbeeld de gang van zaken bij het loonoverleg: werkgevers zullen de neiging hebben zich nauwelijks meer tegen forse looneisen te verzetten, wanneer bij hen het besef leeft, dat zij voor wat de prijzen betreft „hun gang kunnen gaan”. Een loon- en prijs-spiraal is dan in ons land niet langer tegen te houden.

Daarom is bij dit gehele prijzenprobleem niet alleen het beleid van één minister in het geding, maar in feite het beleid van het gehele kabinet-De Jong. Een daadwerkelijke loon- en prijs-spiraal kan ons land echt niet verduren.

★ ★ ★ Zekerheidsbeleid

Wij zijn er verheugd over dat dit kabinet bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal een wetsontwerp heeft ingediend, waarbij regels worden gesteld inzake een door of vanwege de SER in te stellen onderzoek voor vereenvoudiging van onze sociale verzekeringen. De kosten van een dergelijk onderzoek mogen wellicht wat hoog voorkomen — geschat op rond twee miljoen gulden, die ten laste komen van de verschillende sociale verzekeringsfondsen — dat is het ons wel waard.

Voor het vormen van een verantwoord oordeel over de meest gewenste vorm van uitvoering van de sociale verzekering is een diepgaand onderzoek noodzakelijk. Alle facetten dienen te worden belicht. Niet slechts de kostenfactor, ook de doorzichtigheid van de uitvoeringsorganisatie behoort onderzocht te worden. Ook het dienstbetoon dat aan verzekerden wordt gegeven zal in het onderzoek worden betrokken.

Alleen op deze wijze lijkt het mogelijk een sociaal zekerheidsbeleid op langere termijn op te bouwen.

★ ★ ★ Sociaal beleid

De stijgende kosten van levensonderhoud komen voor de minder draagkrachtigen het hardst aan. Nu de stijging verder is gegaan dan werd verwacht, ontstond met name voor degenen, die het in hoofdzaak of alleen van A.O.W.- en A.W.W.-pensioenen moeten hebben, een moeilijke situatie.

Het getuigt van een goed sociaal beleid, dat de minister van Sociale Zaken, na advies van de sociale commissie uit de S.E.R., besloten heeft, de A.O.W.- en A.W.W.-pensioenen met vijf procent te verhogen. Dit zal gebeuren met terugwerkende kracht tot 1 januari 1969. Deze verhoging komt boven de reeds geldende verhoging van 1,1 procent.

Wij menen, dat een woord van waardering voor de minister op zijn plaats is. Sommigen willen ons soms doen geloven, dat de bewindsman op Sociale Zaken onvoldoende oog heeft voor de nood die er in velerlei opzicht in ons land nog is. Men zegt wel eens, dat minister Roolvink zijn verleden zou zijn vergeten. Dergelijke kritiek is beneden de maat. De genomen maatregel bewijst bij vernieuwing, dat de minister oog heeft voor de zwakken in de samenleving. Van minister Roolvink kan dit overigens ieder bekend zijn.

De methode die is gekozen, namelijk die van voor-indexering, is ons inziens beter dan een uitkering ineens.

In het laatste geval zou bovendien een aparte wet nodig zijn, terwijl nu met een algemene maatregel van bestuur kan worden volstaan en de betaling voor het eerst reeds in maart zal plaats vinden.

De vraag rijst, of het geen aanbeveling verdient, nader te onderzoeken of de methode van voor-indexering niet steeds gevolgd kan worden. Men zou dan de gemiddeld te verwachten loonstijging als uitgangspunt kunnen nemen op dezelfde wijze, als dit thans jaarlijks gebeurt bij de vaststelling van de salarisverhoging voor het overheids personeel.

A.R. PARTIJ - Dr. KUYPERSTRAAT 3 - 's-GRAVENHAGE

Voor de afdeling ledenadministratie zoeken wij voor spoedige indiensttreding een

administratieve medewerkster

die zelfstandig moet kunnen werken op een kleine afdeling van jonge medewerkers.

Vereist wordt: mulo of gelijkwaardige opleiding, kennis van typen, accurate en gevoel voor samenwerking.

Leeftijd 18 - 21 jaar.

Geboden wordt:

Een aantrekkelijke werkring op een niet te groot kantoor, waar in een prettige sfeer wordt gewerkt.

Salaris afhankelijk van opleiding, leeftijd en ervaring tussen f 421,26 - f 876,08 per maand.

Schriftelijke sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres. Voor telefonische inlichtingen 070 - 183960.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

ZEEHAVENNOTA IN DE TWEEDE KAMER

VORIGE week behandelde de Tweede Kamer de nog door de minister Suurhof, Bogaers en Den Uyl ingediende Zeehavennota. Achter de regeringstafel minister Bakker met staatssecretaris Keyzer.

„Een beperkt, maar belangrijk en boeiend onderwerp” aldus begon de A.R.-woordvoerder Schakel zijn betoog.

Beperkt: de Rijksoverheid is geen super-havenbeheerder; dat beheer berust bij gemeenten en havenschappen; verder zijn de provinciale overheden de eerst verantwoordelijken voor de planologische aspecten: en dan niet te vergeten het bedrijfsleven, dat voor de „vulling” van de plannen moet zorgen. Belangrijk: de florierende zeehaven in één van de belangrijkste structuurbepalende elementen voor de ruimtelijke ordening en ze vormt één van de zwaarste motoren voor 's lands economie.

De heer Schakel wees op de mammoet-tanker en de containerisatie van stukgoed als belangrijkste impulsen voor een nieuw vervoerstijdperk: een uitdaging, waarop Nederland moet en kan reageren. Overgaande tot de concrete ontwikkeling van zeehaventerreinen passeerden achtereenvolgens Harlingen, Eemshaven, IJmond, Rijnmond en het Scheldebekken de revue.

Zowel wat Harlingen als wat de Eemhaven betreft kon minister Bakker de verblijdende mededeling doen dat de zaak daar op gang komt. Verblijdend vooral ook uit een oogpunt van regionaal industrialisatiebeleid. Dat onderwerp was echter een week eerder uitputtend behandeld. Bij de behandeling van de zeehavennota lagen de accenten meer bij dat deel van ons land, dat dapper partij levert in de intercontinentale zeehavenpolitiek en dat gelegen is op het raakvlak van de drukst bevaren zee ter wereld: het westen en zuid-westen des lands. Aan de basis van het IJmondgebied staat de eeuwenoude havenpraktijk van de hoofdstad des lands.

SPRINGPLANK

Het is de motor voor de gehele provincie Noord-Holland, het gebied kan ook als een zekere springplank fungeren voor het noorden des lands.

Het gebied is — volgens de heer Schakel — bepaald niet veronachtzaamd. Hij wees op de nieuwe havenmond bij IJmuiden, de nieuwe Noordersluis, het verbeteren van Noordzeekanaal en Amsterdam-Rijnkanaal, de aanvoer van olie per pijpleiding, de terreinen die in voorraad zijn.

Vanuit Amsterdam wordt druk op minister Bakker uitgeoefend voor nog een sluis in IJmuiden.

De minister is van mening, dat op het lijstje van wensen met betrekking tot de „natte” infrastructuur andere projecten dringender nodig zijn. De a.r. fractie deelt dat standpunt. Waar voor haar dan die hoogste prioriteit ligt zou nog nader in het debat blijken. Het zeehavengebied met een welhaast onstuitbare expansie is het Rijnmondgebied. De a.r. woordvoerder stond er uitvoerig bij stil, ook bij de „kortsluitingen” met buurgemeenten, die zich af en toe voordoen.

Globaal stelde de heer Schakel met betrekking tot de toekomstige groei van het Rijnmondhavengebied:

„Als de pittige terreinwensen op dit moment niet gehonoreerd worden betekent dat niet dat Rijnmond structureel, op lang zicht gezien, tot een af-

rondingsbeleid wordt veroordeeld. Maar het toekomstige geschiedverhaal van de voortgaande havenontwikkeling in Nederland moet mijns inziens wel het bericht bevatten dat in de 70-er jaren de groeiaccenten niet in Rijnmond maar elders lagen.”

VOORNE-PUTTEN

Hoe vertaalde de A.R. fractie één en ander nu ruimtelijk? Voorne-Putten moet, zeker in deze generatie, groen blijven. Aan de Hoekse Waard is de A.R.-fractie bepaald niet toe. Zij „ziet” het zo nog maar niet.

De heer Schakel had twee argumenten: a. de enorme kosten: zeesluis, binnenvaatsluis, afdammen spui voor zoutbestrijding, verhogen dijken langs Oude en Nieuwe Maas;

b. het naar de Hoekse Waard af te leiden schip (de tussenmaat van 70.000 à 80.000 ton) kan prachtig in het open Scheldebekken opgevangen worden.

Wat de Maasvlakte (toegankelijk voor

de diepst stekende schepen) betreft pleitte de heer Schakel er voor om naast de 2200 ha — in aanleg nog 800 ha — aan de Noordzee te onttrekken te realiseren door de zogenaamde demarcatielijn loodrecht op de kust te plaatsen.

Minister Bakker deelde aan de Kamer mede, dat dit ook zijn standpunt is. De Rijnpoorthaven ten noorden van de Nieuwe Waterweg zou dienst moeten doen voor het personenvervoer en het stukgoederenvervoer. Een groot aantal facetten moet tegen elkaar worden afgewogen: ontwikkeling stukgoederenvervoer, containerisatie, beschikbare havens en terreinen op de zuidelijke oever, scheepvaartproblemen op de Waterweg, verziltingsgevaar, de positie van het Westland.

SCHELDEBEKKEN

De A.R.-woordvoerder ging op deze aspecten stuk voor stuk in en deelde mede, dat zijn fractie na ampele afweging van alle in het geding zijnde belangen tot de slotconclusie was gekomen, dat in principe akkoord kon worden gegaan met de aanleg van Rijnpoort en dat de vraag of die zich alleen binnen Rijnmond moet voltrekken dan wel of er ook een stukje Westland bij moet worden betrokken, primair ter beoordeling staat van Ged. staten van Zuid-Holland. De minister kon zich nog niet uitlaten omdat hij nog een tweetal adviezen wachtte de is.

De heer Schakel eindigde met het Scheldebekken. Hij noemde dat niet toevallig. De Westerschelde vormt een korte, vrije, ruime, vrij diepe, en nog uit te diepen verbinding met de Noordzee. Hier zal

**9 gulden
voor
90jaar
arp**

naar het oordeel van de A.R. fractie in de zeventiger jaren het hoofdaccent van de Nederlandse Zeehavenpolitiek moeten liggen.

Sommige sprekers bij dit debat vervielen in het euvel dat ze voor alle bestaande havenplannen met dezelfde klem van redenen pleitten.

De A.R. fractie kwam met een duidelijke prioriteit. Ze vroeg de regering of „op grootscheepse wijze en gecoördineerd voor wat de bijdragen van de verschillende departementen betreft” Zee-land wil bijstaan.

Minister Bakker zegde een gerichte benadering toe. Waar de zaken zo staan is er nauwelijks profetische gave nodig om met de heer Schakel te stellen: „De huidige situatie in het Scheldebekken zal in 1980 alleen nog maar een dierbare herinnering zijn”.

Namens de A.R.-fractie wenste hij allen die direct of indirect bij dit omscheakelingsproces betrokken zijn, sterkte toe.

VRAGEN VAN KAMERLEDEN

KLEUTERSCHOOLGELD

De heer J. H. van Bennekom vroeg aan de staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen of het hem bekend is, dat bepaalde gemeenten, wanneer zij de inning van kleuterschoolgelden van bijzondere kleuterscholen op zich nemen, hiervoor een vergoeding van soms 5 pct. van de geïnde bedragen vragen?

Is de staatssecretaris niet van mening, dat de besturen van bijzondere kleuterscholen hierdoor in een nadelige positie komen te verkeren, daar voor de inning van kleuterschoolgelden ten behoeve van de openbare kleuterscholen gebruik wordt gemaakt van het gemeentelijk apparaat, zonder dat de hiervoor gemaakte kosten worden doorberekend aan het bijzonder onderwijs?

Indien de staatssecretaris deze opvatting deelt, zou hij zijn mening dan op een volgens hem passende wijze willen kenbaar maken aan de gemeentebesturen?

Toelichting: In het antwoord, dat de staatssecretaris op 1 oktober jl. heeft gegeven op desbetreffende vragen van ondergetekende, deelde hij mede een wijziging van de Kleuteronderwijswet in de door vraagsteller bedoelde zin te willen doen nagaan, maar over een vergoeding van de door de gemeentebesturen ten behoeve van de bijzondere scholen gemaakte kosten werd in dit antwoord niet gesproken.

MIDDENSTANDERS IN NOOD

De heer H. de Mooy vroeg aan de staatssecretaris van Econ. Zaken

Is het de staatssecretaris bekend, dat de Sluisdijkstraat in Den Helder, eertijds een centrale winkelstraat, door reeds lang bestaande plannen van overheidslichamen in verband met nieuwe doorbraak enz. en daaraan verbonden saneringsbesluiten, zo sterk aan koopkracht heeft ingeboet, dat van de 42 middenstanders de laatste jaren er 18 zich genoodzaakt zagen hun bedrijf te sluiten?

Heeft de staatssecretaris er kennis van genomen dat het ontwerp-structuurplan voor de binnenstad, dat bovengenoemde zeer ernstige gevolgen gehad heeft, waarschijnlijk niet definitief kan worden, omdat de te hoge kosten noodzaken tot het voorbereiden van een ander plan?

Als het bovenstaande bevestigend moet worden beantwoord, acht de bewindsman het dan niet noodzakelijk zijn invloed aan te wenden opdat de periode van grote onzekerheid, met de daaraan verbonden ernstige consequenties voor genoemde ondernemers, zo spoedig mogelijk worde opgeheven, daar een koude sanering van vele ondernemers op deze wijze niet verantwoord kan worden genoemd?

COKESVOORZIENING

De heer De Mooy vroeg aan de minister van Economische Zaken:

Kan de minister mededelen, waardoor de cokesvoorziening in ons land stagneert?

Kan de minister mededelen, welke waarborgen hij geschapen heeft voor een goede cokesvoorziening, toen de produktie in Limburg werd gestaakt? Is met instemming van de minister de inkoopprijs van cokes voor de detailhandel per 1 februari jl. met f 10 tot f 14 per ton verhoogd?

Is naar het oordeel van de minister voldoende overleg tussen overheid en brandstoffenhandel over de energievoorziening?

Is de minister bereid, als vraag 5 ontkennend wordt beantwoord, te bevorderen, te zorgen dat genoemd overleg wordt geïntensiveerd?

HISTORISCHE KERN BUREN

De heer M. W. Schakel heeft aan de minister van Binnenlandse Zaken en Financiën gevraagd of zij kennis hebben genomen van de beschikking van de minister van Cultuur, Recrea-

tie en Maatschappelijk Werk en de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening d.d. 23 februari 1968, waarbij de historische kern van Buren binnen zijn omwalling aangewezen werd als stadsgezicht in de zin van artikel 20 van de Monumentenwet?

Achten de bewindslieden het een bevredigende situatie dat deze gemeente, die gebukt gaat onder de financiële consequenties van het feit, dat de kern Buren een kleine oude stad is, niet valt onder de „voorlopige verfijning algemene uitkering, kleinere stedelijke gemeenten”?

Levert — mede gelet op het voorbeeld Buren — de uitsluitende typologie naar urbanisatiegraad wel een bevredigend criterium op?

Zijn de bewindslieden bereid om vooruitlopende op een definitieve regeling de gemeente Buren onder de werking van deze voorlopige verfijningsregeling te brengen?

SPELLOKALEN VOOR PEUTERS

De heren J. H. van Bennekom (ARP) en Dusardijn (KVP) vroegen aan de staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen:

Is het de staatssecretaris bekend, dat in enkele kleuterscholen (te Velp en te Vlissingen) leegstaande lokalen van kleuterscholen met een aparte ingang zijn (c.q. zullen worden) gebruikt als „peuterspeellokale”?

Is het de staatssecretaris bekend, dat de betrokken inspecties van het kleuteronderwijs op grond van artikel 66, sub 8, van de Kleuteronderwijswet de stichtingsbesturen van de in vraag 1 bedoelde peuterspeellokale hebben bericht, dat deze lokalen niet voor dit doel mogen worden gebruikt?

Is de staatssecretaris bereid rekening te houden met de omstandigheid, dat door dit verbod een efficiënt gebruik van de schoolgebouwen niet wordt bevorderd, terwijl van „onderwijs” in de zin van artikel 66, sub 8, geen sprake is en blijkens de grote belangstelling van de ouders een veilige speelgelegenheid onder voorgevoerde leiding in een behoefte voorziet?

Is de staatssecretaris bereid te zoeken naar een mogelijkheid dit reeds begonnen of in vergevorderde staat van voorbereiding verkerende werk voort te zetten, c.q. aan te vangen?

Op deze pagina is de radio-toespraak afgedrukt die de voorzitter van de A.R. Partij, dr. A. Veerman, donderdag 20 februari heeft gehouden. U kunt de tekst van deze toespraak aanvragen bij het secretariaat van de A.R.P., Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

WIJ ZIJN BEREID IN UW GEEST DE ZAAK BETER TE LATEN FUNCTIONEREN GEEF ONS DAARVOOR DE MIDDELEN

DE zaak, die in deze weken in het centrum van de aandacht staat in de Anti-Revolutionaire Partij is de verhoogde activiteit, waarvan in de vorige week in pers en televisie iets publiek geworden is. Daar zijn interessante reacties op gekomen, vooral van niet Anti-Revolutionaire zijde. Men heeft ons gevraagd: „Klopt dit wel? Klopt die actie, typisch gericht op en gegroepeerd om uw partij, wel met uw optreden in de groep van achttien? Klopt het met uw streven, tot samenwerking te komen met die andere christelijke partijen?”

Wel, naar onze overtuiging klopt dat volledig.

Wij zijn in 1967 het gesprek met de beide andere partijen niet begonnen omdat wij van onze eigen partij moe waren of in een soort paniek verkeerden. Daar was geen enkele reden toe, noch wanneer wij terugzagen op de uitslag van de verkiezingen, noch en vooral niet wanneer wij terugzagen op de geestdrift en de overtuiging, waarmee door mensen in onze partij de verkiezingsactie was gevoerd. De Anti-Revolutionaire Partij heeft, dat is toen weer duidelijk geworden, een eigen inbreng en daarom een eigen opdracht in de Nederlandse politiek en ook over onze grenzen heen. Zij kan en zij moet op haar wijze vorm geven aan de christelijke overtuiging voor de politiek. Zij wil dat, bewust en overtuigd, doen in dialoog en in samenwerking met andere. Maar ook nauwere samenwerking onthefte haar niet van haar eigen opdracht.

Integendeel, samenwerking verplicht ons juist tot dieper bezinning en sterker activiteit in eigen kring.

NIEUW

In 1963 heeft het nieuwe élan van de A.R. Partij voor het eerst duidelijk gestalte gekregen in een nieuw opgezet program. Dat is in 1967 aan gewijzigde omstandigheden aangepast.

Wat was het nieuwe daarin?

Het nieuwe was in de eerste plaats een sterke betrokkenheid van onze partij bij de internationale problemen, problemen van spanning, onderdrukking, hongers, oorlog. Er spreekt de bewustheid uit, dat wij als mensen, die willen leven vanuit het evangelie, verantwoordelijk zijn

voor de wereld, voor de toekomst van de menselijke samenleving.

Het tweede, dat ik noemen wil van dat program, dat is het besef, dat wij niet mogen leunen op bestaande vormen, op gevestigde structuren en tradities, maar dat een christelijke partij altijd bezig moet zijn vanuit de bijbelse boodschap zich opnieuw te bezinnen, nieuwe antwoorden te geven op oude en nieuwe vragen. In het program 1967 zijn daarvoor de woorden gebruikt: vanuit de radicaliteit van het evangelie.

Zo'n benadering van de politiek heeft zijn consequenties. Wanneer men eenmaal gegrepen is door het besef van de dynamische kracht van het evangelie, dan is een politiek program niet een vast bezit, waarmee men jaren vooruit kan, geen „onroerend goed”. Vroeger zei men in het Latijn: „reformata quia reformanda” — dat wil zeggen: de reformatie, de hervorming maakt zich alleen waar, als zij bereid is, zich te blijven hervormen.

Zo is een vernieuwde partij, een vernieuwd program alleen van waarde als het ook is een zich steeds vernieuwende partij, een zich steeds vernieuwend program.

WERKGROEPEN

Daarop is de activiteit vandaag centraal gericht. Het College van Advies, de denkfabriek van onze partij, heeft een groot aantal werkgroepen ingesteld, die zich met talrijke actuele vraagstukken bezig houden, als voorbereiding voor een nieuw program voor de volgende verkiezingen. Ter illustratie noem ik kris-kras een paar onderwerpen: onze defensie in het kader van de Navo, bestuurlijke vormgeving van Nederland, Azië, openbaar vervoer, de toekomst van West-Europa, stadsgewesten enzovoort, enzovoort.

Een groot aantal deskundigen is bereid gebleken medewerking te verlenen. Wij zijn met deze arbeid tijdig voor de volgende periodieke verkiezingen begonnen.

De klacht is tegenwoordig — heel begrijpelijk overigens — dat de politiek zo ver van de mensen af staat. Zij zweeft in bepaalde regionen, maar de grote groep van kiezers — of zelfs van partijleden — komt er niet of nauwelijks aan te pas. Wat weet men van programs? Wat weet men ervan, wat een partij eigenlijk wil? En — erger nog — wat heeft men voor inspraak daarin?

TIJDIG

De A.R. Partij wil met de voorbereiding van haar nieuwe program zo tijdig bezig zijn, dat er wel inspraak kan zijn. Daarom zal zij de rapporten, de werkstukken van al die studiegroepen de partij in sturen en publiceren; zodat zij in de partij, maar ook daarbuiten besproken kunnen worden. Er moeten reacties op komen. Vanuit gespreksgroepen, van andere geïnteresseerden. In organisatorisch verband, maar ook daarlangs heen. Als een levende zaak.

Dat brengt mij bij het tweede aspect van onze verhoogde activiteit. Wanneer

Dr. A. Veerman

WIJ ZIJN BLIJ MET ALLE GIFTEN WAAR EEN GOEDE EN HARTELIJKE BEDOELING ACHTER SCHUIL GAAT

wij op deze wijze tot werkelijke partij-vernieuwing willen komen, dan eist dat niet alleen veel geestelijke arbeid, geestelijke spankracht. Dat gaat wel voorop. Maar daarnaast vraagt deze activiteit ook om financiële middelen. Dat is een hele nuchtere en heel zakelijke opmerking. Maar het is gewoon zo.

Als u vindt, dat de politieke partijen niet goed functioneren — als u vindt, dat dit terwille van een goede, democratische werking van ons staatkundig bestel anders en beter moet — als u vindt, dat er meer openheid moet zijn — dan hebt u volkomen gelijk. Maar het antwoord van onze partij is: Wij zijn bereid in uw geest de zaak beter te laten functioneren. Geef ons daarvoor de middelen

Dit is het verhaal bij onze actie: Negen gulden voor negentig jaar. Die zin klinkt wel goed. Maar wij hechten daar toch niet alles aan. Negentig jaar is niet zo'n echt jubileum-getal. En negen gulden is ook geen heilig getal. 't Mag best meer zijn. Of liever: wij zijn blij met alle giften, waar een goede en hartelijke bedoeling achter schuilt.

Vijf ton is er nodig, op z'n minst. Als het goed is, komen de grootste bedragen van hen, die de meeste kritiek hebben. Alleen dan is het zuivere kritiek.

KRITIEK

Dat is kritiek van mensen, die zich zorg maken, die zich verantwoordelijk weten voor de samenleving. Kritiek van mensen, die willen doorstoten naar een goed program en naar een goed beleid.

Kritiek van mensen, die vinden, dat nog te weinig concreet vorm gegeven wordt aan het bijbels getuigenis voor de politiek.

Dat is — met alle menselijke bescheidenheid die ons past — de zin van heel onze actie: vanuit onze overtuiging te komen tot een goed, duidelijk, concreet program — en dat in te dragen in ons volk.

Ik moet u nog wel even het gironummer noemen. Het is 712000, ten name van Fonds A.R. Partijstichting te 's-Gravenhage.

9 gulden
voor
90 jaar
arp

9 gulden
voor
90 jaar
arp

OVERHEID EN WETENSCHAP

GECOÖRDINEERDE INSPANNING VAN REGERING VOLKSVERTEGENWOORDIGING EN BETROKKEN WETENSCHAPPELIJKE ORGANEN IS PRIMAIR VEREIST

DAT de overheid belangrijke sommen geld beschikbaar moet stellen voor wetenschappelijk onderzoek en voor de opleiding van onderzoekers, is na de tweede wereldoorlog geen punt van discussie meer. Over heel de wereld wordt het verrichten van onderzoek ten behoeve van de samenleving als overheidsfunctie erkend. Levensgrote vragen blijven wél: hoeveel geld moet voor onderzoek en voor de opleiding van onderzoekers door de overheid worden uitgegeven, en hoe moeten de voor onderzoek beschikbare gelden worden besteed; het kernprobleem is: wat is voor onze samenleving de meest verantwoorde, of meest doelmatige wijze van verdelen van gelden bestemd voor research en ontwikkeling.

Zelfs onder de wetenschappelijke onderzoekers zelf komt men nog vaak de opvatting tegen dat het hoog tijd wordt dat er in Nederland eens orde op zaken gesteld wordt in het uitgavenbeleid voor wetenschapsbeoefening.

Een jaar of vijf geleden had wellicht die mening nog volop recht van bestaan, maar in de huidige situatie is het een achterhaalde opvatting.

We kennen nl. de laatste jaren in Nederland een zogenaamd Wetenschapsbudget en een Raad van Advies voor Wetenschapsbeleid, en daarmee is in principe de instrumentatie aanwezig om te komen tot een zo goed mogelijk verantwoorde keuze voor de verdeling van de gelden. De publiciteit inzake de besteding van deze gemeenschapsgelden schiet echter nog danig tekort.

De Tweede Kamer telt maar weinig leden, die wezenlijk in de hier gesignaleerde problematiek zijn geïnteresseerd.

WETENSCHAPSBUDET

De minister van onderwijs en wetenschappen biedt elk jaar aan de beide Kamers der Staten-Generaal een zogenaamd „Wetenschapsbudget” aan; dat is een overzicht waarin per hoofdstuk en artikel van de rijksbegroting de vermoedelijke hoogte wordt aangegeven van de in die artikelen vervatte uitgaven voor research en ontwikkelingswerk.

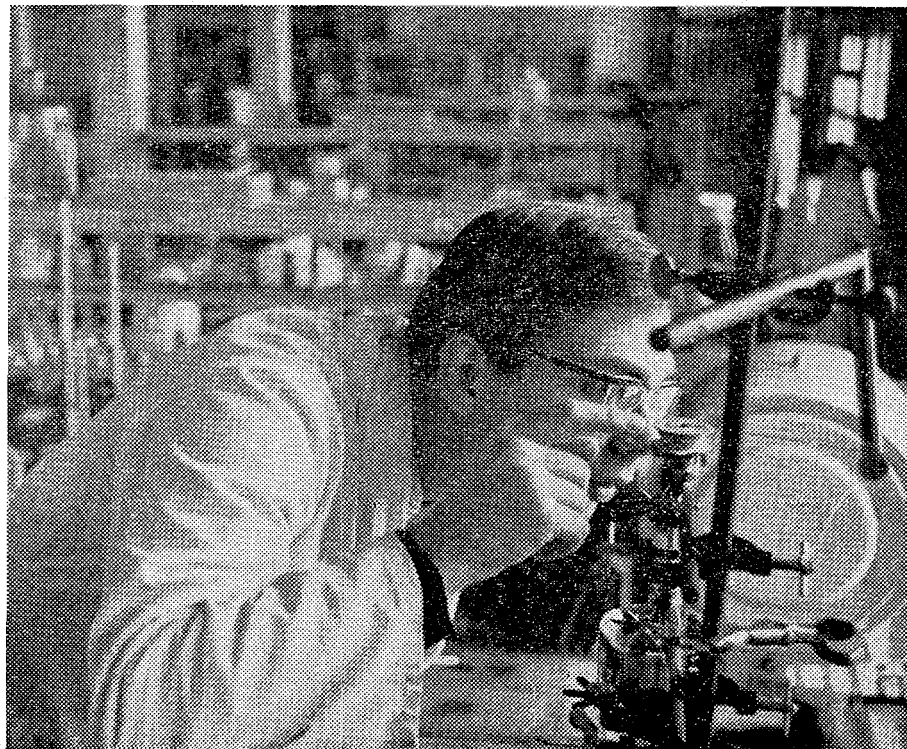
Bij de in oktober in de Tweede Kamer

gehouden algemene beschouwingen over de begroting 1969 heeft de minister van financiën in de Handelingen cijfers doen opnemen over de verschillende departementen.

Deze cijfers, die ontleend zijn aan het concept voor het derde wetenschapsbudget tonen aan dat in 1969 voor het eerst de overheidsuitgaven voor wetenschapsbeoefening het miljard zal overschrijden (f 1015 miljoen). Van dit bedrag gaat ca. f 450 miljoen naar onderzoek aan universiteiten en hogescholen. De resterende f 565 miljoen is verdeeld over de verschillende departementen.

Er zijn drie departementen die meer dan f 100 miljoen per jaar aan wetenschappelijk onderzoek besteden n.l. het departement van economische zaken (f 155 miljoen), het departement van onderwijs en wetenschappen (f 129 miljoen) en het departement van landbouw en visserij (f 110 miljoen), in totaal f 394 miljoen. Drie andere departementen hebben voor 1969 hun uitgaven voor wetenschappelijk onderzoek begroot op ca. f 50 miljoen, n.l. het departement van defensie (f 51 miljoen), het departement van verkeer en waterstaat (f 47 miljoen) en het departement van sociale zaken en volksgezondheid (f 41 miljoen). Voor de andere departementen liggen de bedragen véél lager; alleen het departement van cultuur, recreatie en maatschappelijk werk (f 13 miljoen) en het departement van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening (f 13 miljoen) geven nog méér dan f 10 miljoen per jaar uit.

Laboratoria

RAAD ADVIES VOOR WETENSCHAPSBELEID

De R.A.W.B. ingesteld bij de wet van 20 mei 1966, bestaat uit een kleine groep ervaren onderzoek-leiders, die 'à titre personnel' zijn benoemd op grond van hun erkende reputatie. Naast de bestaande organen, die de regering van advies kunnen dienen inzake het wetenschapsbeleid, zoals b.v. de Academische Raad, de Koninklijke Academie van Wetenschappen, TNO en ZWO, is de positie van de R.A.W.B., onder voorzitterschap van prof. dr. C. J. F. Böltcher, die van een adviescollege op hoog niveau, dat in beginsel onafhankelijk is, zowel ten opzichte van de wetenschapsbeoefening als tegenover de regering. De Raad moet „zijn taak uitoefenen met de blik gericht op het algemeen belang en de aan de regering ten dienste staande mogelijkheden” (uit memorie van toelichting blz. 4).

Bij de opdracht aan de R.A.W.B. staat de wegende functie voorop, doordat niet alleen de te behandelen onderwerpen bezien moeten worden tegen de achtergrond van de totale inspanning op wetenschappelijk gebied, maar ook zoveel mogelijk de van belang zijnde aspecten van buiten wetenschappelijke aard in de overwegingen moeten worden betrokken (economisch belang, financiële gevolgen, sociale consequenties, politieke aspecten enz.). Vanzelfsprekend komen dan ook mogelijke toepassingen van de resultaten van wetenschapsbeoefening en de gevolgen daarvan voor de samenleving aan de orde.

De R.A.W.B., die de regering desge-

DOOR DR. K. VAN NES

Curator aan de Vrije Universiteit

vraagt of eigener beweging adviseert over het beleid inzake wetenschapsbeoefening in nationaal of internationaal verband, dient in het algemeen de regering bij te staan in haar stimulerende en coördinerende taak ten aanzien van de wetenschapsbeoefening. Onder wetenschapsbeoefening te verstaan zowel het zuiver- en als het toegepast wetenschappelijk onderzoek, als ook het zogenaamde ontwikkelingswerk, dat van de resultaten van zulk onderzoek gebruik maakt.

In de betreffende wet (art. 2) is verder nog vermeld dat de R.A.W.B. bij de opstelling van zijn adviezen de wetenschapsbeoefening in haar geheel dient te beschouwen, en daarbij — rekening houdend met het algemeen belang — dient te streven naar een evenwichtige ontplooiing van die wetenschapsbeoefening.

De R.A.W.B. heeft in maart 1968 zijn eerste interim-advies uitgebracht inzake overheidsuitgaven voor onderzoek en ontwikkelingswerk voor de eerstkomen-

9 gulden
voor
90 jaar
arp

9 gulden
voor
90 jaar
arp

de jaren. Dit rapport zal hopelijk spoedig worden gepubliceerd.

ORGANISATIE TOEGEPAST NATUUR- WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

Veruit de grootste research-organisatie, die door de overheid is opgericht, en met overheidsgeld wordt gesteund is de organisatie TNO. In 1930 is TNO bij wet in het leven geroepen. Pas na de tweede wereldoorlog, toen het inzicht gerijpt was dat ontwikkeling van de industrie, van de export en verhoging van de levensstandaard slechts met behulp van wetenschappelijk onderzoek te bereiken zou zijn is TNO tot een grote organisatie uitgegroeid. TNO ontstond als een complex van laboratoria, waarvan er verscheidene reeds vóórdat TNO werd opgericht een gevestigde reputatie hadden. Momenteel telt TNO ca. 70 instituten, met in totaal ruim 4000 medewerkers.

TNO kent naast de centrale organisatie, waarmee ook de Nationale Raad voor Landbouwkundig onderzoek verbonden is, vier bijzondere organisaties n.l. de Nijverheidsorganisatie, de Voedings-Organisatie, de Rijksverdedigingsorganisatie en de Gezondheidsorganisatie. De TNO-instituten werken in opdracht en voeren daarnaast zogenaamd vrij spuurwerk uit — ongeveer in de verhouding 2 op 1.

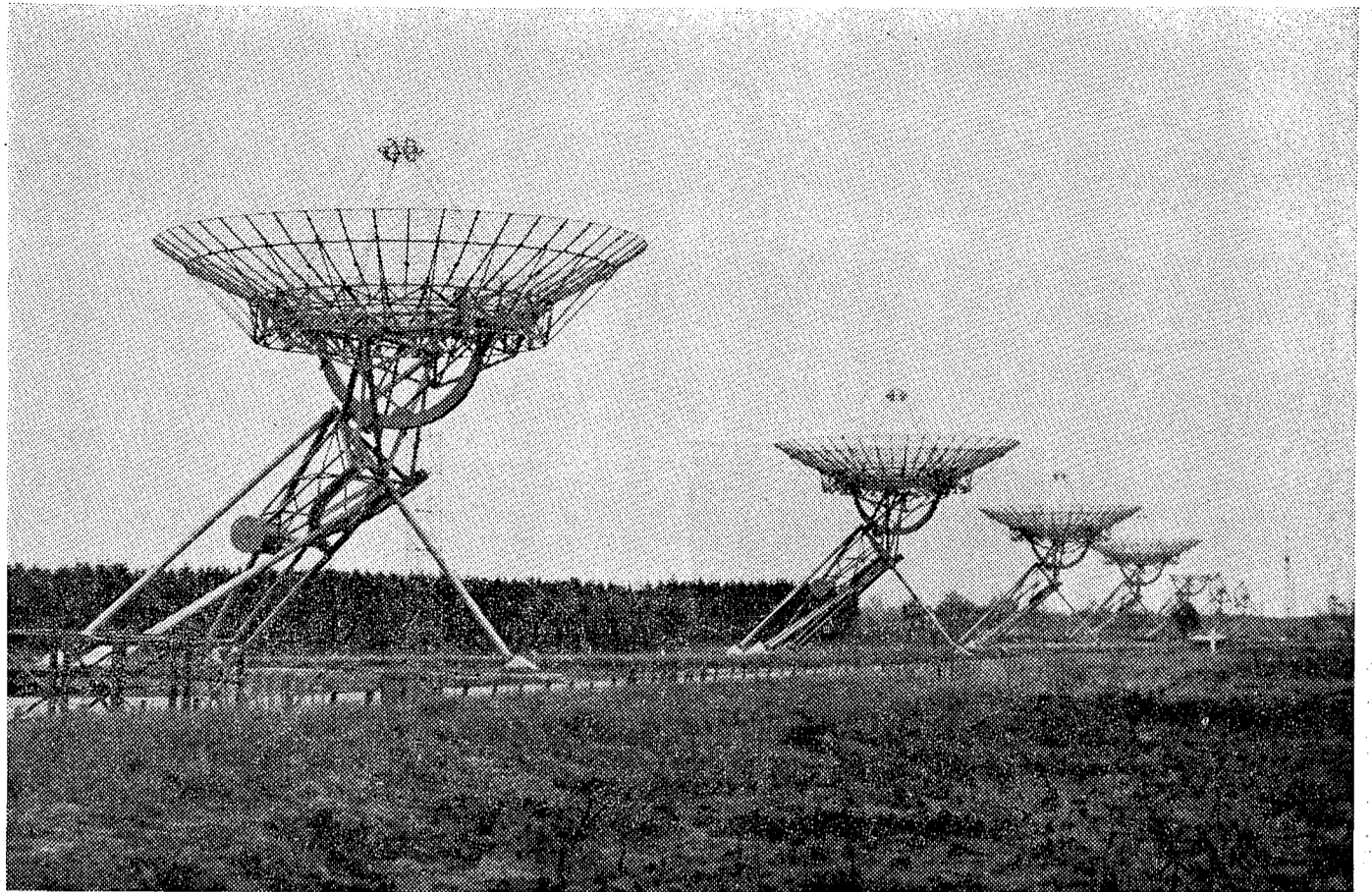
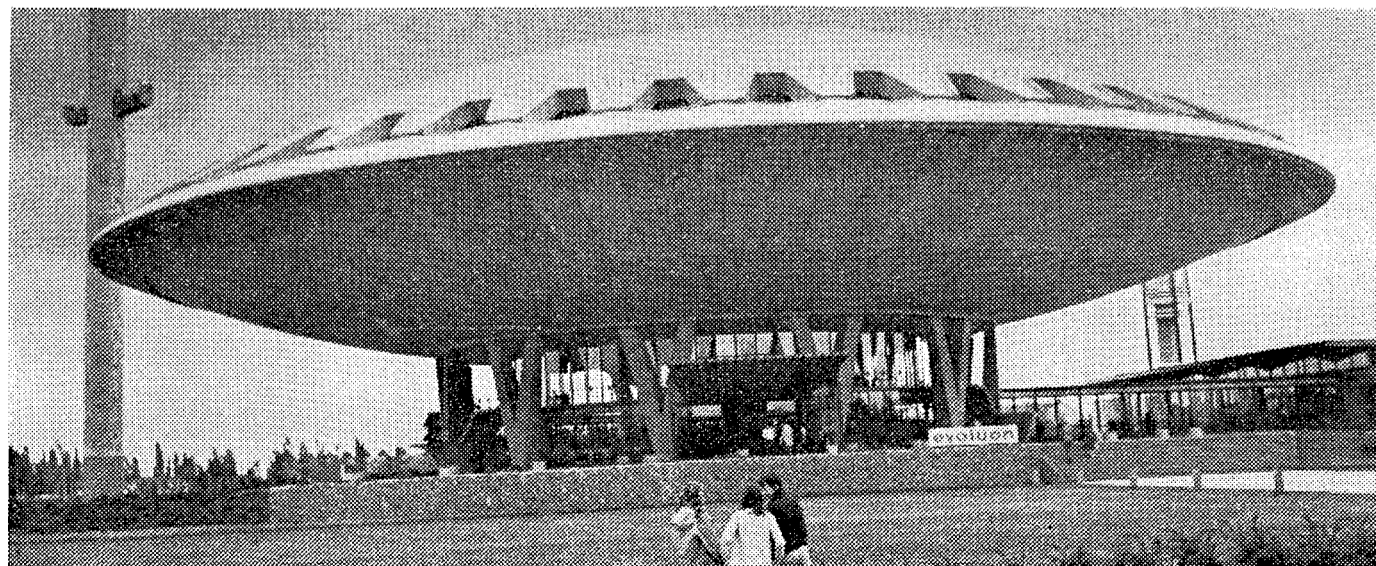
De overheid draagt een belangrijk deel van de kosten van TNO: in 1968 ca. f 100 miljoen. Daar staat tegenover dat TNO per jaar ongeveer 8000 overheidsopdrachten uitvoert, tegenover 12000 van andere instanties, voornamelijk de industrie. Uit het genoemde bedrag kan TNO verder het gerichte fundamentele spuurwerk op analytisch en technologisch gebied financieren, waartegenover het bedrijfsleven, hoewel geïnteresseerd, geneigd is een afwachtende houding aan te nemen. Bovendien kunnen uit deze overheidsgelden de zogenaamde stimuleringsbijdragen worden geput, welke TNO in staat stellen in bepaalde gevallen aan een instituut dat een financiële bijdrage voor spuurwerk van het bedrijfsleven ontvangt eenzelfde bedrag aan overheidsgelden uit te keren. Deze vorm van financiering stimuleert terecht het gerichte fundamentele onderzoek, zonder hetwelk toegepast onderzoek niet kan bestaan.

ORGANISATIE ZUIVER WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

Deze spoedig na de tweede wereldoorlog opgerichte organisatie distribueert, op basis van een jaarlijks toegewezen rijksbijdrage, gelden voor de volgende doeleinden: subsidies voor onderzoekingen van zuiver wetenschappelijk aard (voor de geestes- en maatschappijwetenschappen ook van toegepast wetenschappelijke aard), bijdragen voor het uitgeven van wetenschappelijke boeken en tijdschriften en beurzen voor studiereizen en stages.

De doelstelling van ZWO omvat het aanvullend en stimulerend optreden op die gebieden van onderzoek, die bij de

Ook onderzoek bij bedrijfsleven (Philips Eindhoven)

Onderzoek van de ruimte (radio-telescoop Dwingelo)

huidige stand van de ontwikkeling in de wetenschap bijzondere steun behoeven. In 1968 bedroeg de rijksbijdrage in totaal ca. f 45 miljoen.

Onder ZWO ressorteren een zestal instituten, waarvan het Mathematisch Centrum en de Stichting Radiostraling van Zon en Melkweg als voorbeeld kunnen worden genoemd. Bij elkaar kosten deze instituten ca. f 20 miljoen per jaar. De resterende gelden komen in hoofdzaak ten goede aan bijzondere projecten aan de Nederlandse Universiteiten en Hogescholen.

PARTICULIERE SECTOR

Hoewel strikt genomen vallend buiten het onderwerp van dit artikel, dient — tot goed begrip van de stand van zaken — opgemerkt te worden dat in Nederland de wetenschapsbeoefening niet uitsluitend een zaak van overheidsfinanciering is. Niets is minder waar. Er zijn in Nederland b.v. relatief veel grote research-laboratoria verbonden aan de ondernemingen van wereldformaat die ons land kent, zoals Philips, Shell, Unilever, Aku, Koninklijke Zout en Staatsmijnen. Honderden miljoenen worden in deze particuliere sector aan onderzoek uitgegeven (Uitvoerige kwantitatieve gegevens hierover zijn vermeld in een uitgave van het Centraal Bureau voor Statistiek in 1967: „Speur- en ontwikkelingswerk in 1964“).

En dat geld wordt niet exclusief bestemd voor toegepast onderzoek, waarvan uitsluitend de betreffende onderneming de vruchten plukt. Integendeel, de bijdrage aan de ontwikkeling van de wetenschap vanuit deze industriële researchcentra is indrukwekkend. Waarschijnlijk vormt dit wel de hoofdreden waarom Nederland betrekkelijk weinig

last heeft van de zogenaamde „brain-drain“, dat is de emigratie van bekwaame onderzoekers naar de overzijde van de oceaan.

De aanwezigheid in Nederland van deze grote ondernemingen met hun researchcentra oefent grote invloed uit op de wetenschapsbeoefening in ons land geheel. Er gaat ook een stimulerende invloed van uit op de universiteiten, zowel wat hun onderwijs als wat hun onderzoek betreft, want er bestaat vanzelfsprekend een levendig contact tussen vakgenoten in de researchcentra en in de universiteiten en technische hogescholen. Voor de toekomst van de wetenschapsbeoefening in Nederland — niet alleen in de zogenaamde exacte vakken, maar ook daarbuiten — zal dit ongetwijfeld van ingrijpende betekenis blijken. Ook de research-instituten van de overheid zullen er op den duur een stimulans in de goede richting van ondervinden.

De coördinatie van onderzoekprojecten, die met overheidsgelden worden gefinancierd enerzijds en die in de particuliere sector worden aangepakt anderzijds vormt nog wel een moeilijkheid. Om reden van concurrentie maken de grote ondernemingen vanzelfsprekend niet wereldkundig wat zij van plan zijn aan research en ontwikkelingswerk te gaan doen.

Anderzijds stellen de overheidsinstituten in het algemeen hun researchprogramma's ook slechts in beperkte kring bekend. Door de deskundigheid en het gezonde verstand van de participanten kan echter duplicatie en overlapping tot op grote hoogte worden voorkomen. (Zie b.v. het artikel van prof. Böltcher in „De Nederlandse Industrie“ van 15 augustus 1967: Overheid en bedrijfsleven moeten van elkaar weten wat ze doen aan spuur- en ontwikkelingswerk).

VERANTWOORD WETENSCHAPSBELEID

Vooral door de instelling van het wetenschapsbudget en door het institueren van een gezaghebbend orgaan als de Raad van Advies voor Wetenschapsbeleid zijn in Nederland in principe de instrumenten beschikbaar voor een zo goed mogelijk verantwoorde meer-jaren planning voor wetenschapsbeoefening. De weg is open naar een betere coördinatie, ingepast in wat er zich internationaal afspeelt. Nederland blaast zijn partij al aardig mee, hoewel ons land wat betreft de overheidsuitgaven voor research en ontwikkeling, vergeleken met andere landen, niet meer dan een goed middelmatige positie inneemt. Wij moeten ons echter niet voorstellen dat de oplossing er al is. Wetenschapsbeoefening zelf is al een zaak van lange adem, laat staan het ombuigen van in het verleden niet optimaal getroffen beleidsbeslissingen. De R.A.W.B. kan aanbevelingen doen en nieuwe richtlijnen aangeven, dat houdt nog niet in dat er snel ingegrepen kan worden. Wel is de kans op een gerichte actie op grond van objectieve aanbevelingen van niveau door de nu aanwezige structuur veel groter geworden. De wetenschappelijke instituten zelf vormen geen „pressure-groep“, zij blijven de ontwikkelingen volgen, kunnen waarschuwen en adviseren, maar zullen vóór alles enthousiast moeten doorgaan met hun werk.

Overzien we de stand van zaken dan is er geen reden meer voor pessimisme, eerder tot enig optimisme, hoewel nog veel hinderpalen vallen te overwinnen. Uiteindelijk is een beslissing over het wetenschapsbeleid een moeilijke politieke zaak op internationaal, op nationaal en op departementaal niveau. Het gaat om zaken van algemeen belang, om versnelling op de tocht naar een betere samenleving; met minder noden, meer gerief, een gezonder en langer leven en met meer en betere mogelijkheden om de verre naaste te helpen.

Een gecoördineerde inspanning van regering, volksvertegenwoordiging en de betrokken wetenschappelijke organen, elkaars rol wederzijds respecterend, is een primaire vereiste. De instrumenten voor het opnieuw uitzetten van een bestek liggen gereed.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

Op 26 oktober 1968 schreef de heer H. A. de Boer een artikel in N.G. „Wie mag wat verkopen” n.a.v. een wetsontwerp vestigingswet. De heer E. van Tellingen, voorzitter van de Chr. Bond van Patroons in het Meubileringsbedrijf, had op dit artikel kritiek. De redactie gaf de heer Van Tellingen gelegenheid zijn bezwaren naar voren te brengen. Zijn visie staat op deze pagina.

IK BEN NIET ZO ENTHOUSIAST OVER HET NIEUWE ONTWERP VESTIGINGSWET

IN Nederlandse Gedachten van 26 oktober 1968 schrijft de heer H. A. de Boer, secr. van de Chr. Kruideniersbond over het probleem „Wie mag wat verkopen?”, in verband met een nieuw ontwerp vestigingswet.

Hij is daar nogal enthousiast over. Wij én met ons de branches in dure gebruiksgoederen heel wat minder, óf liever helemaal niet

Niet omdat we per se willen vasthouden aan het oude, men verwijt ons bij voorbaat geen verstandigheid, maar mede uit overwegingen van praktische aard.

Wij willen de heer De Boer op de voet volgen in zijn artikel.

Allereerst die oude vestigingswet van 1937 en dat geklaag van de dertiger jaren!

Wij geloven n.l. niet zo erg in die verhalen van werklozen, die in de „voorkamer” een winkeltje begonnen. Wij hebben zelf die tijd welbewust meegeemaakt. Maar waar moesten die werklozen met f 10, f 20 steun enig kapitaal vandaan halen? Want hoe weinig ook, er was toch altijd iets van kapitaal nodig.

Natuurlijk is het voorgekomen. Ook in het ambacht, maar men moet dat niet overdrijven. Is de vestigingswet 1937 alleen maar een crisiswetgeving geweest? Of was zij ook niet een poging een bedrijfstaksgewijze betere organisatie van het bedrijfsleven mogelijk te maken, en zo te komen tot een begin van sociaal economische ordening? Het vlot daarop volgen van de instelling van de Commissie Woltersom doet daar toch sterk aan denken. Dat de oorlog deze commissie misbruikt heeft om tot de zogenaamde dwangorganisatie Woltersom te komen ten behoeve van de Duitse oorlogsvoering is een zaak, die de toenmalige Nederlandse regering niet heeft kunnen voorzien.

Wie van onverdachte zijde leest, hoe een religieus socialist als Ed. v. Cleef in zijn boek Sociale Economische Ordening met name Colijn prijst als een man die naar een begin van deze ordening welbewust streeft en ook leest wat Colijn zelf schreef in zijn standaardwerk over de A.R.-beginselen komt tot een andere beoordeling van de vestigingswet 1937 als alleen maar een crisiswetgeving.

Die gaat ook de vraag stellen bij dit nieuwe ontwerp, in hoeverre dit ontwerp nu meewerkt aan een betere sociaal economische ordening van het bedrijfsleven, wat niet alleen de ondernemers betreft maar ook hun medewerkers.

Ik dacht dat het juist in deze tijd zin heeft om ook deze vraag eens te stellen nu zo luid geroepen wordt om nieuwe of hernieuwde structuren van de maatschappij.

BEOORDELING

Komen we nu tot een beoordeling van het voorontwerp dan menen wij dat het veel te veel uitgaat van de visie van de supermarkten en grootwinkelbedrijven en niet minder van die van de industrie, die kost wat het kost haar producten wil spuien en als het niet langs de

normale handelskanalen kan dan maar langs de abnormale.

Dat is een van de punten die ons zware zorgen baren, gezien wat in onze branche is voorgevallen sinds enkele jaren. Verkopen via toonkamers door aanbrengrers, personeelsinkoopverenigingen en dergelijke. Met als regel versluiserde en niet reële kortingen, waartegen ook de voorzitter van het Consumenten Contactorgaan ernstig waarschuwde, maar waarvoor het nieuwe ontwerp vestigingswet nu volop de mogelijkheid opent, doordat wat nu illegaal is straks legaal kan gebeuren.

Want het ministerie van Economische Zaken bedoelt te komen tot een systeem waarin vergunning wordt verleend voor de gehele detailhandel.

Men moet dan voldoen aan bepaalde eisen van bedrijfseconomische kennis en enige eisen van vakbekwaamheid, NIET toegepast op een bepaalde branche.

Dus een detailhandelsbrevet voor de gehele detailhandel.

Dan vervallen dus de verschillende branchevestigingsbesluiten, ook dat in de woninginrichting. Behalve dan die van het ambacht.

Nu is echter onze branche een gemengde branche met een niet onbelangrijk stuk ambacht als dienstverlening, evenals tal van andere branches.

De woninginrichter is een interieurverzorger, die als zodanig esthetisch, technisch, organisatorisch en commercieel goed op de hoogte moet zijn. Dat is een besliste noodzakelijkheid en het is echt niet teveel gevraagd dat aan een toekomstig woninginrichter, naast beslist bedrijfseconomische kennis echt ook wel eisen van vakbekwaamheid enz. worden gesteld. Hoe zal hij deskundige medewerkers kunnen aantrekken als hij er zelf niets of heel weinig van weet? Natuurlijk zal men zich als het voorontwerp wet zou worden de nodige vak-kennis vrijwillig eigen kunnen maken. Dat zullen velen doen, maar velen ook niet en deze laatsten zullen dan ervaren t.z.t. dat ze zichzelf en de consument grote schade berokkenen en tegelijk als een oneerlijke concurrentie waartegen het voorontwerp geen enkele bescherming biedt.

VAKKENNIS

En het is merkwaardig, dat waar de overheid zoveel aan consumentenbescherming doet, terecht overigens, hier nu juist enorme kansen liggen dat de consumenten grote schade oplopen door het wegvallen van de vestigingswet, die vakkennis vereist.

Wij hebben daar als branche ervaring mee doordat onze federatie Meubileringsbonden een van de weinige branches is, die een uittekende klachtenbehandeling heeft opgebouwd hoofdzakelijk met de Ned. Huishoudraad, maar ook ander consumentenorganen. En wat is nu het merkwaardige? De klachten betreffen praktisch altijd zaken, die liggen aan de zelfkant van onze branche. Randbedrijven die als regel elke nodige vakkennis missen. Dat moest de staatssecretaris tot nadenken stemmen.

Overigens is er het probleem van de zogenoemde eenvoudige werkzaamheden, dat wel heel simpel wordt voorgesteld in het voorontwerp en waarvoor men juist de woninginrichtingsbranche als voorbeeld heeft gekozen. Nu, we hebben ons de ogen uitgewreven, want onnozeler kon het al niet. Als men stelt dat voor het leggen van eenvoudige traplopers en viltzeil geen ambachts-

DOOR
E. VAN TELLINGEN

vergunning nodig is, dan heeft men toch wel geheel over het hoofd gezien dat dit een totaal verouderde situatie is. Over verstarring gesproken.

Traplopers zijn nog maar van minimale betekenis in de omzet, flats hebben geen trappen waar men lopers legt en in de woningen met trappen worden deze veelal bekleed. En dat is juist wel vakwerk. En de omzet in viltzeil is in deze welvaartstijd(?) eveneens te verwaarlozen.

STRIJD NIET NIEUW

Tenslotte, de strijd tegen de vestigingswet is niet nieuw. Het had de heer De Boer iets meer wantrouwend moeten maken dat in deze strijd al in de vijftiger jaren is ingezet door Albert Hein en de Telegraaf. Zoiets zots bestond alleen in Nederland, heette het toen. Net als nu de verticale prijsbinding voor merkartikelen, waartegen nu A.H. eveneens te keer gaat. De kruideniersorganisaties hebben zich terecht zeer scherp hierterop opgesteld en wij steunen hen daarin van harte. De zogenoemde grijze markt is al ondoorzichtig genoeg en uiteindelijk een nadeel voor de consument.

Bovendien zijn het niet alleen de branches in de duurzame gebruiksgoederen ook levensmiddelenbranches hebben tegen het voorontwerp ernstige bezwaren. Wat ons verder ook ontgaat is, hoe het mogelijk is dat minister Roolvink probeert te komen tot instelling van „lichte” bedrijfschappen. Hierover schreef K. Groen een artikel in A.R. Staatkunde. M.i. heeft dit pogen geen enkele zin in de sector van het midden- en kleinbedrijf, als dit voorontwerp vestigingswet, wet zou worden. Dan zijn we alleen nog maar ingeschreven bij een, dan wel zeer log, lichaam als het Hoofdbedrijf-schap Detailhandel en een kwijnende Hoofdgroep Ambachten.

Nu en dan dat robbertje vechten in vetgedrukte zinnen in het no. van 26 okt. van de heer De Boer.

Zou het niet beter zijn geweest, gezien de problematiek van de sociaal economische ordening, die toch zeker ook verweven is in dit ontwerp, als we deze zaken eens aan de orde gesteld hadden in ons Chr. Soc. Convent?

Te meer omdat ik deze zaken niet los

9 gulden
voor
90 jaar
arp

wil zien van een nieuw ontwerp winkelsluitingswet, de wet op de economische mededinging en de zo bitter noodzakelijke regeling van het onordelijk economisch verkeer en de onwaarachtige reclame!

Ik eindig met een citaat uit het jongste pocketboekje van de bekende vakpersjournalist W. H. Kruidierink.

„De mode van de anarchie, die de westerse wereld bedreigt is bezig in snel tempo alles en nog wat als verouderd te bestempelen. En wat verouderd is moet even snel worden opgeruimd ook al heeft men nog geen flauw benul van wat er voor in de plaats moet komen. Ook in de wereld van goederendistributie stuiten we op deze mode. Wat is ons in korte tijd al niet als verouderd voorgeschoteld.

De winkelsluitingswet: volkomen verouderd „Sluiting om zes uur 's avonds: goed voor onze grootouders. De vaste prijs van het merkartikel: volstrekt verouderd.

Zo kunnen we doorgaan. Alles wat in het verleden, na bittere ervaring en strijd aan verstandige verordeningen tot stand is gekomen, wordt zonder mankeren als verouderd uitgekregen. Dat schade en schande aan deze verordening vooraf zijn gegaan wordt — zo men er althans weet van heeft — eenvoudig vergeten. Doldrieste woord- en penvoerders van consumentenorganisaties gaan hand in hand met niet minder doldrieste grote ondernemers.

Ook hier is het in een zonderlinge heterogeniteit samengestelde minderheid, die door intimidatie en shockering zijn wil aan de meerderheid tracht op te leggen”.

We zijn het met het citaat geheel eens.

Nieuwe zaden Oude prijs

Postorders 10% korting

Vraag prijscourant:

„FRISIA”

ZAADTEELT - ANDIJK

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

Firma Jan de Mik

Hardinxveld - Giessendam

AANNEMERS VAN
OEVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL

Telef. 01846 - 2156 - 2484

Hardinxveld - Giessendam

db

Voor goed verzorgd drukwerk

DRUKKERIJ J. B. VAN DEN BRINK & Co
Beukerstraat 77 Zutphen Tel. (0750) 4218

Surinamerivier

SPANNINGEN IN SURINAME

Premier Pengel

(van een medewerker)

HET kabinet-Pengel heeft zijn ontslag aangeboden aan de gouverneur van Suriname. Waarom heeft de minister-president, de heer Pengel, aan gouverneur Fevrier laten weten „dat de ministers hun portefeuilles ter beschikking stelden.”

Vast staat dat een debat in de Staten van Suriname — te vergelijken met onze Tweede Kamer — over de bestaande spanningen niet is gehouden. Van de regeringsgezinde fracties is dit (ook nog) niet te verwachten. De oppositie heeft tot nu toe in alle talen gezwegen.

Wij menen niet te ver mis te grijpen als wij veronderstellen dat spanningen binnen het kabinet de aanleiding zijn geweest tot het aanbieden van het ontslag. Misschien is het mogelijk, — maar voorshands achten wij die kans niet zo groot — dat in de partijen zelf, waarvan de heer Pengel de leider is de oorzaak kan worden gezocht van die spanningen. Dit vermoeden is gewettigd omdat deze partij — N(ationale) P(artij) S(uriname) — zondag j.l. heeft vergaderd, zonder dat daarop van enige reactie naar buiten sprake is geweest. En dat in het praatgrage Suriname.

ONBEHAGEN

Er heerst, met name onder de intellectuelen een gevoel van onbehagen over het beleid van het kabinet-Pengel. Tegen één van de door het volk gekozen Statenleden — een Nederlander — merkte president Pengel het vorige jaar op: „U bent hier vreemdeling: U

dient zich hier heel bescheiden te gedragen; het is een vreemde zaak dat u hier in de Staten zit”.

Dat typeert de heer Pengel: autocratisch en zich bewust van zijn macht in de wetenschap dat zijn partij over bijna de helft van de Statenzetels beschikt!

Men kan niet direct zeggen, dat de oppositie monddood wordt gemaakt — maar hier en daar en soms wordt de — overigens verdeelde — oppositie in de hoek gedrukt door haar te negeren. Er is onbehagen over het feit, óók in eigen kring, dat Pengels partij, die het woord nationaal in het vaandel schrijft, hier en daar een soms duidelijke voorkeur toont voor de leden en kiezers van de eigen partij. Dat zijn in hoofdzaak afstammelingen van hen die eertijds als slaven op de plantages werkten.

Zij achten zich de eerst gerechtigden na het koloniale bewind. Men kan dit moeilijk bestrijden, maar dit standpunt mag geen discriminatie met zich meebrengen van de andere, groter wordende bevolkingsgroepen. Men kan overigens terecht stellen dat de heer Pengel de politieke bewustwording van de neger in Suriname sterk heeft gestimuleerd.

HINDOESTANEN

Met name de groep Hindoestanen zijn sterk in aantal toegenomen, misschien even groot als de zoëven genoemde groep. Bovendien is het opmerkelijk in ieders ogen dat juist zij over hardwerkende en intellectueel geschoolde mensen beschikt. Deze Hindoestanen vormen een eigen partij (VHP), die in de aanvang met de partij van de heer Pengel samenwerkte.

Na 1967 echter is aan deze samenwerking een einde gekomen. Deze groep is nu niet meer in het kabinet-Pengel vertegenwoordigd, zij is in oppositie. Maar die oppositie is een soort Herodesverband: tegen Pengel en dus samenwerken.

Een moeilijkheid in Suriname van andere aard is het feit, dat zij, die zich met de praktische politiek bezig houden, nog niet uit een grote kring van bekwaame mensen kunnen worden gekozen.

Vandaar de praktisch onontkoombare

noodzaak van de aanwezigheid van op zichzelf onjuiste verwevenheden. Onder meer van die van ambtenaar van de Surinaamse overheid en lid van de Staten.

Men zou hem overigens beslist onrecht doen door de heer Pengel af te schilderen als een man, die een gewetenloze dictator zou zijn à la Zuid-Amerika, of een verkwister van 's lands gelden. Zo is het beslist niet.

Hij is wel een man die, op eigen wijze er toe heeft bijgedragen dat Suriname een aantal stappen heeft kunnen zetten op de weg naar een rustige ontwikkeling. De industriële vestingen van buitenlanders en Nederlandse ondernemers mag daarvoor een aanwijzing zijn. Zijn radiotoespraak, even voor de ontslag-aanvraag, typeert: „ik ben vanaf het eerste moment, bijna 6 jaar geleden toen ik minister-president werd vastbesloten geweest om een krachtig minister-president te worden. Ik geloof nu, zonder onbescheiden te zijn, dat de laatste weken hebben bewezen dat dit streven nog in mij leeft”.

ONDERWIJS- MOEILIKHEDEN

De directe aanleiding tot de openbaar geworden onrust is gelegen in de onderwijsmoeilijkheden. De leraren zijn niet alleen ontevreden over de salaris- en rechtspositieregeling maar ook over concrete inmenging van het landbestuur in de eigen onderwijszaken van de middelbare scholen.

Bij die onrust was er ook het onbehagen over de toenemende macht van de minister-president, die tevens minister van financiën en minister van buitenlandse zaken en leider van de „moeder-

vakbeweging”, de grootste en sterkste in Suriname, is.

Men heeft, eveneens in de kring van de intellectuelen, zich geërgerd — medegelet op de financiële situatie — aan het feit dat de heer Pengel zich uit dezen hoofde méér dan één minister-salaris liet uitbetalen met machtiging van het kabinet.

Naar ons oordeel heeft dit alles aanleiding gegeven tot de stakingen bij het onderwijs, die massaler zijn geweest dan men had verwacht. Men zou kunnen zeggen dat deze stakingen — waarin de onrust naar onze mening over de gehele linie culmineerde — moeten worden gezien als een protest tegen het beleid van het huidige kabinet. Het schijnt dat de invloed van een aantal jonge in het westen en Amerika afgestudeerde Surinamers, die naar hun land zijn teruggekeerd daaraan niet vreemd moet worden genoemd.

Aan een toekomst vorspellen wagen wij ons niet. Misschien zou een overbruggingskabinet, waarin de Hindoestaanse partij (VHP) wordt opgenomen de onrust bezweren. Om daarna; nu en de partij van de heer Pengel en die van de heer Lackmon (VHP) zich beiden organisatorisch hebben versterkt, algemene verkiezingen uit te schrijven. Het zou voorts naar beide kanten, Nederland en Suriname alleen maar brokken maken als Koninkrijks-militairen zouden worden gebruikt ten behoeve van binnenlandse aangelegenheden.

Slechts als een Biafrasituatie zou ontstaan zouden de Koninkrijkslanden; de Antillen, Nederland en Suriname, na overleg met het secretariaat van de Verenigde Naties, die mogelijkheid mogen overwegen.

UIT DE TWEDE KAMER

IN ZORG OVER SURINAME

ONDER de Nederlandse begrotingen bevindt zich ook de begroting van de vice-minister-president die speciaal de aandacht heeft voor de Nederlandse Antillen en Suriname.

In verband met de huidige moeilijkheden in Suriname is het begrijpelijk dat deze zaak bijzondere aandacht kreeg bij de begrotingsbehandeling. Begrotingsbehandelingen betekenen niet alleen een zakelijke bespreking. Het gaat om de politiek, om het beleid. Terecht hebben alle woordvoerders hieraan bijzondere aandacht geschonken.

Gelukkig is overigens ook boven water gevaren de constatering van de minister, op voetspoor van de heer Kieft (AR) dat de tientallen miljoenen aan ontwikkelingshulp aan deze landen niet worden „vermorst”. Waarbij te constateren valt dat de economische en de sociale situatie aan de beterende hand is. Met name in de Antillen onder leiding van de minister-president Kroon aldus de heer Kieft. De hulplannen, die worden voorbereid en ontworpen in beide landen — Antillen en Suriname — worden door Nederland goedgekeurd waarna verwerkelijking volgt onder een straffe projectcontrole.

Een pleidooi van de heren Kieft en Scholten om extra steun aan het Dia-

conessenhuis en het Katholiek Ziekenhuis te Paramaribo, die in de financiële knoei geraken, werd door de minister overgenomen als de regering in Suriname de te lage dagprijvergoeding enigermate wil optrekken.

Het was een verdienste van het dagblad Trouw, even voor de begrotingsbehandeling het probleem Suriname zo hard aan de orde te stellen: op grond van een aantal overwegingen moest Nederland de band met dit land maar slaken. Nu maar mededelen dat over een vijftal jaren de band moest worden doorgesneden. De Kamer noch minister Bakker (A.R.) hebben deze suggesties overgenomen.

De heer De Goede (D'66) ging in op een bepaald artikel uit het Koninkrijksstatuut dat stelt dat de Koninkrijksregering — dus ook Nederland — medeverantwoordelijk is voor de uitoefening van de democratische rechten der burgers en de deugdelijkheid van het bestuur (artikel 43 van het statuut) in de drie landen: Nederland, de Antillen en Suriname. Hij meende dat de situatie in Suriname van dien aard is, dat een eenzijdig opzeggen van het Statuut dringend zou moeten worden overwogen.

Hij wilde niet verantwoordelijk worden gesteld voor wat hij meende te kunnen onderkennen wat in Suriname onder de heer Pengel gebeurt of niet juist gebeurt.

De socialist Nederhorst stelde nadruk-

VERVOLG OP PAG. 11

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

HET BEELD DER VADEREN

KAMERVERSLAG

EEN halve eeuw geleden kon iedere burger zich abonneren op het Kort Verslag. Dat was een verslag, een ambtelijk verslag van wat de verschillende sprekers in het Nederlandse parlement hadden gezegd. Het verslag was vrij uitvoerig, maar belangrijk korter dan de Handelingen. Het werd met grote objectiviteit door bekwame ambtenaren samengesteld en — een of twee dagen nadat de

vergadering had plaats gehad, kregen de mensen het verslag al in hun brievenbus. Het was niet duur: het voordeligst was het, je voor een jaar te abonneren via je eigen krant, die dan een groot aantal abonnementen tegelijk doorgaf en betaalde. Het was allemaal bij vooruitbetaling: één halve gulden per jaar. Duizenden profiteerden van deze goedkope gelegenheid, waar de regering natuurlijk geld bij moest leggen. Maar dat geld was wel besteed, want zéér velen konden daardoor een goed beeld krijgen van wat in de Kamers gebeurde. Toen heeft de redactie van de r.k. Residentiebode een som gemaakt. Het was die redactie opgevallen, dat volgens de verslagen in Het Volk vrijwel uitsluitend de eigen Genossen aan het woord waren geweest.

Daarom liet de Residentiebode het aantal regels tellen van de verslagen van de behandeling van twee begrotingen, Landbouw en Waterstaat. Het Kort Verslag wijdde aan die begrotingsbehandeling 2708 regels. Daarvan kwamen 864 regels of bijna 32% voor rekening van de SDAP. (De SDAP had 22 zetels in de Kamer van 100). De verslagen van de beide begrotingsbehandelingen in Het Volk waren uiteraard korter, namelijk 462 regels. Daarvan waren 422 regels gewijd aan wat de socialisten hadden gezegd, oftewel ruim 91%.

OUDE EN NIEUWE CITATEN

VOEDSEL

„Het Parool” gaf deze uitspraak van prof. C. den Hartog, verbonden aan het voorlichtingsbureau voor de voeding:

„De voedselkeuze van de consument wordt steeds meer bemoeilijkt door het verwarrende aanbod. Een Amerikaan heeft eens gezegd: de consument dreigt een gevangene te worden van de industrie en de reclame. Het zal niet gemakkelijk zijn de bestaande onevenwichtigheid in het voedingsgebruik en zijn gevolgen (anemie, hartafwijkingen, tandbederf, overgewicht, diabetes, gallijden) te corrigeren. Bij alle voeding in het gezin is de rol van de ouders, in het bijzonder die van de moeder, overwegend. Het is nodig dat ook aan volwassenen hierover kennis wordt bijgebracht”.

Een Turks spreekwoord zegt: „Wie zijn buik vol eet, graaft zijn graf met zijn tanden”.

Tenslotte nog een Talmudische wijsheid: Wanneer men eet, behoort men een derde van de maag met voedsel te vullen, een derde met drank en de rest leeg te laten.

MOEILIKHEDEN

Het volgende verhaal is uit „De Groene”:

„Een Engelsman, die huistoe ging vliegen, zei in de luchthaven van Belfast tot de kruier, dat de godsdienst toch wel de oorzaak was van al die moeilijkheden in Ulster. „Godsdienst? Niks hoor, riep de kruier uit, het heeft niets met godsdienst te maken. Het komt allemaal door die verdomde protestanten!”

Een Nederlander op Schiphol: „Die moeilijkheden in de P.v.d.A.? Het komt allemaal door die...”

WONEN EN RIJDEN

Minister Schut in zijn openingstoespraak voor de R.A.I.:

„Ook wanneer men een vergelijking maakt tussen het bedrag dat jaarlijks vereist is om een auto te rijden en dat wat ten koste wordt gelegd aan het woongenot, komt men tot de conclusie dat aan de auto nauwelijks minder wordt besteed dan aan de woning.

Er past een vraagteken of dit wel als een gezonde ontwikkeling is te beschouwen. Daarbij ga ik niet nader in op de vermindering van de belevingswaarde van veel stedelijk en landschappelijk schoon door het verkeer. Wat mij in dit verband echter vooral bezighoudt, is het verschijnsel dat de auto als het ware een vervanging van de woning aan het worden is. Wat men als een tekort ervaart in het woonmilieu tracht men te compenseren door in de auto te stappen.”

Het klopt toch, niet alleen het Noorden is op weg naar 2000, maar het gehele land.

Verwacht als ster-reclame: „De auto... uw tweede woning”.

G.N.W.

In de „Haagse Post” pleit Laurens ten Cate voor een Groot Nederlands Woordenboek (G.N.W.) voor deze woelige dagen. Uit de paar proeven die hij geeft nemen wij er enkele over:

„Publieke Opinie: „de verzameling der vooroordelen van de 178 Nederlanders, die ondertekende stukjes schrijven in dag- en weekbladen”;

democratie: „excuus om niet te hoeven doen wat het volk wil”; gesprekken aan de basis: „een rondje pils in C'66”; motie: „een goed voorstel dat niet deugt omdat het van de verkeerde kant komt”; radicaal: „iemand, die wel iets anders wil als hij maar wist wat”; evangelisch radicaal: „iemand, die wel iets anders wil als het maar niet gebeurt”; P. P. Radicaal: „iemand die geen lid durft te worden van de Partij van de Arbeid”; partijvernieuwing: „1. oude wijn in oude zakken; 2. strijd om de volgorde van de bekende namen op 1 lijst”;

revolutionair (in Nederland): „iemand, die vindt, dat anderen gerust met de wapens mogen vechten voor hun rechten”;

revolutie: „optocht over het Rokin, gevolgd door een pilsje in de Pieterspoort”;

Den Uyl: „Plaatsbekleder tot 1971”; VVD: „volks-partij zonder volk”.

9 gulden
voor
90 jaar
arp

VERVOER SCHOOLKINDEREN IN OOSTELIJK FLEVOLAND

DOOR leden van de Staten-Generaal wordt in ruime mate gebruik gemaakt van hun recht op bepaalde actuele punten schriftelijke vragen aan de Regering te stellen ter verkrijging van nadere informatie. Ook leden van onze fractie maken van deze gelegenheid een regelmatig, naar wij hopen, niet ongepast gebruik. Gedurende het kalenderjaar 1968 was dat 46 maal het geval.

Het geval kan zich echter ook voordoen, dat een rechtstreeks, mondeling en informeel contact met de betrokken bewindslieden tot een beter en sneller verkregen resultaat leidt.

Maar uiteraard komen deze contacten niet in de publiciteit.

Mag ik onze lezers van de laatste mogelijkheid een voorbeeld geven?

Bij het openbaar lichaam „Zuidelijke IJsselmeerpolders” bestaat een moeilijke kwestie over het vervoer van kinderen naar de scholen in Oostelijk-Flevoland, welk vervoer bij strikte toepassing van art. 13 der Lager-Onderwijswet de ouders op grote kosten zou komen te staan.

Op 11 februari jl. hadden mej. Van Leeuwen en ondergetekende, in samenwerking met de heer Schuring, een onderhoud over deze kwestie met onze geestverwanten uit de regio.

Dit onderhoud resulteerde in een gesprek met een der betrokken bewindslieden en wij hopen, dat van de resultaten van dit onderhoud spoedig iets te merken zal zijn.

Vandaag (18 februari) werden over precies dezelfde materie door de heren Laban en Van den Doel (beiden P.v.d.A.) schriftelijke vragen gesteld aan de bewindslieden van Binnenlandse Zaken en Onderwijs en Wetenschappen.

Natuurlijk tornen wij geen ogenblik aan het recht van deze collega's de aanhangige materie die voor de ouders in kwestie van groot belang is, op deze wijze aan de orde te stellen.

Wij juichen het zelfs toe, dat van verschillende zijden aandrang op de Regering wordt uitgeoefend. Het lijkt ons echter goed, dat onze geestverwanten weten hoe wij reeds een week eerder, zij het dan ook niet publiek, de zaak hebben „aangekaart”.

Wij hopen en vertrouwen, dat de interventie vrucht zal dragen.

J. A. van Bennekom

De schrijver vraagt het Nederlandse volk van zijn onwetendheid af te helpen en mede de naar schatting ongeveer 100.000 woorden van onze moderne taal te verklaren.

Welnu: een klein begin: Ten Cate: 1 „De koning der cantate”, dominee en dichter: 2 „De Friesche Koe-rier”, Laurens een aardige man met een baard.

VOOR UW WASGOED

en
UW STOOMGOED

Wasserij en Chemische Wasserij DE LELIE,
Bergen op Zoom - Telefoon 01640 - 5171

Depots en filialen in geheel Zeeland
en West-Brabant.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

SCHUILING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

FABRIEKEN VOOR GEBOGEN HOUT
Telefoon 01894 - 230
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Ronde en ovale tafellanden.
Gebogen regels voor stoelen en fauteuils. Armleggers
Kappen - Regels - Stijlen, enz. enz.

PATENT OCEAN
WERELDWIJD TOEGEPASTE
APPENDAGES

EN
BLOWERS, GASMETERS, SCHROEFVERDICHTERS,
TANDWIELPOMPEN ETC. VAN DE
GROOTSTE EUROPESE SPECIAALFABRIEK

„AERZEN”

INL. & VERKOOP OCEAN N.V. - VELP (G.)
TEL. 08302-6241 - TELEX 45277 - P.B. 55

ADVERTEERT IN NEDERLANDSE GEDACHTEN

ENIGE weken geleden is er reeds een uitvoerige toelichting in deze kolommen gegeven op de strekking en de inhoud van het wetsontwerp „Hygiëne Kampeerplaatsen”.

Vorige week is dit ontwerp in de Tweede Kamer met overgrote meerderheid aangenomen (alleen de groep Harmsen was tegen), nadat eerst een amendement Masman (met een aantal sub-amendementen) was aanvaard. Maar hierover straks!

OOK SPEELRUIMTE

Ook onze woordvoerdster, mej. J. van Leeuwen, erkende de noodzaak van het stellen van dwingende, hygiënische regels in het belang van de volksgezondheid, maar beklemtoonde tevens, dat er ook ruimte zal moeten blijven voor een optimale besteding van de vrije tijd en voor de noodzakelijke individuele beleving hiervan.

Ruimte derhalve voor de „ruige” kampeerder, de stille natuurgenieters, enz.!!

OBJECT VAN DE WET

De wet zal van toepassing zijn op kampeerplaatsen, die óf als zodanig zijn ingericht, dan wel aangeduid.

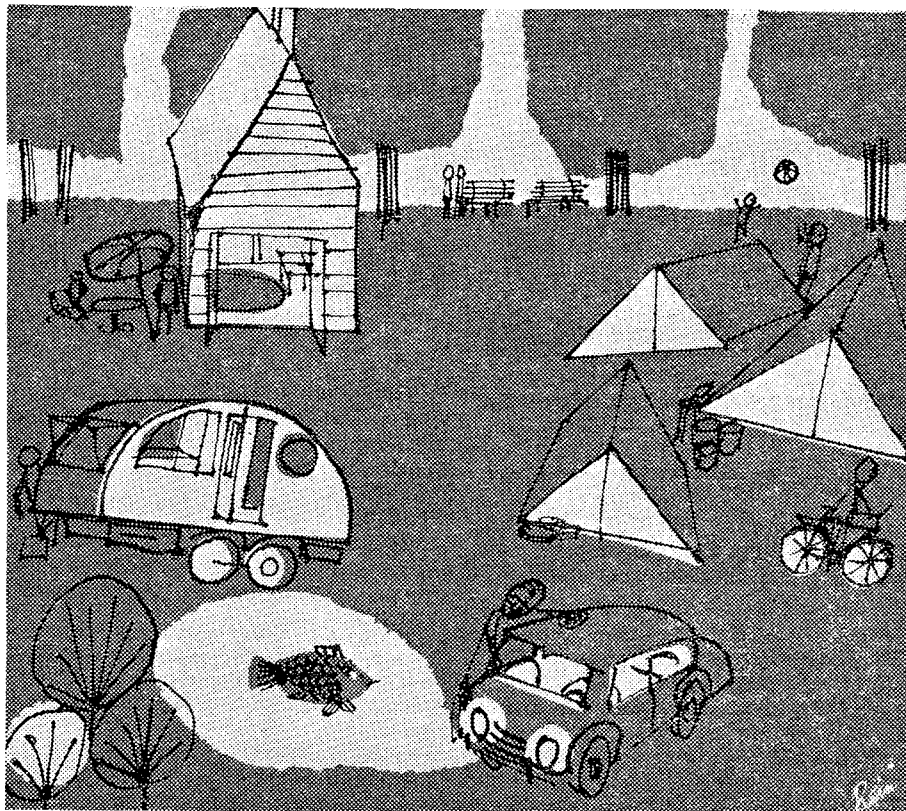
Deze definitie oordeelde de heer Masman (PvdA) in feite té beperkt. Naar zijn oordeel moet — onafhankelijk van dit ingericht of aangeduid zijn — het belang van de hygiëne voorop staan.

Hij zou dan ook bij een „geregeld” hebben van tenten of caravans, waarvan bijvoorbeeld bij vele boeren sprake is, deze kampeerplaatsen eveneens onder de werking van de wet willen hebben. De heer Masman vond hierbij mej. Van Leeuwen evenwel op zijn weg, die zich als een vurig pleitbezorger voor de zogeheten „recreatieboer” opwierp.

Een sterk argument dat zij kon aanvoeren, was ook wel dat de staatssecretaris zelf had uitgesproken, dat er uit hygiënische overwegingen géén bezwaren tegen vrij kamperen zijn aan te voeren. En daarom ruimte én voor de recreatieboer én voor de kampeerder.

OOK DAGCAMPINGS ?

Van alle kanten werd in de Kamer gepleit voor het onderbrengen van de

HYGIENE KAMPEERPLAATSEN

RUIMTE VOOR „RECREATIEBOER” EN KAMPEERDER

dagcampings onder de werkingssfeer van deze wet. Het wetsontwerp beperkte zich immers tot het genieten van recreatief verblijf, dat ook een overnachting omvat. De heer De Boo (CHU) merkte het volgende op: „Juist deze campings trekken op vakantieperioden duizenden bezoekers, die in vele gevallen verstoken zijn van minimale hygiënische voorzieningen”.

Onze woordvoerdster — met allerlei sprekende voorbeelden de beklemmende situatie in dit opzicht weergevend (denk aan de IJsselmeerstranden bij Nulde n Horst!) — onthulde, dat zij van plan was geweest over deze zaak

een amendement in te dienen, maar hiervan was afgehouden door de mededeling, dat het maanden zou vergen om een sluitende definitie tot stand te brengen.

Hierin gesteund door de nog volgende sprekers: mevr. Groensmit-Van der Kallen (KVP), Masman (PvdA), Van Dijk (KVP) kon van staatssecretaris Kruisinga echter de toezegging worden verkregen, dat hij bereid was deze kwestie zo spoedig mogelijk aan de provincie, de gemeenten en de andere betrokken adviescolleges voor te leggen. Uitbreiding van de werkingssfeer van de wet met de dagcampings (en even-

tueel ook met de jachthavens, waarvoor ook door velen was gepleit) leek de staatssecretaris een niet geheel verwerpelijke en misschien in bepaalde opzichten een aantrekkelijke gedachte. Maar een definitief oordeel wilde hij opschorten ook over de vraag of misschien een afzonderlijke regeling voor de dagcampings in het leven diende te worden geroepen.

GEMEENTEN OF PROVINCIES

Het belangrijke punt van de bespreking was de vraag wie met de uitvoering van de wet zullen worden belast.

Het wetsontwerp legde verschillende bevoegdheden — toezicht, ontheffing en nadere voorschriften — in handen van het College van Burgemeester en Wethouders.

In eerster termijn stelde de heer De Boo, dat dit in zijn fractie nogal wat vragen oproep. Dit bleek eveneens het geval te zijn bij mevr. Groensmit-van der Kallen en bij mej. Van Leeuwen; niet echter bij de heer Van Dijk.

De heer Masman ging het verst door de indiening van een amendement, dat de eerder genoemde bevoegdheden in handen van de colleges van Gedeputeerde Staten moesten worden gelegd. Hij voerde hiervoor een viertal argumenten aan:

1. De noodzakelijke controle enz. zal van de gemeenten de opbouw van een apparaat vragen. Dit is ondoelmatig en onnodig; de rijksinspecteur in de provincie heeft een adequaat apparaat.

2. Het verlenen van ontheffingen en het stellen van nadere voorschriften kan leiden tot een verscheidenheid in uitvoering, die rechtsongelijkheid met zich kan meebrengen. Een zo uniform mogelijke wetstoepassing is noodzakelijk.

3. Een aantal gemeenten is zelf houder (plm. 150). Object en subject bij de inspectie gaan dan samenvallen.

4. Een grote groep van georganiseerde houders stelt toezicht door de provincie in plaats van door de gemeente op prijs. De staatssecretaris, die bepaald niet tot een sterke bestrijding van het amendement kwam, besloot in eerste termijn met de woorden: „Voor het overige heb ik wel enig begrip voor de argumenten van de zijde van de heer Masman om te dezen een eigen taak te geven aan de provinciale besturen. Ik wil de beslissing over deze kwestie dan ook aan de Kamer overlaten”.

In tweede termijn, met name door de heer Van Dijk en mej. Van Leeuwen uitgedaagd, werd de duidelijke voorkeur vóór de bevoegdheid bij de gemeente — met de ene hand gegeven, met de andere hand weer teruggenomen met de uitspraak: „Ik vind niet dat men hiervan een zaak moet maken. Ik vind dat zowel voor het een als het ander iets te zeggen valt. Ik vind dat onder de argumenten van de heer Masman er enkele zeer honorabele zijn”. Hiermede was deze zaak wel bekeken: het amendement werd bij zitten en opstaan aangenomen.

VERVOLG VAN PAG. 9

SPANNINGEN IN SURINAME

kelijk dat hetgeen in Suriname gebeurt niet te vergelijken is met de situatie in Griekenland of Portugal. Hij vroeg zich met name af wat het lot zou zijn van de daar aanwezige troepen als de situatie in Suriname dramatisch wordt. De A.R. fractie, bij monde van de heer Kieft was van oordeel dat Nederland de onafhankelijkheid niet moet opdringen. Dat zou een ongewenste vorm van paternalisme zijn. Bovendien moet men niet uitgaan in deze situatie van wat mogelijk zou kunnen gebeuren. En als men hier en nu over artikel 43 praat neemt men bij voorbaat aan dat er iets ernstigs aan de hand is.

Dat is voorbarig en onder een angstpsychose is het onverstandig een beslissing te nemen reeds nu Suriname, desnoods met een „gouden handdruk” in de vorm van economische en culturele verdragen, aan haar lot over te laten. Trouwens in dat land is er noch bij de regering noch bij de oppositie noch bij de regeringsfracties enige bereidheid de banden met Nederland te verbreken. Het is onze verantwoordelijkheid Suriname de mogelijkheid te bieden in vrijheid te beslissen. Als wij eenzijdig uittreden wordt die overboord gegooid.

Die verantwoordelijkheid brengt risico's mee, die echter niet zondermeer aanleiding dienen te geven tot een eenzijdig uittreden. De C.H.U. en de K.V.P. stonden met de V.V.D. in wezen op hetzelfde standpunt: afstoten nu betekent vergroting van onrust in een niet rustig land.

Minister Bakker deelde mee dat dit jaar een verdere stap naar zelfstandigheid zou worden gezet: de landen kunnen regionale akkoorden sluiten en op bepaalde genabuurde ambassades zullen Antillianen en Surinamers worden geplaatst.

Ook hij was van oordeel dat het een cynisch-opportunistische indruk zou maken, Suriname, dat inderdaad wat onrustig is, af te stoten.

De Nederlandse militairen die in Suriname gelegerd zijn kunnen inderdaad worden ingezet ter bestrijding van binnenlandse onlusten maar alles met toestemming van de koninkrijksregering. Tot een botsing tussen D'66, P.S.P., de communisten en de regering is het niet gekomen. De heer Van Mierlo (D'66) liep wel met een concept-motie rond, maar zag toch van de indiening af. Die oppositie deinsde terug voor ingrijpende maatregelen nu.

Vermoedelijk ook omdat de minister — overigens als alle jaren — nadrukkelijk stelde dat het Statuut niet een wet van meden en perzen is, terwijl bovendien het gesprek tussen de regeringen van de koninkrijkslanden regelmatig ook wordt gevoerd over mogelijke wijzigingen van het bestaande Statuut. De begroting 1969 werd aldus goedgekeurd en vastgesteld — zonder hoofdelijke stemming.

EXTRA STIMULANS ONTWIKKELINGSHULP

Nederland heeft de ontwikkelingshulp versterkt — aldus drs. Zijlstra — door het Nederlandse bedrijfsleven dat in de ontwikkelingslanden wil investeren in de gelegenheid te stellen bepaalde niet commerciële risico's te verzekeren bij de Nederlandse overheid. Een andere reële mogelijkheid is niet gemakkelijk te vinden. Een drempel, die door het bedrijfsleven niet zo gemakkelijk kan worden overschreden is nu verlaagd. Toch vond hij met anderen het noodzakelijk een wijziging in de wet aan te brengen. Bij amendement werd in de wet vastgelegd welke risico's kunnen worden verzekerd. Met name worden genoemd de typisch politieke risico's: onteigenen, nationalisatie, confiscatie, oorlogen ter plaatse, opstand e.d.

Dit wetsontwerp was tenslotte de inlossing van een belofte van dit kabinet gedaan bij de regeringsverklaring op 18 april 1967. De heer Zijlstra wees er op dat het terecht niet de bedoeling is alle investeringen door het bedrijfsleven onder de herverzekering te brengen.

Het gaat om additionele investeringen waarvan vaststaat dat deze een bijdrage leveren tot de economische ontwikkeling van een ontwikkelingsland. Waarbij moet vaststaan dat het betreffende land zich met deze investering kan verenigen.

DE WEEK ROND

- 10 februari:** De rijksontvanger van Breda zat zonder geld. Belastingbetalers die geld wilden terughalen — dat kan toch ook kennelijk — vingen bot. „Ons geld is op”, zei de ontvanger. Of de grote baas Witteveen er ook boven op zit geld in de schatkist te krijgen. Enfin — ijverige Kamerleden hebben hierover al schriftelijke vragen gesteld. Weet u wat de Kamervoorzitter Van Thiel ondeugend opmerkt? „Als ik 's morgens de ochtendbladen doorlees weet ik al wie wat gaat vragen”.
- 11 februari:** De heer Den Uyl is vandaag in de Kamer kennelijk fel geweest. Een krantenkop zegt ons: „Den Uyl trekt in Kamer van leer”. Maar schoenen om mee te lopen heeft hij er kennelijk niet van overgehouden. Moties kwamen ditmaal niet ter tafel.
- 12 februari:** De politierechter in Leeuwarden is een dure man als het gaat om beledigingen: „vuile, schele lummel”: 100 gulden of 20 dagen. „stomme rothond”: 150 gulden of 30 dagen. „vuile slet”: 50 gulden zonder dagen. De hoge bedragen zijn voor beledigingen aan het adres van politiemensen. Het laatste bedrag aan het adres van een gewezen echtgenote. Voelt u de fijne nuance.
- 13 februari:** Het hoogste gerecht is van oordeel dat de ziekenfondsen verplicht zijn voor de brief van een zenuwarts aan de huisdokter over een patiënt 49 gulden te betalen. De kosten van een voor- en nabespreking tussen de zenuwarts en een psycholoog ad. 98 gulden moeten ook worden vergoed. Je kunt wel merken dat er een psycholoog bij betrokken was: rekeningen net even onder de 50 en 100 gulden.
- 14 februari:** Gelukkig: Valentijndag. Iedereen is lief voor iedereen. Handige jongens, de reclamementen van de bedrijven. De stichting — ja, ja zó ver is het al — Valentijn geeft zelf het goede voorbeeld. Minister Klompé kreeg een reuzentaart. Vanwege verdiensten tot nut van 't algemeen. Waarom hebben ze eigenlijk Luns niet genomen? Of is liefzijn voor Luns voldoende valentijnachtig.
- 15 februari:** Frank Borman, de maanstronaut was in Nederland. Wij waren bij zijn receptie. Ook nu was er weer geen ruimte voor deze man, om zich te bewegen op die receptie. Hij zal wel gedacht hebben: van de regen in de drup. Ook al vanwege zijn Hollandse griep.

WIJ KOMEN BIJEEN

- * De gezamenlijke kiesverenigingen in Amsterdam-Noord beleggen op vrijdag 21 februari een debatavond in gebouw „Caritas”, Buiksloterweg 107, Amsterdam-Noord. Als debaters zijn uitgenodigd: dr. P. J. Boukema en de heer M. W. Schakel. De vergadering is bedoeld voor alle leden van de A.R.P. in de Kamercentrale Amsterdam
- * Op donderdag 27 februari a.s. belegt de Kamercentrale Tilburg haar jaarvergadering in hotel „Cosmopolite” in Breda. Aanvang 19.30 uur. Spreker: de heer M. W. Schakel, lid van de A.R. Tweede Kamerfractie, over actuele politieke zaken.
- * Op zaterdag 1 maart belegt het Prov.-Comité Gelderland een vergadering in „Royal”, Willemsplein, te Arnhem. Aanvang 14.15 uur. Spreker: mr. W. Aantjes, vice-voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie. Verder jaarstukken en bestuursverkiezing.
- * Op maandag 3 maart belegt de Kamercentrale Leiden haar jaarvergadering. Deze wordt gehouden in de aula van het Chr. Lyceum, Heemskerkstraat 3 te Gouda. Aanvang 20.00 uur. Onderwerp: Het interimrapport van de achttien en de verdere resultatie die daarvan verwacht mogen worden.
- * Op woensdag 5 maart a.s. belegt de Statencentrale Vlissingen een vergadering in het wijkgebouw „t Anker”, Bonedijkstraat 16 te Vlissingen. Aanvang 19.30 uur. Spreker: de heer D. Geuze, lid van Prov. Staten van Zeeland en wethouder van Oostburg, over: Samenwerking K.V.P., C.H.U., A.R.P.

9 gulden voor 90 jaar arp

EEN BOEK OM NU TE BESTUDEREN
Prof. dr. A. F. N. Lekkerkerker

NIEUWE THEOLOGIE

Een oriënterend boek, waarin een schets gegeven wordt van de hedendaagse theologische situatie.

Paperback f 12,90.

Verkrijgbaar in de boekhandel.

BOEKENCENTRUM N.V.
'S-GRAVENHAGE

OOSTERBEEK (Arnhem)

Telefoon 08307 - 3169

HOTEL „DREYEROORD”

- Voor adviezen en inlichtingen omtrent:
- * geldleningen en hypotheek
 - * financiering van auto's, caravans en boten
 - * verzekeringen (er zijn gunstige voorwaarden voor overheidspersoneel)

is het adres

WARNAAR'S ASSURANTIËN

Staringlaan 264 - Papendrecht
Telefoon 01850 - 51807

Prins N.V. - Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-2043

studeer PBNA

néém die barrière

Als u die ene speciale PBNA-cursus neemt, die voor u gemaakt is (één van de 1300 die er zijn), dan staat niets uw carrière in de weg. Dan neemt u elke barrière. Want met PBNA neemt u de draad op, waar die is blijven liggen (maar niet moet blijven liggen). PBNA begint waar uw opleiding (LO, LTS, MTS, HTS) ophield, zet zich af op wat er aan talent in u leeft, bouwt verder op de praktijkkennis die u al verworven hebt.

Zo vormt u uzelf tot een man van aanzien. Eén die gezag heeft en actie kan nemen. En overal open deuren ontmoet. Een specialist die veel kan vragen. Want overal is respect en waardering voor het PBNA-diploma of een ander erkend examen. Welke van de zeven studierichtingen kiest u met uw persoonlijke PBNA-studieadviseur? Werktuigbouw, elektrotechniek, elektronica, procestechniek en chemie, bouwkunde, weg- en waterbouw of organisatie en administratie? Mogelijkheden te over, kansen te over - en let wel: geen onnodige studieballast! Néém die barrière die op de weg naar een goede toekomst staat en vraag inlichtingen bij PBNA.

KONINKLIJK TECHNISCUM

PBNA

VBsingse 549 - Arnhem

Erkend door de Inspectie Schrijftelijk Onderwijs met medewerking van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen.

Te koop:

1 YUMBO Y-100
hydr. kraan op rups

FIRMA M. J. VERLINDE
ZAAMSLAG

Telef. 01153 - 227 - 429, na 17.30 u. 245

CHR. COÖP. Spaarbank „Eigen Haard, g.a.

LOPENDE DIEP 7 (bij de Kijk in 't Jatbrug) GRONINGEN - Tel. (05900) 27902 - Postrekening 890442

SPAARRENTE

BELEGGINGSBOEKJES

5 1/2% - 5%

JEUGDSPAARDERS

4 1/2% (met premie)

DAGELIJKS OPVRAAGBAAR

4% (ook voor salarissen, A.O.W., pensioenen etc.)

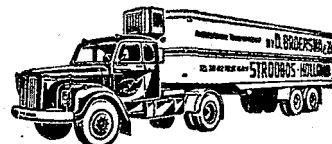
Gebruik Uw spaarboekje tevens als (rentegevende) girorekening:
Giroboekjes gratis verkrijgbaar.

N.V. D. BROERSMA & ZONEN

INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 441 (5 lijnen)
telex 46018

BODEGRAVEN

telef. 0 1726 - 2643

- * VRAAGT EENS
- * VRIJBLIJVEND
- * INLICHTINGEN
- * Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- * Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens
- * Behandeling douane-formaliteiten
- * Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang, nr. 9

1 maart 1969

WEST-IRIAN

In het kader van de herstellende goede verhoudingen met Indonesië wil ik nog iets zeggen over West-Irian en het verdrag van New York in 1962 tussen onze landen gesloten, ter regeling van ons geschil over dit gebied.

Blijkens de considerans van het verdrag waren Indonesië en Nederland toen „indachtig de belangen en het welzijn van de volkeren van” dit gebied.

Het is de vaste overtuiging van mijn fractie, dat dit belang van de West-Irianezen en hun welzijn het enig motief en het enige richtsnoer zullen moeten zijn en blijven voor elk contact dat we nu hebben en in de toekomst met West-Irian mogelijk nog zullen hebben.

Met vermindering van ieder eigen belang, zonder een zweem van kolonialistische rudimenten, met uitsluiting van elke paternalistische schijn, zien wij het als een goede zaak bij te dragen tot de ontwikkeling van West-Irian en tot de ontplooiing van zijn bevolking, zowel individueel als collectief.

Nederland zal daarvoor offers moeten brengen, offers die een grote prioriteit hebben, maar het zal dit met vreugde en voldoening verrichten.

Ik zeg dit met nadruk, omdat ik wel eens de indruk krijg, dat de regering naar het standpunt overhelt, dat, nu het verdrag getekend is, en Indonesië een en andermaal de verzekering gegeven heeft het verdrag loyaal te zullen nakomen, Nederland geen verdere verantwoordelijkheid heeft t.a.v. West-Irian dan welk ander land, aangesloten bij de Verenigde Naties dan ook.

Uiteraard is Nederland voor de uitvoering van het bilaterale verdrag ten volle verantwoordelijk. Indonesië zelf onderstreepte dit nog eens op kiese wijze toen zij haar speciale vertegenwoordiger de heer Soedjarwo Tjongdronegoro naar ons land zond voor overleg omtrent de uitoefening van de vrije keus, die dit jaar in West-Irian zal plaats vinden.

Belangrijk is de vraag op welke wijze de vrije keus tot stand komt. Het „One man one vote” schijnt men niet te effectueren, gelet op het ontwikkelingspeil van een deel der bevolking, de geografische situatie en de communicatiemiddelen.

Toen ingevolge het charter van de soevereiniteitsoverdracht van 1949 een pei-

Dr. N. G. Geelkerken,

hield de hier afgedrukte toespraak in de Tweede Kamer bij de begroting van Buitenlandse Zaken.

ling van de volksmening in West Irian diende plaats te vinden, reisde een paritaire Indonesisch-Nederlandse commissie het land af om „hearings” te houden.

Toen in 1961 de Nieuw-Guinea Raad werd gevormd werd een deel daarvan door de gouverneur benoemd, een ander deel door kiesmannen en slechts in twee districten werden directe verkiezingen gehouden.

Anderzijds zou het m.i. onbevredigend zijn, wanneer een duizendtal vertegenwoordigers door Indonesië zouden worden benoemd voor het verrichten van de daad van vrije keuze.

Redelijk zou mij schijnen een directe verkiezing in die gebieden — vooral de steden — die een voldoende ontwikkelde bevolking hebben, in elk geval dus daar waar ook in 1961 reeds zulk een verkiezing plaats vond. Met daarnaast een getrapte verkiezing in minder-ontwikkelde gebieden, terwijl in een enkel meest-ontwikkeld gebied stam- of desnoods deshaofden de keus zouden kunnen doen.

De heer Ortis Santz als vertegenwoordiger van de Verenigde Naties brengt over regelingen betreffende de vrije keus verslagen uit aan de secretaris-generaal Oe Thant. Zijn deze rapporten niet ter inzage te krijgen? Eventueel zou tezamen met Indonesië daarom gevraagd kunnen worden. Heeft de heer Tjongdronegoro zich al uitgelaten over zijn visie? Verdient het tenslotte geen aanbeveling dat de regering overleg pleegt met Indonesië over de manier van vrije keus?

Ik ben me zeer wel bewust dat Indonesië tezamen met de heer Ortis Santz de regelingen heeft vast te stellen, doch waarom niet gebruik gemaakt van de mogelijkheid tevoren tot een akkoord te komen?

Een volgende kwestie is die van de zelfbeschikking (art. 18 sub d). Men onderscheidt het externe zelfbe-

schikkingsrecht mede inhoudend het recht van segregatie — en het regionale zelfbeschikkingsrecht, neerkomend op een zekere autonomie binnen een bestaand staatsverband.

Reeds het feit, dat art. 18 sub c de mogelijkheid opent de banden met Indonesië te verbreken, duidt erop dat het recht van afscheiding aanwezig is. Bij de behandeling van het verdrag in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties is voorts met name door de landen van de Brazzaville-groep steeds gesproken over het zelfbeschikkingsrecht in de uitgebreide vorm.

Mag ik van de regering horen of zij dit standpunt deelt?

Moet Nederland de Papoea's een advies geven omtrent hun keuze?

Het komt me voor dat een aanbeveling een symptoom zou zijn van die paternalistische inslag die we juist ten enenmale moeten vermijden.

Bovendien zullen de oordelen zeer subjectief zijn en is het uiterst moeilijk zich in de situatie van de Papoea in te denken.

Wat gaat er gebeuren na de daad der vrije keuze?

Dit weet niemand, reeds omdat men de uitslag niet tevoren kent.

Deze onzekerheid over hun toekomst moet voor de West-Irianezen funest zijn.

GEWENST

Het is daarom uitermate gewenst de onzekerheid tot de kleinst mogelijke proporties terug te brengen. Dit is mogelijk wanneer én Indonesië en Nederland indachtig blijven aan hetgeen zij overwogen, toen zij het Verdrag van 1962 sloten, nl. dat het gaat om de belangen en het welzijn van de bevolking van West-Irian.

Daarvan uitgaand komt men tot het navolgende toekomstbeeld. Hoe de vrijwillige keus ook uitvalt: West-Irian zal met inzet van alle krachten zich moeten ontwikkelen tot het land waar alle West-Irianezen — ook die, die nu elders in de wereld vertoeven en willen terugkeren — in voorspoed en veiligheid moeten kunnen leven en zich ten volle moeten kunnen ontplooiën.

Hoe de uitslag ook zal zijn, ze zullen als goede vrienden en burens bij voortdurende te maken hebben met en moeten samen werken met al die Indonesische volken die de archipel der duizenden eilanden bewonen.

Hoe de uitslag ook zal zijn, ze kunnen rekenen op de belangeloze hulp van Nederland.

Nog steeds liggen er bedragen voor ontwikkelingshulp gereed. In de toekomst zal deze hulp niet minder maar nog meer worden. Te verwachten is dat Nederland een hulpprogramma met de Aziatische investeringsbank zal opzetten. Alles in overleg en samenwerking met Indonesië.

Op deze wijze moet het mogelijk zijn West-Irian tot een redelijke sociaal-economische ontwikkeling te brengen.

OVERLEG

Waarom zou men over deze plannen eerst gaan spreken na de vrije keuze? Is het niet veeleer gewenst daar direct mee te beginnen. De onzekerheid der toekomst voor de West-Irianezen zal erdoor verminderen, de samenwerking met en tussen de West-Irianezen onderling zal nu wellicht gemakkelijker zijn dan na de keuze.

Ruim
f 72.000
is
inmiddels
gestort
op
giro-
nummer
712.000

De Papoea's zelf, die men zo spoedig mogelijk bij het overleg betrekken moet, zullen hun stem nog eerder kunnen doen horen.

Mijn vraag is:

Wij de regering niet op korte termijn overleggen met Indonesië én over de vorm der vrije keuze én over hetgeen na de keuze dient te geschieden in het belang en tot het welzijn van West-Irian?

Zulks met een zo spoedig mogelijke inschakeling in dit overleg van de bevolking zelf.

Ik geloof dat we geen schoner monument voor onze herstelde vriendschap met Indonesië zouden kunnen oprichten.

PARTIJ IN DE ETHER

Op donderdag 6 maart a.s. heeft de A.R. Partij weer een radio-uitzending. Luister dan van 18.20—18.30 uur naar de radio, Hilversum I (402 m.).

9 gulden
voor
90 jaar
arp

GIRO 712.000

FONDS A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG

WIDEK OVER ...

... GULDEN VOOR 90 JAAR

De eerste bloemen zijn gearriveerd.
Daar hadden wij eigenlijk ook op gerekend.
Het motto is: geld in plaats van bloemen.

Maar wij schreven reeds:

Wij waarderen bloemen zeer.
Zij horen in ieder geval bij een verjaardag.
Wij zien ze graag elke dag.

Wij dachten:

Deze en gene zal dit begrijpen. En er op reageren.
Deze week ontvingen wij een flinke bos tulpen. Met een enveloppe met inhoud en een gedicht. Anoniem.

Hier volgt de tekst:

L.S.

Wij willen mee blijven leven
Met de partij en haar beleid
En zullen daarom ook iets geven,
Omdat de politiek mij wel lijkt.

Hier is een gift voor de partij;
Die is met geld alleen niet af (voor mij).
Hij, die niets heeft, wat moet die geven?
Kan 't een gebed zijn, vraag ik me af.

Geld moet het wezen en geen bloemen;
Een slechte slagzin lijkt het mij.
Men gaat geen jubileum vieren
zonder bloemen, want 't hoort erbij.

Widdek over: Geld in plaats van bloemen.
Dat is uw keus, de mijne niet.
'k Hoop dat ze in dank worden aangenomen
door de jongste bediende. 'k Ken hem of haar niet.

P.S.

Geld voor de partij.
Bloemen voor de jongste bediende.

Groetend
Een trouw lezer van N.G.

Heel, heel hartelijk dank, onbekende!
Het geld - f 20,— - is onmiddellijk gestort op gironummer 712.000.

De jongste medewerker is een vrouw.
De bloemen staan op haar bureau.
Zoals u weet: er is nog een hele serie medewerksters en medewerkers.

Niettemin, het hoofdmotto blijft: geld in plaats van bloemen.

DAGELIJKS

Dagelijks stroomt het geld van honderden gevers en geefsters binnen. Het openen van de giro-enveloppen en het doorlopen van de „mededelingen” op de girokaarten is elke morgen een plezier. Wij laten hier enkele van de opmerkingen, geplaatst op de ruimte voor mededelingen op de girokaarten, volgen:

„Uit ons gezin van 6 van elk een 6 (één buitenshuis).
U begrijpt het: het door deze geveer overgemaakte bedrag was f 666,66.

Een ander deelt mede:

„f 100,— voor 90-jarig bestaan; d.w.z. minstens tien jaar erbij! Graag gedaan”.

Verder:

„Mijn bossie bloemen” (f 18,—).

„Bij het jubileum present” (f 50,—).

„Mijn bijdrage voor de half miljoen” (f 20,—).

„Uw 87-jarig lid” (f 10,—).

„Van harte sterkte in de komende tien jaar” (f 10,—).

„Negentig dubbeltjes en tien dubbeltjes voor de komende tien jaar” (f 10,—).

„f 9,— plus f 0,90 plus f 0,09” (f 9,99).

„f 9,—: 'én druppel voor 500.000”.

„'t Kan momenteel niet meer lijden” (f 5,—).

En dan ook deze:

„Eerste storting jubileumfonds” (f 10,—).

Daar willen wij nog graag op inhaken. Wanneer een groter bedrag u nu ineens niet schikt, dan kunt u het uiteraard over de komende maanden uitsmeren. Dat is voor ons helemaal geen bezwaar. U kunt in gedeelten betalen.

OP WEG

Wij zijn nu de f 72.000,— gepasseerd; om precies te zijn: er is f 72.123,— binnen. Dit bedrag is driemaal zo hoog als dat wij vorige week konden vermelden. Toen was ruim f 24.000,— binnen.

Dit bedrag is bijeengebracht door iets meer dan vierduizend personen. De actie begint dus mooi te lopen. Zo moeten de leden van de partij en ook de sympathisanten die geen lid zijn, blijven doorgaan. Wij zijn op weg naar het gestelde doel: tenminste vijf ton; een half miljoen. Dat is een groot bedrag, dat er moet komen. Dat de partij dringend nodig heeft.

Wij moeten hier dus hard mee bezig zijn.

VEEL PRATEN

Er wordt over de actie gelukkig veel gepraat. Ook door u persoonlijk? Met burenen, kennissen, familieleden, vrienden!

U weet uiteraard — en wilt u ook anderen daarop wijzen — dat uw gift voor de partij aftrekbaar is voor de belastingen? Het strookje van uw girokaart-stortingsbiljet, dat u behoudt, is voldoende bewijs, evenals het bewijs van afschrijving. Wie contant betaalt, kan uiteraard een kwitantie krijgen.

EIND VAN DE MAAND

Het bedrag, dat nu binnen is, is geschonken in de loop van de maand.

Nu zijn wij aan het eind van de maand (februari) en aan het begin van de maand (maart). Voor velen is dit wellicht nu het moment om te gireren. Wilt u bij uw maandelijks grobetaalingen de A.R.P. niet vergeten?

U weet, dat elke bijdrage welkom is.

9 gulden
voor
90 jaar
arp

DOOR DE TWEDE
KAMER VANVAARD
IN DE WEEK VAN
18 - 21 FEBRUARI

— Besloten werd het prijzenbedat te houden op 26 februari.

— De begroting van Verkeer en Waterstaat met de motie Aantjes, werd aanvaard (zie pag. 11)

— De begroting van Volksgezondheid werd eveneens aangenomen (zie pag. 7)

— De voorbehandeling van de begroting van Financiën is donderdag 20 februari van 's morgens 11 tot 's avonds 11 uur afgerond. Tientallen belastingperikelen, grote en kleine zijn aan de orde geweest.

Wij komen erop terug bij de „echte”, openbare behandeling.

Wat kunt u — voor een keer — extra geven?

9 gulden, of
90 cent, of
90 gulden, of
900 gulden,
of.....

Welke gift gunt u — voor een keer — geven?

VANDAAG

Op 3 april 1969 bestaat de A.R.P. 90 jaar.
Wij vieren géén feest.
Wij vormen een fonds.

Overigens... feest begint met een f...
Ook „fonds” begint met een f...
Wat wilt u invullen?
Wat kunt u voor deze keer doen?

U kent de doelen:

publiciteit,
kaderwerk,
buitenlands werk.

Terecht vraagt u goed werk van de partij.

Dat kost goed geld.

Schenk nu uw bijdrage.

Gireer vandaag.

Zeer hartelijk dank.

NEDERLANDSE
KOOPVAARDIJ

De heer M. W. Schakel vroeg aan de minister en de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat of zij kennis hebben genomen van het aan het bestuur van de Kon. Ned. Reedersvereniging uitgebrachte rapport „De Nederlandsche Koopvaardij 1968, o.m. inhoudende:

„Vast staat dat de Ned. koopvaardij in de nabije toekomst in al haar belangrijke vaargebieden zal worden geconfronteerd met ingrijpende structurele wijzigingen”.

De heer Schakel vroeg daarom of de bewindslieden bereid zijn een nota met hun inzicht en voornemens terzake over te leggen, opdat de Kamer gefundeerd en voldoende gedocumenteerd met de regering over de problematiek van gedachten kan wisselen?

NEDERLANDSE
GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, Dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,- per jr. Losse verkoop f 0,30.

9
90 99
900 999

712.000

Gironummer

Fonds A.R. Partijstichting

Dr. Kuiperstraat 3

's-Gravenhage

PRAKTISCHE BEZWAREN

DOOR H. ALGRA

PERSONLIJK ben ik een fervent tegenstander van subsidie uit de staatskas voor politieke partijen. Er is tegenwoordig een streven, om alles, wat geacht wordt het volk ten goede te komen, voor gehele of gedeeltelijke financiering uit de belastingpenningen in aanmerking te doen komen. En sedert onder Roomse aandrang er een apart departement is gekomen voor cultuur, recreatie en maatschappelijk werk, hebben wij een adres, waar alle mogelijke subsidies voor alle mogelijke instellingen kunnen worden gevraagd. Of ze worden toegestaan, is natuurlijk een andere vraag.

Maar in die richting denkende, kan men ook best verdedigen, dat politieke partijen noodzakelijk zijn voor het goed functioneren van de democratie.

Daarbij is een beroep op Groen van Prinsterer helemaal op zijn plaats, want hij heeft in het parlement altijd duidelijk laten uitkomen, dat hij een partijman was, en dat hij zich daarvoor niet schaamde. Hij heeft het daarom aan de stok gehad met conservatieven en liberalen, die ieder op hun beurt, al naar het uitkwam, verklaarden, liever niet te willen spreken over het bestaan van politieke partijen. Hoogstens politieke kleuren en — individuele meningen.

Hoe ontstaat een politieke partij?

Ook daarover heeft Groen van Prinsterer eenmaal een antwoord gegeven: een partij wordt geboren uit de eendrachtige naleving van een beginsel.

ZO moest het eigenlijk wel zijn. En in een aantal gevallen is het historisch ook zo geweest. Maar daarnaast zijn er vaak partijen geweest, die volstrekt niets te maken hadden met het naleven van een beginsel. Er zijn partijen ontstaan, die zuivere belangenpartij zijn. Wij hebben een amusementspartij gehad, en een partij van onderofficieren, een partij van tolbestormers en meer dan één boerenpartij, een middenstandspartij, een partij van vrijgezellen en vele andere partijen meer.

Als partij stelt zo iets in de regel weinig voor. Misschien zou men raar opkijken, als men het ledenregister inzag. Het gaat zo'n partij dan ook niet om een gemeenschappelijk uitdiepen en propageren van politieke beginselen. Daardoor zijn zulke partijen in de regel geen blijvertjes. Andere groepen verdringen ze weer. Ze hebben geen wortels in het volksleven.

MAAR... als zo'n partij nu op de been wordt gehouden met staatsgeld, dan verandert de gehele situatie. Stel, dat zulk een partij bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer 100.000 stemmen verwerft, en voor elke stem wordt een rijksdaalder subsidie per jaar verleend, dan kan zo'n partij binnen vier jaar een miljoen gulden uit de staatskas ontvangen om er een apparatuur mee op te bouwen, óf om vrienden voor enige tijd aan een baan te helpen, of om zendtijd te kopen. Dan financiert de staat een consolidatie, die kunstmatig is, en een consolidatie van een partij, die de democratie meer schaadt kan dat zij haar bevordert.

En niemand kan zeggen, dat de staat dan maar onderscheid moet maken en alleen partijen subsidiëren, die de democratie bevorderen.

Daar is de staat niet toe bevoegd. Maar bovendien — de vraag of een partij schadelijk is voor de democratie is zelf een omstreden zaak.

Sommige politici in Nederland staan op het standpunt, dat „confessionele partijen” een bedreiging vormen voor de parlementaire democratie. Nadere inlichtingen zijn te verkrijgen bij dr. Vondeling.

Als de overheid politieke partijen wil subsidiëren, dan zal zij dat alle partijen moeten doen, ook de zotste en ook de gevaarlijkste partij.

ER is meer. Subsidie is wat anders dan een gift. Je kunt een jubilaris een enveloppe met inhoud geven, en dan staat het hem vrij, met dat geld te doen wat hij wil.

Maar een subsidie is heel iets anders. Zij wordt verleend voor een bepaald doel. En de overheid zou zich schuldig maken aan het verzaken van haar plicht, als zij niet nauwkeurig controleerde, of het geld wordt besteed voor het doel, waarvoor het wordt gegeven. Daar kan zij nooit onderuit. De boeken moeten op tafel, met de kwitanties en alle andere bescheiden, om te kunnen zien hoe de subsidie wordt besteed.

Dat moet aanleiding geven tot allerlei haken en ogen. Stel, dat de voorzitter van de partij uit de kas een toelage krijgt van 20.000 gulden per jaar voor reis- en verblijfkosten enz., dan moet de overheid de vraag beantwoorden: is zo'n post subsidiabel? En als de overheid die controle niet wil, zegt, dat zij onmogelijk is uit te voeren, dan moet zij ook niet spreken van subsidies aan politieke partijen, dan moet zij spreken van geschenken.

HOE men het ook wendt of keert, subsidie aan politieke partijen brengt grote praktische bezwaren mee.

Afgezien van de principiële kwestie, of zulk een subsidie wenselijk is. Die laatste vraag beantwoord ik ontkennend.

Politieke partijen zijn een zaak van volksinitiatief. En wie meedoet aan de verwerkelijking van zo'n initiatief, die weet, dat het helemaal de eigen vrije zaak blijft, als we nimmer aanbellen bij de staat om geld. Kerken moeten dat niet doen, de dagbladders evenmin en de politieke partijen ook niet.

Maar afgezien van die meer fundamentele bezwaren, praktisch is een subsidie-regeling heel moeilijk te realiseren.

We houden het er maar op, dat er niets van komt. En de A.R.P. maakt zich op om te bewijzen, dat zij ook niet op zulk een subsidie zit te wachten.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

Nieuwe AOW-en AWW-bedragen per maand

	1969	1968
Gehuwde bejaarden	438.50	417.50
Ongehuwde bejaarden	309	294
Weduwe met kinderen	438.50	417.50
Weduwe zonder kinderen	309	294
Wezen tot 10 jaar	98	93
Wezen van 10—16 jaar	145.50	138.50
Wezen van 16—27 jaar	190.—	180.50

Wanneer u bedenkt dat de AOW-uitkering is ingegaan op 1 januari 1957 en dat de uitkering toen 119 gulden per maand bedroeg, is er toch wel reden stil te staan bij deze sterke verbetering.

Getron Handels- en Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISS
Telefoon 01880 - 2929, 2876.

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

EIGENTIJD DEFENSIEBELEID NOODZAKELIJK

VOOR ONTSPANNING IN EUROPA

ALS wij zien, wat na Tsjechoslowakije in de westerse wereld is gebeurd: verhogingen van de defensiebegroting van een aantal — niet alle — NAVO-landen, een militaire oefening bij de grenzen van Tsjechoslowakije en tenslotte de naar onze mening dwaze stap van de regering van de Duitse Bondsrepubliek om de presidentsverkiezing in West-Berlijn te houden, dan is althans voor die leden van de fractie, voor wie ik te dezer zake het woord voerde, het oordeel, dat de genomen maatregelen ouderwets zijn, dat het een ouderwets wijze van wereldpolitiek bedrijven is. Wij zouden er bij de Regering op willen aandringen, dat men een politiek gaat voeren, aangepast aan onze omstandigheden, aan de opdracht die ons wordt gesteld en die in overeenstemming is met onze ethische overtuiging, waarbij „ons” niet bedoeld is in de zin van de A.R.-fractie, maar in de zin van het Nederlandse Volk”.

Deze woorden sprak prof. mr. W. F. de Gaay Fortman — die zowel de heer Algra als diens plaatsvervanger de heer Berg-huis, door ziekte verhinderd, verving — bij de begroting van defensie in de Eerste Kamer. Zoals u wellicht reeds bekend zal zijn, verklaarde de senator aan het einde van het debat — mede uit naam van de professoren Albeda en Verdam — dat hij de kwestie van de 225 miljoen politiek gezien onjuist achtte.

De 225 miljoen extra op de defensiebegroting was voor vrijwel alle sprekers in de Senaat het punt waar het debat om draaide. Prof. de Gaay Fortman re-levende in zijn rede hetgeen prof. Kooy-mans had gezegd op het vorig jaar gehouden Partijconvent. Deze had o.a. gezegd, dat de les van Tsjechoslowakije is geweest, dat onomstotelijk is gebleken dat een herstructurering van de verhoudingen in Europa niet is te verwezenlijken zonder de medewerking van de Sovjet-Unie en van de Verenigde Staten”. Prof. de Gaay Fortman wilde graag aannemen, dat het hoofddoel van de Regering is te blijven streven naar een ontspanning in de verhoudingen.

Maar, vroeg hij zich af, waaruit blijkt dat dan.

„Een van de eerste dingen, die de Regering na de inval in Tsjechoslowakije heeft gedaan, is het verhogen van de defensiebegroting voor drie jaar met 75 miljoen per jaar. Het is dus een opvoering van de bewapening. Men moet het natuurlijk niet voorstellen, alsof wij ons met dit bedrag van 75 miljoen hebben begeven in een dolzinnige bewapeningswedloop. Men moet dit cijfer ook bezien binnen de bescheiden proporties, waarin het in het militaire vlak moet worden gesteld. Niettemin achten verscheidene leden van mijn fractie dit surplus op de defensiebegroting als ripost op de inval in Tsjechoslowakije bedenkelijk”.

Uit het recente verleden gaf hij een voorbeeld hoe moeilijk president Kennedy het had gevonden om enerzijds een passend peil van bewapening te handhaven en anderzijds er geen misverstand over te laten bestaan, dat zijn hoofddoel was: ontspanning.

STEM VAN KERKEN

Met name vroeg prof. De Gaay Fortman de bewindslieden of er wel geluisterd wordt naar de stem van de kerken. Hij wees hierbij op een adres dat enkele hoogleraren en wetenschappelijke medewerkers, verbonden aan de theologische faculteit te Amsterdam, hadden gezonden, op de woorden die Kardinaal Alfrink had gesproken en op het interkerkelijk Vredesberaad. De senator ging hierbij in op hetgeen de minister-president enkele maanden geleden had gezegd, nl. dat de stemmen van de kerken en van anderen, die zich op grond van de levensovertuiging uitlaten over

de vragen van oorlog en vrede, over de vraag van de politiek van het Noord-atlantisch bondgenootschap, voor de Regering belangrijk zijn.

„Zij kan” — aldus de min. pres. — „in geweten de aanwijzingen, die haar daarbij worden gegeven, niet volgen, maar zij ziet deze uitlatingen toch als bakens”.

Prof. de Gaay Fortman was zich ervan bewust, dat hij zich op gevaarlijk terrein ging begeven, maar toch merkte hij op: „Ik meen, dat bakens dingen zijn, waarop men vaart en waarnaar men zijn koers bepaalt. Als de uitspraak van de min-pres. zo mag worden verstaan, dat de Regering de uitspraken van kerken en organisaties, die op levensbeschouwing zijn georganiseerd ziet als medebepalend voor haar beleid, dan zou ik al ruimschoots tevreden zijn”.

JONGEREN

Over de NAVO sprekend zei de hoogle- raar, dat hij er geen enkele moeite mee had te erkennen, dat de oprichting van de NAVO in 1949 noodzakelijk was. Maar, zei hij, we zijn van mening, dat het bondgenootschap flexibel moet blijven en dat het zich telkens moet afvragen of de wijze, waarop het werkt, nog steeds beantwoordt aan hetgeen politiek wordt gevraagd. Hij vond een opnieuw overwegen van de doelstellingen en van de structuren van het bondgenootschap noodzakelijk. „Men moet daarbij ook aandacht geven aan de zwakke steeën in dat bondgenootschap, de dictaturen, en dat men niet al te snel moet besluiten, dat men het zonder de dictaturen niet zou kunnen stellen”.

VERVOLG OP PAG. 4

HET is mij een genoegen dit boek enigszins uitvoerig te kunnen bespreken. Dat het nu reeds bijna anderhalf jaar geleden verscheen is geen enkel bezwaar, want het geeft veel meer dan een journalistiek, en daardoor tijdgebonden, beeld van het huidige Afrika.

Het is een bundel opstellen gerangschikt naar vier thema's: De geschiedenis van Afrika, De Afrikaanse mens, Afrika en wereld, Afrika en ontwikkeling.

Nu ligt het in mijn bedoeling in een eerste artikel iets te zeggen over het vele wat in dit boek te vinden is en in een tweede artikel een aanvulling te geven.

Niet als kritiek, want in een boek van 250 bladzijden kunnen nu eenmaal niet alle problemen worden genoemd, maar als mogelijke stimulans om in een bepaalde richting verder te denken.

GESCHIEDENIS

Over de geschiedenis van Afrika handelen twee bijdragen. In de eerste geeft dr. A. J. H. Prins een overzicht van de verspreiding van de verschillende etnische groepen in Afrika. Belangrijk is hieruit aan te stippen dat West-Afrika 1000 jaar geleden al het min of meer legendarische rijk Ghana kende dat van grote betekenis is geweest voor de latere negerrijken in West-Afrika. Jammer dat hier niet meer over wordt verteld want juist voor het politieke zelfbewustzijn van de jonge West-Afrikaanse staten zijn deze oude rijken van eminent belang.

Het tweede artikel van drs. Vroemen „Afrika in het zicht van de wereld” noemt ze weer maar daarin gaat het over de contacten van Afrika met de buitenwereld: gelukkig van Afrika uit beschreven. Ik noem dit uitdrukkelijk omdat in de Europese geschiedschrijving nog al te vaak Europa als centrum en uitgangspunt wordt genomen. Dan gaat het over onze ontdekkingsreizen en niet over de Afrikanen wier leven een wending neemt door de Westerse contacten en wel op een vreemde wijze, want van de Ivoor- Goud- en Slavenkust was de laatste het belang-

VERVOLG VAN PAG. 3

Minister Den Toom was het met prof. De Gaay Fortman eens, dat door een herstructurering van de huidige verstarde verhoudingen in Europa een belangrijke stap kan worden gezet op weg naar meer veiligheid en vrede. „Ik weet, dat juist ook de kerken, voor zover zij spreken door het Interkerkelijk Vredesberaad, mede helpen deze weg toegankelijk te maken. In die zin zie ik in de uitspraken van kerkelijke zijde een aansporing om ons defensiebeleid met inachtneming van de eisen, die de veiligheid stelt, plooibaar te maken”.

In tweede termijn, wees prof. De Gaay Fortman er nog met grote nadruk op, dat vooral de jongere generatie een moderne aanpak wenst en geen aanpak, die gelijk is aan die van voor de tweede wereldoorlog. Juist omdat hij voortdurend leeft temidden van de jongere generatie, zei hij, dat bij een overgroot deel het verlangen leeft naar een uitweg uit de impasse, waarin zij menen te zijn geraakt in de wereld, waarin zij moeten leven.

TROPISCH AFRIKA EEN WERELD OP DRIFT

DOOR PROF. DR. H. G. SCHULTE NORDHOLT

rijkste; niet alleen daar, maar in heel West-Afrika en ook in Oost-Afrika bijv. van Zanzibar uit waren slaven het belangrijkste „exportartikel”. Op deze wijze, vanuit het gezichtspunt van de Afrikanen, had er ook een hoofdstukje moeten zijn over de koloniale geschiedenis.

Aan het tweede thema, de Afrikaanse mens, zijn een 100 bladzijden gewijd. Na een korte inventarisatie van de verscheidenheid en de daarin toch waarneembare eenheid van volken en culturen volgt een aardig hoofdstukje „Waarom zijn de mensen zwart...?” van de antropoloog Huizinga. Het is een zaak van aanpissing van het menselijk lichaam aan zijn omgeving in de loop van duizenden jaren.

Daarna geeft Trouwborst een uitstekend beeld van de veeboer in Oost-Afrika, ontdaan van alle romantische sluiers. De Afrikaanse mens wordt vlak bij ons gebracht in de bijdragen over de muziek, de talen en de moderne roman.

Met name in de romans van moderne Afrikaanse schrijvers ontmoeten we deze mens directer en existentiëler dan in dikke wetenschappelijke boeken ooit mogelijk is. Ik kan niet nalaten twee titels, die door prof. Siertsema in haar boeiende bijdragen worden genoemd door te geven. Het zijn de romans van Camera Layé, Kind van Afrika en van Chinua Achebe Things Fall Apart en No longer at Ease. In levende wijze komen we hier in aanraking met de diepe problemen in het leven van de Afrikanen die bewust de processen van modernisatie beleeft.

Ook de artikelen over „Het woord in dienst van de evangelisatie” van ds.

Schaaf en „Christendom en Islam” van prof. Bijleveld geven uitstekende informatie. Daarop aansluitend volgen twee bijdragen over de Jonge Kerken en de Katholieke Missie.

VAKBEWEGING

Het derde deel van het boek is gericht op de verhouding van Afrika tot de wereld daarbuiten: het westen, de E.E.G. in het bijzonder, en de niet-westerse wereld. Merkwaardig, en toch wel juist, is dat het goede artikel van prof. Albeda over de vakbeweging hier aan wordt toegevoegd. Merkwaardig, want het gaat over een ontwikkeling in Afrika, maar bijna op geen enkel gebied zijn zo de Europese patronen overgenomen. De communistisch georiënteerde Franse vakbeweging krijgt vertakkingen in Noord- en Tropisch Afrika met daar tegenover, evenals in Frankrijk, de C.F.T.C. (Confédération Française des Travailleurs Chrétiens-Franse confederatie van christelijke arbeiders), waarbij de C van Chrétiens wordt vervangen door de C van Croyans (gelovigen) om ook islamitische arbeiders te kunnen opnemen. Zo krijgt dit import artikel uit Europa een meer Afrikaans karakter.

Het laatste deel „Afrika in ontwikkeling” is een wat bont geheel al wordt het accent gelegd op de economische ontwikkeling. Het eerste artikel is dan ook van prof. Tinbergen waarin hij op de hem eigen rustige, maar indringende wijze pleit voor „joint ventures”, dat is een samenwerking van een ondernemer van het land zelf met een buitenlandse ondernemer in een fabriek of ander bedrijf dat gezamenlijk geleid wordt. Dan wordt de Afrikaanse mens bereikt en kan zich ontwikkelen tot een moderne ondernemer. In dit verband is ook het artikel van drs. Renes over de onderwijsproblematiek in de ontwikkelingslanden van betekenis, waarbij centraal wordt gesteld dat het algemeen vormend onderwijs geen mensen opvoedt die de handen uit de mouw willen steken — en dit ook niet geleerd hebben — voor de concrete ontwikkeling van hun land: ze hebben niet geleerd een klein-bedrijf, een winkel te leiden, employé op een onderneming, elektri-

Tropisch Afrika, een wereld op drift. Uitg. J. H. Kok, Kampen, 1967.

Dit boek wordt op deze pagina besproken in een eerste artikel door prof. dr. H. G. Schulte Nordholt, hoogleraar aan de V.U.

ciën of bankwerker te worden, en men wil en kan eigenlijk ook niet meer terug naar het traditionele werk op de akker, bij het veen en in de keuken.

Daarvoor heeft men toch niet op school gezeten. Het onderwijs is van onschatbare betekenis voor de nationale bewustwording van een volk. Zonder dit onderwijs is er geen weg naar modernisatie. Maar het probleem is dat het onderwijs los moet worden gemaakt van de gedachte van de witte boordenbaan.

Evenals bij de economische ontwikkeling gaat het hier om de Afrikaanse mens. Terecht is daarom het tweede deel van het omvangrijkst.

Ook de laatste zeven korte bijdragen gaan over deze mens, maar dan over zijn gezondheid, de medische zorg, de voeding en de verloskunde.

Een enigszins willekeurige literatuurlijst besluit het boek dat ook nog 12 pagina's goede foto's bevat.

Al met al een boek dat zijn geld (f 14,50 voor 250 blz. goede informatie) ten volle waard is.

Slechts op een belangrijk punt heb ik kritiek: de interne Afrikaanse moderniseringsprocessen op sociaal, economisch en politiek gebied blijven toch nog veel te veel op de achtergrond. Maar is dit eigenlijk wel kritiek? Er zou een apart boek voor nodig zijn om deze problemen ook maar enigszins recht te doen. In een tweede artikel wil ik aangeven om welke problemen het hier gaat als mogelijke stimulans om te komen tot zo'n tweede deel.

VERKLARING ARJOS OVER BIAFRA

Het hoofdbestuur van de Arjos, heeft zich beraden over de verontwaardigende situatie in Biafra. Een groot deel van de bevolking dreigt om te komen als gevolg van voedselgebrek. Een spoedige hulp is vereist.

Daarom vraagt het hoofdbestuur aan de Nederlandse regering en aan het parlement zo snel mogelijk initiatieven te ontplooiën teneinde in samenwerking met andere landen voedsel naar Biafra te vervoeren.

Het hoofdbestuur sluit zich dan ook van harte aan bij de acties die het Nationaal Biafra Comité onder voorzitterschap van Mr. G. E. van Walsum voert, met o.a. als doelstellingen: het organiseren van een luchtbrug voor het droppen van voedsel boven Biafra, de aanleg van een vliegveld, alleen bestemd voor voedselvluchten en vergroting van de capaciteit van de reeds bestaande luchtbrug.

Hoewel het hoofdbestuur de actie van de regering om via de Organisatie van Afrikaanse staten de nood te helpen lenigen waardeert, vreest zij toch dat deze actie — gezien de politieke situatie in Afrika — weinig effect zal sorteren.

Zij acht het daarom gewenst dat maatregelen, zoals hierboven geschetst, genomen worden en wel op zeer korte termijn.

fijn! die ken ik

Spanje, voor de meesten alleen een zonnig vakantieland

SPANJE is misschien wel het meest rampzalige land van Europa. Iets daarvan werden wij weer gewaar toen enige weken geleden de noodtoestand werd afgekondigd, het voorlopig resultaat van een periode van studentenrellen, protest-betogingen, petitie's, stakingen enz. Wat is er aan de hand in het land van Franco, dat aantrekkelijke vakantieland, waar de zon het leven eeuwig schijnt te veraangenamen, het land echter tevens waar de littekens van een der meest afgrijpselijke burgeroorlogen, die de geschiedenis ooit heeft gekend, nog immer niet geheeld zijn?

Op 14 april a.s. zal het 38 jaar geleden zijn dat de laatste Spaanse koning, Alfonso XIII, het land verliet na verkiezingen, die in de grote steden ongunstig voor de monarchie waren uitgevallen. Hij verliet het land, omdat hij, naar zijn eigen woorden, niet wilde dat er om hem één druppel Spaans bloed zou vloeien. Hij kon zich troosten met de gedachte dat dat inderdaad niet gebeurd is.

Wel liet hij het land achter in een conditie, die tot gevolg had dat enkele jaren later het bloed van circa 900.000 Spanjaarden vergoten werd en dat het land als een ruïne achterbleef.

De schuld daarvoor kan men niet alleen aan de koning en zijn raadsliden geven. Ook de jaren van de republiek (1931 - 1936) zijn ongelukkige jaren geweest. De regering trof allerlei maatregelen die tal van gematigden, die eerst de komst van de republiek verwelkomd hadden, tegen haar innamen. Geleidelijk aan werd de anarchie groter, de gematigdheid werd weggeveegd en toen in 1936 de burgeroorlog uitbrak, stonden links en rechts als kemphanen tegenover elkaar.

HAAT

De onderlinge verschillen, die er tussen de verschillende groeperingen in beide kampen bestond, werden overbrugd door de weergalozе haat die men over en weer koesterde, een haat die zich ontladde in onbeschrijfelijke wreedheden. Het was rechts, dat uiteindelijk de strijd won. Haar leider, Franco, werd de onbetwiste alleenheerser, die het land nu reeds 30 jaar een periode van betrekkelijke rust heeft bezorgd. De groeperingen, die achter Franco schuil gaan, vormen echter allerminst een homogene eenheid. Daarbij laat ik de carlisten buiten beschouwing, een groep die in belangrijke mate heeft bijgedragen tot de overwinning van Franco, doch die in het huidige Spanje niet over noemenswaardige invloed beschikt.

Wel van belang zijn de zogenaamde „traditionalisten” — onder wie zich ook een belangrijk deel der monarchisten bevindt — die in feite een herstel van het Spanje van vóór 1931 of in ieder geval bevestiging van de huidige situatie zouden wensen. Daarnaast ontmoeten wij de falangisten, de aanhangers van de officiële partij, de Falange. De Falange werd opgericht in 1923 door José Antonio Primo de Rivera, tijdens de burgeroorlog op last van de republikeinse regering gefusilleerd, naar voorbeeld van Mussolini's fascistische partij. De gehele Spaanse staatsleer en staats-

SPANJE HET LAND DAT GEEN MIDDEN KENT

DOOR PROF. MR.
P. H. KOOIJMANS

Hoogleraar in het Volkenrecht aan de V.U.

structuur is dan ook doordrenkt met aan Mussolini ontleende gedachten, want de Falange heeft in feite de ideologische onderbouw voor het regime van Franco geleverd; zelfs zijn titel, Caudillo, het Spaanse woord voor leider, wijst daarop.

OPUS DEI

Aanvankelijk stonden traditionalisten en falangisten nogal scherp tegenover elkaar, want de Falange bracht iets nieuws, de idee van de corporatieve staat. Geleidelijk aan is er een zekere toenadering tot stand gekomen, toen zich een nieuwe gemeenschappelijke tegenstander voordeed, de mysterieuze en geheime Opus Dei-organisatie. Men kan rustig aannemen, dat de belangrijkste posten thans in handen zijn van vertegenwoordigers van Opus Dei, de organisatie die streeft naar een modern, geïndustrialiseerd Spanje met een vrije, rationele economie, en daardoor in botsing komt met de behoudende, eerder genoemde groeperingen, die in Opus Dei de vertegenwoordiger van de macht van het moderne groot-kapitaal zien. Men zou geneigd zijn van Opus Dei veel te verwachten voor de toekomst, met name voor wat betreft de ontwikkeling van de achterlijke economie.

Anderzijds dient echter niet te worden verwaarloosd dat Opus Dei allesbehalve een democratisch stempel draagt, doch evenzeer als de Falange uitgaat van autoritaire beginselen. Voor diegenen, die uitzien naar verwezenlijking van democratie en sociale gerechtigheid, biedt Opus Dei dus geen alternatief.

Rommelt het dus reeds in Franco's rug, vóór hem is de situatie nog veel explosiever. Met de relatieve verhoging van de welvaart en het openstaan van de ramen naar buiten, is de vrijheidsdrang ook sterk toegenomen. Hoogleraren, studenten, arbeiders en priesters komen steeds meer in verzet tegen de beknotting van de vrijheden. De verboden vakbonden — verboden omdat zij als horizontale belangenorganisaties niet passen in het systeem van de verticaal opgebouwde corporatieve staat — treden steeds meer openlijk op en organiseren — eveneens verboden — stakingen, terwijl de onrust aan de universiteiten hand over hand toeneemt, met als gevolg dat deze onderwijsinstellingen meer gesloten dan geopend waren.

GEEN OPPOSITIE

En hier wreekt zich nu het feit dat een constructieve oppositie in Spanje nooit enige kans heeft gehad om redelijk en verantwoorde alternatieven te ontwikkelen. Het kan niet ontkend worden dat zich onder de huidige oppositionele

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

groeperingen veel extreem-linkse elementen bevinden. Doch de gematigden hebben in Spanje nooit een kans gehad. Daar ligt wellicht de grootste fout van het regime Franco en van Franco zelf. Het is de vraag of de Caudillo ooit zelf heeft geloofd in de ideologische fundering van de staat volgens de leer van de Falange. Hij heeft het vaak met de Falangisten aan de stok gehad en is juist door zijn nuchterheid en koelheid in staat geweest zich in weerwil van de onderlinge spanningen te handhaven. Hij is het proto-type van de autoritair-denkende, onkreukbare militaire dictator. Doch juist door zijn persoonlijkheidsstructuur is hij er nimmer in geslaagd te begrijpen wat er werkelijk in zijn land omgaat, ook al omdat hij geen tegenspraak duldt. En daarom kan hij, nu de oppositie steeds sterker wordt, niet anders doen dan grijpen naar het beproefde middel van de militaire dictatuur: de noodtoestand.

Tot nu toe heeft Franco zich behendig tussen de verschillende groeperingen door weten te manoeuvreren. In dit licht moet ook zijn schuiven met de verschillende troonpretendenten worden gezien, een bijna komedie-achtige gang van zaken, wanneer men het ziet tegen de achtergrond van wat er werkelijk in Spanje omgaat. Maar het kon wel eens zijn dat tegen de krachten, waarvoor de thans 76-jarige generaal zich nu gesteld ziet, zijn behendigheid niet zal zijn opgewassen.

FRANCO

De geruchten omtrent een zich terugtrekken van de generaal zijn verstomd. Het terugtrekken zou op dit moment tot een chaos kunnen leiden, omdat slechts zijn persoon de zaak bijeen houdt. En dat is nu juist de tragiek van de afgelopen periode van 30 jaar rust. In deze 30 jaar is er in wezen niets veranderd. Franco is er niet in geslaagd — en het is de vraag of hij het geprobeerd heeft — een dynamische, een levensvatbare samenleving op te bouwen. Links en rechts staan — alle uiterlijke rust ten spijt — in wezen weer even fel tegenover elkaar als in 1936. De enige hoop is dat de herinneringen aan de verschrikkelijke burgeroorlog nog zo levendig zijn dat men — koste wat het kost — een herhaling zal willen vermijden, terwijl het tevens van belang is dat de positie van de kerk — in Spanje een macht van niet te onderschatten omvang — zich schijnt te gaan wijzigen, zeker wat de lagere regionen aangaat, doch geleidelijk aan ook op hoger niveau.

Maar de afgelopen 30 jaar zijn — ondanks alle economische vooruitgang — vanuit het oogpunt van een samenmeden van de bevolking onbenut voorbijgegaan. Een land met een uiterst onevenwichtige economie — in weerwil van alle incidentele hausseverschijnselen —, een land met een uiterst ongelijke inkomensverdeling, een land met een grondverdeling die feodaal aandoet (394 personen hebben meer dan 5000 ha land, terwijl de helft van de kleine boeren over minder dan één hectare beschikt), een land, waar de rust slechts door een militaire dictatuur kan worden verzekerd, ziedaar het Spanje van 1969, een land dat geen midden kent.

A.R. PARTIJ - Dr. KUYPERSTRAAT 3 - 's-GRAVENHAGE

Voor de afdeling ledenadministratie zoeken wij voor spoedige indiensttreding een

administratieve medewerkster

die zelfstandig moet kunnen werken op een kleine afdeling van jonge medewerkers.

Vereist wordt: mulo of gelijkwaardige opleiding, kennis van typen, accurate en gevoel voor samenwerking.

Leeftijd 18 - 21 jaar.

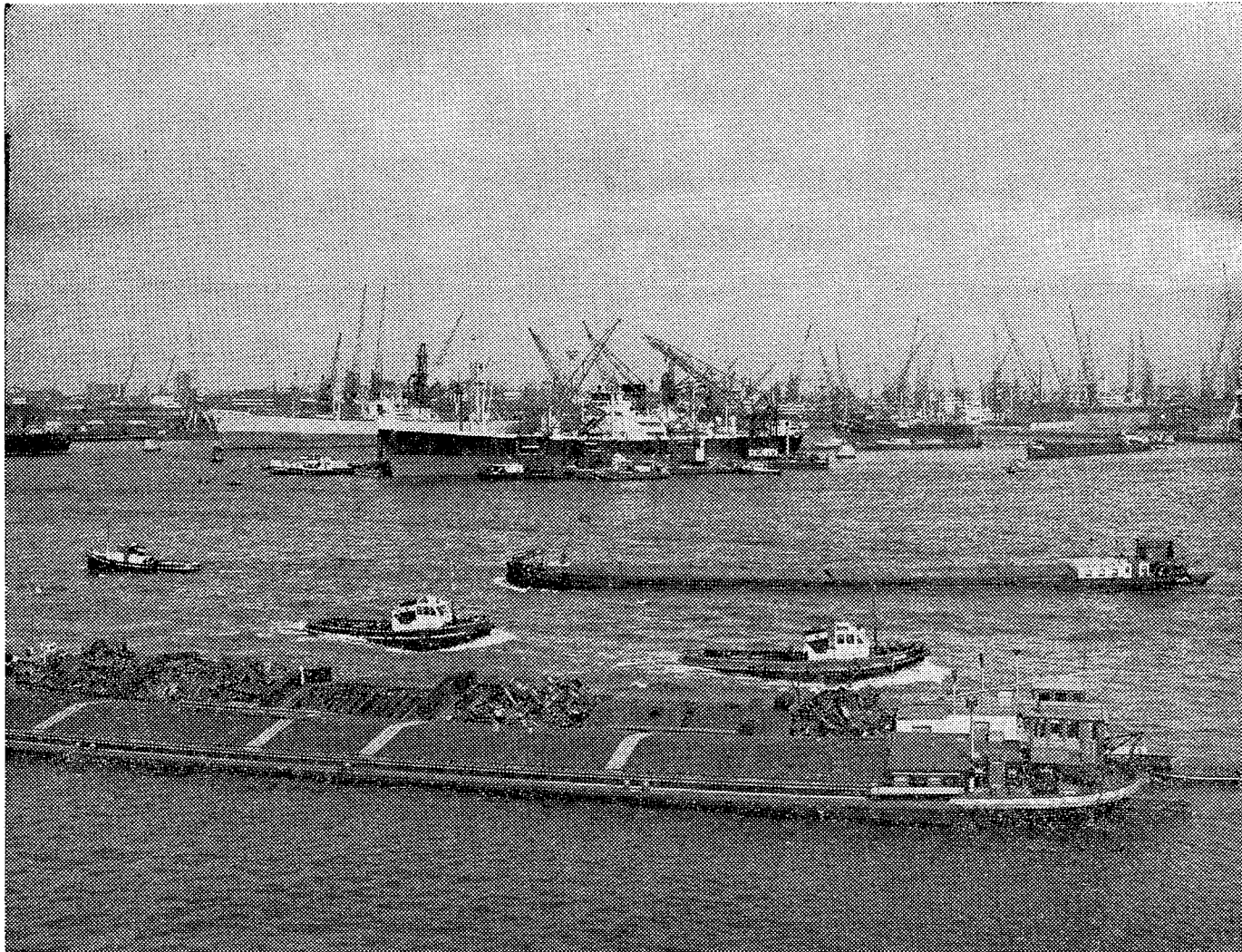
Geboden wordt:

Een aantrekkelijke werkkring op een niet te groot kantoor, waar in een prettige sfeer wordt gewerkt.

Salaris afhankelijk van opleiding, leeftijd en ervaring tussen f 421,26 - f 876,08 per maand.

Schriftelijke sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres. Voor telefonische inlichtingen 070 - 183960.

EEN KRAS OUDJE DAT NOG EVEN BELANGRIJK IS ALS IN ZIJN JEUGD

OP velerlei wijze is in de afgelopen maanden een honderdjarige herdacht. Deze honderdjarige is de op 17 oktober 1868 te Mannheim ondertekende herziene Rijnvaartakte. Mensen die 100 jaar worden zijn schaars. Voor internationale verdragen geldt dit ook. In dit geval gaat het zelfs om een heel kras oudje dat nu nog even belangrijk is als in zijn jeugd.

De Akte van Mannheim, waarvan België, Duitsland, Engeland, Frankrijk, Nederland en Zwitserland thans de verdragspartijen zijn, regelt het Rijnregime dat wil zeggen de regels waaraan het gebruik van deze rivier als vaarweg is onderworpen.

Daarbij gaat het niet alleen om b.v. regels voor de veiligheid van de vaart. Veel belangrijker is dat de Akte heeft vastgelegd dat de Rijnvaart vrij moet zijn. Deze vrijheid houdt in: de vrijheid van scheepvaart, de gelijkheid van behandeling van elk schip, ongeacht de vlag waaronder het vaart, en het verbod van heffing van scheepvaartrechten.

Deze vrijheid van scheepvaart is geen vanzelfsprekende zaak, zelfs niet voor een land als Nederland.

Was niet het heffen van tolgeden op voorbijvarende schepen een lucratieve bezigheid? En was het voor Rijnshippers niet aantrekkelijk om, zoals dat vroeger het geval was, een gesloten gilde te vormen en een monopolie te hebben?

De gedachte dat de scheepvaart op internationale rivieren als de Rijn vrij zou behoren te zijn is het doortrekken van beginselen die voor de zeevaart reeds lang werden geproclameerd. Hugo de Groot was daar de voortrekker van.

Aan het begin van de vorige eeuw begint dit beginsel ook voor de internationale rivieren erkenning te vinden.

DE AKTE VAN MANNHEIM 100 JAAR

DOOR
MR. C. VAN DE WETERING

Hoofd van de afdeling Algemene Internationale Zaken van het Directoraat-Generaal voor het Verkeer.

In de Weense Slotakte van 1815, een sluitstuk van het Weense Congres, werd het neergelegd, en in de Akte van Mainz van 1831 en in de Herziene Rijnvaartakte van Mannheim 1868 verder uitgewerkt en gepreciseerd.

Afgezien van de periodes van de beide wereldoorlogen en van het Nazi-tijdperk in Duitsland, heeft het regime van de Akte zich steeds kunnen handhaven. Dit is mede te danken aan de constructie van de Akte, die niet alleen rechtsregels geeft maar ook een eigen instelling heeft, te weten de Centrale Commissie voor de Rijnvaart.

Deze heeft de taak om te beraadslagen over alle aangelegenheden die Rijnvaart betreffend. Zij doet dit 3 of 4 maal per jaar. De geschiedenis van deze Commissie gaat overigens nog 50 jaar verder terug dan die van de Akte!

Het zou te ver voeren om hier nader in te gaan op werkwijze en taak van de Centrale Commissie of op de juridische problemen waartoe de Akte aanleiding geeft, zoals de uitleg van het begrip vrijheid van scheepvaart.

Enige bekende arresten van de Hoge Raad hebben op deze materie betrekking.

Vershil van inzicht in de juridische betekenis heeft evenwel weinig afbreuk kunnen doen aan de politieke en economische betekenis van het regime van de Akte. Het is een regime dat in West-Europa de mogelijkheid van politieke conflicten over scheepvaart en handel sterk verminderd, door een aantal spelregels aan te geven. Het heeft belangrijk bijgedragen tot de economische ontplooiing van de grote industriegebieden langs de Rijn, zoals het Roergebied. Vrije vaart en afwezigheid van heffingen maakten de Rijn tot een goedkope en zekere verbinding tussen deze gebieden en hun leveranciers en afnemers op de wereldmarkten.

Niet iedereen is hierover verheugd. De

oude Noord-Duitse Hanse-steden als Hamburg en Bremen zagen (en zien nog) de grote goederenstroom liever langs de eigen zeehavens lopen dan langs die van Nederland of België. De door de Akte in zekere zin gegarandeerde gunstige ligging van wat wij thans de Benelux-havens noemen, is voor de Nederlandse economie van niet te onderschatten betekenis. Terwijl deze havens aanvankelijk hun betekenis vooral ontleenden aan het transitovervoer, in het bijzonder op Duitsland, werd na de tweede wereldoorlog de functie van vestigingsplaats meer en meer van belang in het bijzonder voor die industrieën die door de ontwikkeling van de moderne transportmethoden en door de wijzigingen in de grondstoffen- en energiebehoeften aan de kust de voorkeur gingen geven boven het achterland.

De snelle industrialisatie van Nederland na de tweede wereldoorlog is goeddeels te danken aan het uitbuiten van de mogelijkheden die de ligging van onze havensteden heeft gegeven.

Het is dus wel duidelijk dat de gebieden aan de Rijn, zowel in het achterland als aan de monding, een groot gemeenschappelijk belang hebben bij de handhaving van de vrije vaart. Dit wordt echter niet altijd ingezien; zo komt men bepaald niet onder de indruk van de wijze waarop in Duitsland langs de Rijn bezwaar werd gemaakt tegen het recente plan van de Duitse minister Leber om op het Duitse gedeelte van de Rijn vaste tarieven voor te schrijven voor de internationale vaart. Van Nederlandse kant is wel ernstig bezwaar gemaakt.

Het was een van de zwaarste punten in het gesprek tussen minister Leber en staatssecretaris Keyzer van Verkeer en Waterstaat dat onlangs plaats had. Minister Leber heeft nu van zijn voorstellen afgezien.

Met het voorgaande is al veel gezegd over de betekenis van de Akte, maar zeker niet alles. Over de vraag hoe het de binnenschipper, de directe belanghebbende bij dit alles, is vergaan werd nauwelijks iets medegedeeld.

BINNENVAART

De binnenvaart heeft natuurlijk geprofiteerd van de geboden mogelijkheden. De hoeveelheden goederen die over de Rijn vervoerd worden zijn reusachtig; het is de grootste vervoerstream in Europa, die nog altijd ieder jaar een zeer gelijkmatige groei vertoont. Meer dan de helft van de goederen die Lohith passeren wordt onder Nederlandse vlag vervoerd.

Er is in de laatste honderd jaar echter wel iets veranderd. Het zeilschip is geheel verdwenen; het stoomschip vervangen door het motorschip; sleepschepen worden minder talrijk en in plaats daarvan ziet men ultra moderne duwenheden, terwijl men zich voorbereidt om ook aan het vervoer van containers per binnenschip deel te gaan nemen. Naast de particuliere schipper zijn de grote rederijen opgekomen; ook de particuliere schipper kwam tot een onderlinge samenwerking en daardoor tot een efficiënter gebruik van zijn schip.

De Rijnvaart heeft echter de laatste jaren geen reden om geheel tevreden te zijn. Het vrachtenpeil is voortdurend gedaald en dat in die mate dat de rentabiliteit van de binnenvaart in gevaar dreigt te komen. Meer en meer komt men tot de conclusie dat in de Rijnvaart wel eens sprake zou kunnen zijn van een structurele overcapaciteit die prijsdrukkend werkt. Dit wordt wellicht mede in de hand gewerkt door het in de vaart blijven van zeer oude, geheel afgeschreven schepen waarmee vervoer wordt verricht tegen prijzen waarin afschrijving en onderhoud niet tot uitdrukking komen.

Het stellen van de diagnose is echter in de Rijnvaart niet eenvoudig. Immers, het vervoer is niet regelmatig over het gehele jaar verspreid. Er zijn pieken

VERVOLG OP PAG. 9

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

BEGROTING VOLKSGEZONDHEID IN TWEDE KAMER

ABORTUSVRAAGSTUK OPNIEUW IN BESPREKING

ZOALS na de Openbare Commissie-vergadering van 14 november 1968 reeds te verwachten viel, is bij de plenaire behandeling uitvoerig gesproken over het abortus-vraagstuk. Immers de heer Lamberts (P.v.d.A.) had zijn opmerkingen toen — na duidelijk te hebben gemaakt, dat iedere dag ongeveer 70, doorgaans wanhopige vrouwen in achterkamertjes illegaal en op hygiënisch onverantwoorde wijze worden geaborteerd — besloten met de woorden „Ik geloof dat het abortusvraagstuk in legislatief opzicht één van de belangrijkste vraagstukken van vandaag is. Nu wil ik reeds aankondigen, dat wij dit wel zullen doen tijdens de plenaire vergadering”.

Dit was voor de heer De Vreeze (K.V.P.), die over deze kwestie eveneens een aantal opmerkingen had willen plaatsen, aanleiding hiervan op dat moment af te zien.

Ook de heer Van Dis (S.G.P.) volstond toen met enkele zinnen, maar maakte wel meteen het standpunt van de S.G.P. duidelijk: „Pleit men ervoor, dat abortus wettelijk geoorloofd moet zijn, dan zullen wij ons krachtens beginsel tegen verklaren, omdat wij dit in strijd achten met het zesde gebod: Gij zult niet doodslaan. Wij menen dat abortus gewoon het plegen van moord is”. Een standpunt, dat hij bij de plenaire behandeling met ongeveer dezelfde woorden onderstreepte.

Na dit voorspel nu dan het verslag van de plenaire behandeling. Terwille van de belangrijkheid van dit vraagstuk willen we van een groot aantal woordvoerders de kern van hun betoog opnemen.

UITSPRAAK KAMER?

Mevrouw Veder-Smit (V.V.D.) behandelde eerst de feitelijke situatie met alle volgens haar hiertegen aan te voeren bezwaren. Zij noemde er een viertal: ten eerste de toepassing van abortus provocatus door onbevoegden, vervolgens het feit, dat een aantal artsen zich terwille van het risico, dat zij lopen, onthoudt van het doen van een ingreep, in de derde plaats de omstandigheid, dat vele vrouwen uit angst voor de strafwet niet naar een arts durven te gaan en tenslotte de sfeer van geheimhouding, zelfs van illegaliteit waarmede het gehele abortus-vraagstuk is omgeven.

Zij kwam tot de navolgende conclusie: „Veranderingen zijn daarom dringend noodzakelijk. Wij beseffen dat daarbij voorzichtig te werk moet worden gegaan. Er zijn verschillende mogelijkheden om in de huidige situatie verandering te brengen: betere voorlichting in de feitelijke mogelijkheden tot abortus zou al een vooruitgang zijn en wetswijziging is op verschillende manieren mogelijk. Deelt de staatssecretaris onze mening, dat de situatie onbevredigend is? Ik neem aan dat dit zo is omdat hij aan het eind van het vorige jaar over deze aangelegenheid in contact getreden is met de Koninklijke Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst. Wat denkt hij aan deze situatie te doen? Ik hoop van harte, dat hij een positief standpunt zal innemen, zodat ik geen uitspraak van de Kamer

behoef te vragen. Overigens wil ik dit natuurlijk graag doen”.

VOORKOMEN BETER DAN GENEZEN

Als volgende in de rij, kwam onze woordvoerdster, mej. J. van Leeuwen aan bod. Het lijkt van belang — niet alleen om de primeur, die zij had, zoals „Trouw” ons mededeelde (de primeur, dat de A.R.P. zich voor het eerst zo uitvoerig over deze zaak uitliet) — uit een oogpunt van noodzakelijke voorlichting in eigen kring — haar betoog op dit punt volledig weer te geven.

„Tenslotte wil ik nog iets zeggen over moeilijke vraagstuk van de illegale abortus. Het is tevens een vraagstuk van groeiende omvang en ook op grond hiervan overwegen velen de vraag, of wetswijziging hiervoor geen oplossing kan betekenen. Met grote voorzichtigheid en schroom wil ik bij dit punt een enkele voorlopige kanttekening plaatsen.

Mijn fractie heeft een open oog voor en een bezorgd hart over de dikwijls ontstellende geestelijke en maatschappelijke nood, waarin vele vrouwen, die tot een zwangerschapsverbreking komen, verkeren. Zij wil juist vanuit het „voorkomen is beter dan genezen” — dit verklaart wellicht het thema van vanmiddag — ook op dit punt alle nadruk leggen op de preventieve zorg. De voortreffelijke studie van dr. Treffers over „abortus provocatus en de anti-conceptie” heeft ons immers geleerd, dat de illegale abortus het meeste optreedt bij gehuwde vrouwen tussen de 25 en 29 jaar. Tevens is gebleken, dat vrouwen veelal hun toevlucht hiertoe nemen, als in het ouderlijk gezin van de vrouw gezinspathologie voorkwam en vooral bij het voorkomen van een relatiepathologie van de vrouw met haar eigen partner. Een gestoorde communicatie derhalve tussen man en vrouw, evenzeer als een gestoorde instelling tegenover de seksualiteit. Deze echtelijke verhouding heeft dan ook dikwijls een effectieve geboorteregeling onmogelijk gemaakt. De vrouw komt dan bij een optredende zwangerschap in een crisissituatie te verkeren, waarbij de uiteindelijke daad van abortus provocatus dan ook als een wanhoopsdaad moet worden aangemerkt.

Dit betekent voor mijn fractie, dat het probleem van de illegale abortus moet

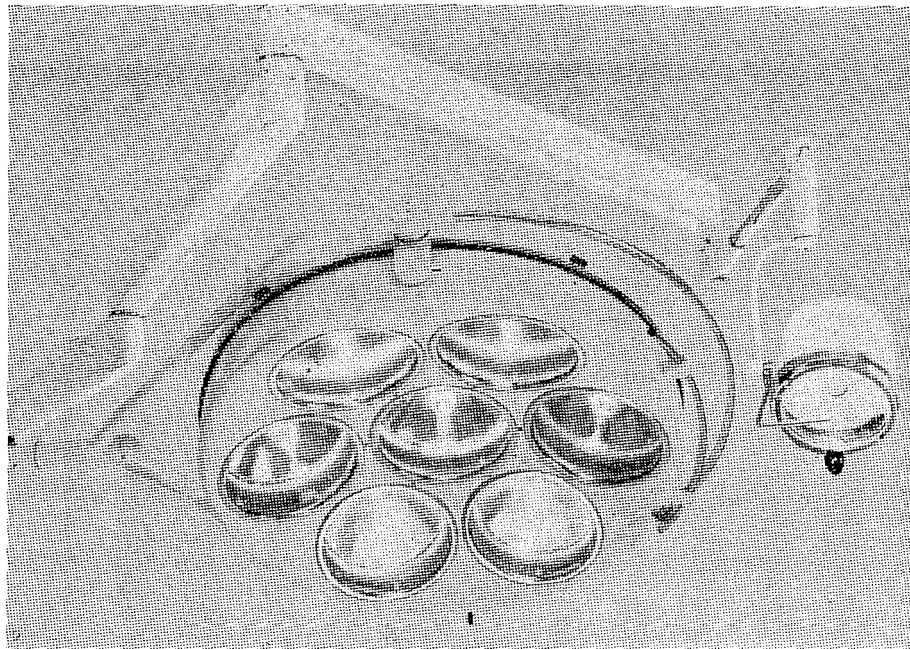
Mej. J. van Leeuwen
... preventieve zorg ...

worden aangepakt bij de genoemde mentale en sociale achtergronden. Een nieuwe abortuswetgeving brengt voor al deze gevallen in wezen géén oplossing.

Ik verwacht van de overheid, dat zij het de organisaties op het terrein van de geestelijke volksgezondheid, die willen helpen bij het verbeteren van de gezinsverhoudingen e. bij het verstrekken van informatie en hulpmiddelen, volop mogelijk zal maken deze taak te vervullen, ook door middel van haar subsidiebeleid.

Ik kom nu tot de bestaande wetgeving. De onderhavige materie is geregeld in het Wetboek van Strafrecht in de artikelen 295 en volgende en 251bis. In beginsel wordt in deze artikelen de abortus strafbaar gesteld. Dit past ook in het geheel van de strafwetgeving, die uitgaat van de eerbied voor het leven. Reeds in 1886 en nog duidelijker in 1911 stond vast, dat abortus op medische indicatie niet strafbaar was. Naar geldend recht v'el en valt de arts niet onder de werkingssfeer van deze artikelen, indien hij op medische gronden een zwangerschap onderbreekt. Hij mag de delictomschrijving vervuld hebben, omdat hij deed wat wenselijk was, valt de wederrechtelijkheid weg. Het begrip medische indicatie werd naar onze mening terecht niet nader in de strafwet omschreven. Het geven van inhoud aan dit begrip werd overgelaten aan de medici. Desondanks kan niet worden ontkend, dat vele artsen in gewetensnood verkeerden en mogelijk nog verkeren, doordat zij niet wisten, of zij verantwoord handelden. Is dit op te lossen door deze materie uit het Wetboek van Strafrecht te lichten en bijvoorbeeld

Medische indicatie

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

over te brengen naar de medische wetgeving? Ik betwijfel dit voorsnog. Juist vanuit de eerbied voor het leven zal een belangrijk deel van deze materie ook in de toekomst onder het Wetboek van Strafrecht moeten blijven vallen.

De slotuitspraak van prof. Enschedé in het artikel „Abortus op medische indicatie en strafrecht” in het „Nederlands Juristenblad” van 10 december 1966 zou ik eerder als een deugdelijke oplossing willen aanwijzen.

De heer Lamberts (P.v.d.A.): Mevrouw van Leeuwen, u kent toch de uitspraak van prof. Enschedé van j.l. zaterdag? Hij heeft toen gezegd, dat hij meende, dat de abortus gelegaliseerd moet worden en hij distantieerde zich daarbij helemaal van het artikel, dat u noemt.

Mejuffrouw Van Leeuwen (A.R.P.): Ik ken dat artikel ook, maar ik verwijs naar zijn eerdere uitspraak — dit is mijn goed recht — omdat ik die wil onderschrijven.

De heer Lamberts (P.v.d.A.): Dat kan altijd.

Mejuffrouw Van Leeuwen (A.R.P.): Ik kom nu tot deze uitspraak, die luidt „dat het van belang lijkt te zoeken naar wegen ten einde de betrokken artsen door voorlichting omtrent de juridische positie gelegenheid te geven tot verantwoorde afweging van de bij de gevraagde abortus op het spel staande belangen, om de artsen op die wijze tevens uit gewetensnood te redden”. Ik meen, dat hierdoor tevens een betere vertrouwensrelatie tussen de vrouwen om wie het hier gaat en de artsen weer op gang zou kunnen worden geholpen.

Ik erken, dat ook hier een groot probleem ligt. Het zoeken naar nieuwe wegen, waarover prof. Enschedé in 1966 sprak is nu volop op gang. Ik wijs erop, dat vooral vanuit de Nederlandse Gynaecologische Vereniging en ook binnen de Nederlandse Maatschappij tot bevordering van de Geneeskunst op het ogenblik een verantwoorde afweging aan de gang is, waarbij ik ook denk aan de vijf minimum-eisen, die door de Nederlandse Gynaecologische Vereniging naar voren zijn gebracht. Met name lijkt mij de samenwerking in teamverband een essentiële en goede zaak, evenals het doen van een ingreep door erkende artsen in erkende klinieken.

Hiermede kan ik in dit stadium volstaan, omdat ik graag de discussies in de kring van de betrokken medici eerst wil afwachten.

Ik kan mij voorlopig vinden in de omschrijving, dat slechts bij een botsing van plichten ten aanzien van de ongeboren vrucht en de moeder de abortus gerechtvaardigd is. Ik geloof, dat deze uitspraak de noodzakelijke ruimte, maar tevens ook de begrenzing biedt voor een juiste ontwikkeling van de medische ethiek in dezen”.

BLIJ MET HUIDIGE BEPALINGEN

De heer Jongeling (G.P.V.) meende, dat, wanneer het klimaat, de sfeer in deze dingen meer in overeenstemming zou zijn met datgene wat de Heilige Schrift ons leert over het voortbrengen van kinderen, de problemen geringer zouden zijn. Niet weg, want dat kan niet in een gebroken wereld. Hij concludeerde tenslotte, „Het staat bij mij nog altijd zo, dat ik blij ben, dat er in het W.v.S. een verbod staat tot het doden van een ongeboren vrucht, behalve dan op medische indicaties, waarbij ik dan ook inderdaad wil denken aan medi-

VERVOLG OP PAG. 8

MEJ. J. VAN LEEUWEN:

PROBLEEM VAN ILLEGALE ABORTUS MOET WORDEN AANGEPAKT BIJ MENTALE EN SOCIALE ACHTER- GRONDEN

VERVOLG VAN PAG. 7

sche en niet aan psychologische en sociale indicaties. Wanneer het gaat om het leven van de moeder, meen ik, dat er dan zeker redenen zijn, dat het ook geoorloofd is, de abortus toe te passen".

LEGALISEREN

De heer Wolff (C.P.N.) begon met grof geschut, toen hij er zijn vreugde over uitsprak, dat er nu een openbare discussie op gang is gekomen: „In een land als het onze, waar tal van groepen jarenlang verstopt waren door allerlei religieuze en andere dogma's, is dat een bijzonder grote vooruitgang". Hij waarschuwde er voorts voor de dubbele moraal tot de hoogste wijsheid te verheffen, terwijl hij eveneens een nieuwe benadering aan de hand van twee gewichtige criteria nodig achtte. Het eerste criterium is de bescherming van de vrouw in kwestie, *wier wil in de eerste plaats toonaangevend is*; het tweede, de bescherming van de medicus; en de medische en de sociale indicatie moeten als reden voor abortus erkenning vinden.

De heer Van der Lek (P.S.P.) volstond met de opmerking dat zijn fractie op het standpunt stond, dat de abortus provocatus diende te worden gelegaliseerd, ook op sociale indicatie. De zaak moet zó worden, dat dit voor verantwoordelijkheid van betrokkene is in overleg met de arts, eventueel met een toegevoegde specialist. De heer Imkamp (D'66), die aandrang op een soepel vervolgingsbeleid voor alle gevallen, waarbij artsen medewerking verlenen aan abortus deelde mede, dat zijn fractie tendeerde naar een legalisering van abortus, ook op sociale indicatie. Hij toonde er hierbij begrip voor, dat de staatssecretaris definitieve stappen nog wenste uit te stellen tot dat de Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst! tot een conclusie was gekomen.

WAT ONS TE DOEN STAAT

De heer Lamberts (P.v.d.A.), die zijn hele spreektijd aan het abortusvraagstuk wijdde, gaf eerst een uitvoerige uiteenzetting over de wetgeving in enkele andere Westeuropese landen, te weten de vier Scandinavische landen en Engeland. Hierna onderwierp hij de Nederlandse wetgeving aan een beschouwing, waarbij hij ook inging op het in 1962 op verzoek van de Vara gehouden onderzoek onder een aantal representatieve artsen. Hierbij kwam hij tot de conclusie, dat bij het beantwoorden van de vraag „abortus plegen of niet" vier factoren een rol spelen. „Deze zijn: de eigen zedelijke opvattingen van de arts — hoe denkt hij er zelf over? —, de wet — artikel 251 van het Wetboek van Strafrecht —, de beslissing van de

zowel aan leken als artsen, nu totaal onvoldoende". Bij het aangeven van wat ons volgens de P.v.d.A. nu te doen stond, kwamen de volgende gedachten naar voren:

— Weliswaar kan goede voorlichting voor artsen en publiek op den duur tegemoetkomen aan de veranderde en veranderende verlangens van de bevolking. Dit zal echter *onvoldoende resultaten* hebben en *onvoldoende snel* werken.

— Daarom zal de wet moeten worden gewijzigd, b.v. zó, dat wordt uitgedrukt dat abortus provocatus verboden is tenzij het geschiedt op indicatie van twee artsen in een erkend ziekenhuis en de zwangerschap niet verder is voortgeschreden dan drie maanden.

(een andere mogelijkheid is dat abortus provocatus verboden is, tenzij het door een arts in het ziekenhuis geschiedt, wat volgens de heer Lambertus op hetzelfde neerkwam).

— Hiervoor zullen rayonsgewijze bureaus moeten komen, die naast intensieve voorlichting aan de bevolking en aan de artsen over abortus ook kunnen optreden als vervanger van de huisarts.

— Door de overheid, eventueel via de bureaus zal intensieve voorlichting moeten worden gegeven. De pil zal in het ziekenfondspakket moeten worden opgenomen, er zal een goede warenwet op de anticonceptionele middelen moeten komen en méér aandacht voor deze zaken in de opleiding van de artsen.

GEMENGDE COMMISSIE

De heer Tilanus wees op de zich wijzigende opvattingen in de maatschappij, waarvan ook de arts zich rekenschap zal moeten geven. De arts zal echter ook wel dienen te bedenken, dat het in principe om twee levende wezens gaat. De argumentatie, dat het lichaam van de vrouw van haarzelf is, gaat echter niet op. Er moet naar zijn mening een *pathologische situatie* zijn om te mogen ingrijpen.

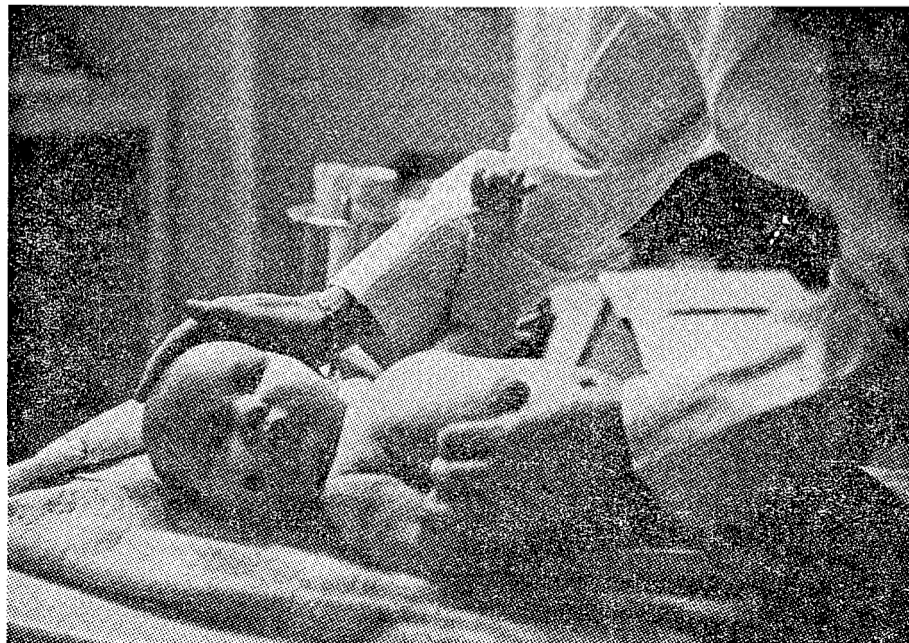
Verder verzocht hij, wanneer de door hem gevraagde rapporten van de bevoegde instanties binnen zijn, een commissie samen te stellen of aan de Gezondheidsraad te vragen een commissie samen te stellen, die uit artsen en juristen bestaat.

De heer De Vreeze (KVP) wees erop, dat hij het een moeilijk onderwerp vond, speciaal ook „omdat wij hier te doen hebben met waarden die naar de mening van mijn fractie nog altijd behoren tot de fundamentele waarden, waarop onze beschaving rust de waarde van het menselijk leven, en van de eerbied daarvoor". Hij kwam toen op de aan de gang zijnde meningsvorming in de kringen van de betrokken artsen en vroeg de staatssecretaris t.z.t. zijn zienswijze in een nota vast te leggen, aan de hand waarvan dan een gedachtenwisseling met de bewindsman zou kunnen plaatsvinden.

Op de vraag of er een wetsontwerp moet komen wilde hij niet vooruitlopen. Hierna beperkte hij zich tot het stellen van een aantal vragen. „Is het juist dat in ons land in de laatste jaren de criminele abortus in aantal in belangrijke mate is afgenomen? Is het inderdaad juist dat in bredere kring bij de artsen de mening nog leeft, dat zij niet tot abortus in een bepaald geval kunnen overgaan, vanwege een onvoldoend vertrouwen in bepaalde juridische redeneringen?"

vrouw en tenslotte wat de wereld ervan vindt. Alle artsen vinden de eigen zedelijke opvatting het belangrijkste. In hun denken komt de wet op de tweede plaats, terwijl de beslissing van de vrouw zeer laag genoteerd staat. Alleen de jonge artsen laten de vrouw een belangrijke rol spelen bij hun denken. Slechts de buitenkerkelijke artsen achten het standpunt van de vrouw van dezelfde waarde als hun eigen zedelijke opvattingen. Er is enige gisting in de artsenwereld, met name ook over de vraag, hoever het begrip „medische indicatie" gaat. Een belangrijk deel van de artsen is bereid de term medische indicatie uit te breiden tot *psychosociosomatische indicatie* en tot *existentiële nood*. Verder is de voorlichting,

Eerbied voor het leven

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

En dat ondanks de voorlichting. Wat houdt de verruiming van de medische abortuspraktijk die in de laatste jaren in sommige klinieken blijkt plaats te vinden, precies in?

Hij sloot zich voorts aan bij de gedachte van de heer Tilanus over de instelling van de gemengde commissie. Tenslotte zich aansluitend bij zijn fractiegenoot, de heer Van Schaik die de visie van minister Polak (géén wijziging) deelde, filosofeerde hij nog wat door op het begrip „medische indicatie" met als conclusie, dat voor hem legalisatie van de medische abortus te overwegen valt.

EEN OPMERKELIJKE DALING... EN INSTELLING VAN EEN

„GEMENGDE" COMMISSIE

De staatssecretaris, dr. Kruisinga, ging in zijn antwoord uitvoerig in op de ontwikkeling rond het abortus-vraagstuk. Hij waarschuwde met verwijzing o.a. naar het proefschrift van dr. Treffers, tegen de gedachte, dat *legalisatie van abortus provocatus op sociale indicatie preventief zou werken tegen ABORTUS CRIMINALIS*.

Ook aan de niet onverdeeld gunstige ervaringen met de wetswijziging in Engeland mogen we niet voorbij gaan! Verder wees hij op de belangwekkende ontwikkeling, die zich naar alle waarschijnlijkheid in ons land op het gebied van de abortus provocatus voordoet, *namelijk de zeer opmerkelijke daling van het aantal abortusgevallen*. Gedurende de laatste vijf jaren zou het aantal gevallen meer dan gehalveerd zijn. Naar de staatssecretaris van deskundige zijde was verzekerd, zou daarmee in deze eeuw het aantal gevallen van abortus provocatus op een laagtepunt zijn gekomen.

Dit weerhield de staatssecretaris er overigens niet van volop met de abortuskwestie bezig te zijn en hij wilde in dit verband — in overleg met de minister van Justitie — de instelling van een gemengde commissie, van juristen en medici, zodra het door hem gevraagde advies van de Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst binnen was, zeker bevorderen.

**OOSTERBEEK
(Arnhem)**

Telefoon 8307 - 3169

Hotel „DREYEROORD"

N. Griffioen & Zoon
BAAMBRUGGE

Thermoshellhuisbrandolie

DE BRANDSTOF VOOR UW
CENTRALE VERWARMING

BEL DIRECT 02949 - 263 (2 LIJNEN)

GERICHTE BEVORDERING

OUDERS WORDEN NIET UITGESCHAKELD

DOOR DR. F. H. DE BRUIJNE

IN het artikel „Meewerken uitvoering mammoetwet boeiend werk” d.d. 28 december 1968 heb ik opgemerkt, dat voortaan de bevordering van de leerlingen uit de zgn. brugklassen naar een hoger leerjaar „gericht” zal geschieden, d.w.z. dat de lerarenvergadering beslist tot welke afdeling van de school de leerling wordt toegelaten. Hierdoor neemt de verantwoordelijkheid van de docenten aanzienlijk toe; tot nu toe toch was het gebruikelijk dat de ouders — na advies van de school — beslisten welk onderwijs hun kind zou gaan volgen.

OUDERS UITGESCHAKELD?

Enkele lezers vragen nu of dit betekent, dat de ouders hierdoor worden uitgeschakeld. Zij zijn toch primair verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Moeten zij dan ook niet een belangrijke stem hebben, wanneer het gaat om de vorming van de kinderen? Is deze gang van zaken wel principieel juist? Regelmatig wordt er gezegd, dat de ouders zo weinig belangstelling voor de school tonen. Werkt men dat gebrek aan belangstelling niet in de hand, wanneer de ouders geen invloed op de schoolkeuze kunnen uitoefenen?

Voor wij hierop ingaan, dienen wij eerst na te gaan hoe de bevordering thans wettelijk geregeld is. Alleen artikel 14 van het K.B. van 26 oktober 1967, dat de uitvoeringsbepalingen voortvloeiend uit de wet op het voortgezet onderwijs behelst, geeft hiervan uitleg. In dit artikel lezen wij dat „in een scholengemeenschap met een gemeenschappelijk eerste leerjaar een leerling slechts bevorderd wordt naar het tweede leerjaar van één van de samenstellende delen van de scholengemeenschap, indien hij

naar het oordeel van de directeur en leraren, die hem in het eerste leerjaar onderwijs hebben gegeven, met voldoende resultaat het onderwijs in dat tweede leerjaar zal kunnen volgen.”

Worden de ouders bij deze keuze nu geheel uitgeschakeld? Dit zal in de praktijk zeker meevalen.

In het genoemde artikel van het K.B. staat nadrukkelijk de reden vermeld waarom de leerling tot het tweede leerjaar bevorderd kan worden en wel omdat de lerarenvergadering van oordeel is, dat hij met voldoende resultaat het onderwijs in een bepaalde afdeling — gymnasium of havo of welke andere dan ook — kan volgen.

Men kan toch niet verlangen dat de docenten van een school een leerling tot een door de ouders gewenste afdeling zullen toelaten, indien zij overtuigd zijn, dat deze afdeling voor hem te moeilijk is. Maar, wordt er opgemerkt: „Vroeger konden de ouders toch kiezen. Inderdaad was dit op vrijwel alle middelbare scholen met meerdere afdelingen het geval.

Maar dit hield dan in dat de leerling aan het einde van de eerste klasse een zodanig peil bereikt moest hebben — dat hij bij bevordering naar een tweede klasse — voor al de afdelingen van de school geschikt geacht werd. Natuurlijk kwam daar een advies van de school bij een werd een bepaalde richting soms aanbevolen of ontraden.

Thans zullen echter leerlingen tot de tweede klasse van een bepaalde afdeling bevorderd kunnen worden — die in het v.h.m.o. voor bevordering niet in aanmerking kwamen. Ontegengesteld is dit een voordeel.

VERLANGENS LEERLINGEN

Bovendien moet men bedenken dat elke school zoveel mogelijk rekening zal houden met de verlangens van de leerlingen. Ik mag veronderstellen, dat in-

dien de leerling bevorderd wordt tot de tweede klasse van het v.w.o. (d.i. het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs) vrijwel alle scholen hem de vrije keus zullen laten, of hij het gymnasium of het atheneum wil gaan bezoeken. Deze beide opleidingen zijn nu zesjarig en dienen allebei ter voorbereiding tot het hoger onderwijs. Voorts zal een leerling, die voor het v.w.o. toelaatbaar is — indien hij dit wenst — ook het havo onderwijs mogen gaan volgen.

Meisjes, die niet van plan zijn later ... academisch verder te willen studeren zullen vaak aan het meer praktisch gericht havo onderwijs de voorkeur geven, dit in analogie met de vele meisjes, die tot heden de m.m.s. verkozen boven de h.b.s. of het gymnasium. Tenslotte wordt het doubleren niet wettelijk verboden. Indien dus een kind niet bevorderd is naar de tweede klasse van het gymnasium of atheneum en een ouder verlangt juist wel deze opleiding, omdat deze noodzakelijk is b.v. voor een studie in de medicijnen, welke studie de uitgesproken wens van zijn kind is, dan mag het eerste leerjaar overgedaan worden.

DOUBLEREN VERSTANDIG?

't Is echter wel de vraag, of dit doubleren verstandig is. Het eerste leerjaar is n.l. een introductiejaar, dat met name door de studielessen thans een geheel eigen karakter gekregen heeft en daardoor zich moeilijk leent om nog

een keer herhaald te worden. De leerling, die dit jaar overdoet, zal zich spoedig gaan vervelen tot schade van zijn belangstelling en werklust.

In zo'n geval is het m.i. verstandiger toch de bevordering naar de tweede klasse van de havo te verkiezen. Heeft men n.l. dit vijfjarig schooltype met goed gevolg doorlopen, dan is men toelaatbaar tot de vijfde klasse van het atheneum en kan dit zo zeer begeerde diploma toch behaald worden. Hiermede is dan in totaal zeven jaar gemoed, even lang dus als wanneer men de eerste klasse had gedoubleerd.

Indien men niet bevorderd is tot klasse 2 van de havo, doch wel tot deze klasse van de mavo, kan men het beste ook deze bevordering aanvaarden.

Immers na een 4-jarige mavo opleiding is men weer toelaatbaar tot klasse 4 van de havo, waaruit blijkt, dat het doubleren in de eerste klasse geen voordeel in tijdsduur van de gehele opleiding oplevert.

Uit deze voorbeelden blijkt dus wel, dat de gerichte bevordering niet wil zeggen, dat de ouders uitgeschakeld worden.

Gelukkig blijf voor hen de mogelijkheid om met de leiding van de school te overleggen, wat voor hun kind de beste richting is. Iedere rector of directeur van een school voor voortgezet onderwijs heeft zijn wekelijkse sprekkuren. Hij — en ook de andere docenten — zullen gaarne de ouders ontvangen om met hen de zo belangrijke toekomst van hun kind in een rustig onderhoud te bespreken.

VERVOLG PAG. 6

AKTE VAN MANNHEIM

en dalen, die niet alleen afhangen van b.v. schommelingen in de vraag naar vervoer maar ook van klimatologische factoren als hoge en lage waterstanden. Bij laag water is door beperking van de diepgang voor het vervoer van een bepaalde hoeveelheid goederen méér scheepsruimte nodig dan bij hoog water.

Zo kan er periodiek een zeker overschot aan scheepsruimte ontstaan, dat echter voor het opvangen van schommelingen onmisbaar is. Hoe nu aanvaardbare en onaanvaardbare „overcapaciteit” te onderscheiden?

Uit het niveau van de vrachten kan men thans echter wel de conclusie trekken dat er een onaanvaardbaar teveel aan scheepsruimte is, in het bijzonder in de sector van de oude en kleinere schepen.

VRACHTPRIJS EN CAPACITEIT

In beginsel zijn er twee mogelijkheden om dit probleem aan te pakken: regelingen met betrekking tot de vrachtprijs, en regelingen met betrekking tot de capaciteit.

De eerste methode is weinig aantrekkelijk, aangezien de oorzaak van de kwaal niet wordt weggenomen, alsmede omdat prijsregelingen zich gemakkelijk lenen tot manipulaties waar zeker Nederland niet van gediend is. Langs de weg van de tweede methode wordt thans gezocht naar passende middelen, ook al omdat deze zich gemakkelijker laten inpassen in een stelsel dat de vrije vaart als uitgangspunt overlet laat.

Twee daarvan krijgen de meeste aandacht. Het eerste is het tegen een zekere vergoeding definitief uit de vaart nemen van overtollig verouderd materieel (sloopregelingen), het tweede het tijdelijk stilleggen van scheepsruimte in perioden van slapte (stillegregelingen). In Duitsland is onlangs een sloopregeling van kracht geworden, in Nederland gelden eveneens regelingen die wellicht de aanloop zijn tot een sloopregeling van ruimere strekking. In 1968 heeft een studiegemeenschap onder leiding van ir. S. A. Posthumus aan de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat een rapport over de modaliteiten van zo'n regeling uitgebracht, die overigens niet alleen de Rijnvaart maar de gehele binnenvaart betreft. In de Centrale Commissie voor de Rijnvaart is de laatste jaren een stillegregeling ontworpen, terwijl de Europese Commissie een stillegregeling heeft opgenomen in een ontwerpverordening over de capaciteit van de binnenvaart die zij bij de Raad van de E.E.G. heeft ingediend.

Van belang is dat de maatregelen van de verschillende landen op elkaar worden afgestemd, of, nog beter, dat deze maatregelen gezamenlijk worden genomen. Dit geldt voor een stillegregeling

in nog sterkere mate dan voor een sloopregeling. Een van de problemen die men hier echter tegen komt is het conflict tussen de oude vorm van integratie (de Akte met de Centrale Commissie voor de Rijnvaart) en de nieuwe (het E.E.G.-Verdrag met de Europese Commissie). De oorzaak van de moeilijkheden is dat twee partijen bij de Akte, Engeland en Zwitserland, niet bij de E.E.G. behoren en omgekeerd twee Lid-Staten van de E.E.G., Italië en Luxemburg, geen partij zijn bij de Akte. Nu kent het E.E.G.-Verdrag wel een regeling voor conflicten tussen oudere verdragen en het E.E.G.-Verdrag, maar het vinden van een praktische vorm van samenwerking tussen de instellingen van de Akte en van de E.E.G. is een heel andere zaak. De Commissie van de E.E.G. heeft in de Centrale Commissie voor de Rijnvaart vooral in het begin niet veel meer gezien dan een hinderlijk obstakel bij het totstandbrengen van een gemeenschappelijk vervoerbeleid van de E.E.G.

VRIJE VAART

Aan een eerbiedwaardig stuk internationaal rivierenrecht als de Akte en aan de rechten van een land als Zwitserland kan men echter niet zo maar voorbijgaan. Nederland heeft er dan ook nooit twijfel over laten bestaan dat het niet van plan was om mee te werken aan E.E.G.-regelingen, die in strijd met de huidige Akte de vrije vaart zouden aantasten; wijziging van het regime moet met instemming van de betrokken derde (niet-E.E.G.) landen tot stand worden gebracht. In beginsel heeft het vervoerpolitieke compromis van de Raad van de E.E.G. van 22 juni 1965 materieel de weg vrij gemaakt om tot oplossingen te

komen. In dit compromis werd door de E.E.G. het beginsel van de vrije prijsvorming voor de Rijn aanvaard. Waar het nu op aankomt is het vinden van redelijke institutionele vormen van samenwerking die enerzijds het mogelijk maken om op de Rijn de regelingen op het gebied van de capaciteit in werking te stellen die noodzakelijk zijn en die anderzijds zowel met de Akte als met de E.E.G. rekening houden. Dit is een probleem dat in de komende tijd zal moeten worden opgelost en waarvoor, naar ik meen, de vooruitzichten gunstiger zijn dan enige jaren geleden.

Hoe het in de toekomst met de Akte zal gaan? Aan het begin van deze uiteenzetting schreef ik dat wij te doen hebben met een kras oudje. Uit het verloop van het verhaal zal hoop ik duidelijk zijn geworden dat West-Europa veel aan de Akte te danken heeft. Misschien dat op den duur aan enige plastische chirurgie niet valt te ontkomen. Aan ander chirurgisch ingrijpen bestaat geen behoefte. Het hart van de Akte is de vrije vaart, en dat is kerngezond.

9 gulden voor 90 jaar arp

9 gulden voor 90 jaar arp

OUDE EN NIEUWE CITATEN

INGEWIKKELD

Drs. J. Beishuizen in „Het Parool“:

„Er bestaat bij het publiek en groeiende weerzin tegen ons gehele ingewikkelde en ondoorzichtige stelsel van belastingwetten en sociale voorzieningen. Alleen deskundigen weten er nog de weg te vinden“.

Wij hebben niet de naam, dat wij de dingen eenvoudig zeggen en doen wanneer het ook ingewikkeld kan.

IETS

In de Nieuwe Rotterdamsche Courant troffen wij het volgende verhaal aan:

„Kunstlievende mevrouw: „Die oude schilderijen hebben voor mijn gevoel altijd iets, hoe zal ik het zeggen, iets wat men in de nieuwe nooit vindt. Hoe zou dat toch komen? Weet u dat misschien, jongeman?“

Jongeman: „Dat komt omdat de nieuwe nog niet oud zijn, mevrouw“. (notitie van J. Emmens, geciteerd in Tirade).“

Misschien helpt dit gesprekje u op weg om een antwoord te vinden op opmerkingen, dat de partijen (of de A.R.P.) vroeger iets hadden dat je tegenwoordig nooit vindt.

KLEDING

De heer H. Thissen is modekenner; hij heeft zich verdiept in de geschiedenis van kleding en mode en is er vervolgens een boek over gaan schrijven. Daaruit via het Limburgs Dagblad twee citaten:

„De fruithandelaar zegt, niet ten onrechte: „onze branche is de oudste ter wereld. De kledingindustrie beroemt zich er op de eerste vorm van menselijke kleding te hebben geleverd. Mis zegt de papierwerkende industrie: het paradijselijk vijgeblad was een cellulose produkt. Wij hebben het oer-monopolie! De visie van de artiest is dat hij de eerste lichaamsversiering toepaste. De sexuoloog: dit is het begin van sex-appeal!“

„De mens heeft nu eenmaal een lichaam met bewuste proporties en bewegingen. Een levende mens is geen kleerhanger of etalagepop, hij loopt, zit en staat. Er zijn bonestaken en dikkerds, er zijn platte en volle boezems, zware en slanke heupen. Allemaal komen ze een keer aan de beurt wat betreft de

mode. U ziet dus dat kleding letterlijk heel wat meer om het lijf heeft“.

Shakespeare had reeds deze mening: „De mode verslijt meer kleren dan de mensen“. Een andere Engelsman betoogde „Wij lachen om de vrouwen, die zich gretig naar de laatste mode kleden, terwijl wij zelf even gretig volgens de laatste mode denken“. Nu zitten wij wel een beetje met de uitspraak van weer een andere Engelsman, die zei: „Wie tegen de mode in gaat is zelf de slaaf ervan“.

BELASTING

De belastingdienst heeft weer kwistig gestrooid met aangiftebiljetten voor de inkomstenbelasting. „De Rotterdammer maakte ons onder het hoofd „Bevalling en masse“ attent op pagina 24 van de „toelichting“.

Het gaat daar over:

„Uitgave wegens: ziekte, invaliditeit en bevalling van uw echtgenoot, uzelf en uw naaste verwanten“.

Zolang Witteveen nog zulke grapjes laat maken krijgen wij in Nederland geen kabinetserisis.

„De Rotterdammer“ drukt ook een citaat af uit een van de vele brieven, die de redactie van het auto-weekblad „Rijgend Nederland“ heeft gekregen. Dit citaat begint:

„... wat wij ook van beroep zijn: stuk voor stuk worden alle rijdende Nederlanders belasting-melkoke van de regering“.

Wij zouden liever zeggen: auto-rijden of niet, iedere Nederlander fungeert als zodanig.

In zijn hart zegt iedere Nederlander het de Amerikanen na, die zei „Tel die dag voor gewonnen wanneer, draaiend om haar as, de aarde verschoond blijft van belastingaanwas“.

Overigens zal die dag nooit komen vrezende wij, tenzij onze A.R.-belastingexpert G. A. Kieft er iets op vindt. Hij is een vindingrijk man!

DOM

Van prof. dr. J. Stalpers noteerden wij deze uitspraak:

„Ze zeiden altijd dat de televisie dom maakt. Dat is het zelfde als wanneer je tegen een wereldreiziger zegt: je wordt dom, want je ziet zoveel“.

HET BEELD DER VADEREN

BELGISCHE ANNEXIONISTEN

Op 27 februari 1919 heeft de Nederlandse minister van Defensie, jhr. Alting von Geusau in de Tweede Kamer een opzienbarende verklaring afgelegd. Hij zei namelijk dat Nederland militair paraat moet blijven, en met name er voor moet zorgen, dat de grenzen niet onverdedigd zijn. Daar zorgen we dan ook voor en als het moet, zullen we snel mobiliseren. Want — wij zijn niet van plan, goedschiks ons een deel van ons grondgebied te laten ontnemen. Dan zal er gevochten moeten worden.

Deze ministeriële verklaring klonk als een alarm-signaal. Wat was er aan de hand? In België waren bepaalde groepen druk in de weer, om in Parijs, op de Vredesconferentie, gedaan te krijgen, dat Nederland gedwongen zou worden Zuid-Limburg en Zeeuws-Vlaanderen aan België af te staan. Anders zou België niet goed te verdedigen zijn, zoals in de eerste wereldoorlog wel was gebleken.

In Nederland rees uiteraard tegen deze eisen krachtig verzet. En de verklaring van de minister van Oorlog sloeg in als een bom.

Er gebeurde intussen meer. H.M. de Koningin begaf zich, vergezeld van de minister-president jhr. Ruys de Beerenbrouck, zelf een Limburger, naar Maastricht en maakte van daaruit tochten door Zuid-Limburg. Overal moest zij ovaties van de bevolking in ontvangst nemen. Overal namen de gemeenteraden moties aan, waarin de verbondenheid met het Koninkrijk en met het Huis van Oranje tot uitdrukking kwam.

De week daarop maakte de Koningin een tocht door Zeeuws-Vlaanderen, oostelijk en westelijk van de Braakman. En overal hetzelfde beeld als in Zuid-Limburg.

Toen kwam Parijs tot een beslissing. De geassocieerde mogendheden in conferentie bijeen, besloten aan de Nederlandse en de Belgische regering mede te delen, dat zij de bevoegdheid misten om op enigerlei wijze te beschikken over het grondgebied van een neutrale mogendheid. Daarmee was de zaak van de baan.

Wat er achter de schermen precies was gebeurd, wist men toen niet precies, maar wel werden twee namen genoemd van gezaghebbende staatslieden, die daarbij een rol hadden gespeeld. Vooreerst generaal Smuts, de vertegenwoordiger van de Unie van Zuid-Afrika en voorts Lansing, de Amerikaanse staatssecretaris van buitenlandse zaken, die onderhands met een prachtige oorkonde er aan was herinnerd, dat zijn voorouders uit Nederland kwamen.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

DROOG HOUT

SPECIALITEIT: GEWATERD IEPEN, VERDER BEUKEN, ESSEN, LINDEN, KERSEN, EIKEN EN PEREN
Incomplete bollen en plaathout Contant 1%

N.V. Hard- en Zachthout Import Mij.
LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 05765 - 212

D. MEIJER - AANNEMER

VAN NIEUWBOUW-, VERBOUW- EN REPARATIEWERKEN

Handel in hout, teerprodukten en andere materialen.

Telefoon 7690

SASSENHEIM - Werkplaats: Zuilhofstraat 2 - Telefoon 7952

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland

bouwdan wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen

N.V. GEBR. SALVERDA AANNEMERSBEDRIJF

T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255 - 253

Betonfabriek DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
OPGERICHT 1883

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894 - 230. Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGELS VOOR STOELLEN EN FAUTEUILS - ARMLEGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

JAN LINGEN'S BETONINDUSTRIE N.V.

Veerdam 29 - Telefoon (01850) 50123 - 50134
PAPENDRECHT

Voor betere beton N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT, KAMPEN, ELBURG EN VIANEN. BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73a - Telefoon 444 - Werkendam
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

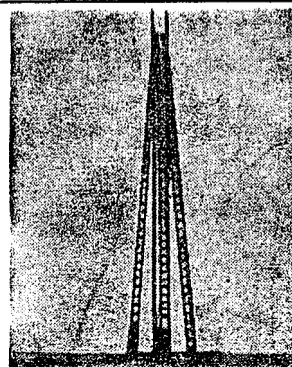
BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474-269
LEXMOND

Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748 - 3921*

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

- Handel in hijsmaterialen, riet en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakerijen

WERKENDAM — TELEFOON 514

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

Visser Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. (02510) 25244

Gevestigd sinds 1919

F. VINK & ZON

Aannemersbedrijf

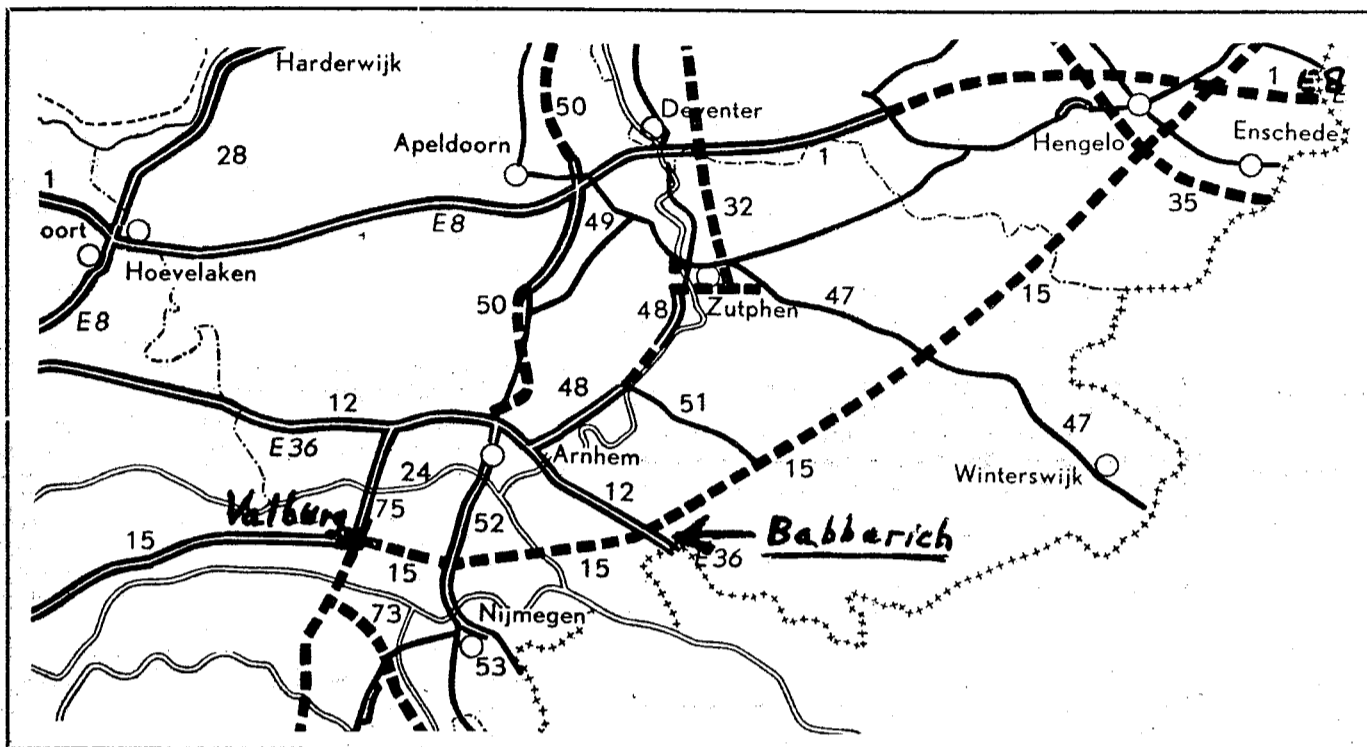
Telefoon 01827 - 2261

KERKLAAN 9 - MOORDRECHT

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.
MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van zeprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuizen enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen, etc.
EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

KAMER ACHTER A.R.-MOTIE RIJKSWEG 15

DE behandeling van de begro- van Verkeer en Waterstaat was reeds voorbereid in een openbare vergadering van de Vaste Commissie voor Verkeer en Waterstaat uit de Tweede Kamer. Deze commissievergadering, die duurde van 11 tot 11 op 23 januari en van half 11 tot 1 uur op 29 januari, was — ondanks het grote aantal punten — alleszins geslaagd geweest.

Dat betekende, dat de leden bij de plenaire behandeling (dat wil zeggen in een openbare vergadering van de Tweede Kamer zelf) zich konden beperken tot enkele punten, ten aanzien waarvan na de bespreking in de Openbare Commissievergadering een duidelijke standpuntbepaling nog wenselijk was. Dit geldt dan zowel voor de regering als voor de Tweede Kamer. Het kan zijn, dat de Kamer of een bepaalde fractie er behoefte aan heeft haar standpunt vast te leggen tegenover dat van de minister, danwel in overeenstemming met dat van de minister, danwel zelfs tot steun aan dat van de minister. In de Openbare Commissievergadering hadden van de A.R. fractie vier sprekers aan de discussies deelgenomen, te weten de heren Aantjes, Boertien, Schakel en Walburg. Bij de plenaire vergadering traden de heren Aantjes en Boertien als woordvoerders op.

P.T.T.

De heer Boertien beperkte zich ditmaal tot enkele opmerkingen over het internationaal vervoer en voorts de P.T.T., hetgeen een bijzonder actueel onderwerp is in verband met de ingevoerde tariefsverhogingen en de voornemens tot beperking van het aantal postbestellingen. Reeds in de Openbare Commissievergadering was de heer Boertien uitvoerig op dit punt ingegaan. Een verslag daarvan werd opgenomen in Nederlandse Gedachten van 8 februari 1969, in verband waarmee wij ons ditmaal voornamelijk zullen beperken tot de door de heer Aantjes besproken onderwerpen.

Aangezien de kwestie van de tariefsverhoging reeds in een afzonderlijk Kamerdebat was afgedaan, spitste de heer Boertien zijn betoog nu vooral toe op een pleidooi voor handhaving van de zaterdagbestelling, voor handhaving van een tweede postbestelling op maandag, en voor het vroegtijdig uitvoeren van de eerste postbestelling. Als bezwaar tegen het wegvallen van de tweede postbestelling noemde hij met name de

bezorging van dagbladen, die niet over een eigen bezorgingsapparaat (kunnen) beschikken.

Een aardige vondst van de heer Boertien was nog, dat hij uit de wirwar van begrotingscijfers een merkwaardige toelichting had opgediept op de subsidie aan het P.T.T.-kinderfonds, n.l. „tot een bedrag gelijk aan dat van de aan het personeel opgelegde boeten geraamd op f 500.“ Het leek hem wat vreemd, dat de voeding van het P.T.T.-kinderfonds afhankelijk wordt gemaakt van de mate van het wangedrag der personeelsleden. Hij vroeg de minister deze „kleine ethische knoop“ te ontwarren. Nu, daar kon minister Bakker voor f 500 natuurlijk geen bezwaar tegen hebben.

OEVERVERBINDING WESTERSCHELDE

De heer Aantjes had uit de Openbare Commissievergadering drie onderwerpen overgehouden, die een behandeling in plenaire zitting waard waren, te weten de vaste oeververbinding over de Westerschelde, de vestiging van een tweede nationale luchthaven en de voltooiing van rijksweg 15 (Europoort - Duitse grens).

Wat betreft de vaste oeververbinding over (en/of onder) de Westerschelde, heeft het provinciaal bestuur van Zeeland zich uitgesproken voor het tracé Ellewoutsdijk/Terneuzen. Minister Bakker heeft voorlopig gekozen voor het tracé Kruijningen/Perkpolder. De minister had daarvoor een viertal argumenten. In de eerste plaats is de bodem van de Westerschelde op het traject Kruijningen/Perkpolder het meest stabiel en het minst aan veranderingen onderhevig. Meer naar het westen toe is de bodem veel instabieler en de geulen verplaatsen zich daar dikwijls, waardoor enorm kostbare werken nodig zouden zijn voor de vastlegging van de bodem van de Westerschelde.

In de tweede plaats is het tracé Kruijningen/Perkpolder „planologisch gespro-

ken geen gekke verbinding.“ In de derde plaats opent dit tracé de mogelijkheid het bestaande veer op te heffen. In de vierde plaats zou een verbinding op een andere plaats de brug en de tunnel zo duur maken, dat zij geen verkeer meer zouden trekken, omdat de tol (die voor de financiering van deze brug voorwaarde is) dan onbetaalbaar zou worden.

De minister hield echter de mogelijkheid open, dat nadere berekeningen hem tot een ander inzicht zouden brengen. Zijn standpunt is dus duidelijk nog slechts een voorlopige keus.

De heer Aantjes merkte nu allereerst op, dat dus vaststaat, dat de vaste oeververbinding er komt. Dat is veruit het belangrijkste, hetgeen niet vergeten mag worden, als er verschil van mening is over de plaats, waar die verbinding het beste zou kunnen komen. Wat betreft het voorlopig gekozen tracé, oordeelde hij, dat de motieven van de minister niet op een zodanige wijze waren aangevochten, dat er wezenlijk afbreuk aan was gedaan. Niet alle argumenten van de minister waren even sterk, maar het motief van de bodemgesteldheid en de daarmee verbandhoudende zeer kostbare werken was zijns inziens echter niet onzenuwd. Men zou natuurlijk kunnen zeggen, dat het uiteindelijk dus „alleen maar een kwestie van geld is.“ Dat mag men echter niet bagatelliseren. De minister heeft zeer terecht de financiële kant in zijn overwegingen heel nuchter mede betrokken.

De conclusie was dan ook, dat de A.R. fractie zich met het aanvankelijke standpunt van de minister voorlopig wel verenigen kon, „zij het dan ook dan ook dat die voorlopigheid in onze fractie voor de één wat groter is dan voor de anderen“, aldus de heer Aantjes, daarmee een formulering kiezend, die voor de goede verstaander duidelijk ruimte liet voor de heer Van Bennekom om zijn „Zeeuwse“ standpunt ook in de Kamer trouw te kunnen blijven.

VLIEGVELD HOEKSEWAARD?

Het tweede punt, waaraan deze A.R.-woordvoerder aandacht schonk, was de vestiging van een tweede nationale luchthaven. Schiphol mag, gezien zijn ligging, uit een oogpunt van veiligheid en geluidshinder niet nog verder worden uitgebreid. Aanvankelijk is voor een tweede luchthaven gedacht aan een der IJsselmeerpolders of zelfs aan het Waddengebied.

Minister Bakker had in de openbare Commissievergadering gedachten uiteengezet, die in een andere richting gingen. Zijn argumenten waren de volgende.

Zuidelijk Flevoland ligt uit een oogpunt van capaciteit van de luchtwegen te dicht op Schiphol. Bij de bepaling van een andere plaats dient rekening gehouden te worden met de overheersende windrichting in ons land. Voor het vliegveld zelf zal een terrein van zeker 6 bij 4½ km. beschikbaar moeten zijn, alsmede een totale zeer dun bebouwde zone van 6 bij 22 km. Aangezien het voornaamste vervoersaanbod in het westen van het land blijft zitten, zal ook de tweede luchthaven ergens in het westen van het land moeten komen. De gehele kwestie is overigens nog bij een commissie in studie.

Bij de beoordeling van deze zaak moet men de door de minister reeds genoemde argumenten wegen. Als men deze juist bevindt, zal men zich de vraag moeten stellen, welke plaats het beste aan de verschillende genoemde criteria voldoet.

De heer Aantjes bleek de gedachten-gang van de minister zeer wel te kunnen volgen. Uitbreiding van het Rotterdamse vliegveld Zestienhoven komt zijns inziens niet in aanmerking, omdat dit in strijd zou komen met de zeer gerechtvaardigde eis van de minister, dat de nieuwe luchthaven in een dun bebouwd gebied moet komen. „Als ik een gebied zoek, dat aan de criteria van de minister voldoet wat ruimte en de geringe dichtheid van de bebouwing betreft en dat toch in de buurt van centra met een groot vervoerspotentieel ligt, dan denk ik terug aan het debat over de eventuele bestemming van de Hoeksewaard in verband met de haven-industrieontwikkeling, waar de minister niet ten onrechte afwijzend tegenover stond. Bij mij is de vraag gerezen, of wij dan niet in dit verband aan dit gebied moeten denken, dus voor de vestiging van een tweede nationale luchthaven. Het lijkt mij op het eerste gezicht, dat dit een gebied is, dat aan de criteria van de minister voldoet. Wanneer dan bovendien nog de metro werd doorgetrokken, zou er ook een uitstekende doorverbinding zijn met het hart van Europoort.“

Het verdient opmerking, dat deze suggestie niet dezelfde is als die uit het later gepubliceerde Rotterdamse plan, waarbij eveneens aan een vliegveld in de Hoeksewaard is gedacht. In dit plan is echter aan een veel oostelijker gelegen plaats gedacht, terwijl in de gedachtegang van de heer Aantjes juist aan een zo westelijk mogelijk gelegen gebied is gedacht in verband met de aanvliegroute dichtbij en zelfs boven de zee.

Deze suggestie bleek bij minister Bakker goed aan te slaan.

Hij achtte het „niet uitgesloten“, dat ook elders nog een gebied te vinden zou zijn, dat aan de door hem gestelde criteria voldoet, maar de Hoeksewaard achtte hij op zichzelf inderdaad een daarin passende en geschikte plaats.

De studie wordt met spoed voortgezet, maar het is wel duidelijk dat de door de heer Aantjes geopperde suggestie daarin ernstig zal worden betrokken.

RIJKSWEG 15

Het belangrijkste onderwerp, dat de A.R.-woordvoerder aansneed, betrof de doortrekking van Rijksweg 15 naar Babberich, bij de Duitse grens. Dit is de weg, die vanaf Rotterdam via Alblasserwaard en Betuwe aansluiting geeft op het Duitse autobahnennet.

Het was niet de eerste keer, dat de heer Aantjes hierover sprak. Al jaren geleden heeft hij de aandacht gevestigd op het grote nationale belang van deze weg, zelfs lang voordat het actiecomité-Rijksweg 15 werd opgericht dat zich de laatste tijd nogal is gaan roeren. Aanvankelijk vonden deze pleidooien niet veel weerklank bij de elkaar opvolgende ministers. Zij hadden natuurlijk daarvoor ook wel hun motieven. Er zijn nu eenmaal zoveel wegen nodig en de middelen zijn beperkt, zodat steeds weer een keus moet worden gemaakt.

Daar komt bij, dat de argumentatie vanuit de betrokken streek zeer sterk gebaseerd was op de wenselijke ontsluiting van het gebied Twente-Oostelijk Gelderland (Rijksweg 15 zal n.l. op den duur doorgetrokken worden tot in Twente). Dat is nu echter niet het sterkste argument. De E-8 (van het westen via Apeldoorn en Twente naar Duitsland lopend) heeft een hoge prioriteit gekregen. In Oostelijk Gelderland geeft

VERVOLG OP PAG. 12

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

VERVOLG VAN PAG 11

een provinciaal wegennet een goede aansluiting op Rijksweg 12 (vanuit het westen via Utrecht en Arnhem naar Duitsland).

Vanuit de provincie Gelderland is voorts prioriteit bepleit voor Rijksweg 50 (Arnhem-Apeldoorn-Zwolle) boven Rijksweg 15. De regering heeft indertijd reeds daarop aangehaakt door bij Valburg en Heteren tussen Rijksweg 15 en Rijksweg 12 een verbinding tot stand te brengen, die aansluit aan de toekomstige Rijksweg 50.

Via deze verbinding is er dus al een rechtstreekse doorverbinding van het reeds voltooid gedeelte van Rijksweg 15 via Rijksweg 12 met het Duitse achterland.

De heer Aantjes heeft toen deze beslissing bestreden, omdat hij daarvan (terecht, naar gebleken is) vertraging in de voltooiing van Rijksweg 15 vreesde. Minister Bakker heeft verleden week duidelijk laten merken, dat ook hij ernstig

Bakker voor deze zaak veel meer begrip aanwezig was dan bij enige van zijn voorgangers, en de gedachtengangen elkaar zelfs vrijwel dekten.

Niettemin bleek een motie wenselijk om het allerlaatste duwtje te geven om een na jarenlange voorbereidingen volledig rijp geworden zaak definitief te doen beslissen.

Nederland is altijd geweest en zal in de toekomst steeds meer worden het vervoersland bij uitstek, en dan vooral in de zin van doorvoerland.

Wij richten aan de ene kant een gigantisch havengebied in, dat wij terecht al lang niet meer Rotterdam noemen, maar Europoort (poort tot Europa). Wil dit optimaal effect hebben, dan zullen wij echter ook moeten beschikken over de best mogelijke verbindingen van Europoort met het Europese achterland. Dat is voor ons land eenvoudig een nationaal-economisch belang van de hoogste orde.

CONCURRENTIE

In dat licht is een tot Babberich doorgetrokken Rijksweg 15 van essentieel belang, omdat dit de rechtstreekse aansluiting geeft met het Duitse Autobahnennet. Steeds meer worden de aan de zuidelijke Maasoever gelegen havens in Europoort gebruikt voor het stukgoederenverkeer. Binnen het laatstelijk vastgestelde vijfjarenprogramma (1969 t/m 1973) zal de „ruit” om Rotterdam klaar zijn en Rijksweg 15 tot Valburg (zelfs al in 1971). Wat dan nog ontbreekt is het gedeelte Valburg/Babberich.

Er komt echter nog een factor bij. Men moet n.l. ook letten op de concurrentie. Duitsland heeft zeer tijdig gezorgd voor voortreffelijke wegverbindingen tussen de havens van Hamburg en Bremen met het Duitse Autobahnennet. België heeft hetzelfde gedaan met een uitstekende verbinding met Antwerpen. Ook in het licht daarvan is een zo spoedig mogelijke voltooiing van Rijksweg 15 voor Nederland eenvoudig een levensbelang. Daar helpen geen lapmiddelen in de vorm van tijdelijke oplossingen, daar moet de enige juiste definitieve beslissing worden genomen.

Nu moet men er natuurlijk begrip voor hebben, dat een begroting moeizaam met passen en meten tot stand komt. Het is wel gemakkelijk voor een Kamer om per motie wijziging te eisen, maar het is voor een minister bijna ondoenlijk daaraan te voldoen zonder elders reeds gedane toezeggingen ongedaan te maken.

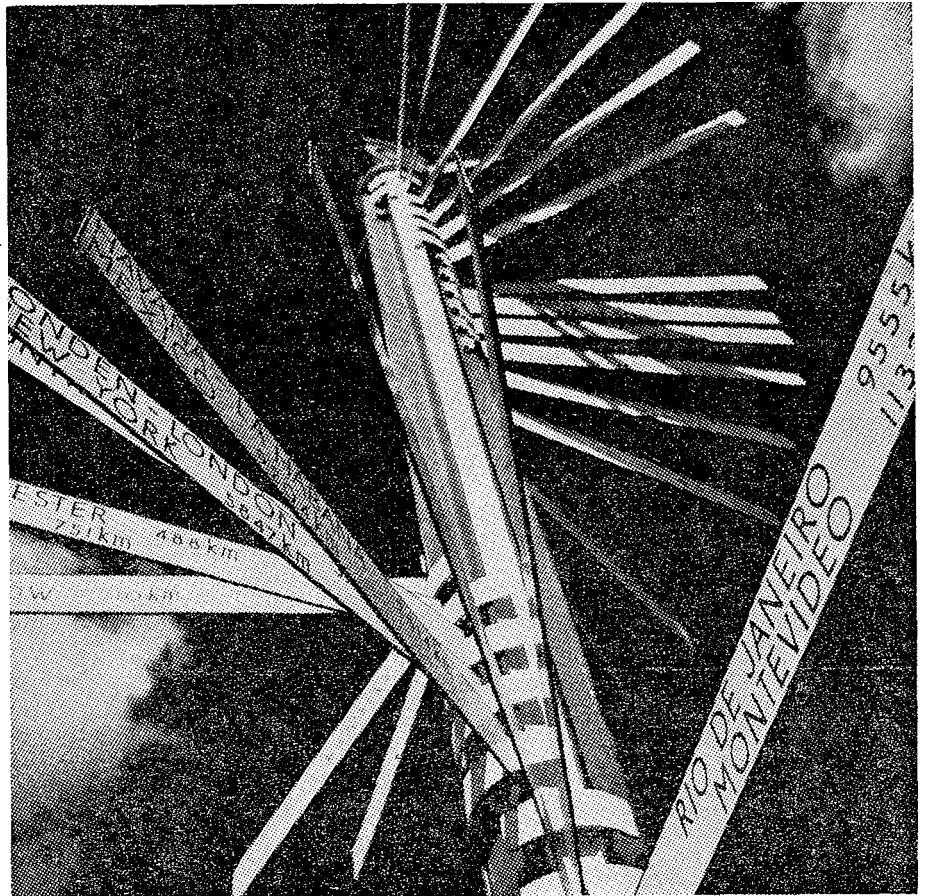
Dat heeft de A.R. fractie dan ook niet gevraagd. Haar vraag aan de minister was om volgend jaar bij het dan op te stellen vijfjarenplan Rijksweg 15 alsnog in zijn geheel op te nemen. Verleden jaar had de heer Aantjes dat (zonder motie) ook reeds gevraagd voor het dit jaar op te stellen programma 1969 t/m 1973, maar daarin is het niet terug te vinden. Vandaar dat hij nu een waterdichte toezegging verlangde voor het volgend jaar op te stellen programma 1970 tot en met 1974.

Erkend moet worden, dat de minister veel begrip toonde. Onderscheidde hij zich daarin vorig jaar reeds van zijn voorgangers, ditmaal was hij duidelijk nog minder gereserveerd. Bij de plenaire Kamervergadering ging hij zelfs nog verder dan tijdens de Openbare Commissievergadering enige weken eerder.

RESERVE

Het kwam er op neer, dat de minister eigenlijk zowel de gedachtengang als de conclusie geheel kon delen, maar toch maakte zijn betoog de indruk, dat hij nog een zekere reserve daarin inbouwde. De heer Aantjes sprak van: „Sympatie met reserve, zij het een reserve met sympathie”. Dat was een algemene indruk in de Kamer, die fractievoorzitter Biesheuvel bij interruptie deed vragen, of de minister niet toch nog enkele slagen om de arm hield. Een vraag, waar de bewindsman niet op inging.

De reserve zat er dan ook inderdaad in en wel met name in de zin: „Mijn dienst heeft mij geadviseerd dienaangaande geen al te stellig antwoord te geven”. Nu is een veel gehoorde klacht, dat Rijkswaterstaat „een staat in de staat” is. Minister Bakker heeft echter in de nog geen twee jaar van zijn bewind aan een ieder reeds de overtuiging geschonken, dat hij een van de beste en krachtigste ministers van Verkeer en Waterstaat is, die wij in jaren gehad hebben. Hij zal zich heus niet

Schiphol is vol

zijn politieke verantwoordelijkheid door een technisch apparaat laten ontnemen. Zo moet die uitspraak natuurlijk ook niet worden verstaan.

Anderzijds maakte deze argumentatie het voor de heer Aantjes — gezien ook het uitblijven van effect van de discussies van vorige jaren in het huidige uitvoeringsprogramma — vrijwel onontkoombaar de reeds weken in de lucht hangende motie nu inderdaad in te dienen. Het was, zo motiveerde hij, goed daarmee uit te spreken, dat niet de techniek het beleid dient te bepalen, maar dat het beleid de richting aangeeft, waarnaar de techniek zich dient te richten. De minister zou er alleen maar plezier aan kunnen beleven.

UNANIEME STEUN

De motie werd mede-ondertekend door de woordvoerders van K.V.P., C.H.U. en V.V.D. en verkreeg bij de stemming de unanieme steun van de Kamer. En de minister verzekerde, nadat de motie eenmaal was ingediend, dat de inhoud ervan geheel overeenstemde met wat

hij in eerste termijn had gezegd en dat deze bij hem dan ook op een enkel bezwaar stuitte.

Alleen de woordvoerder van D'66, drs. Dijkstra, hield een briesend betoog, dat niet erg duidelijk was temeer daar hij uiteindelijk de motie wel steunde, maar dat klaarblijkelijk diende om D'66 een vrijbrief te verschaffen naar believen overbodige moties in te dienen en daarmee de publiciteit te trekken. Maar goed, D'66 is het ontploffingsstadium al lang voorbij en stort zich steeds ongeremd op alle middelen, waarvan het electoraal voordeel verwacht.

Toch was dit incident een betreurenswaardige dissonant. Want in het gehele debat ging het tot op dat ogenblik inderdaad om een zakelijke gedachtenwisseling over de billijkheid en het gewicht van de zaak zelf. Met andere woorden: de A.R. fractie (en de A.R.-minister) hebben zich ingezet voor Rijksweg 15, de heer Dijkstra had blijkbaar liever Rijksweg 15 ingezet voor D'66. De kiezers zijn mondig genoeg om te beoordelen, waar zij hun stem liever aan besteden.

MOTIE

De Kamer,

overwegende dat een zo goed mogelijke rechtstreekse wegverbinding tussen Europoort en het Europese achterland — mede geteeld op de zeer goede verbindingen tussen de grote Duitse en Belgische havensteden met het Duitse autobahnennet — voor ons land een nationaal-economisch belang van zeer hoge orde is;

nodigt de Regering uit in de volgende voortschrijdende vijfjarenprogramma's rijkswegen, Rijksweg 15 zodanig op te nemen, dat het gedeelte Valburg-Babberich aansluitend aan het gedeelte tot Valburg zal worden uitgevoerd en gaat over tot de orde van de dag.

betwijfelt of die beslissing indertijd wel juist is geweest.

Het is ongetwijfeld waar, dat met doortrekking van Rijksweg 15 ook een regionaal belang gediend is. Dat geldt echter ook voor vele wegen in het noorden, in het zuiden en elders in het oosten van het land. Gezien de reeds getroffen voorzieningen, zoals die hiervoor werden gememoreerd, moet het duidelijk zijn dat dit regionale aspect voor Rijksweg 15 niet zwaar genoeg zou bevonden worden in het afwegingsproces der prioriteiten.

Heeft Rijksweg 15 zijn regionale belang met vele geplande wegen elders in het land gemeen, voor deze weg geldt nog een specifiek argument van nationaal-economische aard. Het is deze argumentatie, die de heer Aantjes reeds jarenlang op de voorgrond heeft gesteld, waarvoor hij in toenemende mate begrip is gaan vinden bij de Kamer en vanaf diens optreden ook bij minister Bakker, en die de A.R. fractie tot het indienen van een motie heeft doen besluiten.

Onze fractie is, terecht, zeer terughoudend met het indienen van moties. Dat is ook in dit geval zo geweest. Liever had zij de motie helemaal achterwege gelaten, temeer daar er bij minister

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

DE WEEK ROND

- 17 februari** Er zijn kennelijk nog boffers onder de gemeenten. In Friesland is er de gemeente Ooststellingwerf. Nota bene, reeds de begroting heeft daar een batig saldo van 14.650 gulden. Amsterdam kan daar een puntje aan zuigen dachten wij.
- 18 februari** Van de P.v.d.A. te Amsterdam naar de C.B.T.B. te Ede. Wie lukt dat? De heer Mansholt, de vice-voorzitter van de Europese commissie, met het befaamde plan. Hij zal het niet gemakkelijk hebben gehad bij al zijn oud collega-boeren. Te minder omdat de voorzitter van de C.B.T.B. — drs. Zijlstra — zóveel te berde wist te brengen, dat dr. Mansholt een extra blocnote moest lenen van een der aanwezigen. Maar de grote baas kreeg een haast ovationeel applaus. En een grammofoonplaat.
- 19 februari** De voorzitter van de Russische staatscommissie voor de bouwnijverheid is door de centrale partijcommissie ontslagen. Op zichzelf is dat niets om in Nederlandse Gedachten over te schrijven. Maar wel de motivering: „omdat hij zo'n slecht humeur had, dat zijn collega's niet meer met hem konden samenwerken”. Zo iets biedt perspectieven in de politiek.
- 20 februari** Zelfs het Algemeen Dagblad — liberaal van huis uit — valt nu de minister van Financiën af. Ze zeggen nog wel niet dat hij een gat in zijn hand heeft, maar toch wel dat de dekking voor de begroting 1969 nou niet zo solide is. Eindelijk gaan de ogen aan die kant ook wat verder open.
- 21 februari** De NTS kreeg vanuit Lisse (Stichting Bloemencorso) een bloembollenbeplanting voor de tuin van de nieuwe studio. Weet u waarom? De NTS verzorgde een uitzending in Eurovisieverband van het bloemencorso 1968. Onlangs gaf de NTS een prachtreportage van de RAI. Wie van de heren bestuursleden is hard aan een nieuwe auto toe?
- 22 februari** Een autohandelaar, de heer Lang — 43000 auto's verkocht en niet van de goedkoopste — heeft het niet op de ambtenaren. Hij heeft wel niets tegen de ambtenaren, maar is ook geen vriend van de ambtenarij. De ambtenarij is als een bedrijf met een oude baas zonder zoons. Misschien zit hem dwars dat het Amsterdamse verkeersplan - Jokinen - zo grondig en overtuigend is bekritiseerd mede door ambtenaren.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang, nr. 10

8 maart 1969

PRIJSDEBAT IN TWEEDE KAMER

VINGER AAN DE POLS EN STOK ACHTER DE DEUR

HET prijzendeбат leverde een zestal moties op die van de oppositie afkomstig waren, die praktisch door alle oppositiepartijen over en weer werden ondersteund. Waarmee gezegd wil zijn dat de politiek in dit debat de hoofdtoon voerde — een duidelijke aanval op het bestaan van het kabinet-De Jong.

Onbevooroordeelde luisteraars — de tribunes waren gedurende lange tijd stampvol bezoekers — constateerden een gezamenlijke stormloop van socialisten, pacifisten, radicalen, communisten en D'66 op het prijzenbeleid van het kabinet. Woorden van de heer De Goede (D'66) als: koppig, onbeholpen beleid, prijzen-jungle, drukken dit streven duidelijk uit.

Die gezamenlijke uitval heeft niet bewerkstelligd wat zij zich daarvan hadden voorgesteld. Sommige moties waren op het oog en oppervlakkig bezien zo soepel geredigeerd, dat men hoopte een breuk(je) te slaan in de kringen van de niet-oppositie. Het is hen niet gelukt. Hun argumenten waren ten slotte te overtrokken om overtuigend te kunnen worden genoemd.

Overigens: bij voorbaat stond al vast dat er van die zijde geen vertrouwen bestond. „Men had het geloof niet, de hoop niet en men zag het dus niet”, zei mevrouw Brautigam (PvdA). In zo'n situatie laat men zich ook niet meer overtuigen.

OM DRIE ZAKEN

Het debat tot laat in de nacht — tegen drie uur was er niemand meer te vinden om over dit debat nog wat na te praten — ging om drie zaken. De prijsstijging als zodanig, de maatregelen ter beteugeling hiervan en de verlangde compensatiemaatregelen in de sociale sector.

De gehele Kamer — de minister inclusief — was het er over eens dat een groot aantal produkten een zeer sterke stijging hebben ondergaan. De heer Boersma (A.R.) constateerde dat, als men tracht een en ander wat nuchter te bekijken en niet direct denkt aan de lawine van prijsstijgingen die er zijn en nog gaande zijn, het opvallend is dat het effect van de B.T.W. en het voorraadeffect gecalculerd zijn op 1,6 procent. Hij wees er terecht op dat ook het beleid van de overheid zelf debet is aan de prijsstijging.

Overigens is er meer aan de hand dan de B.T.W. en de overheid. Er zijn autonome kostenstijgingen, er is sprake van doorberekening (een vooruitlopen op de loonkostenstijging) en er is heel duidelijk sprake van een invloed van de conjunctuur. Hij vroeg de minister de Kamer regelmatig op de hoogte te houden van de verdere ontwikkeling op dit terrein. Een vraag, die de minister positief beantwoordde.

Tegen volgende week komen de februari-prijsstijgingen op tafel. Overigens merkte de minister op dat het nu op dit moment onmogelijk was een oordeel uit te spreken over het prijsverloop. Begin maart is daar meer concreet inzicht in te verkrijgen.

Aan het verzoek van de heer Den Uyl om een schatting te geven van de te verwachten prijsstijgingen over 1969 kon de minister niet voldoen. „Het Centraal Planbureau kan dat niet en ik ook niet”. Waarop de heer Den Uyl sarcastisch reageerde met de woorden: „dat dit argument wel zeer overtuigend was”.

Enfin, de heer Den Uyl raakt wat vermoeid, was de indruk in de wandelgangen van de Tweede Kamer.

EENS

Over het feit van de te hoge prijsstijgingen was men het wel eens. Ook over

Dr. J. Boersma

Wij kunnen ons heel goed voorstellen dat het publiek de inflatie meer dan beu is; hierbij moet wel aangetekend worden dat er sprake is van een allemanszonde, waarbij met name de aandacht moet worden gericht op de overheid en de ondernemers die voor de prijsontwikkeling een zware verantwoordelijkheid dragen.

de oorzaken hiervan was er niet zoveel verschil van mening. Maar over de te heffen maatregelen was er een diepgaand verschil in opvatting. Mevrouw Brautigam (PvdA) constateerde mede op grond van de door haar ontvangen brieven — die overigens niet waren gecontroleerd — dat „wij in een geweldige stroomversnelling waren terecht gekomen”. Als men een volstrekte chaos voorkomen wil dan moet de regering ophouden met haar paniekerig beleid. Dan zal er paal en perk moeten worden gesteld aan de prijsstijgingen. Waarop de heer De Goede van D'66 aansloot door op te merken dat er door het kabinet wel krokodillentranen worden geschreid „met bakken vol”, maar dat er nu iets moet gebeuren.

De oppositie was gezamenlijk van oordeel dat er een prijzenstop moest worden afgekondigd. Dat wil zeggen een bevriezen van alle prijzen op basis van de prijs van 31 december 1968 plus de (eventueel) meerdere B.T.W.

VERVOLG OP PAG. 5

Meer dan
f 100.000
is reeds
gestort op
giro-
nummer
712.000

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

schrijfmachines

OOK TEL- EN REKENMACHINES
BRANDKASTEN GROTE SORTERING

De Clerqstraat 72, tel. 020-123711, Amsterdam.
Zijweg 53, tel. 023-20018, Haarlem. Laan van
Nieuw Oost-Indië 12, Den Haag, tel. 839446.

GEURT'S CONSERVENFABRIEK C.V. DODEWAARD

De fijnste fruitprodukten uit de
Betuwse boomgaarden

Vraagt uw winkelier ons merk: JAMS,
APPELMOES, VRUCHTEN OP SAP, etc.

BUITENLAND

Bij de begroting van Buitenlandse Zaken spraken van de A.R. fractie dr. C. Boertien en drs. R. Zijlstra over Europese zaken en ontwikkelingshulp. Een verslag hiervan vindt u op pag. 5 en 4. Volgende week hopen wij een verslag te geven van wat verder bij Buitenlandse Zaken is behandeld.

TROPISCH AFRIKA

Op pagina 6 en 7 schrijft prof. dr. H. G. Schulte Nordholt over De moderniseringsprocessen in Afrika.

Dit is het tweede artikel over het boek, Tropisch Afrika, een wereld op drift.

VAKANTIESPREIDING

Toerisme is een mondiale zaak geworden, maar met de vakantie-spreiding is het internationaal en ook in eigen land nog niet best gesteld. Zie pag. 8 en 9 waar drs. J. Mulder over deze zaak schrijft.

PARTIJ

De heer J. de Vries uit Bergen (NH) heeft n.a.v. het artikel „Waarvoor dient een partij?” van mr. J. Hollander in N.G. van 16. november 1968, zijn gedachten op papier gezet. Zie pag. 11.

GIRO 712.000

FONDS A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG

WIDEK OVER...

100.000

De eerste ton is binnen.

De getallen met vijf cijfers hebben wij achter de rug.

Nu werken wij met getallen van zes cijfers.

Het is een spontane ton. Resultaat van onmiddellijke reacties op het eerste verzoek.

Twintig procent van het beoogde bedrag is er nu reeds.

Wij zijn samen - als leden en als sympathisanten - op weg naar de tweede ton.

DUIZENDEN

In ruim twee weken heeft de A.R. Partij dus reeds meer dan f 100.000,— aan giften ontvangen.

Naast een aantal grotere giften is het bedrag in hoofdzaak bijeengebracht door ruim 5.500 partijleden en sympathisanten met bedragen van f 9,— en van (de meer nuchtere) f 10,—. Wij zijn verheugd over deze spontane reacties.

Wij zijn bijzonder blij met de zeer vele giften van f 9,— en f 10,—.

Wij prijzen ons erg gelukkig met de grotere giften van f 25,— f 50,—, f 100,—, f 300,—, f 500,—, f 900,— en f 1.000,—.

Ons spreken ook toe de van harte geschonken giften tussen f 0,90 en f 9,—. Alle gevers en geefsters zeggen wij hierbij hartelijk, zeer hartelijk dank.

BEGIN

Naast de ton, welke reeds binnen is, zijn er ook nog vele toezeggingen gedaan.

Daarnaast beseffen wij, dat de georganiseerde actie van de kiesverenigingen uiteraard enige aanlooptijd nodig heeft. Die actie begint nog maar pas op gang te komen.

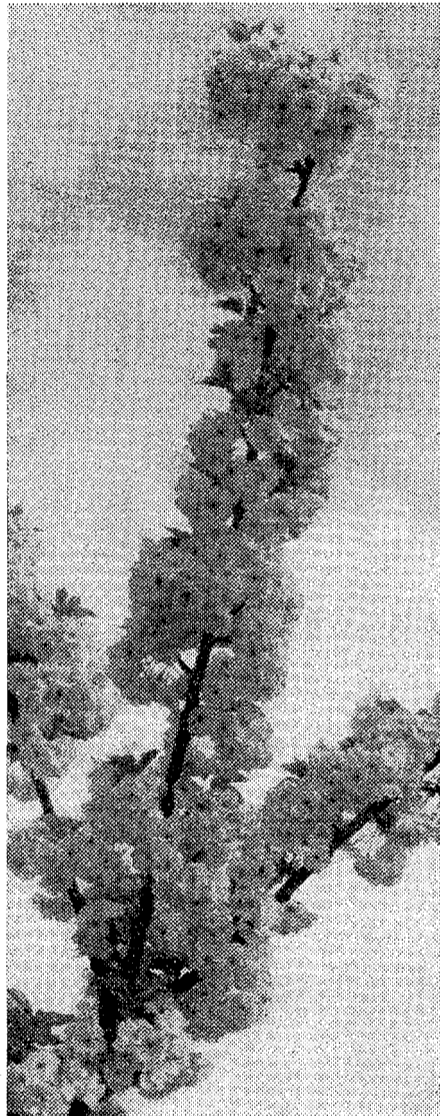
Tientallen kiesverenigingen hebben reeds de folder besteld om ook de talloze sympathisanten, die geen partijlid zijn, te benaderen. Die folder wordt gratis ter beschikking gesteld. U kunt die dus in de gewenste aantallen aanvragen.

Van zeer vele leden en sympathisanten worden nog bijdragen verwacht op het speciaal geopende gironummer 712.000 van het Fonds A.R. Partijstichting, Den Haag.

GRAAG VOOR

3 APRIL A.S.

Wij hopen en rekenen ook op bijdragen van zeer velen in de komende weken. Vóór 3 april a.s.

Dat is de datum, waarop de georganiseerde A.R. Partij 90 jaar bestaat. Het is natuurlijk bijzonder leuk wanneer op die datum reeds een zeer groot deel van het gestelde doel van tenminste een half miljoen is bereikt. Dit zal u uiteraard toespreken. Wanneer u, lezer(es), uw bijdrage nog niet gestuurd hebt, wilt u dit dan zo mogelijk dezer dagen doen?

AFTREKBAAR

Wij willen er desgevraagd gaarne nog een keer op attenderen, dat uw gift voor de partij aftrekbaar is voor de belastingen.

Het strookje van uw girokaart/stortingsbiljet, dat u behoudt, is voldoende bewijs, evenals het bewijs van afschrijving. Wie contant betaalt, kan uiteraard een kwitantie krijgen.

Wat wilt u — voor een keer — extra geven?

9 gulden, of
90 cent, of
90 gulden, of
900 gulden,
of . . .

Welke gift kunt u — voor een keer — geven?

ZEG HET MET . . .

Wij ontvingen een zeer sympathieke brief van iemand uit de kring van bloemisten, handelaars en kwekers van bloemen.

De inhoud? Kort samengevat:

Om te beginnen hartelijke gelukwensen met de 90ste verjaardag van de nestor der partijen. Tevens is een actie om f 500.000,— bijeen te brengen op zijn plaats. („Het mijne heb ik er al toe bijgedragen”).

Een slogan als f 9,— voor 90 jaar is acceptabel. Maar, o schrik; ook de slogan „Geld in plaats van bloemen” wordt gebruikt. Terwijl wij maar reclame maken voor bloemen! Bijvoorbeeld: „Zeg het met bloemen”.

Nu, wij zijn erkentelijk voor die brief. Hartelijk dank.

Het brengt ons op een speelse gedachte. Wat zouden nu de bankiers denken van dat motto „Geld in plaats van bloemen”? Wij wachten af.

Ook wij achten bloemen belangrijk. Wij schreven reeds een en andermaal: Wij waarderen bloemen zeer. Zij horen in ieder geval bij een verjaardag.

Wij zien ze graag elke dag.

Maar: wij hebben als partij nu echt eerst geld nodig.

Met name voor:

- publiciteit;
- kaderwerk;
- buitenlands werk.

„BLOEM”-LEZING

Elke dag komt het geld van honderden gevers en geefsters binnen. Per dag tenminste van ruim 300 personen; meestal van 400 à 600 personen. Zo moet dat wel doorgaan om het gestelde doel te bereiken.

Wij laten hier weer een bloemlezing, ja een „bloem”-lezing, volgen van opmerkingen, geplaatst op de ruimte voor „mededelingen” op de girokaarten.

„Zeker slaagt het half miljoen. Want alle leden gaan eraan meedoen. Als alle leden mee gaan doen, Is u zeker van een half miljoen”. (Gift van f 9,—).

„In plaats van bloemen . . . er volgt nog zo'n bosje” (f 9,—).

„Actie f 9,— voor 90 jaar met de innige wens, dat de A.R.P. A.R. blijft”.

9 gulden voor 90 jaar arp

„Oud A.R.P.-er,
Nu A.O.W.-er.
„Het kan nog beter”.
v.h.g.”. f 9,—).

„Pro
visie
A(t)rjos”. (f 9,—).

„Steun voor christelijke politiek,
niet omdat we 90 zijn, maar
omdat 't werk moet doorgaan”. (f 15,—).

„De uitgaven zijn groot.
Daarom toch geen nood;
want:
Voor het ideaal EEN STERKE A.R.P.,
Geeft ieder royaal. Doen alle
kiezers mee”. (f 90,—).

„Graag gedaan,
maar ook bij u,
sta zuinigheid
mede vooraan!”. (f 5,—).

„Van Van Doren
konden we horen
dat, het is heel fijn,
de A.R.P. wel jong moet zijn.
Daarom 1 + 9 + 6 + 9 en
een f van voren”.
(1 + 9 + 6 + 9 = f 25,—).

„Mijn gelukwensen.
Het is weinig, maar ik ben
gepensioneerd”. (f 2,70).

„Die oude A.R.P.
Daar begin je nog wel wat mee.
Als zij zich vernieuwt naar de eisen
van 't heden,
Is dat voor deze gift de reden”. (f 5,—).

„Uw folder sloeg bij mij aan.
Gefeliciteerd.
Op naar de 100”. (f 9,—).

„Wel met een zucht,
maar vooruit dan maar weer”. (f 9,—).

„Helaas kan ik nu niet meer extra doen.
(Uit een meelzak komt altijd nog stof
als je weer klopt)”. (f 4,50).

„Naar het half miljoen”. (f 9,—).

„Van harte!
'k Hoop, dat u 't miljoen haalt”. (f 25,—).

NIETS AAN TOE
TE VOEGEN

Wat behoeven wij aan deze bloemlezing nog toe te voegen? Niets! Er zijn massa's reacties. Dit waren er maar een paar. De zaak, waar het om gaat, slaat duidelijk aan.

Wij vieren géén feest.
Wij vormen een fonds.
Overigens . . . feest begint met een f . . .
Ook „fonds” begint met een f . . .

WAT VOEGT U ER
AAN TOE?

Aan dat fonds moet nog veel geld van velen worden toegevoegd. Wat kunt u voor deze keer doen? Wat kunt u aan het fonds toevoegen?

Denkt u er ook even over?
Gireert u het - zo mogelijk - ook gelijk even?

Goed werk vraagt goed geld.
Hartelijk dank voor uw medeleven en uw medewerking.

NEDERLANDSE
GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, Dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.
Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,— per jr., Losse verkoop f 0,30.

9
90 99
900 999

712.000

Gironummer

Fonds A.R. Partijstichting

Dr. Kuiperstraat 3

's-Gravenhage

★ ★ ★ De eerste ton

Wij zijn de eerste ton gepasseerd. Vrijwel op de manier, waarop wij het gehoopt hadden. Met een vrij grote regelmaat kwam rond f 10.000,— per dag binnen. Binnen twee weken, nadat de eerste bijdragen begonnen, werd deze „eerste ronde” voltooid.

Men kan zeggen, dat deze eerste ronde voor het grootste deel uit spontane giften bestond.

Zo moest het ook. Wij zijn immers door de bank genomen een partij van gewone mensen. Van hen moet het komen. En van hen is het bezig te komen. Intussen zijn wij ons bewust, dat — al kan het zo nog wel even doorlopen — er ook een ander soort „ronde” moet komen. Dat is de ronde van de kiesverenigingen.

Het geld ligt klaar, zo is de bekende zegswijze.

Het moet alleen gehaald worden. Zo is het.

Wij zijn bijzonder dankbaar voor al de spontane giro's. Maar velen, die evenzeer bereid zijn bij te dragen, moeten er even aan herinnerd worden.

Dat verwachten wij van de besturen van de kiesverenigingen. Maakt u dat nu rond in de maand maart.

★ ★ ★ Slagzin

Negen gulden voor negentig jaar. Een goed bedachte slagzin voor deze actie. Maar er zit een gevaar in. Dit, dat sommigen menen, dat dit de norm, het richtbedrag is. In de folder is al gezegd, dat men dit met begrip moet lezen.

Er moet, als het goed is, gemiddeld een dergelijk bedrag binnenkomen. Dat betekent, dat wij hopen

en verwachten, dat velen, die wat meer of heel wat meer kunnen geven, dat ook zullen doen.

Wanneer u in dit opzicht nog iets kunt doen, dan graag.

We ontvangen ook grotere giften. Gelukkig. We hopen nog meer flinke bedragen te ontvangen.

„Bedelen” is niet zo plezierig werk, vinden velen.

Begrijpelijk. Maar wij vragen voor een heel goede zaak. Wij hoeven ons voor dit „schooien” niet te generen. Wij gaan er dus weer op uit als „geuzen” met de bedelnap.

★ ★ ★ Open

Een actie als deze heeft nog een goede kant, n.l.

dat we veel reacties krijgen. Heel plezierige en zelfs enthousiaste. En heel kritische, negatieve.

Beide zijn nuttig. Vooral de ongunstige brieven zijn nuttig. Voor de schrijvers en voor ons. Want als men bezwaren heeft, moet men die niet opkroppen, maar op tafel brengen. Graag met redenen omkleed.

Aan dat laatste ontbreekt het wel eens. Dan is er sprake van een gevoel van onbehagen. „'t Gaat niet goed met de partij”. „De partij gaat de verkeerde kant uit”.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

BELANGRIJKE RAPPORTEN

PERSRAAD

Onlangs hebben twee belangrijke rapporten de Tweede Kamer bereikt.

Een hiervan betrof een advies van de Persraad, waarin wordt aanbevolen een wet tot stand te brengen, die specifiek voor de pers bedoelde verplichtingen moet inhouden.

Dit advies houdt in grote lijnen in, dat er een adviescollege wordt ingesteld dat zich zal moeten bezighouden met de wijze waarop het publiek aan zijn trekken komt als het gaat om te weten welke personen de financiële, de zakelijke en de journalistieke verantwoordelijkheid bij elke krant en bij opiniërende tijdschriften dragen.

Daarnaast worden normen geformuleerd, die betrekking hebben op een controle van de fusies in de perswereld.

De minister van C.R.M. heeft dit advies vrijgegeven voor publicatie: een eigen oordeel spreekt zij nog niet uit. Onze eerste reactie op dit rapport is een zekere vrees dat de pers in Nederland — als al deze voorstellen wet zouden worden — meer aan banden wordt gelegd dan nodig en wenselijk is.

Te gelegener tijd komen wij hierop terug.

SUBSIDIE KERKEN

Het andere rapport dat is openbaar gemaakt, is het rapport Van Walsum.

In dit rapport was voorgesteld aan alle kerken op basis van het ledental jaarlijks een subsidie toe te kennen van 50 miljoen gulden per jaar.

De commissie was van oordeel dat de huidige rijksbijdrage van 3 miljoen 's jaars de maatschappelijke ontwikkeling niet hebben gevolgd. De overheid is, vooral na de tweede wereldoorlog, in toenemende mate overgegaan tot subsidiëring van allerlei voorzieningen voor de gehele bevolking of groepen daaruit, waarbij voor het godsdienstig leven een uitzondering werd gemaakt. De culturele waarde van het godsdienstig leven op zichzelf vormt een rechtvaardiging voor een blijvende overheidsfinanciering.

Dit rapport is wél voorzien van een regeringsoordeel. Het kabinet staat er afwijzend tegenover, omdat het niet tot de taak van de overheid behoort het godsdienstig leven te verzorgen, noch om enig

oordeel daarover te geven. Zelfs de schijn moet worden vermeden. Vandaar de door dit kabinet aanvaarde oplossing: Koop de huidige rijksplicht af tegen een rente van 6 percent, met een mogelijke subsidiëring in de kosten van instandhouding van de kerkelijke theologische opleidingen.

Wij komen op dit probleem uiteraard terug. Het is te belangrijk, ook in principieel opzicht, om hieraan voorbij te gaan.

Maar wij vinden het onbevredigend dat dit zo belangrijke rapport pas is gepubliceerd nádat het kabinet een standpunt heeft ingenomen. Een openbare discussie heeft het kabinet bij de bepaling van haar standpunt, gemist!

De weg die de minister van C.R.M. volgde met betrekking tot het ook belangrijke rapport van de Persraad is meer aanbevelingswaard.

Overigens zijn wij voorhands van oordeel dat de opvatting van de regering ons meer aanspreekt dan die van de commissie Van Walsum.

Wij hopen, dat met name de kerken zelf, haar oordeel over dit rapport spoedig zullen kenbaar maken.

De brieven schrijvers krijgen allen antwoord. En door de redactie van Nederlandse Gedachten zal aan de bestaande kritiek goede aandacht gegeven worden. We moeten en willen een open partij zijn, ook in die zin, dat er plaats is — en graag — voor onderlinge gedachtenwisseling.

Nu vooral twee opmerkingen.

1. Men moet er oog voor hebben, dat de partij voort moet gaan op haar weg in de politiek en niet op de plaats rust mag houden. Dat is, wat de partij wil. Vanuit de bijbel bezig zijn met de vragen van deze tijd. Dan komen er nieuwe zaken aan de orde. Dan moeten in nieuwe omstandigheden ook nieuwe oplossingen gegeven worden. Laat men toch niet schrikken voor nieuwe dingen. 't Zou erg zijn, als er in onze partij geen vernieuwing zat. Dan zouden we onze partij van 1879, die toen bepaald een vernieuwingsgezinde partij was, zeker een ander gezicht geven. Antirevolutionair, dat is: in de kracht van het evangelie de samenleving vernieuwen. Daaraan moet u meewerken, en meedenken.

2. Er zijn mensen, die vanwege hun kritiek niets geven. Dat is ons volslagen onbegrijpelijk. Wij kunnen ons indenken, dat men bepaalde ontwikkelingen moeilijk verwerken kan, dat men daar bezwaren tegen koestert. Vooral wanneer die bezwaren berusten op een andere benadering van politieke vragen moeten wij bereid zijn naar elkaar te luisteren. Dan moet men die andere benadering dus ook inbrengen. Actief zijn, ook in de principiële discussie. Maar dat men de beurs dicht houdt — dat is een bijzonder slecht argument. Een levende partij dat is een partij met open discussies. En met open beurzen.

★ ★ ★ Onjuiste suggestie

Bij de begrotingsbehandeling waarbij de Nederlandse Antillen en Suriname waren betrokken, werd van de zijde van D'66 gesuggereerd dat de Algemene Rekenkamer van Suriname over een groot aantal jaren geen jaarverslagen hebben gemaakt, noch gepubliceerd.

Die Rekenkamerverslagen zijn daarom zo bijzonder belangrijk — evenals dat in ons land het geval is — omdat een van de regering onafhankelijk college hierin verslag doet van haar deskundige controle op de door een regering gedane uitgaven en ontvangsten inkomsten.

Deze suggestie zou, indien deze juist is, een teken aan de wand kunnen zijn. Te meer nu de voorzitter van de Surinaamse Rekenkamer een informatie-opdracht van de gouverneur heeft ontvangen.

Wij weten dat deze suggestie van D'66 volkomen misplaatst is.

De verslagen van de Rekenkamer van Suriname zijn tijdig opgemaakt en aan de regering en de Staten toegezonden, zoals ook te doen gebruikelijk in Nederland.

Voor de zuiverheid in de verhoudingen achten wij het noozakelijk een verkeerd gewekte indruk weg te nemen.

A.R. PARTIJ - Dr. KUYPERSTRAAT 3 - 's-GRAVENHAGE

Voor de afdeling ledenadministratie zoeken wij voor spoedige indienst-treding een

administratieve medewerkster

die zelfstandig moet kunnen werken op een kleine afdeling van jonge medewerkers.

Vereist wordt: mulo of gelijkwaardige opleiding, kennis van typen, accurate en gevoel voor samenwerking.

Leeftijd 18—21 jaar.

Geboden wordt:

Een aantrekkelijke werkkring op een niet te groot kantoor, waar in een prettige sfeer wordt gewerkt.

Salaris afhankelijk van opleiding, leeftijd en ervaring tussen f 421,26 - f 876,08 per maand.

Schriftelijke sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres. Voor telefonische inlichtingen 070 - 183960.

DOELMATIGER COÖRDINATIE BIJ ONTWIKKELINGSHULP

VORIGE week woensdag en donderdag is er in de Tweede Kamer gedebatteerd over de begroting voor ontwikkelingshulp. Het beleid van minister Udink kreeg in het algemeen waardering van de A.R. fractie. De woordvoerder van de fractie drs. R. Zijlstra bracht dit tot uiting.

INSTEMMING

De heer Zijlstra zei dat al bij de algemene beschouwingen van 19 april 1967 de fractie zich op het standpunt had gesteld dat de oplossingen van de problemen van de arme landen een hoge prioriteit dienen te hebben en dat derhalve de ontwikkelingshulp, zowel in absolute als in relatieve zin, zal moeten toenemen. De wijze waarop de regering de ontwikkelingshulp centraal heeft gesteld, alsmede de omvang daarvan zijn naar ons gevoelen een redelijke honorering van deze wens. „Dit geldt te meer wanneer wij daarbij betrekken het antwoord van minister De Jong bij de algemene beschouwingen op deze vraag, of wij het bedrag dat in het meerjarenplan staat voor het jaar 1971 als een absoluut bedrag moeten beschouwen, dan wel of wij ons kunnen vastklampen aan de één procent van het netto nationaal produkt.”

NIET NEUTRAAL

De A.R. woordvoerder stelde dat de ontwikkelingshulp politiek niet neutraal is. Er worden een aantal landen uitgekozen waarop men de hulp concentreert, het concentratiebeleid. Concentratie landen in Zuid-Amerika zijn Peru en Columbia; in Afrika een land als Nigeria.

„Moeten wij uitgaan van de soevereiniteit van de betrokken landen en de continuïteit van het beleid? Ik meen, dat, als wij bij voorbeeld naar Nigeria kijken, men die stelling niet onder alle omstandigheden kan handhaven. Er kunnen — anders gezegd — situaties ontstaan, waarin van de Nederlandse burger niet kan worden verwacht, dat hij geld als ontwikkelingshulp beschikbaar stelt.

Deze lijn zou ik wel iets verder doorgetrokken willen zien en dat zou ik willen formuleren door de stelling, dat ontwikkelingshulp politiek niet neutraal is. Zij versterkt, voor zover het geld van de overheid naar overheid betreft, de bestaande regimes.

Ik zou daarom bij de keuze van de landen — dat is dan mijn beoordeling van deze uitgangspunten — ook het gezichtspunt van de bestaande maatschappelijke orde in die ontvangende landen erbij betrokken willen zien, gezichtspunten bij voorbeeld van sociale vooruitgang.

Ik meen, dat dit een punt is, dat ook wel eens wat meer expliciet naar voren kan komen. Ik deel in dezen de opvatting, die in het rapport van de Antirevolutionaire Partij over de ontwikkelingspolitiek is geformuleerd, namelijk dat de ontwikkelingshulp politiek geen neutraal instrument is met een uitsluitend economisch karakter, maar ook moet zijn een middel tot verhoging van de welvaart — de minister heeft dat zelf ook gezegd —, waaraan ik zou willen

toevoegen: ook tot verbetering van de spreiding van de welvaart. Ik kan het ook wat anders formuleren: Ontwikkelingshulp mag niet uitsluitend aan een kleine groep bevoorrechten ten goede komen.”

Ontwikkelingshulp dient zo goed mogelijk gespreid te worden. Derhalve dient ook een sociaal criterium te worden aangelegd.

WELKE RESULTATEN

De heer Zijlstra vroeg welke resultaten er zijn bereikt in landen als Peru en Columbia als men ook dit criterium aanlegt. Hij vroeg minister Udink hierover te rapporteren als hij terug komt van zijn reis naar deze landen volgende maand.

ORGANISATIE

Op het gebied van de organisatie van de ontwikkelingshulp maakte de A.R. woordvoerder zich zorgen. Hij sprak over een organisatorische woekervegetatie.

„Als men kennis neemt van de publicaties die verschijnen, de rapporten, de verslagen, de resoluties en hoe al deze vruchten van die vergaderbomen nog meer mogen heten, is er bijna geen doorkomen meer aan. OECD, UNCTAD, FAO, United Nations met hun speciale raden en regionale groeperingen enz. Langzamerhand schuift op deze manier de problematiek van de ontwikkelingshulp onder het pakijns van de organisatorische begeleiding, van de commissies en van de rapporten. Duizenden hoog gekwalificeerde mensen — want dat zijn de experts op het terrein van de ontwikkelingshulp vaak — verdoen veel kostbare tijd met reizen, trekken en vergaderen, zonder dat de problematiek daarmee tot een betere oplossing wordt gebracht. Hoeveel miljarden gulden zouden hieraan worden besteed? Hoeveel tijd zou op een andere manier beter kunnen worden gebruikt? Hoeveel perceptiekosten vereist ieder concreet project dat wij tot uitvoering brengen? Is het de minister mogelijk ons op dit punt wat meer inzicht te verschaffen?”

„Ik pleit voor een doelmatiger coördinatie — daarover hebben wij in de vaste commissie een en andermaal gesproken — en voor het niet te gauw meegaan met het oprichten van nieuwe organisaties, waardoor weer nieuwe coördinaties moeten worden aangebracht en waardoor allerlei wrijvingen tussen internationale groeperingen ontstaan.”

ZENDING EN MISSIE

Gevraagd werd om meer geld t.b.v. medefinancieringsprojecten, d.w.z. projecten die door particulieren, o.a. zending en missie zijn opgezet.

Drs. Zijlstra zei dat hij waardering had voor het werk van de minister op dit punt.

„Dat neemt evenwel niet weg, dat naar onze mening juist dit onderdeel van de hulpverlening een zeer efficiënte vorm is. Er zijn nog meer mogelijkheden om het geld hieraan te besteden. Het functioneert in de betrokken landen op een buitengewoon doeltreffende manier. Dit is een van de vormen van ontwikkelingshulp — ik kom bij het beginsel van het dienen van de sociale vooruitgang — die aan dat vierde beginsel in zeer belangrijke mate tegemoetkomt. Ik wil daarmee niet zeggen dat andere

het niet doen. Dit is echter een duidelijk aanwijsbaar geval. Uit de aanvragen blijkt wel, dat er een vergroting van de mogelijkheden is.

Ik zal vandaag geen uitvoerige beschouwing wijden aan het vraagstuk van de voedselhulp. Met de Minister ben ik verheugd over de gunstiger perspectieven die zich op dit moment hier en daar aftekenen. Daarmee is het probleem echter in de verste verte de wereld niet uit. De hongerende kinderen zijn in het afgelopen jaar niet van het televisiescherm verdwenen en zij zullen dat in de komende jaren ook niet doen. De namen veranderen. De ene keer luiden de klokken voor India, de andere keer komt Biafra op het scherm en de volgende keer is het weer iets anders. Wij zullen dergelijke situaties niet kun-

Drs. R. Zijlstra

nen afdoen met een verwijzing naar gunstige ontwikkelingen die zich gelukkig voordoen, dank zij nieuwe technieken die men toepast. Voedselproductie en voedselnood zullen op een veel doeltreffender wijze met elkaar in verbinding moeten worden gebracht.

MEER EFFECTIEF

Tenslotte werd door de A.R. woordvoerder de aandacht gevestigd op de noodzaak van een effectieve voedselhulp.

„In de eerste plaats moet in de Raad van Ministers, mede in het kader van de discussie over het plan-Mansholt, een discussie worden gevoerd over de landbouwpolitiek in relatie tot het vraagstuk dat ik zoëven heb genoemd, ten einde na te gaan in hoeverre ook de Europese Gemeenschap meer verantwoordelijkheid op zich kan nemen inzake productie van, handel in en afzet van agrarische producten.

In de tweede plaats is de Europese Gemeenschap, helaas in afnemende mate, een instelling die in dezen een importantie heeft dat de verantwoordelijkheid van deze grote welvarende eenheid in het Westen van het land moet worden onderkend en beklemtoond.

Dit houdt in de derde plaats in, dat de toekomstige Europese landbouwpolitiek — landbouwpolitiek en ontwikkelingshulp zijn ten nauwste met elkaar verbonden — een veel doeltreffender plaats moet vinden in het kader van het wereldvoedselprobleem.

Deze politiek dient, in de vierde plaats, gericht te zijn op het tot ontwikkeling brengen van de landbouw zelf. Zij zal daartoe verplichtingen moeten omvatten inzake de produktietechniek en de voedselhulp.

Een dergelijke politiek dient gepaard te gaan met het verder afsluiten van internationale goederenovereenkomsten, waardoor een bevredigender handelsverkeer tegen redelijker prijzen kan ontstaan en het risico van handelspolitieke oorlogen wordt verminderd. In deze overeenkomsten — op dit punt kan ik verwijzen naar de Wereldgraanovereenkomst — dient ruimte te zijn voor het vormen van strategische reserves die als noodhulp kunnen worden aangewend.

Bij de financiering van een dergelijke politiek dient het Europese Oriëntatie- en Garantiefonds te worden ingeschaakeld.

Met dit voorstel inzake een procedure, of misschien ook met deze mogelijkheden voor een betere voedselhulp wil ik mijn betoog besluiten.”

E.V.U.-CONFERENTIE

DE VROUW EN DE RUIMTELIJKE ORDENING

VOOR vrouwen neemt het wonen een belangrijke plaats in het leven in. Dagelijks zijn wij immers bezig in onze woning, die aan allerlei voorwaarden moet voldoen om een zo gunstig mogelijk leefklimaat te scheppen voor ons gezin. Onze interesse zal verder gaan dan alleen de woningbouw, want juist de planning rondom de woning, de wijken, de recreatie, kortom de ruimtelijke ordening in allerlei facetten, vraagt onze aandacht.

Het is dan ook een goede gedachte, een studiedag aan deze problemen te wijden. De Nederlandse sectie van de Europese Vrouwen Unie, (bestaande uit leden van A.R.P., C.H.U. en K.V.P.) nodigt u hierbij uit om deel te nemen aan deze landelijke bijeenkomst, die gehouden wordt op **dinsdag 18 maart 1969**, in Huize Henriëtte Swellengrebel, Burg. Fockema Andrealaan 10 te Utrecht.

Omdat de E.V.U. gewend is over de landsgrenzen te kijken, zal ook aandacht worden geschonken aan enkele ideeën uit het buitenland. Drie terzake kundige sprekers zullen het onderwerp inleiden:

Mevr. ir. N. C. de Ruiter, planoloog, werkzaam bij het ministerie van Verkeer en Waterstaat, over „Naar nieuwe ruimtelijke structuren?”

Mevr. dr. F. T. Diemer-Lindeboom, lid van de gemeenteraad te Rotterdam, vice-presidente van de Nederlandse sectie van de E.V.U., over „Verstedelijking? Menselijke aspecten inzake woning en woonruimte”.

Mevr. H. Beijaert-Drost, lid van de gemeenteraad te Utrecht, lid van de gemeentecommissie van de E.V.U., over „Een specimen van een op moderne wijze gebouwde Europese stad”.

Na de lunchpauze zullen er discussiegroepen worden gevormd, waarna een forum, bestaande uit de drie sprekers, de in de discussiegroepen naar voren gekomen vragen zal beantwoorden. Natuurlijk is er ook gelegenheid tot algemene discussie. De sectie stelt zich voor, de conferentie te doen aanvangen om 10.30 uur en te doen beëindigen om ongeveer 16.00 uur.

De kosten bedragen f 5,25 per persoon, inclusief een „lopende lunch” en twee consumpties.

Belangstellenden kunnen zich, zo snel mogelijk, aanmelden door storting van f 5,25 op gironummer 1081561, ten name van penningmeesteresse Nederlandse sectie E.V.U., Willemstraat 22 te Breda, onder vermelding „Studiedag 1969”.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

EUROPA IN DE TWEEDE KAMER

IN het urenlange debat over de buitenlandse politiek nam uiteraard de crisis in Europa een belangrijke plaats in.

Van verschillende kanten, o.a. door de A.R.-woordvoerder dr. C.

Boertien, werd er bij de Regering op aangedrongen opening van zaken te geven over hetgeen zich tussen Londen en Parijs heeft afgespeeld.

De woordvoerder toonde zich ongerust over de Nederlandse houding met betrekking tot de begroting van Euratom. Als de Regering zich op het standpunt stelt, dat de verdragen (o.a. het Euratom-verdrag) scrupuleus moeten worden uitgevoerd, waarom heeft dan ook de Nederlandse Regering meegewerkt aan een verlaging van het budget van Euratom?

Ook van A.R.-zijde werd de aandacht van de Regering gevraagd voor een spoedige totstandkoming van een associatie-overeenkomst van de E.E.G. met Israël, een zaak die temeer klemt, nu de EEG op het punt staat associatie-overeenkomsten te sluiten met Tunesië en Marokko. Inmiddels heeft de heer Luns in de Ministerraad van de EEG

Dr. C. Boertien
... opening van zaken ...

zich opgesteld op een wijze die tegemoet komt aan de wensen van het Nederlandse parlement. De Europese commissie werkt thans aan een concept voor een mandaat.

Wat de verlenging van de associatie-akkoorden met de Afrikaanse gebieden betreft, vroeg de A.R. fractie aandacht voor het advies van januari jl. van de Nationale Raad van Advies inzake Hulp aan Ontwikkelingslanden.

Staatssecretaris De Koster verklaarde zich in grote lijnen akkoord met dit advies, waarvan de fractie met genoegen acte nam.

Tenslotte vroeg de woordvoerder naar de stand van zaken met betrekking tot de totstandkoming van een Europees octrooirecht en vroeg, of het waar is, dat de Nederlandse Regering de voortgang van de werkzaamheden betreffende een statuut voor de Europese vennootschap blokkeert. Dit laatste werd door de staatssecretaris ontkend.

Wat het octrooirecht betreft: enige dagen na het debat in de Tweede Kamer heeft de Ministerraad beslissingen genomen die hoop geven op een flinke stap vooruit in de richting van een Europees Octrooirecht, niet beperkt tot de zes van het kleine Europa.

VERVOLG VAN PAG. 1

tief controle uit te oefenen zouden worden gebruikt voor een beperkt doel, dat de moeite waard is uit een oogpunt van levensonderhoud. Op deze manier kan zéér effectief te werk worden gegaan. Dat geeft het voordeel boven een algemene prijsstopmaatregel. Hij sprak daarmee een duidelijke voorkeur uit voor doelgerichte maatregelen. Trouwens: een prijsstop die boven de markt hangt is voorlopig effectiever dan nu reeds een algemene prijsmaatregel.

Daarbij moet een topeverleg met het georganiseerde bedrijfsleven, zoals dat vroeger onder Zijlstra, De Pous en Andriessen ook gebeurde, plaatshebben. De heer Boersma, die tevens voorzitter is van het CCO (Consumenten Contact Orgaan) kon uit dezen hoofde een stuk ervaring mee laten wegen.

De heer Porthéine (VVD) kon zich in deze benadering eveneens vinden — alhoewel hij sterke nadruk legde op het feit dat de overheid zich als het enigszins kon moest onthouden van een algemene prijsstop. Hij achtte de onderlinge concurrentie, met name op wat langere termijn een effectieve mogelijkheid de prijsstijging aan banden te krijgen. Waarbij hij er tevens op wees dat het prijsbeleid geen sluitstuk mag worden van een uit de hand gelopen loonpolitiek!

De minister, die mededeelde dat er reeds 80 processenverbaal waren opgemaakt tegen prijsopdrijvers — die door de rechter zullen worden beoordeeld — meende, dat met inachtneming van de gemaakte afspraken met het bedrijfsleven, de volgende maatregelen voorlopig de prijzen in de hand houden.

— Er komen een groot aantal gerichte prijsmaatregelen, die voor bepaalde takken van de industrie zullen gelden.

— Er komt een meldingsplicht van voorgenomen prijsverhogingen.

— Subsidie aan het CCO ten behoeve van prijsvergelijkende publikaties.

— dreigt het samenstellen van gerichte maatregelen niet het beoogde resultaat te brengen, dan zal de overheid niet aarzelen de prijsstop te hanteren.

COMPENSATIES

De prijsstijging, met name die welke betrekking heeft op de kosten van levensonderhoud hebben ernstige gevolgen voor de zwakken in de samenleving. Van alle zijden is daarop dringend de aandacht gevestigd. De heer De Goede (D'66) was daarbij van oordeel dat de regering moet ophouden zelf maatregelen te nemen, die de kosten van het levensonderhoud opjagen. En daarom zou een voorgenomen verhoging van de accijnzen moeten worden opgeschort.

De heer Van Lier (PvdA) wenste, net als dat bij de A.O.W. het geval geweest is, een verhoging van de uitkeringen aan de invaliden en een verhoging van de bijstandswet. En help toch ook de bejaarden aan een billijke regeling voor de ziektekosten. De premielasten voor deze groep zijn ondragelijk geworden. Ook de tarieven van artsen en specialisten behoren, na de soms zeer aanzienlijke stijging, danig onder de loep te worden genomen. een gedachte waar-

mee de heer Boersma zich geheel kon verenigen.

Er is overigens een duidelijk verschil tussen de loonontwikkelingen 1968 en die van 1969, aldus de heer Boersma. Toen was er een loonontwikkeling van 6,5% en een gemiddelde prijsverhoging van 4 percent.

Nu is de loonstijging groter, zelfs veel groter dan de produktiviteitsontwikkeling. Maar bovendien stijgen de prijzen veel meer dan de 4% het vorig jaar. Hooguit een percent blijft van de loonstijging maximaal over!

De vraag is nu of er ná hetgeen is gebeurd op het gebied van het minimumloon de A.O.W. en de A.W.W. in gunstige zin naast de verwachting van het komende wetsontwerp op het minimumloon, mee gelet op de financiële consequenties, nog een aantal aanvullende

mogelijkheden is — met name wat de W.A.O. betreft.

Met name — als het verzoek van de SER in deze richting zou komen — wilde de heer Boersma reeds nu het oordeel van de minister vernemen. Hij vroeg dit met nadruk, omdat hij vreesde dat de prijsstijging in februari (veel) hoger zou liggen dan het reeds toegekende verhogingspercentage (3,5 verhoging — 3,7 prijsstijging).

MINISTER

De minister (Roolvink) sprak ook zijn bijzondere zorg uit inzake de moeilijke positie van de zwakken in de samenleving die het gevolg was van niet gerechtvaardigde prijsstijgingen. Hij stelde daarom een aantal maatregelen voor die daaraan tegemoet kwamen.

— de uitkering W.A.O. (de nieuwe invaliditeitsverzekering) wordt per 1 januari 1969 met 4% verhoogd, als de SER er mee akkoord gaat.

— Per 1 april zal de kinderbijslag overeenkomstig het aanpassingschema worden verhoogd.

— Aan drie zaken wil hij voorrang geven (Dankzij een spitse interruptie van mej. Van Leeuwen (AR), die opkwam voor de kleine zelfstandigen en de bejaarden is deze voorrang (prioriteit) op gelijk niveau gebracht).

De verbetering van de ziekenfondsverzekering voor bejaarden, de kinderbijslagregeling en de sociale uitkeringen aan kleine zelfstandigen zullen op één lijn liggen qua voorrang. De minister zal deze zaak aan de SER (met spoed) voorleggen.

— het minimumloon is een zaak — in het bijzonder — van het bedrijfsleven (werknemers en werkgevers) waar tegenover de overheid zich voorzichtig moet opstellen.

Maar muziek zit er toch wel in — was de algemene indruk in de Kamer. Het kabinet-De Jong weet nu onomwonden hoe de Kamer tegenover de gehele materie staat.

De vinger aan de pols houden, een stok achter de deur ter beschikking hebben en bij voortduur compenserende maatregelen ten behoeve van de zwakken indien de prijzen tóch hoger oplopen.

Met deze ervaring voor ogen lijkt het ons welhaast niet mogelijk de B.T.W. aan het einde van dit jaar nogmaals te verhogen zonder te voren compenserende maatregelen te treffen.

VINGER AAN DE POLS EN STOK ACHTER DE DEUR

PRIJSSTOP

De heer Boersma — en in zijn voetspoor ook de heren Nelissen (KVP), die aantoonde dat een prijsstop verstarrend zou werken, en Van der Mey (CHU) — was een andere overtuiging toegedaan.

Hij was (nog) niet geporteerd voor een algemene prijsmaatregel. Niet alleen op grond van de moeilijkheid hoe zo'n maatregel er dan technisch wel uit zou moeten zien, maar op nog twee andere gronden. Praktisch gesproken verwachtte hij van een dergelijke maatregel nog zeer weinig effect en technisch gezien is het volstrekt uitgesloten dat zo'n algemene maatregel kan worden gerealiseerd.

Bovendien moet men, gelet op de ervaring, om te beginnen een redelijk sterk vertrouwen schenken aan de gemaakte afspraken tussen de minister en het bedrijfsleven. Het is voor het bedrijfsleven alsook voor de consument een onaantrekkelijke zaak in een spiraal terecht te komen van lonen en prijzen en prijzen en lonen.

Die afspraken waren niet onredelijk, te minder omdat met name de achtergrond: let op de stijging van de kosten van levensonderhoud, een duidelijke rol speelde.

Drs. Boersma wenste daarom een duidelijke verklaring van de minister, dat de aanwezige beperkte middelen om effec-

ZES MOTIES

1. Motie-Brutigam (PvdA): verzoek aan de regering om terstond een algemene prijsmaatregel uit te vaardigen op basis van de prijzen van eind dec. '68.

2. Motie-Van Lier (PvdA): verzoek aan de regering om de hoogte van het minimumloon aan te passen aan de sterkere stijging van de kosten van levensonderhoud dan die bij de laatste verhoging was voorzien. In de toelichting op zijn motie gaf de heer Van Lier te kennen, dat hij denkt aan een verhoging van ten minste f 2,— per week.

3. Motie-Janssen (groep-Aarden) verzoek om uitstel van de huurverhoging met 6 procent van 1 april a.s. tot ten minste 1 juli 1969.

4. Motie-De Goede (D'66): verzoek aan de regering om de aangekondigde accijnsverhoging van 1 juli 1969 niet te laten doorgaan.

5. (PSP): verzoek aan de regering om de gemeentebesturen aan te bevelen de normen voor de uitkeringen uit hoofde van de Algemene Bijstandswet met terugwerkende kracht 1 januari jl. men ten minste 5 pct te verhogen, zulks ten laste van 's Rijks kas.

6. Motie-Vellenga (PvdA): beperking van de stijging van de kosten der ziekenfondsverzekering voor bejaarden door hetzij de inkomensgrenzen met f 1000 te verhogen, hetzij bij die verzekering een extra inkomensklasse in te voeren. Hieraan deed D'66 niet mee.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

DE MODERNISERINGS- PROCESSEN IN AFRIKA

DOOR PROF. DR. H. G. SCHULTE NORDHOLT

DE vorige maal heb ik aangekondigd dat ik een poging zou doen om aan te geven wat ik gemist heb in het boek *Tropisch Afrika* en wat de inhoud zou kunnen zijn van een tweede bundel.

De mens is een denkend en een met taal begaafd wezen, hij is een homo faber, een technisch mens, een homo sociologus, een homo politicus, een zedelijk en religieus wezen. Bovenal is de mens meer dan de opsomming van al deze mensbeelden, die op zichzelf juist zijn maar het gevaar inhouden van een vertekening van het volle mens zijn.

Zo is het ook met de cultuur. Deze heeft vele aspecten. We kunnen alles zien door een juridische, sociologische of economische bril, maar cultuur is altijd meer dan de optelsom van alle menselijke levensuitingen.

Willen we echter de processen van cultuurverandering bestuderen dan moeten we de verschillende aspecten afzonderlijk beschouwen om zo te trachten tot een totaal beeld te komen.

1. De mens is een denkend wezen. Hij heeft kennis en die kan hij doorgeven. In het traditionele Afrika is dat altijd door mondelinge overlevering gebeurd. Indrukwekkend was daarbij het vermogen om zeer vele mythen, verhalen over het verleden van de stam, over de grote daden der koningen en rituele teksten te memoreren. Bovendien gaf men in honderden spreekwoorden de levenswijsheid van het voorgeslacht door.

GROTE VERANDERING

Nu is dan, in hoofdzaak in onze eeuw, de grote verandering gekomen. Scholen brachten nieuwe kennis en bovenal het vermogen om deze kennis schriftelijk vast te leggen en via het schoolboek, de krant en de radio door te geven.

Hoe staat het nu met dit intellectuele aspect van het moderniseringsproces? In hoeverre zijn de oude denkstructuren veranderd? In hoeverre is het analfabetisme overwonnen? Hoeveel universiteiten zijn er, hoeveel academici en middelbaar opgeleide krachten? En wat is het niveau van dit onderwijs?

2. Dit is van enorme betekenis omdat door dit onderwijs de moderniserende homo faber wordt opgeleid. De oude Afrikaanse culturen kenden geen wiel. Dus geen wagen, zelfs geen kruiwagen

en geen pottebakkerswiel. Nu komt de moderne technische ontwikkeling van het westen op hen af.

Hier staan we voor een type van moderniseringsprocessen dat geheel anders is dan wij in West-Europa kennen. Bij ons hebben wij een eeuwen durend proces van ontwikkeling van het wetenschappelijk denken gehad. Een ontwikkeling die haar oorsprong heeft in het Griekse denken en na de Renaissance, met steeds sterkere stroomversnellingen, ons steeds verder voert. Als gevolg van deze intellectuele ontwikkeling zien we dan sedert de 17e eeuw de snelle groei van de techniek. Zo snel is tenslotte deze ontwikkeling van denken en techniek dat we haar soms met verbijstering gadeslaan en ons afvragen „waar blijven wij?”

In tropisch Afrika moet dan de verbijstering nog veel groter zijn. Los van de eigen traditie, los van eigen ontwikkelingsprocessen komt het nieuwe denken over de Afrikaners heen en zien ze de resultaten van de moderne techniek op hen af komen? De vliegtuigen landen in Kameroen te midden van een bijna nudistische, archaische cultuur, die als een toeristische attractie geldt voor de passagiers. Maar de jonge, onafhankelijke staten willen vliegvelden, willen zelf nationale luchtvaartmaatschappijen. Zij willen universiteiten om deel te hebben aan de moderne tijd, maar er is geen tussenfase, geen historische verbinding tussen hun archaische denkpatronen en het moderne wetenschappelijke denken en nog minder is er enige schakel tussen hun eigen, oude technieken en de moderne.

Nu zijn we de tijd voorbij dat we geloofden dat het „primitieve denken” een andersoortig, prelogisch denken was, doch dat de afstand tussen het oude en nieuwe enorm groot is, is zonder meer duidelijk.

We kunnen alleen maar diep respect hebben voor die Afrikanen die in één generatie de sprong maken zonder in een afgrond van onzekerheid te vallen. Wat er nu eigenlijk gebeurt moet nader bestudeerd worden.

Het traditionele Afrika

TROPISCH AFRIKA EEN WERELD OP DRIFT

Tropisch Afrika, een wereld op drift.
Uitg. J. H. Kok, Kampen, 1967.

Dit boek wordt op deze pagina besproken in een tweede artikel door prof. dr. H. G. Schulte Nordholt, hoogleraar in de culturele antropologie aan de V.U. Het eerste artikel verscheen in N.G. van 1 maart j.l.

MODERNISERING

3. De moderniseringsprocessen komen over de mensen van tropisch Afrika. Zij ondergaan ze. Maar zij willen ook de modernisering. Dan kunnen we constateren dat de beslissingen hierover door, althans grotendeels binnen, het kader van de jonge staten worden genomen.

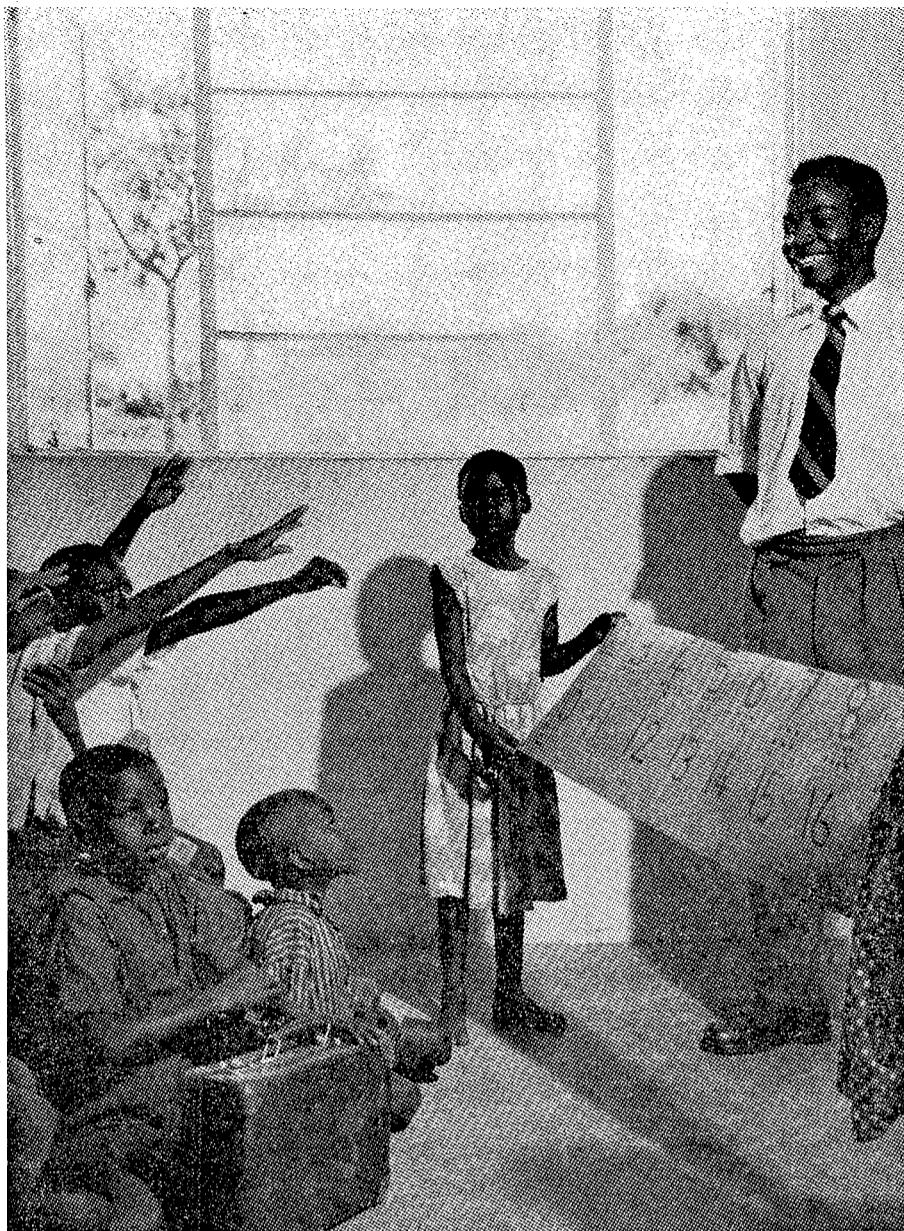
Het zijn, op Ethiopië na, jonge staten. Dit betekent dat we hier op analoge wijze als bij de ontwikkeling van het denken en de techniek een geheel andere ontwikkeling zien dan in West-Europa en de Engels sprekende landen daarbuiten.

Bij ons een ontstaan van nationale staten sedert de late middeleeuwen en een geleidelijke ontwikkeling over vele eeuwen, al was deze dan ook bijna nergens zonder geweldige schokken. Ook wij kennen onze Vrijheidsoorlogen, zoals de 80-jarige oorlog, — waarbij tevens adel en geestelijkheid werden uitgeschakeld als afzonderlijke standen die zo'n centrale plaats innamen in het middeleeuwse politieke bestel — waardoor nationale staten ontstonden, zoals nog in deze eeuw de statenvorming in Midden-Europa haar gestalte kreeg op de puinhopen van het Habsburgse rijk. Toch kan in grote lijnen worden gezegd dat de politieke instituties langzaam zijn gegroeid en zo diepe wortels hebben verkregen in de nationale gemeenschappen. Achteraf gezien kan zelfs gezegd worden dat onze revoluties weinig directe gevolgen hebben gehad. Cromwell bracht de „Commoners” aan de macht. De restauratie van de Stuarts brak deze macht, maar 30 jaar later bracht de Glorious Revolution een nieuwe mogelijkheid van een ontwikkeling van een parlementaire democratie. De Franse Revolutie, na een ontwikkeling van het politieke denken gedurende een halve eeuw, keerde alle gezagsverhoudingen om, maar er kwam een restauratie van het oude koningschap. Toch kregen de vrijheidsideeën van de 18e eeuw in de loop van de 19e eeuw gestalte. Snel, zelfs zeer gewelddadig verliep hier de politieke modernisatie, maar tussen het werk van Montesquieu, De l'esprit des lois, en de grondwet van 1848 ligt precies een eeuw.

VERSCHEIDENHEID POLITIEKE SYSTEMEN

Hoe moeten we dan tegen de politieke moderniseringsprocessen in Afrika aankijken? Wat wordt hier gemoderniseerd? De structuren van hun eigen politieke gemeenschappen? Die zijn al voor een belangrijk deel gebroken door de koloniale overheerser. Voor een belangrijk deel, maar als in Frankrijk met een revolutie en al 100 jaar nodig zijn om politieke structuren te veranderen, zou dan een kortstondige koloniale bestuursperiode een radicale verandering brengen? Enerzijds zeker wel. Oude, sacrale Afrikaanse koninkrijken zijn verdwenen of de heersers werden uitvoerders van het koloniale bestuur in het Engelse systeem van „indirect rule”. Anderzijds moeten we niet denken dat de gedragspatronen ten opzichte van politieke heersers, hun denken en attitude tegenover macht nu even snel verandert als de positie van de oude vorst. Bovendien moeten we rekening houden met de uitermate grote verscheidenheid

9 gulden
voor
90 jaar
arp

Scholen brachten nieuwe kennis

van oude politieke systemen. Aan de ene zijde van een lange reeks met vele variaties kennen we de Bosjesmannen, in groepen van 50 tot 150 man zwerfend door de Kalahari-woestijn. Zij zijn zeer egalitair ingesteld. Het erfelijk hoofd heeft geen enkele macht. Een van deze hoofden zei eens: „Het enige wat mijn positie betekent is dat ik de schuld krijg als de zaken verkeerd gaan”. Toch hebben we zelfs hier te maken met een authentieke politieke gemeenschap: het is een gemeenschap met een eigen territorium waarin — door het overleg der oudere mannen — beslissingen worden genomen die voor de hele gemeenschap gelden. En de laatste sanctie is de uitsluiting uit de groep, wat in de woestijn praktisch gelijk staat aan de doodstraf, tenzij de banneling een toevlucht kan vinden bij een andere groep.

Aan de andere zijde van de reeks stonden de zeer gecentraliseerde koninkrijken, zoals Buganda in Oost-Afrika en Dahomey in West-Afrika. Het is boeiend de structuren van deze rijken te bestuderen en deze studie heeft meer dan historische betekenis, al is de vorst van Dahomey al lang verdwenen en de Kabaka van Buganda een paar jaar geleden uitgeweken naar Engeland. Alle gezagsverhoudingen in Buganda waren afgeleid, waren een weerspiegeling van het absolute gezag van de vorst, tot in het gezin toe. En daarnaast kende het oude systeem vele mechanismen waardoor het absolutisme minder absoluut was dan het leek en de theorie het zei. In Buganda was er een tweede man naast de vorst die grote invloed had; alleen via hem kon men de vorst benaderen; hij kon de vorst onkundig laten van vele dingen en zijn eigen positie sterk maken. Met hem had de derde man in het rijk een bijna beslissende invloed bij de troonsopvolging. Bovendien had de moeder van de koning een eigen hof met eigen jurisdictie.

EIGEN CULTUUR

Dit soort politieke systemen in velerlei variaties, waarbij soms met name het sacrale karakter van het koningschap centraal stond, vormt de politieke erfenis van de huidige Afrikanen. En het is een levende erfenis. Een Afrikaans student uit een stedelijk Westafrikaans

milieu, die een Engelse school had bezocht en nu in Nederland studeert, zei mij, na de bestudering van een monografie over een Zuidoostafrikaans sacraal koninkrijk, zeer enthousiast: „Hierin herken ik onze eigen cultuur. Dit is veel beter dan de door het westen opgelegde moderne staatsinstellingen.” Dit betekende helemaal niet dat hij terug wilde naar de oude politieke systemen maar wel dat hij zou willen dat van daaruit de veranderingen zich voltrokken.

Evenwel, dit kan niet. Er is nu eenmaal een periode van 40 tot 100 jaar koloniaal bestuur geweest. In de geschiedenis van Afrika is het maar een zeer korte periode geweest. In 1885 op het Congres van Berlijn, toen de begerige Europese machten elkaar de koloniale macht in Afrika betwistten, werd dit continent „in de hemel” verdeeld, d.w.z. zonder dat men in vele gevallen iets van de lokale situatie wist, zonder dat men in bepaalde gebieden ooit bestuur had uitgeoefend. Terwijl er op de atlas nog witte plekken stonden omdat er nog nooit een Europeaan was geweest, trok men de grenzen langs rivieren, hoogte- en breedtelijnen dwars door etnische groeperingen heen.

BESTUUR

In de loop van de volgende 40 jaar werd aan dit koloniale bestuur vorm en inhoud gegeven. Het werd veelal een effectief en rationeel bestuur, waarbij zeer weinig mensen veel tot stand brachten, maar het werd uiteraard geen democratisch bestuur. Wel was het zo dat in vele gevallen aanvankelijk het koloniale bestuur zonder meer en zonder tegenstand werd aanvaard, mede op grond van een enigszins huiveringwekkend gevoel van eerbied en bewondering voor de onvoorstelbare macht en rijkdom van de nieuwe heersers. Dit was met name het geval in Buganda waar de koloniale macht zich aanvankelijk verhuide in een Agreement tussen „gelijkwaardige” partners: de koning van Engeland en de Kabaka van Buganda. Dit koloniale verleden is de tweede politieke erfenis van Afrika. Het Ewe volk in West-Afrika kwam door het trekken van deze willekeurige gren-

zen ten dele onder Engeland (de Goudkust, nu Ghana), ten dele onder Duitsland: Togo. En toen dit werd verdeeld, na de eerste wereldoorlog, kwam een deel hiervan onder Frans bewind!

Deze koloniale erfenis is al evenmin homogeen als de oude Afrikaanse politieke systemen dit waren, al is er in beide gevallen bepaald een zekere eenheid in te bespeuren.

Het Engelse, Franse, Portugese en Belgische systeem had onderling diepgaande verschillen. En het Engelse systeem van Indirect Rule was in Nigeria, waar het voornamelijk via de sultans uit het noorden en de sacrale vorsten uit het westen werd uitgeoefend weer heel anders dan in Kenya, waar een hele kolonie van blanke planters was gevestigd. Een beschrijving van de oude politieke systemen, de verschillen in koloniaal bestuur, beide gezien in de doorwerking die deze hebben in de jonge Afrikaanse staten zou op zichzelf al stof genoeg leveren voor een tweede bundel. Een dergelijke benadering zou bijvoorbeeld ook het probleem van Nigeria en Biafra meer achtergrond geven. De Ibo's van Biafra kenden vroeger geen politieke systemen die boven het dorp of een federatie van enkele dorpen uitgingen. Zij waren daardoor meer egalitair ingesteld. Ook waren zij individualistischer en kenden een sterke competitie, zowel sociaal, economisch als politiek; een dorpsvoofd verkreeg zijn ambt vooral op grond van persoonlijke capaciteiten. Het Engelse systeem van de Indirect Rule werkte hierdoor ook minder gemakkelijk. Zij voegden zich op grond van deze achtergrond ook minder van

harte in de nieuwe politieke hiërarchie van de jonge staat Nigeria, zoals de Engelsen die hadden achtergelaten of overgedragen. Indien we dan nog het sterk competitieve karakter van de Ibo-cultuur in aanmerking nemen, waardoor zij veel meer dan Noord- en zelfs dan West-Nigeria via westers onderwijs waren opgeklommen en vele posities in het bestuur en in de economie in geheel Nigeria hadden ingenomen dan blijkt een conflict, waarbij meer Ibo's te gronde dreigen te gaan dan er joden vermoord zijn in de Hitler tijd, volkomen begrijpelijk. De oplossing wordt er ook des te moeilijker door.

De Afrikaanse erfenis toont aan dat hier verschillende typen van politieke cultuur tegenover elkaar staan en de koloniale erfenis maakt een afscheiding bijna onmogelijk, omdat er dan in vele landen conflicten zullen ontstaan.

Daarnaast is er de sociale en economische modernisering. De oude verwantschapssystemen brokkelen af en daarmee de sociale controle op de leden van deze verwantengroepen. Men trekt naar de steden om aan de verplichtingen van de oude systemen te ontkomen. Dit is een sociale factor die de urbanisatie bevordert. Veel sterker nog zijn de economische motieven. In de Copperbelt in Zambia en in Katanga in de Congo zijn kopermijnen. Dan ontstaan er steden waar veel meer mannen wonen dan vrouwen met alle problemen die daarmee verbonden zijn o.a. dat de oude, diep in de Afrikaanse cultuur gewortelde polygamie (het hebben van meer vrouwen) in de steden praktisch verdwijnt.

ECONOMISCHE VERANDERING

Met de steden, die ook in West-Afrika zeer snel groeien, is ook het probleem van de trekarbeiders verbonden. Mannen die voor een seizoen of voor enkele jaren hun dorpsgemeenschap verlaten, waardoor de kinderen een tijd lang verweesd achterblijven en de vrouwen zich er maar doorheen moeten slaan — en dus zelfstandig worden.

Ook economisch verandert Afrika snel, door mijnbouw en daarmee verbonden een begin van industrialisatie, door handel en verbouw van cash crop voor de wereldmarkt. En hier raken de micro-economische verandering, de macro-economische aspecten.

Ik heb hier niet meer kunnen geven dan een oppervlakkige aanduiding van een onderling nauw samenhangend aantal problemen zoals die van uit de situatie van de jonge Afrikaanse staten kunnen en moeten worden gezien en die onze aandacht ten volle waard zijn. Zo mogelijk nog sterker dan in „Tropisch Afrika” zal dan duidelijk worden hoe juist de ondertitel is: „een wereld op drift.”

9 gulden
voor
90 jaar
arp

9 gulden
voor
90 jaar
arp

INTERNATIONAAL GEZIEN IS HET BEELD DAT MEN OVERHOUDT VAN DE VAKANTIESPREIDING EEN PUINHOOP

VORIG jaar is de vakantiespreiding ten dele mislukt. De Nederlandse bouwvakantie begon tegelijk met de schoolvakantie in Noord-Rijnland-Westfalen, zodat de Duitsers uit deze deelstaat zich tegelijk met de meeste Nederlanders aan de poorten van de toeristenbedrijven meldden. Van alle kanten werden de betrokken instanties op deze kwalijke zaak gewezen.

Zelfs minister Luns van Buitenlandse Zaken moest bij de Bondsrepubliek pogingen aanwenden om zulke overlappings voortaan te vermijden.

Het resultaat voor dit jaar is niet veel beter dan vorig jaar. Weer valt de Nederlandse bouwvakantie in de zomervakantie van Noord-Rijnland-Westfalen.

De resultaten van de vakantiespreiding zijn gerekend over de tijdsduur dat men hier mee bezig is, pover te noemen. Dankzij de werkzaamheden van de Stichting Recreatie is de maand juni de laatste jaren meer in trek gekomen bij de vakantiegangers. Maar ook al zou men in juni wel met vakantie willen gaan dan zijn er nog talloze belemmeringen die dit kunnen tegenhouden:

Men heeft een zoon of dochter die eind juni eind-examen moet doen.

Men heeft een beroep, dat aan een collectief sluitende bedrijfsgroep gebonden is.

De kinderen van de lagere scholen hebben nog geen vakantie.

Men kan wel vakantie nemen, maar vanwege familie of kennissen is men door één van de eerder genoemde oorzaken aan juli gebonden en omdat men altijd samen met vakantie gaat, wacht de één op de ander.

Zo zitten we meteen midden in de problematiek.

Als we de vakantie willen spreiden komen we voor een wirwar van vraagstukken te staan. Het ene vraagstuk hangt met het andere samen:

De bedrijfspakanties moeten in de schoolvakanties vallen. De schoolvakanties zijn in ons land niet gespreid, maar vallen allemaal in de periode 27 juni - 16 augustus 1969.

Om u te laten zien dat binnen deze periode wel aan een zekere spreiding wordt gedaan, geven wij hier het overzicht van 1969:

1e periode: Het westen des lands (Noord- en Zuid-Holland, Utrecht en

Gelderland ten noorden en westen van de rivieren) plus de metaalindustrie: 30 juni t/m 12 juli.

2e periode: Het gedeelte van Nederland bezuiden de grote rivieren (Noord-Brabant, Limburg en Zeeland): 14 juli t/m 26 juli.

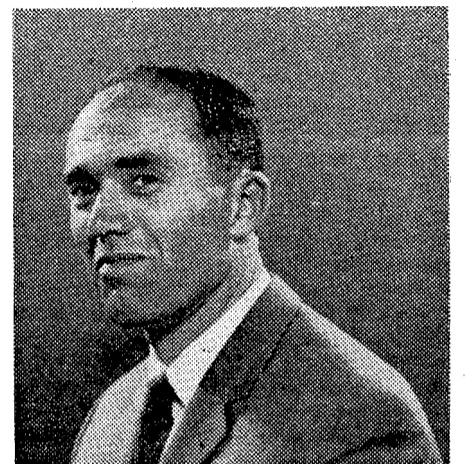
3e periode: Het oosten en noorden van het land plus de bouw- en nevenbedrij-

ven en de textielindustrie: 28 juli t/m 9 augustus.

De rijkscholen voor voortgezet onderwijs in Nederland hebben vakantie van 27 juli tot 16 augustus 1969. De bijzondere scholen sluiten zich hierbij meestal aan.

Om u een indruk te geven hoe de situatie in Duitsland is volgt hier een overzicht van 1969:

Langere schoolvakanties?

DOOR DRS. J. MULDER

groep 1:

Bremen: 30 juni tot 9 aug.
Hamburg: 30 juni tot 9 aug.
Nedersaksen: 30 juni tot 11 aug.
Sleeswijk-Holstein: 30 juni tot 9 aug.

groep 2:

Berlijn: 11 juli tot 23 aug.
Noord-Rijn-Westfalen:

groep 3:

Hessen: 17 juli tot 3 aug.
Rijnland-Pfalz: ... 17 juli tot 27 aug.
Saarland: 17 juli tot 30 aug.

groep 4:

Baden-Württemberg: 24 juli tot 6 sept.
Beieren: 24 juli tot 10 sept.

Wat is het verschil tussen Nederland en Duitsland?

De totale spreiding in de tijd is in Duitsland veel langer dan in ons land, n.l. 72 dagen tegen bij ons 44 dagen. Nu

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

Zeer hoge verkeersdichtheid

zijn er zelfs lagere scholen die 44 dagen niet halen, omdat ze maar 5 weken vakantie hebben = 37 dagen. Het middelbaar onderwijs komt op 58 dagen.

Een betere vakantiespreiding zou in Nederland te bereiken zijn door de kinderen inplaats van 5 à 6 weken, 8 weken zomervakantie te geven.

Dat is in vergelijking met het buitenland nog niet zo verschrikkelijk lang. De duur van de zomervakantie van de scholen in een aantal Westeuropese landen in 1968 is:

Zweden	1-6 — 31-8	91 dagen
Frankrijk	29-6 — 23-9	86
Oostenrijk	29-6 — 8-9	71
Zwitserland	1-7 — 2-9	63
België	1-7 — 2-9	63
Engeland	23-7 — 15-9	54
Nederland	23-6 — 19-8	51
Denemarken	23-6 — 12-8	50

In Duitsland varieert de duur van de vakanties in de „Bundesländer“ van 39 tot 48 dagen in de periode van 4/7-10/9. Het voordeel van een spreiding in de tijd zou zijn, dat inplaats van 10 weken het seizoen met 2 weken verlengd zou kunnen worden.

Velen zullen echter een schoolvakantie van 8 weken te lang vinden.

Een ander verschil is het variëren van de schoolvakanties per deelstaat en de aansluiting daarbij van het bedrijfsleven. Een oplossing in dezelfde geest zou voor Nederland betekenen dat wij hier ook een regionale indeling voor de schoolvakanties zouden moeten hebben, waar het bedrijfsleven zich bij aan zou moeten sluiten.

Voor de metaal en textiel zou dit geen grote moeilijkheden opleveren. Wel voor de bouwrijverheid.

De ervaring heeft geleerd (naar ik meen in 1961) toen er een splitsing tussen een noordelijke en zuidelijke sector werd gemaakt, dat een dergelijke regeling veel produktieverlies opleverde. Misschien ligt dit nu anders.

Spreiding binnen het bedrijf is in de bouwvakken ook heel moeilijk, omdat de aanbestedingen in de vakantieperiodes gewoon door zouden gaan, wat tot gevolg zou kunnen hebben dat de aannemers bepaalde opdrachten zouden verspelen.

S.E.R.-RAPPORT

Wat vele lezers niet bekend zal zijn, is dat er een voortreffelijk S.E.R.-rapport is verschenen over het vraagstuk van de vakantiespreiding (1964). Hierin wordt een schat van gegevens aangedragen om de zaak eens van alle kanten te belichten. Jammer dat de cijfers zo snel verouderen.

Enkele bijzonderheden willen we hieruit naar voren halen.

De spreiding van het buitenlandse toerisme is in ons land niet slecht te noemen. Zij vindt plaats over de periode april-oktober en concentreert zich vooral op de grote steden in de Randstad.

De spreiding van het binnenlandse toerisme wordt m.b.t. de hotels, pensions en bungalows steeds beter. De bezettingsraad ligt voor de maanden juni, juli en augustus minimaal op 80 procent. De grote moeilijkheden doen zich voor bij de kampeersers, en dan niet zo zeer bij de seizoenkampeersers, maar bij de mensen die een plekje zoeken voor een paar nachten, een week of 14 dagen. Deze categorie is vooral de dupe van de pieken die zich omstreeks en tijdens de bouwvakken voordoen.

Een bijzonder boeiend probleem is: Willen de mensen zich wel laten spreiden of m.a.w. vinden ze het lastig dat ze in het hoogseizoen met vakantie moeten gaan?

Uit een door de Ned. Stichting voor Statistiek (1963) gehouden enquête bleek dat 59 % van de volwassenen de voorkeur gaf aan een vakantieperiode buiten het topseizoen. Vooral omdat men in de periode juni-15 juli betere weersomstandigheden verwachtte. Ook de dagen zijn in juni langer. Daarentegen vindt men dat er te weinig voor de mensen wordt gedaan, die buiten het topseizoen met vakantie gaan.

Uit persoonlijke ervaring met een re-

creatiebedrijf zou ik willen opmerken, dat afgezien van de uitslag van bovengenoemd onderzoek er ook tendensen zijn die er op wijzen dat de toeristen weinig aan de vakantiespreiding willen meewerken, maar toch liever gaan wanneer „iedereen“ gaat.

NADELEN SLECHTE VAKANTIESPREIDING

Mensen die door collectief sluitende bedrijven gedwongen worden in het hoogseizoen met vakantie te gaan, vinden niet de nodige rust die zij nodig hebben voor herstel van krachten.

Minder financieel draagkrachtigen moeten in het hoogseizoen altijd het volle pond betalen en kunnen nimmer van voor- en naseizoen kortingen profiteren. Hoogseizoen vakantiegangers ontvangen dikwijls minder service dan in het voor- en naseizoen. De horecabedrijven zijn in het hoogseizoen vaak genoodzaakt minder goed geschoold personeel aan te nemen.

De verkeersdichtheid is bij de aanvang, tijdens en aan het einde van de bouwvakavakantie zeer hoog en maakt het reizen over 't algemeen niet tot een plezierige bezigheid, terwijl dat juist wel het geval zou moeten zijn.

Tot slot nog de maatregelen die de Sociaal Economische Raad opsomt ter bevordering van de vakantiespreiding:

1e. Een regionale verdeling van de vakantieperiodes. Dit gebeurt reeds.

2e. Een prijsdifferentiatie naar topseizoen en voor- en naseizoen.

Hieraan zit een kant, die moeilijk te verteren is voor degenen die geen keuzemogelijkheid hebben in verband met collectieve bedrijfsluiting.

3e. Een propaganda-actie voor vakantie buiten het topseizoen.

4e. Een overgang naar een rouleersysteem bij het collectief sluitende bedrijfsleven. Hier is men reeds toe overgegaan.

5e. Afspraken tussen diverse collectief sluitende bedrijfstakken, ten einde zo min mogelijk overlapping van de vakantieperiodes te bereiken. Dit zou veel beter kunnen dan thans het geval is.

Zo sluiten de textielbedrijven tegelijk met de bouwbedrijven.

6e. De invoering van een Pinkstervakantie bij scholen en bedrijven.

7e. Verlenging van de zomervakanties op de scholen.

8e. Vervroeging van de zomervakanties op de scholen en verlenging van een herfstvakantie.

INTERNATIONAAL

Laatstgenoemde punten overziende, zouden we kunnen zeggen:

Met de vakantiespreiding is een begin gemaakt, maar we zijn er nog lang niet. Nationaal gezien is er de meeste vooruitgang geboekt door de toename van het toerisme in de maand juni, vooral door de propaganda van de „Stichting Recreatie“. Juli is geheel bezet, wat bij enkele jaren terug vergeleken een aanmerkelijke verbetering inhoudt. Augustus is zeer slecht bezet. Alleen de 1e helft is nog goed, maar de 2e helft is weggevalen, door een verschuiving van de schoolvakanties naar begin juli.

Internationaal gezien bestaat er ten aanzien van de vakantiespreiding geen beleid. Het beeld dat men hier van overhoudt is een puinhoop. Juist in deze richting moeten de zaken met veel energie worden aangepakt, want toerisme is tegenwoordig een mondiale zaak.

Maar als wij in ons kleine land reeds zoveel moeite hebben, de vakanties over een langere tijd dan 6 weken te spreiden hoe zullen we dan internationaal deze zaak klaren?

In ieder geval lijkt ons een regelmatig onderzoek naar het toeristisch gedrag en alles wat daarmee samenhangt van bijzonder veel belang.

Allemaal tegelijk

**9 gulden
voor
90jaar
arp**

**9 gulden
voor
90jaar
arp**

FA. J. A. VISSCHER & ZOON
Sluisstraat 41 Telefoon 05208 - 1259 - 1546
Z W A R T S L U I S

Directieboten Sleepvletten Dekschuiten

N.V. Scheepsbouw v.h.

FIRMA A. LANSER

Sliedrecht - Holland

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

Experts op het gebied van scheepselectronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Oproepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist. Postbus 75. Tel. 03404 - 13511

Schildersbedrijf

F. J. Kloet & Zoon

VLAARDINGEN TELEFOON 010 - 343276
SPIJKENISSE TELEFOON 01880 - 2192

**VEROLME
UNITED
SHIPYARDS**

ROTTERDAM-HOLLAND TEL. 162500

Gereedschapfabriek

Zwolseseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241

GEREEDSCHAPPEN voor de metaalindustrie

A. BAARS A.zn

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A.zn N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154

NIUWBOUW EN REPARATIE

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

**FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren**

DORPSTRAAT 102 - TELEFOON 1894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

NIUWE LIEREN, stoom en elektrisch.
NIUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer.
RIJPLATEN in diverse maten.

STOLK'S

Handelondernemingen N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - HENDRIK IDO AMBACHT
Telefoon (01850) 28000 - 28886

-BAILEY-

Constructiewerkplaats
en

Machinefabriek N.V.

NIUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

HET BEELD DER VADEREN

CHARBONA

Er zijn sterke verhalen geweest vroeger over de bijbelvastheid van onze „mannen broeders”. De redactie van het R.K. dagblad Het Centrum schreef eens, dat op het bedrijf een „Kuyperiaanse” letterzetter werkte. Als de redactie omtrent een bijbels gegeven in de mist zat, dan ging er een belletje naar de zetterij, de „Kuyperiaan” kwam opdruiven en hielp de heren uit de droom.

Keizer Wilhelm II was nog altijd de gast van Graaf Bentinck te Amerongen en de Nederlandse Regering wilde hem niet uitleveren aan Engeland.

In de Duitse pers kwam in die dagen af en toe iemand aan het woord, die de Keizer in zijn glorie-dagen goed had gekend, en die nu kwam vertellen, dat de Keizer van nabij gezien, geen groot man was. Mensen, die een halve eeuw of langer periodiek en plichtmatig hun Hoch op de Keizer hadden uitge-

bracht, maar die hem nu een schop achterna gaven.

Zo schreef een zekere graaf Hoensbroeck, die tot het keizerlijk gevolg had behoord, dat de laatste keizer een man was, „oppervlakkig, lichtzinnig, studentikoos, ijdel, zelfgenoegzaam, pronkziek, geldprotsig, zonder ernst, alleen maar lettend op het uiterlijk, een mensenverachter, iemand zonder vriendschapsgevoel, haatdragend, een kleinzielige aanbieder van eigen kleine ik, iemand zonder grote lijn, een poseur en een comediand, en daarenboven — het ergste van alles — een lafaard, zonder persoonlijke moed.” Toen de graaf van Hoensbroeck, „die het weten kon”, dit vonnis had geveld, schreef een christelijk dagblad in Nederland: deze graaf Hoensbroeck doet ons denken aan Charbona.

Zonder verdere toelichting. Het blad ging er blijkbaar van uit, dat zonder zo'n toelichting Charbona voor de trouwe bijbellezer wel kon worden geplaatst. (In de nieuwe vertaling heet hij Harbona). Misschien zijn er lezers, die zonder aarzeling zeggen: juist, Harbona, de vergelijking klopt precies. Schop achterna, nu de machtige is gevallen.

OUDE EN NIEUWE CITATEN

RECEPT

Het dagblad „Trouw” had een vraaggesprek met de staatssecretaris voor de volksgezondheid dr. R. J. H. Kruisinga. Daar was o.a. deze vraag bij:

Zou u tenslotte een recept voor kunnen schrijven, waarmee een hartinfarct is te voorkomen?

Het antwoord: „Ik een recept geven?”, doet dr. Kruisinga verbaasd. „In het huidige stadium van de wetenschap zou ik het niet weten. Er is nu echt nog geen simpel briefje te maken van wat men precies wel en precies niet moet doen om een hartziekte te voorkomen. Tja, wat blijft er dan over: voldoende beweging, zo mogelijk sport, juiste voeding en natuurlijk: minder sigaretten roken”.

Niet alleen kijken naar Ajax-Benfica enz., maar zelf de kuierlatten gebruiken.

VRAAGGESPREK

In Vrij Nederland stond een vraaggesprek van Bibeb met Th. Zwartkruis, bisschop van Haarlem. In zo'n vraaggesprek van Bibeb komen allerlei zaken aan de orde, zoals blijkt:

„Ik: „Van welke soort vrouwen houdt u?”

B. Zw.: „Van alle soorten als ze maar aardig zijn, als ik ermee praten kan”. „Als kleine jongen speelde ik vaak met meisjes. Met een joods buurmeisje en op het gymnasium, ja, bracht ik wel meisjes met de fiets naar huis. Een beetje kalververliefdheid. Niet dat ik gedichten ben gaan schrijven”.

Ik: „Hebt u ze wel es gezoend?”

B. Zw.: „Dat vroegen m'n broers ook altijd. Dan zei ik, dat gaat jullie geen donder aan”.

Dit is de enige manier om in Nederland nog een beetje je „privacy” te beschermen.

NIXON

In „Het Vrije Volk” schreef Frits van der Poel onlangs dat hij zich kon voorstellen, dat de Nederlandse ambassadeur in Brussel op een cocktailparty tegen Nixon heeft gezegd, dat zijn regering een beetje teleurgesteld is, omdat Nixon Nederland niet aandoet.

Het gesprek zou dan als volgt verlopen.

Nixon: „Maar ik ben er toch”.

Ambassadeur: „Dit is Brussel, mijnheer de president”.

Nixon: „Nou en?”.

Ambassadeur: „Brussel is de hoofdstad van België, mijnheer de president”.

Nixon: „Ach ja, dat is waar ook. Dat is niet hetzelfde, he?”

Ambassadeur: „Nee, mijnheer de president, dat is niet hetzelfde, al werken wij wel samen in de Benelux, zo u weet”.

Nixon: „Nou dan heb ik in ieder geval de Bene- — hoe zei u het ook weer? — dan heb ik toch niet de Benelux overgeslagen”.

Ambassadeur: „Maar mijn regering zou toch wel zeer vereerd zijn geweest...”.

Nixon: „Ja, dat begrijp ik. Nu u het zegt, ik vroeg mij wel net af: waar blijft toch die lange, uh, hoe heet-ie ook weer?”

Ambassadeur: „Luns, mijnheer de president”.

Nixon: „Ach ja, natuurlijk, Luns. Toen ik nog vice-president was is-ie een keer in Washington geweest. Hij vertelde een grapje tegen Eisenhower. Het grapje ben ik vergeten, maar hemel, wat heeft die Dwight toen gelachen...”.

Ambassadeur: „U zoudt hem nog wel tefonisch iets kunnen zeggen, mijnheer de president”.

Nixon: „Goed idee”. (Terzijde naar secretaris): „Bel Luns eens, in Amsterdam — nee drink eerst je glas leeg — zeg iets over mijn volle agenda, weet je wel en zeg hem dat-ie eens gauw naar Washington moet komen”.

Ambassadeur: „Dat is erg vriendelijk van u, mijnheer de president”.

Nixon: (roept secretaris na): „Zeg, laat-ie de premier ook maar meebrengen... en gebruik wel een beetje warme bewoordingen, he”.

En Luns zei: „Bepaald aardig, bepaald niet on-aardig”.

BOEKEN

De schrijver Adriaan van der Veen schreef in de N.R.C. een bespiegeling over het boekenbal en over de reclame voor boeken, enz.

„Volgens mensen uit het reclamevak die het kunnen weten, draait alles in onze tijd om de presentatie van onverschillig welk produkt ook. Presentatie en beschikbaarheid op het juiste moment.

Bij een boek is alles nog een beetje ingewikkelder. L'Express heeft onderzocht hoe het zit. Een boek waarnaar wordt gevraagd en dat niet direct beschikbaar is, zal zelden later nog worden gekocht.

De vrager ziet van de koop af. Nog iets interessants. Een boek dat al een zeker succes heeft, zal bijzonder goed worden verkocht als het in een bepaalde winkel bij de hand ligt, goed zichtbaar. Hetzelfde boek zal, ondanks het succes, zelden worden gevraagd als het in de winkel niet is te zien”.

Snelheid en overzichtelijkheid een eerste vereiste; niet alleen in de boekenwereld. Ook de politiek moet op een presenteerblaadje worden gebracht. Wij moeten echter de mensen niet alleen laten lezen.

Ds. J. Wit (dichter-doninee):

„Als de mensen vooruit wilt helpen, dan moet je ze aan het woord laten. Je moet ze het woord geven. Je moet de mensen meer taal geven”.

WAAR- VOOR DIENT EEN PARTIJ ?

DE partij is er alles aan gelegen de communicatie tussen de leden en de inspraak van de leden zo goed mogelijk te doen zijn." Dit citaat uit het redactioneel commentaar bij het artikel van de heer Hollander in Ned. Ged. van 16 november 1968 geeft aan, dat het de „top” van de ARP ernst begint te worden met de communicatie tussen leiding en leden. Als we ons echter willen bezinnen op een nieuwe partij-organisatie, dan gaat het principieel om de vraag, wat wil je met de partij?

Met de reeds aangehaalde schrijver ben ik het geheel eens als hij schrijft, dat wij veel meer aandacht moeten schenken aan de functie van de partij, als kweekplaats van politieke gedachten, plannen en voorstellen. Bij het realiseren van deze functie moet men er op bedacht zijn, dat iedereen zich betrokken voelt bij alle werkzaamheden van de partij.

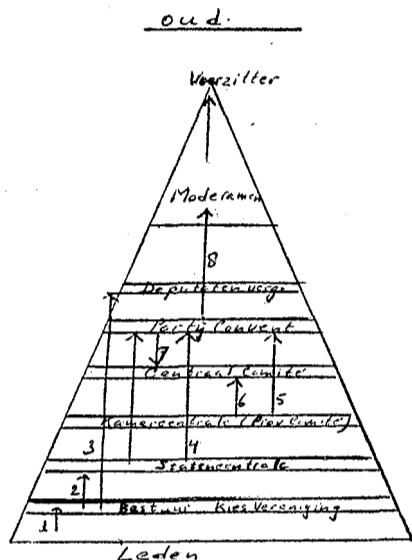
In de huidige verhoudingen vraag ik me af, of dit „betrokken voelen” wel aanwezig is. Is het in de bestaande constellatie van de partij niet voorbarig in een advertentie te zetten, dat ieder lid kan meedoen; meedenken; meepraten en meebeslissen? Kan dit waar gemaakt worden? Ik ben geneigd deze vraag ontkennend te beantwoorden. Als politieke organisatie is ons eerste doel: politiek bedrijven. Dat wil echter zeggen, dat de leden hieraan mee kunnen doen.

Wat komt hiervan terecht in een kamer — en statencentrale, provinciale comité en partij convent. Door de representatie vindt het lid geen klankbord voor zijn ideeën. Naar mijn oordeel moeten wij van de gerepresenteerde vergaderingen af, zodat het lid rechtstreeks bij alle activiteiten betrokken kan worden, zowel op het partij convent als op de provinciale vergaderingen.

Het vorenstaande impliceert, dat o.a. het partij convent in zijn huidige opzet moet verdwijnen. Het éénrichtingverkeer moet veranderen in woord en wederwoord. Een goede discussie op het convent tussen leden en partijbestuur behoort thans tot de uitzonderingen.

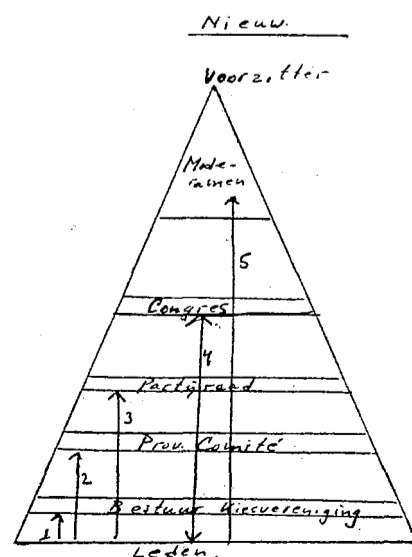
De „gasten” geven vaak de toon aan. Nu heb ik daar geen bezwaar tegen, doch laat dan elk lid het recht geven de vergaderingen te bezoeken en het woord te voeren. Indien het partij convent verdwijnt zal een jaarlijks congres een goede oplossing zijn. De Arjos heeft in een rapport van de Commissie interne democratie ARP over dit onderwerp goede woorden gezegd.

Op het congres wordt gediscussieerd over het beleid van de partij met het partijbestuur. Dus geen éénrichtingverkeer, zoals nu het geval is,

1. Leden kiezen bestuur.
2. Bestuur vertegenwoordigd in Statencentrale.
3. Idem Deputatenvergadering.
4. Statencentrale vertegenwoordigd in Partij Convent.
5. Prov. Comité vertegenwoordigd in Partij Convent.
6. Prov. Comité vertegenwoordigd in Centraal Comité.
7. Partij Convent vertegenwoordigd in Centraal Comité.
8. Partij Convent kiest partijbestuur.

De leden kiezen rechtstreeks de diverse besturen enz. Het congres wordt bevolkt door leden (4).

waar alles door het bestuur voor kennisgeving wordt aangenomen. De verdere bevoegdheden van het congres zijn:

1. het benoemen van een partijraad van 50 leden, waarvan telkens om de 2 jaar de helft aftreedt. De partijraad bemoeit zich in eerste instantie met organisatorische aangelegenheden. Maakt aanbevelingen ter vervulling van vacatures in de partijraad en andere colleges, die de partij heeft. Tenminste 2 keer per jaar wordt in een openbare vergadering gediscussieerd met de Tweede Kamerfractie (indien dit laatste gerealiseerd wordt, dan zal het dienstig zijn, dat de partijvoorzitter geen kamerlid is). Voor de verkiezing van de leden van de tweede kamer enz. maakt de raad een aanbeveling. Het congres beslist over de definitieve lijst in eerste en laatste instantie. Tevens wordt beraadslaagd over de koers, die tijdens de verkiezingscampagne gevolgd zal worden.

2. Het congres zal de voorzitter van de partij in functie benoemen. De partijraad maakt een aanbeveling van twee personen. De overige bestuursleden worden eveneens door het congres gekozen. Om de verhoudingen tussen fractie en partijbestuur niet te vertroebelen, mag een bestuurslid niet tevens lid van de Tweede Kamer zijn.

In het algemeen wil ik stellen, dat indien een partij elk lid bij haar activiteiten wil betrekken, cumulatieve van betrekkingen vermeden moet worden. Een lid van de Tweede Kamer hoeft niet tevens lid van Provinciale Staten en een Gemeenteraad te zijn. Een kleine fractie heeft zijn mensen nodig. Laat iedereen zoveel moed opbrengen, dat, zodra hij gekozen is, hij zijn nevenfuncties opgeeft.

De provincies en gemeenten kunnen hun organisaties op gelijke wijze reorganiseren. In een schema heb ik de nieuwe opzet van de organisatie duidelijk proberen te maken.

Uiteraard is het vorenstaande suggestie. Diverse zaken konden niet, of niet volledig besproken worden. Maar dat de huidige situatie moet veranderen is evident. De zogenaamde democratische opbouw van de partij ramelt, of beter misschien: het functioneert niet. De ARP moet er voor waken, dat de leden gaan zeggen doordat hun invloed zo gering is: Ze doen maar.

J. DE VRIES

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

NOTITIES
VAN EEN
RAADSLID

IN EEN NIEUWE JAS

WIJ hebben al eens eerder een notitie gewijd aan „De Magistratuur”, het maandblad van het Verband van verenigingen van A.R. gemeente- en provinciebestuurders. Wij willen dat ditmaal nog eens doen. „De Magistratuur” heeft namelijk een nieuwe jas gekregen in de vorm van een parse omslag. Een nieuwe jas is niet helemaal juist want „De Magistratuur” had tot nog toe geen jas, geen omslag.

Als het er nu alleen om ging uw aandacht te vragen voor een fleurige omslag dan zouden wij deze notitie niet schrijven. Wij vragen allereerst uw aandacht voor de inhoud. Die inhoud is allereerst bestemd voor de raadsleden en statenleden, maar is voorts van betekenis voor een veel ruimere kring. Om een voorbeeld te geven wijzen wij op het eerste nummer van de jaargang 1969. In dat nummer is een uitvoerig verslag opgenomen van het behandelde op de rayonvergadering in Rotterdam, over de ontwikkeling in Zuid-West-Nederland. U leest daar wat de verbandsvoorzitter, de heer M. H. L. Weststrate, daarover heeft betoogd en wat de forumleden, onder leiding van mr. J. van Aartsen, de commissaris van de Koningin in Zeeland, hebben gezegd. Meninge worden tegenover elkaar gesteld, misverstanden weggenomen, enz. Die zaken gaan natuurlijk veel meer mensen aan dan alleen leden van de gemeenteraad. Nu kan men dat nummer voor f 1,50 bestellen bij de Dr. Kuypertstichting, evenals het maantnummer dat een uitgebreid verslag brengt over de rayonvergadering in Groningen waar het Tweede Kamerlid drs. B. Goudzwaard refereerde over „de ontwikkeling van het Noorden” en waar een forum op vele vragen antwoord gaf.

Graag vestig ik de aandacht op deze mogelijkheden. Maar verder zou ik de besturen van onze kiesverenigingen nadrukkelijk willen opwekken het voorbeeld van een aantal K.V.'s te volgen en een abonnement op „De Magistratuur” te nemen voor de eerste opvolger raadslid op de lijst. Het kost u helemaal tien gulden per jaar. Opgeven bij de dr. A. Kuypertstichting, dr. Kuypertstraat 5 Den Haag. Op die manier worden deze mogelijke opvolgers in elk geval enigermate vertrouwd gemaakt met de problemen van de gemeentepolitiek en de mogelijke oplossingen.

Mag ik deze notitie eindigen met de dringende vraag: Neem een abonnement op „De Magistratuur”?

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

MET ONWILLIGEN ... IS HET SLECHT HAZEN VANGEN

Omdat er teveel onwillige mensen zijn, die een hogere huur kunnen betalen, moeten de willige mensen, die een hogere huur niet kunnen betalen, meer voor hun woning betalen en mogen de onwillige mensen, die een hogere huur wel kunnen betalen, minder voor hun woning gaan betalen, zodat de onwillige mensen, die de hogere huur kunnen betalen, voortaan hun woning kunnen bewonen op kosten van de willige mensen, die de hogere huur niet kunnen betalen, waardoor de onwillige mensen, die de hogere huur wel kunnen betalen, steeds meer kunnen sparen, waarvan zij steeds meer door de willige mensen laten betalen, totdat de willige mensen, die nu hun huur al haast niet kunnen betalen, zoveel moeten meebetalen aan de huren en het sparen van de onwillige mensen, dat zij tenslotte zelf hun huren niet meer kunnen betalen, laat staan iets sparen.

Dat ieder willig of onwillig mens zoveel mogelijk spaart, dat wil de regering toch zo graag.

Hoe denkt de redactie?

Nijkerk. G. van Dijkhuizen C.zn.
De redactie is van goeden wille.

Bijbelse dagboeken als belijdenisgeschenk!

Geef één van de drie bekende bijbelse dagboeken van ds. H. Giesen

VIJF MINUTEN, 13e druk
EEN OGENBLIK, 3e druk
ALLE ZEVEN DAGEN

Geb. f 10,50 per dagboek.

Verkrijgbaar in de boekhandel

Boekencentrum N.V. — 's-Gravenhage

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HAHBO
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

Nieuwe zaden Oude prijs

Postorders 10 % korting

Vraag prijscourant:

„FRISIA”

ZAADTEELT - ANDIJK

DE WEEK ROND

- 24 februari Ter voorbereiding op het prijzendeбат tussen kabinet en Tweede Kamer hebben wij ons nog eens voor laten lichten via een advertentie uit „Geillustreerd Politienieuws” van 15 januari 1888. En wij waren met meer dan stomheid geslagen. Beste groene zeep... per pond 13 ct. — de 5 pond 62½ ct. Puike Zweedse lucifers... per pakje 4½ ct. — 25 pakjes f 1,—. Prima witte suiker... per pond 27½ ct. Verse inlandse eieren... 3½ ct. per stuk. Zoetemelkse kaas... per pond 25 ct. Met de mededeling dat de bestellingen aan huis gehaald worden en de goederen franco gebracht. Zo was het in de goede oude tijd. Maar vraag niet naar de werktijden van baas en knecht!
- 25 februari Gina Lollobrigida — de filmster uit Italië — is gewond geraakt. Deze week werd zij behandeld aan een beschadigde knieschijf. Helaas: niet helemaal gelukt. Een plastische ingreep is straks nog nodig. Weet u waarom? Italiaanse kranten zeggen dat openhartig: „de gehavende knie moet in haar oude glorie worden hersteld”. Misschien is het een stuk monumentenzorg — maar dan zonder subsidie.
- 26 februari De fruitteilers hebben het ook moeilijk. Concurrentievervalsing en overproductie zijn daarvan mede oorzaken. De voorzitter van deze fruitteilers-organisatie, ir. Staf, is een realistisch man. „Als wij hulp kunnen krijgen van de bijstandswet, laten wij dan realistisch zijn, wat kan ons dat etiket schelen!” Het is nu nóg te merken, dachten wij, dat ir. Staf jarenlang minister van defensie is geweest.
- 27 februari Minister Luns heeft in de Kamer gevloekt, echt waar. Maar voordat de met stomheid geslagen Kamer kon reageren bood hij reeds zijn excuses aan voor dit ontoelaatbaar gebeuren. Hij was er zelf diep van onder de indruk. Zo kan zelfs een diplomaat in het openbaar in zijn schamele hemd komen te staan. Met dr. Kuyper, het boetekleed ontsierd de man niet, zand er over.
- 28 februari De A.R. fractie is definitief verhuisd. Zij heeft haar vergaderkamer moeten afstaan aan de V.V.D. fractie. Begrijpt u nu waarom de liberale fractie zo nu en dan eens sakkend doet tegen de A.R. fractie? Het is uit een onbewust onbehagen, voortvloeiend uit de aanwezigheid van de A.R. sfeer in hun nieuwe fractiekamer.
- 29 februari Het slot van de laaiende ruzie van onlangs, tussen Engeland en Frankrijk. Franse diplomaten zeiden tegen de Engelse ambassadeur: „U bent niet op de hoogte van de gedachtenwereld van de generaal”. Waarmee ze eigenlijk bedoelden te zeggen: laat hem maar praten. U moet dat allemaal niet zo precies nemen”. Moeilijke zaak, die diplomatie. Geef mij Nieuw Links maar.

WAT DEED DE TWEDE KAMER

IN DE WEEK VAN 25-28 FEBRUARI

- Behandeling van de begroting van Buitenlandse Zaken (minister Luns)
- Het debat over ontwikkelingshulp (minister Udink).
- Het prijzendeбат (minister De Block en minister Roolvink).
- De begroting van Sociale Zaken (minister Roolvink) werd aanvaard. Het was ons het weekje wel! En dat geldt ook voor de ministers.

9 gulden
voor
90jaar
arp

JAAR- VERGADERING ARJOS 22 MAART A.S. IN UTRECHT

Op zaterdag 22 maart houdt de Arjos haar jaarvergadering in het Jaarbeursrestaurant, Vredenburg te Utrecht.

Aanvang 10.00 uur.

In de morgenvergadering houdt de landelijk voorzitter van de Arjos, Hans de Boer, een jaarrede.

Verder zijn er 's morgens aan de orde de jaarverslagen en een aantal organisatorische zaken.

De middagvergadering begint om 14.00 uur. In die vergadering zullen korte inleidingen worden gehouden door de voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, mr. B. W. Biesheuvel; de staatssecretaris van Marine, de heer A. van Es, en buitenlanddeskundige mr. P. J. A. Idenburg.

Na deze inleidingen is er een discussie met de aanwezigen over de grondslagen van onze buitenlandse politiek, onder leiding van de vicevoorzitter van de Arjos, Jan van Houwelingen.

VRAGEN VAN KAMERLEDEN

BROODPRIJS

De regeringsfracties vroegen bij monde van de heren KROSSE (K.V.P.), mejuffrouw HAARS (C.H.U.) en de heren SCHOLTEN (C.H.U.), GOUDZWAARD (A.R.P.) en PORTHEINE (V.V.D.) aan de staatssecretaris van Economische Zaken of hij kan mededelen of, en zo ja, wanneer hij maatregelen zal nemen ten aanzien van de minimumprijs voor brood, zoals bedoeld in de motie-Krosse c.s., aangenomen in de plenaire vergadering van 10 december jl. (9800, XIII, 11)?

Scheepsbouwwerven A. VUYK EN ZONEN

CAPELLE AAN DE IJSSEL

NIEUWBOUW EN REPARATIE

TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

PATENT OCEAN WERELDWIJD TOEGEPASTE APPENDAGES

EN
BLOWERS, GASMETERS, SCHROEFVERDICHTERS,
TANDWIELPOMPEN ETC. VAN DE
GROOTSTE EUROPESE SPECIAALFABRIEK

„AERZEN”

INL. & VERKOOP OCEAN N.V. - VELP (G.)
TEL. 08302-6241 - TELEX 45277 - P.B. 55

SCHUILING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van
OEVERVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL

Tel. 01846 - 2156 - 2484 - Hardinxveld-Giessendam

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang, nr. 11

15 maart 1969

NA HET CONGRES

PARTIJ VAN DE ARBEID BRACHT GEEN DUIDELIJKHEID

REEDS ver vóór het tijdstip waarop het congres van de Partij van de Arbeid plaats vond is er in alle toonaarden via de publiciteitsmedia op gewezen, dat dit congres Nederlands grootste oppositie-partij uit de impasse moest halen, waarin deze verkeerde.

Meermalen kwam in politieke discussies naar voren, dat het van betekenis was hoe de P. v. d. A. zich zou opstellen.

De partij zelf bereidde zich op allerlei wijzen op dit congres voor. Studiegroepen waren aan het werk, rapporten werden voorbereid, personen werden gekandideerd enz. Dit alles ging — wij drukken ons eufemistisch uit — met enig ruimoer gepaard, omdat men niet geheel eensgestes bleek te zijn.

Bij de P. v. d. A. is het congres de hoogste instantie. Het komt één keer in de twee jaar bijeen en alle afdelingen zijn in de gelegenheid één of meer afgevaardigden naar dit congres te zenden. Hiervan maakten ruim 500 van de circa 800 afdelingen gebruik.

Wat heeft dit congres voor de Nederlandse politiek en voor de Nederlandse politieke verhoudingen opgeleverd?

K.V.P. UITGESLOTEN

Het eerst punt, dat de aandacht trekt is de uitspraak over de K.V.P. De tekst van deze uitspraak luidt: Gelet op het besluit van november 1967 om te streven naar een progressief stembusakkoord, gelet op de politieke opstelling van de huidige K.V.P., en mede gelet op de oprichting van de P.P.R., spreekt het congres zich er voor uit, dat de P. v. d. A. voor de komende Kamerverkiezingen geen stembusakkoord met de K.V.P. zal aangaan en dat de P. v. d. A. uitsluitend aan de Kamer-

verkiezingen geen regeringssamenwerking met de K.V.P. zal aangaan".

Het partijbestuur diende deze motie in nadat een iets scherpere motie van Han Lammers ter tafel was gekomen.

De avond tevoren verklaarde voorzitter Tans in antwoord op de vraag waarom geen uitspraak was gedaan door het partijbestuur inzake samenwerking met de K.V.P., dat het partijbestuur van oordeel was, dat er nog helemaal geen aanleiding tot zo'n uitspraak was. Het partijbestuur vond dat men daar een actuele gelegenheid voor moet aangrijpen en die was er nog niet geweest.

In Het Vrije Volk van donderdagmorgen 3 maart liet (toen nog) kandidaat-voorzitter Vondeling duidelijk blijken, dat hij met name om tactische redenen liever niet een uitspraak van het Congres over samenwerking met de K.V.P. wilde. Hij vond het bovendien helemaal niet actueel.

Het congres dacht er anders over. Dat werd duidelijk uit de bijval die Han Lammers kreeg toen hij zijn motie indiende en daardoor kon het partijbestuur weinig anders doen dan zelf met een motie komen.

Slechts 4 stemmen waren tegen de motie, die met langdurig applaus werd begroet.

VOOR HET BLOK?

Een veelgehoord argument op het congres was, dat de K.V.P. voor het blok **VERVOLG OP PAG. 4**

BONHOEFFER BREVIER

Een verzameling teksten uit Bonhoeffers brieven, preken en geschriften, geordend naar thema en verdeeld over alle dagen van het kerkelijk jaar. Drukkuitgave in linnen band f 28.50

Verkrijgbaar in de boekhandel
UITGAVE W. TEN HAVE

VEEL

Widek schrijft deze week over: Veel is mogelijk. Wat allemaal mogelijk is, zie pagina 2.

TOEZIEN

De A.R. fractie in de Tweede Kamer zal nauwlettend toezien dat de regering de toezeggingen over West-Irian in daden omzet. Pagina 5.

TECHNISCHE SCHOOL

De technische school is voor veel ouders pas de keus voor hun zoon als H.B.S. of Mulo niet tot de mogelijkheden behoren. Op pagina 6 en 7 schrijft de heer G. Bramer over het technisch onderwijs en over het onbegrip dat bij velen over dit onderwijs heerst.

MOTIES

De Arjosraad leefde zich verleden week uit in moties. Voor een verslag zie pagina 8.

DORP

Alle dorpskernen hebben nog geen historische waarde alleen omdat ze oud zijn. Zie pagina 9, waar de heer J. W. Ooms schrijft over het probleem van de oude dorpskernen.

f 128.131.-

is

thans

reeds

gestort

op

giro-

nummer

712.000

DOOLHOF

Wat weet u over uw eigen burgerschap. Om wat thuis te raken in de doolhof is er een speciale cursus burgerschapskunde. Op pagina 11 schrijft de heer D. Corporaal hierover.

VERDER

De Kamer behandelde de begroting van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening. Zie pagina 8, op deze pagina ook Oude en nieuwe citaten.

RADIO

Donderdag 20 maart is de A.R.P. weer in de ether. Luister dan van 18.20—18.30 uur naar de radio. Hilversum I (402 m).

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

GIRO 712.000

FONDS A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG

WIDEK OVER ...

VEEL IS MOGELIJK

De giften blijven binnenstromen.
 Giften van duizenden mensen.
 Het gaat goed met het fonds.
 Duidelijk is: veel is mogelijk.
 Bijdragen van personen met een smallere beurs;
 bijdragen van mensen met een dikkere beurs.
 Ruim f 128.000,— is reeds binnen.
 Van leden en niet-leden.
 Van meer dan 7.000 personen.

KLEIN EN GROOT

De grootte van de giften varieert momenteel van f 0,90 tot f 1.000,— Daartussen een hele serie bedragen. Verreweg de meesten gireren f 9,- of f 10,-.
 Maar er zijn er — bijvoorbeeld — ook heel wat van f 18,-; man en vrouw elk f 9,-.
 En ook hele series van f 5,-, van f 20,- en van f 25,-.
 Vele tientallen spreekt de f 90,- kennelijk aan, terwijl meer nog er dan maar gelijk (de meer nuchteren) f 100,- van maken.
 Het is maar een greep uit de meer dan tachtig bedragen van verschillende hoogte, welke door de vriendelijke geefsters en gevers zijn gekozen. Aan hen allen: hartelijk dank; veel dank.

DOET U MEE?

Wij hebben als doel gesteld tenminste f 500.000,-.
 Van het beoogde bedrag was vorige week 20%, is deze week 25% binnen. Wij gaan met elkaar verder om ook de overige procenten eraan toe te voegen.
 Dat kan natuurlijk.
 Ruim 7.000 prsonen zorgen reeds voor 25%. Wij hebben veel meer leden.
 Wij hebben nog veel meer sympathisanten.
 Op zeer veel giften mogen wij stellig nog wachten.
 Op vele grote en op vele kleine.
 Veel is dus mogelijk.
 Doet u mee?

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
 EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, Dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,— per half jaar.
 Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,- per jr, Losse verkoop f 0,30.

SPREIDEN

Diverse personen hebben ons reeds medegedeeld, dat zij hun bijdrage — als dat mogelijk zou zijn — liever over enige tijd wilden spreiden. Uiteraard is dat mogelijk.

Men kan natuurlijk bijvoorbeeld eens per maand een kleiner bedrag overmaken of een bedrag per kwartaal. Wij kunnen ons uiteraard voorstellen, dat dit heel wat mensen beter uitkomt. Sommigen willen een in verhouding flink bedrag schenken, maar dan niet in één keer, maar gespreid. Het is plezierig, dat men onze aandacht hierop vestigt.

HERINNERING

Bij een grote — enige tijd durende — actie als deze, is het natuurlijk van belang, dat wij elkaar zo nu en dan aan het fonds herinneren. Velen nemen — als zij het bericht van de actie lezen — zich voor om een bijdrage te geven, een gift voor dit doel apart te leggen. Wij hebben al verschillende keren ervaren, dat men zei: o ja, ik moet mijn bedrag nog gireren. Het is goed, dat u dit feit weet. Het is gemakkelijk om op de actie voor ons fonds te wijzen. Het is immers een actie, welke niet alleen binnen onze kring, maar ook daarbuiten de aandacht trekt. In een gesprek daarover is een herinnering gemakkelijk te plaatsen: hebt u, heb jij ook wat gegireerd?

Voor uw medewerking in dit opzicht dank bij voorbaat.

Want: van zeer velen mag nog iets worden verwacht.

Een kleinere of een grotere bijdrage.

En u weet het: uw gift voor de partij is aftrekbaar voor de belastingen.

BELLEN

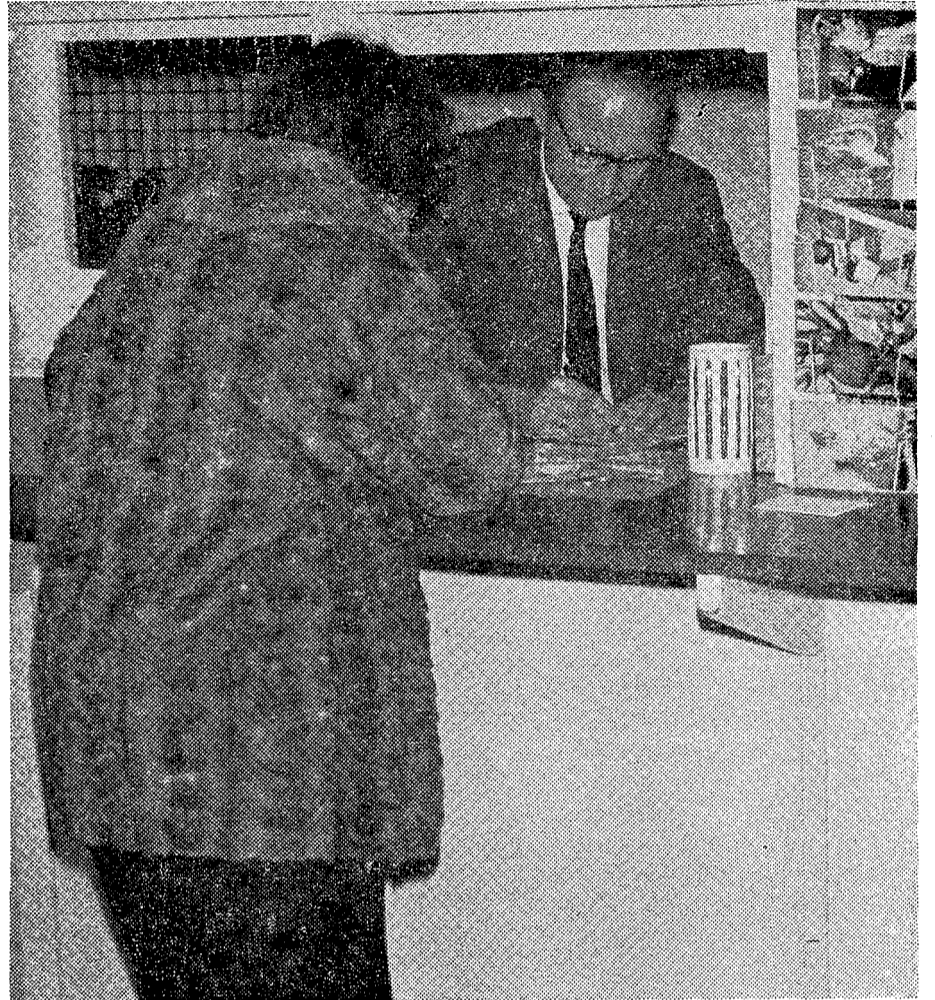
Voor een herinnering zullen van hun kant ook de kiesverenigingen bij de leden zorgen. Dat kan schriftelijk en dat kan telefonisch. „Hebt u er al aan gedacht uw gift te schenken?” Zoals bekend is er ook een folder beschikbaar betreffende het fonds om ook de niet-leden, de sympathiserenden te benaderen.

Bij de geefsters en gevers, die reeds hebben gegireerd blijken ook heel wat sympathisanten, die geen lid zijn, te zitten. Kennelijk doen wij niet tevergeefs een beroep op hen, als wij hen op deze zaak attenderen.

Dat blijkt ook wel uit enkele mededelingen in de nieuwe bloemlezing, welke wij hier laten volgen. Je kunt met een financiële actie als deze zelfs leden winnen.

BLOEMLEZING

Tientallen plaatsen op de ruimte voor „mededelingen” op de girokaarten

Gireert u voor 3 april via uw giro of via een stortingsbiljet op het postkantoor.

een opmerking. Hier volgt weer een greep.

Vader,
 Moeder en
 9 kinderen
 11 x f 9,— = f 99,—”.

„Man + vrouw + dwergpincher (1/2 geld)” (f 22,50).

„Jubileumgave van niet-lid, maar wel belangstellende. H.G.” (f 9,-).

„Als antwoord op uw folder, met onze beste wensen”. (f 9,-).

„Een vurige wens, dat allen iets geven. Meer is echt niet mogelijk. God zegenen uw arbeid”. (f 2,50).

„Van ieder een klein bloemetje wordt ook een bos!” (f 2,50).

„De bekende f 9,— met f 2,50 als gave bij mijn 81ste verjaardag”. (f 11,50)

„Het gevraagde, plus een steuntje in de rug”. (f 19,—).

„Van harte proficiat. Gods zegen voor de toekomst. Maak van A.R.P. maar E.V.P.” (f 9,—).

De partij is opgericht in 1879.

Vandaar dus:

„Dag oudje”.

en dus: f 18,79.

„Hartelijk gefeliciteerd met de hoge ouderdom en tevens goede gezondheid”. (f 10,—).

„Hoewel geen lid, steun ik graag uw actie.

..... kent n.l. geen dames-leden”. (f 10,-) (Ja, ja! De naam van de kiesvereniging hebben wij maar achterwege gelaten!).

„S.v.p. inschrijven als lid”. (f 9,—).

„Bijdrage van een socialist. Bedoeld als eerbetoon aan uw partij, die (me dunkt) soms werkelijk „zoutend zout” is.

Tevens als uiting van de bij mij levende hoop, dat we binnen niet al te lange tijd alle opbouwende krachten kunnen samenbundelen. Natuurlijk: gefeliciteerd”. (f 9,—).

„Blijft bij hetgeen u geleerd is en wordt niet te rood”. (f 5,—).

„Houdt koers”. (f 9,—).

„Zonder rijm ook fijn?” (f 2,50).

TENSLOTTE

Tenslotte moet er nog veel geld binnenkomen.

Wat kúnt u dóén?

Denkt u er even over?

Goed werk

vraagt

goed geld.

Gireert u vóór 3 april a.s.?

Op die dag is het precies 90 jaar.

9

90 99

900 999

712.000

Gironummer

Fonds A.R. Partijstichting

Dr. Kuiperstraat 3

's-Gravenhage

* * * Zelfde lijn

Van sommige zijden — o.a. de Arjos — wordt betoogd, dat de A.R. Partij juist nu haar zelfstandigheid moet bewaren, nu de P.v.d.A. samenwerking met de K.P.V. heeft uitgesloten. En nu de heer Den Uyl ons en ook de C.H.U. heeft uitgenodigd tot een duidelijke stellingname. In het isolement van de K.P.V. ligt blijkbaar de kracht van de P.v.d.A. Van een eigen interne kracht van de P.v.d.A. merken wij — helaas — niet veel.

Onze reactie is duidelijk. De A.R. Partij heeft geen enkele reden, haar positiebepaling en koers door anderen te laten bepalen.

Dr. Berghuis heeft ons altijd — terecht — voorgelaten, dat wij de strategische doelen van onze politiek in het oog moeten houden. Wij moeten niet heen en weer zwalken op de wind van de dag.

Die strategische doelen zijn: handhaven van de eigen koers, de eigen vormgeving van een evangelische politiek — en: oprecht streven naar samenwerking van de christelijke partijen. Dat is de inhoud van de rede, die dr. Berghuis onlangs in de Eerste Kamer heeft gehouden.

Die 'strategische doelen' vindt men ook terug in de resolutie van 25 mei 1968. Aan die resolutie is de partij gebonden. Die bepaalt het beleid. Niet een uitspraak van een andere partij.

* * * Almelo

Almelo is in het nieuws, want K.V.P., C.H.U. en A.R.P. gaan daar samenwerken. Tegen samenwerking als zodanig hebben wij geen bezwaar. Tegenover een goed contact staan wij positief. In Almelo is echter meer aan de hand. Er wordt gesproken over een combinatie van de drie partijen, welke tevens inhoudt, dat iedere partij voor wat betreft de gemeenteraadsverkiezingen zijn zelfstandigheid kwijt is. Het overkoepelingsorgaan stelt de kandidatenlijst vast en voor een periode van vier jaar beslist het samenwerkingsorgaan over de gemeentelijke zaken.

Naar onze mening is dit iets anders dan in het communiqué van het Centraal Comité van 14 december 1968 is uitgesproken. In dat communiqué wordt gezegd, dat de A.R. Partij ook bij nauwe samenwerking haar eigen identiteit wil handhaven. En: „Het Centraal Comité gaat er van uit, dat de partij-organen derhalve hun eigen zelfstandigheid zullen bewaren en niet overgaan tot de vorming van een federatie of fusie.”

In Almelo heeft men de woorden federatie of fusie vermeden, maar wat men daar nu voorstaat komt daar wel op neer.

Overigens heeft niet alleen het Centraal Comité zich als hierboven geciteerd uitgelaten. Ook in de brief, die aan de besturen van de provinciale/regionale organen is toegezonden — zowel door K.V.P. en C.H.U. als A.R. — wordt uitgesproken: „Het wordt op prijs gesteld, dat men niet vooruitloopt op de resultaten op landelijk niveau. Wij zijn daarom van mening, dat de samenwerking bij Provinciale Statenverkiezingen 1970 (en hetzelfde geldt mutatis mutandis voor de Gemeenteraadsverkiezingen) niet moet leiden tot een fusie, een federatie, of een overkoepelingsorgaan van de drie partij-organen als zodanig.”

Tegen samenwerking geen bezwaar, maar elk van de drie partijen stelt prijs op behoud van eigen identiteit.

De ontwikkeling in Almelo achten wij derhalve niet juist. Omdat deze zaak actueel blijft in deze tijd achten wij het nuttig eens uiteen te zetten welke adviezen zijn gegeven. Uiteraard beslissen de kiesverenigingen zelf, maar aan een gevraagd advies — nog wel van de drie partijen — moet bepaald aandacht worden geschonken.

* * * Erfgenaam?

De heer Jongeling heeft de lielen van zijn toorn uitgestort over de A.R. Partij. Hij had daarbij een dankbaar publiek, want hij luchtte zijn gemoed op de jaarvergadering van het G.P.V.

Wij nemen de heer Jongeling serieus, maar juist daarom zetten wij een vraagteken achter zijn betoog, waarin hij verklaarde, dat de G.P.V.-ers eigenlijk de geestelijke erfgenamen van de A.R.P. zijn.

Onder het voorbehoud van boedelbeschrijving wil het G.P.V. de erfenis van het verleden aanvaarden. Wij begrijpen dat voorbehoud, want bij het ontstaan van het G.P.V. keerde men zich niet name tegen bepaalde Kuypertiaanse gedachten.

Onzerzijds bestaat er geen behoefte aan zo'n boedelbeschrijving.

Onze politieke erfenis willen wij helemaal aanvaarden. Zo'n erfenis kun je echter nooit als een bezit accepteren. Een politieke partij moet met haar

WAARDELOOS GEWORDEN

HET congres van de P.v.d.A., dat af en toe in een bende ontaardde, heeft deze partij voor nu en misschien voor lange tijd waardeeloos gemaakt. De heren weten het zelf ook. Als zij in de nacht wakker liggen, zien zij hun tweede voorzitter dansen op het podium, als er al wéér een man van Nieuw-Links is gekozen. Of zij hóren het boe-geroep, als hun voorzitter vraagt, zich binnen de orde te houden.

Dit is geen zaak, om er blij mee te zijn. Wanneer een grote partij, na de tweede wereldoorlog met nieuw élan begonnen, met de zegen van zeshonderd doorbraak dominees n.a.e. met de openlijke steun van kerkelijke „autoriteiten”, met mannen van formaat als Lieftinck, Mansholt, Drees, Donker, Suurhoff, Van der Leeuw, Vorrink en andere prominenten, is verworpen en ontaard tot zulk een chaos van verwarring, intrige, vijandschap en tegenstrijdigheid, dan is dat op zich zelf een slechte zaak voor het

DOOR
H. ALGRA

land. Het is bovendien een teken aan de wand. Want het laat zien, wat er van een partij terecht komt, als een krachtige en duidelijke leiding ontbreekt en zij die de verantwoordelijkheid dragen voor de toekomst van de partij, zich slap aanstellen, de teugels laten glippen en de zaak uitleveren aan de brutalen en de intriganten, en daarbij als lijfspreuk hebben: „Lief zijn voor allemaal”.

HET ergste is, dat dit congres besloten heeft, dat de D.D.R., onder het regiem van de Russische zetbaas, die door Het Vrije Volk de „laatste Stalinist” wordt genoemd, volkenrechtelijk door Nederland moet worden erkend.

En nu halen wij een herinnering op. Wij hebben Koos Vorrink goed gekend en er was een tijd, dat wij wekelijks in commissie samenkwamen, om een politieke uitzending voor de Wereldomroep voor te bereiden. Vorrink ging toen vaak naar Duitsland. Adenauer oriënteerde zich op het Westen, op de E.E.G. en de N.A.V.O., maar de Duitse socialisten wilden niet meedoen. Zij kozen niet, zij agiteerden wel. En dan ging Vorrink er heen en deze forse strijder spaarde zijn partijgenoten in Duitsland niet. Hij verweet hen hun opportunisme, hij maande hen, duidelijk en zonder aarzeling te kiezen voor het Westen, voor de vrijheid, voor de Europese integratie. De S.P.D. heeft er van geleerd. Brandt volgt een andere koers dan de toenmalige leiders.

Maar nu heeft de P.v.d.A. het bestaan, om deze Duitse partijgenoten een stoot onder de gordel te geven door de onvoorwaardelijke erkenning van de D.D.R. te vragen. Dat wordt door de Duitse socia-

listen gezien als verraad. En zulke beslissingen worden op een socialistisch congres niet genomen na rijp beraad en ernstige studie, zij worden er doorgejaagd door de brutale extremisten, die te lang zijn geaaid door de leiding.

Het staat vrijwel vast, dat de kleine fractie van de P.S.P. in de Eerste Kamer binnenkort bij de behandeling van de begroting van Buitenlandse Zaken een motie zal indienen, om de D.D.R. te erkennen, en die motie zal letterlijk worden overgeschreven van de congresresolutie van de P.v.d.A., en onder toezicht van Cammelbeeck en andere Nieuw-Linkers zal dan de fractie van de heren Burger en De Niet over die motie stemmen. De motie van Boetes, die tegelijk hun motie is.

De heer Den Uyl is gehavend uit dit congres gekomen. Hij kreeg twee moties van afkeuring aan zijn broek. En bovendien had zijn fractie in overgrote meerderheid nog slechts een week geleden in de Tweede Kamer tegen de erkenning van de D.D.R. gestemd.

En toen hij er zo verontwaardigd bijstond, nam hij het woord. De heer Den Uyl nam het woord. De heer Den Uyl deed een verzoek. De A.R.P. zou zijn bruid kunnen zijn als zij nog een beetje meer zich kleedde naar de snit van de P.v.d.A. en nog wat meer make up gebruikte uit het rode poederdoosje.

Toen was de heer Den Uyl uitgesproken en ook wel een beetje uitgeteld.

En toen was het een ovatie aan het partijbestuur en al de andere helden uit de leeuwenkuil, en de internationale zal morgen heersen over de aard.

De gevolgen van deze verworping zijn nog niet te overzien. Maar als in de A.R.P. nu nóg politiek zijn, die zo zéér verlangen naar een linkse concentratie, dat zij die in de linkse pers al aankondigden en aan de macht zagen, dan wensen wij hen toe, wat Willem III zei, toen hij koning van Engeland werd. Toen werd hem gezegd, dat hij als gezalfde koning enkele zieken moest „zegenen”. De koning voelde niets voor zulke „Paapse sotternieën”. Maar hij gaf zich een houding en zei: God zegene u met gezond verstand.

De A.R.P. zal zich zelf moeten zijn en blijven, ook bij samenwerking. Maar alleen in samenwerking met partijen die niet in een ontbindingsproces verkeren.

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen.

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894 - 230. Ouderkerk aan de IJssel

BONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGENELS VOOR STOELLEN EN FAUTEUILS - ARMLEGERS - KAPPEN - REGENELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

's-GRAVENZANDE, POSTBUS 30, TEL. 01748 - 3921*

„Mietra“-transporteurs enz.

„Miedema“-landbouwwagens, enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk of persoonlijk inlichtingen of brengt een bezoek aan ons bedrijf

L. S. MIEDEMA LANDBOUW- WERKTUIGEN N.V.

WINSUM - FRIESLAND - TELEFOON 05173 - 511

H. Struik en Zoon N.V.

Fabriek van dekkleden en tenten

Imp. Groothandel scheeps- en aannemersbenodigdheden.

Elektrische en autogene las- en snijbenodigdheden.

DEVENTER

Diepenveenseweg 3 - Telef. 05700-13979

9 gulden
voor
90 jaar
arp

erfgoed werken en dat hanteren in woorden en vormen, die passen in deze tijd.

In stukken van onze partij — en ook in het interimrapport van de 18 — vindt men die doorgaande bezinning op de betekenis van het evangelie voor de politiek. De heer Jongeling ontkent dit. Ten onrechte.

Maar wij mogen niet blijven staan bij het verleden, want dan wordt ons politiek bezig zijn een starre en een onvruchtbare zaak.

VERVOLG VAN PAG. 1

P.v.d.A. BRACHT GEEN DUIDELIJKHEID

wordt geplaatst en dat zij nu duidelijk is aangewezen op de V.V.D. en daarmee in de conservatieve hoek zit. Voor de progressieven in de K.V.P. zou het nu duidelijk moeten zijn — aldus de gedachtengang — dat met de K.V.P. geen progressieve politiek te voeren valt en de progressieve K.V.P.-ers zullen daaruit wel hun conclusies trekken.

De redenering komt ons nogal naïef voor. Vondeling had volkomen gelijk toen hij betoogde dat de zaak niet actueel was en dat het tactisch gezien geen aanbeveling verdiende een uitspraak te doen.

Ook P.P.R.-voorman Aarden verklaarde donderdagavond o.a.: „Wel heb ik me afgevraagd, vanwaar die K.V.P.-motie op dit moment.”

Met deze uitspraak wordt o.i. niet de K.V.P. in een moeilijke positie gemanoeuvreed, maar de P. v. d. A. begint hiermee zichzelf een beetje in het isolement te plaatsen. Het partijbestuur moet zelf begrepen hebben, dat het niet van wijsheid zou getuigen, wanneer bepaalde deuren zonder meer worden dichtgegooid. Vandaar het woord „huidige” in de motie, een woord, dat in de versie-Lammers niet voor kwam.

De aanduiding **huidige** K.V.P. kan desnoods als ontsnapingsclausule dienen. Wij kunnen niet inzien welke dienst het P. v. d. A.-congres met deze motie de Nederlandse politiek en zichzelf heeft bewezen. Terecht verklaarde de heer Veerman, dat hij de uitspraak van het congres een onjuiste zaak vond.

De regeerbaarheid van ons land is met deze uitspraak niet gediend. Er openbaart zich een neiging tot exclusivisme en rechtlijnigheid, die niets oplevert. Temeer daar de P. v. d. A. geen reëel alternatief heeft te bieden. Weliswaar heeft een aantal mensen in de P. v. d. A. hun hoop gevestigd op het Pak (progressief akkoord), maar gesteld dat het Pak slaagt — hetgeen zeer dubieus is — dan nog levert het Pak geen meerderheid op, mede omdat D'66 niet meedoet. In socialistische kring zeggen sommigen, dat de K.V.P. in '71 bij de V.V.D. terecht komt en dat ook A.R.P. en C.H.U. daar waarschijnlijk wel op aangewezen zullen zijn.

Wat ons betreft is meermaals betoogd, dat de keuze voor de V.V.D. in '67 evidentie miste. Voor de A.R.P. is de V.V.D. niet automatisch, de eerst aangewezen partner en voorzover ons bekend geldt dit ook voor C.H.U. en K.V.P.

Allen die spreken over een combinatie van deze drie christelijke partijen met de V.V.D. zouden er goed aan doen te bedenken, dat ook een combinatie van de drie christelijke partijen met D'66 niet tot de onmogelijkheden behoort.

In ieder geval pleit de A.R.P. steeds voor een open opstelling in de Nederlandse politiek. Aan gesloten blokken bestaat geen behoefte.

Helaas blijkt die behoefte bij de P. v. d. A. niet geheel afwezig te zijn. De P. v.

Dr. A. Vondeling

d. A. dreigt zichzelf uit te schakelen. Wij hopen, dat de K.V.P. zich op haar Partijraad (14 en 15 maart te Arnhem) niet zal laten verleiden tot een uitspraak, waarin ook een neiging naar exclusivisme tot uiting zou komen.

KRITIEK OP FRACTIE

Een tweede punt, dat naar voren springt is de kritiek op de fractie.

Den Uyl mag in de verkiezingscampagne van de P. v. d. A. een „man om mee te werken” zijn geweest, het congres sprak onomwonden uit, dat hij en zijn trawanten het werk niet goed hadden gedaan.

Met 1444 stemmen voor en 1186 stemmen tegen nam het congres de volgende resolutie aan:

„Het congres, gehoord de discussie op dit congres uitgaande van het standpunt van fractieleider Den Uyl, dat door de inval in Tsjecho-Slowakije het machtsevenwicht niet is verstoord, tevens rekening houdend met de mening van de fractie dat voortgegaan moet worden met de ontspanningspolitiek.

Spreekt als zijn mening, uit dat er geen aanleiding was voor een extra-verhoging van de defensiebegroting, is van oordeel dat deze als waarschuwingsslein bedoelde verhoging belemmerend werkt op de weg naar ontspanning.

Concludeert dat de prioriteit voor verhoging van andere begrotingen groter was en spreekt zijn afkeuring uit over het inconsequente compromis-standpunt van de fractie.”

Was dit al een duidelijke veroordeling, het bleef er niet bij. Het congres gaf ook als zijn mening te kennen, dat de oppositie scherper moet worden gevoerd. Voor een motie hierover werden 1912 stemmen uitgebracht, terwijl slechts 793 stemmen tegen waren.

De fractie-voorzitter verklaarde later wel, dat hij zo'n uitspraak had verwacht en hij kreeg aan het slot van het congres ook wel een ovationeel applaus toen hij vertrouwen voor de fractie vroeg.

Toch neemt dit niet weg dat door deze uitspraken de positie van Den Uyl verzwakt lijkt.

Op dit congres ontladde zich een brok ongenoegen over het beleid van de fractie. Kennelijk bestaat er behoefte aan meer radicalisme bij de P.v.d.A.-achterban. Dit zou niet erg zijn, wanneer er sprake was van positief geladen radicalisme, maar daarvan lijkt heel weinig sprake te zijn.

Den Uyl en met hem zijn fractie doen hun best oppositie te voeren op alle fronten, zelfs op punten waar dit helemaal niet nodig is.

Toch menen brede lagen in de P.v.d.A., dat het oppositievoeren scherper moet gebeuren. Een negatieve tendens, die tot niets leidt. Het is ook duidelijk, dat de P.v.d.A. fractie-voorzitter niet goed raad weet met deze uitspraak. Hij verklaarde voor de televisie weliswaar — en ook op het congres — dat de frac-

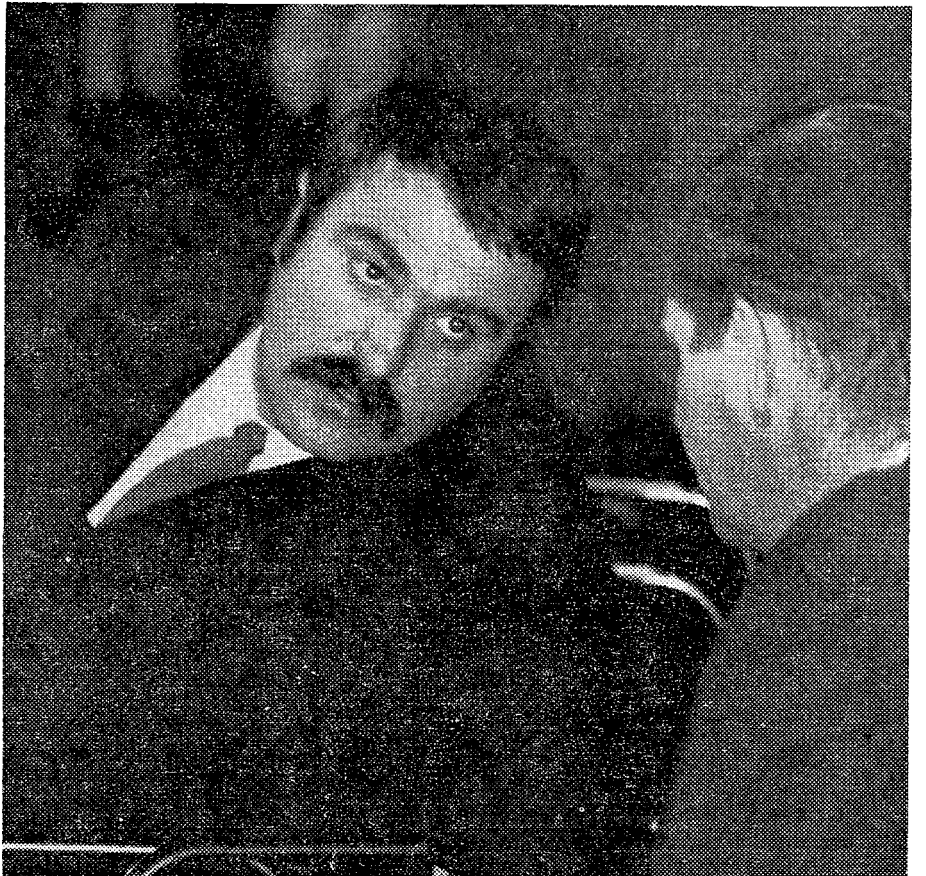
tie er rekening mee zou houden, maar ook dat zij haar huidige beleid voort zou zetten, omdat hij niet weet hoe het anders moet gebeuren. Daarmede wordt echter de uitspraak van het congres tot een loze kreet. In de politiek levert dat alleen maar toenemend onbehagen op. Een derde punt dat er uit springt is de discussie over de Navo en over de Oost-West-verhouding. Het was op dit punt een verwarde discussie en er deden zich af en toe chaotische toestanden voor, als gevolg van de zwakke leiding van de congresvoorzitter, maar ook als gevolg van innerlijke verdeeldheid.

NAVO EN D.D.R.

Met grote meerderheid sprak het congres zich uit voor het Navo-lidmaatschap. Een amendement, waarin het congres werd gevraagd zich uit te spreken tegen verlenging van het Nederlandse Navo-lidmaatschap in 1969 werd

9 gulden voor 90 jaar arp

De P.v.d.A. heeft dr. A. Vondeling tot voorzitter gekregen. In veel opzichten een begaafd man. Wij hopen dat hij er ook in slaagt de P.v.d. A. zo te leiden, dat deze partij zich in de Nederlandse politiek positief opstelt. Geen geringe opgave, gezien dit congres en de af en toe chaotische toestanden. Den Uyl betoogt, dat de P.v.d.A. een grote partij

A. van der Louw

verworpen met 583 stemmen voor, 1982 stemmen tegen en 75 stemmen blanco. Het is een positief punt, dat de P.v.d.A. ten aanzien van de Navo een positieve houding blijft aannemen. Wel vroeg het congres een actiever beleid ter zake.

Voor volkenrechtelijke erkenning van de D.D.R. sprak het congres zich uit met 1462 stemmen voor en 1180 stemmen tegen.

Een voorstel om hiertoe over te gaan „wanneer de D.D.R. harerzijds bereid is een regeling van het vraagstuk Berlijn te aanvaarden, die West-Berlijn blijvende vrijheid, veiligheid en levensvatbaarheid waarborgt” werd verworpen.

De uitslag was voor 1149 stemmen, tegen 1246 stemmen, blanco 122 stemmen. Wanneer een andere procedure bij de behandeling van dit punt was gevolgd, zou de uitslag wellicht anders zijn uitgevallen.

Nu is echter op dit punt een uitspraak gedaan, die duidelijk anders is dan hetgeen de fractie (in overgrote meerderheid) voorstaat.

GEEN DUIDELIJKHEID

Tenslotte, nog de bestuursverkiezing en het congres.

wordt met een grote toekomst. Op tal van punten laat de P.v.d.A. echter zien dat zij nog steeds een toonbeeld van verdeeldheid en verwarring is. Het komt ons voor, dat deze P.v.d.A. de Nederlandse kiezer niet kan aanspreken

In het partijbestuur is de invloed van Nieuw-links versterkt. In het oude bestuur zaten 7 nieuw-linkers op 24 bestuursleden. Het nieuwe bestuur telt — als gevolg van statutenwijziging — 21 leden, waaronder 9 nieuw-links-mensen plus nog enkele personen, die met nieuw-links sympathiseren.

De kranten, die hebben gemeld, dat nieuw-links op het congres is verslagen zijn met die mededeling te vroeg geweest. Zij heeft enkele nederlagen geleden (o.a. ten aanzien van een communicatie-secretaris en ten aanzien van het combineren van partij-voorzitterschap en Kamerlidmaatschap), maar als geheel is haar invloed versterkt, terwijl Democratisch Appèl op het congres nergens was.

Het congres heeft niet de duidelijkheid over de P. v. d. A. gebracht, waarop werd gehoopt. Het blijft een open vraag in de Nederlandse politiek wat de P. v. d.A. voorstelt en dat is triest en tragisch voor een van Nederlands grootste partijen, die na de oorlog mede het gezicht van de samenleving heeft helpen bepalen.

Wij leveren kwaliteitsfineren!
LANDWEER & SOMER N.V.
STADSKANAAL Tel. 05990-2004

WOUDA ZADEN
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscourant
Tel. 05130-2141 - 5.61000

A.R. FRACTIE OVER WEST-IRIAN

REGERING HEEFT TAAK TOEZEGGINGEN IN DADEN OM TE ZETTEN

Ook Nederland is verantwoordelijk, dat het met Indonesië gesloten bilaterale verdrag van New York van '62 wordt nagekomen.

Nederland behoort verder de belangen en het welzijn van de Papoea's zoveel mogelijk te bevorderen en daarvoor offers te brengen. Dit was het standpunt dat de a.r.-fractie bij monde van dr. Geelkerken bij de behandeling van de begroting van buitenlandse zaken op 25 februari ontwikkelde.

De categorische vraag werd gesteld of de regering op korte termijn met Indonesië wil overleggen én over de vorm der vrije keuze én over hetgeen na de keuze dient te geschieden in het belang en tot het welzijn van West-Irian.

Voorts werd gevraagd wat er juist is van een staatsbezoek van president Soeharto aan ons land.

Hoewel minister Luns tijdens dit betoog niet interrumpeerde gaf hij door houding en gebaar wel blijk daarvoor weinig waardering te hebben.

Op 27 februari antwoordde de minister. Daarbij ging hij uitvoerig in op de plannen die Indonesië allengs ontwikkelde omtrent de wijze waarop de vrije keuze zou dienen plaats te vinden. Ook deelde hij mede hoe de regering actief was in deze.

Met geen woord ging hij echter in op de kern van het A.R.-betoog, de verantwoordelijkheid die Nederland heeft de belangen van de Papoea's zoveel mogelijk te bevorderen en op de A.R.-wens, dat reeds nu overleg met Indonesië wordt gepleegd over hetgeen er moet gebeuren na de keus. Evenmin werd de Kamer ingelicht over een eventueel bezoek van president Soeharto aan ons land.

BOTSING

Fractie leider Biesheuvel zou zichzelf niet zijn geweest als hij dit over zijn kant zou hebben laten gaan. Interrumperend vroeg hij de minister of deze klaar was met zijn betoog over West-Irian en toen deze instemmend knikte, voegde hij hem toe, dat de minister er dan in geslaagd was geheel voorbij te gaan aan het A.R.-betoog. Niettemin verlangde mr. Biesheuvel antwoord te ontvangen. Hij richtte een reeks vragen tot de minister, waarbij centraal stond de vraag: Wil de regering NU spreken met Indonesië over de situatie die ontstaat na de vrije keus, hoe deze keus ook uitvalt?

De minister betreurde „steekjes” te hebben laten vallen, verklaarde dat de regering zich met Indonesië zal verstaan en dat de benadering van de Indonesische regering niet lang op zich zal laten wachten.

De fractie vond de houding van de minister nogal aarzelend en de toezeggingen weinig bevredigend, ook al gezien de houding die de minister twee dagen tevoren had ingenomen en zijn aanvankelijk geheel voorbij gaan aan de uitdrukkelijk gestelde vragen en geuite verlangens. Dr. Geelkerken zei de indruk te hebben dat de minister achter het verdrag van New York als rookgordijn praktisch West-Irian scheen te willen abandoneren en zich niets of weinig wilde aantrekken van de bevolking. De zaak van West-Irian en de

toekomst van de Papoea's weegt voor de fractie bijzonder zwaar. Daarom diende onze woordvoerder dan ook een motie in, die mede ondertekend was door de heren Biesheuvel, Veerman, Boertien en Aantjes.

De motie luidde:

MOTIE

„De Kamer, ervan uitgaande, dat het akkoord van New York loyaal behoort te worden uitgevoerd;

overwegende, dat er, mede in het licht van dit verdrag een gemeenschappelijke betrokkenheid is van Nederland en Indonesië bij de ontwikkeling van West-Irian;

overwegende, dat Nederland bereid behoort te zijn de belangen en het welzijn van de volken van West-Irian zoveel in zijn vermogen ligt, te bevorderen; nodigt de regering uit op korte termijn met Indonesië in overleg te treden over de wijze waarop Nederland — na de volksraadpleging, hoe deze ook uitvalt — zou kunnen bijdragen tot de verdere ontplooiing van West-Irian;

en gaat over tot de orde van de dag”.

Minister Luns was over de motie wei-

nig enthousiast. Hij meende dat deze misverstanden zou wekken en vroeg hoe men een politieke actie van Nederland nog voor mogelijk hield. Hij verklaarde zich bereid over een en ander te spreken, doch meende dat eigenlijk de essentie van de motie toch zou liggen op het terrein van de ontwikkelingshulp. Onmiddellijk interrumpeerde mr. Biesheuvel dat dit een misvatting van de minister is. Het gaat niet allereerst om een zaak van ontwikkelingshulp, maar om een politiek probleem.

De minister deelde mee dat er geen kwestie is van gebrek aan goede wil van de regering en dat deze alles doet. Voor de a.r. fractie was dit allerminst overtuigend. Haar bezorgdheid dat alles wat maar mogelijk is gedaan zal worden voor de toekomst van de Papoea's, werd niet weggenomen. Daarom handhaafde zij haar motie.

Zo ging men donderdags uiteen, op woensdag 5 maart zou de motie in stemming komen. Er bleef nog tijd voor bezinning, zou deze worden benut?

ONTKNOPING

De korte spanne tijds die restte voor bezinning werd benut. Toen op woensdag de stemming zou plaatsvinden, vroeg de minister aanstonds het woord om te verklaren, hoe zeer hij het betreurde, dat door een misverstand of door onvoldoende duidelijkheid zijnerzijds de bedoelingen van de regering niet geheel tot hun recht zijn gekomen. Naar het oordeel van de minister sluit de strekking van de motie aan bij hetgeen de regering bereid is te doen.

De regering is alleszins bereid alle aspecten van de toekomst van het Papoea-volk en dus met name de kwesties die verband houden met de vrije keuze bij voortduring en bij iedere zich daartoe voordoende gelegenheid met de Indonesische regering te bespreken.

De regering zal de in de Kamer gebleken bezorgdheid op korte termijn aan de Indonesische regering kenbaar maken.

Het akkoord van New York waarin de verantwoordelijkheden zijn vastgelegd zal richtsnoer blijven. Voor zover zulks verenigbaar is met deze verschillende verantwoordelijkheden en een en ander

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

geen beperking inhoudt van de keuzevrijheid van West-Irian zullen in het overleg met Indonesië ook betrokken worden de verschillende situaties die kunnen ontstaan op grond van de volksraadpleging.

Nadat deze verklaring door de minister was afgeleed bevestigde dr. Geelkerken zijnerzijds namens de fractie dat de inhoud daarvan in overeenstemming is met de strekking van de motie. Nu aan de wensen van de fractie zal worden voldaan, was het met de motie beoogde doel bereikt. De motie kon daarop dan ook worden ingetrokken.

Na het akkoord van '62 zijn de mogelijkheden de ontwikkeling van West-Irian en van zijn bevolking te bevorderen beperkt. Maar elke mogelijkheid die er is moet ten behoeve van het welzijn en de ontplooiing van het volk der Papoea's tot het uiterste worden benut. Van onze fractie mochten we verwachten dat zij deze verantwoordelijkheid zou zien en er naar zou handelen. Zij heeft dit gedaan en haar streven is uiteindelijk door de toezeggingen van de regering niet onvruchtbaar gebleken.

Aan de regering thans de taak haar toezeggingen in daden om te zetten, aan de fractie de opdracht daarop nauwgezet toe te zien.

BURGEMEESTERS- BENOEMINGEN

De heer J. A. van Bennekom (A.R.P.) vroeg aan de minister-president of uit het antwoord van de minister van Binnenlandse Zaken dd. 4 maart 1969 (Aanhangsel Handelingen Tweede Kamer 1968-1969, blz. 949) inzake het polsen van de heer B. S. Korsten voor het ambt van burgemeester, kan worden afgeleid, dat de reflectanten naar het ambt van burgemeester door de regering worden ingedeeld in twee categorieën, t.w. „geschikt voor een kleine gemeente” en andere?

Kan de bewindsmann globaal aangeven, welke criteria bij deze indeling gehanteerd worden?

COKEPRIJZEN

De heren Ocle (P.v.d.A.) en De Mooij (A.R.P.) vroegen aan de minister van Economische Zaken of hij in vervolg op antwoorden op de schriftelijke vragen van de heer De Mooij, voorkomend op blz. 953 van het Aanhangsel Handelingen Tweede Kamer 1968-1969, enkele nadere gegevens kan verschaffen over de structuur en de daarmee samenhangende verwachting van de prijsontwikkeling op de markt voor cokes in het land en meer in het bijzonder nadere gegevens verschaffen ten aanzien van de volgende vragen:

a. Welke zijn de vijf voornaamste firma's in ons land die zich bezighouden met de import en de groothandel van cokes voor huisbrand en kleinindustrie?

b. Welk aandeel van de totale Nederlandse import c.q. welk aandeel van de totale Nederlandse afzet nemen deze firma's voor hun rekening?

c. Is de indruk juist, dat er sprake is van een prijsleiderschap van de door

VRAGEN VAN KAMERLEDEN

overwegend één importeur uit Duitsland ingevoerde cokes?

d. Welke gevolgen zal de nu reeds voor 1 januari a.s. aangekondigde verhoging van de cokesprijs in West-Duitsland (met 6 DM per ton) hebben voor de cokesprijzen in Nederland? Welke maatregelen denkt de minister te overleggen met de brandstoffenhandel te nemen om tot een meer evenwichtige situatie op de cokesmarkt te geraken?

GOEDKOPE ROOMBOTER

De heren Zijlstra en Walburg (A.R.P.) en de heer Tolman (C.H.U.) vroegen aan de ministers van Defensie en Landbouw en Visserij of zij er kennis van hebben genomen dat reeds drie maanden geleden door de Europese Commissie bij Verordening nr. 1977/68 van 5 december 1968 aan de lidstaten van de Europese Economische Gemeenschap machtiging werd verleend om boter tegen sterk verlaagde prijzen uit de interventievoorraden van de Gemeenschap te betrekken en ter beschikking te stellen van hun leger en daarmee gelijkgestelde eenheden?

Kunnen de bewindstieden mededelen of de regering van deze geboden machtiging gebruik zal maken en zo ja, met ingang van welke datum? Indien bovenstaande vraag in negatieve zin wordt beantwoord, kan dan nader worden toegelicht, waarom deze mogelijkheid niet wordt benut?

WEGBEVEILIGING

De heer Schakel (A.R.P.) vroeg aan de minister van Verkeer en Waterstaat of het hem bekend is, dat in een gedeelte van Rijksweg 27 (E 37), nl. van de Tol tot aan de brug bij Keizersvoer een zgn. middenbermbeveiliging ontbreekt? Kan de bewindsmann mededelen, wanneer deze beveiliging zal worden aangebracht?

Toelichting

Reeds enige malen zijn auto's door de niet-beveiligde middenberm geschoten. In 1968 vonden op dit weggedeelte ten gevolge hiervan vijf mensen de dood.

WAT BEHANDELDE DE TWEEDE KAMER VERLEDEN WEEK

— De begroting van Volkshuisvesting en Bouwruimte, met name de woningbouw en de ruimtelijke ordening. (Zie pag. 8).

— De nota knoopruiiming.

— De begroting van Buitenlandse Zaken met name de zaak West-Irian (Nieuw-Guinea). (Zie pag. 5).

— De grenswijzigingen in Zuid-Beveland van 24 gemeenten naar 4.

— Er komt geen verhoging van wegenbelasting.

— Op voorstel van de P.v.d.A. wordt de brief van de minister-president inzake het doen en laten van het Nederlandse leger in Indonesië (20 jaar geleden) op de agenda geplaatst.

De A.R. fractie stelde zich deze week weliswaar kritisch, maar positief op.

TECHNISCH ONDERWIJS

(I)

VOORBEREIDING

OP EEN

SCALA

VAN

BEROEPEN

Technisch onderwijs staat niet zo hoog aangeschreven bij vele ouders. Dat blijkt uit de schoolkeuze voor hun jongens. Bij voorkeur sturen ze hun zoon naar gymnasium of H.B.S. Kan dat niet, dan nemen ze de U.L.O.

Is die ook niet haalbaar, dan komt pas het technisch onderwijs in zicht. Een duidelijke aftelsom!

Toch volgt bijna de helft van de jongens technisch onderwijs! Toch biedt de technische school een keur van opleidingsmogelijkheden voor tal van beroepen!

Ook tillen vele ouders bij het technisch onderwijs minder zwaar aan het levensbeschouwelijk karakter dan bij andere vormen van voortgezet onderwijs.

Het gaat toch alleen maar om het leren van een vak! Ja, daar gaat het om, maar ook om nog veel meer!

Het lijkt ons goed in Nederlandse Gedachten eens wat nader stil te staan bij het technisch onderwijs. Bij wat het is en wat het wil. En voor wie het bedoeld is. We doen dat in een tweetal artikelen.

In dit eerste vindt u enkele opmerkingen over de geschiedenis en de inrichting van dit onderwijs. In het tweede zullen we enkele actuele problemen op bestuurlijk terrein onder de loep nemen.

DOOR G. BRAMMER

Voorzitter van de Bond van Organisaties voor Christelijk Beroepsonderwijs

De naam „ambachtsschool” klinkt ons nog vertrouwd in de oren. Het was een school waar men opgeleid werd voor een bepaald ambacht, een bepaald vak. Het onderwijs was nauw afgestemd op de behoeften van de ambachtelijke beroepswereld.

Die behoeften waren: goed opgeleide timmerlieden, metselaars, schilders, enz, die in de praktijk van het gekozen vak een gedegen opleiding ontvangen hadden. De opzet van de school was hiermee in overeenstemming; ze kende naast elkaar staande opleidingen voor een groot aantal vast omliggende beroepen. Het was allemaal duidelijk en doorzichtig, zowel voor de ouders als voor de leerling.

Dit schooltype — natuurlijk met de nodige variaties en aanpassingen die in de loop van de tijd nodig waren — bleef globaal gezien tot aan de 2e wereldoorlog het beeld beheersen. Na 1945 komt echter een verandering op gang. Het aantal functies en specialisten in de bedrijven neemt toe. Produktie- en werkmethoden veranderen. De industrialisatie zet door en verdringt het ambachtelijke karakter van vele beroepen.

De zo concrete band tussen toekomstig beroep en schoolopleiding wordt zwakker.

De ambachtsschool moet zich aanpassen en krijgt in de 50'er jaren een ander karakter. Niet langer een aantal verticale geheel zelfstandige opleidingen naast elkaar, maar nu eerst een gemeenschappelijke onderbouw met hetzelfde begin-onderwijs voor alle leerlingen. Daarna volgt dan een meer speciale opleiding voor verschillende beroepen.

Ook de naam van de school verandert: ambachtsschool wordt technische school. Tegelijkertijd komt er een discussie op gang over de doelstelling van het technisch onderwijs. Hoe moet dit onderwijs zijn om de vakman in staat te stellen zijn beroep goed uit te oefenen en eventuele functiewisselingen op te vangen? Welk accent moeten de algemene vakken hebben in verhouding tot de praktijkvakken? Wat is de blijvende waarde van specialisatie in een voortdurend veranderende beroeps- en arbeidswereld?

Tot hoever moet specialisatie gaan? De bezinning op deze en andere vragen rond het vraagstuk van de z.g. veralgemening van het technisch onderwijs is thans nog volop actueel. Het accent verschuift echter steeds meer van beroepsopleiding, zoals vroeger het geval was, naar beroepsvoorbereiding.

VAN AMBACHTS- SCHOOL NAAR TECHNISCHE SCHOOL

WEL OF NIET CHRISTELIJK ONDERWIJS

De verschuivingen in het karakter van het technisch onderwijs brachten met zich mee dat men zich in prot. chr. kring ook nader ging bezinnen op de noodzaak van christelijk technisch onderwijs.

De oude ambachtsschool leidde op voor een ambacht, een vak. Dat vak moest goed geleerd worden en dit vakonderwijs behoefde — naar de opvatting van vele christenouders in het begin van deze eeuw — niet te geschieden in een christelijke school. Ook een man als dr. A. Kuyper zag aanvankelijk niet de noodzaak van christelijk vakonderwijs. Tot aan de 2e wereldoorlog werden dan ook in hoofdzaak algemene ambachtsscholen gesticht.

Gaandeweg voltrok zich echter een wijziging in deze opvatting. Wij zien het thans zo, dat algemene en beroepsge-

richte vakken beide vormende waarde hebben. Vakonderwijs is meer, dan het leren hanteren van zaag of rekenliniaal het heeft evenzeer betekenis voor de vorming en de opvoeding van de leerling als de andere vakken. Wij zijn dan ook voorstander van christelijk technisch onderwijs, in gelijke mate als wij dit wensen voor het andere voortgezet onderwijs. Het gaat ook in het technisch onderwijs om een stuk opvoeding en vorming voor een toekomstige levens-taak, waarbij de Bijbel als leidraad moet dienen.

Deze noodzaak van levensbeschouwelijk gericht onderwijs wordt o.i. nog versterkt door de wijzigingen in het karakter en de doelstellingen van het technisch onderwijs. waarover wij in het voorgaande spraken.

TECHNISCH ONDERWIJS NU

Het technisch onderwijs anno 1969 is een rijk geschakeerd onderwijstype met vele mogelijkheden. We zullen in 't kort enkele facetten belichten.

We noemen allereerst de 3 niveaus waarop dit onderwijs wordt gegeven.

1. het lager technisch onderwijs; 3- of 4-jarig; aansluitend aan het basisonderwijs;
2. het middelbaar technisch onderwijs; duur 4 jaar, waarin begrepen één praktijkjaar; toegankelijk vanuit de lagere technische school en het m.a.v.o.
3. het hoger technisch onderwijs; duur

4 of 5 jaar; toegankelijk vanuit h.a.v.o., m.a.v.o. en m.t.s.

Opgemerkt moet worden dat de Koninklijke Besluiten die nadere voorschriften geven voor de inrichting en de inhoud van het middelbaar en hoger technisch onderwijs nog niet verschenen. We beperken ons daarom verder tot het lager technisch onderwijs.

ALGEMENE BEROEPS- GERICHTE VAKKEN

Het eerste jaar van de l.t.s. is het brugjaar. Daarin ontvangen alle leerlingen hetzelfde onderwijs, namelijk algemeen onderwijs (Ned. taal, een moderne taal, geschiedenis en aardrijkskunde, wiskunde kennis der natuur, muziek, tekenen, lichamelijke oefening en handvaardigheid). Het vak handvaardigheid laat de leerling kennis maken met verschillende materialen en technieken. Daardoor kan hij zich naderhand, als hij voor de verdere opleiding een bepaalde beroepsrichting moet kiezen, wat gemakkelijker oriënteren. Dit in overeenstemming met het brugjaar in de andere takken van voortgezet onderwijs.

In het tweede jaar komt een eerste keuze tot stand. Op vele scholen wordt dan een globale indeling gemaakt in de richtingen houtbewerken en metaalbewerken. Na het tweede jaar volgt een verdere opsplitsing in meer speciale vakken. Bij de groep „metaal” b.v. in elektrotechniek en motorvoertuigtechniek. Voor sommige vakrichtingen (afdelingen) komt de afsluiting aan het eind van het derde jaar; andere duren vier jaar.

ONDERWIJS NAAR CAPACITEITEN

Bij het lager technisch onderwijs springt nog een andere onderscheiding in het oog, namelijk in: T-stroom, P-stroom en I.T.O.

Daarmee wordt het volgende bedoeld:

— T-stroom: dit is overwegend theoretisch gericht onderwijs, voor leerlin-

9 gulden
voor
90 jaar
arp

9 gulden
voor
90 jaar
arp

Lassen op de L.T.S.

gen die meer theoretisch ingesteld zijn.

— P-stroom: onderwijs met een overwegend praktisch karakter, voor leerlingen met een meer praktische inslag.

— I.T.O.: dit is individueel technisch onderwijs, speciaal bedoeld voor jongens die „moeilijk leren” en daarom een meer persoonlijk gerichte hulp en begeleiding nodig hebben. Zij vragen als het ware „onderwijs op maat”. Een kenmerk van het I.T.O. is dan ook, dat met kleinere klassen per leraar wordt gewerkt.

VERDERE OPLEIDING

Na de beëindiging van de lagere technische school gaat een groot gedeelte van de jongens „aan het werk”. Toch kunnen zij dan nog verder gaan met hun vakopleiding en wel door deel te nemen aan de opleidingen in het kader van het leerlingwezen.

Dit betekent dat het bedrijf, waar zij werken, zich verplicht om de jongens verder te scholen in de praktijk van hun beroep. Daarnaast komen zij elke week een zekere tijd — meestal een dag en enkele avonden — terug naar school om aanvullend „algemeen en op het beroep gericht onderwijs” te ontvangen.

Op deze wijze werken bedrijf en school samen aan de verdere ontplooiing van de jongens in het door hen gekozen vak. Een ander deel van de jongens gaat na de L.T.S. door in het middelbaar technisch onderwijs. Dit geldt niet name voor de T-stroom-leerlingen.

ENKELE CIJFERS

Welke plaats neemt nu het lager technisch onderwijs in temidden van de andere vormen van voortgezet onderwijs? Enkele cijfers mogen dit illustreren.

In het schooljaar 1966-1967 werden gemiddeld van elke honderd 12- en 13-jarige jongens onderstaande aantallen toegelaten tot de eerste klas van verschillende vormen van voortgezet onderwijs: (gegevens C.B.S.)

- tot het U.L.O. 31 leerlingen
- tot het V.H.M.O. 21 leerlingen
- tot de L.T.S. 44 leerlingen

De resterende vier volgden ander of geen voortgezet onderwijs.

Uit deze cijfers blijkt, dat niet minder dan 44% van het aantal jongens naar het Lager Technisch Onderwijs ging.

De grote omvang van het technisch onderwijs blijkt eveneens als wij een vergelijking maken tussen het aantal scholen, leerlingen en geslaagden bij de be-

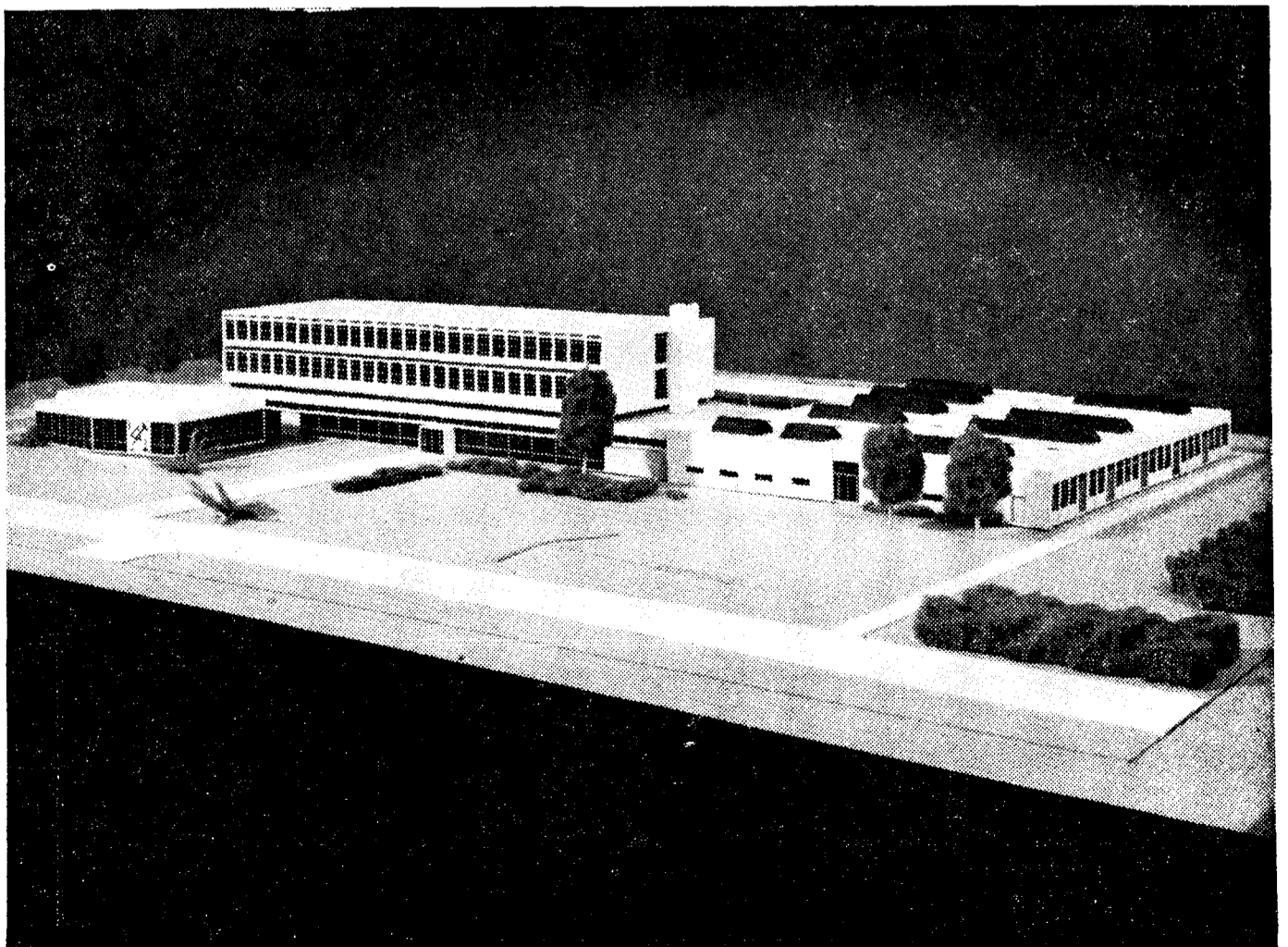
langrijkste vormen van voortgezet onderwijs in het kalenderjaar 1967. (Bron C.B.S.). Het betreft hier uitsluitend dagonderwijs. Aangezien in de aantallen voor U.L.O. en V.H.M.O. jongens en meisjes begrepen zijn, zijn ter vergelijking ook de cijfers van het Nijverheids-onderwijs voor meisjes opgenomen.

Deze cijfers laten ons zien dat de lagere technische scholen in 1967 bijna evenveel geslaagde jongens afleverden als U.L.O. en V.H.M.O. tezamen. Overigens moet bij de beoordeling van de cijfers in de tweede kolom de kortere cursusduur van het L.T.O. in aanmerking worden genomen.

SOORT ONDERWIJS

SOORT ONDERWIJS	Aantal scholen	Aantal leerlingen	Aantal geslaagden	
			Totaal	Jongens
— U.L.O. (U.L.O. - 3, A, B)	1273	281.000	46.036	23.276
— V.H.M.O. (gymnasium, H.B.S., M.M.S. en Handelsdagschool)	461	225.600	25.161	14.585
— L.T.S. (inclusief bedrijfsscholen)	346	151.189	35.351	35.351
— Nijverheids-onderwijs voor meisjes	600	138.640	66.337	—

Maquette van de moderne technische school uit het project „Seriebouw”.

BETEKENIS EN WAARDERING

Het (lager) technisch onderwijs neemt dus in het geheel van onderwijsvoorzieningen een zeer belangrijke plaats in. Kwantitatief vormt het zelfs een van de grootste sectoren in het voortgezet onderwijs.

Het technisch onderwijs is eveneens van grote betekenis voor de leerlingen die het (gaan) volgen. In tweevoud opzicht:

1. Het biedt hen de mogelijkheid, uit een breed scala van beroepen dat beroep te kiezen, dat bij hun aanleg en capaciteiten past. Een beroep, waarin zij zich kunnen ontplooiën als mens en als vakman en waarin zij levensvreugde kunnen vinden. En dat hun ook een goede bestaansmogelijkheid kan verschaffen.

Bovendien geeft het technisch onderwijs hen een basis, waarop zij later bij een eventueel noodzakelijke verandering van beroep, kunnen voortbouwen.

2. Het technisch onderwijs wil een wezenlijke bijdrage leveren aan de persoonsvorming en de volwassenwording van zijn leerlingen. Mede hierom is christelijk technisch onderwijs van uitermate groot belang.

Tegen de achtergrond van deze betekenis voor de leerlingen moet ons inziens de beoordeling van en de waardering voor het technisch onderwijs worden geplaatst. Dan is er geen aanleiding het technisch onderwijs lager of minder te waarderen dan het algemeen voortgezet onderwijs. Het technisch onderwijs is „anders”, vervult een geheel eigen taak in het geheel van het onderwijs. Er zijn verschillen in begaafdheid en capaciteiten. Jan kan meer bereiken dan Piet. Daarmee is Piet echter niet gediskwalificeerd of de school die Piet bezocht.

Wij zullen deze verschillen in aanleg en gaven positief moeten aanvaarden en — hiervan uitgaande — voor elke jongen moeten zoeken naar de opleiding, waarin hij zich het best kan ontplooiën. Daarmee is hij zelf en ook de samenleving het meest gebaat. Die mogelijkheid wil de technische school bieden voor die jongens, die meer praktisch concreet en minder abstract-intellectueel ingesteld zijn. Bij wie de „gaven van de hand” sterker ontwikkeld zijn dan de „gaven van het hoofd”.

Zo gezien, ontvangt het technisch onderwijs de plaats die het toekomt.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

HOOFDMOOT INKOMENS EN VERMOGENS

ARJOSRAAD LEEFT ZICH UIT IN MOTIES

DE Arjosraad heeft zich j.l. zaterdag 8 maart te Utrecht in grote lijnen geschaard achter de resoluties over inkomens- en vermogensverdeling zoals die door het hoofdbestuur opgesteld waren. De weinige amendementen deden aan de oorspronkelijke intenties weinig af. Uit de discussie bleek dat de Arjosraad zich evenals het hoofdbestuur verontrust voelt over de huidige (scheve) inkomens- en vermogensverhoudingen, zowel mondiaal als nationaal.

De grote moeilijkheden die aan 't licht treden wanneer deze zaken recht getrokken moeten worden, werden terdege beseft. Wil men het niet alleen bij het bijschaven van de huidige toestand laten, dan zal een omvorming van de huidige structuren misschien gewenst zijn. Vandaar het verzoek aan de ARP een studie over onze sociaal-economische orde te beginnen. Louw de Graaf, die op verzoek van het hoofdbestuur de resoluties toelichtte: „Juist de ARP moet zich vanwege haar architectonische kritiek op onze samenleving hierover buigen. Maar wij moeten ons bewust zijn van het feit, dat wij in een stelsel van sociaal-kapitalistische landen leven.”

De mondiale problemen stonden voor de Arjos centraal. Onze economische orde is mede de oorzaak van de schrille tegenstelling Noord-Zuid, aldus De Graaf. Kijk eens naar de vreemde gang van zaken bij het valuta-overleg van de tien rijke landen. De tien landen beheersen 90% van de wereldhandel. Deze structuren moeten doorbroken worden.

Ook nationaal wilde de raad de zaken grondig bijschaven, terwille van een rechtvaardige samenleving. De overheid moet meer gaan ingrijpen om de inkomens- en vermogensverhoudingen te verbeteren, aldus de Arjos (zie resoluties hiernaast). Op den duur kan het blokkeren van kapitaal dat dreigt te vluchten onontkoombaar zijn, meenden enkele raadsleden. De Graaf: We moeten dit zeker bij structuurvernieuwing in overweging nemen.

De resoluties werden met enkel summier amendementen in overgrote meerderheid aangenomen. Hoe overgroot die meerderheid telkens was werd helaas niet helemaal duidelijk omdat de presidente Tineke Ladders-Elfferich het niet nodig achtte ook de tegenstemmers te laten tellen, iets waar adviseuse Aly Bokma aan 't eind van de vergadering nogal kwaad om werd.

Mevr. Ladders leidde de vergadering overigens goed.

MOTIES

Dat het presidieren overigens een verre van eenvoudige taak was kwam mede door de grote hoeveelheid moties die ter tafel gelegd waren, waaronder twee van het hoofdbestuur (één over de uitspraak van de P. v. d. A. over de K.V.P. en één tegen verlenging van het onderhandelingsmandaat tussen E.E.G. en Spanje).

Een voorstel tot reglementswijziging teneinde de procedure inzake de moties in het vervolg te wijzigen werd door de raad met 24 tegen 19 stemmen verworpen. Bij alle moties over actuele politieke zaken bleek telkens weer de mentaliteit van de raad om de samenlevings- en structuurvernieuwing radicaal in praktijk te willen brengen. Soms werd in de discussies teleurstelling uitgesproken over de houding van de ARP kamerfractie bij verschillende gelegenhe-

den. Genoemd werd: het prijzendeбат, de abortus-provocatus en de kwestie E.E.G.-Spanje. Sommige raadsleden wilden een emotionele reactie hierop zoals onder meer tot uitdrukking kwam in een motie van Zuid-Holland, waarin sprake was van een „gespleten” houding van de A.R.P.-fractie tussen progressieve woorden en teleurstellend beleid. Meerdere raadsleden hadden dezelfde bezwaren tegen het beleid van de tweede kamerfractie als deze Zuid-Hollanders, maar de „kreten” en de emotionele toon wilde men beslist niet overnemen, temeer waar sommige door Z.H. genoemde punten al in andere moties en in de resoluties aan de orde gekomen waren.

Zuid-Holland trok daarop de moties in, hetgeen de presidente een applaus ontlokte. De raadsleden — ook de Zuid-Hollanders — hadden getoond voor alles nuchter en constructief te willen meedenken en meesturen!

Een motie van Utrecht, waarin krachtig werd geprotesteerd tegen de wijze waarop het plebisiet van West-Irian door Indonesië zal worden uitgevoerd, werd ingetrokken, nadat vanuit de raad werd opgemerkt, dat deze resolutie te beperkt

van inhoud was. Het gaat ook om het welzijn van West-Irian op langere termijn. Sieger van Klairbergen verzocht, namens de indianers, het hoofdbestuur en de buitenlandse commissie deze zaak nog eens in studie te nemen en het resultaat dan te publiceren.

Een tweede motie van Utrecht waarin o.a. betreurd werd, dat het hoofdbestuur niet krachtiger geageerd heeft op de brief van de 3 partijen aan de lagere partijorganen werd verworpen. Vanwege tijdsgebrek werd de motie van het hoofdbestuur over de verhouding E.E.G.-Spanje ingetrokken.

ARJOS, P.V.D.A. EN K.V.P.

Verreweg het meest interessant was de motie die een reactie gaf op de uitspraak van het P. v. d. A.-congres over de niet-samenwerkingsbereidheid met de huidige KVP.

Algemeen was wel de angst bij de raadsleden merkbaar, dat de P. v. d. A. hiermede ook de ARP meer in een „CDU” pakt zou duwen, en men vreesde dat hierdoor bevorderd zou worden, dat het kabinet De Jong inzet van de verkiezingen werd.

Het adjectief „huidige” voor KVP stemde de raad toch nog hoopvol.

Hij zag er een aansporing temeer in voor de KVP van Schmelzer om een nieuwe progressieve KVP te worden. Ook voor de ARP zag men bij deze vernieuwing een stimulerende taak. Toch werd in een toevoeging op de motie onduidelijk gesteld, dat de AR zich zeer zeker nu niet in het kader van de samenspreking binnen de „18” in een of ander verband mag laten insluiten, en haar eigen identiteit meer dan ooit moet handhaven. Motie en toevoeging werden met 35 stemmen voor en 10 tegen aanvaard.

ARJOS - F.J.G.

Vice-voorzitter van de Arjos, Jan van Houwelingen had tevoren een verant-

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

DOOR DICK VAN VLIET

woording gegeven over het beleid van het hoofdbestuur in de laatste maanden. Het meest interessante hieruit was wel de uitwerking van de toezegging, gedaan door Haus de Boer op de vorige raadsvergadering, dat een uitnodiging tot een gesprek met de FJG (jongeren uit de P. v. d. A.) zou worden aanvaard. Die uitnodiging was inmiddels gekomen, aldus Jan van Houwelingen en het eerste gesprek wordt tegen het eind van de maand verwacht. Officieel wordt de bespreking tussen de twee jongerenorganisaties „een plaatsbepaling van de jongeren in het politieke krachtenveld” genoemd. Na de laatste ontwikkelingen is dit gesprek zeker zo noodzakelijk geworden, aldus van Houwelingen.

De verhouding met CHJO en KVPJG is verbeterd, maar nog niet ideaal, zo werd geconstateerd.

Voor het kabinet De Jong kunnen wij nog steeds niet juichen en applaudiseren, zo besloot van Houwelingen. „Wij begrijpen dat onze houding in sommige ARP kringen wel eens niet goed valt, maar laat men er niet overstuur van raken. Dat is voor een 90-jarige een gevaarlijke zaak!”

AANGENOMEN RESOLUTIES

1. Hoewel wij er in onze nationale samenleving redelijk in zijn geslaagd armoede en honger uit te bannen — overigens mede dankzij een doelbewust overheidsingrijpen — kan dit helaas voor vele van onze medemensen in grote delen van de wereld nog niet gezegd worden.

Deze situatie is voor ons niet aanvaardbaar. Wij menen daarom dat Nederland voorop moet gaan bij het wijzigen van deze onrechtvaardige welvaartsverdeling. Dit brengt offers met zich mee, welke tot uitdrukking zullen komen in een verhoging van de bijdrage voor de ontwikkelingshulp. Wij denken aan een jaarlijkse verhoging van ca. 10% van de toename van het nationaal inkomen, zodat binnen enkele jaren een meer bevredigend niveau kan worden bereikt. Verder moet Nederland aandringen op maatregelen ter bevordering van de exporten ter ontwikkelingslanden, stabilisatie van de wereldmarktprijzen van grondstoffen en halfabrikaten en een dusdanige herziening van het internationale monetaire systeem, dat de ontwikkelingslanden hierdoor niet geschaad worden. Op deze wijze geeft men werkelijk prioriteit aan dit onderdeel van het beleid. Het daarbij stellen van politieke voorwaarden, die gericht zijn op een verbetering van de sociale structuur achten wij noodzakelijk.

2. Voordat enkele concrete voorstellen worden gedaan voor de verbetering van de verdeling van inkomen en vermogen in Nederland, stellen wij vast dat een kritische instelling ten opzichte van onze economische orde gewenst is en dat men deze op haar uitkomsten moet toetsen. Dit betekent ook, dat men niet moet terugschrikken voor een overheidsingrijpen dat erop gericht is iedereen in onze samenleving een eerlijke kans te geven, hetgeen overigens geen pleidooi is voor een centraal geleide economie. Het is echter wel een pleidooi voor een verdergaande democratisering van het maatschappelijk leven, het treffen van maatregelen tegen ongecontroleerde economische machtsconcentraties en een overheidsbeleid waarin lange termijn planning en collectieve voorzieningen geen taboes zijn. Er moet stellig nagegaan worden op welke punten de bestaande ordening van het maatschappelijk leven voor verbetering vatbaar is.

Wij verzoeken de ARP een fundamentele bezinning op onze sociaal-economische orde ter hand te nemen en daartoe een speciale adviescommissie in te stellen.

3. Naast eventuele verbeteringen in de economische orde is het van belang om het beleid met betrekking tot het totstandbrengen van een redelijke inkomensverdeling en vermogensverdeling op een systematische wijze voort te zetten, zonder daarbij de bron van de welvaarts groei op te laten drogen.

In dit verband moet naast een handhaving van het conjuncturele evenwicht gestreefd worden naar:

(a) een verdergaande democratisering van het onderwijs, waardoor de gelijke kans voor iedereen beter wordt gerealiseerd en de bestaande schaarste in sommige beroepen wordt vermindert;

(b) het voeren van een arbeidsmarktbeleid gepaard gaande met een stimulering van de omscholing en de regionale arbeidsmobiliteit;

(c) een evenwichtige regionale ontwikkeling, waarbij vooral gelet moet worden op de infra-structuur, de kwaliteit van de arbeid en de vestiging van stuwende industrie;

(d) het kritisch ter discussie stellen van het huidige stelsel van procentuele loonsverhogingen en de daarmee corresponderende wijze van toekenning van vakantie-toeslagen;

(e) een rechtvaardige verdeling van de fiscale lasten en de toegekende subsidies;

(f) de zorg voor voldoende collectieve voorzieningen; en

(g) het bevorderen van een evenwichtiger vermogensverdeling.

Dit laatste doel kan men proberen te bereiken via:

(h) het toekennen van spaarloon;

(i) uitbreiding van winstdeling- of vermogensaanwasdelingsregelingen,

(j) het zorgen voor waardevastheid van kleine nominale vermogens;

(k) het in principe belasten van alle gerealiseerde vermogensaanwas;

(l) het verhogen — behalve in de rechte lijn — van de successiebelasting, in 't bijzonder door de invoering van de 3e progressie; en

(m) het brengen van grond aan de gemeenschap in die gevallen waarin de schaarste ervan tot speculatie aanleiding kan geven.

4. Onontbeerlijk voor een sociaal gericht beleid, waarbij de steun aan de achterblijvers eventueel ten koste van de hogere inkomens en vermogens zal moeten

gaan, is met name de zorg voor een menswaardig bestaan, welke ondermeer tot uitdrukking komt in het aanwezig zijn van voldoende werk, inkomen, medische verzorging, huisvesting e.d. In dit verband is van belang het welvaartsvast maken van de laagste inkomens en de pensioenen.

5. Hoewel de wensen — vermeld in de bovenstaande resoluties — niet onmiddellijk ten volle vervuld kunnen worden, hebben zij tezamen een dusdanige prioriteit dat een belastingverlaging op korte termijn onaanvaardbaar moet worden geacht. Wij denken vooral aan de aanpassingsplannen van Witteveen.

MOTIE OVER P.v.d.A.-BESLUIT

De Arjos-raad, 8 maart 1969 te Utrecht bijeen, kennis genomen hebbende van de uitspraak van het congres van de P.v.d.A., betreffende regeringssamenwerking met de K.V.P., hiervoor vanuit het verleden weliswaar begrip opbrengende, blijft evenwel bij haar eerder gedane uitspraken het onverstandig te vinden wanneer de ene partij de andere partij voor regeringssamenwerking uitsluit, zonder van een verkiezingsprogramma van zo'n partij te hebben kunnen kennis nemen.

De Raad heeft zich op 23 november 1968 aangesloten bij de door het hoofdbestuur aangegeven richting van samenwerking, waaruit bleek dat de taken waar onze samenleving zich voor geplaatst ziet het beste uitgevoerd kunnen worden in samenwerking met partijen als K.V.P., C.H.U., P.v.d.A. P.P.R., A.R.P. en D'66.

De motie van de P.v.d.A. acht zij met de door haar gewenste openheid in strijd, reden waarom zij er met teleurstelling van kennis neemt.

De Raad ziet in het gebruik van de woorden „huidige K.V.P.”, voor de K.V.P. des te meer een aansporing zich grondig te vernieuwen. De Raad dringt er ten eerste op aan, dat de A.R.P. zich in de samenwerking binnen de „18” niet laat insluiten en haar zelfstandigheid nu meer dan ooit met waakzaamheid blijft handhaven!

SANERING is een woord dat — ofschoon van Latijnse oorsprong — in onze taal volledig burgerrecht verkregen heeft. Vrijwel iedereen weet wel, wat het woord sanering betekent. Het heeft met gezondmaken van doen. De geldsanering die kort na de tweede wereldoorlog ten uitvoer gelegd werd, betekende een gezondmaking van de financiën.

In de steden worden soms hele woonwijken gesaneerd. Binnensteden worden gesaneerd; dat wil zeggen, dat krotten worden opgeruimd, dat de aanleg van zo'n binnenstad wordt herzien en verbeterd. Een kenmerkend voorbeeld treft men aan in de stad Dordrecht, waar een groot aantal straten zijn en worden gesloopt.

Er zijn ook talrijke dorpen, waar men aan het saneren is gegaan. Oude huizen worden afgebroken, straatjes verdwijnen. En omdat door een sanering vaak veel onopgemerkt wordt opgeruimd, heeft het woord sanering over het algemeen een goede klank gekregen. Over het algemeen... want niet bij iedereen. De liefhebbers van de historie, diegenen die graag herinnerd worden aan het verleden, roepen vaak ach en wee over allerlei saneringsplannen. Er zijn kunstenaars, die de plaatselijke overheid soms de huid volschelden — soms bij wijze van spreken en soms ook letterlijk — vanwege al het mooie dat mer onder slopershamers laat verbrijzelen.

SANERING

Steeds meer mensen beginnen hun stem te verheffen om toch vooral maar de oude dorpskernen ongerept te laten. Ze zien in zo'n oude kern iets romantisch, iets dat ze graag willen behouden, ook al kunnen ze niet precies zeggen waarom. Wij menen dat het voortkomt uit hetzelfde motief als de honger van velen, naar antiek op pseudo-antiek. Elk dorp heeft tegenwoordig wel een antiekiteitwinkeltje. En al zijn er dan nauwelijks werkelijk antieke voorwerpen aanwezig, pseudo-antiek zoveel te meer. Waarom wordt dat door velen zo grif gekocht? Omdat in deze vertechniseerde wereld de mens blijft hunkeren naar romantiek, iets van zijn romantische gevoelens kan hij richten op antieke voorwerpen — of wat daar voor doorgaat.

In wezen heeft de roep om oude dorpskernen te beschermen tegen slopershanden die niets ontzien, dezelfde oorsprong. Men ziet een stuk geschiedenis, een stuk verleden in die oude dorpskernen en men vindt daarin een zekere voldoening voor het verlangen naar romantiek. Natuurlijk kan het ook — en zelfs gelijktijdig — een soort vlucht uit de realiteit van het heden betekenen als men zo hevig geporteerd is voor het behoud van oude dorpskernen. In een zekere angst voor al het nieuwe, voor al datgene wat onbekend is, wil men conserveren hetgeen wel bekend en vertrouwd is.

Wij moeten over dat gevoel voor romantiek overigens niet te minachtend denken. Het mooier willen maken dan de werkelijkheid is, heeft te maken met onze wezenlijke geschiedenis. De mens moest weliswaar het Paradijs verlaten, maar God gaf hem de hunkering naar het mooie, het goede, het schone mee. Het is deze hunkering — in laatste en opperste instantie een paradijshunkering — die de mens er toe brengt, iets mooier te maken dan het in werkelijkheid is. Wij willen de geschondenheid aller dingen opheffen of kleiner maken.

HET DORPSPLEINTJE

Oude dorpsstraatjes rond een kerk of kerkplein of brink, met daaronder allerlei gebouwen die het visitekaartje van een dorp uitmaken — zoals het gemeentehuis, een school, een pastorie, een notariswoning, een doktershuis — geven het beeld van het dorp weer.

Het is een vaak vanaf de kindertijd ingeët beeld in de voorstellingswereld van de mensen en men heeft de neiging, zulke beelden ongerept te bewaren. Dat móét men althans. Pas als iemand bijvoorbeeld een jaar is weggeweest uit zijn dorp en zijn blik wijder horizonten en verdere verten heeft aanschouwd, zal hij bij terugkeer ontdekken, dat hij zijn dorp met de dorpskern anders ziet dan

HET PROBLEEM VAN DE OUDE DORPSKERNEN

DOOR J. W. OOMS

voor zijn periode van afwezigheid. De dorpskern van zijn verbeeldingswereld is niet meer de werkelijke dorpskern. De statige huizen zijn minder voornamelijk geworden, de mooie straatjes zijn tot piepluttige steegjes ingegeschrumpeld. Als men aan het saneren gaat, wordt er vaak ach en wee geroepen om al het moois dat wegchakt wordt — maar dat er eigenlijk nooit geweest is.

Dat wil zeggen: het was niet zo mooi en pittoresk als het romantische beeld dat men er van gekregen had. Daardoor is

vaak het geschreeuw om het behoud van oude dorpskernen een loes alarm. Daarin is het ook van veel belang, dat rapporten om te komen tot sanering van oude dorpskernen worden samengesteld door deskundigen die van elders komen. Want zij die er niet mee vergroeid zijn, met het oude beeld, zien wat ze zien. De inwoner van het dorp daarentegen, ook al is hij nog zo deskundig, zal altijd eerlijk is moeten zeggen: ik zie, ik zie wat gij niet ziet; want ik zie als ik mijn geliefde dorpskern zie, er mijn

jeugd bij, ik zie er de geschiedenis van mijn dorp bij. Kortom: hij ziet meer dan er te zien is. Zijn blik is subjectief geworden.

In de sanering van oude dorpskernen speelt dus vaak een brok gevoelsmatigheid mee — of het is een tegenspeler! Een mens moet niet in een museum moeten leven; hij moet evenmin in een kille, strakke en hem nietszeggende en van alle natuurlijkheid ontbloot zijnde kern behoeven te leven. De mens heeft te grote en edele gaven ontvangen om zo eenzijdig te moeten wonen en leven.

RUIMTE

Bij saneringsplannen zal ook de huidige levenssituatie en de tegenwoordige constellatie van de maatschappij een rol spelen. Het verkeer door smalle straatjes is vrijwel ondoenlijk geworden. De bevoorrading van winkels in die dorpskernen is een moeilijke zaak geworden voor de chauffeurs van steeds grotere, steeds zwaardere vrachtwagens. Maar juist in de kernen in het hart van een dorp, bevinden zich de winkels en dus ook winkellende mensen. De consument zal in vele gevallen per auto naar de kern komen om zijn inkopen te doen. Het parkeerprobleem bestaat ook levensgroot in tal van agrarische gemeenten. Een probleem dat enkele gemeenten hebben willen oplossen op een wijze, die de minister noopte om hen daarvoor op de vingers te tikken, zoals onlangs in de Tweede Kamer is gebe-

ken... Juist dat ruimtegebrek geeft een gemeentebestuur soms reden te over om aan sanering van een oude dorpskern te denken. De uitbreiding van het winkelbedrijf in de detailafdeling, de vestiging ook in kleine dorpskernen van verkoopcentra van grootwinkelbedrijven geven er nog te meer reden toe. Het belangrijkste evenwel zal zijn: hoe de staat van de woningen in de dorpskern is. Wij weten tientallen plaatsen te noemen waar de woonruimte in die oude huizen verschrikkelijk slecht is en voor de tegenwoordige maatstaven volstrekt onvoldoende. Vaak ontbreekt het meest noodzakelijke op hygiënische gebied, in veel gevallen — bv. als er in die pittoreske straatjes al huizen tus en staan met het bekende bordje: Onbewoonbaar verklaarde woning — zal een gemeentebestuur niet mogen dralen, tot sanering over te gaan, zelfs al zouden dan enige werkelijk schilderachtige hoekjes of fraaie huizen moeten verdwijnen.

DE KEERZIJD

Maar nu de keerzijde. Er zouden stellig voorbeelden te noemen zijn welke aantonen, dat men met een te eenzijdig zicht op vernieuwing te radicaal aan het saneren geslagen is. Er zijn dorpskernen die zo karakteristiek zijn voor een dorp of zijn geschiedenis, of die zulke bewogen gedachten oproepen aan de historie, dat het saneren ervan, het afbreken, een werkelijke verarming voor het dorp, de strek, of het land zou betekenen. Een overheidsambtenaar die dan zou zeggen: Die historie lap ik aan mijn laars, daar kunnen we niet mee verder, schiet ernstig tekort, zijn blik blikt niet ruim genoeg. Om te kunnen constateren hoever wij zijn gevorderd in het leven en in de maatschappij, moeten wij neighter kunnen zien om de afstand tussen toen en nu te kunnen meten.

Monumentenzorg zorgt wel, dat niets afgebroken wordt wat waarde heeft uit historisch en kunstzinnig oogpunt, zei eens iemand. Laten we de zaak niet overtrekken: Monumentenzorg is geen oppermachtige instantie.

Trouwens, ook Monumentenzorg moet wel eens tot sanering overgaan van veel waarover ze lange jaren een wakend oog gehad heeft.

9 gulden
voor
90 jaar
arp

OUDE EN NIEUWE CITATEN

ARJOSRAAD

De Arjosraad — u weet wel het college, dat veel moties, aanneemt — heeft vergaderd. De „Leeuwarder Courant” wijdt er een beschouwing aan. De aanwezige redacteur vond het een blijmoedig gebeuren.

„Een opgewekt gezicht was ook het optreden van de voorzitter Tineke Lodders-Elffrich „uit Noord-Limburg” („Eén van de weinige leden die we daar hebben”, verklaarde Arjos-secretaris Piet van Tellingen niet zonder trots). Tineke Lodders (voortdurend aangesproken met het deftige „mevrouw de presidente” als was het een vergadering van de Bond van Plattelandsvrouwen) dwong iedere mannelijke aanwezige diep respect af door de resolute wijze, waarop zij onwillige elementen naar de strafhoek verwees. „Zou niet gek zijn wanneer we die als voorzitter van de partij kregen”, lachte een afgevaardigde van Zuid-Holland vergenoegd, waarna hij wat dromerig keek naar de ranke gestalte in het modieuze mantelpakje waarvan de rok iets boven de knieën hing.”

Een vrouw is... Arjosmannetjes te sterk, dat blijkt hier wel uit. Overigens als een redacteur, die beroepsmatig aanwezig is, dit alles registreert, waar moet dan de belangstelling van de Arjossers wel naar uitgegaan zijn?

EIERRAPEN

Het „Algemeen Dagblad” besteedde aandacht aan het eierrapen.

Friese Gedeputeerde H. M. Gerbrandy heeft de indruk, dat veel Friese burgemeesters het eerste kievitsei in ontvangst zullen blijven nemen.

„En waarom ook niet: van het eerste broedsel van de kievitse komt toch niet veel terecht. Dat komt niet alleen door het rapen, maar vooral omdat het dan nog te koud is. Rapen houdt beslist geen gevaar voor de vogelstand in. Ik heb zelfs de indruk dat er op het ogenblik meer kievitse in Friesland zijn dan een jaar of twintig geleden!”

Prof. dr. H. Klomp bioloog in Wageningen:

„Men heeft mij ook om advies gevraagd”, zegt deze hoogleraar. „Maar ik heb duidelijk gesteld dat het rapen van eieren niet schadelijk is voor de vogelstand.

Maar als de koningin van dat gebruik af wil, moet men dat respecteren. De redenen die ervoor worden aangevoerd zitten echter nogal raar in elkaar. Alle onderwijzers in Friesland stimuleren het eierenzoeken en heel wat jongens komen erdoor in aanraking met de natuur. Nu zou dat ineens niet meer mogen worden aangemoedigd? Hoewel, de echte eierenzoekers kunnen gewoon doorgaan met zoeken. Toen ik vroeger zocht kon het mij ook geen klap schelen of ik het eerste ei zou vinden of niet!”

Wat ons betreft: Een ieder zoekt tot 19 april a.s.

TELEFOONBOEK

Er rollen vreemde dingen uit boeken, zegt J. H. Huizinga in De Rotterdammer, en hij doet mededeling van een waarschuwing, die in de vorm van een circulaire door de New Yorkse telefooncentrale aan alle abonnees werd toegezonden:

„Bladert uw oude telefoonboek eerst nauwkeurig door voordat u het inwisselt tegen een nieuw boek. U voorkomt hiermede onaangenaamheden en eventueel grote verliezen”.

Niet alleen in Amerika springt men onzorgvuldig om met waardevolle paperassen.

BESCHAVING

Het „Limburgs Dagblad” had deze uitspraak van Victor van Vriesland:

„De beschaving van een volk kan je aflezen aan de manier waarop zij reageren op excentrieken, op zonderlingen, op mensen die buiten de norm vallen”.

Lees voor „volk” het woord „mens”. Ter meditatie aanbevolen.

VOLKSHUISVESTING EN RUIMTELIJKE ORDENING

PLANOLOGISCHE ZORGEN OVER CENTRALE OPEN RUIMTE

IN de eerste week van maart werd minister Schut twee dagen in successie in de Tweede Kamer aan de tand gevoeld over zijn beleid op het punt van de volkshuisvesting en de ruimtelijke ordening. Aan de orde waren zijn begroting en zijn nota over het oude woningbestand. De minister is er zonder kleerscheuren afgekomen. Twee moties van de oppositie, één van de heer V. de Doel bij de begroting, en één van mej. Barendregt (beiden P.v.d.A.) bij de nota, lagen zakelijk zo bezijden de haalbare realiteit, dat de Kamer er weinig moeite mee had.

Daar komt nog bij, dat de heer V. d. Doel zijn oppositie op een zo overtrokken en verkrampde wijze voert, dat hij zijn doel ver voorbij schiet. Het optreden van mej. Barendregt was duidelijk beneden de maat, die men van het gemiddelde Kamerlid verwachten mag. Zij zakte voor haar examen. Minister Schut

weerde zich beminlijk, maar uiterst slagvaardig. Met een vriendelijk gezicht deelt hij pittige opdooffers uit als een geachte afgevaardigde er behoefte aan gevoelt hem in het nauw te drijven. Mr. W. Aantjes (A.R.P.) nam de volkshuisvesting (inclusief de nota) voor zijn rekening. Hij had duidelijk het oor van de Kamer toen hij de verwerping van het ontwerp huurdersbijdragen in de Eerste Kamer aan de orde stelde. Hij betreurde de verwerping: het doorstromingseffect was reeds aardig op gang gekomen, na aanvaarding in de Tweede Kamer was het nog sterker geworden, na de interventie van de Eerste Kamer is het weer bijna verdwenen. De vraag rijst: wat nu?

De heer Aantjes pleitte er voor, dat gemeenten en woningbouwverenigingen, die duidelijk aantoonbaar verzuimen om op grond van artikel 118 van de Huurwet de doorstroming te bevorderen, uit te sluiten van woningwetwoningcontingering (met excuses voor het lange woord).

Bij de nota was de grondgedachte, die

mr. Aantjes ontvouwde: wij schakelen om van de kwantiteits- op de kwaliteitskorten.

NIET ABRUPT

Die omschakeling moet niet abrupt geschieden. Wij moeten daar nu reeds mee beginnen.

Ons handelen wordt beïnvloed vanuit de wetenschap, dat de laagstbetaalden op de bestaande woningvoorraad blijven aangewezen.

Naarmate de kwaliteit van de nieuwbouw toeneemt verruimt zich het begrip verkrotting.

Twee miljoen woningen zullen moeten worden vervangen of verbeterd. Dat betekent voor de komende twintig jaren een enorme taakstelling. Niet alleen voor het Rijk, ook voor de gemeenten, de woningbouwverenigingen en de particulieren.

De heer Aantjes pleitte voor een wijziging van de onteigeningsprocedure en voor een inspraak van Volkshuisvesting bij C.R.M. ter bevordering van het opmaken van de monumentenlijst in snerings- en reconstructieplannen.

De ruimtelijke ordening was voor rekening van de heer Schakel (A.R.P.). Hij pleitte voor meer coördinatie bij het uitvoeren van werken. Hij wees op de evolutie in de landbouwgebieden waar de eenvoudige agrarische uitruilprojecten zijn uitgegroeid tot veel omvattende en goed gecoördineerde reconstructieplannen. In de niet-agrarische gebieden opereren rijk, provincie, gemeenten en de diverse schappen los naast elkaar. Een optelsom van niet of nauwelijks op elkander afgestemde processen.

Men is over en weer slecht geïnformeerd, botst op elkaar en dat kost tijd en geld. Bij de huidige verdichting in toenemende mate. Hij opperde de vraag of men per regio niet tot een centraal adres moet komen. Voorts pleitte de heer Schakel voor een ontwikkeling van de statische plannenmakerij af naar een meer flexibel planningsproces.

SLORDIG

Aan de hand van voorbeelden uit zijn eigen bestuurlijke praktijk toonde hij aan hoe slordig en weinig zuinig wij in Nederland ter zake met wetenschappelijke mankracht omspringen. Hij voerde het pleit voor planprocedures, die zich momenteel in Midden-Delfland en b.v. in de gemeente Goedereede voltrokken en vond op dit punt de minister volledig naast zich.

Met betrekking tot de grondverwerving pleitte de heer Schakel voor een voor-

uitziend en gecoördineerd aankoopbeleid.

Vooruitziend: als de verstedelijkingsbloeddruk hoog is opgelopen, lopen ook de prijzen op, de overheden voorkomen het werken van krachten die de ontwikkeling in de gewenste richting frustureren; het werkt sociaal voor de boer (geen slepend afbraakproces) en de stedeling (het stadsgewestpark is er in een eerder stadium).

Wat de coördinatie betreft denkt de A.R. fractie aan de Stichting Beheer Landbouwgronden, waarin verschillende departementen en het agrarische bedrijfsleven samenwerken. Voor de noodzakelijke aanpassing en reconstructie van de bestaande bodemopbouw zullen enorme grondverplaatsingen nodig zijn (3 miljard m³ in 30 jaar) en zijn onvoorstelbare hoeveelheden zand nodig (voor uitvoering Tweede nota ruimtelijke ordening 2 à 3 miljard m³ zand).

In dit verband vroeg de heer Schakel aandacht voor het pleistocene zandpakket, dat in West-Nederland overal aanwezig is.

Men spaart ± f 2,— per m³ uit en men houdt plassen over, die tegemoet komen aan de onblusbare voorliefde van de Nederlander voor de waterkant.

De heer Schakel vroeg om instelling van een werkgroep, die voor de centrale open ruimte de geologische, waterhuishoudelijke, planologische en economische aspecten van de zandwinning uit de ondergrond nader moet bevorderen. De A.R. fractie verheelde niet, dat zij zich over die centrale open ruimte planologische zorgen maakt.

Naar aanleiding van interventies vanuit de Kamer vond minister Schut gelegenheid om buiten twijfel te stellen, dat de plannen van Rotterdam met betrekking tot Vorne-Putten, de Hoekse Waard en Goeree Overflakke bij de regering geen gehoor vinden. Geen standpunt van ministers individueel maar kabinetsstandpunt.

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

Verkouden? Griep?

Dat is vervelend. Maar gelukkig is er NISYLEN, het middel ter bestrijding van verkoudheid en griep.

NISYLEN

een plantaardig preparaat van dr. Willmar Schwabe N.V. Zaandam.
Uw apotheker of drogist heeft het.

WAT WEET U OVER UW EIGEN BURGERSCHAP?

HET verwijt „Iedereen klaagt over het weer, maar niemand doet er iets aan” lijkt van toepassing op de klachten over de democratie. Er wordt wel enorm veel over gepraat: je kunt er soms geen woord tussen krijgen, zelfs al zou je het dubbel vouwen. Wij trachten op deze wijze een bijdrage te leveren omdat wij menen dat de discussie uit loze woorden zal bestaan als er geen kennis van zaken is. Nu zal wel niemand meer menen dat een Kamerlid iemand is die belooft dat hij veel voor de politiek zal doen. Hoewel, zijn dat niet de grappes waarachter vaak onkunde en een denigrerende houding steken?

Niettemin lijkt ook de houding van sommige politici op de minder gelukkige uitdrukking in een ambtelijk rapport waarover De Clerq schrijft: „Het hekwerk is voorzien van scherpe punten, zodat de jeugd hierop niet gemakkelijk gaat zitten. De fabrikant is genegen hiervan een demonstratie te geven”.

De democratie lijkt voor veel jongeren op zo'n puntig hekwerk. De democraten zijn wel genegen het hekwerk te demonstrenen, maar niet de werking ervan door zelf op de punten te gaan zitten. Zij en wij allen moesten dat maar eens wél doen.”

Het bovenstaande is een citaat uit de toespraak, die prof. dr. G. Kuiper Hzn. op 4 februari 1969 hield tot de cursisten, die de cursus burgerschapskunde in 1968 tot een goed einde hadden gebracht.

En met die woorden wordt al iets duidelijk omtrent het doel van de stichting burgerschapskunde. Zij wil de kennis van zaken met betrekking tot de democratie en het functioneren daarvan bevorderen.

DOEL

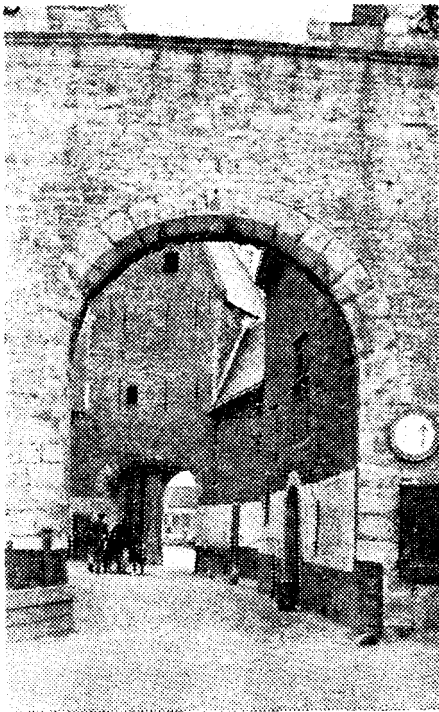
In artikel 2 van haar statuten formuleert zij haar doelstelling heel fraai als volgt „het vergroten van de kennis omtrent de inrichting van de Nederlandse samenleving en het Nederlandse staatsbestel en het daardoor bevorderen van de democratische gezindheid.

Van deze stichting nu, met dit edele doel, is prof. Kuiper voorzitter.

Om dit doel te bevorderen — over bereiken praten wij nog maar niet zolang slechts 10% van de Nederlandse kiezers bij een politieke partij is aangesloten — is voor het eerst in 1968 een cursus georganiseerd. Het ministerie voor C.R.M. (u weet wel Cultuur enz.) legde een subsidie (25 mille) op tafel en zo konden ruim 1000 personen hun politieke kennis oppoetsen en aanvullen. Eigenlijk zeggen wij het niet helemaal goed, want burgerschapskunde betekent: „kennis van rechten en de plichten van het burgerschap” en dat houdt per slot van rekening meer in dan politieke kennis alleen.

In een uitgave van de stichting lezen wij over het doel van de cursus o.a. nog dit:

„Naarmate de omvang van het overheidsbeleid is toegenomen, is het voor de burger niet alleen noodzakelijker, zijn rechten te kennen en uit te oefenen. Meer dan ooit heeft de burger kennis en inzicht nodig. Kennis van de organen die het overheidsbeleid vormen of uitvoeren. Inzicht in de centrale doelen en middelen van het overheidsbeleid. In-

THUIS RAKEN IN DE DOOLHOF

zicht in de mogelijkheden die er voor burgers zijn om van hun rechten een zo doeltreffend mogelijk gebruik te maken.”

Een groot aantal politieke partijen en maatschappelijke organisaties werkten mee aan de totstandkoming van de cursus. Zij zijn ook in het bestuur van de Stichting vertegenwoordigd, die samen met de Leidse Onderwijsinstellingen (bekend adverteerder in politieke weekbladen) de cursus organiseert.

SUBSIDIE

Voor 1969 is C.R.M. met een ruimere subsidie (50 mille) over de brug gekomen (Wittereen was toen nog niet aan het bezuinigen) en dit maakt het de Stichting mogelijk dit jaar niet minder dan 2000 personen aan de cursus te laten deelnemen.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

Daar anti-revolutionairen van ouërsher als een nijver en leergierig volkje bekend staan, willen wij graag nog eens de aandacht (wellicht ten overvloede, zoals dat heet) op deze cursus vestigen.

VOOR U?

Er is géén speciale vooropleiding vereist. Deelname is ook niet aan een bepaalde leeftijd gebonden. Jong en oud worden beide voor vol aangezien. Wel is het gewenst, dat de deelnemers en deelnemsters (ook zij staan er uitdrukkelijk bij vermeld; de emancipatie is volledig) over een algemene ontwikkeling beschikken, die minimaal overeenkomt met het eindpeil van een muloopleiding of mavo-opleiding, om een mammoetwet-term te gebruiken. Dit duidt er op, dat de lessen pittig van inhoud zijn, maar wie zou daarvoor vervaard zijn. De leergang — dit woord doet het beter dan cursus — duurt circa 10 maanden. In die periode ontvangt de cursist 40 lessen, d.w.z. 4 per maand. Bovendien krijgt ieder een exemplaar van de Grondwet en van de Verklaring van de Rechten van de Mens.

Aan iedere les — college — zijn vragen toegevoegd, die iedere student(e) desgewenst kan beantwoorden en ter correctie kan inzenden. Het is de bedoeling, dat in de loop van de cursus een verslag wordt gemaakt van een bijgewoonde vergadering van een gemeenteraad, Provinciale Staten of een van de Kamers der Staten-Generaal. Hiervoor krijgt ieder echter een aantal aanwijzingen, zodat zo'n verslag een koud kunstje moet zijn.

PRETTIG LEESBAAR

De lessen zijn voortreffelijk van inhoud en op een prettig leesbare manier uitgevoerd. Aan het einde van iedere les wordt ook enige literatuur genoemd. Het is verleidelijk om nader in te gaan op de inhoud van de lessen.

Wij moeten daarvan echter afzien. Volstaan zal worden met een globale opsomming van de inhoud. Dit neemt niet weg, dat wij er met nadruk op willen wijzen, dat de cursus een schat van gegevens en informatie verschaft, die men elders niet in zo'n samenstelling en dosering zal vinden. Door deze cursus zult u beslist een beetje thuis gaan raken in de doolhof van het politiek gebeuren.

BREED TERREIN

De cursus begint met het overheidsbeleid in deze tijd. Via het ontstaan van de politieke stromingen in ons land komen de huidige stromingen aan de orde. Enkele lessen zijn gewijd aan kabinet(sformatie), ambtenaren en het parlement, de adviserende colleges. De persiegroepen en de communicatiemedi krijgen de aandacht, maar ook het kiesrecht en kiesstelsel en niet te vergeten het gedrag van kiezers en de politieke activiteit van de staatsburgers. De politieke partijen moeten het met twee lessen doen. De problematiek van provincie, gemeente en nieuwe bestuursvormen wordt in vier lessen behandeld.

Verder zijn er lessen over rechtspraak, bescherming van de burger tegen de overheid en sociaal beleid.

Aandacht is er voor (wetenschappelijk) onderwijs, cultuur en ruimtelijke ordening. Eén les wordt besteed aan het buitenlands beleid, maar daarnaast is er aandacht voor Europese integratie, Navo en Verenigde Naties, terwijl de problemen van de ontwikkelingshulp en ontwapening in een aparte les de revue passeren.

De lengte van iedere les varieert in de regel van 8 tot 12 pagina's. U begrijpt, dat er veel in deze lessen aan de orde komt en dat voor tal van problemen weinig woorden beschikbaar zijn. De cursus poogt een basis te leggen. Hetgeen in de lessen staat dient om u enigszins wegwijst te maken in het raak ingewikkelde staatkundige gebeuren.

DOOR D. CORPORAAL

Ieder zal zich zelf de inhoud van die lessen eigen moeten maken en al naar gelang van zijn of haar belangstelling die kennis moeten verbreden en verdiepen.

Ter zake kundigen hebben de lessen samengesteld. Zij hadden zich naar onze smaak af en toe iets eenvoudiger uit moeten drukken, maar dat is gemakkelijker hier neergeschreven, dan in praktijk gebracht.

Onder de schrijvers treffen wij er ook enkele van radicale anti-revolutionaire huize aan: prof. Kuiper, dr. Boukema, mr. Idenburg en dr. Van Putten.

ADJES

Wij geloven niet, dat meer woorden nodig zijn om u ervan te overtuigen, dat deze cursus veel te bieden heeft.

Ons advies is duidelijk: volg zo'n cursus indien u daartoe in de gelegenheid bent en indien u ervoor in aanmerking komt. U zult er geen spijt van hebben.

De kosten behoeven voor praktisch niemand een bezwaar te zijn. Dankzij de reeds genoemde subsidie kunt u de cursus voor slechts f 25 volgen. U ontvangt voor dit bedrag al het materiaal. De verzendkosten van het huiswerk komen voor uw rekening, maar ook die kosten zijn te dragen.

HOE EN WAAR?

U kunt zich in laten schrijven door storting van f 25 op giro 1501169 t.n.v. de Stichting Burgerschapskunde te Leiden. Vindt u dat u nog niet genoeg weet? Ja, dan weten wij het ook niet meer. Wendt u in dat geval tot de Stichting Burgerschapskunde, Postbus 349 te Leiden.

Maar nogmaals: laat u tot burgerschapskunstenaar vormen en verdien aanspraak ook nog een deel van uw belastingcenten terug.

Voor zover ons bekend zijn de kosten, die u voor deze cursus moet maken niet voor de belasting aftrekbaar. Dat geldt wel voor giften, die u stort op giro 712.000 t.n.v. Fonds A.R. Partijstichting te Den Haag in het kader van de jubileumactie. Dit laatste heeft niets met de cursus te maken, maar wel met A.R. burgerschapskunde.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

WIJ KOMEN BIJEEEN

- Op zaterdag 15 maart belegt de Vereniging van A.R. Gemeenten en Provinciebestuurders, afdeling Gelderland, een vergadering in „Motel Arnhem”, Europaweg 25, Arnhem (Rijksweg 12, Ede-Arnhem). Aanvang 10.30 uur. Spreker: **mr. L. A. van Splunder**, burgemeester van Almkerk, voorzitter van het streekgewest Land van Heusden en Altena, over: **Schaalvergroting en lokaal bestuur**.

Na de lunch bespreking.

Verder staan op de agenda bestuursverkiezing en jaarverslagen.

- Op maandag 17 maart a.s. belegt de Centrale A.R. Kiesvereniging Rotterdam een vergadering in de Beatrixzaal in het Groothandelsgebouw.

Aanvang 20.00 uur.

Spreker: **mr. B. W. Biesheuvel**, voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie.

Het ligt in de bedoeling, dat de heer Biesheuvel, na een kort inleidend woord, vragen uit de vergadering zal beantwoorden.

Gerekend wordt op een grote belangstelling, zodat de Beatrixzaal geheel gevuld wordt.

- Op maandag 17 maart a.s. belegt de Statencentrale Heerenveen een openbare vergadering in Het Voorhuys te Gorredijk.

Aanvang: 19.30 uur.

Spreker: **drs. R. Zijlstra**, lid van de A.R. Tweede Kamerfractie.

- Op zaterdag 22 maart houdt de Arjos haar jaarvergadering in het Jaarbeursrestaurant, Vredenburg te Utrecht.

Aanvang: 10.00 uur.

In de morgenvergadering houdt de landelijk voorzitter van de Arjos, **Hans de Boer**, een jaarrede.

Verder zijn er 's morgens aan de orde de jaarverslagen en een aantal organisatorische zaken.

De middagvergadering begint om 14.00 uur. In die vergadering zullen korte inleidingen worden gehouden door de voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, **mr. B. W. Biesheuvel**; de staatssecretaris van Marine, de heer **A. van Es**, en buitenlanddeskundige **mr. P. J. A. Idenburg**.

Na deze inleidingen is er een discussie met de aanwezigen over de **grondslagen van onze buitenlandse politiek**, onder leiding van de vice-voorzitter van de Arjos, **Jan van Houwelingen**.

- Op donderdag 27 maart a.s. houdt de Statencentrale Haarlem haar jaarvergadering in de bovenzaal bij de Wilhelminakerk, Gedempte Oudegracht, Haarlem.

Aanvang: 20.00 uur.

Na een korte inleiding door de heer **D. A. J. Spek**, voorzitter van het Provinciaal Comité van A.R. Kiesverenigingen in Noord-Holland, wordt de vraag besproken: **Samenwerking met andere partijen bij de komende verkiezingen?**

Er is voor ieder ruimschoots gelegenheid, hierover zijn of haar mening naar voren te brengen.

DE WEEK ROND

- 3 maart** Politici — althans sommigen, misschien wel velen — denken soms dat ze belangrijk zijn. Toch zijn het vaak gewone sardientjes, die in blik door de partijen worden verpakt en verzonden. En dat is toch niets bijzonders.
- 4 maart** Vooruitziende deputaten van verschillende kerken bogen zich over het belangrijke vraagstuk 'waarom en hoe bemoeit de kerk in Friesland zich met de mens op vakantie?' De progressieve deputaten waren van oordeel dat óók ambtsdragers en kerkleden inspraak moesten hebben en belegden daartoe bijeenkomsten en zonden hun gedachten over dit vraagstuk toe. De eerste bijeenkomst kon niet doorgaan: geen kip aanwezig! En dan te weten dat er nog vijf bijeenkomsten volgen! Soms word je óók doodmoe.
- 5 maart** Kamerleden keken liever naar de voetbalwedstrijd Ajax-Benfica. Maar..... de „show must go on”, die middag. Wij hebben bij onszelf als leek, weer eens geconstateerd dat Kamerleden gelukkig ook maar gewone mensen zijn. Het was een gezellig opgewonden stel mannen en vrouwen rond het televisietoestel in een te kleine ruimte.
- 6 maart** Erg benieuwd hoe het P.v.d.A.-congres zal aflopen, zal iedereen wel zijn. Velen, ook in eigen kring (van de socialisten) hopen op een wonder. Maar of het daar rozen sneeuwt? In elk geval zullen de doornen niet ontbreken. En als die maar niet te lang en te scherp zijn zou er wel eens een gezapige middenpartij uit te voorschijn kunnen komen. Bij deze overdenking herinnerden wij ons een rondvraag bij de hengstenvereniging. 'Bij de rondvraag werd druk gediscussieerd over het verschijnsel wilde hengsten. De Friese hengsten liepen terug van 579 tot 553. De bestrijding loopt over te veel schijven. De overtredingen worden te licht gestraft en daarom hebben de controleurs er tabak van hun werk te doen'.
- 7 maart** Ten behoeve van toeristische doeleinden geen vergunningen meer voor auto's op Schiermonnikoog. Goed zo - gemeenteraad. Uw voorvaders — de schiere monniken — zouden u hebben geprezen.

Voor adviezen en inlichtingen omtrent:

- * geldleningen en hypotheek
- * financiering van auto's, caravans en boten
- * verzekeringen (er zijn gunstige voorwaarden voor overheidspersoneel)

is het adres

WARNAAR'S ASSURANTIËN

Const. Huygenslaan 245 - Papendrecht
Telefoon 01850 - 51807

9 gulden voor 90 jaar arp

rotatie

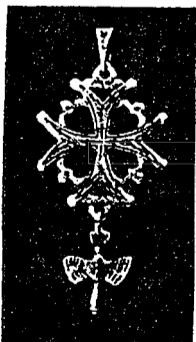
Snelle persen en vakkundig personeel staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken
boeken en
handeldrukwerk

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drift 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

De Stichting Vrienden van Paron

heeft als **BELIJDENISGESCHENK** beschikbaar Hugenotenkruisen, in onderstaande uitvoeringen:

H.	Zilveren hanger (groot model)	f 5.95
H.G.	Gouden hanger (groot)	f 53.—
H.V.	Verzilverde hanger (groot)	f 3.20
H.M.	Zilveren hanger (middensoort)	f 5.20
H.M.G.	Gouden hanger (middensoort) (broche f 43.—)	f 40.50
H.K.	Zilveren hanger (kl. onbew. achterz.)	f 3.10
H.K.G.	Gouden hanger (kl. onbew. achterz.) (broche f 25.50)	f 23.—
P.	Zilveren broche f 6.75; P.G. Gouden broche	f 54.—
P.V.	Verzilverde broche	f 3.45
K.	Zilveren reversknoop	f 2.85
K.G.	Gouden reversknoop	f 23.—
S.	Zilveren speld f 2.65; S.G. Gouden speld	f 23.—
	Verz. Paronlepelkje	f 3.—
	Wit en bleu geëmailleerde hangers	f 5.20
	Zilveren ketting	f 3.—
	Gouden ketting	f 28.—
	Groot smeedijzeren kruis met lange ketting	f 7.50

Bestellingen liefst per giro op no. 77630 t.n.v. de Stichting „Vrienden van Paron”, verkoop Hugenotenkruisjes en Paronlepeljes, Boezem-singel 180, Rotterdam - 1, tel. 125321 (9-5 uur).

studeer PBNA

reik hoger
in het leven

Wij willen u de bal graag toegooien. De rest is aan u. Vangen, scoren! Voor uw toekomst. Een toekomst, waarin u het van anderen gaat winnen. Vanzelf gaat het niet. En alléén zal het ook moeilijk gaan. Maar met PBNA máákt u een sterke gooi. Studeren met PBNA. Voortbouwen op de kennis die u al hebt. Doorzetten op de opleiding die u achter u hebt. Profiteren van het talent dat in u leeft. En zo uitgroeien tot de gewaardeerde specialist, die in de wereld-van-morgen alle deuren open vindt. In het bedrijfsleven, bij de overheid... overal. Denk niet: „met de vooropleiding, die ik heb gehad, wordt het toch niks”. Kan-Niet is dood. Ik-Kan leeft. Met PBNA kunt u voortgaan op elke opleiding. LO, LTS, MTS, HTS. In zeven richtingen: werktuigbouw, elektrotechniek, elektronica, procestechiek en chemie, bouwkunde, weg- en waterbouw, organisatie en administratie. Tezamen 1300 gespecialiseerde schriftelijke cursussen. Óók die ene cursus, die u tot een hooggenoteerde kracht gaat maken. De cursus speciaal voor u, met de studie leider speciaal voor u. Reik naar die betere toekomst en vraag inlichtingen bij PBNA.

KONINKLIJK TECHNICUM

VBsinge 550 - Arnhem

Erkend door de Inspectie Schriftelijk Onderwijs met medewerking van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen.

Aannemingsbedrijf
Utiliteitswerken

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennep
02526-3341

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang, nr 12

22 maart 1969

INTERVIEW MET MINISTER B. ROOLVINK

EEN GOED SOCIAAL BELEID LET NIET ALLEEN OP EIGEN BELANG

DOOR P. H. ESTER

Onze antirevolutionaire bewindsman van sociale zaken en volksgezondheid is zich op dit moment tenminste van een ding goed bewust, namelijk, dat zijn beleid niet moet leiden tot een nieuwe loonexplosie. Met deze duidelijke gedachte op de achtergrond heeft de heer Roolvink geen bezwaren gemaakt tegen het contract voor de metaalindustrie en de havens.

Een nieuwe loonexplosie zoals we deze een aantal jaren geleden hebben gekend, betekent altijd, dat er economische en sociale brokken gemaakt worden zoals er bij explosies altijd brokken vallen. Een te schriel loonbeleid op dit moment zou voor de toekomst een loonexplosie onvermijdelijk maken.

Gelet op de sterke verbetering van de conjunctuur, de forse daling van het werkloosheidscijfer — 25.000 minder dan het Planbureau aanvankelijk had verwacht — en niet in het minst met het oog op de forse prijsstijgingen, die zich sinds 1 januari hebben voorgedaan, heeft minister Roolvink gemeend zich wat royaler ten opzichte van de loonruimte te moeten opstellen.

Een niet onbelangrijke andere factor is voor de bewindsman nog het feit, dat hij de vrije loonpolitiek, waaraan nu zo ongeveer vijftien jaar in Nederland is gedokterd, een royale kans wil geven.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

Goes

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS-UITGEVERS

Al 68 jaar drukkers

in Benelux

voor bedrijven en organisaties

Bronchiletten

Hoestdrank in tabletvorm. f 1,-

Minister B. Roolvink

Ook in een gesprek van het bestuur van de Stichting van de Arbeid met een delegatie uit het kabinet heeft de heer Roolvink deze opvatting duidelijk kenbaar gemaakt.

Dit jaar gaan de loonstijgingen duidelijk uit boven het gemiddelde van de produktiviteitsstijging. De gemiddelde loonkosten bedragen al 7,85 pct. terwijl de produktiviteitsstijging ongeveer 4 pct. zal gaan bedragen. In het algemeen is dit een onaanvaardbaar beleid, maar de bijzondere situatie aan het prijzenfront brengt dit jaar mee, dat het — wil men redelijk blijven — niet anders kan.

Voor volgend jaar moet verwacht worden, dat het kabinet ernstig zal pogen de prijzen en waarschijnlijk als gevolg daarvan ook de lonen in rustiger vaarwater brengen.

MATIGING

De vrije loonpolitiek blijft onverkort gehandhaafd, minister Roolvink wil daar niet aan tornen, maar hij weet dat ook de Nederlandse vakbeweging begrijpt, dat matige loonsverhoging bij weinig stijgende prijzen een groter belang voor de werknemer is dan forse prijs- en loonstijgingen. Reëel gaat de werknemer in het laatste geval er tenslotte maar weinig op vooruit.

De bewindsman noemt in dit verband West-Duitsland, waar de vakbeweging steeds duidelijker het nut gaat zien van inflatiebestrijding. Een loonsverhoging in de buurt van de produktiviteitsstijging, waarbij de prijsstijgingen in het bedrijfsleven tot een minimum beperkt blijven, is in het bijzonder in het belang van de werknemer.

De heer Roolvink had de overtuiging, dat ook de Nederlandse vakbeweging dit belang wel ziet. Het kabinet zal er aan meewerken, de plannen op sociaal en economisch terrein in de toekomst zo snel mogelijk aan het georganiseerde bedrijfsleven bekend te maken, zodat het bedrijfsleven tijd genoeg heeft om bepaalde maatregelen in een nieuw jaar goed voorbereid door te voeren ter vermindering van grote schokeffecten.

WERKTIJD

Verwacht de minister voor volgend jaar een rustiger loon- en prijs-klimaat, hetzelfde geldt voor de werktijdverkorting. Ook met deze kostenverhogende factor zou hij voor de komende jaren de grootste voorzichtigheid willen betrachten. Nederland heeft grote bedragen nodig voor zijn woningbouw, wegeaanleg, onderwijs, sociale voorzieningen en wenst in de toekomst meer uit te geven voor de ontwikkelingshulp; dit alles wordt gevraagd van een relatief afnemende omvang van de actieve beroepsbevolking en een relatief toenemend aantal mensen dat van een welverdiend pensioen geniet. Dit vraagt speciaal van ons volk, in onderscheiding van andere volken, een zwaar offer. Bij het verwerken van de werktijdverkorting zal dit alles in overweging genomen moeten worden.

VERVOLG OP PAG. 6

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

Ruim
f 143.000
is
inmiddels
al
gestort
op
giro-
nummer
712.000

IN DIT NUMMER

Meer dan 8.000 is de kop boven het verhaal van Widek op pagina 2. Een mooi getal, maar het kan zeker hoger worden. De gemeenten op Zuid-Beveland zijn opnieuw ingedeeld. De Tweede Kamer ging er mee akkoord. De heer Van Bennekom hield een uitstekend betoog, zie pagina 11.

Op pag. 4 schrijft drs. J. J. A. Scholten over „Vragen van partijrecht” van dr. P. J. Boukema.

Minister Bakker had volgens het V.V.D. Tweede Kamerlid de heer Vonhoff niet in de laatste T.V.-uitzending van de A.R.P. moeten optreden. De heer D. Corporaal is het daarmee beslist niet eens. Lees zijn artikel Minister en politieke partij op pagina 5.

Het tweede artikel over het technisch onderwijs van de heer G. Bramer staat op pagina 8. De schrijver gaat in op enkele bestuurlijke vraagstukken.

Twee jaar geleden, op 16 maart '67, schreef mr. W. C. D. Hoogendijk in Nederlandse Gedachten een artikel Rode perikelen. Dat artikel zou vandaag geschreven kunnen zijn. Vandaar dat de redactie het op pagina 9 normaal afdrukt.

Op pagina 11 schrijft Raadslid over de lege publieke tribunes bij raadsvergaderingen en wat daar in twee gemeenten aan gedaan is.

GIRO 712.000

FONDS A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG

WIDEK OVER ...

Elke dag blijft het geld binnenkomen.
 Giften voor het fonds.
 Opnieuw van meer dan duizend mensen.
 In één week.
 Opgave vorige week: ruim 7.000 giften.
 Nu meer dan 8.300 geefsters en gevers.
 Niet alleen het aantal guldens is belangrijk.
 Ook het aantal mensen dat daarvoor zorgt.
 Leden en sympathisanten van de A.R.P.
 f 143.379,— is gestort.
 Ruim f 17,— gemiddeld.

BLIJ

Wij zijn blij met dit mooie gemiddelde. Bijna tweemaal zoveel als de slagzin: „9 gulden voor 90 jaar a.r.p.” De actie slaat kennelijk in brede kring aan.
 Er is bereidheid te geven: „geld in plaats van bloemen”.
 Juist ook omdat de partij bij haar 90-jarig bestaan gesteld heeft: Wij vieren geen feest.
 Wij willen alleen maar ons werk kunnen blijven doen.
 Geen feestvieren betekent niet, dat wij niet dankbaar gedenken wat in alle vorige jaren positief mocht worden gedaan; naast alle fouten en al het tekortschieten.
 Maar een politieke partij is er om verder te werken. Voor vandaag; voor morgen; voor overmorgen.
 Terecht vraagt men van zijn partij goed werk.
 Echter alleen terecht, wanneer men dan ook goed geld beschikbaar stelt.

MEER

De partij werkt.
 Er moet echter meer gebeuren.
Hoofdpunten?
 — Publiciteit,
 — Kadervorming,
 — Buitenlands contact.

MEER DAN 8000

Doet de partij daar dan nog niets aan? Iets wel.
 Duidelijk onvoldoende.

PUBLICITEIT

Publiciteit is een moeilijke zaak en een dure zaak. In verkiezingstijd schakelen wij een reclame-adviesbureau in. Te betalen uit de daarvoor bestemde verkiezingspot. In niet-verkiezingstijd is daar geen geld voor uit het lopende partijbudget.
 Aan public-relations proberen wij op eigen houtje iets te doen, maar zonder deskundige begeleiding. Daar is geen geld voor uit de gewone middelen.
 In verkiezingstijd is er veel meer contact met de kiezers. Er is dan ook altijd response van de burgers.
 Gedachtenwisseling over en weer. Meningsvorming.
 Ook buiten verkiezingstijd willen wij dat contact. Wij willen lectuur beschikbaar stellen. Wij willen informatie geven. De aanvragen lopen nu al in de honderden. Er is veel correspondentie. Een zeer goede zaak. Een zaak, welke wij overigens financieel niet goed kunnen doorzetten uit ons normale budget.
 Pers, radio, t.v., folders, brochures, rapporten, spreekbeurten, port...
 Wij moeten en willen meer doen.
 Dat kost geld; veel geld.

KADERVORMING

Kadervorming is noodzakelijk om in het gehele land over goede kernen te kunnen beschikken. Nodig is een brede groep van politiek geschoolde mensen. Wij zijn met dat werk begonnen. De eerste kadercursus — schriftelijk én mondeling — liep in 1967/1968, van september tot mei. Een dertigtal cur-

sisten ontving twaalf schriftelijke lessen met allerlei bijbehorend studiemateriaal, op grond waarvan zij ter beoordeling ook werkstukken inleverden. Tweemaal, in november en in april, werd een conferentie voor de cursisten belegd, van woensdagavond tot zaterdagmiddag.
 Een geslaagde zaak. Een goede zaak, welke tijd en geld kost.
 Thans loopt de tweede cursus, 1968/1969, op ongeveer gelijke wijze. Met een veertigtal cursisten. Wij hadden gemakkelijk driemaal zoveel cursisten kunnen krijgen. Dat ging niet. Wegens onvoldoende mankracht ter begeleiding; wegens onvoldoende geld.

BUITENLANDS CONTACT

Ook ten aanzien van het buitenlandse contact een korte opmerking. Er zijn contacten in het kader van de Europese Unie van Christen-Democraten (E.U.C.D.), welke een onderdeel is van

een wereldorganisatie. Zo zijn er dus bijvoorbeeld ook reeds incidentele contacten met personen in bijvoorbeeld Azië en Zuid-Amerika.
 Wij kunnen van hen leren; zij van ons. Over en weer hebben wij elkaar in deze samenleving nodig.

Voor buitenlands contact — bijvoorbeeld correspondentie, uitwisseling (en vertaling) van lectuur, ontmoetingen, al of niet tijdens één- of tweejaarlijkse congressen — is nauwelijks of geen geld beschikbaar. Wij moeten tot een betere uitwisseling van gedachten komen. In de samenleving, waarin wij leven, moet de horizon van onze partij worden verbreed.

TWEDE BRIEF

Van vele duizenden personen hebben wij inmiddels geld voor het jubileumfonds ontvangen.
 De meesten van hen hebben gereageerd op de persoonlijke brief (met folder), welke wij in de tweede week van februari aan alle partijleden hebben toegezonden.

Dezer dagen ontvangen alle partijleden nog een keer een brief.
 Die brief bevat een woord van hartelijke dank aan alle leden, die gul en snel hun bijdrage reeds hebben gestort.
 Die brief bevat tegelijkertijd een herinnering aan allen, die er nog niet toe zijn gekomen of er nog niet toe in de gelegenheid waren een gift te schenken.

Ditmaal is een acceptgirokaart bijgesloten.
 Van diverse kanten is opgemerkt: waarom zo'n kaart niet bij de eerste brief bijgesloten? Dat was ons wel zo lief geweest!
 Daar heeft men volkomen gelijk in. Wij hadden dat ook graag gewild en het was tevens de bedoeling. Dat grote aantal kaarten kon echter helaas niet op tijd geleverd worden.
 Wij zijn blij, dat wij thans ongetwijfeld nog vele duizenden leden met de toezending van een acceptgirokaart van dienst kunnen zijn.
 En voor het overige wijzen wij wat dit betreft nu gaarne naar onze tweede brief.

VANDAAG

Wij vieren géén feest
Wij vormen een fonds.
Overigens... feest begint met een f...
Ook „fonds” begint met een f...
Wat wilt u invullen?
Wat kunt u voor deze keer dóen?

De precieze datum, waarop de A.R.P. 90 jaar bestaat is: donderdag 3 april 1969.
Geef zo mogelijk vóór die dag.
Schenk nu uw bijdrage.
Gireer vandaag.
Zeër hartelijk dank.

**NEDERLANDSE
GEDACHTEN**

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
 EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, Dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,— per half jaar.
 Giro 89673 ten name van de A.R.P. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,— per jr. Losse verkoop f 0,30.

De ruimte voor „mededelingen” op de girokaarten wordt door tientallen gebruikt voor allerlei opmerkingen. Hier volgt opnieuw een greep.

„Gefeliciteerd!!
 Op dezelfde voet voortgaan”.
 (f 10,—).

„Van twee vrouwelijke leden.
 Laat een goed geluid horen!”
 (f 100,—).

„Jubileumgeschenk
 Eendracht maakt macht”. (f 9,—).
 „1 bloem van een
 bosje van 4” (f 2,50).

„Jubileumgift en goede wensen
 van 84-jarige aan 90-jarige”. (f 9,—).

„H.G. Ga zo door; dan blijf ik
 tot mijn 90ste lid, bij leven en
 welzijn”. (f 25,—).

WEER EEN „BLOEM”- LEZING

„Laat de P.v.d.A.-mensen maar congresseren.
 De A.R.-leden gaan juist nu gireren.
 Zij doen het met ruzie en geweld.
 Wij geven ons fonds liever een heleboel geld”. (f 18,—).

„In plaats van bloemen
 en in de hoop, dat de partij
 een christelijke revolutionaire
 politiek voert en
 geen kapitalistische politiek”.
 (f 10,—).

„Sleepgeld van een karrepaard”.
 (f 500,—).

„9 gulden voor
 90 jaar A.R.P.
 Plus ééntje extra
 voor de B.T.W.” (f 10,—).

* * * **Kabinet**

Een kabinet komt in ons land tot stand na onderhandelingen tussen partijen, die voor een deel verschillende doelstellingen hebben.

Dit betekent, dat een kabinetsprogramma in ons land een compromis inhoudt. Voor velen is dat vaak een moeilijke zaak, want een compromis betekent altijd, dat je met minder genoegen moet nemen dan je eigenlijk zelf wilt. Met het oog op de regeerbaarheid van het land zullen politieke partijen echter bereid moeten zijn tot het sluiten van compromissen.

De A.R. Tweede Kamerfractie heeft die bereidheid bij kabinetten van wisselende samenstelling getoond. Steeds was daar echter een „maar” bij. In een kabinetsprogramma moeten de punten zijn terug te vinden, die voor ons essentieel zijn. De fractie heeft daar steeds veel aandacht voor.

Het kabinet-De Jong is ook een compromis-kabinet. De fractie-voorzitters hebben in april 1967 overeenstemming bereikt over een aantal hoofdlijnen. Die hoofdlijnen zijn later door de formateur uitgewerkt tot een kabinetsprogramma.

De A.R.-fractie acht zich gebonden aan die hoofdlijnen. De A.R.-fractievoorzitter, de heer Biesheuvel, heeft dat bij de debatten naar aanleiding van de regeringsverklaring uitdrukkelijk verklaard. Hij voegde er aan toe, aan te nemen, dat ook het kabinet en de afzonderlijke ministers zich daaraan gebonden achten.

Ten aanzien van de uitwerking van de hoofdlijnen in het kabinetsprogramma heeft de fractie veel minder binding, omdat het een nadere uitwerking bewerkt waar zij veel minder direct bij betrokken is.

Het beleid, dat het kabinet-De Jong voert, is geen specifiek A.R.-beleid. Met alle waardering, die er bestaat voor het werk, dat het kabinet doet, lijkt het ons onjuist dit kabinet als zodanig inzet te doen zijn van verkiezingen in 1971.

Voor ons besef althans is een identificatie van kabinet en anti-revolutionaire politiek principieel en zakelijk onjuist.

* * * **K.V.P. Partijraad**

De K.V.P. heeft haar Partijraad achter de rug. Het was — blijkens de persverslagen — een rustige gelegenheid. Een deel van de redevoeringen en discussies ging over een eventuele samenwerking van K.V.P. met C.H.U. en A.R.P.

De K.V.P.-voorzitter mr. A. P. J. M. M. van der Stee heeft in zijn openingsrede enkele nuttige opmerkingen over de „18” gemaakt. Wij citeren:

„Een programma maken voor 1969 heeft geen zin, gebonden als de partijen tegenover hun kiezers zijn aan de programma's van 1967. Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat wij nu in 1969 niet reeds zouden kunnen studeren op belangrijke vraagstukken en dat wij niet nu reeds, met het oog op de samenstelling voor een program in 1971, over die vraagstukken rapporten kunnen uitbrengen, die bouwstenen kunnen vormen voor bepaalde onderdelen van dat op te stellen program. Dat doen wij dan ook; dat doen ook de A.R. en de C.H.U.; en dat doen wij gezamenlijk in de rapporten van de „18”. Maar een concreet program kan eerst opgesteld worden in het licht van de omstandigheden tegen de tijd van de verkiezingen. En dan de uitvoering van het beleid.

De drie partijen zullen elkaar moeten vinden in de keuze van de mensen die zij met de uitvoering willen belasten.

Zij zullen ook onderling geïnteresseerd zijn in de vraag, wie hun lijsten zullen aanvoeren.

Iets verder in zijn rede betoogde hij:

„In de huidige partijpolitieke situatie — en ik betrek daarin ook de ontwikkelingen, die het Congres van de P.v.d.A. te zien gaf — kan men slechts raden hoe de partijpolitieke verhoudingen in 1971 zullen zijn en kan men geen zinnige uitspraken doen over de partnerkeuze in dat jaar, terwijl ook wel niemand nu reeds zal willen en kunnen praten over de namen van ministers en lijsttrekkers, die dan zullen moeten optreden. Uit deze beschouwingwijze, die naar onze mening de enige reële is, blijkt, dat wij daarin een groei onderkennen, die wij niet kunnen maar ook niet willen forceren.

Wij kunnen dat niet, omdat wij drieën een aantal factoren zonder meer niet meer zelf in de hand hebben.

Wij willen dat ook niet, omdat een natuurlijk groei-proces, waarbij wij stap voor stap vooruit gaan, een betere garantie voor een succes vormt, dan een zich holder de bolder in elkaars armen storten.”

Wij zijn het met deze opmerkingen eens.

Wanneer het tot een vorm van samenwerking komt, dan moet die het gevolg zijn van een natuurlijk groei-proces.

BUITEN SPEL

Op zaterdag 18 februari 1967 verzocht H.M. de Koningin aan prof. Zijlstra, om als informateur op te treden en Haar rapport uit te brengen over de mogelijkheden om te komen tot de vorming van een kabinet dat zal mogen rekenen op vruchtbare samenwerking met de volksvertegenwoordiging.

Op dinsdag 21 februari zond prof. Zijlstra aan de fractievoorzitters van de grote en middelgrote partijen een memorandum, waarin hij een aantal punten aan de orde stelt, die zouden kunnen dienen als beleidspunten van een te vormen kabinet. Hij verzocht de fractievoorzitters ook hunnerzijds de punten te noemen en te formuleren, die naar hun mening in een Regeringsprogramma zouden moeten worden opgenomen. Het memorandum was een openbaar stuk en de antwoorden zouden ook als openbaar worden beschouwd.

Daarmee werd bewezen, dat het een vergissing is, wanneer iemand meent, dat de tegenwoordige vorm van kabinetsformatie een zaak is, die achter de schermen moet worden bedisseld.

De vijf fractievoorzitters hebben geantwoord, maar het antwoord van de heer Den Uyl namens de P.v.d.A. was van een apart karakter. De P.v.d.A.-fractie achtte overleg alleen dan zinvol, als eerst zou komen vast te staan, dat de liberalen van dat overleg zouden zijn uitgesloten.

Het is opmerkelijk, dat toen, zó kort na de „nacht van Schmelzer”, de P.v.d.A. niet vroeg, de K.V.P. uit te sluiten, maar wél de liberalen. De uitsluiting van de K.V.P. wordt eerst ruim twee jaar na die „nacht” gevraagd. Dat is opmerkelijk.

Prof. Zijlstra heeft toen in een interview, dat in „Achter het nieuws” werd uitgezonden, de gang van zaken enigszins huiselijk aldus geformuleerd:

De heer Den Uyl heeft aan het slot van zijn antwoord gezegd: ja ik heb u nu al het een en ander meegedeeld en ik ben ook wel bereid tot een reëel gesprek, maar u zult eerst kiezen.

De heer Toxopeus begon zijn brief met felle kritiek.

Hij zei: dat stuk van u bevalt mij helemaal niet, want het heeft politiek geen handen en voeten. U bent me een beetje vrijblijvend bezig, als ik het in mijn eigen woorden mag weergeven. Ik zal u echter antwoorden op uw vragen, maar hier begin ik mee. Als de heer Den Uyl had gezegd in zijn brief: Ik vind, dat u zich politiek niet juist opstelt; uw brief heeft geen handen en voeten, maar ik wil wel op uw vragen antwoorden en als de heer Toxopeus had gezegd: ik antwoord alleen wanneer u eerst kiest voor de V.V.D., dan was hij er op dezelfde wijze uitgerold als nu de heer Den Uyl; op dezelfde manier.

De heer De Kwaadsteniet zei dan ook op 21 maart 1967 voor de radio:

Tijdens de informatie-Zijlstra heeft de P. v. d. A. zich uitgeschakeld bij het formatieoverleg... zij vaardde blijkbaar zonder tegenzin de oppositie.

Op 21 februari 1967 stuurde „Nieuw Links” een brief aan het partijbestuur van de P. v. d. A.; waarin de schrijvers vier wensen kenbaar maakten:

1. De P.v.d.A. neemt op grond van deze verkiezingsuitslag geen deel aan de Regering.
2. De doelstellingen van de P. v. d. A. moeten op nieuwe en begrijpelijke wijze worden geformuleerd.
3. De Tweede-Kamerfractie moet tussentijds worden vernieuwd.

4. Op het komende congres moeten uitgewerkte ontwerpen aan de orde komen voor een eigen socialistische politiek, voor een cultuurpolitiek, voor hervorming van het staatsbestel en voor hervorming van de partij.

Over deze eisen van Nieuw-Links schreef mr. W. C. D. Hoogendijk een commentaar in Nederlandse Ge-

dachten van 18 maart 1967, een commentaar dat nu zeer actueel is (zie pagina 9).

Het staat vast, dat na de nederlaag van 1967 een sterke stroming in de P. v. d. A. wilde, dat de partij in de oppositie zou gaan, en door een manoeuvre bij de informatie heeft de heer Den Uyl dat weten te bereiken.

ER is in theorie tweemaal uitslag van een kamer-verkiezing mogelijk.

Het is nl. mogelijk, dat één partij of één combinatie van bij de stembus samenwerkende partijen een duidelijke meerderheid haalt.

In Engeland is dat regel. In Nederland kwam het voor o.a. in 1901 en in 1909, toen de rechtse coalitie de volstrekte meerderheid haalde.

DOOR H. ALGRA

In Nederland is dat thans evenwel alleen een theoretische mogelijkheid. Daaruit volgt, dat er na de verkiezingen in opdracht van H.M. de Koningin nader onderzocht moet worden welke mogelijkheden er zijn om te komen tot een parlementair kabinet.

Als de informateur zich dan om inlichtingen richt tot drs. Den Uyl, dan zal hij te horen krijgen: het is u sedert 1967 bekend, dat wij in géén geval zitting willen nemen in een kabinet samen met liberalen. Het is u sedert 1969 bekend, dat wij ook in géén geval zitting willen nemen in een kabinet samen met de KVP-ers. Misschien staan de PSP en de PPR met ons op hetzelfde standpunt. Dat ware te informeren...

DE P. v. d. A. is zwaar gehavend uit het congres gekomen en de fractie heeft praktisch gezien twee of drie moties van afkeuring aan haar broek gekregen. De sterkste afkeuring lag in het feit, dat de fractie een week te voren tegen erkenning van de DDR had gestemd, op een paar uitzonderingen na, en dat het Congres de onvoorwaardelijke erkenning van de DDR heeft geëist.

Waarschijnlijk is men nu intern bezig, naar verzoening en samenwerking te streven. Van der Louw heeft al beloofd, nooit weer te zullen dansen. Maar ook al komt de P. v. d. A. tot een interne sanering, dan blijven bepaalde besluiten van het congres liggen. En een daarvan is: geen zitting nemen in een kabinet, waarin ook KVP-ers zitten.

De liberalen waren al eerder uitgesloten. Het is denkbaar dat nog meer partijen op de rode index worden geplaatst. (In feite heeft de heer Vondeling dat reeds gedaan op een studentendispuut in Leiden!)

Daarmee heeft de P.v.d.A. zich praktisch buiten spel geplaatst bij de kabinetsformatie, zoals dat reeds in 1967 door Nieuw-Links werd gewenst.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

EEN BOEK VOOR VERONTRUSTEN
Zójuist verschenen:

A. J. Jörg

**WAT GAAT ONS DE
TOEKOMST AAN?**

„Uitdaging en opdracht - de robot - de veredelde mens - kernenergie - een wereld vol volken - speel niet met de mens” ... enkele onderwerpen uit dit belangrijke boek, waarin de kernvragen „welke toekomst gaat de wereld tegemoet” en „hoe zijn WIJ daarbij betrokken” besproken worden.

Paperback f 12,50

Verkrijgbaar in de boekhandel
BOEKENCENTRUM N.V. - 'S-GRAVENHAGE

De stukken, die tot nu toe via de groep van „18” zijn geproduceerd rechtvaardigen naar onze mening positieve verwachtingen voor de toekomst voor zover het programmatische punten betreft.

Wat uitvoering van het program en partnerkeuze betreft kan op dit moment nog geen verstandig woord worden gezegd. De commissie-duidelijkheid van de „18” studeert en wij nemen aan dat zij dit voorlopig zal blijven doen.

De uiteindelijke beslissingen over die zaken zullen, voor zover dit thans te overzien valt, door de diverse partij-organen in de tweede helft van 1970 genomen moeten worden.

Wij achten het een goede zaak, dat de K.V.P.-Partijraad niet tot exclusivisme is vervallen.

INTERESSANTE VRAGEN VAN PARTIJRECHT

DOOR DRS. J. J. A. SCHOLTEN

9 gulden
voor
90jaar
arp

IN Nederland hebben tot nu toe wetgever en rechtswetenschap weinig aandacht geschonken aan de politieke partij. Grondwet, noch de Proeve voor een nieuwe grondwet kent partijen; in de Kieswet komt sinds 1956 het begrip „politieke groeperingen” voor. Met de opkomst van de wetenschap der politiek zijn publikaties over dit onderwerp in aantal toegenomen. De openbare les, waarmede Mr. P. J. Boukema het ambt van lector in de rechtswetenschappen in de faculteit der sociale wetenschappen aan de Vrije Universiteit heeft aanvaard, is ook aan dit onderwerp gewijd en draagt de titel „Vragen van partijrecht”.*)

Van de hier en daar met humor omranke beschouwingen heb ik groten-deels met instemming kennis genomen. Dat in het navolgende verschillende, wat kritische opmerkingen zullen worden gemaakt, doet aan mijn waardering voor deze studie niets af.

In een beschouwing aan het slot van zijn rede betoogt Boukema dat de bijzondere plaats, die de politieke partijen in ons staatsbestel innemen, een systematische bestudering zowel van het extreme als van het interne partijrecht rechtvaardigen. Daarbij is de rechtsvergelijkende methode — zij het dat met meer dan één hand vergeleken moet worden — aanbevelenswaard.

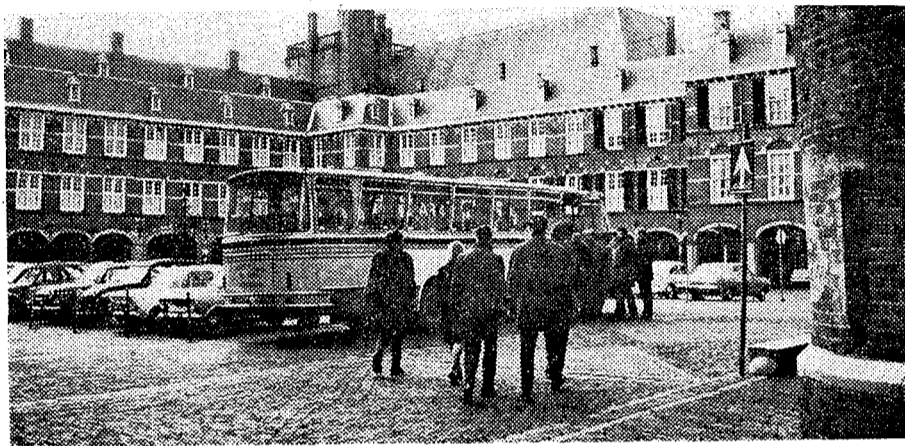
Voordat de schrijver een aantal vraagstukken van partijrecht in Nederland bespreekt, geeft hij een heldere samenvatting van de situatie in Duitsland en van de totstandkoming van de Duitse partijwet; als bijlage bij de rede is de tekst van de Gesetz über die politischen Parteien (Parteiengesetz) vom 24 juli 1967 toegevoegd.

Vervolgens gaat Boukema na of politieke partijen door regels van burgerlijk- dan wel publiekrecht worden beheerst.

Wat betreft de organisatie en inrichting van een partij zou men kunnen stellen, dat regels van burgerlijk recht hier van toepassing zijn. De schrijver herinnert echter aan het geval-Van Rijkevorssel. Deze was in 1956 met voorkeurstemmen als lid van de Tweede Kamer gekozen, maar moest alvorens zijn benoeming te aanvaarden volgens het reglement van de K.V.P. toestemming aan het partijbestuur vragen. In de discussie over het al of niet geoorloofde van een dergelijke procedure werd een beroep op het privaatrechtelijk karakter van een partij gedaan. Een zodanig argument bevredigt Boukema noch mij. Naar mijn mening zou het effect van de voorkeurstem vergroot moeten worden. Het verheugt mij dan ook, dat de Staatscommissie van advies inzake de Grondwet en de Kieswet op dit punt een interessant advies aan de regering heeft uitgebracht.

STEMBUSAKKOORD

De schrijver stelt zich voorts de vraag, hoe een stembusakkoord zou moeten

Het Binnenhof

worden gekwalificeerd. Een dergelijk akkoord is meer dan een afspraak.

Men zou het kunnen beschouwen als een publiekrechtelijke overeenkomst. Indien een partner de hulp van de rechter zou inroepen om bijv. de overeenkomst af te dwingen of de inhoud ervan te bepalen — een kans op zo'n situatie acht schrijver gelukkig zeer gering — zou een analoge toepassing van de regels die het verbintenissenrecht beheersen voor de hand liggen. Boukema doet slechts een poging het juridisch karakter van een stembusakkoord op te sporen, daarbij het betrekkelijke van zijn opmerkingen wel inziend. Zelf voorstander van het sluiten van een stembusakkoord zal hij stellig het politieke element van zo'n overeenkomst belangrijk achten.

De constatering, dat de politieke partij al of niet een publiekrechtelijk karakter heeft, acht Boukema van betrekkelijke betekenis, aangezien daardoor geen of nauwelijks uitsluitend wordt verkregen van het in de concrete rechtsverhoudingen toepasselijk recht.

Ook schenkt de schrijver aandacht aan de relatie tussen de politieke partij en de bij die partij aangesloten volksvertegenwoordigers.

RUGGESPRAAK

Artikel 96 van de Grondwet (de leden steunen zonder last van of ruggespraak met hen, die bezwaren) dient vooral bezien te worden in het licht der historie; de schrijver wil echter niet elke betekenis aan dit artikel ontzeggen op grond van zijn onverenigbaarheid met het partijstatelijk karakter van de moderne democratie. Wel zullen de formulering en interpretatie aangepast moeten worden aan de veranderde omstandigheden. Gelet op de bij de burgers levende wens naar meer invloed op de besluitvorming zou, zo betoogt Boukema, een voorschrift tot het houden van ruggespraak bijv. in de vorm van het horen van belanghebbenden meer voor de hand liggen dan een handhaving of het verbod daartoe. Ik wijs erop, dat Tweede Kamerleden deze vorm van ruggespraak reeds veelvuldig hanteren. Men hoort individueel of in fractieverband belanghebbenden en niet zelden ook belangstellenden; men brengt vele werkbezoeken. Kamercommissies organiseren — soms openbare — hoorzittingen in verband met aanhangige wetsontwerpen of beleidsnota's van de regering. Deze worden in Den Haag, maar ook wel elders gehouden. Zo zijn de laatste tijd door Kamercommissies openbare hearings gehouden in het Noorden des lands, in Twente en Noord-Brabant. Dit alles geschiedt in

het streven de burger een grotere invloed te geven dan vroeger.

Gelet op deze ontwikkeling heb ik voorshands geen behoefte aan een verplichting tot het houden van ruggespraak.

Dient een Kamerlid bij uitreden uit zijn partij zijn zetel ter beschikking te stellen? Zie hier een actueel punt. Met Boukema ben ik van mening dat Grondwet noch Kieswet daartoe verplichten. Een weigering zijn zetel ter beschikking te stellen past eerst dan als een redelijke mate van zekerheid bestaat dat althans een gedeelte van het electoraat van de betrokken partij de uitgetredene politiek steunt, zo stelt Boukema. Ik geloof dat in deze zinsnede de vaagheid het van de duidelijkheid wint. Zo kan ik bijvoorbeeld mij wel indenken, dat er onder degenen, die op de K.V.P. gestemd hebben, sommigen zijn, die voor de groep-Aarden sympathie gevoelen, zonder dat dit direct hoeft uit te monden in een donatie aan de P.P.R. Boukema poneert m.i. terecht dat er sprake moet zijn van politieke steun; sympathie lijkt mij niet voldoende. Beziet men nu de uitslag van een onder de leden van de P.P.R. ingesteld onderzoek, gepubliceerd in De Nieuwe Linie van 5 oktober 1968, dan blijkt daaruit, dat van hen slechts 31% bij de verkiezingen van februari 1967 op de K.V.P. had gestemd; 40% was lid van de K.V.P.

Ik geef toe, dat het hier slechts een onder de leden van de P.P.R. ingesteld onderzoek betreft; het zou ook niet anders kunnen, aangezien er geen electoraat van de P.P.R. bestaat. Uitgaande van het genoemde percentage van 31 en van de drie zetels, die de Groep-Aarden thans inneemt, zou men, de benadering van Boukema volgende, verwacht hebben, dat de P.P.R. bij recente enquêtes met misschien wel 10, doch in ieder geval met meer dan drie zetels uit de bus zou zijn gekomen. Dit is echter niet het geval.

Mijn conclusie, dat de redenering van Boukema niet geheel sluit, laat ik volgen door de bekentenis, dat ik zelf voorlopig ook geen oplossing zie. Ook daarom zou ik het toejuichen, indien dit onderwerp in de door Boukema bepleite studie zou worden opgenomen. Gelet op recente gebeurtenissen in het Parlement lijkt mij duidelijkheid op dit punt zeer gewenst.

PARTIJ EN FRACTIE

Nog is de voorraad interessante onderwerpen in Boukema's studie niet uitgeput.

Er dient formeel onderscheid te zijn tussen partij en fractie. „Een optreden van de fractie in strijd met richtlijnen in het partijbestuur kan, en moet zelfs, intern voor de nodige spanningen zorgen...” zo stelt Boukema. Het is mij niet bekend, of dit slechts een bij hem levende wens betreft of dat hij aan een situatie in bepaalde partijen denkt. Zeker is, dat de statuten van de A.R. een dergelijke zienswijze niet schragen.

In artikel 39 kan men onder het kopje Verhouding Kamerfracties en partij, in het eerste lid lezen, „dat de A.R.-leden van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal zijn gehouden hun parlementaire werkzaamheden, met volledig behoud van de eigen verantwoordelijkheid, te verrichten op de grondslag van het Beginsel- en Algemeen Staatskundig Program der partij, terwijl door hen zo energiek mogelijk de verwezenlijking van het Program van Actie zal worden nagestreefd”.

Overigens lijkt mij bij de A.R. de kans op spanningen tussen partij en Tweede Kamerfractie niet zo groot meer, nu de partijvoorzitter deel uitmaakt van deze fractie.

M.b.t. de politieke partij staat Boukema op een aantal punten een wettelijke regeling voor. Zo acht hij een verplichting om inzicht te geven in de financiën en in de geldende reglementen van een politieke partij gewenst.

Ook zou een poging moeten worden gedaan om een wettelijke regeling te ontwerpen, die eisen stelt aan de organisatorische structuur van de partijen. Er zouden gunstige voorwaarden geschapen moeten worden voor de activiteit van de leden, vooral m.b.t. de samenstelling van de besturen, de kandidaatsstelling en de vaststelling van de programma's.

VERBONDENHEID

Hoe belangrijk een interne partij-democratie ook is, er zijn meer elementen die ertoe bijdragen een partij goed te laten functioneren. Boukema noemt o.a. politieke homogeniteit, een zekere verbondenheid tussen partijleden en leiding, bekwaamheid van de voormannen.

In het bijzonder de verbondenheid tussen leden en leiding en tussen de leden onderling acht ik voor het welzijn van een partij van eminent belang. Wanneer leden gedragen worden door hetzelfde beginsel en/of leven naar de verwezenlijking van dezelfde idealen, geeft dat een partij een grote spankracht. In een geest van verdraagzaamheid behoort men elkaar te accepteren. Zo kan een minderheid ruimte krijgen zich te ontplooiën. Anderzijds behoort die minderheid begrip ervoor te hebben, dat de partijleiding bij het bepalen van het beleid ook rekening houdt met de bij een meerderheid van de partijleden levende ideeën.

Ik hoop dat het pleidooi van Boukema voor een systematische bestudering van het partijrecht een goed onthaal zal vinden; wanneer dit het geval is, verwacht ik dat aan zijn publikatie de nodige aandacht zal worden besteed.

*) Uitgegeven bij N. Samsom N.V., Alphen a.d. Rijn.

Kou
GEVAT? **Dampo**

IVOROL tandpasta
Behoud van Uw tanden

In ons land zijn de ministers als regel lid van een politieke partij. Dat ligt voor de hand, want een kabinet voert een bepaald program uit, aan de totstandkoming waarvan politieke partijen met veelal verschillende doelstellingen hun bijdrage hebben geleverd. De totstandkoming van zo'n kabinetsprogram is soms een lange weg en iedere partij die zichzelf respecteert vecht er voor in een kabinetsprogram zichzelf voor een deel terug te vinden.

In verband daarmee is het van betekenis wie minister worden. Een politieke partij zal dan ook voor de uitvoering van een kabinetsprogram in eerste instantie personen zoeken, die van de betreffende partij lid zijn.

Een minister is geen zetbaas van een politieke partij en ook niet van een kamerfractie. Wel zal een minister er prijs op stellen contact te blijven onderhouden met de groepering waartoe hij behoort. Eveneens zal hij er behoefte aan hebben regelmatig met de hem verwante fracties overleg te plegen over allerlei belangrijke zaken, die in de Kamers aan de orde komen. Uiteraard behoudt iedereen bij contacten en gesprekken zijn eigen verantwoordelijkheid en zijn eigen taak. Van een elkaar negeren kan echter geen sprake zijn; het zou ook maar leiden tot kortsluitingen op het politieke vlak.

Een politieke partij formuleert haar uitgangspunten en haar doelstellingen (program). Zij tracht hetgeen haar beweegt en hetgeen zij beoogt in zo breed mogelijke kring ingang te doen vinden. Zij tracht een visie op mens en samenleving te ontwikkelen, maar zij zorgt ook voor de kandidaatstelling van geestverwanten, teneinde haar programpunten zoveel mogelijk in de volksvertegenwoordiging te bepleiten en te concretiseren. Als zodanig fungeert zij ook als selectie-apparaat.

Kamerleden zijn volksvertegenwoordigers. Dat woord zegt al veel. Namens het volk overleggen zij met de regering, beoordelen wetsvoorstellen en het verdere beleid, stellen kritische vragen en trachten desgewenst het beleid om te buigen in de door hen gewenste richting. Ministers voeren het kabinetsprogram uit, regelen de dagelijkse gang van zaken en stippen het beleid uit. Zij zijn de hoogste bestuurders in ons land en men kan de ministerraad het hoogste uitvoerende bestuurscollege noemen. Dat beleid hangt niet in de lucht, maar het komt mede tot stand in gemeen overleg met de volksvertegenwoordiging. Zolang een van de Kamers geen wantrouwen tegen de regering uitspreekt kan een kabinet tot volgende verkiezingen voortgaan.

Voor het beleid zijn de ministers verantwoordelijk. Dit is in art. 55 van onze Grondwet vastgelegd. Daar is bepaald: „De koning is onschendbaar, de ministers zijn verantwoordelijk”.

Een minister bekleedt een bijzondere positie. Hij kan ter verantwoording worden geroepen voor alle zaken die in 's lands politiek spelen. Uit hoofde van zijn functie zijn hem veel zaken bekend, die anderen niet weten.

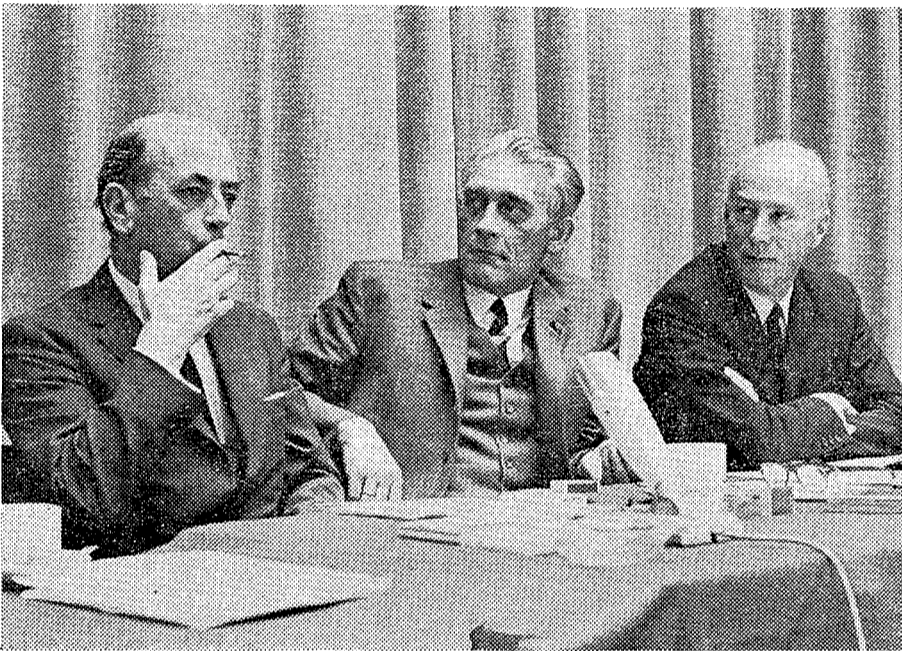
MINISTER EN PARTIJ

De speciale positie van een minister brengt volgens sommigen met zich mee, dat hij zich niet veel bezig houdt met de politieke partij, waaraan hij zich verbonden weet. Enkele weken geleden heeft de heer H. J. L. Vonhoff, lid voor de V.V.D. van de Tweede Kamer zich in een artikel, in het Algemeen Handelsblad, in die geest uitgelaten. Hij betoogt o.a.

„De positie van een minister is een heel bijzondere in de Nederlandse politiek. Op het ogenblik dat hij positief reageert op een beroep dat op hem wordt gedaan dit ambt op zich te nemen slaakt hij de banden, die hem politiek of maatschappelijk aan bepaalde deelgroepen binden. Natuurlijk verliest hij niet zijn identiteit, zijn beginselen, zijn achtergrond; maar wel moet hij of zij zich bewust zijn van het feit dat een geheel nieuwe rol vervuld moet worden, waarbij een plaats tegenover allerlei drukgroepen van politieke of sociale aard moet worden ingenomen”. Dit betoog is in zoverre juist, dat een minister geen andere functies mag en

MINISTER EN POLITIEKE PARTIJ

DOOR D. CORPORAAL

A.R. bewindslieden op het Partij Convent, v.l.n.r. de heren A. van Es, B. Roolvink en drs. J. A. Bakker.

kan bekleden. Hij zal derhalve een eventuele ambtelijke positie, een commissariaat of een bepaalde bestuursfunctie bijvoorbeeld in een politieke partij opgeven.

Wij geloven echter niet, dat een minister de banden slaakt met een politieke partij op het moment dat hij minister wordt. De praktijk in Nederland is, dat iemand die minister of staatssecretaris wordt in zijn partij juist iets meer aandacht krijgt. Dat is ook begrijpelijk, want een geestverwant wordt tot regeren geroepen. Praktisch iedere politieke partij, die geestverwanten in een kabinet heeft zitten, heet die geestverwanten op belangrijke partijvergaderingen speciaal welkom. En de ministeriële gasten zitten als regel in het voorgestoelte.

Een minister is gebonden aan een bepaald regeringsprogram. Daar heeft hij mee ingestemd. Dat gebonden zijn zal echter niet betekenen, dat het wel en wee van zijn politieke partij en het program van die partij hem onverschillig laat.

Wij hebben bijvoorbeeld niet de indruk, dat minister Witteveen onverschillig is voor de opvattingen van zijn liberale vrienden. In sommige opzichten zouden wij onverschilligheid daaromtrent van hem wel toejuichen, maar wij nemen aan, dat hij in dat geval moeilijkheden zal krijgen met de V.V.D.-fractie in de Tweede Kamer.

DUALISME

De heer Vonhoff beroept zich met name op „ons dualistische staatsbestel, waar een duidelijk onderscheid is tussen de positie van het parlement en van het kabinet”.

Wij duiden dit onderscheid reeds summier aan. Wij geloven echter niet, dat uit dit onderscheid moet volgen, dat een minister de banden, die hem aan een politieke partij binden moet slaken. De heer Vonhoff betoogt verder, dat een bewindsman „wat afstand moet nemen van de actieve partij-politieke strijd. Niet omdat dit te min voor hem zou moeten zijn, maar wel omdat het van

ke keuze nogal expliciet ging belijden. Zonder de geoorloofdheid van een dergelijk betoog ook maar in het minst in twijfel te trekken, zou ik mij toch hebben kunnen voorstellen, dat de heer Bakker met het oog op zijn functie aan die uitzending niet had medegewerkt”. Het ontgaat ons een beetje welke bezwaren de heer Vonhoff tegen het optreden en de uitlatingen van minister Bakker kan hebben die zijn gedaan in onze t.v.-uitzending van 12 februari jl. Had de minister nu gezegd, dat de V.V.D. niet deugde en dat bijvoorbeeld de P.v.d.A. een veel betere partner was dan hadden wij — in de huidige situatie — meer begrip gehad. Naar onze mening heeft ook het optreden als zodanig van minister Bakker niets ongeoorloofds. Aan minister Bakker was echter gevraagd uiteen te zetten hoe hij tegen de anti-revolutionaire partij aankijkt en waarom hij a.r. is.

WAAROM A.R. ?

Hij zei daarover het volgende:

„Als minister heb je natuurlijk wat minder direct contact en sta je wat verder van de politieke partijen af dan een fractie-voorzitter. Ons voornaamste contact is dan ook niet buiten het parlement, maar in het parlement. In het parlement met de fracties van de verschillende politieke partijen. En dat is voor ons van enorme betekenis. Die fractieleden, die gaan namelijk het land in en horen daar wat bij de mensen leeft. Wat zij daar opvangen dat moet resoneren in de Kamer, dat moet weerklinken in de Kamer. En daar moeten wij ons beleid ook naar willen richten en toetsen. En in de tweede plaats gaan die fractieleden ook weer het land in om te zeggen wat de regering gedaan heeft en wat het parlement heeft besloten. Ze vertellen dat, ze leggen dat uit. En zo hebben we dus de goede dialoog met het Nederlandse volk, juist via de fracties in het parlement. En goede fracties krijg je natuurlijk alleen maar als je ook werkelijk goede partijen hebt”.

Ik ben al jaren lang lid van de anti-revolutionaire partij, omdat ik ook voorstander ben van beginsel-partijen. Partijen die belangrijke geestesstromingen in ons volk vertegenwoordigen. Dat zijn meestal ook de blijvertjes. Dat zijn de partijen, die in het verleden gezicht aan ons land hebben gegeven. En die dat ook in de toekomst doen. Dat kan je ook merken aan die 90-jarige anti-revolutionaire partij. Als je voorstander van een beginselpartij bent dan vind ik zelf dat je geloofsovertuiging een heel belangrijk concentratiepunt kan zijn voor de politieke partijvorming. Dat betekent dan niet dat je als christen over alle zaken precies gelijk behoeft te denken binnen het verband van een partij. Het betekent natuurlijk wel dat de spanwijdte van die partij zo is, dat je de belangrijkste problemen van vandaag aan de dag ook heldere oplossingen aan het Nederlandse volk weet te bieden en voor te stellen”.

Minister Bakker vertelde gewoon hoe hij tegen die A.R.P. aankijkt en wat hij in die partij ziet. De V.V.D. had hem in haar uitzending bij wijze van spreken dit ook kunnen vragen. Mag hij er voor uitkomen, dat hij anti-revolutionair is en mag hij dat zeggen in een uitzending van de A.R. partij zelf? Wij zouden niet graag een A.R. bewindsman zien optreden, die vier jaar uit vermeende fijngevoeligheid liever niet zegt, dat hij anti-revolutionair is om zich in een verkiezingscampagne wel als zodanig te ontpoppen. Trouwens de heer Vonhoff moet toch de uitzendingen van politieke partijen eens beter volgen. Het is reeds vaker voorgekomen, dat bewindslieden in een uitzending van een politieke partij optreden, ook buiten verkiezingstijd. Terecht naar onze mening. Met zijn constatering „het experiment om tussentijds op te treden in een propagandistische partij-uitzending lijkt mij niet voor herhaling vatbaar”, zijn wij het dan ook bepaald niet eens.

GEEN EXPERIMENT

Het is allang geen experiment meer. Wanneer een minister zijn beleid verkoopt is dat ook propaganda en als het een goed beleid is dan is het ook propaganda voor zijn partij. De eerste opmerking van minister Bakker was gewoon de constatering van een feitelijke situatie. De tweede was het kenbaar maken van zijn persoonlijke overtuiging. Er was geen woord Latijn bij, maar o.i. ook geen woord dat strijdig is met zijn bijzondere positie of dat ongeoorloofd is voor een bewindsman.

een andere orde is, dan waarmede de bewindsman zich moet occuperen. Het is bovendien ook niet goed als partijpolitieke tegenstellingen te zeer aan de persoonlijke verhoudingen in een kabinet zouden kunnen gaan raken”. Verderop in zijn artikel betoogt de scribeur:

„Het is een zeer gelukkige zaak als bewindslieden via massa-media inzicht weten te verschaffen over datgene wat hun beleid inhoudt en waarom zij dat beleid zo willen voeren. Het is volmaakt redelijk als politieke groeperingen ingenomen zijn met het beleid van een geestverwante minister en dat zo duidelijk mogelijk laten blijken. Het is bepaald gewenst dat bewindslieden in verkiezingstijd mee een actieve rol spelen bij de campagne, al is aan het ambt natuurlijk ook dan enige terughoudendheid verbonden”.

Wij zijn van oordeel, dat een minister inderdaad enige terughoudendheid moet betrachten in die zin, dat hij zich niet bemoeit met partijpolitieke zaken, maar verder mag een minister volledig voor zijn politieke overtuiging uitkomen. Hij zal dat trouwens bij zijn optreden in de Kamers ook wel moeten doen.

NIET CONSEQUENT

Trouwens de heer Vonhoff is niet consequent, want hij vindt, dat een minister wel in een verkiezingscampagne van zijn partij mag optreden. Wij zien geen principieel verschil tussen een optreden in een verkiezingscampagne en een optreden buiten verkiezingstijd. Ons inziens is het standpunt van de heer Vonhoff in dezen achterhaald.

De heer Vonhoff heeft echter met zijn beschouwingen een bepaalde televisie-uitzending op het oog. Hij schrijft nl. ook:

„Dit geheel zo overziende geloof ik dat het een minder gelukkige gedachte is geweest dat de vice-minister president, de heer Bakker, die ik ruim 10 dagen geleden sprak (de essentie van deze tussenzin is niet duidelijk C.), is opgetreden in een uitzending van de A.R. partij en dat hij daar zijn partij-politieke

VERVOLG VAN PAG. 1

Ingrijpen in c.a.o. is geen machtswellust

Minister Roolvink geeft vrije loonpolitiek een royale kans

Forse prijzen vragen om hogere lonen

Afkeuren contracten nu zou later loonexplosie oproepen

Nederland zal niet achter kunnen blijven bij de algemene ontwikkeling, maar een open oog zal er moeten zijn voor de eisen die het welzijn van ons volk stelt. Als absolute grens dit jaar voor de werktijdverkorting noemt de heer Roolvink dan ook een werkweek van 43¼ uur. Verdergaande werktijdverkorting zullen in 1969 moeilijk zijn instemming krijgen.

De bewindsman is zich er van bewust, dat reeds bij het huidige beleid de kostenstijging een enkele bedrijf het voortbestaan onmogelijk zal maken. Hij meent dat er voor gezorgd moet worden, dat niet nu de grondslag gelegd wordt voor een aantasting van onze werkgelegenheid in de nabije toekomst. „Een zuchtje wind in het westen betekent een storm in andere delen van het land”.

De vrije loonpolitiek krijgt dit jaar haar volle kans, maar de minister hoopt, dat de stijging van de lonen in de buurt zal blijven van de 6½ pct. van het metaalcontract.

Tegen verdergaande prijsverhogingen wordt reeds scherp opgetreden, omdat „tegen elke prijs” voorkomen moet worden, dat Nederland zich internationaal uit de markt prijst en onze concurrentiepositie en werkgelegenheid in gevaar komen.

Achter de regeringstafel in de Tweede Kamer

LOONNOTA

„Onze conjunctuur heeft zich boven verwachting snel hersteld. Het werkloosheidscijfer is op dit moment circa 25.000 lager dan het Centraal Planbureau een half jaar geleden in de macro-economische verkenningen verwachtte”. Van deze gunstige ontwikkeling wil dhr. Roolvink de Nederlandse werknemer zoveel mogelijk laten meeprofiteren door hoge loonpercentages te laten passeren en in het kabinet steun te geven aan een bestrijding van onaanvaardbare prijsverhogingen.

De uitspraken van de bewindsman zijn bijzonder duidelijk; niet ontkend kan zelfs worden, dat deze schril afsteken tegen de loonnota van de regering van mei van het vorig jaar, toen de regering het parlement toestemming vroeg het afkondigen van een loonpauze eind 1968 mogelijk te maken als de economische ontwikkeling dit zou eisen. Deze misslag van het kabinet is later ruiterslijk toegegeven. Thans blijkt dit ook uit het gevoerde beleid bij Sociale Zaken en Volksgezondheid.

HET NOORDEN

Maar blijft de verbetering van de werkgelegenheid in het noorden van het land ook thans nog niet sterk achter bij die in het westen?

Het antwoord van de bewindsman luidde: „Vergeleken bij de dieptepunten in de jaren 1952, 1958 is 1968 goed uit de bus gekomen. Het aantal industrieën en dienstverlenende bedrijven in het noor-

den is absoluut en procentueel toegenomen. Er is een structurele versterking aan de gang, zodat ook het noorden in de toekomst bij een conjuncturele teruggang steeds minder zwaar zal worden getroffen. Maar ik ontken niet, dat er nog een paar extra trekpaarden nodig zijn, waaraan met name bij Economische Zaken ernstig wordt gedacht”.

Welke verwachtingen heeft de heer Roolvink van een Raad voor de Arbeidsmarkt?

Minister: „Ik juich de instelling van deze raad toe. Ik geloof, dat nog vele verwachtingen in vervulling kunnen gaan. De overheid kan niet alles alleen. Er zal een nog nauwer overleg met het bedrijfsleven nodig zijn. Omscholing, bijscholing, mobiliteit, suppletie-regeling voor ouderen bij overgang naar ander beroep, opvangen van slachtoffers van structurele bedrijfssluitingen, enz. Dergelijke sluitingen zullen zich blijven voordoen als gevolg van een noodzake-

lijke economische ontwikkeling. Aan al deze zaken zal een Raad voor de Arbeidsmarkt belangrijke aandacht kunnen besteden”.

Wat is het oordeel van de regering over het gevoerde werkgelegenheidsbeleid?

Minister: „De financiële injecties, die de overheid heeft gegeven om de werkgelegenheid tijdens de periode van conjuncturele terugval te stimuleren, blijken in grote lijnen voldoende te zijn geweest. Elke werkloze is er één teveel geweest, maar wanneer de regering meer geld had ingespoten, dan had zij de basis gelegd voor een grote spanning op de arbeidsmarkt op dit moment. Er is de afgelopen jaren meer gedaan voor de werkloosheidsbestrijding dan in enige andere periode na de oorlog. Wij zijn dankbaar dat het zo goed is afgelopen en dat de werkgelegenheid zich zo spoedig heeft hersteld”.

MINIMUM INKOMEN

Schiet de huidige wet op het minimuminkomen niet tekort?

Minister: „De norm die is gekozen voor de hoogte van het minimuminkomen, is een voorlopige; het is een gemiddelde van de prijs- en loonindex. Het uitsluitend aanhouden van de loonindex, zoals de vakbeweging voorstond, had het gevaar meegebracht, dat sommige laagst betaalde werknemers uit de markt zouden zijn geprijsd. De primaire taak van de vakbeweging is nu, dat zij aandacht

besteedt aan de loontabellen voor de laagst betaalden. Blijkt het in de toekomst alsnog mogelijk de loonindex als norm voor het minimum inkomen te hanteren, dan zal ik deze zaak opnieuw bekijken.

Het zou een stroom van dispensatieverzoeken tot gevolg hebben gehad. Het bedrijfsleven moet nu eerst zelf tot overeenstemming komen. De S.E.R. zal opnieuw om advies worden gevraagd en daarna volgt een definitieve beslissing over het te volgen beleid voor het minimuminkomen.

Overigens heeft de regering op eigen initiatief reeds een minimum vakantiebijslag geïntroduceerd.

SPAREN

Is de regering niet van mening, dat er nog te weinig gebruik gemaakt wordt van de mogelijkheid tot spaarloon?

Minister: „Sparen is in onze sterk op consumptie gerichte maatschappij een

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

Ik grijp niet voor mijn plezier in een contract in.

H. P. Ester:
Vice-voorzitter van de Ned. Vereniging van Journalisten.
Sociaal-econ. redacteur van De Rotterdammer.
Lid van het Prov. Comité van onze partij in Utrecht.

fundamenteel vraagstuk. Spaarloon, winstdeling, investeringsloon, vermogensaanwasdeling of hoe men het maar mag noemen, kan een belangrijke functie gaan vervullen. Dit vraagstuk klemt te meer, nu de lonen boven de produktiviteit uitstijgen. In West-Duitsland heeft ook de vakbeweging al dui-

delijk begrepen, dat loonsverhogingen die de produktiviteitstoename te boven gaan, weinig zin hebben. Het gevaar van het inflatiespook wordt steeds duidelijker".

„Loonsverhogingen die niet reëel zijn, maar opgeofferd moeten worden aan prijsstijgingen, zijn van geen belang voor de werknemer. Extra prijsstijgingen romen de loonsverhogingen af en een zwakkere concurrentiepositie brengt bovendien de werkgelegenheid in gevaar".

„Het spaarloon is ook de kortste weg naar een inkomenspolitiek, omdat de werknemers dan zelf bezitters worden. Elke andere weg zal veel langer blijken. Op korte termijn hoop ik nog een nieuw gesprek te hebben met het bestuur van de Stichting van de Arbeid, over het spaarloon".

Hoe staat de regering tegenover de kritiek, die de vakbeweging op de Wet op de Loonvorming heeft geleverd?

Minister Roolvink: „Al bijna vijftien jaar wordt er gedokterd aan een vrijere loonpolitiek. Vervolgens wijdde de S.E.R. verschillende rapporten aan dit onderwerp. De zaak is tot op vandaag niet buiten de discussie geweest. Het N.V.V. heeft het langst aan de geleide loonpolitiek vastgehouden. De werkgevers hielden lang vast aan het voortbestaan van het College van Rijksbemid-

delaars via het Buitengewoon Besluit Arbeidsvoorwaarden (B.B.A.)".

„Eind 1967 bereikte de Stichting van de Arbeid een akkoord over de vrije loonpolitiek, waarin bepaalde overheidsbevoegdheden waren ingebouwd. De stichting ging akkoord met overheidsingrijpen en loonpauze. In het wetsontwerp op de loonvorming is dit vastgelegd. Ook is een algemene maatregel van bestuur voorgesteld, waarin de regering de loonpolitiek onder zeer bijzondere omstandigheden weer geheel aan zich kan trekken. Binnen drie maanden zal zij dan een daartoe strekend wetsontwerp bij het parlement moeten indienen. Ik denk daarbij aan monetaire onrust, devaluatie en oorlogsdreiging".

ER VALT TE PRATEN

„Wat betreft de mogelijkheid tot het ingrijpen in afzonderlijke c.a.o.'s, waartegen met name het N.V.V. zich zo sterk verzet, heb ik mij gehouden aan de unanieme uitspraak van de Stichting van de Arbeid. Wil de Kamer een gewijzigde omschrijving van dit artikel, dan valt er met mij te praten. Grote waarde hecht ik aan het gemeen overleg met het parlement. Het overleg met het bedrijfsleven is nu afgesloten. Mogelijk zijn nog adressen van het bedrijfsleven aan Kamer en regering te verwachten".

„Maar", zo vervolgde de minister met veel nadruk zijn betoog, dat tevens zijn slotconclusie was, „men moet er goed

aan denken, dat ik niet elke c.a.o. kan accepteren, alleen en uitsluitend omdat partijen in het bedrijfsleven het er eens over geworden zijn. Geldt het bedrijfstakken, die op de internationale markt concurreren, dan ligt het makkelijker, maar sommige bedrijfstakken, die voor het binnenland werken, kunnen alle extra loonlasten in de vorm van prijsverhogingen op de binnenlandse consument afwentelen".

„In het laatste geval gaat het niet alleen om belangen van de bedrijfs-genoten. Wanneer de regering hier ingrijpt, is dit geen stuk bemoeizucht. Ik grijp niet voor m'n plezier in een contract in. Dit is geen machtswellust. Ik heb er alleen maar last van als er optochten met spandoeken over het Binnenhof trekken. Ingrijpen in een contract is een duidelijk impopulaire maatregel.

De essentie van een goed sociaal beleid is niet, dat men alleen let op eigen belang, maar ook op dat van anderen. Groepsegoïsme is hier fout".

*** Niet overdeeld

Feit is, dat de V.V.D. in officiële uitspraken bijzonder prijs stelt op een belastingverlaging. Ook wanneer het gaat om de befaamde „inflatiecorrectie van Witteveen". Tot nu toe was het liberale blok het daarover vrijwel eens.

Het Algemeen Handelsblad is nu uit die toon gevallen. Het blad schreef eind februari: „deze correctie (belastingverlaging Witteveen) is vanaf het begin voor alle redelijk denkenden een zeer belangrijk punt geweest. Er was een duidelijk element van rechtsherstel in deze voorgestelde correctie en naar onze mening is dat er nog steeds in aanwezig. Het is evenwel de vraag of bij de huidige benarde positie van de staatsfinanciën, waarbij toch ook de morele kant om de hoek komt kijken, de belastingcorrectie nog dezelfde aandacht mag en moet hebben als in vorige jaren. Alle factoren van het oogenblik in aanmerking genomen verdient het, naar wij menen, aanbeveling ons op deze vraag ernstig te bezinnen.

Met andere woorden moeten wij, gedwongen door de omstandigheden, niet andermaal overgaan tot het uitstellen van deze correcties?"

Tot zover het Algemeen Handelsblad. Het lijkt ons van belang dat ook in de liberale kring andere facetten eindelijk de aandacht krijgen. De zaak van de belastingcorrectie is niet een zwart-witte aangelegenheid.

*** Voor onze peuters

Vooraf in de grotere plaatsen is te weinig speelruimte voor onze peuters van 2-4 jaar. Men kan zeggen — en dan heeft men gelijk — dat deze hummels als regel hun vertier in of vlak bij huis zullen moeten zoeken.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

ken. Maar er kunnen zich — mede in verband met de verkeersveiligheid — situaties voordoen, waarbij wenselijkheid en mogelijkheid ver uiteenlopen.

Daarom heeft men in sommige plaatsen — ik denk aan Velp en Vlissingen, maar plannen in deze richting bestaan in veel meer plaatsen — hier en daar leegstaande lokalen van kleuterscholen ingericht als „peuterspeellokalen". Onder „bevoegde" leiding vinden de peuters hier een veilige speelgelegenheid, hetgeen door de ouders zeer wordt gewaardeerd. Maar nu dreigden er moeilijkheden met de inspectie. Op grond van artikel 66 sub 8 van de Kleuteronderwijswet maakte men bezwaar tegen het gebruik van kleuterschool-lokaliteiten voor dit doel.

Op vragen van de Tweede Kamerleden Van Bennekom (ARP) en Dusarduijn (KVP), die de staatssecretaris verzochten zijn medewerking aan plannen in deze richting niet te onthouden, heeft staatssecretaris Grosheide dezer dagen geantwoord.

Dat antwoord was positief; Alle omstandigheden in aanmerking genomen, vond de heer Grosheide, dat de bepalingen van de Kleuteronderwijswet zich niet verzetten tegen het gebruik van kleuterschoollokalen voor onze peuters.

Hij zegde toe de inspectie van het kleuteronderwijs over zijn standpunt te doen inlichten.

Wij zijn de staatssecretaris dankbaar voor deze beslissing. Zij opent mogelijkheden voor een lofwaardig particulier initiatief.

TECHNISCH ONDERWIJS II

ENKELE ACTUELE VRAAGSTUKKEN OP BESTUURLIJK TERREIN

DOOR G. BRAMER

In ons eerste artikel kwamen wij tot de conclusie dat het technisch onderwijs een veelomvattende taak heeft in het totaal van het voortgezet onderwijs. Het biedt opleidingsmogelijkheden voor een breed scala van beroepen, vooral voor die jongens, die overwegend praktisch ingesteld zijn. Daarenboven wil de technische school een wezenlijke bijdrage leveren aan de persoonsvorming van zijn leerlingen. Gezien deze belangrijke doelstellingen, kan de betekenis van christelijk technisch onderwijs niet licht te hoog aangeslagen worden.

Voor een goede behartiging van de belangen van dit onderwijs is heel wat bestuurlijke activiteit nodig. Vooral door de inwerkingtreding van de Wet op het Voortgezet Onderwijs (W.V.O.) op 1 augustus j.l. is een groot aantal vraagstukken actueel geworden. De veranderingen op grond van deze wet vormen tevens een uitdaging en bieden nieuwe mogelijkheden. Wij zullen in dit artikel enkele van deze actuele vraagstukken bespreken.

ACHTERSTAND AANDEEL CHR. TECHNISCH ONDERWIJS

In het vorige artikel vermeldden wij reeds, dat men in prot. chr. kring aanvankelijk niet de noodzaak zag van het stichten van christelijke ambachtsscholen. Zulks in tegenstelling tot het lager en het algemeen voortgezet onderwijs, waarvoor men het levensbeschouwelijk karakter wel noodzakelijk achtte. Er ontstond dan ook een fikse achterstand in het aandeel van het christelijk technisch onderwijs, zoals uit onderstaande cijfers naar voren komt. Vermeld zijn de procentuele aandelen van het Prot. Chr. onderwijs in het totaal van elke schoolsoort.

In de praktijk

	G.L.O.	U.L.O.	V.H.M.O.	L.T.O.
1950	27,4 %	29,5 %	19,3 %	5,7 %
1955	27,4 %	29,9 %	20,3 %	7,7 %
1960	27,2 %	30,5 %	22,1 %	13,3 %
1967	27,6 %	30,1 %	22,7 %	17,8 %

Duidelijk blijkt hieruit de relatief geringere omvang van het christelijk lager technisch onderwijs in vergelijking met het christelijk lager, uitgebreid lager (m.a.v.o.) en voorbereidend hoger en middelbaar onderwijs (v.w.o./h.a.v.o.). Pas na de tweede wereldoorlog werd de visie gemeengoed dat ook het technisch onderwijs levensbeschouwelijk gericht dient te zijn. Vooral in de 50'er jaren is dan ook met kracht gewerkt aan het inlopen van de achterstand door het stichten van christelijke technische scholen. De vermelde cijfers voor het L.T.O. spreken in dit opzicht voor zichzelf.

Toch zijn we er nog lang niet. Het verkrijgen van een goed net van chr. technische scholen vraagt nog steeds extra aandacht. Gestreefd wordt naar een zodanig geheel van scholen dat alle ouders, die christelijk technisch onderwijs begeren voor hun kinderen, dit binnen redelijke afstand in hun bereik vinden. De nieuwe wijze van scholenplanning (planprocedure) op grond van de Wet op het Voortgezet onderwijs biedt in dit opzicht nieuwe mogelijkheden.

In het onlangs bij het departement ingediende deelplan voor het christelijk onderwijs werden in totaal 125 scholen en ruim 100 afdelingen aangevraagd, waarvan 11 chr. lagere technische scholen en 43 afdelingen aan chr. scholen voor lager technisch onderwijs. Het betreft hier aanvragen, die ten volle te verdedigen zijn op grond van de normen, vastgelegd in de W.V.O., en die passen in bovengenoemd streven naar het verkrijgen van een goed net van onderwijsvoorzieningen.

Wij hebben er begrip voor, dat het geen eenvoudige zaak zal zijn, om de wensen voor de uitbreiding van het aantal onderwijsvoorzieningen, die in de verschillende deelplannen kenbaar zijn gemaakt, ook in financieel opzicht te honoreren.

Anderzijds moet bedacht worden, dat de wet deze mogelijkheid biedt, en dat de vrijheid van schoolkeuze, ook naar levensbeschouwelijke richting, toch als een zwaar wegend, verworven recht moet worden beschouwd. Bovendien spreken voor het chr. technisch onderwijs bovengenoemde cijfers boekdelen. Wij menen dan ook de verwachting te mogen hebben, dat het streven naar uitbreiding gehonoreerd zal worden, meer dan in de afgelopen jaren is geschied, toen vrijwel geen nieuwe prot. chr. technische scholen werden toegewezen, ondanks het bestaan van diverse reële verzoeken daarvoor.

CHR. PART TIME ONDERWIJS

Het vraagstuk van het levensbeschouwelijk karakter is thans ook actueel ten aanzien van het parttime-onderwijs (p.t.o.), dat de jonge werknemers volgen in het kader van hun opleiding in het leerlingwezen. Dit onderwijs — gedurende een dag of enkele avonden per week — wordt thans veelal verzorgd door de lagere technische scholen. Ook vele christelijke technische scholen hebben zo'n afdeling parttime-onderwijs, waardoor het mogelijk is ook dit onderwijs levensbeschouwelijk te richten.

Onderwijskundigen hebben tegen de dikwijls kleine afdelingen voor het parttime-onderwijs aan de afzonderlijke technische scholen nogal wat bezwaren in te brengen. Een speciale adviescommissie heeft deze zaak kritisch bestudeerd en de minister van Onderwijs geadviseerd voor het parttime-onderwijs zelfstandige streekscholen te stichten, waardoor onderwijskundig een beter resultaat te bereiken zal zijn.

De Bond van Organisaties voor Christelijk Beroepsonderwijs (Bond C.B.O.) kan zich in het algemeen wel achter de aanbevelingen van deze commissie stellen. Stichting van zelfstandige Prot. Chr. Streekscholen biedt echter in verband met de vereiste aantallen leerlin-

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

gen slechts in enkele grotere plaatsen perspectieven. Toch meent genoemde Bond te moeten streven naar Christelijk p.t.o., omdat het hier gaat om jongeren, die in de moeilijke overgangsfase van school naar bedrijf verkeren en daarom levensbeschouwelijk gerichte hulp en begeleiding nodig hebben. Zij heeft zich dan ook uitvoerig beraden op de mogelijkheden om binnen de streekschool aan de leerlingen, wier ouders dit wensen, Chr. parttime-onderwijs te kunnen geven. Een advies hierover is inmiddels aan de schoolbesturen uitgebracht. In de komende jaren zal deze belangrijke zaak zowel landelijk als plaatselijk veel aandacht vragen in het bestuursbeleid.

VEEL WERK DOOR MAMMOETWET

Per 1 augustus 1968 is de Mammoetwet (zondagse naam: Wet op het Voortgezet Onderwijs) in werking getreden. Dit heeft nogal ingrijpende gevolgen gehad voor de schoolbesturen en de landelijke onderwijsorganisaties.

De besturen van de bijzondere scholen hebben ruimere bevoegdheden gekregen en kunnen aan hun eigen beleid als „bevoegd gezag” meer inhoud geven. Dit geldt o.a. voor het personeelsbeleid (aanstelling, ontslag, afvloeiing, instructie), de samenstelling van leerplan en lesrooster en de toelating van leerlingen.

Deze en nog andere zaken leggen verantwoordelijkheden op de schoolbesturen en vragen van hen nog meer inzet en deskundigheid dan voorheen. Om hen hierbij te helpen, is b.v. de Bond C.B.O. de laatste twee jaren intensief bezig met het geven van voorlichting aan de aangesloten schoolbesturen, zowel in bijeenkomsten als schriftelijk. Door deze activiteiten hebben de landelijke onderwijsorganisaties er vele taken bij gekregen. Daarnaast vraagt het overleg met het Departement over de te nemen maatregelen en het deelnemen aan departementale werkgroepen veel tijd en deskundigheid van deze organisaties. Voorts brengt de nieuwe wijze van schoolplanning ook zeer veel werk mee voor de besturenbonden.

Wij zijn echter gelukkig met het feit, dat door de nieuwe wet de bevoegdheid van de besturen, met name van de bijzondere scholen, om inhoud te geven aan de structuur en opzet van het onderwijs, verruimd is. Wij waarderen het positief dat door deze wetgeving en door de opstelling van het departement ruimte wordt geschapen om het bijzonder onderwijs naar aard en karakter meer waar te maken dan voorheen het geval was.

Samenvattend kan gezegd worden dat de Wet op het Voortgezet Onderwijs nieuwe mogelijkheden heeft gebracht, maar daarnaast een bijzonder zwaar beroep doet op de bestuurs- en werkracht van de landelijke organisaties. Hiervoor zijn mensen én geld nodig. Zonder financiële steun van de overheid zouden deze ons door de nieuwe wet opgedragen taken niet goed te realiseren zijn. Gelukkig wordt het werk van de onderwijsorganisaties reeds gedeeltelijk financieel gesteund, doch in de huidige situatie is dit zeer ontoereikend. De schoolbesturen mogen een zeker bedrag ten laste van de schoolexploitatie brengen, bestemd voor contributie voor de bond, waarbij zij aangesloten zijn. Een herhaald verzoek aan de staatssecretaris van Onderwijs om dit bedrag te verhogen, mocht tot dusver nog geen effect sorteren. Hierdoor zijn de onderwijsorganisaties financieel in een uiterst precaire positie geraakt. Het bijzonder onderwijs verkeert in dit opzicht in een ongunstiger positie ten opzichte van het openbaar onderwijs. Het laatste kan voor bepaalde doeleinden uit de gemeentelijke kas gelden verkrijgen, bijvoorbeeld voor de scholenplanning.

VERVOLG OP PAGINA 11

Twee jaar geleden, op 18 maart 1967, werd bijgaand artikel, van de hand van mr. W. C. D. Hoogendijk reeds in Nederlandse Gedachten afgedrukt. Mr. Hoogendijk schreef dit artikel als commentaar op de Tweede Kamerverkiezingen van februari 1967, n.a.v. de brief die Nieuw Links op 21 februari 1967 stuurde aan het partijbestuur van de P.v.d.A. Op pagina 3 schrijft de heer H. Algra, dat dit commentaar van mr. Hoogendijk op het moment weer actueel is. Het lijkt de redactie van belang dit artikel nog eens in zijn geheel af te drukken.

RODE PERIKELEN

De Partij van de Arbeid heeft de verkiezingen verloren. Zij is er blijkbaar niet in geslaagd het vertrouwen van het volk te winnen voor de door haar gevoerde politiek" aldus de aanhef van een brief van Nieuw Links van 21 februari aan het partijbestuur van de P.v.d.A., gepubliceerd in Het Parool van 7 maart. In deze brief maken de schrijvers vier wensen kenbaar:

1. De Partij van de Arbeid neemt op grond van deze verkiezingsuitslag geen deel aan de regering.
2. De doelstellingen van de Partij van de Arbeid moeten op nieuwe en begrijpelijke wijze worden geformuleerd.
3. De Tweede Kamerfractie moet tussentijds worden vernieuwd.
4. Op het komende congres moeten uitgewerkte ontwerpen aan de orde komen voor een eigen socialistische politiek, voor een cultuurpolitiek, voor hervorming van het staatsbestel en voor hervorming van de partij.

En even verder: „Niet een praten over een hervorming van het partijstelsel in het algemeen is van het eerste belang. Het gaat er om, dat de structuur van de P.v.d.A. drastisch moet worden herzien. Door een discussie op te zetten over het partijenstelsel, legt men een rookgordijn waarachter eigen falen verborgen blijft". „Wij constateren verbluft", aldus de schrijvers, „dat de Tweede Kamerfractie al tijdens het tellen van de stemmen een vrijerij is aangegaan met D'66. Daarnaast doen allerlei vage gedachten over de wenselijkheid van een „grote progressieve volkspartij" de ronde. Deze verschijnselen zijn kenmerkend voor het al eerder door de kiezers verworpen opportunisme in de politiek".

„De P.v.d.A. hoort zich zo in te richten dat zij het middelpunt kan zijn van een linkse concentratie, die zich krachtig tegenover rechts zal kunnen opstellen. Er bestaan in ons land wezenlijke tegenstellingen. Zij dienen niet te worden verdoezeld, maar aan de dag te worden gebracht". Tot zover de citaten uit de brief van Nieuw Links.

Interne tegenstellingen

Het gaat de P.v.d.A. de laatste tijd bij verschillende achtereenvolgende verkiezingen niet voor de wind. Men zou zeggen, dat het voor de aanhangers van de partij in zo'n situatie zaak is de geleederten te sluiten. In de politiek is het echter dikwijls juist andersom. Wij zien dat niet alleen in de P.v.d.A., maar ook in andere partijen in binnen- en buitenland. Een winnende partij wekt enthousiasme en smeedt eenheid bij de eigen aanhang; een partij die het electoraal slecht doet, krijgt mede daardoor dikwijls te kampen met ontbindingsverschijnselen in eigen kring. Het lijkt er op, alsof de P.v.d.A. zich op het ogenblik in zo'n crisissituatie bevindt.

Welke zijn de problemen waarmee de P.v.d.A. op het ogenblik te kampen heeft? Het is een vraag die ook ons interesseert, omdat de P.v.d.A. op één na de grootste partij is in ons land en bovendien in de loop der jaren bewezen heeft kwalitatief tot de ernstige en betere partijen te behoren.

Socialistisch of progressief

De kern van de kwestie is, dat de P.v.d.A. op een tweesprong is aangekomen en gedwongen is te kiezen of zij zich wil ontwikkelen tot een min of meer kleurloze massapartij van progressieve signatuur, dan wel tot een duidelijk gekleurde, waarlijk socialistische, radicaal linkse partij. In elk van beide gevallen staat niets minder op het spel dan het karakter van de partij als zodanig.

De moeilijkheid voor de P.v.d.A. is dat welke keuze zij ook doet, deze een ontbindende uitwerking op de huidige partij tot gevolg dreigt te hebben, terwijl het zich onthouden van een keuze evenmin een aanvaardbaar alternatief lijkt.

Van S.D.A.P. naar P.v.d.A.

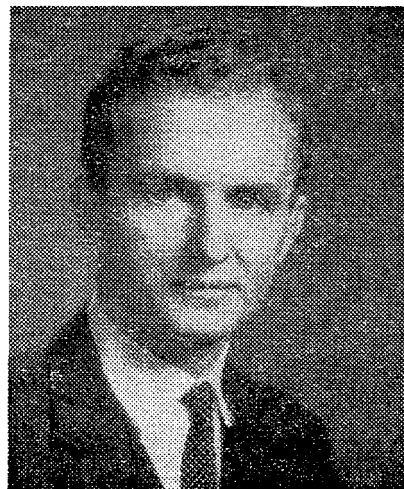
Het huidige probleem van de P.v.d.A. is het produkt van een ontwikkeling, welke zich over vele tientallen jaren uitstrekt en reeds lang voor de laatste wereldoorlog begonnen is. De geschiedenis van het Nederlandse socialisme is de geschiedenis van het geleidelijk prijs geven van de typisch socialistische dogma's en opvattingen. Tijdens de laatste wereldoorlog heeft dit proces van ontideologisering zich in een versneld tempo voltrokken. Na de oorlog heeft dit zelfs geleid tot het opheffen van de klassieke socialistische partij, de S.D.A.P. en tot het oprichten van een nieuwe partij, de P.v.d.A.

In de P.v.d.A. heeft men van het oorspronkelijke socialisme weinig méér behouden dan een aantal symbolen (de kleur rood, een aantal liederen), die echter juist als symbool steeds minder zeggingskracht kregen. Voorts was algemeen het besef levendig, dat tal van knelpunten in de politiek het gevolg waren van de structuur van onze samenleving reden waarom de politiek primair gericht moest zijn op het werkstelligen van structurele hervormingen. Bij het bepleiten en verdedigen van deze hervormingen werd de ideologisch zwaar geladen term **socialistisch** steeds vaker ingeruild voor de meer neutrale term **progressief**. En als men sprak over socialistisch, wist eigenlijk niemand wat er precies mee bedoeld werd.

Het socialistisch alternatief

Nieuw Links en de daarmee verwante personen willen, indien wij hen goed begrijpen, de ontideologisering tegengaan en de P.v.d.A. tot een meer **radicale**, duidelijk gekleurde koers dwingen. Dat is, gezien vanuit de ontwikkelingsgang van het Nederlandse socialisme, niet **progressief**, zoals Nieuw Links zich bij voorkeur aandient, maar **conservatief**. Het is een **teruggrijpen** op idealen uit het verleden die men opnieuw tot leven tracht te wekken; idealen die de P.v.d.A. welbewust heeft prijsgegeven.

9 gulden
voor
90 jaar
arp

DOOR MR. W. C. D. HOOGENDIJK

Nieuw Links is er tot nu toe niet in geslaagd deze doelstelling te actualiseren; het is blijven steken in het aangeven van enkele programpunten, die ten dele verwant zijn aan oude socialistische stokpaardjes, wat uiteraard geen nieuwe geestdrift vermocht te wekken.

Wel heeft het optreden van Nieuw Links tijdens de verkiezingscampagne de leiding van de P.v.d.A. in een krampachtige en tweeslachtige positie gebracht. De leiding heeft namelijk geen kans gezien, of het niet aangedurfd, de opvattingen van Nieuw Links uitdrukkelijk af te wijzen. Daardoor was de presentatie van de P.v.d.A. „roder" en „dogmatischer" en „traditioneler" dan met de opvattingen van de meerderheid overeenstemde.

Kiest de P.v.d.A. in de komende tijd voor de koers van Nieuw Links, dan is een eerste vereiste, dat men duidelijk maakt wat men thans onder term socialisme — of welke andere term men ook kiest — verstaat:

- a. als samenbindende kracht binnen de partij;
- b. als inspirerende kracht in de politiek.

Gevolgen van het socialistisch alternatief

Kiest de P.v.d.A. voor de koers van Nieuw Links, dan dient zij rekening te houden met het optreden van niet geringe ontbindingsverschijnselen in de partij zelf. Uit het feit, dat de jeugd in zo groten getale gestemd heeft op D'66 en op de V.V.D. (beide overwegend pragmatische partijen), kan namelijk afgeleid worden, dat met name onder de jongere kiezers er verhoudingsgewijs weinig animo is voor een sterk ideologisch bepaalde partijformatie. Een verdere teruggang van de P.v.d.A. ligt dan in het verschiet. De P.v.d.A., die altijd het levensbeschouwelijk element in de christelijke partijen zo sterk heeft bestreden, dreigt aldus zelf het slachtoffer te worden van een toenemende aandring in eigen kring in levensbeschouwelijke zin „kleur te bekennen".

Het progressieve alternatief

De P.v.d.A. kan ook de historische lijn consequent doortrekken, zich doel-

bewust ontdoen van alle ideologische overblijfselen en zich ontwikkelen tot een kleurloze, progressief getinte (wat dit dan ook moge beduiden) programpartij. Zij die deze koers bepleiten, hopen op het totstandkomen van een grote, progressieve concentratie, waar mensen van allerlei schakering deel van kunnen uitmaken. In zo'n partij zal het woord socialistisch misschien blijven voortleven, het zal echter geen onderscheidende betekenis meer hebben en in feite tot een relikwie degraderen.

Gevolgen van het progressieve alternatief

Het is voorshands de vraag, of de samenbindende kracht van zulk een progressieve concentratie groot genoeg zal blijken om de partij-eenheid in stand te houden. Waar ideologische bindingen vervallen, zal de zuigkracht van partijen als D'66, de V.V.D. en zelfs de C.H.U. eerder toe- dan afnemen.

Voorts lijkt het twijfelachtig, of de solide kern van de P.v.d.A. het in zulk een ontgeestelijkte partij van moderne signatuur op de duur zal kunnen uithouden.

Voor de echte socialisten zou de P.S.P. in toenemende mate een aantrekkelijk alternatief kunnen worden.

Voor de protestanten en rooms-katholieken zou het kunnen meebrengen, dat de **doorbraakgedachte** opnieuw op de helling komt. Velen van hen zijn immers toegetreden tot de P.v.d.A., omdat zij in de bestaande confessionele partijen onvoldoende de overtuiging terugvonden, dat het Evangelie de macht heeft, niet alleen in het **persoonlijk** leven een omwenteling te bewerkstelligen, maar óók de **samenleving** tot in de wortel, dus radicaal, te veranderen. Zij meenden, dat de P.v.d.A. beter dit geloofsinzicht vertolkte, dan de bestaande christelijke partijen. Het is de vraag, of dit bij een min of meer algemene, progressief getinte concentratie ook zo zal blijken.

En deze vraag wordt des te actueler, indien wij die beschouwen tegen de achtergrond van de ontwikkeling in de kring van de confessionele partijen zelf. Bij de K.V.P. is immers duidelijk een streven merkbaar tot deconfessionalisering; het is een ontwikkeling welke parallel loopt met die in de P.v.d.A. en voor hen die de samenhang zien tussen geloof en politiek niet aantrekkelijk.

De C.H.U. wil nog steeds naar het schijnt, welbewust een centrumpartij zijn van christelijke signatuur en is derhalve voor hen die streven naar een vernieuwing van de samenleving, evenmin een voor de hand liggend alternatief.

De ARP daarentegen indien zij althans consequent voortgaat in de koers welke zij sinds enige jaren is ingeslagen, zou weleens wél een méér voor de hand liggend alternatief kunnen blijken dan velen in doorbraakkring thans misschien vermoeden. De jongste verkiezingen bevatten een aanwijzing, dat de christenen — protestanten en rooms-katholieken — die in evangelische zin architectonische kritiek op de samenleving willen oefenen, zich te eniger tijd wellicht zelfs in één partijgroepering zullen kunnen voegen. Daarom is het waard de ontwikkelingen op de voet te volgen.

HET BEELD DER VADEREN

PACIFICATIE

Een halve eeuw geleden, in maart 1919, maakte het kabinet-Ruys de Beerenbrouck zijn plannen nader bekend, met name wat de pacificatie op onderwijsgebied betreft.

Richtlijn voor die pacificatie zou zijn: het Rijk betaalt de salarissen, de gemeenten moeten zorgen voor de gebouwen en leermiddelen.

Dat laatste vond in A.R.-kring aanvankelijk sterke bestrijding. Dit is niet één, maar vele stappen terug, zo klaagde men. Als in de meer dan duizend Nederlandse gemeenten een „beleid” moet worden gevormd, een gemeentebestuur, wat betreft de zorg voor de gebouwen en leermiddelen van bijzondere scholen, dan zijn we slachtoffers van wille-

keur. Elke gemeente zal haar eigen beleid volgen, soms ruimhartig, soms bekrompen, soms vijandig, en je bent er maar aan overgeleverd.

Het is reusachtig meegevallen.

In de eerste plaats, doordat de wet-De Visser overal hoger beroep mogelijk maakte, op G.S. en daarna op de Kroon.

In de tweede plaats, doordat er via een aantal uitspraken van de Raad van State, die van grote deskundigheid en inzicht getuigden, een jurisprudentie is ontstaan, die zo vast en zo betrouwbaar is als een goed gefundeerde muur. Maar ook, doordat in de meeste gemeentebesturen, en dat moet ronduit worden erkend, de pacificatie-gedachte na de tot standkoming van de wet-De Visser, con amore is aanvaard. Wat het lager onderwijs betreft.

Wat het nijverheidsonderwijs betreft, is de ervaring duidelijk anders geweest en vaak teleurstellend

OUDE EN NIEUWE CITATEN

VERANDERING

David Frost is een bekende Engelse humorist en satiricus. Hij neemt de Engelsen — hun gewoonten e.d. — voortdurend op de hak, o.a. zo:

„Het leven verandert, zelfs in Engeland, maar het verandert geleidelijk en stoort zich daarbij niet aan politici. Diepvriesgroente en braadkippen hebben waarschijnlijk ons leven grondiger beroerd dan alle na-oorlogse ministers bij elkaar”.

En deze:

„Het kaartspel is in Engeland altijd populair geweest, het schaakspel niet — om de eenvoudige reden, dat je als je bij het kaarten verliest altijd kunt zeggen, dat je zulke rotkaarten hebt gekregen”.

Tja, Nederlanders kunnen lachen om die Engelsen. Ha, ha, ha! De Engelse minister-president Lord Home verklaarde een aantal jaren geleden aan de vooravond van een bezoek dat hij aan de Ver. Staten zou brengen, met een ernstig gezicht, dat hij een geheim wapen mee zou nemen. Het werd doodstil in de zaal waar hij die uitspraak deed. Daarop zei hij: „The Beatles”. Hij had de zaal. Humor en zelfspot, machtige wapens.

P.V.D.A.-CONGRES

In „Opinie” wijdt Laurens ten Cate een beschouwing aan het P. v. d. A.-congres. Hij schrijft o.a.:

„Ik vind een linkse P. v. d. A. een aardige gedachte. Een nog veel aardiger gedachte is een machtige P. v. d. A., die niet zo rechts is als sommigen suggereren en niet zo woest als anderen demonstreren. De weg naar de macht ligt vol voetangels en klemmen”.

Met een variatie op een uitspraak van Lee kan de heer Ten Cate echter ook zeggen „De beste invallen worden mij door de werkelijkheid ontstolen”.

En wat die macht betreft, vertelde onze Haagse zagsman, dat de P.v.d.A. Tweede Kamerfractie een nieuw motto heeft gekozen, ontleend aan een uitspraak van de Engelsman Fuller „Laat uw wil niet bulderen, als uw macht slechts fluisteren kan”.

PLURIVORM

Tegenwoordig kent „Opinie” een rubriek „Plurivorm”, waarin de zelfspot ijverig wordt beoefend. (Socialisten zijn daarin niet sterk, anti-revolutionairen in het openbaar evenmin) en de humor eveneens.

Een proeve hiervan:

„Ulbricht slaakte zaterdagmiddag een zucht van verlichting: eindelijk erkenning. De fractie komt wel over de afkeuring van die 225 miljoen heen. Zij passen het gewoon zelf bij.

De volgende keer zetten we alleen de congresorde op de agenda.

Inderdaad, de vraag of het partijbestuur 21 of 25 leden moet tellen is belangrijker dan de inkomens- en vermogensverdeling.

Waarvoor zouden wij een proeftuin nodig hebben als we nog niet over het speeltuin-stadium heen zijn.

We geven de partij verder maar ter afdoening in handen van het partijbestuur.”

Per slot van rekening is humor door iemand eens als volgt gedefinieerd: „de glimlach van iemand die weet hoe weinig er te lachen is”.

Natuurlijk moeten wij wel oppassen, want vaak kan het woord van de Amerikaan Rogers worden toegepast: „Alles is grappig zolang het iemand anders overkomt”.

WIJ, ANTEFSJENEREN

Hebt u wel eens gehoord hoe een politicus een excellentie aanspreekt? Meneer de minister is dat tegenwoordig. En dan zeggen u en ik: minister, maar bij een heleboel politici klinkt dat als: m e n i s t e r. Een parlementair sjibbolet, net als polletiek voor politiek en die zwaar verminkte anti-revolutionair, die er, als je 'm spelt, ongeveer zo komt uit te zien: A n t e f s j e n e r... Naast de m e n i s t e r en de antefsjeners hebben we dan ook nog de k o n e g i n. Vroeger hoorde je dat alleen van politici met een deftig tintje, maar het heeft zich verbreed.

Het bovenstaande haalden wij uit het boekje: Ken- nut zijn dat ik u kan? geschreven door Bert Japin. En al lezende dachten wij: De taal is gans een volk... maar niet het ganse volk is antefsjeners.

NEDERLANDS

De burgemeester van Gorcum — u weet wel mr. L. R. J. Ridder van Rappard — houdt ieder jaar een nieuwjaarsrede, die hij vervolgens laat drukken op kunstdrukpapier, terwijl ook de illustraties niet ontbreken. (De Ridder komt op 20 van de 21 foto's zelf voor). In Het Parool heeft Han G. Hoekstra naar aanleiding van de laatste rede een fraai vraag- gesprek opgezet. Dat gaat zo:

„Vraag: Gorcum is een klein stadje, maar moet alles erover nou beslist in het Hollands gezegd?

Antwoord: Na vier jaren weten we dat de uiteindelijke groei van Gorcum tot 50.000 inwoners al weer vieux jeu mag heten. Zonder levende haven dreigt Gorinchem une ville morte te worden. Er kon derhalve slechts spake zijn van een fait accompli. Verklaarde men zich vanwege de kosten contre coeur bereid en chapeau bas moeten gaan spelen tegenover Dordrecht”.

9 gulden
voor
90jaar
arp

Landbouwwerktuigenfabriek

VICON N.V.
NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526 - 3041

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748 - 3921*

SCHUILING GIETRIJBENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDS DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJSSSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4.

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESENDAM

Aannemers van Oeververbinding-
werken - Griendhouhandel

Tel. 01846 - 2156 - 2484 - Hardinxveld - Giesendam

TE KOOP:

1 YUMBO Y-100 hydr. kraan op rups
Fa. M. J. VERLINDE, Zaanslag
TELEFOON 01153-227-429, na 17.30 uur 245

PATENT OCEAN
WERELDWIJD TOEGEPASTE
APPENDAGES

EN
BLOWERS, GASMETERS, SCHROEFVERDICHTERS,
TANDWIELPOMPEN ETC. VAN DE
GROOTSTE EUROPESE SPECIAALFABRIEK

„AERZEN”

INL. & VERKOOP OCEAN N.V. - VELP (G)
TEL 08302-6241 - TELEX 45277 - PB. 55

9 gulden
voor
90jaar
arp

Ach waarom zou je de dingen in het Nederlands zeggen, als het ook in het Frans kan. Stendhal zei het reeds „Alleen een grote geest durft een eenvoudige stijl te hebben”.

NOTITIES VAN EEN RAADSLID

DE LEGE PUBLIEKE TRIBUNE

In vroeger jaren waren de publieke tribunes bij gemeenteraadsvergaderingen druk bezet. Vandaag zijn zij als regel leeg. Conclusie: de belangstelling van de burgerij voor het gemeentelijk beleid is aanzienlijk gedaald.

Die redenering lijkt te sluiten als een bus. Maar op die sluiting valt nog wel wat af te dingen. Wanneer waren voor de oorlog de tribunes dichtbezet? Als regel wanneer de werkloosheidsuitkering (toen groten-deels een gemeentelijke zaak) op de agenda stond. Die tribune was dan bezet met direct belanghebbenden.

De bezoekers trachtten dan vaak de discussie te beïnvloeden door duidelijk van hun instemming, vaker nog van hun ontstemming blijk te geven. Ontruiming van de publieke tribune was in die tijd ook, althans in de grote steden, bijna schering en inslag. Men was met die grote belangstelling toen niet zo erg gelukkig. Het was geen belangstelling voor de gemeentelijke zaken maar ze kwam voort uit eigen belang.

In die zin is er vandaag ook nog wel belangstelling. Niet in de zin van persoonlijk eigen belang, maar wel als het gaat om zaken waar men direct bij betrokken is of waar men grote interesse voor heeft. Als het

gaat om de bouw van een sporthal, een kunstijsbaan of om subsidiëring van bepaalde activiteiten dan zijn de tribunes ook vandaag allerminst leeg.

In feite is er dus niet zo heel veel veranderd. Het bijwonen van raadsvergaderingen en het direct bij een of meer agendapunten betrokken zijn, houden vandaag evenals vroeger nauw met elkaar verband.

Maar algemeen gezien is de belangstelling voor raadsvergaderingen gering. Het is begrijpelijk dat gemeentebesturen op allerlei manieren trachten die belangstelling bij de burgerij aan te wakkeren. Het gaat immers om de belangen van die burgerij zelf.

In een tweetal gemeenten (is het toevallig dat zij beide een a.r. burgemeester hebben?) heeft men vorige maand een poging gedaan de burgerij bij de begrotingsbehandeling te betrekken.

De eerste gemeente was Winsum (Gr.). Daar werd de gemeentebegroting door de raad behandeld. Daarna werd de vergadering voortgezet en gaf burgemeester mr. P. J. Miedema de burgers gelegenheid vragen te stellen en opmerkingen te maken die uiteraard beantwoord werden.

In de gemeente Giessen (N.Br.),

waar mr. J. N. Scholten de raadsvergadering presideert, had men het experiment nog iets verder doorgetrokken. Daar konden de aanwezigen meespreken, wensen uiten of kritiek oefenen tijdens de behandeling van de begroting. Ze spraken daar min of meer gelijk op met de raadsleden.

De vaststelling van de begroting geschiedde natuurlijk door de gemeenteraad alleen. Beide experimenten schijnen goed geslaagd te zijn. De belangstelling ook bij de discussie was in ieder geval groot. Voor kleinere gemeenten wellicht iets om eens over te denken. Persoonlijk lijkt ons een behandeling van de begroting door de raad alleen, maar dan gecombineerd met een bespreking met de burgerij na de behandeling of misschien nog beter vóór die behandeling te verkiezen.

Maar in elk geval verdient de poging van de beide gemeenten alle waardering. Voor degenen die zoeken naar mogelijkheden om het gemeentelijk belastinggebied te vergroten willen wij deze notitie niet beëindigen zonder de suggestie van een raadslid in het debat te Giessen door te geven.

Dit raadslid wilde blijkens het krantenbericht belasting heffen op valse wimpers en minirokjes. Burgemeester Scholten wilde daar echter niets van weten.

TWEEDE KAMER

HERINDELING ZUID-BEVELAND

Op donderdag, 6 maart waren zowel de gereserveerde als de publieke tribune geheel bezet met Zeeuwen.

Aan de orde was de gemeentelijke herindeling van Zuid-Beveland: een voorstel om 24 gemeenten te hergroeperen tot 4.

Het eerste Kamerlid dat het spreekgestoelte betrad was een anti-revolutionair.

Het zal niemand verwonderen, dat zijn naam Van Bennekom is.

Met een voor de vuist weg voorgedragen betoog dook hij diep in de materie. Zijn kennis van land en volk van Zuid-Beveland kwam hem daarbij goed van pas. De Kamer behoefde er niet aan te twijfelen: hier sprak een insider.

De heer Van Bennekom startte met de opmerking, dat dit een goede vóórroefening was voor het meest forse herindelingsplan van onze parlementaire historie: de 30 gemeenten in Zeeuws-Vlaanderen, die 26 maart aan snee komen. In deze streekgewijze herindeling herkende hij de lijn, die getrokken wordt in het onlangs gepubliceerde advies van de Raad van Ruimtelijke Ordening. Hij wees op het grote aantal nota's en adviezen, dat door betrokkenen rondom deze plannen is geproduceerd.

Dat de nieuwe gemeente in het oosten de eeuwenoude naam Reimerswaal meekrijgt vond de heer Van Bennekom een compliment waard. Dat de gemeenten Rilland-Bath, Waarde en Krabbendijke tot Reimerswaal zullen gaan behoren, vond hij voor de hand liggend. Wat meer moeite had hij met de oesterplaats Yerseke, die onder de krachtige leiding van het gemeentebestuur midden in een omschakelingsproces verkeert. Over Kruiningen wilde hij kiesheidshalve niet te veel zeggen. De burgemeester van Kruiningen, de heer Schipper zit voor de P.v.d.A. in de Kamer en volgde de debatten uit de aard der zaak met meer dan normale belangstelling.

Dat Kapelle en Wemeldinge tot een tussengemeente worden samengevoegd had eveneens zijn instemming. Er waren twee amendementen ingediend. Het eerste was van de heer Van Thijn, die ten westen van Reimerswaal slechts één gemeente Groot-Goes wilde scheppen. De A.R. fractie voelde zich door de argumentatie van Van Thijn niet overtuigd. Het amendement haalde de eindstreep in de verste verte niet.

Het tweede amendement was van de A.R. woordvoerder. Het strekte er toe om de huidige gemeente Kattendijke niet op te splitsen over Goes en Kapelle, maar in haar geheel bij Goes te voegen. De heer Van Bennekom smaakte het genoeg, dat de Kamer hem volgde.

Dat Goes eindelijk meer armslag krijgt vond de heer Van Bennekom juist. Ook de nieuwe gemeente Borsele in de zak van Beveland leek de A.R. fractie de meest gewenste oplossing. Gelet op de ontwikkelingen, die in het Scheldebekken zich aankondigen.

De heer Van Bennekom besloot zijn met veel aandacht beluisterde rede met het uitspreken van de hoop en verwachting, dat deze grenswijzigingen Zeeland in staat zullen stellen de komende ontwikkelingen op verantwoorde wijze te begeleiden.

M. W. Schakel

VERVOLG VAN PAG. 11

TECHNISCH ONDERWIJS

EIGEN LERARENOPLEIDING GEWENST

De toekomst en de kwaliteit van het christelijk technisch onderwijs zijn in sterke mate afhankelijk van de beschikbaarheid van een goed lerarenkorps. Een goede en doelmatige lerarenopleiding is hiertoe een van de belangrijkste voorwaarden.

De opleiding der leraren wordt thans verzorgd door het Ned. Genootschap voor de opleiding van leraren bij het beroepsonderwijs, in hoofdzaak in curatorisch verband. Voor het Pedagogisch Getuigschrift, als aanvulling op de vakgerichte opleiding, wordt thans geëxperimenteerd met een drietal parttime-dagscholen. De prot. chr. sector heeft een dergelijke school in Utrecht.

In de kring van het chr. technisch onderwijs leeft sterk de wens om in de toekomst te komen tot een eigen lerarenopleiding op levensbeschouwelijke grondslag. Dit zou gerealiseerd kunnen worden in de vorm van een volledige dagopleiding, waarin de pedagogisch-didactische opleiding geïntegreerd is in de vaktechnische opleiding. Zij acht deze opzet om twee redenen aanbevelenswaardig:

1. uit de eis van christelijk technisch onderwijs vloeit voort, dat reeds in de lerarenopleiding een gedegen basis gelegd moet worden om het karakter van christelijk onderwijs in de praktijk zo goed mogelijk waar te kunnen maken;
2. de veranderingen in het technisch onderwijs houden in dat er een zwaarder accent komt te liggen op de pedagogisch-didactische capaciteiten van de leraar.

★ ZUIVERE HUID ★
PUROL en PUROL-poeder

Daarom zijn onlangs een zestal scholen voor lerarenopleiding voor het technisch onderwijs aangevraagd in de ingediende deelplannen. Hiervan zijn er twee bedoeld voor de Prot. Chr. sector. Deze aanvragen zijn tot stand gekomen in nauw overleg met en onder auspiciën van het Ned. Genootschap voor de opleiding van leraren bij het Beroepsonderwijs.

Er zal nog veel studie en bezinning nodig zijn voor deze zaak gerealiseerd is, doch wij menen dat een gewijzigde opzet nodig is om ook in de toekomst het christelijk technisch onderwijs goed aan haar doel te laten beantwoorden. Het christelijk technisch onderwijs wil zich niet afzonderlijk opstellen, ook niet in bestuurlijk opzicht. Het werkt daarom van harte mee in de Besturenraad voor het Protestantisch-Christelijk Onderwijs, die op 6 november 1968 werd opgericht. Hierin hebben zich alle Prot. Chr. besturenorganisaties, vanaf het kleuter- tot en met het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs, verenigd. Met als doel: gemeenschappelijk de belangen van het gehele Prot. Chr. onderwijs te behartigen. Gestreefd wordt onder meer naar het oprichten van een gemeenschappelijk bureau en een aantal algemene service-afdelingen, die besturen en scholen van advies kunnen dienen. Eén van deze afdelingen, die voor Onderzoek en Planning, is reeds werkelijkheid geworden en heeft een groot aandeel gehad in de totstandkoming van het eerste deelplan voor het chr. onderwijs, dat eind januari aan de Minister is aangeboden. Wij menen dat deze nieuwe samenwerking grote perspectieven biedt voor het gehele prot. chr. onderwijs als ook voor het christelijk technisch onderwijs.

Op dit moment doen zich nog meer nieuwe ontwikkelingen voor. Een interessante zaak is, dat in enkele plaatsen medewerking wordt gegeven aan samenwerking met de rooms-katholieke bevolkingsgroep inzake het stichten van een school. Wij bedoelen hiermee een weliswaar nieuwe, maar toch duidelijk christelijke vorm van onderwijs te realiseren. Een en ander moet nog als experiment worden gezien. Zodra de eerste resultaten bekend zijn, kan op basis daarvan de verdere toekomstige koers worden uitgezet.

WIJ KOMEN BIJ EEN

Op 29 maart belegt de Vereniging van A.R. gemeente- en provinciebestuurders in Overijssel een ledenvergadering in Hotel Van Geijtenbeek (tegenover station).

Aanvang 10.30 uur.
Spreker: Prof. A. Troost, over: De eïgendom.

Op woensdag 26 maart beleggen de Kiesverenigingen Bouwlust, Moerwijk en Morgenstond in Den Haag een vergadering in een der zalen van de Vredkerk, Markelostraat, 113, Den Haag.

Spreker: majoor A. Scholts over „Oorlog en vrede”.
Aanvang 20 uur

Op zaterdag 29 en zondag 30 maart a.s. organiseert de Arjos Noord-Holland haar jaarvergadering, studieconferentie en weekend in De Dromedaris te Enkhuizen.

Zaterdag 14.00 uur begin jaarvergadering. Aanvang conferentie zaterdag 16.00 uur. Spreker drs. P. C. Bos uit Eindhoven over: Ontwikkelingspolitiek. Zondags gezellige dag.

Kosten f 21 p.p. Aanmeldingen mej. S. A. van Kogelenberg, Koningslaan 5, Amstelveen.

9 gulden
voor
90 jaar
arp

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

PROGRESSIEF

Als lid van de A.R.P. moet ik tot mijn spijt constateren dat sommige fractieleden in de Tweede Kamer een politiek voeren, die niet in overeenstemming is met de wensen van veel A.R.P. kiezers.

Ik krijg de indruk dat men „progressief” wil doen en zich niet afvraagt of datgene wat men voorstelt wel rechtvaardig is. Opmerkingen indertijd van de heer Aantjes over de intussen door de Eerste Kamer verworpen huurbelastingwet en kort geleden over het dwingen van bestuurders van woningbouwverenigingen in verband met de doorstroming, ruiken naar „dictatuur”. In een democratisch geregeerd land moet het in principe mogelijk zijn te wonen waar men wil. Na de tweede wereldoorlog had men, als gevolg van het woningtekort noodgedwongen geen vrije keuze, maar kreeg men een woning toegewezen. Dat hierbij nogal eens van willekeur sprake is geweest zal ik in het midden laten. In mijn geval betekende het dat ik pas een woning kreeg toen ik reeds een gezin met 4 kinderen had, waarvan de jongste toen reeds 1½ jaar was in 1956. Toevallig was dat een oude woningwetwoning, die kort na de eerste wereldoorlog is gebouwd. Tot half 1963 verdiende ik een salaris dat (ver) beneden de loongrens lag. Door hard werken en avondstudie ben ik nu een zgn. middenroepgroep geworden die, mede door de kinderbijslag, voor de huurbelasting in aanmerking zou zijn gekomen.

Velen, zonder of met minder kinderen en een salaris van f 13.000,— kunnen beter in een duurdere woning wonen dan gezinnen met kinderen die een belastbaar inkomen hebben boven f 15.000,—. Als men sociaal rechtvaardig wil zijn, had men nooit voorstander kunnen zijn van de huurbelastingwet. Deze wet was bovendien discriminerend omdat slechts een deel van de bewoners (burgers) hiervoor in aanmerking kwam. De wet gold niet voor de huizen in de vrije sector, die overigens bij leegkomen, met woeker-winst worden verkocht. Dat zijn ook goedkope vooroorlogse woningen met lage huur, die vaak in het bezit van kapitaal-krachtiger mensen komen. Het zou niet veel moeite kosten nog een tiental punten op te noemen waaruit de onrechtvaardigheid van de huurbelastingwet overduidelijk blijkt. Dat zal ik niet doen.

Ik wil alleen nog zeggen dat de argumenten die de heer Schut naar voren bracht bij de verdediging van het wetsontwerp mijn vertrouwen in de A.R. minister ernstig hebben geschokt.

Nu ik toch aan het schrijven ben wil ik enkele zaken naar voren brengen, waaraan de fractie wel eens wat meer aandacht mag schenken. Men meent nu te moeten opkomen voor de minder draagkrachtigen. Dat is een nobel streven, maar het is niet nobel dit streven te verwezenlijken ten koste van de (lagere) middengroepen. Wat zijn minder draagkrachtigen?

Als ik een klein beetje mag overdrijven, zou ik zeggen, dat zijn mensen, die een auto bezitten. Ik ben evenwel sociaal voelend genoeg om vast te stellen dat het minimumsalaris omhoog moet, maar dat moet niet gaan ten koste van de mensen die een inkomen hebben tot ± f 20.000,— (met kinderen die nog studeren en evenveel kosten als ieder volwassene of nog meer). Deze groep wordt al genoeg genivelleerd o.a. sterke belastingprogressie, sociale premies (tot 20.000) hogere ziektekostenverzekering (voor kinderen boven 16 jaar volle premie) of men meer verdient of niet, schoolgeldbelasting e.d.

De huidige generatie minder draagkrachtigen zijn veelal slachtoffer van de vooroorlogse crisis, en als zodanig hebben zij thans een recht op tegemoetkoming in het sociale vlak. Ik zeg nogmaals dat moet niet gaan ten koste van de kleine luiden, die moeizaam op de maatschappelijke ladder omhoog zijn geklauterd. Bij het bepalen van het sociaal beleid in de toekomst zal men een andere weg moeten volgen.

De generatie minder draagkrachtigen van de toekomst zijn de jongelui van vandaag, die liever verdienen om een brommer of auto te kopen, dan te studeren. De jongelui die wel studeren en over niet veel zakgeld of brommer kunnen beschikken, mogen in de toekomst voor de anderen zorgen, als men hetzelfde sociale beleid blijft voeren als nu. Dat dit bepaald onrechtvaardig is, zal geen eerlijk mens kunnen of willen ontkennen.

Eén van de onrechtvaardige punten in het sociale vlak is reeds door mij genoemde ziektekostenverzekering, waaronder bepaalde groepen gebukt gaan. Men wil wat gaan doen voor de mensen met kleine pensioenen. Akkoord! Maar waarom niet voor de gezinnen die boven de loongrens leven. Zelf heb ik 4 kinderen, 19, 17, 16 en 14 jaar. Dat betekent dat ik per jaar ruim f 1900,— premie betaal + eigen risico van 20% bij huisarts, apotheek, 15% specialist. Bovendien dragen we allen een bril; en daarboven komen dan nog de tandarts-kosten (± f 500,— per jaar).

Vinden de progressieve heer Aantjes en mej. Van Leeuwen dit geen sterke nivellering ten opzichte van de groep beneden de loongrens? Als ik hun spreken in de Kamer naga, ontgaan dergelijke zaken aan hun aandacht. In het voorgaande heb ik enkele onrechtvaardige punten naar voren gebracht, waaronder de vooruitstrevende burgers gebukt gaan, die de zegeningen van de crisisjaren hebben meegemaakt, en die vijf oorlogsjaren hebben meegemaakt, en daarna ons leeggeroofde land hebben helpen opbouwen voor een matige beloning (minder dan het minimumloon van nu).

De dank die zij ontvangen voor de opbouw van de huidige welvaartsstaat is, het slikken van maatregelen die een groot deel van hun inkomen opslokt. Hebben de heren politici zich wel eens afgevraagd waarom er zoveel onbehagen is? Dat is niet het gevolg van onduidelijkheid in de politiek, maar van onrechtvaardige besluiten op het sociaal en economisch vlak, waarvan minderheden de dupe zijn. In ons democratisch bestel wordt het recht van de minderheden met voeten getreden. Dat is de oorzaak Haarlem.

P. Hoogeterp

DE WEEK ROND

- 10 maart** Het is weer zover — bijna 1 april. De tijd van het invullen van belastingbiljetten is aangebroken. Er is alvast een run op de fiscale voorlichtingsboekjes ontstaan. N.b.: bijna nr. 1 op de lijst van de meest gekochte boeken, de afgelopen week. Daarbij gaat de belangstelling met name uit naar de aftrekposten. De Nederlander heeft een ongunstige klank meegegeven aan het woordje „on”: van onguur tot onwelwillend. Maar het woordje „onkosten” klinkt echter als muziek in z'n oren.
- 11 maart** De taal der liefde is wat grof geworden vandaag. Geef ons de waaier-tijd maar weer terug. De Spaanse waaiertaal b.v.:
— de ogen verbergen achter de geopende waaier... ik haat je!
— de waaier op het rechteroog laten rusten... wanneer kan ik je zien?
— de half geopende waaier tegen de lippen houden... je mag mij een kusje geven.
Misschien kunt u uw voordeel hiermee doen in uw vakantie.
- 12 maart** De beroepingsberichten in de krant zijn veel gelezen berichten, maar niet iedere dominee en niet elke gemeente is hiermee gelukkig. Veel dankjes zijn ongunstig voor de gemeente. Dominees die nooit een beroep krijgen vinden dat ook niet boeiend, om het maar zacht te zeggen. Daarom vinden wij het maar beter hiermee op te houden. Al zal een extra progressief mens ons wel weer verwijten dat de democratie, de openheid en de duidelijkheid alweer de mist ingaan.
- 13 maart** Ds. Groeneboer is een pracht van een dominee. Hij wil van drie kerken belijdend lid worden en natuurlijk daar ook voorgaan. Wordt het alvast geen tijd een anticumulatie-maatregel te treffen als het om de inkomsten gaat?
Denk aan de 200 machten van meneer Mertens.
- 14 maart** Dr. Vondeling weet van wanten. Zelfs zonder dat een hand is toegestoken wijst hij alvast de A.R. hand af, blijkens zijn toespraak tot studenten. Wij vinden dat ook verstandig; „in ons isolement ligt onze kracht” zal hij wel gedacht hebben.
- 15 maart** Overigens: Toxopeus is ook niet mis. Hij concludeerde na het congres van de P.v.d.A. alvast maar dat de K.V.P. steeds sterker aan de V.V.D. wordt gebonden.
Had u gedacht!
Schmelzer zei ervan: voor deze kabinetsperiode tot 1971 loyaal, maar daarna moet de V.V.D. eerst eens duidelijker over de progressief sociale brug komen.
Zo ziet u: het commentaar van Toxopeus is weer eens niet ter zake.

Prins N.V. - Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-2043

M. C. van Staaveren

AAALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in

ANJERSTEEKEN - FRESIAKNOLLEN

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN KERKEN
DIRECTIE- EN SCHAFTWAGENS
ETC.

HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

WAT DE TWEEDE KAMER BEHANDELDE

De begrotingen van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk (C.M.R.) en die van Financiën zijn door de Tweede Kamer behandeld. De meest belangrijke problemen die behandeld zijn, zullen in komende nummers van Nederlandse Gedachten aan de orde worden gesteld. De bewindslieden hebben een aantal niet onbelangrijke toezeggingen gedaan, terwijl met name bij de begroting van C.R.M. vanuit de A.R. fractie achter een aantal beleids-punten voorshands een vraagteken is gesteld. Het wachten is nu op de volgende begroting.

alles voor Baby's huidje
STOFVRIJ AFGESLOTEN

9 gulden
voor
90 jaar
arp

CHR. COÖP. Spaarbank "Eigen Haard" g.a.

LOPENDE DIEP 7 (bij de Kijk in 't Jatbrug) GRONINGEN - Tel. (05900) 27902 - Postrekening 890442

SPAARRENTE

BELEGGINGSBOEKJES

6% - 5%

JEUGDSPAARDERS

AMBTENAREN (met premie)

4½%

DAGELIJKS OPVRAAGBAAR
(ook voor salarissen,
A.O.W., pensioenen etc.)

4%

Gebruik Uw spaarbankboekje tevens als (rentegevende) girorekening:
Giroboekjes gratis verkrijgbaar.

fijn! die ken ik

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang nr. 13

5 april 1969

TWEEDE KAMER

WAAROM ONTBREEKT BIJ C.R.M. MEERJARENPLANNING?

DIT was een van de begrotingen, die niet vooraf in openbare commissievergaderingen zijn behandeld — naar mijn mening terecht — en waarbij 'plenair' dus alle sluisen van de welsprekendheid konden worden opengezet.

Niet minder dan 22 sprekers en spreeksters traden aan in de arena, ongeveer het zevende deel van alle Kamerleden nam aan de discussie deel.

Onze fractie beperkte zich tot twee woordvoerders: de heer Kieft, voorzitter van de betrokken Kamercommissie, nam de cultuur en de recreatie voor zijn rekening, mejuffrouw Van Leeuwen het maatschappelijk werk.

De heer Kieft wees er op, hoe zeer deze begroting een weerspiegeling is van het feit, dat de samenleving volop in beweging is en dat de bestaande organisatiestructuren en doelstellingen zich wijzigen. De scheping biedt een rijkdom aan mogelijkheden en de Schepper heeft deze niet gereserveerd voor een kleine groep maar voor de mensheid in haar geheel.

STIMULEREN

Het departement voor C.R.M. heeft een stimulerende taak en zal zich niet moeten opdringen; het particulier initiatief, de maatschappij, zal zelf het werk moeten opdringen; het particulier initiatief kan ter dragen van een eeuwigdurende bijstand. De heer Kieft had in de stukken een benadering gemist van de vraag of de toeneming van het nationaal inkomen wellicht sterker ten goede moet komen aan het welzijnsbeleid in

plaats van een verruiming van de inkomensfeer in de persoonlijke sector. De dertig miljoen die de minister heeft oververd voor nieuwe en vergrote activiteiten zijn uiteraard niet voldoende om haar plannen te kunnen realiseren. Waarom ontbreekt overigens een meerjarenplanning bij dit departement? Heeft men geen visie voor de toekomst? De aanzienlijke subsidiëring van bioscoopbedrijven achtte de heer Kieft overigens niet acceptabel.

Bij subsidies, waarbij het particuliere initiatief een eigen percentage moet opbrengen worden de eigen bijdragen absoluut hoger, wanneer in de subsidie geen rekening wordt gehouden met de kostenstijging. Het aantrekken en behouden van wetenschappelijke en deskundige krachten wordt daardoor steeds moeilijker en hun recitpositie wordt ondergraven. Het hanteren voor de volle honderd procent van het profijtbeginnel viel hem van deze minister tegen; hij vond dat te liberaal gedacht. Met nadruk vroeg hij een goede financiële basis voor het welzijnsbeleid; anders wekken wij slechts verwachtingen die niet in vervulling kunnen gaan. Voor moet er samenhang in het welzijnsbeleid komen; geen apart beleid voor kunst, sport, recreatie, jeugd en bejaarden. Dat geldt ook in sterke mate voor de staatkundige vorming van de burger, waarop vele en velerlei organisaties zich werpen. Bundeling van krachten is nodig. Zo moeten ook bestaande subsidies aan niet meer functionerende structuren worden ingetrokken.

PARTICULIER INITIATIEF

Bij herhaling vroeg de heer Kieft de minister het particulier initiatief te laten meedenken; het moet medezeggenschap hebben bij de opstelling van belangrijke plannen. De overheid moet tijdig mededeling doen van de voornemens die bij haar leven over toepassing van de normen.

Dit gebeurt niet altijd in voldoende mate. Inzake het kunstbeleid bespeurde hij een kentering ten goede. Hier mag geen sprake zijn van de 'happy few' en het verschil tussen amateurs en beroepskunstenaars zal daarom sterk moeten verminderen. Veel aandacht moet worden besteed aan scholing en vorming van beoefenaars van de kunst, waarbij experimenten onontbeerlijk zijn. We zullen missers dan hebben te accepteren. Daarbij moeten de bestaande subsidieregelingen op het terrein van de kunst meer worden gecoördineerd, er is geen of on-

voldoende overleg tussen de verschillende overheidsinstanties.

Enkele concrete vragen. Wanneer wordt de financiële verhoudingswet gewijzigd? Is het mogelijk een beroepsinstantie te scheppen voor de toepassing van de bestaande subsidieregelingen? Is het mogelijk een verantwoord bibliotheekbeleid toe te passen wanneer de gemeentegrenzen van 20.000 inwoners worden gehandhaafd? Moet deze norm niet worden verhoogd in verband met de vele herindelingsplannen van gemeenten? Met betrekking tot de sport betreunde hij het, dat de minister geen rekening heeft gehouden met in bepaalde organisaties duidelijk levende bezwaren tegen het accepteren van totogeden.

OMROEP

De omroepwet is duidelijk een compromis geweest en de uitvoering van de wet mag dit compromis niet in de waagschaal stellen. De wettelijke verdeelsleutel van 5 : 3 : 1 inzake de wettelijke verdeling van zendtijd aan omroepverenigingen mag niet te lang een dode letter blijven. De N.O.S. mag niet worden gezien als een soort extra-omroep maar dan zonder leden. Het is verstandiger de omroepwet dit jaar in te voeren. Hij achtte het van wezenlijk belang, dat de beheersing van omroepverenigingen door de commercie zal zijn uitgesloten. In de late avond van dezelfde 11e maart kwam mejuffrouw Van Leeuwen aan het woord over de haar toevertrouwde sector. Aan het begin van haar betoog, waarin zij herinnerde aan de alom heersende maatschappelijke onvrede citeerde zij Jules de Corte's lied 'Ik zou wel eens willen weten: waarom zijn de mensen zo moe?'

Wat wij op dit terrein beogen omschreef zij met het bijbelse begrip 'sjaloom', een door enkeling en volk ervaren welzijn in godsdienstig, politiek en sociaal ver-

VERVOLG OP PAG. 8

Onderscheiden

Op 3 april bestond de A.R.Partij 90 jaar.

De partij heeft op die dag geen feest gevierd; zij deed gewoon haar werk.

Toch is deze datum niet ongemerkt voorbijgegaan. De partij werd in haar voorzitter geëerd door een Koninklijke onderscheiding. De partijvoorzitter, dr. A. Veerman, ontving van de minister van Binnenlandse Zaken, mr. H. K. J. Beernink, de versierselen, die behoren bij het officierschap in de orde van Oranje Nassau.

Wij wensen de heer Veerman van harte geluk met de ontvangen onderscheiding.

IN DIT NUMMER

Verrassend veel aanbevelingen zie pagina 2
Meditatie, pagina 4
Financiën in de Tweede Kamer, een verslag op pagina 5
Cultuur in het Noorden, door de heer S. Broekema, lees pagina 6 en 7.
Dr. C. Boertien schreef Europees nieuws op pagina 7
De jaarvergadering van de Arjos is achter de rug. Voor een verslag zie pagina 9 en 12.
De Eerste Kamer behandelde de begroting van onderwijs, prof. Verdam vindt dat er op titels gejaagd wordt, zie pagina 11.
Op deze pagina ook De week rond.

9 gulden
voor
90 jaar
arp

Meer
dan
f 178.000
is
reeds
gestort
op
giro-
nummer
712.000

GIRO 712.000

FONDS A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG

WIDEK OVER...

VERRASSEND VEEL AANBEVELINGEN

Van harte aanbevolen.
Dat is de actie voor het fonds van het begin af aan.
Uiteraard door het partijbestuur.
Vervolgens door een breed samengesteld „comité van aanbeveling”.
Bij elkaar waren dat een kleine honderd mensen.
Thans zijn er honderdmaal zoveel aanbevelingen.
Meer dan 10.000 personen hebben door het storten van een gift de actie voor het fonds reeds metterdaad gesteund en daadwerkelijk aanbevolen.
Aanbevolen aan al hun mede-partijleden.
Aanbevolen ook aan sympathisanten van de 90-jarige A.R.P.

FONDS VAN ZEER VELEN

Die aanbevelingen zijn voor de partij van belang.
Wij kunnen niet voldoende met nadruk beklemtonen, dat niet alleen een groot geldbedrag nodig, noodzakelijk is, maar tevens een groot aantal geefsters en gevers.
De daadwerkelijke aanbevelingen blijven nog steeds elke dag opnieuw binnenkomen. Dagelijks van een paar honderd mensen.
Wij zouden wel al hun namen in Nederlandse Gedachten willen vermelden. Maar dat is met meer dan tienduizend namen niet te doen.
Er gaan — wanneer wij één naam op één regel zetten — vierhonderd namen op één pagina. Wij zouden dan nu al een blad van vijftientwintig pagina's moeten uitgeven.
Wij volstaan daarom met hier nog eens de namen van de leden van het comité van aanbeveling te noemen. Achter hen staan alle ruim tienduizend mensen, die hun gift reeds overmaakten.

de achttien Kamercentrales zijn reeds in het bezit van de voor hun werkgebieden gestelde streefbedragen. Het gaat stellig landelijk om een fors bedrag. De streefbedragen zijn ook per Kamercentrale zeker niet gering.

ALLEMAAL

Maar het is uit het verloop van de actie tot dusver toch reeds duidelijk, dat het zeer bepaald gaat om een haalbare zaak.
Zeker, wanneer wij ons allemaal achter de zaak van het fonds stellen. Bij allerlei acties, welke een politieke partij jaar in jaar uit onderneemt — zoals het winnen van leden voor de partij en het werven van abonnees op Nederlandse Gedachten — draagt slechts een in verhouding gering deel van de leden een steentje bij. Dat kan soms ook moeilijk anders. Het mooie van een actie als deze voor het fonds is, dat nu iedereen in de gelegenheid is een steentje bij te dragen.
Een keim steentje of een flinke steen.

Mr. W. Aantjes
Mr. J. van Aartsen
H. Algrá
Drs. J. A. Bakker
Dr. W. P. Berghuis
Mr. B. W. Biesheuvel
H. A. de Boer
Prof. dr. J. H. Christiaanse
Mevr. dr. F. T. Diemer-Lindeboom
Dr. J. Donner
Mr. A. M. Donner
Prof. mr. W. F. de Gaay Fortman
Mr. W. C. D. Hoogendijk
Ds. G. J. van Kamp
Drs. J. de Koning
Drs. D. Th. Kuiper

Dr. G. N. Lammens
Mej. J. van Leeuwen
Mevr. P. C. Ladders-Elfferich
Dr. J. Meulink
H. de Mooy Azn.
J. Nieuwenhuis
Dr. J. de Nooy
Mr. J. H. Prins
E. van Ruller
M. Ruppert
J. Smallembroek
Prof. mr. P. J. Verdam
Prof. mr. Th. A. Versteeg
Drs. R. Zijlstra

VERHEUGEND DRUK

Het partijsecretariaat heeft het verheugend druk met de zaak van het fonds.

De honderden giften worden dagelijks ingeboekt. Zij worden gelijk systematisch gegroepeerd per kiesvereniging, Statencentrale en Kamercentrale.
Zo kan binnenkort aan deze plaatselijke en regionale partijorganen een overzicht worden verstrekt van de totaalbedragen, welke in hun ressort zijn binnengekomen.

Die partijorganen kunnen dan zien in hoeverre en in welke mate van hen in hun gebied stimulansen moeten uitgaan om het beoogde doel van tenminste een half miljoen gulden inderdaad te bereiken. De besturen van

In de mate als ieder persoonlijk kan en wil dragen.
„9 gulden voor 90 jaar a.r.p.”.
Als het u mogelijk is.
f 0,90 is ook welkom.
Of f 90,—
Of f 900,—. Want ook die zijn nodig.

En dergelijke giften zijn eveneens reeds binnengekomen.

En verder is er voor velen aanleiding geweest om 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 enzovoort maal het bedrag van f 9,— te storten, dus f 18,—, f 27,—, f 36,—, f 45,—, f 54,—, f 63,—, f 72,— enzovoort.

ELKE GIFT

Ieder kan nu iets doen.
En elke gift, van harte gegeven, is bijzonder welkom.

Hebt u al iets gedaan?
Wilt u het nu doen, als het kan?
Als het u nu niet zou schikken, dan wachten wij.
En u kunt nog een kleinigheid doen.
Over het fonds praten.
Wat reeds binnen is geeft daar aanleiding toe.
Bovendien het 90-jarig bestaan van de partij. Uw partij.
Uw partij, die verder wil werken.
Die haar werk wil kunnen blijven doen.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

Die daarbij op uw aller steun rekenen.
Dat heeft zij in het verleden kunnen doen.
Dat blijft zij ook nu doen.

Wij rekenen op nog veel meer aanbevelingen.

Wat wilt u deze keer extra doen?
Alles wat met blijdschap wordt gegeven, achten wij veel.

Voegt u bij de velen, die reeds iets deden.

Samen op weg naar het half miljoen.

DE „BLOEM”LEZING

„'t Is 90 jaar geleden toen wij startten; wij feliciteren u van harte”. (f 15.—)

„Hopende dat alle leden meehelpen; dan moet 't er toch komen”. (f 50.—)

„Eendracht maakt macht”. (f 9.—)

„Gelukwensen voor deze fiere partij in het verleden en hopelijk ook in de toekomst”. (f 9.—)

„En nog maar lang gezond blijven”. (f 12.—)

„Ons gezin uit vijven steunt de jarige partij in het fris en jeugdig blijven. Daarom dit boeket hierbij”. (f 45.—)

„Niet bestemd voor een centropartij”. (f 50.—)

„Voor 90 jaar A.R.P., en op weg naar grotere verbanden”. (f 9.—)

„Op één been kan de A.R.P. niet lopen. Daarom dit tweede biljet”. (f 10.—)

PARTIJ IN DE ETHER

BOUWEN AAN TOEKOMST

Op 3 april j.l. sprak partijvoorzitter dr. A. Veerman in een radiouitzending n.a.v. het 90-jarig bestaan van de A.R.P. Hieronder volgt een citaat.

„De politieke activiteit groepeerde zich in deze weken rond het negentigjarig jubileum, dat de partij nu viert. Ik mag daar vandaag niet over zwijgen, omdat het uitgerekend deze dag is, de derde april, dat negentig jaar geleden de partij ontstond. De partij. Want A.R. kiesverenigingen waren er al veel eerder. Maar op 3 april 1879 bundelden zij zich tot een nationale partij.

De partij viert dat jubileum, door in deze dagen zich eens te meer te laten inspireren tot haar taak voor de toekomst.

Daarom verschijnt in deze week een pocket van de heer Goudzwaard, lid van de Tweede Kamer: grote taak voor kleine mensen. Hoofdpijnen voor een evangelisch beleid, is de ondertitel. Een kostelijk boekje, dat in honderd pagina's, kort en bondig dus, u vertelt wat A.R. politiek in deze tijd bedoelt te zijn.

Daarom zijn wij bezig met onze jubileumactie. Want wat in dit boekje staat en wat in programstudies en rapporten straks wordt uitgewerkt, dat moet niet tot een kleine kring beperkt blijven. Dat moet doordringen tot ons kader, door middel van cursussen. Dat moet doordringen tot ons hele volk, door een brede publiciteit. Dat moet ook doordringen in het buitenland.

Want — om maar iets te noemen — ook over de grenzen bestaat belangstelling voor christelijke politiek. De pocket van Goudzwaard krijgt waarschijnlijk een Engelse vertaling. Dat is het doel van de jubileumactie. Want voor deze activiteit is natuurlijk veel geld nodig.

De A.R. Partij is een levende partij. Een jonge daadkrachtige partij. Een partij van gewone, kleine mensen. Dat blijkt ook uit deze jubileumactie, want er komen veel reacties

van gewone mensen, van kleine luiden, die er vandaag nog zijn en die getuigen van een grote trouw. En die vaak anderen, grotere lui, beschamen.

Dat is dus onze lijn. Een open opstelling, bereid tot samenwerking, waar dat mogelijk is. Maar, tevens bouwen aan een eigen koers, een vernieuwingsgezinde politiek. Een partij die al negentig jaar lang meebouwt aan de toekomst van ons land (binnen haar natuurlijk beperkte mogelijkheden van de wereld)."

De complete tekst van deze toespraak is verkrijgbaar op het A.R. Partijbureau, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, Dr. W. de Kwaadsteniet, I. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,— per ja. Losse verkoop f 0,30.

Eisenhower

In Nederland zullen wij Eisenhower blijven eren als de man, die de grote militaire kruistocht leidde tegen het geweld van het nazisme. Hij heeft de leiding gehad bij de grootste militaire operatie, die de geschiedenis kent en die eindigde met de volledige ondergang van het „Derde Rijk”. Daardoor werd hij onze bevrijder, en zo is hij ook in ons land gehuldigd.

Maar hij was ook nog iets anders. Hij was de grote vertrouwensman van het Amerikaanse volk. Morrison zegt in zijn geschiedenis van het Amerikaanse volk: de Republikeinen hebben achteraf gezien zichzelf in de vingers gesneden, toen zij indertijd door zetten, dat de president zich maar éénmaal herkiesbaar mag stellen. Was die bepaling er niet geweest, dan zou Eisenhower, als hij zich beschikbaar had gesteld, zonder twijfel voor de derde maal gekozen zijn, en men mag aannemen, dat die derde „term” dan de beste van de drie geworden zou zijn. Niet omdat hij een groot staatkundig hervormer was, maar omdat hij in zijn eenvoud groot en eerlijk was en daardoor een samenbindende, stabiliserende en vertrouwenwekkend figuur was, waaraan het Amerikaanse volk zo zeer behoefte had in de na-oorlogse jaren.

De Amerikanen vereerden hem niet alleen, ze hielden van hem. Daardoor betekende hij zoveel voor zijn volk.

* * * Niet zo best

Het Centraal Economisch Planbureau is, wat verlaat, met een toekomstverwachting voor de dag gekomen.

Voor dit jaar 1969 zit er nog wel groei in de productie. Dat is plezierig voor de werkgelegenheid. Maar op langere termijn ziet het rapport er niet zo gunstig uit. Alles hangt af van de vraag hoe lang dit gunstig economisch getij zal voortduren!

De spanningen op de arbeidsmarkt lopen op en verscherpen de nu al in beweging zijnde loon- en prijspiraal. Dat kan meer en meer oorzaak zijn van een terugval van de Nederlandse internationale concurrentiepositie en er is kennelijk maar weinig meer nodig om in 1970 weer in een overbesteding terecht te komen met al de kwalijke gevolgen van dien. In Nederland schijnt een stabiele economische groei niet tot de reële mogelijkheden te behoren. Het is bij ons vaak een hollen of stilstaan. Dat moet voor minister Witteveen een duidelijke aanwijzing zijn zijn politiek zo in te richten dat een voorzienbare teruggang in de economische ontwikkeling moet worden voorkomen.

Wij menen dat met name een doorbreken van de prijzen- en loonspiraal in de komende maanden beslist centraal moet staan.

Het zou wel eens wenselijk kunnen zijn dat het onverwachte structurele financiële voordeel dat voortvloeit uit de „overeenkomst” tussen financiën en de levensverzekeringsmaatschappijen in mindering te brengen op een voorgenomen verhoging van een aantal (prijsverhogende) belastingmaatregelen.

* * * Herbenoeming burgemeesters

In Nederland worden de burgemeesters door de koningin benoemd onder directe verantwoordelijkheid van de minister van Binnenlandse Zaken. Wij menen nog steeds dat deze methode, mede gelet op de sedert jaren opgedane ervaring een zeer bruikbare is, die nog niet aan vervanging toe is. De liberale leider Thorbecke kende de zwakheid van de mens in zijn kwaliteit van gezagsdrager.

De burgemeester werd daarom niet voor zijn leven benoemd doch slechts voor een periode van zes jaar met de mogelijkheid van herbenoeming om de zes jaar.

Voorzover wij hebben kunnen nagaan hanteerde minister Thorbecke bij één herbenoeming tot burgemeester vrij strenge normen. Burgemeesters, die niet voor hun taak berekend bleken te zijn kwamen voor een herbenoeming niet in aanmerking.

Het komt ons voor dat deze zelfcorrectie van het bestuur een sluitstuk behoort te zijn bij de methode van het benoemen van burgemeesters door de Kroon. Wij kunnen ons niet geheel aan de indruk onttrekken, gelet op een aantal situaties, waarin sprake is van meer dan gewone spanningen tussen een burgemeester en de raad c.q. de gemeente die langer duren dan verantwoord is, dat deze zelfcorrectie van het bestuur onvoldoende strak wordt ghan-teerd.

Tenslotte gaat het algemeen belang boven het persoonlijk prestige van een burgemeester.

OVER VOORSPELLINGEN

DOOR H. ALGRA

ZEVEN dagen voor de Kamerverkiezingen van 1937 hield Mussert zijn grote rede op de „Hagespraak” te Luntenen. Het is onze roeping, te winnen, zei de Leider, en dus zullen wij winnen. Een maand te voren had hij gezegd, dat de N.S.B. met tien man voor het eerst zijn intrede zou doen in de Tweede Kamer. Het Hoofdkwartier becijferde, dat men zou komen op 18 tot twintig zetels. En de Kringleider te Rotterdam zei: als het meevalt 25, als het tegenvalt 15. Het werden er vier.

Het was in de tijd, dat er nog geen Nipo-onderzoekingen waren en dat suggesties van een komende overwinning een grote invloed konden hebben. Wanneer iedereen maar bij voorbaat geloofde, dat het succes van een partij groot zou zijn, dan zat in die suggestie een enorm propagandistisch element. Als deze propaganda lukt. Anders wordt het een enorme kater.

Vóór de verkiezingen van 1967 werden er geregeld opiniepeilingen gepubliceerd, die niet erg veelbelovend waren voor de A.R.P.

Tegen zulke suggesties moet men dan vechten. Want niemand stemt graag op een partij, waarvan hij al bij voorbaat meent te weten, dat zij geen beste beurt zal maken. Het blijkt herhaaldelijk, dat opiniepeilingen niet goed passen op de werkelijkheid, zoals die door de uitslag blijkt. Maar alle prognoses leiden tot bepaalde suggesties bij het volk.

DAAROM kan D'66 voorlopig tevreden zijn. Van verschillende kanten wordt gesuggereerd, dat het grote succes bij de Kamerverkiezingen van 1971 voor deze partij zal zijn. Socialisten, die treuren om het Congres, zeggen er bij: en wie zal alleen zijde bespinnen bij zo'n gang van zaken bij de P.v.d.A.? Natuurlijk D'66. Niemand denkt dat de P.P.R. er veel bij zal winnen. Maar D'66 gaat met de buit strijken.

In de kring van de K.V.P. is nú al gezegd, dat D'66 de gevaarlijkste concurrent zal zijn. Een beetje begrijpelijk, want een zeer groot deel van de aanhang van D'66 bestaat nu al uit R.K. kiezers, die wat anders willen dan hun vader en moeder, en die daarom D'66 liever hebben dan de K.V.P. Ook uit A.R. kring zijn al stemmen vernomen, die nú alvast rekening houden met een groot succes van D'66. En mag men sommige kranten geloven, dan willen A.R.-radicalen bevorderen, dat de A.R.P., evenals de socialisten dat hebben gedaan, aan de V.V.D. een scheidbrief geeft, en dat men althans zal overwegen, inplaats van met de V.V.D. met haar achterlicht, nl. D'66 in zee te gaan.

Al zulke uitspraken of publicaties hebben een grote suggestieve betekenis. Wanneer zij periodiek weerkeren, dan betekenen zij indirect en onbedoeld propaganda voor D'66.

Men moet met zulke uitspraken zó ver voor de stembus een beetje voorzichtig zijn. Vooreerst — D'66 is nog bezig, zich in te werken als parlementaire partij. En dat gaat met vallen en opstaan. En niemand weet, welk beeld de kiezers zullen hebben van deze partij, als in 1971 de stemlokalen opengaan.

DAAR komen nog een paar dingen bij. Wat stelt D'66 eigenlijk voor? Wij weten, dat het de wens is van deze partij, dat alle andere partijen zullen ontploffen. Maar zo'n wens is meer studentikoos dan gemotiveerd.

Verder is het een partij op een heel smalle en wankel- staatkundige basis.

Zij is een jonge, beweeglijke achterlicht van de V.V.D. en soms is voor een goede opmerker de familie-trek nog duidelijk zichtbaar. Soms doet zij ook denken aan een sterk veredelde Boerenpartij vanwege haar „pragmatisme”.

Maar in elk geval maakt zij weinig de indruk, dat zij een geschikte partner zou zijn in een regerings-combinatie. Trouwens, hoe zal zij met andere partijen samenwerken in zo'n combinatie en tegelijk blijven leven bij de wens, dat de partners één voor één zullen ontploffen?

Wie dus nú reeds een groot succes voor D'66 voorspelt, loopt wel erg op de zaken vooruit.

MAAR daar komt nog iets bij.

Wie dat succes met enige nadruk voorspelt, dicht de Nederlandse kiezers niet al te veel principiële onderscheidingsvermogen toe.

Hij kan daarin gelijk hebben. Maar vooral hij loopt gevaar enig défaitisme te openbaren omtrent de werfkracht van de eigen

partij, haar principiële kracht ook in haar propaganda „haar duidelijkheid” boven de vaak negatieve „duidelijkheid” van D'66.

En ik dacht, dat we bovenal ernstig bezig waren onze eigen christelijke politieke overtuiging duidelijk en geloofwaardig te maken.

Die bezigheid ligt op een ander plan dan de vaak opportunistische en negatieve actie van D'66, waardoor die partij voor de serieuze kiezer niet zo bij-zonder geloofwaardig is.

TOCH ALGEMENE PRIJSMATREGEL?

De A.R. Tweede Kamerleden drs. Goudzwaard en drs. Boersma vroegen aan de Minister van Economische Zaken: In hoeverre zijn naar het oordeel van de minister, mede in verband met de thans door het Centraal Planbureau verwachte prijsstijging in 1969, in het huidige prijsverloop zekere cumulatieve ontwikkelingen waar te nemen, die het alsnog uitvaardigen van een algemene prijsmaatregel kunnen rechtvaardigen?

WAT DE TWEDE KAMER DE AFGELOPEN WEKEN BEHANDELDE

De begroting van landbouw en visserij

— de heer **Zijlstra** (A.R.) zei o.m. dat de agrarische revolutie voor tienduizenden gezinnen een sociaal probleem dreigt te worden, zoals vroeger de industriële revolutie dat was voor de arbeiders. Hij maakte zich meer zorgen over de onmacht van 200.000 mensen — de landbouw en de middenstand — die zich in deze situatie bevinden dan over de macht van de 200 van Mertens.

— er ligt een motie **Van der Ploeg** (P.v.d.A.) die n.b. nog voor 15 juli een regeringsnota wil over het plan Mansholt.

— als straks zeer veel agrariërs moeten afvloeien versterkt dan het ontwikkelings- en saneringsfonds voor de landbouw (Zijlstra A.R. en Tolman C.H.U.).

— de begroting van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk is aanvaard, zonder wijzigingen.

De omroepwet komt in werking. De bioscoop krijgt f 10.000.000 subsidie.

— Zeeuws Vlaanderen werd herverkeerd. Van het ontwerp bleef maar weinig over al moet worden gezegd dat een ander dan minister Beernink het ontwerp heeft ingediend.

— de begroting van landbouw werd aanvaard.

Een P.v.d.A. motie werd ingetrokken. Eerlijk gezegd: de indiening daarvan was eigenlijk ook overbodig geweest. Maar ja, wat doet een P.v.d.A. frac-

tie na de opdracht van het P.v.d.A. congres!

— minister Roolvink vraagt van de Kamer een strakkere wettelijke mogelijkheid om een vaste greep op de prijzen te krijgen: bedrijfsleven wordt verplicht prijsverhogingen te melden.

Het voorlopig verslag kwam reeds gereed.

— een motie van de P.v.d.A. om voor de verkiezingen 1971 het kiesstelsel te doen wijzigen werd verworpen. De communist Bakker zei: de P.v.d.A. pleegt staatkundige afbraak in plaats van vernieuwing, door aan te sturen op een tweepartijen stelsel.

Het verwijt van de oppositie dat de regeringsfracties zich over deze motie niet wilden uitspreken omdat de V.V.D. van een districtenstelsel niets wil weten — is van alle grond ontbloom.

— minister-president De Jong is volledig bereid nog voor het zomerreces met een nota te komen over het onderzoek naar het materiaal over de wandaden en excessen van Nederlandse militairen in Indonesië. De oppositie die eigenlijk naar de bekende weg vroeg werd op haar wenken bediend.

— de Kamer wil zich niet nu, voortijdig bemoeien met de zwavelkoolstoffabriek die misschien in Amsterdam komt.

Amsterdam moet eerst een beslissing nemen.

En terecht.

— een felle opposant — de heer Nederhorst — interpeleerde over het feit, dat zelfs de vaste kamercommissie niet was ingelicht over de Hoogovens die naar de Maasvlakte wil. Enfin, de minister wist ook niet vroeger dan de kranten wat er aan de hand was.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

Geef iets dat niet verwelkt en ook niet opgegeten wordt.

Geef een goed boek

Dat juist degenen die het boek

BOELHUIS

vóór het verschijnen hebben gelezen, daarvan 1 tot 10 exemplaren hebben besteld, moge als bewijs dienen dat zij het boek als zeer waardevol beschouwen.

Niet alleen om het zelf te bezitten en te herlezen maar ook om het ten geschenke te geven bij verjaardag, huwelijk of jubileum.

VOORAL OUDEREN DOET U ER EEN GROTE DIENST MEE.

De tweede druk is zojuist verschenen. Een groot deel van deze oplaag is reeds verkocht. Toen de eerste druk uitverkocht was, werden honderden teleurgesteld omdat ze het boek niet op tijd ontvingen.

VOORKOM DIE DOOR TIJDIG TE BESTELLEN.

U kunt het kopen in de boekhandel. Slaagt u daar niet, dan kunt u het ook bestellen door onderstaande bon ingevuld te zenden aan:

UITGEVERIJ BOELHUIS

POSTBUS 97, WOERDEN.

Zend mij exemplaren van het boek Boelhuis à **f 6.75**

Ik betaal direct na ontvangst.

Naam

Adres

Woonplaats

Handtekening

FEEST DER PARADOXEN

HET is onbegrijpelijk, dat wij op deze wereld, die door ons toedoen zo verschrikkelijk geschonden is en in deze tijd, waarin de eigen-wijsheid van de mens hoogtij schijnt te vieren, nog over Pasen en Paasfeest spreken.

Het barre lijden in Biafra en Nigeria, de verschrikkingen van Vietnam, de schrikbarende armoede in verschillende gebieden van de wereld, de martelgang van dwangarbeiders in Siberië en elders, de knechting van miljoenen mensen in west en oost, dat alles zou ons tot de overtuiging kunnen brengen, dat Pasen een belachelijke paradox is. Het lijkt inderdaad paradoxaal om uit te spreken — en wij spreken het zelfs uit in volle overtuiging — dat de opstanding van Jezus Christus de zekerheid geeft, dat op deze wereld een volstrekt nieuwe orde gevestigd zal worden — de orde van gerechtigheid, van vrede, van liefde.

MAAR is het wel waar? Vergissen wij ons niet deernlijk, zoals wij ons volgens sommige moderne theologen op zoveel punten vergissen voor wat betreft vele uit de bijbel gevormde opvattingen?

Hoewel men vooral in onze tijd feiten probeert te herleiden tot schijn en de schijn tot feit verheffen wil, zeggen wij toch met heel ons hart: Ja, het is waar! Als het niet waar was, hoe zouden dan eeuwenlang de mensen door leed en marteling heen zich hebben kunnen verweren tegen het zwartste pessimisme, dat in alle tijden het geloof heeft proberen aan te tasten?

God heeft Zijn plan met de kosmos en met de wereld, die in geestelijk opzicht bijna een chaos is. In dat plan heeft Jezus Christus de centrale plaats ingenomen om verzoening tot stand te brengen tussen de Almachtige God en de zondige mens. Dat deze verzoening gelukte, dat het wonder zijn beslag kreeg en dat de herrijzenis van Jezus Christus de almacht en de liefde van God bevestigde, dat geeft de

gelovige de zekerheid, dat de oorspronkelijke bestemming van de mens verzekerd is; althans onder het beding, dat wij behoren tot de merkwaardige mensen die „de Zijnen zijn”.

DAAROM zullen christenen gelovig hun werk doen en proberen te vervullen datgene, wat zij zeker weten dat hun plicht is.

Levend met de heerlijke gedachte; dat eenmaal alles vernieuwd zal zijn, omdat Christus daarvoor borg werd in helse verschrikking en pijn, zal de christen de beloofde vernieuwing hier reeds nastreven. Hij ziet om zo te zeggen de nieuwe hemel en de nieuwe aarde reeds door de gebarsten ruit van zijn zondig bestaan heen. Vanwege die barst ziet hij het slechts vaag en fragmentarisch — dus ten dele. Naar dát vóór-beeld zal hij te werk moeten gaan bij al zijn doen en laten.

Ook ten opzichte van het maatschappelijk bestel en de politieke constellatie zal hij zich richten naar de nieuwe wet van het Koninkrijk, dat God heeft toegezegd.

Pasen is het feest van het LEVEN! En wij mogen leven uit de belofte van het eeuwige leven!

HET neemt niet weg, dat wij zullen moeten erkennen, dat wij vaak worden aangevochten door bittere twijfel. Biafra, Vietnam en duizend andere erbarmelijke zaken zullen voor de verscheurde christenheid even zo vele zaken zijn, die tot kleinheid zullen manen. Een christen zal niet hoog van de toren mogen blazen, ook niet op het politieke terrein van het leven. Maar hij behoeft niet te zwijgen! Hij mag in ieder geval zingen van Pasen! Want:

Daar juicht een toon,
daar klinkt een stem,
die galm door gans Jeruzalem!
Een heerlijk morgenlicht breekt aan:
De Zoon van God is opgestaan!
Daarom mogen wij nu van Paasfeest spreken!

SPOED VOOR KLEINE STEDELIJKE GEMEENTEN

De heer Van Bennekom e.a. vroegen aan de minister van Binnenlandse Zaken:

Kan de minister mededelen wanneer het besluit voorlopige verfijning van de algemene uitkering uit het gemeentefonds voor kleinere stedelijke gemeenten zal worden vervangen door een definitieve regeling?

Ligt het voorts in de bedoeling bij die gelegenheid de uitkering krachtens die regeling te verhogen?

Kan de minister mededelen wanneer de invoering van de verfijningsregeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds voor gemeenten met een slechte bodemgesteldheid, als aangekondigd in de memorie van toelichting op de begroting voor 1969, kan worden verwacht?

Mag voorts worden aangenomen dat bedoelde regeling mede betrekking zal hebben op het uitkeringsjaar 1968?

MR. AANTJES VOORZITTER P.T.T.-RAAD

Mr. W. Aantjes, vice-voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie is benoemd tot voorzitter van de P.T.T.-raad. Hij volgt mr. V. G. M. Marijnen op, die het voorzitterschap neerlegde omdat hij burgemeester van Den Haag werd.

WIJ KOMEN BIJEEN

Op 10 april a.s. beleggen de Kiesverenigingen Slotervaart, Sloten en Osdorp (Drs. C. P. Hazenbosch) een gezamenlijke vergadering.

Plaats van samenkomst is de Ger. kerk „De Opgang”, Tussenmeer 70, Amsterdam, Osdorp.

Aanvang 20.00 uur.

Er zal op deze vergadering een forum optreden bestaande uit drs. H. van Ruller, drs. J. Tamminga, mr. D. W. O. A. Grosheide en drs. D. Th. Kuiper.

TWEDE KAMER OVER BELASTINGEN, INFLATIE, B.T.W. EN ZELFSTANDIGEN

UITERAARD kan een begrotingsbehandeling van financiën zich bewegen over een groot aantal financiële en over even zovele fiscale zaken. De vorige week concentreerde de bespreking zich gelukkig rond een niet te groot aantal belangwekkende punten. De inflatie, de onderhandse kapitaalmarkt, de belastingheffing over de arbeidsinkomsten voor de buitenshuis werkende gehuwde vrouwen, de fiscale positie van de zelfstandigen en de werknemers, de omzetbelasting en de komende verhoging van een aantal accijnzen per 1 juli 1969.

INFLATIE

Feit is, aldus de heer Kieft (A.R.) dat een groot aantal burgers in ons land eenzijdig de gevolgen van de inflatie moet opvangen. Zij die moeten leven van een lijfrente, een pensioentje, of van de rente van een kapitaalje, onder vinden van jaar tot jaar dat de opbrengst van hun besparingen in feite terugloopt. Hij drong er op aan dat de overheid, nu veel zaken reeds „waardevast” gemaakt zijn, zich ook zou bezinnen om de gevolgen van de inflatie voor deze groep te verzachten.

De heer Jongeling (G.P.V.) had er op gewezen dat het mogelijk moest zijn een voorzichtige proef te nemen met de rente van overheidsleningen alvast waardevast te maken. De P.S.P. rede neerde ongeveer in dezelfde richting. De P.v.d.A. zweeg er over. Niet ten onrechte, omdat de heer Vondeling in zijn ministeriële tijd dit idee al had verworpen!

Minister Witteveen was, overigens terecht, van oordeel dat alles op alles moest worden gezet de inflatie in haar oorzaak aan te pakken; het zal een taai strijd zijn, maar het is de enige oplossing: de economie moet zich evenwichtig ontwikkelen waarbij spanningen tussen lonen en prijzen moeten worden voorkomen.

Minister Witteveen — sprekend over de schuldvraag inzake het proces van de geldontwaarding — verzuchtte tenslotte: Het zou eigenlijk zo moeten zijn dat als regering en parlement op een democratische wijze tot de beslissing over de invoering van een nieuw belastingstelsel zijn gekomen, men dit in het maatschappelijk leven ook aanvaardt en niet probeert de lasten daarvan weg te wentelen. Dat is in wezen de oorzaak van de spiraal die dreigt te draaien.

FISCALE POSITIE ZELFSTANDIGEN

De staatssecretaris — de K.V.P.er Grap perhaus — heeft een commissie ingesteld die zal moeten bestuderen of de fiscale positie van de zelfstandige niet zwaarder is dan die van een werknemer — zelfs bij gelijke tarieven. De heer Kieft vond dat de staatssecretaris deze belangrijke zaak binnen te beperkte grenzen had verwerkt. De druk van de sociale lasten, de verschillen in sociale zekerheid bij beide groepen zijn er immers niet in betrokken! De heer Kieft onderstreepte het feit dat het verschil in sociale zekerheid

Tj. Walburg.

Heeft de minister al overwogen hoe de uitgifte voor de landbouwbedrijven in de straks droogliggende Lauwerszee moet geschieden?

Overweegt hij het stellen van andere toelatingseisen voor bedrijven dan in de IJsselmeerpolders?

Waarom duurt het zo lang om een stemming te geven aan de Haaksbergerpolder en aan de St. Johannes Gaasterveenpolder?

op bepaalde punten heel duidelijk aanwijsbaar is.

De studie die thans is ingezet zal daarom een vertekend beeld geven van de realiteit. Hij adviseerde daarom de minister van Sociale Zaken te verzoeken een onderzoek in te stellen naar dit facet van het verschil tussen de positie van een zelfstandige (w.o. de landbouw) en de werknemer.

Rechtvaardigheid is een uitgelezen zaak, die niet te nauw gemeten mag worden, dachten wij! Maar de staatssecretaris nam deze suggestie niet over.

A.O.W. EN BIJSTANDWET

Veel Kamerleden spraken zich uit over de vraag of een gerechtigde tot „AOW”-pensioen die tevens nog een recht op bijstandsuitkering heeft, al dan niet over dit gezamenlijke inkomen belasting moet betalen.

De P.v.d.A. ging het verst. Zij toonde zich een voorstander van een buiten de inkomstenbelasting brengen van de bijstandsuitkeringen. Hun woordvoerder, de heer Berg kondigde — indien de staatssecretaris geen toezeggingen deed — een motie aan.

De heer De Goede (D'66) dacht dat er maar één oplossing was: verhoog de belastingvrije voet zodanig dat er in feite van belastingheffing geen sprake meer is in de gevallen van samenloop met de uitkeringen van de bijstandswet. Dat ging de heer Kieft (A.R.) te ver, omdat een verhoging van de belastingvrije voet geen reële oplossing biedt. Een verhoging van die vrije voet verschuift alleen de moeilijkheden, tenzij D'66 die verhoging zou willen opvoeren tot b.v. de inkomens van f 15.000-en lager. Dergelijke operaties aan het tarief doen het wel bij het grote publiek, maar zijn niet reëel. Immers een zodanige verhoging doet de opbrengst zeker 900 miljoen dalen. En waar moet dat bedrag op een andere wijze worden gevonden?

Ook de suggestie van de heer Berg (P.v.d.A.) werd door hem afgewezen. Als bijstandsgerechtigden over hun inkomen geen belasting betalen betekent dit dat zij vergeleken met andere burgers tot een andere „soort” behoren. Trouwens: waarom zou een zelfstandige met een inkomen van f 6000 wél en een bijstandsgerechtigde geen belasting betalen over het zelfde inkomen?

Bovendien: als de bijstandsuitkeringen

belastingvrij zouden zijn waarom dan niet b.v. de werkloosheidsuitkeringen en de verzetspensioenen.

Hij drong er op aan in de sector van de loonbelasting maatregelen te nemen die voorkomen dat men later een aanslag van de inkomstenbelasting ontvangt. Een eenvoudig forfaitair tarief voor verschillende groepen van bijstand zou ten gevolge hebben dat er wel belasting wordt ingehouden zonder de bestaande hoogte van de uitkeringen aan te tasten en ook zonder de rompslomp van een veel latere aanslag in de inkomstenbelasting.

Een oplossing die ook door de C.H.U. werd aanbevolen, waarbij de heer Scholten nog eens extra aandacht vroeg voor de mogelijkheid van een meer gestroomlijnde kwijtschelding dan tot nu toe.

De staatssecretaris bleek dezelfde overtuiging te zijn toegedaan. Hij zal met de vereniging van Nederlandse gemeenten — de gemeente kent in beginsel de bijdrage krachtens de bijstandswet toe — hierover nader van gedachten wisselen.

ACCIJNSVERHOOGING

De komende verhoging van de accijnzen had ook de aandacht

Weliswaar zijn de betreffende wetsontwerpen nog niet aan de Kamer toegezonden — de heer De Goede (D'66) diende een motie in om deze accijnzerverhoging niet door te laten gaan. Verhoging van deze accijnzen zal een prijsverhogende werking met zich mee brengen en gelet op de bestaande onrust in de prijzensector is een verhoging van accijnzen niet gewenst per 1 juli a.s. De A.R. woordvoerder de heer Kieft vond dit op z'n minst genomen voorbarig. In concreto wordt zo in algemene termen gereageerd op nog onbekende voorstellen. Een evenwichtig oordeel is op deze wijze onmogelijk geworden, waarbij dan nog komt dat een concrete dekking van rond 225 miljoen gulden niet is aangegeven. Tenzij dan een suggestie in de motie: haal die dekking maar uit hogere belastingen in de vermogenssfeer. De heer Kieft noemde dit: „lekkere moties, goed in de oren van de bevolking, maar met dubieuze gevolgen voor de inflatie.”

Minister Witteveen wees er op dat de schatting van de heer De Goede, die gezegd had dat de accijnzerverhoging zeker een prijsstijging van een half percent tengevolge zou hebben, veel en veel te hoog was. De minister wilde niet op de motie ingaan omdat de wetsontwerpen nog niet waren ingediend.

B.T.W.

Eén van de zaken die ook de aandacht had van de Kamer was de B.T.W. De

heer Kieft had er voor gepleit met name de belastingheffing op ledenbladen van werknemersorganisaties, vrouwenorganisaties e.d. achterwege te laten. De organisaties die in hoofdzaak in het sociaal maatschappelijk verkeer optreden kunnen t.a.v. dit soort activiteiten toch niet direct op één lijn worden gesteld met ondernemers die B.T.W.-plichtig zijn.

De staatssecretaris toonde zich hiertoe bereid zoveel mogelijk buiten heffing te laten het verstrekken van ledenbladen aan de leden — ter informatie over de eigen activiteiten van die organisaties.

Een ander punt was de moeilijkheid die aan de oostelijke grens van ons land

G. A. Kieft.

....Ik maak de staatssecretaris er nu vast opmerkzaam op, dat hij tijdig maatregelen moet nemen om te voorkomen dat belastingheffing volgt over de straks verhoogde A.O.W.....

geconstateerd was: Duitsland geeft Duitse B.T.W. terug aan de grens aan de in Duitsland winkelende Nederlandse grensgangers.

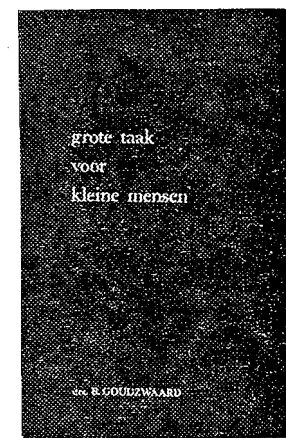
Nederland doet dat niet aan Duitse in Nederland winkelende grensgangers. Hieraan hebben de K.V.P., C.H.U., A.R. en V.V.D. ook aandacht besteed met het resultaat dat de staatssecretaris bereid is eenzelfde regeling (als Duitsland) in te voeren indien blijkt dat Duitsland rond 1 juli zijn eigen regeling niet intrekt.

Zo zijn er in de Tweede Kamer — behalve bepiegelingen, zeer concrete zaken aan de orde gekomen. Het gemeen overleg tussen Kabinet en Kamer kan men niet in de schoenen schuiven dat dit zonder resultaat is. Integendeel: ook voor het oog klein lijkende zaken zijn voor de burger van belang.

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven.

De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar.

Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro

(storting op giro 89673 t.n.v.

A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuyperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”.

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

9 gulden
voor
90 jaar
arp

CULTUUR IN HET NOORDEN

CULTUUR IS IN DE 'PERIFERIE' GEEN RANDVERSCHIJSSEL

DOOR S. BROEKEMA

In de Friese Staten, waar men doorgaans geen blad voor de mond neemt, zei — volgens een persverslag — drs. S. van Tuinen (A.R.) onlangs, dat in het Noorden slechts een eensluidend antwoord wordt gegeven op de vraag welke problemen dit gebied kent en dat is dan, naar hij meende, de enige reële eensgezindheid in dit gebied. Deze realistische benadering van de de noorlijke samenwerking, waarvan de heer Van Tuinen overigens voorstander is, wil ons waarschuwen tegen krachtverspilling in het najagen van hersenschimmen. Het is nuttig deze vermaning in het achterhoofd te houden bij het nadenken over de culturele situatie in het Noorden des Lands.

Dat deel van Nederland is namelijk geen culturele eenheid. Daarom is het ondoenlijk in een bijdrage van beperkte omvang uitvoerig in te gaan op het woon- en leefklimaat in Drenthe, Friesland en Groningen. De klimatologische omstandigheden kunnen per gewest, streek of stad nogal verschillen. Er zijn wel enkele markante gemeenschappelijke trekken in het noordelijke cultuurpatroon en daarover zal het voornamelijk moeten gaan.

CULTUUR NIET ALLEEN KUNST

In het bestek van dit artikel volgen we prof. Bouman na door er van uit te gaan, dat cultuur de levensstijl van een samenleving is. Daar volgt aanstonds de noodzaak uit tot het weerleggen van een ook in Noord-Nederland nogal eens voorkomend misverstand: cultuur is niet alleen kunst!

Het schijnt heden ten dage niet vaak genoeg te kunnen worden herhaald dat de vereenzelving van kunst en cultuur zeer veel aspecten van de cultuur onrecht doet. Dat onrecht wordt daarmee natuurlijk ook veel cultuurdragers aangedaan. De overheid behoort in deze eveneens bij de voortduur waakzaam te zijn. Wanneer zij onvoldoende op haar hoede is laat ze zich gemakkelijk verleiden de aandacht vrijwel uitsluitend te richten op de meest spectaculaire cultuurvormen. De adviseurs van de overheid, zij die zich beroepshalve met de cultuur bezig houden, dragen een grote verantwoordelijkheid.

Niet enkel de juweliërs, maar ook de groentewinkels en de bakkerijen in cultuurland moeten worden bezocht! Toespits op het Noorden mag u hierin lezen, dat er wel enige redenen voor ongerustheid is wanneer we zien dat culturele gebeurtenissen vaak met nevenbedoelingen, die in de public-relations sfeer liggen, worden opgezet.

Om misverstanden te voorkomen: tegen die evenementen als zodanig heb ik natuurlijk geen enkel bezwaar mits ze onder de juiste vlag gaan varen, b.v.

Groningen

die van de V.V.V. Wanneer dit niet gebeurt wordt de indruk gevestigd dat cultuur alleen cultuur is wanneer dit als evenement wordt gebracht, wordt de aandacht afgeleid van de cultuur van alle dag en wordt tenslotte naar verhouding te veel uit de toch al niet zo ryaal gevulde subsidiepot geleid naar spectaculaire zaken.

CULTUUR VAN ALLE DAG

De cultuur van alle dag, dat is in het Noorden zeker de gewestelijke cultuur. Een in het gehele gebied levende zaak, al klopt de pols niet overal even fel. Die gewestelijke cultuur bepaalt in dit deel van Nederland, zeker buiten de steden, nog voor een belangrijk deel het leefklimaat. In het bijzonder daar waar de overheid de betekenis van het eigene ten volle beseft zijn de mogelijkheden tot een bloei van de gewestelijke cultuur ten volle aanwezig. Dit is zeker in Friesland het geval. De taak van de gewestelijke culturele raden is overigens in deze ook duidelijk.

Weer moet hier een misverstand worden weggenomen. Elders bestaat vaak de indruk alsof de gehechtheid aan de eigen cultuur een archaïstische hobby zou zijn. Dat zou het inderdaad wezen wanneer het om een kunstmatig in stand gehouden zaak ging.

Vooral zij, die een grotere eenheid van het Noorden verdedigen, willen nogal eens tegen het streekeigene te velde trekken. Het is goed telkens aan de noodzaak tot bezinning te worden herinnerd, dat zij toegegeven, maar men kan in zijn vermaningen te ver gaan. Dat ging naar mijn mening burgemeester J. H. de Goede van Hoozevee toen hij — althans volgens het persverslag — in zijn nieuwjaarsrede de gemeenteraad de vraag voorlegde of het verantwoord is met gebruikmaking van de radio zo nadrukkelijk de taal van de eigen regio te etaleren. Hij verpakte zijn antwoord in een volgende vraag: „Moet het gebruik ervan voor de radio minstens niet meer gepaard gaan met een zeer goed duidelijk maken, dat men met algemeen Nederlands overal terecht kan?” De heer De Goede heeft met zijn uitlatingen enkele accenten verkeerd geplaatst. De uitzendingen in de streektaal, die door de regionale omroep worden verzorgd, geschieden niet uit de behoefte te taal van de eigen regio nadrukkelijk te etaleren. Het zijn uitzendingen in de taal, die in het betrokken gebied niet af en toe uit nostalgie en

in vertedering wordt gebezigd, maar die de moedertaal en spreektaal is van tienduizenden daar woonachtigen.

Die taal wordt gebruikt door de regionale radio omdat zij aldus kan beantwoorden aan haar doel: communicatiemiddel zijn voor de luisteraars. Die regionale oproep gebruikt natuurlijk niet alleen de streektaal: er wordt veel informatie gegeven in het Nederlands want daarmee kan men inderdaad overal terecht. Het is misschien wel goed dit nog even te beklemtonen.

Overal in het Noorden wordt het Nederlands verstaan, maar wanneer men zich in dit deel van het land gaat vestigen zal het toch op zijn minst nodig zijn dat men zich de moeite geeft om

S. Broekema, geb. 27 september 1920 te Smilde (Dr.). Na middelbare school te Groningen, achtereenvolgens ambtenaar ter provinciale griffie van Groningen, Zuid-Holland en Groningen. Sedert oktober 1966 directeur van de Stichting Groninger Culturele Gemeenschap (gewestelijk culturele raad) te Groningen. Is voorts o.a. secretaris van de Adviesraad voor de Regionale Omroep Noord en Oost.

de streektaal althans te leren begrijpen. Dat geldt zeker voor Friesland, waar de eigen cultuur de grootste levenskracht heeft. Tenslotte nog dit: de gewesten met een eigen cultuur moeten zich extra-uitgaven voor de cultuur getroosten en het valt te begrijpen dat zij daarvoor een tegemoetkoming van het rijk vragen.

ONDERDEEL WELZIJS BELEID

De cultuur van alle dag is niet een op zichzelf staande zaak. Het is daarom gevaarlijk om te spreken van een cultuurbeleid van de overheid zonder daar iets aan toe te voegen. Een overheid kan niet zo maar ineens en af en toe wat aan de cultuur gaan doen. Het wordt vanzelfsprekend geacht dat de wegen goed zijn onderhouden, de scholen voldoende licht en lucht toelaten en er geen koeien en paarden op de openbare weg loslopen. Iedereen acht de continuïteit voor deze zaken noodzakelijk. Daarom is het eigenlijk vreemd, dat niemand het opzienbarend schijnt te vinden wanneer een overheid plotseling door middel van een nota aan de raad of bij de aanbidding van een begroting gaat meedelen, dat zij voornemens is wat aan de cultuur te gaan doen. Dat gebeurt namelijk en er zou nog wel reden zijn om zich over deze bekering te verheugen ware het niet dat de cultuurrijver zich in vele gevallen richt op — u begreep het al — enkele spectaculaire zaken.

Een cultuurbeleid kan echter niet op zichzelf staan maar moet worden gezien als een onderdeel van een beleid dat zich richt op de bevordering van het welzijn van de mens. Cultuurbeleid behoort te zijn geïntegreerd in het welzijnsbeleid samen met bijvoorbeeld de zorg voor het maatschappelijk werk, de gezinsverzorging, de sport, de recreatie en de sociale werkvoorziening. Dat wordt, gelukkig, in het Noorden telkens weer door de adviseurs van de overheid — en mag ik daarbij in het bijzonder wijzen op de gewestelijke culturele raden? — onder de aandacht van de overheden gebracht. Komt dat geluid over? Soms wel, maar worden de gewillige oren niet in het bijzonder bij de gemeentebesturen gevonden?

Het is immers merkwaardig dat in de belangrijkste stukken van de samenwerkende provincies maar zelden een duidelijke behandeling is te vinden van de welzijns-vragen. Geen typisch noordelijk verschijnsel, het zij toegegeven, maar hier zijn wel kansen ontstaan gebleven, die elders niet werd geboden. Die kansen zijn er echter nog meer dan in het verleden: zo heeft de Wet op de ruimtelijke ordening bewust de mogelijkheid geopend bij de totstandkoming van streekplannen de organen, die deskundig zijn op sociaal-cultureel terrein in te schakelen. De provinciale besturen kunnen zich daarbij uiteraard beperken tot een verwijzing naar de deskundigheid die bij de provinciale planologische diensten aanwezig is. Dit is evenwel een negatie van een door de provincies zelf tot stand gebrachte of gesteunde uitbouw van het sociaal-cultureel adviesapparaat.

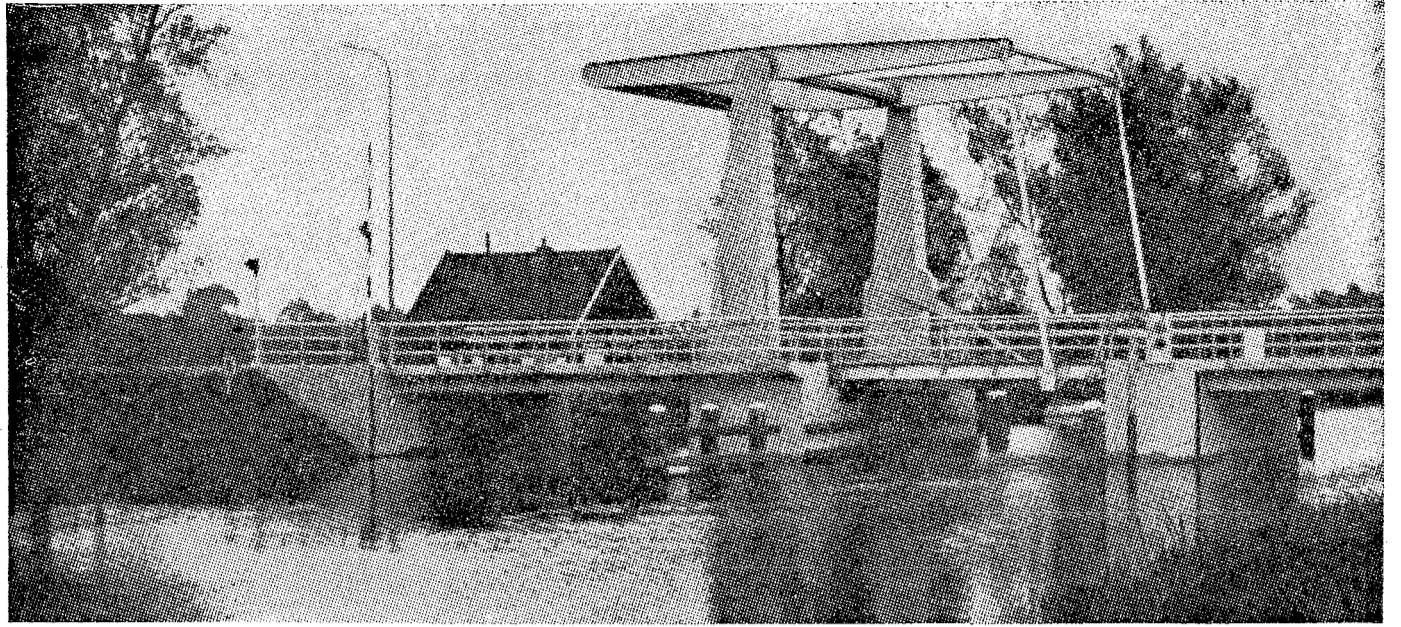
Daarbij zijn de culturele raden als adviesorganen aanvaard, het aanwezig zijn als vertegenwoordigers van het particulier initiatief in deze raden maakt het benutten van hun diensten bovendien nog tot de realisering van een vaak zo vurig bepleite inspraakmogelijkheid.

Cultuurbeleid behoort een onderdeel te zijn van een welzijnsbeleid en daarin volledig te zijn geïntegreerd. Daarbij behoort rekening te worden gehouden met de initiatieven, die bij de burgerij leven maar ook met bestaande instellingen en verenigingen op het culturele erf. Ook in het Noorden is wel eens gesteld dat het cultuurbeleid, gezien in het licht van Bouman's reeds aangehaalde definitie, in feite neerkomt op het bevorderen van een zinnvolle besteding van de vrije tijd. Dit is een zeer eenzijdige en in zijn neutraliteit gevaarlijke bewering. Het gaat bij de cultuur niet om een deel van het leven maar om het gehele bestaan. De christen is als cultuurdrager ook mede-arbeider Gods en dat niet alleen in de vrije tijd maar in zijn gehele leven en elke dag. Hier is niet een zinnvolle besteding van de vrije tijd maatgevend maar is het deelnemen aan de cultuur het antwoord op de vraag: hoe kan ik zinvol mens zijn?

VERVOLG OP PAG 7

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

VERVOLG VAN PAG. 1

Friesland

DEELNEMEN AAN CULTUUR

Deelnemen aan de cultuur moet voor ieder een herkenbare vanzelfsprekende zaak worden. Het is niet de room van de melk maar de melk zelf: een levensbehoefte. Dat moet ook het richtsnoer voor de overheid zijn. Geen verbetering bevorderen van het cultureel klimaat, anders gezegd het leefklimaat, omdat daardoor de industrialisatie wordt aangemoedigd. Cultuurbevordering mag geen middel zijn, het is een doel op zichzelf.

Daarbij moet de overheid de ontwikkelingen op het sociaal-cultureel-, cultureel-pedagogische-, het vormings- en het volkswaarderingsterrein in het oog houden. De adviseurs behoren de overheid voortdurend hierover voor te lichten.

IN HET NOORDEN GEBEURT WAT

In het Noorden zijn veel interessante zaken in wording. Evenals elders in het land natuurlijk, moeten we daaraan toevoegen. Het is niettemin verheugend te mogen constateren, dat de in het Noorden waarneembare processen veelal niet meer gericht zijn op het inhalen van een achterstand. Integendeel: zij zijn in veel gevallen zelfstandig op gang gebracht. Enkele voorbeelden mogen als bewijsmateriaal worden aangevoerd.

De kunstzinnige vorming en de creativiteitsontwikkeling worden niet afgewacht, maar geëntameerd en waar mogelijk versneld en gecoördineerd. Op het terrein van de volkswaardering worden in samenwerking met de volkshogescholen door de regionale omroep projecten verwezenlijkt, die gezien kunnen worden als voorbeelden van de

éducation permanente. De leetuurvoorziening buiten de steden wordt door de provinciale bibliotheekcentrales op voorbeeldige wijze verzorgd. Mede dank zij de door rijkssubsidies mogelijk geworden bouw van vele dorpshuizen behoeft in de meeste gevallen niet naar een onderkomen voor reizende exposities te worden gezocht. Het Noorden bezit reeds een aantal culturele centra waar de accommodatie zodanig is dat beroepsgezelschappen er voorstellingen kunnen geven.

In een opsomming als deze hoe onvolledig ook mag tenslotte in geen geval het noordelijk toneelgezelschap ontbreken.

De Noorder Compagnie, enthousiast geleid door Manon Alving en Jaap Maarleveld heeft een belangrijke educatieve taak. Daarbij gaat het er niet alleen om, dat beroepstoneel komt in delen van het Noorden waar men nog nimmer te voren daarmee in eigen omgeving kennis

kon maken. De educatieve taak strekt zich ook uit over een deel van de bevolking, dat voorheen niet met toneel te maken kreeg of daarmee geen gemeenschap wilde hebben. De emancipatie van de verschillende protestants-christelijke bevolkingsgroepen vraagt grote aandacht.

DOELTREFFEND

Cultuur in het Noorden is een levende zaak. Wanneer over culturele zaken intensief wordt meegedacht door iedereen, want het gaat ons allen aan, zal er kunnen worden gewerkt. Het klimaat is immers gunstig voor een verdere ontwikkeling waaraan niet alleen de happy few maar de gehele bevolking deel zal kunnen hebben. In het Noorden wordt dit — het zij met voldoening en ondanks de geuite kritiek geconstateerd — ook door de overheid steeds beter beseft.

EEN paar weken geleden in de Tweede Kamer kwam de begroting Buitenlandse Zaken aan de orde. Om aan te geven, hoe verontwaardigd rustend kalm velen het maar nemen, dat allerlei belangrijke zaken tegenwoordig door de E.E.G. worden bedisseld, zonder dat het Europese Parlement over werkelijke wetgevende bevoegdheid beschikt, wees ik er toen op dat men voor allerlei democratiseringswensen demonstraties ziet, maar dat de jeugd voor de Europese democratie niet de straat op gaat.

Weinig kon ik vermoeden, dat al zo spoedig daarna, mijn woorden zouden worden gelogenstraft.

Van 11 tot 15 maart hadden we weer een zitting van het Europese Parlement in Straatsburg, ditmaal onder andere om een nieuwe voorzitter te kiezen.

RUMOER

Terwijl de zitting waarin de verkiezing zou plaats hebben, onder leiding stond van het oudste lid in jaren, en deze een redevoering begon af te steken, kwam er plotseling rumoer op de stampvolle tribunes (die overigens heel wat meer mensen kunnen bergen dan de kleine tribunes van de Tweede Kamer). Een groep studenten begon leuzen te schreeuwen en spandoeken te ontvouwen, om er aandacht voor te vragen, dat het gezelschap dat zich Europees Parlement noemt, eigenlijk helemaal geen recht had zich zo te noemen, omdat geen enkele Europese burger hen had gekozen. Eigenlijk was de demonstratie een duidelijke ondersteuning van de wens van de overgrote meerderheid van het Parlement om rechtstreeks verkozen te worden. De Gaullisten, die weinig zin hebben aan die Europese verkiezingen, begrepen dan ook onmiddellijk dat zij degenen waren die zich de demonstratie het meest moesten aantrekken. Zij vertoonden dan ook het grootste tegenrumoer en slaakten allerlei kreten tegen de studenten en verlieten daarna woedend de zaal.

EUROPEES NIEUWS

DEMONSTRATIES IN STRAATSBURG EN EEN GEVECHT OM DE VOORZITTERSZETEL

DOOR DR. C. BOERTIEN

Het was niet eenvoudig, de rust weer te herstellen. Hoewel iedereen vond, dat de studenten wel een betere methode hadden kunnen vinden dan de verstoring van de vergadering, heerste toch bij de grote meerderheid van de parlementariërs het gevoel, dat een uiting van studenten in deze richting een nuttige zaak was. Eindelijk hebben studenten ontdekt dat er een gat in de Europese democratie zit. Wat velen die in de Europese politiek meespelen al zo herhaaldelijk hadden gezegd, werd nu door studenten overgenomen: Maak van Europa niet alleen een zaak die economisch op rolletjes loopt, maar zorg er óók voor, dat door de E.E.G. onder invloed van De Gaulle de democratie niet onthalsd wordt.

Het trof, dat in dezelfde week een rapport aan de orde was, waarin enkele juridische aspecten werden behandeld van rechtstreekse verkiezingen voor het Europese Parlement.

Voor de Christen-Democratische fractie had over dit onderwerp de heer Deringer moeten spreken. Deze, een van de bekwaamste leden van het parlement, was echter door ziekte verhinderd, en op het laatste moment moest ik hem vervangen. Een goede gelegenheid natuurlijk om aan te sluiten bij

de mobilisatie van de publieke opinie, die door de studenten was beoogd met hun demonstratie.

Het rapport over de juridische aspecten van de rechtstreekse verkiezingen (van de Belgische socialist Dehousse) wees op de mogelijkheid van art. 175 van het E.E.G.-verdrag, dat zegt dat de instellingen van de Gemeenschap (het Parlement is zo'n instelling) zich tot het Hof van Justitie te Luxemburg kunnen wenden om schending van het verdrag te doen vaststellen als b.v. de Raad van Ministers in strijd met het verdrag na laat een besluit te nemen. Op voorstel van de heer Dehousse heeft het Parlement een resolutie aanvaard waarin de Raad van Ministers op art. 175 attent wordt gemaakt.

EERSTE STAP

Een eerste stap dus op de weg van het artikel 175. Het Parlement zal er goed aan doen, ook de volgende stap van dit artikel te doen als de Raad nalatig blijft het door het Parlement al jaren geleden vastgestelde verdrag dat in rechtstreekse verkiezingen voorziet, te behandelen. Tot dusver ligt het ontwerp alleen maar in de la van de minister-raad zonder dat men er voortgang mee maakt.

Een zaak die de gemoederen van de parlementariërs een hele dag bezig hield was de voorzittersverkiezing. Een grote meerderheid van de Chr. Democratische fractie (die de grootste is, hoewel zij niet de meerderheid in het parlement heeft) stelt zich al jaren op het standpunt dat zij, als grootste fractie, het recht heeft, de kandidaat voor het voorzitterschap te stellen. Een minderheid

is dat al jaren er niet mee eens. Van die minderheid maken met name de Nederlanders deel uit. Dat dit jaar van socialistische zijde een Nederlander kandidaat werd gesteld wekte bij sommige leden van de Chr. Democratische fractie de indruk dat de Nederlanders juist terwille van een Nederlandse kandidatuur een wisseling willen tussen bijvoorbeeld de chr. dem. en de socialistische fractie. Natuurlijk zou het de Nederlandse christen-democraten welkom zijn als eindelijk eens een Nederlander president van het Europese Parlement zou worden, maar bij hun houding speelde dat niet in de eerste plaats mee. Zij wilden in de eerste plaats een goede voorzitter hebben en in de tweede plaats leek het hun democratisch, dat eens een andere fractie de kandidaat zou mogen stellen.

ANDERE PROCEDURE

Er zou een lang verhaal te schrijven zijn over de voorzittersverkiezing 1969. Om het verhaal kort te maken: Uiteindelijk werden vier kandidaten gesteld: Scelba door de Chr. Democraten, Burger door de Socialisten, Lefebvre (76 jaar!) door de Liberalen en Pari (nog ouder) door de communisten. Het is te betreuren dat de liberalen meenden aan de verkiezingen te moeten meedoen met een kandidaat (die uiteindelijk net twee stemmen miste om het tot voorzitter te brengen) die door zijn hoge leeftijd nauwelijks als een serieuze pretendent voor het voorzitterschap kon gelden.

Er waren vier stemmingen nodig. Geen van de kandidaten haalde de absolute meerderheid. Bij de vierde stemming (tussen de kandidaten die bij de derde ronde de meeste stemmen hadden verworven) kreeg Scelba 52 en Lefebvre 50 stemmen. Op die wijze was Scelba gekozen, met, naar het zich laat aanzien, alleen de stemmen van zijn eigen fractie.

Wil een voorzitter het vertrouwen van een zo groot mogelijk deel van het parlement krijgen, dan zal de procedure de volgende keer toch wat anders moeten worden. Nu was eigenlijk niemand erg in zijn schik. De schrijver van dit artikel evenmin.

9 gulden
voor
90 jaar
arp

VERVOLG VAN PAG. 1

WAAROM ONTBREEKT BIJ C.R.M. MEERJARENPLANNING?

band. Sjaloom is meer dan het ontbreken van oorlog, het is de goede orde tussen God en mens, maar ook tussen de mensen onderling. Alle stenen op de weg naar een optimale levensontplooiing van de mens willen wij uit de weg ruimen. Bij alle waardering voor het beleid van de bewindslieden had zij het wat moeilijk met de dubbelrol van de ambtenaar, die enerzijds bij het beleid betrokken is, maar dat anderzijds in een bestuur niet altijd waar kan maken. Naast de z.g.n. „koepels” moeten ook afzonderlijke organisaties de gelegenheid hebben bepaalde bezwaren met het ministerie door te praten. Hoe is nu precies de positie van het algemeen maatschappelijk werk?

Hout- en

HOLZ-MER Metaalbewerkings-
machines

VAN DER SPEK

 WOLPHAERTSBOCHT 214
 ROTTERDAM - TELEF. 279755

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) 24345 of schrift postbus 26 resp. Bolstraat 20. Utrecht Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

 DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
 NOODWONINGEN
 SCHOLEN EN
 KERKEN
 DIRECTIE- EN
 SCHAFT-
 WAGENS
 ETC

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

LEVENS BESCHOUWELIJK

Mejuffrouw Van Leeuwen ging uitvoerig in op de levensbeschouwelijke aspecten van het maatschappelijk werk, bepleitte schaalvergroting op levensbeschouwelijk vlak en dacht daarbij aan samenvoeging van verschillende instellingen.

Spreekster begreep in het kader van het herstructureringsbeleid voor Zuid-Limburg niet goed de betekenis van een dienstencentrum voor bejaarden in Heerlen; bij „herstructurering” denkt men aan andere activiteiten. Het had haar enigszins bevreemd, dat over de agrarisch-sociale voorlichting in de stukken zo'n negatief antwoord is gegeven. Het vorige jaar had de minister op dit punt veel positiever gereageerd. Dit werk heeft toch niets of weinig te maken met het onderzoek dat naar de huishoudelijke voorlichtingsactiviteiten wordt ingesteld? Hoort overigens de consumenten-voorlichting wel thuis bij het departement van C.R.M.? Is er nog wel een taak voor de Federatie voor Huishoudelijke en Gezinsvoorlichting?

BEJAARDENZORG

Na een enkele vraag over het Ambonezenbeleid ging mejuffrouw Van Leeuwen over op de bejaardenzorg; over deze paragraaf was zij teleurgesteld. Men beperkt zich te veel tot de dienstverlening en merkt te weinig van een integrale bejaardenzorg. Te weinig valt de nadruk op het proces van de vereenzaming en op het wetenschappelijk onderzoek. Zij stelde enige kritische vragen over de Dienstencentra en vroeg zich af of deze hun waarde overal reeds hebben bewezen. In het algemeen gaf zij een hoge prioriteit aan de problemen van het verouderen en het oud-zijn. In het algemeen kan zij het bijstandsbeleid van de staatssecretaris waarderen, maar zij vroeg nadere inlichtingen over de groepsregeling voor bejaarden. Bijzondere aandacht vroeg zij voor de bijstand ten behoeve van ongetrouwde moeders en gescheiden vrouwen.

Met betrekking tot de belastingheffing wilde zij alle bejaarden in inrichtingen, die bijstandsuitkering ontvangen, buiten deze heffing houden.

Tenslotte uitte zij haar ernstige teleurstelling over het lange uitblijven van een rijksregulering voor zelfstandigen.

Minister Klompé en staatssecretaris Van de Poel hebben getracht de vragen van deze en nog 20 andere geachte afgevaardigden te beantwoorden. Niemand zal verwachten, dat zij daarin ten volle zijn geslaagd, maar de bewindslieden zijn op de meeste vragen uitvoerig ingegaan.

Ons ontbreekt echter thans de tijd en de ruimte hierop uitvoerig in te gaan. Op de knelpunten komen we zo mogelijk nog nader terug.

9 gulden voor 90 jaar arp

„RIJNSTROOM”

Prot. kinderbeschermingsinstelling
te Alphen a/d Rijn

vraagt

EEN ERVAREN LEIDSTER

die in staat is zelfstandig een groepshuisje te leiden met een coëducatieve groep van 12 kinderen in de leeftijd van 3 - 17 jaar.

Opleiding kinderbescherming A en B of gelijkwaardige opleiding.

Leeftijd liefst vanaf 23 jaar.

EEN ERVAREN LEIDSTER

in een apart staand groepshuisje met meisjes van 14 tot 17 jaar.

Opleiding liefst Kinderbescherming A.

Sollicitaties en/of inlichtingen te richten aan de directie van de vereniging Martha Stichting „Rijnstroom”, Raadhuisstraat 41, Alphen a/d Rijn. Tel. 01720 - 3655.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

DROOG HOUT

SPECIALITEIT: GEWATERD IEPE, VERDER BEUKEN, ESSEN, LINDEN, KERSEN, EIKEN EN PEREN
Incomplete bollen en plaathout Contant 1%

N.V. Hard- en Zachthout Import Mij.
LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 05765 - 212

D. MEIJER - AANNEMER

VAN NIEUWBOUW-, VERBOUW- EN
REPARATIEWERKEN

Handel in hout, teerproducten en andere materialen.

Telefoon 7690

SASSENHEIM - Werkplaats: Zuilhofstraat 2 - Telefoon 7952

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland

bouwen wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen

N.V. GEBR. SALVERDA AANNEMERSBEDRIJF

'T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255 - 253

Betonfabriek DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
OPGERICHT 1883

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

Voor betere beton N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748 - 3921*

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

• Handel in bouwmaterialen, riet en teen
• Rietmattenfabriek
• Hoepelmakerijen

WERKENDAM - TELEFOON 514

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73a - Telefoon 444 - Werkendam
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

Visser Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. (02510) 25244

Gevestigd sinds 1919

F. VINK & ZOON Aannemersbedrijf

Telefoon 01827 - 2261

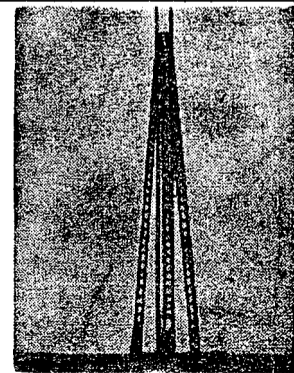
KERKLAAN 9

MOORDRECHT

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474-269
LEXMOND

Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V. MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van zeprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen, etc.
EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

OP de jaarvergadering van de Arjos, op zaterdag 18 maart in Utrecht gehouden, heeft voorzitter Hans de Boer in zijn jaarrede veel aandacht gewijd aan „de achttien” het overleg tussen K.V.P., C.H.U. en A.R.P.

Het zoeken van de drie partijen, of zij het over mogelijke samenwerkingsvormen een kunnen worden, is door de Arjos steeds positief gewaardeerd. Van partijen die uitgangspunt en karakter serieus nemen mag men minstens verwachten dat zij bereid zijn om na te gaan of er raakvlakken en aanknopingspunten zijn.

Hans de Boer waarschuwde er echter voor, dat men het gesprek tussen de partijen niet in de sacrale sfeer moet trekken van het streven van christenen naar eenheid. Het is de kerk niet. Het is nuttig het gesprek uit de verkeerde hoek te houden, de hoek van stralenkrans van de christelijke politieke partijeendheid.

De Arjos staat achter de resolutie van het Partij Convent van 25 mei 1968. Daarin wordt overeenstemming tussen de drie partijen gewenst over het uitgangspunt, program en uitvoering. In het interimrapport van de achttien vindt men een relatie tussen geloof en politiek, die de instemming van de Arjos heeft. Hans de Boer vroeg zich echter af, hoe de leden van het Democratisch Centrum Nederland in de KVP hoofdstuk I van het interimrapport, belevden.

Er zijn nu drie rapporten van de „achtien” gepubliceerd en binnenkort komen er nog drie: welzijnspolitiek, economische machtsvorming en structuur van de onderneming. De lijn in de eerste drie rapporten is de Arjos bevallen, aldus Hans de Boer. Verdere detaillering van de rapporten is dubbel werk, dat kan straks in een verkiezingsprogramma.

De Arjosvoorzitter zei dat de nog komende rapporten een „gelijke teneur van echt, vernieuwend bezig willen zijn” hebben. Meer rapporten achtte hij zinloos. Als men bij zes rapporten nog niet weet of men er iets in ziet om door te gaan, dan ziet men dat bij acht rapporten ook niet.

Ten aanzien van uitgangspunt en program ligt er een basis voor verder gaan. De Arjos heeft daar een eigen voorstelling van.

OPHEFFEN „18”

Alle aandacht dient zich op het moment te richten op de uitvoering. Voor het vervullen van die taak achtte de voorzitter een voortbestaan van „de groep van achttien” niet noodzakelijk.

Wanneer de drie nog uit te geven rapporten de deur uit kunnen, dient „de groep van achttien” te worden opgeheven.

De arbeid van de groep is niet zonder resultaat gebleven lijnen uit de rapporten kunnen driekwart jaar voor de verkiezingen van 1971, in een concreet verkiezingsprogramma worden omgezet.

Hans de Boer ging er in deze opzet van uit, dat de drie partijen onder eigen naam en met een eigen program de verkiezingen zullen ingaan. Een andere mogelijkheid kon hij zich niet voorstellen.

Vragen over presentatie, beschikbare mankracht, die het program moet uitvoeren en de mogelijkheid van een voorkeur of andere vormen kunnen besproken worden door de commissie concretisering samenwerking. Voor dit alles hoeven „de achttien” niet te blijven bestaan als een soort hoofdbedrijfsschap voor confessionele politiek. De resultaten van de commissie concretisering samenwerking kunnen rechtstreeks aan de besturen van de partijen ter boordeling worden voorgelegd.

Hans de Boer wees er nog eens op, dat tot de inhoud van de resolutie van 25 mei vorig jaar de openheid tot de materiële inhoud behoort. Dat houdt in het afwijzen van een gesloten blok. Het spreken, zoals de voorzitters van de CHJO en KVPJG doen over een samen regeren of een samen in de oppositie gaan van de drie christelijke partijen, achtte De Boer een werken uit een soort ongenoegen dat hem niet aansprak. Christelijke partijen trachten hun programma zoveel mogelijk waar te maken en dat doe je door deel te nemen aan een regering.

HANS DE BOER OP ARJOS-JAARVERGADERING OVER „DE GROEP VAN 18”

ALLE AANDACHT NU RICHTEN OP UITVOERING VAN RAPPORTEN

Aan het tafeltje v.r.n.l. drs. D. Th. Kuiper, mr. P. J. A. Idenburg en F.J.G. vertegenwoordiger R. ter Beek.

Spreken over oppositie is op zijn minst voorbarig en ook weinig vruchtbaar. Openheid betekent, dat wij aan een reactiehouding tegenover de P.v.d.A. geen behoefte hebben.

Uit het optreden van de drie partijen moet een wezenlijke vernieuwingsgezindheid blijken.

Als het Nederlandse volk daar geloof aan wil hechten dan moet uit ons optreden iets blijken van een geëngageerd zijn met de noden van de mens van vandaag.

Bij de KVP wordt dat niet altijd ervaren. De Arjosraad heeft in een resolutie gevraagd om een grondige vernieuwing van de KVP. Maar er verandert in de katholieke wereld en in de KVP veel. Van een bewogenheid eigen aan partijen, die vanuit de christelijke inspiratie bezig wil en zijn, zoals de heer Schmelzer in Arnhem zei, wilde De Boer ook in de houding tegenover het kabinet De Jong iets terugvinden. Aan teveel loyaliteit kan een kabinet ook ten gronde gaan.

JONGEREN

De Arjos voorzitter schonk veel aandacht aan de positie van de jongeren in de politiek. Bij beslissingen, die nu voor de jongeren van verstrekkende betekenis zijn, zullen zij ook zelf betrokken moeten worden.

De praktijk leert echter anders. Er wordt wel veel voor jongeren gedaan, maar jongeren ontbreken vrijwel op alle sleutelposities. Bij benoemingen komt het vaak voor dat men het bij jongeren beneden de 25 jaar gewoon laat afweten.

Wanneer ouderen er vaak geen notie van hebben, wat er in de jongerenwereld omgaat is dit genoeg om daarin een begin te zien van een ernstig generatie-conflict.

Hans de Boer haalde dr. Van Steegeren aan, die gezegd heeft, in een studie over „Jongerenwerk in 1999”, dat de huidige samenleving de jongeren in een getto houdt.

De Arjosvoorzitter vond deze uitspraak wat te kras maar zo'n uitspraak moet voor hen die het voor het zeggen hebben toch wel iets zeggen.

De onrust in de verzorgingsstaat van de westelijke wereld vindt hier haar begin.

„Van de A.R.P. vragen wij de Arjos niet als een speelplaats van aankomende Anti-Revolutionairen te zien. Met alle kreten, met alle emotionaliteit hoort de jonge generatie die in de Anti-Revolutionaire club wil mee doen, er totaal bij. Precies zoals ze is. Zo moet ze ook overkomen, zo ook gekend en aanvaard worden.”

GESPREK F.J.G.

Ten aanzien van het gesprek met de Federatie van jongerengroepen in de P.v.d.A. zei Hans de Boer:

„De door ons voorgestane openheid, gevoegd bij het gewenste vooruitstrevende beleid, kan een stuk van onze bijdrage zijn in het gesprek dat binnenkort zal plaatsvinden tussen bestuursdelegaties van de F.J.G. en de Arjos. Iemand die je mag wil je tenslotte zo snel mogelijk uit „de isoleer” zien komen.”

WELZIJN

Een van de belangrijkste punten van het ogenblik vond Hans de Boer het wel-

zijn. Welzijn is voor velen een vaag begrip. Velen denken hierbij aan iets doen aan luchtverontreiniging, of aan een wat bijgeschaafd ministerie van C.R.M. Dat is echter nog nauwelijks een begin.

Welzijnspolitiek is het scheppen van een toestand waarin de totale mens een stuk geluk kan vinden. Welzijnspolitiek is geen recreatie, maar een herstel van de menselijkheid in de politiek. Recreatie en bestrijding van luchtvervuiling zijn daar slechts eenzijdige poten van.

Bij welzijnspolitiek hoort inspraak als student om iets over je studie te zeggen maar ook de inrichting van je flat hoort daarbij.

Bij de welzijnspolitiek gaat het om een nieuwe dimensie en dat moet met name christelijke partijen toespreken.

Hans de Boer hoopt, dat het rapport van „de 18” over de welzijnspolitiek een goede aanzet zal zijn bij het binnentreden van een totaal nieuwe wereld.

WEST-IRIAN

Sprekend over West-Irian zei de Arjosvoorzitter dat de zaak uit de sfeer van de emoties moet worden gehouden. We hebben ons in 1962 onvoldoende gerealiseerd wat we ons in 1969 op de hals zouden halen. De Boer vroeg zich af wat de mogelijkheden van Nederland zijn om een nakoming van het akkoord naar letter en geest te bewerkstelligen. Hij laakte het G.P.V., dat de one-man-one-vote-gedachte wil doorvoeren en als dat niet gebeurt spreekt van verraad. One-man-one-vote t.a.v. de negers in Z. Afrika is echter bij dezelfde mensen een kwestie waar men niet over praat. De Arjosvoorzitter wilde zich niet in het elke-man-een-stem-principe vastbijten, maar de door Indonesië voorgestelde procedure achtte hij „naar een schijnvertoning neigen.”

Ook Oe Thant vindt de Indonesische manier onvoldoende. In de kustgebieden zou elke inwoner kunnen stemmen en in de binnenlanden zou dit door vlagsymbolen kunnen gebeuren, meende De Boer.

Nederland dient via de V.N. voluit haar inbreng te leveren.

Hij deelde het standpunt van het A.R. Tweede Kamerfractie in deze: praten met Indonesië, wat ook de afloop van de volksraadpleging is: overleg. Er is alles voor te zeggen om eerst bilateraal en daarna snel met papoea-vertegenwoordigers gesprekken te beginnen.

De toezeggingen van minister Luns aan de heer Geelkerken dienen te worden gehonoreerd.

Portugal en Griekenland kwamen eveneens ter sprake. De activiteiten van het Angola-comité en van het Mozambique-instituut hebben de instemming en volle steun van de Arjos.

T.a.v. het Midden-Oosten zei de Arjosvoorzitter dat de V.N. resolutie, die Israël oproept de bezette gebieden te verlaten niet onjuist is.

Maar wie het irreëel vindt dat Israël die resolutie aan zijn laars lapt, is gespeend van gevoel voor politieke realiteit.

Een militaire oplossing, waar Egypte het al weer over heeft lost niets op. Hans de Boer begreep ook dat minister Eban weinig zag in een optreden van de vier grote mogendheden. Gezien de houding van Rusland en Frankrijk. Zoals zoveel internationale vraagstukken blijft men hier in vraagtekens steken.

DE DISCUSSIE

DE middagbijeekomst van de Arjosjaarvergadering is geheel besteed aan een discussie n.a.v. korte inleidingen van de staatssecretaris van marine de heer A. van Es, de voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie mr. B. W. Biesheuvel en mr. P. J. A. Idenburg.

Mr. Biesheuvel spitste zijn betoog toe op de noodzaak meer internationaal te gaan denken. De nationale economische moeilijkheden worden in sommige E.E.G.-landen opgelost door het geven van nationale injecties. Dit zijn echter „pijnstillende middelen”, die de kwaal niet verdrijven. Mr. Biesheuvel waarschuwde daarom tegen het teveel ge-

bruiken daarvan. In plaats van de internationale economie de voorrang te geven wordt de nationale economie absolute voorrang gegeven.

De heer Biesheuvel meende, dat Europa zich de laatste jaren isoleert van het internationaal politieke gebeuren.

Het is van belang dat wij op nationaal politiek terrein onze doelstellingen meer internationaal gaan formuleren.

Hij vond dat de E.E.G. alleen op het terrein van de landbouw werkelijke resultaten heeft geboekt. Bestrijding van nationalisme; opruimen van verkalkte scheidsmuren en verkalkte nationale aspiraties zijn belangrijke elementen daarin.

VERVOLG OP PAGINA 12

GELDERLAND

Aannemersbedrijf

G. Mulder Pzn. n.v.

**NIEUWBOUW - VERBOUW
SLOOPWERKEN**

APELDOORN - Brinklaan 200 - 200 a - Tel. 11928

N.V. AANNEMINGSBEDRIJF v/h W. NIEBOER EN ZOON

AANNEMERSBEDRIJF

van BURGERLIJKE en UTILITEITSBOUW

GORTSTPAAT 29. VEENENDAAL. TEL. 08385 - 12720

Firma B. D. Brüggemann STUCADOORSBEDRIJF

STATIONSSTRAAT 19 - APELDOORN
Telefoon 17353 en 21401

MAGAZIJN „HET ANKER”

HOOFDSTRAAT 94-96 - VEENENDAAL

**Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen**

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur
Elektrische apparaten - Verlichting

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
etc.

**FIRMA
T. VIETS**

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

DORDRECHT en omstreken

HANDELSMIJ A. VAN ROON N.V.

Westhavenkade 61
VLAARDINGEN
Tel. 010 - 343492 en 343046

Speciaal adres voor boots-
huizen, caravanluifels,
watersport- en
kampeerartikelen

H. HORTENSIOUS & ZOON

METSELAARS EN AANNEMERS

Bevelen zich beleefd aan voor alle voorkomende werk-
zaamheden

**NIEUWBOUW
VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIE**

Stokdijkkade 6-20 - NAALDWIJK - Tel. 01740-4808-5570

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht Postbus 171

BOEKDRUK OFFSET

SNEL en GOED in reclame- en handelsdrukwerk

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

Levering
als regel uit voorraad - Groothandel en fabrieksagent

Uw adres voor

Tapjten - Gordijnstoffen - Dekens
Tafelkleden - Stoelen overtrekken enz.

Woninginrichting M. van Schaik

Voorstraat 41 - Tel. 4530 - Vlaardingen

HET BEELD DER VADEREN

STATENVERKIEZINGEN

In april 1919, nu een halve eeuw geleden, werden er voor het eerst verkiezingen gehouden voor de Provinciale Staten volgens het stelsel van de Evenredige Vertegenwoordiging. Daarvoor geschiedde het volgens een districtenstelsel, waarbij de provincie in enkele districten was verdeeld. Zo'n district koos b.v. acht of tien leden van de staten, waarbij bij de eerste stemming de absolute en bij de tweede de relatieve meerderheid beslissend was.

Toen het stelsel van de Evenredige Vertegenwoordiging werd toegepast, bleek duidelijk welk een grove onbillijkheid het oude systeem inhield. Hier is de uitslag voor Drenthe, met daarachter het aantal leden in de oude samenstelling:

Unieliberalen	7	21
Vrijzinnig-democraten	6	7
S.D.A.P.	8	2
A.R.P.	7	1
C.H.U.	3	1
R.K.	2	0
Ec. Bond	1	2
Lijst Klimp (vrijz.)	1	0

En dit is de uitslag in de provincie Groningen, met de oude samenstelling er achter:

A.R.P.	9	3
C.H.U.	3	1
R.K.	2	0
Unieliberalen	9	4
Vrijz. democraten	9	20
S.D.A.P.	14	11
Communisten	2	0
Vrij liberalen	1	1

Ten slotte de uitslag in Zuidholland:

S.D.A.P.	27	10
Vrijz. democraten	8	4
Unieliberalen	6	14
R.K.	17	10
A.R.P.	17	27
C.H.U.	8	6
Vrij liberalen	4	10
Communisten	2	0
Ec. Bond	2	0
Alg. Staatspartij	1	0
Middenstanders	1	0

De A.R. lijsten waren niet verbonden; was dat wel het geval geweest, dan zou er één A.R. meer zijn gekozen; een zetel, die nu aan de Ec. Bond ten goede kwam.

OUDE EN NIEUWE CITATEN

KOEK EN EI

Democraat (het maandblad van D'66) heeft een interview met Hans Wiegel, kamerlid van de V.V.D. Vraag:

„Er wordt wel beweerd dat het binnen de VVD alles koek en ei is dat politieke spanningen geheel ontbreken?

Hans Wiegel: „Dat is natuurlijk niet waar. Ook liberalen verschillen af en toe van mening. Binnen de VVD bestaan zoals in alle politieke partijen, soms belangrijke, soms minder belangrijke politieke spanningen. Als het echter op de zaak aankomt zijn we het eens. Dat is een kwestie van beginsel.”

De spanningen komen — zo vernemen wij nader — vooral voor tussen de leden uit de hogere en die uit de hoogste inkomens.

Volgende vraag:

„Wat bedoel je in dit verband met beginsel?”

Hans Wiegel: „Iedere partij is in de praktijk een pragmatische partij. Ze moet dat wel zijn, wil ze niet verdwijnen in de golven van de politieke beroering.

Maar je kunt niet alleen leven met pragmatisme. Waar het uiteindelijk op aan komt is visie op de maatschappij van morgen en het werken daar naar toe.”

Een nieuwe interpretatie van het woord beginsel.

SPOOR NAAR '75

De N.S. hebben een ambitieus plan gepubliceerd voor hun toekomst in de Nederlandse samenleving 1970 en 1975.

Een citaat uit deze uitgave:

„Het spoorboekje wordt geheel omgewerkt. Hier vindt de passagier alle inlichtingen, die hij nodig heeft, overzichtelijk bijeen: van de tarieven tot de logische samenhang tussen de exprestrein en de andere netten. Minidienstregelingen per lijn worden op ruime schaal gratis verspreid. In hotels, postkantoren, grote bedrijven, enzovoorts, worden verkleinde vertrekstaten aangebracht. Via een krachtige reclamecampagne wil N.S. zowel haar deelmarkten bereiken als de aandacht vestigen op het grote totale belang van de verbeteringen, die „Spoorslag '70” introduceert. Bovendien wil de klant graag verast worden, al is het maar met een kleine attentie, ook dat zal niet uit het oog worden verloren.

De grondig gereorganiseerde dienstregeling van 1970, het grotere comfort en de op dienstverlening ingestelde houding van het N.S.-personeel, zullen de passagier het gevoel moeten geven, dat hij een graag geziene betalende gast is.”

„Als de klant koning is...” stond boven in de publicatie van de N.S. boven dit citaat. Dat kost echter nog moeite. Onlangs maakten wij het aan een

N.S.-loket mee, dat een klant een bankbiljet van f 10,— aanbood, dat er een beetje verformfaaid uitzag; bovendien was er een hoekje van het bankbiljet afgescheurd. Het bankbiljet werd door de lokettiste geweigerd, omdat zij het zo moeilijk weer kwijt kan.

Zoiets gebeurt „als de klant geen koning is”.

GATEN

De rubriek „Sociale snippers” (in „De Gids”) schenkt aandacht aan het negatieve beeldhouwwerk (een gat in de grond van vijf meter breed en 1,20 meter diep) van de Amerikaan Mike Keiser.

De schrijver zegt:

„Zo wordt het nu dus ook letterlijk mogelijk om ons te verdiepen in de kunst. Wij zijn dan ook bijzonder benieuwd wie dit kunstwerk zal kopen. De verkoop opent trouwens rijke mogelijkheden. Want wat gebeurt er als de koper het gat uit de grond laat opspitten? Juist, dan wordt het een groter gat, dat nog meer geld zal opbrengen. Enzovoorts, enzovoorts.” „Misschien is het een idee voor minister Witteveen. Ministers van financiën proberen altijd het ene gat met het andere te stoppen. Maar dat moeten zij helemaal niet doen. Gaten moet je verkopen. Zelfs voor de allerkleinste gaatjes is nog wel een koper te vinden. Al was het maar een theezeeffjesfabriek.”

In ieder geval bewijst het C.N.V. een liberale minister een dienst. Dat is tenminste een winstpunt. Overigens blijkt uit deze citaten weer eens de waarheid van de uitspraak „Eenvoudig te zijn in de kunst is helemaal niet zo eenvoudig”. Bovendien „Kunst is iets dat daar begint, waar het kunnen van de meesten ophoudt”. En wie is er in deze gemechaniseerde wereld nog in staat eigenhandig een mooi gat te graven.

JEUGD

Het Algemeen Handelsblad had een vraaggesprek met dr. W. Drees, waarbij de vragensteller wees op de bij de verschillende gelegenheden felle kritiek, uitgeoefend op studentenacties. Dr. Drees daarover o.a.

„Ik heb gezegd: Ik weet dat wat ik doe, gevaarlijk is. Men zal komen, niet met argumenten, maar met mijn leeftijd. Maar veel mensen zijn te laf om duidelijk hun mening te zeggen, wanneer jongeren hun mening hebben uitgesproken. Ik heb toen ook gezegd, dat wij binnen onze democratie allerlei vormen van demonstraties kunnen hebben, allerlei vormen van buitenparlementaire actie, maar dat daarbij de rechten en de vrijheden van anderen moeten worden geëerbiedigd.”

PROF. VERDAM IN EERSTE KAMER

AAN TITELS WORDT OVERDREVEN WAARDE GEHECHT

Bij de begroting van het departement van Onderwijs en Wetenschappen, werd namens de A.R.-fractie in de Eerste Kamer het woord gevoerd door prof. mr. Verdham en door de heer Algra. Beiden hadden zowel voor de minister, als voor de staatssecretaris grote lof voor de wijze waarop zij hun beleid voeren. Hierbij zei prof. Verdham „de minister staat ten aanzien van het wetenschappelijk onderwijs voor een uiterst moeilijke taak en hij staat voor uiterst belangrijke beslissingen”. Het is voor iedereen duidelijk, dat hij hier met name dacht aan de nu niet bepaald rustige studentenwereld.

NUMERUS

Een onderwerp dat de gemoederen de laatste jaren nogal bezig houdt is dat van de numerus. Prof. Verdham meende, dat men met betrekking tot dit probleem in het algemeen twee extreme opvattingen tegenkomt. „De ene extreme opvatting treft men wel aan bij sommige of vele hoogleraren en deze komt er ongeveer op neer, dat er eigenlijk geen zaligheid is buiten de numerus. Indien er een numerus zou kunnen worden ingevoerd, zal alles weer voortreffelijk lopen en zullen vele problemen opgelost zijn. Het andere uiterste standpunt komt men met name tegen bij de studenten en dit standpunt houdt in, dat er geen grotere vloek is dan de numerus en dat, als er iets verfoeilijk is, het de numerus is.” Bij het belichten van de achtergronden wees hij er o.a. op, dat in belangrijke mate het probleem van de positie van het tertiaire onderwijs in het geding is. „Er is een verschil in waardering — misschien moet men zeggen in status — tussen een Delftenaar en een h.t.s.'er en tussen een jurist en een maatschappelijk werker. Er is een ongerechtvaardigde distantie. De oorzaak ligt in belangrijke mate in het feit, dat het universitaire onderwijs in ons land maar een beperkte draagwijdte heeft en dat het bereik van de universitaire instellingen veel beperkter is dan in andere landen. Eén van de oorzaken is, dat een universiteit een titel geeft en dat men zelfs van een titeljacht kan spreken. Aan titels wordt een overdreven waarde gehecht.” Als suggestie bracht hij naar voren, dat het al veel zou helpen wanneer men voortaan de titel achter de naam zou plaatsen en voorts zou hij een soort van Universiteit der Nederlanden willen creëren, waar men alle diploma's voor alle scholen van tertiair en universitair onderwijs zou signeren. Het zou echter geen enkel probleem oplossen welke er tussen deze opleidingen bestaat, maar het zou wel nivellerend werken ten opzichte wat betreft de titulatuur.

WAT IS STUDIEVRIJHEID?

Nadat hij over de wet op het wetenschappelijk onderwijs had gesproken, waarin de taak en de verantwoordelijkheid van de faculteiten zo sterk omschreven is — hij wilde een andere interpretatie — wees hij erop, dat het hoofdprobleem van de numerus veelal wordt aangeduid als de spanning tussen aanbod en behoefte. „Wat het aanbod betreft, dat sluit direct aan op de zaak van studievrijheid. Enerzijds is deze een geweldig groot goed; wij moeten dit goed in het oog houden. Er zijn echter begrenzingen. Als ik morgen zou solliciteren naar een opleiding tot maanreiziger — mijn fractie was erover verdeeld in hoeverre mijn verdwijnen naar de maan nuttig zou kunnen zijn — dan zou men daar ook vanuit kostenopgave terecht bezwaar tegen maken.” Studievrijheid wil niet zeggen, aldus prof. Verdham, dat men elke individuele gerichtheid op welk specialisme ook moet uitleven. Het betekent wel een

Jacht op titel

reële ontplooiingsmogelijkheid van elk individu binnen de toch al grote breedheid van het geheel der bestaande mogelijkheden. Hij maande overigens tot grote voorzichtigheid bij het maken van prognoses.

Voorts wees de senator erop, dat bij het hanteren van het behoefte-element en de daaraan verbonden numerus ook het punt van de sociale mobiliteit een rol moet spelen. Hij kon zich niet aan de indruk onttrekken — hoewel hij er geen bewijzen voor had — dat het sluiten en bemoeilijken van studiemogelijkheden in de eerste plaats ten nadele komt van wat men noemt de lagere inkomensgroepen. „Dat is officieel niet zo en dat zal men door objectieve maatregelen zoveel mogelijk trachten te vermijden, maar het is nu eenmaal zo, dat diegenen, die het minste uithoudingsvermogen hebben, het eerste de last hebben te dragen. Zij kunnen moeilijk een jaar wachten; zij gaan dan maar direct iets anders doen, omdat zij zeggen: het wordt te moeilijk.” Hij waarschuwde ervoor ook op dit punt bijzonder voorzichtig te zijn. Wat de financiële mogelijkheden en beperktheden betreft, zei prof. Verdham, dat deze vanzelf een rol moeten spelen. Als het duidelijk is, dat mensen, die in een bepaalde richting studeren na hun studie met vrij grote zekerheid in een zekere werkloosheid terecht zouden komen, zou hij persoonlijk de vrijheid vinden met de behoefte aan alle kanten te rekenen. „Over het algemeen ben ik echter geneigd te zeggen,” aldus prof. Verdham, „dat bij deze dingen het behoefte-element een rietstaf is die de hand doorboort.”

LEERLINGENSCHAAL

De heer Algra bepaalde zich tot het middelbaar-, lager- en kleuteronderwijs. Aan de hand van verschillende voorbeelden weerlegde hij de mening als zou er een overschot van onderwijzend personeel zijn, waardoor de leerlingenschaal spoedig verlaagd zou moeten worden. Hoewel hij vanzelfsprekend ook voor een verlaging van de leerlingenschaal was, maande hij tot grote voorzichtigheid bij het nemen van stappen in die richting. Het zou tot grote ongelukken kunnen leiden. De heer Algra noemde met name het Westerkwartier, Tholen en delen van de stad Rotterdam, bijvoorbeeld Hoogvliet. Om de voorstanders van de verlaging van de leerlingenschaal tot andere gedachten te brengen, wees de heer Algra op de advertenties in onderwijsbladen, waarin personeel gevraagd wordt. „Het valt mij op hoe de opstellers van die advertenties zich uitsloven om te doen blij-

ken op welk een mooie en aantrekkelijke plaats men terecht kan komen, wanneer men op die bepaalde advertentie reflecteert. Er is sprake van half-uurlijkse busverbindingen naar Utrecht en Amsterdam en Leiden. Of het gaat erover, dat er in de omgeving veel natuurschoon is, waarbij de Posbank met name wordt genoemd. Er staat niet zelden boven „herhaalde oproep”. In een advertentie van het bestuur van de Scholen voor Christelijk Nationaal Onderwijs in Hoogvliet, stond o.a. „moet, terwijl overal wordt gepleit voor verlaging van de leerlingenschaal, de leerlingenschaal nog meer verhoogd worden, omdat wij geen personeel kunnen krijgen?” Om nog een voorbeeld te noemen. In een tijd van grote schaarste van onderwijzend personeel heeft het Departement van Defensie goedgevonden bij het ontstaan van noodsituaties hen met klein verlof te zenden. In 1968 waren er 629 verzoeken en in dit jaar komen er gemiddeld tien aanvragen per week binnen. „Men heeft mij op het Departement van Defensie erbij verteld,” aldus de heer Algra, „dat als men het waagde zulk een aanvraag af te wijzen, er dan binnen drie dagen een kamerlid of een andere autoriteit voor de deur stond om op het departement nog eens te komen zeggen, hoe dom en hoe bedenkelijk het voor het onderwijs zou zijn, om die aanvraag af te wijzen.” De senator vond het een merkwaardig verschijnsel, dat er met zoveel overtuiging gezegd wordt, dat er zoveel onderwijzers zijn.

KLEUTERONDERWIJS

Een ander punt dat de heer Algra zorgen baarde, was de huidige wet op het kleuteronderwijs, welke hij een zeer slechte wet noemde. „Deze wet is zo slecht geworden omdat men om politieke redenen heeft geprobeerd om de gelijkstelling, zoals die in de wet op het basisonderwijs is geregeld, op dezelfde wijze te regelen voor het kleuteronderwijs. Dit kleuteronderwijs zou dus ook worden gegeven aan zelfstandige scholen.” De heer Algra zei, dat hij bij de behandeling van deze wet reeds gewezen had op de vele moeilijkheden welke dat zou opleveren, omdat de verschillende jaarklassen in kleine plaatsen bijzonder sterk kunnen fluctueren. „Er kunnen het ene jaar slechts drie kinderen zijn en het volgende vijftien. Bij het basisonderwijs met zes klassen kan

**9 gulden
voor
90jaar
arp**

men dit veel beter uitbalanceren dan in de beperkte periode van het kleuteronderwijs.” De senator was er een sterke voorstander van het basis- en kleuteronderwijs in één wet te regelen, waarbij de grens tussen beide meer flexibel moet zijn met fasen van een soort spelend onderwijs. Hij had er geen bezwaar tegen dat een kleuterleidster ook bevoegd zou zijn in de eerste of zelfs in de tweede klas van de basisschool onderwijs te geven.

VOLWAARDIG GYMNASIUM

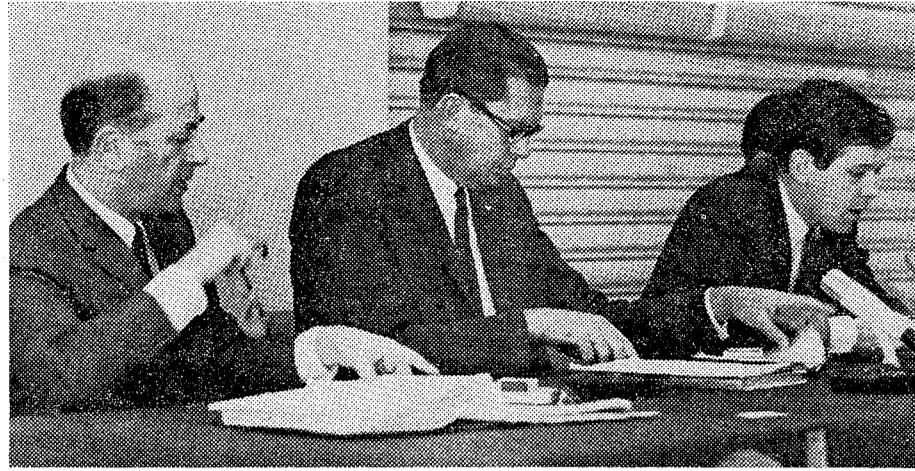
Voorts sprak de heer Algra over het gymnasium. Hij hoopte dat Nederland ook in de toekomst een echt volwaardig gymnasium zou bezitten, „waar het onderwijs in de klassieke talen en de cultuur niet geleidelijk aan wordt afgebroken en gereduceerd door voortgaande vermindering van het aantal uren.” Wat de keuze van de literatuur op het gymnasium betreft vroeg hij de minister „waarom het zo belangrijk is, dat de alpha's de gehele cronique scandaleuse van de eerste keizers van Tacitus moeten lezen, terwijl zij niet toekomen aan een werk als De Clementia van Seneca, waar Calvijn een commentaar op heeft geschreven en waarbij men te maken krijgt met het ontzaglijke vraagstuk van gezag en vrijheid. Waarom men de gezwollen redevoering van Cicero leest, maar zelfs op christelijke gymnasia zo weinig aandacht schenkt aan de allergrootste, nl. Augustinus, waardoor men niet alleen kan leren wat een bijzonder filologisch fenomeen het is, dat een taal wordt gekerstend, maar waarbij men ook een wijsheid ontmoet, die betrekking heeft op vragen, die het gehele leven omspannen en beheersen.”

DE WEEK ROND

- 24 maart** De nieuwe P.v.d.A. voorzitter gaf weer eens een wijze les: 'nogmaals (lieve beeldbuiskindertjes) het is onvermijdelijk dat D'66 en de P.v.d.A. elkaar in 1971 vinden. Als D'66 dat niet doet dan is D'66 voor de kiezers geen serieuze partij meer'.
Hooft u hierin ook de stem van juffrouw ooeivaar!
Vondeling blijft een wijze schoolmeester.
- 25 maart** John — de Beatle — en Yoko de Japanse zijn op weg!
Maar ja, wie het niet gelooft maakt de sprong maar moeilijk.
John, is voor de 2e keer getrouwd,
Yoko, al voor de 3e maal.
Om alle misverstanden vóór te zijn: ze stinken niet, al hebben ze lang haar. De televisie heeft ons dit doen weten.
- 26 maart** Wij vonden het een advertentie met perspectief.
Het is uit „de omroeper” — het blad van radio- en televisiepersoneel. —
„Te koop een stalen motorkruiser. Compleet met inventaris en dekzeil (maatwerk) over het gehele schip. Vraagprijs f 6.750,—.
Perspectief zit in deze advertentie: er stond ook bij 'verkoop wegens aanschaf van een groter schip.'
En nog meer perspectief, maar dan voor andere dan omroepmedewerkers: de salarissen zijn kennelijk goed.
- 27 maart** De filmwereld is dan toch wel een schijnwereldje. Als wij de films mogen geloven liggen vrouwen gewoonlijk in summier of zonder nachtgewaad in bed. Hoogstens bedekt door een soepel alle lijnen volgend stoffje. De werkelijkheid is zo naakt niet.
Dat vertelt ons het internationale wolsecretariaat: harde zakenlui. 44% van de vrouwen slaapt als het wat koud is onder 3 dekens en 39% onder twee.
Zo is dat.
- 28 maart** De Kamer is gisteren op paasreces gegaan. In de oren van velen klinkt dit als een soort van verrijnde vakantie, ergens waar zon is, geen kranten, geen televisie en waar weinig mensen zijn.
Dat bleek vandaag al weer niet waar te zijn.
Een bijzondere commissie vergaderde de gehele dag over de vraag of bepaalde accountants om der wille van de cliënten een bijzondere bescherming moesten krijgen.
Die vergadering was dan ook nog openbaar, de Kamerleden zetten hun beste beentje voor; dat begrijpt u zo wel.
- 29 maart** De bouwvakkers mogen blij zijn — en wij met hen — op dit moment. Maar wat voor 1970 hier uit het vat te voorschijn komt is nu al een rilling waard.
Lonen - prijzen - belastingen - belastingen - prijzen - lonen.
En de heer Witteveen maar de inflatie bestrijden.

VERVOLG VAN PAG. 9

DE DISCUSSIE

V.l.n.r.: de heer A. van Es, mr. B. W. Biesheuvel en Jan van Houwelingen

Nadruk legde de fractievoorzitter ook op het feit, dat ontwikkelingspolitiek niet alleen iets is van de overheid maar dat ook particuliere organisaties hier goed werk doen, met name de zending en missie.

Ontwikkelingshulp is meer dan geld alleen, het is een integrerend bestanddeel van de eigen nationale en internationale politiek.

NAVO

Staatssecretaris Van Es meende, dat het duidelijk was dat er gestreefd moet worden naar ontspanning tussen oost en west. De werkelijkheid gebiedt dat het westen, de Navolanden, militair sterk genoeg moeten zijn en politiek vastberaden. Ontspanning kan niet van inspanning worden gescheiden. Het komen tot ontspanning vergt zowel de bestudering van politieke als van militaire zijde. Het zich houden aan de realiteit houdt in dat Nederland een adequate krijgsmacht in stand houdt. De Navo-strijdmacht, die dient als afschrikking van agressie, moet geloofwaardig blijven.

De Navostrategie is niet meer de oude schrikdraadstrategie, waarbij de atoombrempel zeer laag lag. De huidige „crisis-management“ is gericht op het voorkomen van een gewapend conflict. Dat is zeer moeilijk en vraagt wijs politiek inzicht.

De heer Van Es zei, dat wapenbeheersing en wapenbeperkingsmaatregelen zeer belangrijk zijn, maar slechts een beperkte bijdrage leveren tot ontspanning tussen oost en west. Deze maatregelen zijn moeilijk te verwezenlijken zolang er wantrouwen blijft bestaan tussen oost en west. De politieke problemen tussen oost en west moeten

daarom worden geanalyseerd. De onopgeloste politieke problemen veroorzaken de grootste spanningen. De heer Van Es benadrukte dat het gesprek tussen Amerika en de Sovjet-Unie van groot belang is. De beide landen zullen daarin van te voren overleg moeten plegen met hun bondgenoten.

BUITENLANDS BELEID

Mr. Idenburg formuleerde enkele korte stellingen. Het Nederlandse buitenlands beleid moet meer worden gedemocratiseerd teveel is het apparaat nog een aparte kaste. De bevolking zou meer moeten participeren in het tot stand komen van het buitenlandse beleid. Als voorbeeld noemde mr. Idenburg Canada, waar de premier de discussie over het buitenlands beleid van het land door het volk stimuleert.

Mr. Idenburg zou graag willen dat duidelijk inzicht ontstaat hoe de verhoudingen liggen tussen regering en bedrijfsleven op het gebied van de buitenlandse politiek. Als er geen sprake is van enige invloed van het bedrijfsleven moet dat duidelijk naar voren komen. Sprekend over de V.N. zei de heer Idenburg het een schandaal te vinden dat Nederland zich in deze organisatie altijd opstelt aan de kant van Engeland en Amerika.

Wat West-Irian betreft meende hij, dat men dit probleem al lang had kunnen zien aankomen er had eerder over moeten worden nagedacht. Hij was gelukkig met het standpunt van de A.R.-fractie over deze zaak.

De discussie bleef zich voornamelijk richten op de NAVO en aanverwante zaken. De geweldloze weerbaarheid, de chemische strijdmiddelen en het Insti-

tuut voor vredesvraagstukken waren zaken waar de heer Van Es al direct mee werd geconfronteerd. Dat Instituut voor vredesvraagstukken moet in september van de grond komen. Men is bezig met de afronding van de studies. Wat de chemische en bacteriologische wapens betrof zei de heer Van Es, dat er in Nederland op dit punt alleen onderzoek gebeurt op defensief gebied en voornamelijk op geneeskundige terrein. Mr. Biesheuvel werd geconfronteerd met zijn rede van februari 1967 in Krasnapolsky. Hem werd gevraagd hoe de structuur van de NAVO moet worden en waarom Portugal en Griekenland van deze organisatie deel uit kunnen maken.

De erkenning van de D.D.R. is een zaak waar Berlijn los van staat. De positie van Berlijn is geregeld door de vier grote mogendheden, meende een vraagsteller.

Gewezen werd op het feit dat Portugal indirect wordt gesteund door Nederland omdat dit land in zijn koloniale oorlog NAVO-wapens gebruikt.

Mr. Biesheuvel vond het lidmaatschap van Portugal en Griekenland een hoogst nare zaak. Maar hij maakte onderscheid tussen een ideële kant en een utiliteitskant in de politiek. Op utiliteitsgronden was hij voor een in de NAVO blijven van de genoemde landen.

Dat men de regimes daar toch veroordeelt is duidelijk geïllustreerd in de Raad van Europa waar het Griekse bewind is veroordeeld en daar heeft ook Nederland aan meegedaan.

Wat betreft steun aan Portugal is er het selectieve wapenembargo waaraan Nederland zich houdt.

D.D.R.

Mr. Idenburg meende dat t.a.v. de D.D.R. Nederland best eens aan Duitsland zou mogen laten merken dat we voor een dergelijke erkenning zijn. Hij meende dat Nederland duidelijker moet worden t.a.v. de koloniale oorlogen van Portugal. Nederland is verdacht van steun omdat het in de Navo zit. Hij stemde in met de steun die de Arjos geeft aan de organisaties die steun verlenen aan de vrijheidsstrijd in Mozambique en Angola.

De vice-voorzitter van de Arjos, Jan van Houwelingen had de leiding van de forumcommissie. Het was tevens zijn laatste optreden als zodanig, want in de morgenuren had hij officieel afscheid genomen van de Arjos.

NUANCERINGEN

De partijvoorzitter dr. A. Veerman besloot de vergadering.

Hij ging o.m. in op de positie van de P.v.d.A. Hij stelde, dat in de huidige situatie tegenover het regeringsbeleid geen vierkant tegengestelde alternatieven te stellen zijn, maar alleen nuanceringen, alternatieven op onderdelen. Die zijn op zich uiterst belangrijk, omdat zij kunnen voortkomen uit een andere visie, een ander perspectief. Maar op korte termijn zijn het toch slechts nuanceringen.

Dat doen, in ons dualistisch stelsel ook de regeringspartijen, die het beleid „kritisch begeleiden“. Ook zij geven nuanceringen aan en trachten op bepaalde punten „bij te sturen“. Daarom kan het kabinetsbeleid ook nooit inzet voor verkiezingen zijn.

Tussen regeringspartijen en oppositie is er in dit opzicht dus een gradueel verschil. De P.v.d.A. tracht nu een scherpere profilering aan te brengen. Zij doet dat door haar streven naar polarisatie. Daar in past het afwijzen van de K.V.P.

In dit licht moet men ook zien de aan drang tot scherpere oppositie. Men kan wel met meer en fellere moties komen, maar moet uiteraard geloofwaardig blijven.

Het verlangen naar scherpere tegenstellingen in het beleid is een heimwee naar een voorbijgane situatie. Het past niet bij het regeerbeleid in een welvaartsstaat. Voorbeelden ten aanzien van buitenlandse zusterpartijen zouden de P.v.d.A. dit kunnen leren. Alleen door een constructieve opstelling kan men invloed uitoefenen.

De Fa. H. W. Kloots & Zoon

Algehele verzorgingstehuizen voor bejaarden te LOCHEM

vraagt voor spoedige indiensttreding

a. Verpleegster

diploma A, B of B (in de functie van 1e verpleegster).

b. Verpleegster

diploma B.

c. Ziekenverzorgsters**d. Bejaardenhelpsters**

gediplomeerd.

e. Leerling-bejaardenhelpster

Salariëring: a, b, c, volgens schaal Federatie van Verpleeginrichtingen.

Voor d: aanvangssalaris afhankelijk van leeftijd en ervaring, minimum f 510,- per maand.

Voor e: aanvangssalaris f 410,- per maand.

Sollicitaties schriftelijk per adres: Nieuweweg 5, Lochem. Inlichtingen: telefoon 05730 - 2226.

DE PROF. DR. J. H. GUNNING VERENIGING

te Rotterdam

vraagt voor haar internaten

a. assistent-groepsleidster

(diploma Kinderbescherming A gewenst)

b. ervaren groepsleidster

(in het bezit van het diploma A en/of B Kinderbescherming).

P.G. In- of extern. Minimum leeftijd 23 jaar. Salaris volgens rapport Haeck.

Brieven aan de Algemeen Directeur der Vereniging Drs. J. van Belle, Beukelsdijk 30, Rotterdam-3.

DIRECT GELD NODIG?

PERSOONLIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor iedereen en elk doel. Schriftelijke zeer vlotte afwerking. Restantschuld vervalt bij overlijden. Geheimhouding gegarandeerd.

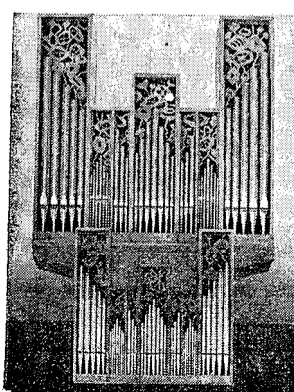
KREDIET	VOORBEELD AFLOSSING PER MAAND		
	47,50	34,30	22,50
f 1000,-	94,59	68,60	45,-
f 2000,-	142,04	102,90	67,50
f 3000,-	171,-	112,50	70,85
f 4000,-	189,39	137,20	90,-
f 5000,-		enz. enz.	

Op uw telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u geheel vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraagformulier toe.

BENELUX CREDIET

Kummenaedstraat 66 - Geleen - Telefoon 04494 - 5320

ABONNEERT U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN

ECHE KERKORGELS

OOK VOOR MODERNE KERKEN

ORGELBOUW Ernst Leeftang
APELDOORN

TELEFOON 05760-17582

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESENDAM

Aannemers van Oeververbindingswerken - Griendhouthandel

Tel. 01846 - 2156 - 2484 - Hardinxveld - Giesendam

SCHULING GIETERIJENBENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

PATENT OCEAN
WERELDWIJD TOEGEPASTE
APPENDAGES
EN

BLOWERS, GASMETERS, SCHROEFVERDICHTERS,
TANDWIELPOMPEN ETC. VAN DE
GROOTSTE EUROPESE SPECIAALFABRIEK

„AERZEN“

INL. & VERKOOP OCEAN N.V. - VELP (G.)
TEL. 08302-6241 - TELEX 45277 - PB. 55

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang nr 14

12 april 1969

PRIJSMAATREGELEN

Vlak voor het ter perse gaan van dit nummer heeft het kabinet enkele maatregelen afgekondigd om de sterke opgaande beweging van het prijsniveau tegen te gaan. Onder die maatregelen is de afkondiging van een tijdelijke algemene prijsmaatregel, oftewel prijsstop.

Aan deze afkondiging is een week vol geruchten en politiek geroezemoes voorafgegaan. Het begon met een

Drs. J. Boersma

schriftelijke vraag van de heren Goudzwaard en Boersma aan de minister van Economische Zaken, of hij in de huidige prijsontwikkeling geen redenen aanwezig zag, alsnog tot het nemen van zo'n algemene prijsmaatregel over te gaan.

Als oppositieleider rook de heer Den Uyl lont: niet ten onrechte zag hij in deze vraag een zekere suggestie tot een verdergaand en meer effectief prijsbeleid, afkomstig uit één van de regeringspartijen, opgesloten. Daarop volgde zijn verzoek tot bijeenroeping van de Kamer, en kwam ook het kabinet afzonderlijk voor het bespreken van de prijzensituatie bijeen.

Alleen deze voorgeschiedenis geeft er al blijk van, dat er van A.R.-zijde redenen zijn deze uiteindelijke beslissing van het kabinet toe te juichen, hoe pijnlijk zij voor sommigen ook wezen mag. Steeds duidelijker is namelijk geworden, dat achter de gehele prijsbeweging sinds het begin van dit jaar krachten schuilen, die van meer dan incidentele betekenis zijn; krachten die er toe kunnen leiden, dat de prijsspiraal steeds verder omhoog draait.

Bij zo'n proces van steeds verder oplopende prijzen weten de werkgevers en werknemers zich door tegenreacties nog wel redelijk veilig te stellen; maar

Drs. B. Goudzwaard

voor de trekkers van de vaste inkomens en de kleine zelfstandigen in onze samenleving geldt dat niet. Het inflatie-onweer ontaardt zich altijd weer boven deze zwakke hoofden. Daarom is, juist omdat het lot van deze zwakke groepen in het geding is, een verdergaand prijsingrijpen meer dan ooit gerechtvaardigd. Temeer omdat de door minister De Block ondernomen poging om door overleg en overreding tot prijsverlagingen te komen, door het bedrijfsleven als geheel — uitzonderingen daargelaten — onvoldoende met daadwerkelijke verlagingen is gehonoreerd.

Overigens zal duidelijk zijn, dat een enkele prijsmaatregelen op zichzelf nog niet voldoende is, om een daadwerkelijke terugkeer naar prijsstabiliteit in ons land te veroorzaken. Daar is meer voor nodig. De overheid zal zoveel mogelijk zich van eigen prijs- en tariefsverhogingen moeten onthouden. Maar vooral zal ook het georganiseerde bedrijfsleven een bijdrage moeten leveren.

Het is te hopen dat zowel van werkgevers- als werknemerszijde het besef gaat groeien dat loon- en prijsverhogingen ondeugdelijke middelen zijn om de strijd over de verdeling van het nationale inkomen in eigen voordeel te beslechten.

Een prachtig belijdenisgeschenk!
Een monument...

Rembrandtbijbel

met 44 kleurreproducties en
112 etsen en tekeningen
van Rembrandt.

Gebonden in fraai kunstleren band.

Gebonden f 50.—

Verkrijgbaar bij uw boekhandelaar
Boekencentrum N.V. — 's-Gravenhage.

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

schrijfmachines

OOK TEL- EN REKENMACHINES

BRANDKASTEN GROTE SORTERING

De Clerqstraat 72, tel. 020-123711, Amsterdam.
Zijlweg 53, tel. 023-20018, Haarlem. Laan van
Nieuw Oost-Indië 12, Den Haag, tel. 839446.

Ruim
f 200.000

is

nu

door

13.000

mensen

gestort

op

giro-

nummer

712.000

IN DIT NUMMER

Twee ton is binnen, maar er moet nog meer geld komen. Zie Widek op pagina 2.

De partij werd onderscheiden, pagina 3.

De begroting van landbouw is aangenomen. Een verlaat verslag op pagina 4. Op pagina 8 een verslag over de gemeentelijke herindeling van Z.-Vlaanderen en op pag. 12 een weergave van het debat over Visserij.

Subsidiëring van de sport, pagina 5.

Op pag. 6 en 7 schrijft mr. dr. J. Winsemius een eerste artikel over Waterschappen en wat ze doen.

De sociale en economische positie van de negers in Amerika, pag. 9.

Het beeld der vaderen en Oude en nieuwe citaten, pag. 10. Lezers schrijven ons..., pag. 11.

De week rond, pagina 12.

RADIO

Donderdag 17 april heeft de A.R.P. weer een radio-uitzending. Luister dan van 18.20—18.30 uur naar Hilv. I (402 m).

HOGERE RENTE

Eenzijds was er geen ontkomen aan de rentetarieven (disconto) van de Nederlandse Bank te verhogen (van 5 tot 5½ procent).

Amerika, Engeland, Canada, Zweden en België waren ons reeds voorgegaan. Hogere rente elders betekent immers een sterke zuigkracht op kapitaal dat Nederland zelf bijzonder hard nodig heeft.

Anderzijds is dit rode stoplicht ook bedoeld voor de in Nederland zelf aanwezige inflatoire verschijnselen. In tegenstelling tot de toelichting op de discontoverhoging, rond vier maanden geleden, wordt dit motief thans nadrukkelijk in prof. Zijlstra's toelichting genoemd.

De bedoeling van de renteverhoging is dat met het duurder worden van het geld een poging wordt gedaan de bestedingen en de investeringen te beteugelen. Zij dwingt dus a.h.w. het bedrijfsleven, de particulieren en de overheid tot grote voorzichtigheid bij hun uitgaven. Maar prikkelt ook tot sparen: nu de banken méér berekenen kunnen zij een hogere rente vergoeden over de hun toevertrouwde spaargelden.

De maatregel van de Nederlandse Bank valt samen met een strakkere prijsbeheersing door de overheid. Wij zijn van oordeel dat dit een gunstige samenloop is. Zeker — de genomen maatregelen betekenen een harde ingreep. Maar de prijspsychose van vandaag naast de bestedingsgolf en de investeringsgolf was een „ingreep” die nog harder aankomt. Een ongeremde ontwikkeling in dit opzicht zou in 1970 een sterke verhoging van de werkloosheid met zich hebben gebracht!

De ingreep is ook hard omdat zij ongezuanceerd is. Zij treft de sterken en de zwakken gelijkelijk hard.

Jonge en zwakkere bedrijfsschakels konden wel eens een harde dobber krijgen. Het is goed dit tijdig te onderkennen.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

GIRO 712.000

FONDS A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG

WIDEK OVER...

**200.000
EN
13.000**

De tweede ton is ook binnen.
Ruim f 200.000,— is reeds gestort op het speciale gironummer 712.000.
Veertig procent van het beoogde bedrag — tenminste een half miljoen gulden — is er nu.
Meer dan 13.000 (dertienduizend) mensen hebben hiervoor gezorgd. Een nu al formidabel aantal personen.
Wij zijn samen — zeer duidelijk s a m e n — op weg naar de derde ton.
Met elkaar — als leden en als sympathisanten van de A.R.P.
Het gaat goed met het fonds.
Geef nu ook uw bijdrage.
Klein of groot.

STAND PER WEEK

Wij laten hier het overzicht volgen van de standen, welke wij vanaf het begin van de actie wekelijks in „Nederlandse Gedachten” hebben kunnen publiceren.
Het doel is f 50.000. zijnde 100%.
Een procent is dus f 5.000.

Ned. Ged.	bedrag	%
22 februari	f 24.000,—	4,8%
1 maart	f 72.000,—	14,4%
8 maart	f 100.000,—	20,0%
15 maart	f 128.000,—	25,6%
22 maart	f 143.000,—	28,6%
29 maart	f 166.666,66	33,3%
5 april	f 178.000,—	35,6%
12 april	f 200.000,—	40,0%

Welk percentage zullen wij de volgende keer kunnen vermelden?
Dat hangt mede van u persoonlijk af.
Wij rekenen gaarne op u!

RUIM 13.000 MENSEN

Ruim 13.000 mensen hebben reeds hun bijdrage gegeven. Heel hartelijk dank.
Dat aantal is bijzonder groot.
Vijf dagen per week ontvangen wij giro-overschrijvingen op het partijsecretariaat.
Sinds de start van de actie op

12 februari j.l. zijn, nu wij dit schrijven, 37 dagen voorbij gegaan, waarop wij die giro-overschrijvingen konden inschrijven.
Dat betekent dus gemiddeld per dag overschrijvingen van 350 personen. Gemiddeld 350 personen per dag maken nu al 37 dagen lang een bijdrage voor het speciale A.R.P. fonds over.
Het is wel bijzonder duidelijk, dat de actie ter gelegenheid van de 90-jarig bestaan van de partij in zeer brede kring aanslaat.
Dit betekent, dat de partij een goede plaats inneemt in de harten van velen. Juist ook uit deze daad — het geven van een bijdrage aan de partij — blijkt ondubbelzinnig, dat de mensen achter de partij staan en haar steunen. Men is overtuigd van de belangrijkheid en de noodzaak van het werk van de partij. Men wil dat werk financieel mede-dragen.

NIET KLAAR

Wij zijn nog niet klaar.
Het half miljoen is bepaald nog niet volledig.
Er „moet” nog veel geld binnenkomen. „Moet”.
Om het half miljoen vol te maken.
Om het werk, dat ligt te wachten, ook metterdaad te kunnen uitvoeren.
U kent die juist ook vandaag zo belangrijke drie hoofdpunten:
— Publiciteit
— Kadervorming
— Buitenlandse contact.
Daarom, mensen, wij moeten dit karwei van het fonds met vaart en enthousiasme afmaken.
Wij moeten met elkaar aan de actie nóg méér bekendheid geven.
Ieder kan persoonlijk vanzelfsprekend op het fonds attenderen in zijn of haar naast omgeving.
Doet u het.
U hebt wat te vertellen.

HERINNERING

Daarnaast kunnen ook de besturen van de plaatselijke en ook regionale partij-organen nog veel doen.
Er zijn partij-organen, welke besloten hebben ook uit eigen kas een bedrag over te maken.
Er zijn kiesverenigingen, welke op hun vergaderingen inzamelingen houden.
Er zijn kiesverenigingen, welke bij hun leden rondgaan om te vragen of men al reeds een bijdrage heeft gegeven.
Zo neen, dan kan men:
— of zelf gireren,
— of de bijdrage aan de bezoeker/ bezoekerster van de kiesvereniging meegeven.
Voor sommigen is dit laatste soms

„BLOEM”-LEZING

„Voor fonds A.R.
Wilt u mij meteen als lid noteren?
Veel succes verder”. (f 9,—)
„f 9,— voor een lid.
f 9,— voor geestverwant”. (f 18,—)
„Voor elk jaar een piek
maakt ge de „A.R.P.” pas kwiek.
(f 90,—).
„Gift met enige „pijn” gedaan.
„De aanhouder wint”. (f 25,—).
„Met hartelijke gelukwensen, maar:
Denkt u er aan, dat bij verhoging van de B.T.W. wij wéér alles moeten omprijsen?
Dat is een heidens werk.
Misschien iets voor een christelijke partij?
(f 9,—).
„Voor 90 jaar A.R.P., hoewel ik niet geloof dat ze 100 wordt!” (f 10,—).

„90 jaar oud, maar de laatste jaren steeds jonger. (Een jong lid)”.
(f 9,—).
„90 jaar A.R.P.
De partij, waarvan mijn kinderen kunnen zeggen: Overgrootvader was er al lid van”. (f 9,—).
„Ik ben een tijdje uit de „roulatie” geweest;
weet niet precies meer waarom het gaat en wat u als doel stelt.
Toch wil ik uw brief van maart niet geheel onbeantwoord laten. Gaarne nog toezending van enig nader gegeven of publikatie”. (f 10,—).
„Geïnspireerd door:
politiek der dankbaarheid (art. in Ned. Gedachten 29-3-69).” (f 9,—).
„2 x f 9,— en veel zegen, wordt u toegewent”. (f 18,—).
3 x 9.
God zegene de gaven drievoudig”.
(f 27,—).

gemakkelijker; vooral als de betrokkene zelf geen girorekening heeft.
Wie geen girorekening heeft kan overigens natuurlijk op het dichtstbijzijnde postkantoor zijn bijdrage per giro overmaken.
Gaarne doen wij een beroep op de bestuursleden van alle partij-organen hun medepartijleden aan het fonds te herinneren.
Deze zullen dit van u waarderen.
Wie al een bijdrage gegeven heeft, constateert de activiteit van de besturen ook in dit opzicht.
Wie nog geen bijdrage gaf zal alsnog aan de vorming van dit speciale fonds willen meewerken. Het is immers zo, dat in de praktijk velen zich voor-nemen iets te geven, maar daar niet aan toe komen, omdat men het vergeet, of omdat men het gironummer kwijt is (velen zijn geen abonnee op het weekblad „Nederlandse Gedachten”, maar krijgen alleen zes keer per jaar het ledencontactorgaan „A.R. Post”), of omdat het op een eerder tijdstip niet schikte, maar het later wilde doen en... vergat.
Een herinnering is voor de partij veel waard.

Het strookje van uw girokaart/ stortingsbiljet, dat u behoudt, is voldoende, evenals natuurlijk het bewijs van afschrijving. Wie contant betaalt, kan uiteraard een kwitantie krijgen.

NOG VEEL MEER

Wij rekenen op nog veel meer geld van nog veel meer mensen.
Wij zijn dankbaar voor de bloemen, die wij op het partijsecretariaat vorige week kregen.
U weet: Wij waarderen bloemen zeer. Elke dag.
Maar de partij vraagt bij haar jubileum: „Geld in plaats van bloemen”. „9 gulden voor 90 jaar A.R.P.”. Als het u mogelijk is. Of f 0,90. Of f 90.
Of f 900.
Of f
Zoveel als u voor dit keer geven kunt. Wat wilt u invullen?
Bij voorbaat dank.

SYMPATHISANTEN

Wij ontvangen ook veel giften van sympathisanten. Mensen, die geen partijlid zijn, maar die bijvoorbeeld wel altijd op de A.R.P. stemmen bij verkiezingen.
Het zou fijn zijn als zij ook lid werden.
Sommigen doen dat trouwens ook (via hun girobiljet met hun overschrijving).
Maar wij zijn verheugd, dat velen van de sympathisanten bereid zijn ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de partij voor dit speciale fonds een steentje bij te dragen.
Vergeet niet de sympathisanten in uw omgeving eveneens op ons fonds te wijzen.

AFTREKBAAR

Van verschillende kanten is ons opnieuw gezegd, dat wij er goed aan zouden doen er nog eens op te wijzen, dat de giften voor het fonds aftrekbaar zijn voor de belastingen. Dat doen wij dus bij deze.

9
90 99
900 999

712.000

Gironummer
Fonds A.R. Partijstichting
Dr. Kuiperstraat 3
's-Gravenhage

NEDERLANDSE GEDACHTEN
WEEKBLAD VAN DE A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ
onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, Dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.
Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.
Abonnementenprijs:
f 7,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.
Studentenabonnement:
f 7,— per ja. Losse verkoop f 0,30.

* * * Late pensioenuitbetaling

Wij hebben begrip voor de moeilijke positie waarin het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds verkeert. De overgang van de bestaande administratiemethoden naar een computerisatie is nu eenmaal niet een eenvoudige zaak.

Maar naar onze overtuiging is dat geen argument om (eventuele) nadelige gevolgen van deze omschakeling af te schuiven op de gepensioneerden. Wij willen wel zo ver gaan dat het een daad van niet-behoorlijk bestuur is als deze nadelige gevolgen wel op hun schouders zouden worden afgewenteld.

En dat gebeurt in feite als belanghebbenden maanden moeten wachten op de uitbetaling van hun pensioenen. Belanghebbenden moeten geld opnemen en rente daarvan betalen terwijl het pensioenfonds het voor zich rentegevend kan beleggen.

Het komt ons voor, — als vaststaat dat een pensioenaanvraag gehonoreerd moet worden — dat in die gevallen het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds verplicht moet worden een voorschot uit te betalen. Tot nu toe is het aan het eigen beleid van het bestuur van het fonds overgelaten of er al dan niet een voorschot zal worden toegekend. Wij menen dat dit anders moet.

* * * De mode

De homosexualiteit is een vreselijke zaak, waardoor veel wordt geleden.

Maar zij is momenteel ook tot een modezaak geworden, die er op allerlei manier bij wordt gesleept. Neem nu de fabeltjeskrant voor de tv., waar zowel kinderen als ouderen met veel genoegen naar kijken. The Holland Herald is een blad, dat in hotels en vliegtuigen en ook op andere wijze wordt verspreid om buitenlanders in te lichten over de evenementen in Holland en soms ook in ruimere zin in Nederland. Daarin staat een artikel met veel illustraties over de fabeltjeskrant.

De verschillende dieren krijgen een beurt en over de raaf staat er:

Take the raven, for example. Is 't just the imagination or is he really slightly homosexual?

Ziezo, aan de eisen van de mode is weer voldaan en de raaf met zijn kritische reacties kon best eens een homoseksueel zijn, slightly. Och, met dat laatste woord kan je ook nog verschillende kanten uit.

ONDERSCHIEDING VOORZITTER TEVENS ONDERSCHIEDING A.R. PARTIJ

In ons nummer van vorige week konden wij nog juist mededeling doen van de onderscheiding die partij-voorzitter dr. A. Veerman ten deel is gevallen ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R. Partij.

Op een bijeenkomst reikte de minister van Binnenlandse Zaken, mr. H. K. J. Beernink de versierselen uit, die behoren bij het officierschap in de orde van Oranje Nassau.

Minister Beernink zei, dat hij had getracht de geschiedenis van de A.R. Partij in te delen in 5 perioden van 18 jaar. Dat laatste getal speelt per slot van rekening een rol in de huidige A.R.P.

In deze indeling was hij echter niet geslaagd. Daarom werden het 6 perioden van ieder 15 jaar. 1879-1894 de periode waarin Kuyper en Lohman gezamenlijk optrekken.

1894-1909 Kuyper is praktisch alleenheerser in de A.R. Partij.

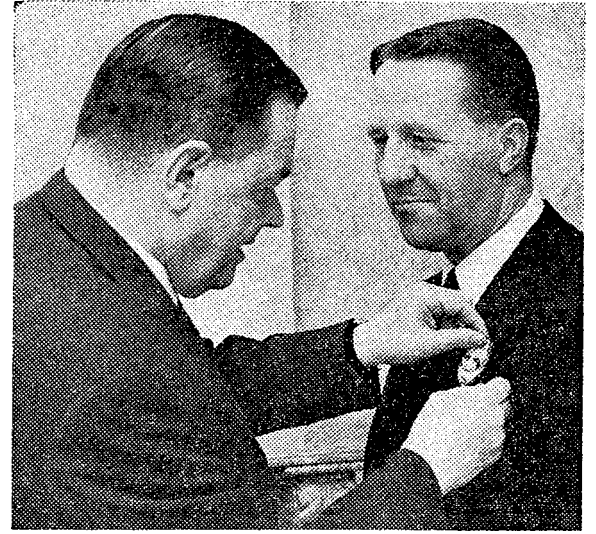
1909-1924 de periode van de epigonen: o.a. Talma, Heemskerk, Beumer en Smeenk.

1924-1939 de periode Colijn.

1939-1954 de periode Schouten, o.a. gesecondeerd door Roosjen.

1954-1969 een andere generatie neemt de leiding over, o.a. Berghuis, Zijlstra, Bruins Slot en Biesheuvel.

De opsomming van namen is onvolledig, maar het zou te ver voeren alle kopstukken te noemen.

Minister Beernink (l.) spelt dr. Veerman de versierselen op.

De A.R.P., aldus de heer Beernink, heeft in haar 90-jarige geschiedenis een belangrijk aandeel gehad in de staatkundige arbeid. Velen hebben uit overtuiging hun stem gegeven aan deze partij, die een christelijke nationale partij is, die uitgaat van een levens- en wereldbeschouwing.

De minister gaf als zijn mening te kennen, dat de A.R.P. nog een belangrijke taak heeft — af of niet in samenwerking met anderen — voor de toekomst. De profetenmantel van de 90-jarige is nu om de schouders van dr. Veerman gehangen. Hij staat voor de taak de 90-jarige te dienen en te leiden. Bij Koninklijk Besluit van 28 maart 1969 is de partij-voorzitter benoemd tot officier in de orde van Oranje Nassau.

Deze welverdiende onderscheiding voor de partij-voorzitter houdt tevens een onderscheiding in voor de A.R.P.

De minister herinnerde zich twee veerlieden. In de eerste plaats Charon, de veerman naar de onderwereld en Coppelstock, de veerman die een belangrijke rol speelde bij de inneming van Den Briel. Spr. sprak de hoop uit, dat partijvoorzitter Veerman in het voetspoor van Coppelstock zou blijven.

Op de bijeenkomst was een aantal geestverwante bewindslieden aanwezig. De heer drs. J. A. Bakker, vice minister-president en minister van Verkeer en Waterstaat bood namens de A.R. bewindslieden de heer Veerman en de A. R. Partij zijn gelukwensen aan. Hij hoopte, dat dr. Veerman nog vele jaren op de voorzittersstoel van de A.R.P. mag zitten.

Het is er van gekomen en het was heel duidelijk, dat het er van komen moest: de regering heeft een algemene prijsmaatregel afgekondigd. Minister De Block heeft lang gehoopt, dat hij door overleg met het bedrijfsleven en door maatregelen ten opzichte van bepaalde artikelen er in zou slagen, de prijsontwikkeling binnen geoorloofde grenzen te houden. Maar het bleek niet voldoende effect te sorteren.

Een algemene prijsmaatregel heeft niet alleen voordelen, maar ook bezwaren. Wat dat laatste betreft is er een zekere overeenkomst met het vaststellen van maximumprijzen. De maximumprijs wordt dan beschouwd als de officiële prijs en er zijn geen fluctuaties meer, niet naar boven, maar ook niet naar beneden. De prijzenconcurrentie is dan praktisch uitgeschakeld. Een algemene prijsmaatregel, waardoor de prijzen worden bevroren, heeft dikwijls hetzelfde effect. Er zit een fixerend element in. Wel houdt de maatregel van minister De Block óók in, dat er prijscorrecties moeten plaats hebben in al die gevallen, waarin de prijzen, met oktober van het vorige jaar vergeleken, meer zijn verhoogd, dan met het oog op de BTW en andere kostenstijgingen verantwoord was. Maar zodra die correcties zijn aangebracht, geldt van die herziene prijzen hetzelfde: er komt een zekere fixering tot stand.

Daarbij zijn er twee moeilijkheden. Vooreerst: de prijsstijgingen hadden vaak een chaotisch aspect. Het is duidelijk geconstateerd, dat hetzelfde artikel in de ene plaats en in de ene zaak opmerkelijk veel verschilde van de prijs van hetzelfde artikel in

DE PRIJZEN

een andere plaats. Zelfs in dezelfde stad waren de prijsverschillen voor eenvoudige artikelen, die in het huisgezin dagelijks of wekelijks nodig zijn, soms merkwaardig groot.

Er was inderdaad verwarring en chaos. In die mate, dat het vaststellen van het percentage, waarmee de prijzen gemiddeld zijn gestegen, een onbegonnen zaak is. Men kan eenvoudig niet zeggen, dat bijv. de prijzen gemiddeld met 6½% zijn gestegen, zonder willekeurig te werk te gaan. Want dan moet men eerst willekeurig kiezen tussen de uiteenlopende prijzen, die voor precies hetzelfde artikel, waarvan de kwaliteit officieel is vastgesteld, of overal in het

DOOR H. ALGRA

land dezelfde is, worden gevraagd. Voor 1000 m³ aardgas per jaar betaalt de verbruiker in Zaltbommel 176 gulden en in Zeist 213 gulden. Bij zulke grote en vaak onverklaarbare verschillen wordt het een onmogelijke zaak, de kosten van het levensonderhoud en de stijging van die kosten in procenten en in decimalen nauwkeurig te berekenen.

Maar er is nog een tweede factor, die ieder prijsbeleid ongunstig kan beïnvloeden. Althans bij een deel van het publiek is er een zekere onverschilligheid ten opzichte van de prijzen, die misbruik in de hand werkt. Een bestuurslid van een middenstandsorganisatie zei het onlangs onomwonden: een aantal van onze klanten vraagt praktisch nooit meer: wat kost dit of wat kost dat. Men laat eenvoudig inpakken en de enige vraag, die nog wordt gesteld is: hoeveel is het samen? En die vraag wordt beantwoord door het mechanisme van de kassa. Het is in totaal f 34,75 mevrouw. — Hebt u van honderd terug?

(Natuurlijk weten alle mannelijke getrouwde lezers, dat hun vrouw „prijsbewust” is en wij prijzen ze met die wetenschap gelukkig). En toch is er een zekere onverschilligheid ten opzichte van de prijzen in te grote kringen van consumenten.

En het staat evenwel vast, dat een echte beheersing van de prijzen alleen mogelijk is, als het bedrijfsleven en het publiek meewerken. Het kopend publiek, door alle aandacht te schenken aan de prijscontrole en prijsvergelijking, ook als men het niet uit zuinigheidsoverwegingen behoeft te doen.

De vertegenwoordiger van de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, de heer Fernando Ortiz Sa. z zet zijn overleg voort met de Indonesische regering over de vraagstukken die samenhangen met de „daad van vrije keuze”.

Afgezien van het bewerkstelligen van mogelijkheden voor Indonesiërs, geboortig uit West-Irian die thans buitenslands vertoeven, dat zij — als zij dit wensen — kunnen deelnemen aan de „verkiezingen” en zich opnieuw daar kunnen vestigen, is er meer afgesproken.

1. Er zijn alvast rond 200 politieke arrestanten uit West-Irian vrijgelaten. Hoeveel arrestanten er nog overblijven vermeldt het verslag helaas niet.

2. De vertegenwoordiger van de V.N. heeft op verzoek van de Indonesische regering een informatiebulletin uitgegeven in West-Irian op grote schaal

WEST-IRIAN EN DE V.N.

waarin een uiteenzetting is gegeven van de voornaamste punten die samenhangen met de daad van vrije keuze.

Helaas is een afschrift hiervan niet aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal bekend geworden.

3. De vertegenwoordigende raden moeten worden geraadpleegd over de procedure en geëigende methoden die gevolgd moeten worden.

4. Er worden speciaal voor dit doel raadgevende vergaderingen ingesteld (in totaal meer dan duizend leden) waarin het overleg over de uitvoering van de daad van vrije keuze zal plaats hebben.

5. De vertegenwoordiger van de V.N. is daarbij van oordeel dat indien de methode van in ledental uitgebreide „raadplegende vergaderingen” uiteindelijk wordt aanvaard toch aan de volgende eisen bovendien moet worden voldaan:

a. die vergaderingen moeten een voldoende groot aantal leden hebben;
b. alle groepen van de bevolking moeten vertegenwoordigd zijn;

c. de nieuwe leden moeten onmiskenbaar door de bevolking zijn aangewezen. De Indonesische regering is hiermee akkoord gegaan.

Het wachten is nu op een reële uitvoering van die afspraken. De vertegenwoordiger van de V.N. is daarom van Djakarta naar West-Irian vertrokken.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

ZIJLSTRA KONDIGT INITIATIEF VOOR KLEINE ZELFSTANDIGEN AAN

LANDBOUWPOLITIEK IN DE TWEEDE KAMER

ONLANGS hebben in de Tweede Kamer de debatten plaatsgevonden over de begroting van landbouw. Bij de verschillende sprekers klonk de zorg, die op dit moment in veel boeren- en tuindersgezinnen heerst omtrent de toekomst, duidelijk door. Door de heer Zijlstra werd deze zorg als volgt onder woorden gebracht:

„We mogen het zich thans voltrekkende gigantische moderniseringsproces, waarin wetenschap, techniek en chemie de land- en tuinbouw betrokken hebben doen raken, beslist wel een agrarische revolutie noemen. Een proces dat gepaard gaat met spanningen, armoede, maar bovenal onzekerheid. Deze onzekerheid wordt nog versterkt door het feit dat de produktie ten gevolge van dit proces sneller stijgt dan de vraag er, in de tweede plaats door de omstandigheid dat mede hierdoor de rekening van de inflatie niet kan worden doorgeschoven.

Welke conclusie valt hieruit te trekken. Mijns inziens deze: De agrarische revolutie dreigt, evenals de industriële revolutie aan het einde van de vorige eeuw, een nieuw sociaal probleem te scheppen voor de tienduizenden gezinnen, die op korte termijn weinig mogelijkheden hebben, gelet op de geringe flexibiliteit van de bedrijfsvoering. Deze problematiek is echter niet beperkt tot land- en tuinbouw maar geldt ook voor zeer veel middenstandsbedrijven. Ze dreigen fijngemalen te worden in de schroef van snelstijgende kosten en gelijkblijvende- of zelfs verlaagde prijzen. Enige tijd geleden heeft de kwestie van de machtsvorming in onze maatschappij zeer in het centrum van de belangstelling gestaan. De stelling is verdedigd dat 200 mensen in ons land economisch, financieel en politiek gezien de macht in handen hadden en een onderzoek naar deze machtspositie werd wenselijk geacht.

Ik maak mij meer zorg over de onmacht van 200.000 dan over de macht van 200. Er zal een landbouwpolitiek, een sociaal-economische politiek moeten komen, die grotere aandacht schenkt aan dit probleem. Onze fractie stelt zich voor terzake in de loop van dit kalenderjaar met initiatieven hieromtrent te komen.

BEDRIJFSGROOTTE IN TOEKOMST

Bij de beantwoording van de vraag welke bedrijfsgrootte in de toekomst de meest wenselijke is zette de heer Zijlstra een aantal vraagtekens bij de conceptie, zoals die door dr. Mansholt is ontwikkeld.

„Ik ga er van uit dat de sleutel voor de toekomstige produktie-structuur niet in handen is van de Europese Commissie of de nationale overheden, maar in de handen van de boer en tuinder zelf. Zijn beslissingen van vandaag bepalen de bedrijfsstructuur van morgen. In de huidige situatie is het gezinsbedrijf het dominante type. Dit bedrijf heeft in het verleden getoond een geweldig aanpassingsvermogen te bezitten. Thans wordt van dit bedrijf, van deze ondernemers gevraagd;

zich verder te organiseren; samenwerking te zoeken met andere bedrijven; haar produktie beter te beheersen en te normaliseren; nauwere samenwerking te zoeken met verwerking en afzet, teneinde een betere verbinding te kunnen krijgen tussen de vraag van de consument en het aanbod van de producent.

Kortom van dit familiebedrijf wordt gevraagd zich open te stellen naar buiten. Dit is altijd een belangrijk stuk van onze concurrentiekracht geweest en zal dit ook blijven. De kracht van onze land- en tuinbouw schuilt niet in eerste instantie in de stapels reglementen en verordeningen, maar in de dynamiek van de verbeeldingskracht, in het aanpassingsvermogen van de land- en tuinbouwproduktie en in de organisatie van verwerking en afzet. Op deze grond zie ik dan ook een veel geleidelijker ontwikkeling dan in het Plan Mansholt en heb daarom aan deze zware subsidiepolitiek, die ten behoeve van deze grote bedrijfseenheden wordt voorgesteld, dan ook weinig behoefte.

GROTE URGENTIE

Ten aanzien van de vraag wat er in de nabije toekomst zal moeten gebeuren, merkte de heer Zijlstra op:

„Ik hoop dat het u duidelijk is geworden uit mijn schets van de situatie in het begin en uit de presentatie en de inhoud van het memorandum van dr. Mansholt dat ik van oordeel ben dat er ook in onze nationale landbouwpolitiek in de komende jaren meer dynamiek zal moeten worden gebracht; meer van de urgentie van, dit probleem teruggevonden zal moeten worden. Mag ik het nog iets anders zeggen: de landbouw zal in de begrotingsmeerjarenplanning een hogere prioriteit moeten krijgen. Als wij het plan Mansholt omrekenen zou dit voor Nederland bijv. een verhoging van het budget van de minister van Landbouw betekenen van ongeveer f 800.000,—. Mag deze prioriteit binnen de huidige Nederlandse financiële budgetaire verhouding wat te fors uitvallen, vast staat dat als wij ernst willen maken met een hervorming van de landbouwstructuur, bijv. het O. en S.-fonds zal moeten worden versterkt; het beleid hiervan moet worden verruimd;

de cultuurtechnische werken versneld zullen moeten worden uitgevoerd, waarbij aan een provincie als Groningen bijv. zeer duidelijk juist op dit laatste punt groot soelaas zou kunnen worden geboden;

de financieringsproblematiek krachtig moet worden aangepakt;

en de commissie die de fiscale positie van de kleine zelfstandigen bestudeert moet tot spoed worden gemaand.”

Aan het slot wil ik opmerken dat mijn betoeg hier en daar een kritische ondertoon heeft gehad. Deze vloeit voort uit mijn ongerustheid over de ontwikkelingen in de land- en tuinbouw en het gebrek aan perspectief dat er in toene-

mende mate ontstaat. De begroting die nu voor ons ligt en de landbouwpolitieke discussies die ook in de afgelopen maanden zijn gevoerd zou ik willen karakteriseren als die van de goede wil en de moeilijke weg. Wij willen graag trachten de minister behulpzaam te zijn op deze moeilijke weg.

ANTWOORD

In zijn beantwoording wees de minister er op dat de huidige situatie vergeleken met die in het buitenland nog niet zo slecht is, in die zin dat het aandeel van de landbouw in het nationaal inkomen ongeveer in evenwicht is met het aandeel van de beroepsbevolking, nl. $\pm 8\frac{1}{2}\%$.

T.a.v. het prijsbeleid merkte de minister op dat hij dit als totaliteit wilde beschouwen en dat er ruimte moest blijven voor manipulaties t.a.v. de afzetpositie, en deze manipulatie sloot z.i. een zekere prijsverlaging niet uit. In dit verband achtte hij voor de voergraanprijzen nog wel enige verhoging mogelijk.

De minister deelde de opvatting van de heer Zijlstra dat de gelden die vanuit Brussel voor de zogenoemde marktstructuur werden besteed beter op een andere manier gebruikt zouden kunnen worden.

Inzake het totale bedrag dat voor landbouw bestemd is toonde de minister zich niet ontevreden. Al had hij zeker nog wel bepaalde wensen.

Tenslotte zegde de minister toe dat hij in het najaar bij de indiening van de Landbouwbegroting een nota zou overleggen, waarin een voorlopig standpunt inzake het plan Mansholt zou zijn neergelegd.

DE VROUW EN DE RUIMTELIJKE ORDENING

DOOR MEVR. MR. W. DERKSEN-KOPPE

De gemeentelijke autonomie mag niet in strijd zijn met het algemeen belang en moet mede dienstbaar zijn aan het leefklimaat, ook buiten de gemeentegrenzen. Moeten de agglomeratieraden op het gebied van de ruimtelijke ordening eigen bevoegdheden hebben om beter te kunnen functioneren? Het is wenselijk, dat de vrouw meer inspraak heeft bij de programmering van de woningbouw en de woonomgeving. De vrouw dreigt geïsoleerd te worden door een kunstmatige scheiding van wonen, werken en recreëren. Bepleit wordt daarom, in de nieuwe woonwijken lichte industrieën en dienstverlenende bedrijven te vestigen naast de gewone voorzieningen. De pogingen, die reeds ondernomen worden om de monotonie en de verstarring in de woning- en stedenbouw te doorbreken, worden van harte toegejuicht. Er is echter meer aandacht nodig voor de specifieke woonbehoeften van de mens in zijn verschillende levensfasen.

Tot deze conclusies kwamen de bijna honderd vrouwen, die op uitnodiging van de Nederlandse sectie van de Europese Vrouwen Unie in Huize Henriëtte Swellengrebel te Utrecht deelnamen aan de landelijke Studiedag over de Ruimtelijke Ordening.

De eerste inleidster, mevrouw ir. N. C. de Ruiters, was van mening, dat de vraag: moeten we komen tot nieuwe ruimtelijke structuren? bevestigend moet beantwoord worden. Te veel is de ruimtelijke ordening bepaald door en niet gezien als facet van de volkshuisvesting, wat veroorzaakt werd door de woningnood. Thans ziet men in, dat economische, sociale en culturele factoren evenzeer in het geding zijn. De huidige provinciale indeling staat een ordening op nationaal en regionaal niveau in de weg, zodat herindeling noodzakelijk is. Voor de bestuurders is het bijzonder moeilijk een verantwoorde keuze te doen tussen de afbakening van woongebieden, de aanwijzing van industriegebieden, het zuiver houden van lucht en water en het behouden van waardevolle natuurgebieden.

In de Hof van Eden ontving de mens de opdracht die te bouwen en te bewaren: zo moet de taakstelling ook nu nog zijn de eenheid van stad en landschap te herstellen om te komen tot een meer

harmonieuze omgang van mens en natuur.

BEZWAREN VERSTEDELIJKING

Verstedelijking is een kenmerk van onze tijd, meende mevrouw dr. F. T. Diemer-Lindeboom. Zij wees er op, dat de Wereld Gezondheids Organisatie een studiedag wijdde aan „Mens en Steden”. Hoewel ons dankbaarheid past tegenover het verleden (reeds in 1901 kwam de Woningwet tot stand), biedt de huidige woonvorm van de stad, namelijk de hoogbouw, vele bezwaren, die in het menselijk vlak liggen: het contact tussen moeder en buitenspelende kinderen is vrijwel onmogelijk, de gehorigheid van de flats beperkt de vrije ontplooiing van het kind, de bejaarde men. voelt zich opgesloten, het contact met de natuur gaat verloren. Een groot balkon, een buitenkamer of een daktuin zouden enigszins deze bezwaren kunnen ondervangen.

De zeer scherpe scheiding tussen wonen en werken in de nieuwe woonwijken brengt vooral voor de niet-buitenshuiswerkende vrouw psychische moeilijkheden mee.

Dat dit ook in het buitenland speelt, toonde mevrouw H. Beijaert-Drost aan,

die in Parijs een vergadering van de internationale gemeentecommissie van de Europese Vrouwen Unie had bijgewoond. Bijna alle deelnemers aan deze vergadering waren van oordeel, dat in de nieuwe woonwijken, willen deze geen „slaapwijken” worden, plaats moet zijn voor onderwijsinstellingen, lichte schone industrieën, ontspanningsmogelijkheden, kortom mogelijkheden voor wonen, werken en voor recreatie.

Een apart probleem bleken de crèches te zijn, die door de moderne voorzieningen en het benodigde personeel aan de gemeentelijke besturen in Frankrijk ongeveer 50 N.F. per dag per kind kosten. Zo kwam men op de gedachte „crèches à domicile” te organiseren: jonge gezinnen nemen er (hoogstens) drie kinderen bij van werkende moeders. Deze gezinnen, die in de wijk moeten wonen en medisch gecontroleerd worden, zijn officieel door de gemeente voor dit werk aangesteld en ontvangen 15 N.F. per kind per dag, hetgeen voor de gemeente een aanzienlijke besparing betekent.

Op deze drie inleidingen volgde een geanimeerde en ter zake kundige discussie. Met betrekking tot de gemeentelijke autonomie werd gewezen op Eindhoven, waar in de nabije toekomst de gemeenteraad bepaalde bevoegdheden zal afstaan aan de agglomeratieraad.

Wanneer de inspraak van de burger(es) niet beperkt wordt tot het ingelicht worden over reeds vastgestelde plannen, maar reeds in de fase van voorbereiding gevraagd wordt, is meer deskundigheid en derhalve grondige voorlichting noodzakelijk. Door de Vrouwen Advies Commissies voor de woningbouw wordt reeds zeer goed werk verricht, maar meer vrouwen-organisaties zouden zich met deze problemen moeten bezighouden.

WOONVORMEN

De in 1968 opgerichte Nationale Stichting voor Nieuwe Woonvormen, die vergaande ideeën ontwierp voor eengezinshuizen, zou wellicht ook andere woonvormen kunnen vinden voor de hoogbouw, opdat de nieuwe woonwijken meer een eigen „gezicht” krijgen.

De ter vergadering aanwezige voorzitter van de Advies Commissie Experimentele Woningbouw, onlangs door minister Schut ingesteld, deelde nog mede, dat er van overheidswege eveneens een streven bestaat ter verbetering van de woningbouw, ook van die in de sociale sector.

De grote opkomst, de aandachtige belangstelling voor de inleidingen en de levendige discussie hebben deze negende landelijke studiedag alleszins doen slagen!

SUBSIDIERING DE VAN DE SPORT

De redactie vraagt om in een artikel van ca. 1000 woorden bovenstaand onderwerp te behandelen. Daarbij worden een viertal concrete vragen gesteld. Dat getal 1000 vergt bij de beantwoording sterke beperking.

Toch kan ik er niet onderuit te spreken over de betekenis van de sport, alvorens ik mij waag aan de beantwoording van die vragen. Als gevolg van de opgelegde beperking moet ik daarbij mijn opvattingen poneren. Zonder adstructie. Misschien kan dat laatste in een volgend stadium.

Vooraf nog een prealabele opmerking. Ik zal niet spreken over de vraag waar de overheidstaken liggen en waar die van het particulier initiatief. Ik ga uit van de status quo: een burgerij die door abnormaal hoge overheidsaanspraken op de particuliere inkomens ten aanzien van cultuur, recreatie en maatschappelijk werk in steeds toenemende mate financieel onmondig is gemaakt. In die situatie verlang ik als burger van de overheid dat hij subsidieert naar het inzicht van mijzelf en de „mijnen”, nu het ons onmogelijk wordt gemaakt zelf het noodzakelijke te doen. Nu moet ik dan gaan spreken over de betekenis van de sport.

VORMING

Allereerst poneer ik dan de stelling dat van de sportvereniging op de jonge mens een vormende waarde uitgaat die ten volle vergelijkbaar is met de vormende waarde van andersoortig jeugdwerk.

De veelsortige vorming vanuit het jeugdwerk is niet van hoger gehalte dan die in de sportbeweging. Ik kan dat ook anders zeggen: sportwerk is jeugdwerk. Een tweede punt: aan die vormende werking van de sportvereniging ontbreekt geen enkele jongere in die vereniging.

En een derde: of deze werking vormend of misschien misvormend is hangt af van de leiding in de club zowel op technisch als op begeleidend en bestuurlijk niveau.

Nog een tweetal beweringen knoop ik daaraan vast:

Ten eerste: de opleiding van kader op alle niveau vereist de meest intensieve aandacht.

Voorts: de leiding kan niet efficiënt opereren zonder adequate accommodatie en dito spelmateriaal.

Als we ons bij dit alles dan nog realiseren dat in geen enkele vorm van georganiseerd jongerenwerk zoveel jeugd bijeen is als in de sportbeweging, dan ligt het antwoord op de vraag of sport-subsidie gewenst en noodzakelijk is, voor de hand. Die subsidie is dringend noodzakelijk en zal quantitatief niet mogen onderdoen voor welke jeugdwerk-subsidie ook.

Reeds thans zij opgemerkt dat de feitelijke situatie ver achterblijft bij deze noodzaak.

SUBSIDIEGRONDEN

Direct in aansluiting hierop zou ik nu een andere vraag van de redactie aan de orde willen stellen die handelt over de subsidiegronden.

Moet subsidie worden gegeven ter bevordering van de „lichamelijke opvoeding” ofwel vanwege de betekenis die de sport heeft als passieve recreatie? Daar komen de toeschouwers dus ook om de hoek.

Mag ik beginnen met heel ruw te onderscheiden tussen „eigen” en „vreemde” toeschouwers. „Eigen” acht ik die toeschouwers die een reële band hebben met de spelers. Mede-leden, ouders, verloofden en vrienden. „Vreemd” noem ik wat daarbuiten valt.

Die „eigen” groep behoeft echt niet te worden gesubsidieerd. Of die „vreemde” groep subsidiabel moet zijn acht ik geen sportprobleem. Welke vormen van passieve recreatie moeten worden gesubsidieerd en welke niet is een vraag die mij als man van de sportbeweging niet interesseert. Als men maar niet gaat varen onder de valse vlag van „sport-subsidie”. Voor de sport is het subsidie waarlijk al mager genoeg. Op dit standpunt rijzen natuurlijk wel praktische problemen. Denkt u maar aan subsidie voor accommodatie-voorzieningen. Maar binnen het bestek van dit artikel moet ik daaraan helaas voorbijgaan.

Dus: geen sport-subsidie ten dienste van de passieve sportbeoefening.

Ik haast mij naar het eerste deel van de vraag dat handelt over de lichamelijke vorming (liever niet: opvoeding) als ratio voor sport-subsidie.

Ik ben bang dat uit deze vraag blijkt, dat men in het algemeen maar heel weinig besef heeft van de mens-omvattende vormingswaarde van de sport. Terwijl men anderzijds maar al te zeer over het hoofd ziet dat de sport niet op de lichamelijke vorming is gericht. De lichamelijke vorming staat in dienst van de spelvorm. Het is nog niet zo heel lang geleden dat de lichamelijke training daarop vrijwel uitsluitend was gericht. Naar ik meen als gevolg van het streven naar topprestaties is men daarnaast oog gaan krijgen voor de algemene training, die inderdaad beoogt de algehele lichamelijke conditie te bevorderen. Dat is een belangrijk winstpunt. De sportbeoefening op zichzelf werkt voorts per sé bevorderend op de lichaamsconditie.

Conclusie: ik acht de redactionele vraag in feite niet ad rem.

Sportsubsidie vindt z'n ratio en z'n dwingende noodzaak in de mensvormende waarde van de sport. De vorming van dat éne ondeelbare schepsel dat mens heet.

Als ik zie hoe men in de praktijk van elke dag nog steeds het „geestelijke” hoger aanslaat dan het lichamelijke, daarbij geestelijk maar al te vaak vrijwel indentificerend met intellectueel, vraag ik mij met enige angst af of wij dan nooit bijbels zullen leren denken over de mens.

DOOR

W. F. H. GRASHOFF

Ik geloof dat er alle redenen is om veel meer dan 1000 woorden te wijden aan deze zaak en de betekenis van de sport in dit verband!

Maar ik moet verder.

Vindt u dat amateursport subsidiabel is tegen de achtergrond van dat argument vanuit de passieve recreatie? Zo luidt de volgende redactionele vraag. Na het voorgaande is een antwoord naar ik hoop eigenlijk overbodig.

De passieve recreatie behoort geen voorwerp te zijn van sport-subsidie. En als de achtergrond van de sportsubsidie moet worden gezocht in de vormingswaarde van die sport dan zal de conclusie wel moeten zijn dat het accent overwegend ligt op de amateursport. Met de beroepssport zit ik een beetje. Ik ben geneigd dit fenomeen wat de subsidie betreft onder te brengen in de rubriek recreatie-subsidie. En zoals gezegd: daarover heb ik geen oordeel.

PRAKTIJK

Hoe staat het nu met de sport-subsidie in de praktijk?

De centrale overheid subsidieert de landelijke bonden en koepels op sportgebied. Niet alle arbeid is subsidiabel. Met name niet — u begrijpt dat ik daarmee instem — de kosten van de competities. Instem, zeker zolang de beschikbare middelen nog nopen tot een keuze. De volle nadruk moet vallen op kaderwerk en propaganda. Gesubsidieerd wordt in de bruto-uitgaven, zij het, alweer uit geldgebrek, met enkele uitzonderingen. Een bepaald gedeelte van de subsidiabele uitgaven moet worden besteed aan kaderwerk, op straffe van een evenredige vermindering van het subsidie.

Los van deze subsidieregeling bestaat een begrotingspost tot steunverlening bij de stichting van sporthallen. Vooral nog dienen deze gelden niet voor de financiering van zwembaden (geldgebrek! Het wordt eentonig!)

Op provinciaal niveau bestaat bij sommige provincies een sport-subsidieregeling. Veelal is daarbij het subsidie afhankelijk van het aantal jeugdleden, doch kan voor bijzondere taken incidenteel subsidie worden aangevraagd.

Vele gemeenten tenslotte geven subsidie. Rechtstreeks en indirect. De rechtstreekse regeling komt meestal wel neer op een vast bedrag per club plus een bedrag per jeugdlid. Indirecte subsidiëring vindt vaak plaats door verhuur of andere vormen van ingebruikneming van accommodatie tegen zeer matige prijzen. Voor de goede orde moet ik nog opmerken dat op landelijk niveau de Nederlandse Sport Federatie slechts zeer gedeeltelijk wordt gesubsidieerd. De verklaring van die omstandigheid ligt voor de hand. Het tekort van de N.S.F. wordt integraal vergoed uit de Totogelden.

Garne wil ik dan nog aantekenen dat tot nu toe geen rijksmiddelen beschikbaar werden gesteld om de sociologische en pedagogische aspecten van de sport aan een wetenschappelijk onderzoek te onderwerpen. Het ziet er niet naar uit dat zulks binnen onze horizon ligt. Wel een povere belangstelling voor een van de meest omvattende maatschappelijke organisatie-vormen van onze epoeche.

Als nu — en dit ten slotte — de redactie vraagt hoe de sport-subsidie het best te verwezenlijken is, moet ik een — waarschijnlijk — teleurstellend antwoord geven.

VERVOLG OP PAG. 11

9 gulden
voor
90 jaar
arp

HET WATERSCHAP WAT IS HET, WAT DOET HET?

DOOR MR. DR. J. WINSEMIUS

Een man wandelde met zijn zoontje van een jaar of zes, zeven langs het prachtige gebouw van een waterschap. Vraagt de jongen: wat doen ze eigenlijk op dat waterschap? Antwoordt de vader: daar zorgen ze dat we niet verzuipen. Misschien vertelde vader hem nog wel meer, want het was niet zo lang na de deltaramp van 1953. Als dat zo was, dan gingen zijn verdere woorden in ieder geval bij het passeren verloren. Zou iemand aan diezelfde man hebben gevraagd wat een waterschap nu precies was, dan zou hij waarschijnlijk het antwoord niet hebben geweten.

Het is een vraag waarop men niet zo gemakkelijk kan antwoorden. De provincie en de gemeente, och, daar weet men wel het een en ander van. Men heeft zijn stem uitgebracht bij de verkiezing voor de staten of voor de gemeenteraad, heeft kennis genomen van de programpunten van de verschillende partijen. Ieder had zijn wensen op het terrein van de provinciale en de gemeentelijke politiek. Niet zelden spraken daarbij de levensbeschouwingen mee. Het uitbrengen van een stem betekent dan ook een keuze. Bij de waterschappen niets daarvan. Zag men ooit affiches: Schoon water in de sloten. Stem op Jansen? Of: De dijken moeten sterker. Stem op Pietersen? Is het een zaak van levensbeschouwing hoe zwaar de dijken moeten zijn of hoe schoon het water? Men weet dikwijls niet meer van de waterschappen af, dan men zelf heeft beleefd. Men heeft een aanslag ontvangen van een waterschap en denkt, moet ik daar ook al belasting aan betalen? Of men heeft een vergunning van een waterschap nodig en deze wordt geweigerd. Want daar zijn de waterschappen sterk in. Iets weigeren of verbieden! Op het platteland begreep men altijd wel, dat dit nodig was. Overvloedige regenval voelt men aan bedrijf en lijf. Zonder waterschap zouden veel landerijen een groot deel van het jaar onder water staan en de herinnering aan de tijd dat dit ook zo was, is op veel plaatsen nog levendig. Waterbeheersing raakt de land- en tuinbouwbedrijven rechtstreeks. Het al of niet succesvolle van de strijd tegen verzilting vindt men bijvoorbeeld terug in de veilingopbrengsten. Zo is het te begrijpen dat in een kerk van het Westland na de dankstond voor het gewas een musical werd opgevoerd over de strijd tegen de verzilting en de

gehele gemeente daarin meeleeft. Maar het platteland is aan het verstedelijken. De stadsbewoner heeft het ontdekt en gaat er wonen of tenminste ontspanning zoeken. De vraag, wat doet een waterschap en wat is een waterschap, wordt ook daar meer en meer een vraag.

NAAM

De problemen beginnen al met de naam. Er zijn waterschappen, die bepaald met die naam worden genoemd. Er zijn er ook die een andere naam dragen: hoogheemraadschap, heemraad-

schap, polder, watering, bedijking, contributie, enz. Maar het zijn allemaal waterschappen. En voor al die waterschappen gelden dezelfde wetten.

Dat heeft natuurlijk wel bezwaren. Voor het grote waterschap van meer dan 100.000 hectare dezelfde wetten als voor het kleine waterschapje van 100 hectare dat nauwelijks een wettelijke regeling nodig heeft. En voor het hoogheemraadschap dat toezicht uitoefent op de kleinere waterschappen die er in liggen, dezelfde als voor die kleinere. Het gevaar bestaat dat de wetgever, als die bepaalde bevoegdheden moet opdragen aan provincies, gemeenten of wa-

Zetel van het hoogheemraadschap van Delfland. Modern bedrijf achter oude gevel.

Mr. dr. J. Winsemius.
Dijkgraaf van het hoogheemraadschap van Delfland.

terschappen, de waterschappen liever buiten spel zet omdat die bevoegdheden dan ook zouden toekomen aan die kleine waterschapjes. En dat zou vaak niet verantwoord zijn. Het heeft ook gunstige kanten. Want waterschappen worden in ons land opgericht door Provinciale Staten en deze kunnen binnen het zeer algemeen gehouden kader van de wetten van geval tot geval een organisatie opbouwen die op de regionale behoeften is berekend. Zij moeten ook een omschrijving geven van de taak van ieder waterschap. Want de grondwet of de wet zegt daar helemaal niets over. In de laatste honderd jaar is er wel eens door één of meer Kamerleden op aangedrongen om een omschrijving in de wet op te nemen. De regering heeft dat geweigerd.

OUD

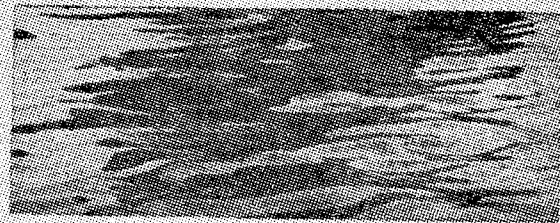
Het waterschapswezen is al zeer oud. Er zijn waterschappen die zeven of achthonderd jaar oud zijn. Zij zijn in die tijd met de staatkundige en maatschappelijke ontwikkeling meegegroeid en hebben zich de technische ontwikkeling ten dienste gemaakt. De taken waren daarbij nooit eng omschreven. Die werden steeds aangepast aan de behoeften van hun gebied en van de tijd. En toen de Franse revolutie als een wals over het oude regiem ging, toen in ons land de oude organisatie van de gewesten, van baljuwschappen, van ambachten werd weggevaagd, toen ook de gilden werden opgeheven, bleven de waterschappen gehandhaafd. Deze waren, uiteraard met tekortkomingen, toch wel doeltreffend gebleken.

De regering heeft na die tijd de verdere ontwikkeling niet willen vastleggen door de taak te omschrijven. Gelukkig! Want er was voor de Franse tijd van gewest tot gewest nogal wat verschil tussen de waterschappen en die verschillen bleven bestaan. Gezien die verschillen was zelfs een debat over de vraag wat wel en wat niet waterschapstaak kon zijn, niet vruchtbaar. Doordat de regering en de wetgever zich van enge formuleringen onthielden, heeft het waterschapswezen een verdere

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

**INDUSTRIE!
TUINBOUW!
BEWONER
VAN DE
RANDSTAD!**

en daardoor ongeschikt om het zijne bij te dragen voor de groei van plant en dier.

STEEK UW HAND IN EIGEN BOEZEM

**EN ZORG
DAT HIJ ER
SCHOON
UITKOMT!**

ontwikkeling kunnen doormaken die en de historische continuïteit en de progressie tot zijn recht deed komen. Zo kan een waterschap vandaag de dag een taak hebben, waar men een eeuw geleden niet aan dacht.

WATERSTAATSBELANG

Het waterschapsbegrip van grondwet en wetten laat derhalve ruimte aan de behoeften van het bestuurlijke leven. Met één beperking. De taak van een waterschap moet zijn de behartiging van een waterstaatsbelang, maar wat daar precies onder moet worden begrepen, zegt de grondwet of de wet evenmin.

Men moet zich daarbij niet verkijken op het woord: water. Bij de rijkswaterstaat onderscheidt men de natte en de droge waterstaat. Onder dit laatste vallen bij voorbeeld de wegen.

Zo kent men ook droge „water“-schappen, dat zijn waterschappen die geen andere taak hebben dan het onderhouden van één of meer wegen.

De meeste hebben evenwel te maken met het water. Zij beheren een dijk die bescherming moet bieden tegen de zee of de rivier, een sluis die de waterstand regelt en eventueel schepen doorlaat, een stelsel van sloten dat de waterstand van een bepaald gebied op een zeker peil houdt, een molen of gemaal dat overtollig water wegpompt, een kanaal waarlangs zoet water wordt aangevoerd, een pijpleiding die deze taak ondergronds overneemt, een zuiveringsinstallatie die er voor zorg draagt dat het afvalwater, dat in een watering afvloeit, van aanvaardbare kwaliteit is, een afvoerleiding naar zee of rivier die de functie van het boezemwater dat anders afvalwater zou moeten opvangen, geheel of voor een deel overneemt.

De ontwikkeling is met deze opsomming zeker niet afgesloten. De techniek schrijdt voort en de waterschappen zullen zich deze ten nutte maken. Een voorbeeld dat wellicht in de toekomst zal voorkomen?

Indien het mogelijk wordt tegen redelijke kosten bruikbaar water te fabriceren, zou dit zeker in beginsel een waterschapstaak kunnen zijn. Let wel. Het behoort dat niet noodzakelijk te zijn, maar het zou kunnen.

UURWERK

Veel grote waterschappen hebben een zo ingewikkeld stelsel van waterinlaat, doorstroming en lozing dat men moet

spreken van een fijn afgesteld uurwerk. Zou het mogelijk zijn om een bepaald deel van het waterschapsgebied op andere wijze te voorzien van het water dat nodig is, dan zou dat wellicht een zo belangrijke vereenvoudiging van dat uurwerk betekenen dat die andere voorziening als taak van dat waterschap in aanmerking komt.

Daarom is het gelukkig dat de wetgever nimmer een omschrijving heeft gegeven van wat waterschapstaak kan zijn. Of beperkende bepalingen op het gebied van grootte en organisatie heeft vastgesteld.

Zo werd ons land overdekt met kleine en grote waterschappen. Er waren er die niets anders te doen hadden dan een weg of brug van lokaal belang onderhouden.

Er waren er ook die alle waterstaatswerken in een bepaald uitgestrekt gebied onderhielden die van regionaal belang waren.

CONCENTRATIE

Ons land telde zo enige duizenden waterschappen. In 1948 waren het er 2636, nu zijn het er nog 1550. En het aantal vermindert nog ieder jaar. Wat is de reden van die voortdurende vermindering? Is dat wel gewenst?

Men zou een tegenvraag kunnen stellen.

Waarom fusioneren grote bedrijven? Waarom worden zuivelfabrieken en veilingen geconcentreerd? Waarom bundelen organisaties die lang zelfstandig waren hun krachten? Waarom zijn staten bereid hun landbouw, hun militaire organisatie, hun economie in te brengen in een bovennationale gemeenschap?

Omdat in breder verband doeltreffender kan worden gewerkt. Of zelfs omdat het niet meer mogelijk is om in het oude, kleinere verband naar behoren te functioneren.

Zo is het ook met de waterschappen. Want de reden waarom het aantal waterschappen voortdurend vermindert, is vooral hierin gelegen dat ook daar de concentratie doorzet.

Veel kleine waterschapjes zijn met andere samengevoegd tot een groter verband, omdat zij niet meer in de moderne verhoudingen konden functioneren.

In de oude waterschappen hebben de boeren-bestuurders, vertrouwensmannen van de streek waarin hun bedrijf stond, dikwijls een stukje openbaar bestuur laten zien dat er mocht zijn. Zij mochten met ere worden genoemd. Zij gaven zich voor de plaatselijke ge-

meenschap, zonder of bijna zonder vergoeding.

Maar wie weet nog de weg door het ingewikkelde bestuurlijke leven? Welke particulier kan nog de moeilijkheden en mogelijkheden van zijn waterschap in dat bestuurlijke leven overzien? En wie kan, als hij dat zou kunnen, de tijd daarvoor vinden? Welk waterschap, hetzij groot, hetzij klein, kan nog zonder administratief en zonder technisch onderlegd personeel? Maar een klein waterschap kan er geen administratief of technisch onderlegd personeel op na houden.

Vandaar de concentratie.

Hier komt nog iets bij. Er waren veel kleine waterschappen die als het ware van nature aangewezen waren op het vormen van één grotere belangengemeenschap.

Een dijk die een geheel gebied beschermde, was bijvoorbeeld in onderhoud versnipperd over ettelijke instel-

lingen die ieder hun stukje verzorgden. Zo werd in stukjes geknipt, wat een eenheid moest zijn. En de landerijen binnen die dijk behoorden dikwijls weer tot andere waterschapjes voor de verzorging van watering en sloten.

Zo ontstond een tweeledige concentratie. Territoriaal omdat het grondgebied aanzienlijk groter werd, en functioneel omdat het geconcentreerde waterschap meer dan één taak kreeg. Het verzorgde voortaan de zeedijk, de binnendijk, de wegen en de waterhuishouding. Naar het voorbeeld van de grote hoogheemraadschappen.

Het proces van concentratie is nog in volle gang.

Veel, wat vertrouwd was, verdwijnt daardoor.

Ook het nieuwe zal weer vertrouwd worden.

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven.

De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar. Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuypersstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen“.

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

FRACTIE- BEZOEK AAN NOORD- HOLLAND

DOOR M. W. SCHAKEL

Jullie reizen met de kamerfractie alle buitengemeenten af, maar jullie vergeten, dat er in de zogenaamde ranstadprovincies een uitgestrekt gebied met even zo grote problemen ligt, te weten Noord-Holland benoorden het IJ. Ik vraag de A.R. fractie dringend aan dit gebiedsdeel extra aandacht te besteden".

Woorden van deze strekking richtte de A.R. Gedeputeerde van Noord-Holland, de heer De Jong uit Hilversum, tot fractievoorzitter Biesheuvel.

Nu moge het voorvaderlijk erfdeel van Biesheuvel even bezuiden het IJ liggen — vanuit de bus zagen wij het aan de horizon tussen het geboomte liggen — zijn politieke verantwoordelijkheidsbesef strekt zich ongetwijfeld ook tot de landouwen boven het Noordzeekanaal uit. En dus toog de fractie op de eerste lentedag (die van de kalender wel te verstaan) naar Noord-Holland.

Punt van verzamelen: het provinciehuis in Haarlem.

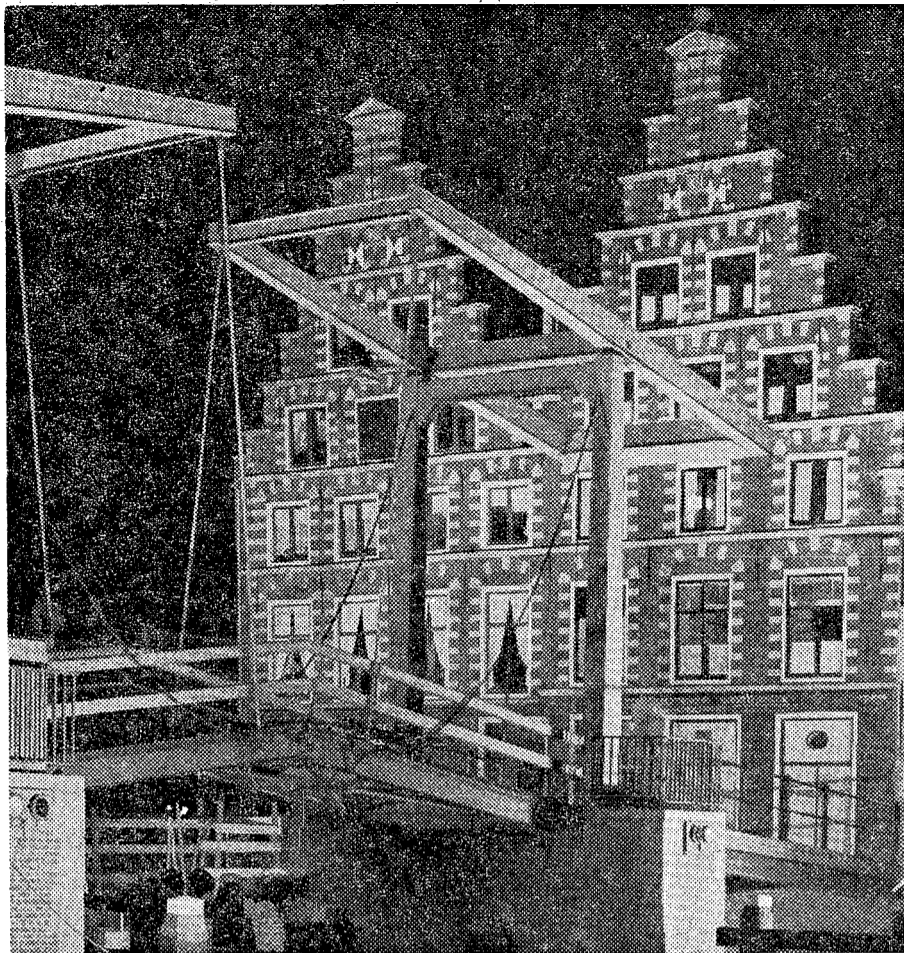
Op die prille maartmorgen — zoals reeds gereleveerd: aanvang van de lente — liepen de geleidelijk binnendruppelende fractiegenoten in een liefelijke val. De befaamde Haarlemse bloemenmeisjes, dit jaar in lichtgroen mini-rokje met een breedgerande donkergroene hoed, stonden met hun narcissenmandjes in de hal van het provinciehuis in de aanslag. Eerste operatiedag, eerste 'slachtoffers' uw politieke vertrouwensmannen (onze vrouw zat op dat moment hoog en droop op Formosa). Onder de dames voltrok zich een sportieve wedijver, wie de revers van „mooie Barend" met een knal-gele narcis mocht sieren. Ergens moet de uitslag een enigszins onbeslist karakter gehad hebben, want uit het gekrioel om hem dook Biesheuvel op met één narcis links en eentje rechts: zo in de trant van de vele malen be kroonde schutter, die ongeveer de hele schiettent in diggelen schoot.

WERKEN

Maar na deze fleurige ouverture was het werken geblazen. Conferentie met de Gedeputeerden onder leiding van een slagvaardige commissaris Kranenburg. Ja, wat gaat er in zo'n 2½ uur duren gesprek zo al niet heen en weer over de tafel: de positie van het provinciaal bestuur in de huidige tijd, de streekplannen, de gemeentelijke herindelingsplannen, de betekenis van het Noordzeekanaalgebied, de vierde bestuurslaag (in Noord-Holland geen Rijnmondconceptie), vestiging Progil, werkgelegenheid benoorden het IJ, de ruilverkavelingen, Balgzandproject, aankoop recreatiegronden, de luchthavenpolitiek, de financiële positie van de gemeenten in Noord-Holland, diverse knelpunten in het Gooi, Amsterdamse problemen, aanleg Rijkswegen en tunnels.

Na de lunch ten provinciehuize volgde een bustocht langs het Noordzeekanaal (verbredingswerken, tunnelwensen), over het staatsvisserijbedrijf te IJmuiden, het sluiscomplex van IJmuiden, de Velsertunnel, bezoek aan de Hoogovens, door de recreatieterreinen Spaarnewoude, langs de terreinen voor basisindustrie aan het Noordzeekanaal, de Hembrug, de containerhavens, de Coentunnel, de uitbreiding van Zaandam, de Zaanstreek en Alkmaar als eindpunt.

De fractie besteedde de steile boventrapen van het raadhuis van Alkmaar en trof daar behalve een gastvrije burgemeester Wytema de Raad van Samen-

Haarlem

werking Noord-Holland Noord. Deze Raad is samengesteld uit delegaties van de Kamers van Koophandel van Alkmaar en Hoorn, de industrie-commissie Hollands Noorderkwartier, het Samenwerkingsorgaan Westfriesland en de Stichting Ontwikkeling Kop van Noord-Holland.

PROBLEMEN

Dit respectabele lijstje is op zich reeds garantie genoeg, dat de fractie duchtig onderhanden genomen werd over de vele problemen van Noord-Holland-Noord.

Eerst in een goed gedocumenteerd betoog van de voorzitter van de Raad van Samenwerking, mr. W. H. Dollekamp

en daarna in persoonlijke gesprekken, waarin met name geestesverwanten als burgemeester Omta van Wieringermeer burgemeester De Zeeuw van Enkhuizen en mr. Dubbeldam, adjunct-secretaris van de Kamer van Koophandel Alkmaar, zich niet onbetuigd lieten.

Na deze intensieve brain-washing was er een korte wijle gelegenheid om de inwendige mens wat te versterken. Terwijl zich deze nuttige en noodzakelijke bezigheid in het restaurant van „De vergulde Turk" voltrok, vulde zich één van de bovenzalen met het partijkader uit Noord-Holland. Wethouder Spek van Haarlem zat deze avondvergadering in zijn hoedanigheid van voorzitter van het provinciaal comité voor.

GEMEENTELIJKE HERINDELING ZEEUWS-VLAANDEREN

Voor de tweede maal in successie hadden Zeeuwen bezit genomen van de beide tribunes in de Tweede Kamer.

Waren het enkele weken geleden die van Zuid-Beveland, de tweede maal waren het de zonen en één dochter van het Zeeuws-Vlaamse land die twee volle dagen met gespannen aandacht de debatten over de herindeling van hun gebied volgden.

De spanning zat er van het begin af aan in, omdat insiders wisten dat de voorstellen van minister Beernink (die het ontwerp van staatssecretaris Westerhout, ongewijzigd overgenomen had) waarschijnlijk niet ongewijzigd door de eindstemming zouden heenkomen.

Voor de direct betrokkenen op de tribunes een gegeven, dat hun aandacht tot het uiterste gespannen hield. De aanwezigheid van de commissaris der koningin en enkele gedeputeerden in de loge van de voorzitter bewees dat ook het provinciaal bestuur zich niet tot het lezen van de Handelingen wilde beperken.

Er is door de verschillende sprekers (inclusief de minister) in bloemrijke, soms dichterlijke taal gesproken over de schoonheid van dit stuk Nederland „Van de Ee tot Houtenisse, van Hulst tot aan Cadzand".

Hartverwarmend waren ook de lofzangen op de daadkracht van bepaalde

gemeentebesturen en de tot stand gebrachte voorzieningen in hun gemeenten. Zelfs de argeloze, niet-ingewijde toehoorder heeft spoedig in de gaten, dat de aldus over de kuif gestrekenen de op te heffen gemeenten zijn. Lof- en lijkzang zijn om zo te zeggen dezelfde. Ook ditmaal had de geachte afgevaardigde de heer Van Bennekom het zich niet laten ontnemen om de woordvoerder voor de a.r. fractie te zijn. En ook deze keer werd zijn vlot voorgedragen betoog door de Kamer en de tribunes met aandacht beluisterd.

Was het op Zuid-Beveland zo, dat het enige amendement dat aangenomen werd een amendement-Van Bennekom was, terwijl de uiteindelijke uitslag en zijn betoog volledig parallel verliepen, met Zeeuws-Vlaanderen was het welhaast omgekeerd. Het eindresultaat en de inbreng van de a.r. woordvoerder dekten elkaar vrijwel nergens, terwijl zijn amendement (een zelfstandig Axel) niet in stemming kwam, omdat een verder strekkend amendement van de K.V.P.-er Fievez, dat aangenomen werd, zulks verhinderde.

In het oosten van het gebied stelde het ontwerp twee gemeenten voor, Van Bennekom bepleitte met Voogd (P.v.d.A.) daar één gemeente, maar een amendement-Voogd werd verworpen, de Kamer volgde in meerderheid de minister, het bleven twee gemeenten.

De pittigste discussie rankte zich om het middengebied (Terneuzen en de kanaalzone). Het ontwerp voorzag in

Het was er eivol en oer-gezellig. Overigens werden de „geachte afgevaardigden" niet gespaard. Zij trachtten zich zo goed en zo kwaad als het ging door de stortvloed van problemen, wensen en verlangens heen te werken. Er werd gul en veel gelachen. Het betekende overigens geenszins dat de zaal of de fractie er zich met een Jantje van Leiden afmaakte. Dat zou men daar in Alkmaar trouwens — en dat terecht — ook niet genomen hebben.

Wat er zo allemaal behandeld is? Wij doen een greep.

Het gebrek aan kaderimte in Den Helder, de ligplaats van mijnenvegers, uitbreiding van de visafslag, het loodswezen en de betonningen, het staatsvisserijbedrijf, het Balgzandproject, het Rijkswegenplan voor N.-H., de centrale financiering, de financiële nood van de gemeenten in de ruilverkaveling Geestmerambacht, verfijningen voor centrumgemeenten, de problemen van het zich snel uitbreidende Purmerend, gemeentelijke herindeling IJmond, grenswijziging Alkmaar, streekplan Noordzeekanaalgebied, Hemtunnel, tekorten openbare vervoerbedrijven, stimuleren industrievestiging, verontreiniging oppervlaktewateren, luchtverontreiniging, werkgelegenheidspolitiek, randwegen om Amsterdam, eigen bestaingsgebied gemeenten.

Het was niet in de laatste plaats aan de niet onwelwillende maar desalniettemin vrij strakke leiding van de voorzitter te danken, dat de vergadering op een redelijk tijdstip door deze rijstebrijberg heen was.

Voldoende tijd nog voor partijvoorzitter Veerman om een aantal vragen van partij-politieke aard te beantwoorden en voor fractievoorzitter Biesheuvel om in een pakkend slotwoord het geheel in de juiste omlijsting te plaatsen.

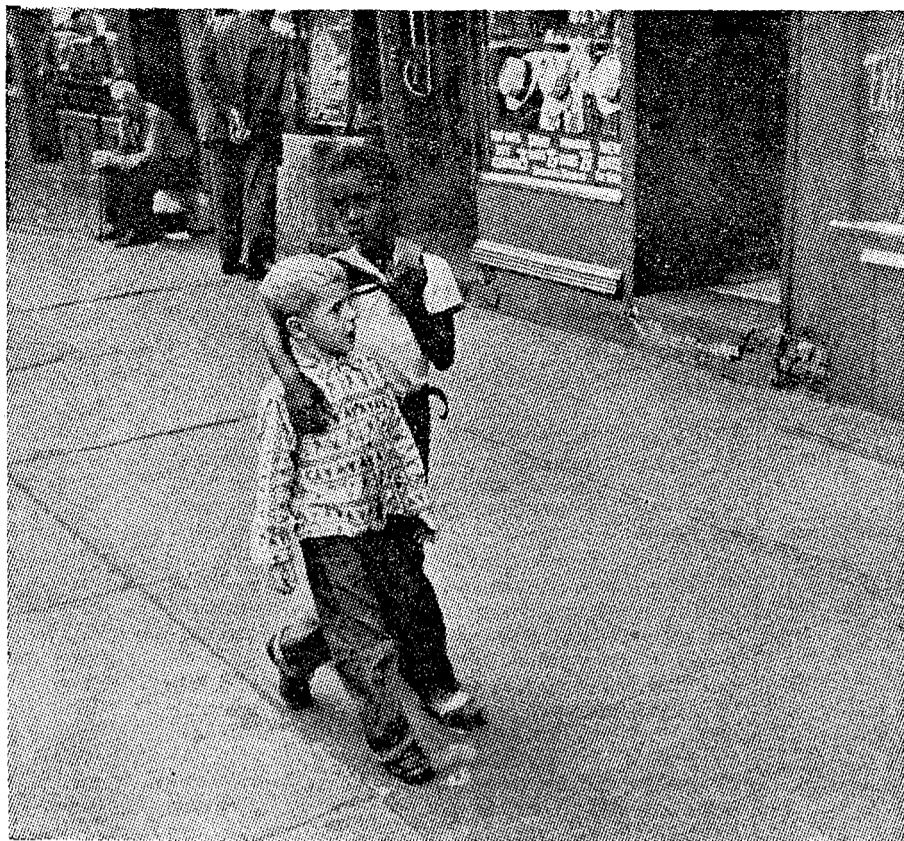
Toen tenslotte na beëindigde vergadering, de laatste klanten voor een persoonlijk gesprek de nodige aandacht gehad hadden reisde de fractie naar de verschillende windstreken met de herinnering aan een vermoeiende, maar vruchtdragende en in goede harmonie voltooide dag.

één middengemeente. Het amendement-Fievez deelde het op in drie gemeenten, de a.r. fractie zat er tussenin met twee gemeenten (een zelfstandig Axel, maar een ongedeelde kanaalzone). Het amendement-Fievez verwierf een ruime meerderheid, dus drie middengemeenten in plaats van één, zulks tot grote vreugde van velen op de publieke tribune. In het westen liepen de uiteindelijke beslissing en de benadering-Van Bennekom het verst uiteen. Het ontwerp voorzag in twee gemeenten, de socialist Voogd wilde er één van maken en de overgrote meerderheid van de a.r. fractie dacht er ook zo over. Een amendement-Voogd in deze richting verwierf buiten de beide groeperingen geen stemmen, terwijl de anti-revolutionair Schakel op dit punt van zijn fractiegenoten afweek.

Door een amendement van de V.V.D.er Wiegel met de strekking om het oude toeristenstadje Sluis zelfstandig te houden rolden er in het westen niet één, niet twee, maar drie gemeenten uit de bus. Een aanvaard amendement-Tolman (C.H.U.) voegde Retranchement bij Sluis. Ook dit amendement werd aanvaard met de stemmen van de a.r.-fractie tegen.

Men hoort in het land nog wel eens het geluid, dat de Kamer toch geen wijzigingen van betekenis in voorstellen tot grenswijziging aanbrengt. Met betrekking tot Zeeuws-Vlaanderen is dat in ieder geval niet vol te houden. Het ontwerp wilde dertig gemeenten samenvoegen tot vijf. Door de interventie van de Kamer werden het er acht.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

Over de negers in Amerika en hun verhouding tot de blanken wordt vaak geschreven en gesproken. Dit is begrijpelijk, omdat wij dan te maken hebben met menselijke problemen van grote omvang. Er worden echter weinig exacte gegevens verstrekt over de situatie waarin de negers zich bevinden. Daardoor is de beoordeling vaak heel moeilijk.

Een rapport van een tweetal overheidsinstellingen in de Verenigde Staten, namelijk het Bureau voor Arbeidsstatistiek en het Bureau voor de Bevolkingsstatistiek, geeft een zeker inzicht in de ontwikkeling gedurende de laatste jaren, onder andere met betrekking tot de inkomens, de werkgelegenheid, de huisvesting. Uiteraard beperkt zich dit rapport tot die aspecten van het leven, die gemeten kunnen worden. Meerdere elementen die beslissend zijn om de waardigheid van het leven in een maatschappij te kunnen beoordelen, zijn niet meetbaar. Wat echter wel meetbaar is kan reeds als een zekere aanwijzing gelden.

Het rapport, dat eind 1967 verscheen, vertoont een gemengd beeld. Men kan er verbeteringen in bepaalde gebieden uit aflezen, maar teruggang in andere. De gegevens tonen aan dat grote aantallen negers voor het eerst in de Amerikaanse geschiedenis zijn terecht gekomen in de groep middengroep van inkomens en in een betere omgeving, dan waaruit zij afkomstig zijn, maar anderen bleven in de armoede van de „slums” met onveranderde of nog slechter geworden levensomstandigheden.

Als men over negers spreekt mag men niet denken aan een homogene groep, maar dan zal men grote verschillen moeten constateren tussen de individuele negers met betrekking tot hun mogelijkheden, hun ervaring en hun aspiraties. Miljoenen negers zijn op zoek naar betere baantjes, meer vrijheid en een bredere horizon. Meerderen hebben de mogelijkheden aangegrepen, die zijn ontstaan gedurende de laatste jaren. De weg omhoog is dus mogelijk voor de neger in de Verenigde Staten. Een grote moeilijkheid is dat die negers, die uit

In Jezus ontslapen op 64-jarige leeftijd, onze lieve vrouw, moeder en grootmoeder,

**Harmina Aaltina
Post-Salomons**

Uit aller naam:
H. POST

OEGSTGEEST, 6 april 1969
Wijtenbachweg 31

De begrafenis heeft reeds plaatsgevonden.

NEGERS IN AMERIKA EN HUN SOCIALE EN ECONOMISCHE OMSTANDIGHEDEN

DOOR D. H. GRASMAN

hun armoegebied verdwijnen meestal de beste zijn en zij laten in de armoewijk die groep van mensen achter, die het minst succesvol is. Daardoor worden deze armoegebieden nog armer. Hieruit blijkt duidelijk dat het negerprobleem een maatschappelijk probleem van de eerste orde is en uitermate gecompliceerd.

NEGERBEVOLKING

In 1966 woonden in de V.S. 194 miljoen mensen; daarvan waren 21,5 miljoen negers, dus 11%. In 1940 was 10% van de Amerikaanse bevolking neger. De verdeling van de negers over het grondgebied van de Verenigde Staten is zeer verschillend. In 1940 waren 24 van de 100 inwoners in het Zuiden neger. Dit cijfer daalde tot 1966, want in dat jaar was het aantal 20% van de zuidelijke bevolking. In het Noorden verdubbelde het aantal negers relatief vanaf 1940 tot 1966. In 1966 was het percentage negers aldaar acht. In het Westen was dit overeenkomstige percentage vijf, hetgeen overeenkomt met een vijfvoud van het aantal negers dat in 1940 in het Westen woonachtig was. De grote steden laten een zeer hoog percentage niet-blanken zien. In de steden van één miljoen inwoners of meer was in 1966 26% niet-blanken, in de steden van 1/4 miljoen tot 1 miljoen inwoners was dit percentage 20.

INKOMENS- VERHOUDINGEN

Volgens het rapport was in 1966 het gemiddeld gezinsinkomen per jaar voor blanken \$7.722 en voor negers \$4.463. Dit komt overeen met 58%. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het lage inkomen dat de neger in het Zuiden hebben, namelijk \$3.422 ten opzichte van \$6.773 dat blanken hebben. In het Oosten en Westen liggen deze verhoudingen aanmerkelijk gunstiger. Overigens blijkt een verbetering ten opzichte van het voorgaande jaar te zijn ontstaan. In 1965 was namelijk het inkomen van de negers ongeveer 54% van dat van de blanken. Het rapport constateert verschuivingen naar het gemiddeld inkomen van grote groepen niet-blanken. Het aandeel van niet-blanke gezinnen met inkomens van meer dan \$7.000 was in 1966 bijna 5 x zo groot als in 1947. Uiteraard speelt daarbij de algemene inkomensstijging een belangrijke rol. Niettemin is ook verhoudingsgewijs een belangrijke verbetering te constateren.

Vandaag ontvangt meer dan 28% van de niet-blanke gezinnen meer dan \$7.000 per jaar — meer dan het dubbele percentage met inkomens van deze hoogte dan 7 jaar geleden — gemeten in „constante” dollars, rekening houdend dus met de prijsstijgingen. Het rapport laat ook zien een wijziging in het aantal ge-

zinnen met een inkomen beneden het zogenaamde armoede-niveau, een inkomensniveau dat door de Amerikaanse sociale verzekeringsorganen wordt aangehouden. In 1966 was dit \$5.440 voor een gezin van zeven of meer personen. Uit de ontwikkeling van 1959 tot 1966 blijkt dat in de V.S. 6,1 miljoen personen beneden deze armoedegrens liggen, van wie er 1,7 miljoen niet-blanken waren. In 1959 waren er 8,3 miljoen beneden deze armoedestandaard, van wie 6,2 miljoen blanken en 2,1 miljoen niet-blanken waren. Als wij echter in aanmerking nemen de verhouding in aantal negers en blanken, dan kan worden berekend, wat het rapport ook doet, dat in 1959 50% van de niet-blanken en 15% van de blanken een inkomen hadden beneden het armoede-niveau en in 1966 35% van de niet-blanken en 10% van de blanken.

Uit deze gegevens blijkt duidelijk dat een verbetering is tot stand gekomen, maar dat niettemin een groot deel van de niet-blanken, namelijk meer dan een derde, een inkomen heeft dat beneden de armoedegrens ligt.

WERKLOOSHEID

De werkloosheidsgraad voor niet-blanken is twee maal zo hoog als die van blanken, hoewel het niveau voor beide groepen sterk is gedaald. Voor niet-blanke gehuwde mannen, die als kostwinner voor hun gezin fungeren, is de werkloosheidsgraad sterker gedaald dan voor blanke gehuwde mannen gedurende de laatste vijf jaren en staat nu ongeveer op 3,5%. Een vergelijking over de jaren 1949 tot 1967, die de conjuncturele ontwikkeling in de Verenigde Staten goed weergeeft, laat ook zien dat bijvoorbeeld in 1952 ruim 5% van de niet-blanken werkloos was, welk percentage steeg tot ruim 12,5% in 1953 en daalde tot ruim 7 in 1967. Bij de blanken was dit percentage over de genoemde jaren resp. 2,8, 6,1 en 3,4, zodat moet worden geconstateerd dat de werkloosheidsgraad voor niet-blanken ongeveer 2 x zo hoog blijft dan voor blanken.

Speciaal de jongeren zijn daarvan het slachtoffer. In 1967 waren van de niet-blanke teenagers 26% ruim werkloos. Bij de blanken ruim 10%. Het is duidelijk dat deze cijfers tot ernstig nadenken aanleiding geven. Er treden wel verschuivingen ten gunste op, doch dit gaat slechts zeer langzaam.

HUISVESTING

In de Verenigde Staten is een grote hoeveelheid krotten. Dertig procent van de niet-blanke bevolking woont in dit soort woningen, die niet kunnen voldoen aan elementaire eisen. Dit in tegenstelling tot de blanken, van wie 10% in dit soort behuizingen woont. Een duidelijk verschil treedt hiermee aan de dag. In het Zuiden van Amerika is de toestand in dit opzicht nog aanmerkelijk ongunstiger. De helft van de niet-blanke bevolking woont daar in slechte huizen, in tegenstelling tot het Noorden en het Westen, waar dit percentage op 20 wordt gesteld. In alle gebieden is de huisvesting slecht in de kleinere steden, hetgeen geldt zowel voor niet-blanken als voor blanken.

Niet alleen bewonen de niet-blanken slechte huizen, maar deze zijn ook nog overbevolkt. Dit geldt in ernstige mate voor de niet-blanken, want 14% van de niet-blanken wonen in behuizingen waar per kamer meer dan 1,5 persoon moet leven. Bij de blanken is dit het geval voor 2%. Ook daar een duidelijk verschil.

Deze slechte woningen zijn vooral in bepaalde gebieden geconcentreerd met alle narigheid daaraan verbonden. Het rapport constateert dan vervolgens dat de armoedige wijken steeds armer worden. Dit hangt mede samen met de aankomst van negers van het platteland, die proberen in de stad hun geluk te vinden. Zij vestigen zich dan in de slums, waarin de toestanden erbarmelijk zijn.

Het rapport over de sociale en economische omstandigheden, waaronder de negers in de Verenigde Staten leven, geeft een vrij duidelijk inzicht in de situatie, althans voorzover dit een aantal meetbare grootheden betreft. Daaruit blijkt dat er toch beslist nog sprake is van een grote achterstand, die niet dan met grote moeite is in te lopen.

Het is zowel voor de negers als voor de gehele bevolking van de Verenigde Staten te hopen, dat de nieuwe president erin slagen zal verbetering te brengen in de situatie, want alleen dan zijn explosies te voorkomen.

VEROLME UNITED SHIPYARDS

ROTTERDAM-HOLLAND TEL. 162500

N.V. Gereedschapfabriek

Zwolseseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241
GEREEDSCHAPPEN voor de metaalindustrie

A. BAARS A. zn

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A. zn N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154

NIEUWBOUW EN REPARATIE

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

FIRMA DE REK EN HORSMAN Fabriek van scheepslieren

DORPSTRAAT 102 - TELEFOON 1894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch.
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer.
RIJPLATEN in diverse maten.

STOLK'S
Handelsondernemingen N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - HENDRIK IDO AMBACHT
Telefoon (01850) 28000 - 28886

-BAILEY- Constructiewerkplaats
en
Machinefabriek N.V.

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

W. Visser & Zn. n.v.

Scheepswerf - motorenherstelplaats

Ankerpad 2 - Telefoon 02230 - 2887

DEN HELDER

NIEUWBOUW en REPARATIE

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

Experts op het gebied van scheepselektronica

- Scheepsradotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Oproepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist, Postbus 75. Tel. 03404 - 13511

Scheepsbouwwerven

A. VUYK EN ZONEN

CAPELLE AAN DE IJSSEL

NIEUWBOUW EN REPARATIE

TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

HET BEELD DER VADEREN

OVER EXAMENS

EEN halve eeuw geleden was het in Nederland al net als vandaag: de waarde der examens wordt door niet weinigen betwijfeld, terwijl ze toch door anderen noodzakelijk worden geacht. Prof. G. J. Mulder te Utrecht vond examens alleen aanvaardbaar als schoolexamens, afgenomen door de eigen school in nauw verband met wat de school had geboden. Maar onderwijsexamens waren in die tijd staatsexamens, en geen „opleider” was aanwezig in de examencommissie, als zijn eigen leerlingen examen deden. Op zo'n dag betrad hij het examenlokaal niet.

Prof. G. J. Mulder oordeelde blijkens het weekblad De School met de Bijbel aldus:

„Worden examens, zoals thans gebeurt, van staatswege afgenomen, dan bederft men het onderwijs en

de mens, die het ontvangen zal, en men stelt vanwege de staat een volslagen leugen in de plaats, waar men alleen waarheid leren mag. Voor drie eeuwen woog men ook bij ons oude en magere vrouwen om te weten, of zij goed of kwaad waren; goed of kwaad werd toen in een aantal ponden uitgedrukt; in de eeuw van verlichting en beschaving zet men enige deftige mensen achter een tafel — ook wel eens niet deftige — en voor de tafel plaatst men iemand, die men examinandus noemt. De deftige en niet deftige heren doen om beurten en de examinandus antwoordt op die vragen of hij antwoordt niet. Als dat spel een wijle heeft geduurd, wordt de heer examinandus verklaard voor kundig of niet kundig, zonder dat men van een school spreekt of van genoten onderwijs, of bewijzen van leermeesters in rekening brengt. Vragen en antwoorden beslissen hier alles.”

Dit is van een halve eeuw geleden.

OUDE EN NIEUWE CITATEN

ALS EEN BETOOG ...

In de „Volkskrant” staat de rubriek „Parlementaria” geschreven door Henry Faas (zijn voornaam doet sommigen denken aan pater Henri de Greve). Wij citeren uit de pennevrucht (nou ja) van vorige week:

„Ter gelegenheid van het negentig-jarig bestaan van de ARP heeft die partij deze week een boekje van het Kamerlid Goudzwaard („Grote taak voor kleine mensen”) uitgegeven.

De heer Goudzwaard is geen radicaal, maar wat hij schrijft over Vietnam, over de verhouding met het oosten, over de KVP als centrumpartij, over de omwentelingen in de wereld, die nodig zijn en over het gevaar, dat christelijke partijen, zich vereenzelvigend met het bestaande gezag, verburgelijken, zou op een KVP-partijraad klinken als een betoog van Huub Oosterhuis in het Vaticaan.”

Of: ... als een betoog van Wandelganger in de synode van de Gereformeerde Gemeenten.

NA TWEE JAAR

Het „Brabants Dagblad” heeft een vraaggesprek met premier De Jong gehad.

Vraag: Twee jaar regeren, is het u meegevallen?

Antwoord:

„In het begin zag ik er wel tegenop. Maar dat is natuurlijk altijd zo als je aan iets nieuws begint. Mée-gevallen is het niet: ik moet hard werken.

Maar in mijn hart vind ik het leuk en ik heb ontzettend veel geleerd.

Ik heb de laatste twee jaar meer geleerd dan in menige periode van mijn leven.”

Berlioz constateerde, dat men zei: „De tijd is een groot leermeester”. Hij voegde er echter aan toe: „het ongelukkige is alleen, dat hij zijn leerlingen doodt”.

De vraag kwam ook aan de orde of de minister-president het over twee jaar — los van de politieke consequenties — nog eens zou willen proberen.

Antwoord:

„Het klinkt misschien vreemd, maar ik heb altijd het gevoel, dat er veel mensen zijn, die het beter zouden doen dan ik... zo'n functie mag je niet te lang vervullen. Ieder heeft zo zijn eigen interesses. Het is nuttig als er weer eens iemand anders komt. Dan worden andere dingen wat meer onder de loep genomen.”

„Al wie door ootmoed wordt herboren, is van het Hemelsche geslacht”, dichtte Joost van den Vondel.

TEAMGEEST

In hetzelfde interview komt ook de vraag voor: „Hoe is de teamgeest in de regering?”

Antwoord:

„Uitstekend. Er wordt wel eens touwgetrokken natuurlijk. Als je met mensen omgaat, die grote verantwoordelijkheid dragen, dan is er altijd natuurlijk wel wat touwtrekkerij bij. Iedereen ziet er de noodzaak van in de zaak op zijn gezondst voor te houden.”

Boze tongen beweren, dat minister De Block soms meecent, dat touwtrekken hetzelfde is als lijntrekken. Daardoor zou het komen, dat er op het gebied van de prijzen totnutoe de lijn is getrokken.

Onze zagsman vertelde ook, dat er nu verbetering op komst is. Minister De Block heeft nu met een variatie een spreuk van Alexander Pola tot de zijne gemaakt:

„Wie de eindjes aan elkaar wil knopen moet voortdurend in (het prijs) touw zijn.”

OASE?

De fractievoorzitter van de VVD in de Tweede Kamer heeft in zijn rede voor de jaarvergadering van de VVD o.a. gezegd:

„De onenigheid, ja de onderlinge haat en nijd in sommige partijen hebben de laatste tijd zoveel ruoer veroorzaakt, dat het streven naar verbetering van de politieke toestand door de VVD daarbij is als een oase in de woestijn.

Wie vandaag nog niet heeft begrepen dat het schamperen op de rust van het kerkhof, die in de VVD zou heersen, werd ingegeven door bittere afgunst, is blind. Van zo'n rust is in de VVD geen sprake.”

De typiste zal zich bij het uittypen van het manuscript wel vergist hebben. In plaats van „oase”, had er „fata morgana” moeten staan.

NIEUWE KEUZE

In het Limburgs Dagblad schreef Joop van den Berg over de 90-jarige A.R. Partij:

„In plaats van anderen voor de keus te stellen, wordt de ARP voor de keus gesteld. Grof gezegd: „Confessioneel of niet-confessioneel, dat moet je zelf maar weten, je moet nu kiezen voor progressief of conservatief”. En, of het zo moest zijn: wéér is het de ARP die de sleutel heeft tot een nieuwe politieke deling in Nederland. Anders gezegd: wie de ARP meekrijgt, heeft een belangrijk stuk pleit gewonnen. De keus zal moeilijk zijn, omdat er zo enorm veel bij komt kijken. Maar het feit van de gedwongen keuze ligt er, en tegelijkertijd het feit, dat die keuze veel meer dan van de al gespleten KVP of de „tandeloze” CHU de toekomst van de Nederlandse politiek zal bepalen. Je zal er maar voor staan, op je negentigste verjaardag.”

Dat de 90-jarige er maar klein onder mag blijven.

VERVOLG VAN PAG. 5

SUBSIDIËRING VAN DE SPORT

Want een schema voor een subsidie-regeling te geven — en dat zou het enige concrete antwoord zijn — ligt niet alleen buiten de omvang van dit artikel, ik zou het zonder een langdurig studieverlof niet klaarspelen. In het bovenstaande heb ik de prioriteiten naar ik meen reeds aangegeven.

Sport-subsidie zal in de eerste plaats moeten zijn gericht op de bevordering van de mensvorming in de sport. Kadervorming en goed-gerichte propaganda moeten dan prevaleren. Accommodatie-voorziening behoort daar als gelijkwaardige prioriteit bij. Let wel: de op de actieve sportbeoefening gerichte accommodatie. Tribunes komen aanzienlijk lager op de prioriteitenlijst.

WETENSCHAPPELIJKE FUNDERING

Naast de aldus gerichte of geaccentueerde subsidieregelingen zullen voorzieningen moeten worden getroffen ter bevordering van de wetenschappelijke fundering van de opleidingen. Dat is dringende noodzaak. Op medisch gebied, maar evenzeer op psychologisch, sociologisch en etisch terrein. Daarvoor zal geld moeten komen. **Zelfs al heeft dat consequenties in de fiscale sfeer.**

Ik kan me rondweg gezegd ergeren als ik bij allerlei gelegenheden vooraanstaande lieden op regerings- en politiek niveau de loftrompet hoor steken over de grote betekenis van de sport zonder dat ik er bij deze zelfde mensen in hun bestuurlijke of politieke activiteit ook maar iets van merk dat ze reëel proberen deze aubade waar te maken.

En dat brengt me op de politieke partijen. Wij van de christelijke sportbeweging hebben volstrekt niet te klagen over belangstelling, noch over medewerking van diverse christelijke politici. Waarbij ik voor de goede orde even noteer, dat de r.k.-christenen daarbij volledig moeten worden inbegrepen.

Maar ik heb het akelige gevoel, dat de zaken van sport geen fractie-zaken zijn. Dat de partijen er niet achter staan. Zolang die situatie voortduurt zal de sport het stiefkind blijven in jeugdland. En dat is een maatschappelijk gevaar en daarom een nationale schande.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

**OOSTERBEEK
(Arnhem)**

Telefoon 8307 - 3169

Hotel „DREYEROORD”

In de „Nieuwe Meerbode” van vrijdag 28 maart schreef Jan de Rijmer onderstaand gedicht n.a.v. het 90-jarig bestaan van de A.R.P.

DE

ANTI-REVOLUTIONAIRE

PARTIJ

90 JAAR

Negen kruisjes telde het oudje
Maar wat is ze toch nog kras
Af en toe zou je haast denken
Dat ze nog geen zestien was.

Oud van jaren, jong van harte,
Zo behoort het ook te zijn.
Daarom is dat jubileum
Dan ook zo bijzonder fijn.

Wat is er veel veranderd
In de tijd van haar bestaan.
Heel wat zwarte donderwolken
Zijn er over heen gegaan.

'k Weet het nog zo goed van vroeger
Smaad en hoon, was toen haar deel.
Want de liberale heren
Zaten veilig in 't kasteel.

En de liberale „Vrijheid”
Was benauwend eng begrensd.
De partij der „kleine luiden”
Werd zelfs min of meer verwenst.

Stemrecht hadden slechts de rijken.
Al wat arm was, deed niet mee.
Van de strijd die toen gevoerd werd
Heeft men nu vast geen idee.

De partij der „kleine luiden”
Werd voor dompers uitgemaakt.
En zij werd in naam der vrijheid
Zo te zeggen... afgekraakt.

Maar het waren stoere vechters
Al die kleine lui van toen.
Denk maar eventjes aan Kuyper
En vooral een man als Groen.

De problemen lagen anders,
't Ging om Christ'lijk onderwijs
't Ging om stemrecht ook voor
d' armen

't Werd een lange, lange reis.
Maar het aantal „kleine luiden”
Groeide stadig jaar na jaar.
En op 't eind van één en twintig
Werd het lang verwachte wáár.

't Strijdvuur brandde soms zeer hevig
Men vocht steeds met veel elan.
Lege stoelen, lege banken,
Was toen nog geen sprake van.

Volle zalen, goede sprekers,
En een luisterend publiek.
Want het ging om het beginsel
In de hoog're politiek.

Want de grondslag van de Anti's
Werd er stevig ingeheid
En werd reeds in de gezinnen
Goed en grondig voorbereid.

't Ging niet steeds van 't „leien” dakje
Doch het oudje bleef paraat
En is een partij gebleven
Die haar eigen wegen gaat.

'k Wens het „Oudje” heel veel zegen
In dit jubileum-jaar.
Ook veel wijsheid, en blijf altijd
„Anti - Revolutionair”.

JAN DE RIJMER

ZUID-AFRIKA

Volgens de „Boodschap van de Zuid-afrikaanse Raad van Kerken”, gericht aan het volk van Zuid-Afrika, welke in juni 1968 werd gepubliceerd, is de leer van de apartheid tezamen met de ontberingen, welke de toepassing daarvan medebrenkt, een programma dat werkelijk vijandig staat tegen het christendom en slechts kan dienen om mensen weg te houden van de ware kennis van Christus. Deze leer geeft aan de mensen een zekerheid, welke niet op Christus is gebouwd, maar op de theorie van scheiding en behoud van rassen-indentiteit.

Ds. Martin Luther King Jr. merkte in zijn boek „Where do we go from here. Chaos of Community?” op: The classic example of organized and institutionalized racism is the Union of South Africa. Its national policy and practice are the incarnation of the doctrine of white supremacy in the midst of a population which is overwhelmingly black.

Vertaling: Het klassieke voorbeeld van georganiseerd en geïnstitutionaliseerd racisme is de Unie van Zuid-Afrika. Haar nationale politiek en praktijk zijn de incarnatie van de leer van blanke oppermacht temidden van een bevolking, welke voor het overgrote deel zwart is. Vooraanstaande leden van onze partij verdedigen de apartheid, bijvoorbeeld: burgemeester M. W. Schakel,

LEZERS

SCHRIJVEN

ONS...

Tweede Algemeen Voorzitter van de stichting Ned. Zuid-Afr. Werkge-meenschap, burgemeester H. Bos, Dirksland, ds. P. M. van Galen, Klundert (N.B.), burgemeester mr. dr. C. J. Verplanke, 's Gravendeel, prof. dr. ir. H. von Riesen, Delft. Hoe valt het te rijmen, dat de A.R.-partij enerzijds aar. de nagedachte-nis van dr. Martin Luther King Jr. gevoelvolle woorden wijdt, en dat anderzijds uit haar midden belang-rijke verdedigers van rassendiscriminatie worden gerecruteerd?

Rotterdam

C. Groenendijk

RADICALEN

Er wordt in alle partijen gesproken over radicalen. Ook in onze partij, de A.R., zijn radicalen. Wat hebben die mensen het toch druk over dat radicaal zijn. Wat houdt 't nou eigenlijk in? Ik ben eigenlijk ook radicaal, maar dan ook radicaal A.R. Ten volle de A.R. beginselen puttende uit het Woord van God. Dat is het echte radicale. Beschouwen die andere radicalen het soms anders?

Er wordt in onze partij ook veel gesproken over links en rechts. Daar hoeft men zich ook zo druk niet over te maken. Men kan toch op het stoffelijk links sociaal zijn, maar rechts, als men het samenvat op bijbelse gronden. Dan is links en rechts niet van elkander te scheiden. Daarom moeten wij, echte A.R. leden het links en rechts zo radicaal mogelijk nemen.

Daarom moeten wij ook op de bres staan voor recht en gerechtigheid, ook op het gebied van de Nieuw-Guinea-politiek. Jammer dat die mensen ook door onze partij verkocht zijn. Maar het is nog niet te laat, als wij aan het akkoord maar vast blijven houden. En de zaak niet zo maar overgeven aan Indonesië, want dat heeft genoeg aan zichzelf.

Asperen.

D. van Steenis

VISSERIJ IN DE TWEEDE KAMER

DE visserij — bescheiden als zij is — heeft slechts een bescheiden deel gevraagd van de tijd, die voor de behandeling van de begroting voor Landbouw en Visserij beschikbaar was. Maar het zou zake-lijk en psychologisch toch onverteerbaar zijn, „wanneer de indruk werd gewekt als zouden er op dit terrein geen problemen zijn. Daarom heeft de heer Van Bennekom in de acht minuten die voor hem resteerden enkele van deze vraagstukken naar voren gebracht.

Allereerst de afvloeiingsregeling voor de Zuiderzeevissers. Hij bepleitte de grote urgentie van deze regeling en vroeg met nadruk inspraak voor de betrokkenen bij de concept-regeling, die niet alleen voor schippers-eigenaars, maar ook voor werknemers belangrijk is.

Nu ook de polder Zuidelijk Flevoland is drooggevallen wordt de bevissing van het overgebleven deel van het IJsselmeer steeds intenser. De Zuiderzeesteunwet biedt geen afdoende regeling. Verder sprak de heer Van Bennekom over de vaarroute door het IJsselmeer, die dringend verbetering behoeft.

Niet alleen de Urker vissersvloot, maar ook het handelsverkeer loopt telkens averij op door de te geringe diepgang. Sinds 1962 heeft deze zaak al „de aandacht” van de regering, maar wij zouden van deze aandacht nu wel graag eens concrete resultaten zien.

Uiteraard wees spreker ook nog eens op de noodzaak van een verbeterde wal- en havenaccommodatie op Urk, de welvarende „keilembult”, die dit jaar de 8.000 inwoners hoopt te bereiken.

Tenslotte wees de heer Van Bennekom op het trieste feit, dat een E.E.G.-beleid inzake de visserij nog steeds ontbreekt. Bij stijgende kosten en dalende opbrengsten wordt het voor de redrijen steeds moeilijker het hoofd boven water te houden. De concurrentiepositie met het buitenland wordt elk jaar ongunstiger. Wat gebeurt er met het Kriedemann-rapport, dat nu al weer meer dan een jaar oud is?

Wat het laatste punt betreft kon de minister enige positieve mededelingen doen. Er ligt een plan gereed tot sanering van de grote visserij. Binnen de termijn van drie jaar wil men komen tot de vervanging van een nog niet definitief vastgesteld aantal bruto-registertonnen. Bijdragen zullen worden verleend voor de bouw van vissersvaartuigen, waarmee de haringvisserij ook buiten de Noordzee kan worden beoefend. Men streeft niet naar vlootuitbreiding doch naar vlootsanering. Over de vaarroute door het IJsselmeer beloofde minister Lardinois contact op te nemen met zijn ambtgenoot van Verkeer en Waterstaat. Hij verwachtte dat dit jaar een afgerond plan voor de sanering van de IJsselmeervisserij gereed zou komen.

Wij kunnen slechts hopen, dat dit een uit sociaal en menselijk oogpunt verantwoord plan zal zijn en wij zullen de vinger bij de pols houden.

WIJ KOMEN BIJEEEN

Op zaterdag 12 april a.s. belegt de Kamercentrale Den Helder een voorjaars-ledenvergadering in „Het Gulden Vlies”, Koorstraat te Alkmaar.
Aanvang 14.30 uur.

Spreker: dr. A. Veerman, partijvoorzitter, over: De partij-organisatie.

Op zaterdag 19 april a.s. organiseert het Prov. Comité Drente een Drentse Deputatenvergadering in „Bellevue” te Assen. Aanvang huish. morgenvergadering 09.45 uur. Aan de orde komen de jaarverslagen en er is bestuursverkiezing. Aanvang middagbijeenkomst 14.00 uur. Spreekster: mej. J. van Leeuwen, lid van de A.R. Tweede Kamerfractie, over: „Politieke actualiteiten”. Gelegenheid tot discussie.
De middagvergadering is gecombineerd met het Drents Arjosverband.

Het Drents Arjosverband heeft om 10.00 uur eveneens in „Bellevue” een huishoudelijke vergadering. Naast de huishoudelijke zaken zal er een gesprek plaats vinden met het dagelijks bestuur van de Nationale Organisatie Arjos.

De Statencentrale Appingedam belegt op vrijdag 25-april a.s. een vergadering in gebouw „Kabzeel” in Appingedam. Drs. B. Goudzwaard, lid van de A.R. Tweede Kamerfractie, zal een algemene discussie inleiden over actuele politieke onderwerpen, speciaal op soc.-econ. gebied.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

DE WEEK ROND

31 maart Het is weer mis met de titulatuur. In het orgaan van de Nederlandse Vereniging voor Schooldecanen wordt aandacht gevraagd voor de titulatuur van de ingenieur.

Ir. vóór de naam van een afgestudeerde van een T.H. B.T.W. achter de naam een aan de T.H. afgestudeerde baccalaureus. Ing. achter de naam van een H.T.S.-er. Reg. ing. achter de naam van de H.T.S.-er die in een register is ingeschreven!

Geef mij prof. dr. Diepenhorst maar weer terug: iedere afgestudeerde aan de universiteit: mr., iedere gepromoveerde: dr. Dan is er één zorg minder in de wereld.

1 april Het is de bedoeling van de N.V. de Telegraaf het bedrijf Deli Drukkerij over te nemen: geld speelt geen rol. Het is ook de bedoeling de Deli Drukkerij, die een eigen nieuwsblad uitgeeft, geheel intact te laten. Geen enkel ontslag en behoud van eigen redactionele verantwoordelijkheid. Dat is waar — de Telegraaf mint de pluriformiteit als het haar uitkomt.

2 april In Nederland zie je in de lentemaand nog sneeuwvlokken langs je raam dwarrelen.
En er staat nog volop erwtensoep op het menu. Zouden wij de zon en de warmte ooit terugzien?

3 april Vandaag zijn de nieuwe modellen strandjurken en zo uitgekomen. Althans volgens ons onvolprezen advertentieblad. De dames schrikken er niet meer voor terug de gekste ontwerpen met gaten, bandjes, streepjes en veel bloot te dragen.

Maar het is wel de vraag waar zij het geld vandaan moeten halen en het figuur om deze peperdure creaties te dragen!

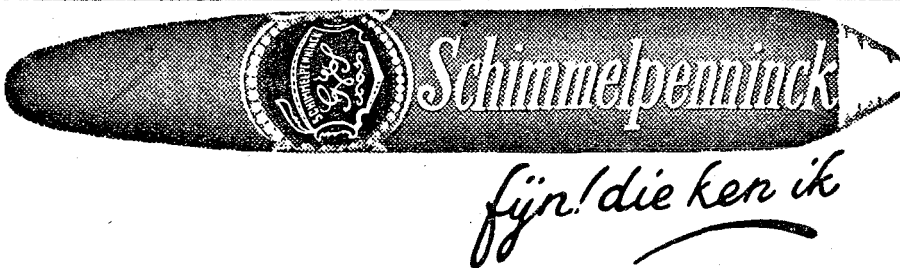
Minister De Block moet maar met een prijsstop komen, al wordt het figuur daar helaas niet beter van.

4 april De Griekse regering houdt er een negatieve boekenbrandstapel op na, waaraan alle kranten moeten meewerken! Zij heeft n.l. de kranten bevolen voor de komende anderhalfjaar elke week één pagina te publiceren met een werk van goedgekeurde schrijvers.

En dan nog maar volhouden dat het met de democratie daar zo goed gaat.

5 april De AR fractie zal dinsdag j.l. wel merken dat haar fractievoorzitter vandaag z'n verjaardag vierde. Wij hebben er thuis alvast eentje op genomen.

En tegelijk het jubileumfonds van de ARP met eenzelfde bedrag versterkt. Als alle partijleden dit nou eens zouden doen!

Het Hervormd kinderhuis
„DE ORANJEHOF”
te Huizen (N.H.)

(voor kinderen met leer- en opvoedingsmoeilijkheden)

zoekt:

a. LEIDSTER

voor de grote meisjes
(werkende en schoolgaande meisjes
van 14 - 18 jaar)

**b. AFLOS-
LEIDSTER**

voor de verticale, gemengde groepen
(6 - 14 jaar)

Eisen: voor A.
minimum leeftijd 23 jaar, bezit diploma
Kinderbescherming A, kinderbeschermingservaring;

voor B.
Diploma Centrale Raad, kinder- of gezinsverzorging en enige ervaring.

* Salariëring volgens rapport-Haeck
* Vakantie 21 dagen plus 3 snipperdagen.

* 45-urige werkweek.

* Gelegenheid tot verdere studie in Amsterdam.

Sollicitaties aan de directeur, Oranjeweeshuis-
straat 5, Huizen (N.-H.), tel. 02152 - 3495.

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894 - 230. Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

**N.V. Verhuis- en Transportbedrijf
A. SLUYTER & ZONEN**

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaartsbocht 246 - Telefoon 77550

Official PEUGEOT - DEALER

VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE EILANDEN
IJSELMONDE EN VOORNE - PUTTEN

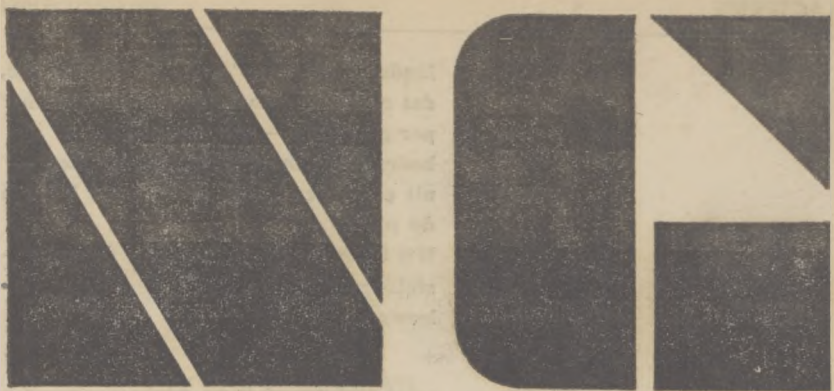
HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen.

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

HET RAPPORT VAN DE COMMISSIE - VAN WALSUM
EN DE REGERINGSNOTA DAAROVER

FINANCIËLE VERHOUDING KERK EN STAAT

DOOR DR. J. DONNER

HET vraagstuk van de financiële verhouding van Kerk en Staat, hetwelk sinds het herstel van ons volksbestaan in 1813 telkens de aandacht heeft gehad, is opnieuw in de belangstelling gekomen door de openbaarmaking van het rapport van het Staatscommissie over de zaken van de erediensten, tegelijkertijd met de uiteenzetting van het oordeel van de regering over de voorstellen van die commissie (naar haar laatste voorzitter de commissie-Van Walsum genoemd) ¹⁾ De belangstelling is des te levendiger, omdat tussen de standpunten van commissie en regering een groot verschil blijkt te bestaan.

Men doet goed, alvorens die beide standpunten in ogenschouw te nemen, zich rekenschap te geven van de tegenwoordige stand van die verhouding. Men kan toch deze aangelegenheid niet in abstracto bezien, maar alleen in het kader van de verhouding, zoals deze wortelt in een geschiedenis, welke zich over eeuwen uitstrekt.

Over de situatie bestaat een rijke literatuur. Wij beperken ons — en dan nog in de grote lijn — tot hetgeen voor de tegenwoordige grondwettelijke situatie van belang moet worden geacht.²⁾

Ten behoeve van de godsdienst werden reeds in de middeleeuwen door de gelovigen voor allerlei doeleinden goederen en gelden bestemd.

De juridische status van deze goederen en gelden is een zeer omstrede punt; de vooral uit het wetenschappelijk onderzoek van de latere tijd voortgekomen thans meer gangbare opvatting is, dat men hier te doen heeft met stichtingen, waarvan de daaraan behorende goederen en gelden aan een binnen de kring der Kerk liggende bestemming waren gebonden.

In de middeleeuwen was die Kerk een eenheid, maar bij de Reformatie kwam de vraag op, binnen en ten behoeve van welke Kerk die bestemming was te verwezenlijken. Voor de Republiek, voortgekomen uit de godsdienststrijd, lag het antwoord voor de hand: aan de Gereformeerde Kerk, als Staatskerk erkend, moesten die goederen en gelden ten goede komen. Zij werden in de verschillende gewesten in „geestelijke kantoren” ondergebracht en de opbrengsten daarvan deed men strekken met name tot de bezoldiging van de predikanten.

FRANSE TIJD

Zo stonden de zaken, toen met omwenteling de oude Republiek haar einde vond. In de houding tegenover de Kerk kwam toen een principiële wijziging: van een bevoorrechte of heersende posi-

tie kon geen sprake meer zijn; tussen de leden van alle kerkgenootschappen moet volledige gelijkheid bestaan. In artikel 21 van de Staatsregeling van 1798 werd bepaald, dat elk kerkgenootschap zorgt voor het onderhoud van zijn eredienst, deszelfs bedienaren en gestichten.

Bij artikel 4 van de additionele artikelen werden alle geestelijke goederen en fondsen, waaruit tevoren de traktementen of pensioenen van leraren of hoogleraren der voormaals heersende Kerk werden betaald, nationaal verklaard om tot een vast fonds te worden aangelegd voor de nationale opvoeding en ter bezorging van de behoeftigen. Intussen zouden (artikel 1 van de additionele artikelen) de gemeenten van de voormaals heersende Kerk nog drie jaren traktement en pensioen, zomede (artikel 2) kindergeld genieten, en zouden (artikel 3) de reeds toegekende pensioenen gedurende het leven van de betrokkenen worden gehandhaafd, voorzover deze buiten dat pensioen geen f 600,— inkomsten hadden en „zij bewijzen tonen van hun verknocht zijn aan de tegenwoordige orde van zaken”. Van de uitvoering van deze bepalingen is niets gekomen. In de Staatsregeling van 1801 werd die uitvoering opgeschort (artikel 14), totdat het bepaalde in artikel 12 zou zijn in werking gebracht. Dat artikel bepaalde, dat elk gezinshoofd of op zichzelf staand persoon ouder dan 14 jaar, zich bij één of ander kerkgenootschap zou moeten doen inschrijven, hetwelk vrijwillig verlaten

¹⁾ Brief van de minister van Financiën aan de voorzitter van de Tweede Kamer van de Staten-Generaal; zitting 1968-1969 10 030.
²⁾ Voor een uitvoerige uiteenzetting, ook van de andere facetten, moge worden verwezen naar De verhouding tussen Kerk en Staat in Nederland, van prof. dr. I. A. Diepenhorst, Utrecht, Kemink & Zn. N.V., Hoofdstuk VII, pag. 228 e.v.

Dr. J. Donner is een van de leden van de Commissie-Van Walsum, die onlangs een rapport heeft uitgebracht over 'De financiële verhouding van Kerk en Staat'. Op de inhoud van dit rapport en op de regeringsnota n.a.v. dit rapport geeft dr. Donner, in een tweetal artikelen, zijn visie. Het eerste artikel treft u hierbij aan.

Dr. Donner werd in 1922 raadadviseur bij het ministerie van Justitie. Van 1926-1933 was hij minister van Justitie. Na zijn ministerschap werd hij in 1933 benoemd tot raadsheer van de Hoge Raad. In 1946 volgde zijn benoeming tot president van de Hoge Raad welke functie hij tot 1961 bekleedde.

Dr. Donner was en is zeer actief op politiek, kerkelijk en maatschappelijk terrein.

Hij is sinds 1961 erelid van het Centraal Comité van de A.R. Partij.

kon worden om tot een ander over te gaan.

En dan verder, dat voor ieder kerkgenootschap van de ingeschreven leden tot onderhoud van deszelfs dienaren en eigendommen een jaarlijkse gift, niet te boven gaande een zekere bepaalde som, zou worden gevorderd.

Ook ondanks deze regeling bleef de zaak bij het oude. Daarin kwam eerst weder beweging onder koning Lodewijk Napoleon.

Nadat bij besluit van 6 april 1808 de „effecten der geestelijke kantoren” naar de amortisatie-kas waren overgeheveld (eerst op 3 januari 1811 werd alles bij het gewone domein-beheer gevoegd), gaf de koning bij decreet van 2 augustus 1808 „ter regeling van de uitoefening van de godsdienst overeenkomstig de constitutie en de fundamentele wetten van de Staat” een uitvoerige voorziening omtrent de aanspraken der kerken.

Bepaald werd, dat de predikanten van de hervormde godsdienst bij voortdu-

VERVOLG OP PAG. 6

Voor
f 224.000
zorgden
inmiddels
15.000
mensen
door
storting
op
gironummer
712.000

IN DIT NUMMER

Op pag. 2: Financiële rondgang.

Op pag. 4: geeft mr. A. Pot een beschouwing over de defensienota van de P.v.d.A.

Op pag. 5: staat een verslag van het debat in de Tweede Kamer over de prijsstap.

Op pag. 8: treft u het slotartikel aan over de waterschappen, door mr. dr. J. Winsemius.

Op pag. 9: staat een citaat uit de radiotoespraak van drs. B. Goudzwaard.

Op pag. 11: een eerste artikel van ir. F. C. Prillewitz over het plan Mansholt.

9 gulden
voor
90 jaar
arp

GIRO 712.000

FONDS A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG

WIDEK OVER...

FINANCIËLE 'RONDGANG' LANGS DUIZENDEN

Het blijft goed gaan met het fonds.

Wij kunnen dit keer al weer f 24.000,— meer vermelden dan vorige week.

f 224.000,—, dat is 44,8% van het minimaal beoogde bedrag van f 500.000,—.

Bovendien: de activiteit van de kiesverenigingen neemt toe!

Dat is zeer verheugend.

Het is ook noodzakelijk.

Want er moet nog heel wat gepresteerd worden om ons gezamenlijke doel te bereiken.

Als leden en als sympathisanten van de partij.

Ruim 15.000 mensen hebben nu reeds een gift gestuurd.

Dat zijn er weer 2.000 meer dan vorige week.

Wij verwachten nog vele tienduizenden guldens van vele duizenden personen.

WAT NU?

De actie moet blijvend ondersteund worden.

Massaal.

Hoe?

De kiesvereniging Drachten schrijft aan het Centraal Comité:

„Naar aanleiding van uw brief van 19 maart 1969 over de jubileumactie besloot het bestuur van onze kiesvereniging alle leden — en dat zijn er rond 800 — te bezoeken om uw activiteiten te begeleiden en de mensen aan te sporen hun steentje bij te dragen.

Ieder bestuurslid verleende medewerking en moest ongeveer 60 leden benaderen.

Wat het resultaat zal zijn is niet bekend. Vele leden deelden mee een bedrag overgemaakt te hebben of dit alsnog te zullen doen”.

En ook:

„Wanneer mede door onze activiteit het beoogde bedrag mag worden bereikt, zijn wij zeer tevreden”.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,— per half jaar,
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7.— per jr. Losse verkoop f 0.30.

VRAAG:

Een zeer duidelijke brief. Er behoeft eigenlijk nauwelijks iets aan toegevoegd te worden. De kiesvereniging Drachten heeft precies gedaan wat wenselijk en nodig is.

Onze vraag: willen de andere kiesverenigingen eveneens op deze of andere wijze de „activiteiten” begeleiden en de mensen aansporen (of: **er aan herinneren!!**) hun steentje bij te dragen?

Wij hebben van diverse kanten gehoord, dat er al heel wat andere kiesverenigingen ook bezig zijn. Erg belangrijk!

En veel dank daarvoor! Enkele tientallen kiesverenigingen hebben bij leden en sympathisanten geld opgehaald en reeds op het speciale gironummer 712.000 van het Fonds A.R. Partijstichting, Den Haag, overgemaakt.

Deze week hebben de secretarissen van alle kiesverenigingen (in de grotere gemeenten met meer kiesverenigingen zijn dat de secretarissen van de

centrale kiesverenigingen) een overzicht ontvangen van de leden en sympathisanten in hun werkgebied, die reeds een gift hebben overgemaakt (volgens de gegevens op het partijsecretariaat per 12 april jl.) Wanneer de besturen van de kiesverenigingen dus hun mensen aan het fonds willen herinneren, weten zij bij wie dit niet meer nodig is.

Dat voorkomt overbodig werk. Het kan overigens dan natuurlijk nog voorkomen, dat u mensen benadert, die inmiddels juist een bedrag hebben overgemaakt, na de op het partijsecretariaat opgemaakte stand per 12 april jl. Dat kunnen er echter per kiesvereniging niet zoveel zijn. Dus: als het kan nu een algemene financiële 'rondgang' in het gehele land.

„RONDGANG”

Die „rondgang” hebben wij tussen aanhalingstekens gezet. U kunt metterdaad bij de mensen langs gaan om hen aan het fonds te herinneren. U kunt echter vele mensen ook telefonisch benaderen. Dat kan u wat lopen of fietsen besparen.

De telefoon: een handig apparaat om snel „rond te gaan”.

FEESTELIJK

De kiesvereniging Hoogeveen-Zuid heeft haar jaarvergadering — vorige week — een feestelijk karakter gegeven in verband met 90 jaar A.R.P. Het bestuur en de propagandacommissie hebben er heel wat werk van gemaakt. Het is een zeer geslaagde avond geworden. Eén „agendapunt” — in dit verhaal van direct belang — was een verloting. Voor een verloting heb je prijzen nodig. Aan de leden werd vooraf tijdig o.m. geschreven: „Hoe komen wij aan die prijzen? Heel eenvoudig. Ieder lid heeft wel een of ander voorwerp(je), of wat het ook mag zijn, over”.

En het verzoek: bezorg dat bij een van de onderstaande adressen. Het bestuur en de propagandacommissie zorgden ook voor een aantal mooie prijzen, mede van adverteerders in het eigen kiesverenigingsblad. Er waren zeer veel mensen op deze jaarvergadering. Een volgende keer hopen wij de opbrengst te kunnen vermelden.

NIEUWE LEDEN

Kiesvereniging Eindhoven-Woensel heeft een ledenwerfactie gehouden ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R.P. Een bijzonder goede gedachte. Acht nieuwe leden kon deze kiesvereniging inschrijven. Een goede activiteit. Gaarne onze felicitaties.

U hebt trouwens ook zelf bij het lezen van de „bloemlezingen” in „Neder-

landse Gedachten” kunnen constateren, dat reeds diverse sympathisanten zich per girobiljet — waarmede zij een bedrag voor het fonds overmaakten — uit eigen beweging opgaven als lid van de partij.

Wij zijn zeer verheugd over de belangstelling, welke de A.R.P. deze weken alerwege ondervindt.

„BLOEM”-LEZING

De ruimte voor „mededelingen” op de girokaarten wordt nog steeds doortientallen gebruikt voor allerlei opmerkingen. Wij kunnen daar elke week uiteraard maar een greep uit doen.

„k Heb in de ouwe nog volop vertrouwen”. (f 9,—)

„52 jaar lid A.R.P. Hielp het miljoen bijeenbrengen. Mag en moet, hoe klein ook, helpen”. (f 4,50)

„Ook als niet-lid wil ik hieraan bijdragen”. (f 9,—)

„voor 90 jaar A.R.P. f 90,—
voor 49 jarig lidmaatschap f 49,—
f 139,—

komt het fonds met de oude geestdrift!!!” (f 139,—)

„Werk daar mee” (f 9,—)

„Helaas is het niet voor iedereen mogelijk de negen gulden over te maken. Voor invaliden valt het ondanks de welvaartsstaat nog lang niet mee. Toch met blijmoedigheid gegeven” (f 2,50)

„Natuurlijk doe ik mee voor 90 jaar A.R.P.” (f 9,—)

„Voor 90 jaar A.R.P. geef ik u dit steuntje mee”. (f 10,—)

„Mijn tweede ronde + enkele giften van vrienden” (f 40,—)

„Mijn vrouw wil ook nog haar bijdrage voegen bij de mijne, reeds overgemaakt” (f 9,—)

„Aansporingsbijdrage Regeringsmaatregelen Positie Middenstand (f 9,—)

„Eerste keer komt nog meer” (f 2,50)

„Hier is dan de rest, zo gaat het best”. (f 2,50)

„Tweede ronde” (f 10,—)

„Voor de tweede keer f 9,—, nu van mijn vrouw”. (f 9,—)

„k Betaalde reeds eerder, maar doe ook nu mee voor 90 jaar A.R.P.” (f 9,99).

„Al eerder iets overgemaakt” (f 5,—)

„Ik had reeds f 18 gegireerd, maar doe ook nu mee. Ik hoop, dat u het bedrag haalt” (f 9,—)

„Ten tweeden male. Succes” (f 9,—).

9

90 99

900 999

712.000

Gironummer

Fonds A.R. Partijstichting

Dr. Kuiperstraat 3

's-Gravenhage

* * * Sportnota

De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk heeft zich bij de begrotingsbehandeling 1968 in de Tweede Kamer zeer verzet tegen het verzoek van de Kamer, na de sportnota 1960, een nieuwe sportnota te maken.

Omdat de Kamer van geen wijken wilde weten heeft zij toen een toezegging — contre coeur — gedaan een eenvoudige nota op tafel te leggen. Ter verduidelijking dient te worden opgemerkt dat de minister vanwege de beschikbare tijd en mankracht geen kans hiertoe zag.

Het resultaat dat nu te voorschijn kwam in de nota — waarvoor alle eer als het gaat om de vorm waarin de nota is gegoten — is een mager stuk.

Al was het alleen maar vanwege het feit, dat nu al jaren slepende zaken: het openstellen van gymnastieklokken en andere sportaccommodaties voor de hoe langer hoe groter in aantal wordende ongeorganiseerde sporters, de medische begeleiding, de aanpak van het dopingsvraagstuk etc. blijven waar ze liggen, wachtend op een oplossing.

De zo noodzakelijke aanwezigheid van kwalitatief technisch kader blijft in aantal verschrikkelijk ver beneden het gewenste.

Het aantal sporthallen is weliswaar na de 1e sportnota toegenomen, maar de spreiding daarvan is van dien aard, dat geen enkele socioloog dat zo zou hebben gedaan, aldus de eerste hoogleraar in de lichamelijke opvoeding in Nederland — dr. K. Rijdsdorp. Waarmee hij zeggen wilde, dat het beleid op dit punt heeft gefaald, omdat er kennelijk geen beleid was. Wij zijn van oordeel dat — en zoiets had toch reëel gekund — de minister in de nota de lijn had moeten aangeven waarlangs een (nationaal) sportbeleid moet worden gevoerd. Planning, meerjarenplannen ontbreken kennelijk bij dit onderdeel van het beleid.

De Kamer zou er verstandig aan doen deze nota niet te behandelen voordat de georganiseerde sportwereld met een toegezegde eigen nota ter tafel komt, waarbij wij er dringend voor willen waarschuwen het profijtbeginnel (volwaardig betalen voor het genot van de overheidsdienst) op dit terrein geen wijd open toegang te verlenen.

* * * Accijnsverhogingen

De Eerste en de Tweede Kamer hebben de voorgestelde defensieversterking geaccepteerd. Daarmee staat vast dat, nu in de begroting 1969 geen mogelijkheden aanwezig zijn deze uitgaaf te dekken, er naar dekking moet worden gezocht.

De Kamers hebben A gezegd — ze zullen nu B behoren te zeggen. Dat is een zindelijke zaak. De wijze van dekking is echter nog een open zaak. Wel heeft het kabinet in een vroeger stadium al een aantal suggesties gedaan — de Kamer heeft zich hierover niet definitief uitgesproken — integendeel. Men heeft het standpunt ingenomen dat een definitief oordeel pas te geven is als de concrete voorstellen ter tafel liggen. Zover is het nu.

De extra defensieuitgave is een eenmalige uitgave. Dat is zeer nadrukkelijk door het kabinet toegegeven. Redelijk is dat dus een dekking wordt gezocht die bij dat karakter past. Naar ons oordeel is dat in beginsel het enige motief voor een dergelijke belastingverhoging. De minister gaat echter van een geheel ander uitgangspunt uit. Hij legt een causaal verband tussen de noodzakelijke eenmalige dekking — voor 1969 van 100 miljoen gulden — en zijn komende plannen tot belastingverlaging 1970.

Wij kunnen ons daarin voorshands, gelet op de aangevoerde argumenten, niet vinden. De zaak van de belastingverlaging is een belangrijke zaak op zichzelf. De Kamer moet, naar het ons voorkomt daarom niet zich nu reeds uitspreken over een gedeeltelijke dekking van de belastingverlagingsovernemens per 1-1-1970. Die materie is een zo complexe zaak dat zij mede in samenhang met de begroting 1970 behoort te worden beoordeeld en beslist.

Een tweede bezwaar tegen de voorgestelde dekking van 100 miljoen gulden vinden wij gelegen in het feit dat de oplossing slechts is gezocht in bepaalde kostprijsverhogende belastingen. Voor ons staat n.l. niet vast dat hierdoor de Nederlandse bevolking evenwichtig naar de mate van draagkracht betrokken is bij de verhoogde defensielasten. In verband met de oorzaak van de verhoogde lasten lijkt ons dat een alleszins billijke en redelijke eis. Wij wachten het voorlopige verslag en de memorie van antwoord in dit geval met meer dan normale belangstelling af.

MOTIE VAN WANTROUWEN

In het buitenland is het in verschillende parlementen gewoonte, dat de kwestie van vertrouwen wordt gesteld. Het kabinet vraagt dan van het parlement een motie, waarin vertrouwen in het beleid van het kabinet wordt uitgesproken. Wordt die motie niet aangenomen, dan treedt het kabinet af. In ons land bestaat deze methode helemaal niet. Het is vóór de tweede wereldoorlog een enkele keer voorgekomen, dat het er op leek, maar het was toch niet helemaal echt.

Een enkele keer komt het voor, dat gepoogd wordt, het vertrouwen in een minister op te zeggen. Toen in 1963 het kabinet-Marijnen optrad, had daarin de heer De Jong zitting als minister van defensie. Hij voerde een andere structuur in op zijn departement, met drie staatssecretarissen, elk voor een van de wapens. Er kwam een verticale indeling in de plaats van de horizontale. In de Tweede Kamer stelde toen de P.v.d.A.-fractie voor, het traktement van de minister met één gulden te verminderen. De bedoeling van die symbolische verlaging was, afkeuring uit te spreken over het beleid, het voorgenoemde beleid van de nieuwe minister. Het voorstel werd verworpen, zoals door de voorstellers werd verwacht. Maar later merkten zij de gevolgen. In 1965 ging minister De Jong over in het kabinet-Cals en de socialisten meenden toen, dat het redelijk was, dat in elk geval één van de staatssecretarissen een partijgenoot zou zijn. De minister piekerde er niet over en hij kreeg zijn zin. Hij stond natuurlijk op het standpunt: als de PvdA géén vertrouwen heeft in mijn afdeling, dan moet zij ook niet een staatssecretaris „leveren” (term van de heer Vondeling) om dat gewraakte beleid mee uit te voeren.

De vorige week heeft de PvdA een motie voorgesteld, waarbij het vertrouwen in minister De Block werd opgezegd. Zij wist uiteraard bij voorbaat, dat die motie zou worden verworpen. Zij bereikte door die motie, dat de regeringspartijen duidelijker één lijn trokken. Zij bereikte, dat zich een linkse concentratie manifesteerde, een minderheidsconcentratie, waarbij zich de heer Koekoek en de zijnen aansloten. Maar het is wel duidelijk dat zulke moties van wantrouwen, in de Nederlandse politiek overigens zeer ongebruikelijk, geen wezenlijk effect sorteren. Je brengt er geen minister mee ten val. Tenzij de „regeringspartijen” méé dat vertrouwen opzeggen, maar dan is er geen motie nodig, althans geen formele motie van wantrouwen. En dan is het niet de zaak van één minister, maar van het gehele kabinet.

Daarom is het zeer de vraag, of de socialisten verstandig hebben gedaan, van hun standpunt bekeken, dus uit het gezichtspunt van de taak van de oppositie, om zo'n motie voor te stellen, waarvan men wist, dat zij zou worden verworpen en daarbij zou leiden tot eenparigheid in het kamp der regeringspartijen. Uit een oogpunt van tactiek hadden de socialisten beter kunnen volstaan met moties of voorstellen, die onderdelen raakten van het beleid en waarbij zij misschien ook steun hadden kunnen verwerven uit de kring van de regeringspartijen. Maar nu werd alles in één grote en toch niet sterke troef uitgespeeld. Daar komt nog iets bij.

DOOR H. ALGRA

Toen in 1963 de heer Burger namens zijn fractie voorstelde, het traktement van minister De Jong met één gulden te verlagen, was dat eigenlijk niet zijn voorstel. Het is al gauw uitgelekt, dat de meerderheid van de fractie had besloten, dit voorstel te doen, en dat de fractievoorzitter, de heer Burger er zelf op tegen was.

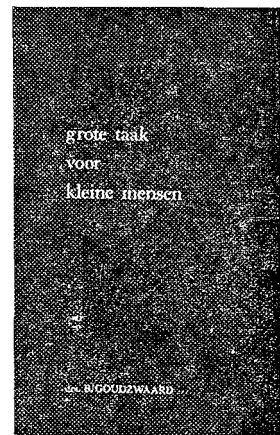
De socialisten prijzen nu de heer Den Uyl openlijk, omdat hij tegen de motie van wantrouwen jegens minister De Block was, maar dat hij toen de fractie die motie wilde, haar met zoveel verve heeft voorgedragen in de Tweede Kamer. De heer Frits van der Poel heeft daarover interessante dingen geschreven in het Vrije Volk. Het beleid van de fractie was dus een beleid van een meerderheid in de fractie, waartoe de fractievoorzitter niet behoorde. Het is bekend, dat de PvdA ten prooi is aan innerlijke verdeeldheid. Het Congres heeft dat niet kunnen veranderen.

Maar wanneer dat gebrek aan eenheid wordt camoufléerd in de Tweede Kamer, doordat men unaniem stemt voor moties, waar een minderheid eigenlijk op tegen is, dan is zulk een camouflage een methode, die op den duur zich zelf wreekt. Want zij maakt de fractie bij het „gemeen overleg” tot een partner, die onberekenbaar wordt.

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven. De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar. Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuyperstr. 3, Den Haag.

9 gulden voor 90 jaar arp

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”.

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

RAPPORT P.V.D.A. OVER DEFENSIEBELEID

IS SOVJET-POLITIEK MACHTS- OF VEILIGHEIDSPOLITIEK?

DE militaire commissie van de P.v.d.A. heeft zich na het partijcongres van november 1967 beziggehouden met een rapport over het defensiebeleid. Het resultaat hiervan werd onlangs gepubliceerd. In het rapport worden een aantal actuele zaken betreffende de defensie aan de orde gesteld van zeer uiteenlopende aard.

Naast technische zaken, zoals de defensieorganisatie wordt ook het personeelsbeleid, zowel ten aanzien van de beroepsmilitairen als dienstplichtigen onder de loep genomen. Gepleit wordt voor een meer moderne aanpak. Ook de vele technische zaken worden voor een niet-deskundige in defensiezaken op een heldere wijze beschreven. De conclusies van het rapport zijn op het onlangs gehouden partijcongres behandeld. Vooral na de op dit partijcongres gehouden discussie over de NAVO zijn de ten aanzien van deze organisatie getrokken conclusies van belang.

P.V.D.A. EN NAVO

Ten aanzien van de NAVO stelt het P.v.d.A.-rapport o.m. het volgende: „Ontbinding van de NAVO betekent de chaos, niet alleen op politiek gebied, maar nauw daarmee verbonden ook op dat van de militaire machtsverhoudingen, waardoor een direct gevaar voor de op deze verhouding gevestigde, door machtsfactoren bepaalde vrede en stabiliteit zou ontstaan.

Dit houdt niet in, dat we in de bestaande situatie zouden moeten berusten. Het op de verdragssystemen gefundeerde machtsevenwicht kan niet als een ideale grondslag voor de vrede worden beschouwd. Het zou echter van een niet te verantwoorden roekeloosheid getuigen het tot dusverre bereikte wagens zijn onvolkomenheid te verwerpen en een verdrags- en veiligheidssysteem, dat zo vele jaren de vrede in Europa heeft bewaard, te vervangen door een stelsel, dat in veel hogere mate van de goede trouw, de vredesbereidheid, de wil tot samenwerking van de Sovjet-regering afhankelijk zou zijn. Het recente gebeuren in Tsjecho-Slowakije, dat grenzen aan de mogelijkheden van een toenaderings- en ontspanningspolitiek heeft gesteld, heeft bewezen, dat een dergelijk vertrouwen voor het ogenblik nog misplaatst is.”

HISTORISCH OVERZICHT

Hieraan vooraf gaat een uitvoerige beschouwing van de ontwikkeling der diverse strategieën na de Tweede Wereldoorlog. Door de snelle technische ontwikkeling

DOOR LNT. KOL. MR. A. POT

politiek, zo concludeert het rapport. De heeft er ten aanzien van de gedachten over de betekenis van het militaire apparaat in enkele tientallen jaren een grote ommekeer plaatsgevonden. De wapensystemen van Oost en West hebben eigenlijk alleen waarde als „afschrikking”, als middelen om een oorlog te voorkomen. Door de huidige „atoomparalyse” is de militaire macht in Europa onbeweeglijk geworden: „Het is ondenkbaar, dat er enig materieel belang zou zijn, dat ook maar een begin van vijandelijkheden in Europa zou rechtvaardigen”, aldus het rapport. „Dit rechtvaardigt de conclusie” zo gaat het verder, „dat niet alleen kernwapens, maar ook de minder verderfelijke middelen van militaire macht alleen nog afschrikkingswaarde bezitten, dat wil zeggen geen andere functie meer hebben dan om een oorlog te voorkomen”. Het belang van de beide grote kernmogendheden tot een beheersing en een bedwinging van het onbeperkte vermogen tot vernietiging komt hierdoor duidelijk tot uiting. Dit gezamenlijk belang manifesteert zich het duidelijkst in Europa.

VEILIGHEIDSPOLITIEK?

Hun politiek jegens Europa is dan ook geen machtspolitiek, doch veiligheids-

vraag moet worden gesteld of dit juist is. Sterke argumenten worden hiervoor naar voren gebracht. De huidige wapensituatie en de ontwikkeling in het communistisch denken over de oorlog. Moet hieruit de conclusie worden getrokken, dat de politiek van de Sovjet-Unie ten opzichte van West-Europa veiligheidspolitiek is? Het rapport komt mijns inziens te snel tot deze conclusie.

De moeilijkheid bij een beantwoording van deze vraag is, dat daar momenteel niet met een eenvoudig ja of neen is te antwoorden. Er zijn een groot aantal argumenten aan te voeren die geloofwaardig zouden kunnen maken dat de politiek van het Kremlin slechts veiligheidspolitiek is. Doch hier tegenover kunnen weer andere argumenten worden gesteld, waaruit geconcludeerd zou kunnen worden tot een machtspolitiek, waarbij de oorlog bij voorbaat niet wordt uitgesloten. Het belangrijkste argument in dit verband is wel de sterke uitbreiding van de Russische strijdkrachten. En de verheerlijking van de militaire macht, die doet denken aan de tijd van het nazi-regiem. In een tijd dat het Westen steeds meer gaat inzien, dat het geboden is zich intensief bezig te houden met vredes-onderzoek, schijnt hieraan in de Sovjet-Unie geen behoefte te bestaan. Omdat de politiek van het Kremlin per definitie alleen maar vredespolitiek kan zijn, volgens de machthebbers in Moskou. Of wij met een Russische veiligheidsdan wel machtspolitiek te maken hebben, is voor de NAVO een brandende kwestie. Het is nl. van belang voor de sterkte en omvang van de NAVO-strijdkrachten. De moeilijkheid is, dat er geen antwoord op te geven is. Met beide mogelijkheden dient derhalve rekening te worden gehouden. Bovendien kan een veiligheidspolitiek, gezien de Russische

militaire mogelijkheden, binnen een etmaal veranderen in machtspolitiek. De enige mogelijkheid om achter deze essentiële vraag te komen is, dat het Westen hier meer initiatieven ontwikkelt op ontwapeningsgebied en met concrete voorstellen komt. Want de mogelijkheid dat de Russische politiek veiligheidspolitiek is mag niet worden uitgesloten.

De wapentechnische situatie in de wereld is van dien aard, dat het deelnemen eraan slechts verantwoord is, wanneer de bereidheid aanwezig is om tot een geleidelijke wederzijdse afbraak ervan te komen. Want het voeren van een veiligheidspolitiek met de huidige middelen is in feite een absurde zaak. Er dient naar andere alternatieven te worden gezocht. De kans van slagen zal groter worden, naarmate het inzicht in de absurditeit van de huidige situatie niet alleen in het Westen, doch ook in het Oosten groter wordt.

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN
DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN KERKEN
DIRECTIE- EN SCHAFTWAGENS ETC.
HABBO HARDINXVELD
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

WOUDA ZADEN
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscourant
TEL. 05130-2141 - G. G. G.

NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen enz.
Zelfklevende transfers, o.a. voor autoportieren, gevelletters, graveerwerken.
ZUID NEDERLANDSE NAAMPLATENONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
Graaf Huyalaan hoek Markt
Tel. 04494 - 3888*

WIJ KOMEN BIJEEN

De Statencentrale Appingedam belegt op vrijdag 25 april a.s. een vergadering in gebouw „Kabzeël” in Appingedam.

Drs. B. Goudzwaard, lid van de A.R. Tweede Kamerfractie, zal een algemene discussie inleiden over actuele politieke onderwerpen, speciaal op soc.-econ. gebied.

Op zaterdag 26 april a.s. belegt het Prov. Comité Zeeland een jaarvergadering in gebouw „De Schakel”, Bachtenstene te Middelburg.

In de morgenvergadering, aanvang 11.00 uur worden o.m. de jaarverslagen behandeld.

Aanvang middagvergadering 14.00 uur. Spreker: partijvoorzitter, dr. A. Veerman over: Politiek allerlei.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

Goes

Telefoon (01100) 7555*
DRUKKERS-UITGEVERS

Al 68 jaar drukkers in Benelux voor bedrijven en organ

N LIKEURGLAASJE BIOFUNGIN

voor de maaltijd, is de remedie tegen MOEHEID en GEBREK aan EETLUST - Aangenaam van smaak!
Flacon à 500 c.c.
Uw Apotheker of Drogist heeft 't
DR. WILLMAR SCHWABE
ZAANDAM

VERTROUWENSADRESSEN EIGEN KRING IN FRIESLAND

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL
v.h. Firma J. Haitsma
Kanaalweg 14, HARLINGEN. Tel. 05178 - 3541 (8 lijnen)
A ANNEMERSBEDRIJF
BETONFABRIEK
BOUWMATERIALENHANDEL

RIVEL
Fabriek van RIJWIELEN en AUTOPEDS
SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

METZ SNEEK

Alle textielgoederen, bedden, dekens, matrassen, complete woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42. SNEEK - Midstraat 114. JOURE

Firma Gebr. Slump Brandstoffenhandel
Lemmer Nagele - Telefoon 05276 - 2460
Lemmer Straatweg 2 - Telefoon 05146 - 1564 b.g.g. 1307
ANNEX HAARDEN, KACHELS EN KOOKAPPARATEN VOOR KOLEN
OLIE EN GASVERWARMING
Deskundige voorlichting Vakkundige aansluiting

HOTEL „DE KROON”
SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
Telefoon 24467 - 24468
Uw adres voor recepties en partijen.

N.V. Aannemingsbedrijf F.G.D.
v/h GEBR. VISSER
Nieuwbouw en onderhoudswerken
RONDWEG 17 - DOKKUM
Telefoon 05190 - 3341 - 3342 b.g.g. 2534

DOUMA'S IJZERHANDEL n.v.
Grootzand 66 - Postbus 30 - SNEEK - Tel. 5150 - 4444
Staaft-, band- en plaatijzer
T- en U-balken - Betonijzer
GEREEDSCHAPPEN EN MACHINES VOOR METAALBEWERKING

OFFSETDRUKKERIJ FLACH N.V. affiches, showcards, verpakkingen
LEEWARDERWEG 31-35 - SNEEK
Abonneert u op Nederlandse Gedachten

PRIJSVERHOOGING IS KOORTS

PRIJSSTOP SOEPEL TOEPASSEN VOOR KLEINE ZELFSTANDIGEN

DRS. Goudzwaard (AR) merkte terecht op dat het prijzendebat niet uit de lucht is komen vallen. Het mag dan zo schijnen dat de oppositieleider Den Uyl — overigens bijzonder matig in zijn optreden, zelfs toen hij het hoofd van De Block (moest) vragen — de stoet daaraan gaf, het is niet helemaal juist.

Het begon met een interpellatie Berg, enige weken geleden en de vragen die daarop volgden van de heren Goudzwaard en Boersma over de mogelijke noodzaak een prijsmaatregel te nemen. Toen rook de heer Den Uyl lont en vroeg een onderbreking van het paasreces om over dit punt een debat te hebben.

De A.R. woordvoerder Goudzwaard trof een heldere vergelijking: Een oplopend prijspeil is een enigszins wonderlijke zaak. Wanneer men het moet vergelijken met iets, kan men het beste wijzen op het verschijnsel van koorts. Koorts is evenals het verschijnsel van oplopende prijzen namelijk iets, wat niet op zichzelf staat, omdat er altijd krachten en factoren achter schuilgaan.

DIAGNOSE

Daarom is ten aanzien van de huidige prijsbeweging in feite eerst een diagnose vereist. Het is de vraag, wat er eigenlijk achter zit. Eerst dan kan men goed spreken over de therapie en kan men de maatregelen, die het kabinet zich voorstelt, goed beoordelen.

Na een grondige analyse kwam hij o.a. tot de volgende conclusies:

1. er had een prijsdaling moeten zijn geweest van rond 1 1/2 procent. Sinds januari is er een stijging van rond 1,2%. Ruim 2 procent stijging is niet uit de B.T.W. te verklaren. De oorzaak daarvan was naar zijn overtuiging te vinden in het blote feit dat het publiek in de verwachting van een prijsstijging leefde (psychologisch verschijnsel) maar ook dat de hogere prijszetting een gevolg was van een revanche of de afloop van de nogal hoge resultaten van de loononderhandelingen in 1968.

2. elke opgaande prijsbeweging is als een kaarsvlam; zo'n vlam houdt zich in stand als ze iets anders verteert. Als dat zo blijft doorgaan zal het eind van dit trieste lied de werkloosheidsvergroting inluiden.

3. de sociale gevolgen worden onaanvaardbaar als de prijs-spiraal naar boven blijft kronkelen, inflatie.

Er zijn groepen in de samenleving die de rekening van deze inflatie niet meer kunnen doorschuiven: trekkers van vaste geldinkomens en de kleine zelfstandigen. Het loon- en prijszonweer ontladaat zich boven deze hoofden en het zijn de zwakken die er het meest voor moeten boeten.

Waarom de A.R.-fractie nu in de huidige situatie geporteerd was voor een prijsstop — overigens aldus drs. Goudzwaard, niet het uitsluitende middel tegen de prijsbeweging — bleek zonneklaar.

Toen, bij het eerste prijzendeбат, had het overeengekomen overleg tussen overheid en bedrijfsleven nog geen kans gehad om z'n waarde te bewijzen. Een overleg is altijd voor de A.R. een belangrijk element geweest. Wel is toen reeds gezegd: als straks blijkt dat er een opstapelingseffect van de prijzen zich vertoont is het wapen van een algeme-

ne prijsstop een laatste redmiddel dat moet worden toegepast.

Nu men twee maanden verder is en gebleken is dat het overleg met het bedrijfsleven beneden de maat is gebleven is het noodzakelijk de prijsstop — een ruwwerkende maatregel overigens — af te kondigen.

Niet alleen in de vorm van een bevriest van prijzen per 15 maart, maar, en dat is nog belangrijker, de mogelijkheid om te hoge prijzen terug te draaien moet er zijn. Aarzelend was de heer Goudzwaard met betrekking tot het tijdelijk karakter van de prijsstop.

Wil het prijsbeleid echter effectief zijn dan zal voortzetting van het algemene prijsbeleid echter niet mogen worden uitgesloten. Men kan ook te vroeg een prijsmaatregel opheffen. Wel zal, wanneer het prijsbeleid in restrictieve zin verder wordt voortgezet, natuurlijk het geven van ontheffingen nodig zijn. In dat verband valt het op, dat in de brief wordt gesproken van het „in beginsel niet geven van ontheffingen“.

Hij dacht persoonlijk hierbij in de eerste plaats aan ontheffingen ten bate van sterk arbeidsintensieve bedrijven, zoals kleine middenstandsbetriebe, loonwerkersbedrijven en schoonmaakbedrijven.

STRAK PRIJSBELEID

Zonder meer is de minister echter niet klaar! Het bedrijfsleven moet er op aan kunnen dat de overheid een strak prijsbeleid zal voeren, dat op prijsverlaging is gericht. Dan is het klimaat aanwezig om de toekomstige loonontwikkeling nauwer te doen aansluiten bij de produktiviteitsontwikkeling.

Lukt dat niet, dan is een meer geleide loonpolitiek niet bij voorbaat uitgesloten. En hij gaf verder het advies mee: werkgevers en werknemers denk aan de rijke mogelijkheden van bijv. spaarloon of vermogensaanwasdeling. Het verdere beleid van het kabinet werd door de heer Goudzwaard kritisch onder de loep genomen.

— Wees voorzichtig in 1970 met uw streven om hen die van een bepaalde overheidsdienst profijt hebben rechtstreeks zelf hiervoor te laten betalen (profijtbeginsel). Meer stijging dan de normale aanpassing moet achterwege blijven.

— De overheid heeft een financieel voordeel omdat de investeringsaftrek wordt opgeschort. Rond 140 miljoen gulden!

Hij adviseerde dit bedrag niet alleen te bestemmen in de sfeer van een tegemoetkoming van de werknemers maar terdige te overwegen de weg te bewandelen van tegemoetkomingen aan de minst-draagkrachtigen in het kader van de sociale zekerheid. Zo nodig is de A.R.-fractie bereid aanvullende dekking voluit te steunen als een dergelijke maatregel permanent zou moeten worden.

— Zelfs voornemens tot belastingverlaging kunnen dan op de tocht komen te staan: inflatie vraagt meer om bestedingsbeperking dan om bestedingsverruiming.

— Gelet op de onzekerheid t.a.v. de prijsontwikkeling wil de A.R.-fractie de mogelijkheid openhouden dat de 140 miljoen tijdelijk soelaas geven voor bepaalde groepen in de samenleving — zo nodig deze tijdelijkheid continueren met een verdere dekking in de vorm van extra inkomsten.

De heer Nelissen (KVP) zei zijn standpunt over de accijnzen te laten afhangen van het gesprek overheid-bedrijfsleven over de loon- en prijs-spiraal. Hij nam genoegen met de toezegging tot compensaties aan aow-trekkers; of dat nu door spoedige aanpassing of door een aparte maatregel van f 130 miljoen gebeurt, liet hem onverschillig. De heer Den Uyl stelde voor de vennootschapsbelasting met 1 punt te verhogen in plaats van de accijnzen. „Dat zou veel meer inflatoir werken“, aldus minister Witteveen.

Minister Witteveen zei, wel, dat het stringente begrotingsbeleid (geen extra groei van de bestedingen) een grote rol zal spelen bij de bestrijding van de loon- en prijs-spiraal. De belastingcorrectie trouwens ook, vond hij, omdat die sprake is van 'n reëel stuk inkomensverbetering.

De heer minister De Blok vond dat het publiek niet voldoende prijsbewust was geweest en dat dit met het mislukken van de concurrentie tot de prijs-spiraal geleid had. Hij zei vertrouwen te hebben in zijn eigen maatregel, ook al had de oppositie dat vertrouwen niet. Hij legde er wel de nadruk op dat nu nog geen absolute prijsstabilisatie is te verwachten (voorjaarsgroenten, enz.).

De heer Roolvink — reeds onderweg naar Australië — zei dat de consumentensubsidie betrekking kan hebben op meerdere eerste levensbehoefte.

De heer Nelissen dacht dat de overheid zich wel drie keer moest bedenken alvorens de hele accijnshoogte te laten doorgaan. Hij drong aan op bezuinigingen en temporisering van de overheidsbestedingen.

Algemeen werden ook de gemeentelijke belastingheffingen en tarieven als prijs-opdrijvers gezien. De heer Den Uyl noemde ze in een motie en de heer Goudzwaard wilde ze verbieden, voorzover ze uitgaan boven de normale aanpassingen aan het kostenniveau. De schorsing van de investeringsaftrek was geen punt meer, hoewel men het betreunde dat de regio het gelag weer betalen moet.

De heer Van der Mei (CH) vroeg de regering naar het tijdelijk zijn van de prijsstop. Door op de tijdelijkheid de

nadruk te leggen, kan straks een nieuwe prijzengolf ontstaan, meende hij. Ook hij pleitte voor een soepeler ontheftingsbeleid van de prijsstop en hij herinnerde aan zijn eerder voorstel een Prijs Advies Commissie in het leven te roepen.

TE LAAT

De kern van de bijdrage van de oppositie was dat de prijsstop te laat komt. De heer De Goede (D'66) kon een hele serie citaten uit vroegere debatten geven die hem nu, naar hij zei, in het gelijk stelden. Indruk maakte het citaat waarin minister Witteveen De Goede verhaal van februari over een mogelijke prijsstijging van 7 tot 8 procent alarmerend noemde.

De „Boer“ Verlaan was het met Den Uyl eens dat minister De Blok weg moest, maar alleen „omdat De Blok een prijsstop had afgekondigd“.

Zo is dat vaak: wanneer twee hetzelfde willen is dat nog niet altijd hetzelfde.

In het antwoord van het kabinet aan de Tweede Kamer, na het debat in de instantie deelde de regering — de heren Witteveen, De Blok en Roolvink — mede dat:

- het kabinet volledig akkoord is over een stringente begrotingsbeleid, waarbij begrotingsoverschrijdingen gedekt worden door compensaties elders en waarin een verdere temporisering van de overheidsuitgaven niet mogelijk is;

- de accijnshoogte per 1 juli doorgaat, zij het zonder de motorrijtuigenbelasting en de nadere accijnzen tot het minimaal noodzakelijke (effect op de kosten van levensonderhoud 0,1 procent);

- de belastingcorrectie doorgaat en de BTW-tarieven — althans volgens minister Witteveen — aangepast worden per 1 jan. 1970. De heer Roolvink was minder positief. „Mijns inziens zijn alle kostprijsverhogende belastingen nog in het gesprek overheid-bedrijfsleven over het gezamenlijk doorbreken van de loon- en prijs-spiraal“;

- de Economische Controle Dienst met 250 man wordt uitgebreid, waarvan 150 deskundigen van het ministerie van landbouw;

COMPENSATIE

- de regering welwillend zal staan tegenover een suggestie van de SER de f 130 miljoen, die via de schorsing van de investeringsaftrek vrijkomen te bestemmen voor compensaties voor AOW-trekkers en andere sociaal-zwakke groepen. De regering stelde eerst voor een eenmalige subsidie op melk te verlenen;

- er dit jaar nog een aanpassing met 3 procent mogelijk is van de sociale uitkeringen aan de gestegen kosten van levensonderhoud. Minister Roolvink voegde hier aan toe dat het looninstrument niet voldoende is voor een herverdeling van de inkomens en dat hij daarom de voorkeur geeft aan een spaarloon, vermogensaanwasdeling en winstdeling.

Het punt van de inkomensverhoudingen bleek de grootste grief van oppositieleider Den Uyl. Hij berekende dat de overige inkomens over twee jaar f 2 miljard meer gestegen waren dan de looninkomens aan de hand van de cijfers: 4,5 procent reële inkomensverbetering, tegen 11 procent stijging van de produktiviteit. In totaal werden vier moties ingediend, drie door Den Uyl en een door de democraat De Goede. Ze werden alle vier verworpen.

Voor de motie van wantrouwen tegen minister De Blok stemden P.v.d.A., D'66 (wees het hele kabinet af), P.S.P., C.P.N., Boerenpartij en Groep Aarden, De regeringspartijen stelden dat het prijzenbeleid kabinetsbeleid was geweest en dat het niet aanging een minister als zondebok te zien.

De andere moties gaven dezelfde stemverhoudingen te zien, nu echter met de groep-Harmsen er bij. Verworpen werden compensaties voor loontrekkenden (de bekende 2 procent) en A.O.W.-trekkers.

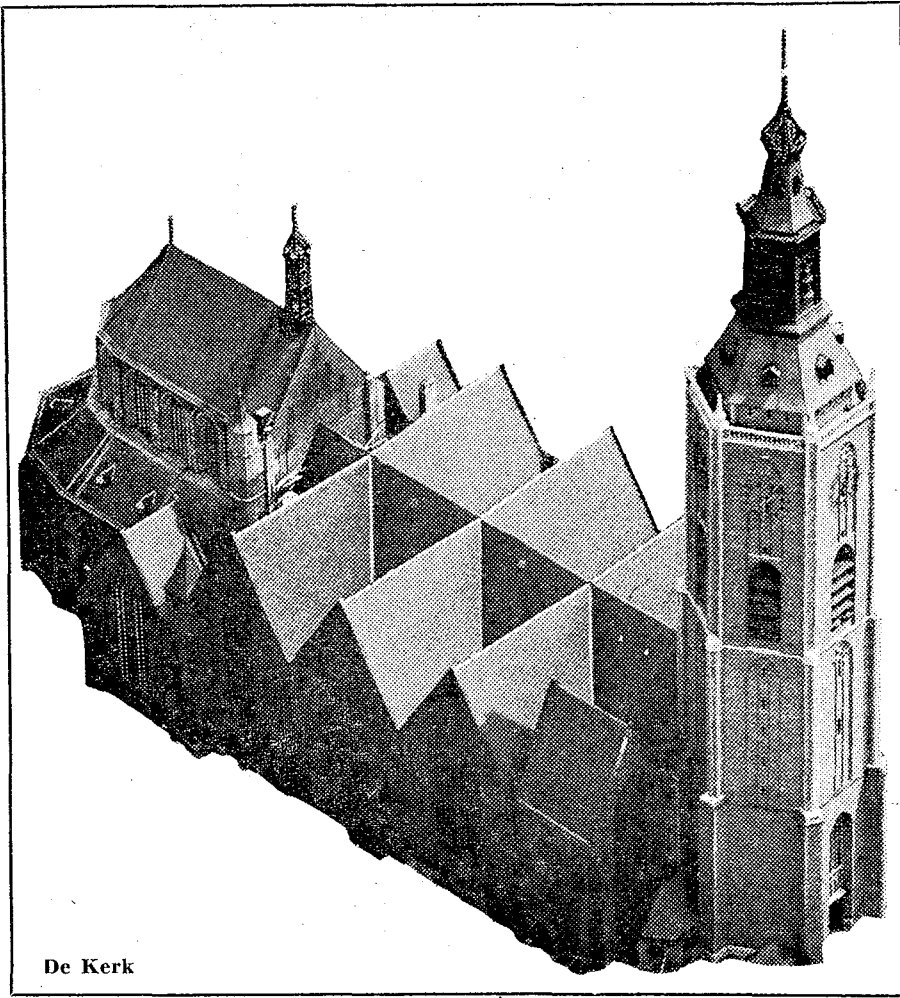
En hiermede was een nachtelijk debat, dat rond kwart voor twee eindigde, ten einde. De oppositie was wel fel, maar te ongranceerd en daarmee ongelofwaardig.

... zoals kleine middenstandsbetriebe...

VERVOLG VAN PAG. 1

FINANCIËLE VERHOUDING KERK EN STAAT

De Kerk

ring in het genot blijven van het traktement en de inkomsten, welke hun tot nu toe zijn toegelegd geweest en insgelijks de roomsgezinde en lutherse geestelijken bij het genot der pecuniële voordelen werden gehandhaafd, welke hun in sommige plaatsen zijn toegestaan (artikel 1).

Voorts werd (artikel 2) verordend, dat de geestelijken en die gezindheden, welke eredienst tot nu toe ten koste van de Staat niet is onderhouden geweest, bij vervolg betaald zullen worden; deze betaling zal geschieden naarmate de Staat van de publieke schatkist zulks zal toelaten; jaarlijks zou daartoe een som in de algemene begroting worden begrepen, waarvan de koning de verdeling van deze som over de verschillende kerken zou regelen.

Dit decreet ademde wel een andere geest dan de voorzieningen in 1798: weliswaar kreeg nu de naasting van de goederen van de geestelijke kantoren uiteindelijk haar beslag, maar daartegenover werden de verplichtingen van de Staat erkend, zulks echter in verband met de gewijzigde rechtssituatie in deze zin, dat deze verplichtingen in beginsel tegenover alle kerkgenootschappen zouden gelden.

Het decreet van 1808 is in zijn toepassing onderbroken door de inlijving van Nederland bij Frankrijk; de betalingen werden gestaakt.

NA 1813

Maar onmiddellijk na zijn optreden in 1813 nam koning Willem I de zaak ter hand; bij soeverein besluit van 19 januari 1814 werd — met uitdrukkelijke vermelding, naast de belangen van Staat en godsdienst, van de „disposities over de vernietiging van de fondsen van de geestelijke kantoren” — de uitvoering van het voorheen door de hervormde kerk genotene verzekerd, en voorts in uitzicht gesteld, dat in de behoeften van de andere gezindten, met name in de noden van de katholieke geestelijken, zou worden voorzien, voorzover de landsmiddelen zulks toelaten. Dienovereenkomstig werd in de Grondwet van 1814 een drietal artikelen opgenomen — de artikelen 136, 137 en 138 —, waarbij aan de christelijke hervormde kerk (welke in die Grondwet ook in zoverre een bijzondere positie had, dat de christelijke hervormde godsdienst in artikel 131 werd verklaard die van de soevereine vorst te zijn) bij voortdurend werd verzekerd de voldoening uit 's lands kas van alle zodanige traktementen, pensioenen, weduwen-, kinder-, school- en academiegeld, als voormaals aan derzelver leraren, hetzij directelijk uit 's lands kas of uit de daartoe bestaande inkomsten van geestelijke en kerkelijke goederen of enige plaatselijke inkomsten zijn betaald geworden; voorts almede van alle toelagen, welke laatstelijk aan de andere

gezindheden uit 's lands kas zijn toegestaan geworden, het genot bij voortdurend aan gemelde gezindheden wordt toegekend; en verder bepaald, dat in de behoeften van de gezindheden, welke tot hertoe gene of min toereikende toelage van 's landswege genoten hebben, op aanvraag in billijkheid door de soevereine vorst, met overleg van de Staten-Generaal, kunnen voorzien worden.

De Grondwet van 1815, na de vereniging met België tot stand gekomen, en waarin ook de vermelde bepaling omtrent de godsdienst van de koning verviel, gaf in artikel 194 dan eindelijk de bepaling, zoals die ook nog in het tegenwoordige artikel 185 staat, n.l.:

„De traktementen, pensioenen en andere inkomsten, van welke aard ook, thans door de onderscheiden godsdienstige gezindheden of deszelve leraars genoten wordende, blijven aan dezelve gezindheden verzekerd.

Aan de leraars, welke tot nog toe uit 's lands kas geen, of een niet toereikend traktement genieten, kan een traktement toegelegd, of het bestaande vermeerderd worden”.

Dat artikel 185 is dus sindsdien ongewijzigd gebleven. Het werd een „kruidje-roer-me-niet”. Zelfs toen in 1848 in de overige artikelen van het hoofdstuk van de godsdienst de term „gezindheden” door „kerkgenootschappen” werd vervangen, liet men het onderhavige artikel (in de Grondwet 1848 artikel 168) onverlet. Bij de Grondwetsherziening van 1887 scheen het aanvankelijk, alsof een wijziging zou plaats hebben. De Staatscommissie tot voorbereiding van die herziening stelde voor te bepalen, dat aan de godsdienstige gezindheden zou verzekerd blijven hetgeen door haar of hare leraren genoten wordt en op de begroting van het dienstjaar (waarin de Grondwet zou zijn gewijzigd) zou zijn uitgetrokken, om dan in een tweede alinea te bepalen, dat boven de sommen in het artikel vermeld, behoudens de op 1 januari van voormalig jaar bestaande verplichtingen, uit generlei openbare kas gelden ten behoeve van de eredienst beschikbaar worden gesteld.

De regering nam alleen de eerste alinea van dit voorstel over. Maar tenslotte viel in de Tweede Kamer de beslissing dat in de herziening van de Grondwet het hoofdstuk van de godsdienst niet zou betrokken worden. Op dit besluit schijnt voor wat de financiële verhouding betreft, de labele toestand, waarin de Hervormde Kerk door de doleantie-beweging verkeerde, van invloed te zijn geweest. (Vgl. Buys, De Grondwet II, pag. 566 e.v.; III, pag. 329 e.v.).

Bij volgende Grondwetsherzieningen is in de voorbereiding het tegenwoordige artikel 185 één en andermaal ter sprake geweest. Met name valt hier te noemen een opmerkelijk voorstel van de Staatscommissie-Heemskerk van 1910, ter

voorbereiding van een algehele voorziening van de Grondwet, op welk voorstel wij hieronder nader terugkomen. Laatstelijk heeft de Staatscommissie tot herziening van de Grondwet-Van Schaik zich met het onderwerp bezig gehouden. Bij haar eindrapport van 6 januari 1954 stelde zij voor, artikel 185 te doen vervallen, met opnemng van een additioneel artikel VIII, bepalende dat in afwachting van een wettelijke regeling omtrent de afkoop, de inhoud van artikel 185 zou blijven gelden, en eventueel dienvolgens nog te verlenen nieuwe traktementen in de afkoop zouden worden begrepen.

PRAKTIJK ARTIKEL 185 VAN DE GRONDWET

Tot zover over de geschiedenis van het Grondwetsartikel. Hoe is de daarop gegronde praktijk gevoerd?

Het eerst lid fixeert de situatie op een bepaalde datum, een datum nog wel, waarop de aangelegenheid nog allerminst tot afsluiting was gekomen, met name ook in deze zin, dat de in het nieuwe grondwettelijke bestel gewijzigde positie van de Hervormde Kerk ten aanzien van de andere kerkgenootschappen maar zeer ten dele had doorgewerkt. Maar ook de vercheidenheden, welke de regelen in de verschillende provincies in verband met de praktijk van de provinciale geestelijke kantoren vertoonden, werden aldus „bevoren”. Bovendien laat zulk een fixatie uiteraard geen plaats om met gewijzigde omstandigheden rekening te houden. Toen in Afscheiding en Doleantie zich kerkgenootschappen opdeden, welke, hoezeer zij materieel pretendeerden voortzetting van de Kerk der Reformatie te zijn, formeel als nieuwe kerkgenootschappen werden beschouwd, vielen deze dus buiten de regeling van 1815 (thans door de onderscheidene godsdienstige gezindheden of deszelve leraars genoten wordende).

De Commissie-Van Walsum geeft van de praktijk van „de traktementen, pensioenen en andere inkomsten”, bedoeld in artikel 185 van de Grondwet (met inbegrip van hetgeen krachtens het tweede lid van het artikel sinds 1815 is toegelegd), een instructief overzicht. Daaruit blijkt b.v., dat rijkstraktementen op 31 december 1965 voor 3450 standplaatsen golden; daarvan waren 3012 beneden f 1.000,—; 353 liepen van f 1.000,— tot f 2.000,—; 80 van f 2.000,— tot f 3.000,—; 3 van f 3.000,— tot f 4.000,— en 2 van f 4.000,— tot f 5.000,—. Het gemiddelde is f 567,—! Wat de emeritaats- en weduwenpensioenen betreft, het minimum daarvan was f 600,— (o.m. geldend voor standplaatsen, waaraan geen rijkstraktement was verbonden en voorts voor de R.K. geestelijken) en het maximum f 2.000,—. Het weduwenpensioen bedroeg f 100,—. 'n Demonstratie van de „verstarring” op dit punt is, dat de weduwen van Oud-Katholieke pastoors, ondanks de

opheffing van het celibaat, niet voor weduwenpensioenen in aanmerking komen, evenmin als voor hun kinderen kindergeld wordt genoten.

Wat dit laatste — de kinder-, school- en academiegeld voor predikanten en anderen betreft —, de bedragen zijn f 25,— (kindergeld), f 25,— (schoolgeld voor „latijnse scholen”, f 50,— (academiegeld)). Ook hier kan men van een „verstarde” — de commissie zegt atavistische — regeling spreken: voor school- en academiegeld komen alleen predikantszonen in aanmerking, en de academiegeld worden alleen aan studenten aan een openbare universiteit verleend — de openbare hogescholen en de bijzondere universiteiten en hogescholen vallen er buiten!

Het overzicht in het rapport van de commissie met betrekking tot de andere inkomsten van welke aard van het eerste lid van artikel 185, vertoont een wel bij uitstek grillige staalkaart, ten dele van op zichzelf staande gevallen (b.v. een bedrag van ten hoogste f 400,— ter vergoeding van verhuiskosten voor Hervormde en Evangelisch-Lutherse predikanten, die een beroep naar een gemeente in Lmburg aannemen!).

ARTIKEL 185, TWEEDE LID

In hoeverre heeft de bepaling van het tweede lid van artikel 185 — toeleggen of vermeerderen van traktementen aan leraren, welke tot nog toe uit 's lands kas geen, of een niet toereikend traktement genieten — corrigerend gewerkt? Ook hier een zeer grillig verloop.

Aanvankelijk werd voor toepassing van het tweede lid een bescheiden bedrag op elke begroting gebracht, ter beschikking van de regering. In 1883 nam de Kamer een amendement-Donner aan, ingevolge hetwelk voortaan voor elk geval een afzonderlijk krediet moest worden aangevraagd, waarbij dan als norm met name het ontstaan van nieuwe wooncentra zou worden gehanteerd. Mede in verband met de hieraan vermelde voorstellen met betrekking tot de Grondwetsherziening van 1887 werden tot 1891 geen nieuwe traktementen bij de begroting opgenomen. Toen werd dit hervat. In 1937 is echter onder minister De Wilde de toekening van nieuwe Rijkstraktementen wederom gestaakt om in 1950 — met een compensatie voor de stilstand sinds 1937 — te worden hervat in dezer voege, dat jaarlijks vier nieuwe Rijkstraktementen van elk f 1000 zouden worden opgenomen.

De nieuwe Rijkstraktementen zijn in het algemeen alleen aan de Ned. Herv. Kerk en de R.K. Kerken ten goede gekomen; slechts in een enkel geval hebben de kleinere kerkgenootschappen zulk een nieuw Rijkstraktement ontvangen.

Opmerking verdient nog, dat overeenkomstig de letter van het artikel de bedragen van 1815 zijn gehandhaafd. Er is slechts één uitzondering n.l. met betrekking tot de pensioenen. De discrepantie tussen de bedragen en de gestegen behoeften was zodanig, dat de regering daaraan niet voorbij kon gaan. Zo werden in 1920 minimum (f 600) en maximum (f 2000) met 40% verhoogd, terwijl op die verhoogde bedragen sinds 1945 een toelage van 25% en in 1954 van nog eens 20% werd verleend.

Een en ander kon niet op het tweede lid van artikel 185, hetwelk alleen van „traktementen” spreekt, worden gebaseerd, maar werd door de feiten opgelegd.

RAPPORT COMMISSIE VAN WALSUM

Het zal geen verwondering wekken, dat de commissie Van Walsum tot de conclusie komt, dat artikel 185 en de daarop gebouwde regelingen in de tegenwoordige vorm niet gehandhaafd kunnen blijven. Maar anderzijds wijst de commissie er op, dat bij alle voorstellen, in de loop der jaren gedaan om aan de bestaande praktijk een einde te maken, er van is uitgegaan, dat artikel 185 uit hoofde van de historische gronden van de uitkeringen niet zonder meer kan worden geschrapt. En tot welk voorstel komt dan de commissie? Zij begint met de overweging van de laatstelijk door de Staatscommissie-Van Schaik voorgestelde oplossing van af-

Het geld

koop, maar betoogt, dat men daarbij op onoverkomelijke bezwaren stuit. Ik ga op die bezwaren nu nog niet in, omdat zij beter ter sprake komen bij de beoordeling van het regeringsstandpunt tegenover de voorstellen van de commissie, waarbij weder naar „afkoop” wordt gegrepen.

Van die bezwaren tegen afkoop uitgaand, meent de Commissie dat alleen een oplossing is te vinden, waarbij men weliswaar een historische verplichting van de Staat tegenover de Kerken in financieel opzicht doet gelden, doch zich daarnaast baseert op de huidige omstandigheden en opvattingen.

Zij wijst dan allereerst op de sterke discrepantie, welke met name sinds de laatste wereldoorlog is ontstaan tussen het aandeel in de kosten van de Staat en van de Kerken zelf. Ter illustratie wordt een staattie gegeven van de ontwikkeling van 1930-1966 met betrekking tot de traktementen in de Hervormde Kerk. Deze zijn gestegen van f 8.500.000 tot f 40.644.000. Het aandeel daarin van de Staat is van f 1.176.000 op f 1.252.000 gekomen, alzo van 100 op 106,3 %, dat van de kerken van f 6.838.000 op f 38.732.000, aldus van 100 op 566,4 %.

Verder wordt er op gewezen, dat de Overheid thans uit hoofde van de beginselen van de huidige belastingwetgeving op een aanzienlijk hoger percentage van de particuliere inkomens beslag legt, terwijl een ruime aftrek voor kerkelijke lasten geen oplossing kan geven.

Maar dan wijst de commissie verder op een naar haar oordeel belangrijk punt n.l. dat de overheid er na de tweede wereldoorlog in toenemende mate toe is overgegaan voorzieningen, die hetzij de bevolking in haar geheel, hetzij groepen van de bevolking ten goede komen, rechtstreeks of door middel van subsidies te bekostigen of althans mede te bekostigen.

Een deel van deze voorzieningen heeft betrekking op het geestesleven. Te denken valt hier aan de wetenschap, het onderwijs, de volksopvoeding en de kunst. Het motief en de rechtvaardigingsgrond zijn daarbij, dat het welzijn van de bevolking daardoor wordt gediend in die zin, dat het leven, collectief en individueel, aan inhoud, diepgang en waarde wint. Moet — zo vraagt de commissie dan verder — voor het godsdienstig leven een uitzondering worden gemaakt? Niet te ontkennen is, dat dit voor brede lagen van de bevolking van grote waarde is en evenmin dat het de volkskracht ten goede komt.

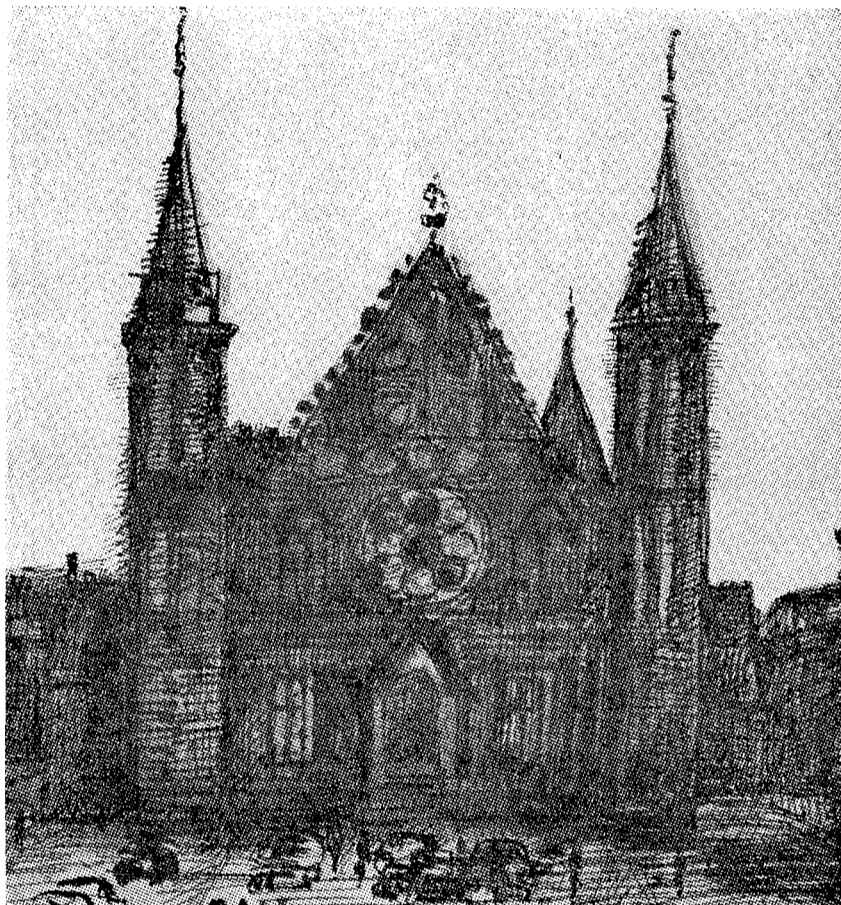
Deze overweging voert de commissie echter niet tot de conclusie, dat hier eenvoudig een parallel zou kunnen worden getrokken met de overige gebieden van het geestesleven. Zij wijst er aanstonds op, dat de vrijheid van de Kerk tegenover de overheid — een belang ook voor de overheid zelf — onverlet moet blijven. Het moet mogelijk zijn, dat de Kerk in de omstandigheden, waarin zij dit krachtens haar roeping noodzakelijk acht, zich tegenover de Staat plaatst. Overigens — zo voegt de commissie hieraan toe — indien dit besef te loor gaat, dan is het ontbreken van elke financiële steun van de Staat en zelfs de meest rigoureuze scheiding van Kerk en Staat nog geen waarborg voor de vrijheid van de Kerk. Zo komt de commissie tot het oordeel, dat de bestaande voorzieningen krachtens artikel 185 van de Grondwet moeten worden vervangen door een regeling, waarbij aan de kerken als geheel voor haar arbeid in het algemeen te harer vrije besteding een uitkering wordt toegekend, waarin dan alle thans bestaande kerken moeten worden begrepen.

SLECHTS TEGEMOETKOMING

En de commissie beklemtoont, dat de uitkering niet meer behoort te zijn dan

een tegemoetkoming in de kosten van de kerken. Juist waar het de kerken betreft, dient daaraan strikt te worden vastgehouden. Het zou voor de kerken schadelijk en gevaarlijk zijn, wanneer gestreeft wordt naar een integrale of vergaande vergoeding van haar kosten. Schadelijk, omdat zulk een vergoeding de offervaardigheid van haar leden zou doen verslappen, die essentieel is voor het kerkelijk leven. Gevaarlijk, omdat daarin een bedreiging van de kerken kan liggen, maar vooral omdat, zo er ooit een visie zou komen, die de positie van de kerken niet respecteert, deze verleerd zou hebben op eigen benen te staan.

En tot welke jaarlijkse uitkering komt nu de commissie uit overweging van de verschillende gezichtspunten? Zij stelt een jaarlijks bedrag voor van f 50.000.000. Zij betoogt, dat dit bedrag enerzijds voldoet aan de eis, dat in verband met de waarborging van de

De Staat (het Binnenhof)

karakter van een tegemoetkoming moet hebben, en wel door aan te wijzen, dat dit bedrag — al ontbreken hier precieze gegevens — geacht kan worden neer te komen op 15 % van de kosten van de kerken voor haar eredienst. En anderzijds staat dit bedrag in een redelijk rapport tot de historische verplichtingen, indien men daarbij in acht neemt de gebreken, welke aan de desbetreffende regeling in het licht van de omstandigheden, zoals die zich sinds 1815 hebben ontwikkeld, kleven.

Welke zijn die gebreken?

Allereerst gelden de rechtsongelijkheid, welke in de tegenwoordige regeling is gelegen, terwijl toch in beginsel in 1815 rechtsgelijkheid, althans met verloop van tijd werd beoogd. Die rechtsongelijkheid is gelegen in het verschil in behandeling onderling van de kerkgenootschappen, welke een uitkering ontvangen. Maar vooral ook in het feit, dat sinds 1815 geconstitueerde kerken geheel buiten de regeling vallen. De uitkering moet dus op rechtsgelijkheid te dezen worden gebouwd. Uiteraard zal daarbij op verkregen aanspraken niet kunnen worden afgedongen, zodat de uitkering van het bedrag van de aanspraken van de kerk welke thans het meeste geniet moet worden gerelateerd. Maar dan verder is vooral ook te rekenen met de steeds voortschrijdende geldontwaarding en het gestegen wel-

vaartspel. Men kan de in 1815 verankerde aanspraken zó zien, dat zij — evenals voortijds de genaaste goederen en gelden — strekten tot een zeker aandeel in de kosten, welke de eredienst betroffen. Maar dan moet men het bedrag van de aanspraken uit de genoemde vervangende uitkering aldus bepalen, dat zij eenzelfde aandeel in de tegenwoordige kosten van de eredienst oplevert als in 1815 het bedrag van de aanspraken vormden van de toenmalige kosten van de eredienst.

In dit verband merkt de commissie op, dat de rijkstraktementen in het begin van de vorige eeuw niet een bijdrage waren in de kosten van het predikantsalaris, maar in het algemeen een volledige bezoldiging van de bedienaren van de godsdienst vormden. Becijferd wordt, dat een predikantsplaats ten plattelande der Ned. Herv. Kerken, waaraan in 1815 een Rijkstraktement verbonden was van f 800, waarvan men toenmaals met de kindergelden, vrij

ook de handen vol met de betaling van rente en aflossing van voor het onderhoud van de — dikwijls monumentale — gebouwen geleende gelden en komen aan boven de aflossing uitgaande afschrijvingen niet toe.

Ten aanzien van de verdeling van dit bedrag tussen de kerkgenootschappen komt de commissie, na bespreking van andere mogelijkheden, tot de conclusie, dat deze het beste geschiedt naar het aantal leden, hetwelk telkens blijkt de laatste volkstelling ieder van die kerkgenootschappen heeft.

De commissie wijdt ook aandacht aan de vraag wat als „kerk” zal zijn te beschouwen en geeft verder in overweging voor wat betreft kerkgenootschappen, die tot dusverre geen uitkering hebben ontvangen, een limiet van 10.000 leden aan te houden. Op deze punten komen wij bij de bespreking van het regeringsstandpunt terug.

De commissie wil voorts variabiliteit in het bedrag van f 50.000.000 in zoverre, dat dit bedrag zal worden herzien ter aanpassing aan bezoldigingswijzigingen van het rijks personeel, voor zover deze een algemeen karakter dragen en naar de uit de volkstelling blijkende toe- of afnemings van het gezamenlijk aantal leden van de algemene uitkering delende kerken.

En eindelijk stelt de commissie nog voor, dat in de regeling een bepaling wordt opgenomen, die de gemeenten en de provincies belet naast de algemene uitkering van het rijk en de kerken subsidie van algemene aard te verlenen ter aanvulling van de traktementen voor predikanten en geestelijken of ten behoeve van de erediensten in het algemeen. De regeling van het Rijk moet uitputtend zijn, anders wordt de gelijkheid in de behandeling van de kerken weer verstoord.

KERKELIJKE OPLEIDINGEN

Tenslotte is, op nader verzoek van de minister van onderwijs en wetenschappen, door de commissie nog haar oordeel gegeven over een buiten artikel 185 van de Grondwet vallend onderwerp. N.l. de kerkelijke opleidingen. Te dezen is de situatie, dat verschillende kerken voor de opleiding tot de dienst gebruik maken van de openbare universiteiten. Zulks dan met een aanvullende opleiding, voor wat de Hervormde Kerk betreft door kerkelijke hoogleraren, en voor wat enkele kleine kerkgenootschappen betreft, door aan de universiteit een kerkelijke kweekschool of seminarie te vestigen. Terwijl die kerken dus, voor wat de opleiding aan de universiteit zelve betreft, ontheven zijn van de kosten, geniet de Hervormde Kerk bovendien krachtens een bepaling van de hoger onderwijswet 1876, welke als artikel XIV van de overgangsbepalingen in de tegenwoordige wet op het wetenschappelijk onderwijs is gehandhaafd, van rijkswege ten behoeve van de leerstoelen, die na de hoger-onderwijswet van 1876 (als gevolg van het bij die wet gewijzigd karakter van de faculteit der Godgeleerdheid) tot het opleiden van leraren voor het kerkgenootschap bij een rijksuniversiteit zijn gevestigd, een zodanig bedrag als voor die opleiding zal blijken nodig te zijn. Die bepaling is sinds 1876 zó geïnterpreteerd, dat stijging van de kosten voor rekening van het rijk komt. Anders ligt het met de in artikell XIII van de overgangsbepalingen gehandhaafde bepaling ten aanzien van de hiervoor bedoelde kweekscholen en seminaries der kleine kerkgenootschappen. Zij zijn slechts in het genot gelaten der subsidies, toelage en verdere ondersteuning uit 's rijks kas, door hen op dat tijdstip (1876) genoten. Hetwelk zeer luttele bedragen waren, welke inmiddels — in afwachting van een definitieve voorziening — van 1965 af tot 8 maal de bedragen van 1876 zijn opgevoerd.

Betekende dit voor de andere kerkgenootschappen, dat zij ten volle voor de kosten van de opleiding van haar bedienaren moet opkomen, waarin is in zoverre wijziging gekomen, dat sindsdien ook de theologische faculteiten van de Vrije Universiteit en van Nijmegen onder de subsidie voor het wetenschappelijk onderwijs zijn gebracht.

Maar ook aldus blijven er verschillende opleidingen, welke lasten ten volle op het betrokken kerkgenootschap drukken. De commissie heeft als haar oordeel uitgesproken, dat hier een rechtsongelijkheid is, welke voorziening eist.

wonen en vrij pensioen kon leven, thans een corresponderende wedde (dus ook buiten kinderbijslag, vrije woning en pensioenanspraken) van f 13.148 oplevert, dus 16,43 6/10 maal het ongewijzigd gebleven Rijkstraktement. En voor een stedelijke standplaats zijn de overeenkomstige cijfers f 1200 (Rijkstraktement) en f 16.052, een stijging dus van 13,37 maal het Rijkstraktement.

Intussen erkent de commissie, dat hier niet een exacte bewijsvoering is te geven, doch dat, ook al mocht deze beneden de f 50.000.000 uitkomen, het gezichtspunt omtrent de gewijzigde houding van de Staat tegenover collectieve voorzieningen, enige overschrijding kan rechtvaardigen.

GEEN VERLICHTING VAN LASTEN

De commissie merkt met betrekking tot het bedrag van f 50.000.000 nog op, dat een uitkering van deze omvang niet tot verlichting van betekenis van de lasten der kerk zal leiden. Immers de geestelijke verzorging blijft in de meeste kerken beneden hetgeen eigenlijk nodig wordt geoordeeld. Verder zijn in vele gevallen de traktementen nog te laag. Vele gemeenten en parochies hebben

WAAROM ZIJN ER WATERSCHAPPEN?

DOOR MR. DR. J. WINSEMIUS

Alles goed en wel, zal iemand zeggen, maar waarom zijn er eigenlijk waterschappen? In Nederland, in België, Duitsland, Engeland, Frankrijk, Amerika, Japan, enz., enz. Waarom heeft Israël, dat in dit opzicht waarlijk geen traditie behoefde te eerbiedigen en ook geen behoefte had aan overbodige bestuursvormen, de waterschapsfiguur ingevoerd?

De oorzaak ligt in de taak die deze instellingen hebben. Die taak bestaat, zeer algemeen gezegd, in het beheren en onderhouden van een of meer waterstaatswerken. Daarvoor is gezag nodig. Daarvoor moeten belastingen worden geheven. Maar het water en de dijken storen zich niet aan gemeentelijke en aan provinciale grenzen. Het gebied waar gezag moet worden uitgeoefend en belastingen moeten worden geheven, valt bijna nooit samen met het grondgebied van een gemeente of provincie, maar heeft eigen grenzen, omdat zij met name voor dat gebied dienen, dat gebied beschermen, dat gebied van wateroverlast bevrijden enz.

Zo komt het dat er veel waterschappen zijn die ettelijke gemeenten of gedeelten omvatten. Veel waterschappen ook, die onder twee provincies vallen. Andersom zijn er gemeenten, waarin verscheidenen waterschappen liggen omdat deze een zeer lokale taak hebben. Nogmaals: alles goed en wel. Niemand beweert dat de oprichting van waterschappen onverklaarbaar is of zinloos, zo zou men kunnen tegenwerpen. Bestuur van waterstaatswerken door waterschappen, dat kan! Maar móet het? Zou het niet een goede zaak zijn als het bestuurspatroon van ons land met zijn provincies, gemeenten, waterschappen, gemeenschappelijke regelingen, districten en raden vereenvoudigd kon worden? En zou overdracht van waterschapstaken aan provincies of gemeenten, misschien zelfs aan het rijk, niet een goede stap in deze richting zijn? Deze vraag moet zeker ontvankelijk worden verklaard. Maar niet als een vraag op zichzelf! Want het wemelt op het gebied van het openbaar bestuur van dergelijke vragen. Om aan te tonen hoe ondoorzichtig deze zaak is, kan men volstaan met nog enkele vragen te noemen die worden gesteld.

Welke bevoegdheden zullen in de toekomst aan de nationale staten, welke aan internationale organisaties toekomen? Wat zal de taakverdeling zijn tussen de nationale regering en de lagere instellingen als provincies, waterschappen en gemeenten? Zullen tussen het rijk en lagere lichamen nieuwe openbare lichamen tot ontwikkeling komen als IJmondraad, Rijnmond en dergelijke districten? Moeten de provincies en gemeenten dan niet verdwijnen of moet op zijn minst niet rekening worden gehouden met hun tanende invloed? Moet het aantal provincies in verband met het gewicht van de belangen die thans alleen bij interprovinciale regeling kunnen worden behartigd, niet worden vermindert? Moeten de gemeenten niet evenals de waterschappen rigoureus worden geconcentreerd, willen zij hun taak blijvend aan kunnen? En moet — en dat is onze vraag — worden gezocht naar een organisatie van het openbaar bestuur zonder dat daar waterschappen aan te pas komen? Het is bepaald niet gemakkelijk om door deze vragen zelfs maar de weg te vinden.

UITERSTE ZORG

Daarvoor is in ieder geval een uitgangspunt nodig. Wie dat niet heeft, komt, in ieder geval verkeerd uit. Uitgangspunt voor onze vraag is dat waterstaatsbelangen in ons land de uiterste zorg nodig hebben. Minister Algera zei eens, dat ons land een geraffineerde infrastructuur heeft. En: Waterstaat is voorwaarde voor de woonbaarheid van ons land. Het belang daarvan groeit naar gelang ons land minder woonbaar wordt en de bewoning hogere eisen stelt. De behartiging van waterstaatsbelangen door waterschappen heeft in dit verband verschillende plus-punten. Het betekent in de eerste plaats een

POSTCHEQUE- EN GIRODIENST				POSTCHEQUE- EN GIRODIENST			
STORTINGS-/ACCEPTGROKAART - KENNISGEVING VAN BESCHRIJVING				BEWIJS VAN STORTING/AANSLAGBIJLIET 1969			
OP POSTREK ** 2004 VAN Secretaris-Rantmeester van het hoogheemraadschap van Delfland te Delft				OP POSTREK 2004 VAN Secretaris-Rantmeester van het hoogheemraadschap v. Delfland te Delft			
145 Gld 42 Ct 69		1706001		691706001		145 Gld 42 Ct	
GESTORT DOOR/OVER TE SCHRIJVEN UIT HET TEGOOD VAN				Kohierartikel			
POSTREK 0051385 naam Dr Abraham Kuyper Stichting				TOTALE AANSLAG			
Dr Kuyperstraat 5				ONTZIJTINGSBEHEER			
adres Den Haag				open tuinland ad f2,50 per ha ha a ca			
Deze aanslag moet inééns worden betaald				tuinland o. glas ad f12,50 per ha ha a ca			
voor 15 april 1969				bedrag v/d aanslag			
Bij niet tijdige betaling zal, ingevolge de wet, tot vervolging worden overgegaan.				ALGEMEEN BEHEER			
Ingevoerde machtiging degt vastgesteld van vernieling naam en adres starter op bewijs van storting, VP 3 art. 58.				kadastr. grontrc ha a ca			
G. 8/15 IS UYV POSTREKENINGNUMMER INGEVULD EN HANDTEKENING GEPLAATST!				bel. opbrengst geb. ad f 4 pCt			
				ZUIV. H. BEH.			
				kadastr. grontrc ha a ca			
				bedrag v/d aanslag			
				tar. code			
				1 182 143 60			
				MAD. GEMEENTE Den Haag P			
				UITGEREIKT 150269			
				ALLEEN GELDIG INDIEN GESTEMPELD			

Vraag van een aangeslagene: Waar ligt mijn sluis eigenlijk ?

belangrijk stuk decentralisatie. Een deel van het openbaar bestuur komt daardoor zo dicht als in een modern staatsbestel maar mogelijk is, te liggen bij diegenen die daar belang bij hebben. En zij hebben daar niet slechts belang bij, zij moeten de kosten daarvan ook dragen. Men mag gerust stellen dat zij dat lang niet altijd prettig vinden, maar in het gehele staatkundige kader is het toch een belangrijke zaak. Ook al gelukt het om voor bepaalde plannen subsidie van een hogere overheid te krijgen, dan nog weet iedere waterschapsbestuurder dat deze plannen financiële consequenties voor het waterschap zelf hebben. Aan deze eigen financiële verantwoordelijkheid zit nog een andere, wellicht nog belangrijkere kant. Politiek is een gevecht om prioriteiten. Dit betekent onderlinge afweging van eisen en wensen. Eisen en wensen van voorzieningen op sociaal gebied, van onderwijs, van woningbouw, van recreatie, van verkeer, van wegenbouw, van belastingverlaging en hulp aan onderontwikkelde gebieden. Wat is de positie van de waterstaatswerken in die politieke afweging? Met de Deltawerken zat het tot dusver wel goed, maar zelfs zij zullen in het toch al gerekte tijdschema vermoedelijk aan verdere temporisering niet ontkomen in het kader van deze afweging. Met de wegenbouw zit het, al blijven er vele wensen, ook bevredigend, maar alleen omdat aan de belanghebbende weggebruikers een steeds zwaarder wordende last wordt opgelegd! En een deel van wat zij opbrengen, komt daarvan ook nog in de algemene middelen van het rijk terecht!

Twee voorbeelden, dat in de politieke afweging de waterstaatszorg niet altijd gelukkig ligt. En het aantal voorbeelden kan zonder moeite worden vermeerderd. Sportvelden schreeuwen wel, heeft iemand eens gezegd, maar als waterstaatsbelangen schreeuwen is het meestal te laat. En daarom is het goed als de waterstaatszorg, waar mogelijk, aan het politieke gevecht om prioriteiten wordt onttrokken. Dat gebeurt bij opdracht aan waterschappen; Het vraagstuk van de prioriteiten ligt daar, ook bij de grote waterschappen, vrij eenvoudig.

DEMOCRATISCH

De behartiging van waterstaatszorg komt daar terecht in daartoe bestaand milieu met zijn daarvoor passende niet-politieke verhoudingen.

Men hoort wel eens mompelen dat het waterschapswezen niet zo democratisch in elkaar zit. Dat berust op een misverstand. De democratie is wel anders dan die van gemeenten, provincies en rijk, maar zeker niet van minder gehalte.

Jaren geleden ontving schrijver dezes het verzoek van de minister om een delegatie uit een onderontwikkelde gebied te laten kennis maken met het Nederlandse waterschapswezen. De betreffende staat had bij de wereldbank crediten aangevraagd voor een waterstaatsobject. De bank was in beginsel niet ongenegen, maar wenste een democratisch beheer als dat object voltooid zou zijn. Vandaar een delegatie naar Nederland om naar de praktijk een onderzoek in te stellen. Bij een bezoek aan een waterschap hier te lande gaf de voorzitter, een boer, een uiteenzetting van de gang van zaken. Met groeiende verbazing luisterden de heren, totdat één van hen uitriep: Maar nemen de boeren dat allemaal? De voorzitter antwoordde, zo mogelijk nog meer verbaasd: die boeren, dat zijn wij zelf toch? Het is bijna grappig om te lezen dat uit een oogpunt van democratisch beleid een rechtstreekse invloed van de gemeenteraad op de benoeming van de burgemeester wordt gevraagd en dan te bedenken dat deze invloed bij de waterschappen volkomen normaal is. En als een districtenstelsel wordt aanbevolen om de werking van de parlementaire democratie te verbeteren, dan blijken de waterschappen het districtenstelsel te hebben. Beide regelingen zijn uit een oogpunt van democratie bevredigend.

Bij de benoeming van de voorzitter van het waterschap is het zelfs in beginsel zo, dat de ingelanden zelf of de vertegenwoordigers van de ingelanden hem aanwijzen. Zodra evenwel het waterschap een zee- of rivierwaterkerende instelling is, worden de algemene belangen zo groot geacht dat de benoeming aan de Kroon is voorbehouden. De wet schrijft dan evenwel voor dat de vertegenwoordigers van de ingelanden een aanbeveling doen. Uiteraard kan de Kroon daarvan afwijken, maar dat komt zelden voor. En als het voorkomt, mag men wel aannemen dat het gebeurt omdat van de democratische rechten een minder juist gebruik is gemaakt.

Iemand kan als nummer één op de aanbeveling zijn geplaatst die, hoewel minder geschikt, om andere redenen door de vertegenwoordigers werd gesteund. Of iemand, hoewel bijzonder geschikt, wordt door hen niet gewenst omdat hij in andere functie een ruilverkaveling

heeft bevorderd, die een deel van belanghebbenden niet welgevallig was. Het ambt van dijkgraaf is daarvoor te belangrijk. Het beslissende woord ligt daarom bij de Kroon. Maar, zoals gezegd, het afwijken van een aanbeveling komt zelden voor. Er zijn, behalve de waterschappen die zee- of rivierwater moeten keren, nog andere die grote algemene belangen behartigen. De wet laat daarom toe dat ook op deze waterschappen een zelfde regeling wordt toegepast. Ook daar kan, als de staten van de provincie dat willen, de benoeming van de voorzitter, hier vaak watergraaf geheten, aan de Kroon worden gegeven. Uit een oogpunt van democratie bezien, zit dit dus wel goed.

HAKEN EN OGEN

Bij de verkiezing van vertegenwoordigers van de ingelanden zijn er evenwel enkele haken en ogen. In de districten hebben de ingelanden stemrecht; kleine eigenaren kunnen dikwijls gezamenlijk stemmen. Dat is gunstig. Praktisch alle grote waterschappen laten evenwel niet alleen de eigenaren van landerijen belasting betalen, maar ook die van huizen en andere gebouwde eigendommen. Deze zouden daarom ook stemrecht moeten hebben, maar dat is een oplossing die wel democratisch lijkt, maar het niet is. Het stemrecht zou dan worden uitgeoefend door een groep die geen werkelijke belangstelling voor de taak van het waterschap heeft. Indien men daarbij in aanmerking neemt dat er bij de waterschappen geen stemplicht bestaat, zou dit leiden tot schief getrokken verhoudingen. Provinciale staten hebben hier meestal de volgende oplossing voor gevonden: de vertegenwoordigers van het gebouwde eigendom worden benoemd door de colleges van B. en W. van de gemeenten binnen het gebied van het waterschap. Bestuurlijk gesproken een bruikbaar stelsel. Uit een oogpunt van democratie evenwel gebrekkig. Want deze vertegenwoordigers zijn daarmee ook slechts aan B. en W. verantwoordig schuldig. En openbare discussie is daarbij praktisch uitgesloten. Het zou een goede zaak zijn indien de vertegenwoordigers voor de gebouwde eigendom door de raad werden benoemd en aan deze, zo nodig in het openbaar, verantwoording schuldig zouden zijn.

Daarvoor zou des te meer reden zijn, omdat de waterschappen meer en meer in de sfeer van de algemene belangen-behartiging terecht zijn gekomen en juist hier belangrijke aanrakingsvlakken met de gemeenten aanwezig zijn. Hiermede is natuurlijk niet het puntje op de democratische i gezet. Misschien is het toch een puntje.

Waterschappen zijn dus openbare instellingen die een gedecentraliseerd waterstaatsbestuur mogelijk maken. Het zijn instellingen waarin aan de belanghebbenden, al dan niet rechtstreeks, stemrecht toekomt. Hun vertegenwoordigers brengen in het bestuur de nodige plaatselijke en regionale kennis in. De taken die de waterschappen vervullen, liggen alle op het gebied van de waterstaat zodat het vraagstuk van de prioriteiten eenvoudig ligt. De kosten worden door belanghebbenden gedragen.

KOSTEN

Dit laatste punt heeft evenwel naast gunstige, ook bedenkelijke kanten. Men kan namelijk niet zeggen dat de waterschapstaken alleen voor de landerijen en voor de gebouwen van belang zijn.

Dijken zijn niet alleen voorwaarde voor het bestaan van agrarische bedrijven, maar van alle bedrijven, beschermen het gehele leven, dat achter die dijken wordt geleid.

Boezemwater dient niet alleen voor de afwatering en voor de watertoevoer van de landerijen en voor de handhaving van een grondwaterpeil, maar ook voor de scheepvaart. Ook voor de recreatie en voor de volksgezondheid.

Dit zijn algemene belangen.

En omdat waterschappen mede algemene belangen behartigen is het niet juist dat de lasten slechts worden gedragen door de ongebouwde en gebouwde eigendommen.

Dit stelsel stamt uit de vorige eeuw.

De staat had toen een beperkte taak. Men kan ook zeggen, dat de staat toen slechts de traditionele, klassieke taken had op het gebied van defensie, onderwijs, ordehandhaving, justitie en dergelijke.

Die tijd is voorbij.

De staat begeleidt nu het leven van de burger van de wieg tot het graf door uitgebreide sociale voorzieningen. Subsidieert de meest uiteenlopende activiteiten van de burgers, van kunstuitingen tot kerkbouw toe. Stelt provincies en gemeenten in staat hun, eveneens ruim opgevatte taken te verrichten. Voert over de gehele linie een beleid van verdelende rechtvaardigheid. Heft belastingen, niet slechts om dit alles mogelijk te maken, maar tevens om de conjunctuur te beheersen.

In dit kader past het niet meer dat de waterschappen geen bedragen uit de algemene middelen ontvangen.

Te minder, waar zij mede algemene belangen behartigen.

Nogmaals te minder, omdat in het rijksbeleid de huren en pachten worden beheerst van de onroerende goederen die de waterschapslasten moeten opbrengen.

Alleen al de jaarlijkse verhogingen van lonen en prijzen die ten behoeve van provincies en gemeenten aanleiding zijn voor bijzondere uitkeringen uit de rijkskas, zouden een gelijke uitkering aan waterschappen rechtvaardigen. Want deze verhogingen zijn voor een belangrijk deel verantwoordelijk voor de stijging van de waterschapslasten.

Waterschappen vragen geen rijkssubsidie als een soort van armenzorg, maar als recht.

Was het niet de Genestet die dichtte, dat de derde verdieping vrij is van verzwakking en verzwieping, als er geen derde verdieping is?

Welnu, zo zou men kunnen zeggen, hef de waterschappen op, dan zijn de financiële moeilijkheden opgelost! Of neem taken van de waterschappen af, dan verminderen de moeilijkheden!

Dit zou een ingreep zijn, die een vermindering zou brengen zonder dat de revalidatie verzekerd is, gesteld al dat hij slaagt.

De tendens van de laatste tijd is geweest dat provinciale staten, om tot sterke waterschappen te komen, verschillende waterschappen en verschillende waterschapstaken hebben samengevoegd. Zij sloten daarbij aan bij de inrichting van de eeuwenoude grote waterschappen.

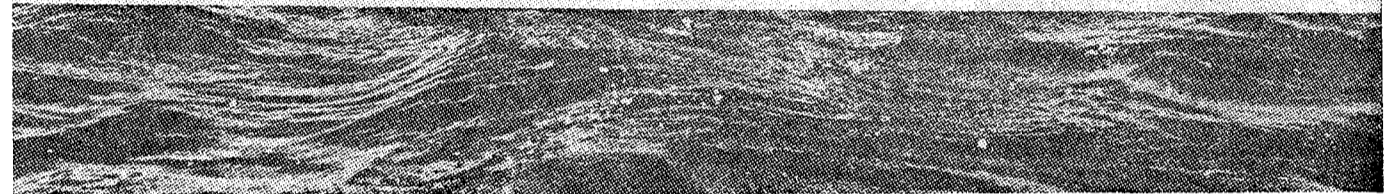
Indien hier taken aan worden onttrokken, is de verzwakking en verzwieping

Het mensdom is maar weinig zorgvuldig met dit „kleinood” omgesprongen. In het verleden heeft een roekeloze waterhuishouding vruchtbare velden in woestijnen veranderd.

**VANDAAG WORDT
"HET EDELSTE DER
ELEMENTEN" VAN
HONDERDEN KANTEN
MET BEDERF BEDREIGD**

Het is ons aller taak deze bedreiging af te wenden!

WATER IS MEER DAN H₂O

zonder meer een feit. Minister Bakker heeft een staatscommissie ingesteld, die aan de regering rapport moet uitbrengen over de toekomstige structuur van de waterschappen.

COMPLEXPROBLEEM

Wie het bovenstaande gelezen heeft, zal erkennen dat hier een probleem ligt dat zeer complex is.

Indien hangende het onderzoek van deze belangrijke aangelegenheid door de regering zou worden bevorderd dat waterschappen van bepaalde taken ontheven worden, dan zou dit neerkomen op het afbreken van een historische ontwikkeling die haar oorsprong heeft

in de middeleeuwen, die na Franse tijd is voortgezet omdat de organisatie, anders dan bij de gilden en bij gewesten, baljuwschappen en ambachten, doeltreffend was gebleken, en die gedurende de negentiende en twintigste eeuw om die zelfde reden is afgerond en uitgebouwd.

Dit zou geen verantwoord beleid zijn. Dergelijke operaties dienen, als zij nodig zijn, te wachten tot het mogelijk is een verantwoorde diagnose te stellen. Dat wil zeggen dat het rapport van de commissie zal moeten worden afgewacht. Inmiddels mag de regering niet stil zitten.

Zij zit ook niet stil, maar heeft een, zij

het aarzelend, begin gemaakt met de subsidiëring van de waterschappen. Bovendien heeft zij de subsidie in de kapitaalkosten van de Deltawerken tot 100% opgevoerd.

Het zijn beide beslissingen die hoop wekken en de verantwoordelijke bewindsman die ze voorstelde, sieren.

Indien de regering op korte termijn een onbillijkheid zou willen opheffen die zwaar als zodanig wordt gevoeld, dan zou zij, op gelijke of overeenkomstige voet als zij bij de provincies en de gemeenten doet, aan de waterschappen als overgangsmaatregel een uitkering kunnen geven ter compensatie van de jaarlijkse stijging van lonen en prijzen.

Op donderdag 17 april jl. sprak drs. B. Goudzwaard voor de radio over de door de regering afgekondigde prijsstop en het debat over de prijzen en de prijsontwikkeling in de Tweede Kamer.

Hieronder volgen een aantal citaten uit deze toespraak. De complete tekst is verkrijgbaar op het secretariaat van de A.R.P. Dr. Kuypersstraat 3, Den Haag.

„Er heerst in ons land onrust over de prijzen en de prijsontwikkeling — en terecht. Want een oplopend prijspeil heeft iets weg van een oplopende koorts: zoiets staat nooit op zichzelf, er schuilt altijd iets achter, wat niet in orde is.

Want net zoals na een koorts plotseling een ziekte kan uitbreken, is ook een gestaag oplopend prijspeil niet zelden de voorbode van terugkerende werkloosheid. Om het eens wat cru te zeggen: wanneer wij in dit jaar — in 1969 — een prijs- en kostenstijging in onze economie zouden dulden van zo'n 8%, is het bepaald waarschijnlijk, dat de werkloosheid in ons land binnen twee jaar weer op een peil van 100.000 werklozen is teruggevallen.”

Sprekend over de schuld voor de huidige prijsontwikkelingen zei drs. Goudzwaard:

„Ze ligt bij al diegenen in het georganiseerde bedrijfsleven, zowel aan werkgevers- en werknemerszijde, die de vaststelling van prijzen en lonen gebruiken als een instrument om het eigen aandeel in de welvaart ten koste van elkaar te vergroten en op elkaar revanche te nemen. Dat is een heilloze strijd, omdat die altijd weer tegenreacties oproept van de

DRS. GOUDZWAARD

**PRIJSPEIL
HEEFT IETS
VAN
OPLOPENDE
KOORTS
ER ZIT
ALTIJD
IETS
ACHTER**

andere kant; omdat ze een prijs- en loonspiraal in het werk zet, die de machtelozen in de samenleving doet boeten. Want werkgevers en werknemers kunnen door tegenacties hun eigen aandeel in het nationale inkomen nog wel veilig stellen, maar dat geldt niet voor de kleine zelfstandigen en voor degenen, die van vaste inkomens moeten leven.

Het inflatie-onweer ontladde zich altijd weer boven hun hoofden. Zij zijn het, die de inflatie-rekening niet meer aan anderen kunnen doorschuiven.”

„Daarom is de A.R.-fractie bij het Kamerdebat ook met een dubbel voorstel gekomen. Aan de ene kant heeft zij gepleit voor een zodanige algemene prijsmaatregel, dat op basis daarvan ongeoorloofde prijsverhogingen alsnog kunnen worden teruggedraaid. Maar zij heeft dit voorstel gepaard doen gaan met een krachtig pleidooi voor een nieuw overleg van het georganiseerd bedrijfsleven, met als doel in de toekomst opnieuw een scherpere aansluiting te verkrijgen tussen loonontwikkeling en produktiviteitsontwikkeling.

De strijd tussen werkgevers en werknemers over de verdeling van het nationale inkomen moet volgens de A.R. fractie geleidelijk worden verlegd van het front van de nominale lonen en prijzen naar het front van de toekenning van spaarloon en vermogensaanwasdeling. Gebeurt dit niet, dan wenst de A.R. fractie voor de toekomst een terugkeer naar een meer geleide loonvorming niet uit te sluiten.”

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

DIRECT GELD NODIG?

PERSONLIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor iedereen en elk doel. Schriftelijke zeer vlugge afwerking. Restantschuld vervalt bij overlijden. Geheimhouding gegarandeerd.

KREDIET	VOORBEELD	AFLOSSING PER MAAND
f 1000,-	47,50 34,30 22,50
f 2000,-	94,59 68,60 45,-
f 3000,-	142,04 102,90 67,50
f 4000,-	171,- 112,50 70,85
f 5000,-	189,39 137,20 90,-

Op uw telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u geheel vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraagformulier toe.

BENELUX CREDIET

Kummenaedestraat 66 - Geleen - Telefoon 04494 - 5320

„Mietra“-transporteurs enz.
„Miedema“-landbouwwagens, enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk of persoonlijk inlichtingen of brengt een bezoek aan ons bedrijf

L. S. MIEDEMA LANDBOUW-
WERKTUIGEN N.V.
 WINSUM - FRIESLAND - TELEFOON 05173 - 541

PATENT OCEAN
 WERELDWIJD TOEGEPASTE
APPENDAGES
 EN
 BLOWERS, GASMETERS, SCHROEFVERDICHTERS,
 TANDWIELPOMPEN ETC. VAN DE
 GROOTSTE EUROPESE SPECIAALFABRIEK
„AERZEN“
 INL. & VERKOOP OCEAN N.V. - VELP (G.)
 TEL. 08302-6241 - TELEX 45277 - PB. 55

ZEELAND

NIEUWBOUW ONDERHOUD

GEBR. JOBSE
 aannemersbedrijf

SEROOSKERKE (W.) - TEL. (01189) 297-343-341

AANNEMINGSBEDRIJF
„SCHOUWEN-DUIVELAND“ N.V.

Schuijthaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
 UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
 WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

Bouwmaterialen Keukens

TEGELS TIELSA
 BEKLEDINGSPLATEN VOOR ROSE
 BINNEN- EN BUITENWERK PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.
 SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG
GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

*in roerende
 en onroerende goederen
 verzekeringen en hypotheek*

TELEFOON 05983 - 360

Schatkamer
 STOLDRAMERSTRAAT 3-5
 GRONINGEN

ZWITSERSE HORLOGES
 VERLOVINGSRINGEN
 GOUD EN ZILVER
 TAFELZILVER
 AVONDMAALSERVIEZEN

AMSTERDAM

WESTERVELD
Bespaart U geld!

Postjesweg 91 - Javestraat 199 - Krugersplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
 Jan Evertsonstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bentinckstraat 28
 Buiten Oranjestraat 28 - v.d. Helstplein 9 - Westerstraat 138 - Spreuwewegpark 3 - Ribesstraat 39
 Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
 is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
 Antraciet, brecheokes en olie voor centr. verwarming

HET BEELD DER VADEREN

HET BEELD DER MOEDER

In april 1919, nu een halve eeuw geleden, stond in het Algemeen Handelsblad een merkwaardig artikel. Vóór 1914, zo constateert het blad, was er niets, dat vele jonge meisjes zó verwerpelijk voorkwam, dan belast te worden met de zorg voor een huishouding. Dat domme gedraaf achter de stofdoek is niets voor een ontwikkelde en zelfstandige vrouw. Die geeft op een betere manier inhoud aan haar leven. Let wel, dat was de gedachte vóór 1914. Maar de oorlog heeft de opvattingen grondig veranderd, en iedereen heeft nú wel begrepen, wat een huismoeder zoal om handen heeft.

„De oorlogsjaren legden de eerste steen tot waardering van alles, wat een degelijke huisvrouw voor haar en de haren moet doen om te maken, dat alles loopt, alsof het vanzelf gaat.

In die maanden, toen er telkens weer een nieuw systeem van huishouden moest worden bedacht, toen zij zich aan de wonderlijkste toestanden en wantoestanden moest aanpassen, en het koken een heksotoer werd, juist omdat er zo weinig te koken viel, is er toch wel iets van haar inspanning tot de buitenstaanders doorgedrongen en kwam men ten minste tot de overtuiging, dat zij het **toen** toch moeilijk had.

Maar ook in vreedstijd is huishouden een vak, waar-

van het beetje vegen, koken en stof afnemen, slechts een klein onderdeel is.

Een huisvrouw, die een groot gezin heeft en weinig hulp, moet aan duizend dingen tegelijk denken. Stel u voor een fabrieksdirecteur, die tevens als chef moet fungeren van alle afdelingen. Hij moet niet alleen de hele gang van zaken regelen, hij moet ook zorgen, dat alle afdelingen werk hebben en aan de gang blijven en daarenboven neemt hij zelf aandeel in de werkzaamheden.

Bij zo iemand is een huisvrouw te vergelijken. De algemene gang van zaken beheerst zij met vaste hand, de afdelingen: de kinderen, die schoolgaan, lessen moeten leren, opstaan, naar bed gaan, de kleine kinderen, die thuis bezig zijn, haar man, die ook alles op zijn tijd moet hebben, het naaiwerk, het koken, de inkopen, de bezorging aan huis, de was en het strijken, leidt en regelt zij en het is onder haar voortdurende aansporing, dat kinderen, echtgenoot, leveranciers en bedienden hun werk goed verrichten. En bovendien regelt zij niet alleen en houdt toezicht op dit alles, maar zij werkt tegelijkertijd: een chef van een afdeling, die toezicht houdt en meteen werkt als de beste arbeider. Geen ogenblik staan haar handen stil, haar ogen dwalen heren derwaarts en haar gedachten werken snel en goed.

't Is al meer gezegd, maar het is nog niet genoeg herhaald, want het wordt nog heel weinig begrepen."

OUDE EN NIEUWE CITALEN

ONMOGELIJK UITLEGGEN

In „De Nieuwe Linie“ schreef G. J. v. d. B.(oomen) o.a.:

„Het is moeilijk, het is onmogelijk om humor, spot, satire, scherts, sarcasme en een mengeling van al deze fenomenen uit te leggen, te verklaren. Als men dat probeert, trekt men bijna altijd aan het kortste eind. Die zaken spreken voor zich, of ze spreken niet. Meestal zeggen ze sommigen wel iets, anderen niet.

Deze laatste kunnen dan de schouders ophalen en overgaan tot de orde van de dag. Of men kan in de pen klimmen en protesteren.“

Een Amerikaanse krantenmagnaat heeft eens gezegd „Sommige mensen kan men alleen amuseren door uit te glijden op een bevroren trottoir of over een bananeschil“.

niet voornamelijk behandeld worden als een ornament.

Er was eens — 't is geen sprookje — een heer in de Tweede Kamer die tegen een A.R.-vrouwelijk-kamerlid, na de maidenspeech van een V.V.D.-mevrouw, opgetogen zei terwijl hij haar de hand schuilde: „Van harte gefeliciteerd hoor, van harte. Fijn voor jullie dat mevrouw X het zo goed gedaan heeft.“

De man heeft waarschijnlijk gedacht dat hij heel hoffelijk was, maar hij zou het niet in z'n hoofd gehaald hebben om, bij wijze van spreken, tegen meneer Den Uyl te zeggen: „Wat fijn voor u dat meneer van Mierlo z'n woordje zo goed gedaan heeft... gefeliciteerd.“

Devies voor mannen: „Het is nooit te laat vooroordelen te laten varen“.

MANNEN-EMANCIPATIE

In „voorlopig“ schrijft mevr. J. P. van der Laan-Boelens over „De emancipatie van de man.“

Wat zij daar onder verstaat:

„Emancipatie beduidde vanouds de plechtige vrijlating van een zoon uit de vaderlijke macht. Nu betekent het woord het toestaan van gelijke rechten voor de wet van het volk of van de vrouw.

Het Latijnse „emancipare“ kan o.a. vertaald worden met „vrijmaken“.

In deze zin bedoel ik emancipatie. Vrijmaking van de gedachten die nog steeds de meeste mannen beheersen ten opzichte van hun niet-sekseggenoten. Sedert de tijd dat de joodse rabbi's hun vrouwen betitelden als „hun apparaat“, is er in wezen weinig veranderd, uitzonderingen daargelaten. Tussen haakjes „apparaat“ was ook het woord dat Ahasveros destijds gebruikte toen hij sprak over Vasthi, die hij een soort striptease wilde laten doen voor zijn dronken vrienden.“

Met een voorbeeld verduidelijkt mevr. Van der Laan wat ze bedoelt:

„Er is een heel capabele vrouw lid van een wetenschappelijke staf of van de directie van een concern. Zij wil iets zeer aannemelijks te berde brengen in een vergadering. Zij moet dan in de puntjes verzorgd in nieuwste foundation en meest flatteuze pakjes ter vergadering gaan. Dat helpt haar om haar zin te krijgen. Hoe oneerlijk is dit als men kijkt naar de vele staf- of directieleden die onbekommerd de autobuikjes bijkams op de directietafel leggen! Een vrouw moet evengoed op haar capaciteiten worden getoetst als een man. Zij moet

GRENSINCIDENT

Onder bovenstaande titel berichtte „Trouw“ ons het volgende:

„Chinese soldaten aan de grens hebben hun broek naar beneden gedaan en hun achterwerk aan de Russische troepen getoond als een teken van minachting, zo meldt het satirische Russische blad Krokodil.

Krokodil vermeldde dit feit als een incident, dat voorafging aan de gevechten langs de rivier de Oessoeri de vorige maand.

De Chinezen schreeuwden er nog beledigingen bij ook.

Maar, zet Krokodil, de Russen hadden een antwoord klaar. Ze richtten een groot portret van Mao-Tse-toeng op.

De Chinezen hebben hierop snel hun broeken weer cangedaan.“

De Chinezen kregen het blijkbaar Siberisch koud. Tsjechow beweerde „men vleit degenen die men vreest“!

GRAPJE

Gelezen in „De Groene“:

„Een grapje uit Oost-Europa, Rusland inclusief. Vraag: wat is de moeilijkste taak van een communistische geschiedschrijver? Antwoord: het verleden voorspellen.“

Wat is de moeilijkste taak van een kapitalistische geschiedschrijver?
Antwoord: de winsten verzwijgen.

'LANDBOUW 1980'

EEN TIENJAREN PROGRAMMA VOOR DE EUROPESE LANDBOUW NADER BESCHOUWD

Door ir. F. C. PRILLEVITZ

Het kon niet anders, er moest wat gebeuren. Anders dreigde de Landbouw in het Europa van de Zes volledig in het slop te raken. Er is immers nu, bijna 25 jaar na de Tweede Wereldoorlog de toen vrijwel niet in-denkbare situatie ontstaan van overproductie van verschillende landbouwprodukten. Er wordt thans in de E.E.G. te veel melk, zacht graan en suiker geproduceerd. Ook in de fruitteelt, in de tuinbouw is er sprake van overproductie, en als er niet wordt opgepast zal de rij van produkten waarvan er te veel is, langer worden. Keihard moet geconstateerd worden dat de toepassing die aan het in de afgelopen jaren in de Europese Gemeenschap geconstrueerde systeem van markt- en prijspolitiek gegeven werd, overproductie in bepaalde sectoren in de hand heeft gewerkt. Trouwens ook de nationale landbouwpolitiek zoals die gevoerd wordt in de zes E.E.G.-landen is er debet aan.

Dat er zo'n landbouwpolitiek bestaat, is overigens zeer begrijpelijk. Ook de werkers in land- en tuinbouw zullen voor hun inzet aan arbeid, grond en kapitaal een redelijke beloning moeten kunnen ontvangen. Redelijk wil zeggen dat hun inkomens de vergelijking met lonen en salarissen, verworven in overeenkomstige situaties buiten de landbouw kunnen doorstaan. Bij de gegeven produktiestructuur, nl. één met veel kleine bedrijven, vaak slechte externe produktie-omstandigheden e.d., betekent dat relatief hoge prijzen voor de landbouwprodukten die eigenlijk steeds weer verhoogd (zouden) moeten worden, omdat de inkomsten buiten de landbouw regelmatig toenemen, en de produktiekosten voor de landbouw bovendien verder stijgen. Nu zijn de opbrengstprijzen voor de belangrijkste landbouwprodukten de afgelopen jaren wel gestegen, maar niet zoveel, dat er een voldoende stijging van het inkomen voor de landbouwer uit resulteerde, zelfs niet bij een geconstateerde stijging van de produktiviteit in de agrarische bedrijfstak in de E.E.G. van plm. 7% per jaar. Om dat hogere inkomen wel te bereiken werd de produktie omhoog geschroefd, en wel met circa 3.3% per jaar. Daardoor werd het probleem van de voedseloverschotten vergroot. Dat probleem is nu enorm in de papieren gaan lopen. De gevoerde prijspolitiek in de E.E.G. kost de gemeenschap jaarlijks plm. 8 miljard gulden, terwijl er voor het structuurbeleid per jaar nog eens circa 8 miljard gulden uitgegeven wordt. Deze hoge bedragen zullen in de toekomst verder stijgen. Zo hebben bijvoorbeeld de 22 miljoen koeien in de E.E.G. gezorgd voor een boteroverschot

van 300.000 ton. Gebeurt er nu verder niets dan zal er dit jaar zo'n 200.000 ton aan het overschot worden toegevoegd. De kosten alleen al voor de opslag van boter (als er al voldoende ruimte voor is!) lopen in de miljoenen, en prijsverlaging van de boter om de afzet te stimuleren in de miljarden, guldens. De Europese Commissie heeft eind vorig jaar gesteld dat een fundamentele wijziging van de Europese landbouwpolitiek nodig zal zijn om aan de geschetste, ongezonde situatie een einde te maken. Daartoe werd aan de Raad van Ministers een plan voorgelegd dat de titel meekreeg „Landbouw 1980”, en naar de geestelijke vader in de wandeling het plan Mansholt wordt genoemd.

BEESTJE BIJ NAAM NOEMEN

De indiening van het plan Mansholt heeft de landbouwwereld in de zes landen van de Europese Gemeenschap nogal geschokt. Waarom? Omdat het de feiten bij de naam heeft genoemd in krasse bewoordingen:

— „in miljoenen boerengezinnen heerst grote armoede; deze armoede kan door prijsverhogingen alleen niet effectief worden bestreden;

— verbetering van het inkomen kan alleen bereikt worden door verhoging van de produktie per man; dit wordt des te sterker nodig als in de toekomst de kosten sneller zullen stijgen dan de prijzen;

— voor verhoging van de produktie per man is een ingrijpende wijziging van de landbouwstructuur nodig. Thans is in de verschillende E.E.G.-landen 60-80% van de bedrijven kleiner dan 10 ha (Nederland 60%); op deze bedrijven is de gewenste verbetering van de produktie per man veelal niet mogelijk; — de explosieve toename van de landbouwproduktie, die zich over de gehele wereld voordoet veroorzaakt grote afzetmoeilijkheden en veroorzaakt grote problemen voor de internationale handelspolitiek”.

Zo wordt door de Europese Commissie de landbouwsituatie in West-Europa onbarmhartig, getekend, samen te vatten in twee geladen, door de commissie zelf gebezigde termen: in bepaalde sectoren is er in toenemende mate sprake van marktontwrichting, en er wordt ge-

werkt in een totaal verouderde produktiestructuur.

STATUS VAN HET PLAN

Het is duidelijk dat, gezien de analyse van de huidige landbouwsituatie, het programma van de Europese Commissie betreffende de hervorming van de landbouw in de Europese Economische Gemeenschap in beide richtingen gaat, nl. het bereiken van een markt-evenwicht en het scheppen van een moderne produktiestructuur.

Dit programma „Landbouw 1980” omvat dan ook een serie maatregelen voor de ontwikkeling van de agrarische produktiestructuur en een complex maatregelen betreffende het in evenwicht brengen van de markt voor zuivelprodukten, suiker, groenten en fruit en maatregelen op het gebied van de plantaardige vetten. Tegelijkertijd werden evenwel de normale jaarlijkse prijsvoorstellen gedaan voor het jaar 1969/1970. Deze prijsvoorstellen werden door de Commissie echter niet los gezien van het voorgestelde markt- en produktiestructuurbeleid op langere termijn, en zij kwam daarom met voorstellen voor lagere of gelijkblijvende prijzen (vergeleken met het jaar daarvoor) van die produkten waarvoor overschot-moeilijkheden bestaan. Dat was de tweede schok voor het agrarische bedrijfsleven. Ten aanzien van het programma „Landbouw 1980” had de Europese Commissie immers heel duidelijk gesteld dat het „ter discussie” was, en dat pas later op basis van de gevoerde discussies in de Raad van Ministers, het Europese Parlement, het Permanent Comité voor de Landbouwstructuur enz., eventueel nader aangepaste voorstellen zouden worden geformuleerd.

De Europese Commissie wilde echter wat betreft het overschottenprobleem niet wachten op de resultaten van de beraadslagingen over het plan „Landbouw 1980”. Dat heeft de Raad van Ministers wel in verlegenheid gebracht, waardoor er vóór de fatale 1 april geen standpunt ten aanzien van de prijsvoorstellen voor zuivel en rundvlees kon worden bepaald (voorlopig werd het prijsjaar voor deze produkten met 3 maanden verlengd). In principe is het ook onjuist dat niet eerst gestreefd wordt naar overeenstemming over de grondslagen van het hervormingsplan voor de Europese landbouw. De discussies daarover zijn in de verschillende landen volop op gang gekomen, en de eerste alternatieve plannen worden al aangekondigd en gepubliceerd. Zowel het landbouwbedrijfsleven als de overheid zijn actief. De minister van Landbouw en Visserij heeft bij de behandeling van zijn begroting voor 1969 in de Tweede Kamer aangekondigd dat in het najaar van 1969 aan de Staten-Generaal een nota zal worden aangeboden waarin de regeringsvisie op de toekomst van de landbouw zal zijn weergegeven. Het

is verheugend, en de grote verdienste van het plan Mansholt, dat fundamentele discussies over de betekenis, de positie en de toekomst van de landbouw in onze maatschappij, thans loskomen.

INHOUD VAN HET PLAN

Op basis van de zeer uitvoerige analyse, waarvan het voornaamste hiervoor reeds werd weergegeven, acht de Europese Commissie de volgende maatregelen met betrekking tot de hervorming van de produktiestructuur noodzakelijk:

— inkrimping in de periode 1970-1980 van het totaal aantal in de landbouw werkzaam van 10 tot 5 miljoen mensen. Om daartoe te geraken zullen maatregelen genomen moeten worden om deze uittocht te stimuleren, nl. door:

a) een premie voor degenen, die bij hun vertrek uit de landbouw hun grond inbrengen;

b) schadeloosstelling voor boeren ouder dan 55 jaar, die ermee ophouden;

c) hulp, begeleiding, studiebeurzen en geld voor degenen, die naar een ander beroep willen overgaan;

— vermindering van het landbouwareaal door het, in een periode van 10 jaar uit de cultuur nemen van ca. 5 miljoen ha. landbouwgrond; een 4 miljoen ha. daarvan zou bebost moeten (kunnen) worden;

— op korte termijn vermindering van de produktiecapaciteit door het beperken van de veestapel met 3 à 4 miljoen stuks door middel van slachtpremies.

De kern van de voorstellen met betrekking tot de marktstructuur wordt gevormd door de gedachte (voor het prijsjaar 1969/1970, zoals hiervoor werd vermeld, reeds concreet gemaakt) geen prijsverhogingen meer door te voeren voor produkten waarin grote overschotten bestaan.

Al deze maatregelen zullen in de eerste plaats ertoe moeten leiden dat de produktie in de toekomst zal geschieden op bedrijven van een omvang die een optimale combinatie van produktiefactoren mogelijk maakt: de toepassing van moderne technieken, betere investeringsmogelijkheden en een arbeidsduur voor de landbouwbevolking zoals in de andere sectoren van de economie gebruikelijk is. Volgens de Europese Commissie zullen dergelijke produktie-eenheden een minimumomvang moeten hebben van o.a. 80-120 ha in de akkerbouw, 6-12 ha in de intensieve tuinbouw, 40-45 ha in de fruitteelt en in de veehouderij en veredelingssector, 70-90 melkkoeien, 450-600 mestvarkens, 10.000 leghennen en 100.000 stuks slachtpluimvee per jaar. Dergelijke produktie-eenheden kunnen gerealiseerd wor-

VERVOLG OP PAG. 12

9 gulden
voor
90 jaar
arp

LAND- BOUW 1980

VERVOLG vAn PAG. 11

den of door uitbreiding van één bedrijf of door samengaan van verschillende bedrijven. Ter aanmoediging van een ontwikkeling in deze richting zullen verschillende maatregelen moeten worden genomen o.a. omvattende startsubsidies en kredietgaranties. Regionale prioriteiten, op basis van de grootste behoeften zullen gehanteerd worden.

KOSTEN EN FINANCIERING

Het zal niemand verbazen dat om tot de gewenste situatie van de landbouw in 1980 te geraken heel veel geld uitgegeven zal moeten worden. De Europese Commissie stelt echter vast dat de kosten van zowel het structuurbeleid als het markt- en prijsbeleid nu reeds erg hoog zijn en in de toekomst, als het beleid niet wordt gewijzigd, nog sneller zullen stijgen. Illustratief is inderdaad de stijging van de uitgaven in de periode 1960-1969: voor de ondersteuning van de landbouwmarkten van plm. 1,8 miljard tot plm. 8 miljard gulden; voor het structuurbeleid van plm. 3 miljard tot plm. 8 miljard gulden. Dit betekent een stijging van het aandeel van de overheidsuitgaven ten behoeve van de landbouw in de zes lidstaten van 2,7% in 1960 naar 4,8% in 1969.

De benodigde uitgaven voor uitvoering van het programma „Landbouw 1980” worden geschat op gemiddeld 9 miljard gulden per jaar, gedurende de periode 1970-1980. Verwacht wordt dat de uitgaven niet gelijkmatig over de gehele periode zullen worden uitgesmeerd, maar dat uitvoering van het programma zijn financieel hoogtepunt bereikt in de periode 1972-1974. Het aandeel van de landbouwuitgaven in het overheidsbudget van de lidstaten zal dan opgelopen zijn tot 5,4%. Daarna wordt een daling verondersteld tot 2%. Voor de marktordering zou dan in 1980 op nog maar 2,5 miljard gulden gerekend hoeven te worden. Dat is een zeer optimistisch geluid.

Wat betreft de financiering, is het voorstel van de Commissie om de 9 miljard gulden voor de realisering van het programma „Landbouw 1980” voor 50% te laten betalen uit gemeenschapsgelden en voor 50% uit de nationale middelen. Het is duidelijk dat, wanneer de ministers het dit jaar eens zouden kunnen worden over het plan Mansholt, zelfs wanneer zij slechts de hoofdgedachten ervan zouden kunnen onderschrijven, de begrotingen van de departementen van Landbouw in de periode 1970-1980 door uitvoering van het plan in aanzienlijke mate bepaald zullen worden.

Het is begrijpelijk dat ook een minister

van Financiën zich met een dergelijke meerjarenafspraak met zulke hoge financiële consequenties zal willen bemoeien. Een gelukkige omstandigheid wat Nederland betreft is wel, dat hier het klimaat ten aanzien van meerjarige begrotingen de laatste tijd duidelijk gunstiger is geworden.

REACTIE EN DISCUSSIE

Nog maar drie maanden zijn er verstreken sinds het E.E.G.-landbouwprogramma 1980 bevestigd werd. De discussies zijn nog volop aan de gang. Waren de eerste reacties, zowel van overheid als bedrijfsleven, nogal negatief, nu komen ook positieve geluiden los. Daarbij valt op dat afwijzend gereageerd wordt op de prijsvoorstellen, maar veel positiever op de voorstellen ten aanzien van de hervorming van de produktiestructuur. Dat geldt zowel voor Nederland als voor de andere E.E.G.-landen. Het betekent echter niet dat het eigenlijke programma „Landbouw 1980”, in de vorm zoals het werd gepresenteerd wel acceptabel zou zijn. Daarvoor zijn de nu reeds aangegeven reacties genuanceerd genoeg: er bestaat twijfel aan het effect van de maatregelen om de produktie te beperken; men is het niet eens met de voorgestelde bedrijfsgrootten; het is de vraag of er in agrarische streken wel voldoende niet-agrarische werkgelegenheid geschapen kan worden enz., enz.

Terecht heeft dr. Mansholt een en andermaal gesteld dat de kritiek op zijn plan ook alternatieven voor oplossing van de geschetste problematiek zal moeten bevatten. Uit alles blijkt dat de belanghebbende instanties zich deze kritiek van dr. Mansholt aantrekken.

In een volgend artikel hopen we op hetgeen daarvan in Nederland tot nu gebleken is in te gaan en tevens een poging te wagen aan de discussie over het programma „Landbouw 1980” vanuit de ruimtelijke ordening een bijdrage te leveren.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

DE WEEK ROND

- 7 april** Je kunt merken dat de heer Tans — oud-voorzitter van de P.v.d.A. — nu wat meer tijd heeft voor zijn gewone (kamer)werk. Met de regelmaat van de klok heeft hij, gemiddeld elke dag, een stel schriftelijke vragen te stellen aan de minister of staatssecretaris van onderwijs. Variërend van de opname-capaciteit van universiteiten tot gebrekkige schooltjes. Minister en staatssecretaris zullen er wel het land aan hebben. Niet omdat het zo moeilijk is, maar het beantwoorden vreet tijd!
- 8 april** De Friese krant constateert het: er gaan maar weinig Friezen na het eindexamen studeren aan de universiteit of hogeschool. Wij vinden dat Friesland dan maar een universiteit moet claimen. Al is het jammer dat de buitengewesten (Nederland min Friesland) dit goede intellect (plus harde werkers) maar node kunnen missen.
- 9 april** Twee grapjes uit de Kamer tijdens het prijzendebat. In de wandelgangen: de prijzen blokkeren — maar De Block niet prijzen. In de Kamer (de heer De Goede van D'66): „De minister-president slaapt zoet na een zorgelijke dag. Maar naar mijn smaak te veel in de armen van minister Witteveen”. Die D'66 doet 't
- 10 april** Ook Nederland heeft mogen genieten van een show rond Brigitte Bardot. Nou ja — show! Dat is een wat groot woord voor de plaatjesserie die we zagen. Overigens kon je het geluid best afzetten! Aan B.B.'s uitrusting ontbreekt een stem. Enfin — je kunt ook niet alles hebben.
- 11 april** Drs. Gruyters, oprichter en ideoloog (voor zover je hiervan spreken kan), van D'66, blijft toch een merkwaardig man. Bij een debat (voor de televisie) met socialisten, die zich afvroegen, waar het socialisme was gebleven, zei deze landgrote: „Zorg eerst maar eens dat u het eens bent over het wezen van het socialisme”. Merkwaardig toch die vraag: hij vergat er helemaal bij, dat in eigen kring (D'66) geen communis opinio bestaat over het wezen van het pragmatisme.
- 12 april** In de landen van de Islam is kussen onzedelijk. Maar er is meer. De „Pakistaanse Observer” had hier een hoofdartikel aan gewijd. Zij kwam daarbij tot de conclusie, dat deze vorm van liefkozing of groet, aansprakelijk is voor tandbederf. Ja, ja, kussen is gevaarlijker voor uw tanden dan suiker.

CHR. COÖP. *Spaarbank „Eigen Haard” g.a.*

LOPENDE DIEP 7 (bij de Kijk In 't Jatbrug) GRONINGEN - Tel. (05900) 27902 - Postrekening 890442

SPAARRENTE

BELEGGINGSBOEKJES

6% - 5%

JEUGDSPAARDERS

AMBTENAREN (met premie)

4¹⁰/₂%

DAGELIJKS OPVRAAGBAAR
(ook voor salarissen,
A.O.W., pensioenen etc.)

4%

Gebruik Uw spaarbankboekje tevens als (rentegevende) girorekening:
Giroboekjes gratis verkrijgbaar.

Wij leveren kwaliteitsfineren!

LANDWEER & SOMER N.V.

STADSKANAAL Tel. 05990-2004

H. Struik en Zoon N.V.
Fabriek van dekkleden en tenten

Imp. Groothandel scheeps- en aannemersbenodigdheden.
Elektrische en autogene las- en snijbenodigdheden.

DEVENTER

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESENDAM

*Aannemers van Oeververbindingen-
werken - Griendhouhandel*

Tel. 01846 - 2156 - 2484 - Hardinxveld - Giesendam

SCHULING GIETERIJBNODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

ZUID LIMBURG Te huur van 5-7 t/m 2-8
ruim vrijst. huis, plm. 6 sl.
pl. f 175 p.w. Trichterweg 164, Amstenrade post Treebeek

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaan 4
DE LIER (Z.H.)

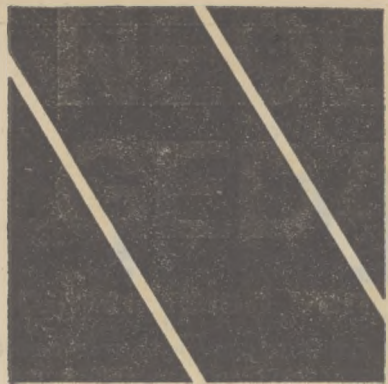
Gespecialiseerd in

CHRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur

Aannemingsbedrijf
Utiliteitswerken

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennep
02526-3341

Wij
hebben
één
been
om
op
te
staan.

De
helft
is
binnen.

Ruim
f 250.000
van
17.000
mensen

IVOROL tandpasta
Behoud van Uw tanden

OPLOSSING MIDDEN-OOSTEN VAN BELANG VOOR HELE WERELD

DOOR PROF. MR. P. H. KOOIJMANS

In New York bespreken thans vertegenwoordigers van de Grote Vier de problematiek van het Midden-Oosten. Erg veel reden tot optimisme schijnt er echter voorlopig niet te zijn. Reeds is bekend gemaakt, dat op resultaat van deze besprekingen vóór de herfst van dit jaar niet hoeft te worden gerekend.

En de reacties uit Tel Aviv en uit de arabische hoofdsteden op het begin van deze consultaties der Grote Vier klinken allerminst ontmoedigend; met name de regering van Israël heeft zich zeer negatief uitgelaten en reeds duidelijk gemaakt dat het een opgelegde oplossing niet zal aanvaarden.

Intussen nemen de gewapende incidenten in aantal en omvang weer toe. Er gaat bijna geen dag voorbij dat de schoten aan het Suez-kanaal weerklinken. De V.N. bemiddelaar, Gunnar Jarring, heeft zijn werkzaamheden tijdelijk beëindigd en zijn functie als ambassadeur te Moskou weer opgenomen. Het vraagstuk van het Midden-Oosten schijnt uitzichtlozer dan ooit. Wat zijn nu deze problemen die schier onoverkomelijk zijn? Het is bekend, dat Israël slechts rechtstreekse onderhandelingen wil met de arabische staten en daarom alle bemiddelingspogingen via de Verenigde Naties of anderszins schuwt. Van Israëliësch standpunt bezien is dat goed te begrijpen. Wat men onder geen voorwaarde wil is een terugkeer naar de situaties van vóór de zesdaagse oorlog. Toen bestonden er weliswaar garanties (de V.N. politiemacht, garanties met betrekking tot de vrije vaart door de Straat van Tiran), doch deze garanties bleken op het beslissende moment van nul en gener waarde te zijn. Men vreest nu dat een oplossing, opgesteld door de Grote Vier, in enigerlei vorm een herstel van deze situaties zal inhouden en men wil reeds bij voorbaat duidelijk maken dat dit voor Israël onaanvaardbaar is. Gezien echter het feit, dat het de sympathie voor Israël niet zal vergroten, als dit land een dergelijke regeling van de hand zou wijzen, ziet men maar liever deze besprekingen helemaal niet van start gaan of in een vroeg stadium mislukken.

ISRAEL ERKENNEN

Wat wil Israël dan wel? Dat kan eigenlijk in één woord samengevat worden: vrede! Dat wil zeggen: een rechtstreekse regeling met de arabische staten, waarbij deze de staat van oorlog, die sinds 1948 bestaat, beëindigen en Israël

als staat aanvaarden, dit alles binnen het kader van wederzijdse erkende en veilige grenzen. Slechts dan kan Israël met enig vertrouwen de toekomst tegemoet zien, omdat dan eindelijk zijn bestaansrecht is verzekerd. Tot op het moment dat vele arabische staten zich tot een dergelijke regeling bereid verklaren, wil Israël de bezette gebieden als vuistpand behouden, met het bijzondere voordeel dat zijn strategische positie in een eventueel toekomstig conflict onvergelykbaar gunstiger is dan in juni 1967.

Het moet dus zeer begrijpelijk worden

geacht, dat Israël de bezette gebieden niet wil ontruimen, vóórdat er een bevredigende regeling is getroffen. Het zou ook onredelijk zijn te verlangen dat rechtstreekse onderhandelingen eerst kunnen beginnen na terugtrekking van de troepen op de bestandslijnen van 1967, omdat Israël daarmee zijn voorname troefkaart kwijt zou zijn en de belangrijkste aanleiding voor de arabische staten om aan de conferentietafel te gaan zitten, zou zijn verdwenen. Het tragische evenwel is, dat het zeer

VERVOLG OP PAG. 4

KONINGIN JULIANA 60 JAAR

Woensdag 30 april hoopt H.M. Koningin Juliana haar zestigste verjaardag te vieren. Deze dag is natuurlijk allereerst een blijde dag voor haarzelf, haar echtgenoot, haar kinderen en kleinkinderen. Maar ook zal die dag een apart karakter hebben voor het Nederlandse volk omdat zij zulk een grote plaats inneemt temidden van ons. Wij hopen dat onze vorstin nog lang die plaats in zal mogen nemen.

GAF U REEDS UW BIJDRAGE?

GIRO 712.000

FONDS A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG

WIDEK OVER...

EEN KWART MILJOEN GULDEN VAN RUIM 17.000 MENSEN

Wij zijn het kwart miljoen gepasseerd.

Meer dan f 250.000 is gestort.

Daarmede hebben wij één been om op te staan.

De helft van het minimaal beoogde bedrag is binnen.

50% van f 500.000.—

De jubileumactie „9 gulden voor 90 jaar a.r.p.” loopt goed.

Gelden blijft het motto: „Geld in plaats van bloemen”.

Want...

Nu de andere helft.

Nu het tweede been.

STAND
PER
WEEK

Dit waren de standen, welke wij week na week in „Nederlandse Gedachten” hebben kunnen publiceren.

Het doel is f 500.000,— zijnde 100%.
Eén procent is dus f 5.000,—.

Ned. Ged.	bedrag	%
22 februari	f 24.000,—	4,8
1 maart	f 72.000,—	14,4
8 maart	f 100.000,—	20,0
15 maart	f 128.000,—	25,6
22 maart	f 143.000,—	28,6
29 maart	f 166.666,66	33,3
5 april	f 178.000,—	35,6
12 april	f 200.000,—	40,0
19 april	f 224.000,—	44,8
26 april	f 250.000,—	50,0

9 gulden voor 90 jaar arp

Als het u mogelijk is. Wat kunt u — voor een keer — extra geven? 9 gulden, of 90 cent, of 90 gulden, of 900 gulden of Welk bedrag maakt u over?

HET GELD
EN
DE MENSEN

Een prachtig bedrag aan geld is al geschonken. Heel hartelijk dank aan alle geefsters en gevers.

En hiermede komen wij van het geld bij de mensen.

Het kwart miljoen is bijeengebracht door meer dan 17.000 mensen. Leden en sympathisanten van de partij. Vorige week 15.000 mensen.

De week daarvoor 13.000 mensen. Nu 17.000; weer giften van 2.000 mensen meer in één week.

Vijf dagen per week ontvangt het partijsecretariaat giro-overschrijvingen.

Sinds het begin van de actie hebben wij per dag gemiddeld van ruim 350 personen giften ontvangen. Dag in dag uit maken honderden personen nu al twee maanden lang hun bijdrage voor het fonds over.

De actie ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R.P. slaat bijzonder duidelijk in zeer brede kringen aan.

zend) van vele duizenden personen. 17.000 mensen gaven het eerste kwart miljoen.

Hoevelen brengen het tweede kwart miljoen bijeen?

Samen nu snel verder.

AAN
DE
BESTUREN

Alle voorzitters en secretarissen van onze duizend klesverenigingen hebben eind vorige week of begin deze week een brief ontvangen betreffende het fonds.

De secretarissen ontvingen daarbij een overzicht van de namen en adressen van de personen, die reeds een bijdrage voor het fonds gaven, uiteraard zonder vermelding van het geschonken bedrag. Dat blijft alleen op het secretariaat van het Centraal Comité bekend.

Wij hopen en verwachten, dat de bestuursleden van vele kiesverenigingen bij de leden, die nog niet een bijdrage schonken, voor een herinnering aan het fonds zullen willen zorgen.

Per bezoekje.

Per telefoon.

Per brief.

Bij velen ligt het geld klaar.

Bedenk, dat velen zelf geen giro hebben.

U bewijst deze personen een dienst het geld even langs te halen.

En: vergeet de niet-leden/wel-sympathisanten niet.

EEN
CONCRETE
ZAAK

De A.R.P. bestaat 90 jaar.

Wij vieren géén feest.

Dáárom „geld in plaats van bloemen”. Wij willen alleen maar ons werk kunnen blijven doen.

Daarom „9 gulden voor 90 jaar a.r.p.” Liefst meer.

Zonodig minder.

Iedere bijdrage — van harte gegeven — is welkom.

Het gaat om een concrete zaak.

De A.R.P. wil werken.

Daarvoor is geld nodig.

De A.R.P. wil meer doen.

Daarvoor is extra geld nodig.

U vraagt — terecht — goed werk.

W ij vragen — terecht — goed geld.

OM
BLOEMEN
TE KOPEN

U weet het: elke week kunnen wij een „bloem”-lezing samenstellen uit de opmerkingen, welke velen plaatsen op de ruimte voor „mededelingen” op girokaarten. Ook nu weer. Eén daarvan roept deze week een probleem op. Dit:

„Om bloemen te kopen”. (f 10,-). Wat nu te doen, beste lezers en lezeressen?

U weet het: wij hebben — naar wij menen op „beschaafde” wijze — met een zekere regelmaat gebedeld om: toch ook bloemen.

Het motto mag dan zijn: „geld in plaats van bloemen”, maar wij schreven al een en ander maal: „Wij waarderen bloemen zeer. Zij horen in ieder geval bij een verjaardag. Wij zien ze graag elke dag”. En — „natuurlijk” — hadden wij al een enkele aardige reactie gekregen uit de kring van bloemisten, handelaars en kwekers van bloemen, met de opmerking, dat men in die kring bepleit: „Zeg het met bloemen”.

Wij hebben al eens een bos tulpen gehad en vlak voor 3 april — dé dag van dit jaar — voor alle medewerkers (-sters) een potje chrysanten.

En nu f 10,— om ze zelf te kopen! Wat te doen?

Laten wij er nog eens even over nadenken.

U hoort nog nader.

En nu de rest van de stijlbloempjes. „19,— voor 90 jaar A.R.P. extra tientje stuur ik mee”. (f 19,—).

„Eenmaal... andermaal!”. (f 10,—).

„Veel te roemen!

Toch geen bloemen,

Weer een negen;

wees een zegen!

Dè koers: Gods Woord.

Partij: Ga voort! (f 9,—).

„Ook nog even vlug

over de brug”. (f 9,90).

„Voor de tweede keer een

bedrag van f 9,—.

De vaart moet er toch inblijven!”. (f 9,—).

„Na zo'n aardig briefje

kun je de verleiding niet weerstaan

en je gireert nogmaals.

Nu kijken of er weer een brief

komt”. (f 9,—).

„Met A.O.W. en f 20,— pensioen,

kan ik helaas niet meer

dan 1/3 x f 9,99 doen.

Moge Gods zegen op uw arbeid

rusten.” (f 3,33).

„Van mijn verhoging A.O.W.

pikt ook d'A.R. een graantje mee”.

(f 15,—).

Huidverzorging
zacht-zuiver-gezond
PUROL en PUROL-poeder

NEDERLANDSE
GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Ton-
kens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,— per half jaar,
Giro 89673 ten name van de A.R.
Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,- per jr. Losse verkoop f 0.30.

★ ★ ★ Economische macht onderneming

Dat personen, particuliere organisaties en ondernemingen over een stuk economische macht kunnen beschikken, dat wil zeggen in min of meerdere mate invloed kunnen uitoefenen op de economische levensomstandigheden, is één van de wezenlijke kenmerken van onze economische orde.

Als zodanig stuit dit feit niet op verzet van de meerderheid van ons volk. Centralisatie van de economische macht in één hand, i.e. de Staat, wordt over het algemeen niet gewenst geacht. We zouden in dit verband verder willen gaan. Economische macht in handen van personen, particuliere organisaties en ondernemingen wordt niet alleen aanvaard, maar is ook aanvaardbaar, ja zelfs principieel wenselijk.

Het betreft hier immers één van de uitingsmogelijkheden van de menselijke verantwoordelijkheid jegens God en de naaste.

Dat van deze mogelijkheden niet zelden misbruik wordt gemaakt, dat ze eerder worden gezien en aangegrepen als middelen om het belang van de naaste te onderschikken aan het eigen belang in plaats van deze mogelijkheden als kansen aan te grijpen het belang van de naaste te dienen, is in wezen meer kenmerkend voor ons menselijk doen en laten dan voor een bepaalde, i.e. de Westerse economische orde.

Er is echter wel een nauwe relatie tussen enerzijds aard en omvang van bepaalde misbruiken en anderzijds de wijze waarop het economisch leven geordend is. Deze relatie is het meest spectaculair waar het gaat om gebruik en misbruik van economische macht door particuliere ondernemingen. Spectaculair omdat juist hier de gevolgen ervan op de economische levensomstandigheden van met name werknemers en consument vaak zeer ingrijpend zijn en het meest direct kunnen worden waargenomen.

Deze beide overwegingen waren voor de „18” aanleiding het vraagstuk van de economische macht in studie te nemen en zich daarbij te beperken tot de economische macht in handen van de onderneming. Het resultaat van deze studie is jl. dinsdag voor publikatie vrijgegeven. In ons volgende nummer hopen wij daarbij uitvoeriger stil te staan.

★ ★ ★ Liberale jongeren

Na een artikel in het Handelsblad van een aantal weken terug, waarin meer dan enige twijfel werd uitgesproken over de komende belastingoperatie 1970 (verlaging van loon- en inkomstenbelasting met 900 miljoen gulden) is er de aangenomen motie op het onlangs gehouden V.V.D.-congres, waarin ongenueanceerd deze belastingverlaging wordt geëist.

Het hoofdbestuur van de liberale jongerenorganisatie, de J.O.V.D., heeft zich echter eveneens beraden over deze materie. De overheid, aldus het J.O.V.D.-bestuur, is in belangrijke mate verantwoordelijk voor de recente prijsstijgingen. Dat is een honorabele reden zich voorlopig te onthouden van verdere prijsverhogende maatregelen.

Mitsdien hebben zij dringend het pleit gevoerd voor een uitstel van de geplande nieuwe verhoging van de B.T.W. per 1 januari 1970. En voorts duidelijk uitgesproken de belastingoperatie van 900 miljoen over meerdere jaren uit te smeren.

Ook in de kringen van de V.V.D. komt er kennelijk beter zicht op de gehele problematiek van de belastingverlaging. Wij kunnen ons niet indenken, dat minister Witteveen, die voor overleg toch openstaat, hieraan zondermeer voorbij zou willen gaan.

★ ★ ★ Na Dubcek Husak

Donderdag is Alexander Dubcek — de topfiguur in Tsjechoslowakije — afgezet. De slotfase van een stelsmatig terugdraaien van een stukje vrijheid door de Russische bezetter. Het voortbestaan van hoop op betere tijden is naar een nog verdere toekomst verschoven.

De mogelijkheid dat Tsjechoslowakije weer terecht komt in het koor van de Oosteuropese landen waarvan de dirigent in Moskou woont, is sterk vergroot.

In elk geval behoort de Praagse lente die een menselijk gezicht aan het Russische communisme probeerde te geven, voorspand weer tot het verleden. Wij vinden dat een verdrietige ontwikkeling. Naar het ons voorkomt, mede gelet op de groter wordende drang, zowel in Tsjechoslowakije als in Rusland zelf, naar vrijheid van opvatting en meningsuiting, zal de vervanging van Dubcek door Husak niet betekenen dat de politiek die het vorig jaar januari begonnen is, totaal afgebroken zal worden.

Husak mag dan worden gerekend tot de conservatieve groepering, hij is tenslotte, in 1950 al, zelf het slachtoffer geworden van zijn strijd tegen de toenmalige stalinistische machtshebbers met hun doctrinair beleid.

Bovendien is van hem bekend, dat hij ten principale niet afwijzend stond tegenover de grote ideeën van het vorige jaar. De zaak van het haalbare, het be-

Het is echt niet onze bedoeling, de sportnota van minister Klompé te bespreken. Deze nota is als een „discussiestuk” aan de Tweede Kamer toegezonden.

Er is evenwel één stelling in de nota, die een algemene politieke strekking heeft en die wij nader willen bespreken.

De sport is uit de tegenwoordige maatschappij niet meer te denken. Zij heeft in verschillende opzichten positieve waarde. En daarbij laten wij het liefst buiten beschouwing de manier, waarop in sommige gemeenteraden is gepleit voor subsidie aan het beroepsvoetbal, dat handel drijft in spelers, dus in mensen, en nog al eens op zwart zaad komt te zitten. Dan moet, zo meent men, de gemeente bijspringen. Want het beroepsvoetbal bevordert orde en rust in de stad. De zondagmiddag is zó rustig, dat de weinige surveillerende agenten in de stad niets hebben de rapporteren. De match van de zondag levert in de kantines dagenlang gesprekstof en voorkomt daling van het peil van de praat. In de nota van de minister zijn betere argumenten voor subsidie van de sport.

MAAR daarbij is belangrijk, dat de minister zich met nadruk op het standpunt stelt: *de overheidssubsidie moet een aanvullend karakter houden*. Ten principale en in de eerste plaats moet het geld worden bijeengebracht door de mensen, die de sport beoefenen en waarderen. En de overheid voegt daar iets aan toe. Zulk een opvatting is heel gezond.

Maar zij gaat in tegen de veel voorkomende neiging, om te bepleiten, dat de overheid vele nuttige zaken, met name die onder Cultuur en Recreatie vallen, zal moeten financieren, met wat aanvulling uit particuliere bronnen. De zaak moet *drijven* op geld uit de publieke kas, en als er uit particuliere bron nog iets bij komt, is dat meegenomen. Het is immers een „algemeen belang” of een „volkszaak” en DUS financiert de overheid.

ER zijn ook in feite ontwikkelingen in die richting. Dan zien we, dat de uitgaven voor culturele en recreatieve activiteiten stijgen en de subsidie moet die stijgingen opvangen. Uit particuliere bron komt er weinig meer bij. Minister Klompé staat evenwel, wat de sport betreft, op het standpunt, dat van particuliere zijde, bij de stijging van de welvaart, de bereidheid moet blijken, om de bijdragen te verhogen.

„In het algemeen kan men stellen dat een toenemend inkomen (welvaartsstijging) het mogelijk maakt, dat de bestedingen in de sfeer van de vrijetijdsbesteding een relatief groter deel gaan uitmaken van het budget van de betrokkenen. Dit betekent, dat in principe zowel voor de sportbeoefening als voor de deelneming aan andere sociaal-culturele voorzieningen een groeiende eigen bijdrage van de bevolking mag worden verwacht.”

Dit is het uitgangspunt van de nota en daaruit volgt, dat de subsidie uit het belastinggeld een aanvullend, of deftiger gezegd een complementair karakter moet dragen.

Wij zijn het daar mee eens. Wij menen, dat *deze stelling met kracht moet worden gehandhaafd*.

Daarbij moet men bepaald niet vergelijken met het onderwijs, dat vrijwel geheel uit de publieke kas wordt gefinancierd. Want daar zit een bepaalde geschiedenis aan vast. Er waren nl. staatsscholen, die sinds jaar en dag uit de publieke kas werden be-

reikbare in het eerste stadium lag hem echter zeer na aan het hart. Reden waarom hij vanaf het begin de weg van de geleidelijkheid, de weg van het compromis wilde bewandelen.

De „westerse” politiek zou er daarom wijs aan doen de bestaande banden met Tsjechoslowakije te verdiepen.

★ ★ ★ Kuyper

Een lezer van Nederlandse Gedachten, die tot de jongeren behoort, legde ons een moeilijke vraag voor: Wat kan ik het beste lezen over Kuyper?

Het grote gevaar voor velen is, dat Kuyper in de praktijk voor hen een naam is, en niet meer.

Enkele jaren geleden was er ergens in ons land een jeugdvereniging, die eens wat meer van Kuyper wilde weten. Zij wilden ook een kleine tentoonstelling maken van boeken, door Kuyper geschreven en men ging het dorp rond om overall, waar men een goede kans meende te hebben, boeken van Kuyper voor die tentoonstelling te lenen.

Ze vonden twee mannen, die ze nog op een rijtje hadden, die boeken van Kuyper wel te verstaan. De een was broodventer, de andere een man, die de botervaten voor de zuivelfabriek maakte. De domi-

SUBSIDIE

taald. Scholen, die slechts door een minderheid van de bevolking werden begeerd. En dat onrecht is rechtgetrokken door de financiële gelijkstelling. Waarbij de overheid zowel haar eigen openbare scholen als de bijzondere scholen in financieel opzicht op dezelfde voet behandeld.

Maar staatsorkesten b.v. die geheel voor rekening van de staat komen, hebben we nooit gekend en dus is er ook nooit een reden geweest voor andere orkesten, de financiële „gelijkstelling” te bepleiten.

DOOR H. ALGRA

Bij alle discussies over subsidie komt nog een ander element naar voren, een kwalijk element. Dan gaat men uit van de gedachte, dat de subsidies een graadmeter zijn voor de waardering van de zijde van de overheid. Hoe groter de waardering, hoe groter de subsidie.

Een kras voorbeeld vonden wij in een betoog van ds. Ruitenberg. Het kabinet-De Jong heeft het beluif genomen, niet de weg op te gaan van wat door de commissie-Van Walsum wordt voorgesteld: elk jaar 50 miljoen of zóveel meer als de geldontwaardig of de welvaartsstijging vraagt, als subsidie aan de kerken te schenken. Het kabinet voelt daar niets voor. De zaak staat nu ter discussie en er is geen enkele reden om te verhelten, dat ik persoonlijk het met het kabinet eens ben.

Het voorstel van de commissie-Van Walsum is m.i. principieel verwerpelijk en in de praktijk gevaarlijk voor de kerken zelf. Maar het heeft geen zin, zulks in dit artikel nader uiteen te zetten. Het gaat mij om iets anders. Ds. Ruitenberg is vierkant tegen de beslissing van de regering en meent, dat dit standpunt *bewijst*, dat het huidige kabinet maar weinig waardering kan opbrengen voor de toch wel zegenrijke activiteiten van de kerken op velerlei gebied.

Maar dat vraagstuk van de waardering heeft er volstrekt niet mee te maken. Want de redenering van ds. Ruitenberg leidt er toe, om te stellen, dat als ergens in het land nog een vereniging of stichting is, die goed werk verricht in de maatschappij, en tóch geen subsidie krijgt, dat dan *blijkt*, dat de regering tekort schiet in haar waardering. *Waardering is er dan alleen, als er centen op het tapijt komen.*

En dat is óns te materialistisch gedacht.

Subsidie in de culturele en recreatieve sector is alleen dan redelijk en billijk, als het gaat om activiteiten, die een wezenlijk volksbelang dienen, die als zodanig door het volk worden gewaardeerd, ook blijkens de financiële bijdragen, en waarbij dan de overheid aanvullend gaat subsidiëren, als zulks nodig blijkt.

nee en de meester hadden, daarbij vergeleken, echt niet zo veel werken van Kuyper.

Nu zijn de meeste van die boeken van dr. Kuyper ook niet zo geschikt om te lezen. Een groot aantal zijn bundelingen van nog al breedvoerige en soms voor ons gevoel wat breedspakige artikelen uit zijn weekblad De Heraut.

Maar de vraag had betrekking op iets anders. Waar kan ik een goed overzicht vinden van Kuyper, van zijn leven en werken?

Die vraag brengt ons helaas in verlegenheid. Een goede biografie van Kuyper, in en voor deze tijd geschreven, bestaat helaas niet.

In 1931 verscheen er een boekje van mr. P. A. Diepenhorst over Kuyper, dat nog het meest bruikbaar is en dat, zoals we van deze professor gewoon waren, vooral uitblinkt door de vele goed gekozen citaten. Drie jaar eerder had J. C. Rullmann een boek gepubliceerd: *Levensschets van dr. Kuyper*, waarin de leerling de meester vereert. Een r.k. man, dr. P. Kasteel, is gepromoveerd op een proefschrift over Kuyper, waarin veel bronnenmateriaal is verwerkt (1938). Het is allemaal van vóór de tweede wereldoorlog.

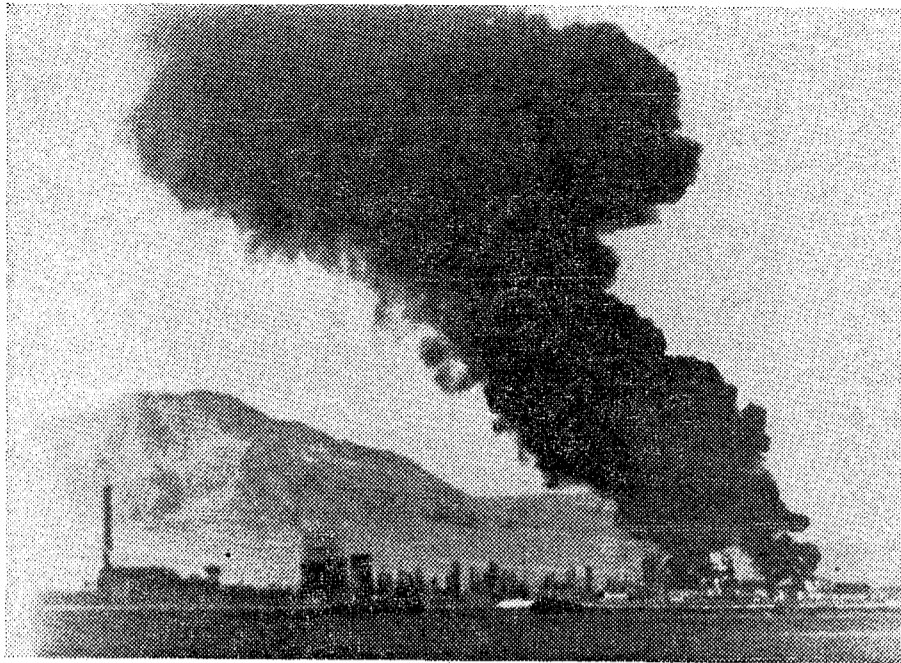
Het boekje van Diepenhorst, dat wij nog het best kunnen aanraden, zou men moeten lenen uit de openbare bibliotheek.

VERVOLG VAN PAG. 1

OPLOSSING MIDDEN- OOSTEN VAN BELANG VOOR HELE WERELD

de vraag moet worden geacht of de huidige politiek wel geschikt is om de Arabische landen tot onderhandelingen en tot het sluiten van een vredesbedrag te brengen. Wat hebben deze immers daarbij te winnen? Zo lang Nasser een vergoeding krijgt voor de inkomsten die hij derft door de sluiting van het Suezkanaal, is de financiële prikkel afwezig. Doch zelfs als de Arabische landen wel bereid zouden zijn tot een tegemoetkomende houding tegenover Israël, dan nog is het twijfelachtig of zij dit land de zo vurig begeerde vrede zouden kunnen garanderen. Want er heeft zich inmiddels in het ingewikkelde krachtenveld der verhoudingen in het Midden-Oosten een nieuwe factor ontwikkeld, die in de toekomst een geheel eigen en steeds belangrijker wordende rol zal gaan kunnen spelen: nl. het Palestijnse nationalisme.

Het streven naar een vorm van nationale identiteit door de oorspronkelijke Arabische inwoners van Palestina is er natuurlijk altijd geweest, maar tot voor kort ging het voor een belangrijk gedeelte op in het Pan-Arabisch streven, het streven naar de vorming van een grote Arabische staat. Van dit Pan-Arabisch streven was Nasser het symbool. De Zesdaagse oorlog en de ontwikkelingen sindsdien hebben dit symbool evenwel vernietigd en de aspiraties van de Palestijnse Arabieren gaan thans veel meer in de richting van de vestiging van een eigen Palestijnse staat. Dat betekent dat de Palestijnse Arabieren binnen het geheel van de Arabische wereld een factor zijn geworden die ook door de Arabische staten zelf niet meer zou worden gecontroleerd. Zonneklaar blijkt dit telkens weer in Jordanië. Koning Hoessein kan nog zo vaak de terroristische activiteiten van de Palestijnse bevrijdingsorganisaties verbieden, dat baat hem niets. Formeel is Jordanië aansprakelijk voor deze acties, omdat zij vanaf Jordaan grondgebied worden ondernomen en omdat een groot gedeelte der Palestijnse

Bijna geen dag zonder schoten aan Suezkanaal

Arabieren Jordaan onderdaan is. Maar in werkelijkheid staat Jordanië hierbij machteloos, waar nog bij komt, dat het zich nooit al te scherp van deze acties kan distantiëren, omdat dit door de Arabieren zelf niet zou worden begrepen. Er ligt dus een element van waarheid in Nassers antwoord aan de V.N. bemiddelaar Jarring, dat een blijvende oplossing niet mogelijk is zonder een regeling van het vluchtelingenprobleem. De krachten door Nasser wel bewust opgevoerd, door de vluchtelingenkampen geconcentreerd te houden, zijn hem, als eens bij de tovenaarsleerling uit de hand gelopen; hij kan ze niet meer baas.

PALESTIJNSE STAAT

Het is daarom waar als gezegd wordt, dat het veel belangrijker is voor Israël een regeling te treffen met El Fatah en met het Palestijns Bevrijdingsfront dan met Hoessein en Nasser. We zijn hier in een vicieuze cirkel beland. Zelfs als Hoessein en Nasser een definitieve regeling zouden willen en bereid zouden zijn het bestaan van Israël te erkennen, dan nog zouden zij zulk een regeling niet kunnen effectueren. Anderzijds kunnen zij zulk een regeling niet aangaan, omdat dit als verraad aan de zaak van de Palestijnse Arabieren zou worden uitge-

legd. Wat willen deze Palestijnse Arabieren dan? Afgezien van alle onderlinge verschillen kan hun streven worden weergegeven als de wens tot vestiging van een Palestijnse staat. Zij willen een eigen staat op hun eigen grondgebied, het gebied waar zij generaties lang geleefd hebben. En dit streven komt in onverzoonlijke tegenstelling te staan met het bestaan van de joodse staat Israël. Want zelfs als Israël bereid zou zijn de vluchtelingen binnen het eigen staatsverband op te nemen — hetgeen hoogst onwaarschijnlijk moet worden genoemd, omdat daarmee de Arabische minderheid (in het Israël vóór juni '67 omstreeks 11%) tot een oncontroleerbare omvang zou toenemen — dan nog zou dit geen oplossing zijn, omdat in een joodse staat de Arabieren per definitie slechts tweede-rangs-burgers kunnen zijn.

GELIJKGERECHTIGD

De meest gematigden onder de Palestijnse Arabieren — d.w.z. zij die bereid zijn de aanwezigheid van de joden in Palestina te accepteren — denken dan ook in de richting van een staat, waarin Arabieren en joden als gelijkgerechtigde partners naast elkaar leven. Dat betekent evenwel de verdwijning van de

staat Israël als typisch joodse staat, een gedachte die voornamelijk voor Israël, waar nog Zionistische denkbeelden een sterke plaats innemen, onaanvaardbaar moet worden geacht.

Doch als de gedachten van de meest gematigden onder de Palestijnse Arabieren reeds onaanvaardbaar zijn. Wat kan dan de oplossing zijn? Men hoort de laatste tijd wel weer van verwijzingen naar het V.N. delingsplan van 1948, waarin gesproken werd van het naast elkaar bestaan van een joodse en een Arabische staat, al dan niet in een soort confederatie samenwerkend. Alleen al om emotionele redenen lijkt dit voorlopig een fata-morgana. Waarom zou in 1969 wel kunnen, wat in 1948 niet mogelijk bleek, te meer daar de standpunten en de tegenstellingen zich sindsdien verhard hebben?

BELANG VOOR WERELD

Het probleem van 1969 is nog precies hetzelfde als het probleem van 1948: Hoe kan men de elkaar uitsluitende rechten van twee bevolkingsgroepen op hetzelfde grondgebied beide honoreren? Om het met de woorden van een Israëliër student te zeggen: dit kan alleen maar in een geest van tolerantie en indien beide zijden bereid zijn tot een heel klein beetje inconsequentie. Dit zijn echter twee prealabele voorwaarden, die ten enenmale schijnen te ontbreken.

Indien de Grote Vier er in zouden slaan in dit opzicht iets constructiefs tot stand te brengen — en daarbij hebben zij groot belang omdat het Midden-Oosten een uiterst gevaarlijke brandhaard is — dan zouden zij daarmee de wereld aan zich verplichten, want bij een blijvende oplossing voor het Midden-Oosten hebben niet alleen de betrokken landen, doch heeft de hele wereld belang.

TELEVISIE

Kijk op dinsdag 29 april naar de televisie. Op Nederland I heeft de A.R.P. dan een uitzending van 20.20—20.30 uur.

DE laatste maanden zijn er een aantal rapporten verschenen die zich allen bezighouden met de ontwikkeling van het Waterweggebied en de Delta. Naar de kleur van het omslag spreekt men van het blauwe, oranje en gele rapport.

Dat gele rapport heeft tot titel „Ontwikkeling Noordelijke Delta Plan 2000 +“. Het is een rapport dat is samengesteld door de directeurs van het Havenbedrijf, de directeurs van stadsontwikkeling en van gemeentewerken van de gemeente Rotterdam.

Het is een ambtelijk rapport. Noch het college van B en W, noch de gemeenteraad van Rotterdam hebben er zich over uitgesproken. Het is bedoeld als discussiestof. Het zal eerst in het Overlegorgaan Z.W.-Nederland gebracht worden om advies, en pas daarna in de gemeenteraad behandeld worden.

Sommigen geloven daar niet zo erg in. De manier waarop de burgemeester van Rotterdam het plan op een persconferentie met t.v. heeft gepresenteerd laat voor de gemeenteraad nauwelijks nog ruimte om neen te zeggen, menen zij. Als het bedoeld is als discussiestof waarom zegt de burgemeester van Rotterdam dan dat er dit jaar in de Hoeksche Waard al begonnen moet worden? Naar hun mening is het de hoogste tijd het stormsein te hijsen, want de Hoeksche Waard en Voorne en Putten worden als agrarische en recreatieve gebieden voor de leeuwen geworpen en op Goeree Overflakke zal een stad gebouwd moeten worden van een half miljoen inwoners.

Degenen die de stormbal hijsen willen, zijn niet alleen agrariërs, maar voor een groot deel personen en instanties die in een haven- en industrie-uitbreiding als in het rapport 2000 + genoemd, een onaanvaardbare bedreiging en aantasting van de leefbaarheid zien.

NOTITIES VAN EEN RAADSLID

STEMT ONS WIJ WILLEN VAN DE AARDBODEM VERDWIJNEN

Het verzet tegen de plannen — het zijn nog niet eens plannen — is o.i. beter te begrijpen dan de haast, waarmee sommige burgemeesters en gemeentebesturen in de Hoeksche Waard en op Goeree Overflakke met de burgemeester van Rotterdam willen gaan praten.

Waarom doen die gemeenten dat? Uit angst voor de bulldozer-dynamiek van onze grootste havenstad? Of omdat zij er voor eigen gemeente voordeel in zien? Hoe dan ook, voor bestuurscolleges van publiekrechtelijke lichamen is deze houding wonderlijk. Wat toch is het geval?

De gemeente Rotterdam laat plannen maken, beter misschien ideeën, in kaart brengen op het grondgebied van andere gemeenten. Grondgebied waar Rotterdam geen enkele zeggenschap heeft ook niet als het alle grond zou opkopen. Eventuele plannen voor de aanleg van havens en industrieterreinen of voor het bouwen van een nieuwe stad, kunnen pas dan gerealiseerd worden als de provincie het bestaande streekplan wijzigt. Voor dat tijdstip kan Rotterdam niets doen en kunnen ook de gemeentebesturen in de Hoeksche Waard en op Goeree Overflakke

niets doen. Zij kunnen hun bestemmingsplan niet veranderen zolang het streekplan niet veranderd is. Waarom dan die haast?

De regering wil die ontwikkeling in de Hoeksche Waard niet! Er komt geen kanaal, hebben zowel de minister van Verkeer en Waterstaat als van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening gezegd.

Het provinciaal bestuur van Zuid-Holland en het openbaar lichaam Rijnmond hebben een en andermaal verklaard, dat er in de Hoeksche Waard en op Voorne en Putten geen plaats is voor havens en industrieën. Nu al rekening willen houden met plannen als 2000 +, nu over die plannen met de initiatiefnemer gaan praten, wekt de schijn, dat men weinig vertrouwen heeft in de uitspraken van kabinet en provinciaal bestuur. Publiekrechtelijke lichamen moeten die schijn vermijden, evenals trouwens de burgerij en maatschappelijke organisaties.

Tenzij... tenzij men zou menen, dat de Hoeksche Waard geen toekomst meer heeft.

Men moet natuurlijk wel bedenken, dat het dan niet alleen gaat om het verkopen van boerderijen of landbouwgronden.

Sommigen vinden dat misschien nog aantrekkelijk, al zal beëindiging van het bedrijf, omdat men geen toekomst ziet, de waarde zeker niet verhogen. Maar ruimte maken voor plannen als 2000 +, betekent veel meer. Het betekent ook dat een aantal dorpen volkomen van de kaart wordt geveegd.

Als men dat wil, laat de gemeenteraden dat dan zeggen. Men zou in een aantal gemeenten de a.s. gemeenteraadsverkiezingen kunnen ingaan met de leus: „Stemt ons. Wij willen van de aardbodem verdwijnen!“ Dan was aan de roep om inspraak ook voldaan.

Voor goed verzorgd drukwerk

DRUKKERIJ J. B. VAN DEN BRINK & Co
Beukerstraat 77 Zutphen Tel. (6750) 4218

T. DE VRIES STUKADOORSBEDRIJF

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

Voor al uw
voorkomend
stukadoorswerk

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486.

OPMERKINGEN

N.A.V. TELEGRAAFENQUETE

VAN 18 APRIL

De politieke markt is andermaal door De Telegraaf/De Courant Nieuws van de Dag, in samenwerking met het Bureau Veldkamp/Marktonderzoek doorgeleefd. In de Telegraafeditie van 18 april jl. werd hiervan verslag gedaan. De analyse door de parlementaire redactie van de Telegraaf maakt een redelijk objectieve indruk. De belangrijkste globale conclusies zijn juist.

VERTROUWEN IN POLITIEK

Zowel in de enquête die we thans bespreken als in die van november j.l., werd de kiezers de vraag gesteld: „in welke politicus stelt u het meeste vertrouwen?”.

Bij de antwoordmogelijkheid „in geen enkele”/„geen mening” treffen we percentages van respectievelijk 41% en 24% aan. De Telegraaf schrijft op basis hiervan: „het wantrouwen van het Nederlandse publiek in de politieke leiders is sterk toegenomen”.

Nu zijn „vertrouwen in geen enkele politicus” en „geen mening” te ongelijksoortige antwoorden om te kunnen worden samengevoegd.

In hoeverre is de stijging van het percentage van 24 tot 41 toe te schrijven aan de vermeerdering van het wantrouwen in welke politicus dan ook of aan een toegenomen onbekendheid met de politici? Een antwoord op die vraag is niet te geven.

Geen van beide ontwikkelingen is fraai te noemen, de eerste ontwikkeling is duidelijk ernstiger.

Wanneer we abstraheren van de antwoordmogelijkheid „in geen enkele”/„geen mening” en de percentages voor de diverse politici berekenen op basis van het aantal mensen dat vertrouwen in een politicus heeft, (welke dan ook), dan komen we tot een andere conclusie dan die van de Telegraaf.

De Telegraaf stelt dat alle politici, op Vondeling en Schmelzer na, hun populariteit zien dalen. Wanneer we de percentages op zoëven beschreven wijze herberekenen, moeten we concluderen, dat Luns stabiel is gebleven op 17%. De Jong heeft het vertrouwen van 12% tegen 16% in november: een duidelijke daling. Ook de populariteit van Den Uyl zakte van 10,5% tot 7%, die van Van Mierlo van 8 tot 7.

Het vertrouwen in Biesheuvel, Vondeling en Schmelzer daarentegen blijkt te zijn toegenomen van respectievelijk 8 tot 8,5%, 6,5 tot 8,5% en 5,5 tot 7%. Wij geven deze alternatieve interpretatie van het cijfermateriaal naar aanleiding van de ambiguïteiten die in de gepresenteerde cijfers schuilen.

NIEUWE KIEZERS

Zes procent van het huidige electoraat bestaat uit kiezers die voor het eerst zouden mogen stemmen. De verdeling van dit demografisch bepaalde quantum nieuwe kiezers is een zaak die sterk de aandacht van de partijen heeft.

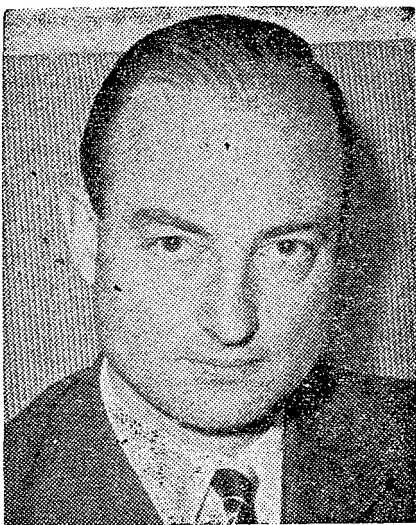
Naast de toevloed van wisselende kiezers zijn de nieuwe kiezers een belangrijke factor in de groei van de partijen. Het is dan ook uitermate interessant om iets van de stem-intenties van deze politieke jongeren te vernemen.

Mr. B. W. Biesheuvel

Dr. A. Vondeling

Drs. W. K. N. Schmelzer

Het eerste dat bij de Telegraaf-gegevens opvalt is het ontbreken van CHU en SGP. Hier zal sprake zijn van een omissie.

Verder blijkt dat D'66 en PSP duidelijk favoriet zijn bij de nieuwe kiezers. De eerste kan zelfs rekenen op de steun van ruim een derde van deze jongeren, de tweede op 6%.

De oude partijen hebben, gezien de cijfers, duidelijk minder aansluiting bij de

DOOR DRS. G. P. NOORDZIJ

jongeren dan de twee die we zojuist bespraken.

De ARP en de VVD komen er echter nog het best af: het percentage van de nieuwe kiezers dat op deze partijen zou stemmen is ongeveer tweederde van het percentage uit het gehele electoraat in 1967 dat op deze partijen stemde.

Voor KVP en PvdA ziet het er slechter uit: respectievelijk 14 en 12% van de jeugd die pas kiesgerechtigd is zegt op ze te zullen stemmen, dat is juist de helft van de nationale percentages.

SAMENWERKING

„Akkoord” en „samenwerking” zijn veel gehoorde begrippen. Ze staan voor een onmiskenbare politieke actualiteit. Het eigene van de Nederlandse politieke situatie is dat geen der partijen die regeringsverantwoordelijkheid wenst te dragen, om samenwerking met andere partijen heen kan.

Inzicht in de mate waarin kiezers van de ene partij samenwerking met andere partijen positief dan wel negatief waarderen is dan ook voor een beoordeling van de politieke situatie van dit moment onontbeerlijk.

Het materiaal dat de Telegraaf ons biedt kan tot dat inzicht bijdragen, al is het jammer dat de vergelijkbare gegevens uit de Telegraafenquête van november j.l. er niet ter vergelijking bij zijn opgenomen.

Een vergelijking in de tijd is daarom moeilijk te maken.

Het commentaar dat De Telegraaf bij de tabellen voor afwijzing van- en voorkeur voor samenwerking publiceerde, wordt redelijk gedekt door het cijfermateriaal, al zijn de vergelijkingen in de tijd moeilijk te controleren.

We zullen trachten enkele conclusies te formuleren die zich opdringen bij het bekijken van de cijfers voorzover ze de ARP betreffen.

De ARP behoort tot de door de andere regeringspartijen minst afgewezen partijen. Maar ook voor de niet-regeringspartijen is de ARP nog de minst onaantrekkelijke partner.

In de tabel waarin de voorkeur voor samenwerking staat afgezet doet zich een ander beeld voor: bij de regeringspartijen is de ARP ongeveer even populair als de andere coalitiepartners. Bij de niet-regeringspartijen komt de ARP er van de regeringspartijen bij de PPR nog het beste af: 40% van haar kiezers geeft blijk van een voorkeur voor samenwerking met de ARP.

Van de PvdA-kiezers geeft, ondanks de afwijzing op het partijcongres, altijd nog 24% voorkeur aan samenwerking met de KVP, slechts 15% is voor samenwerking met de ARP.

De globale indruk is dat de ARP bij het voorkeur- en afwijzingspel een nogal centrale positie inneemt. Dat een dergelijke positie niet de meest eenvoudige is en een tactvol optreden eist, ligt voor de hand.

Wat de houding van de ARP in het dilemma PvdA of VVD betreft kan tenslotte worden opgemerkt dat de PvdA krachtiger wordt afgewezen dan de VVD en dat de voorkeur voor de VVD sterker is dan die voor de PvdA.

De ARP-kiezers zijn meer dan de KVP-ers kritisch gestemd ten aanzien van samenwerking met zowel de VVD als de PvdA. De voorkeur van de ARP-ers gaat nogal sterk uit naar andere confessionele partijen, blijkens deze enquête, terwijl bij de KVP-ers voorkeur voor confessionele partners minder geprononceerd naar voren komt.

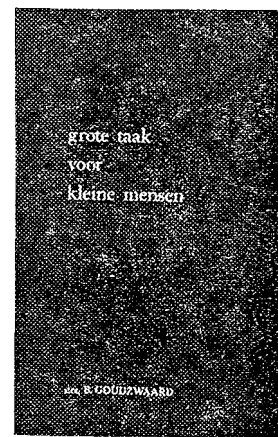

9 gulden
voor
90 jaar
arp

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven.

De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar.

Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v.

A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuiperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”,

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

SLOTARTIKEL OVER RAPPORT COMMISSIE-VAN WALSUM
EN REGERINGSNOTA DAAROVER

FINANCIËLE VERHOUDING VAN KERK EN STAAT

DOOR DR. J. DONNER

De commissie-Van Walsum bracht haar rapport aan de regering uit op 19 januari 1967. In haar geleidebrief gaf zij de regering in overweging tot publikatie van het rapport over te gaan, om aldus de openbare oordeelsvorming over het rapport te dienen. De regering heeft deze — voor de hand liggende — wens van de commissie, ook ondanks herhaalde aandrang uit de Staten-Generaal, niet ingewilligd. Zij stelde zich op het standpunt, dat zij eerst zelve haar oordeel over het rapport moest vormen, en dit oordeel dan gelijktijdig met de publikatie mededelen. Aan voorlichting vanuit een openbare discussie over het rapport gevoelde zij kennelijk geen behoefte. Ook met de commissie-Van Walsum had zij over de bezwaren, welke tegen dit rapport bij haar bleken te bestaan, generlei contact.

Evenmin als met de bij deze zaak toch wel zeer betrokken kerken. Desondanks duurde het precies twee jaar voordat op 19 februari 1969 een schrijven verscheen van de minister van Financiën aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, waarin, onder toezending van het rapport der commissie, het standpunt van de regering werd uiteengezet.

Dit standpunt blijkt afwijzend te zijn. De regering verwerpt de gedachte van een jaarlijkse uitkering, en stuurt aan op afkoop van de bestaande verplichtingen.

Principieel bezwaar regering tegen rapport

Welke zijn de bezwaren van de regering?

Zij neemt haar uitgangspunt in hetgeen de commissie heeft gesteld omtrent de toenemende mate waarin de overheid er toe is overgegaan allerlei voorzieningen voor de bevolking als geheel of voor bepaalde bevolkingsgroepen te subsidiëren.

Met de constatering van dit feit stemt de regering in. Zij tekent aan, dat de Nederlandse overheid er daarbij principieel vanuit gaat, dat de overheidssteun voor deze voorzieningen gelijkelijk moet worden gegeven, onafhankelijk van de geestelijke achtergrond, waarbij daarvan wordt uitgegaan. Daardoor wordt in dit opzicht aan alle burgers een vrije keuze gelaten.

Deze kanttekening moet kennelijk dienen ter adstructie van wat de regering noemt als haar voornaamste bezwaar tegen de argumentatie van de commissie, n.l. dat deze bijna ongemerkt en zonder nadere motivering overstapt van de subsidiëring van maatschappelijke en culturele voorzieningen, ongeacht de geestelijke achtergronden van waaruit deze wordt getroffen, naar subsidiëring ten behoeve van het godsdienstig leven zelf. „Hier ligt” — vervolgt de Nota — „huns inziens een principiële scheidslijn. De geloofsovertuiging en geloofsbeleving liggen bij uitstek in de persoonlijke levenssfeer van de mens. De gewetensvrijheid, die wij als een grondbeginsel van onze samenleving erkennen, vraagt zen volkomen vrije keuze van iedere burger op het terrein van godsdienst en levensbeschouwing. Het behoort niet tot de taak van de overheid het godsdienstig leven te verzorgen of

enig oordeel hierover te geven. De overheid moet zelfs de schijn vermijden, alsof zij door permanente subsidiëring van de kerken invloed zou moeten willen of kunnen uitoefenen in de eigen sfeer van deze kerken, waarin het wezenlijk karakter als geloofsgemeenschap algehele vrijheid en zelfstandigheid vergt, uiteraard binnen de burgerlijke rechtsorde. Die vrijheid berust op de vrijwillige deelneming en offervaardigheid van de kerkleden”.

Wat van dit principieel bezwaar te zeggen?

Wat van deze contra-argumentaties te zeggen?

Het kernpunt ligt kennelijk in de leidende zin: „de geloofsovertuiging en geloofsbeleving ligt bij uitstek in de persoonlijke levenssfeer van de mens.” Herkent de kerk zich daarin? Is dit niet de opvatting dat de godsdienst een zaak is van de binnenkamer? Miskent het niet, dat zeker dit geloof moet zetelen in het hart van de enkele mens, maar dat de beleving daarvan moet uitdrijven tot een betoon daarvan in het volle leven?

En dat aldus de kerk in het gemeenschapsleven treedt en voor het welzijn daarvan — men denke slechts aan de houding der kerken in de bezettingstijd — de grootste betekenis heeft?

Men kan natuurlijk van gevoelens verschillen over de vraag, of dit grote belang, hetwelk de kerk voor het volksleven heeft, tot financiële steun kan leiden. Maar daartegen kan dan toch niet worden aangevoerd, dat zodanige steun — in welke vorm of mate dan ook — principieel de bezwaren oproept, welke dan verder in het hiervoren aangehaalde worden aangevoerd. Want wat heeft hiermede de gewetensvrijheid te maken?

De regering stelt kennelijk, dat elke steun zou betekenen „een verzorgen van het godsdienstig leven of enig oordeel hierover vormen”. Dat laatste — enig oordeel vormen — zou er zijn, indien de overheid ten opzichte van de vormen van het godsdienstig leven een keuze zou doen. Maar niet indien de overheid, zoals volgens de voorstellen van de commissie, te dezen er juist op uit is, de in de bestaande regelingen onvoldoend erkende rechtsgelijkheid van de verschillende vormen van godsdienstig leven te doen gelden, en dus, om in de taal van de regering te spreken, „on-geacht de geestelijke achtergronden” handelt.

Houdt zulk een steun noodzakelijkerwijs in (de regering spreekt trouwens van een te vermijden schijn), dat de regering in de eigen sfeer van deze kerken invloed zal uitoefenen? Dat hangt geheel van vorm en mate van de steun af.

Betog regering niet wel houdbaar, maar bovendien langs standpunt commissie heen

Dit principiële betog van de regering is dus niet wel houdbaar, maar bovendien gaat het wel zeer langs het standpunt van de commissie heen. De regering stelt het zó, alsof het hoofdargument van de commissie daarin zou zijn gelegen, dat de door de overheid met betrekking tot allerlei maatschappelijke en culturele belangen getroffen financiële voorzieningen tot het godsdienstig leven moeten worden doorgetrokken. Maar de commissie heeft slechts, als één van een complex argu-

Mr. G. van Walsum

menten, waaronder vooral de historische verplichtingen een grote rol spelen, gewezen op zekere overeenkomst. Doch zij heeft — zoals uit de hiervoren weergegeven inhoud van het rapport blijkt — allermint de lijn doorgetrokken.

Zij heeft met kracht de noodzakelijkheid, ook voor de overheid zelve, van de vrijheid van de kerken vooropgesteld en dienovereenkomstig een geheel andere opzet dan voor de andere „collectieve voorzieningen” voorgesteld.

Er is niet van subsidiëring, maar van een in bedrag wettelijk gefixeerde uitkering sprake. Een uitkering, gerapporteerd aan de historische verplichtingen, en zodanig, dat zij, ook om de verhouding van dit bedrag tot het totaal van de desbetreffende kosten, formeel en materieel de vrijheid van de kerken niet bedreigt.

Verdere bedenkingen regering

De regering miskent dit, als zij dan verder enige bedenkingen oppert, welke in het algemeen aan subsidie zijn verbonden.

Dat hier een criterium voor de verantwoordelijke besteding van het „subsidie” en de controle daarop nodig zou zijn, gaat langs de aard en het bedrag van deze uitkering heen. Hetzelfde geldt voor de vraag, welke de regering meent dat bij de uitwerking van deze „subsidie-regeling” zou moeten worden gesteld, hoe de normen liggen voor de bepaling van de behoeften en welke tegemoetkoming noodzakelijk en voldoende zou zijn. Ook die vragen miskennen het karakter en de hoogte van deze uitkering. Maar dan meent de regering verder, dat de vaststelling van de kring van de subsidiabelen onoverkomelijke moeilijkheden zou geven. „De vraag wanneer een

bepaalde groepering als kerk moet worden beschouwd en wanneer iemand als lid daarvan moet worden aangemerkt, werpt principiële en praktische moeilijkheden op”.

Dit is toch wel zeer overtrokken.

Inderdaad, de wetgeving heeft zich, ondanks pogingen daartoe o.a. van de Staatscommissie-Anema, nog nooit aan een definitie van „kerkgenootschap” gewaagd.

Maar de praktijk heeft zich steeds weten te redden; positief moge een definitie gebleken moeilijk te geven te zijn, negatief is wel steeds kunnen worden beslist wat niet als kerkgenootschap kan gelden.

De commissie heeft te dezen aanzien, indien inderdaad in een bepaald geval twijfel mocht rijzen, een beslissing van de Minister van Financiën en Justitie voorgesteld, met beroep op de Kroon (gehoord de Raad van State).

De commissie wijst daarbij aan, dat voor het tegenwoordige de koers wel is te bepalen, maar uiteraard moet men met de mogelijkheid rekenen, dat zich te eniger tijd een groepering ten onrechte als kerk zou aandienen. En wat de leden betreft, hier is een bezwaar te erkennen, in zoverre de onderscheiden kerkgenootschappen verschillen in het criterium, wie als leden zijn te beschouwen. Maar de commissie lost deze moeilijkheid op door de opgaven van de betrokkenen bij de volkstelling maatgevend te stellen: bij de volkstelling blijft het aan dezen zelf te bepalen of zij tot enig kerkgenootschap, en zo ja, tot welk, wensen gerekend te worden.

Daarmede is aan deze „onoverkomelijke moeilijkheid” een redelijke oplossing gegeven.

Verder maakt de regering bezwaar, dat de commissie arbitrair een minimum-omvang van 10.000 leden stelt. Een minimum heeft uiteraard altijd iets arbitrair; de commissie laat het bovendien niet gelden voor de kerkgenootschappen, welke tot dusverre een uitkering hebben genoten. Maar indien men te dezen bezwaar heeft kan de minimum-omvang geredelijk op een lager bedrag, bijv., zoals de Staatscommissie-Heemskerk deed, op 1.000 worden gesteld.

Dit is een praktisch punt.

Tenslotte noemt de regering dan nog de niet-kerkelijke organisaties ter bevordering van het geestelijk leven.

Inderdaad, de alertie van het Humanistisch Verbond om bij een voorziening op godsdienstig terrein zich onmiddellijk daarin begrepen te willen achten, zal zich ook hier wel weer doen gelden, maar, evenals destijds bij de steun voor de kerkbouw, dit is wel te overkomen. Overigens tekent de commissie-Van Walsum te dezen aan, dat, waar het hier geldt een omzetting van de histo-

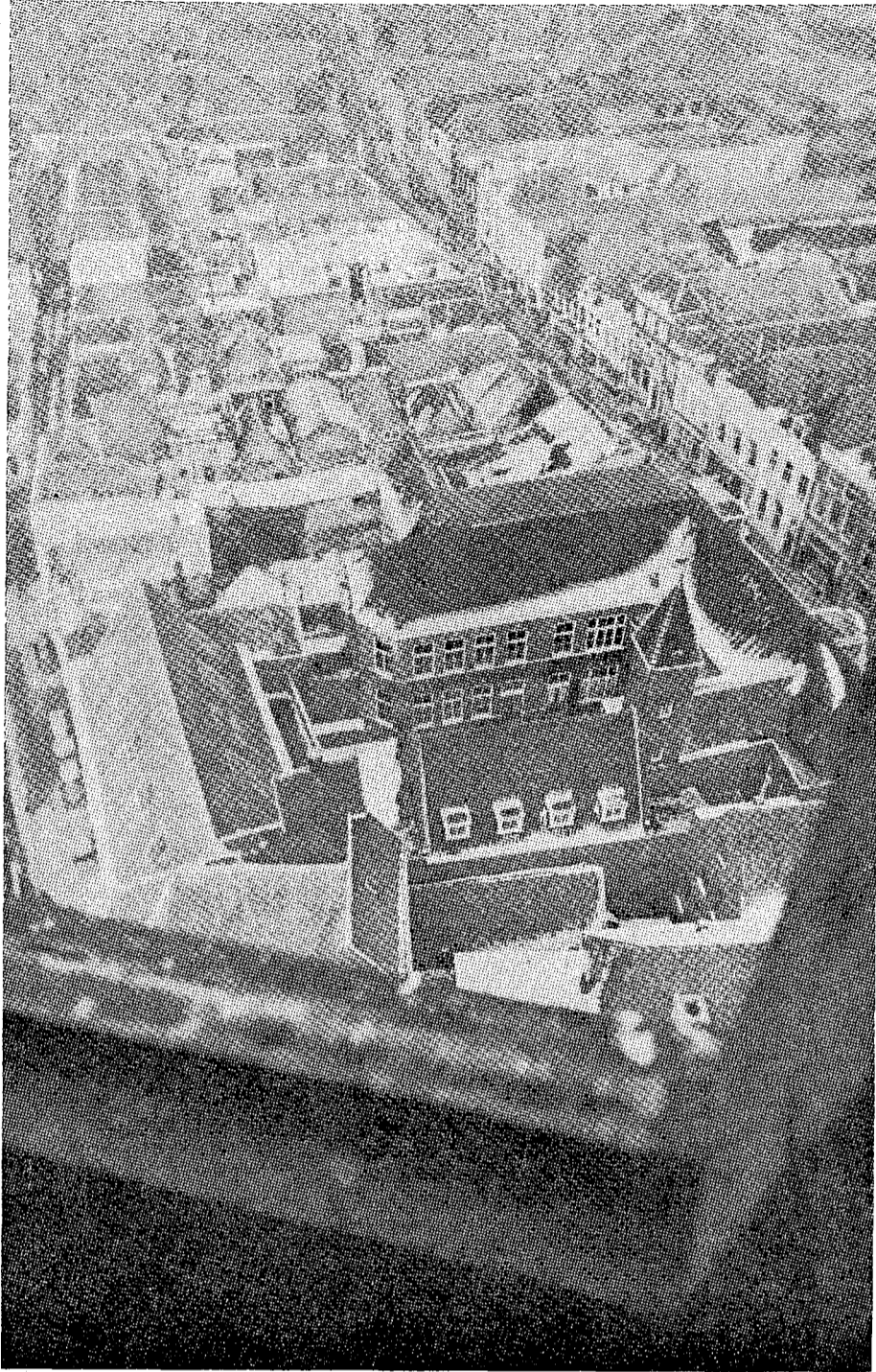
Minister Witteveen

rische verplichtingen in een jaarlijkse uitkering van algemene aard, het hier een speciaal vraagstuk van de kerkgenootschappen betreft.

Regering wil afkoop

De regering, welke dus, blijkens het vorenstaande op gronden, welke aan de voorstellen van de commissie al heel weinig recht doen, van oordeel is, dat de voorstellen van de commissie niet dienen te worden overgenomen, erkent intussen, dat handhaving van de bestaande regeling eveneens ongewenst is. De regering ziet als enige aanvaardbare oplossing een regeling tot afkoop van de huidige uitkeringen.

Als basis voor de afkoop dienen dan de huidige bedragen van de traktementen, pensioenen en andere uitkeringen te worden genomen, waarvan het totaal bedrag volgens de begroting voor 1969 f 3.533.000 bedraagt. Uitgaande van een rente van 6% zou het afkoopbedrag dan f 60 miljoen bedragen.

Subsidie kerkelijke opleidingen (Theologische Hogeschool Kampen)

De regering wil gelijktijdig met het voorstel aan de Staten-Generaal artikel 185 van de Grondwet te doen vervallen, de indiening aankondigen van een wetsontwerp dat de afkoopregeling zal bevatten. Vooraf zou nopens de inhoud van deze regeling het advies van een daartoe in te stellen commissie moeten worden gevraagd. Aan de staatscommissie van advies inzake de Grondwet en de Kieswet zal de vraag worden voorgelegd, of de afkoopregeling al dan niet op een additioneel artikel van de Grondwet moet worden gebaseerd.

De keuze van de regering voor afkoop geschiedt, zonder dat aan de bezwaren van de commissie tegen zodanige afwikkeling enige aandacht wordt gewijd. Geheel ten onrechte schrijft de regering, dat de commissie de mogelijkheid van afkoop heeft afgewezen als niet passend in haar gedachtengang, dat de culturele waarde van het godsdienstig leven op zichzelf een rechtvaardiging vormt voor een blijvende subsidiëring door de overheid.

Zo is het bepaald niet. Zoals uit het hiervoren gegeven overzicht van het rapport van de commissie blijkt, is die commissie begonnen met de vraag, of hier een afkoopregeling kon dienen, maar is zij tot de conclusie gekomen, dat een afkoopregeling op onoverkomelijke bezwaren stuit. Die bezwaren laat de regering geheel onbesproken.

Bezwaren tegen afkoop

Welke zijn deze? Allereerst juridische. Het gaat hier over afkoop van — dat ligt in de aard van afkoop — de rechtshabenden op de krachtens de Grondwet verleende aanspraken. Maar wie zijn dat? De Grondwet spreekt in artikel 185 van de traktementen, pensioenen en andere inkomsten van welke aard ook, thans door de onderscheidene godsdienstige gezindheden of dezelve leraars genoten wordende. En in het tweede lid van leraars, aan wie een traktement of hoger traktement wordt toegelegd.

Men zou uit dit tweede lid kunnen afleiden dat, wat de traktementen betreft, de leraars, eventueel in opvolging, de rechthebenden zijn. Nog sterker spreekt dit voor de pensioenen, die trouwens steeds rechtstreeks zijn uitgekeerd. Zomede voor de kinder-, school- en academiëgelden.

Er is, met name wat de traktementen betreft, in de uitvoering van het Grondwetsartikel door de regering wel eens een andere opvatting gehuldigd, in deze voege dat binnen het totaal bedrag van een gezindheid een herschikking van de leraarsplaatsen mogelijk zou zijn, waardoor een Rijkstraktement zou kunnen komen te vervallen. Zo werd bij een K.B. van 29 juli 1843 het aantal voor rijkstraktementen in aanmerking komende Waalse predikantsplaatsen afhankelijk gesteld van het zielental ten gevolge waarvan in 1847 een vacante plaats van rijkstraktementen werd verstoken. Maar toen de Waalse kerkeraad zich terzake tot de rechter wendde, was de uitslag bij arrest van de Hoge Raad van 5 mei 1848, W. 913, dat de eis van de kerkeraad tot betaling van vacaturegelden werd toegewezen, aangezien deze predikantsplaats in 1815 reeds bestond. Desondanks voerde de regering bij K.B. van 19 juni 1862 S 61 opnieuw een regeling in, waarbij het getal van rijkswege bezoldigde predikantsplaatsen bij de Waalse gemeenten afhankelijk werd

gesteld van het zielental op het ogenblik van bestaan der vacature. Maar de regering trok dit besluit bij K.B. van 19 januari 1876, S 20 weder in. Hoe moet men zich dus een „afkoop” voorstellen? Voor de Rijkstraktementen, die aan bepaalde leraarsplaatsen zijn verbonden, kan men zich nog voorstellen, dat het gekapitaliseerde bedrag aan de betrokken plaatselijke gemeenten wordt uitgekeerd. Maar de pensioenen, en vooral ook de kinder-, school- en academiëgelden, die toch een geheel persoonlijk karakter dragen? Het is dan ook geen wonder, dat, toen minister mr. S. de Vries Czn. eens gepoogd heeft met de kerken op basis van een covenant tussen overheid en kerken tot een afkoop te komen, dit is verzend in de vraag wie de „adressaten” waren van de uitkeringen.

Maar een veel klemmender bezwaar is, dat men bij afkoop eenvoudig de aanspraken — van wie dan ook — honoreert op de basis van de bestaande uitkeringen. Welk een wonderlijk geheel dit is, is hiervoren reeds uitvoerig vermeld. Doch het meest bedenkelijke is, dat — zoals hiervoren eveneens reeds vermeld — de bestaande uitkeringen een rechtsongelijkheid opleveren met betrekking tot de verschillende kerkgenootschappen onderling. (Dat er, zoals de regering in haar Nota opmerkt ook binnen de verschillende kerkgenootschappen een in de huidige omstandigheden niet meer passende ongelijkheid heerst van de tot eenzelfde kerkgenootschap behorende gemeenten en kerkdienaren, is zeker ook juist, maar minder sprekend).

Die rechtsongelijkheid tussen de verschillende kerkgenootschappen kan men hieraan illustreren, dat, indien men de

R.K.-kerk naar ledental zou optrekken tot het niveau van hetgeen binnen de Hervormde Kerk naar het ledental wordt genoten, dit voor de R.K. kerk een vermeerdering van de bestaande uitkeringen met bijna 2 milj. zou opleveren. En indien men de Gereformeerde Kerken, welke tot dusverre van iedere uitkering verstoken zijn geweest, naar haar ledental op gelijke voet als de Hervormde Kerk zou behandelen, zou dit circa f 525.000 vorderen. Dat zou dus al dadelijk het bedrag van f 3.555.000 op circa f 6.000.000 brengen.

Is het nu verantwoord die rechtsongelijkheid door afkoop op de bestaande voet voor altoos te bestendigen?

Maar bovendien, is het een eis van redelijkheid en billijkheid de uit 1815 daterende, in hoofdzaak op personele uitgaven betrekking hebbende, bedragen, nu zij in verloop van tijd door de geldontwaarding en het gestegen welvaartspeil in generlei verhouding meer staan tot de lasten, welke thans terzake op de kerken drukken, te evalueren en te dezer verdere ontwikkelingen niet af te snijden. Zo komt men als vanzelf tot een opzet als door de commissie voorgesteld.

Subsidie kerkelijke opleidingen

Intussen geeft de regering ten besluite van haar beschouwingen over de afkoop blijkt te gevoelen, dat deze geen oplossing inhoudt voor de bestaande discriminatie tussen de kerkgenootschappen. Ter gedeeltelijke toekoming aan die bezwaren verklaart de regering zich bereid te overwegen gevolg te geven aan de hiervoren vermelde suggestie van de commissie om aan de kerken, die voor de opleiding van hun dienaren niet van de universiteiten gebruik maken, doch deze in eigen hand houden, terzake van de daaraan verbonden kosten een subsidie te verlenen, onder de voorwaarde, dat de opleidingen onder de onderwijswetgeving vallen c.q. willen vallen, en het niveau van de desbetreffende instelling gewaarborgd is. Met name wordt daarbij gedacht aan de Theologische Hogescholen te Kampen en Apeldoorn en de Katholieke instellingen voor Wetenschappelijk Theolo-

gisch Onderwijs (concentratie van de vroegere Groot Seminaria) ter opleiding van priesters. „Het lijkt” — schrijft de regering — „logisch hier de lijn door te trekken volgens welke in Nederland in het algemeen de hogere beroepsopleidingen ongeacht of die binnen of buiten de universiteiten plaatsvinden, door de overheid worden gesubsidieerd.”

Het lijkt minder juist hier van een gedeeltelijke tegemoetkoming aan de in de afkoop gelegen discriminatie te spreken. Die discriminatie blijft door tegemoetkoming aan het bezwaar van discriminatie op een ander punt onverkort, en kan voor de discriminatie bij de afkoop moeilijk een argument opleveren. Overigens zou de vraag kunnen zijn, of vanuit het standpunt, dat de regering blijkens de Nota met betrekking tot de financiële verhouding van Kerk en Staat inneemt, het wel past de Staat financieel betrokken te laten, en nog verder te betrekken, in de opleiding van de dienaren der Kerken. Men kan hier wellicht een blijk zien, dat de regering het toch niet zo rigoureuus bedoelt als het begin van de Nota zou doen vermoeden, en dan waarden, dat althans op dit punt aan de discriminatie wordt tegemoet gekomen.

Zie daar dus de standpunten, enerzijds van de commissie, anderzijds van de regering. Bij onze aantekeningen op de Nota van de Regering lieten wij geen twijfel aan ons oordeel, dat deze voor een belangrijk deel langs de gronden en inhoud van het voorstel van de commissie heengaat.

Hoe nu uiteindelijk te oordelen?

Standpunt in opvolgende beginselprogramma's A.R. Partij

Het standpunt te dezen „van de A.R.-Partij was in het Program van 1879 in artikel 20 aldus verrat:

„Zij verklaart, dat noch voor het rijk in Europa, noch voor de koloniën, door de Overheid een Staatskerk, van wat vorm of naam ook, mag worden in stand gehouden of ingevoerd; dat het den Staat niet toekomt, zich met de inwendige aangelegenheden ter kerke in te laten; en dat, ter bevordering van een meer dan dusgenaamde scheiding tussen Staat en kerk, de verplichting, uit artikel 168 (thans artikel 185) der Grondwet voor de Overheid voortvloeiende, na uitbetaling van de rechthebenden van het rechtens verschuldigde, dient te worden opgeheven.”

Bij de herziening van het Program na de tweede wereldoorlog werd door de betrokken Program-Commissie en ook door het Centraal Comité bij de rondzending van de voorstellen met betrekking tot de herziening, voorgesteld het artikel aldus te doen luiden. „Daar de Overheid de wederzijdse zelfstandigheid van staat en kerk heeft te eerbiedigen, komt het haar niet toe, zich met de inwendige aangelegenheden der kerk in te laten.

De grondwettelijke verplichting der Overheid tot het betalen van traktementen, pensioenen e.d. aan kerken en haar leraren dient, onder afrekening naar de eisen van recht en billijkheid, te worden opgeheven.”

De gewijzigde redactie van het tweede lid, dat niet meer spreekt van „de rechthebenden”, maar van „eisen van recht en billijkheid” zal wel moeten worden verklaard hieruit, dat men open wilde laten bij de afrekening in de gebreken van de op de Grondwet steunende regelingen, met name ook de discriminatie, te voorzien.

Maar nu is het merkwaardige, dat bij de uiteindelijke vaststelling door de deputatenvergadering, en dat overeenkomstig een nader voorstel van het Centraal Comité, het tweede lid is komen te vervallen.

Uit een onderzoek in het partij-archief is gebleken, dat het initiatief tot de schrapping is genomen door de kiesvereniging te Zeist. Naar haar oordeel betreft het i.c. een zeer gevoelige materie, waarover in onze kring niet gelijk gedacht wordt. De zaak hoort nauwelijks thuis in een beginsel- en algemeen program. De zaak is zeer ingewikkeld; het verdient geen aanbeveling onze mannen in de Staten-Generaal bij vvoorbaat te binden aan een uitspraak als deze. Het Provinciaal Co-

VERVOLG OP PAG. 8

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

VERVOLG VAN PAG. 8

FINANCIËLE VERHOUDING VAN KERK EN STAAT

mité van Utrecht achtte de gemaakte opmerkingen van zodanig belang, dat zij deze in gunstige overweging aanbeval.

Door het Centraal Comité werd op advies van de voorzitter, dat de zaak nauwelijks thuis hoort in een beginsel en algemeen staatkundig program, besloten lid 2 als te zeer detailpunt uit het definitieve voorstel aan de Deputatenvergadering weg te laten.

Het doet vreemd aan de materie van het tweede lid door het Centraal Comité als een detailpunt gekwalificeerd te zien. Meer is te gevoelen voor de twijfel van Zeist of men zich wel op deze oplossing moest vastleggen.

Overeenkomst voorstel commissie met dat van Staatscommissie-Heemskerk 1910

Wellicht dat Zeist kennis had van het voorstel op dit punt van de Grondwetscommissie van 1910, een commissie, die onder leiding stond van mr. Th. Heemskerk, en waarvan zowel dr. A. Kuyper als jhr. mr. A. F. de Savornin Lohman deel hebben uitgemaakt. Die commissie toch kwam destijds tot de conclusie, dat de regeling van artikel 168 (sindsdien 185) moest worden vervangen door een jaarlijkse uitkering, zulks zowel aan de gezindheden, welke of welker leraars thans gelden genieten als aan de overige thans bij de regering bekende gezindheden, welke of welker leraren tot dusver geen gelden uit 's rijks kas hebben genoten.

Voor laatstbedoelde gezindheden werd de jaarlijkse uitkering op f 455 per duizend leden — het gemiddelde van de bestaande uitkeringen — gesteld met herziening bij de opvolgende volkstellingen, naar gelang het aantal leden zou zijn vermeerderd of verminderd. De gezindheden, die tot dusver reeds een uitkering ontvingen, zouden die behouden, maar op grond van de opvolgende vaststellingen zou geen vermeerdering plaats vinden, zolang de uitkering boven f 455 per duizendtal zou blijven en geen verlaging zolang een gezinheid minder dan f 455 per duizendtal zou genieten. Aldus een doorbreking van de discriminatie door boven hetgeen tot dusverre ingevolge artikel 185 door de kerken werd genoten, aan de kerken, die buiten het artikel vielen, een jaarlijkse uitkering toe te leggen, en deze naar gelang van de toeneming van het ledental te verhogen.

Men ziet het, dit voorstel — mede door Kuyper en De Savornin Lohman gedaan — vertoont een merkwaardige overeenkomst met het stelsel van de commissie-Van Walsum.

Geen vastlegging op „afkoop” van de bestaande aanspraken naar haar tegenwoordig bestand, maar een jaarlijkse uitkering, welke ook de gezindheden, welke tot dusverre niet in het genot van een uitkering waren, onder de regeling begrijpt, en voorts een toeneming van die uitkering, naar gelang van de toeneming van het ledental.

De betekenis van het laatste blijkt wel hieruit, dat bij de meer dan verdubbeling sinds 1910 van de bevolking, uit dezen hoofde (ook wanneer men rekening houdt met de meer dan evenredige toeneming van de buitenkerkelijken) het totaal bedrag van 1910 in elk geval sindsdien wel zou zijn verdubbeld geweest.

Intussen is bij de uitwerking van dit stelsel door de commissie-Van Walsum mede een factor in aanmerking genomen, welke de commissie-Heemskerk

nog niet kon voorzien: de waardevermindering van het geld en het gestegen welvaartspeil. Wordt ook die factor — en dat ligt binnen de door de Staatscommissie-Heemskerk bij haar voorstel in het geding gebrachte billijkheid — in aanmerking genomen, en let men verder niet slechts op de toeneming van de bevolking sinds 1910, maar sinds 1815, dan komt men, zoals hiervoren is aangewezen, al zeer dicht bij het door de commissie-Van Walsum aangenomen — circa f 5000 per 1000 leden — getal. Bezie men het aldus, dan heeft men voor de aanvaarding van het voorstel van de commissie het door die commissie gevoerde argument van de betekenis van het godsdienstig leven voor het welzijn van de Staat niet nodig, dan alleen in deze zin, dat deze factor, wat betreft het bedrag aan jaarlijkse uitkering, tot een royaal standpunt met betrekking tot de omzetting van de grondwettelijke aanspraken in een jaarlijkse uitkering mag leiden.

Zo meen ik dus, dat het voorstel van de commissie-Van Walsum, aansluitend aan dat van een commissie (de grondwetscommissie-Heemskerk van 1910), waarin onze voormannen zitting hadden, aanvaardbaar mag worden geacht.

Heersende opvattingen in onze kring

Intussen is uit de eerste reacties wel gebleken, dat het voorstel in onze kring op zekere weerstand stuit. Dat is begrijpelijk want sterk heeft in onze kring steeds geleefd, dat de Kerk — ook financieel — onafhankelijk moet staan van de Overheid. Geen zilveren koorde! En verder leeft ook, dat de leden van Christus' kerk het als een voorrecht moeten beschouwen, dat zij uit eigen middelen mogen opbrengen wat tot haar dienst strekt.

Als grondgedachte is dit een uitnemend standpunt, maar men moet bij de uitwerking toch rekening houden met de zo gevarieerde omstandigheden van het leven, welke in de concrete beslissingen tot nuanceringen moeten leiden, hoezeer men de grondgedachte daarbij nooit uit het oog mag verliezen.

De situaties zijn zoveel ingewikkelder geworden; de aanrakingspunten van het werk van de overheid met dat van de kerken hebben zich in sterke mate vermeerderd. Wat is er b.v. niet veranderd op het gebied van wat eertijds „armenzorg” heette, en dat destijds als uitsluitend het terrein der kerk, voorzover haar leden betreft, werd beschouwd.

Nu wordt erkend, dat de overheid hier een taak heeft, welke de overname van een deel van de financiële lasten der kerk rechtvaardigt, zij het dat anderzijds voor het diaconaat allerlei nieuwe terreinen zich openen, waarop het — maar in vele gevallen met aanvaarde financiële steun van de overheid — zich moet doen gelden.

Te denken is ook aan de steun voor de kerkbouw. Zeker het is een omstrepen punt geweest, maar die steun is aanvaard, omdat in de maatschappelijke verhoudingen en omstandigheden die steun van de overheid als gerechtvaardigd werd beschouwd. Trouwens reeds eerder was in gevallen van ontsluiting van nieuwe gebieden (de Zuiderzee-polders) of van uitbreiding van overheidsbedrijven (Limburgse mijnen) begrepen, dat financiële steun van de overheid aan de kerken op zijn plaats kon worden geacht.

Men denke ook aan de godsdienstige verzorging in overheidsinstellingen (leger, inrichtingen van justitie), welke door de overheid naar haar inhoud aan de kerken wordt overgelaten, maar waarvan de financiering door de overheid van de zijde der kerken niet wordt afgewezen.

Zeker elk van deze gevallen heeft zijn eigen facet, maar zij bewijzen dan toch, dat er allerlei facetten zijn, die tot genuanceerde toepassing van de grondgedachte moeten leiden.

En met zulk een bijzonder facet hebben wij ook in ons geval te doen. Het geldt hier immers de voldoening — aangepast aan de zo sterk gewijzigde omstandigheden — aan de historische verplichtingen van de overheid tegenover de kerk.

Onder die gewijzigde omstandigheden behoort met name ook de voortdurende stijging van het bezoldigingspeil, waarop de kerk geen invloed heeft, maar waaraan zij zich maar heeft aan te passen, en welke de personele lasten van de kerken, een hoofdbestanddeel van haar uitgaven, tot ongekende hoogte heeft opgevoerd.

Ziet men in het licht van dit alles het voorstel van de commissie-Van Walsum inzake de afwikkeling van de historische aanspraken uit artikel 185 van de Grondwet, dan schijnt deze regeling adaequaat aan wat de overheid in redelijkheid tegenover de kerken geacht mag worden verschuldigd te zijn. De daartegenover door de regering voorgestelde „afkoop” — hoezeer in verband met onze tradities aansprekend — betekent daartegenover, zoals hiervoren is betoogd, een bestendiging voor altoos van een in zichzelf onrechtvaardige en onbillijke situatie, welke aan de overheidsplicht te kort doet.

Van de kant van de overheid gezien is dus een uitkering aan de kerken overeenkomstig het voorstel van de commissie als overeenstemmend met de overheidsverplichtingen te beschouwen. Maar — en zo is het ook door de commissie gesteld — iedere kerk heeft voor zich te beslissen, of zij deze aanbieding van de overheid wil aanvaarden, ook al is deze dan zo opgezet, dat de vrijheid van de kerken gewaarborgd mag worden geacht. De kerken zullen hier, elk naar eigen standpunt en naar eigen omstandigheden, moeten beslissen. Het wordt dan de vraag, of de gronden voor een weigering zo dwingend zijn, dat een kerk zich verantwoord kan rekenen een aanbieding van de overheid te weigeren, welke haar in staat zou stellen haar werkzaamheid waaraan nu eenmaal in feite financiële grenzen zijn, verder uit te bouwen.

Discussie open houden

Nog één opmerking tot slot. Uit de Nota van de regering blijkt, dat zij voornemens is in de voorstellen tot partiële grondwetsherziening, welke zij nog in deze zittingsperiode met de Staten-Generaal zou willen afdoen, óók de schrapping van artikel 185 van de Grondwet op te nemen.

Uiteraard zal dit gepaard moeten gaan met een additioneel artikel, dat de regeling van artikel 185 blijft gehandhaafd, zolang een nieuwe wettelijke regeling niet is tot standgekomen. Maar uit de Nota schijnt te moeten worden begrepen, dat bij dat additionele artikel een afwikkeling bij wijze van „afkoop” zou worden vastgelegd. Daarmede zou dus het voorstel van de commissie-Van Walsum zijn terzijde gelegd.

Dit ware niet redelijk. In een zaak, die gedurende meer dan anderhalve eeuw telkens aan de orde is geweest, nu ineens op zo korte termijn een beslissing te forceren is niet aanvaardbaar. Er moet ruimte zijn om te dezen alsnog in de betrokken kringen zich een gezet oordeel te vormen.

Daarom moet in het additionele artikel de vraag van de inhoud van de nieuwe wettelijke regeling — hetzij in de geest van de commissie, hetzij in die van de tegenwoordige regering, hetzij nog in een andere richting — worden open gelaten.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

Holwerda-Zonen

Dokkum 05190 - 2292 Drachten 05120 - 2157 Lelystad 03200 - 400

Alle transporten
BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAAL VERHUIZINGEN
Meubeltransporten

rotatie

Snelle persen en vakkundig personeel
staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken boeken en handelsdrukkerwerk

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
Drift 13 / tel. 030 - 19446
Utrecht

Prins N.V. - Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-2043

M. C. van Staaveren

A ALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in

ANJERSTEEKEN - FRESIAKNOLLEN

G. VOGLER & CO.

(FIRMANT W. A. FIBBE)

Mauritsweg 49 - ROTTERDAM
Telefoon 010 13-78-78 / 12-96-52

TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton

GRONDSTOFFEN

voor de steen- en keramische industrie

WEGENBOUWMATERIALEN

OOSTERBEEK
(Arnhem)

Telefoon 8307 - 3169

Hotel „DREYEROORD”

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

GESPREKSGROEPEN 1968-1969

AKKOORD INHOUD INTERIMRAPPORT „18” VERDEELD OVER SAMENWERKING

Een eerste vraag die gesteld wordt als de resultaten van een opinie-onderzoek bekend worden luidt: zijn de resultaten wel representatief? Dat betekent, kort gezegd: kunnen we aannemen, dat als niet slechts een aantal leden der A.R.P. hun mening over het Interim-rapport van de Achttien gegeven had, maar alle A.R. leden ondervraagd waren, de verdeling van de antwoorden toch ten naasten bij hetzelfde was geweest?

In het geval van het Gespreksgroepenonderwerp 1968—1969 kan het antwoord even kort luiden als de vraag. Er is geen garantie, dat de meningen van de A.R.-leden samenvallen met de resultaten van de Gespreksgroepen. Deze laatste vormen immers geen willekeurig getrokken „steekproef” uit de „bevolking” van de A.R.

Maar de kleine 1500 A.R.-leden, die het afgelopen jaar in 134 gespreksgroepen hun mening gaven mogen dan wel geen wetenschappelijke verantwoorde steekproef vormen, zij behoren vermoedelijk wel tot de meest actieve kaderleden van de A.R. in den lande en zijn druk bezig met plaatselijke politieke activiteiten. Hun deelname aan de gespreksgroepen staat daar borg voor. Eén van de bedoelingen van deze gespreksgroepen is de meningsvorming van de leden. Aangenomen kan worden, dat deze leden daarna weer andere leden zullen beïnvloeden. Een andere bedoeling der groepen is dat de partij de meningen der deelnemers peilt en er haar voordeel mee doet. Kan dat overigens anders wanneer 64% der deelnemers van mening blijkt, dat er in de A.R. „voldoende mogelijkheid tot inspraak van onderop” is? (18% meent van niet, 17% heeft geen mening).

Bij elkaar meer dan voldoende reden om ook uitgebreid aandacht te besteden aan de andere uitslagen van deze meningsvorming en meningspeiling.

SAMENWERKING

KVP 50-50

Uit een onlangs gehouden Veldkamp-enquête bleek, dat de neiging om zich uit te spreken vóór samenwerking met andere partijen vergeleken met vorige enquêtes duidelijk was afgenomen. Dit gold ook voor de samenwerking tussen christelijke partijen. In de vragenlijst kwam ook een vraag voor over de „aanvaarbaarheid van de K.V.P. als partner”. Bleek dat 49% der ondervraagden „samenwerking... mogelijk en gewenst” achtte, 47% achtte „reserves nodig”. Daarvan rechtvaardigde 18% deze reserve omdat men de KVP „vooral principieel zwak” vond, 12% omdat men deze partij „vooral uit een oogpunt van beleid zwak” oordeelde, terwijl 17% „beide bezwaren even zwaar” woog. De overige 4% reserveerden hun mening. De conclusie kan zijn — ook al is het woord „samenwerking” in de vraag niet al te duidelijk — dat de meningen ongeveer gelijk verdeeld liggen. Dat leverde overigens is Trouw het hoiende verschijsel op, dat de ene dag een voorpagina-kop zei: „A.R.-gespreksgroepen. Bijna helft voor samenwerking KVP”, terwijl de dag daarna een redactioneel er op wees, dat dan toch maar bijna de helft zeer gereserveerd stond. In beide gevallen had Trouw het grootste gelijk. Ook over de „basis voor nauwere sa-

DOOR DRS. D. TH. KUIPER

menmerking” werd een vraag gesteld. Vond 12,5% „principiële overeenstemming alleen” voldoende „terwijl over het program een grote mate van vrijheid kan bestaan”, maar liefst 22% vond dat bij samenwerking „met andere partijen, ook van meer blijvende aard... voor de stembus” de basis van een politiek program primair was. De meerderheid, 62%, vond dat er overeenstemming moest zijn over beginselen én program. In dit verband is tevens van belang, dat slechts 19% der ondervraagden vond dat in het Interimrapport het verband tussen bijbel en politiek „duidelijker” moest worden gelegd. 76% achtte dit voldoende aanwezig.

Tenslotte werd de vraag gesteld of men „gesteld dat overeenstemming over uitgangspunt en program aanwezig is” ook verwachtte dat ook t.a.v. de „uitvoering van het program voldoende eensgezindheid” zou bestaan om nauwere samenwerking te rechtvaardigen. Op deze nogal gekompliceerde vraag („als”) antwoorde 72% positief, 15% negatief en 13% gaf geen mening.

BINNENLANDSE POLITIEK

Ook naar aanleiding van de hoofdstukken in het Interim-rapport der 18 over rechtvaardige inkomens- en vermogensverhoudingen én Overheid werden vragen gesteld. We geven hier de binnenlandse politiek maar eens voorrang boven de buitenlandse.

Terwijl 20,5% de hoogste prioriteit gaf aan de „bevordering van de economische groei”, meende een ruime meerderheid van 71% dat die „niet altijd voorop (moest) staan, maar... zo nodig wijken voor het bereiken van betere en meer rechtvaardige inkomens- en vermogensverhoudingen”. (8,5% gaf geen mening). Bij loonsverhogingen wilde een meerderheid van 66% „de lagere inkomens naar verhouding meer” doen stijgen, wenste 24% „een algemeen percentage met een bepaald minimumbedrag voor de laagstbetaalden” en koos slechts 4% voor een algemeen percentage zonder meer. (6% bleef het antwoord schuldig).

De meningen over medezeggenschap van werknemers in N.V.'s lagen zeer gedifferentieerd. Tegen meer inspraak was slechts 4%, maar over de realisering van de inspraak verschilden de meningen nogal. Een relatieve meerderheid van 44% zocht het in „meer bevoegdheden van de ondernemingsraad”. 28% zag veel in „verkiezing van een of meer commissarissen door de werknemers” (hetgeen tussen haakjes natuurlijk ook door de ondernemings-

raad kan gebeuren). Nog eens 12% koos voor andere oplossingen, zoals winstdeling en bevordering aandelenbezit van werknemers. (12% liet het afweten).

Tenslotte kon men zich uitspreken over de vrijheid van demonstratie. 66% der deelnemers vond dat deze vrijheid voortvloede uit de vrijheid van meningsuiting, 31% dacht daar anders over. Van de voorstanders van demonstratie achtte 17% tijdige melding voldoende, de anderen voelden toch wel voor een „voorafgaande toestemming”.

BUITENLANDSE POLITIEK

Wat de internationale politiek betreft werd allereerst aandacht besteed aan het probleem van oorlog en vrede. Bijna 2,5% bekende zich tot het volledige pacifisme „omdat een christen aan een moderne oorlogvoering geen deel mag hebben”. Bijna 7% bleek „atoompacifist” te zijn en het „hebben van atoomwapens volledig” af te wijzen. Maar liefst 88,5% was tegen „eenzijdige maatregelen”, maar wilde wel „streven naar internationale beperking van wapening onder controle”. Het moet als een omissie verzuimd worden, dat in de enquête geen mogelijkheid bestond om deze laatste 88% nader te differentiëren. Atoomwapens „hebben” is voor velen nog iets anders dan ze „gebruiken”. De vier standpunten uit het onlangs gepubliceerde rapport van Gereformeerde Deputaten bevatten ook deze mogelijkheid.

Wat ontwikkelingshulp betreft vond 47% der ondervraagden 1% in 1971 voldoende, 39% te weinig en 2% te veel. (11% gaf geen antwoord). Na 1971 wilde 49% naar een hoger percentage dan 1%, vond 22% één procent voldoende en 2% zelfs dit bedrag teveel. Het aantal niet antwoorders bij deze vragen was 11, resp. 27%. Kennelijk wilden velen nog niet na 1971 kijken. Gevraagd naar de middelen voor deze voortreffelijke doeleinden vond 42% dat deze uit de normale begroting moesten worden gehaald, terwijl 46%

het standpunt uit het A.R.-program van actie, dat om „extra lasten” vroeg deed. (De helft van hen wilde een belasting op luxe goederen, terwijl de andere helft eventueel belastingverlaging wilde uitstellen).

Tenslotte nog enkele krenten uit de internationale pap. Meer dan 80% wilde kontakten en dialoog met de communistische landen uitbreiden, tegen 15% die daar niets inzag. Maar liefst 45% was voor (ongeklausuleerde?) erkenning van de D.D.R., maar daartegen nam een aanzienlijke minderheid van 36,5% stelling. Terwijl 66% Peking-China in de UNO wilde opnemen, wenste 13% zich daarvoor niet uit te spreken en verklaarde 21% zich een tegenstander daarvan. En als allerlaatste punt zij hier vermeld de reactie op de uitspraak, dat apartheidspolitiek, discriminatie is, en daarom moet worden afgewezen. 22% der respondenten was het daar niet mee eens en 21% wilde geen mening geven. Een kleine absolute meerderheid van 57% deelde deze mening van het Interimrapport.

De voornaamste conclusies staan al in de kop van dit artikel. Men is het over het algemeen eens met de inhoud van het Interimrapport, al zijn er per punt variaties in de mate van instemming. (Demonstratievrijheid en apartheid blijken de anti-revolutionairen nog wat zwaar op de maag te liggen). Uit het feit, dat 41,5% van de deelnemers 50 jaar en ouder was kan geconcludeerd worden dat in de A.R.P. wat betreft mate en aard van meningsvorming ook de „oudjes het nog best doen”.

Instemming met de inhoud van het Interimrapport betekent voor de helft van de deelnemers echter niet dat ze zonder reserve staan tegenover samenwerking met de andere partijen. De conclusie is op zijn plaats dat wat dat betreft de meningen nogal verdeeld liggen.

OPREIS CARBOVIT tegen maag- en darmstoornissen. MUGOLIN • (reukloos) ter voorkoming van muggebeten.

DE WEEK ROND

14 april Let op de kleintjes, schrijft minister Witteveen aan de rijksdiensten. Zuinig met potloden, papier en ballpoints en zo — dat is ook winst voor de belastingverlaging. Om dat door te kunnen voeren schijnt hij plannen te hebben een nieuwe rijksdienst in het leven te roepen. Een bureau, belast met het aanschaffingsbeleid van het kantoormeubilair en kantoorbehoeften. Nu maar opassen dat de ene hand niet de andere wast. Daarom de kans op nog een rijksdienst?

15 april Ondanks de prijsstap: meneer Markus, technisch ambtenaar bij de mijnveegdienst krijgt de hoogste prijs voor een besparend idee: 14.000 gulden. Van harte proficiat! Ideeënbusen vallen buiten de bemoeienissen van minister De Block. En dat is maar goed ook — waar zou het ambtenaren-intellect anders blijven?

16 april De heer L. van Bennekom is na een gevangenschap van bijna een jaar in een Oostberlijnse cel, weer naar huis gekomen. Wat hij heeft gedaan om het een en ander te bereiken weten wij niet. Maar wel kunnen wij u vrijblijvend mededelen, dat deze heer geen zoon is van het A.R. fractielid Van Bennekom.

17 april Prof. Veenhof, nu emeritus hoogleraar van de vrijgemaakte gereformeerde kerken in Kampen, moest de preekvoorstellen van zijn studenten beoordelen. Het gebeurde soms dat — na de voorlezing van zo'n preek — hij opgewekt zei: „voor we verder gaan, zal ik u eerst de tekst uitleggen”. Je hoort het hem zeggen! Misschien ook een goed idee voor ministers als ze de verhalen van sommige Kamerleden moeten beantwoorden.

18 april Nederlandse Kunst is ook een goed exportartikel. Vraag het maar aan het Concertgebouworkest. Zodoende maken ze zelf ook reclame voor een ander kunstprodukt. Elke keer als het orkest met de bus van de ene naar de andere Amerikaanse plaats reed — aldus het verhaal — werd de tijd gekort met het opgewekt zingen van de overbekende tune: hallo, meneer de uil, waar brengt u ons naar toe... Gratis reclame!

19 april Aan mr Max Bajetto — hoofd van de afdeling Radio en Televisie en Pers van het ministerie van C.R.M. — werd gevraagd: heeft uw minister gezegd dat de fusie AVRO-Televisier haar door de vingers is geslipt maar dat dit haar geen tweede keer overkomt? Zonder iets en toch alles te zeggen, zou hij geantwoord hebben: „Ik zou het erg leuk vinden als u het zo in de krant zou zetten.” Wij van Nederlandse Gedachten zouden graag de beschikking hebben over zo'n redactielid.

OVERIJSSSEL

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V. aannemersbedrijf

ENSCHDEDE - Hyacinthstraat 40 a - Telefoon 11638

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE
WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

LOONBEDRIJF MARIS N.V.

HOGESLUISWAL 39

MARKNESSE

TELEFOON 05273 - 1541 (4 lijnen).

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER“

HOOFDSTRAAT 94-96 - VEENENDAAL

*Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen*

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

Radio K. B. Weimar Televisie

*Landelijk erkend installateur
Elektrische apparaten - Verlichting*

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
etc.

**FIRMA
T. VIETS**

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

DORDRECHT en omstreken

HANDELSMIJ A. VAN ROON N.V.

Westhavenkade 61
VLAARDINGEN
Tel. 010 - 343492 en 343046

Speciaal adres voor boots-
huizen, caravanluifels,
watersport- en
kampeerartikelen

H. HORTENSIOUS & ZOON

METSELAARS EN AANNEMERS

Bevelen zich beleefd aan voor alle voorkomende werk-
zaamheden

**NIEUWBOUW
VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIE**

Stokdijkkade 6-20 - NAALDWIJK - Tel. 01740-4808-5570

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht Postbus 171

BOEKDRUK OFFSET

SNEL en GOED in reclame- en handelsdrukwerk

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

Levering
als regel uit voorraad - Groothandel en fabrieksagent

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

HET BEELD DER VADEREN

MARKELO IN HET NIEUWS

Nu een halve eeuw geleden, in 1919, werden alom in april de kandidatenlijsten ingeleverd voor de gemeenteraadsverkiezingen. Het was de eerste keer, dat de raadsverkiezingen plaats hadden volgens het stelsel van de Evenredige Vertegenwoordiging. En toen kwam Markelo in Overijssel in het nieuws.

Daar waren acht kandidatenlijsten ingeleverd. Twee daarvan waren politiek gekleurd.

De ene was van de CHU, die in Markelo nader werd verklaard als de lijst van de olderwetse luu, en een van de S.D.A.P., volgens de Markelose formuleringen een lijst van de luu, die meer voor de nieuwigheden vuult.

Zo bleven er nog zes lijsten over, die zich als volgt via de pers presenteerden:

1. groep kiezers dorp Markelo;
2. groep kiezers Elzen Herlike;
3. groep kiezers Stokkum;
4. groep kiezers Stokkumerbroek;
5. groep kiezers Kerspel-Goor;
6. groep kiezers Kerspel Goor-Elsenerbroek.

Ingewijden wisten te vertellen dat op elk van deze zes lijsten socialisten, liberalen en „kerkelijke“ kandidaten broederlijk een plaats hadden gekregen.

Dat wij zoveel lijsten hebben, zei een man uit Markelo, die het kon weten, dat komt, omdat wij hier de politiek als een liefhebberij beschouwen.

OUDE EN NIEUWE CITATEN

VERSNIPPERD

Het „Brabants Dagblad“ geeft enkele uitspraken van de Belgische oud-premier en oud-voorzitter van de C.V.P. weer.

„De partijen zijn zo versnipperd, dat zij na elke verkiezing compromissen moeten sluiten. Nu nog met z'n tweeën, straks met z'n drieën. Dat betekent voor de kiezers telkens weer een ontgoocheling. Want het partijprogramma waar hij voor stemde, kan nooit helemaal worden uitgevoerd. De volgende keer stemt de kiezer zo, dat de partijen nog dieper in de put geraken. Het wordt een kringloop. Willen zij daaraan ontsnappen, dan moeten de partijen zoeken wat hen verbindt.

Naast de eigen ideologie, zijn er technische vraagstukken die voor allen zowat dezelfde oplossing moeten krijgen. Waarom de drie nationale partijen dan niet, voor de volgende verkiezingen, over die welbepaalde zaken een akkoord sluiten? Dat akkoord zou vijf tot tien jaar duren, naargelang de tijd die er nodig is om de problemen zakelijk op te lossen. Zo zou er continuïteit in de politiek kunnen komen.”

Deze Belgische uitspraak zou Nederlandse import kunnen zijn. Op deze manier gaat er toch nog een Beneluxgedachte leven.

„DRAKEN“

In de rubriek „Mijn opinie is...“ in het V.V.D.-orgaan, „Vrijheid en democratie“ schreef G.L.O. van Boetselaar o.a.:

„Als V.V.D. zullen we strijd moeten leveren op leven en dood met beide „draken“: de confessionelen en D'66”.

en
„Het confessionele cement is (gelukkig) in de afgelopen jaren in politicus losser geworden. Wanneer wij, de V.V.D., nu deze kiezers ervan weten te overtuigen dat hun belangen bij ons in de beste handen zijn, dan komen ze wel over. Hoe overtuigen we ze? De grote middenmoot der confessionelen is in wezen financieel-economisch vrij voorzichtig, behoudend”.

Een „visie“, die typerend is voor de V.V.D. Alleen de resultaten van de gespreksgroepen steken de „draak“ al met deze opvatting.

CRISIS

„De crisis van de universiteit“ staat boven een artikel van H. W. (allenburg) in „Tijd en taak“:

„De positie van de universiteit als zodanig is in het geding en aan de onderlinge taakverdeling en coö-

dinatie zal veel moeten gebeuren. Achter de ideologie van een vrije wetenschap en een vrije universiteit verbergt zich in onze tijd het ideaal van het vrije spel van de maatschappelijke krachten. Een wetenschapsbeoefening die deze ideologie niet doorziet, laat zich onvermijdelijk dringen in de hoek van de technisch volmaakte beroepsopleiding. Met de universiteit is daarom de wetenschap in de crisis. Democratisering van de universiteit betekent daarom meer dan inspraak van de studenten. Bovenal zal het moeten gaan om een experimentele samenwerking van staf en studenten, opdat in het gezamenlijk zoeken naar waarheid openbaar zal worden welke waarheid betrouwbaar is voor het leven van mensen in de moderne samenleving”.

De schrijver van de brief aan de Corinthiers zei het simpel „De kennis maakt opgeblazen, maar de liefde sticht“. Aan dat laatste ontbreekt nogal wat, overigens niet alleen in de universitaire wereld.

Blaise Pascal — ook niet bepaald een tijdgenoot — betoogde eens „Daar men niet zo universeel kan zijn dat men alles weet wat van alles te weten is, moet men weinig weten van alles, want het is veel mooier iets van alles te weten dan alles van een enkel ding“. Niet alleen mooier, maar ook beter, dachten wij.

GEMEENTE

In „De Gemeente“ schrijft J. Knot over „De progressieve concentratie na de gemeenteraadsverkiezingen”.

Hij is er geen voorstander van dat zo'n concentratie bij een overwinning alle zetels in B. en W. zou bezetten.

„Maar welke kiezer snapt dat nu, dat partijen die in de landspolitiek elkaar in de haren zitten in de gemeentepolitiek broederlijk bijeen zitten in één college? Met die telkens gestelde vraag heb ik de minste moeite. De Nederlandse kiezer vindt gemeentepolitiek zozeer een andere zaak, dat hij bij raadverkiezingen op personen stemt, formaties als „Gemeentebelangen“ en dergelijke creëert. Hij kan niet veel moeite hebben met politieke tegenstanders, die toch in één college samenwerken. Of hij het helemaal begrijpt kan ik niet beoordelen. Dat hij het wel apprecieert geloof ik zeker. En dit laatste lijkt mij electoraal van meer nut dan het eerste”.

En wat zou de kiezer vinden van een gemeentelijke progressieve concentratie? Flauwe kul!

„LANDBOUW 1980”

NADERE DISCUSSIE EN EEN VOORLOPIGE PLANOLOGISCHE BENADERING

DOOR IR. F. C. PRILLEVITZ

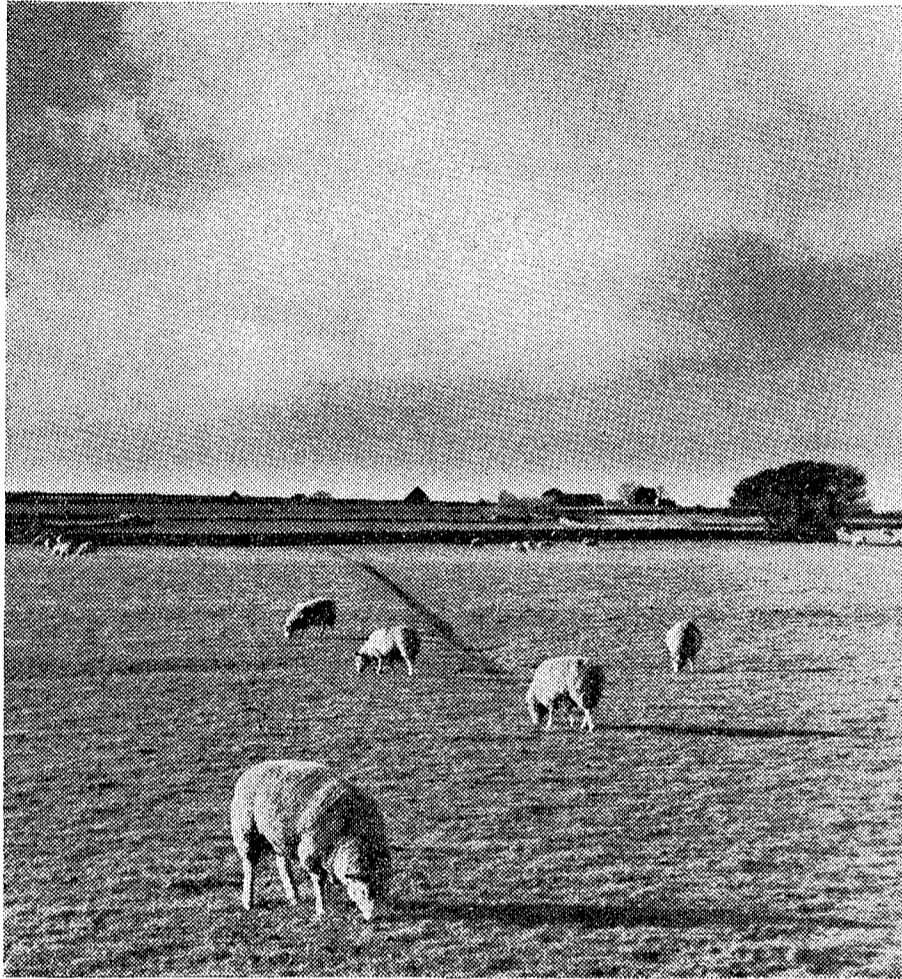
Waarover zijn de discussies in Nederland n.a.v. de indiening van het z.g. plan Mansholt vooral op gang gekomen? In de eerste plaats over de wijze waarop het overschottenprobleem moet worden aangepakt. Het georganiseerde bedrijfsleven heeft negatief gereageerd op de prijsvoorstellingen van de Europese Commissie voor het jaar 1969-1970; omdat t.a.v. een groot aantal producten handhaving van de prijzen van vorig jaar werd voorgesteld, en t.a.v. een aantal andere producten, waarvoor overproductieproblemen spelen, zoals voor suiker, boter en enkele granen, werden zelfs lagere prijzen voorgesteld.

PRIJSPOLITIEK

Gezien de stijging van de kosten in het algemeen (zeker in Nederland), betekent alleen al handhaving van prijzen, een directe verslechtering van de inkomenspositie van de boer. En dat is, zo stelt men, sociaal niet verantwoord. Wat moet dan volgens het landbouwbedrijfsleven het antwoord zijn op de toemende overproductie in bepaalde sectoren van de landbouw? Blijkens de „discussienota over het memorandum inzake de hervorming van de landbouw in de Europese Gemeenschappen” van het Landbouwschap wordt de mogelijke oplossing d.m.v. contingentering afge-
wezen.

Deze oplossing zou kunnen inhouden, dat per land wordt vastgesteld hoeveel er voor een bepaalde (redelijke) prijs geproduceerd kan worden, terwijl de meerproductie een veel lagere prijs zou verwerven (waarschijnlijk in de buurt van de wereldmarktprijs). Terecht stelt het Landbouwschap dat contingentering per lidstaat een terugdraaien van de totstandkoming van de gemeenschappelijke markt betekent. Ook de contingentering per bedrijf, waarbij dan de toewijzing moet geschieden op basis van de productie van het betrokken bedrijf in het verleden, wordt afgewezen. Dit omdat deze vorm van contingentering verstarrend werkt en bovendien tot gevolg kan hebben dat er teveel geproduceerd zal gaan worden in andere sectoren van de land- en tuinbouw en daar dan weer moeilijkheden zouden ontstaan. Wat een rompslomp aan controle-arbeid zou er bovendien mee op de hals gehaald worden. En het resultaat zou hoogstwaarschijnlijk zijn, dat op een ingewikkelde manier toch lagere inkomens voor de boer ontstaan. Blijft de vraag welke weg dan wel ingeslagen moet worden om het probleem van de overproductie de baas te worden. Het georganiseerde landbouwbedrijfsleven ziet wel wat in het uit de cultuur nemen van gronden. Ook een tijdelijke maatregel betreffende het afslachten van koeien wordt in dit kader als nuttig gezien. Voor de rundveehouderij wordt wel wat verwacht van mestpremie en voor de akkerbouw zou oriëntatie op grotere bedrijven tot produktiebeperking kunnen leiden. Wat wij hierboven neergeschreven hebben als mening van het georganiseerde landbouwbedrijfsleven is slechts een indruk van voorlopige meningen en commentaren. In die kring is men zich nog druk aan het beraden op een meer definitief standpunt.

De vraag kan echter wel gesteld worden of alternatieve voorstellen waar prijsverlagingen en prijshandhavingen niet in voorkomen, werkelijk wel oplos-

Inkrimping cultuurgrond heeft ruimtelijke consequenties.

singen voor de problemen van overproductie van bepaalde producten kunnen bieden. De grootste moeilijkheid is in feite dat de prijs van die producten zo onaantrekkelijk moet worden gemaakt, dat niet de situatie gaat ontstaan dat de ondernemer probeert door een grotere productie toch een redelijk (op het niveau van wat hij had) inkomen te halen, iets wat zich waarschijnlijk wel zal voordoen bij kleine prijsverlaging of prijshandhaving, zoals de geschiedenis ons reeds geleerd heeft.

CIJFERS

Nog enkele recente cijfers ter illustratie van de moeilijke situatie in de moeilijkste sector, de rundveehouderij: in 1968 heeft deze zich in de E.E.G. uitgebreid met 0,9%. In Nederland was die uitbreiding 3,3%. Terwijl daartegenover in vele landen buiten de E.E.G. de rundveestapel verminderde, in Denemarken zelfs met 3,1%. Het is duidelijk dat voor de zuivelboeren binnen de E.E.G. de omstandigheden gunstiger zijn dan voor hun collega's buiten de Gemeenschap. Te gunstig, gezien de marktsituatie. In de Tweede Kamer heeft de Minister van Landbouw en Visserij bij de begrotingsbehandeling, waarbij ook het plan Mansholt aan de orde kwam, dan ook gezegd dat hij gelooft in „prijsverlagingen om de productie te richten” en dus in principe prijsverlagingen acceptabel zijn. O.i. ook omdat wanneer de inkomenspositie van sommige landbouwers er zo door aangetast zou worden, er in Nederland nu al, en misschien straks door de E.E.G. nog verder uitgebouwd, een heel stelsel van sociale maatregelen is, waardoor afvloeiing, en overgaan naar andere beroepen redelijk gestroomlijnd kan verlopen. Hoewel maar een greep gedaan is naar alle mogelijke argumenten pro en contra prijsverlaging van producten waar-

voor overproductie bestaat, moge toch wel duidelijk geworden zijn, dat o.i. met de realiteit van prijsverlaging in de komende jaren rekening zal moeten worden gehouden. Uit het arsenaal van middelen om de productie meer aangepast te krijgen aan de vraag, is het waarschijnlijk het beste (zeker ten opzichte van de fabeltjeskrachtige ideeën dat de boer vrijwillig op zijn bedrijf minder kunstmest en minder krachtvoer zou kunnen gaan verwerken).

Uiteraard zijn met het voorafgaande niet alle prijspolitieke discussiepunten behandeld; ook niet de marktpolitiek t.a.v. zuivel en oliën en vetten, waarbij de verhouding boter-margarine aan de orde is. Men moet wel bedenken dat elke forse ingreep in de bestaande marktverhoudingen enorme gevolgen kan hebben. Zo is bij een heffing op oliën en vetten, de verhouding tot de ontwikkelingslanden aan de orde. Vooral die landen, die niet met de E.E.G. geassocieerd zijn zullen van een dergelijke maatregel nadeel ondervinden, en dat is politiek, maar vooral „menselijk” gesproken niet juist. Ook de verhouding met de Verenigde Staten van Amerika is hierbij in het geding (de grote soja-bonen-invoer). De V.S. zullen onmiddellijk tegenmaatregelen nemen bij beperking van de invoer van hun producten, die hoogstwaarschijnlijk heel onplezierig zullen zijn voor de export van agrarische producten uit de E.E.G.

Toch blijft het merkwaardig dat er voor bepaalde producten binnen de E.E.G. de zelfvoorzieningsgraad is overschreden, voor andere producten deze zelfvoorzieningsgraad bij lange niet wordt gehaald, en zelfs in de loop van de jaren ongunstiger wordt. Alleen al in de sector voedergranen zal de import in 1969 naar verwachting de tien miljoen ton overschrijden, maar voor zachte granen is er een overschot! Het is hard nodig

nodig dat er op het terrein van de markt- en prijspolitiek een paar harde noten worden gekraakt. De Europese Commissie wil wel, de Raad van Ministers aarzelt evenwel.

STRUCTUURPOLITIEK

Een tweede groep van discussiepunten betreft de ideeën van de Europese Commissie over een te voeren structuurbeleid. Tegenover een groot aantal elementen daarvan wordt door het landbouw-organisatieleven een positief standpunt ingenomen. Ook in de Tweede Kamer hebben agrarische woordvoerders zich er positief over uitgelaten. Nu is wat voorgesteld wordt voor Nederland niet allemaal gloednieuw. Er is bij ons een Ontwikkelings- en Saneringsfonds, dat uitkeringen kan doen aan boeren die er mee op willen houden: er zijn, niet erg vergaande, regels voor de toewijzing van grond; in het kader van ruilverkavelingen wordt in combinatie met streekverbeteringsactiviteiten aan regionale saneringspolitiek gedaan; er wordt voorlichting over beroepskeuze in Nederland gegeven en de economisch-sociaalvoorlichters van de landbouworganisaties schromen niet om boeren voor de keus te stellen blijver te zijn of wijker te worden. Nieuw zijn wel de voorstellen om gronden uit de cultuur te nemen. In Nederland worden ten aanzien daarvan weinig negatieve geluiden gehoord. Bij sommigen evenwel, omdat zij menen dat de normale jaarlijkse afname van ± 8000 ha cultuurgrond voor niet-agrarische doeleinden voldoende is als Nederlandse bijdrage aan de totale vermindering in de E.E.G. met 5 mln. ha. Dat is onjuist en weinig collegiaal. Ook in Nederland zijn er (sub)marginale landbouwgronden. Denk maar aan de lichte zandgronden b.v. op de Veluwe; waarbij op de productie jarenlang een toeslag werd gegeven; of de zeer natte veenweidegronden, b.v. in Waterland, waarbij cultuurtechnische verbetering wel mogelijk is, maar hoogstwaarschijnlijk te duur, dus niet rendabel. Een structuurbeleid dat er op gericht is o.a. ook deze gronden uit de cultuur te nemen is o.i. in Nederland dan ook welkom. We moeten oppassen dat we niet met *dédain*, noch gerustgesteld praten over uit het cultuurnemen van gronden op Beierse berghellingen of Bretonse heuvels. Nederland kan in deze zijn eigen bijdrage leveren. Dat geldt ook voor de verdere afvloeiing van werkers uit de land- en tuinbouw. Dat de helft van de agrarische beroepsbevolking er uit moet in de komende tien jaar wordt wel acceptabel geacht, behalve natuurlijk in de kringen van de Vrije Boer of Boerenpartij.

Nee, dit hele stelsel van saneringsmaatregelen ademt wel een goede geest: sociaal zal de wijker uit de landbouw wel goed worden begeleid.

GROEI NAAR M.L.O.

Over de voorgestelde maatregelen voor de verbetering van de omstandigheden voor de blijver in de landbouw bestaat meer discussie. Over de grootte van de productie-eenheden wordt veel gepraat, maar dat is niet een zwaar controversieel punt. Dat is de groei naar de z.g. moderne landbouwondernemingen wel. Men zet in landbouwondernemerskring wel wat vraagtekens bij de noodzaak naar deze M.L.O.'s te groeien, als ook bij de mogelijkheden om deze moderne landbouwondernemingen te verwezenlijken. Niet alleen zijn discussies weer eens losgebrand over het kleinbedrijf tegenover het grootbedrijf, maar het accent in deze discussies is vooral komen te liggen op positie en bestaanbaarheid van het gezinsbedrijf. Dr. Maris, directeur van het Landbouw Economisch Instituut heeft op verschillende plaatsen en onlangs nog in het blad Economisch Statistische Berichten (5 en 12 maart 1969), gepleit voor, en als zijn verwachting uitgesproken dat het zal gaan naar een ontwikkeling van een vergroot gezinsbedrijf. Van fusies van kleine bedrijven ziet hij niet veel komen. Ir. Vredeling, vertegenwoordiger van één van de landarbeidersorganisaties, hoopt op zeer grote bedrijven met grote aantallen arbeiders (E.S.B., 12 en 19 februari 1969). Het is nu nog niet zo noodzakelijk tussen beide standpunten te kiezen, wel o.i. om geen van beide star aan te hangen. Het is ook wel terecht dat er vanuit Nederland op gewezen is, dat in het programma van de Europese Commissie eigenlijk wat vergeten is de loonwerker en alle vormen

VERVOLG OP PAG. 12

VERVOLG VAN PAG. 11

van samenwerking, zoals bijvoorbeeld bedrijfsverzorgingsdiensten, in de beschouwingen te betrekken. De vraag blijft echter hangen of, nu zo duidelijk bepaalde moeilijkheden in de landbouw tegemoet getreden worden door intensieve samenwerking m.b.t. de factor arbeid, op den duur niet eenzelfde samenwerking zou kunnen optreden m.b.t. de factoren grond en gebouwen. Wij geloven van wel. In dit verband willen we nog wijzen op de mededeling nr. 60 van het Proefstation voor Akker- en Weidebouw, waarin verslag gedaan wordt van bedrijfseconomisch onderzoek naar grotere produktie-eenheden. Uit dat onderzoek blijkt toch wel dat in grotere produktie-eenheden tegen lagere kostprijzen kan worden geproduceerd. Bovendien zullen deze grotere ondernemingen flexibeler kunnen zijn t.a.v. de produktierichtingen. Daarom, in het beeld van de produktiestructuur van de Europese landbouw rond 1980 zullen ze zeker, en waarschijnlijk zelfs in een beduidend aantal voorkomen.

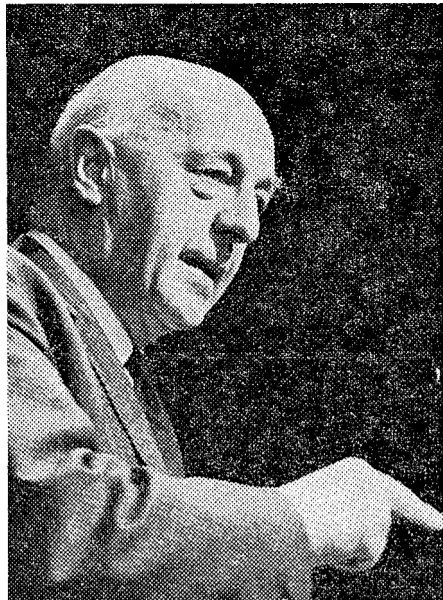
RUIMTELIJKE ORDENING

Tenslotte willen wij in het kader van dit artikel nog wijzen op mogelijke ruimtelijke consequenties van een Europese landbouwpolitiek, wanneer op basis van de verschillende maatregelen en doelstellingen uit het plan Mansholt deze zou worden doorgevoerd. Ook hier betreft het slechts een eerste benadering.

1. De voorgestelde prijspolitiek betekent dat in gebieden waar de voortbrenging van belang is van produkten waarvoor een structureel overschot bestaat, het inkomensniveau van de agrarische bevolking wordt gestabiliseerd en, gezien in relatie met de toenemende behoeften en de stijgende kosten van levensonderhoud, zelfs relatief verslechterd. De inkomenspositie van deze gebieden als geheel zal daardoor achteruit kunnen gaan. Verpaupering van deze streken, tot uitdrukking komend in landschap, gebouwen e.d., is vooral mogelijk wanneer alternatieve inkomensbronnen niet snel beschikbaar komen.

2. De realisering van nieuwe werkgelegenheid in agrarische probleemgebieden betekent een zeer actief regionaal beleid. De doelstellingen van het memorandum dat niet-agrarische werkgelegenheid de afvloeiing uit de landbouw moet compenseren waardoor een schadelijke ontvolking van landbouwgebieden en sociale spanningen in deze gebieden worden vermeden, leidt automatisch tot de conclusie dat de prioriteiten bij het te voeren regionale beleid verband moeten houden met de hiërarchie van agrarische probleemgebieden. De kosten van dit regionale beleid worden daarbij door het memorandum geschat op gemiddeld 15.000 rekeneenheden per arbeidsplaats. (1 rekeneenheid = 1 dollar).

3. Uitgaande van de bestaande bedrijfstroostestructuur in Nederland (60% van de bedrijven is kleiner dan 10 ha) zal realisering van de doelstellingen van het memorandum de reeds plaatsvindende schaalvergroting in de landelijke gebieden sterk versnellen. Deze versnelling kan regionaal verschillen, aangezien het memorandum uitgaat van regionale prioriteiten op basis van de

Dr. S. L. Mansholt

grootste behoeften. Nog niet duidelijk is van welke behoeften zal worden uitgegaan. De prioriteit kan namelijk vastgesteld worden op basis van meer sociale criteria ofwel volgens meer economische criteria. Op basis van de eerste criteria wordt de prioriteit bepaald door de behoefte aan hulp, die haar oorsprong vindt in de bestaande tekortkomingen in de landbouwstructuur. Bij deze criteria wordt er niet gelet op het belang van de landbouwproducties in deze gebieden voor de afzetmarkten, wel wordt er als het ware een hiërarchie van agrarische probleemgebieden vastgesteld.

Bij de economische criteria wordt er meer gelet op de regionale belangrijkheid van de landbouwproducties voor de afzetmarkten. Deze methode leidt tot de vaststelling van agrarische zwaartepuntgebieden, met een produktie van mondiaal, Europees of nationaal belang. Bij beide voorgaande criteria werd uitgegaan van agrarische factoren. Indien ook niet-agrarische factoren worden betrokken bij bepaling van de prioriteiten, kan een nieuwe hiërarchie van gebieden worden opgesteld, op basis van stimulering of inrichting van het gebied als geheel. De agrarische structuur speelt bij deze prioriteitsbepaling geen alleen-beslissende rol. Afhankelijk van de gehanteerde criteria zullen hoogstwaarschijnlijk in alle gevallen geheel andere gebieden een hoge prioriteit krijgen.

Een beleid met als doelstelling de realisering van moderne produktie-eenheden zal zich geheel moeten richten op de tweede methode, dus op een hiërarchie van agrarische zwaartepuntgebieden. Nog belangrijker is echter de prioriteitsbepaling op basis van de integrale ontwikkeling van de streek als geheel, waarbij aan niet-agrarische factoren eenzelfde waarde wordt toegekend als aan factoren die in het memorandum voor de ontwikkeling naar moderne landbouwgebieden worden genoemd.

4. De inkrimping van het areaal cultuurgrond heeft voorts zulke ruimtelijke consequenties, dat eigenlijk op gemeenschapsniveau planologische inspraak noodzakelijk zou zijn. Het memorandum beoogt namelijk verdere marktverstoringen ook te voorkomen door landbouwgronden uit de produktie te nemen, die niet langer een voldoende rentabiliteit waarborgen. Deze

onvoldoende rentabiliteit kan worden veroorzaakt door interne of externe agrarische factoren.

Tot de interne factoren behoren o.a. een onvoldoende eigen waarde van de landbouwgrond door b.v. een slechte kwaliteit van de grond, een slechte produktiestructuur e.d. De rentabiliteit kan ook onvoldoende worden door externe factoren zoals veranderingen in de waarde van de landbouwgrond, door b.v. een toenemende geschiktheid als bouwgrond voor diverse niet-agrarische doeleinden.

Deze twee uitgangspunten leiden tot de aanwijzing van verschillende landbouwgebieden waar de rentabiliteit onvoldoende is en derhalve als (sub)marginaal moeten worden beschouwd. In het eerste geval wordt dus uitgegaan van kwalitatief onvoldoende agrarische produktieomstandigheden, in het tweede geval wordt uitgegaan van externe factoren, waarvan de verstedelijking de belangrijkste is, die de rentabiliteit van de landbouw nadelig beïnvloeden. Vooral indien wordt uitgegaan van de externe factoren, zijn de alternatieve toepassingsmogelijkheden van landbouwgrond die in het memorandum worden genoemd van belang, met name geldt dit voor recreatieve functies.

5. Het memorandum verwacht, dat van de ± 5 miljoen mensen werkzaam in de Landbouw in Europa in 1980 ± 4 miljoen hun werk zullen verrichten op bedrijven van een omvang die een optimale combinatie van produktiefactoren mogelijk maken. Een aantal van ca. 1 miljoen personen zal de landbouw als nevenberoep uitoefenen. Economisch gezien is deze groep niet zo belangrijk, maar sociaal en geografisch wel. Volgens verschillende onderzoeken (o.a. in Amerika en Duitsland) zal deze vorm

van landbouw namelijk in sommige gebieden blijvend de landbouwstructuur bepalen.

BESLUIT

Het Brusselse landbouwplan 1980 is een boeiend, diep ingrijpend programma voor de hervorming van de landbouw in het Europa van de Zes. Het zal duidelijk geworden zijn dat het een zo veel omvattend plan is, dat het eigenlijk niet met bovenstaande opmerkingen kan worden afgedaan. Met nadruk hebben we daarom gesteld dat het hier een eerste planologische benadering betreft en een weergeven van voorlopige meningen en commentaren t.a.v. prijspolitieke en structuurpolitieke vraagstukken. Verdergaand onderzoek is nodig, en vooral ook, het betreft hier tenslotte een discussiestuk, diepgaande gedachtenwisselingen, niet op de laatste plaats binnen een politieke partij. Het komend najaar komt de minister van Landbouw en Visserij immers met een nota aan het parlement, waarin de regeringsvisie op het plan Mansholt is weergegeven.

Er rest de Landbouw, in al zijn geleidingen, nog maar een paar maanden om met duidelijke standpunten te komen. Trouwens ook van niet-agrarische zijde is commentaar welkom en noodzakelijk. Want slechts wanneer er uit de maatschappij, van verschillende kant, constructieve bijdragen zijn, kan een parlementaire discussie er toe leiden dat aan de officiële Nederlandse visie op het landbouwhervormingsprogramma op de juiste wijze vorm wordt gegeven.

9 gulden
voor
90 jaar
arp

RADIO

Op donderdag 1 mei heeft de A.R.P. een radio-uitzending.

Van 18.20—18.30 uur kunt u luisteren naar drs. D. Th. Kuiper, voorzitter van de Organisatie Commissie van de A.R.P. Luister dus naar Hilv. I (402 m.)

OPLOSSING PUZZEL

De oplossing van de puzzel in Nederlandse

Gedachten van 29 maart j.l. is als volgt:

A 1. Schermerhorn; 2. Tivoli; 3. Irak; 4. Culemborg; 5. Utrecht; 6. Sneek 7. Arnhem
Letterwoord: Sticusa.

Betekenis: Stichting culturele samenwerking Suriname en Antillen.

B 1. Uppsala; 2. Nicea; 3. Ceasar; 4. Trente; 5. Athene; 6. Danebrog. Letterwoord: Unctad. Betekenis: United Nations Conference for Trade and Development.

C 1. Udink; 2. Noteboom; 3. Idenburg; 4. Cals; 5. Efferich; 6. Faas
Letterwoord: Unicef. Betekenis: United Nations International Children's Emergency Fund.

D 1. Den Uyl; 2. Neher; 3. Egmond; 4. Schimmelpenninck; 5. Colijn; 6. van Otterloo. Letterwoord Unesco. Betekenis: United Nations Educational Scientific and Cultural Organisation.

WIJ KOMEN BIJEN

De Centrale Kiesvereniging Haarlem belegt op 9 mei 1969 een vergadering in de consistorie van de Koningskerk, Kloppersingel, Haarlem.

Aanvang 20.00 uur

Mr. W. Aantjes, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal zal mede aan de hand van dia's iets vertellen over zijn indrukken van het Amerikaanse politieke leven.

De Centrale A.R.-Kiesvereniging Rotterdam belegt op maandag 28 april een jaarvergadering in gebouw Atrium, Kareel Doormanstraat, Rotterdam.

Aanvang 20.00 uur

Na de huishoudelijke zaken spreekt partijvoorzitter dr. A. Veerman over: Politiek vanuit de radicaliteit van het evangelie.

DIRECT GELD NODIG?

PERSOONLIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor iedereen en elk doel. Schriftelijke zeer vlugge afwerking. Restantschuld vervalt bij overlijden. Geheimhouding gegarandeerd.

KREDIET	VOORBEELD	AFLOSSING PER MAAND
f 1000,-	47,50 34,30 22,50
f 2000,-	94,59 68,60 45,-
f 3000,-	142,04 102,90 67,50
f 4000,-	171,- 112,50 70,85
f 5000,-	189,39 137,20 90,-

Op uw telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u geheel vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraagformulier toe.

BENELUX CREDIT

Kummenaedestraat 66 - Geleen - Telefoon 04494 - 5320

TE KOOP:

1 YUMBO Y-100 hydr. kraan op rups
Fa. M. J. VERLINDE, Zaanslag
TELEFOON 01153 - 227 - 429, na 17.30 uur 245

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDS DE BAAS

ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN

KOMEN UIT DE IJSSSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4.

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S
Fabrieken voor GEBOGEN HOUT
Telefoon 01894 - 230. Ouderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGELS VOOR STOELLEN EN FAUTEUILS - ARMLEGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

DRENTE

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

ABONNEER U
OP
NEDERLANDSE
GEDACHTEN

Landbouwwerktuigenfabriek
VICON N.V.
NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526 - 3041

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang nr 18

3 mei 1969

Weer
goed
nieuws
over
ons
fonds.
Thans
is
de
stand
f 275.000
van
19.000
mensen

9 gulden
voor
90 jaar
arp

HET bezit van economische macht is uiteraard geen monopolie van de onderneming. Overheid, consumenten en allerlei maatschappelijke organisaties, w.o. b.v. de vakverenigingen, beschikken eveneens over economische macht. Dat nochtans in het rapport „Economische macht van de onderneming” alleen stilgestaan wordt bij het vraagstuk van de economische macht in handen van de onderneming, vindt voornamelijk zijn oorzaak in de juist bij de onderneming zo bijzonder nauwe relatie tussen enerzijds de aanwending van economische macht en anderzijds de gevolgen daarvan.

Aanwending van economische macht door de onderneming zal altijd, zij het in verschillende mate, zowel ten goede als ten kwade invloed hebben op de economische levensomstandigheden van vele anderen. Hierbij denken we in de eerste plaats van die van de werknemers. Natuurlijk zal aanwending van economische macht ook gevolgen hebben voor b.v. de consumenten van het door de onderneming voortgebrachte produkt, voor de leveranciers van de door de onderneming verwerkte grondstoffen en voor de verschaffers van het in de onderneming geïnvesteerde kapitaal.

Maar deze gevolgen zijn in de meeste gevallen beperkt, omdat er uitwijkmogelijkheden aanwezig zijn. De consument kan van het ene merk, overstappen op het andere. De grondstoffenleverancier heeft meestal meerdere afnemers en, zeker bij de grote N.V.'s, is er geen groep, die zo gemakkelijk van onderneming wisselt als de doorsnee aandeelhouder. Daarentegen is de werknemer in zeer belangrijke mate aan de onderneming verbonden. Zijn levensonderhoud en in belangrijke mate ook zijn levensinhoud worden bepaald door het hebben van een redelijk betaalde baan en de redelijke mate van zekerheid deze baan te kunnen behouden.

Het gebruik van economische macht door de onderneming is in de loop van deze eeuw aan sterke bepalingen gebonden. In dit verband behoeft slechts te worden gewezen op de sociale wetgeving en de mededingingswet. Nochtans blijft het vraagstuk van de economische macht actueel. Al naar gelang de omstandigheden komen bepaalde aspecten van dit vraagstuk extra naar voren.

Momenteel zijn het met name de snel voortschrijdende technische kennis en de vervaging van de nationaal-economische grenzen, die in vele gevallen aanleiding geven tot vergroting van de produktieschalen en van de daarbij behorende beheers- en bestuursseenheden. Deze vergroting wordt met name gerealiseerd door middel van fusies tussen ondernemingen of door over-

neming van het ene bedrijf door het ander.

In deze expansiedrang schuilt op zichzelf niets veroordelenswaardigs. Alleen op straffe van economische achteruitgang en verlies aan werkgelegenheid zou aan dit proces een kunstmatig halt kunnen worden toegevoerd.

„Zij (de expansiedrang) kan”, aldus het rapport, „wel veroordelenswaardige vormen aannemen — namelijk wanneer door deze expansiedrift de levensomstandigheden worden aangetast van hen, die geen of nauwelijks economische macht bezitten, en hun mogelijkheden tot het dragen van verantwoordelijkheid in het gedrang worden gebracht”. „Bovendien kunnen hierdoor de inkomens- en vermogensverhoudingen ongunstig worden beïnvloed”.

„Ook waar de expansiedrang zich uit in het streven tot omvorming van consumenten-smaken, is een onverantwoord gebruik van economische macht verre van denkbeeldig”.

Beperkt het rapport zich nu tot het doen van voorstellen de huidige wettelijke bepalingen zodanig te verfijnen,

dat ook de nieuwe vormen van vergroting van economische macht onder haar bereik zullen vallen?

Gelukkig niet. Door dit vraagstuk in nauwe relatie te zien met onze economische orde, in belangrijke mate bepalend voor aard en omvang van het misbruik van economische macht, pakt het de zaak fundamenteeler aan. Het vraagstuk van de economische macht is primair een vraagstuk van economische orde. Laten we de economische orde buiten beschouwing, dan wordt het sleutelen aan de problematiek van de economische macht niet meer dan het wegnemen of bestrijden van symptomen.

Doen we dat niet, dan is het, aldus het rapport, „voor de toekomst van onze samenleving welhaast van beslissende betekenis, of het mogelijk is de structuur van onze economische orde voortdurend zodanig te vernieuwen en te ontwikkelen, dat zijzelf tot het ontstaan van niet-verantwoorde machtsverhoudingen en tot niet-verantwoord gebruik van economische macht zo min mogelijk aanleiding geeft”. Bij de suggesties in deze richting door het rapport gedaan hopen we in een volgend artikel stil te staan.

IN DIT NUMMER

Het tweede been groeit ook, zie Widek over ... pag. 2.

Op pagina 5 schrijft dr. P. J. Boukema een eerste artikel over het Vooront-

werp Wet voor het Perswezen, dat de Persraad onlangs heeft uitgebracht.

De fleur van de Nederlandse tuinbouw is sterk in beweging. Op pagina 6 en 7 schrijft drs. P. Bukman hierover en dan voornamelijk over de bloemen- en bollenteelt.

Prof. dr. C. van der Woude bespreekt op pagina 9 het boek van dr J. Verkuyl en dr. H. G. Schulte Nordholt, Verantwoorde revolutie.

De heer G. H. Hoek schrijft op pag. 11 over Filmkeuring en nog wat, n.a.v. het rapport over de filmkeuring dat enige tijd terug aan de minister van Binnenlandse Zaken is aangeboden.

**GAF U REEDS UW BIJDRAGE?
GIRO 712.000
FONDS A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG**

WIDEK OVER ...

HET GROEIENDE TWEEDE BEEN

Het tweede been groeit ook.
Vorige week vermeldden wij:
Wij hebben één been om op te staan.
De helft is binnen.
Een kwart miljoen: f 250.000,—.
50 % van de minimaal beoogde vijf ton.
Nu de andere helft; het tweede been.
Daarvan is inmiddels ook al weer 10 %, dus f 25.000,—, binnen.
De totaalstand is derhalve op dit moment: f 275.000,—; dat wil zeggen: 55 % van f 500.000,—.

**THANS
19.000
MENSEN**

Weer 2000 mensen meer hebben nu hun bijdragen gestort.
Vorige week f 250.000 van 17.000 personen. Thans f 275.000 van 19.000 mensen. Het is een geweldig mooie zaak, dat zoveel duizenden er mede voor willen zorgen, dat het gestelde doel wordt bereikt.
Men wil duidelijk niet achterblijven bij het negentigjarig bestaan van de A.R.P. Men wil blijbaar gaarne z'n steen(tje) bijdragen.
Wij viëren geen feest, zoals u weet. Maar men maakt de financiële actie voor de partij intussen wel tot een feestelijke aangelegenheid.

**VERTEL
DIT
VERDER**

Vertel het goede verloop van onze gezamenlijke actie verder. In brede kring. Men mag bepaald wel weten hoe de partij zich gedraagt ter gelegenheid van haar negentigjarig bestaan.
Wij willen ons werk kunnen blijven doen.
Wij willen ons werk goëd doen. Beter doen.
Daarvoor is het gestelde doel van een half miljoen tenminste noodzakelijk. Laat ook anderen meedoen.
Betrek zoveel mogelijk mensen erbij. Want wij zijn nog niet klaar.
Wij verwachten nog vele tienduizenden guldens van vele duizenden personen. Ook het tweede kwart miljoen moet er zo snel mogelijk komen. Samen verder dus.

**STAND
PER
KAMERCENTRALE**

Het wordt nu langzamerhand ook interessant om te zien hoe de landelijke to-totaalstand is opgebouwd door de achttien Kamercentrales, waarin onze lande-

lijke partij-organisatie is verdeeld. Op basis van het aantal partijleden en het aantal A.R. kiezers is — uitgaande van de beoogde vijf ton — een streefbedrag voor iedere Kamercentrale gesuggereerd.
Volgende week zullen wij — voor de eerste maal — naast de streefbedragen de tot dusver bereikte resultaten per Kamercentrale publiceren.

**HOEVEEL
OP
31 MEI**

Over vier weken wordt het voorjaars-Partij Convent gehouden. Op zaterdag 31 mei a.s.
Welk bedrag zal dan inmiddels binnen zijn en ter vergadering kunnen worden medegedeeld?
U, lezer(es), kunt wellicht persoonlijk bevorderen, dat het beoogde bedrag dan reeds zo dicht mogelijk is benaderd. Herinner anderen eraan een gift — klein of groot — voor het fonds over te maken, zoals u zelf voor een gift hebt willen zorgen. (Zoals u weet aftrekbaar voor de belastingen).
U, bestuur van de plaatselijke kiesvereniging, kunt stellig ook in de komende weken nog heel wat leden en sympathisanten aan het fonds herinneren.
Per bezoekje.
Per telefoon.
Per brief.
Het zou uitermate plezierig zijn een fors bedrag te kunnen mededelen op de openbare vergadering van het Partij Convent.

Wat kunnen wij als partij in de komende vier weken opbrengen?
Dat is nauwelijks een vraag.
Dat is duidelijk!

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

**„BETER
LAAT
DAN NOOIT”**

„Beter laat dan nooit” schreef iemand op zijn girobiljet, waarmee hij een gift overmaakte.
Wij vinden het nog niet zo laat. De ge-ver was op tijd. De actie is nog volop aan de gang. En de actie blijft lopen.
Over „lopen” gesproken.
Het ene been is er volledig.
Het tweede been moet er ook volledig komen.
Anders zouden wij kreupel moeten lopen.
Dat is geen doen.
En dat is ook geen gezicht.

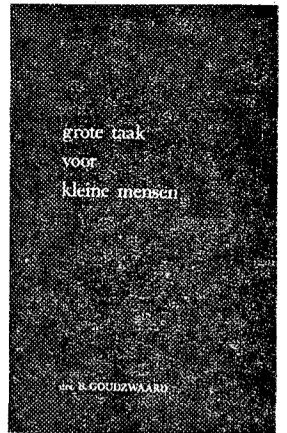
**EEN
RIJKE
PARTIJ**

Een lid van een van onze kiesverenigingen in Gelderland schreef ons onlangs kort samengevat o.m. het volgende:

De A.R.P. is een rijke partij, zegt men. Ik heb een paar nietige advertenties gezien, welke, gelet op hun minimale opmerkingswaarde, misschien net zo goed niet geplaatst hadden kunnen worden. Een detaillist met een zeer beperkt budget kan al niet meer zonder een bureau, dat hem deskundig voorlicht of zonder een particulier adviseur. Campagnes voor een politieke partij zouden in elk geval door een goed marketing- en reclame-adviesbureau moeten worden begeleid. Ik ken middelgrote bedrijven, waar men het zelf denkt te kunnen doen. Tot hun schade. De tijd van geknutsel is voorbij. Eer je er erg in hebt, ben je nergens meer!

Tot zover globaal onze briefschijver. Hij heeft gelijk.
Alleen is de A.R.P. géén rijke partij. Daarom ook de actie „9 gulden voor 90 jaar arp”. Geld in plaats van bloemen. En een van de zaken, waarvoor wij dat fonds nodig hebben is dan ook de „publiciteit” in ruime zin, naast het ook zo noodzakelijke kaderwerk en het dringend gewenst buitenlandse contact. Iedere bijdrage is welkom.
Bij voorbaat dank voor alle medewerking.

500

POCKETS

VAN de pocket van drs. B. Goudzwaard zijn inmiddels reeds vijfhonderd exemplaren verkocht. Het boekje heeft als titel meegekregen „grote taak voor kleine mensen” en als ondertitel „hoofdpijnen voor een evangelisch beleid”. Het geschrift, dat is uitgegeven ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R. Partij, telt 110 bladzijden.

De inhoud is boeiend en van veel belang voor de opinievorming. Dat blijkt ook uit de recensies in tal van bladen.

Wij laten hier nog eens de titels van de elf hoofdstukken van deze pocket volgen:

Een noodzakelijk waagstuk. De politieke problemen van deze tijd. De stromingen van deze tijd. De evangelische bezinning in deze tijd. De eigen radicaliteit van het Evangelie. De keus van politieke ideeën. De keus tussen vrede en demonie. De keus tussen wat is — en wat behoort te zijn. De politieke oordeelsvorming. Partij- en kiesstelsel, regeringsvorm. Christelijke partijvorming. U kunt het boekje bestellen door middel van de bon op pag. 3. Of door storting van f 3,— op gironummer 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting, Den Haag.

9

90 99

900 999

712.000

Gironummer
Fonds A.R. Partijstichting
Dr. Kuypersstraat 3
's-Gravenhage

* * * „Ik treed af“

Het Franse volk heeft zich in meerderheid uitgesproken tegen de hervormingen die het kreeg voorgelegd. Hervormingen die bestonden in de afschaffing van de senaat als politiek college en decentralisatie van het bestuur van Frankrijk door de vorming van een 20-tal gewestelijke raden.

De heer De Gaulle — 78 jaar — drong deze voorstellen eigenlijk volledig naar de achtergrond door tot twee maal toe zijn landgenoten te bezweren dat hij zou aftreden als deze voorstellen zouden worden afgestemd.

Afgestemd heeft het Franse volk, met een hoog percentage uitgebrachte stemmen: ruim 80 percent. Waarom hij zijn eigen lot verbonden heeft aan de aanneming van deze voorstellen is niet duidelijk geworden. Het was immers niet nodig geweest. Herkozen door het Franse volk in 1965 voor zeven jaren maakte een tussentijdse bevestiging van de keus beslist onnodig. Tenzij de heer De Gaulle, die overigens bijzondere verdiensten heeft gehad, van oordeel was, dat zijn prestige door de in mei 1968 bezworen onlusten schade had geleden. Om op deze wijze een poging te doen zijn persoonlijke prestige te herwinnen.

Naar ons oordeel heeft het Franse volk er juist aan gedaan zich los te maken van de betovering van de heer De Gaulle, die probeerde een modern Frankrijk op te bouwen op de resten van een groot roemrijk verleden.

Een politiek streven waarbij volledig voorbij werd gegaan aan de zo nodige Europese samenwerking, maar dat ook gepaard ging met een veronachtzaming van de gewone werkende mens. Zo wel in diens dagelijks werk maar nog meer in diens zelfrespect. Dat is onze ervaring. Het heengaan van De Gaulle betekent dat er mogelijkheden komen Frankrijk uit te tillen boven de archaische politiek van het verleden. Of dat gemakkelijk zal zijn kunnen wij niet beoordelen.

Of dit zal lukken door sterke eensgezinde politieke partijen, ligt nog in de toekomst verborgen. Op dit moment hopen wij van harte, dat de christendemocraat Alain Poher, de senaatsvoorzitter en vervangend president van Frankrijk, in samenwerking met de demissionaire regering van Couve de Murville de overgang naar een Frankrijk zonder De Gaulle ordelijk en rustig zal doen verlopen.

* * * **Rehabilitatie Nijverheidsonderwijs**

Jarenlang heeft de Algemene Rekenkamer — het onafhankelijke controle lichaam van de overheid — aanmerkingen moeten maken op vele gesubsidieerde instellingen van nijverheidsonderwijs. Vaak was er sprake van opzettelijke onjuiste beheershandelingen. Er werden verschrijvingen geconstateerd, het bleek dat fictieve facturen werden uitgeschreven en meer van dit soort ontoelaatbare activiteiten werden bij controle boven water gevangen.

Dit heeft het nijverheidsonderwijs, dat voor een groot deel uitgaat van het particulier initiatief, geen goed gedaan. Het moet gezegd worden, dat de besturen van deze schoolverenigingen en het personeel, deze kritiek niet onverschillig naast zich hebben neergelegd. Het verslag 1968 van de Algemene Rekenkamer constateert nu dat aantal en omvang van onaanvaardbare beheershandelingen zo gering in aantal zijn, dat de Algemene Rekenkamer geen aanleiding vindt deze gevallen in haar verslag op te nemen.

Waarvan gaarne en met blijdschap acte!

PRESIDENT DER REPUBLIEK

DOOR H. ALGRA

An het hoofd van een monarchie staat een koning of een vorst met een andere titel; aan het hoofd van een republiek staat een president. Zo is de gangbare opvatting. Maar het is niet juist. Aan het hoofd van een republiek staat in sommige staten een president.

Maar in Zwitserland staat aan het hoofd van de staat een Bundesrat van zeven leden, die ieder op hun beurt een jaar voorzitter zijn van die raad. Maar dat betekent niet dat zo'n voorzitter een eigen gezag heeft.

In de oudheid hebben de Romeinen eeuwenlang een afkeer gehad van een enkel man aan het hoofd van de staat; zij hielden vast aan de collegialiteit en elk jaar werden er twee consuls gekozen. Alleen in noodsituaties kon een enig man tijdelijk het gezag in handen worden gegeven, en de drager van deze tot zes maanden beperkte gezagsvolheid, heette dictator.

Het is wel regel, dat een moderne republiek een president heeft. Maar de titel moge overal gelijk zijn, in de Verenigde Staten en in de Westduitse Bondsrepubliek, in Frankrijk en in Finland, de positie en de bevoegdheden kunnen hemelsbreed verschillen. In de Verenigde Staten is de president tegelijk staatshoofd en chef van de regering. In de Duitse Bondsrepubliek is de eigenlijke chef van de regering de Bondskanselier en de president heeft slechts beperkte bevoegdheden. In sommige staten verwacht men van de president, dat hij „boven de partijen zal staan“, in andere is hij een uitgesproken politieke figuur en blijft hij als president ook de man van zijn partij. Als in de Verenigde Staten een president van de Republieken volgt op een Democratische president of omgekeerd, dan komen er niet alleen andere ministers, maar worden ook een aantal hoge ambtenaren vervangen, om de president met medewerkers te omringen, die meteen zijn politieke vrienden zijn.

Daar is een zekere samenhang tussen de wijze van verkiezing en de machtspositie van de president. Toen de Franse president door de Nationale Vergadering werd gekozen (sedert de Frans-Duitse oorlog van 1870-1871) d.w.z. in een gemeenschappelijke vergadering van Huis van Afgevaardigden en Senaat, zorgde die vergadering er voor, dat niet een man werd gekozen, van wie gevreesd zou moeten worden, dat hij naar machtsvergroting zou streven. Men had liever een wat bescheiden figuur, die zich goed kon kwijten van zijn representatieve plichten. Voor de Westduitse Bondsrepubliek geldt eigenlijk hetzelfde. Maar in de Verenigde Staten is de president bij uitstek de vertrouwensman van het volk, rechtstreeks gekozen dóór het volk. Hij kan zich tegenover de volksvertegenwoordiger er op beroepen, dat hij persoonlijk ook een eigen mandaat heeft van het volk. Hij is aan de macht gekomen door een beslissende politieke overwinning. Dat maakt zijn positie veel sterker.

De heer Charles de Gaulle heeft een votum van wantrouwen gekregen van de meerderheid van het Franse volk en heeft daaruit onmiddellijk zijn conclusie getrokken. Binnen een etmaal legde hij zijn ambt neer.

En nu moet Frankrijk een nieuwe president kiezen. In 1962 heeft het Franse volk met een grote meerderheid een voorstel van De Gaulle aanvaard, dat de president der Republiek voortaan zal worden gekozen rechtstreeks, door de kiezers, en niet meer door de nationale vergadering. En na het aftreden van De Gaulle moet nu binnen een maand de verkiezing van zijn opvolger plaats hebben door zulk een algemene verkiezing.

De Gaulle

Maar nu springt het grote verschil met de Verenigde Staten in het oog. Daar wordt de president ook door het volk gekozen, maar daar is hij de exponent van zijn partij. Het gaat er om, of de nieuwe president een Republikein of een Democraat zal zijn.

Maar in Frankrijk heeft alleen die man een kans, die de stemmen weet te verwerven van kiezers uit verschillende politieke partijen. De best georganiseerde partij in Frankrijk is die van de communisten en die partij kan bijna een kwart van de stemmen als haar aanhang beschouwen. Maar een communistische meerderheid, daar is geen sprake van. Evenmin van een meerderheid van enige andere partij, ook niet van de Gaullisten. Het is mogelijk, dat verschillende partijen het eens worden om samen met een kandidaat uit te komen. En zulk een coalitie kan dan misschien theoretisch over een flinke meerderheid beschikken. Maar zij heeft haar kiezers niet in de hand.

Een politieke machtsconcentratie betekent veel, maar niet alles. Evenzeer is van belang de persoon van de kandidaat. Is hij een man met een naam? Geniet hij een grote populariteit? Ziet het Franse volk hem echt als een goed opvolger van De Gaulle, die evenals de generaal toch wel spreekt tot de verbeelding van het volk? Het kan wel eens van beslissende betekenis zijn, met welke man een partij of een combinatie van partijen komt.

Bij de verkiezingen voor een Rijkspresident in 1925 in Duitsland waren de regeringspartijen het eens geworden over een Zentrum-kandidaat, maar toen Von Hindenburg kandidaat werd gesteld, moesten de anderen de vlag strijken.

De komende presidentsverkiezing is daarom heel belangrijk voor de toekomst van Frankrijk en in zekere zin ook van Europa. Want er kan een man worden gekozen, die zijn verkiezing dankt aan een op een compromis berustende samenwerking tussen enkele partijen, die het samen eens werden over een **compromisachtige figuur**. Maar er kan ook een man worden gekozen, die zichzelf een positie heeft opgebouwd en die naam heeft gemaakt onder, naast en tegenover De Gaulle, een man als Pompidou.

En hoe meer een man door zijn eigen gewicht het wint, hoe meer hij na zijn verkiezing een man is, die niet alleen aan het hoofd van de staat is geplaatst maar die ook een groot overwicht heeft in regeringszaken. Om het anders te zeggen: na De Gaulle kan er een president komen, die een positie heeft als de heer Lübke, maar ook een president, wiens positie doet denken aan die van zijn Amerikaanse ambtgenoot. En de rechtstreekse verkiezing speelt hier een belangrijke rol.

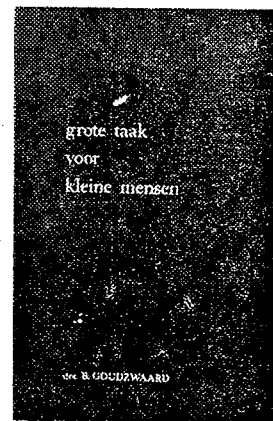
Waarbij niet moet worden vergeten, dat bij de Franse natie, van generatie op generatie de verering van Napoleon niet alleen standhoudt, maar zelfs aan breedte wint. The Economist schreef dezer dagen over de Napoleon-industrie in Frankrijk.

Die verering heeft niets te maken met de welvaart, noch de vrijheid, noch de veiligheid van Frankrijk, doch alleen met de roem.

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven. De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar. Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuyperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen“.

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

9 gulden voor 90 jaar arp

DR. C. BOERTIEN STELDE VRAAG AAN COMMISSIE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

1. Herinnert de Commissie zich het door al haar leden ondertekende Algemeen Verslag over de werkzaamheden van de Gemeenschappen 1968, en herinnert zij zich met name de beide volgende passages uit de Inleiding, voorkomende op resp. p. 18 en p. 19/20 van de Nederlandse tekst? p. 18: „Toch meent zij te moeten betreuren dat de Raad soms de indruk wekt een internationale conferentie te zijn waar de nationale delegaties met elkaar onderhandelen terwijl hij in werkelijkheid toch een regeringsorgaan van een gemeenschap van 180 miljoen inwoners is, die zoals elk onzer Lid-Staten op efficiënte wijze moet worden bestuurd”.

p. 19/20: „Als de Gemeenschappen nog slechts een vage intergouvernementele organisatie zouden worden zou hun doelmatigheid onmiddellijk en onherroepelijk verloren gaan. Van alle grote Europese organisaties zijn alleen de Gemeenschappen erin geslaagd een gemeenschappelijk beleid op te bouwen en te voeren en dit is in de eerste plaats mogelijk geweest dank zij hun institutionele opzet”.

2. Is de Commissie niet met de vraagsteller van mening, dat door de

Dr. C. Boertien

..... vragen

ondertekening van deze niet mis te verstane institutionele opmerkingen alle leden van de Commissie zich hebben verbonden tot de verdediging van de door de Verdragen beoogde institutionele opzet, die bij voorbeeld in vele gevallen voorziet in meerderheidsbeslissingen van de Raad van Ministers, en derhalve de leden van de Commissie als individueel lid niet een andere mening dienen te formuleren die in strijd is met een mede door hen ondertekende publikatie van de Commissie?

3. Als de Commissie haar gezamenlijke mening dat de Raad „in werkelijkheid toch een regeringsorgaan is” en niet een „internationale conferentie waar de nationale delegaties met elkaar onderhandelen” op 11 febr. 1969 publiceert, moet dan daaruit de conclusie worden getrokken dat de vice-voorzitter van de Commissie, de heer Barre, sinds 10 december 1968 van mening is veranderd en thans wél de Raad als regeringsorgaan ziet, doch (nog) niet op 10 december 1968, toen hij blijkens vragen van de heer Kriedemann (306/68) de Raad een college van Vertegenwoordigers van de Lid-Staten noemde, en voorts van mening bleek:

a. dat uit de Verdragen van Rome, maar ook uit hun toepassing in de praktijk, blijkt, dat de verdragsluitende partijen zich hun vrijheid van handelen hebben voorbehouden;

b. dat geen enkele Lid-Staat een supranationale Gemeenschap wenst te accepteren, omdat geen enkele regering bereid is zich, in een aangelegenheid die zij voor haar land van doorslaggevend belang acht bij de beslissing van een supra-nationaal orgaan, neer te leggen?

4. Of moet uit de rede van de heer Barre van 10 december enerzijds en uit de ondertekening door hem op 11 februari 1969 van bovenciteerde meningen van de Commissie anderzijds, worden afgeleid dat de Inleiding tot het Verslag tóch niet namens alle leden van de Commissie is geschreven, hoewel alle leden het stuk ondertekenden?

9 gulden voor 90 jaar arp

WIJ KOMEN BIJEEEN

• De Centrale Kiesvereniging Haarlem belegt op 9 mei 1969 een vergadering in de consistorie van de Koningskerk, Kloppersingel, Haarlem.

Aanvang 20.00 uur.

Mr. W. Aantjes, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal zal mede aan de hand van dia's iets vertellen over zijn indrukken van het Amerikaanse politieke leven.

• De Statencentrale Harderwijk vergadert op maandag 5 mei 1969 in Hotel „t Vosje”, Stationslaan 80 te Nunspeet.

Aanvang 20.00 uur.

Spreker de heer J. A. van Bennekom, lid van de A.R. Tweede Kamerfractie over: Halverwege de rit.

• De Kamercentrale Amsterdam belegt op donderdag 8 mei a.s. haar jaarvergadering in Krasnapolsky, St. Jansaal.

Aanvang 20.45 uur.

Spreker: prof. dr. W. Albeda, lid van de A. R. Eerste Kamerfractie over: De rol van de A.R. bij de partijvernieuwing.

VRAGEN VAN KAMERLEDEN

LANDBOUWZORGEN

De heer Zijlstra (A.R.) en anderen vragen aan de minister van Landbouw:

Is het juist, dat er aanbod is van granen uit Frankrijk, waarbij deze granen in Nederland beschikbaar komen voor prijzen, welke beneden het niveau van de hier te lande gel-

dende interventieprijzen liggen, dit als gevolg van door de Franse overheid verleende kredietfaciliteiten, doch vooral ook in verband met thans bestaande disagio van de Franse franc?

Is deze omstandigheid niet een groot gevaar voor een redelijk verloop van de Nederlandse graanmarkt en voor een gereede afzet van de Nederlandse granen, met name ook die van de nieuwe oogst zullen beschikbaar komen.

a. doordat aankopen — ook op termijn — van in het bijzonder Franse tarwe en het beschikbaar komen daarvan de verwerking van inlandse tarwe in meerdere of mindere mate zal vervangen;

b. doordat wegens de opslag van uit Frankrijk geïmporteerde granen en door de in ons land te verwachten grote opslag van geïntervenieerde granen de afzet en de opslag van de nieuwe oogst moeilijkheden zal kunnen ondervinden?

Welke mogelijkheden zijn aanwezig om het gevaar van verdere marktverstoring af te wenden, met dien verstande, dat behalve de afschaffing van de Franse kredietfaciliteiten vooral ook de gevolgen van het bestaande disagio van de Franse franc worden ondervangen?

Hoe staat de minister tegenover het vraagstuk, dat, als gevolg van het ontbreken van een volledige harmonisatie van de E.E.G. — in dit geval op monetair gebied — de doeleinden van het gemeenschappelijk markt- en prijsbeleid niet naar behoren kunnen worden verwezenlijkt?

ANTIRECLAME

De heren Boertien (A.R.) en Scholten (C.H.) vroegen aan de minister van Verkeer en Waterstaat:

Waarom geschiedt de terugbetaling van onverschuldigd betaalde luisterbijdragen voor autoradio's door de PTT per zichtcheque en is zelfs de mogelijkheid niet geopend om met gebruikmaking van deze cheques het terug te betalen bedrag op de eigen girorekening te doen overschrijven? Betekent deze methode, die voor de betrokkenen een gang naar het postkantoor noodzakelijk maakt, niet een zeer slechte service aan het publiek en een anti-propaganda voor het openen van een postrekening, waarvoor nota bene op de achterzijde van deze zelfde cheque propaganda wordt gemaakt?

Is de minister bereid te bevorderen, dat het publiek alsnog gelegenheid krijgt het onverschuldigd betaalde op een eenvoudiger wijze gerestitueerd te krijgen?

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, s-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te s-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,- per jr. Losse verkoop f 0.30.

9 gulden voor 90 jaar arp

ZOEK GERAAKT ADRES

Wil de middenstander uit Groningen (waarschijnlijk uit de textielbranche) die aan de heer Goudzwaard een brief heeft geschreven over de A.R. opstelling t.a.v. het prijzenbeleid, zo vriendelijk zijn zijn adres — dat met de enveloppe verloren is geraakt — aan de A.R. Tweede Kamerfractie door te geven. Adres A.R. Tweede Kamerfractie, Binnenhof 1A Den Haag.

Firma Jan de Mik

Hardinxveld - Giessendam

AANNEMERS VAN
OEVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL

Telef. 01846 - 2156 - 2484
Hardinxveld - Giessendam

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HOUTBOUW
HAHBO
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

PERSRAAD OVER PERSCONCENTRATIES I

GEVARIËERDHEID PERS WORDT BEDREIGD DOOR PERSCONCENTRATIES

DOOR DR. P. J. BOUKEMA

De pers vervult in een democratische samenleving enkele uiterst belangrijke functies. Het is één van de massacommunicatiemedia door middel waarvan de lezers geïnformeerd worden over wat er feitelijk in de wereld gebeurt. Daarbij wordt tot een beter begrip van de feiten achtergrondinformatie geboden, terwijl soms in redactionele commentaren de opinie van de redactie wordt gegeven. Met behulp van deze gegevens kan de lezer zijn eigen mening vormen, zijn eigen houding bepalen. Vooral daar waar de burgers geacht worden invloed te kunnen uitoefenen op de wijze waarop ze geregeerd worden (b.v. via verkiezingen) is het noodzakelijk dat de geboden informatie betrouwbaar en het commentaar vrij en gevarieerd is. Slechts dan is de lezer in staat vrij zijn mening te vormen.

Democratie in onze betekenis van het woord is ook daarom zonder persvrijheid niet goed denkbaar, omdat een vrije pers een onmisbare steun is voor het parlement bij het vervullen van zijn controlerende taak.

Hoe vaak gebeurt het niet dat zaken pas in de Kamer aan de orde worden gesteld, nadat er in de pers over geschreven is?

CONCENTRATIES

De terwille van de vrijheid van meningsvorming noodzakelijke gevarieerdheid van de pers wordt momenteel bedreigd door de toenemende persconcentratie (hieronder verstaan wij hier alle vormen van samenwerking tussen persondernemingen). Deze concentratietendenzen is geen typisch Nederlands verschijnsel. In Duitsland is het aantal zelfstandige redactionele eenheden in de periode 1962-1967 van 213 tot 157 gedaald. Ook in Amerika heeft de persconcentratie ernstige vormen aangenomen: 94 van de 100 Amerikaanse steden kennen slechts één kranteneigenaar. Het aantal dagbladen verminderde daar in de periode 1910 tot 1960 van 2200 tot minder dan 1800 terwijl in die periode de bevolking verdubbelde.

De laatste jaren is eveneens in Nederland de samenwerking tussen dagbladondernemingen, waartoe ik me in dit artikel zal beperken, toegenomen. Waren er in 1950 nog 60 ondernemingen met 115 dagbladtitels, in 1967 waren die aantallen resp. 39 en 92. Vooral de samenwerking tussen de Nederlandse Dagblad-Unie N.V., o.a. uitgeefster van de N.R.C. en het Algemeen Handelsblad, en het Telegraafconcern heeft eind 1967 veel stof doen opwaaien.

ECONOMISCH MOTIEF

Het motief voor concentratie in de pers is meestal van economische aard. De inkomstenstijging blijft aanzienlijk achter bij de stijging van kosten voor grondstoffen, vervoer en personeel. De inkomsten zijn daarbij sterk conjunctuur-

gevoelig. In een neergaande conjunctuur neemt de neiging tot adverteren — één van de belangrijkste inkomstenbronnen van de personderneming, nl. ± 60% van het totaal — af. Daarnaast kan de hoogte van de abonnementsprijs (de laagste in W.-Europa) geen gelijke tred houden met de oplopende kosten, aangezien de dagbladbedrijven zijn gebonden aan de prijsvoorschriften van de minister van Economische Zaken. Daar komt nog iets bij. De techniek van het drukken verandert snel. Om de ontwikkeling op dit gebied bij te houden zijn grote investeringen nodig, die door afzonderlijke dagbladondernemingen niet meer zijn op te brengen. Het achterwege laten van samenwerking zou er ongetwijfeld toe leiden, dat een aantal dagbladondernemingen de kop niet meer boven water zou kunnen houden.

Niet elke samenwerking tussen dagbladondernemingen behoeft te worden afgekeurd, bv. indien daardoor de opheffing van een goed dagblad kan worden voorkomen. Hetzelfde geldt wanneer door samenwerking dagbladen in staat zijn meer en/of bekzamere journalisten in dienst te nemen, en zo betere informatie te verschaffen. Vooral als men bedenkt, dat de dagbladen voor hun informatie grotendeels zijn aangewezen op enkele grote persbureaus (Associated Press, UPI, Reuter e.a.) springt het belang van eigen correspondenten in het buitenland in het oog.

GEVARIËERDHEID VERDWIJNT

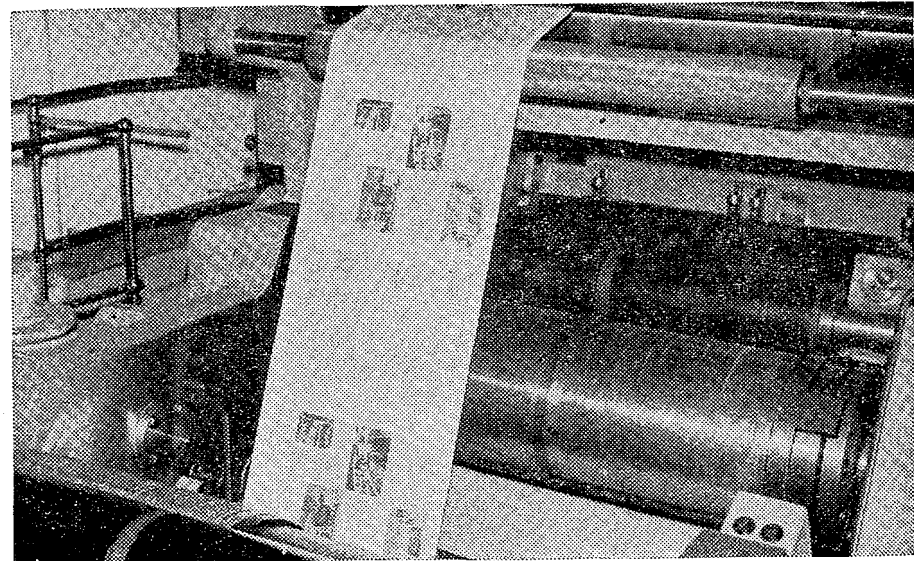
Belangrijk nadeel van de concentratie in de pers is, dat daardoor aan de gevarieerdheid van de pers afbreuk wordt gedaan. Voorzover de concentratie leidt tot opheffing van dagbladen, hetzij doordat bladen fuseren (De Tijd en De Maasbode in 1959), hetzij doordat bladen de concurrentie van samenwerkende bladen niet meer aankunnen, is zonder meer duidelijk dat de gevarieerdheid afneemt.

Ook echter wanneer met behoud van de afzonderlijke bladen redactioneel

wordt samengewerkt is zulks mogelijk en waarschijnlijk. Bijvoorbeeld wanneer in vergaande mate dezelfde correspondenten worden ingeschakeld, dezelfde selectie uit de beschikbare informatie wordt toegepast en bij het nieuws dezelfde commentaren worden gegeven.

Juist met het oog op handhaving van de gevarieerdheid in de pers heeft men zich bij sommige samenwerkingsvormen beperkt tot technisch-commerciële aangelegenheden, zoals gemeenschappelijke aanschaf en gebruik van persen, inkoop van grondstoffen, advertentiewerking e.d. Redactionele samenwerking wordt dan uitdrukkelijk uitgesloten. Voorbeeld hiervan is de reeds genoemde Unitel N.V., een gezamenlijke dochteronderneming van de Nederlandse Dagblad-Unie (o.a. N.R.C.) en het Telegraafconcern, bij welke samenwerking bladen zijn betrokken met een gezamenlijke oplage van ongeveer 930.000 (25% van de krantenmarkt).

De onrust die na de aankondiging van deze samenwerking ontstond was — ook gezien de omvang van de oplage — begrijpelijk. Immers: hier werd een samenwerking aangekondigd niet tussen ongeveer gelijkgerichte of op gelijk journalistiek niveau staande dagbladen, maar tussen enerzijds een dagblad dat een voorbeeld heet te zijn van objectieve berichtgeving (N.R.C.) en anderzijds een krant die meer waarde schijnt te hechten aan sensationele en gekleurde informatie dan aan betrouwbare berichtgeving. Niet alleen betreurde men het dat hoe dan ook een zakelijke band tussen beide dagbladen tot stand was gekomen, maar bovendien vreesde men dat de zakelijke samenwerking ook zou doorwerken op het redactionele vlak. Een waarborg daartegen is de statutair vastgelegde onafhankelijkheid van de redacties van de NDU-bladen. Het is hier de hoofdredacteur die uiteindelijk over de inhoud van het blad beslist. Vermoedens dat bij de benoeming van een nieuwe hoofdredacteur de directie van de N.D.U. rekening zal houden met de belangen van de Unitelpartner zijn niet gerechtvaardigd. Maar er zijn ook

G. A. KIEFT
RIDDER
NEDERLANDSE
LEEUV

Ons redactielid, het Tweede Kamerlid de heer G. A. Kieft, heeft ter gelegenheid van de verjaardag van de Koningin een onderscheiding gekregen. De heer Kieft werd benoemd tot ridder in de orde van de Nederlandse Leeuw. Wij bieden hem hierbij onze hartelijke gelukwensen aan.

geen garanties die een dergelijke invloed in de toekomst uitsluiten. Daarom verdient ook ten aanzien van een samenwerking die zich tot technisch-commerciële zaken beperkt onderzoek te worden of ze een gevarieerde informatie nadelig kan beïnvloeden.

Hoe is nu de feitelijke situatie in Nederland? Is de concentratie van het perswezen al zover gevorderd dat van een gevarieerde pers niet meer kan worden gesproken? Het antwoord op deze vraag moet ontkennend luiden. Er is nog voldoende variatie in de dagbladpers, voldoende ook in dit opzicht dat de verschillende politieke en geestelijke stromingen in ons land zich in aanzienlijke mate via dagbladen kunnen laten horen.

MAATREGELEN NEMEN

Toch is het noodzakelijk reeds nu maatregelen te nemen, teneinde te voorkomen dat de persconcentratie zich in zodanige omvang voortzet, dat daardoor de vrijheid van meningsvorming wordt aangetast. Het grote belang van een gevarieerde dagbladpers en een vrije meningsvorming voor het goed functioneren van de democratie, rechtvaardigt een overheidsingrijpen dat nodig is om ongewenste concentraties te weren. Beraad over mogelijke wettelijke maatregelen heeft plaatsgevonden in de Persraad en geleid tot een advies aan de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk, inhoudende een Voorontwerp Wet voorziening Perswezen 1968. In een volgend artikel zullen we ons met dit advies van de Persraad bezig houden.

ER is bijna geen land ter wereld, waar geen bloembollen uit Nederland worden ingevoerd. Ze gaan naar de meest afgelegen gewesten van onze aardbol. El Salvador, Koeweit, Nepal, Tahiti, Afghanistan en noemt u maar op. Dat zijn natuurlijk niet de grootste klanten van onze bloembollenexporteurs, want die zitten in West-Duitsland, Zweden, de Verenigde Staten, Engeland en Frankrijk.

Nu zijn bloembollen geen bij uitstek bederfelijk produkt. Snijbloemen echter wel. Het is dus in feite nog veel opmerkelijker dat ook de Nederlandse bloemen zo'n geweldig groot verspreidingsgebied hebben. Zelfs landen als Australië, Ivoorkust, Pakistan en Thailand kom je tegen in het klantenboek. Maar ook hier wonen de grote afnemers dichterbij. West-Duitsland neemt rond 70% van onze bloemenexport voor z'n rekening en ook Frankrijk, Zweden en Zwitserland voeren veel Hollandse bloemen in.

EXPORT

De bloembollenteelt en de bloemisterij zijn sterk op de export gericht. Van de bloembollen wordt 80-90% uitgevoerd, van de bloemen en planten ongeveer 50%. Dat het hier om flinke bedragen gaat wijst onderstaande tabel uit:

Exportwaarde bloembollen en bloemisterijprodukten in miljoenen guldens.

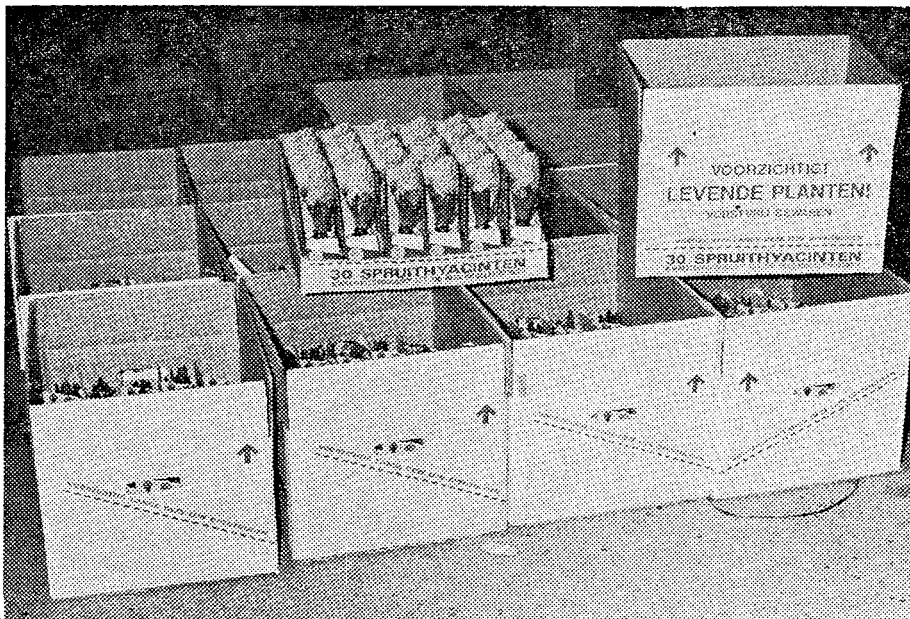
	1964	1965	1966	1967	1968
Bloembollen	321	332	326	357	362
Snijbloemen en planten	128	162	195	218	252

Tegenover deze uitvoer voor een waarde van meer dan 600 miljoen gulden staat een invoer ter waarde van ruim 20 miljoen gulden. Dit is dan tevens een aanduiding van de belangrijkheid van deze sectoren voor onze nationale economie.

Zoals uit bovenstaande cijfers blijkt, zit er in de waarde van de bloembollenexport een veel minder opgaande lijn dan in de uitvoercijfers voor de bloemisterij. De bloemisterij vertoont de laatste jaren dan ook een enorme expansie. De ontwikkeling is bijna explosief. In de bloembollensector zit natuurlijk ook de nodige dynamiek, maar niet primair in de zin van expansie. Daarom moeten we hier beide sectoren ook afzonderlijk de revue laten passeren.

FLEUR NEDERLANDSE TUINBOUW STERK IN BEWEGING

DOOR DRS. P. BUKMAN

11.000 HECTAREN BLOEMBOLLEN

De totale oppervlakte bloembollenteelt in ons land is momenteel ongeveer 11.000 ha. Om de gedachte te bepalen ruim de helft van de Wieringermeer. Ten opzichte van 1950, toen er niet meer dan 6500 ha met bloembollen werd geplant, een flinke toename. Ten opzichte van 1966 echter een aanzienlijke teruggang, namelijk met ongeveer 2000 hectare.

De kuststrook tussen Haarlem en Leiden heet vanouds de Bollenstreek. Wat niet wil zeggen dat we elders geen bloembollenteelt hebben. Integendeel. Voor de tulpen is Noord-Holland de voornaamste provincie, dankzij de geweldige uitbreiding van deze teelt in West-Friesland. Veel vollegrondsgroenteteeltbedrijven in dat gebied hebben getracht via de tulpenteelt de betere economische grondslag te krijgen. Verder heeft de tulpenteelt zich de laatste jaren nogal uitgebreid in Friesland en de Noordoostpolder. De andere hoofdteelten, narcissen en hyacinten, zijn meer aan de kuststrook. Landinwaarts zijn er voor deze gewassen minder mogelijkheden.

SPRAKELOOS GENIETEN

Wie in deze tijd naar de bollen gaat „waar je sprakeloos geniet van de kleuren die je ziet” heeft er geen idee van met welke zware problemen deze bedrijfstak te kampen heeft. Jarenlang is de bloembollenteelt achter een muur van beschermende maatregelen behoorlijk rendabel geweest. Die bescherming vindt z'n oorsprong in de crisis van de dertiger jaren toen alleen via teeltbeheersing en andersoortige maatregelen het „vak” voor de ondergang kon worden behoed. Maar hoe gaat het met zulke dingen? Eerst moet je er mee leren te leven, dan raak je er aan gewend en tenslotte kun je niet meer zonder. En als de omstandigheden, die destijds protectie onvermijdelijk maakten, langzamerhand weer normaal worden, gaat men echter zeker niet zonder zware discussies over tot het afschaffen van de beschermende maatregelen. En dat is begrijpelijk, want elke bescherming geeft een aantal zwakkere bedrijven een kans, die ze normaal niet zouden hebben. Er wordt dan ook wel eens gesteld dat deze bescherming de struc-

turele gezondmaking van kwekerij en handel heeft vertraagd. Als dat zo is, is het niet te verwonderen, dat er bij het afbreken van de muur veel mankementen zichtbaar worden. In die situatie verkeren we vandaag de dag.

SCHAALVERGROTING

Om uit de structurele moeilijkheden te geraken zal men bewust naar schaalvergroting moeten streven. Zowel op het terrein van de produktie als op het terrein van de handel. Wat de produktie betreft zal dit neerkomen op een drastische vermindering van het aantal bedrijven, duidelijke vergroting van de overblijvende gespecialiseerde bloembollenbedrijven en een verdere verschuiving van sommige teelten naar de landbouwbedrijven. Al deze processen zijn al aan de gang. Zo daalde het aantal bedrijven met minder dan een halve hectare bloembollen tussen 1960 en 1966 met bijna 20% en steeg het aantal bedrijven met meer dan 3 hectare bloembollen met bijna 30%.

Er zijn de laatste jaren nogal wat bloembollenbedrijven die hun produktieomvang uitbreiden door uit eigen bloembollen bolbloemen te gaan trekken. Soms gebeurt dat in de op het bedrijf aanwezige schuurruimte, dikwijls wordt er echter een speciale kas voor gebouwd. Men probeert op deze wijze tevens de aanwezige arbeid in de wintermaanden rendabel te maken.

Ook in de handel zal er niet aan een zekere reorganisatie te ontkomen zijn. Er zijn een beperkt aantal zeer grote exporteurs en een zeer groot aantal kleine. De voorzitter van het Produktschap voor siergewassen zei in dit verband onlangs, dat er maar weinig plaatsen zijn op onze planeet, waar maar één Hollander komt. Men loopt elkaar hier en daar in het buitenland voor de voeten. Men beconcurrereert elkaar op de exportmarkten, waardoor het soms moeilijk wordt een prijs te maken, die het mogelijk maakt de teler een goede prijs te bieden.

Het is dan ook geen wonder, dat in telerskringen de gedachte veld wint om de krachten te bundelen in telersorganisaties om zodoende meer invloed te kunnen uitoefenen op de prijsvorming van de produkten. Of op deze wijze een stuk problematiek van het bloembollenvak kan worden opgelost is nog moeilijk te overzien.

Het is, gezien alle onzekerheid over de toekomstige ontwikkeling, zowel in produktie en handel, niet verwonderlijk, dat er steeds meer gevraagd wordt om een economische begeleiding. Dit is een

terrein dat in het verleden is verwaarloosd ondanks het feit, dat het instrumentarium in de vorm van voorlichting, onderzoek en organisatie in principe wel aanwezig was.

BLOEMENEXPLOESIE

Wordt er in de bloembollensector vooral gesproken over sanering en herstructurering, bij bloemen is het vooral de explosieve ontwikkeling van de produktie, die de aandacht vraagt. De cijfers van de totaal-omzet van de bloemenveilingen geven daarvan een goed beeld:

	veilingomzet in mln. gld.	groei t.o.v. voorg. jaar in %
1960	95,0	15,4
1961	105,9	11,5
1962	130,5	23,2

van een leien dakje gaat. En het valt ook niet te ontkennen dat het de bloemisterij de laatste jaren vóór de wind is gegaan.

Ondanks de snelle uitbreiding van de produktie is de rentabiliteit in doorsnee niet onbevredigend geweest. Blijkbaar heeft de markt voor deze produkten een enorme opnamecapaciteit. De vraag is alleen waar de grens ligt. Het is niet moeilijk om in theorie uit te pluizen welke mogelijkheden de markt nog biedt. Er zijn in ons welvarende werelddeel nog landen waar het bloemenverbruik per hoofd van de bevolking niets voorstelt vergeleken met wat de Nederlanders en Duitsers per jaar uitgeven om wat fleur in huis te halen. Een theoretische markt is echter nog geen goed afzetgebied. Of dat te realiseren is hangt onder meer af van de vraag of het bloemenverbruik met succes kan worden gestimuleerd. Dat is eensdeels een

staat in deze sector ook veel belangstelling voor om bloemen en planten aan het sortiment toe te voegen. Helaas staat de Nederlandse vestigingswetgeving de snelle ontwikkeling van een massa-afzet via de moderne distributiekanaalen nog in de weg. Er wordt echter aan gewerkt om hier verandering in te brengen.

De kwekers proberen van hun kant in-tussen om in overleg met de handel het afzetstelsel aan te passen aan de speciale eisen die deze in opkomst zijnde massadistributie stelt. Daartoe is een speciaal toeleveringsbedrijf voor het grootwinkelbedrijf in het leven geroepen.

Als deze afzetontwikkeling in goede banen wordt geleid, zijn er inderdaad voor

1963	146,6	12,3
1964	170,2	16,1
1965	211,7	24,4
1966	251,0	18,5
1967	273,8	9,1
1968	318,4	16,3

De bloemisterij is in hoofdzaak een Westnederlandse aangelegenheid met als grote centra Aalsmeer, het Westland, Rijnsburg, op betrekkelijk grote afstand gevolgd door Roelofarendsveen, Berkel-Rodenrijs en Beverwijk. Vooral in het Westland, waar men op grote schaal is overgestapt van de groenteteelt naar de bloemeteelt, is de produktie geweldig gestegen. Dit geldt evenzo voor Roelofarendsveen, dat zich na de ruilverkaveling heeft ontwikkeld tot een bloemeteeltgebied met allure.

NEEM VAKER EEN BLOEMETJE MEE

Als een bedrijfstak zich snel uitbreidt krijgt men al gauw de indruk dat alles

kwesie van propaganda, van reclame: „Neem vaker een bloemetje mee”.

Van minstens evenveel betekenis is echter, dat de consument de bloemen en planten ook werkelijk krijgt aangeboden, zodat hij de gelegenheid heeft om te kopen. Dat klinkt nogal logisch. Het blijkt echter, dat aan deze voorwaarde op veel plaatsen in binnen- en buitenland niet wordt voldaan. In veel grote Europese bevolkingscentra is er maar één verkooppunt op 8—10.000 inwoners. Daar komen de consumenten dus nauwelijks in aanraking met het produkt bloemen. In Nederland ligt dat gelukkig anders en in grote delen van Duitsland bijvoorbeeld ook. Maar ook hier is de toestand nog lang niet ideaal. Vooral niet in nieuwe stadswijken en op het platteland.

De aandacht is momenteel vooral gericht op afzet via warenhuizen, supermarkten en zelfbedieningswinkels. Dat zijn namelijk de zaken waar de consument van de toekomst in hoofdzaak z'n dagelijkse inkopen zal doen en er be-

de Nederlandse bloemisterij goede perspectieven. Wat uiteraard niet wil zeggen dat processen als schaalvergroting en sanering voor deze tak van de tuinbouw halt zullen houden. Ze zullen er echter wel minder ingrijpende consequenties hebben dan in de bloembollenteelt, die een meer verouderde structuur heeft en momenteel ook een veel lagere rentabiliteit.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

A.R.-VROUWENCOMITE NAM AFSCHEID VAN PRESIDENTE MEVROUW DR. F. T. DIEMER-LINDEBOOM

"U hebt uw voorzitterschap vervuld met allure", constateerde mevrouw G. van Tuinen-Scheepsma in haar afscheidswoord. „U had een sterk gevoel voor het opsporen van knelpunten in de maatschappij. „ als theoretisch probleem, maar omdat u de mensen zag, die erdoor in de knel raakten.

Dit kwam ook uit in de antwoorden op de rapporten aan b.v. het Nederlands Vrouwencomité, waarvoor u in hoofdzaak het materiaal aandroeg.

Op het punt van de vervroegde pensionering van de werkende vrouw, in uw zienswijze op de nieuwe wet op de verkoop van voorbehoedmiddelen.

Uw pleiten voor en contact zoeken met Preston Cobb. Leitmotiv daarin was: de vrijheid van de individuele mens en de zorg, die de mensen voor elkaar behoren te dragen.

We willen u danken, dat we op onze vergaderingen daarvan mochten mee profiteren. Voor ons was dit alles een inspiratie tot het organisatorisch werk. Voor dit werk is inspiratie nodig en die hebt u ons gegeven. We wensen u het beste voor uw werk als gemeenteraadslid in Rotterdam".

Namens het Vrouwencomité bood mevrouw Van Tuinen een solide bureaulamp aan, die mevrouw Diemer bij haar vele studie van dienst kan zijn.

„Haar lamp gaat niet uit", zo begon dr. A. Veerman zijn dankwoord namens de partij. „Wij stellen het bijzonder op prijs als u blijft doorgaan met uw studie in uw publikaties. Die hebben wij nodig. Maar denk erom, er moet ook tijd zijn voor het ontspannen. Mannen kunnen dat gemakkelijker dan vrouwen".

Als symbool van die ontspanning bood dr. Veerman, mevrouw Diemer een koffer aan, onder het motto „Vlieg er eens uit!"

Mevr. dr. F. T. Diemer-Lindeboom

MENS BLIJVEN ZIEN

Ook hij constateerde, dat mevrouw Diemer in haar bezig zijn altijd de mens blijft zien. Woningbouw is geen kwestie van huizen bouwen, het gaat daarbij om mensen, die in die huizen moeten wonen. Het is altijd de mens en dit geldt dan de gehele mens.

Daarom is politiek ook een geloofszaak. In het jubileumboekje spreekt drs. B. Goudzwaard over vrijheid; niet over een burgerlijke vrijheid, maar over een vrijheid om de ander te dienen. Dr. Veerman feliciteerde het A.R. Vrouwencomité met de benoeming van mej. J. van Leeuwen tot presidente. Mevrouw Van Leeuwen merkte op, dat wij mevrouw Diemer wel verliezen als presidente, maar niet als lid van ons comité. Zij prees mevrouw Diemer om haar scherpe analyse van deze tijd en riep ons op om in teamverband samen verder te werken.

In haar afscheidswoord dankte mevr. Diemer alle aanwezigen voor de goede woorden en geschenken. Na nog eens te hebben terug gezien op de 10 jaren van het A.R. Vrouwencomité en de ontwikkeling, die er binnen de partij is gekomen ten aanzien van de medewerking van de vrouw vanaf de na-oorlogse jaren, gaf mevrouw Diemer in een bevoegde woord haar visie op enkele problemen van deze tijd.

PROBLEMEN

Problemen, waarmee zij zich, gezien haar publikaties, zo intens bezig houdt. Het strafrecht, waarbij nog zo grimmig wordt gedacht. De misdaad moet gestraft. Maar wetten zijn er niet om te straffen, maar om normen in te prenten en het leven te doen ontplooiën naar ingebouwde harmonie.

Wat moet men ervan denken, dat ge-

straffen zoveel vaker tot recidives vervallen en ongestraften tot veel betere aanpassing in het leven komen? Zij wees op de machten in deze tijd, die bezig zijn zich tot overmachten te ontwikkelen. En daartegenover de onmacht van de kleine mens. Het is thans moeilijk in de politiek beslissingen te nemen. De problematiek is overweldigend en ingewikkeld en grijpt sterk in in het hele leven.

In het denken over de problemen van oorlog en vrede, zijn wij gelukkig niet direct klaar met ons antwoord.

Er is meer ruimte voor verschillende visies, gezien ook het recent uitgebrachte rapport aan de Gereformeerde Synode. Maar deze ruimte maakt het voor de politici veel moeilijker een beslissing te nemen.

De ontwikkelingshulp en de problemen van het Midden-Oosten, de uitzichten van het joodse volk, hadden haar bewogen aandacht.

POLITIEKE RONDBLIK

Voor afscheid was genomen van mevrouw Diemer als presidente van het A.R. Vrouwencomité had mevrouw Van Leeuwen in haar politieke rondblik een zicht gegeven op de zaken, welke de laatste tijd in de Tweede Kamer behandeld waren. Zij deed dit op de bekende vlotte en duidelijke manier. Ten aanzien van het economisch beleid had Goudzwaard gewezen op het voeren van een stringent prijsbeleid, om niet in een spiraal van lonen en prijzen te raken.

Bijzonder teleurgesteld was de fractie dan ook dat de prijzen veel verder gestegen waren, dan verwacht werd in februari.

De fractie meende toen dat wij nog niet toe waren aan een prijsstop. Men moest het bedrijfsleven nog de gelegenheid geven zichzelf te corrigeren.

Na 15 februari zijn nog grotere stijgingen gekomen. Hierin speelt mee, dat de loonstijging groter is dan die van de produktie.

* * * Loyaliteit van de C.H.J.O.

In De jonge Nederlander, het maandblad van de CH-jongeren, lezen wij dat de CHJO in haar statuten en huishoudelijk reglement de mogelijkheid opent dat „sympathisanten" zich aanmelden bij het secretariaat van de CHJO.

Sympathisanten zijn dan die jongeren, die geen lid willen worden van de CHJO, maar wel sympathie hebben voor haar beleid.

Op zichzelf lijkt dit een aardige gedachte. Maar het addertje onder het gras wordt zichtbaar als men de toelichting en de voorgeschiedenis verneemt.

„De mogelijkheid bestaat dat jonge anti-revolutionairen sympathiseren met het beleid van de CHJO". Op de Jaarvergadering van de CHJO werd daar nog aan toegevoegd, dat de sympathisanten regeling ook geldt voor Arjosleden die het met het beleid van het Arjoshoofdbestuur niet eens zijn.

Wij zijn het met het Arjosblad Op Wiek eens, dat deze regeling een nare bij-smaak krijgt wanneer ook nog blijkt, dat over deze sympathisantenregeling geen enkel overleg is geweest met de Arjos.

Deze houding vinden wij deloyaal t.o.v. de Arjos, met wie de CHJO al jarenlang contacten onderhoudt.

De CHJO klopt zichzelf nogal op de borst over haar bijdrage tot vernieuwing van ons politieke bestel. Welnu, daarvan heeft de CHJO dan een fraai staaltje laten zien.

Mejuffrouw Van Leeuwen meende, dat de werkgevers te snel door de knieën zijn gegaan. Ter compensatie van dat verlies hebben werkgevers — vooral buiten de middenstandsector — revanche genomen, door de loonstijgingen vast in de prijzen te verrekenen. De overheid gaat zelf overigens ook niet vrijuit. Spr. wees o.a. op de stijging van gas- en elektriciteitsstarieven en die van het ophalen van huisvuil.

Nu heeft de regering een prijsstop afgekondigd, volgens haar een tijdelijke maatregel. Daarover valt te discussieren.

Voor alles zal het nodig zijn de prijzen 1½ à 2% terug te dringen.

Spr. vond het voorstel in verband met de prijsstijgingen een verschuiving van een deel van de premielast naar de werkgever tot stand te brengen niet juist. Dit werkt alleen gunstig voor de werknemers. De zelfstandigen en gepensioneerden worden daar extra de dupe van. Het terugdringen van de prijzen is belangrijker.

De premielast is geleidelijk aan zijn grens gekomen.

Er is nu aan de S.E.R. gevraagd aan te geven wat de hoogste prioriteit zal moeten hebben op het gebied van sociale verzekeringen.

Er moet een zekere programmering komen. het aangeven van de ontwikkeling op langere termijn. In de loop van het jaar zal hierover meer bekend worden.

C.R.M.

Ten aanzien van de begrotingsbehandeling van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk zei spr. dat van onze zijde duidelijk de aandacht gevestigd is op het belang in zaken van jeugd, sport en maatschappelijk werk, van ruimte voor de inbreng vanuit het particulier initiatief.

Verder sprak mevrouw Van Leeuwen nog over het vraagstuk van de abortus, waarover reeds is geschreven in Nederlandse Gedachten.

Tevens werden kritische opmerkingen geplaatst over het subsidiebeleid, onder andere over de verschillen in subsidiebedragen.

Tijdens de avondvergadering werd een aantal organisatorische zaken doorgesproken, o.a. betrekking hebbend op de actie voor het fonds. Al met al een boeiende bijeenkomst, waar een gezellige en hartelijke sfeer heerste.

C.M.T.-K.

9 gulden
voor
90 jaar
arp

9 gulden
voor
90 jaar
arp

Enkele maanden geleden schreef ik in dit blad enige artikelen over de „theologie der revolutie”. De term was nog nieuw en pas door het congres over „Kerk en Samenleving” te Genève (1966) in omloop gekomen. Sindsdien is het onderwerp in binnen- en buitenlandse geschriften aan de orde van de dag en is het aantal artikelen er over al niet meer te tellen. Het moet in een bepaald opzicht verwondering wekken, dat zovelen zich aan dit onderwerp hebben gewaagd. Er is onlangs een geschrift verschenen „Verantwoorde Revolutie”, waarvan het tweede deel begint met de opmerking: „De revolutie is een brandend vraagstuk. Ieder, die er over spreekt, zal zich er aan branden”.

Men zou verwachten dat dit brandgevaar velen op een afstand van dit probleem zou houden. Het tegendeel is echter het geval. Men aarzelt niet het hete hangijzer van het revolutievraagstuk aan te vatten. Wanneer dit niet ondoordacht, doch welbewust gebeurt, moet men waardering hebben voor de moed en het besef van verantwoordelijkheid, die hiervoor nodig zijn. Er waait momenteel een wind van revolutie door de wereld. Niet alleen in staten, die hun ontstaan aan revolutie hebben te danken als China, Rusland en hun satellieten; niet alleen in werelddelen, waar de situatie rijp voor revolutie schijnt te zijn als Zuid-Amerika, maar ook in zgn. welvaartsstaten als Nederland, West-Duitsland e.a., waarvan men de indruk heeft dat de sociale verhoudingen er door revolutie alleen maar slechter kunnen worden. Marx is tegenwoordig „in” en de roep om verandering van structuren in kerk en maatschappij is niet van de lucht.

In deze situatie is het goed het brandend vraagstuk van de revolutie niet angstig te ontwijken, doch zich er over te bezinnen en er positie in te kiezen. Het bovengenoemde geschrift komt tot de conclusie: „Het is goed, dat er in Genève en daarna in de kerken zoveel aandacht is geschonken aan het verschijnsel: revolutie. Deze aandacht mag niet verslappen”. De vraag moet worden gesteld: Wat wordt met revolutie bedoeld? Wat is haar karakter, haar motief? Wat zijn haar middelen, haar doeleinden? Wat is het ethisch oordeel, dat wij, als christenen, over dit streven naar revolutie moeten hebben?

VERANTWOORDE REVOLUTIE

Deze vragen vormen het onderwerp van de studie over „Verantwoorde Revolutie”, die onlangs bij Kok is verschenen, en waarvan het eerste deel is geschreven door dr. J. Verkuyl, het tweede door een werkcollege van doctoraalstudenten onder leiding van dr. H. G. Schulte Nordholt, hoogleraar in de culturele antropologie aan de V.U.

De titel maakt reeds duidelijk, dat we hier met een kritische bezinning hebben te doen. De naam „verantwoorde revolutie” doet veronderstellen, dat er ook revoluties zijn, die niet verantwoord moeten worden geacht. Het zou inderdaad gevaarlijk zijn zich zonder bezinning te laten meevoeren door een revolutionair sentiment. Bij elke revolutionaire beweging en betoging dienen we eerst de kritische vraag te stellen of zij verantwoord is in haar motieven en middelen, in haar karakter en doel. Dit betekent echter niet, dat het antwoord steeds negatief zou moeten zijn. In de titel van dit geschrift ligt besloten, dat er ook een verantwoorde revolutie is. Maar het zegt reeds veel, dat dr. Verkuyl liever van een „theologie der transformatie” dan van een „theologie der revolutie” spreekt.

Waarom liever niet over een „theologie der revolutie” gesproken? Omdat het woord „revolutie” historisch belast is en steeds de gedachte oproept aan bloedvergieten en geweld. Het wekt de herinnering aan de Franse en Russische revoluties en aan al het onheil, waarmee deze gepaard zijn gegaan. De naam van onze anti-revolutionaire partij dankt zijn ontstaan aan de oppositie tegen de beginselen en praktijk, die in de Franse revolutie naar voren zijn gekomen. Groen zag daarin een combinatie van „ongeloof en revolutie”. Toch is het zeker niet de bedoeling van deze naam dat de A.R. partij tegen elk volksverzet zou zijn. Kuyper heeft in zijn „Anti-revolutionaire Staatkunde reeds tegen

THEOLOGIE DER TRANSFORMATIE

DOOR PROF. DR.
C. VAN DER WOUDE

dat misverstand gewaarschuwd (I. pg 590).

Er zijn echter ook in onze tijd revoluties, waartegen we „anti” moeten zeggen. Verkuyl sluit zich terecht aan bij de mening van Annah Arendt in haar boek over „Revolutie”, dat de meeste gewelddadige revoluties zedelijk ongeoorloofd zijn geweest. En ik stem geheel met hem in wanneer hij verklaart „dat het kritiekloze spreken over de theologie en praktijk der revolutie even naïef als gevaarlijk is” en wanneer hij waarschuwt tegen „een blindelings propageren van de strijd tegen het „establishment” en tegen „een ideologie van de revolutie, die salon-revolutionairen kweekt, welke echt hun handen niet vuil maken en niet beseffen, dat een bloedige revolutie vol van demonische verzoeken en vol van voos utopisme is” (pg 30/40).

TRANSFORMATIE

Verkuyl kiest dan ook liever voor de naam „transformatie”. Ook in de bij-

belse boodschap gaat het om transformatie, omzetting, vernieuwing van alle dingen. Velen hebben zich reeds met zo'n theologie bezig gehouden of zijn er nog mee bezig en hebben hun bouwstoffen geleverd voor de transformatie van politieke en maatschappelijke structuren. In de lange reeks van hen, die hieraan in binnen- en buitenland hebben meegewerkt, noemt Verkuyl ook de namen van Abr. Kuyper en J. C. Sikkel.

Er zijn bijbelse noties, die de stoot tot zo'n transformatie kunnen geven. Verkuyl herinnert in dit verband aan soortgelijke motieven als ook reeds door Shaul e.a. naar voren zijn gebracht: de „exodus” gedachte, het getuigenis der profeten tegen onrecht en geweld, de verwachting van de Messias en de komst van zijn Rijk. De houding van een christen hiertegenover dient het kenmerk te dragen van „wachten en haasten”. We moeten leren „wachten” en geen luchtkastelen bouwen. We moeten tegelijk ons „haasten” om tekenen op te richten van het koninkrijk, dat komt. Hoe zijn nu de reacties van kerk en theologie op de uitdagingen van de tijd geweest? Verkuyl onderscheidt drieërlei reactie. Daar is in de eerste plaats het antwoord van het piëtisme, dat veel heeft gedaan om de Naam van Jezus Christus onder de volken bekend te maken, maar er steeds toe neigde de brandende politieke en maatschappelijke vragen te vermijden. Verkuyl noemt in dit verband de naam van Billy Graham en dringt er op aan dat zowel in studentenkringen als binnen de Wereldraad piëtistische en sociaal-politieke stromingen elkander zullen zoeken.

Een tweede onbevredigende reactie was die van de theologie en praktijk der contra-revolutie. Deze reactie betekende niet meer dan een verdediging van de bestaande situatie en een verzet tegen elke vernieuwing van de maatschappij. Verkuyl constateert deze reactie bij de Grieks-orthodoxe en de Rooms-katholieke kerk tegenover de opkomende revoluties in Rusland en China, en bij de Verenigde Staten tegenover Castro's revolutie op Cuba. Hij verheerlijkt alerminste de situatie op Cuba, waar het volk onder een linkse dictatuur gebogen gaat, doch meent, dat de reactie daartegen niet die van de contra-revolutie had mogen zijn.

KUYPER

De derde onbevredigende reactie is gekomen van de kant van de zgn. restauratie-theologie. De naam herinnert aan de periode van restauratie, die in de eerste helft der negentiende eeuw op de Franse revolutie is gevolgd. Haar kenmerk is dat men wel bereid is kleine hervormingen aan te brengen en niet alles bij het oude wil laten, doch dat men een radicale maatschappijkritiek als een activiteit van dweepzieke idealisten, van „Schwärmer”, beschouwt. De achtergrond van deze restauratie-theologie zou dan hierin schuilen, „dat de macht der zonde in de bestaande maatschappijstructuren niet voldoende wordt onderscheiden”. Als vertegenwoordigers van deze groep noemt Verkuyl de voorstanders van de lutherse twee-rijken-leer in Duitsland en ook bepaalde invloedrijke personen en kringen binnen de anti-revolutionaire en christelijk-historische partijen in Nederland. Daarbij wordt bijzonder aandacht aan de figuur van dr. A. Kuyper gegeven. Dit betekent niet dat Verkuyl Kuypers betekenis voor de politieke en maatschappelijke vragen zou willen ontkennen. Wie zou dit ook kunnen? Hij erkent met De Gaay Fortman dat Kuyper in zijn tijd „architectonische maatschappijkritiek” heeft geïnfuseerd en eerder dan iemand anders het onhoudbare van de koloniale structuur heeft aangewezen.

Anderzijds zou echter de „leer der scheppingsordeningen” Kuyper soms tot vreemde uitspraken hebben gebracht, die meer het stempel van liberalisme en romantiek, dan van evangelische diepte dragen (pg 30/31). Verkuyl beroept zich hierbij op een discussie tussen Noordmans en Schilder in 1936 en op de in 1967 verschenen dissertatie van dr. J. van Wieringh over „Het maatschappijbeeld van Abraham Kuyper”.

Het spijt me te moeten zeggen, dat dit betoog me niet heeft overtuigd. Het is op zichzelf niet moeilijk uit de werken van Kuyper hier en daar een citaat te lichten, waarachter men geneigd is een vraagteken te zetten. Ik heb prof. H. H. Kuyper in een persoonlijk onderhoud eens horen zeggen, dat het gemakkelijk is hier en daar enige tegenspreken in het werk van zijn vader te ontdekken. Bij diens bijna onvoorstelbare activiteit en produktiviteit temidden van een strijd op alle fronten kan men het haast niet anders verwachten. Maar dit betekent niet dat men zijn maatschappijkritiek als niet meer dan een restauratie-poging zou mogen zien. Dit is op zichzelf reeds onwaarschijnlijk bij een man, wiens kritiek op de maatschappij van bevoegde zijde als „architectonisch” is geprezen; die tijdens zijn ministerperiode in de eerste jaren van deze eeuw reeds wetsontwerpen voor invaliditeits-, ziekte- en ouderdomsverzekering benevens bepalingen tot bescherming van de arbeid ontwierp; die in 1910 een oproep tot christelijk-sociale vakorganisatie liet horen. M.i. heeft Verkuyl zich hier teveel laten leiden door de tendens van Van Wieringh's dissertatie, waarin deze verband zoekt te leggen tussen Kuyper met zijn volgingen en de doeleinden van het latere nationaal-socialisme en niet schroomt rassendiscriminatie en anti-semitisme bij Kuyper te suggereren. Hoe tendentius deze auteur daarbij tewerk gaat, blijkt reeds uit de geschriften, die hij ten bewijze aanvoert: een reisverhaal van H. Diemer over een bezoek aan Duitsland in 1933, toen het karakter van het opkomend nationaal-socialisme nog niet voor ieder duidelijk was, en enkele propagandistische uitingen uit N.S.B. bladen, die Kuyper voor hun ideeën trachten te annexeren zijn de bronnen terwijl over de principiële kritiek van een van Kuypers beste leerlingen, Mr. A. Anema, in diens „Grondslag en karakter der Italiaans-fascistische staatsleer” (1934) gezweven wordt. Onverklaard laat Van Wieringh ook het door hem erkende feit, dat juist uit de kring der gereformeerden principiële en fel verzet tegen de nationaal-socialistische doctrine en praktijk werd geboden.

NIET OVERTUIGD

Ook het beroep van Verkuyl op de discussie tussen Noordmans en Schilder in 1936 heeft me niet overtuigd. Wanneer Kuyper in 1902 op enkele plaatsen in zijn „Gemene Gratie” spreekt over de „levenskracht van het Noorden” tegenover „het onbeduidende Zuiden”, en over de Europeanen als „het beste ras”, dan heeft dat niet die racistische achtergrond, die zulke uitdrukkingen in 1936 bij de opkomst van het nationaal-socialisme hadden. Trouwens, Noordmans zelf erkent, dat „men zulke uitdrukkingen niet meer, zoals Kuyper dat deed, in onschuld kon gebruiken”.

Voorts mag men Kuypers gedachten over de scheppingsordinantiën niet identificeren met een „leer der scheppingsordeningen” zoals bv. Gogarten in de dertiger jaren voorstond, en waardoor hij in de armen van het nationaal-socialisme werd gedreven. Ook zijn de scheppingsordinantiën, waarop Kuyper zich beriep, iets anders dan de „bestaande orde”, de status quo, waartegen o.a. christenradicalen opponderen (pg. 31). Jezus zelf is wel in oppositie geweest tegen de bestaande orde (c.g. wanorde) van de joodse huwelijksmoraal, door zich te beroepen op wat „in den beginne” was en heeft daarmee de scheppingsorde als een transformerende factor ingeschakeld tegen de „bestaande orde”.

Deze kritische opmerkingen zijn niet mijn laatste woord. In een volgend artikel hoop ik aandacht te vragen voor het belangrijkste deel van dr. Verkuyl's studie, dat het opschrift draagt: „Op weg naar een theologie der transformatie” en waarin veel waardevolle aanwijzingen worden gegeven. Ik hoop dan tevens aandacht te geven aan het tweede deel van dit geschrift, dat handelt over „Revolutie”.

Verantwoorde Revolutie. Over middelen en doeleinden in de strijd om transformatie van samenlevingen door dr. J. Verkuyl en dr. H. G. Schulte Nordholt. Uitgave J. H. Kok N.V. te Kampen.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

D. MEIJER - AANNEMER

VAN NIEUWBOUW-, VERBOUW- EN
REPARATIEWERKEN

Handel in hout, teerprodukten en andere
materialen.

Telefoon 7690

SASSENHEIM - Werkplaats: Zuilhofstraat 2 - Telefoon 7952

Betonfabriek DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
OPGERICHT 1883

Voor betere beton N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748 - 3921*

Aannemersbedrijf GEBR. HAKKERS

• Handel in hijsmaterialen, riet en teen
• Rietmattenfabriek
• Hoepelmakerijen

WERKENDAM — TELEFOON 514

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73a - Telefoon 444 - Werkendam
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

Visser Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. (02510) 25244

Gestigd sinds 1919

F. VINK & ZOON Aannemersbedrijf

Telefoon 01827 - 2261

KERKLAAN 9

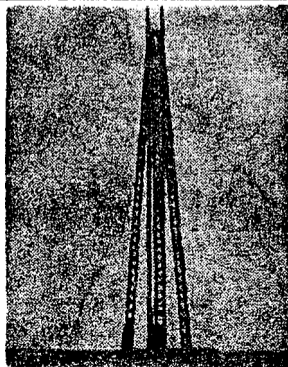
MOORDRECHT

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van
HEIWERKEN

Telefoon 03474-269
LEXMOND

Gespecialiseerd in het heien
met stoomblokken van 2000
tot 8000 kg.

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van reprefabriceerde houten gebouwen,
houten woningen, directieketen, barakken, gara-
ges, vakantiehuysjes enz. Speciaal voor de land-
bouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen, etc.

EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

HET BEELD DER VADEREN

VROUWENKIESRECHT

Een halve eeuw geleden waren bij verschillende vergaderingen van de Tweede Kamer de tribunes tot berstens toe vol dames. En de hitte in de zaal was eindelijk bijna niet meer te dragen.

Aan de orde was het initiatief-ontwerp van de heer Marchant van de vrijzinnig-democraten, om de vrouwen het actief kiesrecht te geven. Het passief kiesrecht hadden zij al, door de grondwetsherziening van 1917. Een vrouw kon dus wel tot lid van de Tweede Kamer worden gekozen, maar zelf niet aan de verkiezingen deelnemen.

De dames op de stampvolle tribunes kregen vele knappe redevoeringen te horen en in elke redevoering opnieuw werd de lof van de vrouw gezongen. De liberale heer Rink zette het eerste lied in op de vrouw en haar solidariteit en haar offeringsgezindheid. Het gaat niet meer aan, de vrouw terug te wijzen naar het spinnewiel. De heer Kruyt is ingenomen met het voorstel, want hij verwacht als revolutionair-socialist versterking van de revolutionaire gezindheid van het kiezerscorps, als de vrouw gaat meedoen.

De A.R.-spreker mr. J. A. de Wilde is tegen: de politieke activiteit van de vrouwen zal toenemen, zegt men, en dat zou winst zijn, maar volgens mr. De Wilde krijgen we alleen politieke activiteiten van die vrouwen, die weinig of niets te doen hebben, en niet van de huismoeders.

De heer Troelstra hield een felle rede tegen allen, die tegen waren, en was daarbij zo strijdbaar, dat de communist Wijnkoop hem toevoegde: houd je een beetje kalm de eerste keer dat je weer optreedt. (Dit sloeg er op, dat Troelstra in november 1918 de revolutie had aangekondigd en na het mislukken van zijn revolutiepoging nu weer voor het eerst het woord voerde.)

De A.R. heer Smeenk was voor. Hij vond het zó inconsequent, aan de vrouw het actief kiesrecht te onthouden, terwijl ze het passieve kiesrecht krachtens de grondwet al had, dat dit alleen al een reden was, een voldoende reden, om voor te stemmen.

Het wetsontwerp is met een grote meerderheid aangenomen. De A.R. stemde op twee na tegen (vóór de heren Smeenk en Rutgers) en de CHU stemde op twee leden na voor (tegen de heren Schokking en Snoeck Henkemans).

OUDE EN NIEUWE CITATEN

P.V.D.A.

Over de controverse Den Uyl-Ten Cate schrijft Jan Verdonck in „De Nieuwe Linie”, maar hij plaats dit (inmiddels bijgelegde) geschil in een breder kader. Hij betoogt o.a.:

„Vondelings stelling is dat het socialisme geregeld herijkt moet worden. Waar zijn gedachten — en die van Den Uyl — heengaan naar een algemene Volkspartij, kan men vragen wat er dan nog van het socialisme zal overblijven. Bovendien: zal een algemene volkspartij werkelijk vooruitstrevend kunnen zijn? en radicaal?”

De formules waaronder men een progressief akkoord tracht te vangen, zijn zo vaag, dat men er veel kanten mee uit kan. Gevreest moet worden dat uiteindelijk een verwaterd geheel zal ontstaan waarin de vrijblijvendheid hoogtij zal vieren. Of een formatie die wel radicaal en wel vooruitstrevend zal zijn, maar door haar getal vrijwel machteloos.”

Ja, ja hoe is het goud verdonkerd!

MEEWERKEN

De presidente van de Nederlandse Vereniging van Vrouwenbelangen, mevr. N. Molenaar-Buyser deed deze uitspraak:

„Ook in de politieke partijen is het aantal vrouwelijke leden een fractie van het aantal mannelijke. Het is de vrouw zelf die hierin verandering moet brengen. Niet op haar stoel thuis moet ze kritiek leveren, maar in de vergaderingen. Via kiesverenigingen kan zij haar standpunten openbaar maken en meewerken aan de politieke meningsvorming. Hoeveel kwesties over crèches en schooltijden zouden al niet zijn opgelost, wanneer de vrouwen hiertoe meer initiatieven ontwikkeld hadden.”

Vorbij is de tijd waarvan Schiller kon zeggen: „En binnen bestiert de flinke huisvrouw, de moeder der kinderen en gaat rustig in de huiselijke kring haar gang”.

Wat de vrouw op de kiesvereniging betreft, daar zal Widek nog wel eens over schrijven als hij niet meer bezeten is van de onrechtvaardige mammon of wel: het fonds van vijf ton.

NODIGER DAN BROOD

In „Vrij Nederland” stond een vraaggesprek met H. Hoving, schrijver van o.a. „Juf, daar zit een weduwe in de boom”. Over de humor zegt hij o.a.:

„De humor wordt onderschat in Nederland. Ja, hoe weet ik dat? Het interesseert de mensen te weinig — er zijn nooit congressen over, terwijl er over allerlei onderwerpen wel congressen worden gehouden. Als de humor belangrijker werd gevonden, zou je er toch denkkelijk meer over lezen.

En dat terwijl humor toch nodiger is dan brood. Humor heeft een functie in de intermenselijke verhouding, het is een ingrediënt dat erbij hoort. Humor is altijd weer nieuw, daar komt nooit een eind aan.”

Niemand hoeft zich bezorgd te maken: het kabinet blijft zijn best doen, de regeringspartijen zetten hun beste beentje voor en de oppositiepartijen proberen er een slaatje uit te slaan. Dit wettigt de verwachting, dat we kunnen blijven lachen.

PROBLEEM

In „Democraat” schrijft D. Bark o.a. dit over de progressiviteit van D'66:

„Het grote probleem voor D'66 is dat wij door vele „mede-progressieven” niet altijd als medestander in de strijd tegen geslotenheid, veroudering en establishment herkend worden.

Hoofdoorzaak daarvan is naar mijn mening dat de meeste vernieuwers, voor zover zij zich (politiek) georganiseerd hebben, aan hun kritiek op de huidige maatschappelijke situatie verbinden een blauwdruk van een nieuwe maatschappelijke ordening.”

Zo jong en dan al niet meer herkend worden? Tragisch! Tijd om te ontploffen D'66!

KATTEN

De redacteur van het tijdschrift „Onze katten”, Kik van Eysden is bezorgd.

„Het is een beangstigend denkbeeld, dat het velletje van uw verdwenen kat het lichaam van een of ander hip grietje omhult. De kattenmepper bedreigt onze huiskatten, nu de prijzen van de velletjes zo enorm in prijs stijgen.”

Zou het helpen wanneer de kattenmeppers denken aan een opmerking van Anatole France „De kat paart in haar wezen het gedachte uiterlijk van een Tartaars krijger aan de lome bevalligheid van een Oosterse vrouw?”

Zo niet, dan moet er maar een „kattenwet” komen.

FILMKEURING EN NOG WAT

IN POSITIEVE ZIN AANDACHT VESTIGEN OP FILMS DIE DAT VERDIENEN

Ongeveer een kwart eeuw heeft het Nederlandse parlement met de materie film en bioscoop gestoeid vóór de huidige Bioscoopwet in 1926 door beide Kamers kon worden aangenomen. Het is op zichzelf al verwonderlijk, dat deze wet het daarna meer dan 40 jaar heeft „uitgehouden”.

Dat was niet het gevolg van een volstrekte eenstemmigheid over de daarin vervatte regeling van de filmkeuring, maar veeleer van de onmogelijkheid om een politieke oplossing te vinden voor de tegenstellingen, die zich openbaarden bij pogingen, om daarin wijziging te brengen.

Drie maal is een wetswijziging voorgesteld en weer ingetrokken en een zelfde lot trof een wetsontwerp, dat een *technische herziening* beoogde.

Toen in de Tweede Kamer de heer Verhoef in 1962 een amendement indiende om de z.g. gemeentelijke nakeuringsbevoegdheid te doen vervallen achtte de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken mr. Toxopeus dit — terecht — in strijd met de bedoeling van het ontwerp en de beraadslagingen werden geschorst.

Zijn opvolger, minister Smallegen, stelde zich op het standpunt dat de z.g. nakeuring slechts kon worden gezien tegen de achtergrond van de filmkeuring in het algemeen en stelde een commissie van vijf leden in, die hem zou moeten adviseren over het totale vraagstuk van de filmkeuring.

Deze commissie, waarin de vijf grootste partijen uit het parlement geacht werden te zijn vertegenwoordigd, heeft, in oktober 1966 geïnstalleerd door minister Verdam, begin februari van dit jaar een rapport ingediend bij minister Beernink, die het zonder meer aan de Tweede Kamer ter beoordeling heeft overgelegd.

Tussen haakjes: de voorzitter der commissie, ir. Witte, liet haar ook nog enige maanden in de steek... om de ministerssteek — zij het niet van Binnenlandse Zaken — te gaan dragen.

En wat is er nu „uit de bus” gekomen. Allereerst een aanbeveling om de thans bestaande filmkeuring voor volwassenen af te schaffen.

Reeds bij het ontwerp voor de huidige Bioscoopwet werd gesteld: „Bedacht dient te worden dat er tenslotte een leeftijd komt, waarop ieder zelf het oordeel des onderscheids dient te bezitten. Het is dus niet van de overheid te vergen, dat zij de verantwoordelijkheid op zich neemt voor de geschiktheid der films, die door de bioscoopondernemer aan volwassenen worden vertoond. Daarmee zou zij de natuurlijke grenzen harer taak ten enenmale overschrijden”. Het valt niet te ontkennen, dat de filmkeuring voor alle leeftijdscategorieën, dus ook voor volwassenen (waarvoor de leeftijd van 18 jaar werd aangenomen) er toe heeft geleid, dat de aankondiging bij de bioscopen „alleen voor volwassenen” als een trekpleister gold voor jeugdigen in het randgebied van deze leeftijd. En de „baarden” hebben het vaststellen van een leeftijdsgrens nog wat verder bemoeilijkt.

HEET „HANGIJZER”

Maar ook voor volwassenen zag de wetgever van 1926 toch wel een taak: „(Slechts) heeft zij — de overheid — er voor te waken, dat geen films aan een volwassen publiek worden geboden, die in strijd zouden komen met de openbare orde en die de goede zeden zouden ondermijnen”.

Dit nu is ook in de studiecmissie een „heet hangijzer” geworden. Het vaststellen van het begrip „goede zeden” is ook buiten de produkties voor het witte doek al moeilijk genoeg.

Waar liggen de grenzen?

En is het houdbaar deze grenzen scherp te trekken voor de bioscoop-film, terwijl in de literatuur en op de planken geen voor-censuur wordt toegepast en zelfs door het Verdrag van Rome wordt verboden?

De televisie in binnen- en buitenland (en de grenzen kunnen op dit gebied niet met slagbomen worden gemarkeerd!) brengt ook zo het een en ander in de huiskamer en is de barrière van 21 uur voor „jeugdigen” wel waterdicht?

Desondanks heeft de adviescommissie, juist misschien wel door hetgeen zij in de studio van de Centrale Commissie voor de Filmkeuring heeft gezien op het gebied van afgekeurd materiaal, zich ernstig bezig gehouden met de vraag, of er geen *noodrem* zou moeten zijn om de uitgesproken smerige film, waarin geweld, seksuele aberraties en rascisme hoogtij vieren, te kunnen keren.

Zij is daar, ronduit gezegd, niet uitgekomen en ook het parlement zal daar nog wel moeilijkheden mee hebben.

Het instellen van een Regeringscommissaris voor het Filmwezen kan moeilijk los worden gezien van de vraag, of er dan ook geen ministeriële verantwoordelijkheid tegenover het parlement zou moeten zijn. En zet dan op filmgebied de kraag maar op!

De thans bestaande „oplossing”: de

verantwoordelijkheid te leggen bij een zelfstandig opererende Centrale Commissie voor de Filmkeuring, is in feite óók een omzeilen van deze moeilijkheid. Parlementsdebatten over het afkeuren van een film zouden wellicht nog wat moeilijker vallen dan televisie-uitzendingen in het parlement zelf.

ALLES TOELATEN ?

Blijft over de vraag „of men dan maar alles in de bioscoop moet toelaten.” Bestuurders van de Ned. Bioscoopbond hebben verzekerd, dat bij opheffing van de „filmkeuring namens de overheid” het wel eens zo zou kunnen uitpakken, dat de „bedrijfscontrole” scherper zou zijn dan nu, waar immers iedere filmverhuurder kan proberen, wat hij er — al of niet na herkeuring — „door krijgt.” Dat zal dan spoedig kunnen blijken.

De adviescommissie kon moeilijk een dergelijke bedrijfscontrole zoals men die in Duitsland b.v. kent in de „freiwillige Selbst kontrolle”, aanbevelen of afbevelen.

Wat met name in de Scandinavische landen op het witte doek verschijnt, (waar ook de keuring voor volwassenen (boven 16 jaar!) is afgeschaft) doet wel de vraag rijzen in hoeverre de commercie het zal winnen van het geweten.

Ook zal moeten blijken, in hoeverre filmimporteurs weerstand zullen kunnen bieden aan de aandrang tot kopelverkoop — een handelsvorm, waarbij een goede, kunstzinnige, film alleen wordt geleverd, indien men er een slechte, maar die geld opbrengt, bij kan leveren.

Naar een „noodrem” is ijverig gezocht, maar de steen der wijzen is niet gevonden.

Of zij zou moeten bestaan in het hantieren van art. 221 van de gemeentewet, „tot het waken tegen het doen van met de openbare orde of zedelijkheid strijdi-

ge vertoningen”, en het repressieve optreden van de strafrechter. Daarvan zegt het rapport „Wanneer echter de normen van de strafwet duidelijk overtreden zijn, is het in het belang van de rechtsorde en van allen, die daaronder leven, dat een strafrechtelijke repressie niet uitblijft”.

Hoe dan de strafrechter tijdig kan worden gealarmeerd?

Daarvoor is regelmatige deskundige voorlichting noodzakelijk.

De adviescommissie heeft zich daarom niet beperkt tot het negatieve advies: hef de Centrale Filmkeuring maar op. Deze moet zeker blijven bestaan als instituut voor jeugdbescherming, waarbij in het bijzonder wordt aanbevolen daarin deskundigheid op het gebied van de jeugd-psychologie en paedagogie te laten prevaleren.

Een gedachtenstreepje: de levensbeschouwelijke inbreng zal daarin duchtig moeten meespreken.

GRENS VOLWASSENHEID

Nu er ook bij de deskundigen nogal wat verschil van mening blijkt te bestaan over de leeftijdsgrenzen der toelaatbaarheid, zal het parlement stellig oog hebben voor het feit, dat de grens der volwassenheid in de meeste landen van West-Europa op 18 jaar wordt gesteld.

DOOR G. H. HOEK

Wethouder van Hilversum. Lid van de commissie die advies uitbracht over de filmkeuring.

De poging van het bedrijf, om, bij het loslaten van de Centrale Keuring nu gelijk maar de leeftijdsgrens voor „volwassenen” terug te brengen van 18 tot 16 jaar, kan ik moeilijk los zien van de feitelijke omstandigheid, dat de bioscoop het juist bij de concurrentie met de televisie hoofdzakelijk „moet hebben” van de leeftijdsgroep van 16, 17 en 18 jaar.

Vele ouderen gaan — met uitzondering van een enkele bijzonder goede kunstfilm — veel minder dan voorheen naar de bioscoop.

Het is niet juist de aanbeveling om de keuring van films voor volwassenen, los te zien van de positieve voorstellen om bona-fide filmadviesinstanties in haar straks onmisbare taak van voorlichting ook financieel in ruime mate te steunen.

Het één kan niet zonder het ander.

Voor nu, bij aanvaarding van de voorstellen der commissie, een mogelijk correctief der overheid bij burgemeesters, colleges van B. & W. en de strafrechter wordt ondergebracht, moeten deze door onmisbare voorlichting voldoende worden geëquipeerd om hun taak te kunnen vervullen.

Van veel meer belang dan deze negatieve benadering is echter, dat in positieve zin de aandacht wordt gevestigd op goede films die dat verdienen.

En die dan kunnen komen in en buiten de bioscoop.

Beeld uit de film Ben Hur

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

LEZERS SCHRIJVEN ONS . . .

ZUID-AFRIKA 1

In het nr. van 12 april stond weer een felle aanval op Zuid-Afrika, geschreven door een van uw lezers. Het schijnt een soort mode te zijn, om onze stamgenoten in Z. Afrika een trap te geven. Misschien heeft men meer een hekel aan hen, dan bijv. aan Polen en Russen, die nog veel erger aan rassendiscriminatie doen. Zelf ben ik enkele maanden in Z. Afrika geweest en ook ik heb bezwaren, die ik ook meer dan eens in gesprekken met broeders daar heb geuit. Maar zijn wij in ons land en in andere landen vaak niet eenzijdig. Ik zend u, redactie een foto van een vergadering van de geconfedereerde Nederduits Geref. kerken. Daar zitten broederlijk naast elkaar „blanken en zwarten”, ook in 't moderamen. Op een andere foto stond de bevestiging van een Nederduits-Gereformeerde Bantoe-predikant. Aan de handoplegging namen verschillende predikanten deel en beurtelings zag je een blanke en een zwarte hand. Zo heb ik tal van foto's, maar die worden door Nederlandse bladen niet gepubliceerd. Men mocht eens de indruk krijgen, dat er ook nog goede dingen in Afrika zijn. Wat mij opviel, was dat in het Engelse Durban de verhoudingen anders lagen dan in Transvaal. In eerstgenoemde stad zag ik winkels met twee ingangen, een voor whites en een voor natives. In grote warenhuizen die wij in Transvaal bezochten, merkte ik dat niet op. ik wil nog een paar dingen noemen, die me troffen en zal me daarbij zeer beperken: In Johannesburg zat een Bantoe in de Dopperkerk en in de Bantoeerk in Sharpeville komen geregeld blanken, om hun belangstelling te tonen. Alleen weerdzijds liggen de vormen van dienst de verschillende kerkgangers niet. De Bantoe's vinden het bij „ons” maar een saaie beoening bijv. Menigvuldig zijn de klachten van „arme blankes”, dat de Bantoe's steeds worden voortgetrokken. Ik heb Bantoe's zien wonen in riantie bungalows en blanken in krotten in achterbuurten. De scheidslijn arm-rijk is een heel andere dan die van zwart-blank. In een bedrijf, dat ik bezocht, werd me door de bedrijfsleider verteld, dat al zijn personeel een goed salaris had en uitstekende sociale voorzieningen. Ik heb me er van overtuigd, dat dit het geval was: model-ziekenhuis, sanatorium, zwembaden, sportvelden enz. Diezelfde mijnheer deelde me mee, dat verschillende van zijn Bantoearbeiders hielden, omdat Verwoerd was vermoord. Hij had zoveel voor hen gedaan! Conservatieve „Boeren” stemden volgens hem vaak voor de heterogene oppositie, omdat ze met „de kaffers” niet mochten doen, wat ze wilden. In het bedrijf, dat ik bezocht, is het gebruik van het woord „kaffer” verboden. Bij overtreding krijgt de blanke een boete. Nu wordt daar het woord alleen gebruikt door... Bantoe's, die bijv. ruzie hebben. Op het slaan van een Bantoe staat ontslag. Het woord neger of nikker is contrabande. Ik las in de krant in Durban, dat een blanke jongen van een jaar of 12 door de rechter was veroordeeld tot stokslagen, omdat hij een Zoeloevrouw met een steen had gegooid. Ik heb met verscheidene Bantoe's o.a. in het befaamde Sharpeville gesproken (zonder controle) en van haat heb ik niets gemerkt. In elk huis en in de school werd ik met grote welwillendheid ontvangen.

Toen wij in Z. Afrika waren, werd het hart van een kleurling overgeplant in de borstkas van een blanke. Wat een consternatie in de wereld! Een Nederlands blad sprak van een sociale revolutie. Maar verleden week las ik dat een „zwart” jongetje beide nieren van een blank meisje had gekregen. Welk blad in Nederland kikt daarvan? Het stond in de South African Digest met de foto van het jongetje. *)

Ik ben slechts enkele maanden in Z. Afrika geweest en dan moet je nog geen oordeel vellen, maar wel moet ik zeggen, dat ik veel heb gezien, dat mijn zienswijze heeft veranderd.

En tenslotte heeft men wel eens geschreven over de kooplui van slecht allooi en woekeraars, die zo op de regering schelden, omdat die de Bantoes tegen hun kwade praktijken beschermt, evenals de Ned. regering dat voorheen in het oude Indië deed?

Bezwaren, kritiek, best, maar eenzijdigheid is ook een kwaad.

*) Honderden, misschien wel duizenden Bantoe's worden jaarlijks gered door transfusie met „blank” bloed, want de Bantoe zelf staat zelden bloed af (bijgevoel?)

Leeuwarden

A. ALGRA

ZUID-AFRIKA 2

Hooggeachte heer Groenendijk, naar aanleiding van uw ingezonden artikel in het weekblad „Nederlandse Gedachten” van 12 april jl. bericht ik u, dat ook ik de Apartheid in Z.A. verdedig en evenals de door u genoemde heren lid ben van de Ned. Zuid Afrikaanse werkgemeenschap. Dat komt, omdat wij ons niet laten leiden, door berichten in een zeker chr. dagblad, die meestal van Engelse herkomst zijn.

Mischien zegt het u iets dat ook Karl Barth, Alb. Schweitzer en dr. v. d. Mast zich voor de apartheid hebben verklaard niet als doctrine maar in de concrete situatie van vandaag. Genoemde personen hebben zich ter plaatse ter dege op de hoogte gesteld en weten hun standpunt beter te verdedigen en hebben meer vertrouwen in de chr. Z. A. regering dan zij die hun eigen verplichtingen jegens Ambon en West Nieuw-Guinea vergeten. Het zou gewenst zijn, dat Nederland (waar de eerste de beste student zijn oordeel klaar heeft over Z.A., zonder een oplossing te weten in dit moeilijke vraagstuk) zich wat meer bemoeide met zijn eigen begane onrecht, dan Z.A. te veroordelen. In Amerika ligt het negervraagstuk geheel anders. Ik zou hier veel kunnen schrijven en ben van mening, dat de wijze van dekolonisatie van Z.A., die bloedloos verloopt heel wat wijzer is dan die van de Kongo (afslachtigen), Indonesië (250 duizend gedood) en noemt u maar op!

Spreekt u in Rotterdam maar eens met ds. Gijmink, die is voorzitter van de N.Z.A. werkgemeenschap. Ook het lid der Tweede Kamer Jongeling (G.P.V.) en de heer Voortman (generaal b.d.) K.V.P. e.a. denken evenzo.

Groningen.

G. Ferwerda

DE WEEK ROND

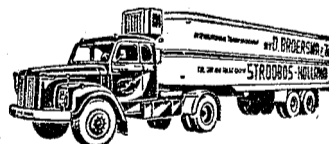
- 21 april** De Britten zijn toch wel doorzetters. Niettegenstaande alle waarschuwingen krijgen ze het toch klaar: melk-uit-planten-zonder-koe. Het is nog lekker ook: de export van deze melk is met 30 percent toegenomen. De Britten doen het nóg beter dan de koe: niet 20 (koe) maar 80 (moderne) procent protel wordt aan de plant onttrokken! Waar moet dat met de boeren heen? Eerst al kunstvlees — nu kunstmelk en allang kunstboter. De arme Mansholt met z'n plannen.
- 22 april** De E.E.G. heeft het onderzocht: de Nederlander maakt het minst schuld. En de Italiaan per man de meeste schuld. Misschien komt dat door de ontwikkeling. Want ook dat heeft de E.E.G. onderzocht: de Nederlander geeft het meest uit aan ontwikkeling. Dat vinden wij niets bijzonder. Wij hebben toch ook de mammoetwet - o zo!
- 23 april** Een aantal parlementaire journalisten is deze dag door de mand gevallen. Ze luisterden (of deden het maar half, soms helemaal niet) naar de Kamerleden, die de nota Kinderbescherming behandelden. Uiteraard komt daar „vaktal” bij te pas. En de journalisten begrepen dat niet, dat zeiden ze zelf. Waarmee het bewijs geleverd is dat sommige heren niet de moeite nemen om de stukken door te nemen! Niets menselijks is ook deze heren vreemd. Misschien zou het toch goed zijn wat meer vrouwelijke parlementaire journalisten aan te stellen.
- 24 april** De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk, mej. dr. M. A. M. Klompé krijgt aangekondigd bezoek. Op zichzelf niet vreemd. Maar wat zij moet doen met de federatie van nudisten (naaktlopers op hoog niveau) staat althans ons niet duidelijk voor ogen. Wat moeten zij op die plaats aan de minister onthullen?
- 25 april** De hardrijdersclub Heerenveen heeft feest gevierd. De kampioenen van deze club zijn met prijzen beladen naar huis teruggegaan. Dat mag dan ook wel: drie nationale en vijf provinciale titels werden veroverd. En dat in de korte tijd waarin schaatsen mogelijk was. Van zilveren roomstellen via zilveren schaatsen tot bonbonnières toe werden uitgedeeld. Een lintjesregen is daar mee vergeleken maar een miezerige zaak.
- 26 april** Inklusius van het Fries Dagblad geeft een geestige persiflage van de jeugdnota van minister Klompé die wij u niet willen onthouden. „Goed plan van Klompé! Laten we eerlijk zijn, met al die subsidieregelingen van voorheen hebben we nooit raad geweten. Ze werkten verstikkend op de creativiteit. Er breekt nu een gouden tijd aan vrienden — voor een belangrijk deel hebben we ons lot nu in eigen hand! Kom op, toon initiatief, doe wat subsidie in je tank en organiseer een prachtige happening op het strand in Knokke. De inspecteurs van C.R.M. zullen u dankbaar zijn en het vanaf een terras, uiteraard op gepaste afstand, welwillend gadeslaan”.

N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 441 (5 lijnen)
telex 46018

BODEGRAVEN

telef. 0 1726 - 2643

- ★ Regelmatische groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
 - ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens
 - ★ Behandeling douane-formaliteiten
 - ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland
- omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

N.V. HANDELSKWEKERIJ
„Fides”
Hooflaan 4
DE LIER (Z.H.)
Gespecialiseerd in

CHRYSANTESTEKKEN voor jaarrond-cultuur

„Mietra”-transporteurs enz.
„Miedema”-landbouwwagens, enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk of persoonlijk inlichtingen of brengt een bezoek aan ons bedrijf

L. S. MIEDEMA LANDBOUW-
WERKTUIGEN N.V.
WINSUM - FRIESLAND - TELEFOON 05173 - 541

SCHULING GIETRIJBNODIGDHEDEN NV
BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

DIRECT GELD NODIG?

PERSONLIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor iedereen en elk doel. Schriftelijke zeer vlugge afwerking. Restantschuld vervalt bij overlijden. Geheimhouding gegarandeerd.

KREDIET	VOORBEELD	
	AFLOSSING PER MAAND	
f 1000,—	47,50	34,30
f 2000,—	94,50	68,60
f 3000,—	142,04	102,90
f 4000,—	171,—	112,50
f 5000,—	189,39	137,20

enz. enz.
Op uw telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u geheel vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraagformulier toe.

BENELUX CREDIET

Kummenaedestraat 66 - Geleen - Telefoon 04494 - 5320

PATENT OCEAN
WERELDWIJD TOEGEPASTE
APPENDAGES
EN
BLOWERS, GASMETERS, SCHROEFVERDICHTERS,
TANDWIELPOMPEN ETC. VAN DE
GROOTSTE EUROPESE SPECIAALFABRIEK
„AERZEN”
INL. & VERKOOP OCEAN NV - VELD (G.)
TEL 08302-6241 - TELEX 45277 - P.B. 55

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang nr 19

10 mei 1969

STRAFFEN EEN MOEILIJKE OPDRACHT VOOR DE OVERHEID

In de laatste jaren staat de straf opnieuw in het middelpunt van de belangstelling. Vroeger had men er niet zo veel moeite mee. Daar was een orde, de rechtsorde en deze moest gehandhaafd worden. Ernstige daden vroegen om een krachtig vonnis; bij lichtere vergrijpen mocht een mildere veroordeling volgen. Wel raakte men geleidelijk afkerig van hardheid — wij kunnen ook zeggen van wreedheid bij de tenuitvoerlegging. Niet eerst pijnigen en dan terechtstellen. Geen langzame dood; roosteren op een zacht vuur om zo het geschonden rechtsgevoel te bevredigen. Echter stellig een doortastend optreden der justitie, mildheid zou de ganse gevestigde orde op losse schroeven zetten.

Reeds lang weet men dat de zaken wat minder eenvoudig liggen. Niet alles kan door de staat worden gestraft. Natuurlijk bleef hij van de gedachten, van het innerlijk af. Maar ook bepaalde daden alsmede sommige vormen van nalaten leverden moeilijkheden op. Wat godsdienstig of moreel bijzonder zwaar telde, leende zich niet voor strafrechtelijk optreden der overheid. Godslastering en diefstal met braak, niet meer te kerk gaan en iemand in hulpbehoevende toestand alleen laten verschillen. Elk-kaar als man en vrouw dodelijk treiteren was geen, dierenmishandeling daarentegen wel een rechtszaak.

Het was ook onmogelijk ieder te straffen. Als een jongen van 11 jaar een vriendinnetje een oog met zijn katapult blind schiet, is dit afschuwelijk, maar er wordt niet veroordeeld. Dit is evenmin het geval wat betreft een dolleman die, in een aanval van krankzinnigheid, mensen uit zijn omgeving tracht te doden. Wat als een intellectueel overspannen is en steelt? Hoe wanneer een debiele vrouw onophoudelijk in het openbaar dronken is? Het komt voor dat mensen een drang in zich voelen om iets aan te steken; ze zijn pyroomaan. Straffen helpt in zulke gevallen niet en het zou, wat erger is, onrechtvaardig wezen.

Er zijn nog andere moeilijkheden. De straf moet, als het goed is, iets uithalen. Niet is de bedoeling, dat wie eens veroordeeld werd, later zich opnieuw aan strafbare feiten schuldig maakt. Een fikse geldboete houdt soms van herhaling af. Met een gevangenisstraf is het zo gesteld, dat geen mens de opsluiting prettig vindt. Heeft evenwel de periode van afzondering de betrokkene werkelijk wat gedaan? Leerde hij een vak, de betekenis van een geregeld leven, de waarde van een karakterverbetering? Het heeft er veel van weg dat de vrijheidsberoving meestal niet zo veel nut afwerpt, zelfs oefent ze soms

nog een heel verkeerde invloed. In bepaalde gevallen ziet het er naar uit dat twijfelpunten als tot dusver aangestipt niet lang behoeven op te houden. Wanneer het om een paar afschuwelijke misdaden gaat — de rechtszaak tegen Hans v. Z. ligt vers in het geheugen — of wanneer men met een overstelpende hoeveelheid uitingen van verdierlijke mensen te maken heeft — lijken snelle beslissingen te kunnen vallen. Vooral als aan oorlogsmisdadigers wordt gedacht zullen velen zeggen: de kogel, de galg of, indien de rechter te slap is geweest voor een doodvonnis, levenslang en daarmee uit.

SCHIJN BEDRIEFT

Toch bedriegt ook hier, evenals zo vaak de schijn. In het geval van Hans v. Z. ging het om een jonge, bijzonder gevaarlijke man, die tevens niet normaal was, doch uitgesproken geestelijk afwijkend. Indien wij de beschikking hadden gehad over een beslist veilige psychiatrische inrichting, dan zou de Utrechtse rechtbank in de gelegenheid zijn geweest een haarzelf en anderen bevredigender vonnis uit te spreken, want gevangenisstraf voor het leven aan een slechts gedeeltelijk toerekenbare rechtsgenoot opgelegd, is niet volop rechtvaardig. Er werd niet met alle factoren rekening gehouden. Dat de rechtbank vanuit haar standpunt — zij meende dat geen psychiatrische inrich-

ting in Nederland genoegzaam veilig was — bezwaarlijk anders kon, dat zij de beveiliging van de samenleving naar voren schuiven moest, is duidelijk. Het feit blijft dat er met het misdadig, met het gevaarlijk, maar niet met het gedeeltelijk niet toerekenbaar zijn, met de geestelijke gestoordheid in deze tragische zaak gerekend is.

OORLOGSMISDADIGERS

Wat de berechting der oorlogsmisdadigers aangaat, ga ik voorbij aan de kwestie of zij ook wegens misdrijven tegen de mensheid mochten veroordeeld worden. Vele juristen hebben hier als bezwaar geuit, dat men eerst na-

DOOR PROF. MR. I. A. DIEPENHORST

derhand de bewuste daden — misdrijven tegen de mensheid, dus niet gewoon doodslag en moord — wettelijk strafbaar stelde. Anderen meenden dat hetgeen bedreven was zozeer ten hemel schreide, dat geen het recht hoog houdend gezag in ongestraftheid van op zulk een schaal gepleegde marteling en levensberoving mocht berusten.

Daarentegen glijd ik niet heen langs andere netelige vragen. Sommige delinquenten waren enkel uit eigen verkiezing of mede op aandrang van hun ouders al heel jong met nationaal socialistische ideeën doordrenkt. Verscheidenen hadden nooit een behoorlijke opvoeding gehad of hadden zelfs nimmer een werkelijk tehuis gekend. Derden moesten volledig psychopatische figuren worden genoemd. Vierden hadden zelf nooit mishandeld of gedood, maar „enkel” leiding geboden of propaganda bedreven; dat „enkel” moet werkelijk met een korreltje zout worden genomen, want het effect van het dus gegeven „stuur” kon noodlottiger gevolgen hebben teweeggebracht dan

VERVOLG OP PAG. 4

IN DIT NUMMER

Wiek over ... op pag. 2.

Een mooi resultaat, pag. 4.

Het tweede artikel over economische macht, pag. 5.

Op pag. 6 en 7 schrijft de heer C. de Jager over de Nederlandse visserij.

Op pag. 8 het tweede artikel over „Verantwoorde revolutie”.

Op pagina 9 het slotartikel over persconcentraties.

Op pag. 11 iets over kadercursussen.

Luister donderdag 15 mei van 18.20—18.30 uur naar de radio, Hilv. I (402 m). Een uitzending van de A.R.P.

BIJ KAPTINO
KEUZE UIT MEER DAN 2000
schrijfmachines

OOK TEL- EN REKENMACHINES
BRANDKASTEN GROTE SORTERING
De Clerqstraat 72, tel. 020-123711, Amsterdam.
Zijweg 53, tel. 023-20018, Haarlem. Laan van Nieuw Oost-Indië 12, Den Haag, tel. 839446.

Ook uw bijdrage - klein of groot - is nodig om het noodzakelijke werk te doen f 9.-, of f 0.90, of f 90.-, of f 900.-, of het bedrag dat u kunt geven

GIRO 712.000

FONDS A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG

Waarom is een vol fonds noodzakelijk?

Omdat wij het geld dringend nodig hebben.

Waarom?

Omdat:

- de A.R.P. geen rijke partij is;
- de A.R.P. geen kapitaal (tje) achter de hand heeft;
- het lopende werk al tekorten haart;
- beter werk moet worden geleverd;
- méér werk dient te worden gedaan;
- daarvoor beslist onvoldoende geld aanwezig is;
- een basis nodig is om voor een aantal jaren — om de gedachten te bepalen tot omstreeks 1975 — het „beter werk” en „meer werk” op te zetten en aan te pakken.

EXTRA INJECTIE

Kan dat niet uit de normale contributie-afracht betaald worden?

Neen; de normale inkomsten zijn te laag, onvoldoende. De partij werkt — zoals gezegd — reeds enkele jaren met tekorten.

Kan dan niet beter de contributie-afracht worden verhoogd?

Daar kan men op zichzelf genomen inderdaad aan denken, maar de contributie-afracht wordt reeds elk jaar verhoogd. Automatisch. Wij volgen immers de index der regelingslonen.

Dat is overigens nauwelijks voldoende om de regelmatig doorgaande stijging van de kosten op te vangen. Deze problematiek wordt overigens nader onder ogen gezien.

Inmiddels is thans de extra-injectie van tenminste een half miljoen gulden voor de eerstkomende jaren dringend noodzakelijk.

VRAGEN

Een enkeling heeft opgemerkt: het geld is waarschijnlijk toch maar voor een potje. Is het wel echt direct nodig?

Het voorgaande maakt dat - hopelijk - duidelijk. Voor de exacte cijfers verwijzen wij gaarne naar onze openbare balans en jaarrekening en naar onze openbare begroting. Wie die cijfers wil inzien kan deze bij het partijbureau opvragen.

En verder willen wij dan tenslotte in dit verband nog opmerken, dat wij het geld van het fonds thans onmiddellijk gaan gebruiken.

U kent de hoofdpunten: 1. publiciteit, 2. kadervorming, 3. buitenlands contact.

Deze zijn reeds eindeloos herhaald in de afgelopen maanden. Toch ontvangen wij van sommigen nog vragen hierover. Daarom staan wij er gaarne opnieuw even bij stil. In het kort.

OPENBAARHEID

In deze tijd van publiciteit behoeven wij eigenlijk nauwelijks stil te staan bij de noodzaak van goede publiciteit van een politieke partij.

Wat wil de partij? Wat bedoelt zij? De partij heeft een boodschap. Maar die moet voor een breed publiek, voor het Nederlandse volk, worden vertaald.

Haar visie moet overkomen. Niet in een degelijk, wetenschappelijk rapport verscholen blijven zitten. Te weinig toegankelijk voor hen, die er recht op hebben te weten wat de A.R. Partij voorstaat op een hele serie punten; de kiezers.

Publiciteit — in ruime zin — is een moeilijke zaak en een dure zaak. In verkiezingstijd schakelen wij een reclame-adviesbureau in. Te betalen uit de daarvoor bestemde en elke vier jaar te vormen verkiezingspot.

In niet-verkiezingstijd is daar geen geld voor uit het thans beschikbare normale partijbudget.

Daarnaast is er behoefte aan zo nu en dan de hulp van een marketingbureau en een regelmatig contact met een pu-

WIDEK OVER ...

DE DRINGENDE NOODZAAK VAN EEN VOL FONDS

blic relationsbureau. Ook buiten verkiezingstijd. Dat kost geld.

Tevens willen wij meer lectuur ter beschikking stellen, meer informatie geven. Het partijsecretariaat ervaart dagelijks de dringende behoefte daaraan, naar aanleiding van de steeds toeneemende vraag daarnaar van binnen en van buiten de kring van de partij. Cor-

respondentie, radio- en televisieuitzendingen, folders, brochures, rapporten, portie...: geld.

VAN NIETS TOT IETS

Wat heeft er tot dusver aan de kadervorming ontbroken?

Tot 1967 deed de partij daar als zodanig niets aan.

BEREIKTE CIJFERS EN STREEFCIJFERS

Er is thans zoveel geld in het fonds gevloeid, dat het zinvol en nuttig is om te zien hoe de landelijke totaalstand is opgebouwd door de achttien Kamercentrales, waarin onze landelijke partijorganisatie is verdeeld.

Op basis van het aantal partijleden en het aantal A.R. kiezers is — uitgaande van de minimaal beoogde vijf ton — een streefbedrag voor iedere Kamercentrale gesteld.

Deze streefbedragen treft u in de op pag. 3 afgedrukte grote tabel aan in de eerste kolom. Daarachter zijn opgenomen de tot eind april ontvangen giften, met het percentage van deze giften getet op de streefbedragen. Dan volgt een kolom met de aantallen gevers per Kamercentrale en het bedrag, dat zij tot dusver gemiddeld hebben geschonken. Landelijk gezien is, blijkens deze eind april opgenomen stand, meer dan de helft (51,7%) van het genomen streefbedrag bereikt. Tien Kamercentrales zijn ook over de helft; acht Kamercentrales blijven daar op het vastgestelde moment nog onder. U ziet dit duidelijk in de betreffende afzonderlijke tabel. Alle achttien Kamercentrales hebben nu in ieder geval een duidelijk beeld van de situatie.

Van alle Kamercentrales en de onder hen ressorterende Statencentrales en kiesverenigingen mag nog zo het een en ander worden verwacht.

Daarbij mag worden aangetekend, dat voor elke Kamercentrale geldt, dat men nog niet met het zich inspannen mag ophouden wanneer de 100% is gehaald.

Vanwege twee redenen: 1. Wij moeten LANDELIJK ook tot de gestelde 100% komen; 2. wij moeten voor ogen houden, dan landelijk gezien 100% het MINIMAAL BEOOGDE streefbedrag is.

SCHEPJES BOVENOP

Wij verwachten, dat — mede met het oog op de thans gepubliceerde resultaten — alle partijorganen en alle partijleden er de nodige schepjes bovenop zullen doen.

Ook de kiesverenigingen met name kunnen in hun ressort nog heel wat doen. De kiesverenigingen ontvangen binnenkort een opgave van de per kiesvereniging gerangschikte totaalbedragen der giften.

Elders publiceren wij nader over het bijvoorbeeld door de kiesvereniging Rijnsburg — door actie — bereikte mooie resultaat van meer dan f 4.200,— Wanneer de kiesverenigingen er wat werk van maken, dan zijn zeer fraaie resultaten gemakkelijk te bereiken.

Herinner de mensen — leden en sympathisanten — aan het fonds. Houd het fonds in de publiciteit voor de mensen.

Het geld ligt bij velen klaar.

Het geld is nodig.

Doet u er ook wat aan dat het binnenkomt?

Men is in vele plaatsen bezig.

Blijf niet achter.

In de komende weken zullen wij in de gelegenheid zijn meer cijfers te publiceren.

In het seizoen 1967/1968 begonnen wij voor het eerst met een kadercursus, schriftelijk en mondeling. Een dertigtal cursisten ontving twaalf schriftelijke lessen, van september tot mei, met allerlei bijbehorend studiemateriaal, op grond waarvan de cursisten ter beoordeling ook werkstukken inzonden. Tweemaal, in november en april, werd een meerdaagse conferentie met hen belegd, van woensdagavond tot zaterdagmiddag. Op ongeveer gelijke wijze hebben wij nu inmiddels juist de tweede cursus, 1968/1969, achter de rug, met een veertigtal cursisten.

Deze opzet is nog te beperkt. Er moeten meer cursussen per jaar parallel gaan lopen. Hoe meer kaderwerk: hoe beter en hoe meer geld.

INTERNATIONAAL

De zaak van het buitenlands contact moet nader doordacht en nader uitgewerkt worden. Er zijn contacten in het kader van de reeds jaren bestaande Europese Unie van Christen-Democraten (E.U.C.D.), welke weer een onderdeel is van een wereldorganisatie. Zo zijn er dus bijvoorbeeld ook reeds incidentele contacten met personen in bijvoorbeeld Azië en Zuid-Amerika. Voor buitenlands contact — bijvoorbeeld correspondentie, uitwisseling (en vertaling) van lectuur, ontmoetingen al of niet tijdens één- of twejaarlijkse congressen — is nauwelijks of geen geld beschikbaar. Wij moeten tot een betere uitwisseling van gedachten komen. Dit geldt ook voor contact met jonge christelijke partijen in andere werelddelen. Wat wij zullen kunnen doen hangt mede af van een al of niet vol fonds.

DIRECT GEBRUIKEN

Ook tijdens onze televisie-uitzending van dinsdag 29 april j.l. werd de aandacht gevestigd op ons fonds, zoals o.m. uit de foto op deze pagina blijkt.

„Wij willen alleen maar ons werk kunnen blijven doen”, zo staat er.

Daarom gaat het. Om beter werk en om meer werk. Om niets anders.

En daarom moet het geld er echt komen.

Het is echt nodig.

Een vol fonds is nodig.

En het geld blijft niet in het potje zitten.

Wij gaan het — van nu af; direct — echt gebruiken.

Volgorde van de Kamercentrales naar de percentages, welke zij van de gestelde streefbedragen thans reeds bereikten.

1. Maastricht	72,5%
2. Leiden	70,8%
3. Tilburg	69,0%
4. Middelburg	68,4%
5. 's-Gravenhage	63,9%
6. Assen	60,5%
7. Haarlem	58,4%
8. Utrecht	55,7%
9. Amsterdam	53,5%
10. Dordrecht	51,3%
11. Rotterdam	48,5%
12. Groningen	46,8%
13. Arnhem/Nijmegen	46,2%
14. Den Helder	44,1%
15. 's-Hertogenbosch	42,1%
16. Leeuwarden	40,6%
17. Zwolle	39,0%
Landelijk	51,7%

Volgorde van de Kamercentrales naar het gemiddelde bedrag per geveer.

1. Assen	f 18,83
2. Amsterdam	„ 18,09
3. Middelburg	„ 18,05
4. 's-Gravenhage	„ 17,44
5. 's-Hertogenbosch	„ 17,11
6. Maastricht	„ 17,05
7. Tilburg	„ 16,82
8. Rotterdam	„ 15,31
9. Groningen	„ 15,25
10. Leiden	„ 15,13
11. Haarlem	„ 14,78
12. Dordrecht	„ 13,73
13. Utrecht	„ 13,35
14. Den Helder	„ 12,32
15. Zwolle	„ 11,76
16. Leeuwarden	„ 11,27
17. Arnhem/Nijmegen	„ 11,13
Landelijk	„ 14,15

STRAFFEN EEN MOEILIJKE OPDRACHT VOOR OVERHEID

VERVOLG VAN PAG. 1

een hele serie eigenhandig gepleegde wanbedrijven.

Onder de oorlogsmisdadigers bevonden zich overtuigde bestrijders van het communisme, die uit idealistische overwegingen partij hadden gekozen en aan wie aanvankelijk meer werd toegeschreven ten kwade dan zij bij rustiger beoordeling op hun geweten hadden. Tot hen behoorden in de kampen hard geworden bewakers, die ongemerkt van kwaad tot erger waren vervallen, bevonden zich oorspronkelijke tegenstanders van het nationaal socialisme, die als gevangenen het tot een zekere positie hadden gebracht, bevonden zich zware misdadigers, die eveneens een functie in de kampen hadden veroverd. Aanvankelijk werd er met strengheid opgetreden. In Frankrijk en België is er veelvuldig geëxecuteerd; in ons land zijn een aantal doodvonnissen tenuitvoer gelegd. Vrij spoedig openbaarde zich afkeer jegens de doodstraf, welke wij reeds in 1870 voor het gewone strafrecht hadden afgeschaft. Zij die tot de kogel waren veroordeeld zagen hun straf omgezet in levenslang. De in het begin harde stemming maakte plaats voor een mildere; het instituut van de gratie werd gebruikt om wie levenslang had op jaren te stellen, wat uiteindelijk de kans op een terugkeer in de maatschappij bood, om wie tot 10, 15 of 20 jaar veroordeeld was na verloop van tijd in vrijheid te stellen. Meer dan één reden voor deze gang van zaken is aanwijsbaar. Men was in een aantal gevallen te hard van stapel gelopen en tijdens de periode aan de berechting voorafgaande was er nogal wat gebeurd dat een rechtsstaat niet sierde. Een groep veroordeelden bleek in de gevangnissen voor een vergeleken met voor de oorlog tamelijk moderne behandeling ontvankelijk. Zij die geregeld de gedetineerden bezochten wilden dat er nieuwe mogelijkheden voor een beter leven zouden worden geopend. In sommige kringen was men voor een meer elementaire behandeling geporteerd. De ongelijk toegedeelde straffen werden voortdurend aan elkaar ten gunste van de gevangenen met de zwaarste vonnissen vergeleken. Ook won het inzicht veld dat langer dan 10 jaar of 12 jaar iemand opgesloten te houden, de persoonlijkheid aantastte en van zelfstandige mensen — hoe men deze verder ook wilde beoordelen — „gewoontedieren” maakte.

De feitelijke toestand op dit ogenblik is, dat geen Nederlandse oorlogsmisdadiger zich meer in gevangenschap bevindt en van de buitenlanders er nog een drietal wordt vastgehouden. Een vierde, Lages, werd enkele jaren geleden in verband met zijn zeer bedenkelijke gezondheidstoestand op vrije voeten gesteld; men opereerde hem in Duitsland met succes en hij is nog steeds in leven. De feitelijke toestand is ook deze, dat men van deze voortdurende gevangenschap der desbetreffende Duitsers een politieke kwestie heeft gemaakt en het beleid van de minister van Justitie met argusogen volgt.

HOE TE OORDELEN?

Hoe nu te oordelen? In de eerste plaats moet worden vastgesteld dat een overheid het recht heeft doodvonnissen te vellen, dat men haar ook de bevoegdheid tot het opleggen van langdurige of levenslange gevangenisstraf niet kan ontzeggen. Dat men bij doodstraf van levenslang geen gradaties meer kent en dat de drievoudige, de zevenvoudige en de duizendvoudige moordenaar even zwaar gestraft wordt heeft geen betekenis. Wel kan men de vraag stellen of er een verplichting is om doodvonnissen in bepaalde gevallen uit te spreken. Ik erken het recht; ik erken in sommige gevallen de noodzaak; een algemene plicht zie ik niet; daarover schreef ik jaren geleden uitvoeriger. Vervolgens vestig ik de nadruk op het feit dat aan elke oorlogsmisdadiger het volle pond behoort te worden gegeven. Men moet enerzijds niet doen alsof er geen toerekenbare, volledig verwerpelijke figuren op weerzinwekkende wijze letterlijk de beest hebben uitgehangen. Hoe zeer de mens willens en wetens ontaarden kan is in de concentratiekampen met name gebleken. Anderzijds zou het verkeerd zijn de verminderde toerekenbaarheid of de volstrekte ontoerekenbaarheid van ergerlijke sadisten over het hoofd te zien. Waar men geestelijke afwijkingen constateert mag niet gestraft worden alsof men met gewone misdadigers van doen had. Een geestelijk zieke bruuft dient te worden behandeld. Hij is een patiënt, wellicht een uiterst gevaarlijke patiënt, die nooit vrij mag rondlopen. Toch bepaalt dat patiënt zijn de wijze waarop men hem zal bejegenen.

Wie toerekenbaar zich aan anderen misging, verdient straf. Deze straf dient echter aan de eisen der menselijkheid te voldoen. Een gevangene moedwillig onrustig te maken, hem met opzet geleidelijk aan te vernederen hoe langer hoe dieper, hem als slaaf, als voetveeg te gebruiken, is wat de misdaden waarvoor veroordeeld werd ook geweest moge zijn, volstrekt ongeoorloofd. Een gevangene die ernstig ziek wordt heeft op een verantwoorde verpleging aanspraak. Hem tot ziellose indolentie te laten vervallen, gaat in tegen wat betaamt.

BEPERKTE AARD

Dikwijls wordt vergeten dat overheidsstraffen slechts van beperkte aard zijn. Het religieus en zedelijk verkeerde kunnen zij niet voldoende achterhalen. Dit kwam in het begin van dit artikel aan de orde. Ook werd opgemerkt hoe het niet mogelijk was ieder te straffen. De mate waarin de „straffeling” nu echt laakbaar is, bleek voorts bezaaijend vast te stellen. Er moet nog aan worden toegevoegd dat de straf de gestrafte als mens ook mens heeft te laten. Dit hangt waarschijnlijk daarmee samen dat de overheid, dus dat menselijke gezagsdragers zelfs als zij het hun verleende gezag uitoefenen, bepaalde grenzen niet mogen overschrijden.

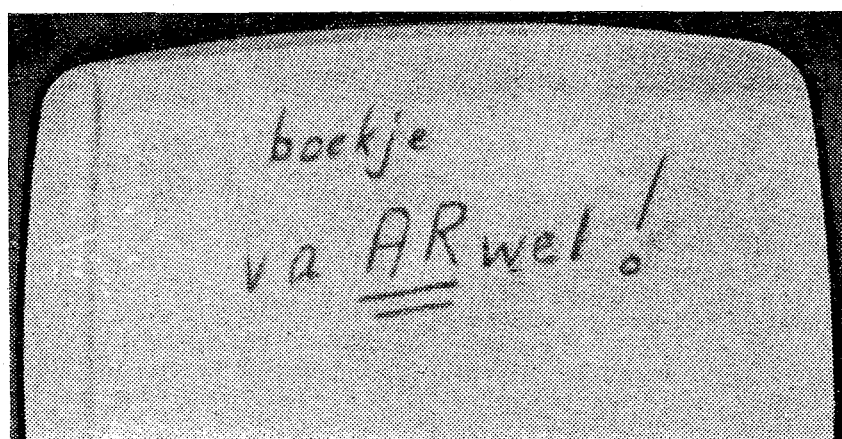
Als een gestrafte bij het voortduren der straf in toenemende mate afwijkingen gaat vertonen, als er bij hem seniliteit en onmacht de straf als zodanig te verwerken optreedt, als de aardse justitie weinig of niets meer bereiken kan, terwijl de eigenlijke schuld op een oek voor de overheid niet leesbare rekening werd geboekt, is het moment voor haar aangebroken om terug te treden. Zij kent haar eigen maat. Zij weet dat haar rechtsbestel niet de bedeling der gerechtigheid is, hetwelk alleen Hem toekomt die krachtens eigen soevereiniteit de vierschaar spant. Wanneer aan gevangenschap van bijkans een kwart eeuw een eind zou worden gemaakt, ware zulks te rechtvaardigen indien het geschiedde niet vanwege gemakzucht, niet in onderschatting van aangericht leed, maar uit het diepe besef dat een rechtsstaat ook als hij zich de eigen beperktheden realiseert, het recht in gelijke mate verdiept en verheft.

M. C. van Staaveren

A ALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in

ANJERSTEEKEN - FRESIAKNOLLEN

Grote taak voor kleine mensen

DE pocket „grote taak voor kleine mensen” — hoofdlijnen voor een evangelisch beleid — is een hoogst actueel geschrift. Juist bij de vele discussie over de politiek van vandaag. Het is niet zo maar een theoretisch boekje. Het legt duidelijke verbindingslijnen met de grote actuele vraagstukken, welke volop aan de orde zijn. Voor de meningsvorming is het van bijzonder veel belang. Men doet zichzelf bepaald tekort wanneer men het ongelezen zou laten.

Deze pocket van de hand van drs.

B. Goudzwaard, uitgegeven ter gelegenheid van het thans negentig jarig bestaan van de A.R. Partij, vindt gretig aftrek.

Tijdens onze televisie-uitzending van dinsdag 29 april j.l. werd ook op de waardevolle inhoud van het geschrift gewezen. Van een aardig shot in dit verband werd de hierbij afgedrukte foto gemaakt: „boekje vaARwel!”. Dat wil zeggen: wij hopen, dat het boekje goed gelezen wordt; dat er in brede kring over gesproken wordt en dat er nog veel meer exemplaren van worden afgenomen. Want: het is de moeite waard, en het is te betalen.

De prijs van het geschrift, dat 110 pagina's telt is f 3,—.

U kunt het bestellen door middel van de bon op pagina 7, of door storting van f 3,— op gironummer 89673 ten name van A.R. Partij-Stichting, Den Haag.

Een mooi resultaat

„IN antwoord op uw brief van 17 april kan ik u mededelen, dat wij met onze actie voor het Jubileumfonds bijna klaar zijn. De penningmeester heeft thans ruim f 3.000,- binnen.” Zo begint een brief, die wij op het partijbureau ontvingen van de secretaris van de A.R. Kiesvereniging te Rijnsburg. Het is begrijpelijk, dat wij dit soort post bijzonder graag ontvangen. In Rijnsburg heeft men dus onze actie voor het fonds gestimuleerd en dat niet alleen, men heeft ook zelf voor het bijeenbrengen van het geld gezorgd.

Wij hebben aan de kiesvereniging Rijnsburg gevraagd hoe men deze actie heeft gevoerd en hoe de reacties van de leden en sympathisanten waren die men benaderde.

Al in februari, toen de eerste berichten over het fonds waren gelanceerd, is in Rijnsburg het idee geboren als kiesvereniging iets te gaan doen.

Het Tweede Kamerlid, de heer A. de Mooy Hzn., die in Rijnsburg woont, heeft al in het begin van de actie met het bestuur van de kiesvereniging gepraat en het bestuur was direct bereid de handen uit de mouwen te steken.

Men verdeelde Rijnsburg in dertig wijken. Voor iedere wijk werden twee medewerkers gezocht, die de leden en sympathisanten in hun gebied langs zouden gaan. Dat zoeken van medewerkers was niet zo heel moeilijk omdat bij verkiezingen dezelfde procedure wordt gevolgd, zodat men op een groot aantal bekende namen kon terugvallen. Voor iedere wijk werd een lijst samengesteld, waarop per straat de leden en sympathisanten stonden vermeld.

Om de actie wat bekendheid te geven werden er advertenties geplaatst in De Rijnsburger, in de Nieuwe Leidsche Courant en in het

kerkblad voor Rijnsburg. In die advertentie wees men op de 90-jarige partij, die graag geld wil hebben. Ook noemde men het plaatselijk streefbedrag van f 4.000,-.

Hoe benaderde men de mensen? Dat was niet zo moeilijk. Men verwees naar de advertenties in de diverse bladen en dan wist men meestal direct waar het over ging. Bovendien hadden de leden van de partij inmiddels de landelijke brieven van het Centraal Comité gehad, zodat praktisch overal de zaak bekend was.

De actie is een succes gebleken. Bijna iedereen heeft iets bijgedragen, zowel leden als sympathisanten. Sommigen hadden het geld al klaar liggen. Velen gaven f 9,-, in navolging van het motto „9 gulden voor 90 jaar a.r.p.”.

Een vrij groot aantal mensen bleek inmiddels al rechtstreeks een bijdrage te hebben gestort op het gironummer van het Fonds A.R. Partijstichting Den Haag, 712.000.

Gebleken is, dat velen bereid zijn iets te geven, maar dat het er dikwijls niet van komt om een bedrag over te maken. Komt men echter aan de deur, zoals in Rijnsburg, dan is een bijdrage voor ons fonds snel binnen.

Rijnsburg heeft een mooi resultaat bereikt. Er moeten, zo werd ons verteld, nog enkele bijdragen binnenkomen, maar het streefbedrag is ruim gepasseerd. Met de bijdragen die rechtstreeks zijn gestort komt men boven de gestelde f 4000, namelijk ruim f 4.200,-.

Een mooi resultaat. Misschien is het voor andere kiesverenigingen een idee. Er wordt in diverse kiesverenigingen voor het fonds gewerkt. Wij geven de Rijnsburgse resultaten maar even door. Het fonds, en daar gaat het om, is er goed mee.

In ieder geval is duidelijk dat er heel wat te bereiken is als men de actie ook plaatselijk goed begeleid.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,— per half jaar,
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,— per jr. Losse verkoop f 0.30.

ECONOMISCHE MACHT (HET RAPPORT VAN DE „18”)

OVERHEID MOET FUSIES NIETIG KUNNEN VERKLAREN IN BIJZONDERE OMSTANDIGHEDEN

ONS vorig artikel besloten we met op te merken, dat aard en omvang van het misbruik van economische macht in belangrijke mate wordt bepaald door de economische orde, die wij ons kiezen. Daarom is voortdurende herstructurering van onze economische orde nodig, opdat zijzelf tot het ontstaan van niet-verantwoorde machtsverhoudingen en tot niet-verantwoord gebruik van economische macht zo min mogelijk aanleiding geeft.

AANGRIJPINGSPUNTEN

In het algemeen kan worden gesteld, dat de aanleiding tot een niet-verantwoord gebruik van economische macht binnen een economische orde groter is, naarmate:

- deze macht zelf omvangrijker en minder gespreid is;
- haar benutting niet aan een verantwoordingsplicht gebonden is, en
- onvoldoende tegenmachten tot ontwikkeling zijn gekomen.

Hierin ziet het rapport tegelijkertijd de drie belangrijkste aangrijpingspunten vevat voor de vorming van een verantwoord overheidsbeleid ten aanzien van de totstandkoming en aanwending van economische macht in onze samenleving.

MACHTSSPREIDING EN MACHTSVORMING

Met betrekking tot het eerste aangrijpingspunt is het rapport het uitvoerigst. Dat is ook geen wonder, dit punt is immers wel in bijzondere mate actueel. Berichten over fusies en ter zake van de overname van het ene bedrijf door het andere verschijnen schier wekelijks in de kranten. Daarbij is de gemiddelde krantenlezer eerder geïnteresseerd in mogelijke gevolgen dan in de motivering en oorzaken van de fusies. En juist omdat menige fusie gevolgd wordt door een reorganisatieplan leidend tot concentratie van de productie in één of enkele plaatsen, beperking van het assortiment der voortgebrachte producten en tot verdergaande mechanisering, wordt elk fusiebericht door de direct betrokkenen met een zekere beduchtheid ontvangen. Vrees voor ontslag, omscholing of overplaatsing maakt zich van hen meester. En hoewel deze vrees in het merendeel der gevallen ongegrond blijkt te zijn, blijven de fusies, die wel degelijk tot de gevreesde gevolgen leiden, het sterkste in de herinnering.

Het rapport aanvaardt die concentraties van economische macht, welke gemotiveerd kunnen worden vanuit de voortschrijdende technische kennis en de vervaging van de nationaal-economische grenzen. Gewaakt dient echter te worden tegen ongemotiveerde concentraties. En met betrekking tot de gevolgen merkt het rapport op, dat voor voldoende waarborgen moet worden gezorgd tegen beschadiging van de rechtmatige belangen van alle betrokkenen.

Tegen deze achtergrond wordt dan gepleit voor een mededingingsbeleid, dat op supranationaal- en op nationaal ni-

veau effectief optreedt. Tegen alle kartelvormingen, die een prijsopdrijvende werking hebben en de concurrentieverhoudingen duidelijk verstoren; voor een vestigingsbeleid, dat ook de materiële vrijheid tot vestiging zoveel mogelijk verzekert en tenslotte voor wettelijke maatregelen ten aanzien van fusies.

WETTELIJKE MAAT- REGELEN BIJ FUSIES

In de eerste plaats denkt het rapport hierbij aan een meldingsplicht van elk voornemen tot fusie tussen op Nederlands grondgebied werkzame bedrijven van bepaalde omvang bij de centrale overheid. „In gevallen, waarbij de voorgenomen fusie kan leiden tot schadelijke monopolievorming, ofwel tot machtsconcentraties die economisch nauwelijks kunnen worden gemotiveerd kan de overheid een negatief advies aan de bedrijven uitbrengen, welk advies na de fusie moet worden gepubliceerd”

In uitzonderlijke omstandigheden moet de overheid fusie-overeenkomsten nietig kunnen verklaren.

Voorts mag geen enkele fusie plaatsvinden dan nadat de vertegenwoordigers der bonafide vakorganisaties zijn gehoord, de ondernemingsraden van de betreffende ondernemingen zijn geïnformeerd en een afdoende regeling is getroffen voor de schadeloosstelling aan de door ontslag of door overplaatsing gedupeerde werknemers. Verder wordt gepleit voor wettelijke maatregelen tegen de thans nog bestaande mogelijkheid om, ook wanneer daaraan geen verantwoorde beweegredenen ten grondslag liggen, ondernemingen door een bod op hun aandelen te dwingen tot fusie of ongewilde overname.

Tenslotte dient er een beroepsrecht te worden ingesteld bij bijvoorbeeld de Vennootschapskamer van het Amsterdams Gerechtshof, indien bij fusies niet aan de meldingsplicht is voldaan, deze buiten de vakorganisaties om tot stand zijn gekomen, de ondernemingsraden daarvan niet op de hoogte zijn gebracht en niet of onvoldoende is voorzien in de financiële gevolgen van de door de fusie gedupeerde werknemers.

Het rapport besteedt speciale aandacht aan fusies op het gebied van het bankwezen en van andere financiële instellingen en van de pers. Ook staat het uitvoerig stil bij de commissarisfunctie.

COMMISSARISFUNCTIE

Met betrekking tot deze functie merkt het rapport op, dat „Uit een oogpunt van machtsverspreiding het in het algemeen minder wenselijk (is), dat bij een beperkt aantal personen een vrij aanzienlijke cumulatie van commissarisfuncties plaatsvindt”. Hoewel het rapport erkent, dat de redenen voor deze cumulatie „sometijds” in specifieke kundigheden moeten worden gezocht, en er tot op heden geen aanwijzingen bestaan van misbruik van de aldus gevormde machtsposities, zodat een algemeen verbod van deze cumulaties niet raadzaam wordt geacht, pleit het toch voor een aantal maatregelen en suggesties.

Zo dient onderzocht te worden, in hoe-

verre de uitwisseling van commissariaten tussen ondernemingen onderling (de zogenaamde kruiscommissariaten) niet aan beperkende voorwaarden moet worden gebonden.

Voorts moet worden bepaald, dat ter bevordering van de „doorstroming”, de statuten van naamloze vennootschappen in het algemeen een maximum leeftijd voor commissarisfuncties dienen te bevatten.

En tenslotte dient, opdat de behartiging van het algemeen belang boven de verdenking van elke partijdigheid verheven behoort te zijn, ten aanzien van personen „die door de Kroon of door de minister van Binnenlandse Zaken in belangrijke openbare functies zijn benoemd, bij het aanvaarden van commissariaten in naamloze vennootschappen door de Kroon of de minister van Binnenlandse Zaken een verklaring van geen bezwaar te worden afgegeven”.

VERANTWOORDING MACHTSGBRUIK

Verantwoording van machtsgebruik, het tweede aangrijpingspunt, acht het rapport om twee redenen gewenst. Enerzijds vanwege de reeds eerder genoemde tendens tot concentratie van economische macht in onze samenleving, anderzijds vanwege de overtuiging, dat „economische macht en arbeid niet mogen worden beschouwd als soevereine rechten van individuele personen, maar het karakter dragen van door God aan de mens gegeven mandaten, die een morele plicht tot verantwoording jegens anderen in zich bergen”.

Aan een meer verantwoord gebruik van economische macht binnen de onderneming zal een herziening van de rechtsvorm van de onderneming een belangrijke bijdrage kunnen leveren. Hoewel de rechtsvorm van de onderneming een vraagstuk apart is en buiten de opdracht van de commissie viel, maakt het rapport hierover toch een enkele, naar onze mening belangrijke opmerking. Aan de ondernemingsraden moet in omstandigheden, die voor de werknemers van vitaal belang zijn (bijvoorbeeld bedrijfsbeëindiging, overplaatsing) een zeker medebeslissingsrecht worden toegekend. Nagegaan dient te worden „of bepaalde wijzen van besluitvorming in met name de kleinere, besloten ondernemingen niet een afzonderlijke arbeidsrechtelijke toetsing behoeven, gepaard gaande met de introductie van een klachtrecht var. de hierbij betrokkenen”.

VORMING „TEGENMACHTEN”

Het derde belangrijke aanknopingspunt voor de vorming van een verantwoord overheidsbeleid ten aanzien van de vor-

ming en aanwending van economische macht in onze samenleving ziet het rapport daar waar onvoldoende tegenmachten tot ontwikkeling zijn gekomen. Hierbij denkt het vooral aan de positie van de individuele consument. Deze is — o.a. door een onvoldoende warenkennis — tegenover machtsconcentraties in het bedrijfsleven meestal zwak. Het risico dat deze zwakke positie zal worden uitgebuit is beslist niet denkbeeldig. Daarom zal, aldus het rapport, „binnen onze samenleving moeten worden aanvaard dat de consumentenorganisaties geleidelijk hun arbeidsveld gaan verbreden”. Dit laatste mede mogelijk gemaakt door overheids subsidie. „Daarnaast verdient het aanbeveling, reeds nu dagelijks korte zendtijden voor radio en televisie aan de consumentenorganisaties ter beschikking stellen, bij voorkeur in onmiddellijke aansluiting op de reclamezendtijd. Zelfs denkt het rapport aan een „consumentenwet” waarin o.m. bepalingen zijn opgenomen tegen ongewilde overreding, harde verkoopmethoden en onbewuste beïnvloeding. Elementen uit de reeds bestaande

DOOR

P. F. VAN HERWIJNEN

vrijwillig „reclame-code” zouden hierbij algemeen bindend kunnen worden verklaard.

GERICHTHEID MACHTSAANWENDING

Het rapport besluit met op te merken, dat ook al is onze economische orde zodanig gestructureerd, dat de mogelijkheden tot het ontstaan van niet-verantwoorde machtsverhoudingen en niet-verantwoord gebruik van economische macht tot een minimum zijn beperkt, wij er nog niet zijn. Bovenal zal moeten worden gestreefd naar een oriëntatie van onze economische orde op de leniging van de ontzaglijk vele onvervulde reële behoeften in de ontwikkelingslanden, in plaats van een uitsluitende gerichtheid op die economische behoeften welke in het rijke Westen leven, en/of aldaar door middel van reclame bij de consumenten worden gesuggereerd.

„De overheid kan deze oriëntatie bevorderen door voortdurend, ook in haar economisch beleid, rekening te houden met de eisen van een goede internationale arbeidsverdeling, alsmede door het langs fiscale en andere wegen afremmen van de sterk toenemende invloed van reclame in onze samenleving”. „De hierdoor mogelijk te verwezenlijken daling van de consumptiequote, die tot uiting komt in een hogere spaargraad en een groter overschot op de betalingsbalans, zou daarbij rechtstreeks voor vergroting van de steun aan ontwikkelingslanden kunnen worden aangewend”.

A.R. PARTIJ Dr. Kuiperstraat 3 's-GRAVENHAGE

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd:

medewerker

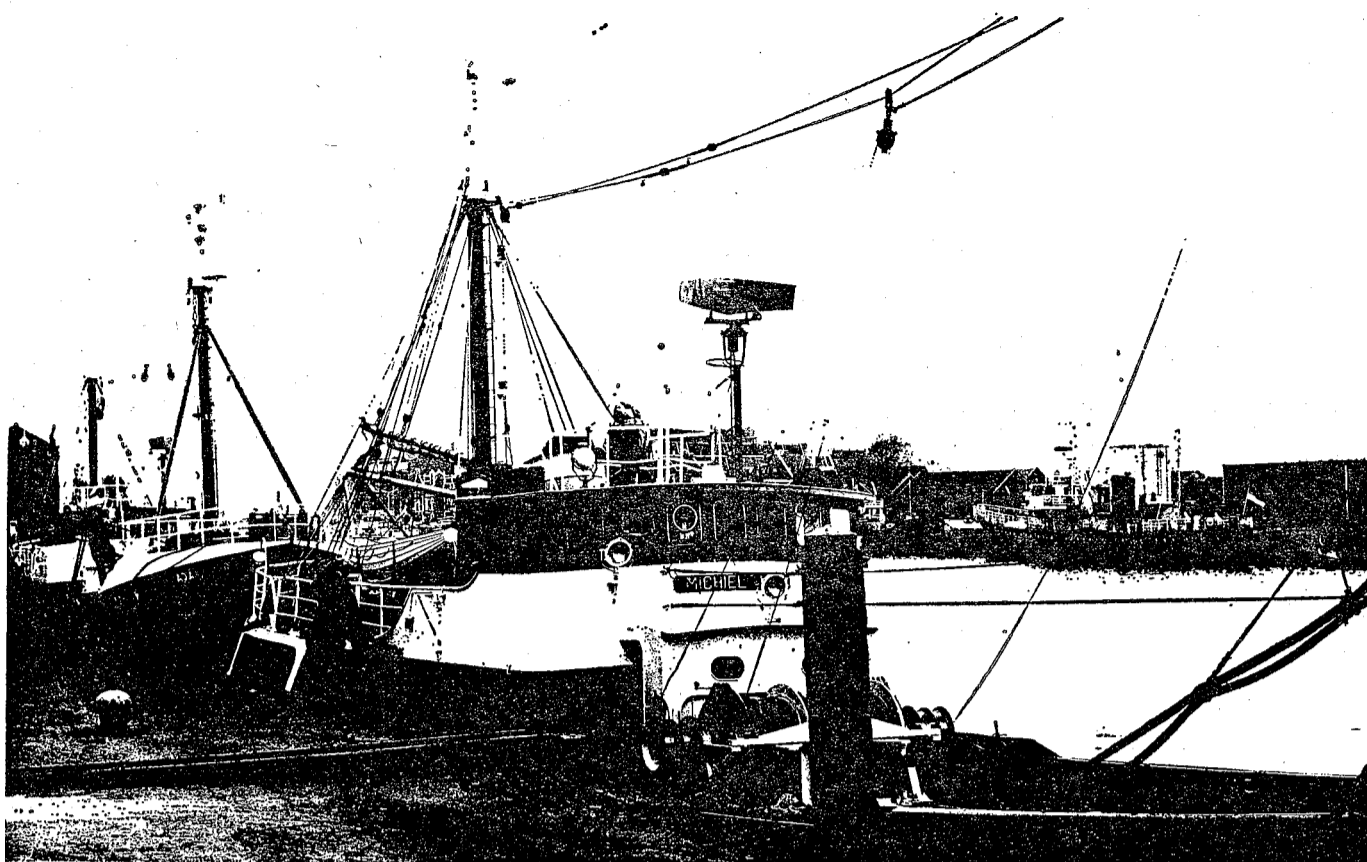
ter assistentie van de chef de bureau

die in samenwerking met deze een aantal taken zelfstandig kan verrichten en hem bij afwezigheid kan vervangen.

Vereisten: middelbare schoolopleiding (tenminste Mulo); praktijkdiploma boekhouden (bij voorkeur M.B.A.); ruime kantoerervaring; in staat leiding te geven; gevoel voor organisatie en efficiency.

Geboden wordt: interessante werkkring op middelgroot kantoor, waar in goede teamgeest wordt gewerkt. Leeftijd: ongeveer 25 tot 30 jaar.

Salaris volgens rijksregeling in soortgelijke functie, rekening houdende met leeftijd, opleiding en ervaring. Uitvoerige sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres. Eventueel telefonische inlichtingen 070-183960, toestel 5.

Voor de wal

DE NEDERLANDSE VISSERIJ

DOOR C. DE JAGER

ZOALS bekend mag worden verondersteld, is de Nederlandse Visserij in al haar facetten een van de vier pijlers waarop onze Nederlandse bestaansvoorwaarden rusten.

De visserij is daarvan zeker niet de minst belangrijke. Het is daarom van belang om in deze kolommen wat nader in te gaan op de positie van de Nederlandse visserij. Wat deze positie in het algemeen betreft mogen wij als natie met enige trots stellen dat wij een behoorlijke vloot hebben die, wat sommige schepen betreft wel mee kan, maar door allerei factoren (die wij hierna nader hopen te beschrijven) toch wel gevaar loopt in de hoek gedrukt te worden.

Daar zijn verschillende oorzaken voor te noemen, o.a. veroudering van schepen, niet voldoende trekvermogen, maar ook, enerzijds vooralsnog een te geringe aandacht van regeringswege, anderzijds een teveel aan regeringsbemoeienis.

Om tot een zo goed mogelijk beeld te komen is het nodig, om eerst iets te zeggen over de soorten visserij, welke door onze Nederlandse vloot wordt beoefend. Ten eerste de haringvisserij. Deze is wel de oudste visserij in onze historie. Zij werd tot aan de tweede wereldoorlog uitsluitend uitgevoerd door de z.g.n. drijfnetvissers.

Het drijfnet of „vleet” werd gevormd door een lange reeks van ongeveer 120 netten, elk van een bepaalde lengte, zodat er een soort muur van netten in zee werd gezet, die een lengte had van bijna twee kilometer.

Deze vleet werd 's avonds uitgezet en vroeg in de morgen weer ingehaald. Na de oorlog werd begonnen met het vissen op haring met trawl- of sleepnetten. De resultaten van deze visserij waren aanmerkelijk beter dan die der drijfnetvissers, omdat deze vorm van visserij eigenlijk een continuvisserij was. Meerdere rederijen gingen tot deze vorm van haringvissen over, zodat het aantal

vleetvissers regelmatig minderde. In 1968 namen nog slechts acht schepen aan de vleetvisserij deel.

De trawlvisserij op haring werd in dit tijdvak door 48 trawlers uitgevoerd. Vooral in het najaar nemen dan ook nog enige kotters aan deze visserij deel. De grotere schepen zochten echter hun fortuin niet alleen op de Noordzee, maar beproefden hun geluk ook op de N.-O. kust van Ierland. De uitkomsten waren daar vooral, door de door Ierland ingestelde 12-mijls zone, waarbinnen het onze vissers niet toegestaan is te vissen, niet rooskleurig.

De visserij op de Noordzee over het algemeen, en de haringvisserij in het bijzonder, wordt vooral na de tweede wereldoorlog veel intensiever door diverse landen beoefend. Dit is, begrijpelijk, voor onze Nederlandse visserij niet gunstig, maar bovenal wordt de haringstand daardoor ernstig bedreigd. Trouwens, het gevaar voor algehele overbevissing is niet denkbeeldig. Het is daarom, dat internationale commissies druk doende zijn oplossingen te vinden voor dit probleem.

Behalve de vleet- en trawlvisserij kent men ook de „spanvisserij”. Met behulp van enige steun wordt getracht, deze visserij te stimuleren. Toch zijn de

In volle zee

resultaten niet zodanig, dat men al hoera kan roepen. De nodige ombouw van schepen die aan de spanvisserij willen deelnemen, vergt nogal wat investeringen.

Hiertegenover staat de „boomkorfvisserij”, die een belangrijk betere uitkomst doet zien. Deze soort visserij maakt deel uit van de trawlvisserij op verse vis.

Deze visserij wordt uitgeoefend door trawlers, die hun reizen uitstrekken tot ver in de Noord, en door kotters, die meer in het midden van de Noordzee vissen. Bovendien kennen wij dan nog de kleine kustvisserij, die het hoofdzakelijk langs de kust, het IJsselmeer, de Waddenzee en de Zeeuwse gaten zoekt.

De jacht op kabeljauw, koolvis en schelvis wordt als regel door de grotere trawlers beoefend, terwijl de kotters zich bepalen tot de vangst op tong en schol. De kleine motorvaartuigen beoefenen de vangst op garnalen, enz. (Overigens geen onbelangrijke tak van visserij).

De „purse-scene”-visserij werd door enkele schepen als experiment beoefend. Het resultaat was zeer ongunstig. Een totale besomming van f 999.000,— was voor de twee schepen, die daaraan deelnamen, benevens vier zogenaamde carriers, beslist niet lonend te noemen.

Verre visserij

Ook aan deze experimentele visserij werd deelgenomen en wel in de eerste drie maanden van het jaar, met vier trawlers. Dit in het kader van het verre visserij-project 1965. Er werden vier reizen gemaakt nabij IJsland en Noorwegen. Ook dit experiment viel tegen. Verder kennen wij nog de sprot- en gulvisserij, welke langs de gehele Noordzeekust wordt beoefend door de kleinere kotters.

De garnalenvisserij is over het algemeen goed lonend. In de wintermaanden nemen daar nogal wat schepen aan deel. De grootste vangsten komen van de Waddenzee.

Onder „kustvisserij” vallen overigens alle andere soorten van visserij, welke niet hiervoor werden vermeld. Daaronder valt o.a. ook de mossel- en oestervangst. Deze wordt beoefend in het IJsselmeer, de Waddenzee en de Zuid-Hollandse en Zeeuwse stromen en zee-gaten.

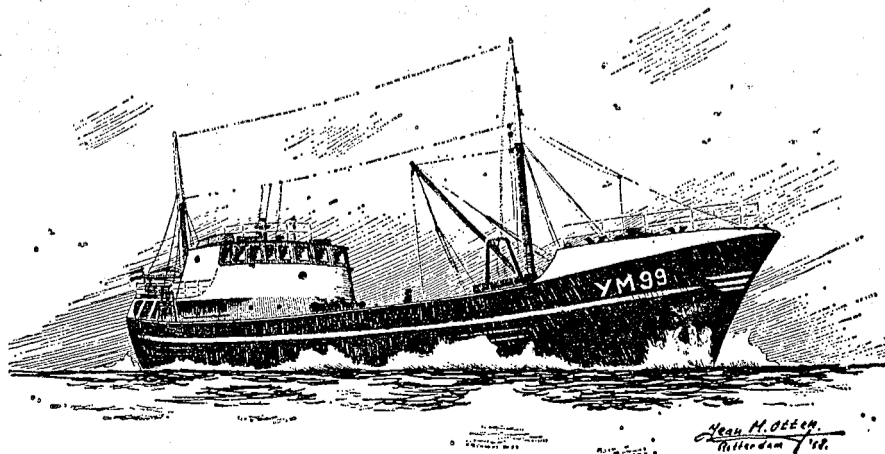
Het aantal schepen dat in 1968 deelnam aan de visserij, bestond uit: 1 stoomtrawler, 179 motortrawlers en -loggers, 546 kotters en 88 motorvaartuigen.

(Onder motorvaartuigen worden verstaan: vaartuigen, met een klein motorvermogen, die de visserij uitsluitend langs de kust of op de binnenwateren uitoefenen). Het totaal aantal schepen bedroeg dus 814 stuks.

Als wij het totaal aantal schepen, dat aan de diverse visserijen deelneemt, op 814 stellen, betekent dit, dat het totaal aantal mannen is te stellen op 5450. Dit aantal moet worden aangevuld met het aantal mensen, dat nodig is om de schepen ree- en visklaar te maken. Als wij een gemiddelde van drie personen per schip rekenen, dan komen wij aan een aantal van circa 2.450. Hierbij niet gerekend de vislossers en -transporteurs. In totaal mogen wij toch wel zeggen, dat 10.000 personen niet te hoog geschat is.

Opleidingsmogelijkheden

Dat voor de visserij eveneens vakbekwame mensen nodig zijn, behoeft geen betoeg. Er is echter veel wat men alleen in de praktijk kan leren. Maar, een visserman moet niet alleen visser zijn; hij moet ook zeeman zijn. Om dit zeemansvak te leren, zijn in ons land op diverse plaatsen visserij scholen, waar de toekomstige visser zowel zijn nodige zeemansschap kan leren als wel alles, wat hij theoretisch van het vissersvak weten moet. Vooral in de tegenwoordige tijd, zijn niet alleen de nautische instrumenten van belang, maar ook die instrumenten, die nodig zijn voor het opsporen van vis, deze instrumenten moeten vakkundig bediend kunnen worden. De zeevisserij scholen zijn gevestigd in: Den Helder, Katwijk, Scheveningen, Ouddorp, Urk, Vlissingen en IJmuiden. Het aantal leerlingen beweegt zich tussen 235 en 250. Er is een mogelijkheid tot het behalen van een getuigschrift, een diploma 1ste, 2de en 3de gedeelte stuurman, een diploma motordrijver en een certificaat op de wet van uitwijking en het certificaat radio-telefonist, telefonist.

Vooruitzichten toekomst

Wat de vooruitzichten voor de toekomst betreft, deze zijn, voor zover het zich laat aanzien, niet onverdeeld gunstig. Het zal voor een belangrijk deel afhangen van mogelijkheden tot vernieuwing van de vloot, maar ook van diverse onderzoekingen op experimenteel gebied.

Het is van groot belang, dat deze onderzoekingen en proefnemingen voortgang hebben, ook al is dit experiment met betrekking tot b.v. de „ringzegevissersrij” het vorig jaar mislukt. Er waren, zoals hiervoor gezegd, diverse oorzaken voor, o.a. diverse hulpmiddelen, zoals een zoekboot, dwarsschroeven en dergelijke.

Toch is het van groot belang, dat deze experimenten worden voortgezet, want de Nederlandse visserij zal moeten meegaan met wat andere landen in onze omgeving doen. Er bestaat trouwens een samenwerking op dit gebied tussen diverse landen.

De Commissie Ontwikkeling Zeevisserij besteedde in haar in 1964 verschenen rapport uitvoerig aandacht aan de vele vraagstukken, die verband houden met de structuur van de visserij. Vooral met het oog op de E.E.G. dienen deze vraagstukken alle aandacht te krijgen.

zaken tot concurrentievervalsing wegmenen, en dit biedt, gezien de ligging van Nederland EN DE BEKWAAMHEID VAN ONZE VISSERS, reële toekomstmogelijkheden, aldus de voorzitter van het Visserijchap, dr. H. A. H. Boelmans Kranenburg.

Kustvisserij

Wat de kustvisserij betreft, en met name de kleine kustvisserij, voor deze tak dreigt ernstig gevaar door de afsluiting van de zeegaten. Indien men doorgaat met deze afsluiting: Oosterschelde, Waddenzee, enz., zal dit de nekslag zijn voor het thans meest welvarende deel van onze vissersvloot.

Wij denken hierbij vooral ook aan de mossel- en oestercultuur en zeker ook aan een belangrijk aantal garnalenvissers, dat hierdoor gedupeerd wordt.

De toekomst van deze visserij zal dus in belangrijke mate afhangen van de besluiten van de overheid inzake deze afsluitingen, maar ook van de onderzoeken welke zullen worden verricht ten aanzien van de verzilting, de aanslip, het veranderen van de waterbeweging en vooral ook de kwestie van mogelijke doorvaart naar zee. Wij moeten

bleef dit tot nog toe beperkt tot slechts enkele procenten.

In 1966 werd een begin gemaakt met de bijdrageregeling ter modernisering van trawlers en verse viskotters. Deze regeling zette zich ook in 1967 en verder voort. De diverse bijdragen variëren al naar gelang de verbetering welke wordt toegepast van 20 tot 25%. Dit betreft dan verbeteringen of vernieuwingen van koel- en diepvriesinstallaties, visruimen enzovoort.

De bijdrage welke andere landen daarvoor beschikbaar stellen liggen aanmerkelijk hoger.

Toekomst

Over het algemeen wordt de toekomst van onze visserij in haar geheel, niet rooskleurig gezien. Het is echter wel zo dat de visserij altijd en overal een bedrijf is waar men, ondanks alle onderzoeken en alle vooruitstrevendheid, rekening houdt met het vissen „op hoop van zegen”.

Vanzelfsprekend moet men oog hebben voor alle pogingen die gedaan worden middels onderzoeken, structuurverbetering, modernisering van de vloot en alles wat de verbetering van de visserij ten goede kan komen tot meerdere intensivering van dit specifiek Nederlandse bedrijf.

Een krachtige regeringssteun ter stimulering van de visserij, is geboden. Arbeidsschuwheid op onze vissersvloot, ontstaan door de angst niet mee te kunnen in de wedloop voor een goede besomming en daardoor een goed bestaan, moet tot elke prijs worden voorkomen of ongedaan gemaakt.

Een dergelijke opleiding met steun van de regering, een goede accommodatie aan boord van de schepen, een redelijke kans op een behoorlijke beloning (de vis wordt nog altijd duur betaald) en een gezonde regeling in E.E.G.-verband ter voorkoming van concurrentievervalsing, ziedaar enige belangrijke aspecten welke kunnen leiden tot een herleving van onze Nederlandse visserij.

Tenslotte nog iets over de godsdienstige toestand op onze vissersvloot.

In de tijd van de drijfnetvisserij was er uiteraard meer gelegenheid tot het vervullen van de „plicht” zoals door de visserman werd gezegd. Dit is nu wel heel erg ten ongunste van de godsdienstige beleving verandert. Het continuïssen geeft de visserman geen of weinig gelegenheid deze plicht te vervullen.

Gelukkig is daar het Hospitaal-kerkschip, wat in deze geweldig mooi werk verricht. Als het weer gunstig is gaat de „Hoop”-dominee op huisbezoek bij de zwerfende leden van de Kerk. Er wordt lectuur verspreid en dominee houdt zijn praatje. Ook de kerkdienst aan boord van het H.K.S. heeft niet te klagen over belangstelling. De goede gewoonte ech-

Partij Convent zaterdag 31 mei

Op zaterdag 31 mei a.s. zal het voorjaars-Partij Convent worden gehouden. De plaats van samenkomst is het Jaarbeursrestaurant te Utrecht. De vergadering zal 's morgens om 10.00 uur beginnen.

De voorzitter van het Centraal Comité, dr. A. Veerman, zal een openingsrede uitspreken. Vervolgens zullen de jaarverslagen van het Centraal Comité, van de Arjos en van de Doctor Abraham Kuyperstichting behandeld worden.

Tijdens de morgenvergadering zal ook de voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, mr. B. W. Biesheuvel, een rede houden. In de middagvergadering is er dan volop gelegenheid voor de discussie daarover. Zoals bekend is, zijn de vergaderingen van het Partij Convent openbaar. Belangstellenden zijn dan ook hartelijk welkom, voorzover de plaatsruimte het toelaat. Belangstellenden dienen een toegangsbevis aan te vragen door overmaking van een bedrag van f 2,— op giro-nummer 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting, Den Haag.

ter om vooral 's avonds een hoofdstuk uit de bijbel te lezen en met elkaar te bidden, is door de toegenomen bedrijvigheid nagenoeg geheel in het vergetboek geraakt.

Wij mogen daarom dankbaar zijn voor het vele goede werk van de „Hoop” die naast de hulp aan zieken en ongerief aan motor of wat dan ook, ook voor het geestelijk heil van de visserman in de weer is.

Bronnen:

1. „Jaarcijfers visserij”.
2. „Visserij”, voorlichtingsblad voor de Ned. visserij.

Verse vis

De mogelijkheden voor een gezonde visserij in ons land zullen in een gemeenschappelijk E.E.G.-beleid aanwezig moeten zijn, aannemende dat het bedrijf zich in de nieuwe situatie kan aanpassen.

Dienaangaande bleef de regering niet achter en besloot stimuleringsmaatregelen te treffen om het bedrijf te helpen zich voor te bereiden op de naaste toekomst.

In 1965 werd een voorlopig bedrag van f 2.000.000 uitgetrokken ter stimulering van de structuurverbeteringen in de visserij. De helft hiervan was bestemd voor de stimulering van de kwaliteitsverbetering van haring en makreel, terwijl naast andere projecten ook was voorzien in een sloopplan van ongeveer 30 verouderde haringloggers. Deze sloopmaatregel werkte vooral gunstig op de in de visserij-groep ontstane arbeidsonrust. Gevolg van een steeds achteruitgaande besomming en dus mindere verdienste.

Een zeer belangrijke aanwinst voor het onderzoekingswerk is wel de in dienststelling van het visserij-onderzoekschip de „Tridens”. Drie takken van onderzoek worden door de deskundigen voorgestaan n.m.l. biologisch, technologisch en technisch onderzoek.

E.E.G. beleid

Er was niet ten onrechte sprake van een crisis in de grote visserij. Het gaat niet slechts om enkele bedrijven doch om de onvoldoende bedrijfsresultaten van alle grote bedrijven die de visserij uitoefenen. Dit is echter niet alleen een nationaal verschijnsel. Men kan eerder spreken van een Westeuropese crisis-situatie. Aangezien dit voor de omliggende landen tot toenemende subsidiëringen, aanleiding gaf, gaat de Nederlandse concurrentiepositie meer en meer achteruit.

Toch, ondanks deze ongunstige positie zal het komende E.E.G.-beleid gunstiger perspectieven openen voor de grote visserij. Het zal een groot deel van de oor-

niet vergeten, dat voor deze kleine kustvissers de ongunstige toekomstverwachtingen niet gebaseerd zijn op biologische of marktonderzoekingen, doch op het ingrijpen van de mens!

Steun aan visserij

Deze bestaat hoofdzakelijk uit premiëring van diverse produkten, slooppremies en het ter beschikking stellen van bedragen voor experimentele visserij en onderzoeken.

Een van de belangrijkste maatregelen is vooral een forsere aanpak tot nieuwbouw. Meer, eventueel hogere subsidies e.d. teneinde de concurrentie met omliggende landen het hoofd te kunnen bieden.

Het beleid op korte en lange termijn zal zich ongetwijfeld ook weerspiegelen in komende institutionele aanpassingen aan het E.E.G.-beleid. De producentengemeenschappen zullen het instrument moeten worden om het bedrijfsleven de kans te geven daar waar nodig is, de rentabiliteit in het visserijbedrijf door zelfwerkzaamheid te herstellen.

De comm. Onderwijsfonds heeft voor de vaststelling van de algemene normen voor de toekenning van studietoelagenmethode met betrekking tot de structuur van het visserijonderwijs toegezegd de voorstellen van de commissie Vakopleiding van drie jaar geleden, thans opnieuw aan de orde te zullen stellen.

Deze voorstellen zullen pasklaar gemaakt worden door een werkgroep „visserijonderwijs”, dit met het oog op de inwerkingtreding van de Mammoetwet. Deze werkgroep is in samenwerking met de werkgroep „Zeevaartonderwijs” tot stand gekomen.

Concurrentiepositie

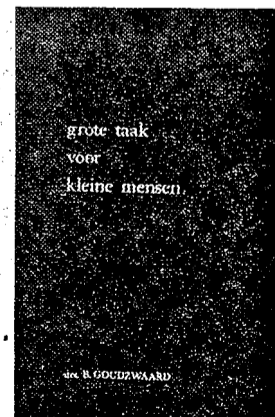
De concurrentiepositie van onze visserij is, gezien de veel hogere subsidiëringen in omliggende staten niet gunstig. Gaat het in andere landen om tientallen procenten, voor de Nederlandse visserij

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven.

De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar. Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuyperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”.

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

„TRANSFORMATIE VAN SAMENLEVINGEN”

In mijn vorig artikel heb ik er op gewezen hoe dr. Verkuyl in het geschrift „Verantwoorde Revolutie” liever spreekt over een „theologie der transformatie” dan over een „theologie der revolutie.” Het gewelddadig en bloedig karakter, dat revoluties in de historie bijna steeds hebben gedragen, doet hem de voorkeur geven aan het woord „transformatie.”

Bij deze transformatie denkt hij bijzonder aan het vernieuwen van samenlevingen en noemt in dit verband enkele theologische gezichtspunten, die in zo'n theologie der transformatie om nadere uitwerking en accentuering vragen. Op enkele van deze gezichtspunten wil ik nader ingaan.

„COLLECTIEVE, INSTITUTIONELE EN STRUCTURELE ZONDEN”

Dr. Verkuyl wijst er op hoe het begrip „zonde” in de theologie veel te veel beperkt is geworden tot de individuele overtreding en men teveel heeft voorbijgezien, dat er ook „machtsstructuren” zijn, waarin de ongerechtigheid gestalte aanneemt, waarin het racisme gehuisvest is, waarin de onbarmhartigheid geïnvesteerd is. Hij is van mening dat in kerk en theologie meestal alleen maar wordt geoordeeld over individuele zonden, terwijl het oordeel over de zondige structuren vaak achterwege blijft. Verkuyl acht dit door en door onbijbels. In de bijbel gaat het gericht Gods immers meer over collectieve machten als Assur, Babel, Edom e.a. dan over individuele personen. Naar zijn mening is deze bijbelse visie in de theologie bepaald onderontwikkeld en moet de vloek ook worden uitgesproken over politieke, sociale, economische en kerkelijke structuren, die niet beantwoorden aan de liefde tot God en de naaste.

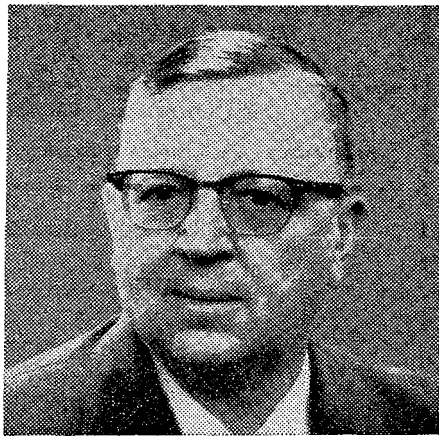
Ik geloof, dat Verkuyl terecht aandacht vraagt voor dit aspect van het karakter der samenlevingen. Het zou verkeerd en zeer geborneerd zijn, wanneer we alleen maar oog hadden voor wat scheef is gegroeid in het leven van individuen, en onbekommerd voort zouden leven temidden van samenlevingsverbanden, die gehele volken in hun boze ban gevangen houden. Het nationaal-socialisme in Duitsland, het Russisch communisme in Oost-Europa, de ras-sen-discriminatie in verschillende delen van de wereld, economische en sociale verhoudingen in eigen en in andere landen kunnen zich zo hebben ontwikkeld, dat zij niet alleen zelf in tegenspraak zijn met de eis van de liefde tot God en de naaste, maar ook de totaliteit van het leven in een heilloze ontwikkeling voortstuwen en menig christen, die in deze ontwikkeling betrokken is, in grote gewetensnood brengen. Kuyper, voor wiens diepe en vaak profetische blik men respect moet hebben, heeft er in 1891 reeds op gewezen hoe, bij het zoeken naar een meer uitgewerkte ordening van de menselijke samenleving, dwaling en zonde zich vaak hebben verbonden en soms eeuwenlang een zeer ongezonde ontwikkeling hebben doen voortkankeren. Dwaling en zonde brachten onwaarachtige beginselen tot heerschappij, waaruit weer systemen werden opgebouwd, die aan het onrecht een glimp gaven en in theorie als normaal stempelden wat in feite tegen de eis van het leven inging (cf „Het sociale vraagstuk en de christelijke religie”, pag. 11).

Zo heeft reeds Kuyper gepleit voor transformatie van de samenlevingen en niemand kan ontkennen, dat er sinds zijn tijd op sociaal en ander terrein wel het een en ander is gebeurd. Ieder zal echter ook moeten erkennen, dat aan de verwording van de samenlevingen nog geen paal en perk is gesteld en deze zelfs op wereldwijd niveau groteske vormen heeft aangenomen. De moderne communicatiemiddelen hebben onze ogen geopend voor de situatie in Zuid-Amerika en in tal van onderontwikkelde gebieden. Het blijft daarom nodig voor transformatie van de samenlevingen te pleiten en de status quo op meer dan één terrein aan de kritiek van het evangelie te onderwerpen. Kerk en christelijke organisaties hebben hierin een taak, waaraan voorlopig nog geen einde is gekomen, zo er al ooit een einde aan komen zal.

Het is dan ook allerminst om iets te kort te doen aan Verkuyls waarschuwing tegen zondige structuren, wanneer ik er op attendeer dat ook deze structurele zondigheid haar oorsprong vindt in het hart van de individuele mens. De roep om verandering van structuren wordt tegenwoordig in vele kringen gehoord, maar, wanneer deze roep meer dan een kreet zal zijn, dan dienen we nauwkeurig na te gaan waar en in welke structuren het zondige schuilt. Dat is geen eenvoudige zaak. In het tweede deel van „Verantwoorde Revolutie”, dat is opgesteld door een sociologische studiegroep van de V.U., wordt op pag. 93 opgemerkt, dat iedere cultuur — en er zijn vele culturen — is bedekt met een gecompliceerd netwerk van structuren. Het is gemakkelijk en goedkoop in 't algemeen tegen „structuren” te revolteren en met een revolutionair sentiment te demonstren tegen de „status-quo”, maar, zo leest men op pag. 93, „het overzicht en het inzicht in wat men doet en in wat de gevolgen van het menselijk ingrijpen zijn is zeer beperkt”.

Bovendien schuilt in het al te gemakkelijk opponderen tegen de „structuren” dit gevaar, dat men zelf buiten schot blijft. Ik kan met wapperende banieren demonstren tegen kapitalisme of fascisme, en tegelijk in mijn hart en huis een geldgierige of een heerszuchtig tiran zijn. Van zo'n demonstratie kan men wel een revolutionaire chaos, maar geen vernieuwing, geen transformatie van de samenleving verwachten.

Daarom dient aan de transformatie van structuren een transformatie van het hart vooraf te gaan. Anders is een revolutie niet meer dan een overgang van de ene ellende in de andere. Hannah Arendt heeft er terecht op gewezen, dat de tragedie van bijna alle revoluties hierin ligt, dat de bevrijding wel werd bevochten, maar de vrijheid geen gestalte kreeg. De historie biedt voorbeelden te over. De Franse revolutie leidde tot de dictatuur van Napoleon. De Russische revolutie wierp het juk der tsaren af maar — om onder het nog veel

Dr. J. Verkuyl

zwaarder juk van Stalin terecht te komen. Aan Oosteuropese landen werd vrijheid beloofd, maar Hongarije, Tsjecho-Slowakije e.a. zijn thans van vrijheid beroofd. Dat komt alles voort uit verkeerde structuren, maar achter die structuren schuilt de verkeerdheid van de mens. Hoe geheel anders zou de wereld er hebben uitgezien, als het hart van Hitler niet door tomeloze heerszucht beziel was geweest, of als Stalin meer het beeld had getoond van de rechtvaardige en zachtmoedige Heerser, dat ons in de bijbel wordt getoond. Ik ga daarom geheel akkoord met Verkuyls kritiek op de „collectieve, institutionele en structurele zonden”, mits we niet vergeten dat de waarachtige transformatie van binnenuit moet beginnen”. Uit het hart zijn de uitgangen van het leven”. Daarom moeten kerk en christelijke organisatie bij hun streven naar nieuwe structuren, hun uitgangspunt nemen in Hem, die heeft gezegd: „Zie, Ik maak alle dingen nieuw”. En dan niet zo, dat zij Hem enkel zien als „de nieuwe mens”, wiens voorbeeld we moeten navolgen, maar als de Vernieuwer zelf, die door de kracht van Zijn Geest zowel het hart van de mens als het gelaat van de wereld kan veranderen.

VERZOENING

Als tweede thema, dat in een „theologie der transformatie” meer geaccentueerd of ontwikkeld zou moeten worden, noemt Verkuyl de „verzoening”. Het ligt voor de hand dat hij in de lijn van zijn geschrift daarbij niet voorbij gaat aan de verzoening tussen mens en mens, volk en volk, ras en ras. Terecht merkt hij op dat „in de brieven van Paulus duidelijk blijkt, dat deze dienst der verzoening niet alleen te maken heeft met de verzoening met God, maar ook met de verzoening in de samenleving”.

Ik vraag me echter af of hij de huidige situatie niet te eenzijdig tekent, wanneer hij schrijft: „Nu is het onloochenbaar, dat het eerste accent: de verzoening met God veel sterker benadrukt wordt als het tweede en dat is beslist onbijbels” (pag. 44).

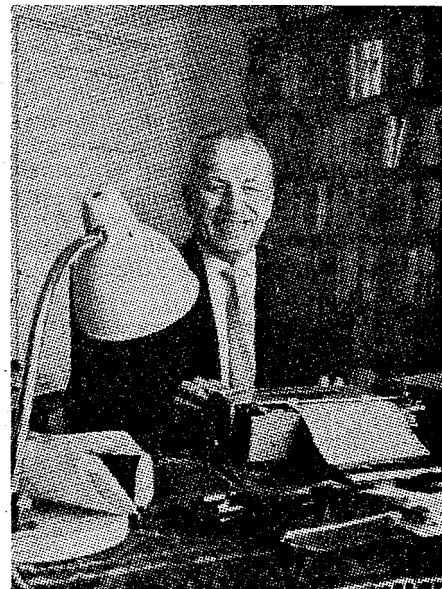
Mijn indruk is precies omgekeerd. Ik hoor veel spreken over de verzoening met de naaste, vooral in de bredere levensverbanden. Het rassenvraagstuk, het oorlogsprobleem, de ontwikkelingshulp, staan in het centrum der belangstelling. Voor de verzoening met God is de belangstelling minder groot. Het anti-metafysisch karakter van onze tijd en het secularisme, dat onze wereld tot een „gesloten” wereld heeft gemaakt, heeft ons allen min of meer aangetast en gemaakt, dat velen God uit het oog verliezen. Hem „dood” verklaren en aan verzoening met Hem geen behoefte gevoelen. En dat, terwijl Christus ons de liefde tot God als „het eerste en grote gebod” heeft voorgehouden en de waarachtige liefde tot de naaste als een vrucht en gevolg daarvan. Het is van het hoogste belang, dat Kerk en christendom deze rangorde in het dubbelgebod der liefde in het oog houden en niet om de medemenselijkheid Hem vergeten, die de mens heeft gemaakt en als naaste op onze weg heeft geplaatst. Een van de dingen, die mij in Uppsala bijzonder heeft bevredigd, was de voortreffelijke manier, waarop Visser 't Hooft in zijn rede deze verhouding tussen de verticale en de horizontale lijn in de dienst van God heeft getekend. Natuurlijk zal dr. Verkuyl er niet anders over denken. Er is alleen enig verschil in de blik op de huidige situatie.

MIDDELEN TOT DOEL

Een waardevol element in de studie van dr. Verkuyl is, dat hij ook een reeks middelen noemt, die tot transformatie van de samenlevingen kunnen leiden. Het is niet mogelijk op elk van die in te gaan. Maar het kan zijn nut hebben ze te memoreren.

Allereerst acht hij nodig politieke, sociale en economische scholing. Deze kan immers helpen om de structuren te doorzien en, na analyse, zich meer bewust in te zetten. Daarna kan volgen het „uitbuiten” van de middelen van de parlementaire democratie.

Oppositie kan worden gevoerd door woord en geschrift, petitionnement en demonstratie, waarbij de massa-communicatiemiddelen, die de publieke opinie beïnvloeden, van grote betekenis kunnen zijn. Een waarschuwing tegen demagogie acht Verkuyl daarbij op zijn plaats. Ook het geweldloze verzet kan een middel zijn.

DOOR PROF. DR. C. VAN DER WOUDE

In dit verband geeft Verkuyl aandacht aan M. Luther King en diens verzetsmethode en memoreert tevens het verzet van Tsjechen en Slowaken tegen hun Russische „vrienden.” Voorts is er het middel van partiële of algemene staking, waarbij herinnerd wordt aan de februaristaking van 1941, toen een machteloos geworden volk protesteerde tegen het wegvoeren van de joden.

Het meest ingrijpend is echter de gewelddadige revolutie, door Verkuyl terecht „het laatste middel” genoemd. Terwijl hij de „leer van de rechtvaardige oorlog” tot op de draad versleten acht, pleit hij voor bezinning op een „leer van de rechtvaardige revolutie.” Een revolutie, die niet voortkomt uit een waarachtige liefde tot God en de naaste acht hij echter niet geoorloofd. Ook zou de leiding moeten berusten bij mannen, die er zich bekwaam toe weten en zich door God en het volk geroepen gevoelen. Voorts moet de mogelijkheid aanwezig zijn dat de bestaande wanorde, waartegen men opponeert, door een meer rechtvaardige orde kan worden vervangen. De Kerk kan bij dit alles niet meer dan een raadgevende functie hebben. Verkuyl komt tot de slotconclusie dat „geweld is een dodelijk-serieuze zaak, die alleen in een dodelijk-serieuze situatie mag worden aangewend.”

Het laatste woord over dit moeilijk vraagstuk zal hiermee nog wel niet zijn gezegd. In het tweede deel van dit geschrift worden ook ernstige bezwaren tegen een gewelddadige revolutie aangevoerd. Zij eist in de regel vele mensenlevens en „het is irreal te denken dat een klein aantal gematigden (b.v. christenen) hierop enige invloed ten goede zou kunnen uitoefenen.” Ook roept elke revolutie in de moderne wereld reacties van externe invloeden van grootmachten op. Bovendien is men niet zeker dat er betere structuren voor de oude in de plaats zullen komen.

Helmuth Gollwitzer heeft er onlangs terecht op gewezen hoe paradoxaal het is dat pacifisten, die tegen alle oorlogsgeweld zijn, zich toch soms geroepen achten tot gewelddadig verzet tegen de bestaande orde in bepaalde gebieden. In eigen land kennen we de voorbeelden van mensen, die voor en na de wereldoorlog het pacifisme propageerden, doch tijdens de bezetting steun verleenden aan het gewelddadig verzet. Maar het leven is gecompliceerd. Zelfs

VERVOLG OP PAG. 11

PERSRAAD OVER PERSCONFERENTIES II

REGELING PERSRAAD ONTOEREIKEND OM ONGEWENSTE CONCENTRATIES TEGEN TE GAAN

DOOR DR. P. J. BOUKEMA

DE Persraad werd in 1945 ingesteld teneinde behulpzaam te zijn bij de perszuivering, de verdeling van de beperkte zet- en drukcapaciteit en voor het geven van advies. Op verzoek van de Minister van CRM heeft de Persraad zich onlangs bezig gehouden met de vraag of de Wet Voorziening Perswezen 1951, die taak en samenstelling van de Persraad regelt, niet vervangen moet worden nu de perszuivering is voltooid en de schaarste aan zet- en drukcapaciteit is verdwenen.

De Persraad heeft op dit verzoek gereageerd met een Voorontwerp Wet Voorziening Perswezen 1968. Hierin beperkt de Persraad zich niet tot het opnieuw formuleren van taak en samenstelling van de raad en tot het voorschrijven van m.i. gewenste openbaarheid m.b.t. de financiële toestand en structuur van de persondernemingen, maar stelt hij ook wettelijke regelingen voor met het oog op het concentratieverschijnsel in het perswezen.

De Persraad overwoog daarbij dat zowel de ondernemingsvrijheid van de persorganen als de vrijheid van meningsvorming elementen van de informatievrijheid zijn. Teneinde te voorkomen dat de vrijheid van meningsvorming waarvoor de gevarieerdheid van de pers een eerste vereiste is, door het concentratieverschijnsel ernstige schade wordt toegebracht, stelt de Persraad een zekere beperking van de ondernemingsvrijheid van de uitgevers van periodieken voor. Dit voorstel houdt in:

1) Een aanmeldingsplicht t.a.v. alle overeenkomsten tot overdracht, smelting of langdurige samenwerking van persondernemingen bij een afdeling van de Persraad, genaamd Fusie-kamer (bestaande uit 5 kroonleden van de Persraad).

2) Onderzoek door de Fusie-kamer of deze overeenkomst zodanige afbreuk (zou kunnen) doet (n) aan de verscheidenheid van het perswezen, dat de publieke voorlichting in ernstige mate zou worden geschaad. Bij bevestigende beantwoording deelt de Fusie-kamer dit mee aan de Minister van CRM en aan de betrokken ondernemingen.

3) De mogelijkheid, dat de Minister na ontvangst van dit oordeel van de Fusie-kamer de overeenkomst laat voorleggen aan een bijzondere rechterlijke instantie, de Kamer voor persconcentraties van het gerechtshof in Amsterdam, welke de overeenkomst geheel of gedeeltelijk onverbindend kan verklaren. Het valt toe te juichen dat de gevaren van de persconcentraties worden onderkend en dat beraad plaats vindt over de manier waarop een te vergaande mate van concentratie kan worden voorkomen. We zullen nu trachten een antwoord te geven op de vraag of het voorstel van de Persraad een bruikbaar middel is om dat doel te bereiken.

VOORSTEL PERSRAAD ONTOEREIKEND

Allereerst moet er op gewezen worden dat het voorstel een beperkte strekking heeft. Indien de rechter oordeelt dat een samenwerkings-overeenkomst „zodanige afbreuk doet aan de verscheidenheid van het perswezen, dat daardoor de publieke voorlichting in ernstige mate wordt geschaad” en overgaat tot onverbindendverklaring, dan is aan de situatie die de aanleiding tot bedoelde samenwerking vormde niets veranderd. Dit kan betekenen dat óf één van de betrokken persondernemingen het onderspit moet delven of dat een bedoelde kwaliteitsverbetering niet tot stand komt. Maar ook dan is er sprake van „afbreuk aan de verscheidenheid van het perswezen” of wordt op andere wijze aan de publieke voorlichting ernstige schade toegebracht. Kortom: aanvaarding van het voorstel van de Pers-

raad zonder meer lost weinig op, maar verschuift het probleem.

Daarbij kan de vraag rijzen of — aangenomen dat de Minister zo vriendelijk zal willen zijn om op basis van het oordeel van de Fusie-kamer de overeenkomst ter beoordeling aan de rechter voor te leggen — deze voldoende armslag heeft om tot onverbindendverklaring over te gaan.

Immers, de rechter moet van oordeel zijn niet alleen dat deze samenwerking afbreuk doet (niet: kan doen) aan de verscheidenheid van het perswezen, maar ook dat daardoor de publieke voorlichting in ernstige mate wordt geschaad. Welke maatstaven moet een rechter hier aanleggen?

Is zulks al het geval als b.v. Trouw en de Volkskrant zouden fuseren? Ongetwijfeld zou dit de verscheidenheid beperken en voor velen een verarming in hun voorlichting betekenen, maar zou het ook de publieke voorlichting in het algemeen in ernstige mate schaden? Voor een bevestigende beantwoording van die vraag pleit veel, maar hoe zou de rechter hier oordelen? De kans dat een onverbindendverklaring het verdwijnen van een personderneming kan betekenen, zal de rechter er waarschijnlijk toe brengen grote terughoudendheid te betrachten bij het onverbindendverklaren. Het komt mij althans aannemelijk voor dat slechts sporadisch een rechter tot zo'n uitspraak zal komen.

Een niet denkbeeldig gevaar is dat intussen het nemen van concentratievoorkomende maatregelen achterwege blijft met het argument dat er toch een rechter is die tegen te vergaande concentratie waakt. Vooral daarom zou dit te betreuren zijn, omdat zoals we zagen de onverbindendverklaring zelf slechts negatief werkt en geen enkele bijdrage levert tot een betrouwbare en gevarieerde publieke voorlichting.

MARGINAAAL KARAKTER

Onze bedenkingen tegen de voorgestelde regeling zijn — zoals men ziet — niet zozeer van principiële aard, b.v. in

die zin dat de regeling zelf een onaanvaardbare inbreuk op de persvrijheid zou zijn. Eerder menen we te moeten wijzen op het marginale karakter van de regeling: slechts in uitzonderlijke gevallen zal op deze wijze concentratie kunnen worden voorkomen. Bovendien kan slechts worden ingegrepen als door concentratie afbreuk wordt gedaan aan de gevarieerdheid van de pers, en niet als dit op andere wijze geschiedt. (Hetzelfde geldt intussen voor ernstige schade aan de publieke voorlichting die niet door concentratie maar b.v. door stelselmatige onbetrouwbare informatie wordt veroorzaakt).

Een en ander brengt met zich mee, dat zowel bij invoering van de voorgestelde regeling als bij afwijzing ervan, andere middelen zullen moeten worden gezocht teneinde de verscheidenheid van het perswezen te waarborgen.

Allereerst ligt hier een taak voor de pers zelf. Men zal reglementair de zelfstandigheid van de redacties tegenover de directies moeten waarborgen, inclusief een beroepsmogelijkheid op een rechterlijke instantie.

Ook dienen de redacties — desnoods via de hoofdredacteur — mee te kunnen beslissen over mogelijke samenwerkingsvormen. Dat voor het geval een dergelijke medezeggenschap via de hoofdredacteur loopt, de redactie mee moet kunnen beslissen over de benoeming van de hoofdredacteur, spreekt vanzelf: anders is het uiteindelijk toch de directie die door een willige hoofdredacteur te benoemen aan het langste eind trekt.

Ook terwille van de redactionele onafhankelijkheid in ruimere zin is trouwens invloed van de redactie op de benoeming van de hoofdredacteur gewenst.

TAAK PERS EN OVERHEID

Naast de pers zelf heeft de overheid hier een taak, n.l. tot het scheppen van een zodanig financieel-economisch klimaat voor de pers dat de concentratieneging wordt afgeremd. Gedacht kan worden aan maatregelen van fiscale aard en aan een zorgvuldig beleid m.b.t. reclame in de omroep. Eenvoudig is dit overigens niet, omdat voor de gehele pers geldende maatregelen relatief meer voordeel voor financieel krachtige ondernemingen dan voor potentiële „opgevers” kunnen betekenen, waardoor de concurrentie voor de laatsten weer moeilijker wordt.

Wellicht kan voorlopig worden volstaan met het nemen van een aantal maatregelen door de pers en overheid beiden in de geest zoals hierboven is aangegeven. Het is echter de vraag of men daar in de toekomst mee kan volstaan. Een mogelijke oplossing is misschien het losmaken van de eigendom van de productie-apparatuur van de dagbladen van het redactionele produkt, zoals b.v. in de omroep m.b.t. de zenders het geval is. De consequenties van een dergelijke ingreep dienen echter zorgvuldig te worden onderzocht. Het is niet onmogelijk dat ook dit middel ontoereikend is om werkelijk vrijheid van informatie te waarborgen of onaanvaardbare neveneffecten heeft, b.v. met betrekking tot de mogelijkheid van overheidsinvloed. Hoe dan ook: het onderzoek dat momenteel door een commissie van de Nederlandse Vereniging van Journalisten terzake wordt verricht is nuttig en noodzakelijk.

Vatten we ons oordeel over het Voorontwerp samen dan moet gezegd dat tegen de hoofdlijnen van de regeling geen principiële bezwaren bestaan maar dat gevreesd moet worden dat de regeling ontoereikend zal zijn om ongewenste concentraties te voorkomen. Het is derhalve nodig dat eventueel naast deze regeling door pers en overheid nadere maatregelen worden genomen.

Vooraf moet aandacht worden geschonken aan de onafhankelijkheid van de redacties t.o. de directies, omdat daarin een waarborg kan worden gevonden dat bij financieel-technische samenwerking de gevarieerdheid in de pers, dus: het eigen gezicht (identiteit als u wilt), kan worden behouden. Een gevarieerdheid die de vrijheid van meningsvorming beoogt te dienen en voor het goed functioneren van de democratie een onmisbare voorwaarde is.

Zie over dit onderwerp ook: Brief van de Minister van C.R.M. van 19 april 1968 over concentratie-tendensen in de dagbladers (Bijlage Tweede Kamer, 1967/68 - 9571), en het daarbij gevoegde advies van de Persraad over concentratie in de dagbladers.

N.V. **GERFA** Gereedschapfabriek

Zwolseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241

GEREEDSCHAPPEN voor de metaalindustrie

A. BAARS A zn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154

NIUWBOUW EN REPARATIE

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren

DORPSTRAAT 10 2- TELEFOON 1894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

NIUWE LIEREN, stoom en elektrisch.
NIUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer.
RIJPLATEN in diverse maten.

STOLK'S

Handelsondernemingen N.V.

Kantoor: Veersedijk 233
HENDRIK IDO AMBACHT. Telef. (01850) 28000 - 28886

**-BAILEY- CONSTRUCTIE-
WERKPLAATS EN
MACHINEFABRIEK N.V.**

NIUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

Experts op het gebied van scheepselektronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Oproepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist. Postbus 75. Tel. 03404 - 13511

Scheepsbouwwerven
A. VUYK EN ZONEN

CAPELLE AAN DE IJSSEL

NIUWBOUW EN REPARATIE

TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

FA. J. A. VISSCHER & ZONEN

Sluisstraat 41 Telefoon 05208 - 1259 - 1546

ZWARTSLUIS

Directieboten Sleepvletten Dekschuiten

N.V. Scheepsbouwwerf v.h.

FIRMA A. LANSER

Sliedrecht - Holland

Schildersbedrijf
F. J. Kloet & Zoon

VLAARDINGEN TELEFOON 010 - 343276
SPIJKENISSE TELEFOON 01880 - 2192

HET BEELD DER VADEREN

EXAMEN MET CLEMENTIE

De Unie van Christelijke Onderwijzers en Onderwijzeressen had zich, nu een halve eeuw geleden, in 1919, tot minister De Visser gewend met een verzoek. Of de examens voor onderwijzers, de examens voor de taalactes daarbij inbegrepen, ditmaal niet zouden kunnen worden afgenomen met minder strenge eisen.

De studerende onderwijzers waren nl. gehandicapt geweest. Door de kolenschaarste was het gebruik van vuur en licht sterk beperkt. En door de Spaanse griep, die zeer velen voor lan-

ge tijd buiten gevecht had gesteld, was het nog erger geworden.

De minister antwoordde, dat de districtsschoolopziensers reeds van hem hadden vernomen, dat clementie gewenst was.

Maar nu kwam er een nieuwe moeilijkheid, waarop van verschillende kanten werd gewezen.

Verscheidene kandidaten, die best wisten, dat zij nog niet klaar waren voor het examen en eerst het volgend jaar hadden willen opgaan, gaven zich nu alsnog haastig op, want een examen met clementie, dat leek hun wel. Dat was een kans.

Maar het gevolg liet zich voorzien.

Het percentage gezakten zou dit examen-met-clementie nog groter worden dan het ooit was geweest. Ondanks de clementie en dóór de clementie.

OUDE EN NIUWE CITATEN

FRANKRIJK

Ir. C. S. Knottnerus, voorzitter van het Koninklijk Nederlands Landbouwcomité deed onlangs de volgende uitspraak:

Wij moeten ons niet te veel illusies maken, nu de Gaulle afgetreden is. Dit wil helemaal niet zeggen, dat de Fransen in de E.E.G. nu handelbaarder worden. De Gaulle is slechts één persoon; voor de rest blijven dezelfde mensen op dezelfde kussens zitten. Er zijn bij enkele punten echter perspectieven. Ik heb niet de indruk, dat er weer iemand van 78 jaar, die in vooroorlogse situaties denkt, op de Franse presidentsstoel komt te zitten.

Wij zullen maar aannemen, dat De Gaulle zijn ex-mederegeerders niet onder hypnose houdt.

GROEN

Bij het blad Verkeerstechiek zit een bijvoegsel „Recreatievoorzieningen”. Daarin wordt geciteerd uit de nota „Groen en recreatie in Zoetermeer :

„De groen- en recreatievoorzieningen behoren tot de infrastructuur van een stad. de aanleg daarvan dient daarom vooruit te lopen op de behoefte van het ogenblik. Daarnaast duurt het ook enige tijd voordat de voorzieningen hun functie kunnen vervullen. De sportvelden zijn pas na 1-1½ jaar bespeelbaar, terwijl eerst na een tiental jaren de parken hun volledige betekenis gaan krijgen”

In veel gemeenten denken ze hier anders over. Er zijn zelfs gemeenten, waar men denkt, dat groenvoorzieningen in het geheel niet nodig zijn. Of: men denkt wel dat ze nodig zijn, maar men zorgt er niet voor dat ze er komen.

AGRESSIE

Dr. F. J. Tolsma sprak op een „open studiedag” van de Ned. Chr. Vrouwenbond over agressie. Blijkens een stukje in Trouw zei de inleider o.a.:

„Vrouwen zijn niet agressiever dan mannen. Voorzover vrouwen streven naar harmonische gelijkstelling aan de man, is dat een gezonde vorm van agressie”.

Wie zou op zo'n bijeenkomst iets anders durven beweren?

„Ongelijkheid is een van de belangrijkste oorzaken voor agressie”, aldus dr. Tolsma:

„Een mens is geneigd zijn bezit te verdedigen, zoals een dier zijn territorium. Dat bezit-verdedigen kan zich ook geestelijk uiten, zoals wanneer men de grenzen tussen de mensen onderling in stand wil houden en zich verzet tegen andersdenkenden. Discriminatie is dan ook een vorm van agressie”.

Als iedereen dit nu van buiten zou leren en er naar zou handelen, dan ... Nee, dat zou te mooi zijn om waar te zijn.

POLITIEKE

ONDERWERELD

In „De Volkskrant” heeft Jan Blokker een column. Daarin schreef hij een dezer dagen „over de politieke onderwereld” naar aanleiding van persberichten over straitschenders uit deze sector op Koninginnedag. Hij betoogt o.a.:

„Vraag me niet wat er omgaat in de politieke onderwereld. Ik wist het op koninginnedag evenmin als gisteren toen ik de leiders van de Russische arbeidersstaat op hun hardgranieten balkon zag staan zwaaien, en de burgemeester van West-Berlijn met iets smekerigs in zijn stem hoorde vragen of de mensen in zijn stad met van alles en nog wat wilden ophouden, en Vondeling retorisch de hand op de lezenaar zag slaan tijdens een toespraak tot een grijze zaal colbertkostuums. En ik weet het ook niet op zondag, als de klemmende vraag aan de orde komt of het herdenken van de doden een vorm van arbeid is en dus strijdig met Gods voorschriften — laat staan op maandag als we het einde dienen te vieren van de oorlog („welke oorlog, pappie?”) en eigenlijk wéér de Dam op moeten met Duys en toeters en neuzen en stenen en stokken en overvalwagens. Ik weet het niet, want ik heb geen weet van de politieke onderwereld. Ik ken alleen de politieke bovenwereld — De Jong en Den Uyl en De Telegraaf en boer Harmsen en Toxopeus en de NRU en Beernink en de Koninklijke Marechaussee, en als ik dat allemaal op een rijtje voor me zie, dan zijn het toch eigenlijk nog maar hele kleine relletjes geweest, van de week”.

En daarom make niemand van een S.J. mug een S.J. olifant.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

CHR. COÖP. **Spaarbank „Eigen Haard”** g.a.

LOPENDE DIEP 7 (bij de Kijk in 't Jatbrug) GRONINGEN - Tel. (05900) 27902 - Postrekening 890442

SPAARRENTE

BELEGGINGSBOEKJES

6% - 5%

IEUGDSPAARDERS

AMBTENAREN (met premie)

4½%

DAGELIJKS OPVRAAGBAAR

(ook voor salarissen, A.O.W., pensioenen etc.)

4%

Gebruik Uw spaarbankboekje tevens als (rentegevende) girorekening:
Giroboekjes gratis verkrijgbaar.

IETS OVER EEN KADERCURSUS EN WAT DAAR AAN VASTZIT

HET woord „kader” wordt in allerlei betekenissen gebruikt in onze taal. Van Dale, Nieuw Handwoordenboek der Nederlandse Taal, geeft echter maar twee betekenissen van dit woord n.l.: lijst of omlijsting en alle officieren en gradueerden in een leger. Als in een politieke partij over kader wordt gesproken, kan het de eerstgenoemde betekenis hebben. Iets kan worden geplaatst in een kader. Politici doen dat veelvuldig als zij ergens spreken: zij bezien iets in het kader van..., er past iets niet in een bepaald kader... enz.

In dit verhaal hebben wij het over kader en kadervorming in een enigszins andere betekenis. Met kader wordt dan bedoeld, die groep mensen, die actief is in de partij, die mensen, die bestuursplaatsen (zullen) innemen. Over die kadervorming willen wij in dit artikel iets schrijven. Ter oriëntatie een korte uiteenzetting van de opzet van de landelijke kaderkursus, die in het seizoen 1968-69 werd gehouden. Aan deze cursus nam een dertigtal jonge mensen deel. Gedurende de herfst en de winter kregen zij een aantal lessen toegestuurd met vragen voor zelfstudie. Daarnaast werden bij een zestal lessen opdrachten gegeven. Op twee driedaagse bijeenkomsten werd er over de lessen en de opdrachten van gedachten gewisseld met de cursusleiding en met deskundigen.

DE DRIEBURG

De eerste bijeenkomst was in november 1968 in de Drieburg te Driebergen. De tweede bijeenkomst werd gehouden van 9 tot 12 april eveneens in de Drieburg. Over de laatste bijeenkomst willen wij het hier speciaal hebben.

VERVOLG VAN PAG. 8

de conferentie te Genève (1966), waar men alle begrip voor het recht van revolutie had, is in het probleem van het geweld niet verder gekomen dan tot de verklaring dat christenen, die in een revolutie als „laatste middel” worden betrokken, het recht daartoe nooit mogen afleiden uit een revolutionaire idee, maar uit het evangelie. Zij mogen daarbij tevens bedenken dat temidden van de storm van een revolutie de gironddijnen gewoonlijk moeten wijken voor de jacobijnen, de kleine christenschaar voor de mannen van geweld. Ondanks enkele bedenkingen tegen onderdelen las ik de studie van dr. Verkuyll met belangstelling en kan haar ter kennisgeving van harte aanbevelen. Zij is een goede inleiding tot een hoogst actueel probleem, dat nog geen oplossing heeft gevonden, die allen bevredigt, doch om de consequenties, die aan elke oplossing verbonden zijn, de hoogste aandacht verdient.

HET TWEEDE DEEL

Het tweede deel van „Verantwoorde Revolutie” is minder omvangrijk, hetgeen niet betekent, dat het minder belangrijk is. Het is het studieresultaat van een werkgroep uit de sociale faculteit aan de V.U. De auteurs noemen hun studie „een vluchtige verkenning op een terrein, waar het wetenschappe-

De bijeenkomst in de Drieburg was beslist geen vakantie voor de deelnemers. De cursusleiding had een dusdanig programma samengesteld dat het duidelijk was, dat er aangepakt moest worden.

Ongetwijfeld zullen er mensen zijn die zeggen: dat er aangepakt moet worden op een kaderkursus hoeft niet vermeld te worden, dat spreekt vanzelf. Kennis van de politiek komt je niet aanwaaien. Daar moet je serieus iets voor doen, daar moet je wat voor over hebben. Dat daar wat in zit is in ieder geval wel gebleken.

Er is hard en serieus gewerkt, maar er is ook hard en veel gelachen. En het één sluit het ander niet uit.

Er is diepgaand gedebatteerd over zaken als: het onderwijs in ons land; oorlog en vrede; het beleid van een politieke partij; het werk in de Tweede Kamer; het verantwoord gebruik van economische macht en de politieke ontwikkeling in ons land.

KRITISCH

Wie een paar dagen tussen de cursisten heeft rondgelopen en heeft meegeluisterd naar de discussies bemerkt, dat de deelnemers kritisch ingesteld waren. De manier waarop de cursisten hun „leraren” onder vuur namen, bewijst wel dat men niet zonder meer aannam wat een inleider, zei, alleen omdat deze Kamerlid, staatssecretaris of partijvoorzitter is. Integendeel, de cursisten kwamen beslagen ten ijs en de inleiders merkten, dat ze zich niet met enkele oppervlakkige antwoorden, zo ze dat al van plan waren geweest, van de zaak konden afmaken.

De cursusleiding had er evenwel weer voor gezorgd dat de cursisten zich goed met de stof bezig hielden door een van hen van iedere inleiding en van elke discussie een verslag te laten maken. Nu was het ook weer niet zo dat de mensen, die door de cursusleiding wa-

ren onderzoek nog maar nauwelijks is begonnen en waarover de wetenschap nog maar weinig heeft te zeggen.” Ieder, die over omverwerping van bestaande structuren of over revolutie tegen de status quo denkt of spreekt — en dat zijn er tegenwoordig velen — dient zich echter van deze wetenschappelijke verkenning op de hoogte te stellen, opdat hij weet, waarover hij spreekt. Want „revolutie” is een gevaarlijk begrip, waaraan men zich gemakkelijk brandt en dat zelfs hele volken en culturen in vlam kan zetten. Dit tweede deel geeft als definitie van een revolutie de omschrijving „een plotselinge en verreikende, diep-ingrijpende breuk in de continuïteit van de ontwikkeling”, waaraan men ter wille van de duidelijkheid dan nog moet toevoegen of men een geweldloze dan wel een gewelddadige revolutie bedoelt. Oriënterend is ook de opmerking over het complex karakter en de verschillende typen van een revolutie: anarchistisch, jacobijns-communistisch, maoïstisch, gemilitariseerde opstand van de massa.

Men kan uit dit tweede deel de conclusie trekken hoezeer studie en bezinning nodig zijn en hoe voorzichtig men moet wezen met revolutionaire kreten en demonstraties, waarbij men vaak niet weet, wat men doet, en niet beseft dat men, in een ongefundeerd idealisme, door andere machten wordt gebruikt. Het geschrift „Verantwoorde Revolutie” kan tot die nodige bezinning bijdragen.

ren gevraagd mee te werken, zich voor de leeuwen voelden geworpen. Degenen die in Driebergen aan de kadervorming meewerkten zijn wel aan debat en discussie gewend. Achtereenvolgens kwamen de volgende personen iets vertellen: mr. J. H. Grosheide, staatssecretaris van onderwijs; de Tweede Kamerleden drs. B. Goudzwaard en dr. C. Boertien, de voorzitter van de Organisatie Commissie drs. D. Th. Kuiper, fractievoorzitter mr. B. W. Biesheuvel, prof. dr. A. van Doorn, het Tweede Kamerlid de heer G. A. Kieft en partijvoorzitter dr. A. Veerman.

Drs. Goudzwaard en drs. D. Th. Kuiper waren trouwens regelmatig van de partij, omdat zij deel uitmaakten van de cursusleiding. Vooral de heer Goudzwaard is nauw bij de zaak betrokken. De lessen zijn door hem geschreven, zodat de cursisten, wat dat betreft, met hun kritische vragen aan het juiste adres waren. Omdat juist in de periode van deze bijeenkomst het boekje van de heer Goudzwaard „grote taak voor kleine mensen” verscheen, n.a.v. het 90-jarig bestaan van de A.R.P., leek het de partijleiding een goede gedachte aan dat boekje wat extra aandacht te schenken. Ook al omdat de inhoud van dit paarse geschrift in feite bestaat uit de lessen, die de kadercursisten bestudeerd hebben, zij het dat de heer Goudzwaard deze lessen bewerkt heeft om het geheel als boekje te kunnen uitgeven.

TELEVISIE

Daar de partij een televisie-uitzending moest verzorgen op 29 april (inmiddels uitgezonden) was deze kaderkursus en de verschijning van het boekje een prachtig onderwerp. Vandaar dat de vrijdagavond voor een groot deel in beslag werd genomen voor de opnamen voor deze uitzending. Dat gaf een toch wel welkome afwisseling in het drukke programma. In ieder geval werd het duidelijk, dat die tien minuten televisie heel wat voorbereiding kostten, al was het alleen al het opstellen van alle apparatuur, lampen, camera's, snoeren, bandrecorders en ga zo maar door. De heer Goudzwaard vertelde waarom hij „grote taak voor kleine mensen” heeft geschreven en wat de inhoud van het boekje is. Vanzelfsprekend had de schrijver daar weinig moeite mee. Datzelfde gold voor de heer Kieft, die gelegenheid kreeg om te zeggen wat hij in de praktijk in de Kamer met het boekje zou kunnen doen. Verder mochten diverse cursisten hun mening zeggen en hoewel de meesten niet om hun woorden verlegen zitten bleek dat camera en microfoon in staat waren sommigen van hun stuk te brengen, al moet worden gezegd, dat dit nu ook weer niet zó erg lang duurde. Al met al, voor wie de uitzending heeft gezien moge duidelijk zijn dat er langer dan tien minuten is gewerkt om het uiteindelijke resultaat op het scherm te krijgen. Daarbij is dan nog niet eens gepraat over de montage van de verschillende delen van de uitzending. Het praten in een discussiegroep blijkt

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

trouwens toch makkelijker te zijn dan een solo-optreden. Dat was niet alleen bij de t.v.-opnamen het geval maar ook bij de spreekvaardigheidslessen, die tijdens de bijeenkomst werden gehouden. De zelfverzekerdheid waarmee enkele cursisten aan een paar minuten lang speechje begonnen, werd meermalen op de proef gesteld en niet iedereen zag kans om zonder kleerscheuren uit de kritiek van zijn of haar medecursisten te voorschijn te komen.

Maar ook dit onderdeel van de cursus is zinvol want het spreken in het openbaar is een belangrijke voorwaarde om naar buiten te brengen wat men te zeggen heeft over politieke problemen.

In ieder geval kan gezegd worden, dat de cursus de deelnemers heeft gestimuleerd om zich (opnieuw) te verdiepen in tal van praktische problemen. Verschillenden van hen zeiden dat zij hierdoor

DOOR H. WESTSTRATE

weer aan het denken zijn gezet, dat zij op een andere manier tegen de politieke problemen zijn gaan aankijken. Het uiteindelijk doel van de cursus is mensen vormen in en voor de politiek. Alleen zo kan de partij, ook in de toekomst op een goede manier meedoen op het politieke terrein.

SUCCES

Zo bezien is de dit jaar gehouden kaderkursus een succes en de moeite en inspanning van de cursisten is zeker nuttig besteed geweest. Trouwens zichzelf zijn daarvan wel het meest overtuigd. Gezien de animo waarmee er werd deelgenomen aan deze cursus en gehoord de reacties op wat er geboden is, mag men aannemen dat het geld dat hierin is gestoken goed is besteed. Daarbij mag niet worden vergeten dat een goede organisatie nodig is om de zaak te doen slagen. Wat dat betreft hebben de heren D. Corporaal en drs. K. Dobben gezorgd dat de cursus gesmeerd liep.

De partij is overtuigd van het nut van de cursus anders zou ze niet aan dit soort zaken beginnen. De partij is zelfs zo overtuigd van het nut van kadervorming dat een van de doelstellingen van het fonds is, om de kadervorming goed op te kunnen zetten. Dit artikel is bedoeld de lezer een indruk te geven, zij het zeer summier, wat er zoal op een kaderkursus gebeurt. Dan weet men, tenminste dat het beroep dat de partij iedere week weer doet op leden en sympathisanten een bijdrage voor het fonds te storten tot doel heeft met dat geld onder meer de eigen leden te scholen voor de politiek.

Hartelijk dank voor het royaal en troostvol meeleven voor en na het overlijden van onze lieve vrouw, moeder en grootmoeder,

H. A. SALOMONS

Mede namens kinderen en kleinkinderen

Ds. H. Post.

Oegstgeest, mei 1969.
Wijtenbachweg 31.

WIJ KOMEN BIJEEN

De vereniging van A.R. Gemeente- en Provinciebestuurders in de Provincie Groningen, secretariaat Maasland 11, Groningen organiseert op 30 mei a.s. een excursie naar de Lauwerszeewerken en de borg Verhildersum te Leens-Vertrek 13.30 uur vanaf hoofdstation Groningen.

Voor een goede organisatie is het nodig zich vóór 15 mei a.s. op te geven bij het secretariaat. De kosten bedragen f 5,— per deelnemer.

**LEZERS
SCHRIJVEN
ONS...**

**NOGMAALS
ZUID-AFRIKA**

In Nederlandse Gedachten van 3 mei 1969 hebben de heren A. Algra en G. Ferwerda geprotesteerd tegen de afwijzing door de partij van de apartheidspolitiek in Zuid-Afrika.

Volgens de heer Algra zou het bij ons mode zijn om onze stamgenoten in Zuid-Afrika een trap te geven. Hij wijst er op dat Polen en Russen nog veel erger aan rassendiscriminatie doen.

Is het feit, dat Polen en Russen tot hun grote schande mensen om hun ras of geloof discrimineren, voor ons een excuus om het schandelijke bedrijf van onze stamgenoten door de vingers te zien?

Beide heren gaan in hun betoog aan de kern van de zaak voorbij. Apartheid in Zuid-Afrika is niet alleen een gevolg van domme en minderwaardige vooroordelen bij het blanke bevolkingsdeel. Zij is bovendien een integrerend bestanddeel van de officiële regeringspolitiek. Voor de raswetten, die in Zuid-Afrika thans worden toegepast, hebben de beruchte Neurenberger Wetten van 1935 model gestaan.

Is er enig verschil tussen Verwoerd's ideaal van de protestant van het Noordse Ras en het mensbeeld dat Alfred Rosenberg in zijn „Mythos des 20. Jahrhunderts” als ideaal voor ogen stond?

In Zuid-Afrika worden blanken en kleurlingen gescheiden, tot in de restaurants, de trams, de openbare toiletten en de kerken toe. Is er enig verschil met het „Voor Joden Verboden” dat een kwart eeuw geleden in ons land voor alle mogelijke gelegenheden gold?

Wanneer een kleurling in Zuid-Afrika gemeenschap heeft met een blanke vrouw, dan maakt hij zich volgens de geldende wetten aan „rassenschande” schuldig en wordt hij gestraft met gevangenisstraf. Is er enig verschil met de Neurenberger Wetten die het begrip „rassenschande” uitvonden? Is er enig principieel verschil tussen de recente Zuidafrikaanse strafzaak en het proces tegen de Jood, die op 13 maart 1942 ter dood veroordeeld werd

wegens omgang met een Duitse vrouw? Wel een klein gradueel verschil, ja, maar meer ook niet.

Beseffen de briefschrijvers, die zo gemakkelijk de apartheidspolitiek voor hun rekening nemen, dan niet wat de apartheid voor de kleurlingen aan vernederingen betekent? Voelen zij dan niet aan wat het betekent dat de neger geen gelijke burgerrechten ten opzichte van de blanke heeft? Beseffen zij niet dat de rode J in het Duitse persoonsbewijs van een kwart eeuw terug in principe weinig verschilt met de beruchte stempels in het werkboekje, dat elke kleurling in Zuid-Afrika bij zich moet dragen?

Het is erg dat wij vandaag, 24 jaar nadat het Nazi-beest is verslagen, nog moeten optomen tegen denkbeelden die tijdens het Nazidom hun zuiverste expressie vonden. Natuurlijk verwerpen de heren Algra en Ferwerda de Jodenvervolgingen uit de grond van hun hart. Maar waarom gaan zij voorbij aan discriminaties die principieel niets met de Jodenvervolgingen verschillen?

De heer Algra heeft als argument voor de bescherming van de Bantoes door de Zuidafrikaanse regering het feit genoemd, dat een jongen van 12 jaar, die een Bantoevrouw met een steen gooide, met stokslagen werd bestraft. Het tekent naar mijn mening de geestesgesteldheid van de blanken daar, die nog vele tientallen jaren van de normen, die in een moderne samenleving worden gehanteerd, is verwijderd.

Gegeven de officiële regeringspolitiek zeggen mij incidentele vriendelijkheden van blanken ten opzichte van kleurlingen niet zo veel. Het werkt even navrant als argumenten van Duitse voorstanders van rassendiscriminatie, die na de ineenstorting van het duizendjarig rijk ineens druk doende waren, zich bepaalde vriendelijkheden jegens de Joden te herinneren.

De argumenten van de heer Ferwerda inzake Kongo en Indonesië zijn volkomen irrelevant. Het gaat mij niet alleen om Zuid-Afrika. Overal in de wereld, waar mensen op grond van ras, geloof of huidskleur bij hun medemensen ten achter worden gesteld, heerst onrecht. En het is de taak, de plicht, van een partij, die ook in de politiek het evangelie in praktijk wil brengen, daartegen te strijden.

Rassendiscriminatie gaat in tegen een rechtvaardige ordening van de samenleving. Het bijbelwoord „En God schiep de mens naar Zijn beeld” geldt voor alle mensen. Het is tragisch, dat de heren Algra en Ferwerda dat, blijkens hun ingezonden stukken, nog steeds niet begrijpen.

Utrecht J. P. van Rijswijk

DE WEEK ROND

28 april Merkwaaardige mensen zijn er toch. In de pauze van de ledenraadvergadering van de V.P.R.O. werd anoniem een lijstje met bestuurskandidaten verspreid. Dat kan natuurlijk — al is het niet fijntjes.

Later bleek de lijst met aanbevelingen door een dochter van de aanbevolen kandidaat (mevrouw drs. Went) te zijn verspreid. Het mocht niet baten — mevrouw Went werd niet herkozen. Toch hebben wij ergens in ons hart een warm plekje voor deze dochter. Mag het?

29 april De VARA-gids gaat geuren naar hyacinten. Je moet voor je leden toch wel wat bedenken om overeind te blijven. De geur blijft nog een maand lang hangen ook!

Gelukkig dat een omroepgids vier maal in de maand komt. Iets voor Trouw of Nederlandse Gedachten ter navolging? Nederlandse Gedachten in gembergeur en Trouw met de geur van het „vljichtige liesje?”

30 april Erg complimenteus was het niet, het geschrevene op een van de spandoeken in Soestdijk. „Al is ze nog zo oud — ze houdt haar hart van goud”. Maar de bedoeling was duidelijk. En uit ons hart gegrepen.

1 mei Wij hebben twee foto's gezien. Eén uit Amsterdam waarop baldadige aanhangers van de Socialistische Jeugd een lid van het Fanfarecorps „Ons Genoege” mishandelden.

De ander was er een van de bezetting van de Hogeschool in Tilburg: met een genoeglijke glimlach op z'n gezicht hangt in een stoel, in de curatorenkamer, een van de heren studenten met z'n voeten op een andere stoel. Van ontluistering gesproken!

2 mei Een nieuwe definitie is geboren: het Democratisch Appèl (een stukje P.v.d.A. nog) is een politieke groepering die alleen maar: „tut-tut, ho-ho” in haar vaandel heeft geschreven.

Soms lijkt D'63 ook in dit soort vaarwater terecht te komen. Te informeren bij Hans van Mierlo.

3 mei „Van harte gefeliciteerd met de Nederlandse Leeuw — aldus een ervaren man tot een zojuist geridderde — maar wéét dat een tijdje later hierop een kunstgebit volgt, nog wat later een prostaat-operatie en nog wat later ...”.

Enfin — zo blijf je klein.

Prins N.V. - Dokkum
(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-2043

9 gulden voor 90 jaar arp

Vragen van Kamerleden

De heren Goudzwaard en Zijlstra vroegen aan de ministers van Economische Zaken en zonder Portefeuille of het juist is dat de N.V. Staatsmijnen het voor-nemen koesteren de produktie van lysine binnen afzienbare tijd te beëindigen?

Delen de bewindslieden de mening, dat de huidige afzetproblemen van lysine eerder in een onbekendheid met het

produkt dan in een ontoereikendheid van het produkt hun verklaring vinden en derhalve het produkt op langere termijn nog van groot nut kan zijn voor de voedselproblematiek in de ontwikkelingslanden?

Indien de voorgaande vragen bevestigend worden beantwoord, willen de bewindslieden zich dan bezinnen op de mogelijkheid deze produktie te doen voortzetten, hetzij door gebruik te maken van de bevoegdheden, die de overheid als bezitster van de meerderheid der aandelen in de N.V. Staatsmijnen toekomen, hetzij door zich bijv. garant te verklaren voor bepaalde toekomstige minimumafname van dit produkt?

**Aannemingsbedrijf
Utiliteitswerken**

ERVEN J. F. P. JANSSEN

**N.V. Nieuw Vennep
02526-3341**

**VEROLME
UNITED
SHIPYARDS**

ROTTERDAM-HOLLAND TEL. 162500

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen.

DIRECT GELD NODIG?

PERSONOONLIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor iedereen en elk doel. Schriftelijke zeer vlugge afwerking. Restantschuld vervalt bij overlijden. Geheimhouding gegarandeerd.

KREDIET	VOORBEELD AFLOSSING PER MAAND		
f 1000,-	47,50	34,30	22,50
f 2000,-	94,50	68,60	45,-
f 3000,-	142,04	102,90	87,50
f 4000,-	171,-	112,50	70,85
f 5000,-	189,39	137,20	90,-

Op uw telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u geheel vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraagformulier toe.

BENELUX CREDIET

Kummenaedestraat 66 - Geleen - Telefoon 04494 - 5320

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**

Telefoon 01894 - 230. Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

**Getron Handels- en
Transportonderneming**

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929, 2878.

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748 - 3921*

MASSEY-FERGUSON

TREKKERS, HYDR. GRAAFMACHINES,
SHOVELS EN BULLDOZERS

FIRMA M. J. VERLINDE

ZAAMSLAG TELEFOON 01153 - 227 - 245

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang nr. 20

17 mei 1969

ACHTER HET NIEUWS-UITZENDING VAN 7 MEI J.L.

KIEZERS EN HUN PARTIJ

DOOR DRS. G. P. NOORDZIJ

IN een uitzending van Achter het Nieuws op 7 mei j.l. werd een aantal grafieken getoond die een overzicht gaven van de veranderingen in het Nederlandse kiezerskorps sinds februari 1967. In het Vrije Volk van 8 mei ging de verkiezingssocioloog drs. Marcel van Dam nog iets nader op deze gegevens in.

De grafieken waarom het hier gaat, kwamen tot stand door de resultaten van de peilingen naar de politieke voorkeur die het Nipo in opdracht van de PvdA wekelijks uitvoert, in beeld te brengen. De informatie die in de grafieken besloten ligt is op zichzelf niet nieuw. Het aardige van Achter het Nieuws is dat men de peilingen op zodanige wijze presenteerde, dat de trends voor de diverse partijen naar voren kwamen en vergelijkingen in de tijd mogelijk werden.

Ondanks deze verdienste blijkt het mogelijk enkele punten van kritiek te formuleren op de wijze waarop kijkers en lezers van de kwaliteit van het materiaal werden overtuigd en op de interpretaties die het materiaal vergezellen.

KWALITEIT STEEKPROEVEN

In de eerste plaats zouden de steekproeven representatief zijn voor de kiesgerechtigde Nederlandse bevolking. Het is niet goed voor te stellen hoe een hoge graad van representativiteit bereikt kan worden zonder de kiesgerech-

tigden zélf als populatie te nemen, dat wil zeggen: zonder een steekproef uit de kiesregisters te nemen.

De Nipo-steekproeven zijn gebaseerd op de woningregisters van de gemeenten. Bovendien hebben Nipo-enquêteurs in peilingen waarom het hier gaat tamelijk veel vrijheid om in geval van weigering (om welke reden dan ook) over te gaan naar een ander adres.

De pretentie van representativiteit gaat dus wel wat ver.

Nu is het wél zo, dat de cijfers gebaseerd zijn op gegevens uit ongeveer 400 vraaggesprekken per week. Over een lange periode genomen is het totaal dan ook misschien een weerspiegeling van de Nederlandse bevolking ten aanzien van bijvoorbeeld geslacht en leeftijd. Voor een onderzoek naar stabiele relaties kan de door het Nipo gevolgde methode wel toereikend zijn, voor een onderzoek naar partijvoorkeuren zal een meer verfijnde methodiek dienen te worden gehanteerd.

INTERPRETATIE- MATERIAAL

Zowel in het commentaar in Achter het Nieuws, dat geleverd werd door de heren Postema en Jacobs, als in het artikel van drs. Van Dam in het Vrije Volk was ons inziens sprake van een „naar zich toe interpreteren” van de gegevens.

Een duidelijk grillig beloop van de curve voor de PvdA-aanhang werd geacht het bewijs te zijn van een grote mate van politieke bewustheid van de PvdA-aanhang.

De kiezers zouden op actualiteiten adequaat weten te reageren en blijk geven van een positief te waarderen kritische

gezindheid. Stabiliteit daartentegen, zoals men die concludeert uit de vrijwel horizontaal lopende curven voor de ARP en de CHU, werd nogal gemakkelijk identiek gesteld met onbeweegelijkheid.

Het is duidelijk dat hier van een zo objectief mogelijke interpretatie geen sprake meer is.

Met evenveel recht kan men de PvdA-kiezers, die om het geringste incident hun partij straffen of belonen, beschuldigen van ééndimensionaal denken.

De partijbinding is bij hen kennelijk slechts afhankelijk van het doen en laten der partij op enkele punten.

Iets van wat ARP-kamerlid M. W. Schakel noemde „trouw aan de partij” ontbreekt bij die kiezers ten enen male. De heer Schakel maakt dan ook ons inziens terecht bezwaar tegen het duiden van de horizontale ARP-curve in pejoratieve termen.

Verder valt op te merken dat het verbinden van dalen en pieken in de cur-

VERVOLG OP PAG. 8

Oosterbaan & Le Cointre n.v.
Goes

Telefoon (01100) 7555*
DRUKKERS-UITGEVERS

*Al 68 jaar drukkers
in Benelux
voor bedrijven en organisaties*

IN DIT NUMMER

Op pagina 2 staan een aantal interessante cijfers.

Prof. mr. P. de Haan schrijft op pag. 5 over de plaats van de technologie in de samenleving.

Hoe in Denemarken het woningbouwprobleem wordt aangepakt vertelt de heer M. H. L. Weststrate op pag. 6 en 7.

Op pagina 8 en 9 staat een artikel over West-Irian door drs. M. van der Schaft.

De heer L. W. H. de Geus
burgemeester van Linschoten, schrijft
op pag. 11 over het
Reeuwijkse plassengebied.

**9 gulden
voor
90jaar
arp**

VOLGENDE WEEK

Nederlandse Gedachten van
volgende week, 24 mei, zal geheel
gewijd zijn aan de Universitaire wereld.

Aan dit nummer werken mee:

drs. D. Boonstra, de heer J. Budingh',
prof. dr. A. van Doorn, prof. dr.
J. Lever, prof. dr. P. J. Roscam Abbing,
dr. H. Schamhardt, dr. N. Spronk,
dr. E. Velema, prof. dr. H. J. van
Zuthem.

Wij
willen
ons
werk
kunnen
blijven
doen.
Daarvoor
is
ook
uw
bijdrage
nodig.

f 9,- of
f 0,90 of
f 90,- of
f 900,- of
wat
u
kunt
geven.

GIRO 712.000

FONDS A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG

* * * Fiscale correctie

De A.R.P. heeft in haar verkiezings-program 1967 gepleit voor een periodieke aanpassing van de belasting-tarieven loon- en inkomstenbelasting aan mogelijk opgetreden wijzigingen in de koopkracht van het geld.

In tijden van inflatie betekent dit dat er een tariefsverlaging gewent is, in tijden van de „harde gulden” is dan een tariefverhoging onvermijdelijk. Minister Witteveen heeft aan deze gedachte gestalte gegeven. Hij heeft een studie-ontwerp aangeboden. Wij vinden het bijzonder verstandig van de minister dat hij de gedachten en de meningen van deskundigen wil peilen voordat een echt wetsontwerp aan de Kamer wordt aangeboden. Het is van harte te hopen, dat vele deskundigen en de politieke partijen zich met deze studie bezighouden, want de zaak is om drie redenen van belang.

De eerste is dat in geval van inflatie, de progressie in de tarieven er oorzaak van is dat een kabinet meer inkomsten geniet dan de wetgever en de volksvertegenwoordiger hebben bedoeld. Hierdoor wordt het controlerecht van het parlement op de koorden van de beurs van de overheid in feite verkort. Waarbij het kan gaan om flinke bedragen. In de periode 1967—1974 kan het gaan om rond 1.000 miljoen gulden.

Een tweede reden is het feit dat de belastingplichtigen niettegenstaande hun besteedbaar inkomen gelijk gebleven is (als de prijsstijging gelijk is aan loonsverhogingen) er toch méér belasting moet worden opgebracht. Het is de vraag of dit nog wel, op zichzelf genomen, een verdedigbare rechtvaardige zaak is. De derde reden is gelegen in de omstandigheid dat een aanpassing aan de tarieven tengevolge van de inflatie over een langere periode, altijd weer moeilijk in te passen blijkt te zijn in de conjunctuur omstandigheden. Indien de aanpassing jaarlijks plaats zal vinden klemt vorenstaand bezwaar veel minder, omdat het bij jaarlijkse brokjes om kleinere bedragen gaat.

Een bezwaar tegen een dergelijke automatische aanpassing is dat wellicht de strijd tegen de inflatie er door zou kunnen verzwakken. Maar tenslotte is het ook zo dat als de inflatie moet worden aanvaard als een onvermijdelijk bijverschijnsel van de moderne economische ontwikkeling, dan ligt het op de weg van kabinet en parlement de nare gevolgen daarvan zoveel mogelijk te neutraliseren.

* * * Om advies

De minister heeft het hoger genoemd voorontwerp ter bestudering toegezonden aan universiteiten, hogescholen, de wetenschappelijke bureaus der politieke partijen, de vereniging voor belastingwetenschappen en de vereniging van staatshuishoudkunde.

Met het dringende verzoek vóór 1 september a.s. advies uit te brengen. Wij betreuren het dat het kabinet dit w.o. niet aan de Sociaal Economische Raad heeft willen toezenden om advies.

Naar onze mening zijn er meer factoren in het geding dan alleen die van een merkwaardige verdeling van de belastingdruk.

Het zou ons veel waard zijn indien de SER eigener beweging hierover een advies uitbracht. De ervaring opgedaan met een uitgebracht ander ongevraagd advies — omtrent het B.T.W.-wetsontwerp — doet ons daar naar verlangen.

ZONDER partijdig te zijn of ons schuldig te maken aan politieke pluimstrijkerij mogen wij de erepalm voor het debat van de 6de mei jl. toekennen aan prof. Diepenhorst.

Zijn rede onderscheidde zich gunstig van al de andere toespraken van de grotere fracties.

Hij was de enige, die er niet om heen draaide, maar duidelijk liet uitkomen, dat het „bezetten” van lokaliteiten in een universiteitsgebouw een wederrechtelijke daad is en als zodanig een ordeverstoring, die niet kan worden geduld, een praktijk van eigenrichting, die in strijd is met de democratische grondregels. En hij vorderde van de minister, ook duidelijk te zijn in zijn afkeuring.

Ook daarin had hij gelijk. Want de minister had aan de Kamer het voorbeeld gegeven, hoe men op het allerzachtst iets kon laten doorschemeren van een begin van afkeuring van wat de studenten zich veroorloofden. En de meeste Kamerleden volgden vlijtig dit voorbeeld, voorzover ze niet de bezetters helemaal gelijk gaven. En de woordvoerdster van de fractie zonder ahang in het land, nl. van de PPR, had zelfs bezwaar tegen het woord bezetting. Dat deed zo fors aan. Men moest daar een ander woord voor vinden. Georganiseerde logeerprijs zonder slaapkamers of gecontinueerde happening in daartoe niet gehuurde zalen, of iets in die geest zal de juffrouw hebben bedoeld. Maar zij deed geen voorstel.

IN de discussie was ook een ander volkomen onwezenlijk en onwaarachtig element, nl. dat de bezetters werden geprezen omdat zij het zo ordelijk hadden gedaan. Ordelijk, dat konden de Duitsers ook, Ordnung musz sein. Maar het verliep alleen ordelijk, doordat de gezagsdragers lijdelijk toekeken. Het is op een andere universiteit gebeurd in dezelfde week, dat een hoogleraar op zijn kamer in het universiteitsgebouw zat te werken en een telefoontje kreeg van een studenten-actiecomité: Professor, u dient er rekening mee te houden, dat uw kamer vanaf morgen twaalf uur zal worden bezet, want dan loopt het ultimatum af, dat wij aan curatoren hebben gesteld. Stel dat de poging tot bezetting van die kamer was doorgegaan, — zij ging niet door, want de president-curator had

Werkende jeugd

De toekomst voor de werkende jeugd ziet er niet zo rooskleurig uit. In 1965 was de behoefte aan jongere werknemers van 15—19 jaar in het bedrijfsleven nog bijna 50 procent. Als 1980 komt zal dit percentage teruggelopen zijn tot 18. Nog verder vooruit cijferend zal de behoefte waarschijnlijk dalen tot 5 procent. Deze cijfers verschaft de heer Horst, secretaris van het C.N.V. Die door hem geschetste toekomst moet zowel voor het politieke beleid als voor het beleid van de vakverenigingen een extra prikkel zijn zich over de toch benauwende situatie te beraden. Als niet op tijd wordt ingegrepen zullen wij in ons land toegroeien naar een modern arbeidsproletariaat van jongeren. Met alle trieste gevolgen van dien — voor hen en de samenleving.

Het is noodzakelijk dachten wij dat de overheid, de werknemers - waaronder nadrukkelijk de jongeren -, de werkgevers en de vakbeweging reeds nu zich moeten beraden over een plan ten einde die moeilijkheden te voorkomen. Met name zal het probleem aan de orde moeten komen de jongeren die van school komen en in het bedrijfsleven worden opgenomen de mogelijkheid te bieden van meer begeleiding, meer vorming en meer onderwijs.

Een brede basisopleiding — ook na de schooltijd — is eenvoudig een noodzaak in een tijd van mechanisatie en computerisatie. Wij zijn er over verheugd dat het C.N.V. hiervoor een brede aandacht heeft gevraagd.

CRISIS BIJ HET HOGER ONDERWIJS?

de meeste studenten, die zich voor de bezetting gereedmaakten, aan hun verstand weten te brengen, dat hun eisen niet in het brein van verstandige mensen, die zichzelf bovendien als volwassenen beschouwden, dienden op te komen, — maar stel dat zij was doorgegaan en de betrokken hoogleraar had de politie opgebeld met het verzoek de indringers buiten de deur te zetten en proces-verbaal op te maken wegens huisvredebreuk, dan was het knokken geworden, want dan hadden de jongelui met de sterke arm verwijderd moeten worden, en van dat moment af was het geen ordelijke bezetting meer. Wij laten nu even rusten, dat opbellen van de politie in het veronderstelde geval niet zou gaan, want de heren indringers zouden naar het Tilburgse voorbeeld eerst de telefooncentrale bezetten.

En als er toch een boodschap naar de politie zou gaan op een andere wijze, dan zou de politie waarschijnlijk zeggen: professor, zullen we dat nu wel doen, met de sterke arm? U weet toch, dat de ministers Veringa, Polak en Beermink al maanden geleden de burgemeesters van de universiteitssteden hebben aangeraden, fluwelen handschoenen aan te trekken, als de studenten probeerden relletjes te verwekken...

Wij willen maar zeggen, dat de loftuigen aan het adres van de studenten dat zij zo ordelijk en gedisciplineerd kunnen bezetten en er geen circus van maken (Jan Hein Donner kwam bovendien over naar Tilburg om te schaken) loftuigen zijn, die geen hout snijden. Want die „ordelijkheid en rust” waren er alleen, omdat het bevoegde gezag niets deed. De medestrijders uit Nijmegen hadden overigens het consigne, om zich gereed te houden, als de politie in Tilburg last zou krijgen van de burgemeester, om het gebouw van de Hogeschool te ontruimen.

INTUSSEN staan twee dingen vast:

1. Er zijn aan de Universiteiten en Hogescholen toestanden en verhoudingen, die dringend moeten worden herzien. Er is teveel overgebleven uit de tijd, toen een professor een student kon maken en breken naar willekeur en de student daarbij geen enkel verweer had of een gelegenheid, om recht te zoeken. Er is een wetenschappelijke staf gekomen, waarin evenknieën zitten van de professor, maar waarvan de leden kunnen worden getraceerd als onmondigen. Er is geen sprake van, dat de toestanden aan de universiteiten ideaal zijn.
2. Het is evenzeer een feit, dat deze misstanden en tekortkomingen voorwerp waren van discussie en beraad. Sterker, dat op verschillende punten reeds verbetering was ingetreden en dat de reformatie van de universiteit, hier sterker en fors, daar langzamer en meer aarzelend, op gang was gekomen.

In zulk een situatie is het dwaas en principieel verwerpelijk, dat een minderheid van studenten probeert „hervormingen” door te drijven met behulp van ultimatum en bezettingen.

DAARBIJ moet men wel bedenken, dat er drie groepen van studenten zijn. Er is een grote groep, die geen drukte aan het hoofd wil hebben, omdat zij wil werken en tentamens afleggen en de handen vol heeft met een omvangrijke en zware studie. Daarbij behoren b.v. verreweg de meeste medici. Er is een vrij grote groep, die zich serieus bezig houdt met de vragen betreffende de hervorming van de universiteit, en die daarover constructief wil meepraten.

Er is tenslotte een kleine groep, die de rel wil om de rel, die revolutionair is, die Mao en Marcuse en Marx als pro-

DOOR H. ALGRA

feten eert en Castro als een mascotte-om-te-knuffelen beschouwt, voorgelicht door Harry Mulisch en andere revolutionaire denkers in Nederland, een groep, die agitatie wil en daarvoor goede leiding ontvangt, om de zaak gaande te houden, leiding van buiten in internationaal verband; die de handgrepen kan leren uit het gele cahier no. 3, dat met dat doel is samengesteld.

Het gevaar is nu aanwezig, dat die groep het heft in handen neemt en optreedt als de representatie van de studenten, en door terreurmethode de crisis chronisch maakt.

En dat gevaar wordt groter, naarmate ook deze groep het gezag alleen maar ervaren zou als een slap handje in een fluwelen handschoentje. Deze zaak is voor het kabinet-De Jong een test-case. Het kabinet zou zijn toch al slinkende goodwill snel verspelen, als het niet bereid, en in staat bleek, om op krachtige en voor ieder duidelijke wijze te tonen, dat zij weet wat democratie is en welk beleid daaruit voortvloeit: ruimte voor redelijk overleg.

H. Algra

PROBLEMATIEK MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF

Op maandag 19 mei a.s. belegt de A.R. Partij in Esplanade te Utrecht (aanvang 10.30 uur) een conferentie met als thema „Aspecten van de problematiek van het midden- en kleinbedrijf”. Met het oog op allerlei ontwikkelingen die aan de gang zijn, acht het partijbestuur een conferentie over deze materie van belang in verband met de politieke oordeelsvorming. Voor de conferentie is een aantal personen uit het midden- en kleinbedrijf uitgenodigd, alsmede een aantal leden van de A.R. Kamerfracties, van het Centraal Comité en van het dagelijks bestuur van de Doctor Abraham Kuypertstichting. Dr. N. Tiemstra, directeur van de Neto, zal spreken over de vraag „welke structurele ontwikkelingen doen zich voor op het gebied van het midden- en kleinbedrijf?”. De heren H. Borst, adj.-directeur van de Detam en drs. J. Reugebrink, lector in het belastingrecht aan de R.U. te Leiden, zullen respectievelijk behandelen het sociale en het fiscale klimaat voor het midden- en kleinbedrijf.

De deelnemers hebben voor de conferentie de stellingen van beide laatstgenoemde heren ontvangen. Het referaat van dr. N. Tiemstra zal ter vergadering worden rondgedeeld.

De stellingen en de referaten zullen te zijner tijd in brochure-vorm worden uitgegeven.

VROUWENCONGRES VAN DE C.D.U. DUITSLAND

In Ludwigshafen is onlangs het grote vrouwencongres van de C.D.U. gehouden. Is al het houden van zulk een congres langzamerhand een jaarlijks terugkerend gebeuren geworden, ditmaal was er wel bijzonder veel werk van gemaakt, omdat het congres min of meer stond in het teken van de komende verkiezingen voor de Duitse Bondsdag, die in september zullen gehouden worden.

Uit vrijwel alle lid-staten van de Europese Vrouwenunie — die immers een samenwerkingsverband is van de vrouwen van de christelijk-democratische partijen in Europa — waren afgevaardigden uitgenodigd en mij was de eer te beurt gevallen de vrouwen van de drie grote christelijke partijen, die in de Nederlandse sectie van de E.V.U. samenwerken, te vertegenwoordigen. Het was inderdaad een „eer”, want duidelijk werden deze vertegenwoordigers van de zusterpartijen als „erengasten” beschouwd, aan wie bijzonder veel aandacht werd besteed.

Het congres droeg als titel: De vrouw in het spanningsveld van deze tijd” en stond onder het voorzitterschap van de Duitse minister voor Jeugd- en familie-zaken, mevrouw Aenne Brauksiepe, die tevens voorzitter is van de Frauenvereinigung van de C.D.U.

Een fantastische vrouw, deze kleine, goed geklede, zilverwit gelokte Ministerin, die niet alleen vloeiend Nederlands spreekt, maar ook een grote voorstandster is van jeugduitwisseling tussen de beide nabuurstaten. Een aanmerkelijk deel van het budget van haar departement is dan ook voor deze uitwisseling gereserveerd. En een merkwaardige vrouw, ze ziet er meer uit als een aardige Engelse lady, dan als een Duitse Ministerin, ze komt nauwelijks boven de microfoons van het spreekgestoelte uit, maar als ze spreekt, slaapt

ze het gehele gehoor mee en doordringt het van haar eigen vurige overtuiging en oprecht geloof aan de zaken, die ze bepleit.

GEZIN

Zo hield ze de eerste inleiding over het thema: „Gezin, toevlucht of springplank”, waarin ze uiteenzette, hoe het gezin niet alleen een veilige toevlucht kan zijn, doch ook — indien de familieomstandigheden het toelaten, — juist de goede springplank voor de vrouw om mee te werken aan de opbouw van een goede en welzijnsbevorderende structuur van het openbaar leven.

Een podium-discussie over het thema: „Is de technische wereld, waarin we leven, voor ons een vriend of een vijand” bracht verschillende onderwerpen aan de orde. Veel aandacht werd besteed aan de ruimtelijke ordening: moeten we steeds meer streven naar scheiding van woon- en werkomgeving? Als er dan noodzakelijkerwijs aan de buitenzijden onzer steden grote grauwe wijken van flats moeten ontstaan, hoe kunnen we er voor zorgen, dat aan de vrouw, die overdag in deze steenwoesternij achterblijft, voldoende aandacht wordt besteed, zodat ze haar persoonlijkheid kan ontplooiën en de flats voor haar meer worden dan „laden waarin men het produktie-middel mens” buiten de werkuren opbergt? Natuurlijk kwam ook hier de noodzaak ter sprake, dat meer vrouwen zich met de woningbouw van nieuwe wijken bemoeien, wat wij al kennen in onze Vrouwenadviescommissies. Ook in Duitsland bestaan deze commissies, maar net als bij ons is de deelname ver beneden peil. Meer dingen zijn kennelijk in Duitsland net als bij ons: tijdens het congres werd een vergadering gehouden van de leden van de Frauenvereinigung van de C.D.U., waar men onder elkaar was en openlijk de kansen besprak, die er voor de vrouw zouden zijn bij de komende verkiezingen. Ook hier weer de zelfde

klachten: heel vaak „kleven” de mannen aan hun zetel, moeten vrouwen voor mannen wijken, schijnt de vrouwelijke parlementariër een wezen met vijf poten te moeten zijn, terwijl van de man zelfs niet geëist wordt, dat hij één been heeft om op te staan!

Een van de meest waardevolle vrouwen in de Bondsdag loopt gevaar tussen schip en kade te vallen, omdat ze in een bepaald district werd gekozen en daarna terwille van haar politiek werk naar Bonn verhuisde. Over en weer zeggen deze districten tegen elkaar: „nemen jullie haar maar op de lijst.” Hoe vaak maakten we zulke situaties reeds in Nederland mee? Neen, in één woord: deze discussie had net zo goed in Utrecht of Amsterdam als in Ludwigshafen gehouden kunnen worden. En dit alles toch in een land, dat nog een vrouwenoverschot heeft, in een partij waar de vrouwen zo sterk in een eigen politieke groepering gebundeld zijn, wat ongetwijfeld tot een maximale inzet aanspoort. Zo sterk zelfs, dat ik me afvroeg of mijn eigen partij, die geen eigen vrouwengroepering kent er goed aan deed voor deze structuur te kiezen, onder het — eigenlijk huichelachtige motto, dat mannen en vrouwen in de politiek gelijk zijn!

VROUW

Natuurlijk voerden ook veel mannen uit politieke en organisatorische kringen het woord. En allemaal vol lof over het aandeel van de vrouw in de politiek en over haar gezamenlijke macht als meer dan 50% van het kiezersvolk. Doch — na afloop van een der bijeenkomsten, een grote demonstratieve vergadering waar Bondskanselier Kiesinger het woord voerde —, deelde ik hem als mijn verwachting na al deze lovende woorden mede, dat de nieuwe Bondsdag uit meer dan de helft vrouwen zou bestaan. Als buitenlandse kon ik me dit permitteren, maar al ontmoette ik enorm veel bijval van de aanwezige vrouwen, onder de mannen brak een hooggelach uit!

De laatste dag voerde de Zweedse afgevaardigde mevrouw Ingrid Sundberg het woord over: „De taak van de vrouw in Europa en de taak van Europa tegenover de rest van de wereld”. Dit uitstekende referaat onderlijnde nog eens te meer het geleidelijke vervagen van de grenzen en de interdependentie van de mensen in de wereld.

Het was alles bij elkaar een bijzonder geslaagd congres, waar men niet alleen veel wetenswaardigs kon opsteken, maar waar ook veel oude vriendschapsbanden werden aangeknoopt of nauwer werden aangehaald.

M. T. Sutorius-Alting von Geusau

PARTIJ CONVENT 31 MEI A.S.

Op zaterdag 31 mei a.s. zal het voorjaars-Partij Convent worden gehouden. De plaats van samenkomen is het Jaarbeursrestaurant te Utrecht. De vergadering zal 's morgens om 10.00 uur beginnen.

De voorzitter van het Centraal Comité, dr. A. Veerman, zal een openingsrede uitspreken. Vervolgens zullen de jaarverslagen van het Centraal Comité, van de Arjos en van de Doctor Abraham Kuypers- stichting behandeld worden.

Tijdens de morgenvergadering zal ook de voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, mr. B. W. Biesheuvel, een rede houden. In de middagvergadering is er dan volop gelegenheid voor de discussie daarover. Zoals bekend is, zijn de vergaderingen van het Partij Convent openbaar. Belangstellenden zijn dan ook hartelijk welkom, voorzover de plaatsruimte het toelaat. Belangstellenden dienen een toegangsbevis aan te vragen door overmaking van een bedrag van f 2,— op giro-nummer 89673 t.n.v. A.R. Partij-Stichting, Den Haag.

N. Griffioen & Zoon BAAMBRUGGE

Thermoshellhuisbrandolie

DE BRANDSTOF VOOR UW
CENTRALE VERWARMING
BEL DIRECT 02949 - 263 (2 LIJNEN)

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7.— per jr. Losse verkoop f 0.30.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

Een prachtig belijdenisgeschenk!
Een monument...

Rembrandtbijbel

met 44 kleurreproducties en
112 etsen en tekeningen
van Rembrandt.

Gebonden in fraai kunstleren band.

Gebonden f 50.—

Verkrijgbaar bij uw boekhandelaar
Boekencentrum N.V. — 's-Gravenhage.

G. VOGLER & CO.

(FIRMANT W. A. FIBBE)

Mauritsweg 49 - ROTTERDAM
Telefoon 010 13.78.78 - 12.96.52

TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton
GRONDSTOFFEN voor de steen- en keramische industrie
WEGENBOUWMATERIALEN

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

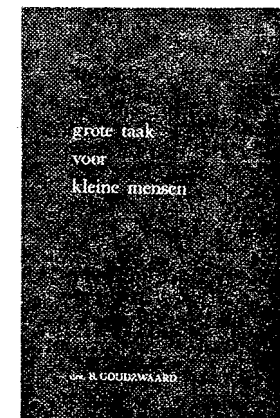

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven.
De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar.
Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuiperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”.

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

PLAATS TECHNOLOGIE IN DE SAMENLEVING

DOOR PROF. MR. P. DE HAAN

Een van de meest kenmerkende ontwikkelingen van deze tijd is wel die van wetenschap en techniek. Niet alleen is de gehele samenleving bij deze ontwikkeling ten nauwste betrokken, doch ook doet zich haar invloed gelden in het persoonlijke leven van praktisch iedereen. Om zich dit te realiseren behoeft men slechts te denken aan de talloze technische snufjes, die in de huishouding hun toepassing vinden.

Veel ingrijpender echter is de invloed van de technologie op de samenleving. Het zijn vooral de communicatietechnieken, die hier een spectaculaire rol spelen, waarbij men denke aan radio, televisie, telefoon, auto, vliegtuig, enz. Zij hebben a.h.w. de oude traditionele samenlevingsvormen met hun besloten karakter min of meer gewelddadig opengevoerd, waardoor ook de gedragspatronen en de daarvoor geldende normen aan grote veranderingen onderhevig zijn. Daarnaast is de mechanisatie en thans zelfs automatisering van de bedrijven maatschappelijk van bijzonder verstrekkende betekenis.

Wat zijn nu zoal de gevolgen van deze technologische ontwikkeling voor de samenleving? Het is uiteraard binnen het bestek van dit artikel ondoenlijk deze ook maar enigszins volledig te beschrijven, nog daargelaten dat mijn kennis daarvoor ontoereikend is.

MASSIFICATIE

Maar enkele in het oog lopende gevolgen kan ik toch wel globaal aanduiden, n.l. de openheid, schaalvergroting en massificatie. De communicatietechniek heeft vooral een grotere openheid van de samenleving ten gevolge, doordat praktisch iedereen kennis kan nemen van wat elders gebeurt. Er is een bijna absolute doorbreking van het isolement der samenlevingsverbanden, waardoor ook een grotere, onderlinge afhankelijkheid en wederzijdse beïnvloeding is ontstaan. Communicatie en mechanisatie veroorzaken tezamen of afzonderlijk een schaalvergroting op vrijwel elk gebied: bedrijfsleven (fusie en sanering), nationale en internationale politiek (streven naar partijconcentratie en Europese eenwording), kerkelijk leven (oecumene, zending en werelddiaconaat), om van de geografische en daarmee gepaard gaande bestuurlijke schaalvergroting (verstedelijking en vorming van stadsgewesten) maar niet te spreken. En het spreekt wel vanzelf, dat het werken, leven en denken in grotere eenheden en verbanden ook een sterke massificatie ten gevolge heeft gehad: massa-communicatie, massa-productie, massa-demonstratie, massarecreatie, enz. Al deze verschijnselen zijn vooral in de twintigste eeuw in versneld tempo tot ontwikkeling gekomen en de technologie is daar beslist niet vreemd aan.

Men kan zich vervolgens afvragen, wat de positieve en wat de negatieve kanten

van deze ontwikkeling zijn. Ook te dien aanzien moet ik mij natuurlijk de grootst mogelijke beperkingen opleggen. Om als optimist maar met de *positieve kanten* te beginnen: welvaart en welzijn van de mensheid zijn met de technologie ten zeerste gediend. De welvaart, doordat de mechanisatie de mens in staat stelt de produktie bijna eindeloos te vergroten, zodat hier en daar zelfs tekenen van oververzadiging zich voordoen, helaas naast schrijnende tekorten in onderontwikkelde gebieden. Het welzijn, doordat steeds meer tijd beschikbaar komt voor vrije individuele ontplooiing en steeds meer gelegenheid voor het betonen van medemenselijkheid en naastenliefde. Men spreekt tegenwoordig zelfs al van de overgang van een maatschappij van schaarste naar een maatschappij van overvloed en men kan nu eenmaal de behoeftige medemens beter in overvloed dan in schaarste van dienst zijn.

Dat er overigens ook *negatieve kanten* aan de technologische ontwikkeling zitten, is duidelijk, wanneer men denkt aan de demonische massabewegingen van deze eeuw: facisme, nationaal-socialisme en communisme, die in theorie erg verschillen, maar in de praktijk vaak gewoon op hetzelfde neerkomen: dictatuur van weinigen over velen, geestelijke terreur, discriminatie naar ras en geloof enz. Het maakt voor de slachtoffers niet veel verschil of zij door de fascistische hond of door de communistische kat gebeten worden. Een ander negatief aspect kan verbonden zijn aan de hierboven genoemde openheid van de samenleving, die kan maken dat normverandering leidt tot normloosheid, relativisering tot relativisme enz. En dit aspect neemt zelfs wanstaltige vormen aan, wanneer men in plaats van de Schepper het schepsel en zijn toch ook geschapen techniek gaat verheerlijken. Gaat het bij een en ander om indirecte gevolgen, meer direct is het negatieve aspect van de masale vernietigingswapens.

TECHNOCRATIE

Aan een gevaar van de technologie wil ik nog wat afzonderlijke aandacht schenken, n.l. de *ontwikkeling van een technocratische samenleving*.

Dat is dus een samenleving, die geheel en al door of met behulp van techniek beheerst en geregeerd wordt. En men moet hier niet alleen denken aan de doede techniek van machines en andere instrumenten, maar ook aan de levende techniek van bureaucratie en massasuggestie. Als voorbeeld van het laatste kan dienen de kunstmatige opwekking en exploitatie van behoeften voor commerciële doeleinden. Wat bureaucratie is weet langzamerhand iedereen wel, totale verambtelijking van het bestuursapparaat, en ook dat zij niet alleen in de overheids-, doch tevens in de bedrijfssector kan voorkomen. Deze bureaucratisering en commercialisering kunnen in hun ergste vorm ten gevolge hebben, dat mensen als willoze werktuigen worden gehanteerd, zodat zij worden tot slaven van een bureaucra-

tisch en commercieel systeem. Het zijn vooral deze uiterste consequenties van de technocratie, die in bepaalde literaire werken als het schrikbeeld van de toekomst opdoemen.

Of die consequenties zich ooit ten volle zullen voordoen, kan men gelukkig op goede gronden betwijfelen. Men ziet namelijk nu reeds duidelijk, dat de wal het schip gaat keren, zowel op het terrein van de technische wetenschappen zelf als daarbuiten. Steeds meer begint men in te zien, dat techniek geen doel is op zichzelf en dus ook niet als zodanig onderwezen kan worden. Hoe langer hoe meer beginnen *wijsbegeerte en maatschappelijke wetenschappen* een welkome aanvulling te vormen op de studieprogramma's van de technische hogescholen.

Dit zal alleen een nuttig effect kunnen hebben, wanneer de beoefenaren van deze niet-technische wetenschappen zich hun maatschappelijke verantwoordelijkheid bewust zijn. Sommige van die wetenschappen zullen daarbij de illusie van de waardevrijheid moeten loslaten en zij kunnen daarbij misschien de normatieve wetenschappen (recht, ethiek en theologie), die van waardeoordelen letterlijk in elkaar hangen, ten voorbeeld nemen.

PROF. MR. P. DE HAAN
hoogleraar in het burgerlijk en agrarisch recht te Delft

DEMOCRATISERING

Toch licht het voornaamste tegenwicht tegen een technocratische ontwikkeling m.i. niet op het terrein van de wetenschap, doch op dat van de maatschappij. Allerwege ziet men immers de tendens tot *voortgaande democratisering* van de samenleving. En het zijn dezelfde samenlevingsverbanden, ten aanzien waarvan zich ook de eerder genoemde verschijnselen van openheid, schaalvergroting en massificatie manifesteren, welke thans het object gaan vormen van deze democratisering. Het is in de vorige eeuw begonnen met de democratisering van het politieke leven (medezeggenschap van de staatsburgers) en thans zijn aan de beurt het bedrijfsleven (medezeggenschap van de

werknemers), het kerkelijk leven (mondigheid van de lidmaten) en het universitaire leven (medezeggenschap van de studenten). De laatsten zoeken het daarbij soms n.m.m. wel wat te veel in de directe democratie van bestuur door iedereen en te weinig in de indirecte democratie van bestuur door vertegenwoordigers. Het eerste is namelijk een illusie, het laatste een reële mogelijkheid. Overigens beperken zij zich ook niet tot de democratisering van de universiteit, maar richten zij hun aandacht mede op de maatschappij als geheel. Dit is op zichzelf een goede zaak, wanneer de kritiek op het individuele prestatie- en beloningssysteem niet opnieuw in monstreuze vormen van collectivisme gaat ontaarden.

Bij deze summier opmerkingen over de plaats van de technologie in de samenleving wil ik het laten, daarbij de *taak van de overheid* in dezen latende voor wat zij is, omdat ik meen dat allereerst de samenleving zelf deze plaats moet en ook kan bepalen. Wel kan de overheid natuurlijk ontwikkelingen door wetgeving stimuleren, b.v. op het stuk van de hervorming van het ondernemingsrecht en de herstructurering van het wetenschappelijk onderwijs. Maar eerst zullen dan toch de geesten daarvoor rijp moeten zijn, want met overhaasting bereikt men hier zo min als elders iets.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

A.R. PARTIJ
Dr. Kuypersstraat 3
's-Gravenhage

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd

stafmedewerker

die met name belast zal worden met het kaderwerk en een deel van de voorlichting.

De voorkeur gaat uit naar een medewerker, die tenminste een middelbare schoolopleiding of daarmee gelijk te stellen opleiding heeft genoten. Ook ervaring met kaderwerk en/of voorlichting strekt tot aanbeveling.

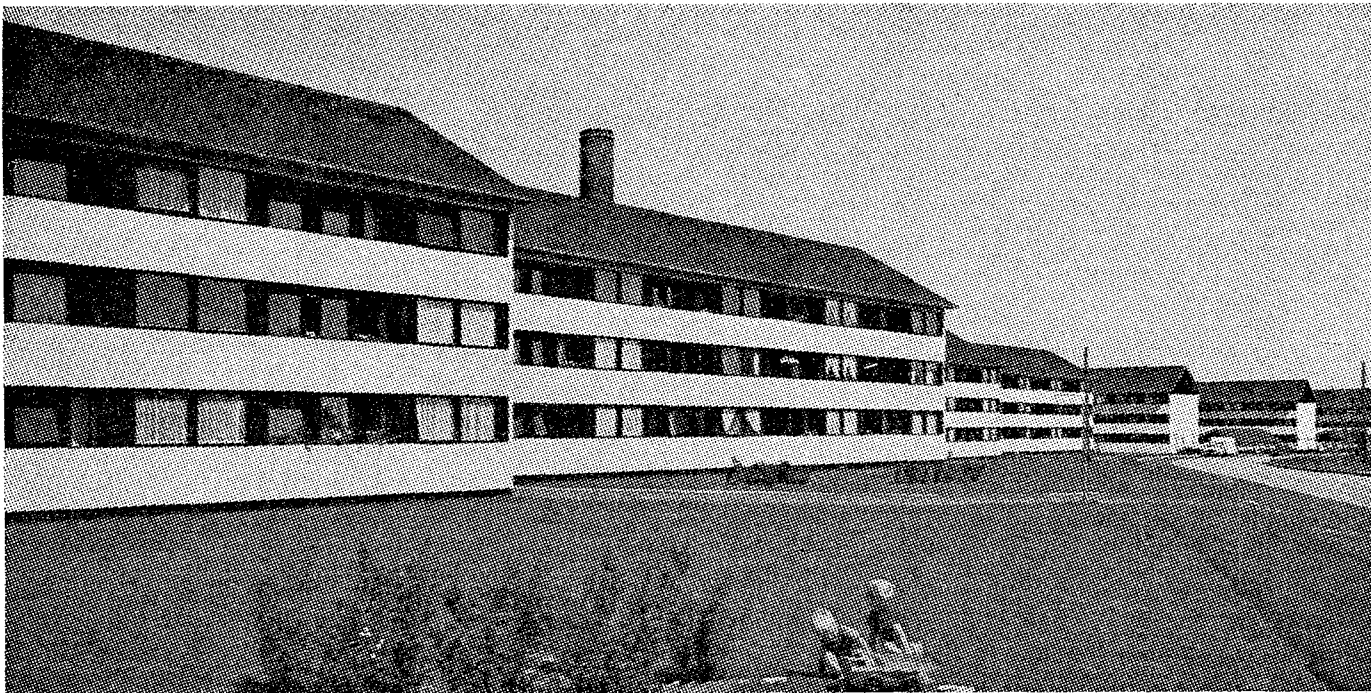
Leeftijd: tot ongeveer 30 jaar.

Salaries volgens rijksregeling in soortgelijke functies, rekening houdende met leeftijd, opleiding en ervaring.

Uitvoerige sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres. Eventueel telefonische inlichtingen 070-183960. Toestel 5.

AANPAK WONINGBOUW PROBLEEM IN DENEMARKEN

DOOR M. H. L. WESTSTRATE

Denemarken is het kleinste van de drie Scandinavische landen. Het telt ruim $4\frac{3}{4}$ miljoen inwoners, een oppervlakte van 43.000 km² en dus een bevolkingsdichtheid van 110 per km². Vergeleken met Nederland is dat weinig. Met een bevolking van bijna 13 miljoen en een oppervlakte van 33.000 km² heeft ons land n.l. een bevolkingsdichtheid van 365 inwoners per km².

Als het om ruimte gaat staat Denemarken er dus heel wat beter voor dan wij. Niettemin liggen de problemen van ruimtelijke ordening, stedenbouw en volkshuisvesting er niet zoveel anders dan bij ons. Van de totale Deense bevolking woont n.l. een derde deel d.i. dus ruim anderhalf miljoen in en om Kopenhagen. Feitelijk is Kopenhagen de enige grote stad, want de tweede en derde Deense stad in grootte n.l. Aarhus en Odense tellen respectievelijk slechts 180.000 en 130.000 inwoners. Het aantal kleine steden en verstedelijkte gemeenten neemt gestadig toe. Hoe groot de trek van het platteland naar de stad is blijkt uit de cijfers. In 1900 woonde 25% van de Deense bevolking in steden, nu woont 75% van de bevolking in steden of verstedelijkte gemeenten.

Denemarken gold voor de oorlog als een agrarisch land. Maar ook daar heeft na de oorlog de industrie de agrarische sector teruggedrongen. In 1950 stonden de agrarische en de industriële sector nog gelijk wat hun aandeel in de beroepsbevolking betreft, maar in 1965 werkte reeds 30% van de beroepsbevolking in de industrie tegen 13% in de agrarische sector. En nog steeds gaat deze omschakeling ten gunste van de industrie door. Denemarken telt vele kleine boeren en per dag staken gemiddeld drie à vier van deze boeren hun bedrijf om werk te zoeken en te vinden in de industrie.

Aanvankelijk vindt men dat in de nabije steden, maar na korter of langer tijd trekt mer. daar, alle overheidsmaatregelen ten spijt, toch weer weg, om werk te zoeken in en rond Kopenhagen. Voor de oorlog kende Denemarken een woningreserve van 2 à 3%. Voldoende

voor een soepele woningmarkt. Wel moet er bij gezegd dat ongeveer 5% van de hele woningvoorraad bestond uit veel te kleine huizen. Denemarken heeft minder te lijden gehad van woningverslindende bombardementen als wij maar ook daar stond de bouw door gebrek aan materialen gedurende de oorlogsjaren stil. Denemarken trad het na-oorlogse tijdperk dan ook in met een groot tekort aan woningen. Een tekort dat vooral nijpend was in Kopenhagen en omgeving en dat door de bovengenoemde migratie alleen nijpend werd.

NIEUWE WET

Een van de eerste maatregelen tot oplossing van het woningprobleem was de invoering van een nieuwe woningwet in 1946. Tevens werd een ministerie voor volkshuisvesting in het leven geroepen, dat de bevoegdheid kreeg aan alle categorieën van bouwers tegen een lage rente leningen te verstrekken, dan wel te garanderen. Voor woningbouw ten behoeve van gezinnen met lage inkomens of van bejaarden of invaliden waren de voorwaarden extra gunstig. Uiteraard ging een en andere gepaard met controle op de bouwkosten en op de huren. De sociale kant werd niet vergeten want naast de objectieve subsidie — het subsidiëren van de woning — deed ook de subjectieve subsidie, d.i. het subsidiëren van de bewoner, zijn intrede. Gezinnen met lage inkomens en gezinnen met drie of meer kinderen kregen een extra subsidie in de te betalen huur.

Op basis van de wet van 1946 zijn in een periode van tien jaar ruim 150.000 woningen gebouwd, d.i. 85% van het totaal aantal in die periode gebouwde woningen.

Deze nieuwe woningen waren wat ruimte en technische uitvoering betreft van betere kwaliteit dan de vooroorlogse. Gevolg van de technische minimumeisen als voorwaarde gesteld bij het verstrekken van de leningen. In 1955 werd de lage woningbouwrente vervangen door de hogere markrente, omdat de goedkope leningen, gebaseerd op de werkelijke bouwkosten, de bouwers niet stimuleerden tot het zoeken en toepassen van economischer bouwmethoden.

In 1958 kwam een nieuwe wet tot stand die een eind maakte aan de financiering met overheidsleningen. In plaats daarvan kwamen z.g. derde hypotheek, verstrekt door speciale hypotheekinstellingen. Deze onder toezicht van het ministerie voor volkshuisvesting staande instellingen konden zonder overheidsgarantie hypotheek verstrekken tot 75%. Met overheidsgarantie zelfs tot 94% voor de sociale woningbouw en tot 85% voor de particuliere bouw. Het geld voor deze hypotheek werd verkregen door de uitgifte van voor iedereen op de markt verkrijgbare obligaties.

Deze nieuwe methode werkte zo stimulerend op de woningbouw dat er een overspanning van de bouwcapaciteit dreigde, zodat de regering genoodzaakt was een stelsel van bouwvergunningen in te voeren. In 1966 verdween de bouwvergunning, althans voor de woningbouw, echter weer.

Van 1960 t.m. 1966 werden onder deze wet van 1958 bijna 250.000 woningen gebouwd. Ruim 60% hiervan, in hoofdzaak ééngesinswoningen, werd in de niet-gesubsidieerde sector gebouwd.

De woningwet van 1958 had echter nog een andere achtergrond n.l. een economische, die ten nauwste verband hield met betalingsbalans en rentestandaard. De woningbouw is voor de economie van Denemarken van groot belang. Dat „slechts“ $4\frac{1}{2}\%$ van het bruto nationaal produkt in de woningbouw wordt geïnvesteerd lijkt daar wat mee in strijd, maar men dient wel te bedenken dat het nationaal produkt per inwoner relatief hoog ligt. Dan blijkt dat het geproduceerde aantal woningen per inwoner in Denemarken nog boven het Westeuropese gemiddelde ligt.

Woningbouw en economie zijn nog in andere zin met elkaar verwant. Ook in Denemarken is de bouwsector steeds beschouwd als de sector bij uitnemendheid voor het treffen van anti-cyclische maatregelen. Dat betekent dat wanneer de betalingsbalans sterk terugloopt de regering direct naar de traditionele middelen van consumptiebeperking of investeringsbeperking grijpt. Verhoging van de bankrente of van de belastingen dan wel directe kredietbeperkingen zijn dan de maatregelen die een gevoelige sector als de bouw het zwaarst tref-

fen. Het in evenwicht brengen of houden van de betalingsbalans gaat dan vaak ten koste van de produktie in de bouwnijverheid en een toenemende werkloosheid in de bouwvakken.

In een periode van welvaart en volledige werkgelegenheid doet het bovenstaande eveneens opgeld. Het is dan vaak de angst voor mogelijke inflatie die de overheid tot het nemen van beperkende maatregelen doet besluiten. In dat licht moet men ook het vergunningstelsel, beter misschien de contingering, van 1960 zien. De bedoeling daarvan was economisch n.l. het voorkomen van een overspannen bouwmarkt en het op een zodanig peil houden van de investeringen in de bouw dat zij uit de binnenlandse besparingen gedekt konden worden.

Van deze twee doelstellingen werd alleen de eerste bereikt. Gezien de formidabele stijging van het rentepercentage leed de tweede doelstelling volledig schipbreuk. Bewoog de rente zich vóór 1960 als regel niet boven de zes procent, in 1965 was de rente opgelopen tot tien procent.

En zo dreigde men toch weer in de beruchte spiraal terecht te komen van hogere bouwkosten, hogere huren, hogere lonen, weer hogere bouwkosten, weer hogere huren, enz.

De regering zocht naar een oplossing voor het doorbreken van deze spiraal, die als onplezierige nevenwerking had dat het toch reeds grote verschil tussen de huren van de vooroorlogse woningen en van de nieuwe woningen steeds groter werd. De huur van nieuwe woningen liep op tot driemaal die van een oude woning.

HARMONISATIE

In januari 1966 werden regering en parlement het eens over een aantal maatregelen die aan het onverantwoorde huurverschil tussen min of meer gelijkwaardige woningen een eind moesten maken en die tevens de financiering van een omvangrijk bouwprogramma voor een aantal jaren zouden verzekeren.

De harmonisatie van oude en nieuwe huren betekende dat alle huurwoningen (de helft van de hele woningvoorraad) moesten worden geherwaardeerd.

Deze herwaardering bedoelde een soort

De heer M. H. L. Weststrate is gecomiteerde van Rijnmond, o.m. belast met de volkshuisvesting.

Hij is plaatsvervangend voorzitter van de Raad voor de Volkshuisvesting.

voorspelling te geven van het toekomstige huurniveau in een normale situatie dus zonder woningtekorten en met een lager rentetype dan het huidige. Vele commissies hebben al die huurwoningen gevalueerd op basis van ouderdom, kwaliteit, voorzieningen, plaats e.d. Voor de oude woningen resulteerde een en ander in een jaarlijkse huurverhoging van $12\frac{1}{2}\%$ gedurende acht jaar. Als maximum van de verhoging werd 4800 kronen gesteld dus 600 kronen of f 300, per jaar.

Het doorvoeren van deze harmonisatie zonder meer zou vele huurders in financiële moeilijkheden hebben gebracht. Huurcompensaties dus loonsverhogingen zouden weer ten tonele verschijnen, de bouwkosten zouden omhoog gaan en men zou weer volledig in de spiraal terecht komen.

Om dat te voorkomen brak men volledig met het objectieve subsidiesysteem waarbij de kostprijs van de woning door een overheidssubsidie belangrijk werd verlaagd (het systeem zoals dat bij ons geldt) en ging men over naar het subjectieve of individuele subsidiesys-

teem waarbij men, uitgaande van de kostprijs huur, alleen subsidie verstrekt aan diegenen die qua inkomen of gezinssamenstelling geacht worden die huur niet te kunnen betalen.

Maar er was nog een derde belangrijke maatregel en deze betrof de bestemming van de hogere huuropbrengsten. Die bestemming werd de financiering van nieuwbouw en de modernisering van bestaande woningen. Daartoe werden twee fondsen gesticht; een voor het particulier woningbezit en een voor de woningbouwverenigingen.

Voor het particulier woningbezit werd bepaald dat 25% van de huurverhoging ter vrije beschikking van de eigenaar bleef, 25% moest worden bestemd voor verbeterd onderhoud en 50% moest worden gestort in een fonds voor bovengenoemde doeleinden. De in dit fonds gestorte gelden blijven gedurende 15 jaar geblokkeerd en kunnen worden gebruikt voor het verstrekken van leningen voor woningverbetering, verbouwing of nieuwbouw. Op die wijze hoopt men een belangrijke bijdrage tot de nieuwbouw te leveren en druk uit te oefenen op het te hoge rentepeil.

In de sector van de sociale woningbouw mogen de woningbouwverenigingen 30% van de huurverhogingen gebruiken voor verbeterd onderhoud. De overige 70% moet gestort worden in een nationaal fonds dat dienen moet om op den duur 12.000 „woningwetwoningen” per jaar te financieren. Zolang het fonds daartoe zelf nog niet in staat is springt de rijksoverheid bij door de rente voorzover die hoger is dan 6½% voor haar rekening te nemen.

INDIVIDUELE SUBSIDIE

Hoe werkt nu het systeem van individuele huursubsidies?

Kort gezegd komt dat hierop neer dat men voor alle inkomens afgerond op duizend kronen een „basishuur” heeft vastgesteld d.i. de huur die men geacht wordt bij dat inkomen te kunnen betalen. De basishuur varieert van 5% tot 22½% van het inkomen. De vijf procent geldt voor een inkomen van 6000 kronen, de 22½% voor een inkomen van 40.000 kronen.

Het rijk subsidieert de huurder nu in het verschil tussen die basishuur en de werkelijke d.i. de kostprijs huur echter tot een maximum van 2/3 van dat verschil. Of men voor subsidie in aanmerking komt en hoe hoog de subsidie is hangt af van de werkelijke huur, het inkomen en het aantal kinderen.

Enkele voorbeelden uit de praktijk kunnen een en ander verduidelijken.

Een gezin met een kind, een belastbaar inkomen van 7000 kronen en een huis met een huur van 2500 kronen ontvangt per jaar een huursubsidie van 1020 kronen. In werkelijkheid betalen ze dus slechts 124 kr. per maand aan huur. Zou datzelfde gezin een inkomen hebben van 18.000 kronen dan kreeg het geen subsidie.

Een gezin met een inkomen van 18.000 kr. dat met drie kinderen in een huis van 6.000 kr. woont, krijgt een subsidie van 3060 kr. De echte huurlasten zijn dan 245 kr. per maand.

Een echtpaar zonder kinderen dat in een huis van 4.000 kr. huur woont en een inkomen heeft van 13.000 kr. krijgt een subsidie van 600 kr.

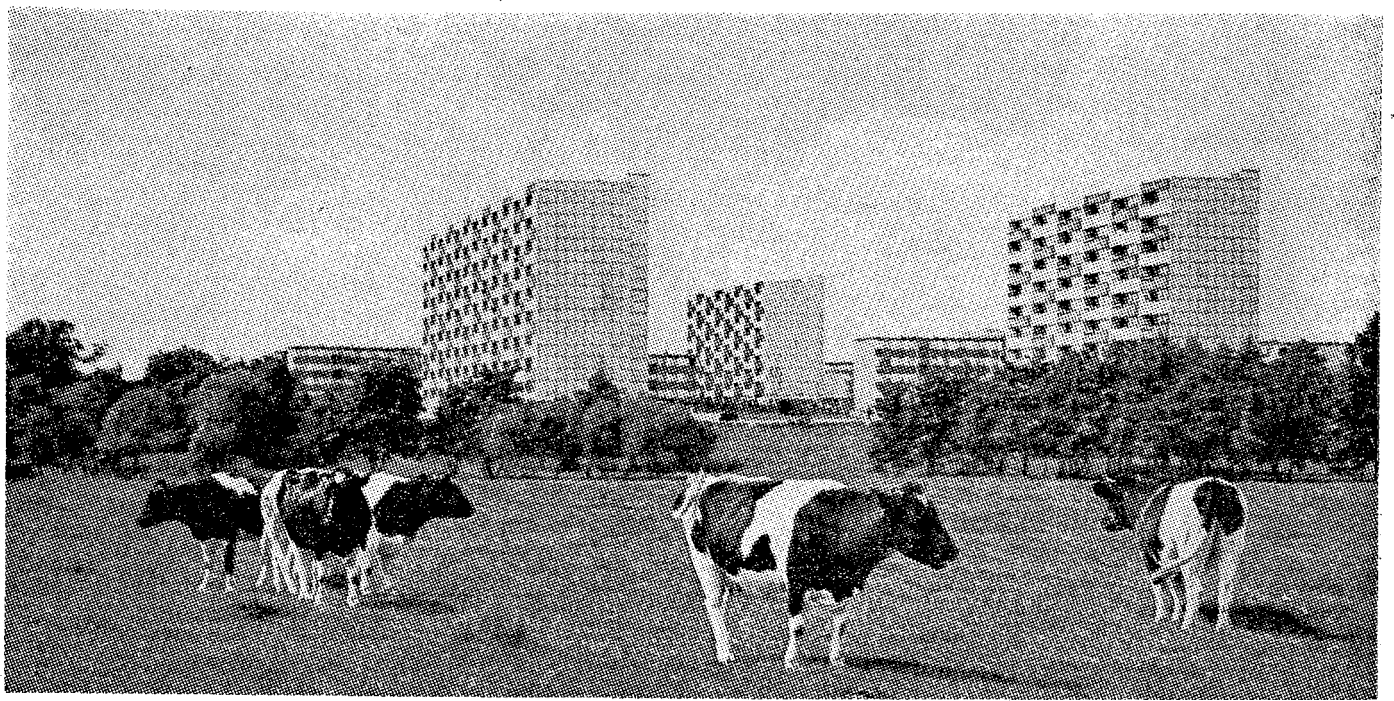
De in deze voorbeelden genoemde huren zijn voor Denemarken laag. Bij ons zou een huur van 2.000 gulden aan de hoge kant liggen, maar in Denemarken is men in de nieuwbouw vrijwel aan het dubbele gewend.

Een nieuwe vijfkamerflat met een oppervlakte van bijna 100 m² doet aan huur 9600 kr. per jaar. Dat is in Hollands geld 400 gulden per maand. Een gezin met een inkomen van 36000 kr. en twee kinderen dat zo'n huis wil huren krijgt een subsidie van 2700 kr. Zo'n huis kost de bewoners dus effectief aan huur 6900 kr. of per maand f 290,—.

Dat de huren hoog zijn blijkt uit de officiële folder waarin de tabellen voor de huursubsidie voor iedereen makkelijk zijn af te lezen.

Men gaat daar tot huren van 1000 kr. per maand. Iemand met een inkomen van 46.000 kr. en drie kinderen kan in zo'n woning nog subsidie krijgen nl. 2280 kr. per jaar. De werkelijke huurlasten voor dat gezin bedragen dan f 405,— per maand.

Een gezin met een kind en een belastbaar inkomen van 14.000 gulden per jaar dat een woning betreft van 4500 gulden huur ontvangt aan huursubsidie 1140 gulden. De echte huurlasten per maand bedragen dan 280 gulden. Zou

De boer trekt naar de stad

datzelfde gezin een woning betrekken van 3500 gulden dan zou het subsidie 870 gulden bedragen. De maandelijks huurlasten zouden dan f 220. bedragen. Hopelijk geven deze voorbeelden een indruk van het systeem. Wie niet voor subsidie in aanmerking komt betaalt gewoon de kostprijs huur. Iemand die het niet nodig heeft wordt dus niet uit 's rijks kas gesubsidieerd.

HOGE HUREN

De Denen zijn aan hoge huren gewend schreven we. Dat kan blijken uit onderstaand staatje dat het aandeel van de huur in het netto-inkomen aangeeft voor drie, vier en vijfkamerflats in Kopenhagen.

Percentage gezinnen dat een huur betaalt van

Bouwjaar	minder dan 10% van het inkomen			meer dan 30%		
	10-20%	20-30%	meer dan 30%	10-20%	20-30%	meer dan 30%
voor 1931	60	30	8	2		
1931 - 1945	50	39	8	3		
1946 - 1955	24	65	8	3		
1956 - 1960	4	60	27	9		

Het staatje toont duidelijk de verschuiving aan die na de oorlog heeft plaats gevonden.

Er komt in Denemarken echter nog iets bij: Men moet alvorens een woning te kunnen huren eerst een bepaald bedrag storten bij de woningbouwvereniging. Niet zo'n klein bedrag want het is ongeveer gelijk aan 6% van de bouwkosten. De woningbouwverenigingen krijgen zoals we zagen 94% van de stichtingskosten als hypotheek, voor de res-

Hoge huur

terende 6% moet men zelf zorgen. Sinds jaar en dag vragen de woningbouwverenigingen (die in Denemarken overigens een andere status hebben dan bij ons) deze zes procent van de huurders. Verlaat men de woning dan krijgt men het gestorte bedrag vermeerderd met de rente weer terug. 1000 kronen gestort in 1949 wordt vandaag gewaardeerd op 2180 kr.

Wil men vandaag een nieuwe vijfkamerflat huren dan zal men daarvoor een huur moeten betalen van ruim 900 kronen, maar daarnaast een eenmalig bedrag van 7200 kronen of 3600 gulden. Een fors bedrag maar als regel zullen degenen die zo'n woning betrekken reeds in een bestaande woning wonen zodat zij het daar gestorte bedrag met rente terug krijgen.

Jongelui die gaan trouwen moeten echter het gehele bedrag op tafel leggen. Als regel zullen zij een kleinere en dus goedkopere woning betrekken wat een lagere storting betekent. Heeft men het vereiste bedrag zelf niet dan kan men dit bedrag tegen een lage rente bij de gemeente lenen met de verplichting tot terugbetaling binnen twee tot vijf jaar. Nogmaals het wonen is in Denemarken allermint goedkoop. Maar men is daar meer dan bij ons bereid te betalen voor wat men nodig heeft of wenst. Een sprekend voorbeeld daarvan gaf de leidster van een kindercrèche in Albertslund, een van de nieuwe steden rond Kopenhagen. De moeders kunnen daar hun kinderen, baby's zes dagen in de week heenbrengen. Van 's morgens acht tot 's avonds zeven uur worden ze daar uitstekend verzorgd. Toen ik vroeg hoe een en ander gefinancierd werd en hoe hoog de bijdrage van de ouders was wees men mij op de aan de muur hangende tarieflijst. Het tarief van deze crèche was 220 kronen of f 110. per maand per kind. Toen ik, denkende

in Hollandse verhoudingen waarbij men zo dolgraag grotendeels op de staat leunt, voorzichtig stelde dat men dat bedrag in Holland nogal hoog zou vinden antwoordde de leidster: „Maar meener dat begrijp ik niet. De moeders die voor ruim tweehonderd kronen hun baby hier brengen kunnen daardoor toch achthonderd of duizend kronen per maand verdienen?”

Het is trouwens nog niet eens de kostprijs want de overheid subsidieert nog.”

Maar met dit voorbeeld is tevens een van de redenen aangegeven waardoor de hoge huren in Denemarken gemakkelijker betaald worden dan bij ons. Een groot deel van de gehuwde vrouwen heeft een baan.

Een tweede factor is het hogere loonpeil in Denemarken.

In de derde plaats moet bedacht worden dat de Deense woning (in de nieuwbouw) beter is ingericht dan de Hollandse.

Als regel zijn alle vloeren van fijn hout zodat de post vloerbedekking bij het betrekken van een nieuwe woning daar aanmerkelijk lager kan zijn dan bij ons. De keukens zijn compleet ingericht met roestvrij stalen aanrechten, kasten, gas- of elektrisch fornuis en koelkast.

Alle nieuwe woningen zijn centraal verwarmd. In de nieuwe flats vindt men ruimten met wasmachines en centrifuges, die iedere flatbewoner volgens rooster kan gebruiken. Soms gratis, soms tegen een kleine vergoeding.

Kleine kinderen hoeft moeder niet alleen op de flat achter te laten want naast de wasruimte door een glazen wand daarvan gescheiden is een ruimte voor de kinderen. Moeder kan dus de was doen en tegelijkertijd haar kind in de gaten houden.

Maar hoe dit alles ook zij de Deen is gewend voor zijn woning een behoorlijke huur te betalen. Bij het huidige systeem doet hij dat ook. Voor wie die huur boven de draagkracht uitgaat is er het individuele huursubsidiesysteem. Subsidiering van de woningbouw is nog steeds nodig maar op deze wijze komt het subsidie terecht waar het nodig is en het verschil in huur tussen oude en nieuwe woningen wordt sterk vermindert.

Het systeem is in Denemarken in zijn huidige vorm nog vrij jong, maar de eerste resultaten zijn gunstig. Het bezwaar dat men vanwege het subsidie een woning zou huren die eigenlijk boven de draagkracht uitgaat laat zich nauwelijks gelden. Men moet immers al altijd tenminste 25% van het verschil tussen „basis” huur en werkelijke huur zelf betalen. Bovendien speelt in Denemarken het te storten bedrag van 6% eveneens een rol. Hoe duurder de woning hoe hoger de 6%.

Naar schatting kost het stelsel van individuele huursubsidies in Denemarken ongeveer 300 miljoen kronen per jaar. Tweederde daarvan komt voor rekening van het rijk en éenderde ten laste van de gemeenten. Ook in ons land gaan steeds meer stemmen op die pleiten voor een individueel huursubsidiesysteem. Maar dat is een andere zaak evenals de wijze waarop men in Denemarken bouwt en nieuwe steden plant. Wellicht daarover in een later artikel.

OVER DE TOEKOMST VAN WEST-IRIAN

DOOR DRS. M. VAN DER SCHAFT

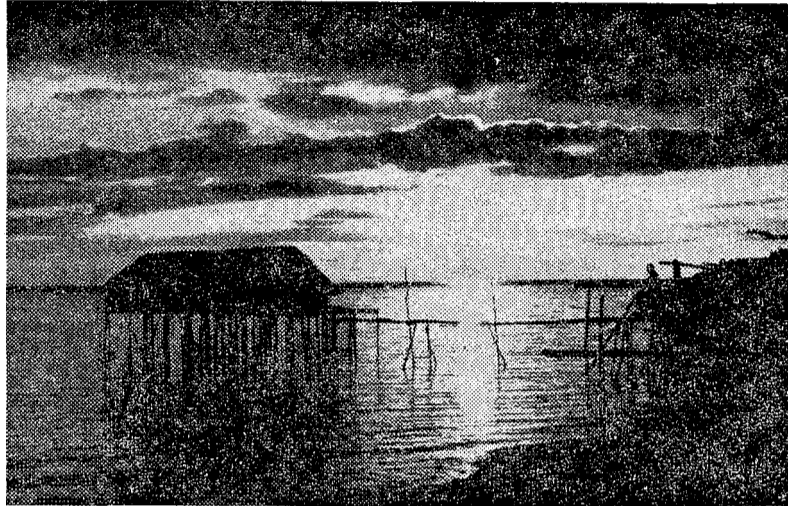
Land dat uit de zee oprijst is de betekenis van de naam Irian. Oprijzen, dat deden ook de Papoea's in het Nederlandse parlement. Te lang waren ze er afwezig geweest, maar ineens waren ze er weer.

PAPOEA'S IN PARLEMENT

Bij de begrotingsbehandeling voor Buitenlandse Zaken op 25, 26 en 27 februari 1969 heeft de A.R. Tweede Kamerfractie gerede aandacht besteed aan de kwestie West Irian. Nadat in oktober 1968 mr. B. W. Biesheuvel bij de Algemene Beschouwingen voor het eerst sinds 1962 op deze eens zo wezenlijke materie was teruggekomen stelde hij toen van A.R. zijde een uitvoeriger behandeling in het vooruitzicht in de vaste Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken.

Deze Kamercommissie kwam bijeen op 21 november 1968, maar de A.R. vertegenwoordigers namen niet — uiteraard hun freies Ermessen — aan de uitvoerige discussie over West-Irian deel. Kennelijk was dit zwijgen een stilte voor de storm, want op 25 februari en volgende dagen deden dr. N. G. Geelkerken en mr. B. W. Biesheuvel over West-Irian veel wind door de Kamer waaien aangroeiende tot een motie. Aan West Irian werd serieuze aandacht gewijd. Met name de volhardende houding van de A.R.-vertegenwoordigers in 2e en 3e termijn, geeft blijk dat West Irian bewust bij de Kamerfractie leeft. Het is dan ook meer dan het sussen van de kiezersban — zoals van bepaalde zijden werd gesuggereerd — waar deze zaak evenzeer met grote aandacht wordt gevolgd. Men zie hiervoor onder meer de discussie van de laatste maanden in A.R. Staatskunde.

Dr. Geelkerken stelde *centraal* — in overeenstemming met de preambule van het Verdrag van New York — „Mijn fractie is er vast van overtuigd dat het belang en het welzijn van de Papoea's het enige motief en richtsnoer zal moeten zijn en blijven.” Nu het Verdrag van New York haar

Land dat uit zee oprijst.

laatste stadium van uitvoering nadert n.l. het effectueren van het zelfbeschikkingsrecht der Papoea's, kan men van Nederlandse zijde de belangen der Papoea's nog op 2 manieren behartigen:

a) als Verdragspartner er op toezien dat de Papoea's krijgen wat hun is beloofd, n.l. een volksstemming, waarbij te vrezen valt dat we hiervoor al te laat zijn, gezien de op handen zijnde volksraadpleging.

b) zich beraden wat men als outsider voor de Papoea's in de toekomst zal kunnen doen; een toekomst die uiteraard een zaak is van de Papoea's zelf en waarvan prof. Kooijmans (Trouw, 20 maart) stelde „de Papoea's mogen zelf beslissen.”

FEITELIJKE SITUATIE

De Papoea's hebben de laatste jaren een slecht leven gehad. Hoewel over de omvang geen volledigheid bestaat is wel duidelijk geworden, dat verwaarlozing, corruptie, moorden en politieke gevangenschappen aan de orde van de dag waren.

De *Neue Zürcher Zeitung* van 8 september 1968 spreekt ervan dat in de zomer van 1968 alleen bij Manokwari 168 Arfakkers zijn gedood, 128 gevangenen zijn genomen terwijl 3539 Arfakkers zich hebben overgegeven.

Waar beginselen bepalend zijn voor de partijkeuze zal waarschijnlijk de door het Achter het Nieuws-team genoemde actualiteitsgevoeligheid bij de fluctuaties in de partijaanhang een betrekkelijk geringe rol spelen. De beoordeling van de partij door haar kiezers geschiedt in dat geval niet slechts aan de hand van winstoverwegingen op korte termijn, maar wordt gevoed door meerdere overwegingen.

Waar het belang bepalend is voor de partijen zal inderdaad eerder gelet worden op incidentele gebeurtenissen. Overwegingen van belang rekenen met directe winst. Waar verlies optreedt zal zonder meer de partij de rug worden toegekeerd. Dat is wat wij bedoelden met ééndimensionaal denken.

Waar beginselen bepalend zijn behoeven belangen niet te ontbreken, ze zijn dan echter niet meer doorslaggevend. De partijbinding kan intact blijven, ondanks het feit dat directe belangen daar tegen pleiten.

Of we dit verschijnsel stabiliteit moeten noemen of onbeweeglijk laten we maar in het midden. Zeker is dat door de geringere actualiteitsgevoeligheid de electorale gang van zaken voor partijen als de ARP en de CHU in hoge mate voorspelbaar is. Bij alle onduidelijkheid die er al is, is dat in elk geval duidelijk.

Drs. M. van der Schaft is werkzaam in het bankwezen. Hij verbleef tweemaal, in 1959 en 1960 in Nw. Guinea.

In het februari-nummer van A.R. Staatskunde verscheen van zijn hand reeds een artikel over de volksstemming in West-Irian. In A.R.S. is deze zaak de laatste tijd trouwens uitgebreid aan de orde.

In het oktobernummer 1968 schreef mr. P. J. A. Idenburg over deze materie. In het januari-nummer verscheen over West-Irian een bijdrage van de heer H. Meyer, terwijl prof. mr. P. H. Kooijmans in het februari-nummer 1969 eveneens over de kwestie West-Irian schreef.

Ook de Arjos liet zich niet onbetuigd. Onlangs verscheen er van die zijde een documentatie over West-Irian door de heer W. v. d. Bos.

In de N.R.C. van 22 maart 1969 werd geschreven dat op voorspraak van de V.N. waarnemer Ortiz Sanz begonnen is met een groot aantal politieke gevangenen vrij te laten over heel West Irian. 50 naar Java verbannen Papoea's zouden mogen terugkeren, meer zouden wellicht volgen.

Langzamerhand is duidelijk geworden dat de door in Nederland levende Papoea's via Australië ontvangen berichten op waarheid berusten.

In het Nederlandse parlement heeft minister Luns gesproken van vele honderden vluchtelingen naar Australisch Nieuw Guinea. Eén ervan, de vroeger in Nederland gestudeerd hebbende landbouwkundige Sawor, die 2 jaar lang door de Indonesiërs gevangen werd gehouden, heeft via Australië de wijk kunnen nemen naar Nederland. Hij sprak over duizenden dode Papoea's en een miserabele situatie. Nog onlangs werd bekend — Volkskrant van 18 februari — dat 8 Papoea's met een vlot, ná 6 weken in Queensland in Australië aandreven, nadat ze „de hel van Indonesische onderdrukking” hadden ontvlucht.

Een Papoea verdorste onderweg. De Indonesiërs zelf geven deze berichten toe. Het Indonesische Christelijke dagblad *Sinar Harapan* noemde het tijdens Soekarno functionerende rege-

ringssysteem, schandalig; West Irian werd als een handelsobject beschouwd waar men winst uit moest halen. *Indonesia Raya* — het blad van Mochtar Loebis — noemt ook de daarna gemaakte fouten en laakt de ambtenaren en militairen die zich arrogant en superieur gedroegen. Het blad *Merdeka* bepleit meer decentralisatie. Ook uit andere officiële bronnen komen dezelfde berichten.

In het *Rapport van de V.N.-missie*, die in 1967 West Irian bezocht wordt geconstateerd dat de algemene situatie zeer slecht is; er is materiaal weggehaald; de produktiemiddelen zijn verwaarloosd. De 30 miljoen dollar die Nederland in 1962 ter beschikking stelde voor de verdere ontwikkeling van het gebied zal nu gaan dienen om de opgelopen achterstand in te halen. Ontwikkeling levert het niet op. Ook de „veiligheid” moet verbeterd worden. ¹⁾ En in de *Financial Times* van 24 oktober 1968 constateert Michael Leifer: „The holding of the act of free choice does not present a happy prospect for Suharto given the parlous economic condition and the active dissidence of Papua tribesmen.”

Wanneer men deze dingen meemaakt moet het duidelijk zijn dat de Papoea's zich thans aan een laatste stohalm vastklampen, n.l. de zelfbeschikking, met

VERVOLG VAN PAG. 1

KIEZERS

EN HUN PARTIJ

ven met actuele gebeurtenissen een in veel gevallen nogal geforceerde operatie lijkt. Dergelijke verbanden zijn ex post altijd wel te leggen. Zoals drs. Van Dam zelf ook opmerkt: strikt genomen blijven het veronderstellingen.

PARTIJBINDING: BEGINSEL EN BELANG

Waar drs. Van Dam spreekt over het verschijnsel dat de verschillende politieke partijen een ander soort klantenbinding hebben, geloven wij dat hij gelijk heeft. Hij onderscheidt ruwweg tussen beginselen en politiek programma als voornaamste bindingselementen. Wij zouden willen voorstellen ze „beginself” en „belang” te noemen, waarmee we waarschijnlijk ongeveer hetzelfde bedoelen als drs. Van Dam. Het woord „belang” geeft echter duidelijker aan wat bedoeld wordt dan de term „politiek programma”. Het laatste kan beschouwd worden als een eufemisme voor belang.

A.R. PARTIJ 's-GRAVENHAGE Dr. Kuyperstraat 3

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd:

medewerker ter assistentie van de chef de bureau

die in samenwerking met deze een aantal taken zelfstandig kan verrichten en hem bij afwezigheid kan vervangen.

Vereisten: middelbare schoolopleiding (tenminste Mulo); praktijkdiploma boekhouden (bij voorkeur M.B.A.); ruime kantoorervaring; in staat leiding te geven; gevoel voor organisatie en efficiency.

Geboden wordt: interessante werkkring op middelgroot kantoor, waar in goede teamgeest wordt gewerkt. Leeftijd: ongeveer 25 tot 30 jaar.

Salaris volgens rijksregeling in soortgelijke functie, rekening houdende met leeftijd, opleiding en ervaring.

Uitvoerige sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres. Eventueel telefonische inlichtingen 070-183960, toestel 5.

de normale hoop van ieder mens op de vrijheid om te beslissen over z'n eigen bestaan. Een strohalm maar niet minder dan een recht. En of men het wil of niet wil in ons land, een fase van hun ontwikkeling, van dekolonisering; hetzelfde proces dat Indonesië een twintigtal jaren eerder heeft doorgemaakt.

VOLKSSTEMMING- OF RAADPLEGING

De motie die dr. Geelkerken na goed voorbereidend werk mede van mr. Biesheuvel op 27 februari j.l. indiende, gaat er in de eerste alinea vanuit: dat „Het Accoord van New York loyaal behoort te worden uitgevoerd.”

De keuzemogelijkheden voor de Papoea's zijn in art. 18 lid c. van het Accoord duidelijk afgebakend.

a) bij Indonesië blijven behoren en b) de banden met Indonesië verbreken. Ook de deelneming aan de daad van vrije keuze is geregeld: art. 18 lid c. — slechts zij die geen vreemde nationaliteit bezitten — dus Papoea's — mogen stemmen. Daarbij is er stemrecht voor alle volwassenen, zowel mannen als vrouwen. (art. 18 lid d).

In de eerste tijd van Indonesisch bestuur over West Irian was er grote onzekerheid of het zelfbeschikkingsrecht wel zou mogen worden uitgeoefend. Die onzekerheid is gebleven. Dr. Bruins Slot schreef in Trouw van 18 februari 1969; „Er heerst in West-Irian geen sfeer waarin sprake kan zijn van vrije verkiezingen.”

Die onzekerheid is er altijd al geweest. Nog vóór de bestuursoverdracht, op 16 februari 1962 stelde de toenmalige Nieuw Guinea Raad: „Beheer van Indonesië wordt afgewezen omdat Indonesië het Papoea-volk niet in de gelegenheid zal stellen het zelfbeschikkingsrecht uit te oefenen. President Soeharto zei nog onlangs: „Wij moeten de bevolking in West-Irian helpen bij zijn besluit deel te blijven uitmaken van de Indonesische éénheidsrepubliek.”

In het Accoord van New York is geregeld dat Indonesië verantwoordelijk is voor de voorbereiding en uitvoering van de volksstemming met bijstand en bemoeiing van de waarnemer der V.N. met zijn staf.

De meningen zijn verdeeld in hoeverre Nederland op deze regeling nog invloed kan uitoefenen. Het standpunt van minister Luns was op 21 november 1968 in de Tweede Kamer: „Nederland heeft geen juridische aansprakelijkheid voor de uitvoering van de overeenkomst”. Een andere stem komt van jhr. mr. W. W. Feith in het Nederlands Juristenblad van 15 maart 1969, die stelt dat Nederland als mede-contractant het volste recht heeft de andere partner te wijzen op een schending van het Accoord.

COCKTAILPARTY MINISTER LUNS

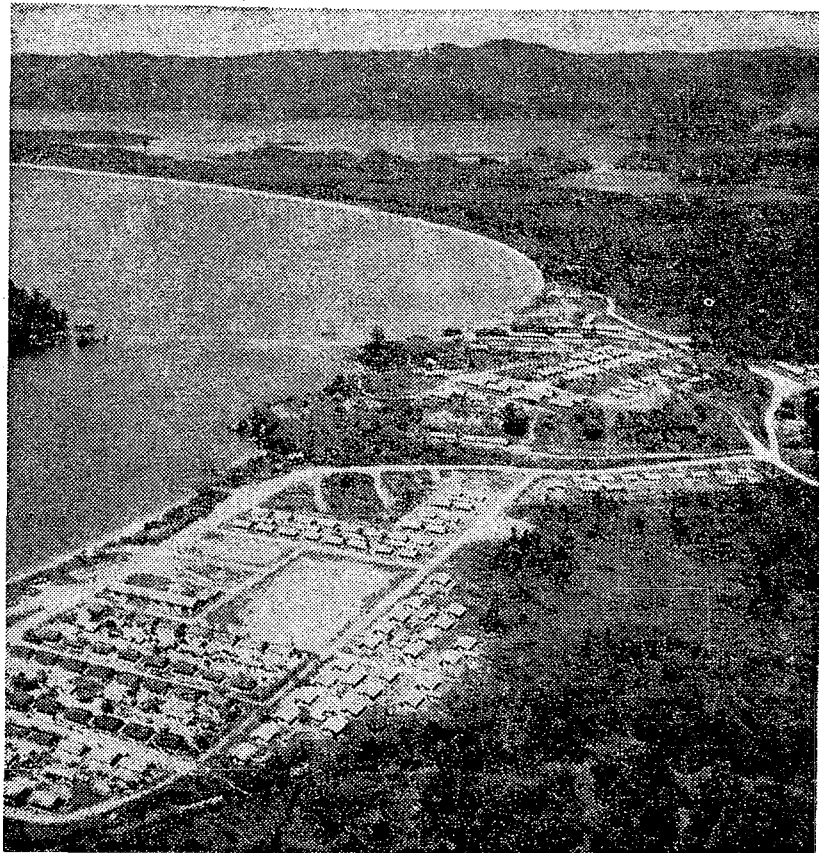
Tijdens het bezoek van minister Luns aan Indonesië in juni en juli 1968, waar ook over de volksstemming werd gesproken, werd door Indonesië bij die gelegenheid bevestigd, dat gekozen zou worden voor een systeem van **kiesmannen**.

In het bijzijn van A.N.P. correspondent F. de Jong verklaarde minister Luns toen op 2 juli 1968: „Ik ben er zeker van dat Indonesië een vorm van referendum vindt die voor de bevolking aanvaardbaar is”. U ziet het allemaal veel pessimistischer dan ik, zei de minister tegen Indonesische journalisten die zich minder gerust toonden over de goede afloop van de volksstemming. 2). In de 2 maanden later, in september 1968 verschijnende Troonrede is **deze draad doorgetrokken want daar staat: „De regering hecht grote waarde aan de komende volksraadpleging”.**

Hier blijkt dus dat tijdens het bezoek van minister Luns reeds instemming is betuigd met het door Indonesië gekozen systeem van kiesmannen, van volksraadpleging.

In februari 1969 is de Indonesische diplomaat Soedjarwo Tjondronegoro de mening van de Nederlandse regering komen polsen over het door Indonesië verder ontworpen systeem van volksraadpleging.

Het doet dan — gelet op de uitspraken op 2 juli 1968 en gelet op de Troonrede — op z'n zachtst gezegd zeer vreemd en tegenstrijdig aan, dat toen op 25 fe-

bruari 1969 de waarde van de daad van vrije keuze in de zin van een volksraadpleging, in het Nederlandse Parlement in twijfel werd getrokken, minister Luns desgevraagd stelt (Hand. 2e Kamer, p. 1953, l.k.):

„Een instemming met deze gedachten (van Indonesië) kan de Nederlandse regering uiteraard niet geven, dit is niet de verantwoordelijkheid van de Nederlandse regering en die verantwoordelijkheid kan zij ook niet dragen of waarmaken”.

Ook minister Luns heeft dus tijdens zijn bezoek aan Indonesië „z'n cocktailparty” gehad, met wel zeer verstrekkende gevolgen.

Dr. Geelkerken had aanvankelijk geen ongelijk toen hij stelde „Ik kreeg de indruk dat de minister achter een zeker rookgordijn van het Verdrag praktisch West-Irian wilde abandonneren en zich niets of weinig aantrekken van de bevolking”.

DIRECTE VERKIEZINGEN

Een volksstemming in de zin van directe verkiezingen zit er dus niet in. Indonesië heeft te kennen gegeven dat het technisch niet in staat is verkiezingen in dit gebied te organiseren in de geest van het beginsel „one man, one vote”. Voor de Papoea's zelf moet dit wel bijzonder teleurstellend zijn, want men kent er precedenteren van gedeeltelijk directe verkiezingen.

In 1961 werden bij de verkiezing van de toenmalige Nieuw Guinea Raad in de 2 dichtstbevolkte districten, n.l. rond Hollandia en Manokwari directe verkiezingen gehouden, met een opkomstpercentage van tegen de 90%. In andere gebieden werd indirect gekozen, 1 kiesman op 50 kiesgerechtigden. Voor hen die niet schrijven en lezen konden werd het zgn. „whispering ballot” systeem toegepast.

Een medewerker aan een demografisch onderzoek door een E.E.G.-commissie — welke commissie in de bestuurd gebieden de bevolking registreerde door het opzetten van een Burgerlijke Stand — verklaarde dat het systeem „one man, one vote” in de bestuurd gebieden zeker mogelijk is. En ook bij de verkiezing van streekraden werd direct gekozen. De Papoea's hebben dus nogal wat ervaring.

De V.N.-waarnemer Ortiz Sanz heeft Indonesië voorgesteld althans in de kustgebieden directe verkiezingen te houden. Dr. Geelkerken deelde deze mening.

Hoewel de Secretaris-Generaal nog niet zijn instemming heeft betuigd met de plannen van Indonesië, handhaaft dit land haar gekozen set-up van 1025 kiesmannen, welke in 8 raadgevende vergaderingen stapsgewijs de beslissing moeten brengen.

Papoea's in West Irian o.l.v. de felle nationalist H. Wajoi hebben reeds tegen dit systeem geprotesteerd.

In de N.R.C. van 22 maart 1969 wordt gesteld dat Indonesië voor deze volksraadpleging speciale raden wil gaan

vormen. Kennelijk wil men niet werken met de in 1960 op democratische wijze gekozen streekraden. Deze zullen echter zijn opgeheven bij het decreet van 15 juli 1963, waarbij alle politieke vergaderingen in West Irian zijn verboden. Blijft dus de vraag naar de samenstelling van deze raden.

In het perscommuniqué van 18 maart j.l. van de Ver. Naties stond vermeld, dat de consultatieve raden aan een drietal voorwaarden dienden te voldoen.

Ze dienen te bestaan uit districtsafgevaardigden, uit leden van de bestaande politieke organisaties en uit stamhoofden. De onderlinge samenstelling zal nog geregeld worden.

In Trouw van 18 maart staat vermeld, dat volgens het V.N.-bericht de consultatieve raden samen 1000 leden zullen tellen. Het merendeel van de leden zal door Indonesië worden benoemd. Een minderheid zal de bevolking van West Irian zelf mogen aanwijzen. Enige twijfel aan de uitslag is hier niet mogelijk. Soeharto is hiervan ook al uitgegaan als hij de Papoea's vraagt de toestand te helpen verbeteren ná de volksraadpleging, die dit jaar zal worden gehouden. (Trouw 10 april 1969).

UITSTEL VOLKSRAADPLEGING

Als nog acuut wordt ingegrepen kan het zelfbeschikkingsrecht van de Papoea's nog worden gered. Dan moet echter de volksraadpleging wel enige jaren worden uitgesteld totdat men gedeeltelijk directe verkiezingen zal hebben georganiseerd. Omdat Nederland mede de helft van deze verkiezingen moet betalen kan zij in deze wel enige invloed uitoefenen. Indonesië moet voor dit uitstel gevoelig zijn, omdat minister Malik reeds op 2 juli 1968 mededeelde dat men zich enigszins overrompeld voelde door de snelle nadering van de in het Accoord voorziene volksstemming. Bovendien — wanneer men uitgaat van de onvermijdelijkheid naar bepaalde opvattingen van een aansluiting bij Indonesië — moet het duidelijk zijn dat de Papoea's eender in vrijheid dan in onvrijheid vóór Indonesië zal kiezen.

Voorop zal moeten blijven staan dat de Papoea's het zelf mogen zeggen.

Het is hun grondrecht om over hun eigen bestaan te beslissen. Of de keus naar andermans mening verstandig is of niet, is niet aan de orde. Het is hun vrijheid-sec.

„MUSJAWARAH”

Indonesië opteert voor het systeem van overleg = musjawarah. Dit beginsel wordt toegepast op Java, waar, als men een belangrijk besluit moet nemen men net zolang vergadert tot men een „consensus”, een onderlinge overeenstemming heeft bereikt.

Reeds in het Accoord van New York

wordt dit systeem genoemd, echter: (art. 18 lid a) overleg (musjawarah) zal worden gepleegd met de vertegenwoordigende raden over de regeling over de procedures en geëigende methoden, die zullen moeten worden gevolgd bij de volksstemming volgens art. 18 lid a. „Een stemming die de vrijelijk tot uitdrukking gebrachte mening van de bevolking zal moeten constateren.”

Hier staat dus niet dat deze vertegenwoordigende raden zullen moeten beslissen via musjawarah, zullen kiezen. Neen dat doet het volk — alle volwassenen. (in redelijkheid uiteraard alleen zij die hiervoor geschikt zijn).

Musjawarah dus door de raden over de voorbereiding van de stemming, niet over de stemming zelf.

Het beginsel musjawarah doet in Indonesië opgeld sinds de vroegere president Soekarno het stelsel van de geleide democratie instelde. Dit stelsel nam de plaats in van de parlementaire democratie, die in Indonesië heeft bestaan na 1950, toen een voorlopige grondwet van kracht werd.

Men kan dus niet stellen dat musjawarah een traditionele politieke methode is; ook nu nog niet. Het Indonesische Huis van afgevaardigden is namelijk nog steeds bezig met een kieswet die in Indonesië algemene verkiezingen moet regelen.

In een interessant artikel over Indonesië in Die Welt van 27 februari 1969 geeft Friedhelm Kemna goed de betekenis weer van dit systeem van musjawarah.

Ook Soeharto bedient zich ervan, „zum Ausgleich und Koordination der verschiedenen Interessen.”

Kemna stelt verder:

„Und in den Monaten nach dem Zusammenbruch des Putschs (1965) betrieb er in absoluter Beherrschung des Javanische „musjawarah” was soviel wie Palaver bis zum Consentus heiszt — die stufenweise Entmachtung Sukarno's, die ihm unter den Druck der Armee und sorgsam gesteuerter Studentendemonstrationen nach und nach Macht und Regierungsbefugnisse übertragen muszte”. Ten aanzien van West Irian heeft Soeharto eens gezegd: „Wij moeten de bevolking van dat gebied helpen bij z'n besluit deel te blijven uitmaken van de Indonesische éénheidsrepubliek”.

Het wordt nu wel evident dat voor West Irian het besluit al is genomen. Men behoeft de uitspraak van Friedhelm Kemna maar toe te passen op de komende „volksraadpleging” om te weten te komen wat er zal gaan gebeuren.

„Palaver bis zum Consensus” wil zeggen, net zo lang praten tot de meerderheid der volksraden — misschien met wat concessies — het reeds genomen besluit gaat accepteren.

„Absoluter Beherrschung des musjawarah” kan Indonesië verkrijgen door de meerderheid van de raadgevende vergaderingen zelf te behoemen en de minderheid door de Papoea's te laten aanwijzen.

En voorts kan men naar analogie invullen. „Een stapsgewijze ontmacting van de Papoea's” met de steun van het Indonesische leger (er zijn 30.000 Indonesische soldaten op West-Irian) en met behulp van de „zorgvuldig bestuurder demonstraties van de Indonesische publieke opinie”.

En tenslotte kan Indonesië in West-Irian de „Macht und Regierungsbefugnisse” overnemen.

Als de grote kenner van West Irian, de indoloog dr. J. V. de Bruyn — eens Aligamé, de vriend der Papoea's — deze volksraadpleging een klucht noemt heeft hij geen ongelijk.

Net als hij heb ik niets opwekkends te vertellen.

1) Zie voor meer gegevens mijn artikel in A.R. Staatskunde, nr. 2, februari 1969.

2) Zie in dit verband ook N.R.C. van 4 juli 1968.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

SCHUILING GIETRIJBNODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461**FA. JAN DE MIK**

HARDINXVELD - GIESENDAM

Aannemers van Oeververbindings-
werken - Griendhouhandel

Tel. 01846 - 2156 - 2484 Hardinxveld - Giesendam

GELDERLAND**MAGAZIJN „HET ANKER”**

HOOFDSTRAAT 94-96 - VEENENDAAL

**Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen**

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur

Elektrische apparaten - Verlichting

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

CONVECTORENVOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
etc.**FIRMA
T. VIETS**

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

**N.V. AANNEMINGSBEDRIJF
v/h W. NIEBOER EN ZOON**

AANNEMERSBEDRIJF

van BURGERLIJKE en UTILITEITSBOUW

GORTSTPAAT 29. VEENENDAAL. TEL. 08385 - 12720

**Firma B. D. Brüggemann
STUCADOORSBEDRIJF**STATIONSSTRAAT 19 - APELDOORN
Telefoon 17353 en 21401**Houdt u van koeien,
kippen en varkens?****Wij ook!****Daarom****leveren wij u****rundvee-, pluimvee-
en varkensvoerders****Fa. W. H. H. v. d. Born & Co.****GRAANHANDEL**

TERSCHUUR - TELEFOON 03426 - 303

DRENTE**BOUWBEDRIJF VAN ESS**uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

**HET BEELD
DER VADEREN****BOND VAN M.V. OP G.G.**

Zoals er al sedert kort na de Doleantie een Bond van J.V. op G.G. was opgericht, om de jongelingen te helpen vormen voor Kerk, Staat en Maatschappij, zo zag een halve eeuw geleden ook de Bond van M.V. op G.G. het levenslicht. In „Meisjesleven”, Christelijk Tijdschrift voor onze vrouwelijke jeugd, kreeg het Bondsbestuur, zolang er nog geen eigen Bondsorgaan was, gelegenheid, zich tot de verenigingen te wenden.

Zo kwam in dat Tijdschrift ook de proeve van een Bondslied waarvan wij de volgende strofen opnemen:

Wij zijn hier saamvergaard,
Wij hollands dochtrenschaar,
Zijn tot Uw troon genaderd,
Jehova, wonderbaar.
Ons hart trilt van verlangen,
Naar U, o Hoofd en Heer.
U gelden onze zangen,
Ja U, en niemand meer.

De helse machten woeden,
Onteerd maagd en vrouw.
O God, wil ons behoeden,
Maak ons aan Jezus trouw.

Help ons, als wij ons vormen,
Voor kerk, gezin en staat,
Wees ons in levensstormen,
Een heul, een toeverlaat.

Wat bazelt gij, o menscheid,
van uwe „vrije vrouw”,
gij kent niet onze vrijheid:
Wij zijn den Koning trouw.
Wij kennen slechts één Koning,
Die onze banden slaakt,
Daar in Zijn hemelwoning
Zijn wij eerst vrijgemaakt.

Naast fiere jongelingen
Staan maagden, teeder, zacht.
Zij willen samen zingen,
Gods trouw, Zijn gunst, Zijn macht.
Zij kunnen nimmer zwijgen,
van Hem, die eeuwig leeft,
Hun hart blijft naar Hem higen,
Looft God, wat adem heeft.

Ofschoon deze proeve was ingezonden door het hoofd ener school, is zij ten slotte niet aanvaard. Het werd: Daar klinkt een lied vol levensdrang, enz. dat tientallen jaren de tegenhanger is gebleven van Op broeders, op, gezongen.

**OUDE EN
NIEUWE CITATEN****PLURIVORM**

In de rubriek „Plurivorm” van Opinie (het orgaan van de P.v.d.A.) komen de volgende vondsten voor:

- De samenwerking met de V.V.D. hebben we gelukkig nog niet van de hand gewezen.
- Efficiency: zorgen dat er meer personeels- dan partijleden bedanken.
- Over onze hoofdredacteur valt weer niets te melden. Hij was er trouwens niet eens.
- Toch blijft hij onverantwoordelijk. Ook voor deze rubriek.

Ze zouden door een anti-revolutionair geschreven kunnen zijn!

RADICALEN

Mr. P. J. A. Idenburg op een bijeenkomst van A.R. radicalen in hun Mekka (Bunnik):

„Wij maken uit Biesheuvels uitspraken op, dat hij in elk geval niet met de formatie-De Jong bij de verkiezingen in zee wil gaan. En wat de C.D.U.-gedachte betreft, stelt de leiding van de A.R.P. zich kennelijk anders op dan een jaar geleden. Wat er is gezegd over het samen-uit-samen-thuis-principe is een hoopvol geluid”.

Waar sommigen al niet blij mee zijn. In N.G. heeft allang een driestar gestaan, waarin duidelijk werd gesteld, dat het kabinet-De Jong geen inzet van verkiezingen kan zijn. Zo'n driestar komt niet uit de lucht vallen. Het blijkt vaak moeilijk een consistent beleid over te brengen; ook bij radicalen.

OPSTANDIGE MENSEN

Volgens „Trouw” deed de leerling-verpleegster mej. A. J. Bakker op de dag van de verpleging te Utrecht, deze uitspraak:

„Er wordt te vaak vergeten, dat de patiënt ook een mens is. Hij komt in een vreemde omgeving, is helemaal afhankelijk van anderen, weet nog geen raad met zijn ziekte, maakt zich zorgen over thuis... Van de patiënt wordt direct maar verwacht dat-ie lief ligt te wezen in een mooi net bed. In een ziekenhuis vinden ze opstandige mensen

maar lastig, omdat ze zich niet snel genoeg aanpassen”.

En vonden ze nu alleen in ziekenhuizen opstandige mensen nog lastig, dan ging het nog wel, maar ook curatoren hebben er hier en daar moeite mee.

SALUITSCHOT

Op Wiek, het Arjosblad heeft een rubriek „katers”. Wij citeren uit het aprilnummer:

„De rooien van Rotterdam zijn die van Amsterdam niet. Wat wil je ook in zo'n pluriforme club als de P.v.d.A.

In Rotterdam is brood op de plank het alleen zaligmakende dogma. In Amsterdam zit iedereen zich in de eerste plaats wel te bevinden, desnoods zonder brood.

Zou dit te maken hebben met onduidelijkheden over het te voeren beleid inzake de Ruimtelijke Ordening? A propos, het beloofde wetsontwerp ter bestrijding van de luchtverontreiniging, wanneer komt dat?”

Je zou zeggen een voltreffer, maar het is een saluutschot. Het wetsontwerp is enkele maanden geleden ingediend. Maar ach, ze zijn nog jong en speels!

DIEET

In „Voorlopig” begint dr. A. C. Aten een artikel met het volgende verhaal:

„Laatst heeft eens een Amerikaan zijn dieet laten berekenen door een computer. Hij wilde niet dik worden, maar toch zoveel mogelijk eten en daarbij natuurlijk van alle vitale voedingsstoffen, zoals eiwitten, vitaminen, enz. voldoende krijgen. Hij gaf van allerlei bekende levensmiddelen de gegevens op en wachtte af, wat de computer hem zou voorschrijven.

Er kwam uit, wat gedeeltelijk wel te verwachten was: de man moest elke dag wat groenten, wortels, fruit, enz. eten, maar ook zou hij, en dat had hij niet verwacht, 30 liter azijn per dag moeten drinken.

Zuur hoor en er zijn al zoveel zuurpruimen in onze welvaartsstaat, zonder dat zij azijn gebruiken.

De aanzienlijke uitbreiding van woongebieden en nieuwe werkgelegenheidsobjecten brengt voor de daarbij betrokken gemeenten, vooral in de randstad Holland, allerlei problemen met zich mede, die om voortdurende aandacht vragen en tot spoedige maatregelen moeten leiden. Te denken is bijvoorbeeld aan de met deze ontwikkelingen verband houdende verkeerswegen. Het belang daarvan gaat boven de plaatselijke belangen uit en leidt ertoe, dat rijk en provincie eerst indicaties voor toekomstige wegen aangeven om daarna over te gaan tot het vaststellen van vijf- of tienjarenplannen en definitieve tracés.

Een ander facet, dat de leefbaarheid van de dichtbevolkte gebieden moet bevorderen, is de recreatie.

Het kan in ons land TE VOL worden. Het is nu reeds moeilijk voor ontspanning de nodige ruimte te vinden. En ontspanning kan de mens niet missen om niet in de rusteloze zenuwslappende atmosfeer van de grote steden onder te gaan.

Meer woningen, meer mensen, vaak te dicht op elkaar, brengt met zich mede, dat de vraag naar openlucht-ruimte voor de recreatie dringender wordt, alsook dat efficiënt omgesprongen moet worden met de schaars beschikbare ruimte.

Er dient voor gewaakt te worden, dat de voor de recreatie openliggende gebieden worden bewaard en waar mogelijk uitgebreid en verbeterd.

De parken mogen de longen van de steden genoemd worden, de groene zones rondom en tussen de stedelijke agglomeraties vervullen eenzelfde functie voor een geheel gewest.

Het afwegen van agrarische belangen met die van naar recreatie snakkende stedelingen is daarom een dagelijkse zorg van de provinciale en gemeentelijke besturen.

Deze dagelijkse zorg voor behoud van het landschapschoon en de inrichting en conservering van het Reeuwijkse Plassengebied brachten de gemeentebesturen van Reeuwijk, Waddinxveen en Gouda bijeen om in samenwerking met het provinciaal bestuur van Zuid-Holland te komen tot een gemeenschappelijke regeling voor landschapsverzorging, natuurbescherming en recreatie.

Deze gemeentelijke en provinciale overheden achten het van belang, dat bijzondere aandacht wordt besteed aan het behoud van het natuurschoon, maar ook aan het scheppen van nieuwe mogelijkheden op het gebied van de openlucht-recreatie.

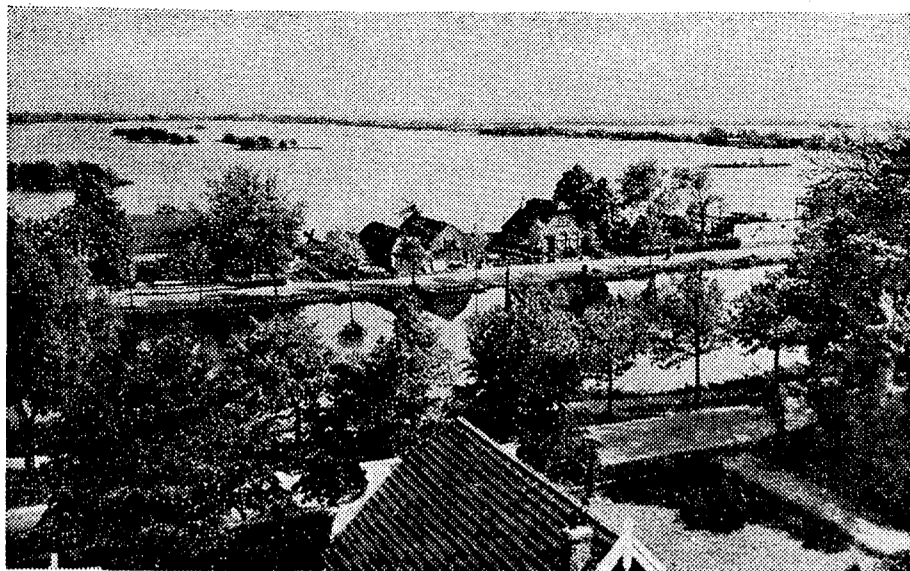
VOORZIENINGEN

Er zullen voorzieningen getroffen moeten worden om het te weinig aan oevers aan te vullen, om de stichting van Horca-bedrijven mogelijk te maken en om verbindingen te creëren, die de doorstroming versnellen.

Door middel van streekplannen is reeds aangewezen, waar de recreatiegebieden zullen zijn en welke gebieden dienst moeten doen als z.g. bufferzone tussen naar elkaar toegroeiende gemeenten.

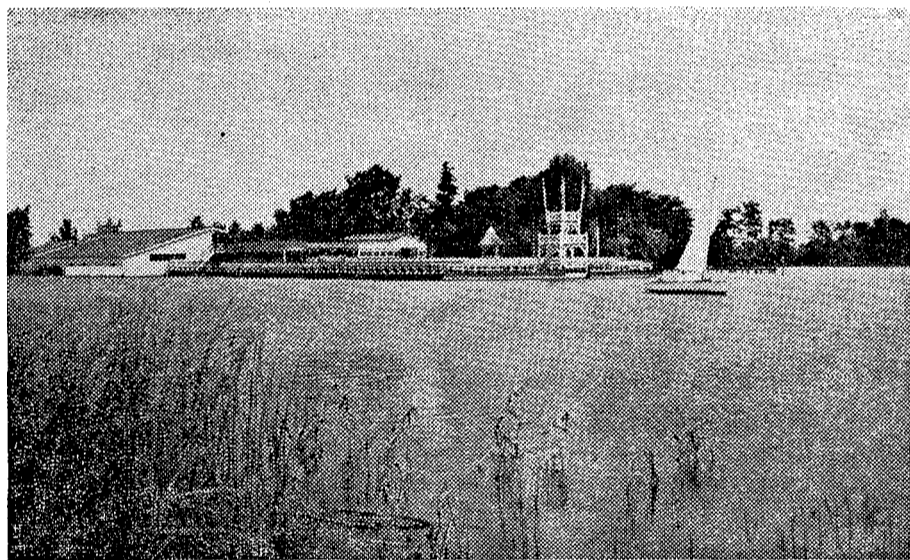
Aangezien deze terreinen over het algemeen op het platteland liggen komen de lasten voor een groot deel op kleinere gemeenten te rusten, terwijl deze gemeenten de enorme bedragen die nodig zijn om de openlucht-recreatie te bevorderen niet kunnen dragen. De noodzakelijke werken komen voor een deel, soms voor een groot deel, tot stand ten voordele van de inwoners van de grote steden, zoals Rotterdam en 's-Gravenhage. Vele gemeentebesturen hebben gemeenschappelijke regelingen getroffen, zoals het geval is met de recreatieschappen „Oude Maas”, „Brielse Maas”, en „Rottemeren”.

Midden in het Zuid-Hollandse landschap liggen de Reeuwijkse- en Sluipwijkse plassen, de Goudse Hout en 't Weegje. Reeds in 1933 werd door de toenmalige leraar in de biologie te Gouda, dr. A. Scheygrond, op het belang van deze gebieden gewezen, waarbij hij met vooruitziende blik de toeneming van de behoefte aan recreatieruimte schilderde. De genoemde terreinen bieden gunstige voorwaarden voor de ontwikkeling van de recreatie. Reeds sedert vele jaren vinden de inwoners van de provincie Zuid-Holland hun weg naar dit watersport- en natuurgebied.

REEUWIJKS PLASSEN-GEBIED

DOOR L. W. H. DE GEUS

Verdere ontsluiting en verzorging en uitbreiding van de mogelijkheden tot oeverrecreatie zullen dit gebied rondom Reeuwijk tot een bijzonder gevarieerd en aantrekkelijk recreatie-object kunnen doen uitgroeien. Een betekenis, die ver uit gaat boven de regio en dat zeker aangemerkt kan worden als te zijn van nationaal belang.

Het Reeuwijkse plassengebied zal, nadat de polder Broekvelden en Vettenbroek is ontzand, 760 ha omvatten, terwijl daarbij dan nog komen de 110 ha van De Goudse Hout en 70 van 't Weegje, welk laatste gebied voor het grootste deel in de gemeente Waddinxveen ligt.

RECREATIESCHAP

De besturen van de bij het gebied nauw betrokken gemeenten hebben, met het provinciaal bestuur van Zuid-Holland, de handen ineen geslagen, om door middel van een gemeenschappelijke regeling dit plassengebied om te vormen tot een recreatieschap Reeuwijkse Plassen en Omgeving. Een stedenbouwkundige werkgroep, waarin de verschillende disciplines waren bijeengebracht, heeft een stedenbouwkundige opzet, met een urgentieplan en voorlopige begrotingen op tafel gelegd. Deze plannen zijn inmiddels door de provincie Zuid-Holland en de betrokken gemeentebesturen aangenomen en het recreatieschap is tot stand gekomen, met een duidelijke richtlijn voor de toekomst.

In het bestuur, dat uit elf leden bestaat namen zitting één lid benoemd door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, drie leden te benoemen door en uit de

raad en één lid te benoemen door en uit het college van burgemeester en wethouders van Gouda, eenzelfde delegatie van de gemeente Reeuwijk en één lid te benoemen door en uit de raad en één lid door en uit het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Waddinxveen. De voorzitter en de plaatsvervangende voorzitter worden door de Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland uit het dagelijks bestuur aangewezen, welk dagelijks bestuur in ieder geval zal bestaan uit het door gedeputeerde staten benoemde lid en drie leden benoemd door de colleges van burgemeester en wethouders van de deelnemende gemeenten. Het algemeen bestuur wijst uit zijn midden het vijfde d.b.-lid aan.

Al is in de gemeenschappelijke regeling, naast de taak en bevoegdheid van het rechtspersoonlijkheid bezittend lichaam bepaald, dat het recreatieschap optreedt als een tak van dienst in de zin van de Provinciewet, de financiële mogelijkheden van het schap zijn daarmede uiteraard niet uitputtend geregeld. Deze zijn wel heel erg afhankelijk van de financiële positie van de betrokken gemeenten. De drie gemeenten worstelen met een begrotingstekort, dat hoewel de bereidheid bestaat het momenteel onmogelijk maakt het sympathieke doel ook maar enigszins te benaderen.

Zojuist heeft de minister van Binnenlandse Zaken beslist, dat uitgaven voor het recreatieschap niet mogen meetellen bij het bedrag, dat als bijzondere uitkering uit het gemeentefonds zou kunnen worden toegekend. Deze hoge bedragen, nodig voor de uitvoering van de taken van het recreatieschap, zouden, zo deze gemeenten tegemoet ge-

komen zouden worden ten koste gaan van andere gemeenten, die eveneens genoodzaakt zijn een beroep op het gemeentefonds doen.

GROTE BEDRAGEN

Wil de voorziening in voldoende openlucht-recreatie-ruimte echter binnen niet al te lange tijd, (en de tijd dringt!) tot stand kunnen komen, dan zullen ongetwijfeld aanmerkelijk grote bedragen van rijk en provincie beschikbaar moeten komen. Het Reeuwijkse recreatieschap heeft om tot ontsluiting en verbetering van het gebied te komen 90 miljoen gulden te investeren. De werkzaamheden, die gedeeltelijk al in uitvoering zijn, zullen in meerdere fasen worden uitgevoerd, maar ook dan zijn er de eerste jaren grote bedragen mee gemoeid. Nauwgezet is naar een verdeelsleutel van de kosten gezocht en men heeft elkaar gevonden in de volgende verdeling:

de provincie Zuid-Holland	15%
de gemeente Reeuwijk	30%
de gemeente Gouda	40%
de gemeente Waddinxveen	15%

Wanneer we bedenken, dat voor de Reeuwijkse plassen 54 miljoen voor 't Weegje 6 miljoen, voor de Goudse Hout 20 miljoen en (nodig voor de bereikbaarheid van de plassen) voor een Kanaal Gouwe-Plassen 10 miljoen gulden nodig zijn, dan is het te begrijpen, dat de jaarlijkse lasten ook niet onaanzienlijk zullen zijn.

Volgens de ramingen zullen deze n.l. voor de provincie Zuid-Holland f 813.906,—, voor de gemeente Reeuwijk f 1.627.812,—, voor de gemeente Gouda f 2.170.416,— en voor de gemeente Waddinxveen f 813.906 bedragen.

Het is indrukwekkend vast te stellen welke bedragen de overheden ter beschikking willen stellen om de naar recreatie hunkerende mens te dienen. De voorgestelde voorzieningen kunnen er toe bijdragen ons land leefbaar te houden. Vooral de bevolkingsdichtheid van westelijk Nederland roept om maatregelen voor bevordering van die leefbaarheid. Jammer is, dat de huidige financiële toestand van zowel rijk, provincie als gemeenten, een halt toe roept aan de verwezenlijking van de oogmerken die het Recreatieschap Reeuwijk en Omgeving beoogt. De recreatie gaat namelijk door en de stroom recreanten neemt jaarlijks toe. Wanneer niet tijdig wordt ingegrepen voor verbetering van toegangswegen, rijwielpaden, parkeerterreinen en vooral voor bescherming van de oevers, dan zal de daaruit voortvloeiende verwaarlozing tot verval en ontluistering van dit fraaie natuurgebied leiden. In de gemeenschappelijke regeling is bepaald, dat het algemeen bestuur verordeningen kan vaststellen, en dat daarnaast aan dat bestuur dezelfde macht toekomt als de provinciale staten van Zuid-Holland met betrekking tot deze provincie bezitten.

BELANG RECREATIE

Verordeningen, die van alles regelen, zonder evenwel de daadwerkelijke uitvoering werkzaamheden om de gestaag groeiende stroom op te vangen, als aanvulling te realiseren, maakt alle plannen tot behoud van natuurschoon, landschapsverzorging en natuurbescherming illusoir. Men kan zich afvragen of de grote steden in het Westen, waarvan de bewoners ook doordringen tot de Reeuwijkse plassen, niet ingeschakeld zouden moeten worden om de lasten van het Reeuwijkse Plassengebied mede te dragen. Een woord van hulde voor de gemeente en provinciebestuurders, die het belang van de recreatie inzien en daarvoor offers willen brengen is zeker op zijn plaats. Een goede instelling is echter blijkens het kostenvraagstuk niet voldoende. Het verkrijgen van de financieringsmiddelen en de moeilijke budgettaire positie van de betreffende gemeenten geven de desbetreffende verantwoordelijke bestuurders slapeloze nachten. Men zal „gestraff” zijn met zulk een tot bescherming vragend natuurgebied binnen de gemeentegrenzen! Het rijk pleegt in de investeringen een bijdrage van 50% te verstrekken.

Het zou al een perspectief biedend gebaar zijn, wanneer het rijk in deze nationale recreatieschappen ook ging bijdragen in de jaarlijks terugkerende exploitatielasten. Het is toch niet helemaal reëel wel in de investeringen bij te dragen en niet in de uit deze investeringen voortvloeiende jaarlijkse kosten.

VRAGEN VAN KAMER- LEDEN

IN HET BELANG VAN DE VOEDSELVOORZIENING

In het belang van de voedselvoorziening vroegen de heren GOUDZWAARD en ZIJLSTRA aan de ministers van Economische Zaken en zonder Portefeuille:

Is het juist, dat de N.V. Staatsmijnen het voornemen koesteren de productie van lysine binnen afzienbare tijd te beëindigen?

Delen de bewindslieden de mening, dat de huidige afzetproblemen van lysine eerder in een onbekendheid met het produkt dan in een ontoereikendheid van het produkt hun verklaring vinden en derhalve het produkt op langere termijn nog van groot nut kan zijn voor de voedselproblematiek in de ontwikkelingslanden?

Indien de voorgaande vragen bevestigend worden beantwoord, willen de bewindslieden zich dan bezinnen op de mogelijkheid deze productie te doen voortzetten, hetzij door gebruik te maken van de bevoegdheden, die de overheid als bezitster van de

meerderheid der aandelen in de N.V. Staatsmijnen toekomen, hetzij door zich b.v. garant te verklaren voor bepaalde toekomstige minimumafname van dit produkt?

WAAROM TOCH ZO KRAP EN ZO EENZIJDIG?

Mejuffrouw VAN LEEUWEN vroeg aan de staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk:

Kan de staatssecretaris mededelen, waarom bij de vertegenwoordiging van de maatschappelijke organisaties in de tijdelijke Adviescommissie Voorlichting Algemene Bijstandswet wordt volstaan met ten minste één lid en ten hoogste drie leden, te benoemen op voordracht van de vakcentrales?

Is de staatssecretaris niet van mening, dat juist ook in het licht van de bestaande, welbekende knelpunten op dit gebied een vertegenwoordiging uit andere maatschappelijke organisaties, onder meer de middenstands- en landbouworganisaties, eveneens noodzakelijk moet worden geacht?

Is de staatssecretaris bereid voornoemde commissie op korte termijn in deze zin uit te breiden?

Had het overigens geen aanbeveling verdiend in deze commissie ook een vertegenwoordigster namens de georganiseerde vrouwenorganisaties op te nemen, aangezien juist sommige van deze organisaties in hun kaderwerk uitvoerig aandacht geven aan de voorlichting inzake de sociale verzekeringswetten in het algemeen en de A.B.W. in het bijzonder?

DE WEEK ROND

- 5 mei Er is in Nederland nog veel water dat drukker bevaren kan worden, zegt behalve het ministerie van C.R.M., ook de chef van de afdeling waterrecreatie van de A.N.W.B.
Gelukkig — dat is een pak van ons hart.
Er is water genoeg voor het bootjesvolk. Het knelpunt is wel dat er negen ministeries samenwerken om recreatieve voorzieningen te plannen en uit te voeren.
Gelukkig voor Nederland: er zijn nog tientallen gemeente- en provinciebesturen die er ook aan meewerken. Het kan toch niet meer mis gaan.
- 6 mei Ze zien het toch maar in het noorden des lands? Zo langzamerhand gaat Friesland de bollenvelden in het westen evenaren.
Nu nog op eigen particulier initiatief kan een tocht worden gemaakt langs de vele bollenvelden. Zelfs een tulpenrally is al mogelijk.
Maak er gebruik van vóór dat de toeristenindustrie zijn slag slaat — vrije burger!
- 7 mei Het wonder van de techniek staat niet stil. Dat wisten onze pa's en moe's ook al wel, maar wij ervaren dit nog sterker.
Wist u dat er muziek in een plastic tafelkleed zit?
Er is nog wel één moeilijkheid: de liedjes moeten uitsluitend in g, c of d staan.
Maar ja, moeilijkheden zijn er om die te overwinnen.
Die zullen door de uitvinder de heer Van Gelder uit Leeuwarden ook wel worden genomen!
- 8 mei Amsterdam heeft weer eens een primeur. De honden mogen voortaan met de stadsbussen mee voor half geld. Tot nu toe betaalden ze de volle kluit.
Nou weten we waarvan de tekorten van het stadsbusbedrijf zo groot zullen worden.
Maar ja — als hartstochtelijk dierenbeschermers vinden wij het fijn dat onze honden voortaan minder honds behandeld zullen worden.
- 9 mei De nieuwe gids van Buitenlandse Zaken is weer uitgekomen. De zeventiende al.
U kunt veel leuke dingen daarin lezen. Wist u dat minister Luns nog maar 49 onderscheidingen heeft?
Veel hoge buitenlandse (45) en maar weinig binnenlandse hoge, waarvan drie huwelijksmedailles.
Dat had u ook niet verwacht. Bescheidenheid siert de mens — want die buitenlandse ordeteken kun je als B.Z.-minister niet ontlopen.
- 10 mei Een afdeling van de boerenpartij Koekoek reageerde via de krant op het proefschrift van dr. Nooy die promoveerde op het onderwerp: desoriëntatie en radicalisme onder de boeren.
Zij ontdekken maar één positief geluid: de boerenpartij is een lang leven beschoren. En daarmee was de afdeling het volledig eens.
Overigens gaven zij hem dit advies mee: promoveer nu eens op het onderwerp: „Hoe wordt ons bedrijfsleven ontlast van de dwaze lasten en ons volk van de belastingen..”
Inspraak is toch een goede zaak.

T. DE VRIES

STUKADOORSBEDRIJF

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

Voor al uw
voorkomend
stukadoorswerk

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486.

H. Struik en Zoon N.V.

Fabriek van dekkleden en tenten

Imp. Groothandel scheeps- en aannemersbehoeften.
Elektrische en autogene las- en snijbehoeften.

DEVENTER

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970

DIRECT GELD NODIG?

PERSOONLIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor iedereen en elk doel. Schriftelijke zeer vlugge afwerking. Restantschuld vervalt bij overlijden. Geheimhouding gegarandeerd.

KREDIET	VOORBEELD	AFLOSSING PER MAAND
1000,-	47,50 34,30 22,50
2000,-	94,50 68,60 45,-
3000,-	142,04 102,90 67,50
4000,-	171,- 112,50 70,85
5000,-	189,39 137,20 90,-

Op uw telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u geheel vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraagformulier toe.

BENELUX CREDIET

Kummenaedestraat 66 - Geleen - Telefoon 04494 - 5320

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748 - 3921*

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaan 4
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CHRYSANTESTEKKEN voor jaarrond-cultuur

PATENT OCEAN

WERELDWIJD TOEGEPASTE
APPENDAGES

BLOWERS, GASMETERS, SCHROEFVERDICHTERS,
TANDWIELPOMPEN ETC. VAN DE
GROOTSTE EUROPESE SPECIAALFABRIEK

„AERZEN”

INL. & VERKOOP OCEAN N.V. - VELP (G.)
TEL. 08302-6241 - TELEX 45277 - P.B. 55

OVERIJSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE

WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

FA. H. J. WIBBELINK & ZOON

Goors Overslag- en Transportbedrijf

N.V. AUTODIESELSERVICE SCANIA VABIS - GOOR

Telefoon (05470) 2963 - 2476 - 2577

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V.

aannemersbedrijf

ENSCHEDÉ - Hyacinthstraat 40 a - Telefoon 11638

LOONBEDRIJF MARIS N.V.

HOGÉ SLUISWAL 39

MARKNESSE

TELEFOON 05273 - 1541 (4 lijnen).

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

SOCIOLOGISCHE KANTTEKENINGEN BIJ STRUCTUUR EN DOELSTELLINGEN VAN DE UNIVERSITEIT

DOOR PROF. DR. H. J. VAN ZUTHEM

MENSELIJKE organisaties verschillen van elkaar onder meer vanwege verschillende doelstellingen. Een universiteit is bijvoorbeeld geen kerk, onder meer omdat beide organisaties verschillende doelstellingen hebben. Dit elementaire sociologische gegeven mondt uit in de structuurkwestie. Structuur in sociologische zin duidt op het gegeven, dat binnen een organisatie of groep mensen op elkaar zijn afgestemd door de posities die zij innemen. Structuur vloeit voort uit arbeidsverdeling en invloedsverdeling.

Als regel zijn deze verdelingen niet willekeurig, maar weer gekoppeld aan de doelstellingen. Om ons voorbeeld nog eens te gebruiken: de verschillende doelstellingen van een universiteit en een kerk vragen om een verschillende structuur, d.w.z. om verschillende regelingen van posities, hun onderlinge verhoudingen vooral wat betreft arbeidstaken en invloed.

Dit elementaire lesje in de sociologie rechtvaardigt de conclusie, dat er in de sociale werkelijkheid als regel een nauwe relatie bestaat tussen doelstellingen en structuur. Dit geldt dan ook voor de universiteit.

DOELSTELLINGEN UNIVERSITEIT

De wet op het wetenschappelijk onderwijs noemt voor de universiteit de volgende doelstellingen:

- het geven van onderwijs
- de beoefening van de wetenschap
- de bevordering van het inzicht in de samenhang der wetenschappen
- de bevordering van het maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef.

Het zijn met name de beide eerste doelstellingen, die binnen de huidige universiteiten en hogescholen de aandacht krijgen. Kort gezegd: het gaat om onderwijs en onderzoek. De beide andere doelstellingen zijn betrekkelijk nieuwe doelstellingen. Met name de laatste (maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef) is zo nieuw, dat we eigenlijk nog niet goed weten wat we er onder moeten verstaan.

HUIDIGE STRUCTUUR

De beide eerste doelstellingen, genoemd in ons vorig punt, staan zo centraal, dat zij de huidige structuur van de universiteit bepalen. We noemen de universiteit daarom een professionele organisatie. Dit betekent, dat het wezenlijke van de

doelstellingen bepaald wordt door de wetenschapsmensen zelf. Zij als „professionals” maken uit wat kan en wat moet. We moeten hierbij dan in de eerste plaats denken aan de hoogleraren, van ouds de centrale figuren in de universiteit.

Duidelijk komt dit ook tot uiting in de uitdrukking: „leerstoel”.

Welke structurele kenmerken vertoont zo'n professionele organisatie? In de eerste plaats zijn de overige posities binnen de universiteit (wetenschappelijke medewerker, dienstverlenende taken e.d.) van die van de hoogleraar afgeleid en als regel daaraan onderworpen. In ieder geval geldt dit op het niveau van de faculteit en afdeling.

De „macht” van de hoogleraar is niet onbeperkt. Binnen de universiteit speelt het college van curatoren de rol van hoogste gezagsorgaan, maar dan toch altijd zo dat er een duidelijke afhankelijkheid van dit college is van de hoogleraren voor alles wat te maken heeft met onderwijs en onderzoek.

In de tweede plaats werpt dit laatste al een bepaald licht op de machtsverhoudingen als tweede structuurkenmerk van de universiteit.

Deze macht is sterk oligarchisch van karakter, d.w.z. het is in feite een regering door weinigen. Dit strookt dan geheel met de idee, dat alleen de deskundigen kunnen uitmaken wat kan en wat moet. Dit behoeft niet altijd te betekenen, dat de hoogleraar of lector zelfstandig de dienst uitmaakt. Het kunnen ook wetenschappelijke medewerkers zijn, die onder formele verantwoordelijkheid van de hoogleraar, bepalen wat er moet gebeuren. In ieder geval is het dan ook in dit voorbeeld de wetenschapsbeoefenaar die aangeeft wat er moet gebeuren.

Het feit, dat een hoogste instantie als het college van curatoren of het ministerie van onderwijs de gelden ter beschikking moet stellen en derhalve onderwijs en onderzoek aan bepaalde grenzen kan binden, doet aan de oligarchie van de wetenschapsbeoefenaar niets af. Nog steeds is het zo, dat weinig hoogleraren zouden instemmen met een beleid, waarin curatoren of de minister zouden uitmaken wie het onderwijs moet geven, wat de inhoud is van dat onderwijs en welke projecten in onderzoek genomen moeten worden.

DIENSTVERLENERS EN STUDENTEN

Wie heeft gezien, hoe autoritair de huidige structuur van de universiteit is, zal begrijpen, dat er van de inspraak

van dienstverleners (analisten, functionarissen van de centrale diensten, secretaresses e.d.) en studenten niet veel komt. Zij zijn immers niet wetenschappelijk deskundig?

Wanneer we naast de professionele organisatie binnen de universiteit nog apart onderscheiden de instrumentele organisatie (alle dienstverlenende instellingen die ervoor zorgen dat de universiteit materieel en personeel functioneert), dan betekent dat niet dat we met twee onafhankelijke organisaties te doen hebben. De tweede is dienstverlenend en derhalve ondergeschikt en afhankelijk. Een bouwkundige afdeling van een universiteit moet bijvoorbeeld niet in zijn hoofd halen op eigen houtje en naar eigen inzichten een laboratorium te gaan bouwen.

DE UNIVERSITEIT

Dit nummer van Nederlandse Gedachten is gewijd aan de universitaire wereld. De redactie meent dat het van belang is juist in deze tijd aandacht te schenken aan de snelle ontwikkelingen, in allerlei opzicht bij het wetenschappelijk onderwijs.

In dit nummer vindt u bijdragen van prof. dr. H. J. van Zuthem, prof. dr. P. J. Roscam Abbing (pag. 4), de heren J. Buddingh' en J. H. Kuipers (pag. 5), prof. dr. A. van Doorn (pag. 6-7), dr. E. Velema (pag. 8), dr. N. Spronk (pag. 9), dr. M. Schamhardt (pag. 10), drs. D. Boonstra (pag. 11). Wegens plaatsgebrek zal de bijdrage van prof. dr. J. Lever geplaatst worden in ons nummer van 31 mei a.s.

Luister donderdag 29 mei a.s. naar Hilv. I (402 m). De A.R.P. is dan in de ether.

BONHOEFFER BREVIER

Een verzameling teksten uit Bonhoeffer's brieven, preken en geschriften, geordend naar thema en verdeeld over alle dagen van het kerkelijk jaar. Drukkuitgave in linnen band f 28.50

Verkrijgbaar in de boekhandel
UITGAVE W. TEN HAVE

MIJNHARDT'S
HOOFDPIJN POEDERS

Prof. dr. H. J. van Zuthem is gewoon hoogleraar in de sociologie (in het bijzonder econ. sociologie en organisatie-sociologie) aan de V.U. Tevens is hij buitengewoon hoogleraar in de bedrijfs sociologie aan de T.H. Delft.

Hij publiceerde o.a.: De integratie van de onderneming als sociologisch vraagstuk (1961 diss.), Arbeid en arbeidsbeleid in de onderneming (1967) en Gezag en zeggenschap (1968).

Betekent dit nu, dat de dienstverleners geen enkele inspraak kunnen hebben? Zo somber ziet het er nu ook weer niet uit. In de praktijk hebben deze dienstverleners inspraak, omdat zij als regel tenslotte ook een specialisme of een bepaalde routine hebben waaraan de wetenschapsbeoefenaar weer onderworpen is. Wie het echter ten principale bekijkt, zal binnen de huidige structuren een duidelijke hiërarchie onderkennen. Nog altijd is de leerstoel de belangrijkste stoel.

Een soortgelijk verhaal valt er te vertellen over de positie van de studenten. Binnen de autoritaire structuur past de stelling, dat de student niet kan oordelen over zaken waarin hij nog moet worden opgeleid. Studenten zijn leerlingen, die om de leerstoel zitten.

Ook hier is de werkelijkheid wat minder somber. Al enkele jaren experimenteren de universiteiten en hogescholen met een inspraak van studenten in onderwijszaken (binnen de zgn. studieraden). Ook wat betreft allerlei studentenvoorzieningen spreekt de student mee en zijn invloed is niet gering.

Toch, ten principale is de structuur autoritair. Studenten zijn onderworpen aan de „professionals” en van hen afhankelijk. De vraag is, of dit anders kan. Zijn alle georganiseerde vormen van kennisoverdracht niet wezenlijk autoritair van structuur?

NIEUWE DOELSTELLINGEN

Tot zover valt er een zekere logica in de structuur van de universiteit te onderkennen. Er is immers een nauwe relatie tussen doelstellingen en structuur. Wetenschappelijk onderwijs en onderzoek staan hoog genoteerd in onze samen-

VERVOLG OP PAG. 4

GIRO 712.000

FONDS A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG

PINKSTERFEEST VIEREN

De gebeurtenissen op de Pinksterdag te Jeruzalem zijn vrij gemakkelijk te omschrijven en te begrijpen. Er is het geluid van een stormwind..... er zijn verdeelde tongen als van vuur op alle (!) leden van de Kerk..... en elk lid van die Kerk spreekt over de grote werken Gods. En dit laatste gebeurt dan zo dat ook mensen, die dit normaliter niet zouden hebben gekund, het horen in hun eigen taal. Daar komt dan nog bij, dat het geheel een vreemde indruk maakt, zodat een gedeelte van de toehoorders zegt, veronderstelt, dat de gemeenteleden teveel zoete wijn gedronken moeten hebben.

De Here God vestigt — daar komt het op neer — niet geheel onverwacht door de stormwind de aandacht op Zijn Kerk. Die gemeente verdient op zichzelf die aandacht niet. Maar zij heeft een verhaal bij zich dat al de anderen moeten horen.

Waarom is het gedenken van het Pinkstergebeuren een feest? Waarom wordt het gevierd?

Omdat het de verjaardag van de Kerk is? Daar zou wat voor te zeggen zijn..... Alleen de positie van de kerkleden is, juist vanwege de noodzakelijkheid van de komst van de Heilige Geest niet zo luisterrijk.....

De Heilige Geest zorgt eerst voor het geloof en ook voor de kracht om van het Evangelie waarin de kerk gelooft een getuigenis voor anderen te maken.

Er is een klassiek verhaal van een gelovig mens die zei: Aan mijn geloof hebben er twee gewerkt, de Here God en ik. God heeft gewerkt en ik heb tegengewerkt..... Daarom ligt in het gedenken van het Pinksterfeest de belijdenis dat de Kerk en elk persoonlijk geloof een schepping van de Geest des Heren is.

Maar het feestelijk karakter van het gedenken heeft plaats vanwege de

uitstorting, vanwege het royale van het gebaar Gods..... „het zette zich op een ieder van hen”.

Intussen: in het Nederlandse protestantisme is nog altijd een brede discussie gaande over de vraag of de Here God dit nu werkelijk zo heeft bedoeld. Is er werkelijk de uitstorting op Pinksteren gebeurd, maar voor altijd bedoeld? Of was dat maar voor één keertje? Moet het Pinksterfeest — m.a.w. dus — worden opgevat als een algemene typering van Gods werkzaamheden door de Heilige Geest of was het eenmalig en is sedert dien niet meer dan hier en daar een druppel te verwachten.

Iemand die enigszins van de Nederlandse situatie op de hoogte is, zal weten, dat de schakeringen in ons Nederlandse protestantisme op een verschillend oordeel hierover zijn terug te brengen. Aan de uiterste vleugel ter ener zijde acht men het werk Gods door Zijn Geest bij voorbaat zo duidelijk, zo vanzelfsprekend, dat men dáár niet over wil spreken. Men acht (bij wijze van spreken) de vraag of God de prediking van het Evangelie wil doen slagen door de werkzaamheid van de Heilige Geest al bij voorbaat met ja beantwoord. Maar aan de uiterste vleugel ter andere zijde is er de groep, die nauwelijks durft te geloven, dat het Evangeliewoord altijd door het werk van de Heilige Geest wordt begeleid..... En als daar wordt gezegd: Je vader kan het je niet geven, je moeder niet, de dominee niet..... de Here moet 't doen, dan wordt eigenlijk bedoeld: de Here doet 't niet of heel mischien.

Ik dacht dat dit laatste in strijd is met de grote daden Gods, openbaar geworden juist op het Pinksterfeest..... Juist het feestelijke karakter van Pinksteren wil de zuinigheid Gods weersproken hebben, en Zijn royaliteit in het licht gesteld.

Dr. Mr. J. Ozinga

Voor **Baby** **BABYDERM**
POEDER - CREME - OLIE - ZEEP

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuyperstr. 3, s-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,- per half jaar,
Giro 89673 ten name van de A.R.P.
Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,- per jr. Losse verkoop f 0.30.

9
90 99
900 999

712.000

Gironummer
Fonds A.R. Partijstichting
Dr. Kuyperstraat 3
's-Gravenhage

1879-1969

De A.R.P. bestaat 90 jaar.
Wij vieren geen feest.
Wij willen alleen maar ons
werk kunnen blijven doen.
Daarvoor hebben wij nu een
half miljoen gulden extra
nodig.

Daarom: 'geld in plaats van
bloemen'.

Daarom van elk lid en elke
sympathisant:

'9 gulden voor 90 jaar arp'.

Liefst (veel) meer.

Als het niet anders kan
minder.

Speciaal gironummer 712.000,
Fonds A.R. Partijstichting,
Den Haag.

Wij rekenen op elk lid.

Wij 'rekenen', dat elk

meebetalend lid meetelt.

Wij rekenen ook op elke

sympathisant.

Wij rekenen op u !

PERSBERICHT

KANDIDAAT- STELLING LEDEN EERSTE KAMER

Op 2 juli 1969 zal de verkiezing plaatsvinden van een aantal leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal. Het betreft senatoren te verkiezen door de Provinciale Staten van Noord-Holland en Friesland (Groep I) en van Noord-Brabant, Zeeland, Utrecht en Limburg (groep III).

De volgende kandidatenlijsten zijn vastgesteld.

Lijst Noord-Holland — Friesland
(groep I)

1. prof. mr. P. J. Verdam te Amsterdam;
2. drs. S. van Tuinen te Dokkum;
3. dr. P. J. Boukema te Amstelveen;
4. P. van der Mark te Sneek;
5. prof. mr. P. H. Kooijmans te Amsterdam;
6. mr. L. H. Bouma te 's-Gravenhage;
7. dr. J. F. Rang te Amstelveen;
8. P. Wijbenga te Leeuwarden;
9. Jrs. A. van der Mark te Alkmaar;
10. K. de Jong te Leeuwarden;
11. dr. J. H. Jonker te Amsterdam;
12. mr. Chr. F. Bramer te Leeuwarden;
13. mr. J. Hollander te Voorschoten;
14. R. Renkema te Veenklooster;
15. F. Omta te Wieringerwerf.

Lijst Noord-Brabant, Zeeland, Utrecht
en Limburg (groep III)

1. drs. J. de Koning te Voorschoten;
2. drs. G. M. Kerkhof te Middelburg;
3. L. W. H. de Geus te Linschoten;
4. C. D. van Oosten te Klundert;
5. Chr. C. van Ree te Sittard;
6. mr. W. R. van der Sluis te Bilthoven;
7. mevr. P. C. Lodders-Elferich te Milsbeek;
8. C. Balkenende te Biezelinghe;
9. J. Nieuwenhuis te Utrecht;
10. T. F. Praasterink te Helmond;
11. K. A. Santing te Hoensbroek;
12. J. van den Bos te Tholen;
13. drs. D. Wind te Zeist;
14. I. Filius te Vlissingen;
15. mr. P. Achterhof te Utrecht.

* * * Compensatie- nota

De Kamer heeft — de heer Goudzwaard (A.R.) en de heer Noteboom (KVP) hadden daarom in een vroeger stadium gevraagd — voor het eerst een inzicht ontvraagd in de verwerking van de begroting 1969 in een zeer vroegtijdig stadium.

Wij menen dat hieraan veel extra tijd moet zijn besteed door hen die tezamen dit stuk hebben geproduceerd. Maar de daaraan ten koste gelegde tijd en de moeite is het wel waard geweest. De Kamer heeft nu wat meer inzicht in de gang van zaken 1969 dan bij de begrotingsbehandeling zelf.

Met de mogelijkheid — n.l. het debat over deze nota omtrent de uitvoering van de rijksbegroting 1969 — het beleid van het kabinet kritisch te volgen en zo nodig te redresseren.

Het komt ons voor dat de door de genoemde Kamerleden geuite suggestie een bijzonder goede zaak geweest is. De cijfers van begroting 1969 wijken van de werkelijkheid 1969 af. Zowel wat betreft de voorgenomen uitgaven als de geschatte ontvangsten.

Er zijn overschrijdingen van de geplande uitgaven. Het ziet er naar uit dat de overheidsuitgaven 560 miljoen gulden hoger zullen worden dan geraamd was. Met betrekking tot dit punt is het kabinet van oordeel dat een bedrag van rond 320 miljoen moet worden gevonden in een uitgaven-verlaging op de bestaande posten. Op zichzelf is dit niet onjuist.

In de huidige ontwikkeling van de economie is er alles aan gelegen de begrote totaliteit der uitgaven te houden binnen de aangenomen grens.

Een sterke groei van de bestedingen moet worden afgeremd, ten einde mede een inflatoire financiering door het Rijk te vermijden zonder een te zware belasting van de kapitaalmarkt — waar de rente helaas stijgende is.

Waar-wij wel voor willen waarschuwen, bij een uitgaven-verlaging is het feit dat niet te zeer in het „vlees” van het beleid wordt gesneden.

Hier en daar komt dit naar ons oordeel wel om de hoek kijken. Om enkele voorbeelden te noemen: een verlaging van uitgaven in de sector middenstand, een verlaging van de bijdrage krotverwerving en -opruiming, de bijdragen-verlaging inzake verbetering en splitsing van bestaande woningen, en een terughoudendheid in het uitgavenbeleid van C.R.M.

Bij dit soort van zaken zal meer opening van zaken moeten worden gegeven.

* * * Accijnsverhoging

Op het moment waarop wij dit schrijven heeft de Kamer nog geen oordeel uitgesproken over de voorgestelde en later herziene plannen tot accijnsverhoging.

Naar het ons voorkomt, is het kabinet - althans voor een groot deel - tegemoet gekomen aan de kritiek die in de schriftelijke stukken vanuit de Kamer naar voren is gebracht.

Wat dit betreft voelen wij ons lichter van gemoed dan met betrekking tot het andere punt: het opvangen van de verlaagde tarieven door nog meer uitgavenverlaging in de orde van grootte van 30 miljoen.

Het is voor ons nog 'n open vraag of deze verlaging naast de reeds eerder toegepaste verlaging van uitgaven van rond 320 miljoen acceptabel is.

In hoeverre zal hierdoor een verantwoord progressief beleid, in de zin van het door dit kabinet voorgenomen beleid, reëel mogelijk blijken?

Het debat zal moeten uitwijzen of andere mogelijkheden beslist onmogelijk zijn.

* * * Nuttig en noodzakelijk

Maandag 19 mei jl. heeft de A.R. Partij een openbare vergadering gehouden over de problematiek van het midden- en kleinbedrijf.

Daarbij is nog weer eens eens gebleken hoe moeilijk het is de bepalende lidwoorden nader inhoud te geven en duidelijk „aan te geven om welke concrete problemen het gaat als over de problematiek gesproken wordt en welke bedrijven in het geding zijn als de verzamelaar midden- en kleinbedrijf wordt gebezigd.

Deze moeilijkheid is zeker niet van alleen maar theoretische betekenis.

In een recent rapport van de Raad voor het Midden- en Kleinbedrijf wordt erop gewezen, dat het ontbreken van een economisch- en maatschappelijk relevante omschrijving van het midden- en kleinbedrijf de uitstippeling van een structureel, en daarom meer jaren beleid bijzonder bemoeilijkt.

Gelukkig is hiermee niet het laatste woord gesproken. De greep op de problematiek mag dan niet vast zijn, nooit mag dit als een alibi worden aangegrepen de ondernemers in het midden- en kleinbedrijf dan maar aan het vrije spel der economische en maatschappelijke krachten over te laten. Beter een incidenteel beleid dan helemaal geen beleid.

In dit kader heeft deze partijconferentie nuttig gewerkt.

Enerzijds werden de aanwezige ondernemers in, en vertegenwoordigers van het midden- en kleinbedrijf geconfronteerd met een uitstekend betoog over de structurele ontwikkeling waarmee het midden- en kleinbedrijf geconfronteerd wordt, anderzijds werden de aanwezige Kamerleden uitvoerig geïnformeerd over zaken die het midden- en kleinbedrijf na aan het hart liggen.

Bovendien is uitvoerig van gedachten gewisseld over het fiscale en sociale klimaat waaronder door het midden- en kleinbedrijf aan de snelle maatschappelijke en economische ontwikkelingen het hoofd moet worden geboden.

Belemmert of bevordert dit klimaat een zo optimaal mogelijke reactie? Deze vraag is, naar het ons wil voorkomen, op dit moment politiek het meest relevant. Voeg daaraan toe dat deze zelfde vraag ook vrijwel alle schrijvers van brieven uit middenstandskring aan fractie en partijsecretariaat het meeste bezighoudt, dan is tegen deze achtergrond een regelmatige ontmoeting van fractie enerzijds en deskundige en belanghebbende partijleden anderzijds gewoon noodzakelijk.

Daarom zullen referaten en discussie in druk verschijnen en zal in de komende weken nog uitvoerig bij deze conferentie worden stilgestaan.

WAARDEVOL MONUMENT VOOR SCHOOLVERZET

ONDER auspiciën van het bureau van Oorlogsdocumentatie is een buitengewoon belangrijke en leerzame studie verschenen van de hand van dr. J. C. de Pater.

Zij handelt over het schoolverzet d.w.z. het verzet van het georganiseerde Protestants-Christelijk onderwijs tegen maatregelen van de Duitse bezetter.

Van het Protestants-Christelijk onderwijs. Want het verzet uit R.K. kring was daarmee niet te vergelijken.

Het bestond helemaal niet in de vorm, waarin het bij de protestanten voorkwam. Het R.K. onderwijs kende weinig de eigen, niet over te dragen verantwoordelijkheid van de plaatselijke besturen, en ging er in elk geval van uit, dat het episcopaat wel zou zeggen wat moest en mocht, of niet mocht.

Maar het protestantse schoolverzet is een studie waard en heeft er recht op, deskundig te worden beschreven. En het boek van dr. De Pater is een waardig en waardevol monument.

ER is véél materiaal verwerkt en het maakt de indruk van volledigheid. Heel bijzondere en aangrijpende gevallen van moedig verzet en harde tyrannie worden er in beschreven, zoals in Arnhem en Nijmegen.

Maar ook, van provincie tot provincie en van inspectie tot inspectie, het „gewone” verzet. De weigering, de grondwettige rechten op de vrijheid van benoeming prijs te geven, staat daarbij in het middelpunt. Sommige inspecteurs dekten de besturen zoveel mogelijk, andere gaven vlijtig en gehoorzaam alle afwijkingen op aan het departement, waarop de straf volgde: inhouding van subsidie.

Zelf heb ik tot mijn „internering” dit verzet binnen het mij toegewezen rayon bevorderd als vertrouwensman en enkele dingen zijn mij uit die tijd bijgebleven; ze worden door dit boek met nadruk bevestigd.

IN de eerste plaats de grote eenvoudige trouw van verreweg de meeste schoolbesturen. Zij tekenden de verklaring, dat zij de verordening, die hun een grondwettig recht ontroofde, niet zouden naleven, en zonden die verklaring naar Den Haag.

Een enkel gesprek was in de regel voldoende. Mensen, van wie men het soms niet in de eerste plaats zou verwachten, begrepen het onmiddellijk. Er zijn ontroerende voorbeelden te noemen.

Maar dan in de tweede plaats, het is volkomen duidelijk, ook uit deze studie, van hoe grote betekenis het is, dat aan „de top” mensen zitten, die duidelijk en zonder aarzeling leiding weten te geven. Die kunnen gebieden als verzetsleiders. Daartoe waren zij niet gekozen.

Generaal Hasselman zei eens, dat hij van geen enkele dienstdoende opperofficier, „ikzelf daarbij inbegrepen” zou kunnen zeggen, of die in geval van oor-

log voor zijn taak berekend zou zijn. Dat blijkt eerst, als de oorlog een feit is. Maar die generaals worden nog benoemd met als bestemming en taak, zo nodig, nl. als het oorlog wordt, het bevel te voeren.

De in vredetijd gekozen besturen van de landelijke organisaties waren gekozen om in normale omstandigheden hun taak te verrichten. Zij hadden er niet op gerekend en hun organisatie had er geen rekening meegehouden, dat zij tot taak zouden krijgen, het verzet tegen een brutale bezetter te leiden. Onverwacht stonden zij er voor.

Het schoolverzet was een christelijk verzet tegen een goddeloos regime. Helaas was het niet algemeen. Er zijn ook personen geweest, ook in de ambtelijke sfeer, die teleurstelden. Onder hen waren ook inspecteurs, voortgekomen uit het christelijk onderwijs. Hun namen en hun falen staan voluit en ronduit in dit boek. Het is misschien pijnlijk. Maar het gaat hier om de volle waarheid, zoals het bij geschiedschrijving behoort.

DOOR
H. ALGRA

* * * De méer-ontvangsten

Het rijksaandeel in de ontvangsten is rond 970 miljoen hoger dan was geraamd, waaronder o.a. de 90 miljoen méer ten gevolge van de accijnsverhoging per 1 juli a.s.

Zo op het eerste gezicht zou men kunnen stellen dat alle meer-uitgaven dan begroot was gemakkelijk uit deze meer-ontvangsten kunnen worden opgevangen. Toch is dit niet juist. Meevallers op grond van stijgende conjunctuur mogen daartoe niet worden gebruikt. Vanaf 1961 heeft elk kabinet dit als juist aangenomen. De conjunctuur zou hierdoor extra verhit worden, waardoor de inflatie nog grotere kansen krijgt.

Het omgekeerde wordt eveneens toegepast vanaf 1961. Conjuncturele tegenvallers in de opbrengst, waardoor de begrotingstekorten hoger worden dan was geraamd geven op zichzelf daarom geen aanleiding tot belastingverhogingen.

Door een dergelijk uitgangspunt in te nemen vormen de rijksfinanciën een stabiel en in zeker opzicht een anti-cyclisch element in de economie.

Wij menen nog steeds dat ook in de huidige situatie dit een juist standpunt is.

**A.R. PARTIJ
's-GRAVENHAGE
Dr. Kuyperstraat 3**

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd:

medewerker ter assistentie van de chef de bureau

die in samenwerking met deze een aantal taken zelfstandig kan verrichten en hem bij afwezigheid kan vervangen.

Vereisten: middelbare schoolopleiding (tenminste Mulo); praktijkdiploma boekhouden (bij voorkeur M.B.A.); ruime kantoorervaring; in staat leiding te geven; gevoel voor organisatie en efficiency.

Geboden wordt: interessante werkkring op middelgroot kantoor, waar in goede teamgeest wordt gewerkt. Leeftijd: ongeveer 25 tot 30 jaar.

Salaris volgens rijksregeling in soortgelijke functie, rekening houdende met leeftijd, opleiding en ervaring.

Uitvoerige sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres. Eventueel telefonische inlichtingen 070-183960, toestel 5.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

Kan de (openbare) Universiteit blijven? Zo niet, wie bepaalt welke ethiek wordt gekozen? En welke ethiek is dat dan? Dat zijn zwaarwegende en steeds actueler en urgenter geworden vragen. Bij „universiteit“ denken wij aan het docentencorps en aan de bestuurders, echter ook aan de studenten zelf die steeds meer bij het bestuur betrokken worden.

Eerst de eerste vraag. De tijd ligt nog niet ver achter ons waarin de universiteit zwoer bij de waarde-vrije wetenschap en meende dat daarmee het probleem was afgedaan; alleen in de theologische faculteit werd officieel ethiek gedoceerd, maar dat moest van staatswege beschrijvend gebeuren en werd in ieder geval buiten de faculteit niet ernstig genomen.

Intussen is het aan velen duidelijk geworden hoe ireëel en onbevredigd die visie is. Men kan nl. met recht wijzen op het volgende.

De universiteit kan zich allereerst als *opleidingsinstituut*, docerend, niet ethisch kleurloos gedragen. De wet op het wetenschappelijk onderwijs verplicht haar op te leiden voor een maatschappelijke betrekking.

In die betrekking zal de afgestudeerde student beroepshalve allerlei zedelijke beslissingen moeten nemen: de arts, de psycholoog, de advocaat, de econoom, eigenlijk elke afgestudeerde op zijn terrein. Welnu, hij is alleen goed opgeleid voor die maatschappelijke betrekking, als hij ook geprepareerd is op het nemen van genoemde zedelijke beslissingen. Daarom behoort m.i. in elke faculteit *beroepsethiek* gedoceerd te worden, expliciet, officieel. Bovendien verplicht genoemde wet op het wetenschappelijk onderwijs de universiteit bij de studenten maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef te bevorderen.

Daar wordt op het ogenblik in directe zin heel weinig aan gedaan. M.i. daar moet althans ook in collegevorm aan gewerkt worden. Dan gaat het dus niet om een specifieke beroepsethiek, maar om een meer algemene sociale ethiek, een *burgerethiek*.

Het spreekt vanzelf dat het beide malen niet slechts gaat om de toepassingsproblemen van vaststaande ethische begin-

UNIVERSITEIT EN ETHIEK

DOOR PROF. DR. P. J. ROSCAM ABBING

selen, maar ook om de aard en de fundering van bedoelde ethiek.

De universiteit kan zich voorts ook als *onderzoek-instituut* niet a-ethisch opstellen. In de wetenschapstheorie wordt tegenwoordig steeds meer accent gelegd op het functionele van alle menselijke kennis, ook van de wetenschap, niet in het minst van de exacte wetenschappen. En zelfs daarvan beseft men steeds meer dat hij die het menselijk weten, begrijpen en kunnen verhoogt, niet onverschillig mag staan tegenover de vraag wat anderen met die ontdekkingen zullen gaan doen. Ook het resultaat van wetenschappelijk onderzoek is een produkt dat aan de samenleving wordt aangeboden; en evenmin als men kan zeggen dat een ondernemer niet verantwoordelijk is voor wat hij op de markt brengt, evenmin kan men stellen dat de universiteit zonder *verantwoordelijkheid is voor het gebruik dat de samenleving van het resultaat van onderzoek maakt*.

Trouwens, de onderzoeker is van begin af aan ethisch bepaald door het feit dat hij met hartstocht zoekt naar inzicht en dat hij juist dit zo gaat onderzoeken.

Tenslotte kan de universiteit als *samenleving* vanzelfsprekend zich niet a-ethisch gedragen. Het is een bedrijf waarin blijkt hoe mensen met elkaar omgaan, hoe men op elk niveau als collega met elkaar leeft en werkt, hoe de leiding zijn werknemers behandelt, hoe de mondigheid van werknemers en student wordt gehonoreerd binnen het kader van wat functioneel is. Kwalijke

rivaliteit, akelig autoritair optreden, etc., moet zowel moreel als institutioneel bestreden worden. Vergaande *democratisering* is van grote geestelijke, pedagogische en sociaal-psychologische

Prof. dr. P. J. Roscam Abbing is kerkelijk hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Groningen.

waarde en tot nu toe niet disfunctioneel gebleken te zijn.

Maar van welke ethiek moet men bij dit alles uitgaan? Een specifiek christelijke ethiek zal als zodanig niet door niet-christenen beaamd kunnen worden? Moet de ethiek van de helft plus één aan de anderen worden opgelegd? Dat kan wel eens onvermijdelijk zijn, ook in de politiek, maar moet zoveel mogelijk vermeden worden. Gelukkig kunnen in onze cultuurkring serieuze mensen zich verregaand vinden in een sociale ethiek en in een bijbehorend mensbeeld van open humaniteit, voorzover die in het bovenstaande in het geding was. Zulk een *ethica generalis* is onmisbaar in een pluriforme cultuur, en aanvaardbaar zolang deze bescheiden blijft en allerlei funderingen, duidingen en inhoudende vullingen aan betrokkenen overlaat. Speciaal bij het doceren van ethiek is dat een groot probleem, omdat dat doceren toch grotendeel non-directief zal moeten geschieden. En m.i. moet juist de universiteit op wetenschappelijke wijze studie maken van deze ethica generalis, een taak die zij tot nu toe nog haast geheel liet liggen.

Moet men tenslotte stellen dat de universiteit een centrum voor maatschappijvernieuwing, ook in sociaal-zedelijk opzicht, moet worden? Dat zou in elk geval gevaarlijk misverstandwekkend geformuleerd zijn. Menig pleidooi voor een kritische universiteit is in feite een pleidooi voor het dienstbaar maken van de universiteit aan een marxistische ideologie.

Maar het alternatief is niet het zich als universiteit ethisch-sociaal afzijdig houden. M.i. behoort de universiteit wel sociaal ethisch „engage“ te zijn, maar met typisch wetenschappelijke terughoudendheid wat betreft allerlei fundering en toepassingen. Wereldbeschouwelijke groeperingen (o.a. kerken) en politieke partijen dragen daarin uiteraard een grote verantwoordelijkheid. Maar dat geschiedt in samenspel met de wetenschap die onmisbaar materiaal aandraagt en meewerkt.

Purol houdt de huid smetteloos zuiver

VERVOLG VAN PAG. 1

SOCIOLOGISCHE KANTTEKENINGEN BIJ STRUCTUUR EN DOELSTELLINGEN UNIVERSITEIT

leving. Hoe sterk is ons leven van de wetenschap afhankelijk geworden. Met de kwaliteit van onderwijs en onderzoek valt niet te marchanderen. Alleen zij, die het hoge niveau van het wetenschappelijk denken en oordelen hebben bereikt, kunnen de normen voor die kwaliteit aangeven. Vandaar die oligarchie.

De moeilijkheden ontstaan, zodra de nieuwe doelstellingen (met name het maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef) naar voren komen.

Aanvankelijk leek het er op, dat het „slechts“ ging om het bijbrengen van een beroepsethiek. Er blijkt echter veel meer aan de hand te zijn. De kwestie van de dienstbaarheid van de wetenschap blijkt namelijk bar ingewikkeld te zijn. Hierbij moet voorop staan, dat we langzamerhand gaan beseffen, dat de wetenschap niet alleen heil en zegen brengt, dat met behulp van de wetenschap de menselijke soort kan worden vernietigd, zal moeten erkennen dat de wetenschap ook een verschrikkelijk gezicht heeft. Wetenschap blijkt een Januskop te zijn en het optimistische geloof in de zegenrijke ontwikkeling van de wetenschap is aan het

verdwijnen. Ergo, de vraag naar de beheersing van de wetenschap komt steeds duidelijker naar voren.

Hiermee verdwijnen uiteraard de klassieke opvattingen over onderwijs en onderzoek niet. Wel is het zo, dat de ernst waarmee we deze doelstellingen bekijken wat gerelativeerd moet worden, vooral vanuit de vraag: wat is eigenlijk de zin van de wetenschap? Dan blijkt ook direct, hoe eenzijdig de huidige structuur van de universiteit is. Thans gelden alleen professionele maatstaven (hoe ethisch wetenschapsbeoefenaren ook kunnen denken). Hierbij komt door de nieuwe ontwikkeling het politieke denken. De universiteit is op de tocht komen te staan, de tocht van het politieke bewustzijn.

Is het in de huidige structuur zo, dat de doelstellingen van onderwijs en onderzoek beheerst worden door de „professionals“ omdat je verstand van het vak moet hebben om te kunnen oordelen, ten aanzien van de vraag naar de zin en de beheersing van de wetenschap is een andere deskundigheid vereist. Liever gezegd: daarvoor is een politiek bewustzijn nodig.

Hier gelden geen wetenschappelijke, maar ethische en politieke maatstaven. Uiteindelijk de vraag: welke maatschappij wil je?

Dan moeten we ook concluderen, dat niet alleen hoogleraren, lectoren en wetenschappelijke medewerkers een stem kunnen hebben, maar ook de dienstverleners en de studenten.

NIEUWE DOELSTELLINGEN VRAGEN NIEUWE STRUCTUUR

Via het maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef zijn we terecht gekomen

bij de zin en de beheersing van de wetenschap als nieuwe taakstellingen voor de universiteit. We kunnen nog niet over nieuwe doelstellingen spreken, want dan zouden deze taakstellingen door belanghebbenden ook als doelstellingen gezien moeten worden.

Het is de hoogste tijd na te denken over deze nieuwe doelstellingen. Concreet gesteld: we moeten nagaan op welke wijze en met welke inhoud we de wetenschap exclusief kunnen richten op het heil van de mensheid. We moeten nagaan, welke vraagstukken voorrang hebben. We moeten politiek en maatschappelijk kleur bekennen.

En wat dan met de structuur van de universiteit? Gaat de universiteit dan voor kerk, politieke partij en vakbond spelen? Dit mag nooit de bedoeling zijn. De universiteit draagt een eigen verantwoordelijkheid voor het menselijk welzijn, een verantwoordelijkheid die bepaald wordt door de middelen waarover zij beschikt. Zij dient de studenten op te voeden tot kritische mensen, die de gevolgen van hun arbeid onder ogen weten te zien en op grond daarvan een keuze weten te maken.

Dit is alleen geloofwaardig, wanneer de universiteit zelf ook voortdurend een keuze maakt in het vaststellen van hetgeen nuttig en nodig is bij het besteden van onderwijs- en onderzoekcapaciteiten. We zullen dan verschillen van inzicht tussen universiteiten en tussen faculteiten en afdelingen moeten accepteren.

Tenslotte nog de kwestie van de inspraak. Ik meen, dat het duidelijk is dat dienstverleners en studenten moeten mee-oordelen over de zin en de beheersing van de wetenschap. Zij zijn daarin gelijkwaardig aan hoogleraren, lectoren en wetenschappelijke medewerkers, omdat

zij allen een politieke verantwoordelijkheid dragen. De taak, die ons te wachten staat is het besef van verantwoordelijkheid inzake plaats en taak van de wetenschap — een besef dat bij allen moet worden aangewakkerd — een duidelijke plaats te geven binnen de structuur van de universiteit. Deze structuurhervorming zal de professionele structuur niet doen verdwijnen, maar deze naar ik hoop wel afhankelijk maken van een door alle universitaire groepen gedragen verantwoordelijkheid voor het gebruik van de wetenschap.

9 gulden voor 90 jaar arp

N LIKEURGLAASJE BIOFUNGIN

voor de maaltijd, is de remedie tegen MOEHEID en GEBREK aan EETLUST - Aangenaam van smaak! Flacon à 500 c.c.

Uw Apotheker of Drogist heeft 't **DR. WILLMAR SCHWABE** ZAANDAM

IVOROL tandpasta Behoud van Uw tanden

IN 1936 was 6% van de Nederlandse studenten afkomstig uit de lagere milieus, 40% uit de middelbare en 54% uit de hogere. 1). Studeren was een elite-zaak, student-zijn een stand. De studentengemeenschap stond volledig buiten de maatschappij; haar waarden, normen en doelstellingen waren die van de hogere milieus en werden overgedragen aan de aankomende studenten van lagere komaf: ontgroening op voet van ongelijkheid bleek daartoe een doelmatig middel. De verdere corps-opvoeding voltooide de aanpassing: men ging beseffen elite-burger te zijn. Voor zover er gesproken werd over de maatschappelijke orde werd deze niet in twiifel getrokken.

Immers, de traditionele studentencultuur was nauw verbonden met de cultuur van een groot deel van de dominerende elite in Nederland en een dergelijke elitegroep zal per definitie de bestaande maatschappelijke orde verdedigen. Bovendien, de studenten bereidden zich juist voor om een plaats in de maatschappelijke top in te nemen. De studenten anno 1969 voldoen duidelijk niet aan bovengenoemde omschrijving: ze demonstreren, vechten met de politie, bezetten universiteiten etc. Hoe is deze verandering in zijn werk gegaan en wat beweegt de studenten?

S.V.B.

In Nederland is het vooral de Studentenvakbeweging (opgericht in 1963) geweest die met succes de traditionele studentencultuur (geïsoleerd, met geheel eigen „mores“) heeft aangevallen en een visie op de positie van student en universiteit introduceerde die volkomen tegengesteld was aan de klassieke: de student staat midden in de maatschappij; hij is medeverantwoordelijk voor wat er in die maatschappij gebeurt; de student is een „jonge intellectuele werker“; studeren is geen voorrecht voor een beperkte groep maar een recht voor iedereen.

Op een universiteit kan men geen „cleane“, waardevrije wetenschap bedrijven; dit is een farce: het bedrijven van wetenschap heeft altijd maatschappelijke consequenties. De SVB is van mening dat hieraan ruime aandacht geschonken moet worden binnen het onderwijs en legt dan ook de nadruk op de 4e doelstelling van het wetenschappelijk onderwijs: de bevordering van het maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef.

Na de tweede wereldoorlog nam het aantal studenten, afkomstig uit lagere en middelbare milieus toe, en met hen het aantal „nihilisten“ (studenten die zich niet aansluiten bij een traditionele gezelligheidsvereniging).

In 1962 bleek het percentage studenten uit deze milieus met 8 gestegen (vergeleken met 1936). Verhoudingsgewijs een bedroevend geringe toename, maar absoluut gezien van dien aard (van ca. 5300 tot ca. 21.000) 1) dat men zich niet langer een paria in de universitaire gemeenschap hoefde te voelen als men zich niet aansloot bij een gezelligheidsvereniging.

Het is met name deze categorie studenten bij wie de SVB steun vond voor haar acties. Deze waren de eerste jaren vooral gericht op het democratiseren van de organen die de studentenbelangen behartigen (grondraden aan de universiteiten en de Nederlandse Studententraad op nationaal niveau) en nog steeds in handen waren van vertegenwoordigers van het traditionele gezelligheidsleven. De acties hadden succes: in 1964 werden de eerste democratische verkiezingen gehouden.

ROL UNIVERSITEIT

Vooraf onder invloed van de „kritische universiteit“ gingen steeds meer studenten zich bezinnen op de processen die in onze samenleving gaande zijn en de rol die de universiteit daarbij speelt.

STUDENT: VAN ELITE-BURGER TOT MAATSCHAPPIJ- KRITIKUS

De bezetting in Tilburg

De maatschappelijke ontwikkelingen blijken bepaald niet alleen gunstig te zijn: de economische macht concentreert zich in de handen van een steeds kleiner wordende minderheid. De socioloog C. Wright Mills beschrijft deze machtselite in Amerika als volgt: „ze voeren het bevel over de grootste hiërarchieën en organisaties van de moderne samenleving; ze heersen over de omvangrijke handelmaatschappijen, ze besturen de machinerie van de staat, ze leiden de militaire formatie, ze bezetten de strategische commando-posten van de sociale structuur.“ 2) Terwijl menig een de illusie koestert dat wij naar een democratischer samenleving toegroeien voltrekt zich in werkelijkheid het tegenovergestelde proces.

De studenten stellen de vraag naar de plaats van de universiteit in deze „ontdemocratiserende“ maatschappij: stelt de universiteit zich in dienst van de machtselite, werkt zij b.v. mee aan chemische en bacteriologische oorlogsprojecten, levert zij pasklare, plooibare functionarissen af voor het bedrijfsleven, zodat de daar heersende autoritaire structuur niet wordt aangetast, of stelt zij zich aan de zijde van die delen in de samenleving die bedreigd worden en levert zij mensen af die de bestaande maatschappelijke orde kritisch waarderen en bereid zijn om, waar nodig, zich in te zetten voor verandering. Het is vanuit dit maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef dat men de democratiserings-acties van de laatste weken aan de universiteiten moet begrijpen. De studenten zien in de autoritaire verhoudingen binnen de universiteit een exponent van de maatschappijstructuur. Zij voelen zich medeverantwoordelijk voor het onderwijs en onderzoek aan de universiteit, maar kunnen deze verantwoordelijkheid pas waarmaken als zij hierover kunnen meebeslissen.

De discussie over dit medebeslissingsrecht kwam ruim een jaar geleden op gang toen het rapport Maris over de bestuursstructuur van de universiteit werd gepubliceerd. Maris legde alle macht aan de universiteit in handen van een aantal „managers“, die aan niemand — behalve in bijzondere gevallen aan de minister van onderwijs —

verantwoording behoeften af te leggen. Felle kritiek van studenten en hoogleraren op dit rapport doet minister Veringa aan de besturende colleges van universiteiten en hogescholen verzoeken hem uiterlijk medio 1969 hun mening kenbaar te maken over de meest wenselijke bestuursvorm. Om een gemeenschappelijk standpunt te bepalen worden er overal commissies ingesteld met deelnemers uit alle geledingen.

Veel van de studenten die aan dit overleg meedoen raken gefrustreerd omdat er nauwelijks resultaten worden geboekt en urenlange vergaderingen slechts resulteren in kleine concessies van de zijde der universitaire overheden. Het vrijblijvende karakter van het overleg doet hen hun machteloosheid nog sterker voelen en langzamerhand rijpt een situatie waarin een botsing niet uit kan blijven.

Die botsing komt in Tilburg.

TILBURG

Daar vragen de studenten half februari de curatoren, (het hoogste besturende college), alvorens verder te gaan met het overleg over herstructurering, een principiële standpunt kenbaar te maken t.a.v. het uitgangspunt: medebeslissingsrecht van alle geledingen op alle niveaus. De curatoren zeggen een nota toe. Pas op 18 maart komt deze nota („de nota van 4“) uit. De inhoud is teleurstellend: de curatoren willen geen fundamentele wijziging in de bestaande invloedverdeling.

Op 27 maart wordt een hogeschoolvergadering gehouden waar meer dan 75 procent van alle studenten aanwezig is. Met zeer grote meerderheid neemt men een door een aantal hoogleraren, wetenschappelijke medewerkers en studenten opgestelde nota („de nota van 21“) aan. De opstellers achten, als basis voor herstructurering van de hogeschool, erkenning van medebeslissingsrecht voor alle geledingen op alle niveaus noodzakelijk. Aan senaat (vergadering van hoogleraren) en curatoren wordt gevraagd zich binnen 14 dagen hierover uit te spreken. Uit een het onderwijs zoveel mogelijk voort te

senatsbesluit van 28 (!) april blijkt dat van de kant van de senaat en curatoren geen medewerking te verwachten is. Integendeel: bij voorbaat wordt bedreigd met sluiting van de hogeschool bij protest tegen of onrust over deze gang van zaken. Reactie van de zijde der studenten blijft niet uit: de hogeschool wordt „bezet“. De volgende dag verklaart president-curator mr. Van Boven (tevens voorzitter van het Verbond van Katholieke Werkgevers) de hogeschool voor gesloten.

Vanaf de eerste dag kenmerkt de bezetting zich door een efficiënte organisatie en een ordelijk verloop. Voedingsdienst, ordedienst, schoonmaakdienst en persdienst functioneren uitstekend. Dit blijkt b.v. als een fotograaf van „De Telegraaf“ de door hem verwachte „zwijnenstal“ slechts op de gevoelige plaat kan vastleggen door hem zelf te scheppen. Hij strooit hiertoe de inhoud van enkele asbakken uit over de tafel en tapijt van de senaatskamer. Vanaf dat moment wordt hij begeleid door een kritisch toezien lid van de persdienst.

De studenten nemen maatregelen om

DOOR

J. BUDDINGH'

EN J. H. KUIPERS

J. Buddingh' ging na twee jaar onderwijzer te zijn geweest politicologie studeren aan de V.U. Is thans 5e-jaars.

J. H. Kuipers begon na zijn diensttijd een studie sociologie aan de V.U. Is thans 4e jaars.

zetten. Ouderejaars-studenten hebben daarbij de leiding. Tegelijkertijd wordt een beroep gedaan op de docenten van de hogeschool en daarbuiten om mee te werken. Van vele kanten wordt positief gereageerd.

Intussen volharden de autoriteiten in hun starre houding. Hierdoor stellen steeds meer studenten, hoogleraren en wetenschappelijke medewerkers zich achter de bezetters. Als na een week de hogeschool weer wordt geopend, blijft de bezetting gehandhaafd. Immers, de curatoren hebben geen enkele oplossing voor het conflict geboden. Pas woensdag 7 mei (daags tevoren was de problematiek in de Tweede Kamer aan de orde geweest) geven curatoren toe aan de eisen van de studenten. Uitgangspunt voor het overleg over de bestuursstructuur van de hogeschool zal worden: medebeslissingsrecht van alle geledingen aan de universiteit op alle niveaus. De bezetting wordt opgeheven.

DISCUSSIE OP GANG

Inmiddels bleek Tilburg op alle universiteiten „aan te slaan.“ Overal werden solidariteitsbijeenkomsten georganiseerd. Aan de universitaire bestuurders is gevraagd een standpunt in te nemen t.a.v. de democratisering van de universiteit. Niet overal is de bereidheid daartoe even groot, maar toch komen de discussies op gang. „Tilburg“ heeft de ontwikkeling versneld.

Het zou goed zijn als de universitaire autoriteiten zich intensief gingen bezig houden met de achtergronden van de studenten-eis tot medebeslissingsrecht.

1) Zie „Studentenvakbeweging en universitaire democratie“, prof. dr. C. J. Lammers.
2) In „Lof der onaangepastheid“, dr. H. P. Milikowski.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

DE KRITIESE UNIVERSITEIT

EEN EKSPERIMENT MET DE NEGAATSIE VAN DE NEGAATSIE

KWAZIE-FILOSOFIESE
INTRODUKSIE

DE eenheid van denken en tijd impliceert dat een nieuwe tijd in nieuwe, revolutiesjoneer konsepsies tot uitdrukking moet komen: in dielecties-tautologiese verbondenheid ijt het een het ander en omgekeert. Nieuwe gedachten vragen immers om nieuwe woorden en zolang deze nog niet in adekwate kwantiteit beschikbaar zijn, moeten we ons behelpen met een nieuwe, inkonsekvente, dus werkelijk vrije spelling waardoor direkt altans de sijn van het nieuwe wort gewekt.

Het vrije denken begint met het doorbreken van de knellende regels van spelling, grammatica en stijl die door de heersende klasse van onderdrukkers zijn uitgedacht ter onderdrukking van de vrije expressie van speelse kinderen die snel geschikt moeten worden gemaakt voor de trieste rol van geschikte ondergeschikte. De zich overal manifesterende klassensrijd woedt ook op het gebied van de taal. Er bestaat een onoverbrugbare tegenstelling tussen de eenvoudige, eerlijke spreektaal van de gewone arbeider en de gekunstelde, onwaarachtige taal der machthebbers, die zelfs wanneer zij spreken, boekentaal gebruiken. Om kort te gaan: de taalkloof tussen arbeiders en intellectuelen moet worden gedempt 1). Dit dient te gebeuren door de schrijftaal gelijk te schakelen met de eenvoudigste spreektaal 2). In het kader van de opheffing van alle klassentegenstellingen moet de schrijftaal op- en daardoor ondergaan in de spreektaal. Aux grands maux les grands remèdes (tegen grote kwalen grote geneesmiddelen) zeggen de Fransen die veel ervaring hebben opgedaan met revoluties die per saldo zo weinig hielpen dat men telkens weer nieuwe moest plegen.

Waar het in onze tijd vooral op aankomt is het zogenaamde creatieve denken dat van ieder verschijnsel een groot en zo mogelijk zelfs onoplosbaar probleem weet te maken. Het meest creatief is uiteraard niet het denken over problemen die zich aan ons opdringen (probleem = het voor-geworpene) maar het zelf bedenken van geheel nieuwe problemen. Het componeren van een muziekstuk is creatiever dan het spelen ervan, het bedenken van een kruiswoordpuzzel is creatiever dan het oplossen ervan dat aan tweederangs denkers kan worden overgelaten. Hoe dit alles ook zij, het creatieve denken doet een probleem groeien en maakt er iets moois van, het destructieve denken lost het op, dat wil zeggen: vernietigt het.

De pedanterie en de daarop gebaseerde (schijn)autoriteit der wetens en betweters dient aan de kaak te worden gesteld vanuit het niets der pure negatie, de grote weigering. Het bereiken van conclusies kan en moet worden verhinderd door het eindeloos voortzetten van oeverloze discussies waarbij alles discutabel is en moet blijven (behalve het nut van discussies) om te voorkomen dat het denken zou verstarren en stollen tot weten. Het filosofisch denken is immers te vergelijken met de sportvisserij: het gaat niet om de vis maar om het vissen. Conclusies werken even deprimerend op het verder denken als een aantal zieltoegende vissen op de wal werkt op de lust om verder te gaan met vissen.

Daarom moet telkens de hele vangst worden weggeworpen om weer helemaal met niets te kunnen beginnen. Alleen op deze paradoxale wijze houdt zowel de filosoof als de sportvisser de moed er in 3).

Onze tijd wordt gekenmerkt door een crisis der zekerheden, een fundamentele onzekerheid die volstrekt niet kan worden opgeheven door de steeds verdere uitbouw van de zogenaamde soossejale zekerheid. Onzekere mensen hebben veelal een grote behoefte om met elkaar te praten: onze tijd is een tijd van discussie. Het verlangen naar discussie is een uiting van hoop, een kritiek op de pessimist die zei: „mensen zijn eilanden die elkaar leugens toeroepen over oceanen van misverstanden“.

Maar ter zake: de studentenopstand die zich de laatste jaren in vrijwel alle grote universiteitssteden van de wereld voordoet, heeft velerlei aanleidingen, achtergronden en aspecten. Het meest wetenschappelijke aspect van het studenten-protest is ongetwijfeld de „Kritiese Universiteit“ (KRU). Deze nog zeer jonge beweging vindt zijn oorsprong in Berkeley (Verenigde Staten) in 1964 en heeft zich kort daarna ook gepresenteerd in diverse andere universiteitssteden als West-Berlijn, Parijs en Amsterdam. In de KRU zit ongetwijfeld een ludiek (speels) element maar men vergisse zich niet: het gaat om de principiële vraag naar de taak van de universiteit.

WAT IS DE KRITIESE UNIVERSITEIT ?

Op de gedenkwaardige avond van de achtentwintigste september 1967 lanceerde Ton Regtien in Amsterdam de idee van de kritiese universiteit. In zijn inleiding, die werd opgenomen in de nogal rode Groene Amsterdammer van 7 oktober, geeft hij de volgende definitie: „De Kritiese Universiteit organiseert zich parallel aan de bestaande organisatorische structuur van de universiteit. Zij wordt per faculteit en studierichting opgebouwd, door studenten, wetenschappelijke ambtenaren en samen met die hoogleraren die er aan mee willen werken. De kritiese universiteit inventariseert per fakulteit en studierichting de huidige tekorten van de wetenschappelijke opleiding, gezien vanuit het standpunt van de noodzakelijker-

Vraag naar taak van de universiteit.

wijs in te voeren maatschappijkritiek. Haar methode is het organiseren van maatschappijkritiese, teoretiese seminars, opgezet vanuit het gezichtsveld van de vakstudie. Zij nodigt gasthoogleraren uit voor terreinen van onderzoek die verwaarloosd of taboe zijn...”. De definitie gaat nog verder maar het belangrijkste is reeds gezegd, het hoge woord is er uit: krities betekent maatschappijkrities. Hier rijst direkt een vraag: hoe kunnen wij in deze zin krities denken als wij niet vóóraf een mening, een overtuiging hebben over goed en kwaad? Anders gezegd hoe kunnen wij oordelen zonder vooroordeelen? De kritiese universiteit verwijt aan het huidige onderwijs der universiteiten niet dat het tekort zou schieten in opleiding tot wetenschappelijk-krities in de zin van logisch denken en het toetsen van hypothesen. Het verwijt is eerder dat dit te grondig gebeurt en zoveel tijd eist dat er geen ruimte overblijft voor de filosofiese vragen over de zin der wetenschapsbeoefening überhaupt, de keuze der onderwijs- en onderzoekobjecten (het zwijgen over „gevaarlijke“ onderwerpen), het gebruik van de aan kennis inherente macht (met als hoogtepunt het Oppenheimer-probleem: wetenschappelijk werk voor ontwikkeling atombommen). Er wordt nauwelijks iets gedaan aan maatschappijkritiek terwijl overal in de wereld ten hemel schreiende wantoestanden bestaan 4).

Het ontbreekt het wetenschappelijk onderwijs, zo luidt de kritiek, aan educatief pathos: een zuiver wetenschappelijke training maakt het intellect zo scherp als een vlijm maar laat het hart zo koud als een steen.

De kru-kritiek richt zich met name tegen de (zogenaamde) waardevrijheid der wetenschap, het ideaal van ethische neutraliteit. De kru herhaalt als het ware de oude klacht van Tolstoi: de wetenschap geeft geen antwoord op de vraag „Wat moet ik doen?“

De wetenschapsverafgoding van de 19e eeuw is op een grote desillusie uitgelopen. Om een beeld van Carniggelt te gebruiken: men ontwaakte uit zijn roes met een kater ter grootte van een koningstijger, de atoombom.

Het leek eerst allemaal zo mooi: bevrijd van de vooroordelen van geloof en bijgeloof zou de mens door de wetenschap geleid, de ideale maatschappij van vrede, welvaart, vrijheid, gelijkheid en broederschap binnenmarcheren. Terwijl de wetenschap de mensheid in feite geen vrede bracht, maar wel steeds gevaarlijker wapens leverde, trok zij zich gaandeweg terug uit ethische vraagstukken om zich tenslotte volledig incompetent te verklaren inzake de kwesties goed en kwaad. Deze werden door de objectieve wetenschap gedelegeerd aan profeten en demagogen (priesters en politici).

De grote socioloog Max Weber veroorzaakte aan het eind van de vorige eeuw een grote opwinding op het terrein der sociale wetenschappen met zijn leer van de waarde-vrijheid. Hij stelde dat waarde-oordelen ten diepste van religieuze aard zijn, ontoegankelijk voor wetenschappelijke bewijsvoering (fundering). Weber en zijn vele volgelingen pleitten daarom voor een zo scherp mogelijke onderscheiding en zo volledig mogelijke scheiding van waarde-oordelen (gebaseerd op levensovertuiging) en zijns-oordelen (steunend op waarneming en wetenschappelijke analyse). In deze filoso-

DOOR
PROF. DR. A. VAN DOORN

fie werd het per definitie verkeerd om te denken dat de keizer der wetenschap naar het Canossa der religie zou moeten gaan.

Tot dusver heeft de kru geen duidelijk antwoord gegeven op de filosofiese problematiek van het waarde-oordeel in de wetenschap. Op dit punt zal in het onderstaande nog worden teruggekomen. Hier zij alleen opgemerkt dat een verwijzing naar de afwijkingen, die Weber zichzelf ten aanzien van zijn ideaal permitteerde, de aandacht slechts kan afleiden van de kernvraag.

Intussen gaat de kru-kritiek dieper dan de vraag van Tolstoi. In het voorgaande werd er reeds op gewezen dat vanuit een bepaalde maatschappijvisie kritiek kan worden geleverd op de keuze van de problemen (en de behandeling hiervan) door de wetenschappelijke docenten. Algemeen geformuleerd klinkt de kritiek als volgt: het onderwijs richt zich thans vooral op het verklaren van de status quo zodat alternatieven niet of onvoldoende (een duidelijk waarde-oordeel!) aan bod komen en zodoende worden slechts conformisten gekweekt in plaats van maatschappijkritiese. In de praktijk is er weliswaar een groot aantal opstandige studenten maar het gaat hier niet om het resultaat maar de intentie van het onderwijs.

NEGATIE VAN NEGATIE (- × - = +)

Met de verwerping van het ideaal der waarde-vrijheid voor de wetenschap is men uiteraard niet klaar. Om te beginnen kan men flink wat tijd besteden aan het ontmaskeren der pseudo-waardevrijen (de strijd van de kritiese tegen de hypokritiese universiteit) maar vervolgens zal men toch aan het zware werk moeten gaan: het doordenken van de eigen waardenfilosofie. De kru is door Regtien gedefinieerd als een krachtcentrale voor alternatieve ideeën. Wat te voorzien was is al heel spoedig gebeurd, de ontmaskeraars ontmaskerden zichzelf. Alternatieve ideeën moest gelezen worden als linkse (concreter: marxistische) ideeën. De kru-voormannen (avantgarde) bleken reeds in hun eerste geschriften aanhangers van Marx, Marcuse en Freud, een drietal uiterst kritiese en sombere heren. Vooral het beroep op Marx doet vrezden dat de kru de wetenschap volledig dienstbaar wil maken aan de politiek en dat men allerlei politieke ideeën en doelstellingen wil gaan dekken, met het gezag der wetenschap zoals Marx dat geprobeerd heeft met zijn „wetenschappelijk socialisme“ dat — naar later bleek — een onvoldoende economisch doordachte, hoofdzakelijke politieke kritiek op het zogenaamde kapitalisme was.

Intussen is het ook de vereerders van Marx duidelijk geworden dat deze niet helemaal gelijk heeft gehad met zijn breed opgezette theorie over de verdergaande verpaupering der proletariërs. In de landen van West-Europa is de laatste honderd jaar het reële loonpeil tot het viervoudige gestegen. Men kan hier niet blijven zingen: „Tot het merg wordt de arme uitgezogen“. Geen nood: Marcuse, de nieuwe Marx, is gekomen om er op te wijzen dat de arbeider thans wordt volgestopt met goederen waaraan hij eigenlijk geen behoefte heeft. De behoeften worden de consument aangepreut door de reclame en het is zonneklaar dat de bevrediging van schijnbehoeften slechts een schijnwelvaart kan

Prof. dr. A. van Doorn is gewoon hoogleraar in de Staathuishoudkunde aan de faculteit der Sociale Wetenschappen (niet-Westerse sociologie) van de Ned. Economische Hogeschool te Rotterdam.

Hij promoveerde in 1960 aan de V.U. op een proefschrift getiteld: *Axiologie en economie*. Prof. Van Doorn publiceerde o.m. *Wegwijs in de geheimtaal der economie* (Kluwer, Deventer), waarvan binnenkort een 2e druk verschijnt.

komen aan de kieskeuriger geworden, op individuele welvaart gerichte consument die de plannende autoriteiten bedreigt met enorme onverkoopte voorraden.

Om kort te gaan, ook uit de socialistische droom is men ontwaakt met een enorme kater: de terreur van de partij die zichzelf tot God maakt en terwille van de heilige koe der produktie het kapitalistische loonsysteem tot in de finesses handhaaft. In het algemeen oordelen linkse studenten veel vriendelijker over Cuba en China dan over de reeds geïndustrialiseerde socialistische landen van het Oostblok. Is het omdat eerstgenoemde landen nog niet ontwikkeld zijn? 6)

Opmerkelijk is dat bijvoorbeeld Cohn-Bendit in de Commune van Parijs (1871) een groot ideaal ziet. Ook Marx en Engels hebben de Commune verheerlijkt. 7) W. Drees sr. spreekt in dit verband van een onbegrijpelijke naïviteit van Marx. Het terugverlangen naar een uiterst primitieve maatschappij waarin allen gelijk zijn en dus geen sprake is van enigerlei autoriteit doet utopistisch en tegelijkertijd zeer reactionair aan. In een hoog ontwikkelde maatschappij is het al een hele opgave op het gebied van één maatschappijwetenschap deskundig te worden. In het gunstigste geval wordt men specialist op een klein gebied. Voor de maatschappijkriticus is dit een hoogst onaangename zaak: de mondig geworden mens moet op allerlei gebieden zijn mond houden omdat hij niet deskundig is.

De afkeer van de specialisatie is een terugverlangen naar de primitieve maatschappij, en geromantiseerd verleden.

Terugkerend tot ons eigenlijke probleem dient nog een zeer concreet verwijt van de kru te worden gereleveerd: het huidige onderwijsstelsel in ons land geeft alleen een op de behoeften van de kapitalistische maatschappij afgestemde beroepsopleiding. Het streven van de regering naar verkorting van de studieduur — op grond van economische in plaats van culturele overwegingen — maakt het gevaar van volkomen eenzijdig gevormde vakidioten (vakcyclopen) nog groter.

Het volledig ontbreken van vertrouwen in regering en bedrijfsleven is kenmerkend voor de kru.

WAT TE DOEN ?

Toen aan de Griekse wijsgeer Xenocrates (296-314 v. C.) werd gevraagd wat zijn leerlingen bereikten, moet hij het volgende, beroemd geworden antwoord gegeven hebben: „om dat vrijwillig te doen waartoe zij door de wetten gedwongen worden”.

In ons land geeft artikel 2 van de Wet op het Wetenschappelijk Onderwijs een taakomschrijving van universiteiten en hogescholen waarin onder meer het volgende wordt gesteld: zij schenken mede aandacht aan de bevordering van maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef (de wetgever heeft dit punt niet nader toegelicht).

De Valk heeft er in zijn openbare les op gewezen dat dit besef kan worden bevorderd door de beoefening der sociologie die het maatschappelijk inzicht ver-

diept. Helder inzicht is echter niet voldoende, nodig is ook de juiste gerichtheid van de wil. 8)

In deze richting doordenkend komt men dan tot een rechtstreekse aanpak van het bevorderen van het maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef. In de praktijk zien wij pogingen om de studenten op te voeden in een bepaalde levensbeschouwing: katholiek, gereformeerd, marxistisch etc. Zij die hier kritisch tegenover staan zullen niet aarzelen van indoctrinatie te spreken.

Kritiese studenten, die zowel de waardevrijheid als de indoctrinatie afwijzen, maken het de docenten niet gemakkelijker.

Radicaal denken leidt onverbiddeijk tot de principiële vraag: „Is opvoeding van de moderne mens nog wel nodig?”

Vele linksradicalen schijnen stilzwijgend van de veronderstelling uit te gaan dat de maatschappelijke structuur fout is,

9 gulden voor 90 jaar arp

Beëlzebub. Er is soms een speciale voluntaristische inspanning nodig om het socialisme een menselijk gezicht te geven.

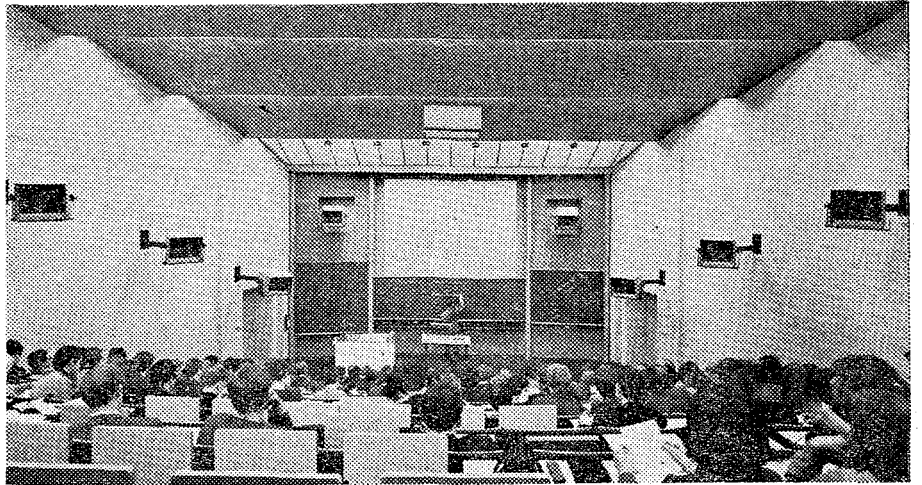
Een ding is zeker: een verschuiving van determinisme naar voluntaris-

opleveren die de mens steeds verder van zichzelf vervreemdt. Het behoeft geen betoog dat er geen sprake is van echte vooruitgang als de echte armoede wordt vervangen door schijnwelvaart. De nieuwsgierig geworden economist die aan Marcuse de vraag voorlegt waar de scheidslijn loopt tussen ware en valse behoeften (een typisch religieuze probleemstelling) wordt door hem met een grote kluit in een onafzienbaar rietveld gestuurd 5).

Waarom zijn de moderne linkse studenten zo gebeten op de huidige kapitalistische welvaart? Is het omdat zij veelal met weinig geld moeten zien rond te komen (hetgeen dan zou verklaren waarom zij de zoete druiven van de welvaart, waar ze nog niet bij kunnen, zuur vinden) of is het omdat zij worstelen met de aloude vraag: „Wat baat het de mens zo hij de gehele wereld wint en schade lijdt aan zijn ziel?” In ieder geval pleit het voor hen dat zij veel belangstelling hebben voor ontwikkelingshulp.

Het typeert de volgelingen van Marx en Marcuse dat zij in het systeem van ondernemingswijze produktie niet anders dan innerlijke tegenstellingen, uitbuiting en aantasting van de menselijke waardigheid kunnen zien. Dit is allermest toevallig: wie zijn revolutionaire geestdrift op het kookpunt wil houden, kan niet toegeven aan de eventuele verleiding om in de bestaande orde ook maar iets goeds te zien.

Ter bestrijding van een in rechtse kringen veel voorkomend misverstand zij hier uitdrukkelijk opgemerkt dat de linksradicale studenten allermest gelukkig zijn met de praktijk van het socialisme in de Oosteuropese landen omdat daar sprake is van bureaucratie, machtsmisbruik en onbeschaamde imitatie van kapitalistische beginselen. Het heeft er alle schijn van dat onder het socialisme het gevaar van machtsmisbruik nog veel groter is dan onder het kapitalisme. De recente hervormingen in de Oosteuropese socialistische landen wijzen verder duidelijk op een steeds zorgvuldiger imiteren van de beginselen der markt-economie om tegemoet te

In het gunstigste geval specialist op een klein gebied.

maar dat de mens goed is (althans zolang hij arm is).

Voor de arbeider is goed en de radicale student is zelfs zeer goed. Het ene nodige is slechts een grote en grootse revolutie die „schoon schip” maakt.

Deze theorie biedt echter geen wetenschappelijk bevredigende verklaring voor het feit dat het zo spoedig fout ging na de bolsjewistische revolutie in 1917, ze verklaart ook niet de „zondeva” in de oer-commune, de greep naar het particulier bezit der produktiemiddelen. Hoe kon er iets mis gaan in een maatschappij waar alle produktiemiddelen in handen van de gemeenschap waren en de economische onderbouw dus volkomen gezond was? Er is maar één, voluntaristische verklaring voor: het falen van de mens, het moreel falen. 9)

In de marxistische ethiek is de leer van het menselijk falen nog een vergeten hoofdstuk. Dit is niet toevallig: die leer zou de hoogmoed van de revolutionair ondermijnen en zijn activisme enigszins verlammen omdat zij niet de maatschappijstructuur maar de falende mens als het grote probleem zou aanwijzen.

De kritiek van de maatschappijkritiek leidt via de menskritiek tot de allerhoogste vorm van kritiek: de zelfkritiek. Het is dan ook bijzonder verheugend om in een kru-publikatie te lezen: „Als in onze tijd verandering van het bewustzijn van de subjecten de hefboom is voor objectieve veranderingen dan kan er niet meer gezegd worden dat een verandering van de materiële voorwaarden als het ware automatisch 'n nieuwe mens zal doen ontstaan. De noodzakelijke verandering schijnt primair als een noodzaak van inzicht en bewustwording. Activisme gaat van de veronderstelling uit dat analyse van de eigen werkelijkheid en die van de maatschappij overbodig is. 10)

Hier zijn kritiese studenten aan het woord die serieus hebben nagedacht. Hoewel hedendaagse marxisten nog steeds veel aandacht schenken aan economische krachten, is het toch zo dat zij het economisch determinisme niet zo erg meer vertrouwen sinds zij hebben gezien dat socialisme in de praktijk stalinisme kan betekenen. Langzamerhand groeit het inzicht dat socialisatie der produktiemiddelen — waardoor de kans op machtsmisbruik sterk wordt vergroot — geen garantie en nog veel minder een voorwaarde kan zijn voor een betere samenleving.

Socialisatie der produktiemiddelen kan een middel zijn dat erger is dan de kwaal, een uitdrijven van duivels door

me maakt de discussie tussen neo-marxisme en christendom die heel sterk van elkaar zijn vervreemd, iets gemakkelijker. Beide hebben iets te zeggen over de nieuwe mens.

1. D. Cohn-Bendit, *Linksradicalisme*, remedie tegen een verkalkt communisme, Amsterdam 1969, blz. 8 en 12-13.
2. Voor de Nederlandse en Vlaamse kinderen is er reden tot hoop: de Belgisch-Nederlandse spellingscommissie wil de schoolkinderen urenlange oefeningen met werkwoordsvormen besparen door het afschaffen van extra 'd' en 't' (zo wordt 'hij wordt'; 'hij word'). Over de kwestie ij of el heeft de commissie geen advies kunnen geven. Bij eventuele vereenvoudiging zou de keus op ij vallen omdat deze het meest wordt gebruikt (zie Verslag in „Trouw” van 4 april 1969).
3. Voor een veel serieuzer benadering van dit vraagstuk zie H. Plessner, *Is er vooruitgang in de wijsbegeerte?*, Groningen 1948; M. Merleau-Ponty, *Lof der wijsbegeerte*, Hilversum/Antwerpen 1966.
4. Verg. P. Vardy, *Opstand der studenten, waarom?* — waartegen?, Baarn 1969.
5. H. Marcuse, *Der eindimensionale Mensch* Neuwied en Berlin, 1967, blz. 26. Zie ook de weinig bevredigende discussie tussen Wemelsfelder en Van de Klundert: „Marcuse's model van de social-economische orde” en „Marcuse, Wemelsfelder en de economie”, *Economisch-Statistische Berichten*, 23-10-1968 en 6-11-1968’.
6. In „Het Rode Boekje” ontpopt Mau Tse-Toeng zich als een groot voorstander van verhoging van de materiële welvaart door een politiek van zuinigheid en vlijt (citaten 250 en 251). De beschuldiging van „goulash-communisme” aan het adres van Chroesjtsjov leek te komen uit een land dat uit de behoefte aan (zelf)respect probeerde van de nood (economische achterlijkheid) een deugd (askeze) te maken. Verg. A. Stam, *Van Marx tot Mao*, Groningen 1968, blz. 293-294. Voor kritiek op de imitatie van kapitalistische praktijken door het socialisme zie André Gorz, *Het moeilijke socialisme*, Amsterdam 1968.
7. W. Drees Sr., *Lassalle en Marx*, Assen 1967, blz. 68.
8. J. M. M. de Valk, *Maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef*, Rotterdam 1967, blz. 17.
9. Verg. Cohn-Bendit, a.w., blz. 226-270; J. de Graaf, *Moraal, marxisme en ethiek in de Sowjetunie (Werkgroep 2000)* Hilversum/Antwerpen 1966, blz. 23; J. van Santen, *De marxistische accumulatie-theorie*, Leiden 1968, blz. 51-52, schrijft de noodlottige consequenties van het marxisme toe aan het antropologisch nihilisme van Marx: „De verschrikkelijke degeneratie van het marxisme in het stalinisme vindt haar oorsprong in de wetenschappelijke veronachtzaming van het concrete subject. Geschiedenisvervalsing, prostitutie van de wetenschap, profanisering van de kunst, functionalisering van de waarheid zijn alle op één noemer terug te voeren... het antropologisch nihilisme, Sartre spreekt van een onvermijdelijk verval tot een onmenselijke antropologie als gevolg van de nalatigheid van het officiële marxisme de mens tot grondslag van zijn theorie te maken. Daaraan is volgens hem de renaissance van het existentialisme te danken”.
10. Bewustwording als politiek, kritiese universiteit Amsterdam, 2e veranderde uitgave, Amsterdam 1968, blz. 23.

A.R. PARTIJ Dr. Kuiperstraat 3 's-Gravenhage

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd

stafmedewerker

die met name belast zal worden met het kaderwerk en een deel van de voorlichting.

De voorkeur gaat uit naar een medewerker, die tenminste een middelbare schoolopleiding of daarmee gelijk te stellen opleiding heeft genoten. Ook ervaring met kaderwerk en/of voorlichting strekt tot aanbeveling.

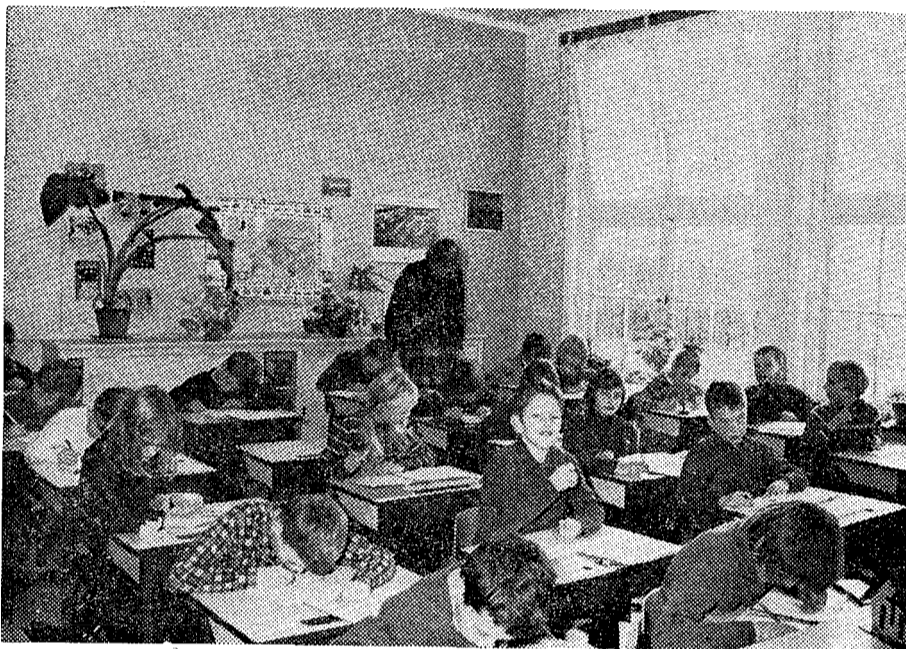
Leeftijd: tot ongeveer 30 jaar.

Salaris volgens rijksregeling in soortgelijke functies, rekening houdende met leeftijd, opleiding en ervaring.

Uitvoerige sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres. Eventueel telefonische inlichtingen 070-183960. Toestel 5.

HERSTRUCTURERING VAN HET NEDERLANDSE ONDERWIJS

DOOR DR. E. VELEMA

Zijn kansen voor ieder kind optimaal?

HET verschijnsel van de structurering en/of herstructurering van onderwijssystemen doet zich over de gehele wereld voor. Wie getracht heeft de binnen- en buitenlandse ontwikkelingen enigszins op de voet te volgen komt spoedig tot de ontdekking dat dit verschijnsel een zeer reële achtergrond heeft. Kwalitatief en kwantitatief blijken in vele landen de onderwijssystemen niet te voldoen aan de eisen die op grond van pedagogische, technologische en sociale ontwikkelingen mogen worden gesteld. Vanuit humaan en zakelijk oogpunt bezien leiden we onze kinderen onvoldoende op voor de hoogindustriële, plurale samenleving, waarin zij hebben te leven, te spelen en te werken.

Ook in Nederland is er reden te over zich vragen te blijven stellen met betrekking tot het huidige systeem. Weinig onderwijskundigen zouden de volgende stellingen durven onderschrijven:

1. De onderwijskansen voor ieder kind zijn voldoende geoptimaliseerd.
2. De aansluiting tussen onderwijsinstellingen verloopt bevredigend.
3. De methoden van onderwijs en de onderwijsmiddelen behoeven weinig verbetering.
4. De inhoud van het onderwijs geeft nagenoeg geen problemen.
5. De beoordelings- en de selectieprocedures zijn over het algemeen aanvaardbaar.
6. De coöperatie tussen scholen van verschillende geestelijke en sociale achtergrond ontwikkelt zich op indrukwekkende wijze.
7. De opleiding van de docenten mag als toereikend worden beschouwd.
8. De democratisering (meepraten, meedenken, meebeslissen) binnen het onderwijs heeft zich op een aanvaardbaar niveau voltrokken.
9. Het rendement van het Nederlandse onderwijssysteem is zodanig dat er geen reden tot ongerustheid hoeft te bestaan.
10. De bijdragen van de sociale wetenschappen tot de verbetering van het onderwijs zijn naar omvang en niveau toereikend.

De uitwerking van bovenstaande punten die gemakkelijk zijn uit te breiden, zou ons spoedig genezen van een mogelijk opkomende zelfgenoegzaamheid. Wij zijn ondanks de wet op het voortgezet onderwijs op geen stukken na toe aan een vormgeving van ons onderwijs, die voor individu en maatschappij voldoende perspectieven biedt. Ik beperk me nu verder tot enkele opmerkingen over de herstructurering van het huidige systeem en tot een model dat mogelijk meer aansluit op toekomstige ontwikkelingen. Hierbij zij opgemerkt dat structuurmodellen slechts uiterlijke voorwaarden zijn voor het optimaal functioneren van het onderwijsproces. In de eerste plaats dienen we ons steeds weer af te vragen of ons onderwijssysteem voldoet aan toereikende rationale eisen. Zowel de externe als de interne organisatie vertonen gebreken — men zie de bovenstaande stellingen — die ons bezwaarlijk kunnen doen spreken van een rationeel systeem. In de tweede plaats kampen we nog steeds met het rendementsvraagstuk in ons onderwijs. Tegen de achtergrond van de beschikbare feiten kan dan ook moeilijk worden gesproken van een optimaal systeem. Ik laat daarbij nog geheel buiten beschouwing of degenen die de barrières met succes nemen optimaal ontwikkeld zijn. In de derde plaats is het niet zonder betekenis ons af te vragen of er in voldoende mate kan worden gesproken van een democratisch systeem. We zullen zowel intern als extern moeten zoeken naar een didactiek en naar communicatiemiddelen, die meer waarborgen bieden dan tot heden het geval kon zijn. Bovenstaande opmerkingen dienen m.i. de achtergronden van het denken over onderwijs in hoge mate te bepalen. Ik voeg er nog aan toe dat we tevens in gedachten moeten houden dat veranderingen die per onderwijsniveau of per school worden ingevoerd in perioden van cascatische versnellingen meestal niet tot bevredigende resultaten leiden. Elke ingevoerde verandering in het naast hogere onderwijsniveau gaat meestal van de niet aanwezige veronderstelling uit dat het voorafgaande niveau rationeel en optimaal functioneert. De blauwdrukken kloppen bijna nooit! Het voortgezet onderwijs is afhankelijk van het basisonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs kan niet met effect worden gemoderniseerd zonder het tot stand brengen van ingrijpende verande-

ringen bij de toeleverende instituten. In rustige perioden kan met het aanbrenge van kleine veranderingen vaak veel worden bereikt; in de tijd waarin we thans leven is doorlichting en herstructurering van het gehele systeem waarschijnlijk onontkoombaar.

Juist omdat ingrijpende veranderingen noodzakelijk zijn zou ik nog willen wijzen op het volgende. Vele veranderingen die tot dusver in ons onderwijs zijn ingevoerd zijn in vele gevallen ongevoerdste veranderingen. Met nadruk pleit ik er voor dat aan de wettelijke bekrachtiging van structurele maatregelen en periode van empirische toetsing vooraf dient te gaan. Veranderingen ingevoerd om bijvoorbeeld politieke redenen of op een te vage onderwijskundige basis behoeven geenszins te leiden tot verbeteringen in onderwijskundig opzicht!

Na deze algemene gezichtspunten stel ik thans het reeds in het uitzicht gestelde structuurmodel aan de orde. Mijn twijfel over het effect van de wet op het voortgezet onderwijs heb ik in enkele publikaties reeds eerder geuit. Bij de plannen van Posthumus werden in november 1968 enige kritische kanttekeningen geplaatst, die werden uitgebreid met een schets van een model, dat ik thans de lezer in beknopte vorm voorleg. Ik bepaald mij eerst tot enkele overwegingen die tot het model hebben geleid.

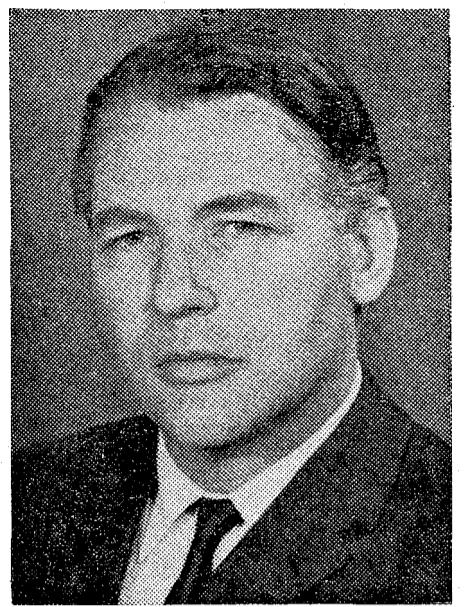
UITGANGSPUNTEN PRIMAIR ONDERWIJS

- a. De huidige ontwikkelingen vereisen dat alle kinderen van 4 à 5 tot 16 jaar algemeen vormend onderwijs ontvangen.
- b. De aansluiting tussen kleuter-, basis- en voortgezet onderwijs is beter verzekerd als formele barrières over een lange periode worden opgeheven.
- c. Op wetenschappelijke gronden is de afschaffing van de bestaande toelatingsprocedures en brugjaren wenselijk.
- d. Huishoudelijke en beroepsopleidingen voor meisjes en jongens dienen te volgen op een bredere algemene vorming dan thans het geval is.
- e. Algemeen vormend onderwijs dient de natuurwetenschappelijke, technologische, sociaal-wetenschappelijke, economische en geesteswetenschappelijke dimensies van de cultuur te omvatten.
- f. Het onderwijsprogramma en het onderwijsproces dient rekening te houden met de begaafdheids- en interessespreiding.
- g. De onderscheidingen in v.w.o., h.a.v.o., m.a.v.o., l.a.v.o. en l.b.o. kunnen in vele gevallen als voorbarig worden beschouwd. De beslissingen vallen thans te vroeg.

Op grond van o.m. deze overwegingen sta ik een scholengemeenschap voor die een onderafdeling van 4 jaar, een middenafdeling van 4 jaar en een hogere afdeling van 4 jaar kent. De onderafdeling verzorgt de overgang van gezin naar school en het elementaire onderwijs; de middenafdeling legt de basis voor de hogere afdeling en de hogere afdeling werkt toe naar de determinatie van de verdere mogelijkheden. Elk kind dat deze school heeft doorlopen ontvangt een diploma, waarop het begaafdheidsprestatie- en interesseprofiel is aangegeven. Het spreekt vanzelf dat voor de gehandicapten speciale voorzieningen moeten worden getroffen.

UITGANGSPUNTEN SECUNDAIR EN TERTIAIR ONDERWIJS

- a. De aansluiting tussen h.b.o. en w.o. dient te worden verbeterd. Het m.b.o. en het h.b.o. zullen ook zo goed mogelijk moeten aansluiten.
- b. De aansluiting tussen v.w.o. en w.o. zal zo efficiënt mogelijk moeten verlopen.
- c. Voor de coöperatie tussen lager-, midden en hoger kader zal tijdig een basis moeten worden gelegd.
- d. Het aantal barrières zal moeten worden begrensd.
- e. De studieduur zal tot redelijke proporties moeten worden teruggebracht.
- f. Universiteiten en hogescholen zullen zich moeten kunnen richten op hun specifieke taken (het geven van wetenschappelijk onderwijs en het beoefenen van wetenschap).
- g. Het is zeer de vraag of de huidige universiteiten en hogescholen de op-

Dr. E. Velema is lector in de pedagogiek, puberteitspsychologie en algemene didactiek aan de T.H. Twente en directeur van het Centrum voor Didactiek en Onderwijsbegeleiding aan dezelfde onderwijsinstelling. Hij gaf in 1963 en '66 colleges aan de Kent State University in Ohio (U.S.A.) in de algemene vergelijkende onderwijskunde. Hij hield in 1965, '67 en '68 voordrachten in Bern, Berlijn en Leuven over didactische vraagstukken van het w.o. Dr. Velema is mede-redacteur van de serie „Empirische studies over onderwijs” (Wolters, Groningen) en van een in 1969 te verschijnen reeks „Algemene en vergelijkende Onderwijskunde” (Universitaire Pers, Rotterdam).

- gaven die zouden voortvloeiën uit een volledig samengaan van h.b.o. en w.o. op niveau kunnen vervullen.
- h. Onder bepaalde voorwaarden dient een ruimere geografische spreiding van voorbereidende opleidingen voor de universiteiten en hogescholen ernstig in overweging te worden genomen.
- i. Het selectieprobleem van de universiteiten en hogescholen kan niet alleen langs verticale weg worden opgelost. Er dienen tevens mogelijkheden tot horizontale uitwijkingen zonder tijdverlies aanwezig te zijn.

Deze uitgangspunten hebben tot de volgende opzet geleid. Op het 12-jarige primaire onderwijs volgt het 4-jarige secundaire onderwijs, dat de leerjaren 5 en 6 van het v.w.o., het 5e leerjaar van het h.a.v.o., het m.b.o., het h.b.o., de leerlingstelsels en de studiejaren 1 en 2 van de huidige universiteiten en hogescholen omvat. Men zou kunnen spreken van 4-jarige „colleges”. Hierbij wordt gedacht aan specifieke instituten, die opleidingen met een cursusduur van 2, 3 en 4 jaar kennen. De 2-jarige opleiding is bestemd voor het lagere kader, de 3- en 4-jarige opleiding voor het midden en het lagere hogere kader. Zij die tot de universiteiten en hogescholen wensen te worden toegelaten dienen de vierjarige opleiding te volgen en het daaraan verbonden baccalaureaatsexamen met goed gevolg af te leggen. Het onderwijsprogramma en het examen worden geregeld in samenwerking met en onder toezicht van de universiteiten en hogescholen. Op het secundaire onderwijs volgt het tertiaire of het universitaire onderwijs met een 4-jarige opleidingsduur, waarin het doctoraal (toegestane studieduur van 2 jaar), de interdisciplinaire opleidingen, de universitaire beroepsopleidingen en het doctoraal hun beslag kunnen krijgen.

In dit artikel is niet gestreefd naar volledigheid en naar een gedetailleerde uitwerking van het model. Ik meen echter dat dit structuurmodel ernst maakt met de eisen die de ontwikkelingen, waarvan in het begin sprake was, stellen.

Aan de sociale en de economische vraag kan vermoedelijk beter worden voldaan indien langs de lijnen van dit model verder wordt gewerkt aan de rationalisering, optimalisering en democratisering van ons onderwijssysteem.

WAT IS DE WETENSCHAPPELIJKE STAF?

Onlangs was de opvolging van prof. dr. W. P. Plate in discussie. In dit gesprek werd de opmerking gemaakt: „Bij het wisselen van de wacht wordt wel meer schoon schip gemaakt”.

Dit betrof het lot van de Wetenschappelijke Staf na het vertrek van een hoogleraar. Onwillekeurig moet men bij zo'n opmerking denken aan de gebeurtenissen die plachten plaats te vinden na de begrafenis van een Farao.

De wetenschappelijke staf is, volgens een vroeger gebruikelijke omschrijving, het wetenschappelijk personeel in de Universiteit wat deel heeft in de uitvoering van het werk ten behoeve van een leerstoel.

Moderner gesteld: De wetenschappelijke staf neemt met volledige inspraak, wetenschappelijk en materieel, deel aan wetenschappelijk werk in het werkkterrein van het onderzoeksteam.

Zo'n onderzoeksteam bestaat uit medewerkers van verschillende wetenschappelijke ontwikkelingen, variërend van hoogleraar tot promovendi.

De taak van de wetenschappelijke staf kan in Nederland dus op tenminste twee manieren opgevat worden.

De eerste gaat uit van een primair hiërarchische structuur, terwijl de tweede een systeem met collegiaal karakter in de verhoudingen veronderstelt. De wet op het wetenschappelijk onderwijs, van 1960, laat taakverdeling op collegiale basis toe.

De bestuursgewoonten binnen de Universiteiten zijn daar thans, 9 jaar later, echter nog niet bij aangepast.

Op diverse plaatsen is men aan het proefnemen met vormen waarin meer deelname van alle groepen personeel mogelijk is. In Universitaire sfeer is het echter een beetje moeilijk te beseffen wat gezag op basis van wederzijdse achting inhoudt. Dit vertraagt de modernisering der beheers- en bedrijfsvormen.

Drie bestanddelen van de staffaak zijn: onderzoek, onderwijs en organisatie.

Een algemeen geldige verdeelsleutel voor de onderlinge verhouding van deze drie zou wellicht zoiets zijn als 50, 30, 20. Deze verdeling is sterk afhankelijk van de medewerker, de werksituatie, waarin begrepen zijn de wetenschappelijke ontwikkelingen in het team, zowel als van de aantallen en de niveaus van de betrokken studenten. Vooral in sterk groeiende situaties zal van onderzoek weinig terecht komen, zoals onlangs eveneens is vastgesteld door efficiency onderzoek aan Rijksuniversiteiten.

HOE KOMT STAF TOT STAND

Stafleden werden en worden gekozen om hun wetenschappelijke kwaliteiten. Een recent rapport van de Academische Raad: Het zgn. Rapport van Os, behandelt onder meer de opbouw van het wetenschappelijke corps. In dit rapport zijn de selectienormen nog steeds op wetenschappelijke kwaliteiten gebaseerd. Dit lijkt logisch en gezond. Het werk, en daarmee de taak, van het onderzoeksteam is meer bescheiden dan die van de vroegere individuele onderzoeker. Een team dient dan ook, om optimaal te kunnen functioneren, gedifferentieerd te worden samengesteld.

De selectienormen zullen dan hierbij moeten worden aangepast. Hiermee verbonden zal ook het carriërestelsel deze differentiatie mogelijk moeten maken. Zonder aangepaste carriërmogelijkheden heeft namelijk differentiatie bij de selectie weinig zin en is samenstelling van harmonische teams moeilijk. Vooral geldt dit argument wanneer het nodig is een team op te bouwen uit medewerkers van vrijwel gelijk ontwikkelingsniveau.

WERKING

De wijze van werken door een team is vanzelfsprekend afhankelijk van haar werkkterrein, haar samenstelling, het bestuurspatroon van de wetenschappelijke instelling en de materiële mogelijkheden.

Thans zijn de meeste teams nog niet samengesteld op een wijze die aan redelijk moderne selectie-eisen daartoe voldoet.

Dit is één van de redenen waarom binnen het wetenschappelijke corps de samenwerking tussen de verschillende groepen zoals hoogleraar, staf, studenten en bedrijfsperoneel, maar ook die binnen elke categorie, zo moeizaam verloopt.

Vele wetenschappelijk actieve mensen hebben neiging tot isolationisme, concentratie op hun onderterrein of ook tot persoonlijk individualisme. Een aantal van deze eigenschappen is op z'n tijd zelfs essentieel om wetenschappelijk bezig te kunnen zijn.

Het is duidelijk dat zij echter speciale moeite vereisen om harmonische en hechte onderzoekteams samen te stellen.

Nu een sterke stroom van nieuwe werkwijzen en studenten tevens om verwerking vraagt, wordt de eis tot modernisering van de universiteiten versterkt, vooral op het punt van geïntegreerd samenwerken van alle categorieën. De wederzijdse acceptatie is door de genoemde veel voorkomende persoonlijke instelling, maar ook door het verleden nog lang geen goed ontwikkeld feit.

De wetenschappelijke teams zullen in de naaste toekomst zowel organisatie-, onderzoek- als onderwijsspecialisten moeten bevatten. Hierbij zal dan ieder lid van het team naast zijn optimale der andere terreinen vervullen. Ieder der partners in elk team achtte elkaar: Ieder zij elkaar tot hand en voet, zoals dit weleens is geformuleerd.

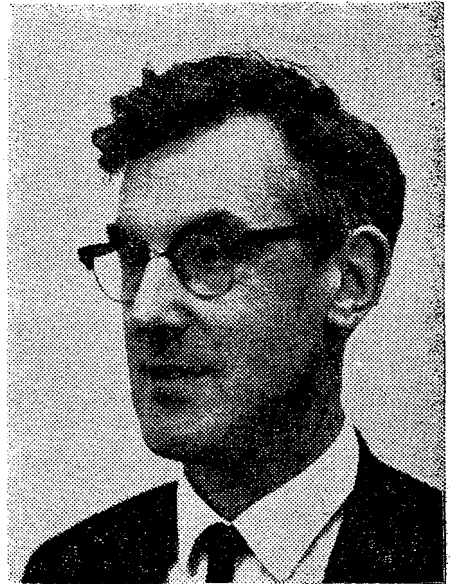
Elk van de drie sectoren kan zoveel werk opleveren dat daarin nadere onderscheiding aangebracht zou moeten worden. Zo zou, indien veel standaardwerk verricht moet worden, één lid van het team ook 100% van dit

type standaardwerk opgedragen kunnen krijgen. Voor elk type werk moet daartoe de meest geschikte worden aangesteld. Het rapport van Os heeft op dit punt in zijn formulering betreffende de selectiemethode gefaald. (Het spreekt van deze categorie nl., van hen die gefaald hebben tijdens de selectie voor het hoogleraarschap.) Er gaan trouwens stemmen op die ook voor organisatorisch werk, indien de situatie zich ertoe leent, geen lager inpassingsniveau te stellen dan dat van hoogleraar. (Commentaar I.A.O.C. op rapport van Os). *Dergelijke gedachten sluiten aan bij de bevindingen van het rapport Bosboom en Hegener betreffende Rijksuniversiteiten, die vaststelden dat door taakvermenging de wetenschappelijke taakuitvoering ernstig belemmerd kan worden. Wanneer nu arbeid gedifferentieerd wordt ondergebracht, zal degenen die het deelwerk krijgt, overeenkomstig het niveau van dit werk moeten worden betaald.*

Samenbouwen van harmonische eenheden waarbinnen de taken gedifferentieerd kunnen worden uitgevoerd is de weg in de richting van efficiënter functioneren van de staf.

WELKE ONTWIKKELING NODIG?

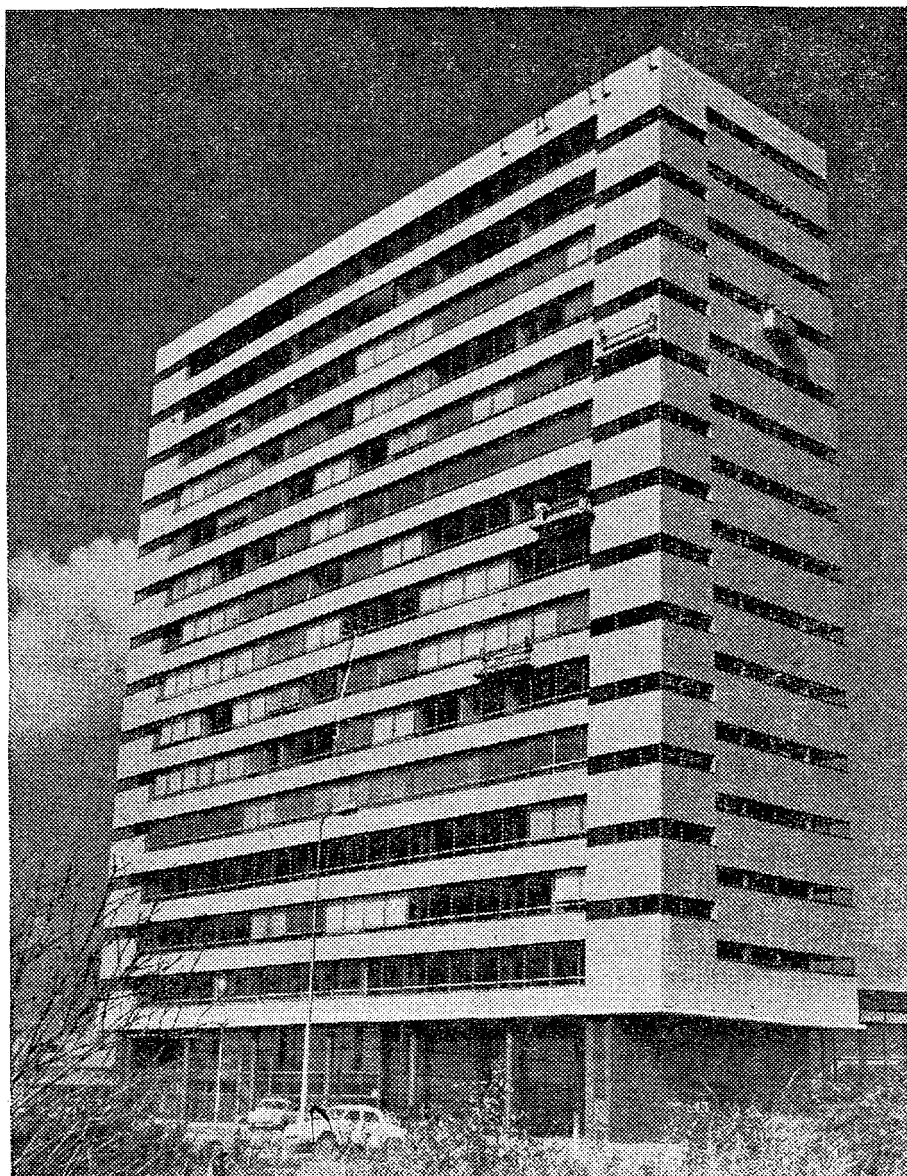
De persoonlijke ontwikkeling van de stafleden vereist bijzondere belangstelling. Zowel om het onderzoek optimaal te kunnen ontwikkelen als om de persoonlijke carrière van de onderzoekers progressief te kunnen sturen, is vanaf de eerste selectie in een team een op moderne inzichten geschoeid personeelsbeleid vereist. Veelal betreft het jong-volwassenen die voor het eerst

DOOR DR. N. SPRONK

De schrijver van dit artikel is werkzaam als fysioloog op het Zoologisch laboratorium van de V.U.

Hij is voorzitter van de wetenschappelijke stofraad van de V.U. Tevens is hij voorzitter van de groepsraad onderwijs van de N.C.B.O.

Uiterlijk verandert de universiteit snel (Delft).

aan het betaalde arbeidsproces deel gaan nemen.

In dit beleid zal de wederzijdse acceptatie en coördinatie van alle relevante belangen voorop moeten staan.

Materieel zou dit kunnen betekenen dat bijv. een aan typische eisen voldoende carrière- en rangenstelsel voor het wetenschappelijke corps nodig is. Enige studies wijzen reeds in deze richting.

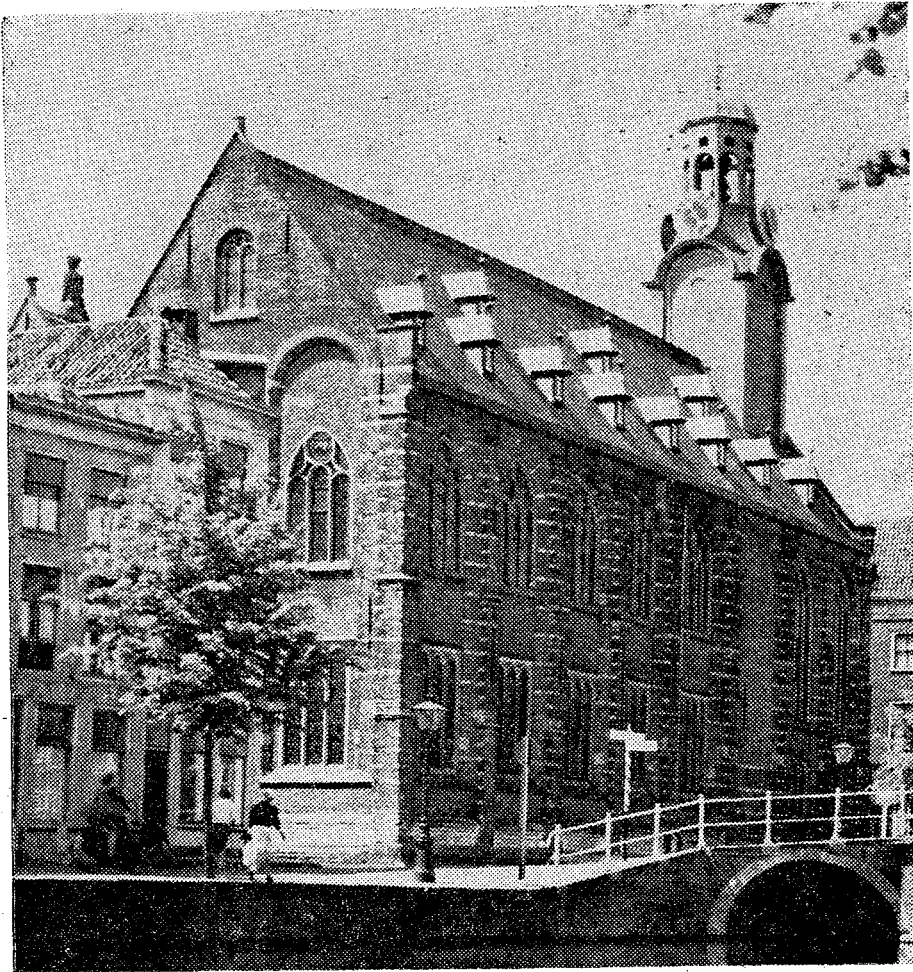
De machts- en bestuursverhoudingen zullen minder op prestige en hiërarchie doch meer op onderlinge achting, samenwerking en collegialiteit moeten worden gebaseerd.

Zonder dit uitgangspunt is namelijk geen open benadering en interactie tussen student en leermeesters algemeen te maken. In wetenschappelijk onderwijs en onderzoek is nl. een intensieve, open gedachtenwisseling essentieel voor de ontwikkeling van de wetenschap zowel als voor die van de onderzoeker zelf.

Het is nog een vraag of een dergelijke ontwikkeling geld kost. Van primair belang acht ik dat het totale produkt van de universiteiten verbetert!

Met de bevordering van de kwaliteit van onderzoek en onderwijs, is de beleidsontwikkeling ten aanzien van de staf congruent.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

Nieuwe structuren binnen oude gebouwen (Leiden).

ORGANISATORISCHE ASPECTEN VAN DE RIJKSUNIVERSITEIT EN HAAR FUNCTIE

NA-OORLOGSE ONTWIKKELING

VOOR een goed begrip van de problematiek waarvoor de Universiteiten en Hogescholen vandaag aan de dag gesteld worden, is het gewenst een paar facetten van de ontwikkeling na de tweede wereldoorlog aan te stippen. Naar mijn stellige overtuiging zijn de veranderingen niet alleen van toepassing op een Rijksuniversiteit. De facetten waar ik een ogenblik bij wil stilstaan zijn de volgende:

De plaats van de hoogleraar binnen het universitaire bestel is essentieel gewijzigd. Had voorheen de hoogleraar het enige en het laatste woord bij de bepaling welke onderwijs gegeven moest worden en welke researchobjecten zouden worden aangepakt, door de op grote schaal aangetrokken wetenschappelijke medewerkers heeft dit een grondige verandering ondergaan. Een groot deel van het onderwijs wordt verzorgd door de wetenschappelijke staf en formeel wordt dit onderwijs gegeven onder verantwoordelijkheid van de hoogleraar, maar het staflid heeft terecht een zeer belangrijke inspraak in het wat en hoe van het onderwijs. Op het terrein van het onderzoek heeft de hoogleraar nog een zeer grote vrijheid, maar ook hier zal hij rekening houden met wensen en capaciteiten van zijn medewerkers. Inspraak van studentenzijde was 20 à 25 jaar geleden niet aan de orde. Nu is dat ook een element waar een hoogleraar rekening mee moet houden.

De omvang van de universiteit is ontzaglijk gegroeid, zowel aan de kant van het wetenschappelijk corps alsook bij het niet-wetenschappelijk personeel,

maar ook aan de kant van de studenten. Kende vroeger de hoogleraar zijn studenten en omgekeerd, dit behoort thans tot de fysieke onmogelijkheden. Met de toename van de studentenaantallen is ook de onderwijsstaak van de universiteit sterk toegenomen. Het gaat niet alleen om meer onderwijsuren, maar, mede door de grote aantallen, wordt ook de onderwijsmethode en de inhoud van het onderwijs ter discussie gesteld. Ook dit draagt er toe bij dat de plaats en functie van de hoogleraar zich drastisch wijzigt.

Dan zou ik nog willen wijzen op de ontwikkeling van zelfstandige instituten. Kenden wij vroeger zoets bij de laboratoria in de B-faculteit, thans bestaan er instituten voor haast iedere studierichting of onderdeel daarvan ook in de A-faculteiten. Dit leidt tot een zekere verzelfstandiging en houdt het gevaar in van desintegratie op verschillende terreinen. Subfaculteiten (en faculteiten) leven dan bij de gratie van de medewerking van de betrekkelijk autonome instituten.

Als laatste facet waaraan ik hier aandacht wil geven, noem ik de ontzaglijk snelle ontwikkeling van de wetenschap en van de techniek, die ons steeds beter, maar ook steeds duurder apparatuur levert teneinde verder in het wetenschappelijk onderzoek te kunnen doordringen. En dit geldt niet alleen voor de chemie en de physica en aanverwante vakgebieden; ook in de A-faculteiten en de sociale wetenschappen kan men zonder hulp van computers niet meer uit de voeten. En zo ontstaat levensgroot het probleem van het stellen van prioriteiten en de vraag naar mogelijke samenwerking hetzij tussen instituten of laboratoria onderling, hetzij op ruimere schaal tussen faculteiten en tussen universiteiten.

SCHAALVERGROTING

De ontwikkeling die in het voorgaande werd geschetst, leidt tot een schaalvergroting, welke de universiteit voor haast onoplosbare problemen plaatst. De schaalvergroting is niet alleen maar een kwestie van grotere aantallen, al speelt ook dit een rol. In 1956 besloten Curatoren van de Utrechtse Universiteit tot bouw van een nieuwe universiteit. Het studentenaantal werd geschat op 7500 studenten. Dat was een universiteit die nog te overzien was. Inmiddels is het studentenaantal gegroeid tot meer dan 14.000 studenten.

En deze groei stopt niet, zodat Curatoren moesten besluiten om de nieuwe universiteit te bouwen voor 20.000, hoogstens 25.000 studenten. Uiteraard betekent dit een volledig omverwerpen van de oorspronkelijke plannen. Hier bovenop komen dan nog de aantallen leden van het wetenschappelijk corps en de technische en administratieve stafleden. Is het dan een wonder dat in een dergelijk snel groeiende universiteit de communicatiekanalen verstopt raken? Wij kunnen de problemen niet meer oplossen door meer mensen in te zetten om meer administratieve en organisatorische handelingen te verrichten.

De schaalvergroting stelt ons voor nieuwe problemen, die vroeger binnen een universiteit niet aan de orde waren. De omvang en gedifferentieerdheid van het

het apparaat van de universiteit voor een zeer zware opgave. De dienstverlenende taak en het beheer moeten aangepast worden aan de veel grotere omvang en aan de nieuwe taken. Dat eist voor een deel mensen die er tot nu toe niet waren. Was het alleen maar zó, dat de vroegere taakuitoefening, — nu weliswaar meer mensen en meer geld omvattend, — in wezen niet was veranderd, dan kon men door numerieke uitbreiding van het aantal medewerkers de zaak opvangen, maar ik heb in het voorgaande al betoogd dat er nieuwe taken zijn ontstaan. En daarvoor moet men mensen zien te vinden die daar oog voor hebben en een vakmatige kennis inbrengen, die tot dusver binnen de universiteiten niet bestond.

Om dat te realiseren hebben de rijksinstellingen onder de vigerende Wet op het Wetenschappelijk Onderwijs de medewerking van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen nodig, welk Ministerie goedkeuring moet geven voor benoemingen in hogere ambtelijke rangen. Onderwijs is op dit punt weer gebonden aan Binnenlandse Zaken, waar men kennelijk een universiteit nog ziet als een buitendienst van het Ministerie van O. & W. De specifieke problematiek waarvoor een universiteit door de schaalvergroting en de inhoudelijke gevolgen daarvan wordt gesteld, ziet men niet. De gevolgen van dit ambtelijk beleid zullen voor de universiteiten desastreuus zijn. Ik durf wel te voorspellen dat negatie van de werkelijke problematiek waarvoor de universiteiten nu en in de komende jaren worden gesteld tot een absolute chaos zal leiden.

DOOR DR. H. SCHAMHARDT

Dr. Schamhardt studeerde Wis- en Natuurkunde. Sinds 1 mei 1965 is hij secretaris van de Rijksuniversiteit te Utrecht.

personeelsbestand eist een moderne aanpak van het personeelsbeleid. De toename van de administratieve handelingen leidt tot automatisering en dientengevolge tot aantrekken van hoger gekwalificeerd personeel. De mensen van vroeger kunnen nu de handelingen niet meer volgen en de computer wordt argwanend bekeken. Door de overbrenging van de universiteit uit de stad naar de „Uithof” komt er een nieuw leefpatroon en dat moet gemaakt worden. De enorme studententoe name vraagt zowel op het terrein van de collectieve, als op dat van de individuele studentenvoorzieningen zeer grote aanpassing en vindingrijkheid. De toename van het „bedrijf” maakt het noodzakelijk om een gericht financieel economisch beleid te voeren en daar was de universiteit nog helemaal niet aan toe. En hier is het nog gecompliceerder dan in een gewoon bedrijf omdat hier de deskundigheid op het grondvlak zit bij instituten en (sub-)faculteiten.

Ik noem in dit verband nog één punt, nl. het grote probleem, nog extra verscherpt door deze schaalvergroting, om te komen tot een noodzakelijke planning op langere termijn, het zgn. ontwikkelingsplan en het bepalen van de prioriteiten ten einde een beleid te kunnen voeren op kortere termijn.

GEVOLGEN VOOR ORGANISATIE

De na-oorlogse ontwikkeling welke tot een schaalvergroting heeft geleid, stelt

Het werk van de universiteit, de verzorging van onderwijs en het verrichten van onderzoek gebeurt op het grondvlak in de instituten en studierichtingen. Het centrale apparaat moet, zoals ik reeds stelde, hieraan dienstbaar zijn. Verdeling van gelden en toewijzing van personeel zal altijd centraal moeten geschieden.

Toch zijn er vele taken die bij het grondvlak beter kunnen worden uitgevoerd. Het juiste evenwicht tussen centraal en gedecentraliseerd beleid zal moeten worden gevonden. Een eerste voorwaarde dat dit ook goed zal functioneren is een goede communicatie tussen de mensen verschillende niveaus en zeer duidelijke afspraken omtrent taak en bevoegdheid. Wanneer hier de goede vormen voor worden gevonden, dan zal de taak van het centrale apparaat verschuiven van uitvoering naar beleid en controle. Dit eist ook een bepaalde instelling en op bepaald niveau van de medewerkers.

Wanneer ik het goed zie dan is momenteel de bemanning van het universitaire apparaat niet adequaat aan de problemen waarvoor de universiteit gesteld wordt om de opgedragen taak te volvoeren. In de naaste toekomst is alleen maar te verwachten dat de studentenaantallen nog meer zullen toenemen en er een nog grotere druk komt op de onderwijsstaak. Het zou weleens kunnen gebeuren dat de onderzoektaak ten detrimente van universiteit en maatschappij in het hoekje komt waar de slagen vallen. Regering en volksvertegenwoordiging moeten bij het uitstippelen van hun beleid hier wel op bedacht zijn.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

STUDENT EN POLITIEK

DOOR DRS. D. BOONSTRA

Studenten zijn de laatste jaren nogal eens in het nieuws. Berlijn, Parijs en ook Tilburg, Nijmegen en Amsterdam zijn in dit verband veelzeggende namen. Men kan zich afvragen waarom bepaalde gedragingen van studenten zo in het nieuws komen. In het algemeen zal het antwoord kunnen zijn dat dit komt, doordat de gedragingen van de studenten niet beantwoorden aan de verwachtingen die men heeft ten aanzien van het gedrag van de studenten. Het gedrag is ongebruikelijk, is nieuw. Dit wijst er op, dat men opvattingen heeft over hoe de studenten zich eigenlijk zouden moeten gedragen.

STUDENTENBELANGEN EN POLITIEKE VRAAGSTUKKEN

Zonder over onderzoek daarover te beschikken, zou je kunnen stellen dat men vindt, dat studenten behoren te studeren en dat ze zich niet met politiek moeten inlaten. Willen ze zich toch met politiek bemoeien, dan behoren ze dit te doen via de geijkte kanalen. Een onderzoek van het „Laboratorium voor Sociale Psychologie van de V.U.” en het „Polemologisch Instituut van de Rijksuniversiteit te Groningen” geeft enig inzicht in de opvattingen van studenten over deze vraagstukken. 1). Aan de deelnemers aan dit onderzoek is de vraag voorgelegd of de studentenpolitiek zich voornamelijk moet bezighouden met het behartigen van studentenbelangen, of dat de studentenpolitiek zich daarnaast met allerlei nationale en internationale politieke zaken en gebeurtenissen moet bemoeien. Uit de cijfers blijkt dat de opvattingen van studenten over deze vraag verdeeld zijn. Uit de cijfers blijkt ook, dat er nauwe samenhang bestaat tussen studierichting en opvatting over deze kwestie. Van de studenten uit de sociale wetenschappen, van de studenten in de theologie spreekt een grote meerderheid zich uit voor allerlei politieke zaken (78 en 70 procent). Van de studenten in de Wis- en Natuurkunde, Rechten en van de studenten aan de Technische Hogeschool te Twente is een meerderheid voor studentenbelangen (50, 67 en 54 procent).

STUDENTEN EN MAATSCHAPPELIJKE ORDE

Geheel afgezien van de vraag of het wenselijk is dat studenten zich met politieke vraagstukken inlaten, is het van belang te weten welke opvattingen studenten hebben over belangrijke politieke problemen. In het onderzoek zijn daarover ook enige vragen opgenomen. De studenten uit de faculteit der sociale wetenschappen en uit de faculteit der theologie onderscheiden zich ook hier van de mede-studenten uit de andere faculteiten. Een meerderheid van de studenten uit de eerst genoemde faculteiten (68 en 66 procent) vindt dat de fundamentele organisatie van onze gemeenschap grondig gewijzigd moet worden. Studenten uit de andere facultei-

Studenten in het nieuws

ten zijn in meerderheid oneens met deze stelling. Zou men het in het algemeen eens kunnen zijn over gewenste veranderingen in de samenleving, dan nog zouden duidelijke verschillen naar voren kunnen komen met betrekking tot de wijze waarop die veranderingen dan gerealiseerd zouden moeten worden. Moeten die veranderingen via een proces van geleidelijke vooruitgang tot stand worden gebracht, of moeten ze met revolutionaire acties verwezenlijkt worden?

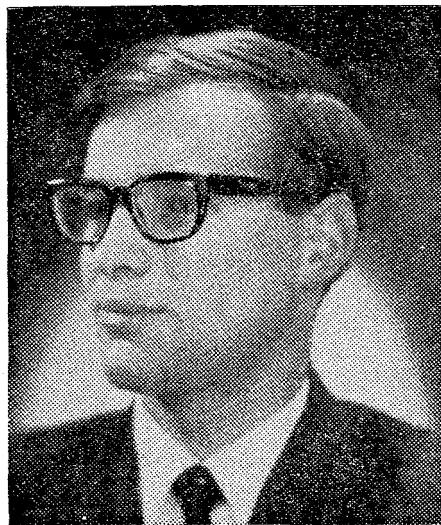
Deze problematiek is in het onderzoek aangesneden door studenten de volgende stelling voor te leggen:

„Langzame vooruitgang is een doeltreffender wijze ter bereiking van sociale verbetering dan plotselinge revoluties.” De meerderheid van de studenten in de W & N, Rechten en van de T.H. Twente is het met deze uitspraak eens (58, 64 en 59 procent). Bij de studenten in de theologie is precies de helft het niet eens met deze uitspraak, bij de studenten uit de sociale wetenschappen verwerpt 62 procent deze uitspraak.

REVOLUTIE EN GEWELD

Uit de hier genoemde en uit de andere vragen in het onderzoek komt duidelijk naar voren, dat de studenten in de sociale wetenschappen en in de theologie in meerderheid zeer kritisch staan ten opzichte van de maatschappelijke structuur en vermoedelijk ook wel in meerderheid wat voelen voor verandering van de maatschappij en dat zij daarvoor de revolutie niet willen verwerpen als middel.

Bij revolutie denkt men al snel aan geweldadig optreden. Is het nu ook zo dat deze studenten het geweld erkennen als min of meer legitiem middel? Zodra het geweld ter sprake komt blijken er ineens duidelijke verschillen naar voren te komen tussen de studenten uit de sociale en de theologische faculteit. De theologie-studenten vormen de enige groep die in meerderheid alle geweld afwijst, ook al zou dit ten koste van henzelf gaan (67 procent). Bij de andere studenten zijn deze per-

Drs. D. Boonstra deed in 1967 doctoraal examen politicologie. Hij is thans wetenschappelijk medewerker aan de afdeling Politicologie van de V.U.

PARTIJ CONVENT 31 MEI A.S.

Op zaterdag 31 mei a.s. zal het voorjaars-Partij Convent worden gehouden. De plaats van samenkomst is het Jaarbeursrestaurant te Utrecht. De vergadering zal 's morgens om 10.00 uur beginnen.

De voorzitter van het Centraal Comité dr. A. Veerman, zal een openingsrede uitspreken. Vervolgens zullen de jaarverslagen van het Centraal Comité, van de Arjos en van de Doctor Abraham Kuypersstichting behandeld worden.

Tijdens de morgensvergadering zal ook de voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, mr. B. W. Biesheuvel, een rede houden. In de middagvergadering is er dan volop gelegenheid voor de discussie daarover. Zoals bekend is, zijn de vergaderingen van het Partij Convent openbaar. Belangstellenden zijn dan ook hartelijk welkom, voorzover de plaatsruimte het toelaat. Belangstellenden dienen per omgaande schriftelijk een toegangsbewijs aan te vragen bij het bureau ARP, Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage, met gelijktijdige overmaking van een bedrag van f 2,— op gironr. 89673 t.n.v. A.R. Partij Stichting, Den Haag.

★ ★ ★ Minister en adviseur

Als een minister aan zich en zijn departement een adviseur verbindt, dan geeft die adviseur raadgevingen aan de minister en de laatste beslist.

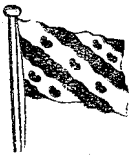
Maar het is een vreemde zaak, als zulk een officiële adviseur de minister in het openbaar tegensprekt en op eigen hand zijn oordelen geeft over zaken, die betrekking hebben op 's ministers beleid. Prof. dr. K. Posthumus, regeringsfunctionaris voor het wetenschappelijk onderwijs, heeft zijn persoonlijke visie gegeven over de studentenactie in Tilburg, in een interview in Het Vrije Volk. „Het studentenoptreden (in Tilburg) kan dan juridisch onjuist zijn, maar ik erken het recht zo te handelen, als er een gewetensbeslissing in het spel is en als men de consequenties aanvaardt”.

Duidelijk is dit een ander standpunt dan dat van de minister, die, hoewel aarzelend, de bezetting van universiteitsgebouwen heeft afgekeurd. Toen Het Maagdenhuis in Amsterdam werd bezet, achtte prof. Posthumus zich groepen, opnieuw zijn oordeel te geven over de studentenactie. Hij gaf in Het Vrije Volk opnieuw commentaar, en ditmaal luidde zijn oordeel ongunstig.

Het departement van Onderwijs en Wetenschappen heeft met meer adviseurs een contractueel verband. Het wordt een vreemde zaak, als die adviseurs buiten de minister om en tegen diens beleid in, hun adviezen en oordelen via Het Vrije Volk kenbaar maken. Alleen een zwak bewind kan zo iets toelaten.

ABONNEERT U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN

U kunt zich opgeven bij administratie
Nederlandse Gedachten,
Dr. Kuijperstraat 3,
Den Haag

VERTROUWENSADRESSEN
EIGEN KRING IN
FRIESLAND

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

Kanaalweg 14, HARLINGEN. Tel. 05178 - 3541 (8 lijnen)

AANNEMERSBEDRIJF

BETONFABRIEK

BOUWMATERIALENHANDEL

RIVEL

Fabriek van **RIJWIELEN**
en **AUTOPEDS**

SURHUISTERVEEN

Telefoon 05124 - 1545

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstraat 114, JOURE

Firma Gebr. Slump Brandstoffenhandel

LEMMER NAGELE - Telefoon 05276 - 2460
Lemmer Straatweg 2 - Telefoon 05146 - 1564 b.g.g. 1307
ANNEX HAARDEN, KACHELS EN
KOOKAPPARATEN VOOR KOLEN, OLIE
EN GASVERWARMING

Deskundige voorlichting Vakkundige aansluiting

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen.

N.V. Aannemingsbedrijf FGD

v/h GEBR. VISSER

Nieuwbouw en onderhoudswerken

RONDWEG 17 - DOKKUM

TELEFOON 05190 - 3341 - 3342 b.g.g. 2534

DOUMA'S IJZERHANDEL N.V.

Grootzand 66 - Postbus 30 - SNEEK - Tel. 5150 - 4444

STAAF-, BAND- EN PLAATIJZER

T. EN U-BALKEN - BETONIJZER

Gereedschappen en machines voor metaalbewerking.

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35 - SNEEK

TIMMERFABRIEK „HET NOORDEN“

J. W. STAP

OUDEBILDTDIJK

TELEFOON 5130 - 362

ST. ANNA PAROCHIE

presenteert
europese
„FORTEX“
herenmode

GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheek

TELEFOON 05983 - 360

Holwerda-Zonen

Dokkum Drachten Lelystad
05190 - 2292 05120 - 2157 03200 - 400

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

**NAAM- EN
NUMMERPLATEN**

IN DIVERSE UITVOERINGEN

Aanduidingen speciaal voor
kantoorgebouwen, ziekenhuizen
enz.

Zelfklevende transfers, o.a. voor
autoportieren, gevelletters,
graveerwerken.

ZUID NEDERLANDSE

NAAMPLATENONDERNEMING

G. TER VEEN - GELEEN

Graaf Huynlaan hoek Markt

Tel. 04494 - 5888

OPREIS CARBOVIT tegen maag-
en darmstoornissen.
MUGOLIN • (reukloos)
ter voorkoming van muggebeten.

**WIJ KOMEN
BIJEEEN**

Op donderdag 29 mei a.s. belegt de
Vereniging van A.R. Gemeente- en Pro-
vinciebestuurders in Overijssel haar
jaarvergadering in hotel Van Gijten-
beek (zaal 2) te Zwolle (tegenover sta-
tion).

Aanvang 20.00 uur.

Spreekster: Mej. J. van Leeuwen, lid
van de A.R. Tweede Kamerfractie over:
„Overijssel in perspectief“.

Gerekend wordt op een grote opkomst.

Op donderdag 29 mei belegt de Arjos
Hoekse Waard een vergadering in ge-
bouw De Rank te Klaaswaal.

Aanvang 20.00 uur.

Spreekster: dr. J. Soetendorp over: „Het
Midden-Oosten“.

Belangstellenden van harte welkom.

**9 gulden
voor
90jaar
arp**

rolatie

Snelle persen en
vakkundig personeel
staan klaar om uw drukwerk
vlot en goed gereed te maken.

periodieken
boeken en
handeldrukwerk

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drift 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

Wij leveren kwaliteitsfineren!

LANDWEER & SOMER N.V.

STADSKANAAL Tel. 05990-2004

DIRECT GELD NODIG?

PERSONEELIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor ieder-
een en elk doel. Schriftelijke zeer vlugge afwerking. Res-
tantenschuld vervalt bij overlijden. Geheimhouding gegaran-
deerd.

KREDIET	VOORBEELD	
	AFLOSSING PER MAAND	
f 1000,-	47,50	34,30 22,50
f 2000,-	94,50	68,60 45,-
f 3000,-	142,04	102,90 67,50
f 4000,-	171,-	112,50 70,85
f 5000,-	189,39	137,20 90,-

Op uw telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u
geheel vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraag-
formulier toe.

BENELUX CREDIET

Kummenaedestraat 66 - Geleen - Telefoon 04494 - 5320

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748 - 3921*

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**

Telefoon 01894 - 230. Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN RE-
GELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEG-
GERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDS DE BAAS

ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN

KOMEN UIT DE IJSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4.

AMSTERDAM

Postbus 91 • Javastraat 199 • Krugorplein 29 • Dapperstraat 16 • Jan van Galenstraat 69
Jan Evertsenstraat 130 • Hugo de Grootplein 20 • Spaarndammerstraat 97 • Bentinckstraat 28
Buiten Oranjestraat 25 • v.d. Heijplein 9 • Westerstraat 138 • Sprauwenpark 3 • Ribbastraat 39
Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPT
is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16

Antraciet, brechcokes en olie voor centr. verwarming

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

Landbouwwerktuigenfabriek

VICON N.V.
NIEUW-VENNEP

Telefoon 02526 - 3041

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang nr. 22

31 mei 1969

NATUURWETENSCHAP

De betekenis van de natuurwetenschap, die in toenemende mate een dominerende rol in het leven en beleven van de mens speelt, wordt duidelijk tegen de achtergrond van het wereldbeeld dat zij zelf heeft opgeroepen. De aarde, één van de planeten van één van de 100 miljard sterren van één van de honderden miljoenen melkwegstelsels, is ca. 5 miljard jaren oud. Aanvankelijk ontbrak het leven. De atmosfeer bestond vermoedelijk hoofdzakelijk uit ammoniak, methaan, waterstof en waterdamp.

Onder inwerking van verschillende factoren (bijv. ultraviolette stralen in het zonlicht) ontstonden hieruit allerlei organische stoffen die in toenemende concentraties in het oceaanooppervlak oplossen. Hiertoe behoorden de bouwstenen van nucleïnezuren en de eiwitten, macromoleculen die de genetische en functionele eigenschappen in alle cellen van alle organismen beheersen.

Men neemt aan dat door toenemende complicatie („chemische evolutie”) in de oceanen de eerste levende organismen ontstonden. Uit 3 miljard jaren oude afzettingen kent men fossiele bacteriën en algen, doch pas van ca. 600 miljoen jaren geleden is de ontwikkeling beter bekend. Het levensverschijnsel is dan reeds sterk gedifferentieerd, enerzijds in de planten, die voornamelijk biomachines zijn welke energie van het zonlicht t.b.v. alle leven vastleggen, anderzijds in dieren die over zintuigen en een zenuwstelsel beschikken. In hen begint deze aardse werkelijkheid wakker te worden: zichzelf te zien, horen, voelen, proeven.

HOOFDLIJN EVOLUTIE

De hoofdlijn van de evolutie zet zich voort in de groep der gewervelde dieren, waarin na elkander kaaklozen, vissen, amfibieën, reptielen, vogels en zoogdieren optreden. De laatste twee groepen kunnen hun lichaamstemperatuur constant hoog houden, wat voor het verloop der interne processen van betekenis is, maar hen ook minder afhankelijk van klimaatverschillen maakt. Zij vertonen bovendien hoge en gevarieerde gedragspatronen en communicatiewijzen. Uit de tot de zoogdieren behorende groep der primaten komt dan tenslotte, omstreeks één miljoen jaren geleden, de mens voort. In hem is deze werkelijkheid a.h.w. klaar wakker geworden. Hij vertoont besef, de capaciteit van abstract doorzicht en leervermogen, fantasie en vrijwel onbegrensde mogelijkheid van handelen, en een te voren ongekende vrijheid, vol variabele potenties. Aanvankelijk, in het Pleistoceen met zijn ijstijden, heeft deze mens weinig invloed op de natuur uitgeoefend; hij was een nieuwe soort te midden van de andere. De stenen werktuigen tonen dat zijn cultuur zich langzaam en uniform ontwikkelde. Waren de eerste mensen vnl. jagers van nomadisch karakter, enkele duizenden jaren geleden begonnen sommigen met landbouw en veeteelt, waardoor grotere groepen bijeen konden leven op een vaste woonplaats met een stabiel bestaan en cultuur-verdieping door ambachts- en standendifferentiatie mogelijk werd. Op verschillende plaatsen van de continenten ontstonden steden en beschavingen, met gevarieerde locale religies, bloeiende kunsten en met eerste beginselen van wetenschap. De meeste van deze beschavingen zijn gebleken vastgelopen zijtakken van de ontwikkeling te zijn geweest. De Europese beschaving, waarin vooral Griekse, Romeinse, joodse en christe-

DOOR PROF. DR. J. LEVER

Prof. dr. J. Lever is hoogleraar in de Dierkunde aan de Vrije Universiteit.

lijke invloeden geleidelijk samensmolten, vertoonde aanvankelijk dezelfde trekken. Immers in de middeleeuwen dreigden wereldbeeld, filosofie, religie en maatschappelijke verhoudingen en inzichten tot een statisch geheel te verstarren.

NIEUWE FASE

Echter, in het West-Europa van de zestiende en zeventiende eeuw werd de hoofdlijn van de evolutie opgevat. Een nieuwe fase van de lange ontwikkeling brak door. Hierbij heeft de natuurwetenschap de rol van voornaamste gangmaker gespeeld. Een klein aantal mensen begon met experimenten op het ge-

bied van de mechanica, die door de reproduceerbaarheid der resultaten voerden tot het ontdekken van mathematisch uitdrukkelijke wetmatigheden. Dit bracht tevens het element van extrapolatie en voorspelbaarheid met zich mee. Voorts zag men in dat de verkregen kennis toepasbaar is. Zo voerden deze nieuwe methode en de daarmee gekoppelde techniek in een continue lijn naar de moderne fysica, naar industrialisatie en naar de omwenteling in onze maatschappij, die wij nu ervaren.

Door deze ontwikkeling is de mens in onze tijd niet alleen in steeds toenemende mate de elementaire eigenschappen van de levenloze materie gaan beheersen, maar begint bovendien — en dat proces is de laatste jaren aanzienlijk versneld — een zodanig inzicht in de meest fundamentele levensprocessen te verkrijgen dat wij nu het perspectief zien van vrijwel onbegrensde mogelijkheden van technische beheersing van het leven. Het belang hiervan zien wij vooral wanneer wij ons realiseren dat de mens reeds geruime tijd bezig is zijn kennis ook toe te passen door te manipuleren met zichzelf.

Daarom moet vastgesteld worden dat wij momenteel een overgang van de evolutie meemaken naar een geheel nieuwe tijd, waarin de mens zeer gedetailleerd en fundamenteel het functioneren van de materie, het levenloze milieu op deze aarde en deels daarbuiten, van de levende wezens en van zichzelf zal kunnen beheersen. Deze beheersingsfase gaat gepaard met geheel nieuwe problemen die voor de maat-

VERVOLG OP PAG. 7

IN DIT NUMMER

Op pag. 1 en 7 het artikel Natuurwetenschap van prof. dr. J. Lever. Dit artikel kon in ons nummer van 24 mei j.l. wegens plaatsruimtegebrek niet worden geplaatst.

Widek schrijft op pagina 2 over: Bereidwilligheid.

Op pag. 4 staat wat prof. mr. I. A. Diepenhorst gezegd heeft in de Tweede Kamer n.a.v. Tilburg.

Op pag. 5 schrijft de toekomstige voorzitter van het C.N.V., de heer J. Lanser over: De wet op de loonvorming.

De Zeeuwse landbouw en haar problemen worden belicht op pag. 6 door de heer A. de Feyter.

Op pag. 8 staat de tekst van de radiotoespraak van 29 mei j.l. Mr. W. Aantjes schrijft op pag. 9 over Nederland, Amerika en de wereld.

Op pag. 11: De pers over: grote taak voor kleine mensen.

Op pagina 12: Visserij, sport of beroep?

Zo zag Michel Angelo de schepping van de mens

GIRO 712.000

FONDS A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG

WIDEK OVER...

BEREIDWILLIGHEID

De leden van onze partij zijn bereidwillig.

Ook als hen geld wordt gevraagd.

Dat blijkt weer duidelijk tijdens de lopende actie voor het jubileumfonds.

Dit jaar bestaat de A.R.P. 90 jaar.

Zij wil meer werk doen.

Zij wil haar werk ook nog weer beter proberen te doen.

Zij vraagt daarvoor extra geld.

Een extra gift.

De leden zijn bereid iets extra's te geven.

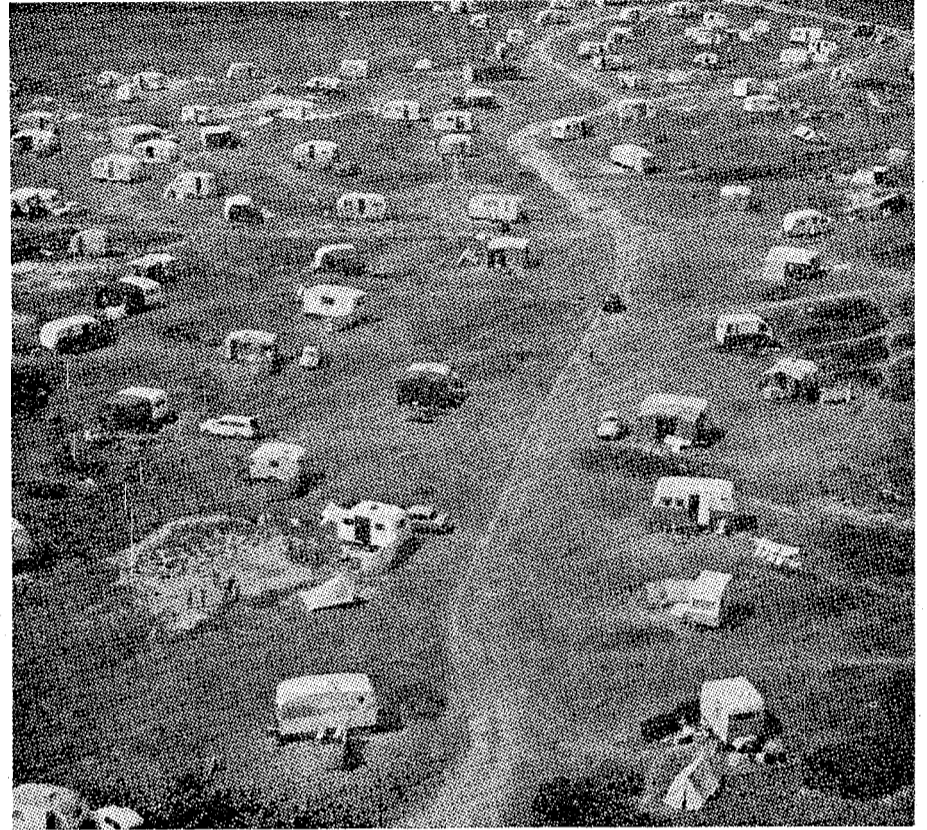
Vele duizenden hebben al gereageerd.

Opvallend is, dat dit gebeurt naar aanleiding van een in hoofdzaak slechts papieren actie.

De bekende doeleinden spreken aan.

Verheugende bereidwilligheid.

Trouwens, niet alleen van leden; ook van sympathisanten.

Wij hopen vóór de vakantie nog veel bijdragen te ontvangen.

MONDELINGE HERINNERING

De papieren actie — via „Nederlandse Gedachten” en volgende week ook weer via „A.R. Post” — gaat natuurlijk voort. Daarnaast moet er ook meer mondelinge actie komen.

Want dit verhaal staat in ons weekblad, maar het moet ook doordringen tot uw buurman, die geen abonnee op „Nederlandse Gedachten” is.

Alle leden hebben in februari en maart een brief over het fonds gehad, met een acceptgirokaart en met een folder. Men kent dus de doeleinden.

Maar u weet zelf hoe het gaat. Je legt de zaak op een stapeltje om deze later af te handelen. De spullen raken tussen andere papieren. En de zaak wordt vergeten.

Dus hebben zeker degenen, die geen abonnee op ons weekblad zijn, een herinnering nodig.

Daar kunt ook u voor zorgen. Wilt u daaraan uw gewaardeerde medewerking verlenen?

GESCHIKT MOMENT

Dat zou juist nu, aan het eind van de maand, van belang zijn. Aan het eind van de maand worden immers veelal een serie girobetalingen verricht. Het zou bijzonder prettig zijn wanneer men dan nu ook aan het Fonds A.R. Partijstichting, Den Haag, gironummer 712.000 zou willen denken.

De afgelopen weken heeft de geldstroom wat rustiger gekabbeld. Niettemin komt er iedere dag geld voor het fonds binnen, nu al meer dan drie maanden lang. Maar wij kijken elke keer weer naar het einde van de maand. Dan neemt de geldstroom naar het fonds steeds weer toe.

Wij verwachten, dat dit nu — eind mei — weer het geval zal zijn.

Wij hopen, dat nog vele duizenden vóór de zomervakantie hun — grotere of kleinere — bijdrage aan ons zo noodzakelijke fonds zullen willen doen toekomen.

BIJZONDER PLEZIERIG

Het zou nu bijzonder plezierig zijn wanneer niet alleen u persoonlijk, maar ook de besturen van de plaatselijke Kiesverenigingen als zodanig voor de mondelinge herinnering aan het fonds zorgen. Een mondeling geheugensteuntje is van veel belang.

De secretarissen van de kiesverenigingen zijn op de hoogte van de namen van hen, die reeds hun bijdrage gegeven hebben. Dat voorkomt overbodig werk.

Uit de reacties van de vele duizenden, die reeds een gift gaven, blijkt, dat het geld bij de leden en ook bij veel sympathisanten bij wijze van spreken klaar ligt.

Daarom is het van belang, dat de besturen bereid zijn het geld ook langs te halen wanneer dit gewenst wordt. Het is natuurlijk gemakkelijker wanneer ieder kan gireren. Heel veel mensen hebben echter zelf geen girorekening en moeten dus een gang naar het postkantoor maken. Voor hen is het der-

halve prettig, wanneer zij hun bijdrage kunnen overhandigen aan een bestuurslid, dat in hun omgeving woont of wanneer zij een bestuurslid kunnen opbellen met het verzoek hun bijdrage desnoods even op te halen. Wij kunnen elkaar van dienst zijn.

Daarnaast is het bijzonder belangrijk, dat de bestuursleden zelf de leden, die nog geen bijdrage gaven, langs gaan of opbellen.

ALLEEN EVEN

Laten wij er gewoon met elkaar uithalen wat er zo gemakkelijk inzet voor het fonds.

Het werk is van belang.

U wilt een partij, die goed werk verzet.

Terecht.

Maar daarvoor is goed geld nodig.

Dat geld is er!

De mensen zijn ook bereidwillig om het te geven!

Wij moeten er elkaar alleen even aan herinneren.

9

90 99

900 999

712.000

Gironummer

Fonds A.R. Partijstichting

Dr. Kuiperstraat 3

's-Gravenhage

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,- per half jaar,
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,- per jr. Losse verkoop f 0.30.

A.R. PARTIJ Dr. Kuiperstraat 3 's-Gravenhage

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd

stafmedewerker

die met name belast zal worden met het kaderwerk en een deel van de voorlichting.

De voorkeur gaat uit naar een medewerker, die tenminste een middelbare schoolopleiding of daarmee gelijk te stellen opleiding heeft genoten. Ook ervaring met kaderwerk en/of voorlichting strekt tot aanbeveling.

Leeftijd: tot ongeveer 30 jaar.

Salarijs volgens rijksregeling in soortgelijke functies, rekening houdende met leeftijd, opleiding en ervaring.

Uitvoerige sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres. Eventueel telefonische inlichtingen 070 - 183960. Toestel 5.

* * * Politiek zuiver

Enige belastingverzwaring voor het jaar 1969 was noodzakelijk geworden door een uitgavenverhoging voor aanvaarde extra defensielasten en een inkomstenvermindering, omdat de Eerste Kamer de huurdersbijdragenwet had verworpen.

De minister van Financiën vond de nodige dekking (tenslotte 60 miljoen) door een aantal accijnzen te verhogen. Niet alleen geldend voor het jaar 1969, maar definitief doorlopend en na 1-1-1970 een bedrag van rond 150 miljoen gulden opleverend.

De minister legde daarbij tevens niet onduidelijk een verband met de belastingoperatie 1970: correctie der tarieven voor loon- en inkomstenbelasting vanwege de inflatie.

Wij hadden in Nederlandse Gedachten opgemerkt dat een en ander voorshands niet volledig acceptabel was. Niet bij deze wetsontwerpen, maar bij het debat rondom de grote belastingoperatie behoorde de beslissing te vallen.

Bij zijn Memorie van Antwoord op een erg kritisch Voorlopig Verslag gaf de minister deze laatstgenoemde ruimte: de komende plannen mogen op eigen merites worden bezien.

Daarmee alleen nam de Kamer geen genoegen. De minister moest een verdere stap doen: de eenmalige tijdelijke uitgave behoorde logischerwijs te worden gevolgd door een tijdelijke dekking.

Er was geen enkele reden reeds nu uit te spreken dat kostprijsverhogende belastingen automatisch na 1 januari zouden moeten doorlopen.

Daartoe waren er op dit moment een te groot aantal onzekere factoren omtrent het beleid 1970, terwijl een toegezegd gesprek tussen overheid en bedrijfsleven over het komende loon- en prijsbeleid niet daarmee belast mocht worden.

De A.R. fractie heeft naar onze mening daarom terecht een amendement ingediend, teneinde die tijdelijkheid te verwakelijken.

De volksvertegenwoordiging kan nu zonder enige en materiële en formele binding — afgezien van de gemaakte formatie-afspraken — het komende beleid beoordelen.

Dat vinden wij politiek zuiver.

* * * Alleen negatief

De A.R. radicalen, voorzover zij als groep georganiseerd zijn, vergaderen geregeld in Bunnik en geven dan hun *judicium* over het beleid van sommige partijgenoten. Zij publiceren het dan in *Trouw*.

Prof. Diepenhorst heeft namens de fractie in de Tweede Kamer, o.i. volkomen terecht, de methoden van de relatief kleine groepen studenten, die gebouwen van hogescholen en universiteiten bezetten, als ongeoorloofde eigenrichting afgekeurd.

De radicalen hebben daarop publiek via het dagblad *Trouw*, hem een afkeuring gegeven en daarin de gehele fractie betrokken. Het zou niet ongewenst zijn, als de radicalen ook hun oordeel gegeven hadden over de methode en bedoelingen van sommige studenten, een minderheid, een kleine minderheid, die hun eisen kenbaar maken en tegelijk door wederrechtelijke bezetting van universiteitsgebouwen het werk belemmeren of onmogelijk maken.

De bedoelingen, die daarbij voorzitten zijn gepubliceerd in het derde gele cahier, en dat is een héél duidelijk boekje. Het is van de S.V.B. Onderhandelen mag alleen gebeuren, „wanneer dat in je eigen collectieve kraam te pas komt, nl. wanneer het gaat om het scheppen van noodzakelijke voorwaarden voor het starten van een goede actie”. De bedoeling is, dat de actie aan de gang moet blijven. Als eisen worden ingewilligd, moet men de concessie gebruiken als een startpunt voor nieuwe actie. Het gehele systeem is revolutionair, consequent en door en door verpolitiekt. Maar daarover hebben de radicalen niets gepubliceerd. Alleen over Prof. Diepenhorst en de fractie, die er naar hun mening niets van terecht hebben gebracht.

Het is weer een geslaagde vlucht geworden, de Amerikaanse vlucht naar de maan, de laatste proefvlucht die aan de eerste maanlanding moet voorafgaan.

Er zijn mensen, die de vraag stellen, wat je eigenlijk bereikt met zo'n landing op de maan. Is het waarschijnlijk, dat er belangrijke ontdekkingen zullen worden gedaan als een paar mensen in ruimtepakken en voorzien van zuurstofapparaten daar een klein gedeelte nader bekijken en wat maangesteenten meebrengen naar de aarde, waar men ze waarschijnlijk zal herkennen als precies dezelfde gesteenten als die wij hier ook kennen? Of zullen er andere nuttige gevolgen en vruchten zijn voor de wetenschap?

Of zal er op de duur economisch wat in zitten? Het is allemaal in hoge mate twijfelachtig en niemand kan volhouden, dat de honderden miljoenen dollars die dit allemaal kost, enig direct rendement zullen opleveren.

Toch is het een Amerikaans succes, dat de Amerikaanse natie met trots vervult. Het is dan ook indrukwekkend, vooral om de precisie, waarmee het allemaal gebeurt. Een reis, die verscheidene dagen duurt en die op de minuut af eindigt op de plaats, die tevoren is vastgesteld. En tijdens de vlucht een bijna ononderbroken verbinding met de astronauten, waardoor het zelfs mogelijk werd, televisiebeelden uit te zenden van wat in de cabine werd opgenomen. Natuurlijk speelt hierbij ook een rol de concurrentie met Rusland. Daarbij hebben de Amerikanen de vrijmoedigheid, dat zij alles in het openbaar doen. Zij vertellen niet na afloop, hoe alles is gegaan, maar zij laten de hele wereld toekijken. Daarin zit ook een stuk bravoure.

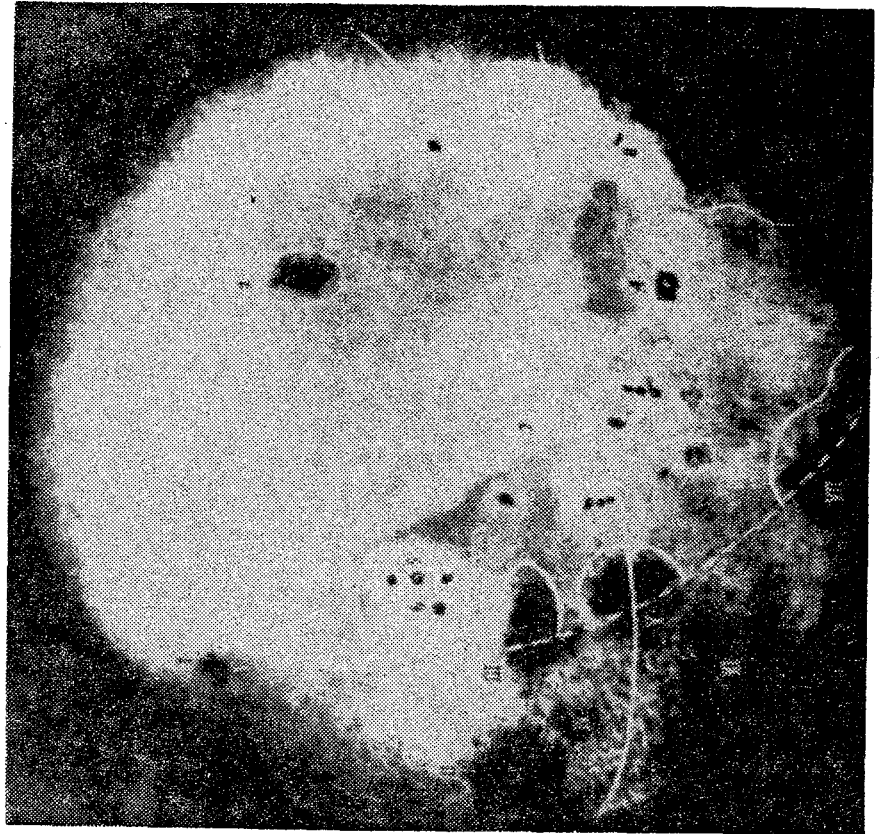
Maar de grote actuele betekenis van deze maanvluchten is, dat de Amerikanen daarmee demonstreren op een voor ieder overtuigende en indrukwekkende wijze, wat wetenschap en techniek in onze tijd kunnen. Met behulp van computers en andere technische hulpmiddelen is het mogelijk, dingen te doen, die vroeger onvoorstelbaar waren.

En — wat hier bij de maanvluchten werd toegepast, dezelfde technieken, dezelfde instrumenten en methoden, die hier haarfijn worden getest, kunnen ook voor andere doeleinden worden gebruikt. We behoeven maar te denken aan communicatie via satellieten, aan toepassingen bij de navigatie van vliegtuigen en onderzeeboten, aan toepassingen in de meteorologie. Er kan in de komende jaren op dit gebied „van alles” gebeuren.

En in het voorgaande ligt al opgesloten, dat hier ook op militair gebied bijna verbijsterende mogelijkheden liggen. Als het mogelijk is, een soort projectiel naar de maan te schieten, en de terugkeer tot in de perfectie te regelen, dan is het ook mogelijk, een projectiel om de aarde te laten draaien en het op een nauwkeurig berekend moment „bevel” te geven, terwijl het ergens boven de Stille Oceaan voortraast, om koers te zetten naar Moskou en op het Kremlin neer te dreunen. Voor Kremlin kan men natuurlijk ook invullen het Nasa-centrum in Amerika, als het een Russisch projectiel betreft. Dat kan maar leiden tot één conclusie: een wereldoorlog met gebruik van strategische atoomwapenen wordt al onwaarschijnlijker, niet als gevolg van allerlei kerkelijke boodschappen en pauselijke uitspraken, maar doordat de snelle ontwikkeling van de techniek zulk een oorlog vanwege de onbegrensde mogelijkheden tot een on-

AMERIKAANS SUCCES

DOOR H. ALGRA

mogelijkheid maakt. In versterkte mate geldt nu, wat in de tweede wereldoorlog gold van de chemische strijdmiddelen. Vóór die oorlog hadden met name de vrijzinnig-democraten in Nederland in hun politiek programma opgenomen de stelling, dat Nederland moest overgaan tot eenzijdige ontwapening, want de volgende oorlog zou een gasoorlog zijn, waarbij de steden door gifgas zouden worden uitgemoord. Maar in de tweede wereldoorlog is — in tegenstelling met die van 1914-1918 géén gifgas gebruikt. Omdat niemand het durfde uit vrees, op dezelfde wijze het slachtoffer te worden door de vergelding. De waarschijnlijkheid is bijzonder groot, dat het atoomwapen als strategisch wapen in feite reeds heeft afgedaan en dat Rusland en Amerika beide wéten, dat dit wapen niet meer kan worden gebruikt, omdat de „wederkerigheid” hier perfect en volledig zal zijn.

Dit alles heeft in zoverre te maken met de maanvluchten, dat dezelfde mogelijkheden en methoden, die dáár zo indrukwekkend door de gehele wereld worden gezien, ook beslissende betekenis hebben op andere terreinen.

Nog één aspect verdient onze aandacht.

Er is geen wetenschap, die zó zonder direct of zakelijk nut is als de sterrenkunde. Maar toch vindt die wetenschap telkens opnieuw geestdriftige beoefenaars en er zijn ook heel wat amateurs, die geboeid worden door dat speuren in het heelal. Misschien zeggen zij nederig, dat de sterrenkunde hun hobby is. Maar er is iets méér aan de hand. De mens is een onderzoeker. Hij wordt nooit moede van het speuren, in de on-eindige ruimte van het heelal en in de geheimen van het atoom. En hij heeft bij dat speurwerk in deze eeuw meer vorderingen gemaakt dan in alle eeuwen daarvoor.

Hij openbaart zich in dit alles als mens, die altijd meer wil weten en die leert, dat elk wetenschappelijk onderzoek alleen maar de vraagtekens verder naar achteren verzet.

De resultaten van wetenschap en techniek zijn *overwinningen*, risikante overwinningen vaak wel, maar toch overwinningen van de mens, die nooit moede wordt verder te onderzoeken, en te vragen en te beproeven.

Bijzonder diepe indruk maakt het boek

Dokter Mary Verghese

van D. C. Wilson

Het beschrijft het leven van een jonge vrouwelijke arts in India, die zittend in haar rolstoel haar leven inzet voor het wel en wee van de lepra-patiënten.

Deze levensgeschiedenis zal u boeien en ontroeren.

Gebonden f 12,90

Verkrijgbaar in de boekhandel

BOEKENCENTRUM N.V. - 's-GRAVENHAGE

PROF. DIEPENHORST IN TWEDE KAMER OVER:

GEBEURTENISSEN AAN DE HOGESCHOOL IN TILBURG

Prof. mr. I. A. Diepenhorst heeft namens de A.R. fractie in de Tweede Kamer over de gebeurtenissen aan de Tilburgse hogeschool niet gezweven. Hij heeft in de Kamer overigens meer gezegd dan in de verslagen van de meeste kranten is geschreven.

De kernpunten van zijn betoog laten wij hieronder volgen.

„Bij de kwestie Tilburg moet formeel worden geconstateerd, dat het gaat om een bijzondere hogeschool, dat wij hier dus hebben te maken met de positie van een bijzondere hogeschool zoals deze wordt beheerd door de Wet op het wetenschappelijk onderwijs. De plichten en de bevoegdheden van de desbetreffende colleges en groepen liggen vrijwel vast. Er is hier tevens een gemeenschapsbelang aan de orde. Het kan zijn, dat er aan een bijzondere instelling dusdanig radicaal verkeerd wordt gehandeld, dat de marginale toetsing van de overheid, dat de marginale toetsing van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen zich moet laten gelden; in het algemeen is de situatie deze, dat in de eerste plaats moeilijkheden aan bijzondere universiteiten en hogescholen, geliet op ons wettelijk bestel, liggen voor rekening van de instanties van die bijzondere universiteiten en van die bijzondere hogescholen.

TERUGHOUDEND

Nu is de minister in zijn weergave van wat er is geschied bijzonder terughoudend, en naar ik meen terecht terughoudend, met het uitdelen van schuld. Ik geloof in navolging van de bewindsman dat beoordeling niet dadelijk op de weg van de Staten-Generaal ligt. Er is niet overgelegd een witboek, dus hoe kunnen wij dan een gedachtenwisseling houden over de draagwijdte bijvoorbeeld van de verklaring door het curatorium oktober 1968 afgelegd, een verklaring waarover juridisch, mede aan de hand van de wet, nog wel wat ten gunste zou zijn op te merken. Hoe kunnen wij thans een dispuut voeren over de reden waarom in het relaas van de minister slechts een tweetal ordeverstoringen aan de zijde van de studenten worden genoemd, terwijl andere daden hunnerzijds niet minder uitdagend waren. Er wordt inmiddels niet over gesproken. Ik bewaar er ook het stilzwijgen over. De Minister zegt, wè, over twee grote punten zich uitlatend, met betrekking tot het curatorium in de eerste plaats, dat een sluiting van een hogeschool altijd moet zijn een ultimatum remedium, een uiterste middel, hetwelk bovendien alleen maar bij calamiteiten mag worden toegepast. Hij betreurt het dat het sluiten geschiedde zonder dat men hem raadpleegde en hij juicht toe de decisie tot heropening. Ik geloof dat ik aan dit oordeel van Zijne Excellentie, louter afgaande op de feiten die mij ter beschikking staan,

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

bijval kan betuigen. Het tweede ministeriële punt is dan, met betrekking tot de studenten en wat zij deden — en nu citeer ik letterlijk: „dat de actie niet bepaald in alle opzichten van constructieve gezindheid getuigt”. Dit laatste oordeel is mij te licht aangezet. Ik had gaarne gehoord dat de bewindsman, die tegenover het curatorium en het gevoerde beleid „betreurt” en „toeuicht”, te dezer zake duidelijker zijn gevoelens geuit had. Ik verklaarde aan het begin van mijn kort betoog, niet dadelijk te geloven dat de situatie zeer ernstig is. Ik voegde eraan toe: ze kan het worden. Zij zal dit wellicht worden, wanneer een dergelijke aantasting van de orde, mogelijk gedeeltelijk met ludieke bedoelingen plaatsvindend, zodat zij niet zo ernstig behoeft te wezen — maar nogmaals zij kan het worden — niet scherper gelaakt wordt dan hier geschiedt.”

CURATOREN

„Wanneer de curatoren — ik spits een en ander nader toe — bij hun beleid voor ogen houden, dat hun taak verschilt van die welke commissarissen in een onderneming hebben, dan kunnen wij ook verder hun dikwijls omvangrijke en belangeloze arbeid ten volle waarderen. Wij mogen hopen, dat deze wordt voortgezet. Om dermate stout als zoeven door de voorgaande spreker is gedaan het dualistische systeem van onze wet ten eenemale te veroordeelen, het onderhavige debat is er niet voor deze kwestie tot een beslissing te brengen; ik wens ervoor te waarschuwen dat men onder geen beding zo eenvoudig met een ingewikkelde structuur als universiteit en academie vertonen, mag omspringen. Hier is een wat grotere behoedzaamheid en een wat zorgvuldiger bewijsvoering vereist.

HOOGLERAREN

In de tweede plaats de hoogleraren, die het voorrecht kennen dat hun arbeid voor hen tevens een levensbehoefte is. Hun vak vormt hun liefhebberij. Dit kan helaas lang niet van iedereen worden gezegd; er zijn mensen, die in veel somberder omstandigheden moeten werken; alleen, er is bij hoogleraren ook weer voor schaduw gezorgd: Hen benaamt het gevoel nooit of te nimmer gereed te komen. Zij zullen overigens, zich hoedend voor een nodeloos autoritaire houding, trachten de leerlingen tot zelfstandigheid te brengen. Het is goed te letten op de uitdrukking: men brengt de leerlingen tot zelfstandigheid, want hun zelfstandig aankomen als zij 17-18 jaar zijn — dus geestelijk volledig gevormd — is een zeer hoge zeldzaamheid en enkel voor bevoorrechten als een Hugo de Groot weggelegd. De normale alumnus komt stellig niet in alle opzichten geestelijk volwassen aan.

STUDENTEN

Ik ben hiermede tot de studenten gegaan. Zij zijn terecht kritisch, dit is hun aantrekkelijkheid. Zij moeten kritisch blijven. Aan de ene kant ben ik geneigd te zeggen, dat zij niet kritisch genoeg kunnen zijn, om er aan de andere kant dadelijk op te wijzen, dat zij ook zich zelf mede voorwerp van die kritiek moeten maken. Zij zouden zich zelf herhaaldelijk hebben af te vragen: „Is het nu nog aardig of is het een beetje grof

wat wij te berde brengen?”

Studenten nemen vandaag in Nederland, wat men ook bewere moge, een geprivilegeerde positie in. Zij kunnen soms rechten laten gelden — dat is ook heel goed — maar ieder, die rechten kan en wil laten gelden, moet zich realiseren, dat hij ook bepaalde plichten te vervullen heeft.

Tenslotte wil ik opmerken — ik weid op dit ogenblik niet uit over de wetenschappelijke of de technisch-administratieve staf — dat academies zullen ervaren hoe zij gelijkenschakeling bepaaldelijk niet verdragen. Ik ga dit aan een sprekend voorbeeld toelichten.

Een isopenlaboratorium en een juridisch seminarie kunnen met geen mogelijkheid op dezelfde wijze worden geleid. Wanneer men eisen stelt omtrent een volstrekt gelijke zeggenschap op alle niveaus, moet men zich een ogenblik de situatie in een academisch ziekenhuis voorstellen.

In deze vorm, zó ongenueanceerd, kan het ook met de grootste waardering voor uiteraard uitnemende intenties niet in abstracto worden gesteld en nog veel minder gerealiseerd.

Ik stel vast dat, als het op dit ogenblik rond de universiteit enigszins woelig is, zij desondanks niet behoeft te wanhopen, omdat zij een gemeenschap, een communiteit is en deze gemeenschap van de universiteit kent zoveel verscheidenheid, dat de gelijkheid bij haar in ieder geval niet het eerste en het laatste woord kan spreken.

Ik voeg eraan toe, dat de universiteit ook wel eens alma mater wordt genoemd, hetgeen nogmaals bepaalde gedachtenverbindingen legt. Ik laat de terminologie volledig voor wat zij is, maar de kern van de zaak moet duidelijk wezen.

Geen hooghartige eenzijdigheid, maar een met elkaar zoeken van hetgeen voor de academie het beste is, een veroordeling van wat haar wezen vreemd blijft, een niet buigen voor ruw geweld — dit wil ik met nadruk nog eens uitspreken — maar enkel een zwichten voor de kracht der overtuiging, opdat, voor nu en straks universiteiten en hogescholen geen walmende pitjes zijn of — in de beeldende taal van een vroegere periode — geen rokende vlaswieken, maar integendeel, lichtbakens, omdat zij de waarheid zoeken en, wat meer is, ook de waarheid vinden.”

WESTERSE SOCIOLOGIE

In N.G. van 24 mei j.l. stond op pag. 7 dat prof. dr. A. van Doorn hoogleraar is in de Staathuishoudkunde aan de faculteit der Sociale Wetenschappen.

Tussen haakjes stond daarachter niet-Westerse Sociologie. Dit moet zijn Westerse Sociologie.

WIJ KOMEN BIJEN

Op dinsdag 3 juni a.s. belegt het Stedelijk Verband van de Arjos in Amsterdam een algemene ledenvergadering in de Brakke Grond (aan de Nes).

Aanvang 20.00 uur.

Hoofdmoot van de avond is een lezing over: „Rietsuiker, boerenbedrog?”. Sprekers: Paul van Tongeren en drs. A. B. Vaandrager, secretaris van de C.B.T.B.

Op woensdag 11 juni a.s. belegt de A.R.V.A. Friesland haar jaarvergadering in de theeschenkerij van de Prinsentuin te Leeuwarden.

Aanvang 14.00 uur.

Spreekster: mej. J. Eerdmans, dir. van de landbouwhuishoudschool te Bolsward over: huishoudonderwijs.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

WET OP DE LOON- VORMING

GESCHIEDENIS

In september van het vorige jaar heeft de minister van sociale zaken en volksgezondheid een ontwerp van wet op de loonvorming bij de Tweede Kamer ingediend. Het is de bedoeling, dat deze wet in de plaats zal treden van de derde titel van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen (B.B.A. 1945), waarin de loonvorming thans nog is geregeld. Daarmede wordt dan de ontwikkeling van de loonpolitiek, zoals die zich sinds 1945 heeft voltrokken, afgesloten en een nieuwe ontwikkeling bij wet geregeld. Er is over de vraag naar het meest wenselijk systeem van loonpolitiek sinds '45 veel strijd gevoerd. In het algemeen waren de socialisten voorstanders van een door de overheid geleide loonpolitiek. Daarentegen werd met name in protestants-christelijke kring op grond van de eigen verantwoordelijkheid van de bedrijfsgegoten gepleit voor een vrije loonpolitiek. Niettemin is aan het sy-

CORRECTIE

In het artikel „Student: van eliteburger tot maatschappijkritikus” in Nederlandse Gedachten van 24 mei j.l. werd geschreven, dat een fotograaf van „De Telegraaf” tijdens de bezetting van de hogeschool in Tilburg zelf asbakken op de grond zou hebben gelegd om een foto te kunnen maken van de „zwijnenstal”.

Het is ons gebleken, dat deze fotograaf niet in dienst was van „De Telegraaf”. De studenten in Tilburg hebben dit enige dagen na het gebeurde toegegeven.

De schrijvers van het artikel, de heren J. Buddingh' en J. H. Kuipers verzochten ons een rectificatie op te nemen n.a.v. de betreffende passage in hun artikel.

Zij verklaren:

„In tegenstelling met wat wij in ons artikel, „Student: van eliteburger tot maatschappijkritikus”, in Nederlandse Gedachten van 24 mei j.l. schreven, was de asstrooiende fotograaf niet in dienst van „De Telegraaf”. (Onbegrijpelijk was onze vergissing overigens niet, want een Tilburgse medewerker van „De Telegraaf” wil niet meer voor dit blad werken en een onderwijsredacteur van „De Telegraaf” bood zijn ontslag aan, n.a.v. de wijze waarop in deze krant over de gebeurtenissen in Tilburg en Amsterdam werd geschreven). Tot zover de verklaring van de schrijvers, die uiteraard voor hun rekening is.

steem van geleide loonpolitiek, zoals dat in 1945 van start is gegaan, gedurende een aantal jaren vrij algemeen medewerking verleend. Dat valt te verklaren uit de economische toestand waarin ons land zich direct na de tweede wereldoorlog bevond. Het produktie apparaat was geheel ontwricht, er was een groot tekort aan werkgelegenheid en een ernstige inflatie dreigde. Onder die omstandigheden was de algemene opvatting dat ten behoeve van de sociaal-economische opbouw van ons land de overheid over ruime bevoegdheden moest beschikken. Daartoe behoorde ook de loonvorming als één van de instrumenten van economische politiek. De discussie over een systeem van loonpolitiek dat zou moeten gelden onder normale omstandigheden bleef intussen voortduren. Deze discussie werd actueler naarmate de armoede meer werd overwonnen en geleidelijk aan gedacht kon worden over verdeling van welvaart. Het institutionele kader van de loonvorming zoals geregeld in het B.B.A. 1945 bleek een opmerkelijke elasticiteit te bezitten.

Een verruiming van de mogelijkheden van loonvorming met meer vrijheid voor de bedrijfsgegoten kon worden gerealiseerd zonder dat het systeem als zodanig werd gewijzigd. Er ontstonden nieuwe aanduidingen zoals „gedifferentieerde” en „georiënteerde” loonpolitiek.

Maar hoe het systeem ook werd gemanipuleerd, het behield het karakter van geleide loonvorming. De drang naar een vrije loonpolitiek werd echter steeds sterker zoals kan worden afgeleid uit de adviezen die zowel door de Stichting van de Arbeid als door de Sociaal-Economische Raad in de loop der jaren zijn uitgebracht. In 1967 werd in de Stichting van de Arbeid nagenoeg volledige overeenstemming over een systeem van vrije loonpolitiek bereikt. De inhoud van het wetsontwerp is in belangrijke mate daardoor bepaald.

HOOFDPUNTEN

Blijkens de toelichting op het betreffende wetsontwerp stemt de regering in met de grondgedachten van een vrij loonbeleid.

Dit houdt in de eerste plaats in, dat partijen in beginsel vrij zijn de lonen en andere arbeidsvoorwaarden naar eigen inzicht en verantwoordelijkheid te regelen. Het tweede punt sluit daar direct op aan, namelijk dat er geen goedkeuring meer vereist zal zijn van een toetsend orgaan als het College van Rijksbemiddelaars of de Stichting van de Arbeid. Een derde punt is tenslotte dat de verantwoordelijkheid van de centrale overheid voor het algemeen belang het noodzakelijk doet zijn, dat zij ook met betrekking tot de loonvorming over bepaalde bevoegdheden kan beschikken.

Het zijn met name de bevoegdheden van de centrale overheid, zoals die in het wetsontwerp zijn voorzien, die de aandacht trekken. In artikel 8 van het ontwerp wordt voorgesteld de minister de bevoegdheid te geven, om indien naar zijn oordeel het algemeen sociaal-economisch belang dat vereist, bepalingen van een collectieve arbeidsovereenkomst, zolang zij nog niet in werking zijn getreden, onverbindend te verklaren. Artikel 10 wil de minister de bevoegdheid geven om de lonen en andere arbeidsvoorwaarden te bevriezen, indien naar zijn oordeel:

„a. de ontwikkeling van het peil van de loonkosten tot ernstige verstoring van de nationale economie dreigt te leiden, dan wel

b. het belang van de nationale economie het nemen van maatregelen ten aanzien van het peil van de loonkosten in samenhang met andere maatregelen vereist.”

Tenslotte wordt in artikel 11 de mogelijkheid geopend om bij algemene maatregel van bestuur terug te schakelen naar een systeem van geleide loonpolitiek, indien de krachtens artikel 10 voorziene maatregelen geen effect sorteren.

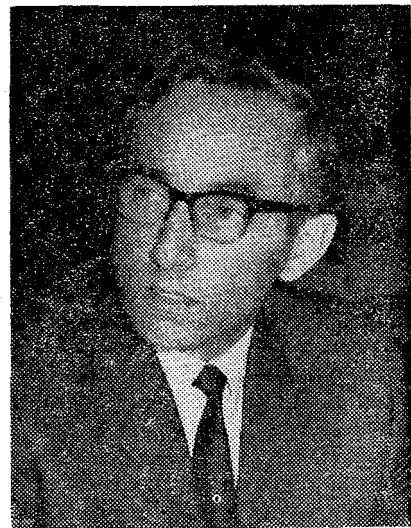
Uiterlijk drie maanden na het van kracht worden van een dergelijke maatregel van bestuur moet de minister dan

een voorstel doen aan de Staten-Generaal omtrent het voortduren daarvan.

BEZWAREN

De genoemde artikelen geven aanleiding tot een aantal kritische opmerkingen.

Artikel 8 regelt de mogelijkheid van het onverbindend verklaren van bepalingen van een collectieve arbeidsovereenkomst. De beantwoording van de vraag welke kosten een onderneming of bedrijfstak kan dragen, behoort echter volledig voor verantwoordelijkheid van partijen te blijven. Het ingrijpen van de overheid moet daarom de omvang van de kosten onverlet laten en dient zich te beperken tot de samenstelling daarvan. Voor het overigens kan artikel 8 een functie hebben om de maatregel in artikel 10 genoemd te ontgaan. Het in dit artikel geregelde algemeen ingrijpen van de overheid kan onder bepaalde omstandigheden noodzakelijk zijn. Volgens het wetsontwerp zijn die omstandigheden: a. een dreigende ernstige verstoring van de nationale economie en b. het belang van de nationale economie.

DOOR J. LANSER

Men kan echter onmogelijke verdedigen dat alleen de ontwikkeling van de loonkosten de oorzaak zou zijn van die omstandigheden, op grond waarvan ingrijpen door de overheid gerechtvaardigd zou zijn. Een algemene verstoring van de economie is het gevolg van een complex van factoren, waarvan de loonontwikkeling er slechts een is. Een algemene loonmaatregel dient daarom genomen te worden in samenhang met andere maatregelen. Dit behoort uitdrukkelijk in de wet te worden vastgelegd. Gelet op het zeer ingrijpende karakter van een algemeen loonmaatregel is het noodzakelijk dat deze tot stand komt in overleg met het parlement en de Sociaal Economische Raad. Ook de Stichting van de Arbeid behoort daarbij te worden ingeschakeld.

Artikel 11 tenslotte opent de mogelijkheid om bij algemene maatregel van bestuur terug te keren tot een systeem van geleide loonpolitiek. Tegen dit artikel zijn twee ernstige bezwaren aan te voeren. Het eerste is, dat de overheid de macht zou hebben om met een eenvoudige procedure en met voorbijgaan van parlement en bedrijfsleven een maatregel van een nogal principiële karakter te realiseren.

Daarnaast moet als bezwaar worden genoemd, dat, indien een maatregel als in artikel 10 voorzien, niet effectief blijkt te zijn, artikel 11 dat evenmin kan zijn. In feite sluit artikel 10 het in artikel 11 voorgestelde uit.

Samenvattende is mijn conclusie, dat het ontwerp van wet op de loonvorming op essentiële punten wijziging behoeft om te kunnen worden aanvaard.

A.R. PARTIJ

Dr. Kuiperstraat 3

's-Gravenhage

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd:

JONGSTE MEDEWERKSTER

Gedacht wordt aan een zelfstandig meisje van 16 tot 18 jaar, aan wie de administratieve verwerking en verzending van brochures en publicaties kan worden toevertrouwd, alsmede ook de behandeling van uitgaande poststukken en het opbergen van archiefmateriaal.

Gevraagd wordt:

accuratesse en gevoel voor verantwoordelijkheid. Bij voorkeur MAVO (MULO) opleiding.

Geboden wordt:

een aantrekkelijke functie op een middelgroot kantoor, waar in een goede teamgeest wordt gewerkt. Salaris volgens rijksregeling, afhankelijk van leeftijd en opleiding.

Sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres, eventueel telefonische inlichtingen 070 - 183960, toestel 5.

9 gulden
voor
90 jaar
arp

DE ZEEUWSE LANDBOUW

DOOR A. DE FEIJTER

Als u bovenstaande titel onder ogen krijgt, zal mogelijk bij veel uwer de band gelegd worden tussen de televisie, reclame, strip en bovenstaande.

Nu moet mij allereerst toch van het hart, dat die beelden niets met Zeeland en nog minder met het platteland en de landbouw te maken hebben.

De sfeer in een strip geschetst steekt wel erg schriek af met het werkelijk dynamische beeld van industrieën in aanbouw of uitbreiding, wegen in aanleg en een landbouw die fascineert door zijn moderne aanpak en dynamiek.

Voor ik met u in de problematiek van het heden wil duiken, lijkt het mij goed om eerst een globaal overzicht te geven van de Zeeuwse landbouw uit de afgelopen 25 jaar.

Er is inderdaad veel veranderd in deze periode, hetwelk ik u misschien het duidelijkste illustreer met de ontwikkelingen op een landbouwbedrijf, zoals we die beleefd hebben.

Duidelijk wil ik dan ook stellen, dat de ontwikkelingen „beleefd” zijn, ze zijn ten nauwste verbonden met het „bedrijf” waar de boer en zijn gezin samen een hechte gemeenschap mee vormen, als kind groeide je er zodoende samen mee op, je speelde er mee.

Elk voorjaar opnieuw voltrok zich het wonder van de geboorte van een veulen, de toekomstige krachtbron van het landbouwbedrijf.

De paarden, zij vormden in die tijd de krachtbron waar de arbeid op het land, zoals het ploegen en het zaaien, mee gebeurde.

Het bekende beeld van het Zeeuwse koudbloed paard, waarvan er op een groot bedrijf op de zware klei dan ook (wel) twee span van 3 paarden aanwezig waren plus de nodige jonge aanwas, die zowel voor eigen gebruik als voor handelsdoeleinden gefokt werden.

Doordat vooral grote delen van Zeeland door oorlogshandelingen veel geleden hadden, waren deze zorgvuldig opgebouwde fokstallen met wijdvertakte bloedlijnen praktisch verloren gegaan. Mede hierdoor en de wil om weer aan de slag te gaan heeft de motorisatie na 1945 in Zeeland een snelle start gemaakt.

MOTORISATIE

Een der eerste kenmerken was dat nu één tractorchauffeur het werk van twee paardeknechts overnam, en dit is het wel geweest, hoe eenvoudig van opzet ook, dat geleid heeft tot het niveau van mechanisatie zoals we die nu reeds kennen. Na die eerste stap kwam de maaidorser, die een ontwikkeling teweeg bracht, waardoor in plaats van het graan maaien, ophokken, in de schuur brengen en opslaan om het daarna met de dorsmachine te dorsen, nu het graan in één arbeidsgang wordt gemaaid en gedorst.

Om dit in arbeidstermen over te zetten en dan gelijk de verschillende stadia van de voortgaande ontwikkeling hier in te verdisconteren, kan nu gesteld worden dat één man op een maaidorser minstens tien man per dag in de oogsttijd vervangt.

Nog vele beelden in deze geest zouden op te voeren zijn, het zou echter te ver

voeren, mede omdat naast de ontwikkelingen in de mechanisatie er tegelijkertijd een omwenteling in teelttechnieken heeft plaats gevonden, terwijl er op het gebied van de chemie een revolutie heeft plaats gehad.

En in heel deze draaiende wereld, waar alles aan de draai is staat de boer, die nog altijd zijn beroep als een levenstaak ziet, als een cultuuropdracht. Het tragische van deze gehele ontwikkeling is dat de boer zich aan alles heeft aangepast, en nu als beloning, buiten zijn schuld midden in een grote crisis is terecht gekomen, die zeker niet door een ieder onderkend wordt.

Mede door eenzijdige voorlichting van de „pers” lijkt het dat enorme subsidies in de landbouw gestoken worden, waarbij dan tevens de gedachte gewekt wordt, dat het ook nog een bodemloze put is. Het is in dit geval wel interessant te weten, dat laatst in België bij een onderzoek bleek dat daar aan een boer ca. f 5.000,— aan overheidsgelden besteed werd terwijl dit voor een werknemer in de kolenmijnen op f 6.500,— kwam.

Het zou ook voor Nederland wel eens de moeite waard zijn en mogelijk interessant te becijferen wat voor kosten de gemeenschap (lees overheid) direct en indirect aan iedere inwoner besteedt (hiervoor wel een computer inschakelen). We zouden wel eens voor verrassingen kunnen te staan komen.

Ik wilde het er voorlopig maar op houden dat zowel landbouw, industrie, recreatie en de sector diensten allemaal hun aandeel op een of andere manier van de gemeenschap ontvangen.

Hier van uitgaande kunt u de vraag stellen of de bijdrage aan de economie voldoende is. Stellig zit hier niet de moeilijkheid, nog steeds stijgt de bijdrage o.a. door vergroting van export van landbouwproducten, zelfs zo dat de kleine groep werkers in de landbouw, nu nog ca. 8% van de beroepsbevolking

voor ca. 27% van de totale Nederlandse export voor haar rekening neemt, naast de voedselproductie voor de totale Nederlandse bevolking.

Ook in de produktiviteitsstijging treft de Nederlandse landbouw geen enkele blaam, de laatste 10 jaar heeft deze stijging meer dan 60% bedragen, dit is dan gemiddeld 6% per jaar terwijl de industrie op gemiddeld 4% zit. U ziet het, los van nog mogelijke extra inspanningen en aanpassingen, zou hier redelijkerwijs geen noodkreet geslaakt behoeven te worden, ook de deskundigen met o.a. dr. S. L. Mansholt voorop hebben jaren lang deze ontwikkeling als alleen zaligmakend voorgehouden.

PRODUKTIEVERHOOGING

Edoch wat is er over het hoofd gezien? Doordat de kosten-zijde door vele investeringen, een sterke stijging te zien gaf was het enige alternatief „produktie” verhoging om toch maar aan een redelijk inkomen te komen.

In de landbouw geen aangepaste (hogere) prijzen, zoals in andere sectoren, dan maar meer producten produceren om de verhoogde kosten op te vangen en mogelijk het inkomen te stabiliseren. Deze produktiestijging heeft echter geleid tot een overvoerde markt, met als gevolg lagere prijzen en in verhouding lagere inkomens, waarnaast het probleem van overschotten kwam, met als recente voorbeelden: een boterberg, appel- en perencrisis, een aardappeldrama zowel in 1968 als in 1969, om aan de suiker als apart hoofdstuk nog enkele woorden te wijden.

Het moet me van het hart dat discussies rondom suiker zoals in het recente verleden gebeurd, bijzonder pijnlijk zijn voor de Zeeuwse boer. De suikerbieten teelt is dankzij het indertijd ingrijpen van mr. B. W. Biesheuvel, toen minister van Landbouw, in de akkerbouw nog zowat de enige teelt naast tarwe, waar de akkerbouw-boer van kan blijven leven.

Hierbij komt nog dat de prijs die voor suiker gegarandeerd wordt alleen die suiker betreft, die in Nederland toen en in de E.E.G. nu geconsumeerd wordt minus een kwantum voor Suriname en enige aan Frankrijk geassocieerde onderontwikkelde landen. Het „overschot” echter ons door de natuur soms geschonken en soms onthouden komt geheel voor de eigen rekening en risico van de boer zelf, hiervoor ontvangt hij geen enkele steun, hiervan betaalt hij alleen zijn verbruikersbelastingen indirect, welke in Nederland meer dan f 31 per 100 kg suiker bedragen aan accijns en B.T.W. (in Frankrijk ca. f 6). Het is daarom ook onbegrijpelijk dat mensen van naam zo dom gereageerd

De heer A. de Feijter is landbouwer te Cadzand. De redactie meende, dat het zinvol was de landbouwproblematiek te laten behandelen door iemand die dagelijks midden in het agrarische bedrijf staat. Hoewel toegespitst op Zeeland, is de problematiek hier behandeld niet tot deze provincieplaats beperkt.

hebben op een in een opwelling ontstane actie, wij hadden toch minstens mogen verwachten dat zij hun mond gehouden hadden over dingen, waar zij niets of te weinig van af wisten (zou er in India niet meer gebrek aan een mammoetdok zijn of aan industrie?).

DILEMMA

Genoeg hierover en nu weer terug naar het probleem, het grote dilemma waarin de Zeeuwse landbouw zit; zij is terecht gekomen in een cirkel van stijgende kosten, lagere prijzen, te lage of geen winstmarge, waardoor uiterste inspanning om nog meer te produceren, wat weer grotere overschotten geeft, met alle consequenties van dien.

En in dit complex van problemen ziet hij rondom zich een stijgende welvaart. Zou de (Zeeuwse) boer zijn inkomsten eens gaan vergelijken met de inkomensontwikkeling in de andere sectoren dan zou het lied van „Hoe genoeglijk rolt het leven des gerusten landman voort” wel eens wreed verstoord kunnen worden.

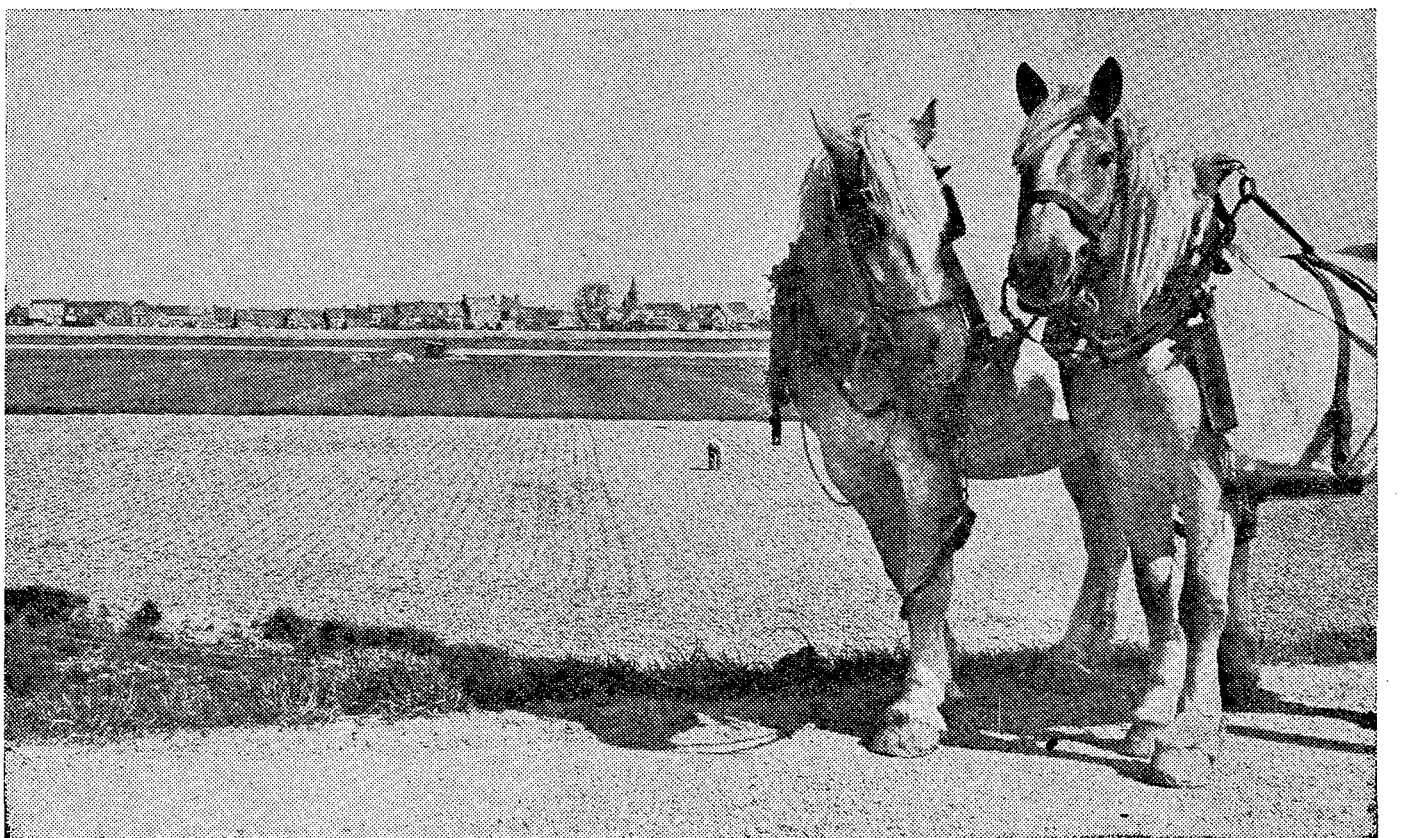
Vergelijkingen op zichzelf zijn al niet gemakkelijk, daarbij komt als je dit op papier moet doen je ook nog eens van „gemiddelden” uit moet gaan.

Zo in de wetenschap dat „gemiddelden” eigenlijk niet bestaan en vergelijkingen altijd mank lopen wil ik u toch een „algemeen” overzicht niet onthouden over een in procenten uitgedrukt overzicht van inkomens over de jaren '54 via '64 tot 1968.

Stellen wij 1954 op 100 dan zien wij dat men in particuliere bedrijven in 1954 op 208% en in 1968 op 277% zit.

	1954	1964	1968
Overheidspersoneel (middelb. opl.)	100% f 8.000	200% f 16.000	300% f 24.000
Landarbeider (ongeschoold)	100% f 4.000	188% f 7.500	275% f 11.000
Landbouwer 30 ha totaal inkomen	100% f 14.500	114% f 16.500	121% f 17.500

Het paard verdween bijna geheel.

Duidelijk is dat bovenstaande staatje enige toelichting vereist. Het inkomen van overheidspersoneel met middelbare opleiding is geheel anders van samenstelling dan het inkomen van een boer. In het eerste geval is dit inkomen op de bijdragen van de sociale lasten en pensioenen na geheel verteerbaar, terwijl zij ook al kinderbijslag ontvangen vanaf het eerste kind en zij bij eventuele ziekte, overlijden, zelfs bij werkloosheid recht hebben op goede uitkeringen.

Bij een boer betekent inkomen zeker niet dat dit verteerbaar is, allereerst gaat daar vanaf, althans dat zou moeten, een groot bedrag voor sociale lasten, ziekte, ongeval, levensverzekering c.q. pensioen, die voor een werknemer elders voor een groot deel betaald worden, kinderbijslag ontvangt hij pas vanaf het derde kind.

Naast dit moet hij een groot bedrag wegleggen c.q. gebruiken voor verplichte aflossing en reserveringen om bij te blijven o.a. noodzakelijke vernieuwingen, uitbreidingen of aanpassingsinvesteringen. Het verteerbaar inkomen kan en mag in dit bovenstaande geval niet hoger dan 8 à 9 duizend gulden gezien worden, verteert hij meer dan gaat dit ten koste van zijn bedrijf.

U zou nog kunnen opmerken, dat ik uit ga van te kleine landbouwbedrijven. Het is echter van bedrijven van 30 ha onjuist dat zij niet rendabel zullen zijn. Ook dr. ir. Maris, directeur van het LEI, ziet deze bedrijfsgrootte als het toekomstige fam. bedrijf. Het vertegenwoordigt nog altijd een waarde van f 300.000,— aan grond terwijl er daarnaast nog voor minstens f 100.000,— krediet aanwezig behoort te zijn om machines te kopen en de lopende kosten o.a. zaaigranen, kunstmest e.d. te financieren.

VARJATIE

Nu zit er echter ook al in deze 30 ha. bedrijven een grote variatie van inkomsten zelfs zo dat er zeker 60% beneden een bruto-inkomen zit van f 15.000,— waarvan zelfs nog 5% negatief, daarnaast komt 40% er bovenuit. Voor Zeeland moet ik er nog bij vermelden dat

er van de ongeveer 9500 landbouwbedrijven er ± 6500 beneden de 20ha. aan grondexploitatie hebben, d.i. 70 à 75% van het totaal.

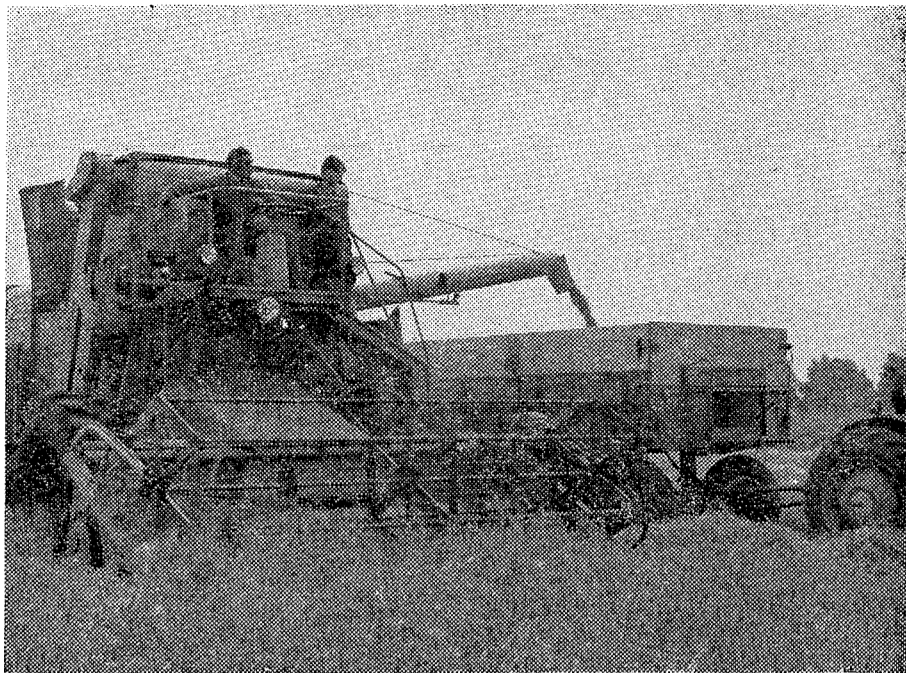
Als ik nu voor deze 6500 hetzelfde beeld moet schetsen als hierboven voor het 30 ha. bedrijf dan wijzen ondeorzochtingen naar aanleiding van berekeningen over inkomensmogelijkheden uit dat hiervan zelfs 90% beneden de grens van f 15.000 bruto zit, waarvan ook weer 5% negatief.

Het is zelfs zo dat in de klasse van 5 - 20 ha er ongeveer 35% van de ondernemers een bruto inkomen heeft van f 0,00 - f 5.000,—, ware het dat hiervan in 1954 te leven was, zij bestaan nu nog bij de gratie van enorme soberheid en interen van het vermogen, zij vallen echter wel onder de sociale normen om kinderbijslag van het eerste kind te krijgen, werkloosheids- of wachtgeldregelingen kennen zij echter niet, wel hebben zij na interen van hun erfgoed recht op steun van de bijstandswet, „wat een zegen“.

Bijkomende factor is dat de dagtaak zich niet uitstrekt van 7.00-17.00 uur doch dat menig uurtje besteed wordt aan bepraten en becijferen, soms met de agrarisch-sociale voorlichters over de nog resterende mogelijkheden, terwijl er op het gemengde bedrijf het vee een 7-daagse werkweek eist.

Ondanks dit alles ziet de boer dat de strijd om mee te komen in de huidige ontwikkeling een haast niet te volbrengen krachttoer is.

En al gaan deze cijfers niet allemaal en algemeen op bij een jong en gezond gezin dat de behoeftes weet aan te passen aan de omstandigheden (vakantie is een onbekend begrip) de grote slagen komen daar waar door ziekte of overlijden de problemen levensgroot worden. Door onbekendheid en door het onbetaalbaar zijn ontbreken n.l. op zeer veel bedrijven de meest elementaire sociale voorzorgsmaatregelen, zoals ziektekostenverzekeringen, dokters en medicijnen zijn meestal geen verzekeringsposten om van aangepaste pensioenverzekeringen maar te zwijgen.

Mechanisatie

Voorwaar geen opwekkend beeld over de Zeeuwse landbouw in zijn algemeenheid u geschilderd, zij het dan dat er op vele punten aanvullingen en nuanceverschillen mogelijk zijn, de feiten op zich zijn realiteit.

HOENU?

De vraag echter: En hoe nu? is in dit verband dan ook actueler dan al het bovenstaande, en ik dacht dat naast alle discussies in onze partij, ook dit deel van onze bevolking, waarvan in Zeeland ook nog zeer vele A.R.-leden, recht hebben op steun en bijstand van Onze Partij als schild voor de zwakken.

Een uitspraak van drs. R. Zijlstra recentelijk bij een beschouwing over de landbouw in de Tweede Kamer geuit n.l. dat hij meer bezorgd is over de onmacht van 200.000 mensen in de landbouw dan de macht van de topfiguren van Mertens in Nederland spreekt wat dit betreft duidelijke taal.

Als wij ons als A.R. Partij in deze geest kunnen opstellen dan zal in de komende tijd, de herstructurering van de landbouw, met allerlei mogelijkheden en moeilijkheden, geen koude sanering worden.

Wij zullen als partij duidelijk van onze sociale bewogenheid blijken moeten geven, daarbij niet tevreden zijn met een antwoord, zoals onze hedendaagse minister van landbouw nogal eens gebruikt, n.l. dat hij gebonden is aan Brussel, dit is dan in duidelijke tegenspraak met zijn Franse collega Boulin, die er van uitgaat dat hij met de financiën uit Brussel een nationale politiek kan voeren.

Ook deze zienswijze graag van onze minister gevraagd, met daarbij van u als partijgenoten de morele steun. De landbouw van haar kant ziet nog steeds mogelijkheden, zij zal er voor vechten met uw hulp, het is ook in uw eigen belang, het is echter nog meer uw plicht.

VERVOLG VAN PAG. 1

NATUURWETENSCHAP

schappij van zeer ingrijpende betekenissen zijn. Met enkele woorden kunnen deze worden opgeroepen: Kernwapens, biociden, milieuhygiëne, gemiddelde levensduur, geboorteregeling, kunstmatige inseminatie, eugenetica, orgaantransplantatie, reanimatie, psychofarmaca, hersenspoeling.

Deze door de natuurwetenschap opgeroepen problemen zijn van ethische en wereldbeschouwelijke aard. Zal de mens zijn voortdurend groter wordende macht op de goede wijze — en wat is hier goed? — gebruiken, of zal deze misbruikt worden voor slavernij op ongekende schaal, voor verarming en degeneratie, of zelfs voor algemene vernietiging?

Voor het zoeken van een weg door dit benauwende problemencomplex zijn twee zaken van verstrekkende betekenis: de noodzaak van een zo groot mogelijke kennis van onszelf en het vinden van normen bij het nemen van fundamentele beslissingen. Ten aanzien van het eerste moet er op gewezen worden dat in de laatste tijd een uiterst belangrijke ontwikkeling plaats vindt op het gebied van het vergelijkend gedragsonderzoek. Het is duidelijk dat het menselijk lichaam in alle opzichten van onze oorsprong uit de groep der zoogdieren getuigt.

CULTUUR

De mens is echter vooral gekenmerkt door zijn cultuur. Maar ook op dit hogere plan maken wij gebruik van capaciteiten die eveneens bij dieren voorkomen. Zo gaat ons benutten van werktuigen terug op het gebruik van voorwerpen door dieren. Bij deze treft men

voorts leervermogens en communicatiemiddelen aan. Mensapen — onze naaste verwanten — zijn vanzelfsprekend bijzonder interessant. Zij vertonen allerlei gedragingen: wenkbrauwfronsen, op de lippen bijten, schreeuwen en zelfs handengeven, die ook bij de mens voorkomen. Van speciaal belang zijn de waarnemingen over territoriumvorming bij dieren: het verschijnsel dat zij i.v.m. voortplanting en voeding een bepaald gebied als het hunne beschouwen en tegen soortgenoten verdedigen. Even belangrijk is de ontdekking van de rangorde, die bij sociaal levende dieren steeds weer aanwezig blijkt te zijn.

Dergelijke diep in ons verleden gewortelde gedragspatronen spelen in onze maatschappij op fundamentele wijze mee, bijv. bij bezit, vooral van grond en woonruimte, bij nationaal gevoel, groepsvorming, familieband, sociale ordening, concurrentie, reclame, massademonstraties, gezagskwesies, enz. Zeer belangrijk is ook het verschijnsel van agressie, waaronder men in de biologie dreig- en vechtdrag tussen soortgenoten verstaat. Verrassend is de waarneming dat dit bij dieren vrijwel nimmer tot ernstige schade of de dood voert, terwijl bij de mens naar schatting alleen reeds in de laatste 150 jaren ca. 85 miljoen soortgenoten in oorlogen en concentratiekampen werden vernietigd.

Deze enkele voorbeelden tonen duidelijk aan van hoe groot belang het voor de mens voor het begrijpen van zichzelf is, dat nauwkeurig vergelijkend onderzoek over gedrag bij dieren en mensen wordt verricht.

Ten aanzien van het tweede hierboven

genoemde punt moet allereerst opgemerkt worden dat de door de natuurwetenschappen ontdekte experimenteerbaarheid en beheersing van de fysische en biotische werkelijkheid eveneens de overtuiging gewekt of gestimuleerd heeft, dat dit evenzeer geldt voor de structuren en geledingen van de mensensmaatschappij. De zolang traditioneel als statisch ervaren sociale verhouding, nationale vormen, politieke constellaties, en bijv. ook kerkelijke structuren worden momenteel allen kritisch geanalyseerd en op hun waarde en echtheid beoordeeld. Er blijken daarbij meer mogelijkheden te zijn dan gedurende lange tijd is gemeend en er kan ook hier gekozen en gewijzigd worden. Dit betekent dat over de gehele linie de mens beseft dat hij niet meer passief in de evolutie hoeft mee te drijven, maar dat de toekomst a.h.w. in zijn handen is gelegd.

RELIGIE

In de West-Europese beschaving heeft van de aanvang af ook een religie meegespeeld. Men dient daarbij te constateren, dat het christendom in veel opzichten een rem op de ontwikkeling is geweest: het heeft zich lang geïdentificeerd met een verouderd wereldbeeld (verzet tegen Galilei, tegen de evolutieleer, enz.) en met gevestigde sociale en maatschappelijke verhoudingen, waardoor het dreigde tot een locale ideologie te verstarren, geheel vergelijkbaar met de religies van de doorgelopen beschavingstakken. In de laatste decennien en speciaal in de verslagperiode kan echter waargenomen worden dat in christelijke kring het besef veld wint dat de kern van zijn religie aansluit aan de grote problemen van deze tijd. Dat is allereerst mogelijk doordat, in tegenstelling tot de veelal locale en binnen de werkelijkheid besloten goden van de zijtakbeschavingen, in een universele God en schepper wordt geloofd, waardoor het moderne wereldbeeld beter aanvaard kan worden. Het christelijk geloof impliceert voorts elementen van zin, bevrijding en hoop, en

benadrukt in zijn uitwerking in principe ook de motieven van universele gelijkheid van alle mensen, zonder onderscheid van ras of volk, voorts van sociale bewogenheid, van naastenliefde, van vredelievendheid en van persoonlijke verantwoordelijkheid. De natuurwetenschap heeft bevorderend gewerkt op het proces waarbij deze levenskrachtige motieven (die deels ook andere oorsprongen hebben gehad) vooral in onze tijd in belangrijke mate zijn uitgebot binnen de denkwereld van de mens in West-Europa, en reeds deels ver zijn uitgebreid over de wereld en daar dikwijls ook aansluitingen vinden in andere levensbeschouwingen en religies.

Het is in deze richting dat de oplossing van de grote problemen van de mensheid nu en in de toekomst gezocht zal moeten worden. Het is verheugend dat in onze tijd niet alleen de natuurwetenschap en de techniek vele nieuwe — dikwijls dreigende — perspectieven openen, maar dat tegelijkertijd een sociaal en ethisch besef (nog te klein en te lokaal, maar toch van ongekende omvang) is doorgebroken.

J. Lever, Natuurwetenschap en mens, in: Leven met de wetenschap (1968); idem Waar blijven we? (1969); K. Lorenz, Over agressie bij dieren en mens (1965); P. J. Roscam Abbing, Om de mens (1968); C. F. von Weizsäcker, De draagwijdte van de wetenschap (1966).

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

Het midden- en kleinbedrijf, waarvoor ik enkele minuten uw aandacht vraag, komt regelmatig in de publiciteit. En het moet gezegd worden, die publiciteit is niet altijd even gunstig. De image van de middenstand is niet onverdeeld positief. Zo is de consument geneigd, vaak ten onrechte, primair het midden- en kleinbedrijf verantwoordelijk te stellen voor de sterke prijsstijgingen. Voorts wordt in menige overheidspublicatie, wederom ten onrechte, het midden- en kleinbedrijf in zijn economische functie meer een parasitaire dan een originele rol toegekend, wordt het meer als profiteur dan als schepper van welvaart gezien.

De regelmatig terugkerende berichten in de pers over de jaarlijkse teruggang van het aantal vestigingen en de stijging van het aantal saneringsaanvragen bij de Stichting Ontwikkeling en Sanering van het midden- en kleinbedrijf roepen tenslotte bij de lezers een beeld op van een afstervende groep bedrijven, daarbij over het hoofd ziende dat een zeer belangrijk deel van deze groep er bijzonder goed in slaagt het welvaartstempo bij te houden. Het aldus opgeroepen beeld is daarom naar onze mening, niet representatief voor het gehele midden- en kleinbedrijf. Dit neemt overigens niet weg, dat het goed is aandacht te vragen voor de misère en het sociale leed, dat achter de dorre cijfers betreffende sluiting en sanering schuilgaat. Waaraan moet de teruggang van het aantal vestigingen geweten worden? Een puur zakelijke beantwoording van deze vraag is vrijwel niet mogelijk. Visies op - en waardering van de economische orde en de afloop van het economische proces spelen hierbij een belangrijke rol. Zo kan men het aan de gang zijnde saneringsproces zien als de heilzame werking van de concurrentie, die de ondernemers op goede en slechte zift; of, daar lijnrecht tegenoverstaand, als het resultaat van een of andere duistere samenzwering van het grootkapitaal. Ook is mogelijk dat men primair de staat als de schulde aanwijst. Het door de overheid gevoerde fiscale- en sociale beleid zouden teveel afgestemd zijn op de belangen van de werknemers en op de financieel-economische capaciteiten van het grootbedrijf.

AUTONOOM?

Of moet tenslotte toch gesproken worden van een autonome ontwikkeling. Dat wil zeggen een ontwikkeling waarvoor noch de regering en noch het grote bedrijfsleven verantwoordelijk kunnen worden gesteld. Een proces, dat aangeduid kan worden met een begrip als veranderingen in de koopgewoonten van het publiek (die weer nauw samenhangen met het sterk gestegen bezit aan auto's en koelkasten en het stijgende aantal gehuwde vrouwen dat aan 't arbeidsproces blijft deelnemen). Ook de sterke gestegen welvaart heeft belangrijke gevolgen voor het midden- en kleinbedrijf. Er zijn immers groepen goederen waaraan men na het bereiken van een zeker bevredigingsniveau, ook al gaat het inkomen omhoog, toch niet meer besteed. We behoeven alleen maar te wijzen op de meeste levensmiddelen, op schoeisel en textiel. De ontwikkeling van de afzet van deze artikelen blijft dus in belangrijke mate achter op de algemene welvaartontwikkeling. De relatieve inkomenspositie voor de betreffende detailisten wordt daardoor steeds zwakker. Diezelfde welvaartsontwikkeling is oorzaak dat verschillende reparatiebedrijven het moeilijk hebben.

In de vele brieven die het partijsecretariaat en de Tweede Kamerfractie van de Anti-Revolutionaire Partij uit middenstandskring ontvangen wordt, hoe kan het anders, primair de overheid als de oorzaak van alle verdriet en tegenslag gezien. Steeds leest men de klacht dat het niet aan de ondernemers in het midden- en kleinbedrijf ligt, maar aan de overheid, die hen gewoon onmogelijk maakt het hoofd boven water te houden. Het is een voortdurend gevecht tegen de bierkaai.

De arbeidskosten van de in dienst zijnde werknemers zijn hoog, de fiscus is ongenadig en de premiedruk van de sociale verzekeringen bijzonder zwaar. En als klap op de vuurpeil is daar de B.T.W., die de toch al zo geplaagde middenstanders ook nog tot onbezoldigd belastinginner maakt.

AANDACHT VOOR MIDDEN- EN KLEIN- BEDRIJF

WERKGROEP

Het spreekt vanzelf dat de Anti-Revolutionaire Partij dit niet onberoerd laat. Zij kent een werkgroep die zich regelmatig met deze problematiek bezighoudt en nog niet zo lang geleden met een urgentieprogramma in de publiciteit trad. De Tweede Kamerfractie telt onder haar leden mensen die zeer nauw bij het wel en wee van deze groep ondernemers betrokken zijn. En als meest recente bewijs van het feit, dat het haar ernst is met wat in de middenstandsparagraaf van het verkiezingsprogramma staat vermeld, noemen we de openbare partijconferentie, maandag 19 mei j.l., te Utrecht gehouden, welke geheel gewijd was aan de problematiek van het midden- en kleinbedrijf.

Op deze conferentie, waarvan een uit-

voerig verslag in brochurevorm zal verschijnen, is in de eerste plaats een schets gegeven van de structurele ontwikkeling waarmee het midden- en kleinbedrijf geconfronteerd wordt. Duidelijk werd gesteld, dat noch de overheid, noch het grootwinkelbedrijf hiervan de gangmakers zijn. Maar ook werd met grote nadruk naar voren gebracht, dat de verwerking en kanalisering van deze vaak diep ingrijpende ontwikkelingen niet aan het vrije spel van markt en concurrentie mogen worden overgelaten. Dat zou zondermeer rampzalige gevolgen hebben voor een groot deel van het midden- en kleinbedrijf.

Hier ligt een duidelijke taak voor de overheid. Niet in de zin van een overdreven bescherming tegen het grootbedrijf, noch in het scheppen van een sociaal- en fiscaal reservaat voor het midden- en kleinbedrijf. Wel in de vorm van het bevorderen van gelijke kansen terzake van de ontplooiingsmogelijkheden voor deze in meer dan één opzicht zo belangrijke groep bedrijven.

Een beleid dat zich richt op bevordering van ontplooiingsmogelijkheden gaat er duidelijk vanuit dat er wat te ontplooiën valt, dat het midden- en kleinbedrijf toekomst heeft.

Zo'n beleid richt zich primair op het vitale deel van het midden- en kleinbedrijf en zal daarom niet het gevaar lopen te verzanden in een „brokkenbeleid”. Het middenstandsbeleid mag zich niet beperken tot de rol van een soort Rode Kruis, dat in oorlogstijd — zeg concurrentie — de brokken opruimt gemaakt bij een proces waarbij het zelf niet betrokken is, maar moet zich richten op het verschaffen van een zo goed mogelijke uitgangspositie voor ieder dit zich als zelfstandig ondernemer wil ontplooiën.

BELEIDSPROGRAMMA

Daartoe is op deze conferentie gepleit voor een beleidsprogramma van de centrale overheid op middellange termijn, voor een niet te spoedige beëindiging van het werk van Stichting Ontwikke-

Op deze pagina is afgedrukt de tekst van de toespraak, die drs. P. F. van Herwijnen, donderdag 29 mei j.l. voor de radio hield. De spreker is wetenschappelijk medewerker van de dr. A. Kuyperstichting en secretaris van de Werkgroep Midden- en Kleinbedrijf van de A.R.P.

In de komende tijd hopen wij in ons blad aandacht te schenken aan de structurele aspecten van het midden- en kleinbedrijf. Ook de fiscale en sociale aspecten van deze zaak, zoals die op de middenstandskonferentie van 19 mei j.l. aan de orde kwamen zullen nader worden belicht.

ling en Sanering van het midden- en kleinbedrijf, voor het verschaffen van een grotere financiële armslag aan de research-instituten op het gebied van het midden- en kleinbedrijf, met name het op gang gekomen consumenten-onderzoek moet worden voortgezet.

Er is voorts gepleit voor een verdere uitbouw van het economische en sociale begeleidingswerk. Met name dit laatste laat, hoewel door de staatssecretaris in de Eerste Kamer toegezegd, te lang op zich wachten.

Voorts werd aangedrongen op ingrijpen van de overheid als er werkelijk met prijzen wordt gestund, op spoedige indiening van het wetsontwerp wettelijke bescherming huurders bedrijfspanden en op maatregelen die moeten voorkomen dat de grondprijzen voor winkelcentra moeten dienen het gemeentelijke grondbedrijf sluitend te maken.

Het tot nu toe gereleveerde is slechts een greep uit hetgeen die dag besproken is. Voor de belangstellenden wijs ik er nogmaals op dat binnenkort een uitvoerig verslag van de conferentie zal verschijnen.

MOEILIKHEDEN SCHOLENGEMEEN- SCHAPPEN

De heer Van Bennekom (A.R.) en praktisch alle andere onderwijspecialisten in de Kamer vroegen aan de staatssecretaris van Onderwijs:

Is het de staatssecretaris bekend, dat de circulaire A.V.O. 69-30 d.d. 14 maart 1969 voor veel scholengemeenschappen met een categoriale indeling in het tweede en derde leerjaar tot gevolg zal hebben, dat het aantal leraarlessen sterk kan dalen?

Is het de staatssecretaris voorts bekend, dat die daling vooral ernstige vormen kan aannemen bij die scholengemeenschappen die voor de verschillende schooltypen een kleine rest overhouden, d.w.z. waarbij het aantal leerlingen slechts weinig boven de classesplittingsnorm van 30 komt te liggen?

Is de staatssecretaris zich bewust van de omstandigheid, dat vele scholen als gevolg van de nieuwe maatregel slechts de keuze zullen hebben uit twee mogelijkheden, door of het aantal leerlingen per klas sterk te verhogen, of een numerus clausus in te stellen, en is hij niet van mening, dat beide mogelijkheden niet in het belang zijn van de leerlingen? Is het de staatssecretaris bekend, dat doorvoering van deze maatregel het uitermate moeilijk maakt tijdig het juiste aantal leraarlessen te bepalen, waardoor afspraken met docenten over het door hen te geven aantal lessen en het tijdig samenstellen van een goed lesrooster zeer worden bemoeilijkt?

Is het juist, dat door deze maatregel ook het aantal beschikbare taakuren in bepaalde gevallen sterk kan dalen?

Is de staatssecretaris, gelet op deze bezwaren, bereid de inhoud van de onderhavige circulaire nog eens in

VRAGEN VAN KAMER- LEDEN

ernstige overweging te nemen en het resultaat van zijn onderzoek zo tijdig te publiceren, dat daarmee bij het samenstellen van de lesrooster 1969-1970 rekening kan worden gehouden?

Is de staatssecretaris niet van oordeel, dat het juist zou zijn geweest, wanneer over een dergelijke belangrijke materie het oordeel was ingewonnen van de onderwijzersorganisaties?

Toelichting

De vragenstellers willen uitdrukkelijk vaststellen, dat zij de noodzaak tot het verlenen van bijzondere faciliteiten aan de scholengemeenschappen, die een verlengd brugjaar invoeren van harte onderschrijven. Zij menen echter, dat dit niet ten koste mag gaan van de scholengemeenschappen, die in het tweede en derde leerjaar de categoriale indeling aanhouden.

GAAT DUITSLAND NIET TE VER?

De heren Goudzwaard en Boertien, beiden A.R. vroegen aan de ministers van Economische en Buitenlandse Zaken:

Kan de minister van Economische Zaken de juistheid bevestigen van zijn uitspraak, dat ten aanzien van de ultra-centrifuge methode van produktie van verrijkt uranium West-Duitsland (als gelijkberechtigter partner) „te zijner tijd een gelijkwaardige rol zal willen spelen in de ver-

dere uitbouw van de produktie-eenheden”?

Moet, indien deze uitspraak juist is weergegeven, daaruit worden opgemaakt, dat het nog te sluiten verdrag tussen West-Duitsland, Engeland en Nederland in principe de mogelijkheid tot een zodanige produktie op Westduits grondgebied in de toekomst zal openlaten?

Achten de bewindslieden, indien de voorgaande vragen bevestigend worden beantwoord, het niet wenselijk, dat aan de definitieve onderteekening van deze tripartite overeenkomst alsnog de voorwaarde wordt toegevoegd van het niet deelnemen van West-Duitsland aan de actieve produktie van verrijkt uranium volgens de ultra-centrifugemethode? Zijn de bewindslieden niet tevens van mening, dat met de onderteekening van deze overeenkomst, alsmede met de uitwisseling van technische gegevens, dient te worden gewacht op de ondertekening van het non-proliferatieverdrag door de Duitse Bondsrepubliek?

PAPOEA'S

Over de toekomst van het Papoeavolk vroeg de heer Geelkerken (A.R.P.) aan de minister van Buitenlandse Zaken:

Wil de minister mededelen wat hij heeft verricht ter effectivering van zijn op 5 maart j.l. in de Tweede Kamer gedane toezegging alle aspecten van de toekomst van het Papoeavolk met de Indonesische regering bij voortdurend te bespreken?

Heeft het in uitzicht gestelde overleg reeds tot concrete resultaten geleid, die mede ter kennis van de Papoea's zijn gebracht? Zo ja, welke zijn dan de resultaten?

Welke gedragslijn denkt de minister in het licht van zijn onder 1 vermelde toezegging op korte termijn te volgen, gelet op de recentelijk bekend geworden ontwikkeling in West-Irian?

NEDERLAND AMERIKA EN DE WERELD

De politieke positie van Nederland in de wereld hangt in hoge mate af van de verhouding tot de Verenigde Staten van Amerika.

Ons land maakt immers deel uit van een politiek bondgenootschap, waarin Amerika de leidende mogendheid is. Wij leven ook in een militair bondgenootschap met Amerika, maar dat is secundair, want ook daarbij gaat het om de politieke doelstelling, de bescherming en zondig verdediging van de democratische vrijheden.

Amerika is in het westerse bondgenootschap onbetwist de leidende mogendheid. Het is dat al vanwege zijn militaire macht. De vrijheid van het Westen is wel denkbaar dankzij een NAVO zonder Nederland, maar niet zonder de Verenigde Staten van Amerika.

Meer nog dan vanwege zijn militaire macht, valt op morele gronden het leiderschap van het verbonden Westen aan de Verenigde Staten van Amerika toe. Tot driemaal toe immers in deze eeuw heeft de bereidheid van Amerika zich in te zetten voor het verdedigen of herwinnen van de vrijheid in Europa, ons die vrijheid doen behouden of herkrijgen, namelijk in twee hete oorlogen en in één koude oorlog.

Sommigen menen, dat het loyaal erkennen en aanvaarden van dit leiderschap ook dient te betekenen het kritiekloos aanvaarden ervan. Sommigen hebben het er al moeilijk mee om een kritisch oordeel van anderen, bijvoorbeeld van het Nederlandse parlement, zelfs maar ter kennis van de Amerikaanse regering te brengen. Dit nu is een fundamentele miskennis van het karakter van het westerse bondgenootschap.

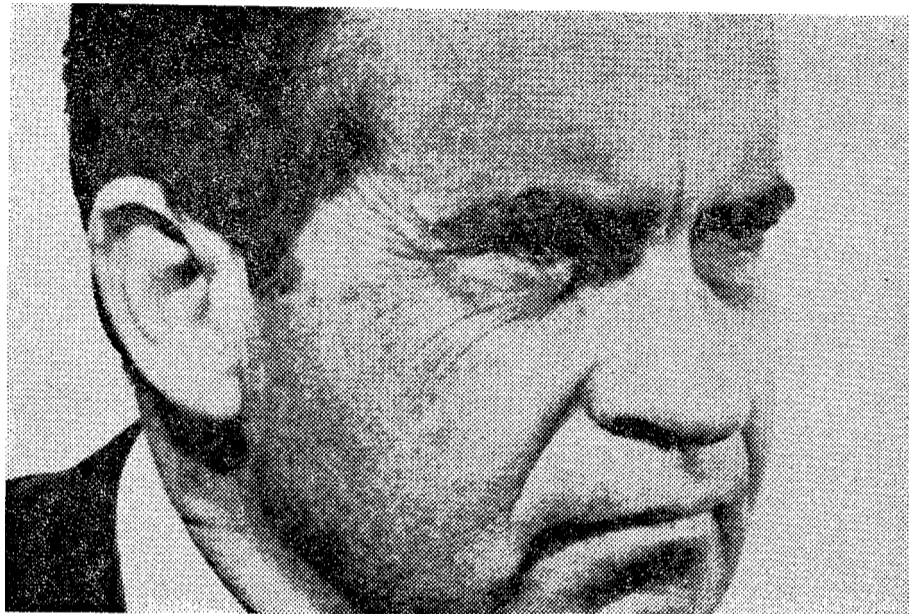
Dit bondgenootschap dient immers ter bescherming van de democratische vrijheden. En nu zijn er weinig dingen zo kenmerkend voor de democratie als het functioneren van het recht zich een zelfstandig oordeel te vormen over het beleid van de politieke leiders en aan dat oordeel, ook als dat kritisch uitvalt, openlijk uiting te geven. Dat is geen bewijs van de innerlijke zwakte, maar juist van de innerlijke kracht van een democratisch verband. Dit is ook het punt, dat een democratisch bondgenootschap het meest fundamenteel scheidt van een autoritair bondgenootschap, zoals de gang van zaken in Tjechoslowakije ons ten overvloede weer heeft bewezen.

KEERZIJD

De leidende rol van Amerika in het westerse bondgenootschap, waaraan wij zoveel te danken hebben, heeft ook een keerzijde.

Alles wat Amerika doet, doet het in de ogen van de wereld niet slechts als Amerika, maar tevens als eerste en voornaamste representant van het gehele vrije democratische Westen. Dat is in het bijzonder het geval in de verhouding tussen de rassen.

Het voornaamste vraagstuk binnen de Verenigde Staten van Amerika is de tegenstelling tussen blank en zwart en de tegenstelling tussen rijk en arm. De grote tragedie van Amerika is zelfs, dat dit niet twee vraagstukken zijn, maar dat het één vraagstuk is. De tegenstelling blank en zwart valt vrij-

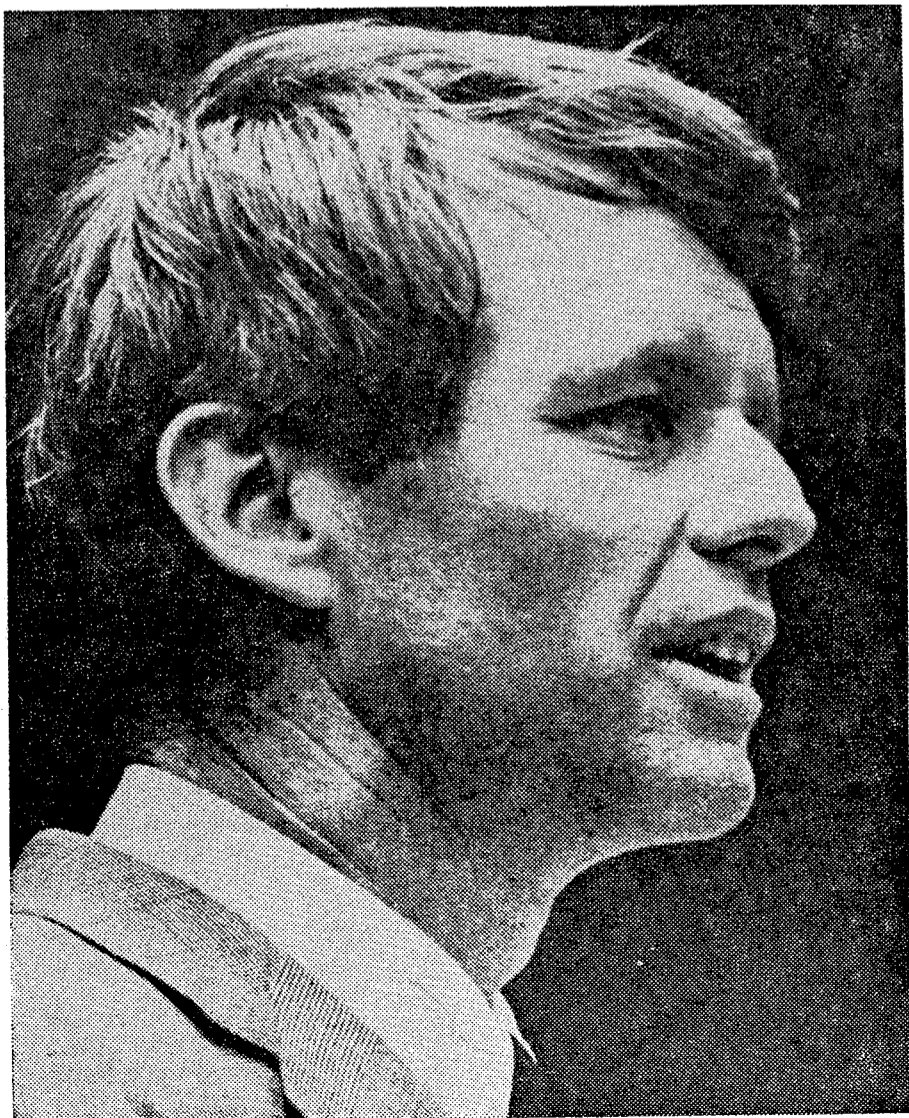

Nixon

wel samen met die tussen rijk en arm.

Het bijzondere ervan is echter, dat dit vraagstuk als twee druppels water lijkt op de tegenstelling, die in toenemende mate ook de verhoudingen in de wereld en met name die tussen de oude en de jonge landen beheerst. Ook daar is de grote tegenstelling steeds meer die tussen blank en gekleurd en tussen rijk en arm, en ook daar vallen deze twee vraagstukken praktisch tot één vraagstuk samen.

Robert Kennedy

van dit grootste vraagstuk van onze tijd hangt in de eerste plaats af van de ernst, waarmee Amerika ditzelfde vraagstuk binnen de eigen grenzen aanpakt en oplost.

OOK ONZE ZAAK

De rassen- en armoedekwestie in Amerika is niet een interne aangelegenheid die ons niet aangaat of een zaak die ons alleen als bevriende natie vanaf een afstand interesseert, maar een kwestie die volop ook de onze is.

Het democratisch karakter van het politieke bondgenootschap, waarvan Nederland deel uitmaakt en waarin de Verenigde Staten van Amerika onbetwist en onbetwistbaar de leidende mogendheid is, brengt met zich mee, dat de verbonden landen zich een oordeel over het genoemde vraagstuk vormen en dit oordeel, ook als het een kritisch oordeel is, aan de regering van de Verenigde Staten kenbaar maken. Men kan

DOOR MR. W. AANTJES

zelfs stellen dat de morele plicht daartoe des te klemmender is, naarmate een deelgenoot in dit bondgenootschap zich loyaler jegens de leidende mogendheid opstelt.

Het perscommuniqué, dat werd uitgegeven na het bezoek dat de Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken op 1 april jl. aan president Nixon bracht, maakte wel melding van het aantal minuten, waarmee het bezoek het aanvankelijk ervoor uitgetrokken kwartier had overschreden, en van een gedachtenwisseling over de kloof tussen de generaties. Helaas bleek er niet uit, of onze bewindsman deze kans mede en met name had benut om onder de aandacht van de president der Verenigde Staten van Amerika te brengen, van hoe groot belang een snelle en rechtvaardige oplossing van het armoede- en rassenvraagstuk binnen de V.S. is voor de geloofwaardigheid van het Westen en voor de toekomst van de verhoudingen in de wereld.

En toch was dat het eerst nodig geweest. Dat president Nixon op zijn reis naar Europa Den Haag niet aandeed, zal op de diplomatieke partijen wel naar voor ons zijn, maar dat is natuurlijk helemaal niet belangrijk. Van belang is, of wij de mogelijkheden, die wij hebben, gebruiken om het beleid van Amerika als eerste vertegenwoordiger van het Westen ten goede te beïnvloeden.

HOOP GETROFFEN

De eerste grote buitenlands politieke daad van president Nixon was een reis naar de verbonden landen van West-Europa. Natuurlijk zijn ook wij er dankbaar voor, dat die verbondenheid ook bij deze president zo manifest aanwezig is. Wij begrijpen ook zeer wel, dat het nuttig en nodig was deze demonstratie van verbondenheid te doen voorafgaan aan een eventueel gesprek met Moskou. Maar dat dit zijn eerste grote buitenlandse beleidsdaad was, betekende tevens een urgentiebepaling, die het wantrouwen in de jonge, zwarte, arme wereld alleen maar kan versterken.

Het is onder andere deze prioriteitskeuze, die ons in deze dagen welhaast meer nog dan een jaar geleden doet beseffen, hoeveel hoop op een visionaire aanpak en welk een verwachting van een inspirerend leiderschap bij de fatale aanslag op Robert Kennedy op 5 juni 1968 mede werden getroffen.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

DORDRECHT en omstreken

HANDELSMIJ A. VAN ROON N.V.

Westhavenkade 61
VLAARDINGEN
Tel. 010 - 343492 en 343046

Speciaal adres voor boots-
huizen, caravanluifels,
watersport- en
kampeerartikelen

H. HORTENSUS & ZOON

METSELAARS EN AANNEMERS

Bevelen zich beleefd aan voor alle voorkomende werk-
zaamheden

NIEUWBOUW
VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIE

Stokdijkkade 6-20 - NAALDWIJK - Tel. 01740-4808-5570

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht Postbus 171

BOEKDRUK OFFSET

SNEL en GOED in reclame- en handelsdrukwerk

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

Levering
als regel uit voorraad - Groothandel en fabrieksagent

ROTTERDAM

M. VAN REIJN'S LOODGIETERSBEDRIJF ELEKTRO-TECHNISCH BUREAU

Lusthofstraat 27 Telefoon 122429 b.g.g. 131762
ROTTERDAM

C. de Mooy & Zoon

Im- en export bloemenhandel

LOMBARDKADE 21. TELEFOON 113350

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf A. SLUYTER & ZONEN

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaertsbocht 246 - Telefoon 77550

Official PEUGEOT - DEALER

VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE EILANDEN
IJSELMONDE EN VOORNE - PUTTEN

ZEELAND

NIEUWBOUW ONDERHOUD

GEBR. JOBSE

aannemersbedrijf

SEROOSKERKE (W.) - TEL. (01189) 297-343-341

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND" N.V.

Schuithaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

Bouwmaterialen Keukens

TEGELS	TIELSA
BEKLEDINGSPLATEN VOOR	ROSE
BINNEN- EN BUITENWERK	PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.

SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

HET BEELD DER VADEREN

HUWENDE

ONDERWIJZERES

Een halve eeuw geleden was er behalve de „Grote", de bekende organisatie van Christelijke onderwijzers en onderwijzeressen, nog een Unie van Christelijke Onderwijzers en Onderwijzeressen, waarin een aantal klasseonderwijzers waren georganiseerd, die de „Grote" te conservatief vonden en te veel een zaak van de hoofden.

Lid van deze Unie was een onderwijzeres, die wilde trouwen, maar na haar trouwen in functie blijven

als onderwijzeres. Maar zij vreesde, dat zulks niet zo vlot zou lopen en vroeg advies van het hoofdbestuur van de Unie.

Dat hoofdbestuur vroeg op zijn beurt rechtskundig advies van de raadsman der Unie, mr. B. de Gaay Fortman. Nadat dit advies was binnengekomen en gelezen besloot het hoofdbestuur zich nader met de onderwijzeres in verbinding te stellen om na te gaan, hoe de zaak juridisch lag.

Maar tegelijk besloot het hoofdbestuur, haar mee te delen, dat het hoofdbestuur een standpunt als het hare afkeurt.

Ook dit hoofdbestuur is dus van mening, dat als regel de huwende onderwijzeres ontslag behoort te nemen.

DE WEEK ROND

19 mei Nederlanders merken in de persoonlijke sfeer nooit zoveel van de E.E.G. voorvallen.

Nu is er eentje: als je van vakantie terugkomt (overigens, elke reis in E.E.G. verband) mag je per persoon voor 270 gulden aan spullen zonder invoerrechten over de grens meebrengen.

Kom je van verder weg: dan maar voor 90 gulden.

Enfin — het hemd is nader dan de rok.

20 mei Weer is een boek op de markt verschenen.

Weer een boek uit de rode hoek.
Weer een boek met politiek.

Dit maal van de voorzitter van het N.V.V., de heer Kloos.

De titel luidt „het achterste van de tong". Als je het boek gelezen hebt constateer je: jawel — maar dat laat hij net niet zien!

21 mei In Cannes is er weer het filmfestival. Een dag dáár met matige films geeft ruimte voor denken en praten.

Vooraf dat laatste.

En daar waren veel van die dagen, zeggen kenners.

We gunnen journalisten ook wel eens wat. Jammer dat de club van Nederlandse Gedachten niet uitgenodigd was.

22 mei 't Is zover! Mevrouw Mussolini krijgt pensioen, met terugwerkende kracht. Zo'n 80.000 gulden. Wet is wet zeggen de Italianen, en daarom!

„Het gaat mij niet om het geld", aldus de weduwe.

„Nu hebben na-oorlogse regeringen erkend dat mijn man zijn land heeft gediend".

Zo ziet u weer dat elk vogeltje zingt zoals het gebekt is. Daden zijn niet zo makkelijk te verwoorden.

23 mei Minister Beernink schrijft aan de Tweede Kamer dat hij hoopt nog voor het einde van zijn ambtstermijn in 1971 een definitief ontwerp gemeentewet te kunnen aanbieden.

Wij vinden dat manmoedig om nu al vast te stellen dat zijn ambtstermijn pas 1971 eindigen zal.

Wie er anders overdenkt kan ons vrijelijk schrijven.

24 mei Vlugg, veilig en voordelig.
Dat was de lijfspreuk van de Nederlandse Spoorwegen.

Vlugg en veilig is ze nog. Maar voordelig? In elk geval werkt de N.S. aan dit laatste: er komt een treinkorting voor congressen in de Jaarbeurs te Utrecht.

Voor A.R. Partij Convent-vergaderingen en Deputatenvergadering een blijde uitkomst dachten wij.

A.R. PARTIJ 's-GRAVENHAGE Dr. Kuyperstraat 3

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd:

medewerker

ter assistentie van de chef de bureau

die in samenwerking met deze een aantal taken zelfstandig kan verrichten en hem bij afwezigheid kan vervangen.

Vereisten: middelbare schoolopleiding (tenminste Mulo);
praktijkdiploma boekhouden (bij voorkeur M.B.A.);
ruime kantoorervaring;
in staat leiding te geven;
gevoel voor organisatie en efficiency.

Geboden wordt: interessante werkkruis op middelgroot kantoor,
waar in goede teamgeest wordt gewerkt.
Leeftijd: ongeveer 25 tot 30 jaar.

Salaris volgens rijksregeling in soortgelijke functie,
rekening houdende met leeftijd, opleiding en ervaring.

Uitvoerige sollicitaties te richten aan bovengenoemd
adres. Eventueel telefonische inlichtingen 070-
183960, toestel 5.

9 gulden
voor
90 jaar
arp

DE PERS OVER:**'GROTE TAAK
VOOR
KLEINE MENSEN'**

In diverse bladen is aandacht geschonken aan het boekje, dat de A.R. Partij uitgaf ter gelegenheid van haar 90-jarig bestaan. Wij bieden u een bloemlezing uit een aantal commentaren aan.

De Rotterdammer:

„Hij (Goudzwaard) is direct en helder; hij heeft de gave een betoog te kunnen houden dat aansprekend is, vaak origineel en dat een eigen politiek stempel draagt.

Zo doet hij zich ook in „Grote taak voor kleine mensen” kennen. Niet dat hij nu zo verschrikkelijk veel nieuws zegt, maar het is overgoten met een sausje dat het nieuw doet lijken en het zal ongetwijfeld velen — en die zijn er — die twifelen aan de zin van christelijke politiek, aan het denken kunnen zetten”.

In „Trouw” schreef dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot o.a.:

„Door op haar negentigste jaardag met dit boekje voor de dag te komen heeft de a.r. partij ondanks het feit dat de schrijver zelf zegt dat het geheel voor zijn persoonlijke verantwoordelijkheid is en niet bedoeld is als weergave van het standpunt de a.r. partij, toch iets meer gedaan dan zo maar een boekje uitgeven.

Want hier wordt zo duidelijk de radicale identiteit van een christelij-

ke partij gesteld, dat dit voor het verdere beleid der a.r. partij ook met betrekking tot de samenwerking met andere partijen consequenties hebben moet. Dan komt dat voorwaardelijke „ja” in het geding!”

Prof. dr. Herman Ridderbos schreef in het Gereformeerd Weekblad o.a.:

„Maar ik wil besluiten met iets anders, n.l. dat ik dit boekje in wat het per slot van rekening wil en voorstaat, bijzonder waardevol acht; niet alleen om er over te discussiëren, maar ook om er principieel (sit venia verbo!) mee te werken. Wat mij betreft, behoeft de A.R.P. niet zoveel moeite te doen om naar alle zijden de handen nog vrij te houden, maar mag zij zich gerust met andere partijen op een politiek programma verenigen in de geest van de door drs. Goudzwaard getrokken hoofdlijnen voor een evangelisch beleid”.

Dr. J. van Putten schreef in de Haagse Courant o.a.

„Het grote probleem waarvoor de A.R. Partij — met de andere christelijke partijen — op het ogenblik staat, is of zij nog voldoende duidelijk kan maken wat haar principiële uitgangspunt betekent voor het praktische politieke handelen. De A.R.P. maakt er ernst mee, dit verband zo scherp mogelijk te omlijnen.

Een laatste voorbeeld daarvan is een sympathiek boekje van het Tweede Kamerlid drs. B. Goudzwaard, dat „Grote taak voor kleine mensen” heet en „hoofdlijnen voor een evangelisch beleid” tracht aan te geven”.

In „Opbouw” (weekblad tot opbouw van het Gereformeerde leven) schreef ds. H. Amelink o.a.:

„Wij kunnen de schrijver (en de A.R. Partij nog meer) gelukwensen met een dergelijk herdenken van dit jubileum. We kunnen ook de zekerheid uitspreken dat, uitgaande van deze gedachtengang, beheerst door het Evangelie, een christen, maar ook een christelijke partij, een zoutend zout zal zijn, zonder in overbodige stichtelijkheden te vervallen, louter en alleen om het feit dat de beloften Gods in Jezus Christus ons verzekeren dat zulk denkwerk en zulk praktisch werken niet „ijdel” zal zijn in de Here (1 Cor. 15: 58)”.

Het „Nederlandse Dagblad” (G.P.V.) schreef o.a.:

„Wij willen dan ook gaarne de hoop uitspreken, dat zijn brochure ook in de kringen van het G.P.V. de aandacht krijgt die zij verdient en dat zij aanleiding mag vormen voor principiële gedachtenwisselingen, waartoe dit geschrift tal van aanknopingspunten bevat. De prijs zal in geen geval een bezwaar zijn: die is bewonderenswaardig laag gehouden”.

In „De Zaanlander” stond o.a.:

„Heeft de christelijke politiek haar tijd gehad? Wie naar de Anti-Revolutionaire Partij kijkt is geneigd die vraag vooralsnog ontkennend te beantwoorden. Daarbij gaat het niet zo zeer om de wijze waarop de fractie van mr. Biesheuvel in de Tweede Kamer opereert als een soort Gideonsbende, die de natie telkens weer verrast door zijn plotselinge uitval naar links en naar rechts, maar meer om de poging, die binnen de partij wordt ondernomen om de christelijke politiek nieuwe vorm en inhoud te geven.

Voorbeeld van dat laatste is de interessante bijdrage, die het jongste lid van de anti-revolutionaire Tweede Kamerfractie, drs. B. Goudzwaard, heeft geleverd”.

„... een boekje van deze 35-jarige econoom uitgegeven, waarin hij onder de titel „Grote taak voor kleine mensen” enkele hoofdlijnen ontvouwt voor een evangelische partij, die in ieder geval het voordeel hebben dat ze helder zijn geformuleerd en als zodanig een bijdrage leveren aan de alom verlangde duidelijkheid in de politiek”.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

**SPORT-
NOTA**

Onlangs heeft de minister van Cultuur Recreatie en Maatschappelijk Werk mej. Klompé een discussie-nota met betrekking tot het sportbeleid aan de Tweede Kamer aangeboden.

De redactie heeft prof. dr. J. H. Christiaanse, voorzitter van de Nederlandse Christelijke Sportunie gevraagd, over deze nota een artikel te schrijven in Nederlandse Gedachten. De heer Christiaanse is hiertoe bereid. Zijn bijdrage zal evenwel pas over enige tijd in ons blad verschijnen.

Op de onlangs gehouden voorjaarsvergadering van de N.C.S.U. heeft prof. Christiaanse echter enkele opmerkingen gemaakt over de sportnota die wij hierbij weergeven.

Hij is van mening dat de discussie-nota beoordeeld moet worden binnen de uitgangspunten. De vormen de waarde van de sport en de recreatieve betekenis van de sportbeoefening zijn terecht vooropgesteld. De heer Christiaanse is het dan ook niet eens met de meeste tot nu toe verschenen perscommentaren.

De minister heeft, zo blijkt uit de nota veel aandacht gegeven aan de behoeften van de amateuristische sportbeoefening en de verenigingen. Met wat de minister stelt ten aanzien van het sociale aspect van de sportbeoefening stemt prof. Christiaanse voor het grootste deel in.

De toekomstige taken worden door de minister duidelijk vastgesteld, waarbij de heer Christiaanse zich zeer positief opstelt t.a.v. de plannen van de minister, wat betreft de deskundigheidsbevordering van leidinggevend en technisch kader.

De voorzitter van de N.C.S.U. vertrouwt erop dat de Kamerleden zich intensief met deze belangrijke zaak zullen bezig houden. Dat daarbij nu al aan de financiële voorzieningen voor de toekomst moet worden gewerkt achtte hij noodzakelijk.

**GROTE TAAK
VOOR
KLEINE MENSEN**

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven. De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar. Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuyperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”.

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**

DIRECTIE- EN SCHAFFKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFF-
WAGENS
ETC.

HABBO
HARDINXVELD

TEL. GIJSSENDAM-HARDINXVELD 2141

WUDDA ZADEN
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscourant
Tel. 05130-2141 - 2142

VISSERIJ: SPORT OF BEROEP?

IS EEN TEGENSTELLING NOODZAKELIJK?

HET Visserijbeleid is zes jaar geleden door de toenmalige minister van Landbouw en Visserij, de heer Biesheuvel, in een nieuw stadium gekomen. Dat gold zowel voor de 'grote visserij' — vooral door het ontbreken van een E.E.G.-beleid inzake de visserij een moeilijke aangelegenheid — als voor de visserij op de binnenwateren.

De Visserijwet-1963 had hoofdzakelijk betrekking op de binnenvisserij, maar na zes jaar bleek het noodzakelijk deze wet op bepaalde onderdelen te wijzigen.

Dat houdt verband met de meer dan stormachtige ontwikkeling van de sportvisserij. Nauwkeurige cijfers zijn niet bekend, maar we zullen niet ver van de waarheid zijn als we betogen, dat tussen de 500.000 en 600.000 vergunningen aan sportvissers zijn verstrekt. Daarbij komen dan nog tienduizenden jongelui beneden 15 jaar die geen vergunning nodig hebben. Met elkaar een legioen, dat voor de recreatie een grote betekenis heeft; het zou een trieste ontwikkeling zijn, wanneer deze massa's zich uit teleurstelling over de te geringe vangsten van het water zouden afkeren en een nóg grotere bezetting van onze bossen, heiden, duinen, stranden en wegen zouden veroorzaken.

BEROEPSVISSERS

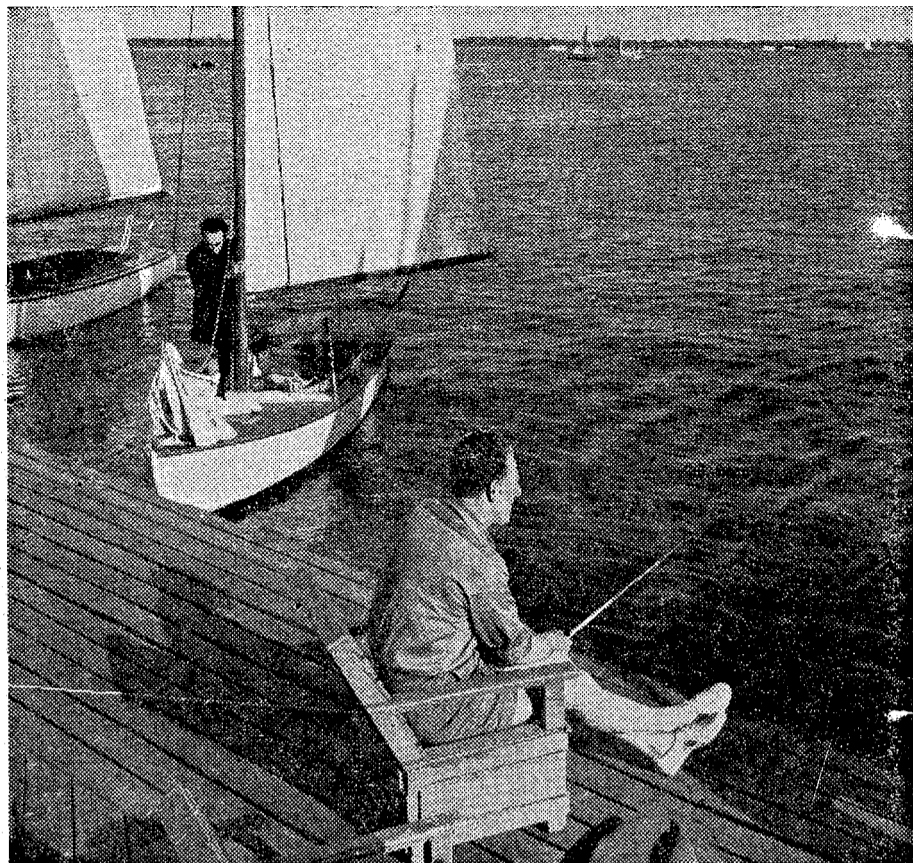
Op deze problematiek wees ook onze woordvoerder bij de behandeling van de wijziging van de Visserijwet, de heer Van Bennekom. Hij pleitte dus voor meer armslag voor de sportvisserij, maar wees er anderzijds op, dat de ongeveer 300 kleine luyden, die van de visserij op de binnenwateren hun

hoofdberoep maken, niet tussen kaai en schip in de klem mogen raken. Hij maakte van deze gelegenheid gebruik een woord van medeleven te spreken met de nagelaten betrekkingen van de vissers, die op 12 april zijn omgekomen met de ramp van de U.K. 204 en vroeg een nauwkeurig onderzoek naar de oorzaken van deze ramp.

Minister Lardinois sloot zich later aan bij deze woorden van piëteit en zegde gaarne toe het gevraagde onderzoek te zullen bevorderen.

Terug naar de binnenwateren. De heer Van Bennekom zou het betreuren, wanneer een kleine electoraal weinig aantrekkelijke groep van mensen, in het algemeen weinig op de hoogte van de mogelijkheden van recht en wet, in ernstige moeilijkheden zou komen. Er behoeft geen controverse te bestaan tussen sport- en beroepsvissers; de eerste groep maakt gaarne gebruik van de deskundigheid van de tweede groep voor toezicht op het viswater, uiteraard tegen vergoeding. Bovendien zou het voor de sportvissers allerminst aantrekkelijk zijn wanneer de beroepsvissers geheel zouden verdwijnen: voor de regulering van de visstand is „het beroep” van grote betekenis.

Kern van de zaak is artikel 33, 5e lid, de zogenaamde gesplitste verhuur. De voorgestelde wijziging maakt het mogelijk, dat de Kamer van de Binnenvisserij het visrecht van de beroepsvissers slechts voor een deel verlengt. De strekking daarvan is, dat aan de sportvissers de schubvis (snoek, baars e.d.) wordt toegewezen, maar dat de aalvisserij aan het beroep wordt toegewezen. Dat betekent een aanzienlijke verruiming voor de sportvissers, maar een winstderving van de beroepsvissers, die ongeveer 30% van hun inkomsten

Voor de recreatie van grote betekenis.

verloren zien gaan. En het spreekt vanzelf, dat hier een behoorlijke schade-loosstelling tegenover moet staan; ook de wet spreekt van een vergoeding naar billijkheid. Vooral op dit punt spitste de discussie zich toe. Met de heer Van Bennekom namen de heren Van Rossum (S.G.P.), Dusarduijn (K.V.P.), Tolman (C.H.U.), Tuynman (V.V.D.), Van de Brake (groep Harmsen) en Egas (P.v.d.A.) het op voor de zwakken in de samenleving.

Minister Lardinois toonde veel begrip voor deze algemene wens uit de Kamer. Hij deed de concrete toezegging, dat de belangen van de bonafide beroepsvissers met de uiterste zorgvuldigheid zullen worden behandeld. Als voldoende compensatie voor de beroepsvissers niet aanwezig is, zal de Kamer voor de Binnenvisserij niet tot splitsing van het visrecht overgaan. Bovendien opperde de minister de mogelijkheid een economisch-sociaal voorlichter ten bate van de beroepsvisserij voor subsidie in aanmerking te brengen. Deze mededelingen namen een deel van de onrust bij de Kamer weg.

PEUR

De heer Van Bennekom diende — gesteund door de heren Tuynman, Ter

Woorst, Tolman, Van Rossum en Egas — een amendement in met de bedoeling de kansen voor de beroepsvissers nog iets te vergroten.

Het ging hierbij om de peur. Dit betrekkelijk eenvoudige vistuig vangt vele jonge aaltjes weg en benadeelt de aalstand. Wanneer de beroepsvissers nu al afstand doen van de schubvis, moeten hun overige mogelijkheden niet verder worden beperkt. Het amendement-Van Bennekom oeeogde peurvergunningen alleen aan hengelaarsverenigingen uit te reiken met toestemming van de Kamer van de Binnenvisserij. Het amendement werd op 13 mei door de Kamer zonder hoofdelijke stemming aanvaard. Een motie-Egas, dien ten doel had in de Kamer voor de Binnenvisserij pariteit in samenstelling te verkrijgen tussen sport- en beroepsvissers werd door de minister ontraden en eveneens op dezelfde datum door de voorsteller ingetrokken.

Met het beperken van de peurvisserij is naar de mening van velen aan een — in letterlijke en soms ook figuurlijke zin — werk der duisternis een 'weest op uw hoede' toegeroepen.

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

DIRECT GELD NODIG?

PERSOONLIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor iedereen en elk doel. Schriftelijke zeer vlugge afwerking. Restantschuld vervalt bij overlijden. Geheimhouding gegarandeerd.

KREDIET	VOORBEELD	AFLOSSING PER MAAND
f 1000.—	47,50 34,30 22,50
f 2000.—	94,59 68,60 45,—
f 3000.—	142,04 102,90 87,50
f 4000.—	171,— 112,50 70,85
f 5000.—	189,39 137,20 90,—

enz. enz
Op uw telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u geheel vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraagformulier toe.

BENELUX CREDIET

Kummenaedestraat 66 Geleen - Telefoon 04454 - 5320

PATENT OCEAN

WERELDWIJD TOEGEPASTE
APPENDAGES

EN
BLOWERS, GASMETERS, SCHROEFVERDICHTERS,
TANDWIELPOMPEN ETC. VAN DE
GROOTSTE EUROPESE SPECIAALFABRIEK

„AERZEN”

INL. & VERKOOP OCEAN N.V. - V.E.L.P. (G.)
TEL. 08302-6241 - TELEX 45277 - P.B. 55

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESENDAM

Aannemers van Oeververbindingen-
werken - Griendhouhandel

Tel. 01846 - 2156 - 2484 Hardinxveld - Giesendam

Voor uw WASGOED èn uw STOOMGOED

WASSERIJ EN CHEMISCHE WASSERIJ

DE LELIE,

BERGEN OP ZOOM - TELEF. 01640 - 5171

Depots en filialen in geheel Zeeland en West-Brabant

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaan 4
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CHRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748 - 3921*

SCHULING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

300.000 GULDEN BINNEN.....

**NEDERLANDSE
GEDACHTEN**

weekblad van de anti-revolutionaire partij

6e jaargang - nr 23 - 7 juni 1969

In de morgenbijeenkomst van het Partij Convent maakte de partijvoorzitter, dr. A. Veerman, bekend dat er ruim drie ton voor het fonds binnen was. De secretaris van het Centraal Comité, dr. W. de Kwaadsteniet, kon vertellen dat hij zojuist van een

conventganger een grote gift voor het fonds had ontvangen. Hij wekte de aanwezigen op dit goede voorbeeld te volgen. Op de foto van links naar rechts dr. A. Veerman, dr. W. de Kwaadsteniet en mr. B. W. Biesheuvel.

STANDEN VAN HET FONDS

Dit waren de standen, welke wij tot dusver konden publiceren.

Het doel is f 500.000,—, zijnde 100 procent.

Eén procent is dus f 5.000,—.

Datum	Bedrag	%
22 februari	f 24.000,—	4,8
1 maart	f 72.000,—	14,4
8 maart	f 100.000,—	20,0
15 maart	f 128.000,—	25,6
22 maart	f 143.000,—	28,6
29 maart	f 166.666,66	33,3
5 april	f 178.000,—	35,6
12 april	f 200.000,—	40,0
19 april	f 224.000,—	44,8
26 april	f 250.000,—	50,0
3 mei	f 275.000,—	55,0
31 mei	f 300.000,—	60,0

..... ONS STREEFBEDRAG EEN HALF MILJOEN

**WIJ
ZIJN
BLIJ
MET DE
DRIE
TON
NU
DERHALVE
NOG
TWEETON**

Het extra geld is hard nodig. Naast de normale inkomsten uit de contributies. Er moet meer en waar mogelijk ook beter werk gedaan worden. Enkele hoofdpunten: voorlichting en publiciteit, internationale contacten, kaderwerk. Daar wordt gelukkig aan gewerkt. Maar er is meer nodig. Wij moeten en willen meer doen. Dat kost geld.

**GRAAG
UW
BIJDRAGE
OP HET
SPECIALE
GIRONUMMER
712.000
FONDS
A.R. PARTIJ-
STICHTING
DEN HAAG**

Dit jaar bestaat de A.R.P. 90 jaar. Een mooie gelegenheid om een extra impuls aan haar werk te geven. Wij vieren geen feest. Wij willen alleen maar ons werk kunnen blijven doen. Daar is een partij voor. Werken kost geld. Dus: geld in plaats van bloemen bij deze „verjaardag”. „9 gulden voor 90 jaar a.r.p.”. Indien nodig. minder. Liefst meer. Zo zorgen wij samen voor tenminste een half miljoen.

**21.000
LEDEN
EN SYM-
PATHISANTEN
MAAKTEN
REEDS
HUN
GIFT
OVER
NU
OOK U**

HET BEELD DER VADEREN

In de laatste week van mei 1919 stond in alle Nederlandse bladen de volgende advertentie:
Landgenoten!

De wereldstrijd is nu een half jaar geleden geëindigd. De krijgsgevangenen van België, Frankrijk, Engeland etc. keerden naar de hunnen terug; alle krachten kunnen deze volken inspannen om het economisch leven te herstellen.

Niet alzo aan de andere zijde!
Meer dan 600.000 Duitschers worden teruggehouden van de hunnen, van den arbeid, zoo dringend nodig voor het herstel van hun volk.

De bittere hongersnood, die reeds jaren gewoed en vele honderdduizenden dood heeft, wordt door de verhinderende van levensmiddelentoevoer bestendig: 95% der zuigelingen sterven, tuberculose en rachitis nemen schrikbarend toe. Zie het rapport van prof. Tendeloo uit Leiden e.a.

Het terughouden van grondstoffen houdt nog steeds in Duitschland miljoenen werkloos. Ellende, honger en vertwijfeling voeren de groote volken van Midden-Europa steeds meer tot anarchie en bolsjewisme, terwijl na het tot stand komen van den vrede op de aangeboden voorwaarden het leven van vele miljoenen Duitschers onmiddellijk bedreigd wordt.
Nederlanders, mogen wij dit alles zonder een openbare uiting van medegevoel aanzien?

Is het niet onze plicht, onze stem hier tegen te verheffen, temeer daar de terugslag op ons vaderland onvermijdelijk is? Immers, de nood van Duitschland bedreigt heel ons volksleven met het allergrootste gevaar.

En niet slechts wij, maar geheel Europa, ja geheel de beschaafde wereld, wordt bedreigd, zoo deze mateloze jammer in Duitschland en verder Middel-Europa blijft bestaan.

Moeten wij dan niet met alle ernst, die in ons is, er op wijzen, dat dit niet langer zoo mag voortduren?

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,- per half jaar,
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,- per jr. Losse verkoop f 0.30.

Wij spreken dan de volgende dringende eischen van menselijkheid en algemeen belang uit:

1. onmiddellijke terugzending van alle krijgsgevangenen en geïnterneerden zonder uitzondering;

2. snelle en ruime toevoer van levensmiddelen, veevoeder en grondstoffen naar Middel-Europa;

3. volkomen en onmiddellijk herstel van het vrije wereldverkeer, zonder beperking;

4. de vrede mag op geenerlei wijze de voortzetting van den oorlog vormen. Vrouwen en mannen van Nederland, van alle klassen en partijen, laat uw stem hooren.

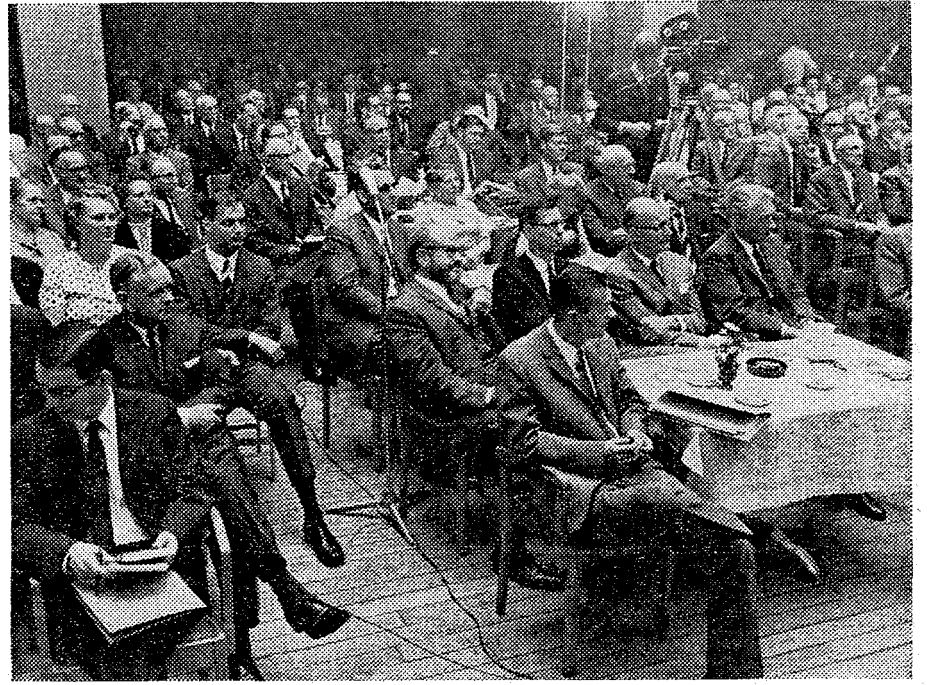
Wie met ons instemt, sture hiervan ten spoedigste eenig blijk aan één der volgende adressen:

Daaronder volgen een kleine tweehonderd namen en adressen, waarvan wij slechts een paar noemen:

Prof. dr. H. Bavinck, Amsterdam.
Prof. dr. H. Bouwman, Kampen.
L. F. Duymaer van Twist, Den Haag.
Dr. J. G. Geelkerken, Amsterdam.
Prof. dr. A. G. Honig, Kampen.
Jhr. mr. A. F. de Savornin Lohman, Den Haag.

GROEN GEWEERD

EEN eeuw geleden werden er verkiezingen gehouden. Men had toen nog het districtenstelsel, dat sommige groeperingen, zij het gewijzigd, willen herstellen. Bovendien was het kiesrecht toen gebonden aan het belastingbiljet, zodat slechts een paar procent van de bevolking in aanmerking kwam om te stemmen voor de vertegenwoordigende lichamen. Dit temeer, omdat er minder directe belastingen waren dan tegenwoordig. Het kon voorkomen, dat een miljonair geen kiesrecht had, als hij geen grond-, personele- of patentbelasting betaalde, een rijke planter, die zich b.v. in Nederland vestigde en daar een deel van een hotel afhuurde. Meestal waren er bij de verkiezingen in een district nog geen 2000 kiezers, soms aanmerkelijk minder. Wel werden soms uitslagen met meer geldige stemmen vermeld, maar dan waren het vaak dubbele districten, d.w.z. zo'n district koos twee afgevaardigden. Men deed dit wel, als door de groeiende bevolking het aantal kamerleden moest worden uitgebreid. Het aantal leden van de 2de Kamer stond in een bepaalde verhouding tot de bewoners van Nederland. (voor elke 50.000 personen één lid). Wanneer men nu districten moest verdelen, bestond de kans, dat er onge-

Boven: Aandacht voor de sprekers op het Partij Convent. Onder: Partijvoorzitter Veerman aan het woord.

de minderheden geen recht gedaan werd, wat blijkens de uitlating van Kappeyne ook zo erg niet was. En als in een district Groen zelf of een aanhanger in herstemming kwam, omdat bij de eerste verkiezing geen der kandidaten de volstreekte meerderheid behaalde, dan steunden in 1869 de conservatieven en liberalen over en weer elkaars kandidaat tegen Groen of een Groeniaan, zoals in 1913 liberalen en socialistenededen. Als Groen maar geweerd kon worden en dat lukte.

A. A.

WIJ KOMEN BIJEEN

Op woensdag 11 juni a.s. belegt de A.R.V.A. Friesland haar jaarvergadering in de theeschenkerij van de Prinsentuin te Leeuwarden.

Aanvang: 14.00 uur.

Spreekster: mej. J. Eerdmans, directrice van de Landbouwhuishoudschool te Bolsward, over: Huishoudonderwijs.

**9 gulden
voor
90jaar
arp**

wensté uitslagen kwamen, b.v. de vorming van een rechts stel gemeenten tot een nieuw district. Dat kon men b.v. verwachten, als Sneek moest worden verdeeld. Nu werd er voor gezorgd, dat de liberalen de meerderheid behielden. Sam van Houten heeft over deze corrupte politiek een boekje opengedaan. Het gevolg was, dat b.v. de antirevolutionairen vaak heel weinig konden behalen, soms zelfs niets. In een der nummers van „De Bazuin” van 1869, wees docent Brummelkamp er op. Hij was in het blad van de Afscheidenen, de man, die Groen van harte steunde. Nu geef ik enkele cijfers: Geldige stemmen in Assen 804, in Zwolle 1930, in Leeuwarden 1697, in Zutphen 2313, in Almelo 1912, in Brielle 851, in Deventer 1828, in Zuidhorn 736, in Eindhoven 1059, in Sneek (dubbele afvaardiging) 2808, Tiel (idem) 2067 en in Winschoten 463 (!). Er moet bij vermeld, dat de kiezers soms slechts opkwamen.

Nu zegt Brummelkamp, dat Groen in verschillende districten kandidaat gesteld was en dat hij in het hele land 8000 stemmen had, evenveel als de volstreekte meerderheid in wel 8 districten. Maar gekozen werd hij niet, „wat een ramp voor het land is”. Het districtenstelsel was oorzaak, dat aan

HET EIGENE MOETEN WIJ BELEVEN IN ONS PROGRAM

"IK maak me geen illusies; de vraag zal blijven klinken: „Wat wil de A.R.P. nu." Er is in onze tijd veel rechtlijnigheid, en exclusivistisch denken. Wij willen proberen ons daaraan niet schuldig te maken. Onze eigen zelfstandigheid verhindert ons niet samen te werken — in nauwere vorm met de beide partijen (K.V.P. en C.H.U.), met wie wij samen in gesprek zijn — in ruimere zin met alle constructieve partijen in ons land. Maar omgekeerd tast samenwerking onze eigen opstelling niet aan. Dat zou zonder meer een verarming zijn van ons politiek bestaan.

Wij wijzen — zo hebben wij vorig jaar samen al gezegd — een grauwe centrumpositie af. Zo willen wij ons aan het volk presenteren: met een eigen gezicht, een eigen

ideaal — maar zonder krampachtigheid. Zo gaan wij twee verkiezingsjaren in."

Aldus dr. A. Veerman, voorzitter van het Centraal Comité, zaterdag 31 mei j.l. op het voorjaars-Partij Convent in het Jaarbeursrestaurant in Utrecht. Dr. Veerman besteedde in zijn openingsrede voor het convent veel aandacht aan de positie van de A.R.P. Met name ook ten aanzien van de samenwerking met K.V.P. en C.H.U. in de groep van '18'. Hij legde de nadruk op het feit, dat niet aan de orde is en wat de A.R.P. betreft ook niet is geweest, „de vorming van één partij, een soort C.D.U." Het gesprek van de '18' gaat over de mogelijkheid van samenwerking van drie zelfstandige partijen en dat heeft alleen zin als dat drie sterke partijen zijn. Dat moet geen noodgedwongen samenwerking zijn, maar samenwerking vanuit een gevoel van nauwe verwantschap in uitgangspunt, program en beleid.

Dr. Veerman zei dat het interimrapport van vorig jaar de afsluiting van de eerste fase was. Nu nadert de tweede fase, de voltooiing van de programmatische besprekingen.

De derde fase, de uitvoering, is nog niet aan de orde. Het gaat daarbij over een kort program van prioriteiten, over de mensen, die dat program moeten uitvoeren en over de partners, waarmee bij voorkeur dat program zal moeten worden uitgevoerd. Dat zijn zaken, die pas bij de verkiezingen van 1971 aan de orde komen.

Bereidheid tot samenwerking sluit begrip over en weer voor het eigene niet uit, aldus de partijvoorzitter. Dat eigene wordt ook weer op alle drie niveaus beleefd; in uitgangspunt, program en beleid. Het eigene moeten wij beleven in ons program. Het gaat om een fundamentele benadering van wat wij willen.

Dr. Veerman zei, dat programapunten

geen los van elkaar staande wensen zijn. Wij zijn ook geen programpartij. Hij verduidelijkt dat aan de hand van drie punten, die door de heer Toxopeus zijn genoemd als „testcases" voor steun aan dit kabinet en voor een verdere samenwerking van de V.V.D. met de drie christelijke partijen: niet knoeien aan het kiesstelsel; handhaving van onze medewerking aan de Navo; door laten gaan van de belastingcorrectie.

NIET ABSOLUUT

De partijvoorzitter benadrukte, dat zulke programmatische punten door de A.R.P. niet zo absoluut gesteld worden. Ze moeten worden gezien in het verband met onze politieke idealen en dan zijn het punten van relatieve betekenis. Tegenover de Navo staat de A.R.P. volstrekt positief, maar de Navo is geen doel in zichzelf, het is een deel van heel het vraagstuk van ontspanning tussen de volken, het grotere geheel van een vredespolitiek. Op dit punt is de vraag: wat kan en moet er gebeuren om die ontspanning te bevorderen? *Wat de belastingcorrectie betreft, ook t.o.v. dat punt kan geen twijfel bestaan. Het verkiezingsprogram 1967 spreekt zich uit voor die correctie en aan dat program is de fractie gebonden. Maar ook dit punt moet niet geïsoleerd worden, maar worden bekeken in het grotere geheel van een rechtvaardiger inkomenspolitiek. In het verkiezingsprogram komt ook duidelijk naar voren de grote zorg, die de A.R.P. heeft voor de mensen, die maatschappelijk in de knel zitten: de mensen met de minimale lonen, de bejaarden, groepen zelfstandigen. Wat zijn de gevolgen voor hen. In die context moet de belastingcorrectie worden gezien.*

De evenredige vertegenwoordiging brengt het beste de geestelijke verscheidenheid onder ons volk tot uitdrukking, daarom wil de A.R.P. die handhaven. Maar dat betekent niet, dat het kiesstelsel een zaak van absolute betekenis is. Er moet ook gezorgd worden dat er een werkbaar parlement komt.

Wezenlijk voor de beschouwing van de A.R.P. is de wijze waarop de **vrijheid in volle breedte** haar kansen kan hebben. Wezenlijke zaken voor de democratie zijn: openheid, inspraak, bereidheid tot erkenning van de ander. Een kernpunt is hoe een nieuwe relatie tot stand gebracht kan worden in de onderneming, aan de universiteiten en ook in publiekrechtelijke verbanden.

GEZAG

Er wordt door ons en anderen gezegd, dat de A.R.P. een gezagspartij is, zei dr. Veerman. „Maar gezagshandhaving moet niet zijn handhaving van **eigen** positie. Sterk gezag is gezag, dat sterk is van binnen uit. Gezag betekent niet zozeer, dat men **het** te zeggen heeft, en daarmee uit — het betekent, dat men **wat** te zeggen heeft, dat het gezag werkelijk inhoud heeft".

Echt gezag duldt niet alleen inspraak maar het vraagt erom. Een van de centrale problemen van vandaag is echter, dat de formele kaders in dit opzicht niet meer voldoen. De mensen willen directer en duidelijker bij het beleid betrokken worden. Daarover kunnen wij ons, vanuit ons mensbeeld alleen maar verheugen. Daarom zal de wet structuren moeten maken om een goede inspraak op allerlei terrein mogelijk te maken. Dr. Veerman betreurde het in dit verband dat het SER-rapport over de structuur van de onderneming nog niet is verschenen. Hij maande hier tot spoed. Zeer actueel is het punt van democratisering van de structuur van wetenschappelijk onderwijs. Gebleken is helaas dat in de loop van de historie groter inspraak, medezeggenschap van nieuwe groepen vaak pas na veel strijd is verwezenlijkt. Indien ergens dan zouden op het terrein van universiteit en hogeschool nieuwe bestuursvormen het resultaat kunnen en moeten zijn van goed overleg. Onze keus is duidelijk, aldus dr. Veerman. Democratie is respect voor de ander. Vertrouwen in de ander. Daarbij past geen krampachtigheid, geen prestige-politiek en geen geweld.

POLITIEKE PARTIJEN

Sprekend over de politieke partijen in ons land, merkte dr. Veerman op, dat alle partijen staan voor het dilemma tussen samenwerking en beklemtoning van de eigen identiteit. Gesprekken over mogelijkheden tot samenwerking leidden ertoe dat men zich ook intensiever is gaan bezig houden met het eigene en met een duidelijker vormgeving daarvan.

• *Vervolg op pag. 5*

* * * Afscheid en erekroon

Mr. A. B. Roosjen heeft afscheid genomen van de Omroepwereld. De R.K. Gelderlander had niet zonder Roomse overdrijving verkondigd, dat we nu van „de eeuwige Roosjen" werden bevrijd.

De heer Roosjen heeft zelf met veel verve dit citaat in zijn afscheidsrede voorgedragen. Maar minister Klompé heeft het anders verteld. Zij heeft in passende woorden opgesomd, wat de heer Roosjen mocht zijn, bij het onderwijs, in het verzet, in de politiek, in de journalistiek en in de omroep.

En zij mocht mededelen, dat mr. Roosjen bij bevordering was benoemd tot Commandeur in de Orde van Oranje-Nassau.

Een erekroon op een halve eeuw van strijd en zegen. Wij voegen onze gelukwensen bij die van de zeer velen.

V.l.n.r. mr. A. B. Roosjen en dr. A. Veerman

RAMP VOOR CURAÇAO

DOOR H. ALGRA

GEKAPT aan de wortel van het economisch bestaan, zo heeft minister Bakker terecht het misdadig bedrijf in Willemstad genoemd.

Het eiland Curaçao is arm aan eigen hulpbronnen. Het heeft jarenlang gedreven op één kurk, de olie-industrie, die aldaar werd gevestigd om de mooie haven, maar vooral om de politieke rust en de rechtszekerheid, die in mindere mate in Venezuela werden gevonden, waar de rijke oliebronnen waren. Om laatstgenoemde reden vestigde de Lago zijn olieverwerken de industrie op Aruba.

Maar de olieindustrie op Curaçao kreeg het moeilijk. Venezuela bevorderde de verwerking van de olie in het eigen land, andere staten riepen met staatsgeld een eigen „nationale" raffinaderij in het leven en Curaçao moest in vele gevallen het hebben van de tekorten op een wisselende markt. Dit dwong tot rationalisatie en automatisering en het aantal werknemers daalde van jaar op jaar.

Curaçao zocht andere middelen van bestaan, en profiteerde onder meer van het Amerikaanse toerisme. De Nederlandse regering heeft grote bedragen beschikbaar gesteld, om de daarvoor benodigde accommodatie te realiseren. Tegelijk werd er ijverig en niet zonder succes propaganda gemaakt voor nieu-

we investeringen, met als doorslaand argument de rechtszekerheid in dit gebied, zoals nergens anders in Mid- en Zuid-Amerika.

DAT is nu afgelopen. Het centrum van Willemstad is een puinhoop en er is voor miljoenen geplunderd. De vakbondleiders zijn evenzeer verrast als de regering van de Antillen. Alleen in Nederland zijn enkele tinnegieters, die nu verklaren, dat zij het al lang hadden zien aankomen, en dat zij verwonderd zijn, dat deze ramp zich niet eerder voltrok. Maar voor de rest was het een volledige overrompeling.

Daarbij beschikt het gezag op Curaçao maar over een paar honderd politiemannen en de politie is **tegelijk brandweer**. Het is zonder meer duidelijk, dat op het moment, dat er tientallen branden worden gesticht, de politie de zaak niet meer aan kan.

De Nederlandse regering heeft op zo'n moment geen enkele bevoegdheid, om in te grijpen. De Antillen zijn een autonoom gebiedsdeel. De Nederlandse regering kan de op Curaçao aanwezige mariniers niet opdragen, de politie te hulp te snellen of de handhaving der orde in eigen hand te nemen. **Ook niet op grond van de bepalingen omtrent wederzijdse bijstand.**

DE enige, die de mariniers kan gelasten, de politie bij de ordehandhaving te helpen, is volgens zijn instructie de gouverneur van de Antillen. Maar hij behoeft daartoe het fiat van het ka-

binet van het Koninkrijk, waarin ook de gevolmachtigde ministers van Suriname en de Antillen zitten. De gouverneur heeft de mariniers opdracht gegeven, te gaan helpen en het kabinet van het Koninkrijk stond daarbij achter hem. In overleg met de autoriteiten op Curaçao, die de situatie beter konden beoordelen dan de heren in Den Haag en de studenten aan verschillende Nederlandse Universiteiten, ja zelfs beter dan de heer Den Uyl, zijn er versterkingen gezonden, om de oververmoeide mariniers, die onafgebroken zes en dertig uren dienst hadden gedaan, te kunnen aflossen.

De heer Den Uyl heeft onmiddellijk zijn afkeuring te kennen gegeven en zijn veroordeling is haastig over de gehele wereld verspreid.

Maar de Nederlandse regering heeft niets anders gedaan dan haar plicht. Als de gouverneur seint, hoe ernstig de toestand is, dan kan de regering niet zeggen, de Koninkrijksregering: laat niettemin de mariniers in de kazerne blijven en laat Willemstad maar verder platbranden.

Dat was het alternatief.

En zij, die het de regering kwalijk nemen, dat zij de gouverneur op diens verzoek heeft gesteund, aanvaardden blijkbaar dat alternatief, of het zijn alleen maar laffe praatjesmakers.

DE regering heeft er recht op, dat het parlement duidelijk, en voor geen tweeërlei uitlegging vatbaar uitspreekt dat het Koninkrijkskabinet lof en geen blaam verdient.

Als het parlement dat niet zou aandurven, maar zou proberen de kool en de geit te sparen, dan zou het beneden de maat blijven, uit opportunisme, zwakheid of gebrek aan zedelijke moed.

VOOR ZELFSTANDIGE LEVENSPPOSITIE

Neemt u eens vrijblijvend contact op met

CONWERK NEDERLAND N.V.

Met reeds f 12.000,— tot f 15.000,— aanbeting kunt u een nieuw in te richten

LUXE SNACKBAR en/of CAFETARIA

kopen. Bij iedere zaak een woning.

CONWERK NEDERLAND N.V.

Oude Woudenbergse Zandweg 11 a - ZEIST
Postbus 115 Telefoon 03404 - 10014

SCHEEPSWERF „DE HOOP“

VOOR NIEUWBOUW EN REPARATIE

Schiekade 36 - Schiedam
Telefoon 010 - 15 18 44

HAAGSCH SANATORIUM

DOORNIKSESTRAAT 30 — SCHEVENINGEN

Kliniek voor Longziekten

Kleine afdeling voor tijdelijke verpleging van revalidatie-patiënten.

AFDELING VOOR TUBERCULOSE

HALF AUGUSTUS 1969

begint weer de oriëntatiecursus voor de

opleiding tot ziekenverzorgster

Onze voorkeur gaat uit naar meisjes met huishoudschool en/of vooropleiding verzorgende-beroepen.

Deelnemers moeten voor 1 november a.s. de 17-jarige leeftijd hebben bereikt.

Enkele willekeurige pluspunten in onze inrichting:

- * 14% onregelmatigheidstoeslag
- * Reiskostenvergoeding
- * Vrije uniformkleding
- * Nieuw zusterhuis.

Sollicitaties en inlichtingen bij:

Zr. H. de Jonge, Hoofd v. d. Verpleging,
tel. 070 - 54.60.00.

In het riant gelegen Ziekenhuis SALEM te Ermelo bestaat voor enkele accurate meisjes de gelegenheid in september 1969 te starten als

LEERLING-VERPLEEGSTER

voor het diploma Ziekenverpleging A. Minimum leeftijd bij aanvang van de opleiding 17 jaar en 7 maanden.

Als vooropleiding is een MULO-, INAS- of daaraan gelijkgestelde opleiding noodzakelijk.

Prot. Chr. levensovertuiging.

Sollicitaties en vragen om inlichtingen te richten aan de Directrice van Ziekenhuis SALEM, Wilhelminalaan 15, Ermelo. Telefoon 03417 - 2341.

DIAKONESSENINRICHTING „BRONOVO“ 's-Gravenhage

Voor spoedige indiensttreding vrager. wij in ons ziekenhuis van 330 bedden

VERPLEEGKUNDIGEN

(mannelijke of vrouwelijke)

VOOR:

- a. operatiekamer
- b. diverse verpleegafdelingen
- c. verkoeverkamer (waarvan 1 in de rang van 1e verplegende)

Moderne huisvestingsmogelijkheden. Salaris overeenkomstig landelijke regeling. Met bestaande vakantie-afspraken kan rekening worden gehouden.

Sollicitaties onder letters VP richten aan de Directie, Bronovolaan 5, 's-Gravenhage. Mondelinge inlichtingen tel. 070 - 244344, bij besturend Zuster, toestel nr. 331.

Geldleningen

Voor iedereen en elk doel. Wij kunnen ook uw bestaande schulden en leningen overnemen. Geen informatie bij uw werkgever. Kwijtschelding schuld bij overlijden. Geen rente-af trek vooraf. Ook financiering caravans, boten en auto's.

	12	18	24	36	48
f 500	47	33	26		
f 1.000	93	65	51		
f 2.500	227	157	122	88	
f 4.000	359	249	195	140	
f 5.000	449	311	248	175	136
f 7.000	628	436	340	244	199
f 9.000	807	560	437	314	251
f 10.000	897	622	485	348	277

Schrijf of bel 040 - 12193

FINANCIERINGSKANTOOR VAN DER VLEUTEN
ST. SERVAASWEG 56 - EINDHOVEN
's Zaterdags geopend van 9.00 tot 4.00 uur

SIRJANSLAND SCHOUWEN DUIVELAND

U zoekt rust, goed vis- en zwemwater of wel weide voor uw paard, nabij manege? Camping Hoogezand, omgeving Zierikzee, Bruinisse en de Grevelingen, biedt u dit. Dagelijkse boottochten en vissen vanaf Bruinisse. Boerderij met goede sanitaire voorzieningen biedt u caravan royale standplaats, zomer en winter.

A. de Jonge, van Stolberglaan 3, Zeist, tel. 03404-18928. Zondags gesloten.

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

In het Diaconessenhuis te Meppel

kunnen worden geplaatst:

leerling verpleegsters

Sollicitanten die op 1 september 1969 de leeftijd van 17 jaar en 7 maanden bereiken, kunnen deelnemen aan de vooropleiding die half augustus a.s. van start gaat.

Zij dienen tevens in het bezit te zijn van een U.L.O.-, I.N.A.S.-, A.O.L.V.- of A.V.V. II-diploma.

Salaris volgens rijksregeling.

Reiskostenvergoeding voor zover deze kosten per keer een bedrag van f 2,50 te boven gaan.

Sollicitaties te richten aan de Besturende Zuster, Zuster A. G. Glasbergen, Hoogeveenseweg 38, Meppel.

DOORN „t BRANDPUNT“. Breng uw vakantie door in de prachtige omgeving van Doorn. Kom naar 't Brandpunt met eigen bosterrein en vijver. Positief christelijke sfeer. Centraal gelegen. Frisse kamers met stromend water. Prima keuken. Prijzen v.a. f 11,— p.p.p.d. Vraag prosp. tel. 03430 - 2332.

CONWERK vraagt te huur
WINKELPANDEN MET WONINGEN

voor haar AFD. INRICHTING-HORECA-BEDRIJVEN

CONWERK NEDERLAND N.V.

Oude Woudenbergse Zandweg 11 a
ZEIST
Postbus 115
Telefoon 03404 - 10014

Wajang een goud-eerlijke plantenmargarine

De goud-folie verpakking beschermt de versheid van uw Wajang

WIJ WILLEN ALLEEN MAAR ONS WERK KUNNEN BLIJVEN DOEN

Een partij moet werken.

Goed werken.

Waar mogelijk beter werken.

Waar nodig meer werken.

U wilt, dat uw partij goed werk levert.

Terecht.

Uw partij vraagt, dat u goed geld daarvoor geeft.

Eveneens terecht.

Wij hebben dus samen de zaak in eigen hand.

Laat die hand dus mild geven.

Dat betekent:

Een kleine gift uit een smalle beurs.

Een grote gift uit een brede beurs.

Wij hebben samen de zaak in eigen hand

BASIS VOOR ENKELE JAREN

Het fonds moet vol.

Waarom?

Omdat de partij het dringend nodig heeft.

Waarom?

Omdat:

- de A.R.P. geen rijke partij is;
- de A.R.P. geen kapitaal(tje) achter de hand heeft;
- het lopende werk al tekorten oplevert;
- beter en meer werk dient te worden gedaan;
- daarvoor beslist onvoldoende geld aanwezig is;
- een basis nodig is om voorlopig voor de komende vier/vijf jaren het „beter werk” en „meer werk” op te zetten en aan te pakken.

DRINGEND NOODZAKELIJK

Kan het Centraal Comité dit niet uit de normale contributie-aftocht, welke het van de kiesverenigingen ontvangt, betalen?

Neen; de normale inkomsten zijn te laag. De partij werkt al enige tijd met tekorten voor het lopende werk.

Kan dan niet beter de contributie-aftocht van de kiesverenigingen aan het Centraal Comité worden verhoogd?

Daar kan men op zichzelf genomen inderdaad aan denken. Maar deze aftocht wordt reeds elk jaar verhoogd. Automatisch. Wij volgen immers de index der regelingslonen. (Aftocht 1965:

f 4,50; 1966: f 5,—; 1967: f 5,75; 1968 f 6,05; 1969: f 7,—).

Dat is overigens nauwelijks voldoende om de doorgaande stijging van de kosten op te vangen. Deze problematiek wordt intussen nader onder ogen gezien. Men kan daarnaast ook denken aan de stijging van het ledental, waardoor de inkomsten vermeerderen. Er zijn in dit seizoen weer ongeveer 2500 nieuwe leden ingeschreven. Voortgaande ledenwerving is ook financieel van het grootste belang.

Inmiddels is thans de extra injectie van tenminste een half miljoen voor de eerstkomende jaren dringend noodzakelijk. Wij gaan dat geld ook niet voor lange jaren in een potje stoppen. Wij gaan het — van nu af; direct — gebruiken.

HOOFDPUNTEN

Deze zijn:

1. Publiciteit;
2. Kadervorming;
3. Buitenlandse contacten.

Publiciteit

Publiciteit, voorlichting, openbaarheid. Bij de noodzaak daarvan voor een politieke partij behoeven wij in deze tijd eigenlijk nauwelijks stil te staan. Wat wil de partij? Wat bedoelt zij? De partij heeft een boodschap. Die moet echter voor een breed publiek, voor het Nederlandse volk, worden vertaald. De visie van de partij moet begrepen worden; overkomen. Die moet bijvoorbeeld niet in een wetenschappelijk rapport verscholen blijven zitten. Te weinig toegankelijk voor de kiezers, die er immers recht op hebben te weten wat de A.R.P. voorstaat op een hele serie punten.

Dr. Veerman meende dat daarmee de P.P.R. de uitspraak uit het beginselprogramma van de P.v.d.A. tot de hare maakt: zij erkent het innig verband tussen levensovertuiging en politiek inzicht. Het zoeken naar eigen identiteit vindt men ook bij P.S.P. en P.v.d.A., aldus dr. Veerman.

Die spanning is er ook bij de A.R.P. en dat is een gezond verschijnsel. Vanuit de radicaliteit van het evangelie politiek bedrijven betekent, kritisch staan tegenover het bestaande. Een kritische benadering is er echter niet vanuit het niets, men moet een dergelijke benadering hebben vanuit het bestaande. Het mag ook geen constructiviteit zijn voor later. Men moet bereid zijn vanuit het bestaande te werken aan de toekomst en het bestaande daartoe om te vormen. Exklusivisme past daarbij niet.

Dr. Veerman wees erop dat de P.v.d.A. in dit verband het eigen standpunt soms wil verabsoluteren. Er zijn daar conflicten over het volgen van de politieke methode: het al dan niet volgen van de parlementaire weg, het al dan niet dragen van de politieke verantwoordelijkheid samen met anderen. Dr. Veerman besloot:

Publiciteit — in ruime zin — is een moeilijke zaak en een dure zaak.

In verkiezingstijd schakelt de partij een reclame-adviesbureau in. Te betalen uit de o.a. daarvoor dan speciaal bestemde en elke vier jaar te vormen verkiezingspot.

In niet-verkiezingstijd is daar géén geld voor uit het thans beschikbare normale budget.

Tevens is er behoefte aan zo nu en dan de inschakeling van een marketingbureau en aan een regelmatig contact met een public relationsbureau. Ook buiten verkiezingstijd.

Bovendien willen wij meer lectuur op allerlei gebied ter beschikking stellen en meer informatie geven. Dagelijks, het gehele jaar door ervaart het partijsecretariaat de grote behoefte daaraan, naar aanleiding van de toenemende vraag daarnaar; van binnen en van buiten de partij. Correspondentie, radio- en televisie-uitzendingen, folders, rapporten, brochures, porti...: geld

Kadervorming

Wat heeft er tot dusver aan kadervorming ontbroken?

Tot 1967 deed de partij daar als zodanig niets aan.

Gebrek aan tijd en geld waren daar in belangrijke mate oorzaak van.

In het seizoen 1967/1968 is niettemin met een bescheiden opgezette kadercursus — schriftelijk en mondeling — begonnen. Ongeveer dertig cursisten ontvingen een twaalfdelig schriftelijke lessen, in de periode september/mei, met allerlei bijbehorend studiemateriaal, op grond waarvan de cursisten ter beoordeling ook werkstukken inzonden. Tweemaal, in november en april werd een meerdaagse conferentie met hen belegd, van woensdagavond tot zater-

dagmiddag. Op ongeveer gelijke wijze hebben wij nu juist de tweede cursus 1968/1969, achter de rug, nu met ongeveer veertig cursisten.

Deze opzet is nog te beperkt. Er zouden bijvoorbeeld ook meer cursussen per jaar parallel moeten kunnen gaan lopen. Hoe meer kaderwerk: hoe beter en hoe meer geld.

Wij hopen in september a.s. het kaderwerk reeds te kunnen uitbreiden.

Internationale contacten

De mogelijkheden van buitenlandse contacten moeten nader doordacht en uitgewerkt worden. Er zijn contacten in het kader van de Europese Unie van Christen-Democraten (E.U.C.D.), welke weer een onderdeel is van de wereldorganisatie. Er zijn bijvoorbeeld ook incidentele contacten met personen in Azië en Zuid-Amerika. Voor buitenlands contact — bijvoorbeeld regelmatige correspondentie, uitwisseling (en vertaling) van lectuur, ontmoetingen tijdens één- of tweemaal congressen — is nauwelijks of geen geld beschikbaar. Wij moeten tot een betere uitwisseling van gedachten komen.

Dit geldt ook voor contact met jonge christelijke partijen in andere werelddelen. Wat wij zullen kunnen doen hangt mede af van de resultaten van het fonds.

HERINNERING

Het is nu pas de derde keer, dat wij — via dit nummer van „Nederlandse Gedachten”, dat ditmaal ook als „A.R. Post” verschijnt — tevens degenen, die geen abonnee zijn op ons weekblad kunnen informeren over de actie.

Ook van deze herinnering verwachten wij veel.

Wij hopen, dat opnieuw vele duizenden leden, die nog geen gift gaven, daartoe in de komende dagen willen overgaan.

Sinds de officiële start van de actie op 12 februari j.l., bijna vier maanden geleden, zijn dagelijks giften binnengekomen: gemiddeld ruim 250 gulden per dag, op het speciale gironummer 712.000.

Zo zal het nog enige tijd moeten doorgaan om samen het doel te bereiken. Nog twee ton moet er komen. Nog 40%. Geef ook uw bijdrage in deze dagen; in deze weken als dat u beter uitkomt. Wacht u als het kan niet te lang. Graag voor de vakantie.

In de zomermaanden wordt de partijbegroting 1970 voorbereid.

Wat zullen wij kunnen doen?

Dat hangt mede af van uw steun aan deze actie.

Wij vragen een gift voor een keer. Wat u wilt geven.

9 gulden, of
90 cent, of
90 gulden, of
900 gulden, of
welk bedrag u kunt geven.

VERVOLG VAN PAG. 3

D'66 heeft in dit dilemma, althans voorlopig, gekozen voor de eigen identiteit. Deze partij heeft op het beslissende moment het gesprek afgewezen. Het afzijdig blijven is echter geen blijvende oplossing, want D'66 is ook een partij en zij zal voor de verkiezingen moeten kiezen. Partij zijn houdt in: partij kiezen, mee verantwoordelijkheid dragen. Wat de P.P.R. betreft meende dr. Veerman, dat ook zij gekozen heeft. Zij heeft gekozen voor de progressieve concentratie en daarmee is datgene, wat een eigen identiteit zou kunnen worden, namelijk een vernieuwingsgezindheid vanuit een christelijke inspiratie, overspoeld.

De P.P.R. heeft volgens dr. Veerman een opmerkelijke gedaanteverwisseling ondergaan. Oorspronkelijk koos men voor de aanduiding: een partij van christenen. De heer Aarden noemde de christelijke inspiratie voor hem en zijn medestanders wezenlijk. In de gesprekken, die de A.R.P. met de P.P.R. voerde, werd echter door de P.P.R. met nadruk de suggestie afgewezen, als zou zij als partij berusten op een christelijke visie.

„Men kan zeggen: de jubileumactie is het begin van de verkiezingsactie. Wij zijn de drie ton nu gepasseerd. Dank aan de vele gevers. Want dat is het verrassende; dat zo talrijke kleine gevers hun bijdrage stuurden. Nogmaals hen allen dank. Wij gaan nu door. Het blijkt dat de vijf ton geen onbereikbaar doel is. Die moeten er komen. In de komende maanden. De jubileumactie is een enquête. Geen vrijblijvende, maar een indringende enquête naar de gezindheid in onze partij, een enquête naar de trouw en medewerking van onze leden. Die vijf ton zijn geen doel in zichzelf; de partij is ook geen doel in zichzelf. Alleen maar middel. Akkoord.

Maar wie middelen verwerpt zonder betere aan te wijzen, verwerpt tenslotte het doel. En om dat doel, een politiek te voeren vanuit een christelijke overtuiging, is het dat ik u mag opwekken intensief mee te werken aan het middel — sinds 90 jaar en vandaag nog — aan de versterking, geestelijk en stoffelijk, van onze partij.

„RIJNSTROOM“

Prot. Kinderbeschermingsinstelling te Alphen aan den Rijn vraagt:

a. 1e LEIDSTER

voor een verticale groep jongens en meisjes van 3 - 12 jaar.

Opleiding Kinderbescherming A en B.
Leeftijd liefst vanaf 23 jaar.

b. 1e LEIDSTER

van een groepshuisje met kinderen van 3 - 17 jaar.

Leeftijd p.m. 23 jaar.
Opleiding Kinderbescherming A.

c. 2e LEIDSTER

in een apart staand groepshuisje met meisjes van 14 - 17 jaar.

d. 1e LEIDER

voor de oudste jongensgroep.
Ervaring is vereist.

WONING IS BESCHIKBAAR.

Sollicitaties of inlichtingen aan de DIRECTEUR VAN „RIJNSTROOM“, Raadhuisstraat 41, Alphen aan den Rijn.

Joegoslavische Adria caravans

in de allernieuwste uitvoering, luxueus, lichtgewicht, wintersport-isolatie, v.a. f 2968, incl. BTW.

De unieke stacaravan

Holiday 800

twee slaapkamers, eethoek, keuken, toiletruimte, zitkamer met los bankstel, vol geïsoleerd, f 7952, incl. BTW.

Red-Cedarhouten

Bungalow 1000

9 m lang, 3 m breed, 2 slaapkamers, eethoek/keuken, douche, toiletruimte, 220 V installatie, gestoffeerd en vol-geïsoleerd, v.a. f 10.976, incl. BTW.

Rinel Stacaravans

6 slaappleatsen, v.a. f 6995,—.

luxe Royden Tourcaravans

geheel compleet, met veel comfort, f 6350,—.

Sovereign luxe Tourcaravans

2 t/m 6 slaappleatsen, v.a. f 5340,—.

CARAVAN EN CAMPINGBEDRIJF

ZWIER REGELINKSTRAAT 21, TEL. 03486-14 47 of 14 06
te OUDEWATER.

ZIEKENHUIS SALEM

te Ermelo vraagt voor de operatiekamer een volledig instrumenterende

VERPLEEG- KUNDIGE

in de rang van 1e verpleegster.

Schriftelijke sollicitaties te richten aan de Directrice. Spreekuren: dinsdag en vrijdag van 2 - 3 uur. Voor telefonische afspraken tel. 03417-2341.

JOHANNES STICHTING

In de Johannes Stichting, Prot. Chr. Inrichting voor verpleging van geestelijk en lichamelijk gehandicapten, geleger in het bosrijke gebied van de gemeente Zeist, met goede verbindingen naar Amersfoort en Utrecht, is behoefte aan een

ziekenhelpster

Dit zeer dankbare werk biedt het aantrekkelijke salaris van minimaal f 632,50 bruto per maand en goede sociale voorzieningen naast een prettige werksfeer.

Onze gedachten gaan uit naar sollicitanten, die niet jonger zijn dan 18 jaar. Er is een reiskostenvergoeding twee maal per maand, een 45-urige werkweek en drie weken vakantie. Een leuke eigen kamer is aanwezig. Sollicitanten voor deze functie kunnen zich wenden tot de directeur, met wie onder telefoonnummer 03463 - 1343 een afspraak kan worden gemaakt.

Stichting „HET HOOGELAND“ Beekbergen

vraagt voor het jongenshuis „De Beele“ te Voortst

GROEPSLEIDERS

(intern)

In het bezit van het diploma Kinderbescherming A of studierend hiervoor.

Sollicitanten dienen meelevend lid van een prot. kerk te zijn.

Salaris volgens rapport Haeck.

Schriftelijke sollicitaties te richten aan de Algemeen Directeur van de Stichting „Het Hoogeland“.
Loenenseweg 44 - Beekbergen.

MR. B. W. BIESHEUVEL OP PARTIJ CONVENT

KABINET MOET GROTE STRUCTURELE PROBLEMEN KRACHTIG EN INITIATIEFRIJK AANPAKKEN

DE voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie, mr. B. W. Biesheuvel, heeft op het Partij Convent uitvoerig gesproken over de belastingverlaging.

Hij wees allereerst op het Program van Actie van de partij, dat een open oog heeft voor het treffen van openbare voorzieningen en dat pleit voor een solide financieel beleid, binnen een kader voor een rechtvaardige verdeling van zwaardere lasten.

Grote nadruk wordt daarin gelegd op de belangen van de lagere inkomensgroepen; een periodieke aanpassing van de tarieven van de directe belastingen aan wijzigingen in de koopkracht van het geld wordt wenselijk geacht.

De heer Biesheuvel zei, dat in het afgelopen jaar de fractiebijdrage bij belasting- en begrotingsdebatten sterk is beheerst door waakzaamheid jegens de economisch zwakkeren. Drie punten zijn steeds naar voren gebracht:

1. solide dekking van de begroting. Immers, de overheid draagt ook zelf schuld aan de prijsspiraal, als zij haar uitgaven onvoldoende dekt.
2. geen zodanige toepassing van het zgn. profijtbeginnsel dat dit zou leiden tot prijsopdrijvende tariefverhogingen. Bij het optreden van het Kabinet was onze fractie de enige die uitdrukkelijk stelling nam tegen een steeds ruimere toepassing van dit beginnsel.
3. het treffen van compenserende maatregelen voor de minst draagkrachtigen bij de invoering van de BTW.

Nu is er in het regeringsprogram vastgesteld, dat voor dat deel van de belastingopbrengst, dat extra binnenkomt als gevolg van de inflatie een correctie, een verlaging van de tarieven moet plaatsvinden.

De A.R. fractie staat hier kritisch tegenover. Niet uit onwil. De fractie vindt die verlaging op zichzelf een goede zaak. Door de prijsstijgingen gaat een groot deel van een hoger loon dikwijls alleen aan die stijgingen op, zodat van een werkelijke verhoging geen sprake is.

Een zekere tariefcorrectie in de komende jaren is dan ook een goede zaak, aldus mr. Biesheuvel, en binnen het bereik van de mogelijkheden moet die ook worden doorgevoerd. Maar dat geeft niemand het recht, ook het kabinet niet, de volledige en onverkeurde uitvoering van zo'n tariefcorrectie op een bepaald tijdstip tot een soort absoluut en onaantastbaar dogma te verheffen, waartegenover elk ander belang al bij voorbaat zou moeten wijken.

Zo'n correctie zal in zo'n omvang en op zo'n wijze moeten gebeuren, dat zij in alle opzichten verantwoord is. Zij zal in het geheel van een economisch evenwichtig, maar ook sociaal-verantwoord beleid moeten zijn ingebed.

KRITISCH

Enkele hoofdoverwegingen, waardoor de fractie zich straks zal laten leiden bij de beoordeling van het door minister Witteveen in te dienen wetsontwerp zijn:

De operatie mag niet leiden tot een versterking van de inflatie door toedoen van de overheid. De belastingcorrectie mag niet inflatoir worden gefinancierd. In de komende begroting en in de realisatie daarvan mag geen sprake zijn van versterking van de continuïteit van het uitgavenbeleid, van aantasting van essentiële overheidsstaten.

Evenwicht moet worden geboden, tegen mogelijke verstoringen van de inkomensverhoudingen.

De voorstellen van het kabinet zullen

Links vooraan de minister W. F. Schut en B. Roolvink

verder reiken dan met de financiering van de ongebruikte inflatiekoppelen, dat zijn middelen, die de overheid uit reële belastingen-meeropbrengsten in de afgelopen tijd heeft bespaard, mogelijk is. Mr. Biesheuvel zei hierover:

„En juist over dat meerdere zullen wij ons kritisch oog moeten laten gaan. Zulk een verdergaande belastingcorrectie wijzen wij niet bij voorbaat van de hand maar wel zullen wij dan daarbij scherp toetsen, in hoeverre dan daarbij aan de drie, zoëven door mij genoemde, punten voldaan zal kunnen worden”.

De heer Biesheuvel merkte op, dat als de A.R.P. het alleen voor het zeggen had zijn voorkeur eerder uit zou gaan naar een belastingoperatie van een kleine 700 miljoen gulden zonder grote bezuinigingen, dan naar een belastingoperatie van 900 miljoen gulden met grote bezuinigingen.

Over een verdere verhoging van de BTW zei mr. Biesheuvel, dat het gezien de grote schokken, die invoering van de BTW heeft meegebracht, zeer ernstige overweging verdient of de door de regering gedachte verdere verhoging van de BTW niet achterwege moet worden gelaten, en niet kan worden vervangen door andere dekkingsmogelijkheden.

Als het kabinet toch aan verdere BTW-verhoging denkt, dan zal de fractie opnieuw de noodzaak van compensatie voor de minst-draagkrachtigen aan de orde moeten stellen. „Daarbij zullen wellicht zwaardere sociale compensaties voor de lagere inkomensstrekkers nodig zijn dan bij de invoering van de BTW vorig jaar zijn overeengekomen”.

Sprekend over het buitenlands beleid, zei mr. Biesheuvel dat wij worden geconfronteerd met drie zeer grote problemen, die de hele wereld raken.

De tegenstellingen tussen de rassen; de tegenstellingen tussen rijkdom en armoede en de tegenstellingen tussen oorlog en vrede. Een goede buitenlandse politiek zal zich dan ook moeten richten op een verzoening van de tegenstellingen. Van neutraliteit mag geen sprake zijn.

De tegenstellingen tussen de rassen en tussen rijk en arm vormen ook de twee grootste binnenlandse problemen voor de Verenigde Staten. Deze ernstige complicatie veroorzaakt een groeiende afstand tussen de militaire macht en het politiek gezag van deze leidende westerse mogendheid; een aantasting ook van de geloofwaardigheid van dit, in zo menig opzicht zo bewonderenswaardig land, dat vaak op zo royale wijze hulp aan arme landen biedt.

In dit verband stelt de fractie zich op het standpunt dat particuliere initiatieven zeer waardevol zijn, juist ook die van bijvoorbeeld de zending, gezien de geestelijke crisis waarin veel ontwikkelingslanden verkeren.

T.a.v. West-Irian beoordeelde de heer Biesheuvel het contact dat de ministers Luns en Udink hebben gehad met minister Malik van Indonesië positief. „De afspraak om nauw contact met elkaar te onderhouden over ontwikkelingen in West-Irian zal moeten worden gehonoreerd en een reële inhoud moeten gaan krijgen. Wij menen daarop te mogen rekenen”.

OORLOG EN VREDE

De grote werelddoelstelling dient te zijn, de uitgaven voor bewapening sterk te verminderen en die voor ontwikkelingshulp sterk te laten toenemen.

Een eenzijdige ontwapening kan deze doelstelling echter niet ondersteunen, dat is maar schijn.

Door het machtsevenwicht duurt de vrede in ons werelddeel voort, maar wij mogen niet berusten in een vrede die alleen berust op een dergelijk evenwicht, aldus mr. Biesheuvel. Niet alleen vanwege de risico's, maar ook vanwege de politieke en ethische aspecten.

„Een partij als de onze is het aan zichzelf verplicht zich diepgaand te beraden over de problemen van oorlog en vrede; kritische bezinning van de grondslagen van het huidige stelsel behoort daar ook bij”.

De fractie kan bij haar werk dergelijke stimulansen vanuit de partij niet missen, aldus mr. Biesheuvel. Sprekend over het sociaal-economisch beleid, zei de heer Biesheuvel, dat het moeilijk is te verteren, dat door de grote prijsstijgingen er een vermindering van het reële loon is opgetreden. De werknemers behoren bij de groep, die daardoor is getroffen.

De mensen, die van vaste geldinkomens moeten leven (kleine pensioentrekken) en de kleine zelfstandigen behoren tot de zwakste groep. De fractie heeft dan ook bij de debatten over lonen en prijzen vooral de positie van deze mensen op het oog gehad.

Grote groepen in de samenleving dreigen achterop te raken. Velen moeten het stellen met een inkomen dat lager is dan het minimumloon.

„Onze fractie is dan ook van oordeel dat de ontwikkelings- en saneringsfondsen in landbouw en middenstand in onvoldoende mate werken als een wezenlijk onderdeel van een veel omvattend landbouw- en middenstandsstructuurbeleid, waardoor deze fondsen gevaar lopen een soort uitstulpsel te worden van de Bijstandswet”.

Velen, vooral bejaarden, denken, dat door de BTW hun situatie relatief slechter is geworden. Dat zou een „minpunt” zijn voor regering en regeringsfracties, zei mr. Biesheuvel. Maar het is een onjuiste voorstelling van zaken. De A.R. fractie heeft indertijd gepleit voor compensatie uit de algemene middelen gelijktijdig met de invoering van de BTW Binnenkort zal er een verdere aanpassing worden gerealiseerd.

„Onder het kabinet-De Jong is dus van een achteruitgang voor sociale uitkerings-gerechtigden als groep geen sprake”.

Uiteraard zijn verbeteringen en uitbreidingen in de sociale verzekeringswetgeving voor bepaalde groepen noodzakelijk.

VERVOLG OP PAG. 8

EUROPA

Over de E.E.G. zei de heer Biesheuvel, dat er een politiek onvermogen is om dit werelddeel nieuwe bij onze tijd passende, staatkundige structuren te geven om haar belangrijke functies in de wereld te kunnen vervullen. Een verstrekkend nationalistisch denken in West-Europa verspert de weg naar deze structuren.

De sociaal-economische balans van ruim 10 jaar E.E.G. valt stellig zeer positief uit. In de sociaal-economische aanpak schiet de E.E.G. echter jammerlijk tekort.

Op tal van punten had mr. Biesheuvel waardering voor het Europees beleid van het kabinet, maar hij meende af en toe een wat defaitistische instelling te bespeuren, die hij gaarne zag opgeruimd. Over het ontwikkelingsbeleid zei de fractievoorzitter, dat de regering het grote belang van een relatieve en absolute verhoging van ontwikkelingsbijdragen heeft erkend en dit heeft aangegeven door er in haar programma hoge prioriteit aan te geven, geconcretiseerd in het feit dat in 1971 1% van het netto-nationaal produkt aan ontwikkelingshulp zou worden gegeven.

Mr. Biesheuvel vond dit een in absolute en relatieve zin zeer redelijke stijging. Er is echter nog veel te wensen voor wat ons aandeel in de ontwikkelingshulp betreft. Mr. Biesheuvel wees erop, dat er meer is dan alleen overheidshulp.

WAT GAAT ONS DE TOEKOMST AAN?

In dit belangwekkende oriënterende boek van ds. A. J. Jörg zijn de kernvragen:

1. Welke toekomst gaat de wereld tegemoet?
2. Hoe zijn wij daarbij betrokken?

Een boek dat u niet alleen rustig moet lezen en herlezen, maar dat u ook met uw oudere kinderen en met uw vrienden moet bespreken. Bijzonder geschikt voor gesprekskringen.

Paperback f 12,50.

Verkrijgbaar in de boekhandel

BOEKENCENTRUM N.V.
'S-GRAVENHAGE

9 gulden
voor
90 jaar
arp

VERVOLG VAN PAG 7

Het fractiestandpunt inzake volkshuisvesting wordt bepaald door de vraag, hoe wordt voldaan aan een goede en betaalbare huisvesting voor hen, die daartoe niet uit eigen middelen in staat zijn. Deze bevolkingsgroepen zijn aangewezen op het bestaande woningbestand. Dat is alleen mogelijk als er van doorstroming sprake is. Een maatregel, de doorstroming te bevorderen, was de huurbijdragewet, maar die wet is verworpen. Een andere mogelijkheid is, dat een huurder tot ontruiming kan worden verplicht als hij een beschikbare woning, die duurder is, kan betalen. De maatregelen zijn niet populair, maar de fractie is bereid deze prijs te betalen en ook de minister moet die prijs willen betalen, terwille van een goede en betaalbare huisvesting. Het fractieoordeel zal worden bepaald door de mate waarin het beleid daarin slaagt.

„Omtrent de gezindheid van de fractie inzake de wenselijkheid of noodzakelijkheid van participatie van de arbeider in de onderneming, van de burger in de maatschappij of van de student op de universiteit behoeft geen enkele twijfel te bestaan”, aldus de heer Biesheuvel. Het probleem van democratisering van het onderwijs is een oplosbaar probleem als er bij alle betrokkenen bereidheid tot overleg en veel zin voor realiteit aanwezig is enmits daden van eigen richting achterwege blijven.

T.a.v. een nieuwe structurele aanpak van de bestuurlijke organisatie van ons land wees mr. Biesheuvel erop, dat er van verschillende kanten belangrijke bouwstenen worden aangedragen. Gezien in het licht van de vernieuwing van de samenleving is het niet verwonderlijk, dat het onderwijs over de gehele linie in discussie is.

Mr. Biesheuvel drong aan haast te maken met de inrichting van een lerarenopleiding.

In zijn slotbeschouwing zei mr. Biesheuvel: „Ten aanzien van het kabinet-De Jong heb ik een aantal plus- en een aantal minpunten genoemd, mijnheer de voorzitter.

Mr. B. W. Biesheuvel

Er zijn gelukkig ook pluspunten, dat ontgaat ook de oppositie niet. Wanneer ik althans luister naar het oordeel dat de socialistische woordvoerder in de Eerste Kamer gegeven heeft over het beleid van minister Bakker en staatssecretaris Keyzer, waar hij 't volle vertrouwen in uitsprak. Het tijdstip voor een definitieve beoordeling van de beleidsdagen van het kabinet kan ik nu nog niet geven. Daarvoor moeten nog té belangrijke zaken door het kabinet worden afgewikkeld. Ik noem enkele van die punten.

De prijs- en loonpolitiek, die als een soort achilleshiel het kabinet bedreigt. De begroting 1970, met alles wat daarmee te maken heeft. Wij hebben ten dien aanzien zeer concrete wensen geuit voor wat het uitgaven- en dekkingsbeleid betreft.

Ik wijs ook op de relatie met de belastingplannen van de regering”.

Mr. Biesheuvel hoopte dat het kabinet wat minder defensief zou worden en wat meer eigen koers ging varen.

Hij noemde een aantal wensen op:

„Ik zou in de eerste plaats willen vragen om een krachtige initiatiefrijke aanpak van grote structurele problemen. Ik noem enkele voorbeelden.

Ministerie van Binnenlandse Zaken: de bestuursstructuur van ons land. Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen: de structuur van ons gehele wetenschappelijke onderwijs. Ministerie van Sociale Zaken: de inkomenspolitiek en de vermogensverhoudingen in ons land. Ministerie van Economische Zaken: het middenstandsbeleid; een gecoördineerde, geïntegreerde industriepolitiek, waarbij het ministerie van Financiën meer armslag geeft aan de minister van Economische Zaken. Het ministerie van Justitie: een diep ingrijpend beleid inzake de herziening van de structuur van de onderneming.”

CONSISTENT BELEID

Dit vereist een sterk gecoördineerd en geïntegreerd beleid, waaraan het in het verleden nog wel eens heeft ontbroken. Ik hoop dat het kabinet zich niet sterk zal gevoelen alleen door de steun van de regeringspartijen, die wij vaak om begrijpelijke redenen aan het kabinet hebben gegeven, soms om minder begrijpelijke redenen. Dat het kabinet zich ook niet sterk zal voelen door een verdeelde oppositie, maar dat het kabinet haar kracht zal zoeken in een, wat ik heb genoemd, een initiatiefrijk duidelijk en een consistent beleid in de komende twee jaar”.

„De christelijke partijen hebben heel wat kritiek te verduren. Zowel de heer Kloos als de heer Toxopeus, die vinden dat christelijke partijen eigenlijk geen politieke partijen zijn. Daarom is men kennelijk vaak zo geïrriteerd wanneer wij ons wel met politiek bezighouden. Op zichzelf is dat niets nieuws.

Toen in 1851 de pas opgerichte Amsterdamse kiesvereniging „Nederland en Oranje” met Groen uitsprak dat alle macht uit God is en dat de volkssouvereïniteit strijdt met Gods woord, toen schreef de Arnhemse Courant: zo barbaars, zo middeleeuws, zo onstaatkundig, zo oproerig, zo ongrondwettig, in

één woord zo schadelijk, zo bespottelijk dat men geloofd zou hebben dat dit produkt in de wereld gestuurd was door personen die er belang bij hebben twist en tweedracht te stoken.

En dr. Kuypers die werd in 1905 genoemd door een bekend liberaal journalist, de calvinistische roofvogel, die daar zweeft en loert boven de velden van Holland, boven de openbare school, boven de staatsbetrekkingen, boven de hogeschool, boven de rechtszaal, boven heel ons volksleven.

Wij zijn dus wat dat betreft, heel wat gewend. Wij rollen, wat dat betreft, ook niet zo gauw om voor kritiek. Wij vinden daarbij niet onze steun, zoals minister Witteveen denkt, door dan weer eens hier en dan weer eens daar tegenaan te leunen.

Hij heeft dat nodig geoordeeld om dat dinsdagavond in Brandpunt te zeggen. Wij steunen niet hier of daar tegenaan. Ook niet tegen de heer Witteveen want we rollen liever niet om. Wij steunen op onze eigen partij, op ons eigen program, op ons eigen beleid, op onze eigen identiteit. Waarbij wij onze verantwoordelijkheid voor de bestuurbaarheid van ons land een hele grote zware rol laten spelen.

Wij weten ons daarbij als fractie moreel sterk gesteund, door onze aloude Anti-Revolutionaire Partij, waarvan de A.R. fractie een doorsnee is, waarvan zij tevens voorhoede moet zijn.

Sprekend over de fractie besloot mr. Biesheuvel: „Een goed team, bekwame mensen, een handzaam volkje, maar je moet wel de gebruiksaanwijzing kunnen vinden”.

OPREIS CARBOVIT tegen maag- en darmstoornissen. MUGOLIN • (reukloos) ter voorkoming van muggebeten.

IVOROL tandpasta Behoud van Uw tanden

ACADEMICI

die belangstelling hebben voor het politieke gebeuren, kunnen worden geplaatst als medewerkers in de staf van de

DR. ABRAHAM KUYPERSTICHTING

(het wetenschappelijk instituut van de A.R.P.)

respectievelijk de

TWEDE KAMERFRACHTIE VAN DE A.R.P.

Ook zij die binnenkort zullen afstuderen, kunnen reflecteren.

Sollicitaties te richten aan de directeur van de Doctor Abraham Kuypers- stichting, Dr. Kuypersstraat 5, Den Haag.

A.R. PARTIJ
Dr. Kuypersstraat 3
's-GRAVENHAGE

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd:

medewerker

ter assistentie van de chef de bureau

die in samenwerking met deze een aantal taken zelfstandig kan verrichten en hem bij afwezigheid kan vervangen.

Vereisten: middelbare schoolopleiding (tenminste Mulo); praktijkdiploma boekhouden (bij voorkeur M.B.A.); ruime kantoorervaring; in staat leiding te geven; gevoel voor organisatie en efficiency.

Geboden wordt: interessante werkkring op middelgroot kantoor, waar in goede teamgeest wordt gewerkt. Leeftijd: ongeveer 25 tot 30 jaar.

Salaris: rekening houdende met leeftijd, opleiding en ervaring.

Uitvoerige sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres. Eventueel telefonische inlichtingen 070-183960, toestel 5.

A.R. PARTIJ
Dr. Kuypersstraat 3
's-Gravenhage

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd

stafmedewerker

die met name belast zal worden met het kaderwerk en een deel van de voorlichting.

De voorkeur gaat uit naar een medewerker, die tenminste een middelbare schoolopleiding of een daarmee gelijk te stellen opleiding heeft genoten. Ook ervaring met kaderwerk en/of voorlichting strekt tot aanbeveling.

Leeftijd: tot ongeveer 30 jaar.

Salaris: rekening houdende met leeftijd, opleiding en ervaring.

Uitvoerige sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres. Eventueel telefonische inlichtingen 070-183960. Toestel 5.

A.R. PARTIJ

Dr. Kuypersstraat 3

's-Gravenhage

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd:

JONGSTE MEDEWERKSTER

Gedacht wordt aan een zelfstandig meisje van 16 tot 18 jaar, aan wie de administratieve verwerking en verzending van brochures en publicaties kan worden toevertrouwd, alsmede ook de behandeling van uitgaande poststukken en het opbergen van archiefmateriaal.

Gevraagd wordt:

accuratesse en gevoel voor verantwoordelijkheid. Bij voorkeur MAVO (MULO) opleiding.

Geboden wordt:

een aantrekkelijke functie op een middelgroot kantoor, waar in een goede teamgeest wordt gewerkt. Salaris volgens rijksregeling, afhankelijk van leeftijd en opleiding.

Sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres, eventueel telefonische inlichtingen 070-183960, toestel 5.

AN de discussie in de middagvergadering werd door meer dan twintig leden en gasten van het Partij Convent deelgenomen. Er was lof voor het werk van de fractie. Op een aantal punten was er ook kritiek. Bij vraagstelling, zowel als beantwoording werd er diverse malen geïnterrumped.

Tijdens de zeer levendige discussie is er veel gelachen. De humor heeft naast de ernst trouwens de gehele dag niet ontbroken. Het was ongetwijfeld een convent met een prettige sfeer.

De samenwerking met de V.V.D., de steun aan het kabinet-De Jong, het buitenlands beleid en de democratisering van het wetenschappelijk onderwijs waren zaken, die werden aangesneden. Ook woningbouw en volkshuisvesting, de gemeentefinanciën, de positie van de middenstand en de landbouw kwamen ter tafel.

RUIMTE

Mr. B. W. Biesheuvel begon te zeggen:

„Wij, in onze Anti Revolutionaire Partij, zullen er aan moeten denken hetzelfde te doen als waarover men in de kerken volop in discussie is: nl. de ruimte in de kerk. Zo zullen wij moeten spreken over de ruimte in een politieke partij. De A.R.P., wil zij aan haar doelstellingen beantwoorden, wil zij haar hoge idealen in de praktijk brengen, zal dan haar kracht niet moeten zoeken, en het zwaartepunt niet moeten leggen op het bestrijden van elkaars opvattingen. Zij zal geen repressief beleid moeten voeren, niet achter de gebeurtenissen aanhollen en geen symptomen bestrijden.”

De heer Biesheuvel meende, dat op deze zaken de kritiek van sommige sprekers zich richtte in de discussie. Zo was bijvoorbeeld gezegd door een vraagsteller, dat een waarlijk christelijke partij een „avant-garde” moet zijn, een christelijk bewogen „pressuregroep”, die er werkelijk naar streeft de functie van „een zoutoutend zout te zijn op deze aarde”, te vervullen, in plaats van zich te vereenzelvigen met de bestaande orde. Toegespit op de A.R.P. betekende dit, aldus deze spreker, dat de A.R.P. haar geloofwaardigheid zou verliezen als zij weer met de V.V.D., als een partij die de status quo symboliseert, in een kabinet zou gaan zitten.

Bezwaar was er ook tegen een te nauwe band met de K.V.P., omdat deze partij de doelstellingen van de machtspolitiek primair schijnt te stellen en op een geïntegreerde verzameling van belangengroepen lijkt.

Een christelijk bewogen partij kan alleen een kleine voorhoedepartij zijn en zij mag nimmer de vorm aannemen van een groot monolithisch blok.

Mr. Biesheuvel zei, dat hetgeen emotioneel door sommige sprekers naar voren was gebracht niet zoveel verschilde van wat hij zakelijk zei.

De A.R.P. is de eerste partij geweest, die in haar officiële organen vertaalde hoofdstukken heeft opgenomen van rapporten van de Wereldraad van Kerken, zoals die in Uppsala zijn vastgesteld. De heer Veerman is de eerste geweest, die deze zaken aan de orde heeft gesteld in het Centraal Comité.

De heer Biesheuvel meende, dit te moeten memoreren als aanvulling op de kritiek.

EENZIJDIGE KRITIEK

Hij wees erop, dat de kritiek zich dikwijls eenzijdig richt op een bepaald facet van wat iemand heeft gezegd. Met name wilde hij noemen de kritische opmerkingen, die er ten aanzien van prof. Diepenhorst waren gemaakt, zowel op het Convent als daarbuiten, naar aanleiding van wat deze gezegd heeft in de Kamer over de studentenbewegingen in Amsterdam. Prof. Diepenhorst heeft ook gezegd:

„Het is gewenst zich op de toekomst te richten. Van de universiteit van heden kan iets gemaakt worden. Er bestaat een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid, die in overeenstemming met de huidige wenselijkheden kan worden uitgewerkt. Zodat, waar zij er

DE DISCUSSIE

WE ZULLEN MOETEN GAAN SPREKEN OVER DE RUIMTE IN EEN POLITIEKE PARTIJ

Dr. H. A. Schuring (C.H.U.) en mev. G. S. H. M. Kok (K.V.P.) in gesprek met staatssecretaris Grosheide

niet meer zijn, rechten worden toegekend, rechten die tevens verplichtingen dienen te worden genoemd”.

Een academie, het kan mijnerzijds niet genoeg worden gezegd, moet zich voortdurend reformeren”.

Het komt mij voor, zei mr. Biesheuvel, dat de critici van prof. Diepenhorst het hiermee eens zijn. Men doet prof. Diepenhorst onrecht als men hem ziet als symbool van een archaische mentaliteit. De heer Biesheuvel was van oordeel, dat het probleem van het rassenvraagstuk in Amerika door de ministers De Jong en Luns met president Nixon diende te worden besproken. Hij wist niet of dit gebeurd was.

„De oplossing van dit geweldige vraagstuk is geen binnenlands vraagstuk van Amerika, maar een vraagstuk, dat de geloofwaardigheid van onze vrije, vaak zogenaamd vrije, democratische, vaak zogenaamd democratische, westerse wereld raakt”.

Naar aanleiding van vragen over woningbouwbeleid merkte de voorzitter van de Tweede Kamerfractie op, dat hij recht wilde doen wedervaren aan het beleid van minister Schut. Deze minister heeft het initiatief genomen met een nota over de krotopruijing. Dat is het soort initiatieven, waar de A.R. fractie op gesteld is. Het doorstromingsbeleid, waar nu door de minister mee wordt geworsteld, is een gevolg van het feit, dat de wet op de huurdersbijdragen is verworpen door de Eerste Kamer. Daarvan kan de minister geen verwijt worden gemaakt.

Als men de krotopruijing reëel wil bekijken, dan moet men niet alleen naar de minister kijken, maar ook naar de gemeenten, of die hun plannen klaar hebben.

De kritiek, dat teveel boerenvertegenwoordigers in de A.R. fracties en bestuursorganen zitten hebben, vatte de heer Biesheuvel op als een compliment. Er bleek ook uit, vond hij, dat men in deze sector van de samenleving beseft dat men op politiek terrein zich moet inzetten.

De heer Biesheuvel meende, dat men er oog voor moest hebben, dat Amerika zoveel hulp gaf aan ontwikkelingslanden, dat de bereidheid daarvoor bij het Amerikaanse volk kennelijk aanwezig is. Zeker vergeleken met de communistische landen is dat een royale hulp. Het is dan ook tragisch, dat men vaak zo negatief over Amerika oordeelt. Dat sluit niet uit, dat er geen kritiek geleverd kan worden op de manier waarop die hulp gegeven wordt.

Naar aanleiding van de moeilijkheden op Curaçao zei mr. Biesheuvel, dat de tegenstellingen tussen arm en rijk op de Antillen nog ontstellend groot zijn.

„Het is dan ook in de allereerste plaats een waarschuwing voor de Antilliaanse

regering om te zorgen dat de structuur, de bestuurstructuur van dat land en de tegenstellingen tussen armoede en rijkdom, veel meer aandacht krijgen dan tot dusver het geval is geweest”.

Ook de 225 miljoen voor de defensie werden in de discussie ter sprake gebracht. De heer Biesheuvel zei, dat men zich moest realiseren, dat als men in West-Europa de conventionele bewapening gaat verwaarlozen, het gevaar voor een nucleaire oorlog groter wordt. Over de medezeggenschap aan de universiteit zei mr. Biesheuvel, dat dit een zeer complex probleem is. Hoe moet die inspraak geregeld worden. Moeten de jongerejaars inspraak hebben, moeten de ouderejaars dat hebben, moet er inspraak zijn van de maatschappij.

Al deze vragen vergen een intensief overleg van alle betrokkenen. Niet alleen van curatoren, directeuren en studenten, maar ook van die groeperingen, die daar tussenin zitten. Bij de hele fractie is de volle bereidheid aanwezig om aan dat democratiserings-, dat participatieproces in dit samenlevingsverband mee te werken, maar dan moeten het ook goede oplossingen zijn.

Wij moeten dit als volwassenen uit de sfeer van de emotionaliteit halen.

De agrariërs, ook in de A.R.P., hebben nog al wat bezwaren tegen het plan-Mansholt, zei mr. Biesheuvel. Bestudering van dit plan laat echter zien, dat daar een filosofie achter zit over de structurele ontwikkeling, over de modernisering van de landbouw, die een aantal mensen pijn doet, maar daarom niet minder waar is.

MIDDENSTAND

Drs. B. Goudzwaard ging met name in op een aantal vragen over de positie van de middenstand. Gezegd was door een vragensteller, dat de regering-De Jong een aanslag pleegde op de middenstand door het laten vervallen van de investeringsaftrek. De heer Goudzwaard meende, dat men hiertegenover moet stellen wat er voor de investeringsaftrek in de plaats is gekomen.

Ten eerste wees hij op het voordeel, dat de bedrijven hebben, doordat zij de omzetbelasting die op de voorraden drukt terug kunnen krijgen. Verder wees hij op het prijsverlagings-effect, dat de B.T.W. heeft op investeringsgoederen. Verder is er in de nieuwe wet op de omzetbelasting een unieke rege-

ling voor de kleine zelfstandigen ingebouwd.

Uiteraard is er kritiek op de regering mogelijk, wat betreft haar beleid t.a.v. de middenstand. Dat blijkt al uit de aankondiging door de fractie van een nota over dit vraagstuk.

Gewezen werd door een vragensteller op de daling van de arbeidsquote van het nationaal inkomen en op de verschuiving van de directe naar de indirecte belastingen, waardoor het reële loon wordt gedrukt.

De heer Goudzwaard geloofde, dat onze belangrijkste zorg moet zijn, dat het reële loon inderdaad niet achterblijft in het geheel van de welvaartsstijging, ondanks belangrijke nominale loonsverhogingen. De prijsstijgingen slokken inderdaad een groot deel van de loonsverhogingen op. Vandaar dat de fractie deze zaak scherp in de gaten houdt en ook gepleit heeft voor een algemene prijsstop, hoewel die grof werkt en een aantal mensen treft, die niet de eerst schuldigen zijn van de prijsverhogingen. Uit zorg voor een rechtvaardiger inkomensverhouding in ons land pleit de fractie voor compensaties voor minderdragkrachtigen.

De B.T.W., aldus de heer Goudzwaard, is niet alleen een ver ideaal om te komen tot een harmonisatie van de omzetbelasting in de E.E.G. Het ligt dichterbij. Door de B.T.W. is de concurrentiepositie van ons land beter geworden. De heer G. A. Kieft zei, dat het nodig is om de eigen pensioenvoorzieningen voor de middenstand te verbeteren.

Volgens de heer Kieft is er met de B.T.W. wel een sociaal beleid te voeren. Juist in de sector van de eerste levensbehoeften is er het vierprocents tarief. De Kamer heeft indertijd voor een bedrag van 80-90 miljoen gulden verschoven van de 12- naar de 4-procentgroep.

Een aantal normen voor de uitkering van financiën aan de gemeenten voldoet niet meer. Daarin zal verandering moeten komen. Ook zal er gedacht moeten worden aan een ruimere mogelijkheid verfijningsnormen toe te passen.

Een andere mogelijkheid om de gemeenten aan meer geld te helpen is het hebben van een eigen plaatselijk belastinggebied. Die zaak zal echter nauwkeurig moeten worden bekeken.

Dr. N. G. Geelkerken ging nog in op enkele vragen over het buitenlands beleid met name over de positie van Portugal in de Navo en West-Irian. De heer P. C. Elfferich ging in op de vraag, waarom de A.R. Eerste Kamerfractie, behoudens prof. Albeda en de heer Algra, het wetsontwerp over de huurdersbijdragen heeft afgestemd.

Dr. A. Veerman sloot de discussie. Hij meende, dat het een goed convent was geweest. Er zijn verschillen van inzicht, er moet bereidheid zijn naar elkaar te luisteren. Die verschillen wilde hij niet dramatiseren noch verkleinen, maar zijn hoofdindruk was toch, dat wij samen op weg zijn.

INSPRAAK

De heer Veerman zei, dat de partij blijft zoeken naar mogelijkheden om de mogelijkheden tot inspraak en democratisering in de organisatie te vergroten.

„Wij hebben als doel heel duidelijk democratisering van het gezag op alle terreinen. Wij zien heel duidelijk de ontwikkelingen van deze tijd, een nieuwe emancipatie en wij begrijpen dat daar haast bij is. Maar dat geeft ons niet het recht om op dit moment onjuist geweld goed te praten”.

Ten aanzien van de „18” meende dr. Veerman te mogen zeggen, dat de ontwikkeling, die er plaatsvindt op dit terrein heel zorgvuldig wordt behandeld.

De heer Veerman was het eens met enkele vraagstellers, dat er een discussie nodig is over de grondslag van de partij.

Het is uitermate belangrijk, dat de partij zich samen met andere partijen en ook samen met sociale organisaties zich over die zaak bezint.

★ ZUIVERE HUID ★
PUROL en PUROL-poeder

MIJNHARDT'S
HOOFDPIJN POEDERS

Bruin met en zonder zón
PIGMA-DERM

In het
protestants-christelijk tehuis
voor chronisch zieken

„De Lichtenberg”

te Amersfoort

is nog plaats voor **ENIGE MEISJES** die willen worden opgeleid tot

ziekenverzorgster

Minimum leeftijd 17 jaar. V.V.B.-opleiding strekt tot aanbeveling.
Het tehuis heeft 120 bedden en is zeer fraai gelegen.
Aanvang nieuwe cursus augustus a.s.

Sollicitaties en inlichtingen bij de adjunct-directrice, Utrechtse-
weg 293, Amersfoort. Telefoon (03490) 1.61.41.

SERVICEBUREAU **Kwiek** N.V.

ZUIDSINGEL 73 - AMERSFOORT - TEL. 03490 - 21225* - TELEX 47575

SERVICEBUREAU VOOR:
AUTOMATISCH TYPEWERK
DIRECT MAIL
(PERSOONLIJK GERICHTE
BRIEFENPOST)
STENCIL- EN ELEKTRONISCH
STENCILWERK

KWIEK KLAART HET...

Inlichtingen, tel. 05730-2226.
FA. H. W. KLOOTS EN ZN.
Algehele verzorgingstehuizen voor bejaarden te Lochem
vraagt voor spoedige indiensttreding

a. verpleegster

diploma A-B of B (in de functie van 1e verpleegster).

b. verpleegster

diploma B

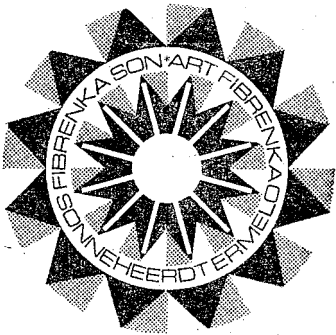
c. ziekenverzorgsters

d. bejaardenhelpsters

(gediplomeerd)

e. leerl. bejaardenhelpsters

Salariëring a., b. en c. volgens schaal Federatie van Verpleeginrichtingen
d. aanvangssalaris afhankelijk van leeftijd en ervaring
minimum f 510,- per maand.
e. aanvangssalaris f 410,- per maand.
Sollicitaties schriftelijk p.a. NIEUWEWEG 5 - LOCHEM.

Fibrenka DEKENS

in veel gevraagde maten en kleuren van opvallende kwaliteit in aantrekkelijke prijsklasse.

Tevens producent van klein huishoudelijk textiel (hand- en theedoeken; werk- en stofdoeken; dweilen), alsmede van alle soorten borstelwerk en bezems.

STICHTING WERKPLAATSEN
"SONNEHEERDT"
ERMELO

Voor onze kantoren
Amsterdam, Leiden, Rotterdam en Utrecht vragen wij

beginnende assistenten

Het werken op een accountantskantoor is beslist interessanter en afwisselender dan je denkt, en als je bereid bent te gaan studeren biedt het accountantsvak goede perspectieven. Eindexaminandi middelbare scholen zullen we graag inlichten over de mogelijkheden om opgeleid te worden tot assistent accountant of accountant.

Als je meer wilt weten over onze voorwaarden zoals salaris, kollektieve pensioenregeling, vergoeding van studiekosten, vakantie en reiskostenvergoeding, schrijf dan je persoonlijke gegevens aan één van onderstaande adressen.

de Tombe en Demenint Registeraccountants

Amsterdam, Honthorststraat 30, tel. 020-72 92 64
Leiden, Zoeterwoudsesingel 50, tel. 01710-2 11 45
Rotterdam, Schiekade 79, tel. 010-28 74 33
Utrecht, Maliebaan 24, tel. 030-2 52 49

Amsterdam - Apeldoorn - Arnhem - Dordrecht - Eindhoven - Enschede
Leiden - Nijmegen - Rotterdam - Utrecht - Winterswijk

Goed verzorgd wonen,
onbezorgd wonen,

COÖP. VERZORGINGSFLAT „DE STADSFENNE" U.A. TE SNEEK

Vanaf heden kunt u inschrijven voor deze in aanbouw zijnde riant verzorgingsflat. In totaal komen beschikbaar 150 flats van verschillende grootte en types; namelijk 1-, 2- en 3-persoons woningen vanaf f 28.960,—, excl. B.T.W., in verschillende prijsklassen. Hypotheek beschikbaar!

IN DEZE VERZORGINGSFLAT ZIJN ONDERGEBRACHT

- ★ Centraal winkel
- ★ Bankfiliaal
- ★ Kapsalon
- ★ Pedicure
- ★ Logeerkamers
- ★ Bibliotheek
- ★ Biljartzaal
- ★ Recreatiezaal
- ★ Televisiezaal met kleuren TV

UITGEBREIDE VERZORGING

- Warme maaltijd met keuze menu op eigen kamer
- Hulp in de huishouding
- Zusterhulp en verpleging door gediplomeerde verpleegsters (dag en nacht aanwezig)
- Verwarming
- Elektriciteit en waterleiding
- Liften
- Omroepsysteem

Bijdrage per maand voor deze verzorging is voorlopig vastgesteld op: f 140,— tot f 345,— plus f 80,— per persoon.

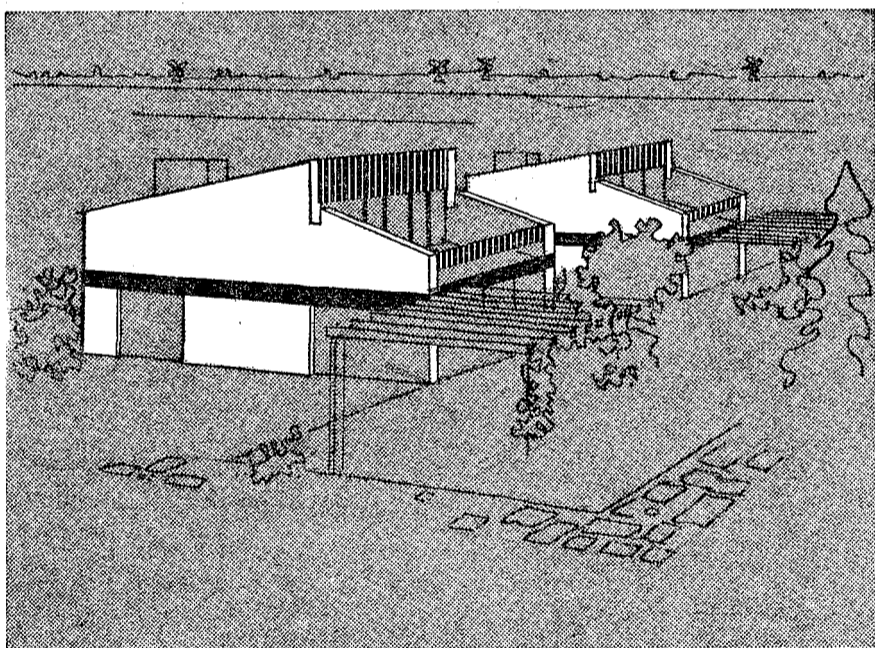
- ★ Aantrekkelijk gesitueerd in een nieuw natuur- en waterrijt stadsdeel
- ★ Uniek uitzicht (Sneekerveer)
- ★ Dicht bij Burg. de Hoppark en jachthaven
- ★ Zonneterras
- ★ Ruime parkeergelegenheid

inlichtingen en prospectus worden verstrekt door:

Makelaarskantoor BOS EN WIND

WESTERSINGEL 35 — SNEEK — TELEFOON 05150 - 3785

„Bos en Wind... de sleutel tot uw huis!"

UNIEK IN NEDERLAND

op 15 minuten van Rotterdam geheel vrij gelegen

BUNGALOWPARK MET JACHTHAVEN

buitendijks aan de rivier gelegen tegenover molens Kinderdijk en in de directe nabijheid van groot zwembad te KRIMPEN AAN DE LEK

Op dit terrein van 37.000 m² bouwen wij voor de verkoop uitsluitend

37 STUKS MODERNE BUNGALOWS

(waarvan het grootste gedeelte reeds verkocht). De bungalows zijn ontworpen door A. Fokke van Duyn, architect B.N.A., en hebben 3, 4, 5 en 6 slaapkamers. Prijzen v.a. f 150.000,— v.o.n. incl. BTW.

Oppervlakte woonkamers met open keuken 69 m² en 98 m², grondoppervlakte van 700 m² tot 1760 m². Hypotheek beschikbaar, geen makelaarskosten.

Geheel vrijblijvend inlichtingen en bezichtiging van de modelwoning op het bouwterrein nabij de watertoren, zaterdag van 10 uur v.m. tot 4 uur n.m. en iedere werkdag van 4 tot 7 uur of na telefonische afspraak.

NV BOUW- EN AANNEMINGSBEDRIJF

de vos &
van der lecq

LEKKERKERK
Tel. 01805 - 806 b.g.g. 01825 - 234

In het

ST. JAN-ZIEKENHUIS TE ZAANDAM

(235 bedden)

gelegen dichtbij het centrum van de stad, met goede bus- en treinverbindingen naar Amsterdam, begint in september een nieuwe cursus voor

LEERLING VERPLEEG- STERS EN VERPLEGERS

De cursus leidt op voor het diploma ziekenverpleging A en duurt, inclusief de prae-klinische opleiding, 3½ jaar.

Vereisten: op 1 september moet je 17 jaar en 7 maanden of ouder zijn en het diploma HBS, MMS (minimaal overgang naar de 4e klas), ULO, INAS, AVV of gelijkgestelde opleiding bezitten.

Zeer binnenkort zal ons ziekenhuis worden omgezet in een Algemeen Prot. Christelijk Ziekenhuis.

Richt een kort sollicitatiebriefje aan de directrice van het St. Jan-Ziekenhuis Zaandam. Telefonische inlichtingen worden verstrekt via nummer (02980) 2 33 33.

ST. JAN-ZIEKENHUIS POSTBUS 21 ZAANDAM

VERPLEEGTEHUIS
„ZONNEHEUVEL”

KON. WILHELMINALAAN - SCHALKHAAR

(Klein verpleegtehuis
circa 2 km van station Deventer)
heeft plaatsingsmogelijkheid voor

a. verpleger(ster)
a/b- of b-diploma
Salaris f 8.200,— tot f 10.000,—

**b. ziekenverzorgster/
bejaardenverzorgster**
Salaris f 6.000,— tot f 8.400,—

**c. leerling-
bejaardenverzorgster
(bejaardenhelpster)**
Salaris ca. f 4.500,—

Voor a. en b. stellen wij de voorkeur voor iemand met reeds enige praktijkervaring. Salaris afhankelijk van leeftijd en ervaring. Op het vast salaris wordt een vaste vergoeding gegeven van 5% onregelmatigheidstoelag. Bovendien een vast bedrag voor gewerkt weekend.

Een en ander op basis van 44-urige werkweek en 6% vakantietoelag, terwijl opname in pensioenfonds mogelijk is.

Sollicitaties worden gaarne schriftelijk ingewacht terwijl wij gaarne telefonisch (05700 - 17225) gegenezen zijn u nader in te lichten.

Het **SINT ELISABETH ZIEKENHUIS** te **ALKMAAR**
heeft wegens huwelijk plaatsingsmogelijkheden voor

a. operatie-zuster of broeder
in de rang van 1e verplegende

**b. verplegenden voor de
O.K.-opleiding**
waaraan een modern opgezette theoretische cursus verbonden is, die op 1 september a.s. begint.

c. waarnemend 1e verplegende
op de Urologische afdeling (22 bedden).

Schriftelijke sollicitaties te richten aan de adjunct-directrice, die gaarne bereid is alle gewenste informatie te geven. Tel. 02200 - 22122.

**DE ACCOUNTANTSDIENST DER
NEDERLANDSE HERVORMDE KERK**
o.l.v. registeraccountants

toekt voor verschillende delen van het land

Administratieve Medewerkers(sters)

De taak omvat:
het verrichten van accountants- en boekhoudkundige werkzaamheden van zeer gevarieerde aard, waarbij de interessante facetten van het vak ten volle aan de orde komen.

Wij bieden:
een goede salariering met moderne secundaire arbeidsvoorwaarden, w.o. een aantrekkelijke studiekostenregeling; ruime promotiekansen; een uitstekende pensioenregeling.

Vereist wordt:
einddiploma ULO of HBS en praktijkdiploma boekhouden, terwijl studie voor het diploma MBA, SPD of NIVRA-examens tot aanbeveling strekt. Leeftijd niet boven 26 jaar.

Eigenhandig geschreven brieven met uitvoerige inlichtingen te richten aan de directie van het Centraal Controle Bureau der Nederlandse Hervormde Kerk, Parkweg 20 a. Voorburg.

DE PROF. DR. J. H. GUNNING VERENIGING
te **ROTTERDAM**
vraagt voor haar internaten:

**a. ASSISTENT-
GROEPSLEIDSTER**
(diploma Kinderbescherming A gewenst)

**b. ERVAREN
GROEPSLEID(ST)ER**
in het bezit van het diploma A en/of B Kinderbescherming P.G. In- of extern. Minimum leeftijd 23 jaar. Salaris volgens rapport Haeck.

Brieven aan de Algemeen Directeur der Vereniging Drs. J. van Belle, Beukelsdijk 30. Rotterdam-3.

DIRECT GELD NODIG?

PERSONLIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor iedereen en elk doel. Schriftelijke zeer vlugge afwerking. Restantschuld vervalt bij overlijden. Geheimhouding gegarandeerd.

VOORBEELD

KREDIET	AFLOSSING PER MAAND		
f 1000,—	47,34	34,30	22,50
f 2000,—	94,69	68,60	45,—
f 3000,—	142,04	102,90	67,50
f 4000,—	171,—	112,50	70,35
f 5000,—	189,39	137,20	90,—
	enz. enz.		

Op uw telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u geheel vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraagformulier toe. Iedere dag, ook zaterdag, kunt u tot 18.00 uur telef. een folder aanvragen.

BENELUX CREDIET

KUMMENAEDSTRAAT 66 - GELEEN - TELEFOON 04494-5320

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven. De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar. Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

**GROTE TAAK
VOOR
KLEINE MENSEN**

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuyperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang nr 24

14 juni 1969

A.R. FRACTIE - NA AFWIJZING MOTIE-BOERTIEN - TEGEN

MEERDERHEID TWEEDE KAMER VOOR VRIJE VERKOOP VOORBEHOEDSMIDDELEN

HET is nu ruim twee jaar geleden, dat in deze kolommen aandacht is gevraagd voor een tweetal wetsontwerpen, dat toen reeds volop in bespreking was en dat sedertdien tot op heden ook is gebleven!

Om onze herinnering even wat op te frissen: het gaat om een wijziging van artikel 240 bis en intrekking van artikel 451 ter van het Wetboek van Strafrecht (wetsontwerp 8725) in samenhang met het gelijktijdig ingediende ontwerp van een Wet op de Medische Hulpmiddelen (8726).

De intrekking van artikel 451 ter W.v.S. beoogt het openlijk tentoonstellen alsmede het openlijk of ongevraagd aanbieden van diensten ter voorkoming van zwangerschap niet langer strafbaar te stellen. Bij wijziging van artikel 240 bis gaat het er om de verbodsbepalingen t.a.v. het verstrekken van anti-conceptionele middelen aan minderjarigen te doen vervallen.

In de Wet op de Medische Hulpmiddelen worden — naast voorschriften t.a.v. andere hulpmiddelen — voorschriften gegeven m.b.t. de anti-conceptionele middelen, onder meer aangaande de invoer, vervaardiging en aflevering, met andere woorden allerhande kwaliteitseisen. Het voornemen van de indieners van dit wetsontwerp, die dit ontwerp dus duidelijk in nauwe samenhang met 8725 zagen, is bovendien geweest het aantal verkooppunten kwalitatief te beperken, waarbij werd gedacht aan apotheken en drogisterijen, zowel als aan winkels en consultatiebureaus met een speciale vergunning. Hieruit volgde, dat de mogelijkheid van verkoop door middel van automaten in het oorspronkelijke ontwerp uitgesloten zou blijven.

ONTWIKKELING

Intussen is er in deze twee jaar het nodige gebeurd. Zo werd van de zijde van de A.R. fractie (samen met de C.H.U. fractie) intensief overleg gepleegd met een aantal bevriende organisaties, zoals vrouwen- en jeugdorganisaties, de Hervormde Raad voor Kerk en School, de P.S.V.G. alsmede de

Gezinsraad. Uiteraard spraken deze niet alle precies op dezelfde golflengte, maar toch was na korter of langer beraad in eigen kring een meerderheid van alle betrokkenen vóór handhaving van een leeftijdsgrens in het eerstgenoemde wetsontwerp, terwijl ook een aantal bezwaren tegen vrije verkoop en een eventuele reclame bestond.

Bij onze inbreng in het voorlopig verslag hebben wij dan ook aan een aantal bezwaren op duidelijke wijze gestalte gegeven.

Toen uiteindelijk op 13 maart 1969 de Memorie van Antwoord op de beide ontwerpen kwam werden wij geconfronteerd met een belangrijke wijziging in doelstelling, die door staatssecretaris Kruisinga in wetsontwerp 8726 was aangebracht. Vrijwel zonder motivering werd gesteld, dat er aan de door het kabinet-Cals zo duidelijk gewilde beperkende voorschriften t.a.v. de verkooppunten (het vergunningstelsel) geen behoefte bestond. Staatssecretaris Bartels had dit vergunningstelsel uit een oogpunt van volksgezondheid ingevoerd; zijn opvolger stelde een dergelijke bevoegdheid vanuit dit oogmerk in het geheel niet op prijs! De Kamer

Dr. C. Boertien

kreeg dus nu te beslissen over op z'n minst twee uiterst belangrijke voorstellen, namelijk:

Geén leeftijdsgrens in het strafrecht, en volledige vrije verkoop tot aan de automaten toe, zij het dat t.a.v. deze zaak de gemeenten nog een aanvullende bevoegdheid kregen.

HOE OORDEELDE KAMER?

De plenaire behandeling bracht als eerste spreker de heer Daams (P.v.d.A.) als één van de vijf rooms-katholieken, die aan het debat hebben deelgenomen, (!) op de kathedraal.

Uiteraard besteedde hij dan ook uitvoerig aandacht aan de op 25 juli 1968 uitgegeven encycliek „Humanae Vitae”, waarin opnieuw het gebruik van voorbehoedsmiddelen verboden verklaard werd. Als enige mogelijke, moreel oirbare voorkoming van voortplanting werd de methodiek van de onvruchtbare periodes weer aangewezen. De heer Daams, die wel zéér uitvoerig op deze encycliek inging en hiervoor enige interrupties (over de dan toch wel gewenste aanwezigheid van de nuntius en „een verhaal voor het concilie”) moest incasseren, kwam uiteindelijk tot een volledige afwijzing van de encycliek.

T.a.v. beide wetsontwerpen stond de P.v.d.A. fractie zonder enige terughouding positief, al kwam ook de heer Daams tot de uitspraak, dat hij niet wilde beweren, dat er géén zinnige argumenten vóór een leeftijdsgrens zijn aan te voeren! Ethisch-juridische en medische argumenten hadden uiteindelijk de balans naar géén leeftijdsgrens doen doorslaan.

Het tegenaan van ongewenst buitenechtelijk geslachtsverkeer diende naar het oordeel van deze fractie met andere middelen te gebeuren. In dit verband werd o.m. zeer nadrukkelijk gevraagd

DOOR MEJ. J. VAN
LEEUWEN

naar de stand van zaken rond de nieuwe subsidieregeling voor de bureaus voor levens- en gezinsvragen en kwam

VERVOLG OP PAG. 4

9 gulden
voor
90 jaar
arp

BIJ KAPTINO
KEUZE UIT MEER DAN 2000
schrijfmachines

OOK TEL- EN REKENMACHINES
BRANDKASTEN GROTE SORTERING
De Clerqstraat 72, tel. 020-123711, Amsterdam.
Zijweg 53, tel. 023-20018, Haarlem. Laan van
Nieuw Oost-Indië 12, Den Haag, tel. 839446.

GIRO 712.000

FONDS A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG

WIDEK OVER...

WAAROM ZO NOODZAKELIJK

Een politieke partij is nodig.

Daarvoor zijn mensen, leden, nodig.

Daarvoor is geld nodig.

Driemaal nodig. Waarom?

Politieke partijen zijn van essentieel belang voor een goede functionering van de democratie in ons land. Niet als doel in zichzelf. Maar als middel om activiteiten op politiek gebied te kanaliseren in het directe belang van de publieke zaak.

Een politieke partij is een organisatie om beslissingen te nemen, om te denken, om te praten.

De politieke meningsvorming vindt voor een belangrijk deel binnen de partijen plaats. Overigens, zoals bekend, ook daarbuiten.

MENSEN ZIJN NODIG

Samenbundeling, ook binnen een politieke partij, geeft kracht aan de individuele meningen van de individuele burgers. Mensen, die min of meer gelijke gedachten hebben over politieke zaken, moeten zich ook samen bezinnen over uitgangspunt, program en wijze van uitvoering van dit program. Dat kan het beste gebeuren in een organisatie, die de mogelijkheden biedt om de resultaten van die bezinning te effectueren; woorden in daden om te zetten.

Het is in dit verband dan ook jammer, dat van de ruim zeven miljoen kiezers er slechts een half miljoen lid zijn van een politieke partij.

Dat betekent, dat nauwelijks tien procent van de burgers de politieke partijen gebruikt voor de meningsvorming.

Nooit zullen alle burgers lid van een partij worden. Maar het percentage van tien zou toch bepaald hoger moeten zijn, zodat de meningsvorming en besluitvorming in die kring niet op de in-

breng van te weinig burgers komt te rusten.

Voor een politieke partij zijn mensen nodig; voldoende leden.

BELANG INZIEN

Om goed te kunnen werken is uiteraard voldoende geld nodig. Wanneer men van een politieke partij wat verwacht — overigens terecht — dan moet men er ook lid van worden. Naast de hiervoor aangeduide reden ook om financiële redenen. Ook uit dit oogpunt is de nauwelijks tien procent van de kiezers, die lid zijn, duidelijk onvoldoende.

Temeer omdat in vergelijking met vroeger het werk van de partijen enorm toegenomen is.

Meer kiezers zouden het belang van de partijen duidelijker moeten zien.

Meer kiezers zouden zich moeten realiseren, wat de consequentie is van onthouding van hun steun, namelijk een minder goed functioneren van de partijen.

En dat zal toch in feite niemand willen. Overigens moeten de partijen dan natuurlijk ook zo goed mogelijk functioneren en zullen zij de partijstructuur up to date moeten doen blijven. In onze partij zijn wij ook met deze zaak bezig.

WAAR BLIJFT HET GELD?

Er is geld nodig. De A.R.P. heeft landelijk een normale jaarbegroting van zes à zeven ton.

Wat doet de partij daarmee?

Een paar dingen. Er is de behandeling van de zeer vele correspondentie, met leden en met niet-leden; kiezers. Dan de verzorging van het partijweekblad „Nederlandse Gedachten” met daarnaast het contactorgaan „A.R. Post” voor alle leden.

Verder de voorbereiding van vergaderingen van bestuursorganen, partijconferenties, vergaderingen van commissies. Dan is er de verzorging van de centrale ledenadministratie van 90.000 leden; het contact met duizend plaatselijke kiesverenigingen, het gespreks-groepenwerk, de radio- en televisie-uitzendingen.

Vervolgens de jongerenorganisatie van de partij en de verkiezingsvoorbereidingen.

Dan is er tevens het buitenlands contact, het kaderwerk van de partij en de zo noodzakelijke publiciteit. En dit is dan nog maar een greep uit de belangrijkste punten.

WAAROM EEN FONDS?

Men kan terecht de vraag stellen of het nodige geld niet in voldoende mate uit de contributies kan komen en of anders

kan betalen, moet ook lid kunnen zijn. Anderen daartegenover moeten dan iets meer betalen dan het gemiddelde bedrag.

Gemiddeld is f 15,— niet hoog, wanneer men de betekenis van een politieke partij juist waardeert.

De totale inkomsten van de partij zijn momenteel niet voldoende. Daarom hebben wij dit jubileumjaar aangegrepen om een extra injectie te krijgen voor het landelijke werk, met name voor zaken als publiciteit, buitenlands contact en kaderwerk.

Wij hebben daarom gevraagd om een fonds van tenminste een half miljoen. Waarom niet meer of minder, zo vraagt men ons.

Het bij herhaling in dit blad gebruikte woord „tenminste” voor „een half miljoen”, duidt er reeds op, dat „meer” bepaald welkom is. Maar er moet een aanduiding gegeven worden. Wij hebben bekeken wat er bepaald moest gebeuren.

VIER TOT VIJF JAAR

Daarnaast hebben wij ons afgevraagd welk bedrag redelijk haalbaar was. Toen hebben wij geprikt op een half miljoen.

Daarvan uitgaande denken wij voorlopig vier à vijf jaar wat beter te kunnen werken. Het geld wordt van nu af aan ook gebruikt. En of een actie als deze ooit nog eens weer herhaald zou moeten worden, hangt onder andere af van de ontwikkelingen van het beeld, dat de andere inkomsten in de komende jaren te zien zullen geven.

Er is nu in het fonds ruim

Waarom een fonds?

de contributies niet zouden kunnen worden verhoogd. Waarom ook nog eens een fonds bij 90 jaar A.R.P.?

Het zou inderdaad prettig zijn wanneer er voldoende geld voor de partij binnen kwam uit de normale contributie.

Wij moeten ons hierbij realiseren, dat de contributie, het geld, dat de leden betalen niet alleen bestemd is voor het landelijke werk, maar ook voor het plaatselijk, regionaal en provinciaal door de partij moet worden gedaan.

Men betaalt als lid één bedrag aan de plaatselijke kiesvereniging, waarbij men is aangesloten. De kiesvereniging draagt delen daarvan af aan de Statencentrale en Kamercentrale, waaronder zij ressorteert, en aan het Centraal Comité. Zij moet voor haar eigen werk ook wat overhouden.

Het contributiebedrag, dat men dus als lid aan de kiesvereniging betaalt, moet thans gemiddeld f 15,— per jaar zijn om in alle geleidingen van de partij een beetje rond te kunnen komen.

Het Centraal Comité ontvangt daarvan momenteel f 7,—; een bedrag dat automatisch van jaar tot jaar trendmatig stijgt.

Wij onderstrepen het woord gemiddeld voor het bedrag van f 15,—. Wij zijn een volkspartij. Wij moeten bepaald rekening houden met de draagkracht van de leden. Wie niet anders dan minder

f 300.000,— binnen van ongeveer 21.000 gevers. Een mooi resultaat van een tot dusver in hoofdzaak papieren actie.

Tientallen kiesverenigingen zijn nu ook activiteiten voor het fonds gaan ontplooiën. Dat is een verheugende zaak. Met een dergelijke persoonlijke benadering worden vele duizenden leden (en sympathisanten) bereikt, aan wie de papieren actie in feite is voorbijgegaan.

Wij hopen en verwachten dan ook, dat nog voor de zomer duizenden gevers hun bijdrage — klein of groot — zullen storten op het speciale gironummer 712.000 t.n.v. Fonds A.R. Partijstichting, Den Haag.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, Dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Ton-
kens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R.
Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,- per jr. Losse verkoop f 0,30.

* * * Schokkend

Wij zijn geconfronteerd met een hardere werkelijkheid dan wij voor mogelijk hadden gehouden. Het met zeer bekwaame spoed ingediende rapport, inzake de in het voormalige Ned. Oostindië gepleegde wandaden door Nederlandse militairen, heeft ons dat wel duidelijk gemaakt.

Misdragingen die wij, terecht overigens, aan anderen verweten waren bij ons ook mogelijk.

Zeker, er zijn wat men noemt verzachtende omstandigheden. Het aantal gerapporteerde misdragingen is niet groot in vergelijking tot de ruim tweehonderdduizend militairen, die in Indonesië zijn geweest. In dit rapport wordt geen melding gemaakt van het ongetwijfeld vele goede dat door de Nederlandse militairen zeker ook is verricht.

Het A.R. Tweede Kamerlid, overste Walburg, die toen daár is geweest, weet daar van te getuigen.

Wij mogen evenmin vergeten dat de opstandige Indonesiërs in onze ogen toen vijanden waren. En onder welke druk staan militairen, die dagelijks aan doodsgevaar blootgesteld zijn? Met de gevolgen van dien?

Zo is er meer. Wij kunnen terecht daarom stellen, dat het beeld in dit rapport dat uitsluitend over misdragingen gaat een wat eenzijdig beeld is.

Maar dat neemt niet weg dat wij ons eens te meer met klem voor ogen moeten houden dat in elk gebruik van macht het zaad van misbruik schuilt en onder omstandigheden een sterke voedingsbodem krijgt!

Tevens zullen wij het evangelische verhaal van de splinter en de balk méér op onszelf moeten betrekken dan wij kennelijk in de praktijk van het leven doen.

* * * Wijze rechters

De maatschappelijke ontwikkeling staat niet stil. De inhoud van belangrijke begrippen verschuift dientengevolge. Dat is geen abnormale zaak. Ook rechters hebben daarmee te maken. Zo is dat vroeger gegaan met de inhoud van het begrip: onrechtmatige daad. Voordat de wetgever definitief moest ingrijpen bestond de Hoge Raad — ons hoogste rechtscollege — mede gelet op de ontwikkeling in het maatschappelijke leven, dat een onrechtmatige daad aanwezig moest worden geacht als de nodige zorgvuldigheid, die in het maatschappelijk leven betaamt jegens personen en goederen, door de ander niet was betracht. De gegroeide rechtsovertuiging werd door de rechter bevestigd. Deze wijze van aanpassing is eveneens door de president van de Utrechtse rechtbank gehanteerd. Hij heeft in juridische zin bevestigd, datgene wat reeds lang leefde als een rechtsovertuiging. De vakbonden en hun leden mogen hun macht stellen tegenover de macht van de ondernemers.

Tot deze macht behoort in beginsel ook het stakingsrecht, mits dit middel een uiterste middel is om een gerechtvaardigd doel op passende wijze te bereiken. Deze rechtspraak heeft wederom het bewijs geleverd, dat de maatschappelijke ontwikkeling door de rechter wordt aanvaard — zonder dat een wet hem daartoe uitdrukkelijk noodzaakt. De Utrechtse president, mr. Van de Werk, heeft het vertrouwen in de rechtspraak op een wijze manier vergroot.

* * * 7.5 pct a pari

Sinds 1918 heeft de staat der Nederlanden niet tegen een zó hoog percentage op de kapitaalmarkt geleend! Nu vraagt de minister een bedrag van rond 300 miljoen tegen 7½%, ter bekostiging van de overheidsuitgaven.

Hoewel in februari j.l. — met succes — een staatslening bekend werd tegen een rente van 7 procent, schijnt het rentepercentage zo hoog te zijn opgelopen, dat nog meer rente moet worden geboden om een lening tot een succes te brengen.

De grondoorzaak van deze rentestijging is naar onze mening voornamelijk te zoeken in de enorme behoefte aan kapi-

TOEN Nederland door de Duitsers was bezet en door de bezetters wet en recht werden vertrappt en de vrijheid geschonden, was er verzet uit allerlei kringen. Niet alle verzet had een principieel uitgangspunt of werd door beginselen bepaald. Maar er waren velen, die duidelijk leerden zien, dat we in het nationaal-socialisme te maken hadden met een systeem. En zulk een systeem heeft een geestelijke grondslag.

Wij herkenden in het nationaal-socialisme niet alleen trekken van wreedheid of van duivelse consequenties, maar wij zagen, dat het beginsel heidens was, fanatiek-religieus, een religie van bloed en bodem. Al het andere hing daarmee samen.

Merkwaardig maar tegelijk zeer begrijpelijk was het daarom, dat een boek, dat al bijna een eeuw oud was, nl. **Ongeloof en Revolutie** van Groen van Prinsterer, in die dagen door ons werd gelezen en besproken om zijn actualiteit. Want Groen liet zien, hoe achter allerlei uitingen en strevingen altijd een drijvende en stuwende kracht is. Is die kracht ongeloof, dan werkt zij overal door en de christen moet leren, die doorwerking te onderkennen. Opdat hij niet wordt verleid door de wonderen van de antichrist.

Tijdens de eerste wereldoorlog hield dr. B. Wielenga op verschillende plaatsen in ons land een zgn. winterlezing over „De Wonderen van de Antichrist”. Uitgangspunt van zijn lezing was een boek van Selma Lagerlöf met dezelfde titel en met als thema een oude legende over een gouden christusbeeld, dat gestolen was en vervangen door een namaakbeeld. Het namaakbeeld was bijna volkomen gelijk aan het echte, maar er was één groot en beslissend verschil. Het echte beeld had als inscriptie: Mijn koninkrijk is niet van deze wereld. Het valse beeld had als spreuk: mijn koninkrijk is alleen van deze wereld.

En dat verschil van een paar woorden beslist alles. En daarom leerden de christenen tijdens de bezetting en in het verzet iets zien van de wreedheid en de verleidende kracht van de antichrist. Zij zagen de klauw van het Beest.

Communisme en nationaal-socialisme hebben veel gemeen. Beide systemen zijn totalitair en willen nergens ruimte laten voor de vrije ontplooiing van het volksinitiatief. Ook het communisme vreest en haat de vrijheid. Dáárom en dáárom alleen werd Tsjechoslowakije bezet. Daar gloorde iets van de vrijheid, daar scheen het, als-

taal. Alom in de wereld wordt een aantal noodzakelijke bijzondere grote plannen tot uitvoering gebracht. Niet alleen door het bedrijfsleven, maar ook door de overheden. De snelle wijzigingen in de techniek noodzaken bovendien tot een versnelde afschrijving van de bestaande investeringen.

Om hierin te kunnen voorzien is het vrijwel niet meer mogelijk deze investeringen uit de winsten te financieren. Ook de overheid moet een sterker beroep doen op de kapitaalmarkt zelfs t.b.v. haar gewone uitgaven.

Die ontwikkeling is niet te stuiten. Maar er zijn wel zorgelijke kanten aan verbonden. De gemeentehuishoudingen en die van de provincies zullen weer duurder worden, zoal voor hen de concrete mogelijkheid bestaat óók te lenen ten behoeve van voor hen belangrijke investeringen.

Leningen voor woningbouwverenigingen, verpleegtehuizen, ziekenhuizen, particuliere instellingen met sociale doeleinden zullen ook duurder worden, met hun gevolgen voor de exploitatie. Minister Schut zal het niet gemakkelijker krijgen met de realisatie van woningwetwoningen.

Deze zaken zullen de opstelling van de begroting 1970 er niet gemakkelijker op maken. Van het kabinet De Jong zal veel inzicht, wijsheid en inspanning worden gevraagd zeker als alle voorgenomen beleidsdoelen zullen moeten worden gerealiseerd.

De derde dinsdag in september wordt spannender dan ooit tevoren.

of de partij niet meer alles voor het zeggen zou hebben. Maar Rusland greep onmiddellijk in. **Want de totalitaire staat is altijd onverdraagzaam.** Hij onderdrukt en vervolgt. Hij verpulvert de organische verbindingen in een volk en maakt er zo een massa van, beheerst door een élite, nl. de partij.

Dit alles kan men zeggen van het nationaal-socialisme, maar óók van het communisme, met evenveel recht.

DOOR
H. ALGRA

Maar we zien momenteel een verbijsterende ontwikkeling. Kerkelijke leiders en politici willen openheid voor en toenadering tot de communistische landen. De NAVO heeft haar tijd gehad, is misschien wel nuttig geweest, maar zij is nu een gevaar. Want zij bevordert de „verstarring van de fronten”.

En als het verhaal nu zover is, dan moeten we oppassen en scherp gaan luisteren. Want dan komt er meestal een vervolg. Dat vervolg bevat dan een vergelijking tussen het Westen en Rusland en dan komt het Westen er niet zo best af. Daar is veel onvrijheid. Daar is dictatuur van de techniek en van de reclame, en daar is de vrijheid grotendeels schijn.

De honderdduizenden, die uit het door

DE GEESTEN BEPROEVEN

de communisten bezette gebied naar het westen zijn gevlucht, vaak met gevaar voor hun leven, hebben zich dus blijkbaar vergist. Zij dachten, dat zij de vrijheid tegemoet gingen, maar zij kwamen terecht in een wereld, die in wezen dezelfde is als die van het communisme. Ja, misschien is de communistische wereld wel beter dan die van het Westen. Als de deuren worden opengegooid, kan het wel eens zijn, dat de Russen, na alles in het Westen te hebben gezien, zullen zeggen: nee, dan toch maar liever het communisme.

Zulke redeneringen hebben enig recht van bestaan in een wereld, die principieel niet kiezen kan of wil. Maar zij zijn verderfelijke, omdat zij niets zeggen van het communistische systeem, van de communistische dogma's, die in de praktijk worden gebracht met niets ontziende consequenties. Communistische dogma's, die niet maar onchristelijk zijn, maar anti-christelijk. Die uitgaan van het historisch materialisme, en die naar een vast schema heel het denken willen gevangen houden in de ban van dit ongeloof, dat vele eeuwen oud is, maar dat eerst nu als de enige waarheid wordt verkondigd. Met zulk een fanatisme, dat er geen andersdenkenden bestaanbaar of aanvaardbaar worden geacht, want wie er niet zo over denkt, is een kwaadwillige en een verrader.

Zo is het systeem. En als men zo'n behoefte heeft om vergelijkingen te maken tussen het westen en het communisme, dan loopt men gevaar om de grote tegenstelling over het hoofd te zien of er over heen te praten, die tussen het dogma van het communisme en het bevrijdende Evangelie van Christus.

WAAROM ZO BEPERKT?

Mejuffrouw VAN LEEUWEN en de heer KIEFT, beiden A.R.P., vroegen de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk:

Kan de minister mededelen, waarom zij is afgeweken van haar oorspronkelijk voornemen bij een ronde-tafelconferentie „éducation permanente” alle betrokkenen uit te nodigen?

Is de minister bereid de lijst van categorieën deelnemers, uitgenodigd voor deze conferentie, alsnog in bedoelde geest uit te breiden?

Welke normen heeft de minister bij de samenstelling van deze lijst overigens gehanteerd, nu bijvoorbeeld voor de ene categorie zowel de koepel als de afzonderlijke organisaties zijn uitgenodigd en voor de andere weer wordt volstaan met alleen de koepel?

Is de minister bereid — juist daar de problematiek van een voorgestane coördinatie en integratie op het terrein van het vormingswerk reeds uitermate gevoelig ligt — de indruk van een zekere willekeur en op z'n minst van een duidelijke onzorgvuldigheid alsnog weg te nemen?

Steek een „Bijbels Dagboek” in uw koffer

ALS U MET VAKANTIE GAAT!

Juist als u straks met vakantie gaat zult u de 'tijd en de rust' vinden om dagelijks 'in stilte' of met uw familie de dag te beginnen met het lezen van een dagtekst uit een Bijbels dagboek.

Wij wijzen u daarom op de drie bekende Bijbelse dagboeken van

Ds. H. Giesen

**VIJF MINUTEN - EEN OGENBLIK
en ALLE ZEVEN DAGEN**

Gebonden per dagboek f 10,50

VERKRIJGBAAR IN DE BOEKHANDEL

BOEKENCENTRUM NV-'S-GRAVENHAGE

VERVOLG VAN PAG. 1

TWEEDE KAMER IN MEERDERHEID VOOR VRIJE VERKOOP VOORBEHOEDSMIDDELEN

de pil (pleidooi voor opnemings in het ziekenfonds) uitvoerig ter sprake. Tenslotte maakt de heer Daams — hoe wel dankbaar over het gewijzigde beleid t.a.v. het vergunningstelsel — bezwaar tegen het verlenen van bevoegdheden — namelijk om nadere regelen te stellen — aan lagere overheden.

STANDPUNT A.R. FRACTIE: VOOR AFSCHAFFING LEEFTIJDGRENS

Onze woordvoerder, de heer Boertien, gaf duidelijk te kennen beide ontwerpen, zoals zij er nu lagen, niet van elkaar geïsoleerd te kunnen bekijken. Vanuit dit uitgangspunt gaf hij echter eerst een beschouwing over de strafrechtelijke kant van wetsontwerp 8725. Alhoewel voor de A.R. fractie — in navolging van de indieners — voorop staat, dat „vrije verkrijgbaarheid van middelen tot voorkoming van zwanerschap gevaaren kan opleveren voor het geestelijk en zedelijk welzijn van de jeugd” was toch na diepgaand en langdurig beraad de overtuiging gegroeid, dat het handhaven van een leeftijdsgrens ongewenst is. „Strafrecht, aldus de conclusie van de heer Boertien, moet kunnen functioneren anders wordt het tot een regel, die de overheid slechts schaadt. Strafrecht dat bescherming belooft, moet die bescherming ook effectief kunnen geven. Anders maakt het zich schuldig aan een valse zekerheid”. Een leeftijdsgrens van 16 jaar lijkt aantrekkelijk, omdat die leeftijd aansluit bij de leeftijd van 16 jaar, die in de bepalingen van het civiel- en strafrecht elders voorkomt. Dit is ernstig overwogen maar dan blijven dezelfde bezwaren gelden. Een leeftijdsgrens heeft voorts bezwaren i.v.m. een andere, uiterst betreurenswaardige zaak, namelijk het feit, dat bij jeugdige ongehuwden veel gevallen van illegale abortus voorkomen. Tenslotte, elke leeftijd houdt een bepaalde door de overheid vastgelegde suggestie in. Met dit betoog derhalve uitkomend op een afschaffing van de leeftijdsgrens pleitte onze woordvoerder sterk voor

een complete opvoeding, waarbij ook hoort het thuis — het is een zaak van de ouders! — bijbrengen van respect voor de integriteit van de medemens.

VERGUNNINGENSTELSEL NOODZAKELIJK

Hiermede was spreker genaderd tot de samenhang met 8726, vanwaaruit het kabinet Cals ook zo sterk had geopperd. Immers, de regulering wordt niet meer gegeven in de strafrechtelijke sfeer (leeftijdsgrens), maar door een stelsel van vergunningen. Het kabinet-De Jong is hierop nu teruggekomen. „Ik moet zeggen — aldus de heer Boertien — dat het conservatisme van het kabinet-Cals mij meer aanspreekt dan de progressiviteit van het kabinet-De Jong”.

Dringend vragend naar een nadere argumentatie waarom van deze oorspronkelijke bedoeling was afgeweken, stelde hij, dat naar het oordeel van de A.R. fractie het vergunningstelsel er moet komen. „Wij behoeven dan ook niet de consequentie te nemen van de verkoop via automaten. Wij hoeven dat niet en wij willen dat ook niet. Wij huiveren er voor van een situatie van sluikhandel over te gaan op een situatie van volkomen vrijheid die door haar verkrijgbaarheid op dezelfde wijze als een pakje sigaretten voor het publiek zonder onderscheid een wervende betekenis krijgt.”

Dit gevoel werd neergelegd in een motie, die de heer Boertien vervolgens indiende en waarin werd gevraagd de invoer, vervaardiging en aflevering van anti-conceptionele middelen aan een vergunningstelsel te binden en de mogelijkheid van verkoop door middel van automaten uit te sluiten.

Deze motie werd reeds in eerste termijn ingediend, omdat onze woordvoerder ook bezwaren wilde maken tegen de gemeentelijke autonomie t.a.v. het al dan niet stellen van regelingen t.a.v. de verkoop via automaten. Deze bevoegdheid wilde hij bij amendement uitsluiten maar alvorens hij het standpunt van de Kamer wist t.a.v. een algehele uitsluiting van deze verkoop, was dit in feite onmogelijk.

Tenslotte stond spreker nog stil bij enkele bezwaren tegen de reclame voor anti-conceptionele middelen (o.a. de vrees van de Gezinsraad, dat de voorbehoedsmiddelen een object zullen worden van krachtige, verkoop stimulerende reclame).

CONCLUSIE: PRIJS TE HOOG

De heer Boertien kwam zo uiteindelijk aan het einde van zijn betoog tot de navolgende standpuntbepaling:

„Na zorgvuldige afweging is voor ons als fractie, de derde mogelijkheid, die wij wezen, van zo'n betekenis, dat, indien die derde mogelijkheid niet wordt gekozen, wij onze stem aan deze wetsontwerpen niet zullen geven. Immers, wat aan de ene kant in de sfeer van het strafrecht wettelijk wordt gewonnen, wordt feitelijk aan de andere kant weer weggevoerd. Hoewel wij het noodzakelijk vinden, dat deze materie uit de strafrechtelijke sfeer wordt weggehaald, achten wij

de prijs die hiervoor nu wordt betaald, te hoog. Als het kabinet blijft bij zijn huidige mening, die in strijd is met de bedoelingen, die het kabinet-Cals met de ontwerpen had, neemt het daarmee evenzeer een verantwoordelijkheid voor een niet geregelde toestand, een verantwoordelijkheid die wij niet kunnen mee dragen”.

C.H.U. EN K.V.P. VOOR

De heer Tilanus (C.H.U.) volgde de heer Boertien niet.

Vanuit de gezamenlijke, blijvende verantwoordelijkheid binnen het huwelijk voor elkaar, zullen man en vrouw samen tegenover hun Schepper mogen beslissen wanneer zij nieuw leven zullen verwekken. Hierbij past dan vrije beschikking over de middelen. Ook voor de jeugd, omdat de mogelijkheid van het reëel handhaven van een leeftijdsgrens er niet is, maar wel de wenselijkheid zoveel mogelijk kinderen tegen ongewenst, zeer jeugdig moederschap te beschermen. T.a.v. het voor de A.R. fractie zo belangrijke punt van de verkoop via automaten volstond hij met de opmerking, het verschil niet te zien tussen het verkrijgbaar stellen van deze middelen in de apotheek, waar een 17-jarige verkoopster staat, in de drogisterij-afdeling van een supermarkt of via een automaat. Het zijn drie gelijksoortige verkoopmethoden. Wel achtte de heer Tilanus het juist, dat de gemeentebesturen de bevoegdheid krijgen nadere regelen te stellen.

De heer de Vreeze (K.V.P.) betoogde eveneens, dat zijn fractie akkoord ging met de afschaffing van de strafbepalingen en dit niet in strijd achtte met de eerbied, die rooms-katholieken voor een pauselijke richtlijn hebben. Het programma van de K.V.P. noemt de erkenning van de eigen verantwoordelijkheid van de ouders bij de bepaling van de gezinsgrootte.

Verder oordeelde hij het verstandig, dat de regering zich uiteindelijk maar niet de verantwoordelijkheid van het vergunningstelsel op de hals had gehaald. De moeilijkheid was voor hem echter ook, dat bij een dergelijke opzet de verkoop via automaten — buiten gesloten gebouwen — dan ook past.

Alles overwegende vond hij, dat in het gekozen stelsel een absoluut verbod voor de automaat slecht of niet past! Mevrouw Veder-Smit en de heer Geertsema (V.V.D.) sloten zich eveneens aan bij de voorgestelde wetswijzigingen. Slechts één punt van ernstige kritiek bracht de heer Geertsema te berde, namelijk de aanvullende bevoegdheden voor de gemeenten. Hij maakt een aantal juridische en staatsrechtelijke kanttekeningen tegen de voorgestelde regeling, die dermate van belang bleken, dat een nader mondeling overleg met de minister vóór de verdere afhandeling van het wetsontwerp noodzakelijk bleek.

Nadat ook de heren Wiebenga (P.S.P.) en Imkamp (D'66) zich vóór de wetsontwerpen hadden verklaard en de heren Jongeling (G.P.V.), Abma (S.G.P.) en Nuijens (Boerenpartij) hadden uiteengezet, dat zij principiële tegenstanders van de opheffing der verbodsbepalingen in het Wetboek van Strafrecht waren, was het woord aan de beide bewindslieden.

NIET BEVREDIGEND

Minister Polak legde opnieuw de nadruk op de bezwaren tegen het „handhaven van de leeftijdsgrens en zette nogmaals uiteen, dat door géén strafbepaling op de verkoop aan minderjarigen te stellen, de wetgever helemaal niet te kennen gaf, dat hij geslachtsverkeer van jeugdige personen wenselijk of toelaatbaar acht. De wetgever handhaaft dan ook de bepalingen tegen vleselijke gemeenschap en ontucht met jeugdigen.

Op de motie van de heer Boertien komende, stelde de minister onder meer, — zonder duidelijke argumentatie — dat noch de openbare zedelijkheid, noch de openbare orde of de volksgezondheid in het geding zijn wanneer er verkoop via automaten zou komen.

Rest slechts de drempelvrees, die hem een té zwakke basis voor de invoering van een vergunningstelsel leek. Bovendien zou dit een stap terug betekenen. Niet de verkoop is op het ogenblik verboden, slechts de openlijke aanprijzing en de verkoop aan minderjarigen. Bij invoering van een vergunningstelsel zouden een aantal verkopers hiermede moeten ophouden.

Staatssecretaris Kruisinga wees er terecht op, dat er relatief veel aandacht was besteed aan de contraceptiva, terwijl de betekenis van het wetsontwerp op de Medische Hulpmiddelen veel verder strekte dan een regeling van deze middelen!

Vanuit het standpunt van de volksgezondheid kwam hij nog eens tot een opsomming van alle adviezen vóór afschaffing van een leeftijdsgrens, waarbij hij zeer uitvoerig inging op de samenhang met het verschijnsel van abortus provocatus, dat door vrije verkrijgbaarheid van de middelen zou afnemen (een stelling, die m.i. zeker aanvaardbaar lijkt!). Dit was helaas ook het enige argument, dat in zijn antwoord op de dringende vragen van de heer Boertien werd gehoord als een pleidooi om het vergunningstelsel niet in te voeren.

Hij zegde voorts toe, te bevorderen, dat voor medische hulpmiddelen t.a.v. het maken van reclame een soortgelijke regeling komt als op vrijwillige basis voor de geneesmiddelen bestaat.

Tenslotte: de pil komt — de Ziekenfondsradaad heeft tot deze uitbreiding niet geadviseerd — (nog) niet in het ziekenfondspakket, terwijl aan de subsidieregeling voor de bureaus voor levens- en gezinsmoeilijkheden t.b.v. hun activiteiten m.b.t. de geboorteregeling met terugwerkende kracht tot 1 januari 1969 met voortvarendheid wordt gewerkt.

SLOTBESCHOUWING

De replieken brachten slechts — na het mondeling overleg — als nieuw element twee amendementen. Een amendement Wiebenga (P.S.P.) om de gemeenten géén enkele bevoegdheid te geven de automaten te verbieden en een amendement Geertsema (V.V.D.), waarbij de gemeenten nog slechts mogen zeggen, dat automaten niet op bepaalde plaatsen mogen komen. De stemming over deze beide amendementen moet nog komen, evenals over de motie Boertien, die geen schijn van kans heeft, al leverden de replieken wel de verrassende (verrassend na het betoog in eerste termijn) mededeling op, dat een deel van de K.V.P. eveneens tegen de automaten is en dus vóór de motie Boertien zal stemmen.

Deze motie is intussen in stemming gebracht en verworpen. Even later moest de behandeling weer een dag worden verdaagd, omdat na de verworping van een amendement- Wiebenga, de stemmen over het amendement-Geertsema staakten. Volgende week zullen we derhalve de uiteindelijke afloop nog vermelden, waarmee dan een einde zal zijn gekomen voor wat althans de Tweede Kamer betreft, aan een jarenlang slepende, maar uiterst belangrijke zaak.

9
90 99
900 999

712.000

Gironummer
Fonds A.R. Partijstichting
Dr. Kuiperstraat 3
's-Gravenhage

9 gulden
voor
90 jaar
arp

HET SOCIALE KLIMAAT VOOR MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF

DOOR DRS. P. F. VAN HERWIJNEN

SOCIALE VERZEKERING VAN GROOT BELANG

De waardering voor het bestaan van ons stelsel van sociale verzekeringswetten is na de oorlog in de kring van de middenstand geleidelijk gegroeid. Hetgeen mede moet worden toegeschreven aan het gerijpte inzicht, dat de uitkeringen krachtens de sociale wetten een stabiliserende invloed hebben op de economische bedrijvigheid. Aldus de heer Borst op de partijconferentie over de problematiek van het midden- en kleinbedrijf op 19 mei j.l.

Een goed begin, naar onze mening, van een rede over het sociale klimaat voor ondernemers in het midden- en kleinbedrijf. Dat de sociale verzekeringen er mede toe bijdragen, dat al te grote schommelingen in de koopkrachtige vraag worden voorkomen, is van enorm belang voor deze sector van het bedrijfsleven.

De vrij ingrijpende structurele ontwikkelingen plaatsen het midden- en kleinbedrijf al voor moeilijkheden genoeg. Zou het hoofd bieden aan deze moeilijkheden ook nog hebben moeten plaatsvinden onder conjunctureel labiele omstandigheden, dat wil zeggen onder regelmatig terugkerende periodes van slapte in de economische bedrijvigheid, dan zou één en ander ertoe hebben bijgedragen dat nog meer ondernemers het hoofd hadden moeten buigen en hun bedrijf hadden moeten stopzetten.

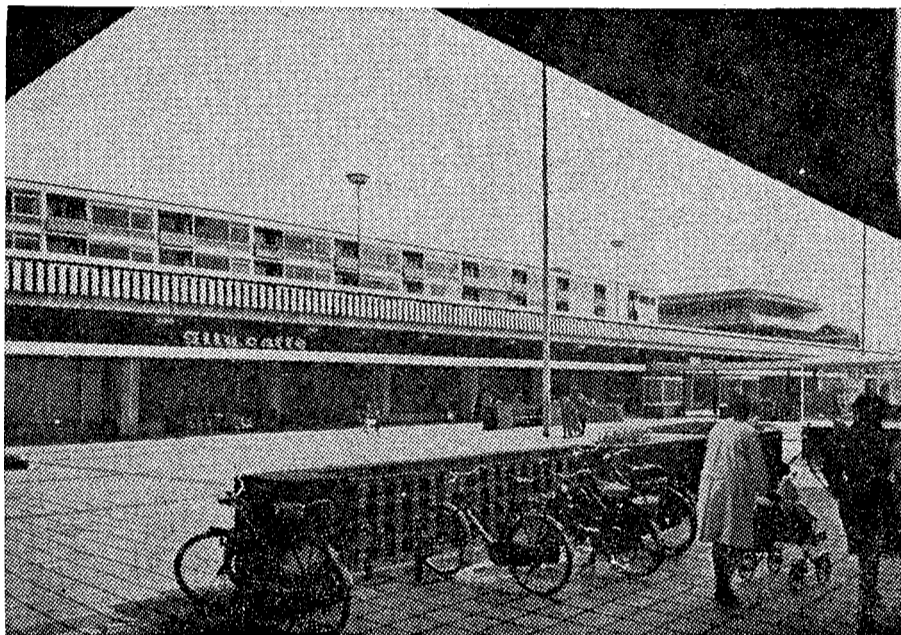
Er zitten echter meer aspecten aan het stelsel van de sociale verzekeringswetten. Bijvoorbeeld de hoogte en verdeling van de premielast, de relatie premie — uitkering, de risico's die wel en niet worden gedekt, de normen waaraan moet worden voldaan om voor uitkering is aanmerking te komen enz.

Aan deze aspecten was de rede van de heer Borst gewijd, toegespitst uiteraard op de kleine ondernemer, waarbij hij de laatste zag als werkgever en als zelfstandige.

ALS WERKGEVER

Als werkgever heeft de ondernemer in het midden- en kleinbedrijf nog al eens kritiek op de ingewikkeldheid en ondoorzichtigheid van het huidige systeem. Ook zou als gevolg van de veelheid van uitvoeringsorganen de uitvoering duur zijn. Voorts heerst algemeen de mening dat de premielast wel zijn grens heeft bereikt en tenslotte wordt gewezen op het regelmatig bekend worden van gevallen van misbruik door de werknemer.

De heer Borst ging uitvoerig op deze kritiek in. Aan de vereenvoudiging van het huidige stelsel wordt gewerkt. Ook de klacht dat de uitvoering te duur zou zijn is in onderzoek. „Wanneer echter iemand mocht denken dat dit onderzoek tot besparingen zou leiden die de premie merkbaar zouden beïnvloeden, dan meen ik dat hij teleurgesteld zal worden”.

Grote schommelingen in koopkrachtige vraag

Met de klacht dat althans op dit moment, de premielast zijn plafond heeft bereikt stemde hij in. Daarentegen wordt de omvang van het misbruik van de sociale verzekering zijns inziens sterk overdreven, „...in de praktijk blijkt dat het overgrote deel der werknemers zeker bonafide is”.

ALS ZELFSTANDIGE

Krijgt de ondernemer in het midden- en kleinbedrijf als werkgever primair te maken met de zogenaamde werknemers-verzekeringen, als zelfstandige is hij vooral geïnteresseerd in de volksverzekeringen.

Hiertoe behoort onder meer de Algemene Kinderbijslagwet, die ook aan zelfstandigen recht geeft op kinderbijslag vanaf het derde kind. De werknemers kennen daarnaast de Kinderbijslagwet Loontrekkenden op grond waarvan zij ook voor het eerste en tweede kind uitkeringen ontvangen. In kringen van de zelfstandigen wordt hier en daar wel gepleit deze laatste wet op de zelfstandigen van toepassing te verklaren.

De heer Borst berekende echter, dat dit een premie-stijging van 3,1% voor hen zou betekenen en vroeg zich af of deze verzwarende der premielast wel op zou wegen tegen de grootte van de uitkering. Voor de zelfstandigen met een klein inkomen, blijft er dan de Kinderbijslagwet Zelfstandigen. Op grond van deze wet heeft de zelfstandige met een inkomen van minder dan f 6.365 recht op kinderbijslag voor één kind. Ligt het inkomen beneden de f 5.900,— dan voor twee kinderen. Deze bedragen zijn duidelijk te laag. De regering heeft ter zake van de optrekking van deze grenzen advies aan de S.E.R. gevraagd. De gedachten gaan uit de inkomensgrens voor het verkrijgen van kinderbijslag — althans voor het tweede kind —

„Het is redelijk beneden deze inkomensgrens kinderbijslag aan zelfstandigen toe te kennen”.

PREMIES VERZEKERINGEN

De zojuist berekende grens van f 9.392 zou de heer Borst ook graag toegepast zien bij het verlenen van gehele of gedeeltelijke vrijstelling van het betalen der premies van de volksverzekeringen. „Het is toch niet verantwoord om aan zelfstandigen premie in rekening te brengen voor verplichte verzekeringen als hun inkomen het gegarandeerde minimum van de laagste betaalde ongeschoolde werknemer niet haalt”.

VERPLICHT

Met betrekking tot de premie van de vrijwillige ziekenfondsverzekering pleitte de heer Borst voor verdere aanpassing aan de draagkracht van de verzekerde indien zijn inkomen beneden de minimumgrens van f 9.392 zou blijven. Een verdere reductie van premies voor alle verzekerden (zowel verplichte als vrijwillige) voorzag de heer Borst als van rijkswege zou worden overgegaan tot subsidiëring van het ziekenhuiswezen. Tenslotte hield hij een uitvoerig pleidooi.

Voor een verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen „omdat ik meen dat hier een leemte bestaat in de sociale verzekering voor zelfstandigen die niet langer mag worden getolereerd”. Daarbij schaarde de heer Borst zich achter de voorstanders van een afzonderlijke verzekering voor zelfstandigen en kante zich op grond van een uitvoerige motivering tegen een eventuele ombouw van de huidige Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering tot een volksverzekering.

Aan het slot van zijn betoog haalde de spreker niet het sprekende — maar het hinkende paard van stal. „Alle door mij bepleite verbeteringen en nieuwe voorzieningen vragen ook een hogere bijdrage van de overheid.” Hij meende echter dat dit niet teveel gevraagd was. Vergelijking met de andere E.E.G. landen laat zien dat de bijdrage van de overheid in de lasten van de sociale verzekering in Nederland ongeveer één derde bedraagt van die in landen als Duitsland, België en Italië.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

ACADEMICI

die belangstelling hebben voor het politieke gebeuren, kunnen worden geplaatst als medewerkers in de staf van de

DR. ABRAHAM KUYPERSTICHTING

(het wetenschappelijk instituut van de A.R.P.)

respectievelijk de

TWEDE KAMERFRACIE VAN DE A.R.P.

Ook zij die binnenkort zullen afstuderen, kunnen reflecteren.

Sollicitaties te richten aan de directeur van de Doctor Abraham Kuypers- stichting, Dr. Kuypersstraat 5, Den Haag.

MONUMENTEN VAN HISTORIE EN KUNST

DOOR J. W. OOMS

BIJ talloze Nederlanders heersen grote misvattingen met betrekking tot wat met één woord genoemd wordt: Monumentenzorg. De eigenaar van een boerderij, waar monumentenzorg het oog op geslagen houdt, toonde zich bijzonder kwaad toen hij vernam, dat men zijn eigendom op „een lijst” geplaatst had. „Nu mag ik niets meer aan mijn boerderij doen — 'k heb er eigenlijk niets meer over te zeggen”, klaagde de man.

Hij maakte het nog erger toen hij er aan toevoegde: „Als ik op een goedkope manier wil restaureren, zegt Monumentenzorg: — Niks hoor, wij restaureren zo duur mogelijk en u mag het overgrote deel van de kosten betalen.” Uit deze uitlatingen bleek duidelijk, hoe weinig de eigenaar in kwestie afwist van de zaak waar hij over sprak en die hem persoonlijk raakte. Hij zag — en met vele anderen — Monumentenzorg als een soort boeman.

WAT IS EEN MONUMENT?

Hoe zit het eigenlijk met de instantie die we noemen: monumentenzorg? Dan moeten we eerst vaststellen wat onder een monument verstaan wordt. Dat zijn met name gebouwen die historisch merkwaardig zijn en van kunsthistorisch belang.

De overheid zou haar taak misverstaan als zij dergelijke monumenten van kunst en historie niet in bescherming nam. Die overheidstaak werd in zekere zin in de oudheid reeds ingezien. Zelfs in de zogenaamde donkere middeleeuwen waren er regeerders, die aan bescherming van monumenten van oudheid en kunst deden. Weliswaar hadden hun bedoelingen een ander oogmerk dan die van de tegenwoordige overheden. Uit overwegingen van winst, dus uit materialistische motieven sloopten en bouwden sommige mensen maar raak. Om nu de ontluistering van de steden zo veel mogelijk tegen te gaan, werden maatregelen vastgelegd met betrekking tot bouw en afbraak van gebouwen en opstallen. Maar pas in de eerste jaren van de negentiende eeuw is regelmatig en ook systematische overheidszorg ontstaan.

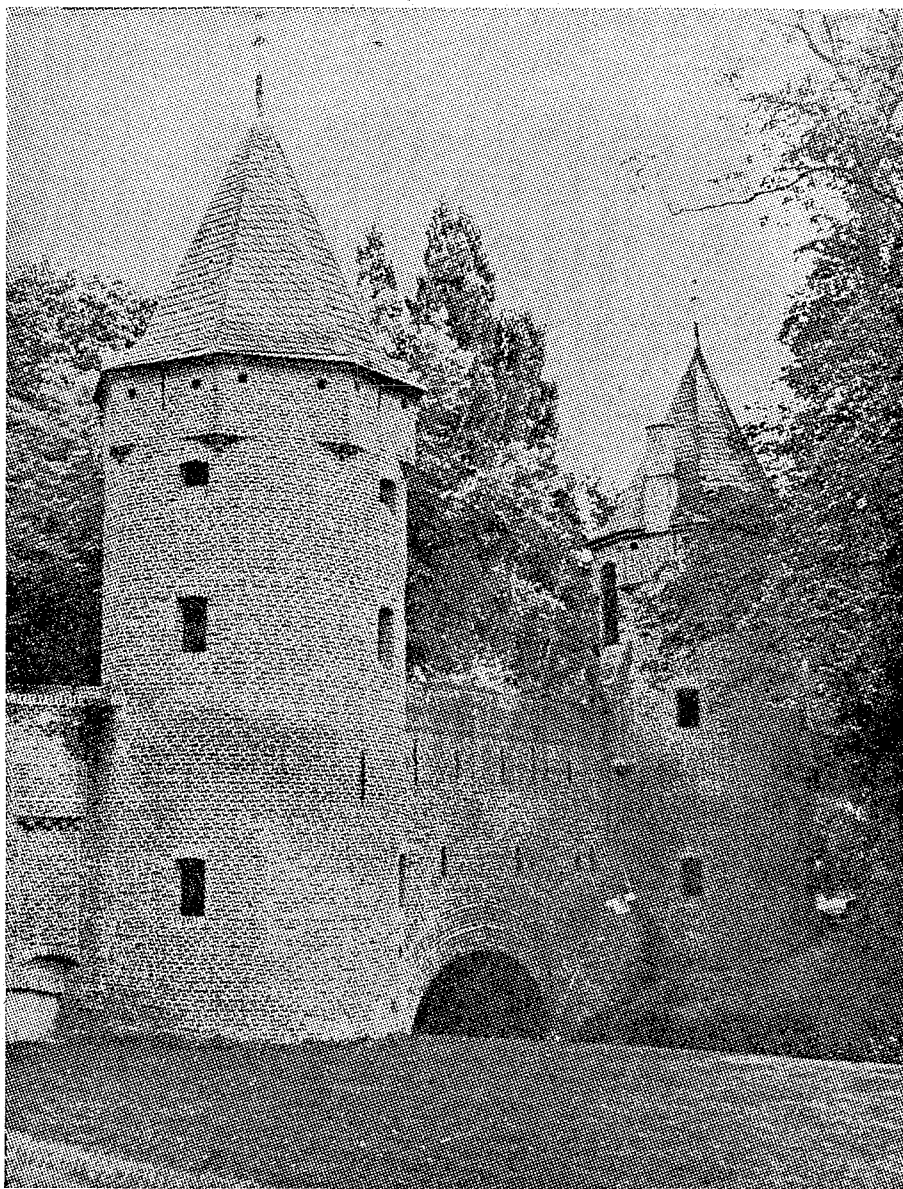
Door de Franse revolutie waren veel middeleeuwse kerken en kastelen gesloopt of zodanig in verval geraakt, dat restauratie nog nauwelijks mogelijk was. De Romantiek — u weet wel, een stijl in Europa die in het laatst van de achttiende eeuw en het begin van de negentiende eeuw propageerde dat het in alle dingen van het leven ging om gevoel en verbeelding — de Romantiek deed het historische besef groeien en nationale sentimenten aanwakkeren.

Men kreeg meer oog voor de monumenten der historie en men richtte er alles op om die monumenten te bewaren.

Vandaar, dat er een regelmatige overheidszorg over allerlei oudheden ontstond. Maar vrijwel altijd ging herstel van monumenten van kunst en historie uit van particuliere instellingen, waarbij het rijk dan wel diep in de zak wilde tasten om restauratie mogelijk te maken. De Staat heeft dus al heel lang vrij regelmatig en systematisch subsidies verstrekt voor herstel en restauratie van oude monumenten.

OOK GEMEENTEN

Ook de gemeenten verlenen vaak subsidies en in vele gevallen blijven de provinciale overheden niet achter. Er zijn zelfs gemeenten, waar men in het verleden een Monumentenverordening instelde. Wilde iemand een door hem bewoond pand dat van historische of

Oude vestingwerken in Amersfoort

IS MONUMENTENZORG EEN BOEMAN?

kunsthistorische waarde werd geacht, gaan verbouwen of wilde een eigenaar dat doen, ofwel wilde hij tot sloping van zo'n pand overgaan of tot restauratie, dan had hij daarvoor een vergunning nodig vanwege die gemeentelijke monumentenverordening. Maar een algemene wettelijke monumentenbescherming ontbrak. Die kwam pas toen de nood aan het land kwam. In 1940, toen de Duitsers ons land bezet hadden en de regering uitgeweken was naar Engeland, was het generaal Winkelman, die als tijdelijk drager van het hoge gezag een besluit uitvaardigde dat sloping of vermindering van monumenten zonder toestemming van bevoegde instanties verbod. De bedoeling was duidelijk: te voorkomen, dat men monumenten die door oorlogshandelingen geheel of gedeeltelijk vernield zouden worden, zou gaan slopen.

Tien jaar later kwam er een tijdelijke monumentenwet tot stand, die sindsdien herhaaldelijk verlengd werd, totdat een definitieve monumentenwet tot stand gekomen zou zijn.

Intussen bestaat al ongeveer vijftig jaar lang een zogenaamde Rijkscommissie en

een Rijksdienst voor monumentenzorg. Deze instanties controleren de plannen tot restauraties en de uitvoering er van; ze zorgen ook voor de ten uitvoer leggen van de wettelijke bepalingen.

Voorts hebben deze instanties nóg een belangrijke taak: de inventarisering en de beschrijving van de Nederlandse monumenten. Die (gedrukte) inventaris noemt men: voorlopige lijst. Het is dié lijst waarvoor sommige eigenaren van oude panden bijzonder bang zijn. Als je een gebouw hebt dat op die lijst komt, berg je dan, zegt men wel.

Maar dat is een misvatting. Het is wél zo, dat een gebouw, op de voorlopige lijst geplaatst, geacht wordt, historische of kunsthistorische waarde te hebben. Monumentenzorg gaat er dan een oogje op houden. Wil men er iets aan verbouwen, wil men restaureren, dan wil deze rijksdienst voor de monumentenzorg controleren of die verbouwing of restauratie het monument als zodanig geen schade doet. Men moet dus toestemming hebben alvorens er iets aan te kunnen laten doen. De overheid wil in principe voor de restauratie van gebouwen die op de Voorlopige lijst voorko-

men, subsidie verstrekken; maar ook deze Rijksdienst moet roeien met de riemen die zij krijgt: het budget dat ter beschikking staat moet toereikend zijn. En als er geen geld voor subsidiëring is? Dan is er kans, dat er niets gebeurt en dat een oud, historisch waardevol pand wordt prijs gegeven aan het verval. Want de Monumentenwet kent geen onderhoudsplicht. Dit wil zeggen, dat er geen mogelijkheden bestaan om eigenaars, die monumenten laten vervallen, tot de orde te roepen en hen te dwingen tot onderhoud.

Het wil niet zeggen, dat de eigenaar dan aan het slopen mag gaan. Daarvoor heeft hij een zeer speciale toestemming nodig. Die kan gegeven worden door de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk, na een advies van de Rijkscommissie voor de Monumentenzorg. Maar de minister is begrijpelijk genoeg altijd heel zuinig met dergelijke sloopvergunningen. Ze worden in de regel alleen verstrekt als er geen mogelijkheden meer zijn tot herstel en het gebouw waar het om gaat geen functie meer heeft.

Het is begrijpelijk, dat de Rijksdienst zich allereerst bekommert om grote en algemeen erkende gebouwen die hoogtepunten vormen in de monumenten van historie en kunst. Vandaar dan ook dat na de oorlog de Abdijgebouwen in Middelburg, de Eusebiuskerk te Arnhem, stadhuis en Sint Steven te Nijmegen en de Sint Laurenskerk en toren te Rotterdam, voorts talrijke kerktorens van historische en architectonische waarde, min of meer voorrang kregen bij de subsidiëring ervan om te komen tot herstel van oorlogsschade.

OOK PARTICULIERE MONUMENTENZORG

Niet alleen de Staat, ook particuliere instellingen bekommeren zich over monumenten van kunst en historie. De vereniging Hendrick de Keyser beweegt zich actief op dit terrein. Deze vereniging heeft zelf verschillende monumenten in eigendom en op de duur een aanzienlijk monumentenbezit verworven om te beveiligen tegen de tand des tijds en tegen onoordeelkundige restauraties.

Verder is er de Bond Heemschut, die al sedert 1911 bestaat en zich ten doel heeft gesteld: het waken voor de schoonheid in Nederland. Die schoonheid wordt uiteraard mede bepaald door de aanwezigheid van kunstzinnige gebouwen. Heemschut voerde met succes strijd tegen allerlei afschuwelijk ontsierende reclames en ze gaf de stoot tot de instelling van gemeentelijke en provinciale reclameverordening. Gelukkig, mogen we zeggen. Iedereen die weleens in Amerika geweest is, heeft ui. auto en trein wel kunnen waarnemen, hoe lelijk reclame langs de openbare wegen wel kan zijn en hoe het de natuurlijke schoonheid van het landschap kan aantasten.

De vereniging De Hollandse Molen heeft al veel gedaan en doet nog altijd veel voor het behoud van molens. Maar ze kan niet verhinderen dat steeds meer molens door functieverlies en verwaarlozing afgeschreven moeten worden; dus dat tenslotte een sloopvergunning zal moeten worden verleend.

GEEN BOEMAN

Monumentenzorg is beslist niet een soort boeman. Integendeel, de zorg voor schillende monumenten door particuliere instellingen, soms in samenwerking met de rijksoverheid en de zorg ook, die onze Staat toont voor gebouwen die historische waarde hebben, of die architectonisch mooi zijn en treffend een thans verdwenen bouwwijze weergeven, moet ons dankbaar stemmen. Weliswaar heeft Otto Weiss eens gezegd, dat de kunstwaarde van zekere bouwwerken slechts hierin bestaat dat ze veel geld gekost hebben, maar de Balzac heeft geschreven: De bouwkunst is tot op zekere hoogte de uitdrukking van de beschaving van een volk. Beide gezegden zijn ongetwijfeld juist. En Schopenhauer heeft geschreven: Bouwkunst is bevroren muziek.

Daar houd ik het in ieder geval óók op. Dat zou mij er bijna toe brengen, te zeggen, dat Monumentenzorg in plaats van een boeman te zijn, veeleer de dirigent is van een compositie uit het verleden.

EEN DIPLOMAAT GAAT EEN VRIEND BLIJFT

DOOR MR. W. AANTJES

VOLGENDE week zal William R. Tyler, Ambassadeur van de Verenigde Staten van Amerika, ons land verlaten. Het is een vast gebruik, dat bij de wisseling van president alle ambassadeurs hun ontslag aanbieden. Ambassadeur Tyler is een dergenen, wier ontslag door president Nixon is aanvaard.

Met hem verlaat iemand de diplomatieke dienst, die zijn land op een unieke wijze heeft vertegenwoordigd. Leg een willekeurige Nederlander de namen voor van de in Nederland geaccrediteerde ambassadeurs. Waarschijnlijk zal hij er niet één herkennen. Maar als hij er een herkent, dan honderd tegen een dat het de heer Tyler is!

VRIJHEIDSLIEVEND

Ambassadeur Tyler is democratisch en vrijheidslievend in hart en nieren. Vooral daarin voelde hij zich de vertegenwoordiger van de Verenigde Staten van Amerika onder ons, meer soms dan het werkelijke Amerika rechtvaardigde.

Die gezindheid heeft iedereen kunnen constateren in het televisie-interview, dat op de avond van Tweede Pinksterdag werd uitgezonden. Hem werd de vraag gesteld, of hem de kritiek niet irriteerde die in Nederland vaak op Amerika en met name op het Vietnam-beleid werd uitgeoefend. Door de diplomatieke voorzichtigheid, waarmee hij tot dan toe de vragen had beantwoord, brak opeens de oprechte verbazing over deze vraag heen: „Nee, hoezo? In een vrije samenleving heeft iedereen toch recht op zijn eigen oordeel? In Amerika zelf zijn de meningen ook verdeeld, maar het is goed dat die worden uitgesproken, want dan is discussie mogelijk!”

In Nederland hebben velen het er moeilijk mee, als er kritiek op Amerika is; we hebben immers zoveel aan Amerika te danken, dat kritiek eigenlijk niet past. Amerika zelf ziet dat echter helemaal niet zo.

De heer Biesheuvel sprak op het laatste Partij Convent in een frappant rake nuancering over: het vrije (vaak niet zo helemaal vrije) democratische (vaak niet zo helemaal democratische) westen.

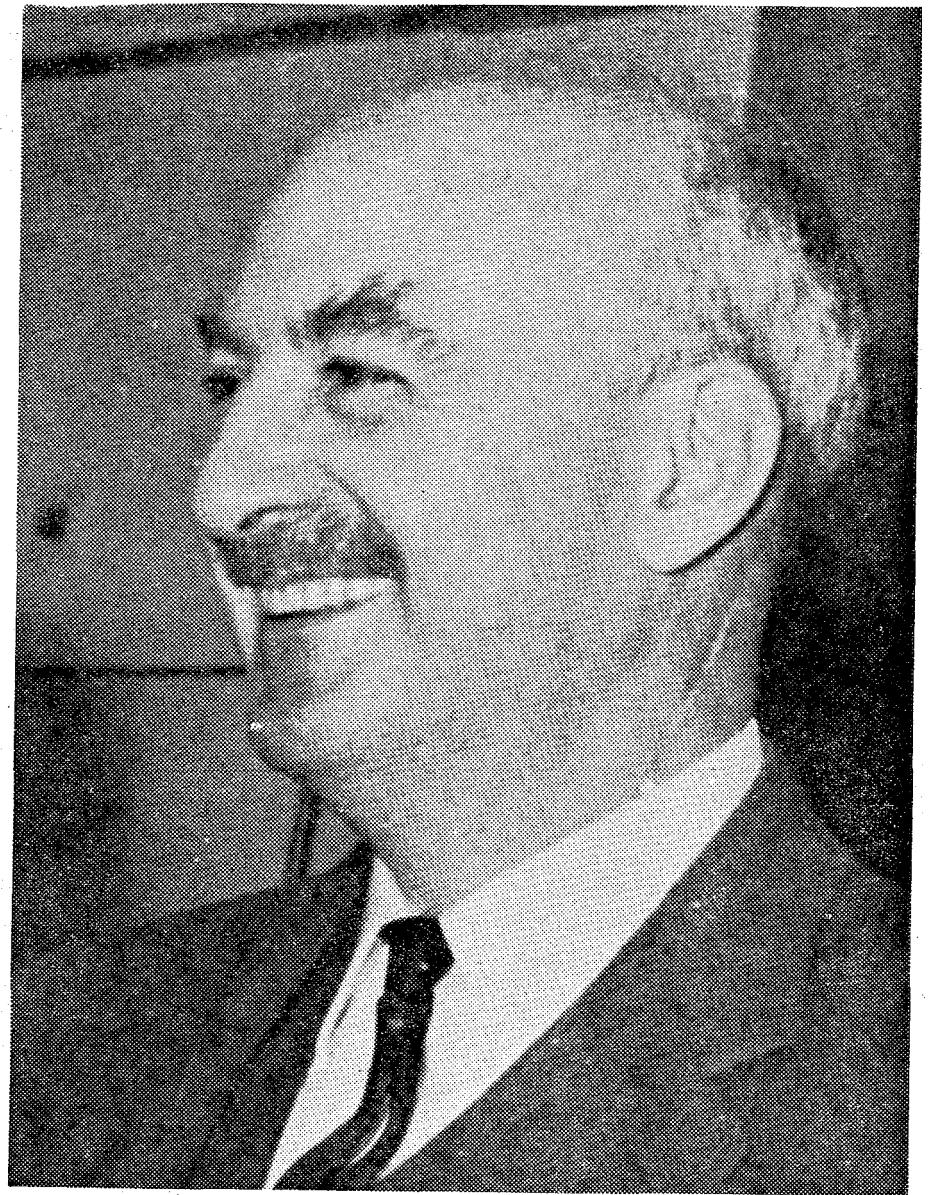
Datzelfde geldt van de Verenigde Staten. Op de democratie van Amerika is heel wat af te dingen. Maar hierin is het onverdacht democratisch, dat het geen kritiekloos volgen van zijn bondgenoten wenst. Amerika is de leider van de vrije wereld en het kenmerk bij uitstek van een vrije samenleving is, dat iedereen zich een eigen mening vormt en die ook uitsprekt. Van dat Amerika is Tyler een respresentant bij uitstek.

In datzelfde televisie-interview zei hij van de onrustige jeugd, dat er natuurlijk raddraaiers tussen zaten, „maar dat is bij iedere vernieuwingsbeweging zo. Daar moeten we echter doorheen zien. Overal in de wereld vraagt de jeugd: Waar gaan wij met onze maatschappij en onze wereld naar toe? Op die vraag moet een antwoord komen.” En als die jeugd dan zeer kritisch tegenover Amerika staat, dan zou hij „ze allemaal wel een poosje naar de Verenigde Staten willen laten komen.”

Niet om daar van hun kritiek genezen te worden, maar om met een maximale kennis van zaken zich een oordeel, een eigen oordeel te vormen. Zoals dat in een vrije samenleving past!

TAAL

Vanuit een grote liefde voor het land, dat hij vertegenwoordigde, heeft hij in Nederland verkeerd. Hij heeft zijn land niet alleen in Nederland willen vertegenwoordigen, maar hij heeft het echt onder het Nederlandse volk willen vertegenwoordigen. Hij deed niets liever

William R. Tyler

dan langs de „officials” heen het volk leren kennen.

Daartoe heeft hij in enkele jaren onze taal geleerd, zoals slechts weinige diplomaten haar spreken.

Naast dat beeld van de democraat in hart en nieren, die hij is, zijn mij uit de persoonlijke contacten vooral twee dingen bijgebleven.

Toen ik uit Amerika terug kwam en met hem sprak over het rassenvraagstuk, zei ik: „Velen hebben mij gezegd, dat de oplossing van dit vraagstuk inderdaad het meest dringende van alle vraagstukken is, maar dat het niet in enkele jaren is op te lossen. Er zijn generaties voor nodig om de achterstand in ontwikkeling en opleiding in te lopen. Ik vrees dat dit waar is en ik weet niet of wij nog zoveel tijd zullen hebben.” Toen antwoordde hij mij: „Dat is typisch Europees gedacht. Als iemand in Amerika zegt, dat er generaties voor nodig zijn, dan wil hij niet. Heel Amerika zelf is een kwestie van slechts enkele generaties. Als wij in 1960 zeggen, dat wij op de maan willen landen, dan zijn wij voor 1970 op de maan geland. Als wij het rassen- en armoedevraagstuk willen oplossen, dan is het over tien of vijftien jaar opgelost.” En hij twijfelt niet, dat Amerika het zal willen en zal doen.

De tweede herinnering, die mij zal bijblijven, is onze ontmoeting voor de televisie-camera na de moord op Robert Kennedy. Nooit heb ik zo weinig de diplomaat en zozeer de mens William Tyler gezien als die avond. Hij was als een verslagen man, die rechtstreeks in het hart geraakt was. Dat was om de mens Kennedy voor wie hij groot respect had; dat was om de politieke idealen waarmee hij zich zeer verwant gevoelde; maar dat was bovenal vanwege de verbijstering dat het in Amerika, in zijn Amerika dat hij zo graag zag als een voorbeeld van een tot op het bot democratische en vrijheidslievende natie (waarop hij juist daarom zo trots wilde zijn en dat hij juist daarom zo lief had), mogelijk was dat bij herhaling niet de vrije stem van de vrije burger, maar het moordwapen van de haat beslissend de keuze van een president beïnvloedde.

VRIEND

Als William R. Tyler over enkele dagen zijn hoge diplomatieke post

in Nederland zal hebben verlaten, zullen wij ons hem herinneren als een voornaam en zeer bekwaam diplomaat, maar meer nog als de bewinnelijke en warme mens. Als hij naar Amerika is teruggekeerd, hebben de Verenigde Staten een trouwe en voortreffelijke zoon in Nederland minder, maar Nederland houdt er een groot vriend in Amerika aan over. De dank van Nederland en de sympathie van velen gaan met hem mee!

* * * Duidelijk

In „Burgerrecht” van mei kan men in een artikel over het huidige Griekenland o.a. de volgende passages aantreffen: „Het zo gesmade kolonelsregime heeft nog geen mensenleven geëist. Wel zijn degenen, waarvan mag worden aangenomen, dat zij er niet voor terugdeinzen het land uit te leveren aan de Russische expansiedrift, die Griekenland nodig heeft om Turkije af te sluiten van de andere Nato-landen, veilig opgeborgen in kampen . . .” „Men kan het betreuren, dat deze interneringsmaatregelen nodig zijn, doch dit hebben de geïnterneerden allererst aan zichzelf te wijten. Dan hadden zij geen aanleiding tot het nemen dezer maatregelen moeten geven.” Voor wie er nog enige twijfel aan mocht zijn, kan het nu wel duidelijk zijn, uit welke idealen „Burgerrecht” leeft, dat tegenover het „dirigisme” in Nederland zichzelf zo graag als kampioen der vrijheid presenteert.

Albracht N.V. - Utrecht BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in elastische band brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) 24345 of schrift postbus 28 resp. Bolstraat 20. Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

WIJ ONTVINGEN VAN PRUIKENTIJD TOT ISLAMITISCHE KUNST

ONZE PRUIKENTIJD, door dr. A. van Hulzen. Uitgave in de serie Dichterbij, door J. H. Kok n.v., Kampen. Prijs: f 2,55.

Het is een boekje van slechts veertig bladzijden, doch vol van wetenswaardigheden over de zogenaamde Prui kentijd. De achttiende eeuw is door haar nieuwe denkbeelden op velerlei gebied een overgang geweest van de 17e eeuw naar de moderne tijd, aldus eindigt dit geschrift. Die overgang naar een andere tijd laat de schrijver duidelijk uitkomen, juist door een indruk te geven van het dagelijks leven in de prui kentijd. Een heel mooi boekje, dat ons inzicht over die tijd kan opfrissen — en op sommige punten tot vergelijking met deze tijd kan brengen!

J. W. O.

NASPEL OP MUNSTER, door drs. S. Groeneveld. Uitgegeven in de serie Dichterbij, door J. H. Kok n.v. Prijs f 2,55

Willem II, zoon van Frederik Hendrik, is niet lang stadhouder geweest: slechts drie jaar. Hij was de man op wie bij zijn sterven een rimpje gemaakt en in een Amsterdams kerkezakje gedeponereerd werd: De prins is dood, mijn gaaf is groot, Nooit blijder maar, in tachtig jaar. Hij was ook de man die, nog een jongen zijnde, een kinderhuwelijk sloot met een tienjarige koningsdochter van Engeland. Nadat de tachtigjarige oorlog tot een einde gekomen was, werd Willem II de man, die zich niet kon verenigen met de resultaten van de vrede van Munster en die als gevolg daarvan veel geheim overleg met de Franse diplomaten pleegde, hetgeen weer moeilijkheden met de overheid van ons land veroorzaakte. Met name de literatuuropgave achterin het boekje vormt een suggestie voor verdere studie over dit tijdperk in onze geschiedenis, waarin zoveel zwarte bladzijden voorkomen.

J. W. O.

JOHN BULL EN EUROPA, door C. M. H. Bosch. Uitgegeven in de serie Dichterbij, door J. H. Kok n.v., Kampen. Prijs: f 2,55.

Al sedert de achttiende eeuw wordt Groot-Brittannië voorgesteld door een zwaargebouwde en tamelijk logge man, die meestal ouderwets gekleed is in een lange donkere jas, een wit vest, rijlaarzen en een hoge hoed. Die man noemde men John Bull en hij is het symbool van de ongenaakbaarheid en onverzettelikheden van het Britse volk. Het is dit volk in zijn verhouding tot het overige Europa, dat in dit boekje nader onder het vergrootglas genomen wordt.

Dat is in dit kleine bestek een uiterst moeilijke opgave, doch tot eer van de auteur kan worden gezegd, dat hij daar uitstekend in geslaagd is. Met name de verhouding tot overig Europa gedurende de laatste grote oorlog wordt duidelijk in het licht gesteld, alsmede de betekenis van Engeland voor het vasteland.

Een prettig, oriënterend boekje, dat vooral in deze tijd, nu het er om gaat of Engeland zal gaan deel uitmaken van de EEG, nuttig kan zijn tot een beter begrip van het volk van het grote eiland.

J. W. O.

GLADSTONE EN DISRAËLI, door drs. G. Esser. Uitgegeven in de serie Dichterbij, door J. H. Kok n.v. Prijs: f 2,55.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

Islamitische kunst: Gabriël verschijnt aan Mohammed

Dit is weer een van die mooie deeltjes in de Dichterbij-serie, waarin twee vroegere Engelse staatslieden worden getekend: Disraëli en Gladstone. Ze speelden in het negentiende-eeuwse Engeland een belangrijke rol en ze hebben het politieke leven van het Imperium dan ook enkele decennia volkomen beheerst. De genoemde staatslieden waren in zekere zin tegenpolen. Alle hulde voor de schrijver, die in het kort bestek van 28 pagina's een zo scherp beeld zowel van Gladstone als van Disraëli weet te geven en daarbij het Engeland uit die jaren voortreffelijk weet te tekenen.

J. W. O.

ISLAMITISCHE KUNST, door J. ter Haar-Kruize. Een uitgave in de serie Dichterbij van J. H. Kok n.v. Prijs: f 2,55.

Dichterbij is een mooie benaming voor een populair-wetenschappelijke reeks van boekjes. Zeker van dit werkje, dat een voor ons zo ver verwijderde cultuur naderbij brengt. De schrijfster zegt in haar verantwoording, een poging gedaan te hebben, het wezen van de Islamitische kunst te belichten en de grote lijnen aan te geven. Wij zijn van mening dat ze daarin heel goed geslaagd is. Ze weet ons in kennis te brengen met een andere cultuur, die uit de godsdienst van de Islam is voortgekomen en zij wil ons er aan herinneren dat ook de moderne Islamitische kunst, wil zij het predicaat Islamitisch blijven voeren, uitdrukking moet geven aan wat er leeft aan geloof en twijfel, aan bezinning en innerlijke kracht in deze wereldgodsdienst. Een boekje dat ons goed inzicht geeft en dat we deswege hartelijk aanbevelen.

J. W. O.

**A.R. PARTIJ
Dr. Kuypersstraat 3
's-Gravenhage**

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd

stafmedewerker

die met name belast zal worden met het kaderwerk en een deel van de voorlichting.

De voorkeur gaat uit naar een medewerker, die tenminste een middelbare schoolopleiding of een daarmee gelijk te stellen opleiding heeft genoten. Ook ervaring met kaderwerk en/of voorlichting strekt tot aanbeveling.

Leeftijd: tot ongeveer 30 jaar.

Salaris: rekening houdende met leeftijd, opleiding en ervaring.

Uitvoerige sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres. Eventueel telefonische inlichtingen 070 - 183960. Toestel 5.

**A.R. PARTIJ
Dr. Kuypersstraat 3
's-Gravenhage**

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd:

medewerker ter assistentie van de chef de bureau

die in samenwerking met deze een aantal taken zelfstandig kan verrichten en hem bij afwezigheid kan vervangen.

Vereisten: middelbare schoolopleiding (tenminste Mulo); praktijkdiploma boekhouden (bij voorkeur M.B.A.); ruime kantoorervaring; in staat leiding te geven; gevoel voor organisatie en efficiency

Geboden wordt: interessante werkkruis op middelgroot kantoor, waar in goede teamgeest wordt gewerkt. Leeftijd: ongeveer 25 tot 30 jaar.

Salaris: rekening houdende met leeftijd, opleiding en ervaring.

Uitvoerige sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres. Eventueel telefonische inlichtingen 070 - 183960 toestel 5.

A.R. PARTIJ

Dr. Kuypersstraat 3

's-Gravenhage

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd:

JONGSTE MEDEWERKSTER

Gedacht wordt aan een zelfstandig meisje van 16 tot 18 jaar, aan wie de administratieve verwerking en verzending van brochures en publicaties kan worden toevertrouwd, alsmede ook de behandeling van uitgaande poststukken en het opbergen van archiefmateriaal.

Gevraagd wordt:

accuratesse en gevoel voor verantwoordelijkheid. Bij voorkeur MAVO (MULO) opleiding.

Geboden wordt:

een aantrekkelijke functie op een middelgroot kantoor, waar in een goede teamgeest wordt gewerkt. Salaris volgens rijksregeling, afhankelijk van leeftijd en opleiding.

Sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres, eventueel telefonische inlichtingen 070 - 183960, toestel 5.

ECONOMISCH- EN ADMINISTRATIEF ONDERWIJS

REEDS lang voor in Nederland de Wet op het Voortgezet Onderwijs voorbereid werd, bestond in andere landen van Europa dit *beroepsgericht onderwijs* al voor de dienstensector van de maatschappij: kantoor, verkoop enz.

Geen wonder dus, dat ook het E.A.O. een plaats vond in de Mammoetwet.

Het mag immers bekend verondersteld worden, dat ten eerste veel oud-leerlingen van de vroegere H.B.S. en het U.L.O. een plaats vonden op kantoor en in de verkoop, ja dat dit zelfs gebeurde met oud-leerlingen van scholen, die in een geheel andere richting hadden opgeleid. Maar ten tweede: veel leerlingen, die de voornoemde scholen niet afmaakten, kwamen ook in dergelijke betrekkingen terecht.

Al deze mensen moesten in het bedrijf zelf ook hun vóóropleiding opdoen, vaak tot verdriet en ergernis van chefs en betrokkenen. Het is eigenlijk verwonderlijk dat er scholen bestonden, die hun onderwijs richtten op de handvaardigheidsvakken, maar dat er geen scholen waren voor beroepen in de dienstensector.

Dit nu is gelukkig veranderd. Het E.A.O. voorziet in deze behoefte: op deze scholen is plaats voor alle leerlingen, en dat zijn er veel, die later in die dienstensector van de maatschappij hun brood willen verdienen. Bovendien zouden velen van hen stranden op scholen met een meer theoretisch programma.

Veel jonge mensen hebben nu eenmaal een meer *praktisch gerichte opleiding* nodig, waarna ze gemakkelijker van de school in de maatschappij overstappen.

L.E.A.O.

Mag ik me nu verder vooral bepalen bij het Lager Economisch en Administratief Onderwijs: het L.E.A.O.?

In het eerste leerjaar kunnen toegelaten worden meisjes en jongens, die de basisschool met voldoende resultaten doorlopen hebben. Om goed duidelijk te zijn: alle leerlingen, die in staat geacht kunnen worden later op het wetenschappelijk onderwijs over te stappen horen thuis op het havo enz.

Maar nog eens: een leerling die dat niet kan en voelt voor een beroep, waar het aan komt op *contacten met anderen*, daar is het L.E.A.O. voor.

Het eerste jaar is brugjaar of liever: observatiejaar. De methoden van het onderwijs bevorderen zoveel mogelijk de ontwikkeling van de persoonlijkheid: *onderwijs en vorming*.

Vakken: vooral Nederlands gericht op goede stijl in *mondeling en schriftelijk taalgebruik*.

Veel groeps gesprekken voor het aanleren van het *luisteren naar elkaar*. Meningsvorming kan immers alleen plaats vinden, als we bereid zijn te luisteren naar de ander! Deze gesprekken en het samen opzetten van een scène zijn uitstekend geschikt voor het observeren door de leraar. Hij kan horen of de uitspraak goed is, of de zinsopbouw in orde is, of een bepaalde leerling stottert, of er goed onderling contact is enz. enz. Het *rekenen* is gericht op de praktijk en op het bedrijfsrekenen: procentberekeningen, statistieken maken en lezen, overzichten maken, schatten van waarden, bijtellen i.p.v. aftrekken enz.

Eén vreemde taal: *Engels*, ook vooral gericht op *mondeling gebruik*.

De *creativiteit* en de *expressie* worden behalve in het taalgebruik ook beoefend in de vakken tekenen, muziek, handenarbeid en handwerken.

Algemene vorming in vakken zoals ge-

WAT IS DAT? WAT KAN JE ER MEE DOEN?

DOOR W. E. EVERAARTS

schiedenis, aardrijkskunde, wiskunde, kennis der natuur, terwijl ook de lichamelijke opvoeding niet vergeten wordt. In de bij de wet verplichte *studielessen* wordt getracht de leerlingen te leren studeren.

U zult al wel begrepen hebben, dat het aanleren en ontwikkelen van *goede omgangsvormen* een grote plaats inneemt. En dan mogen we dankbaar zijn, dat er ook christelijke L.E.A.O.-scholen zijn. Want goede omgangsvormen moeten niet bestaan uit een oppervlakkig vernisje, maar moeten van binnen uit komen. Op de godsdienstlessen proberen we iets bij te brengen van *de liefde van Christus van waaruit de liefde tot elkaar ontspringen moet*. Vooral de sfeer in de school moet daarvan spreken.

VAKOPLEIDING

In het tweede leerjaar begint de eigenlijke *vakopleiding*.

Het Nederlands gaat voor een gedeelte bestaan uit het aanleren van *handelscorrespondentie*.

Het Engels wordt ook meer schriftelijk gedaan.

Een tweede vreemde taal komt er bij: *Duits*.

Het rekenen wordt *bedrijfsrekenen*.

Andere nieuwe vakken: *boekhouden, maatschappijleer met burgerschapskunde*, machineschrijven: twee lessen per week worden besteed aan het aanleren van het z.g.n. *blindtypen*.

En dan wel een speciaal vak van het E.A.O.: *de administratieve vaardig-*

heden. In een lokaal, geheel ingericht als een kantoor met bureaus en kantoorattributen, leren de leerlingen om te gaan met opbergssystemen, met ordners. Ze leren het alfabetisch-lexicografisch opbergen en ordenen van kaarten enz. Kortom: zo veel mogelijk wat bij een administratie voorkomt wordt beoefend. Voor het *derde leerjaar* kan de leerling kiezen uit:

a. de kantoorklas

b. de verkoopklas.

De Kantoorklas: vervolg van de reeds vermelde vakken plus handels- rechts- en wetskennis. De administratieve vaardigheden worden nu vooral gericht op kantoorwerkzaamheden zoals het maken van loonstaten en allerlei overzichten, het werken met de telmachine, de stencilmachine, de duplicator, het fotocopiëerapparaat e.d. Veel opgaven, die rechtstreeks aan het kantoorleven ontleend zijn. Excursies naar verschillende kantoren laten de leerlingen de praktijk nog meer van nabij zien en maken de keuze na het examen gemakkelijker.

De Verkoopklas: alle vakken zoals in de kantoorklas uitgezonderd de kantoorwerkzaamheden. Daarvoor komen in de plaats de *verkoopvaardigheden* in het winkellokaal, een geheel ingerichte winkel in de school.

Geoefend wordt in: gespreksopbouw, het vinden van verkoopargumenten, verpakken (ook cadeauverpakking), kassabehandeling, artikelenkennis enz. Bij elkaar een zeer moeilijk onderdeel, waar bij zeer veel oefening nodig is en waar het vooral aankomt op een beschaafde uitspraak en het kunnen leggen van goede contacten.

Aan het eind *officiële examens* met drie verplichte vakken:

1. Nederlands met handelscorrespondentie (schriftelijk en mondeling).
2. Eén vreemde taal (schriftelijk en mondeling).
3. Boekhouden en bedrijfsrekenen. Verder moeten er nog twee vakken gekozen worden, waarbij de volgende combinaties mogelijk zijn:
 - a. Kantoorpraktijk (4½ u. schriftelijk en mondeling) met een tweede vreemde taal.
 - b. Winkelpraktijk (3 kwartier mondeling) met tweede vreemde taal.
 - c. Kantoorpraktijk met handels- rechts- en wetskennis.
 - d. Winkelpraktijk met handels- rechts- en wetskennis.
 - e. Tweede vreemde taal met handels- rechts- en wetskennis.

WELKE KANT OP?

Wat kan men nu bereiken met het eindexamen?

Ten eerste een gemakkelijke aanpassing in het bedrijfsleven en een goede ondergrond voor verdere studie zoals praktijkcursussen, middenstandsopleiding.

Ten tweede: toelating tot het M.E.A.O., mits bij het examen de combinatie van de *verplichte vakken met de combinatie e.* van de te kiezen vakken genomen wordt. Het is dan wel goed als men ook goede cijfers heeft behaald.

In een volgend artikel wil ik graag nog ingaan op de ontwikkeling van het L.E.A.O. op reacties uit het bedrijfsleven en op resultaten van onderzoekingen over plaatsingsmogelijkheden van oud-leerlingen.

W. E. Everaarts.

HET BEELD DER VADEREN

Dr. DE VISSER
GEHULDIGD

DE wet-De Visser, die gelijkstelling bracht, wat de salariering van de onderwijzers bij het openbaar en bijzonder onderwijs betreft, was aangenomen met 87 tegen 3 stemmen. Toen kwam dr. De Visser, vergezeld van mevr. De Visser, op de jaarvergadering van C.V.O. en hij werd er tot erevoorzitter benoemd.

Dr. De Visser dankte voor alle vriendelijkheid, maar zeide: mijn strijd is niets, vergeleken met de strijd van de oude voortrekkers. Wat hebben mannen als Groen van Prinsterer, Kuyper en Lohman een gebed en een volharding nodig gehad om niet te bezwijken. Dr. A. F. de Savornin Lohman heeft mij geschreven: „God heeft het gedaan.” In deze intieme kring wilde dr. De Visser ook hulde brengen aan zijn lieve en trouwe vrouw, want zij heeft hem veerkracht geschonken bij het moeilijke werk.

Later komt De Savornin Lohman zelf binnen en dan vraagt minister De Visser nogmaals het woord, want het is zijn plicht, een woord van innige dank te spreken tot de heer Lohman, die hem vele jaren, en vooral de laatste maanden, vooral moreel, zo gesteund heeft. Met Groen van Prinsterer en dr. Kuyper dient de naam van Lohman, wat aangaat de laatste vijf jaren, wel als de eerste der strijders te worden genoemd. Lohman zei in zijn dankwoord o.a., dat wij allen instrumenten zijn in Gods hand. Meer dan iemand anders heeft spreker in de gehele ontwikkeling van de onderwijskwesitie de leidende hand Gods gezien.

Groen, Kuyper en spreker zelf zijn juist op het goede ogenblik geroepen tot een bijzonder werk. Door deze strijd is de Bijbel voor ons volk behouden gebleven. Ware de overwinning vijftig jaar eerder behaald, dan zou de grote verplichting der ouders om aan de kinderen allereerst de Bijbel te brengen, niet zo gevoeld zijn, want eerst, toen de openbare school geheel uitgegroeid was, zag men wat zij was.

Na de vergadering gingen allen naar het graf van Groen van Prinsterer. Daarna sprak dr. De Visser nog een kort woord: „Toen ik zoëven bij de steen van Groen van Prinsterers graf stond, dacht ik er aan, hoe Groen en Thorbecke eens de degens kruisten. Thorbecke met de leuze: Christendom boven geloofsverdeeldheid en Groen met zijn devies: Christus en Christendom boven alles.

Ja waarlijk, God heeft het gedaan. Toen was Thorbecke almachtig en Groen onmachtig. Nu is door een geestkind van Thorbecke, Cort van der Linden, de pacificatie-commissie benoemd, en is deze dus als middel in Gods hand gebruikt om ons de zege te bezorgen. Ja, waarlijk, in de geschiedenis van ons volk blijkt, dat wie het met God waagt, tot de overwinning komt en dit geeft ons de zekerheid, dat de eindoverwinning ook Gode zal zijn”. Daarop werd gezongen Ps. 73 : 11.

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HAHBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

M. C. van Staaveren
AALSMEER - TELEFOON 4051
Specialiteit in
ANJERSTEEKEN - FRESIAKNOLLEN

DE WEEK ROND

- 2 juni** Het Friese rijk binnen het koninkrijk Nederland heeft zo'n eigen rechten. De Friezen zijn gerechtigd op lagere scholen een tweetalig onderwijssysteem in te voeren: De Friese en de Nederlandse taal op gelijk niveau. Dat is toen met gejuich begroet. Helaas: in Sexbierum, in dat Friese rijk, is de raad der gemeente hiervan teruggekomen. Het tweetalige stelsel is vervangen door het ééntalige systeem. Zouden Sexbierummers geen echte Friezen meer zijn.
- 3 juni** Marcus Bakker van de C.P.N. is een scherpe doordenker. Dat blijkt opnieuw uit zijn volkse krant — Politiek en Cultuur. Hij constateert dat de heer Van Mierlo van D'66 de zoon is van een steenfabrikant, de vorige voorzitter van die club een steenfabrikant en de huidige voorzitter een opdelver van oud gesteente (hij heeft archeologie als hobby). Hij concludeert: wat is D'66 toch een versteende club.
- 4 juni:** In de P.v.d.A. blijft het wat onrustig. Een federatiebestuur van de P.v.d.A. heeft aan de fractie van de P.v.d.A. een boze brief gestuurd. Zo in de geest van: „toen de vaste Kamercommissie inzake de gemeentegrenswijzigingen bezig was met de grenswijziging Franekeradeel en Harlingen hebben jullie verstek laten gaan. Is dat nu het resultaat van de hooggeroemde inspraak, die jullie zo bepleiten? Dat is over u, zonder u”. Vinden wij ook — misschien moet de P.v.d.A. nog Nieuwlinkser. Dan wordt het vast „met u — over u — maar wij maken het wel uit”.
- 5 juni** De overheid vraagt ook versterking van het ambtenarencorps. En de advertenties worden hoe langer hoe aantrekkelijker: extraatjes in geld, vrije dagen en heerlijke vooruitzichten. De Belgen doen het nog beter blijkens de volgende advertentie: „Jongelieden — indien gij gesteld zijt op een dynamisch vruchtbaar leven in dienst van Eer en Recht — kom dan bij de Rijkswacht”. Vooral die hoofdletters doen het 'm.
- 6 juni** Het nieuwe boek over het jaar 2.000 van Taylor: „Mag ik u mijn oom en tante voorstellen? Zij zijn samen maar één persoon omdat zij een ernstig ongeluk hebben gehad. De artsen konden er maar een lichaam uit maken”. Hij meent het serieus!
- 7 juni** Een voorzitter die geen enkel teken van nervositeit toont, een secretaris, die overal en van alles bijna alles weet en het dan nog kan zeggen ook en een penningmeester die nooit en niets tekort heeft. U mag één keer raden: welke grote organisatie heeft zo'n geweldig drietal. Ze zeggen het zelf in hun bondsorgaan: de N.C.B.O. Enfin . . .

DIRECT GELD NODIG?

PERSONLIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor iedereen en elk doel. Schriftelijke zeer vlugge afwerking. Restantenschuld vervalt bij overlijden. Geheimhouding gegarandeerd.

KREDIET	VOORBEELD		
	AFLOSSING PER MAAND		
f 1000.—	47,50	34,30	22,50
f 2000.—	94,59	68,60	45,—
f 3000.—	142,04	102,90	87,50
f 4000.—	171,—	112,50	70,85
f 5000.—	189,39	137,20	90,—

Op uw telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u geheel vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraagformulier toe.

BENELUX CREDIET

Kummenaedestraat 66 Geleen - Telefoon 0444 - 5320

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaan 4
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CHRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur

PATENT OCEAN
WERELDWIJD TOEGEPASTE
APPENDAGES

EN
BLOWERS, GASMETERS, SCHROEFVERDICHTERS,
TANDWIELPOMPEN ETC. VAN DE
GROOTSTE EUROPESE SPECIAALFABRIEK

„AERZEN”

INL. & VERKOOP OCEAN N.V. - VELP (G.)
TEL. 08302-6241 - TELEX 45277 - P.B. 55

MASSEY-FERGUSON

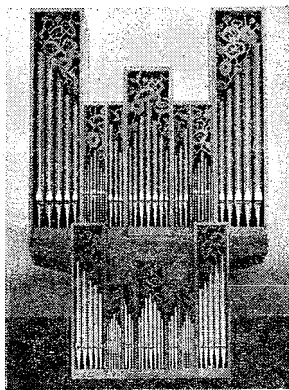
TREKKERS, HYDR. GRAAFMACHINES,
SHOVELS EN BULLDOZERS

FIRMA M. J. VERLINDE

ZAAMSLAG TELEFOON 01153 - 227 - 245

SCHULING GIETRIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

**ECHTE
KERKORGELS**

OOK VOOR
MODERNE KERKEN

ORGELBOUW

**Ernst
Leeflang**

APELDOORN

TELEFOON 05760-17582

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van Oeververbindingen-
werken - Griendhouthandel

Tel. 01846 - 2156 - 2484 Hardinxveld - Giesendam

„Mietra”-transporteurs enz.

„Miedema”-landbouwwagens, enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk of persoonlijk inlichtingen of brengt een bezoek aan ons bedrijf

L. S. MIEDEMA LANDBOUW-
WERKTUIGEN N.V.
WINSUM - FRIESLAND - TELEFOON 05173 - 541

OVERIJSEL

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V.
aannemersbedrijf

ENSCHDEDE - Hyacinthstraat 40 a - Telefoon 11638

FA. H. J. WIBBELINK & ZOON

Goors Overslag- en Transportbedrijf

**N.V. AUTODIESELSERVICE
SCANIA VABIS - GOOR**

Telefoon (05470) 2963 - 2476 - 2577

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE
WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

**LOONBEDRIJF
MARIS N.V.**

HOGESLUISWAL 39

MARKNESSE

TELEFOON 05273 - 1541 (4 lijnen).

Landbouwmechanisatiebedrijf

FA. K. ELLENS

LANDBOUWMACHINES

SMEDERIJ

TRACTOREN

Eggestraat 3, tel. 05276 - 2400 NAGELE (N.O.P.)

N.V. Aannemingsmaatschappij

TEN BRINKE

Enter (O.) - Telefoon 05478 - 296

Prof. mr. H. D. van Wijk verzoekt de redactie om plaatsing van bijgaand artikel „Is de universiteit autoritair“.

Prof. Van Wijk schreef dit artikel n.a.v. enkele artikelen in N.G. van 24 mei j.l., dat in het teken van de universiteit stond.

De redactie meent dat het zinvol is dit artikel, als bijdrage in de meningsvorming over de universiteit te plaatsen.

Prof. Van Wijk is hoogleraar in het Nederlands Administratief Recht aan de Vrije Universiteit.

IS DE UNIVERSITEIT AUTORITAIR?

DOOR PROF. MR. H. D. VAN WIJK

IN de tegenwoordige discussies rondom de universiteit hoort men heel wat stellingen verkondigen op een wijze die suggereert dat zij voor geen tegenspraak vatbaar zijn. Een van die stellingen is dat de universiteit autoritair zou zijn. De waarheid is veeleer dat in de sfeer der wetenschap zulke stellingen die niet voor tegenspraak vatbaar zijn, waarvan de juistheid geen betoog behoeft, niet bestaan.

Toch kan de wijze waarop de stelling van het autoritaire karakter van de universiteit in haar huidige structuur wordt geponeerd op mensen die zelf de zegen van te kunnen en te mogen studeren aan een universiteit niet (hebben) ervaren licht de indruk maken dat het een vanzelfsprekende zaak is, voortvloeiende uit het wezen van de universiteit.

GENERALISERING

Het kan daarom goed zijn dat ook eens een ander geluid gehoord wordt, afkomstig van iemand die van het tegendeel overtuigd is. Dat er eens ergens aan een universiteit een hoogleraar is — vooral op hen heeft men het oog bij het genoemde verwijt — die wat „autoritair“ doet zal wel waar zijn, maar dat men generaliserend spreekt van het karakter van **de universiteit** zou eigenlijk in de laatste plaats verwacht mogen worden van beoefenaren der wetenschap, die het zonder grond generaliseren uiteraard — uit de aard van hun werk — zouden moeten schuwen.

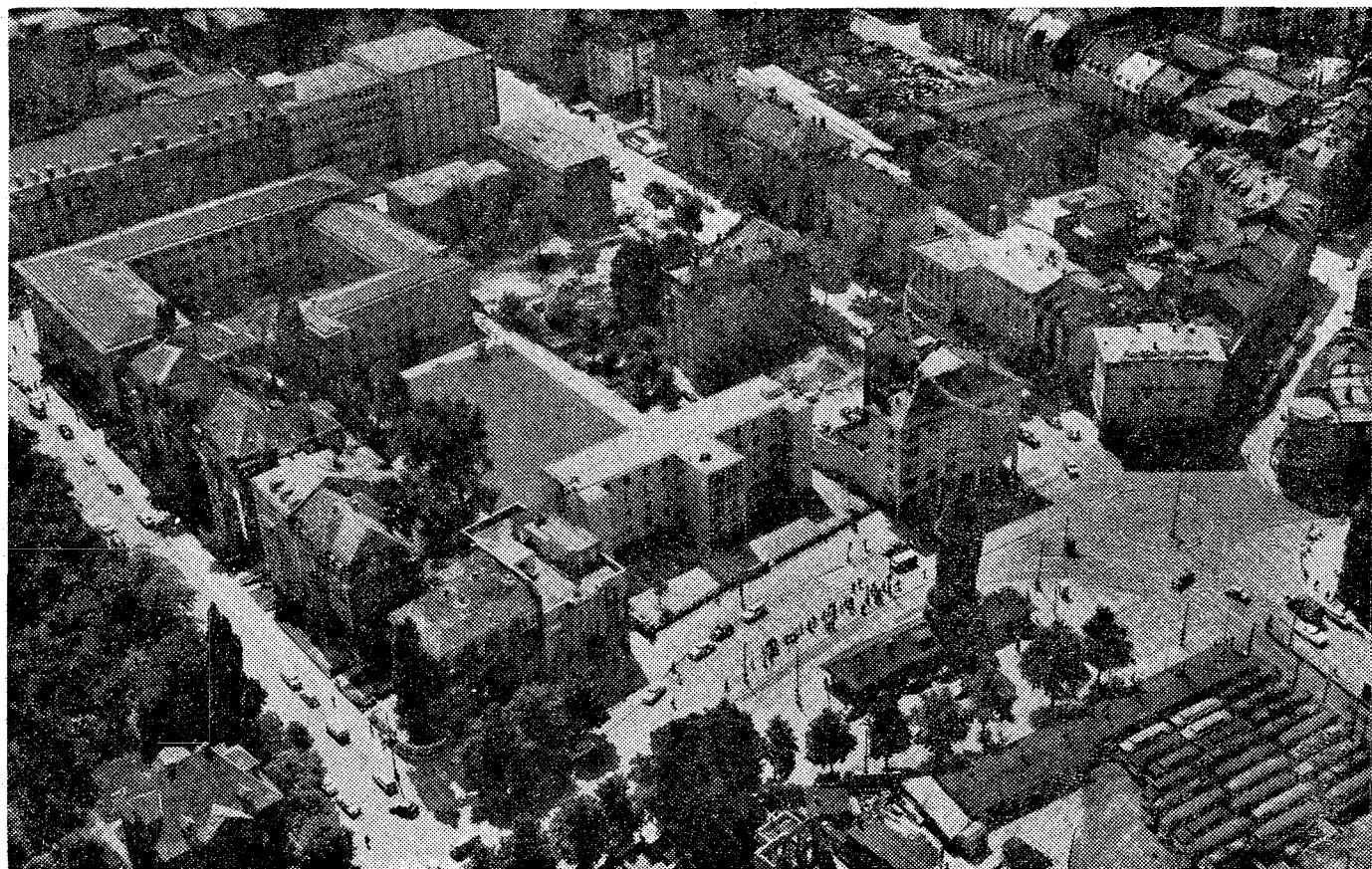
Ik stel dan ook voorop dat ik alleen spreek over wat ik uit eigen ervaring ken, de juridische faculteit, die ik heb leren kennen als student nu ruim dertig jaar geleden in Groningen en later als docent aan twee Amsterdamse universiteiten — nu nog aan één —.

Welnu: wat ik als student heb ervaren wat betreft de verhouding hoogleraar-student — dáárover gaat het vooral — heb ik later getracht als docent in praktijk te brengen, maar ook aangekomen als de normaal geachte stijl bij al mijn collega's.

Wat ons als studenten meteen aansprak was dat wij van het begin af voor vol werden aangezien, we werden door de hoogleraren niet alleen als „meneer“ aangesproken — waar we in onze tijd wel eventjes aan wennen moesten — maar er werd ons ook niets min of meer **opgelegd** dat we maar op gezag van de hoogleraar moesten aannemen, integendeel, alle beweringen werden gemotiveerd, zodat we stap voor stap konden narekenen of het juist was, of dat er ruimte was voor een andere opvatting dan die van de professor. Ons werd niet geleerd de meningen van de hoogleraren na te spreken, maar ons werd geleerd zelfstandig te denken **en vooral kritisch**. Dat niettemin de invloed van de hoogleraren groot was vonden we tamelijk vanzelfsprekend, en het noopte ons tot in verre toekomst tot dankbaarheid.

BESCHEIDENHEID

Wat ons ook bijgebleven kan zijn, ons bij gebracht ook door onze leermeesters, is **wetenschappelijke bescheidenheid**. We hebben geleerd op de collegebanken, en later in het leven ervaren

Is de universiteit autoritair?

als veel juister dan we het als studenten hadden ingezien, dat we in moeilijke problemen, waar al vroegere generaties mee geworsteld hadden — of **niet** geworsteld omdat een stelling als juist werd aangenomen doordat een **kleinigheid** over het hoofd werd gezien — alleen ten koste van zeer veel geestelijke inspanning een klein stapje verder konden komen of een weinig verheldering konden brengen. En dat geldt niet alleen voor de grote problemen, de kernproblemen zouden we kunnen zeggen, die ieder vak kent, maar ook voor de kleine probleempjes waar de praktijk een

ieder voor plaatst, welk vak hij ook beoefent.

Ik herinner me uit mijn studententijd dat een reeds bejaarde hoogleraar ons zei: dames en heren, ik heb mij in vroegere jaren wel eens wat erg gemakkelijk veroorloofd kritiek te hebben op oude wetboeken, maar bij het ouder worden ben ik steeds meer onder de indruk gekomen van de grote wijsheid die daarin veelal is neergelegd.

Er zou nog véél meer te schrijven zijn als reactie op wat in tijdschrift en krant, in vergaderingen ook, over de universitaire problemen naar voren wordt ge-

bracht. Het blijve hierbij. Zij die de universiteit niet uit eigen ervaring kennen mogen echter niet denken dat zij die zich niet mondeling of in geschrift doen horen het in alles eens zijn met hen die wel spreken of schrijven. En zij mogen zich ook realiseren dat de laatsten zeer onevenredig over de faculteiten van de universiteiten verdeeld zijn: het nummer van 24 mei 1969 van Nederlandse Gedachten illustreert het.

NIET AUTORITAIR

Ik wil maar zeggen: het is niet per se waar dat wie het meest over de vragen die thans de universitaire wereld beïnvloeden spreekt en schrijft ook het meest daarover **denkt**. Het omgekeerde is natuurlijk evenmin per se waar. **En dat geldt voor studenten evenzeer als voor hoogleraren.**

Een andere zaak is, dat tegenwoordig alles binnen een week beslist schijnt te moeten worden. Terwijl voor wetenschappelijk verantwoorde beslissingen veeleer een normale eis is, dat zij tijd moeten hebben om te rijpen.

Waar 't mij vooral om ging is echter: **de stelling tegen te spreken dat de universiteit autoritair zou zijn.**

Studentenprotest tegen de autoritaire structuur

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

INFLATIE: WIE DE SCHULDIGEN?

Schuldigen staat er; er zijn dus meer dan een persoon of lichaam. Van de laatste prijsverhoging wordt de Regering als oorzaak of schuldige aangewezen, geheel ten onrechte. De schuld ligt bij de particulieren, bij degenen, die „foutief” gingen „rekenen” toen ze een percentage „mochten” verhogen en daarna afronden gingen, maar in de „afrondingen” zat de grote fout! Ieder weet er van mee te praten. Had men gedaan, zoals de Regering had voorgerekend, dan was er niets gebeurd. De „verkopers”, grote en kleine, hebben de prijzen exorbitant opgeschroefd, en daarom is het uiterst onbillijk, de Regering daarvan te beschuldigen. Bovendien is er de prijsstop!

Maar nu de INFLATIE, met hoofdletters.

Ongeveer acht jaar geleden stond Nederland bekend als een „goedkoopte-eiland”. De Duitsers kwamen de grenzen over, omdat het hier zo voordelig was inkopen te doen. En nu, in 1969? Nu is het omgekeerd: Nederlanders steken de grenzen over en kopen hun producten in Duitsland vanwege de daar zo laag te betalen prijzen!

Vanwaar dit verschil? Wie deden hier de prijzen zo enorm stijgen?

De verkopers? Ja, die ook, maar ook de producenten, die steeds maar weer hogere lonen moesten betalen. En wie dreven de lonen zo hoog op? De vakbonden!

Hoe men ook werd gewaarschuwd, de leiders der „drie” gingen maar door en als de bekende cijfers van het C.B.S. een „verduurdering” aanwezen, verhieven zich de stemmen en loonsverhoging was al wat de klok sloeg. En als men bang was,

dat de eis misschien tegenstand zou ontmoeten, dan kwamen er de demonstraties; men trok in grote drommen naar de stad en daar werden dan de vlammende redevoeringen gehouden, soms met dreigementen aan 't adres van de betrokken minister of aan de gehele Regering.

Waren de looneisen altijd beslist nodig? Antwoord: neen! Wanneer er met overleg gehandeld werd in de huishoudingen, wat voeding en kleding, etc. betreft, dan zou er veel meer gespaard kunnen worden. Weet men dat niet? Men is toch meermalen gewaarschuwd! En wel van zeer deskundige zijde! Twee citaten volgen hier, waaruit

staat in Trouw van 31-12-'66. Het opschrift is: TE HOGE LONEN:

„Voor Nederland staat op dit moment vast, dat de kostprijs van de producten van vele ondernemingen te hoog is in verhouding tot de opbrengstprijis. Er zijn (gegeven van de opbrengstprijis) twee elementaire oorzaken aan te wijzen voor deze situatie en wel: a. de te hoge lonen in verhouding tot de arbeidsproductiviteit en b. gebrek aan voldoende kapitaal om nieuwe investeringen te kunnen financieren. Genoemde factoren versterken elkaar wederkerig. De relatief hoge lonen drukken mede de winst, waaruit de investeringen moeten worden be-

Opname van ingezonden stukken in deze rubriek houdt niet in dat de redactie instemt met het geschrevene. De redactie behoudt zich het recht voor ontvangen stukken — indien nodig — te bekorten.

ook deze zaak wat anders gaan zien. Dat prof. Diepenhorst wel van een recht der Overheid spreekt en daar geen plicht tegenover stelt, vind ik vreemd. Waarom niet alle menselijke gedachten opzij zetten, als het om een zo duidelijk gebod gaat? Het is een schande als iemand vermoord wordt, maar het is ook een schande wanneer men de moordenaar laat leven. Wreedheid? Is het niet wreed om Hans van Z. eerst als een melkkoe door professoren en psychiaters leeg te pompen en dan door sensationele rechtbankverslagen den volke te zeggen, dat hij levenslang in een asiel opgesloten wordt? Dat is middeleeuws in moderne stijl! Zou het niet barmhartiger zijn om te doen en te zeggen: „Hans van Z. is een moordenaar; de Overheid geve hem de kogel en wij gunnen hem de rust van 't graf”.

'k Vind 't jammer, dat de geleerdheid van de professor hem leidt tot hoogmoed, dat is: tot ongehoorzaamheid jegens het GEBOD en hoe zal hij dan anderen gehoorzaamheid kunnen leren?

Baarland (Zld.) Jac. van Wingen

Lezers schrijven ons...

blijkt, dat de „leiding” van de vakbonden zeer te kort is geschoten in economische kennis.

In het jaar 1964, 29 december, plaatste een Haagse krant het volgende stuk van de bekende prof. Wemelsfelder te Eindhoven:

„De belangrijkste economische verschijnselen in 1964 waren (evenals in de daaraan voorafgaande jaren) een toenemende hebzucht in alle lagen van de bevolking en een verdere uitholling en verzwakking van de inmiddels als ouderwets te beschouwen deugden van soberheid, ingetogenheid en ascese. Het laat zich aanzien, dat 1965 in dit opzicht het jaar 1964 weer met enige neuslengten zal overtreffen. Alle moeilijkheden en knelpunten, die zich in het komende jaar zullen voordoen, zullen hieruit voortvloeien.” Haagse Courant van 29-12-'64.

En nu het tweede citaat; het is van wijlen prof. Van Muiswinkel en

kostigd... Mijn bezorgdheid voor 1967 zou minder groot zijn, indien de zekerheid bestond, dat: 1. sterke matiging zou worden betracht in de looneisen; 2. het beroep van de overheid op de kapitaalmarkt drastisch zal worden verminderd...

De hoogleraar heeft gelijk gekregen. Er zou ook bijgevoegd kunnen zijn, dat de zo sterk gestegen „ziekten” van vele werknemers nadelig werken. In sommige bedrijven bedragen de ziektegevallen 17 à 25 procent! (Bericht van 17 mei 1967).

G. Meijer

Den Haag.

STRAFFEN

Straffen door de Overheid zal vroeger ook wel een moeilijke zaak geweest zijn, evenals thans, nu we

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

DORDRECHT en omstreken

HANDELSMIJ A. VAN ROON N.V.

Westhavenkade 61
VLAARDINGEN
Tel. 010 - 343492 en 343046

Speciaal adres voor bootshuizen, caravanluifels, watersport- en kampeerartikelen

H. HORTENSIOUS & ZOON METSELAARS EN AANNEMERS

Bevelen zich beleefd aan voor alle voorkomende werkzaamheden

NIUWBOUW
VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIE

Stokdijkkade 6-20 - NAALDWIJK - Tel. 01740-4808-5570

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht Postbus 171

BOEKDRUK OFFSET

SNEL en GOED in reclame- en handelsdrukwerk

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

Levering als regel uit voorraad - Groothandel en fabrieksagent

Uw adres voor

Tapjten - Gordijnstoffen - Dekens
Tafelkleden - Stoelen overtrekken enz.

Woninginrichting M. van Schaik

Voorstraat 41 - Tel. 4530 - Vlaardingen

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Betonfabriek DEN BOER

NIUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland

OPGERICHT 1883

N.V. Staalsteiger „Gelria” - Nijmegen

ROGGEWEG 13 - POSTBUS 126 - TELEFOON 53198

Complete roestvrije
steigerwerken

Specialiteit: MET VASTE WIGGEN!

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

• Handel in hijsmaterialen, riet en teen
• Rietmattenfabriek
• Hoepelmakerijen

WERKENDAM — TELEFOON 514

DROOG HOUT

SPECIALITEIT: GEWATERD IEPE, VERDER BEUKEN, ESSEN, LINDEN, KERSEN, EIKEN EN PEREN
Incomplete bollen en plaathout Contant 1%

N.V. Hard- en Zachthout Import Mij.

LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 05765 - 212

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

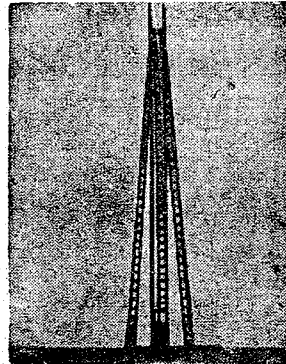
Telefoon 01894 - 230. Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474-269
LEXMOND

Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.

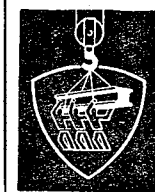

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10
Telefoon 05457 - 1561

ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

Voor betere beton

N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

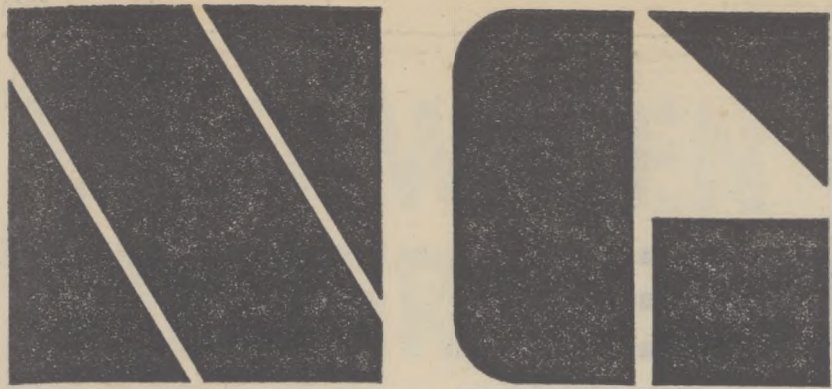
's-GRAVENZANDE POSTEUS 30 TEL. 01748 - 3921*

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland

bouwden wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen

N.V. GEBR. SALVERDA AANNEMERSBEDRIJF

'T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255 - 253

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang nr. 25

21 juni 1969

TWEEDE KAMER ALS MEDE-WETGEVER

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD

De vorige week heeft de Tweede Kamer uitgebreid gesproken over het wetsontwerp vennootschapsbelasting, een wetsontwerp, waarvan het eerste concept al negen jaar geleden bij de Kamer is ingediend, en dat sindsdien door diverse kabinetten is gewijzigd.

De publieke belangstelling voor een wetsontwerp als dit pleegt bijzonder schaars te zijn: het is iets voor „fijnproevers” en „belangstellenden”. Aan de ene kant is dat begrijpelijk — maar aan de andere kant toch ook weer spijtig. Want juist bij de behandeling van wetsontwerpen als deze blijkt overtuigend, hoezeer diegenen ongelijk hebben, die de Tweede Kamer als een soort veredelde debating- en discussieclub beschouwen. Centraal bij de behandeling van zulke wetsontwerpen staat namelijk de *mede-wetgevende* taak van de Kamer: de taak dus, die niet alleen met goed- of afkeuren van wetsontwerpen in zich sluit, maar ook het recht om wetsontwerpen te wijzigen.

Deze mede-wetgevende taak is bij dit wetsontwerp o.a. naar voren gekomen in een zevental nota's van wijzigingen, die de staatssecretaris op aandrang van de regeringspartijen in zijn wetsontwerp aanbracht. Daarnaast echter kwam ook een stroom van amendementen los, die voor een deel als verbeteringen door de staatssecretaris werden „overgenomen”.

Uiteraard kan van de mede-wetgevende taak van de Kamer in zulke gevallen alleen iets terecht komen, wanneer er de bereidheid is tot een goed „gemeen overleg” tussen Kamer en kabinet. Die bereidheid bestond stellig bij staatssecretaris Grapperhaus, die zijn stof uitstekend beheerste. Maar zij bestond ook aan de zijde van de Kamer. Van de mede-wetgevende taak van de Kamer zou ongetwijfeld niets terecht gekomen zijn, wanneer de woordvoerders van met name de grotere partijen zich niet zo diepgaand op deze parlementaire behandeling hadden voorbereid. De voorarbeid, die deze Kamerleden hiervoor hebben moeten verzetten, is bepaald indrukwekkend geweest!

Daarbij kan de woordvoerder van de A.R. fractie, de heer Kieft, beslist met ere worden genoemd. In totaal werden door hem 5 amendementen ingediend,

waarvan er 2 als duidelijke verbeteringen van het wetsontwerp door de staatssecretaris overgenomen. Daarnaast zegde de staatssecretaris aan de heer Kieft zowel t.a.v. de positie van de kleine schadeverzekeringsmaatschappijen als t.a.v. die van de zgn. „hagelverzekeraars” in dit wetsontwerp verzachtingen toe.

DE KLEINERE FRACTIES

Het is wellicht niet overbodig om er bij deze gelegenheid de aandacht op te vestigen, hoezeer bij wetsontwerpen als deze de kleinere fracties in de Kamer — juist wanneer het op de taak van het mede-wetgeven aankomt — het geheel laten afweten. Van de in totaal 36 ingediende amendementen werd er niet één door de kleinere fracties — inclusief D'66 — ingediend!

Men kan dit wijten aan een gebrek aan deskundigheid bij die fracties; maar ten aanzien van D'66 rijst daarnaast het boze vermoeden, dat ook het feit, dat met dit wetsontwerp weinig „aan de weg viel te timmeren”, een rol heeft gespeeld.

In ieder geval is het goed hier uitdrukkelijk te constateren dat een steeds verdergaande partijpolitieke versnippering in ons land aan de voor een parlement essentiële taak van het mede-wetgeven schade doet. Het stemmen op zeer kleine partijen moge als uiting van een geprangd gemoed soms te begrijpen zijn — in feite is het resultaat, dat van een van de belangrijkste werkzaamheden in een parlementaire democratie minder terecht komt. Iets, wat kiesgerechtigde burgers zeker in hun over-

GEURT'S CONSERVENFABRIEK C.V. DODEWAARD

De fijnste fruitprodukten uit de
Betuwse boomgaarden
Vraagt uw winkelier ons merk: JAMS,
APPELMOES, VRUCHTEN OP SAP, etc.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

Goes

Telefoon (01100) 7555*
DRUKKERS-UITGEVERS

Al 68 jaar drukkers
in Benelux
voor bedrijven en organisaties

G. A. Kieft: amendementen

wegingen bij het uitbrengen van hun stem, behoren te betrekken! Het is welhaast ondoenlijk, dit uitgebreide debat over een zo moeilijk onderwerp naar behoren in een artikel te verslaan. Daarom wil ik er een enkel punt uitlichten.

COOPERATIES

Een van de belangrijkste onderdelen van de nieuwe wet op de vennootschapsbelasting is, dat daarin een nieuwe belastingregeling voor de coöperaties is getroffen. Kort gezegd gaat het hierom, dat in de oude tot nu toe bestaande regeling in sterke mate rekening werd gehouden met het feit, dat de coöperatie in opzet als een verlengstuk kan worden gezien van de eigen huishoudingen van de leden van de coöperaties, en dus maar in beperkte mate als zelfstandig belastingbetaler door de fiscus mag worden aangeslagen. In werkelijkheid is echter de figuur van de coöperatie in vele gevallen niet meer puur als een verlengstuk van de huishoudingen van de leden te beschouwen: ze hebben zich in het algemeen vrij sterk „verzelfstandigd”, en doen als zelfstandig lichaam andere ondernemingen concurrentie aan. Vandaar — zoals ook de heer Kieft bevestigde — dat dit wetsontwerp terecht met deze ontwikkeling van de coöperaties tot meer zelfstandige eenheden rekening houdt, en hen in principe, voorzover zij inderdaad „verzelfstandigd” zijn, voor het heffen van vennootschapsbelasting in aanmerking doet komen.

Daarbij moet, met behoud van het principe van de gelijke rechtsbehandeling, echter wel worden gelet op de gevolgen van deze belastingwijziging. Juist op agrarisch terrein zijn vele coöperaties werkzaam; coöperaties die soms nog echt als een verlengstuk van de boerenbedrijven worden beschouwd. En de zware problemen in vele agrarische bedrijven zijn alom bekend.

Vandaar, dat de heer Kieft met nadruk stelde, dat „het compromis in het wetsontwerp, alles overziende, wat te licht was uitgevallen”, en enkele verzachtingen van het door de staatssecretaris voorgestelde systeem bepleitte.

Eén daarvan had hij neergelegd in een amendement, nl. om de vaste kwantumkorting, die door coöperaties aan hun leden voor hun leveranties wordt toegekend, óók als die in de vorm van een aandeel in de winst wordt gegeven, van de belastbare winst uit te zonderen. Door de Kamer werd dit amendement-Kieft aanvaard.

Van groot belang was voorts, dat de Kamer — na voorafgaand overleg van de woordvoerders van de regeringsfracties met de staatssecretaris — een door de heer Kieft mede ondertekend amendement — Scholten aanvaardde, waarin de voor de coöperaties belangrijke verdeelsleutel tot bepaling van de belastbare winst niet alleen van toepassing werd verklaard op de uitgekeerde, maar ook op de ingehouden winsten.

VERDERE AMENDEMENTEN

Andere amendementen van de heer Kieft hadden betrekking op de volgende punten:

1. een amendement, waarin een ver-

VERVOLG OP PAG. 2

IN DIT NUMMER

Behulpzame kiesverenigingen, pagina 2.

Op pagina 4 een tweede artikel over het economisch en administratief onderwijs, door de heer W. E. Everaarts, directeur van de Calvijnschool, chr. school voor L.E.A.O. in Amsterdam.

Drs. P. F. van Herwijnen schrijft op pagina 5 over de fiscus en de kleine ondernemer.

Op pagina 7 een verslag van wat prof. dr. W. Albeda in de Eerste Kamer heeft gezegd over lonen, medezeggenschap, mobiliteit werknemers enz.

Op donderdag 26 juni a.s. heeft de A.R.P. weer een radio-uitzending.

Luister dan van 18.20-18.30 uur naar Hilv. I (402 m).

9 gulden
voor
90 jaar
arp

GIRO 712.000

FONDS A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG

WIDEK OVER...

BEHULPZAME KIESVERENIGINGEN

Onopvallend, bijna ongemerkt zijn tientallen kiesverenigingen bezig.

Bezig met een bijzonder belangrijk werk.

Deze kiesverenigingen benaderen hun leden. Leden, die er nog niet toe kwamen ook hun bijdrage over te maken voor de uitbreiding van het werk van de partij. Een uitbreiding, welke mogelijk is wanneer er een goed gevuld fonds tot stand komt.

Dat fonds wordt gevormd in dit jaar, waarin de A.R.P. 90 jaar bestaat.

Wanneer de partij dit jaar niet 90 jaar was geworden, maar 82 of 87 jaar, dan hadden wij natuurlijk toch — met elkaar, als leden en sympathisanten van de partij — dat fonds moeten vormen.

Als wij tenminste ons werk inderdaad willen kunnen blijven doen; goed doen.

PERSOONLIJK

Niettemin is het bijzonder geslaagd deze actie te kunnen koppelen aan een jubileum. Dat spreekt wat duidelijker toe.

Wij hebben bij deze actie ditmaal niet zonder meer aan de kiesverenigingen gevraagd de last daarvan alleen: op hun schouders te nemen.

Het Centraal Comité heeft tweemaal rechtstreeks een brief aan alle leden gezonden over deze belangrijke zaak. De actie is verder begeleid via onze radio- en televisie-uitzendingen en via Nederlandse Gedachten en A.R. Post. Niettemin gaat de actie aan vele duizenden leden en sympathisanten toch gemakkelijk op enige afstand voorbij. Bovendien ontbreekt — als hiermede volstaan wordt — te veel de meer persoonlijke benadering, onontbeerlijk bij grote acties als deze.

RECHTSTREEKS

Daarom hebben wij de besturen van de kiesverenigingen gevraagd te willen zorgen voor dat persoonlijke. Juist dus:

— bij de mensen aan wie de actie op enige afstand min of meer voorbijging;
— bij de mensen, die zich voornamen

de volgende maand te zullen geven, omdat het dan beter uitkwam en..... het vergaten;
— bij de mensen, die geen eigen girorekening hebben en er dus nog niet toe kwamen om hiervoor apart naar het postkantoor te gaan. Veel kiesverenigingen hebben de taak

9
90 99
900 999
712.000

Gironummer
Fonds A.R. Partijstichting
Dr. Kuiperstraat 3
's-Gravenhage

op zich genomen de mensen een telefonische of schriftelijke herinnering te geven om het geld rechtstreeks over te maken op het speciale giro-nummer 712.000 ten name van Fonds A.R. Partijstichting, Den Haag. Tientallen kiesverenigingen hebben het geld zelf bij de leden, die niet reeds hadden gegireerd, opgehaald. En dit leverde goede resultaten op. Wij geven hier gaarne een overzicht van de kiesverenigingen, welke door hen verzamelde bedragen reeds op het gironummer van het fonds hebben overgemaakt.

K.V. Garijp	f 110,—
K.V. Meliskerke	f 180,50
K.V. Uithuizermeeden	f 150,—
K.V. Zuidwolde	f 340,—
K.V. Witharen	f 353,75
K.V. Wieringen	f 125,50
K.V. Zwagerveen	f 400,—
K.V. Nij Altoena	f 200,—
K.V. Zelhem	f 120,—
K.V. Roosendaal	f 105,—
K.V. Borger	f 658,50
K.V. Oosterbierum	f 56,50
K.V. Kamperland	f 364,—
K.V. Brucht	f 70,—
K.V. Axel	f 75,—
K.V. Zveeloo	f 450,—
K.V. Hazerswoude	f 450,—
K.V. O. en W. Souburg	f 130,—
K.V. Oostkapelle	f 86,—
K.V. Schiermonnikoog	f 154,50
K.V. Nij Beets	f 263,50
K.V. Den Hulst-Nieuw Leusen	(Ov.) f 1412,—
K.V. Aalsum	f 125,—
K.V. Asperen	f 84,—
K.V. Vorden	f 255,—
K.V. Kockengen	f 73,50
K.V. Maasdijk	f 245,—
K.V. Medemblik	f 128,50
K.V. Hazerswoude	f 170,—
K.V. Eindhoven	f 1500,—
K.V. Assen	f 399,50
K.V. Diever	f 300,—
K.V. Gramsbergen	f 441,—
K.V. Montfoort	f 54,—
K.V. De Lier	f 550,—

Wanneer wij in deze lijst sommige kiesverenigingen hebben overgeslagen, dan horen wij dat graag even. De massa giften maakt het moeilijk om overal een afzonderlijke complete lijst van bij te houden. Overigens zijn alle giften uiteraard geregistreerd. Daarnaast waren er kiesverenigingen, die besloten uit eigen kas een bijdrage als kiesvereniging voor het fonds te schenken. Die kiesverenigingen ook

hartelijk dank voor dat gebaar, dat bijzonder wordt gewaardeerd. Navolgenswaardig.

VERWACHTING

Inmiddels hopen wij, dat nog vele kiesverenigingsbesturen bereid zijn — misschien zelfs inmiddels bezig zijn — om ook in hun gebied te doen wat gedaan kan worden om de vorming van het fonds te doen slagen. Wij rekenen trouwens gaarne ook op al de abonnees van ons weekblad „Nederlandse Gedachten”. Hun medewerking voor het fonds ten bate van het werk van de eigen partij is van groot belang. U weet: er is veel te doen. Onze partij kan meer doen met meer geld. Wie zou daar dus niet „althans iets” aan willen doen?!

NOG NIET KLAAR

U weet ook: het fonds loopt goed; maar wij zijn nog niet klaar. Wij gaan dus door. Ruim drie ton is binnen. Het gaat dus nog om een kleine twee ton. Dat is derhalve een haalbare zaak, wanneer wij daar in deze maanden allemaal een kleinigheid aan doen; ieder het zijne/hare. Met weinigen is het geen geringe zaak; met velen daarentegen wel. Wij kunnen dan deze zomer, liefst voor de vakantie een heel eind klaar komen. Helpt u mee het eenvoudig te maken.

ELKE DAG

Elke dag komen nog steeds giften van tientallen gevers en geefsters binnen. Laten wij er met elkaar voor zorgen, dat dit de komende weken zo blijft doorgaan. Het is goed om met elkaar over deze zaak te praten. Elkaar ook te vragen: hebt u, heb jij al iets gedaan aan het fonds?

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, Dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7,— per jr. Losse verkoop f 0,30.

VERVOLG VAN PAG. 1

zaching van de belasting op natuurschoongederen was neergelegd; dit amendement werd door de staatssecretaris overgenomen;

2. een amendement, waardoor een grotere belastingvrijstelling wordt verkregen voor NV's en stichtingen, die zonder winst oogmerk in het algemeen belang werkzaam zijn (b.v. dorps- en jeugdhuizen); ook dit werd overgenomen;

3. Een amendement, dat een drukverlichting inhoudt voor spaarbanken; 5% van de opbrengsten van het door hen belegde vermogen mag buiten de belastbare winst worden gehouden. Dit amendement werd niet door de staatssecretaris overgenomen, maar wel door de Kamer aanvaard.

ADVISERING S.E.R.

Een belangrijk staartje van het debat ontstond naar aanleiding van een motie

van D'66, waarin van de minister van Financiën werd gevraagd in de toekomst bij belastingwetsontwerpen met belangrijke sociale en economische gevolgen de SER te raadplegen. Omdat deze motie de raadpleging van de SER toespitste op de komende belastingoperatie, en daardoor de regering te zeer bond, kon de A.R. fractie deze motie niet steunen. Maar wel stelde de heer Kieft in een lange stemverklaring nadrukkelijk, dat de A.R. fractie van oordeel was, dat de minister van Financiën zich te gemakkelijk aan zijn wettelijke plicht onttrok tot het horen van de SER bij voor het bedrijfsleven essentiële wetsontwerpen. Als wetsontwerp, waarvan de A.R. fractie in ieder geval het oordeel van de SER op prijs stelt, noemde hij het wetsontwerp, waarbij de automatische teruggave van het inflatie-bestanddeel van de belastingmeeropbrengsten in de inkomstbelasting wordt geregeld. Hij deelde mee, dat de A.R. fractie zich het recht voorbehoudt, de advisering van de SER hierbij als voorwaarde te stellen voor

een parlementaire behandeling van dit wetsontwerp. Het is immers wat al te wonderlijk, wanneer over dit wetsontwerp — zoals nu gebeurt — wel de mening wordt gevraagd van politieke studiecentra (zoals de Kuiperstichting) en van Hogescholen en Universiteiten, maar de SER, als wettelijk advieslichaam, zonder meer wordt gepasseerd!

Ook het argument, dat advisering van de SER te veel tijd in beslag neemt, kan op dit punt moeilijk gelden.

Al met al was dit een debat, waarbij naar buiten weinig indruk te maken viel, maar waarbij destal niettemin reële en voor ons volk ook belangrijke zaken werden gedaan. Des te meer waardering voor die woordvoerders — zoals de heer Kieft — die er veel tijd en moeite aan spendeerden om 'n zo goed mogelijke „wet op de vennootschapsbelasting” in het Staatsblad te brengen!

PARTIJWEZEN ZONDER KRACHT

DOOR H. ALGRA

Op de dag, dat dit nummer van Nederlandse Gedachten verschijnt, wordt de heer Pompidou president van Frankrijk. Leerling en aanhanger van De Gaulle en nu zijn opvolger. Dit is een feit van grote betekenis, en de presidentsverkiezingen werpen een helder licht op de politieke situatie in Frankrijk.

Vóórdat De Gaulle aan de macht kwam, was het niet mogelijk, in Frankrijk een stabiel bewind te vormen. Vele Fransen gaven hun stem aan De Gaulle, omdat zij dachten: laat de generaal het dan eens proberen; de politici kunnen het blijkbaar niet.

Het was al jaren huilen met de politieke partijen in Frankrijk. Het waren meestal in sterke mate groeperingen zonder sterke principiële ondergrond, en beroeps politici, vooral advocaten en burgemeesters, speelden elkaar de bal toe of maakten elkaar de bal afhandig. Na de tweede wereldoorlog scheen het, dat er een krachtige christelijk-sociale partij zou ontstaan, een soort tegenhanger van de CDU in Duitsland, maar het werd geen sterke plant.

En nu de presidentsverkiezingen. De cijfers wijzen het uit, dat de Gaullisten niet de meerderheid hebben, maar zij zijn wel de sterkste politieke groepering, ook na het aftreden van De Gaulle. Hij is er blijkbaar in geslaagd, een sterk regiment onder zijn vaandel te verzamelen, waarin de desertie gering is. Wat bindt de Gaullisten samen? Frankrijk! Toen Frankrijk bezet gebied was en velen het lelijk hadden laten liggen, zelfs Pétain, de leeuw van Verdun, toen had De Gaulle maar één gedachte, die hem geheel vervulde: na de oorlog zal

Frankrijk opnieuw een grote mogendheid zijn, evenzeer als Engeland en Amerika. En dat heeft hij bereikt.

Vergeet niet, dat het Franse volk ten opzichte van het vaderland een andere instelling heeft dan wij. Wij hebben het over ons „kleine landje”, of over „ons kikkerlandje”, en het staat gekleed, op het eigen land af te geven. De Fransen beleven het anders. Het is voor een buitenlander merkwaardig, dat de Napoleoncultus sterker leeft dan een eeuw geleden. Geen man heeft zulk een naam in de Franse geschiedenis als Napoleon I. Voor de Fransen is hij de grote man, niet Richelieu, en maar in beperkte mate Lodewijk XIV. Voor ons is dat niet zo gemakkelijk te begrijpen. Want het regime van Napoleon heeft over geheel Europa, maar speciaal ook over Frankrijk, een stroom van leed en ellende gebracht. Dat weten de Fransen ook wel. Maar toch blijft Napoleon de grote held, de man van Frankrijks glorie, de onsterflijke glorie van vele slagvelden. Misschien een tragische figuur met donkere schaduwen, maar gróót en op het allernauwst verbonden met Frankrijk. En zo De Gaulle.

Er is meer in de parallel dan alleen de glorie en het nationale prestige. De orde is ook een factor van betekenis. Napoleon herstelde de orde, nadat de politici voor de wanorde en de politieke willekeur hadden gezorgd. De Gaulle herstelde de orde, toen de partijen kraakten. En zo is het Gaullistische blok sterk gebleken.

En sterk bleken ook de communisten. Hun aanhang is stabiel, hun parolen worden gehoorzaam opgevolgd. Als de communistische leiders zeggen: allen naar de stembus, dan komen ze allemaal; als diezelfde leiders zeggen: en nu thuisblijven dan blijven ze gehoorzaam thuis. Het beleid van de communisten was er op gericht, Pompidou ge-

George Pompidou

kozen te krijgen en tegelijk de eigen aanhang en zoveel mogelijk anderen ervan te overtuigen, dat Pompidou of Poher „lood om oud ijzer is”. Reactionairen, exponenten van de bourgeoisie.

Daartegenover staat maar één front, één goed aaneengesloten front, het front van communisten. Dat moeten de Fransen al duidelijker gaan voelen, zo is de wens van de communisten, die hun tactiek beheerst. Zij zijn de enige echte en onverdachte tegenspelers van het Gaullisme, en van elke reactie. Zij, en dus de socialisten niet. En van hun standpunt gezien hebben zij gelijk. De socialisten, dat stelt momenteel niet veel voor in Frankrijk. Een verdeeld en opportunistisch zaakje, minstens zo erg als bij de meeste „burgerlijke partijen”, die niet meedoen met Pompidou. En Poher is er niet in geslaagd, zijn aanhang, zijn grote aanhang, te maken tot een geheel, dat als geheel naar een vaste lijn en koers oppositioeneel zou kunnen zijn, constructief oppositioeneel tegen het Gaullisme. Het was een groot politiek allegaartje, dat Poher steunde.

De Gaullisten zijn aan de macht, de communisten vormen de eigenlijke oppositie. En zo zien de communisten het graag, ook in Italië.

In de laatste twee jaar voordat Hitler in Duitsland aan de macht kwam, scheen het voor vele Duitsers met de dag duidelijker te worden, dat de eigenlijke strijd ging tussen de nazi's en de communisten.

En de beide partijen deden hun best om dat de Duitsers vooral te doen geloven. In dat opzicht trekken extremisten van rechts en links altijd één lijn.

Het is maar de vraag, hoe sterk de democratie, die zoekt naar evenwicht en vrijheid, tussen extreme standpunten en groeperingen, kan komen tot eenheid en zedelijk gezag. Zonder beginselen zal dit niet gaan, ook niet in een tijd, waarin sommigen menen, dat beginselpartijen tot het verleden behoren.

ONRUST ZEEUWSE HOOGWATER- STANDEN

De heren Zijlstra (ARP) en Van Rossum (S.G.P.) vragen de minister van Verkeer en Waterstaat of het hem bekend is dat bij de plaatselijke bevolking en in de regionale pers onrust is ontstaan door de verhoging van de hoogwaterstanden die in de wateren ten zuiden van de Volkerakdam, die nu nog in open verbinding staan met de open zee is opgetreden, nadat de Volkerakdam is afgesloten?

Zij vragen of de verhogingen van deze hoogwaterstanden in overeenstemming zijn met hetgeen uit laboratoriumproeven en/of berekeningen mocht worden verwacht of is het juist, zoals uit hetgeen ter sprake kwam in de vergaderingen van enkele waterschappen, dat deze ver-

hogingen belangrijk hoger zijn dan werd verwacht?

Is bij de plannen tot verhoging van de dijken in het betrokken gebied rekening gehouden met hetgeen voor de wijzigingen in de hoogwater- en stormvloedstanden uit laboratoriumproeven en/of berekeningen mocht worden verwacht of is hierbij rekening gehouden met een veilige overhoogte, voor het geval, dat de hoogwaterstanden en stormvloedstanden in de natuur hoger zouden blijken te zijn dan werd verwacht?, aldus besluiten de beide kamerleden hun vragen.

VERVANGING SCHOOL HENGELO

De heren Van Bennekóm (A.R.P.) en Schuring (C.H.U.) vroegen aan de staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen of het hem bekend is dat het gebouw van de chr. nat. m.a.v.o. scholen (Willem van Oranje-

school) in Hengelo (Ov.) in een zo slechte toestand verkeert, dat voortzetting van onderwijs in dit gebouw op bijna onoverkomelijke moeilijkheden stuit?

De beide Kamerleden vragen verder of het de staatssecretaris bekend is, dat reeds zes jaar geleden de gemeenteraad van Hengelo (Ov.) zijn medewerking aan het stichten van

een nieuw schoolgebouw heeft toegezegd?

Zij willen daarom dat de staatssecretaris bevordert, dat op zo kort mogelijke termijn een urgentieverklaring voor het vervangen van dit bouwvallig schoolgebouw wordt afgegeven en kan hij over deze termijn enige concrete mededelingen verstrekken?

ACADEMICI

die belangstelling hebben voor het politieke gebeuren, kunnen worden geplaatst als medewerkers in de staf van de

DR ABRAHAM KUYPERSTICHTING

(het wetenschappelijk instituut van de A.R.P.)

respectievelijk de

TWEDE KAMERFRACHTIE VAN DE A.R.P.

Ook zij die binnenkort zullen afstuderen, kunnen reflecteren.

Sollicitaties te richten aan de directeur van de Doctor Abraham Kuypers- stichting, Dr. Kuypersstraat 5, Den Haag.

Een brief kunnen schrijven

IN het vorige artikel heb ik getracht een overzicht te geven vooral over het L.E.A.O. We hebben gezien, dat dit onderwijstype in een behoefte voorziet en dat veel leerlingen hier een opleiding ontvangen, die bij hun aanleg en capaciteiten past. Ditmaal willen we nader ingaan op de ontwikkeling van het E.A.O., op reacties uit het bedrijfsleven en op resultaten van onderzoekingen over plaatsingsmogelijkheden.

Omdat het gehele E.A.O. een nieuw onderwijstype was bij de invoering van de Mammoetwet, moest er vanzelf researchwerk verricht worden. Dit werk is gebeurd op verzoek van het ministerie onder auspiciën van de drie bekende landelijke pedagogische studiecentra. Voor het L.E.A.O. werd hierbij gebruik gemaakt van een vijftiental scholen: vijf uit elke „zuil“.

EXPERIMENT

Deze scholen lagen over het gehele land verspreid. Met behulp van wetenschapsmensen uit het bedrijfsleven is er in de laatste jaren heel wat gestudeerd, geëxperimenteerd en vergaderd. Om een voorbeeld te noemen: om er achter te komen wat het vak administratieve vaardigheden inhield, moest van elke school een leerkracht meer dan drie jaar lang om de week zijn zaterdag opofferen, zonder hiervoor vergoeding te ontvangen. Toch is er, terwijl de studie en het experiment nog steeds doorgaan, het vorig jaar een leerplan opgesteld, waarvan ik in het vorige artikel een overzicht gegeven heb.

Behalve de reeds eerder bij K.B. aangewezen scholen, zijn er per 1 augustus 1969 bij de invoering van de wet op het voortgezet onderwijs zoveel van start gegaan, dat er nu zijn: 91 L.E.A.O., 22 M.E.A.O. en 8 H.E.A.O.-scholen. Al deze scholen moesten aan wettelijk gestelde eisen voldoen: de L.E.A.O.-scholen moesten b.v. minstens 150 leerlingen tellen. U kunt nu zelf nagaan dat reeds duizenden leerlingen het E.A.O. volgen. Jammer dat er bij de toewijzingen door het ministerie onbegrijpelijke normen zijn gehanteerd: zo zijn er van de 91 L.E.A.O.-scholen maar 16 Protestant-Christelijk, zodat hele gebieden van ons vaderland nog verstoken zijn van christelijk onderwijs op dit gebied. En de procedure bij de oprichting van een school is lang niet eenvoudig. Intussen groeien de bestaande scholen gestaag. Hoewel onbekendheid eerst nog een handicap was, begint de school nu steeds meer bekendheid te krijgen, vooral onder drang van het bedrijf. Men wil heus wel af van al die interne opleidingen en deze in elk geval bekorten. Een bekend zakenman in Amsterdam schreef letterlijk: oud-l.e.a.o.-leerlingen hebben een kennis en een intentie die ik vaak bij leerlingen van z.g. hogere opleidingen mis. Het is heus geen pretje voor een chef als hij zijn nieuwe bediende nog moet leren wat een perforator is, als hij hem geen brief kan laten schrijven en hem ook de telefoon niet kan laten bedienen. Zo iemand heeft daarvoor geen tijd en mist ook dikwijls het nodige geduld.

Intussen hoort men vaak nog de opmerking: zal door de automatisering er wel werkgelegenheid zijn in de toekomst voor uw leerlingen?

Onbegrijpelijk is het dan, dat alleen oud-L.E.A.O.-leerlingen daar last van

ECONOMISCH EN ADMINISTRATIEF ONDERWIJS VOORZIET DUIDELIJK IN BEHOEFTE

DOOR W. E. EVERAARTS

Verantwoordelijkheidsgevoel

zouden hebben. Leveren andere typen onderwijs nog steeds geen kantoor- en winkelpersoneel?

In het Amerikaanse rapport „America's Industrial and Occupational Manpower Requirements 1964-1975" kunnen we lezen:

Toename in deze jaren aantal
 beambten 38%
 technici 54%
 directeuren, eigenaars 23%
 leden verkopend pers. 30%
 leden administratief pers. 37%
 We zien dat alleen de technici het van de beambten en van de administratieve krachten winnen.

Lengelê heeft het volgende berekend: Aandeel van de totale werkgelegenheid in procenten:

	1960	1970	1980
Groothandel	4,3	5,7	7,6
Kleinhandel	11,6	14,2	16,9
Financiële diensten	2,9	3,9	5,0
Diensten t.b.v. bedr. enz.	1,7	3,2	5,7
Dienstensector totaal	39,0	49,0	62,0

In de „Nota inzake groei en structuur van onze economie" verschenen in 1966 en getekend door minister Den Uijl en staatssecretaris Bakker kan men o.m. het volgende lezen:

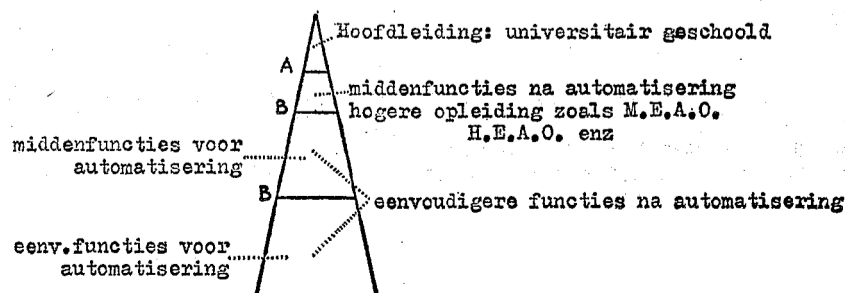
Personeelsbezetting in de dienstensector 1960 tot 1970 in 1000 manjaren:

	1960	1970
Handel	572	742
Verkeer	283	310
Overig	646	821

In deze personeelsbezetting schuilt zeker een zeer groot percentage kantoor- en winkelpersoneel.

Nu kan men nog de volgende vraag stellen speciaal over het administratief personeel: moeten deze mensen niet meer in hun mars hebben dan een l.e.a.o.-opleiding met aanvullende avondcursussen?

Bezien we deze vraag aan de hand van gebeurtenissen bij kantoren, die reeds ver geautomatiseerd zijn. Daarbij kan de volgende schets dienen:

Wat zien we nu? In de onderste laag van de bedrijfspyramide zijn er wel functies vervallen (zoals intern vervoer) maar het totale aantal van deze betrekkingen is toegenomen doordat B naar boven is opgeschoven.

Nuchter om ons heen ziend kunnen we allemaal constateren, dat er veel werk bijgekomen is door de welvaart: banken hebben er bijkantoren bijgekregen, elke garage heeft een kantoor(tje), veel liefdeswerk van vroeger wordt nu gedaan door een betaalde kracht (denk aan verenigingen enz.) Een directielid van een groot verzekeringsbedrijf schreef mij:

Het komt in de eerste plaats aan om de instelling van de mens: hoe gaat hij of zij met de collega's om, hoe is het met het verantwoordelijkheidsgevoel gesteld? Het blijft moeilijk goed lager leidinggevend personeel te vinden: mensen, die in staat zijn een afdeling goed te beheren en een prettige werksfeer te scheppen.

OPTIMALE SCHOLING

Aan de optimale scholing van mensen, die werken in de beroepen in de dienstensector wil de l.e.a.o.-school een steentje bijdragen. Maar dit zal alleen mogelijk zijn als deze school een nog betere erkenning krijgt, en als men zich goed op de hoogte stelt van wat er op de l.e.a.o.-school gaande is. Onbekend maakt onbemind. De werkers bij het l.e.a.o. hebben er geen behoefte aan zich af te zetten tegen andere vormen van onderwijs, maar vragen wel eerlijke erkenning van reeds geleverde prestaties en het doel van dit op de praktijk gerichte onderwijs.

MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF IN DYNAMISCHE MAATSCHAPPIJ

Onder deze titel is de brochure in druk verschenen, bevattende de referaten en stellingen, die aan de orde kwamen op een openbare conferentie, die de A.R.P. op 19 mei jl. belegde. Deze conferentie was gewijd aan de problematiek rond het Midden- en Kleinbedrijf.

De referaten en stellingen in de brochure zijn van de inleiders op deze conferentie: dr. N. Tiemstra, directeur van de N.E.T.O. te Groningen; de heer H. Borst, adj.-dir. van de Detam te Utrecht en de heer J. Reugebrink, lector belastingrecht aan de R.U. te Leiden.

De prijs van de brochure bedraagt f 1,75.

U kunt deze brochure bestellen bij het partijsecretariaat van de A.R.P., Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag. Bij bestellingen vermelden: brochure Midden- en Kleinbedrijf in dynamische maatschappij.

FISCUS EN KLEINE ONDER- NEMER

DOOR DRS.

P. F. VAN HERWIJNEN

Fiscus en kleine ondernemer staan, althans wat de laatste betreft, nogal eens op gespannen voet. Zo worden de tarieven als hoog ervaren. Een ervaring die de kleine ondernemer met anderen, ook vele niet zelfstandigen zal delen. Ook zou de fiscus, en we komen dan dicht bij de specifieke situatie van de kleine ondernemer, te weinig rekening houden met de geringe mogelijkheid voor het midden- en kleinbedrijf de inkomstenbelasting af te wentelen in prijzen en tarieven.

Voorts zou de fiscus voorbij gaan aan de mate van inspanning waarmee de kleine en middelgrote ondernemer zijn brood verdient en onvoldoende stilstaan bij het feit, dat voor hem het netto-inkomen, het inkomen dus na aftrek van de belasting, niet geheel besteed kan worden. Voor nodige investeringen en oudedagsvoorzieningen moet immers geld opzij worden gelegd. En tenslotte zou de fiscus onvoldoende oog hebben gehad voor de administratieve rompslomp, die invoering van de b.t.w. voor deze groep ondernemers met zich heeft meegebracht.

Op de partijconferentie van 19 mei jl. over het midden- en kleinbedrijf stond de heer Reugebrink voor de niet gemakkelijke taak boven geschetste kritiek eens door te nemen op zijn juistheid en rechtvaardigheid.

BELASTINGDRUK

Het is een fabeltje te menen, dat de totale belastingdruk in Nederland hoger zou zijn dan in de omringende landen. In Duitsland en Frankrijk is ze hoger, in België en Italië lager. Dat desondanks dit fabeltje zich in een blijvend gehoor mag verheugen, moet verklaard worden uit het feit, dat de belastingdruk zich primair doet gevoelen in de inkomstenbelasting. En deze laatste is in verhouding tot het buitenland in ons land wel hoog. Ongeveer twee keer zo hoog als die in Frankrijk en drie maal zo hoog als die in België. Op Engeland na is de druk van de inkomstenbelasting in ons land het hoogste in West-Europa. „Ik dacht dat (dit) er de oorzaak van is, dat het fiscale klimaat door velen als ongunstig wordt ervaren”. Overigens moet dit klimaat niet los worden gezien van de besteding van de belastinggelden. „Wie ook maar enigszins oog heeft voor de gigantische nationale en internationale taken waarvoor wij allen geplaatst zijn, hij die ook maar de geringste onrust heeft over het mon-

diale gebrek aan de meest noodzakelijke middelen, die zich geroepen voelt de maatschappelijke achterhoede — hetzij hier te lande, hetzij in het buitenland — op te trekken tot een menswaardig niveau — en welke christen kent die roeping niet — die zal zich nog wel enkele jaren bedenken of een verlaging van de belastingdruk mogelijk en gewenst is”.

Kortom de nood is groot en leniging daarvan kost geld, veel geld. In dit kader wilde de heer Reugebrink de verhouding tussen fiscus en kleine ondernemer benaderen. Niet vanuit een verlaging van de belastingdruk, wel vanuit een herverdeling ervan over de verschillende bevolkingsgroepen.

VERDELING BELASTINGDRUK

Een van de centrale uitgangspunten voor de verdeling van de belastingdruk in ons land is het draagkrachtbeginsel. Dit beginsel ligt bijvoorbeeld ten grondslag aan de tarievenopbouw van de inkomstenbelasting. Wie meer verdient betaalt niet alleen in absolute, maar ook in relatieve zin meer belasting. De hoge tarieven van de inkomstenbelasting hebben echter in de hand gewerkt, dat bij het stellen van looneisen en het bepalen van tarieven (specialisten b.v.) uitgegaan wordt van „wat men schoon in het handje krijgt”. De hoogte van het inkomen is niet langer bepalend voor de hoogte van de inkomstenbelasting, maar het omgekeerde, de hoogte van de belasting is bepalend voor de eisen, die aan de grootte van het inkomen worden gesteld.

Het draagkrachtbeginsel wordt hiermee grotendeels vervangen door wat we zouden willen noemen het machtsbeginsel. Macht die bijvoorbeeld wordt verkregen door eendracht (vakbonden) of door een monopoliepositie (artsen, specialisten). Aangezien in ons land de belastingen zowel drukken op de ingaande geldstroom (loon, inkomsten) als op de uitgaande geldstroom (consumptie) zou, wanneer de inkomstenbelasting geheel zou worden afgewenteld door alle bevolkingsgroepen, het draagkrachtbeginsel zijn verloochend en vervangen door een bestedingsbeginsel.

In plaats van: hoe hoger het inkomen hoe hoger de belastingen, zouden we dan moeten zeggen: hoe hoger de bestedingen hoe hoger de belastingen. De inkomstenbelasting zou dan, aldus de heer Reugebrink, tot een sociaal monster zijn geworden. Zover zal het echter niet komen, al was het alleen al omdat niet iedereen over de macht beschikt zijn inkomstenbelasting geheel of grotendeels af te wentelen.

„Ik heb de stellige indruk dat deze afwenteling met name in het middenbedrijf weinig gelukt”. „Dat plaatst het middenbedrijf bepaald in een nadelige positie”. Wat hieraan te doen? Een reële verlaging van de inkomstenbelasting over de gehele linie zou hier weinig baten, wel een verlaging van de inkomstenbelasting voor de lagere en middelgrote inkomens. „Ik zie (dan ook) in een verlaging van de inkomstenbelasting voor de middengroepen de enige mogelijkheid om het fiscale klimaat voor het midden- en kleinbedrijf werkelijk te verbeteren”. De financiële consequenties van deze verlaging voor de overheid zouden kunnen worden opgevangen door een verhoging van de omzetbelasting b.t.w. Dit laatste heeft ook nog andere voordelen voor het midden- en kleinbedrijf waarbij we hieronder nog zullen stilstaan.

BELASTING EN INSPANNING

Zou een verbetering van het fiscale klimaat niet ook bereikt kunnen worden „...indien men de hoogte van de inkomstenbelasting mede afhankelijk maakte van de inspanning welke men zich moet getroosten om het inkomen te verwerven”? Het is toch algemeen bekend dat de kleine zelfstandige heel wat harder moet ploeteren voor zijn boterham dan menige werknemer. Technisch stuit dit echter op moeilijkheden. De inspanning is niet te meten. Bovendien speelt bij de mate van inspanning ook het organisatietalent van de ondernemer een rol. Hoe beter organisator, hoe geringer de inspanning, en moet die betere organisator daarvoor worden betaald met een geringere mogelijkheid tot belastingaftrek? „Indien men, op dit vlak iets voor het midden- en kleinbedrijf zou kunnen doen, dan zou dat naar

mijn gevoel moeten liggen in het vlak van de werkende gehuwde vrouw en wel voor dié werkende gehuwde vrouw, die in het bedrijf van haar echtgenoot meewerkt”.

INVESTERINGEN EN OUDEDAGSVORZIENING

Het fiscale klimaat werkt, aldus velen in het midden- en kleinbedrijf, frustrerend ten aanzien van de mogelijkheden om uit de winst belastingvrij te reserveren voor investeringen en oudedagsvoorzieningen. Dit moet met name worden toegeschreven aan het feit, dat de fiscus ervan uitgaat, dat het netto-inkomen, het inkomen na aftrek van belastingen, ook werkelijk geheel besteed kan worden. Voor het merendeel der werknemers mag dat het geval zijn, voor het merendeel der kleine ondernemers zoals we zagen niet. Netto inkomen en besteedbaar inkomen vallen voor het midden- en kleinbedrijf niet samen.

Is hier nu sprake van reële achterstelling van het midden- en kleinbedrijf, zo vroeg de heer Reugebrink zich af. „Ik trek dat persoonlijk in twijfel”. Afgezien nog van het feit, dat de mogelijkheid belastingvrij te reserveren de belastingheffing in niet geringe mate zou compliceren en bovendien verstoringen zou oproepen, moet bij de beantwoording van de vraag of het midden- en kleinbedrijf fiscaal gediscrimineerd wordt, uitgegaan worden van de totale belastingdruk. We zagen hierboven dat deze druk verdeeld wordt over in- en uitgaande geldstroom. Een deel van de uitgaande geldstroom voor het midden- en kleinbedrijf betreft echter investeringen. En investeringen worden in tegenstelling tot consumptieve uitgaven niet door de b.t.w. getroffen.

De heer Reugebrink constateerde dan ook „...dat een zelfstandige die een deel van zijn inkomen voor investeringen gebruikt, voor de b.t.w. lager wordt belast dan bijvoorbeeld een ambtenaar of een werknemer die alles consumptief uitgeeft”. Het aandringen om de belasting-vrije-investering aan te vullen met een belasting-vrije-reservering ging volgens hem te ver.

Een duidelijke discriminatie zag hij wel ter zake van de aftrekbaarheid van lijfrentepremies. „Het ontgaat mij, ten ene male, waarom bij werknemers, bij ambtenaren e.d. de pensioenpremie volledig aftrekbaar is, terwijl dat bij zelfstandigen niet het geval is”.

„Ik acht het dan ook juist, dat de door een zelfstandige betaalde premie voor een lijfrente of een andere vorm van oudedagsvoorziening volledig aftrekbaar wordt gesteld, voorzover sprake is van een alle omstandigheden in aanmerking genomen redelijke oudedagsvoorziening”.

DE B.T.W.

Een betoog over fiscus en kleine ondernemer zou niet rond zijn als aan de b.t.w. geen aandacht zou worden besteed. Daarbij moet voorop worden gesteld dat de b.t.w. ten enenmale miskend wordt als alleen maar gehamerd wordt op de administratieve gevolgen voor de kleine ondernemer. De invoering van één tarief, één percentage zou de zaak voor vele detaillisten aanmerkelijk vereenvoudigen.

Hoewel de heer Reugebrink hier positief tegenover stond, betwijfelde hij „...of wij in de toekomst in verband met de ontwikkelingen binnen de E.E.G. voldoende speelruimte houden om ooit nog over te gaan tot één tarief”. Erkenning van de administratieve moeilijkheden en twijfels ten aanzien van mogelijkheden tot vereenvoudiging mag echter niet leiden tot voorbijzien of bagatellisering van de voordelen, die de b.t.w. voor het midden- en kleinbedrijf heeft meegebracht.

Behalve de reeds genoemde aftrekbaarheid van de belasting op investeringen is daar de versterking van de positie van het ambacht en de toeleveringsbedrijven. De oude omzetbelasting bevatte immers een zekere uitschakelingsstendens van deze ondernemers, terwijl de b.t.w. op het punt van de concurrentieverhoudingen meer neutraal is.

Bovendien speelt de b.t.w. een belangrijke rol in de accentverschuiving van directe- naar indirecte belastingen. Zijn de afwentelingsmogelijkheden ter zake van de directe belastingen voor het midden- en kleinbedrijf gering, die met betrekking tot de indirecte belastingen, i.c. de b.t.w. zijn niet alleen veel groter, maar worden daarenboven in zekere zin door de overheid beschermd. En tenslotte is daar de in geheel Europa unieke kleine ondernemersregeling waardoor van alle detaillisten in ons land ruim 40% in het geheel geen omzetbelasting behoeven af te dragen.

HET BEELD DER VADEREN

DE KNAPEN EN DE BRIEVEN VAN PAULUS

Een halve eeuw geleden bestond er in Nederland een Nederlandse Bond van Gereformeerde Knapenleiders. Deze Bond hield in juni 1919 zijn zevende jaarvergadering en wel in Groningen. Voorzitter was de heer Joh. C. Francken, die later vaak als een vervaarlijke betweter werd afgeschilderd, omdat hij een vragenuurtje voor de NCRV verzorgde. Tweede voorzitter was dr. G. Ch. Aalders, die vele jaren hoogleraar aan de Vrije Universiteit is geweest in de Oudtestamentische vakken. En secretaris-penningmeester was de heer M. Grashoff te Rotterdam.

Een bond van knapenleiders. Eigenlijk was die naam nog niet exact genoeg, want volgens het Grieks is een paedagoog een knapenleider. Elke paedagoog. En het ging hier om de leiders van knapenvergaderingen. Niet knapenverenigingen, want die naam zou er op duiden, dat de knapen zelf een vereniging hadden opgericht. Daarvoor waren zij nog te jong. Zij werden daarom door hun ouders vergaderd. Boven de knapenvergadering stond een oudervereniging, die de leiding van de vergadering opdroeg aan een leider der knapenvergadering. En die leiders hadden zich in een bond verenigd. Schrijver dezes heeft eenmaal het kasboek van de secretaris-penningmeester mogen nazien. Het ging maar om weinige gulden, want alle werk geschiedde gratis. Heel het jeugdwerk van die dagen was werk, dat zonder enige vergoeding geschiedde. Maar als de Bond een geleerde spreker liet optreden, dan was dat een flinke uitgavenpost. Vijftientig gulden plus de reiskosten.

Op de Bondsdag te Groningen sprak prof. dr. F. W. Grosheide en hij hield een vurig pleidooi om de brieven van Paulus te behandelen op de knapenvergadering.

Het ging over het waarom en het hoe. Waarom? Omdat die brieven van Paulus de meest leerstellige boeken des Bijbels

zijn. Zo staat het letterlijk in het verslag. Wij leven in een ondogmatische tijd, en daarom is het nodig, de wacht te betrekken. En dáárom is het van zulk een groot belang, dat het opgroeiend geslacht thuis raakt in de brieven van Paulus. De strijd der geesten loopt in onze tijd vooral over de Schrift en haar Goddelijke autoriteit.

Maar hoe moeten de brieven van Paulus op de knapenvergadering worden behandeld? Niet abstract, maar concreet. Als een weerslag van het leven van Paulus en de eerste gemeenten. Laat men daarom op de knapenvergadering de brieven toch vooral behandelen vanuit de realiteit van het toenmalige wereldgebeuren.

Prof. Grosheide liet het niet bij algemene beschouwingen, hij gaf een voorbeeld, door de brief aan de Romeinen te behandelen op de manier, die hij voor de knapenvergadering geschikt achtte.

Holwerda-Zonen

Dokkum 05190 - 2292 Drachten 05120 - 2157 Lelystad 03200 - 400

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

Hout- en

HOLZ-HER Metaalbewerkings-
machines

VAN DER SPEK

WOLPHAERTSBOCHT 214

ROTTERDAM - TELEF. 279755

VERKLARING OVER POSITIE WERKENDE JEUGD

Delegaties van Katholieke Werken- de Jeugd, Werkende Jeugd CNV, Arjos en FIG in de PvdA hebben zich op woensdag 11 juni beraden over de positie van de werkende jongeren.

De delegaties van Arjos en FIG, gestuurd door hun besturen, hebben zich achter de eisen gesteld van de werkende jeugd-organisaties om de positie van de werkende jongeren te verbeteren.

Arjos en FIG zullen met klem aandringen op een gesprek met de

Kamerleden die betrokken zijn bij de problematiek van de werkende jongeren, verder zullen zij bewerkstelligen dat andere politieke jongeren-organisaties zich voor de problematiek van de werkende jongeren gaan interesseren.

De KWJ, de Werkende Jeugd CNV, Arjos, FIG en hopelijk andere politieke jongerenorganisaties zullen eind van dit jaar een congres organiseren om aan de eisen van de werkende jongeren kracht bij te zetten.

MEDEDELING PROV. COMITÉ ZUID-HOLLAND

Het Bestuur van het Provinciaal Comité Zuid-Holland van de A.R.P. deelt, ter aanvulling op de persberichten over de opstelling van een gemeenschappelijk Programma van A.R.P., C.H.U. en K.V.P. voor de verkiezingen voor de Provinciale Staten, mede:

1. Er is ingesteld een commissie van zes leden (drie organisatie-

voorzitters van A.R.P., C.H.U. en K.V.P. in de provincie Zuid-Holland, alsmede de drie fractievoorzitters uit de Provinciale Staten) die een onderzoek instelt naar de mogelijkheid om bij de a.s. verkiezingen met een gemeenschappelijk Kernprogramma te komen.

2. De beslissing over het al dan niet aanvaarden van een eventueel gemeenschappelijk kernprogramma voor de a.s. verkiezingen zal worden genomen tijdens een in het najaar van 1969 te houden vergadering van het Provinciaal Comité Zuid-Holland. Rotterdam, 16 juni 1969

Mr. C. J. Woudstra, voorzitter
H. C. Schipper, secretaris

9 gulden
voor
90 jaar
arp

'N LIKEURGLAASJE
BIOFUNGIN

voor de maaltijd, is dé remedie tegen
MOEHEID en GEBREK aan
EETLUST - Aangenaam van smaak!

Flacon à 500 c.c.
Uw Apotheker of Drogist heeft 't
DR. WILLMAR SCHWABE
ZAANDAM

FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren

DORPSSTRAAT 10 2- TELEFOON 1894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Scheepsbouwwerven
A. VUYK EN ZONEN

CAPELLE AAN DE IJSSEL

NIEUWBOUW EN REPARATIE

TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

W. Visser & Zn. n.v.

Scheepswerf - motorenherstelplaats

Ankerpad 2 - Telefoon 02230 - 2887

DEN HELDER

NIEUWBOUW en REPARATIE

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch.
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer.
RIJPLATEN in diverse maten.

STOLK'S

Handelsondernemingen N.V.

Kantoor: Veersedijk 233

HENDRIK IDO AMBACHT. Telef. (01850) 28000 - 28886

**-BAILEY- CONSTRUCTIE-
WERKPLAATS EN
MACHINEFABRIEK N.V.**
NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

A. BAARS A zn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR

Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A BAARS A zn. N.V.

SLIEDRECHT

Telefoon (01840) - 3154

NIEUWBOUW EN REPARATIE

N.V.

Gereedschapfabriek

Zwolseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241

GEREEDSCHAPPEN voor de metaalindustrie

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

Experts op het gebied van scheepselectronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Oproepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist. Postbus 75. Tel. 03404 - 13511

**VEROLME
UNITED
SHIPYARDS**

ROTTERDAM-HOLLAND TEL. 162500

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

FA. J. A. VISSCHER & ZONEN

Sluisstraat 41

Telefoon 05208 - 1259 - 1546

ZWARTSLUIS

Directieboten Sleepvletten Dekschuiten

PROF. DR. W. ALBEDA IN EERSTE KAMER

LONEN KUNNEN NAUWELIJKS SPIRAAL VAN PRIJZEN BIJHOUDEN

In de Eerste Kamer heeft prof. dr. W. Albeda onlangs bij de behandeling van de begroting voor Sociale Zaken en Volksgezondheid 'n rede gehouden, waarbij een scala van onderwerpen aan de orde kwam. Hij gaf daarbij tevens aandacht aan het feit, dat het dit jaar 50 jaar geleden is, dat de Internationale Arbeidsorganisatie werd opgericht. Van het begin af is Nederland hiervan actief lid geweest. Hij memoreerde, dat van deze wereldorganisatie ons land in 1919 een van de weinige landen was, die de achturige werkdag aannam. „Wij waren daarbij zo loyaal, dat we er in 1922 op moesten terugkomen”.

VEEL BEREIKT

Wanneer wij bezien, aldus prof. Albeda, wat in 50 jaar is bereikt, kan men zeggen, dat het veel is. Anderzijds is er ook een teleurstelling over hetgeen niet bereikt werd. Hij wees er met name op, dat er nog geen wereldarbeidsinspectie is, want dat is het uiteindelijke ideaal. Overal te kunnen inspecteren of de landen wel doen wat ze beloofd hebben. Er zijn nl. nog landen zonder vrijheid van vakvereniging en ook kan men niet zeggen, dat de dwangarbeid overal verdwenen is.

En voorts is er nog al te veel rassendiscriminatie aan de orde van de dag. „Wij gaan er van uit, dat Nederland de Internationale Arbeidsorganisatie van harte steunt en alles doet om die organisatie effectief te maken. Dat is geen eenvoudige zaak in de wereld van 1969”. Hoewel het streven is naar het lidmaatschap van zoveel mogelijk landen in de wereld, vroeg hij zich af, hoe het dan moet met de communistische en fascistische landen. En natuurlijk de vele ontwikkelingslanden niet te vergeten met nieuwe structuren. Van een Westeuropese is zij een wereldorganisatie geworden. Prof. Albeda vroeg zich af, of ze wel de structuur heeft van een wereldorganisatie. „De vraag rijst of de huidige wereldorganisatie voor de Westeuropese landen nog wel een reële betekenis heeft. Of er niet moet worden gestreefd naar regionale conferenties en met name naar een Europese conferentie”.

MEDEZEGGENSCHAP

In de memorie van toelichting, zei prof. Albeda, is belangrijke aandacht besteed aan de snelle veranderingen en aan de medezeggenschap, omdat beide punten op dit moment in discussie zijn. Beide bewegingen behoren bij elkaar. „Wanneer men het hoofd wil bieden aan de voortdurend noodzakelijke veranderingen op sociaal-economisch terrein, zowel binnen de ondernemingen als tussen de ondernemingen, dan zullen de werkgevers en de werknemers maximaal geïnformeerd moeten zijn over de noodzakelijke veranderingen”. Hij meende, dat de regering een beleid moet voeren, dat berust op een zo groot mogelijke overeenstemming met het georganiseerde bedrijfsleven.

„Even noodzakelijk is het, dat deze organisaties een goede band met hun leden kunnen handhaven. Ondernemers moeten weten, wat hun op sociaal-economisch terrein boven het hoofd hangt, maar de werknemers binnen die ondernemingen moeten op de hoogte zijn met het beleid van hun werkgever. Door

inspraak in dat beleid, moeten zij instemming kunnen betuigen met dat beleid”.

LOONBELEID

Een goede illustratie van de noodzaak van dat beleid, noemde hij de inspraak van de organisaties van betrokkenen bij de loonpolitiek. „Voor een beheerste loonvorming — ik denk dan in de eerste plaats aan een beheersing in de zin van een zelfbeheersing door de betrokken organisaties — is overleg tussen bedrijfsleven en overheid noodzakelijk. Dat overleg heeft alleen zin wanneer het naar beneden kan worden doorgespeeld, wanneer de overheid dus met representatieve organisaties kan onderhandelen”.

Naar zijn gevoel had het loonbeleid vóór 1963 gefaald en was het beleid sinds 1963 eigenlijk een tragedie geweest. Hij onderstreepte dat, door er op

HOE LEREN WE LEVEN MET VOLLEDIGE WERK- GELEGENHEID

te wijzen, dat de cijfers over de gerealiseerde nominale loonsverhoging eerder de relatieve spanning op de arbeidsmarkt in het betrokken jaar weerspiegelen, dan het beleid van het georganiseerde bedrijfsleven en de overheid. Er is veel onbehagen op dit punt. Daarom kon prof. Albeda zich vinden in hetgeen de heer Kloos hierover had gezegd, namelijk dat wij vandaag de dag niet kunnen spreken over een loonprijs-spiraal, maar dat wij te maken hebben met het omgekeerde, met een prijs-loon-spiraal. De lonen kunnen nauwelijks de spiraal van de prijzen bijhouden, „om niet te zeggen, dat zij een duidelijke neiging vertonen achter te blijven”. Ook hij was van mening, dat dit samenhang met het feit, dat het gehele financieel-economische beleid uit de hand dreigt te lopen. Het incidenteel ingrijpen van de minister in collectieve

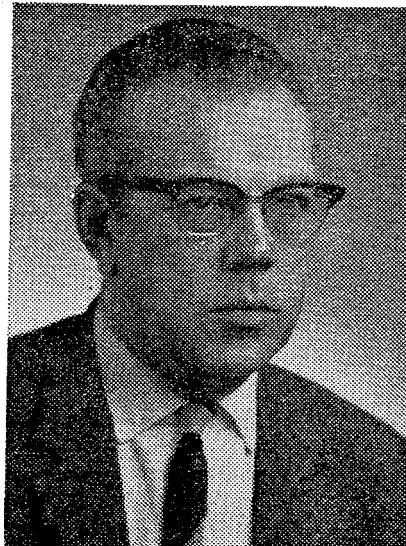
**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

arbeidsovereenkomsten kon onder de huidige omstandigheden de betrokkenen moeilijk overtuigen.

Prof. Albeda gaf hierna zijn visie m.b.t. de vrije loonpolitiek. Hij vroeg, wat is het eigenlijk en heeft het zin de vrije loonpolitiek een kans te geven. Hij sloot zich aan bij hetgeen prof. Steenkamp hierover had gezegd, namelijk dat er veeleer gestreefd moet worden naar een stelsel van inkomenspolitiek. Hoewel hij het begrip „inkomenspolitiek” wel wat vaag vond, zei hij, dat in een ontwerp-program van de EEG een poging werd gedaan dit begrip te concretiseren. In ieder geval zou er een verregaande mate van coördinatie van beleid moeten plaats vinden. Thans valt dit beleid onder verschillende ministeries, zoals dat van Economische Zaken, Financiën en Sociale Zaken.

WERKGELEGENHEID

Terugkomend op het ingrijpen in ar-

Prof. dr. W. Albeda

beidsovereenkomsten, zei de senator, dat de manier waarop het bij de werknemers aankomt, omschreven kan worden als een gevoel van onrechtvaardigheid. Met andere woorden: „wij worden gestraft voor een ontwikkeling, die wij zelf niet hebben kunnen beïnvloeden”.

De hele problematiek van vandaag meende hij, is, dat we als volk en ook als kabinet moeten leren leven met de volledige werkgelegenheid. „In de jaren dertig hebben wij verlangd naar de mogelijkheid van een geringe werkloosheid. Vandaag de dag hebben we de volledige werkgelegenheid gerealiseerd. Nu is het echter het grote probleem: hoe leren we leven met die volledige werkgelegenheid”. Hij concreteerde dat als volgt: „Is een ondernemingswijze productie, zoals wij die hebben, werkelijk op den duur consistent met de situatie van de volledige werkgelegenheid”. Hij maakte hierbij wel de aantekening, dat het punt van de volledige werkgelegenheid nogal onevenwichtig is. In de randstad is er sprake van een overspanning op de arbeidsmarkt, in het noorden en zuiden van ons land is er een ruimte, terwijl er in het oosten een vrij evenwichtige situatie bestaat. „De korte recessie toonde aan, hoe zwak de positie is van de werkgelegenheid in het noorden en het zuiden van ons land. De verleiding, het ten aanzien van de creatie van nieuwe werkgelegenheid thans wat kalm aan te doen, lijkt mij te moeten worden weerstaan. Het structurele beleid behoort te worden voortgezet. Met belangstelling wacht ik het advies af inzake de loonsomheffing”.

ARBEIDSMOBILITEIT

Nadat prof. Albeda nog uitvoerig had stilgestaan bij de problemen van een gespannen arbeidsmarkt, kwam hij op het slagwoord van deze dagen „arbeidsmobiliteit”. In de memorie van toelichting bij de begroting sprak men van geringe arbeidsmobiliteit. De senator vroeg zich af, of de gedachte van de mobiliteit het stadium van het papier al heeft verlaten.

„Nog steeds belonen wij in vele gevallen immobiliteit. Wij zien dat bij pensioenrechten en de toekenning van medailles voor langdurige trouwe dienst, die nog steeds plaats vindt. Mij zijn nog geen medailles bekend uitgereikt voor een duidelijk verstandige immobiliteit”. Werknemers zullen er aan moeten wennen, dat zij die geografisch mobiel zijn, in welke richting ook, meer kans hebben

op werkgelegenheid, dan zij, die ter plaatse afwachten of er werk komt, aldus prof. Albeda.

Hij deed een voorstel voor een intensievere arbeidsvoorlichting, vooral voor jongeren die op het punt staan de lagere en de middelbare school te verlaten. Er zou voorts een goede informatie gegeven moeten worden over bestaande vacatures en tenslotte zou hij een begeleiding wensen van de jonge mens in de eerste één of twee jaar van zijn beroepsleven. Zij zouden zich eens moeten kunnen uitspreken over hun ervaringen en er zou nagegaan moeten worden of zij goed geplaatst zijn op de arbeidsmarkt.

Op het ogenblik komen er nog te veel in het arbeidsproces, „als een kind dat blindemannetje speelt met een doek voor, terwijl het niet weet waar het terecht zal komen”. Voor dergelijke activiteiten zal er echter een staf aanwezig moeten zijn op het Gewestelijk Arbeidsbureau. Prof. Albeda meende, dat op dit terrein reeds ontwikkelingen gaande zijn.

BUITENLANDSE ARBEIDSKRACHTEN

De senator vreesde, dat er ten aanzien van de buitenlandse arbeidskrachten een gevaar aanwezig is, dat wij ze slechts in ons land hebben om er van te profiteren. „Scholing van deze arbeidskrachten vindt alleen plaats wanneer dat nuttig is voor het bedrijf, maar scholing ten behoeve van het land van herkomst en vorming ten behoeve van de ontwikkeling van een andere en meer expansieve cultuur in de landen van het Middellandse Zee-gebied, zoals in Duitsland is gebeurd, is hier niet aan de orde geweest”.

Tenslotte sprak prof. Albeda nog over de wet bijzondere ziektekosten, welke hij een zeer welkome uitbreiding van het pakket vond, en over de werkloosheidsverzekering. Hiervan zei hij „dat met de blijvende hoogconjunctuur het gehele karakter van deze wet in discussie komt”. Hij vreesde dat daardoor in de toekomst wel conjunctuurschommelingen zullen voorkomen.

Prins N.V. - Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-2043

db

Voor goed verzorgd drukwerk

DRUKKERIJ J. B. VAN DEN BRINK & Co
Beukerstraat 77 Zutphen Tel. (5750) 4218

Aannemingsbedrijf
Utiliteitswerken

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennepe
02526-3341

UITHOORN
(bij Amsterdam)
Prot. Chr. M.A.V.O.-school „d'Uylenburght”

GEVRAAGD per 1 augustus of zo sp. mogelijk daarna 1 of meer

Leraren(essen)

voor de vakken **DUITS, WISKUNDE** of **HANDELSKENNIS**, in volledige betrekking of gedeelte daarvan.

- Uithoorn heeft uitstekende verbindingen met Amsterdam, Haarlem, Hilversum, Utrecht.
- De gemeente stelt vlot een luxe flat beschikbaar (± f 200,—, c.v. inbegrepen).

Inlichtingen bij en sollicitaties aan de toekomstige directeur C. J. Stahlie, Oude Haagweg 795, Den Haag (west). Telefoon 070 - 63 92 44.

HERV. MAVO „DE SLINGE”
Slingeplein no. 8 - ROTTERDAM-23
Voor de nieuwe cursus gevraagd:

leraar wiskunde
leraar frans
leraar Duits
leraar handelskennis

Combinatie met andere vakken is mogelijk. Ook zij, die ver gevorderd zijn met de studie voor één der bovengenoemde vakken, kunnen solliciteren.

De Gemeente Rotterdam kan op zeer korte termijn voor een woning zorgen.

Brieven aan: L. Wenink, directeur. Adres: Stuart Millpad 63. Telefoon: School: 010-179372. Privé: 010 - 321474.

DIRECT GELD NODIG?

PERSONLIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor iedereen en elk doel. Schriftelijke zeer vlugge afwerking. Restantschuld vervalt bij overlijden. Geheimhouding gegarandeerd.

KREDIET	VOORBEELD	
	AFLOSSING	PER MAAND
f 1000,—	47.50	34.30
f 2000,—	94.50	68.60
f 3000,—	142.04	102.90
f 4000,—	171,—	112.50
f 5000,—	189.39	138.20

enz. enz.

Op u. telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u geheel vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraagformulier toe.

BENELUX CREDIT
Kummenaedestraat 66 Geleen - Telefoon 0444 - 5320

Vicon Landbouwwerktuigenfabriek
VICON N.V.
NIEUW-VENNEPE
Telefoon 02526 - 3041

WAALWIJK
WILLEM VAN ORANJE COLLEGE
Chr. Scholengemeenschap Atheneum en h.a.v.o.
Gevraagd per 1 augustus 1969

DOCENT

voor: **AARDRIJKSKUNDE**, 13 à 16 uur.
Mogelijkheid tot aanvulling aan naburige school niet uitgesloten.
Ook voor minder uren kan men solliciteren.
Woning beschikbaar.

Sollicitaties zo spoedig mogelijk aan de rector, Dr. C. Blokland, Floris V-laan 11a, Waalwijk, tel. 04160-3069 (school) of 2182 (huis).

HOTEL „DE KROON”
SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV
KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTFUS 30 TEL. 01748 - 3921*

H. Struik en Zoon N.V.
Fabriek van dekkleden en tenten

Imp. Groothandel scheeps- en aannemersbenodigdheden.
Elektrische en autogene las- en snijbenodigdheden.

DEVENTER
Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970

Schimmelpenninck
fijn! die ken ik

CHR. COÖP. Spaarbank „Eigen Haard”
LOPENDE DIEP 7 (bij de Kijk In 't Jatbrug) GRONINGEN - Tel. (05900) 27902 - Postrekening 890442

SPAARRENTE		
BELEGGINGSBOEKJES 6% - 5%	JEUGDSPAARDERS AMBTEAREN (met premie) 4 1/2%	DAGELIJKS OPVRAAGBAAR (ook voor salarissen, A.O.W., pensioenen etc.) 4%

Gebruik Uw spaarbankboekje tevens als (rentegevende) girorekening: Giroboekjes gratis verkrijgbaar.

SERVICE-FLATS

in aanbouw in verschillende plaatsen op de mooiste daarvoor geschikte punten, met ruime 3-, 2- en 1-kamerwoningen.
Royaal van opzet, b.v.: woonkamers van 4 x 7 m, slaapkamers van 3.60 x 6 m (met loggia), badkamer, keuken, ruime hal, berging.
Eerste klas afwerking

Het aantrekkelijke van deze luxe en comfortabele woonvorm is, dat met volledig behoud van eigen zelfstandigheid een privacy toch de voordelen van de centrale voorzieningen kunnen worden genoten, zoals b.v.:

dagelijks diner	recreatiezaal
huishoudelijke hulp	liften en centrale verwarming
alarminstallatie/huistelefoon	verzorging der tuinen
logeerkamers	onderhoud e.a.

Door continu-bouw worden flats van zeer hoge bouwkwaliteit geleverd tegen relatief lage prijzen: 1-kamerflats f 32.500,—, 2-kamerflats f 50.000,—, f 54.000,—, 3-kamerflats f 65.000,— — f 72.500,—, garages f 3.000,— — f 4.500,—.

Gereed of in aanbouw zijn

„VALERIUSFLAT” Europaplein, LEEUWARDEN
Op eerste stand
Nog drie 2-kamerflats beschikbaar.

„EPER VESTE” te EPE (Veluwe)
In een gebied van prachtig natuurschoon.
Nog enkele 1-kamerflats beschikbaar.

„VIJVERSBERG” te NORG
Een aantrekkelijk woondorp temidden van 3000 h.a. Drents natuurschoon.
Op 20 km van Groningen.
3- en 2-kamerflats en bungalows.

„DE STADSHAGHEN” te Ommen
Hooggelegen met uitzicht op de Vecht en de mooie omgeving.
Frekwente busverbinding met Zwolle.
3-, 2- en 1-kamerflats.

„SERVICEFLAT DRACHTEN” te DRACHTEN
Een snelgroeiende plaats met een aantrekkelijke, landelijke omgeving, met bezuiden Drachten de bossen van Olterterp en Beetsterzwaag en ten westen een deel van de Friese meren.
Snelle verbindingen met Leeuwarden, Groningen en Heerenveen.
3-, 2- en 1-kamerflats.
Voor inlichtingen:

BOUWBEDRIJF KATS N.V., Tijnjedijk 76, Leeuwarden. Tel. 05100 - 31318.
Het adres met de meeste ervaring op dit terrein.
EEN EIGEN HUIS — EEN WAARDEVAST BEZIT

Adverteert in Nederlandse Gedachten

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

ZEELAND

NIEUWBOUW ONDERHOUD

GEBR. JOBSE
aannemersbedrijf
SEROOSKERKE (W.) - TEL. (01189) 297-343-341

AANNEMINGSBEDRIJF „SCHOUWEN-DUIVELAND” N.V.
Schuithaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

Bouwmaterialen	Keukens
TEGELS	TIELSA
BEKLEDINGSPLATEN VOOR	ROSE
BINNEN- EN BUITENWERK	PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.
SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

Aannemersbedrijf J. Walraven
Nieuwe woningen en bungalows te koop, ook aan de kust van Walcheren
NOORDWEG 487, MIDDELBURG. TEL. 01180 - 2589

NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang nr. 26

28 juni 1969

DE VRIJHEID VAN DE MENS

DOOR MR. W. AANTJES

In de eerste plaats wil ik u, mijnheer Dubcek, zeer hartelijk dankzeggen voor de uitnodiging, die uw parlement tot het onze heeft gericht. Wij hebben deze gaarne aanvaard, want er bestaat bij ons volk grote belangstelling voor het wel en wee van uw volk. Door de gebeurtenissen sinds verleden jaar is die belangstelling vandaag bijzonder groot.

De belangstelling voor actuele gebeurtenissen komt echter voort uit banden, die tot ver in de geschiedenis teruggaan. Ter adstruering daarvan wil ik slechts een enkele greep doen.

HISTORISCHE BANDEN

Reeds in 1098 werd een Nederlander, Herman genaamd, tot bisschop van Praag gekozen.

In de 14e eeuw liet Karel I, koning van Bohemen, Brabant besturen door familieleden. Men zou dus kunnen zeggen, dat Nederland in die tijd een „protectoraat” van Bohemen was! In die tijd, werd de universiteit van Praag gesticht, waaraan o.a. Geert Groote, één der grondleggers van de „moderne devotie”, heeft gestudeerd.

In de 16e eeuw revancheerden wij ons door de werken van Erasmus, die hier veel gelezen werden en waarvan er zelfs enkele in het Tsjechisch werden vertaald.

Onder de Habsburgers werden Nederland en Tsjechoslowakije onder één dynastie verenigd. Het was voor de eerste keer, dat onze beide volken aan de Duitse veroveringszucht ten offer vielen. Helaas zou het niet de laatste keer zijn. De Habsburgers hielden weinig of geen rekening met de belangen van hun onderdanen, hetgeen in het bijzonder gold voor de Nederlanders en de Tsjechen.

Dat bevorderde een gevoel van hechte verbondenheid, dat wij opnieuw sterk beleefden, toen de geschiedenis zich vier eeuwen later herhaalden. Was het in de 16e eeuw Nederland, dat voorop ging in het verzet tegen de Duitse overheersing, in de 20e eeuw was het uw land dat de eerste offers bracht. Bij uw verzet tegen de Duitse nationaal-socialistische expansie begon ook onze strijd, al hebben wij dat op dat moment helaas veel te weinig beseft.

Onder degenen, die in de 17e eeuw als vrijheidsstrijders Tsjechoslowakije verlieten, behoorde een der grootste zonen van uw volk, Jan Amos Comenius. Via

Mr. W. Aantjes (links) in gesprek met de heer Alexander Dubcek. In het midden een tolk.

Zweden, waar hij de Nederlander De Geer ontmoette, kwam hij naar Nederland, waar hij zijn laatste levensjaren doorbracht en in 1670 in Naarden werd begraven.

Het zal u interesseren, dat een rechtstreekse nakomeling van deze De Geer thans deel uitmaakt van het Nederlandse parlement.

Toen tijdens de eerste wereldoorlog Benés en Masaryk vanuit het buitenland de vorming van een zelfstandige Tsjechoslowaakse staat voorbereidden, liepen de contacten tussen hen en hun medestanders in Tsjechoslowakije via Nederland.

De herinneringen aan onze gemeenschappelijke strijd in de tweede wereldoorlog zijn nog zo vers, dat ik die hier niet verder behoef te releveren.

BRUGFUNCTIE

Als de gekozen vertegenwoordigers van het Nederlandse volk verheugen wij ons

over de voortzetting van onze eeuwenoude vriendschap.

Er kunnen, ook in het leven der volken, tijden zijn waarin er geen andere weg overblijft dan die welke Comenius eens aangaf: „Trek u terug in het huis van uw hart en sluit de deur achter u”.

Er kunnen andere tijden zijn, waarin de deuren wijd open kunnen gaan. Van de vriendschap van het Nederlandse volk kunt u echter altijd, in alle omstandigheden, zeker zijn.

Tsjechoslowakije heeft een bijzondere plaats en een bijzondere roeping in Europa: een brug te zijn tussen oost en west en tussen noord en zuid. Zo zien wij het en ik twijfel er niet aan, dat u het ook zo ziet. Die positie heeft u de eeuwen door veel leed gebracht, maar de bijzondere roeping blijft. Wij voelen ons daarin diep met u verbonden.

Wij zijn verheugd, dat de uitnodiging, die u tot ons richtte, ons de gelegenheid biedt daarvan ook door ons bezoek blijk te geven. Wij zouden bijzonder dankbaar zijn, indien u ook uwer-

het 's avonds door de heer Dubcek aan de Nederlandse delegatie aangeboden diner, hield de heer Aantjes een toespraak.

Op ons verzoek heeft hij de beide toespraken, waarvan de eerste in het Duits en de tweede in het Engels werd uitgesproken, aan de hand van zijn aantekeningen gereconstrueerd en ter publikatie in Nederlandse Gedachten afgestaan. Aangezien de beide toespraken geheel in elkaars verlengde lagen, worden zij hier als één geheel opgeno-

zijds de uitnodiging voor een tegenbezoek, die ik u hierbij namens het Nederlandse parlement mag overbrengen, zoudt willen aanvaarden.

DE VRIJHEID VAN DE MENS

Morgen zal onze delegatie een krans leggen bij het graf van de onbekende soldaat. Staande bij dat graf zullen wij, als vertegenwoordigers van het Nederlandse volk, allereerst terugdenken aan onze gemeenschappelijke strijd in de

VERVOLG OP PAG. 2

BONHOEFFER BREVIER

Een verzameling teksten uit Bonhoefers brieven, preken en geschriften, geordend naar thema en verdeeld over alle dagen van het kerkelijk jaar. Drukkuitgave in linnen band f 28.50

Verkrijgbaar in de boekhandel
UITGAVE W. TEN HAVE

GIRO 712.000

FONDS A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG

WIDEK OVER

KOMKOMMERTIJD?

WIJ staan voor de maanden juli en augustus. De periode van de „komkommertijd”, op sommige gebieden.

Het is overigens de vraag of dat tegenwoordig nog wel zoveel gebieden zijn. Wij hebben de neiging te denken, dat er op steeds meer terreinen steeds minder komkommertijd is. Dat betreft ook het politieke veld.

Natuurlijk, juli en augustus zijn nog steeds belangrijke persoonlijke vakantieperiodes. Maar veel werk gaat (gewoon) door.

WERK EN ONTSPANNING

Ook de politiek gaat door. Er plegen zelfs belangrijke politieke dingen in de zogenaamde komkommertijd plaats te vinden. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de begrotingsvoorbereiding. Daarnaast zijn er zaken als het overleg tussen regering en werknemers en werkgevers over de (on)mogelijkheden voor 1970.

De politiek kan trouwens niet stilstaan. Alleen is het tempo iets minder hoog en de hoeveelheid zaken, welke directe aandacht vraagt, iets minder groot.

Wat de politieke partij betreft gaat de spankracht er in de diverse organen in deze maanden wat uit. Dat is op zichzelf ook gezond. De boog kan niet doorlopend gespannen zijn. Ontspanning is zo nu en dan gewoon nodig.

VOORBEREIDING

Landelijk wordt inmiddels echter weer hard gewerkt aan de voorbereidingen voor het nieuwe seizoen.

Globale gedachten zijn daartoe reeds in april j.l. besproken tijdens een landelijke besturenconferentie; een vergadering van de Organisatie Commissie met de besturen van de Kamercentrales.

De plannen zijn verder op stapel gezet en besproken in de Organisatie Commissie en in het moderamen en het Centraal Comité van de partij.

Momenteel vindt de nadere uitwerking van de plannen ter voorbereiding van een goede gang van zaken in het nieuwe seizoen plaats op het partijsecretariaat.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuypersstr. 3, s-Gravenhage, tel. (070) 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te s-Gravenhage

Studentenabonnement:

f 7,- per jr. Losse verkoop f 0.30.

GOED VERLOOP

Het is overigens ook verstandig, wanneer de plaatselijke, regionale en provinciale besturen in juli en augustus enige voorbereidingen treffen voor een goed verloop van de activiteiten in het nieuwe seizoen.

Er valt dan weer heel wat te doen. Zoals elk jaar.

Maar in 1970 hebben wij bovendien verkiezingen. Verkiezingen voor de Provinciale Staten — op 18 maart 1970 — en voor de gemeenteraden — op 3 juni 1970 —. Voor drieëntwintig gemeenten zijn er op laatstgenoemde datum zelfs twee verkiezingen. Deze gemeenten, in het Rijnmondgebied, kiezen dan tevens de leden van de Rijnmondraad.

Het is zeer verstandig wanneer de besturen van de betreffende partijorganen zich tijdig realiseren wat er in dit verband alleen reeds allemaal voor werk ligt te wachten.

Een tijdig en goed begin is in dit opzicht ook bepaald het halve werk.

LOPENDE ZAKEN

Intussen zijn er ook allerlei lopende zaken, welke soms in de vakantieperiodes op orde gesteld kunnen worden. Zo moeten allerlei besturen weer aangevuld worden.

De financiële zaken moeten weer eens worden bijgewerkt.

De ledenadministratie moet kloppen met de gegevens op het partijbureau.

VERVOLG VAN PAG. 1

tweede wereldoorlog en aan hen, die hun leven in die strijd gaven. Maar tegelijkertijd zullen wij allen gedenken, die streden en vielen in de strijd tegen tirannie en voor de vrijheid van de mens in alle tijden en op alle plaatsen, zowel in vroegere tijden als vandaag, zowel ver weg als zeer dichtbij.

Verleden jaar stond ik bij het graf, niet van een onbekende, maar van een bij name bekende soldaat: John F. Kennedy.

In een halve cirkel rond dat graf zijn zeven citaten uit zijn presidentiële inaugurele rede aangebracht. De laatste daarvan luidt: „Mijn medeburgers van de hele wereld, vraag niet wat Amerika voor u kan doen, maar vraag wat wij allen samen kunnen doen voor de vrijheid van de mens”.

Daarin is, geloof ik, de roeping van de politicus weergegeven.

Ons leven en onze wereld is vol tegenstellingen: de tegenstelling tussen rijk en arm, tussen zwart en blank, tussen jongeren en volwassenen, tussen vrijen en gebondenen, tussen studenten en professoren, tussen vooruitstrevenden en behoudenden. Wat wij moeten nastreven en voorleven, is om in de ander niet allereerst de tegenstelling te zien, maar de mens, die tot vrijheid geroepen is. Want zo is het ook bij de schepping bedoeld.

GOUDEN PENNING

Bij Comenius trof ik nog een ander citaat aan, waarin ik dezelfde gedachte herkende, maar dan betrokken op zijn gehele volk: „Ik geloof in God; daarom

Het partijbureau moet tevens beschikken over de volledige namen en de goede adressen van de voorzitters, secretarissen en penningmeesters van de kiesverenigingen, Statencentrales en Kamercentrales. De besturen kunnen dit lijstje zelf nog wel aanvullen.

PROGRAMS

Hieraan moet nog toegevoegd worden de voorbereiding van de verkiezingsprogramma's.

Zoals u deze week uit de pers zal zijn gebleken is het model-provincieprogramma 1970 verschenen. Dit model-program is opgesteld door een commissie uit het Verband van Verenigingen van A.R. Gemeente- en Provinciebestuurders. Het model-program geeft de provincies een raam, een kader voor de opstelling van de eigen programma's voor de komende verkiezingen voor de Provinciale Staten.

De algemene punten zullen per provincie nader geconcretiseerd moeten worden.

Het model-program zal worden afgedrukt in „De Magistratuur”, het maandblad van het Verband. Binnen enkele weken is het voor iedere belangstellende tegen kostprijs beschikbaar op het partijsecretariaat.

Plaatselijk zal men ook moeten gaan voorbereiden de opstelling van een gemeenteprogram. Daarvoor is beschikbaar het in 1966 nieuw opgestelde model-gemeenteprogram. Een aanvulling daarop zal binnen afzienbare tijd eveneens verschijnen.

DE BESTE!

In dit jubileumjaar van de A.R.P. is een in het hele land nog „lopende zaak” het speciale fonds.

Daar moeten wij natuurlijk allemaal in de komende weken mee bezig blijven.

Want die zaak is veel te belangrijk om te laten rusten voor wij er mede klaar zijn. Wij gaan daar rustig mee door.

Het is wat dit betreft dan ook bepaald géén komkommertijd.

Dat mag het niet zijn en dat is het gelukkig ook niet. Geld voor het fonds blijft dag in dag uit binnenkomen.

Maar wij zijn er nog niet.

Wij rekenen er dan ook op, dat nog duizenden leden en sympathisanten in de zomertijd giften voor het werk van de partij ter beschikking zullen stellen.

Wij verwachten daarbij gaarne de medewerking van allen, die zelf reeds iets gaven. Zij zijn de beste propagandisten voor het fonds!

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

geloof ik ook dat, als het onweer is overgedreven, het beheer over uw eigen zaken in uw eigen handen zal terugkeren, o, mijn geliefd Tsjechisch volk”.

Dit citaat staat afgedrukt op de achterkant van een penning, die verleden jaar ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de staat Tsjechoslowakije in Nederland werd geslagen.

Op de voorzijde van deze penning zijn de beeltenissen geslagen van de heer Svoboda en van u, mijnheer Dubcek.

Het is zowel vanwege deze afbeeldingen op de voorzijde als vanwege

ge het citaat uit Comenius op de achterzijde dat ik u, mijnheer Dubcek, een gouden exemplaar van deze penning mag overhandigen als een zeer persoonlijk geschenk van het Nederlandse parlement en volk.

In verband met de zomervakanties zal Nederlandse Gedachten volgende week 5 juli a.s. niet verschijnen. Het eerstvolgende nummer verschijnt 12 juli a.s.

A. R. PARTIJ

Dr. Kuypersstraat 3 's-Gravenhage

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd

boekhoudkundig medewerker

leeftijd 21 tot 25 jaar,
praktijkdiploma boekhouden,

Interessante werkkruis op middelgroot kantoor, waar in goede teamgeest wordt gewerkt.

Salaris in te passen in een schaal van f 569.— tot f 1.019.— per maand, naar gelang van leeftijd, opleiding en ervaring.

Schriftelijke sollicitaties worden gaarne ingewacht bij bovengenoemd adres. Eventueel telefonische inlichtingen 070 - 183960, toestel 5.

* * * Algra's parlementaire zwanenzang

Hendrik Algra hield zijn laatste troonrede t.g.v. de behandeling der begroting 1969 van Buitenlandse Zaken.

Dat betekent zonder meer en zonder reserve een verlies voor de Eerste Kamer der Staten-Generaal. Bijna een kwart eeuw heeft deze Fries de belangen van land en volk gediend op een wel zeer eigen — doch immer boeiende — wijze.

Zijn bekwame en bewogen, echt christelijke engagement met de wereld van 1969 kwam l.l. dinsdag weer zeer duidelijk naar voren. Zijn scherpe kritiek op de hypocrisie van vele landen in de Verenigde Naties, geïllustreerd door de door een meerderheid voorgestelde overdracht van Gibraltar aan Spanje, door de machteloosheid der papoea's en door de werkloosheid der V.N. bij de moordpartij in Biafra, kon niemand onberoerd laten.

Zijn rede culmineerde in een sterk beroep op Nederland om mét de andere landen van het westen waar het woord „vrijheid” nog wat betekent, voor die vrijheid te staan. Waarbij hij, en het zou Algra niet zijn als dit er niet uitkwam, eraan herinnerde, dat vrijheid slechts dan niet tot ongebondenheid leidt, als zij de binding aanvaardt van de religie. De A.R. verliest in Algra een senator, die wel opgevolgd, maar niet vervangen zal kunnen worden.

* * * SER-rapport

Het georganiseerde bedrijfsleven dat in de SER gebundeld is, is met een eenstemmig advies gekomen over het komende beleid. Wij verheugen ons over deze eenstemmigheid, omdat wij er diep van doordrongen zijn, dat een oplossing van de huidige, bijzonder grote moeilijkheden alleen te vinden is als men het in grote lijnen eens is. De SER is het adviesorgaan van de regering.

Nu van zo grote eenstemmigheid is gebleken, waarbij over en weer afstand gedaan is van belangrijke verlangens, zal het kabinet dat advies zwaar moeten laten wegen.

Wij beseffen heel wel dat meerdere punten uit het SER-advies minister Witteveen niet direct zullen toelachen. Wij hebben omtrent een aantal onderdelen van het SER-advies onze bedenkingen.

Maar als het ons ernst is met de betuging van de inflatie, dan zal van allen een bijdrage moeten worden gevraagd. De begrotingsbehandeling 1970 zal er niet gemakkelijker op worden. Maar het is wel de moeite waard om met verende krachten te realiseren wat het hardst nodig is.

* * * Partijvoorzitter

Het is in ons blad al vaker gezegd, dat een voorzitter van een politieke partij een veel vergende en zenuwslopende functie heeft. Vooral in een tijd van snelle ontwikkeling, waarin allerlei zaken ter discussie staan en waarin met name de plaats van politieke partijen aan de orde is, geldt dat in bijzondere mate.

Een voorzitter presenteert zijn partij niet alleen naar buiten, maar hij moet

DE S.E.R. is gekomen met een uiterst belangrijk rapport, en het is in de vergadering van de S.E.R. aangenomen met algemene stemmen.

Het rapport geeft aan, langs welke weg het mogelijk is, een einde te maken aan het gejaagde haasje-over springen van de prijzen en de lonen.

De prijzen moeten in 1970 zo weinig mogelijk stijgen en bij de looneisen moet grote matiging worden betracht. In dat opzicht moet het dus allemaal anders dan in 1969. Want het georganiseerde bedrijfsleven ziet heel goed in, dat het de verkeerde kant opgaat, als de ontwikkeling van 1969 ook het volgende jaar doorzet. Dan is het einde van de zaak ontwrichting en werkloosheid.

In het S.E.R.-rapport wordt van de regering tweemaal gevraagd. Kostprijsverhogende belastingen moeten worden uitgesteld en huurverhogingen evenzo; de Rijksuitgaven moeten duchtig worden besnoeid.

VOOR we nu verder gaan, dienen we eerst nadrukkelijk te constateren, dat we hier te maken hebben met een advies. Een advies aan de regering. De regering moet dit advies bestuderen en daarna beslissen of en in hoeverre zij aan deze gezaghebbende raadgevingen gehoor zal geven.

Bij haar beslissing zullen uiteraard niet alleen economische overwegingen een rol spelen. Een goed regeringsbeleid houdt rekening met alle aspecten van het nationale leven en de nationale huishouding.

Het ligt evenwel voor de hand, dat de regering het belangrijke advies, waar de gehele S.E.R. achter staat, van beslissende betekenis zal achten voor haar beleid.

Maar als de regering haar standpunt heeft bepaald, dan treedt zij voor het front van de Staten-Generaal, om het beleid te verdedigen en het consent van het parlement te krijgen. Dan komen we in de periode van het „gemeen overleg”.

En dan wordt de zaak niet eenvoudig. Met name niet, omdat zo'n groot deel van de Rijksuitgaven bestaat uit salarissen, en de totale loonsom, door de regering uit de belastinggelden te betalen, stijgt automatisch van jaar op jaar. Als de regering de Rijksuitgaven wil beperken, dan blijft er niet zo'n héél brede sector over, waar zij de beperking moet vinden. In plaats van beperking zou men ook kunnen zeggen bezuiniging, want het betekent hetzelfde, maar sommige mensen hebben een hekel aan het woord bezuiniging en kunnen het in de politiek niet gebruiken. Daarom zeggen wij beperking en temporisering van de overheidsuitgaven.

OVER die beperking zal dan het gemeen overleg met de Staten-Generaal moeten gaan.

Dat is geen eenvoudige zaak. Wij hebben vele parlementaire debatten dit jaar meegemaakt en hebben ook enige ervaring van vroegere jaren. Wanneer de regering zou besluiten,

met name ook intern leiding geven aan de gedachtenwisseling en aan de activiteiten van zijn partij.

En ook al is dit in deze tijd een zaak van teamwork, toch blijft de partijvoorzitter de verantwoordelijke man, die zijn voorzitterschap in de praktijk vaak als een ongehonoreerde functie uit moet oefenen. Dit vraagt veel en soms te veel van degene die tot zo'n taak wordt geroepen.

Wij hebben dit in onze eigen partij gezien. Wij zien het nu bij de C.H.U. De heer Tilanus moest het besluit nemen het voorzitterschap van de C.H.U. neer te leggen. Het werd te zwaar voor hem. Met veel enthousiasme heeft hij leiding gegeven aan zijn partij en hij leidde de C.H.U. zo, dat zij meeging met hetgeen deze tijd vraagt.

Wij betreuren het dat hij noodgedwongen een stap terug moet doen. Graag spreken wij de hoop uit, dat de heer Tilanus verder wel in de actieve politiek werkzaam kan blijven.

Voor de C.H.U. hopen wij, dat zij een waardig opvolger weet te vinden om het werk van de heer Tilanus voort te zetten.

GEMEEN OVERLEG

DOOR H. ALGRA

nog verder te snoeien in het defensie-budget, dan zou dat waarschijnlijk nogal instemming vinden. Toen na de bezetting van Tsjechoslowakije de Nato tot de conclusie kwam, dat er wat moest worden gedaan, om de paraatheid en de stootkracht van de Nato-eenheden weer enigermate op peil te brengen, kwamen daartegen veel protesten, met name van Amsterdamse godgeleerden en radicale jongeren. Het ligt voor de hand, dat velen het zullen toejuichen, als de regering het zal zoeken in een nieuwe bezuiniging bij de defensie. Dat heeft ook nog het voordeel, dat de „ontspanning” er door in de hand wordt gewerkt. Het zal bij de Russen een goede indruk maken.

Maar voor de rest wordt het met bezuinigen een moeilijke zaak. Dat is duidelijk voor ieder, die de gang van zaken in het parlement volgt.

De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk heeft het moeilijk. Zij moet nota's produceren over de sport, over de jeugd, over de kunst, en dan vertellen, wat er allemaal dient te gebeuren en hoeveel het zal kosten. En zij krijgt telkens te horen, dat zij flinker, feller moet zijn bij de minister van financiën, om méér geld los te krijgen, méér geld voor de cultuur en de andere onderdelen van haar departement. Zij is dan zelf wel loyaal tegenover haar ambtgenoot van financiën en probeert de Kamer duidelijk te maken dat de verdeling van het geld over de verschillende departementen een zaak is van kabinetsbeleid, maar het wordt nauwelijks geloofd.*

HET is onze lezers bekend, dat de leerlingenschalen dienen te worden verlaagd. De regering wil dat geleidelijk doen, om meer dan één reden. Er zijn immers nu al schoolbesturen, die een „herhaalde oproep” moeten plaatsen, omdat zij geen personeel kunnen krijgen en als de leerlingenschaal niet uiterst voorzichtig en in etappes wordt verlaagd, dan krijgt men in verschillende uithoeken van ons land helemaal geen sollicitanten meer en in Rotterdam ook niet.

Maar als de staatssecretaris bij de andere argumenten óók nog de overweging voegt, dat de kosten een rol spelen, dan is de beer los. Dan wordt er over andere argumenten niet meer gesproken, maar dan krijgt de staatssecretaris te horen en vooral de minister, dat men bij de minister van financiën veel harder op de ketel moet slaan. Stel je voor: om de kosten zou het niet kunnen. Een onaanvaardbaar argument.

Als minister Schut met de stukken aantoot, dat zijn beleid een goed sociaal beleid is en dat er méér goedkope keuzewoningen worden gebouwd dan onder vorige ministers, dan komt er een nieuw verhaal: de woningwetwoningen, die vroeger werden beschouwd als de toetssteen voor het sociaal beleid van

Dit artikel is geschreven n.a.v. de eerste berichten, die in de pers verschenen over het SER-rapport.

de regering (hoe meer woningwetwoningen, hoe socialer het beleid werd geacht) zijn voor de arbeiders onbetaalbaar. En zij kunnen alleen betaalbaar worden, als de regering ze veel zwaarder subsidieert. Dat zal natuurlijk vele miljoenen kosten, maar het is dan ook een sociaal belang van de eerste orde. Als de financiële verhouding tussen het rijk en de gemeenten aan de orde komt, dan blijkt alras, dat de gemeenten veel meer financiële armslag moeten hebben en het Rijk moet daarvoor zorgen. Wat de ontwikkelingshulp betreft, de regering wordt bijna letterlijk aan de schandpaal genageld, omdat de bedragen voor deze hulp nog véél sneller moeten stijgen, dan nu het geval is en de regering ook hier, zelfs hier, van mening is, dat men rekening moet houden met wat financieel mogelijk is. Minister Udink krijgt van alle kanten de raad, bij zijn ambtgenoot van financiën ook veel harder op de ketel te slaan, gelijk dat ook van minister Veringa en minister Klompé wordt gevraagd. De premies voor de sociale voorzieningen worden te hoog en de regering moet bevorderen, dat de schatkist een deel van die premies voor haar rekening neemt. De volksgezondheid eist verdere voorzieningen, waarbij geen geld geschroomd moet worden.

DE lijst is niet volledig.

Maar het zijn allemaal eisen en suggesties, die in de laatste tijd in en buiten het parlement aan de orde kwamen.

En nu zegt de S.E.R.: geen kostprijsverhogende belastingen meer, de verhoging van de BTW in de ijskast, en een drastische beperking van de overheidsuitgaven.

Hoe is dat te bereiken in gemeen overleg met de Staten-Generaal? In de Eerste Kamer gaat het misschien nog, want daarvan is de vice-voorzitter van de S.E.R. een der leden en hij zal de regering de plannen van de S.E.R. met nadruk voorhouden.

Maar in de Tweede Kamer ligt het uiteraard veel moeilijker. Daar is zoveel gevraagd en geëist in een eindeloze reeks van openbare commissievergaderingen ter behandeling van de begroting, dat niemand zich goed kan voorstellen, hoe in gemeen overleg met zulk een Kamer de regering zal komen tot een beperking van de staatsuitgaven.

* We moeten intussen niet generaliseren. Er zijn ook nu nog Kamerleden, die op constructieve wijze aangeven, hoe er voordeliger en effectiever kan worden gewerkt, ook bij Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk.

Een modern boek dat diepe indruk maakt

is de roman.

RUMOER RONDOM DE DOOD VAN OSKAR LIEBERHERR

geschreven door de Zwitserse predikant R. H. Oehninger.

Hij beschrijft het leven en het lijden van ds. Heinrich Hüni, die in zijn dorp geen mooie begrafenistoelagen kan en wil houden.

Een drama, zo indringend beschreven, dat wij u alleen maar kunnen adviseren NEEM EN LEES deze roman, die diepe indruk na zal laten.

Gebonden f 12,90

Verkrijgbaar in de boekhandel

BOEKENCENTRUM N.V. — 'S-GRAVENHAGE

WAAR MOET HET MET EUROPA NAAR TOE?

DOOR A. PLATTEEL

ONDER dit thema hield de Nederlandse Equipe van de Europese Unie van Christen-Democraten haar jaarlijkse studiedag op vrijdag 13 juni 1969 in Gebouw „Op Gouden Wieken” te Scheveningen.

Een drietal inleiders, dr. S. W. Couwenberg, dr. G. van Roon en prof. dr. J. W. van Hulst, hield in de morgenuren een referaat over de onderwerpen: „Waar moet het met Europa naar toe?” (Couwenberg); „Het Duitse Vraagstuk” (Van Roon); „Europa's toekomst - economisch, sociaal, cultureel” (Van Hulst).

Na de referaten werd over de onderwerpen gediscussieerd in groepen. 's Middags was er een forum-discussie, waaraan behalve de drie referenten ook nog deelnamen de heren Van Hooff (K.V.P.J.G.), Van Lijnden (C.H.J.O.) en ondergetekende (Arjos).

Dr. Couwenberg trachtte 's morgens aan de hand van een historische analyse enige wegen aan te geven, waarlangs Europa in de komende tijd zou dienen te gaan. Hij stelde o.m., dat het ondanks alles onmogelijk gemaakt moet worden terug te keren naar de naoorlogse koude oorlogperiode. Voorop dient te staan een voortdurend streven naar wapenbeheersing en wapenbeperking. Daarbij meende spreker echter dat een politiek van wapen- en crisisbeheersing alleen op zinvolle wijze gevoerd kan worden op basis van het bestaande stelsel van militair machtsverevenwicht. Eén en ander dient duidelijk in het teken te staan van de ontspanning tussen Oost en West. Daartoe dienen ook contacten op economisch, cultureel en politiek gebied tussen Oost en West verder bevorderd te worden.

Over de Europese samenwerking toonde de heer Couwenberg zich niet zo tevreden. Een nieuw opkomend nationalisme heeft de Europese samenwerking ondermijnd, de toenemende verbuerautisering van de Europese samenwerking heeft ertoe bijgedragen, dat deze samenwerking steeds minder leeft bij de bevolking. Veel jongeren achten de Europese eenwording een achterhaalde zaak. Toch is het absoluut noodzakelijk, dat wij ons voor dat Verenigd Europa opnieuw met alle kracht gaan inzetten, omdat het volgens de spreker een fase is op de weg naar een beter geordende wereldmaatschappij.

DUITSE VRAAGSTUK

Dr. Van Roon sprak over het Duitse Vraagstuk. Hij meende dat alleen in het kader van een algehele Europese ontspanning een regeling van dit vraagstuk mogelijk en gewenst is. Een Vereniging van de beide Duitslanden achtte de spreker welhaast uitgesloten, omdat beide staten in vele opzichten teveel uitelkaar gegroeid zijn. Een confederatie achtte de heer Van Roon in de toekomst echter wel mogelijk.

Een bijzonder heet hangijzer is natuurlijk Berlijn. De status van West-Berlijn zal door de D.D.R. gerespecteerd moeten worden in ruil voor een respecteren van de D.D.R. door het Westen. West-Duitsland dient in de toekomst lid te blijven van de Westelijke samenwerkingsorganen doch moet zich tevens meer op het Oosten oriënteren om daarmee een vermindering van het wantrouwen en een vergelijk tussen West en Oost te helpen bevorderen.

Een Europees veiligheidssysteem dient

het uiteindelijke doel te zijn van onze Europese politiek.

TOENADERING OOST-WEST

Prof. Van Hulst stelde in zijn bijdrage duidelijk, dat vele mensen de politieke werkelijkheid bezien vanuit het schabloon Oost-West. Dit schabloon is echter ontoereikend.

Een nieuwe tegenstelling, die van Noord-Zuid, wordt met de dag scherper. In de nabije toekomst zal deze tegenstelling het allesoverheersende wereldprobleem zijn. Ook noemde spreker de rassendiscriminatie. Deze loopt als een rode draad door de Oost-West-tegenstelling heen. Juist deze problematiek maakt het in hoge mate noodzakelijk dat wij tot een gesprek komen met het Oosten. Juist omdat Oost en West beiden een taak hebben teneinde een oplossing te vinden voor de hierboven genoemde problemen. Een grondvoorwaarde voor zo'n gesprek is, om eindelijk te beginnen met de ontmythologisering van de Westerse vrijheid. Zijn wij werkelijk wel zo vrij?

In dit verband noemde de spreker o.m. de ten dode opgeschreven middenstand, de indoctrinatie van de reclame, de dictatuur van de seksualiteit en het feit, dat de Westerse literaire produktie veel meer beheerst wordt door de resultaten van het marktonderzoek dan de kunstenaar zich bewust is.

Ook de invloed van het militaire apparaat op de wetenschap dient niet onderschat te worden.

Zonder de dictatoriale aspecten van het communisme ook maar te bagatelliseren is een kritisch zelfonderzoek ten aanzien van ons eigen systeem noodzakelijk. Pas dan is reële toenadering tot het Oosten onzerzijds mogelijk.

Na de middagpauze werd nog nader op diverse, door de sprekers gelanceerde, opmerkingen ingegaan, mede naar aanleiding van vragen en opmerkingen uit de discussiegroepen.

EUROPESE VEILIGHEIDS- CONFERENTIE

Een belangrijk onderwerp was het houden van Europese verkiezingen en een Europese partijformatie. Een en ander zou er inderdaad toe bij kunnen dragen, dat de bevolking meer betrokken wordt bij het wel en wee van de Europese samenwerking.

Bij de vorming van „Europese partijen” is het echter twijfelachtig of we wel kunnen uitgaan van de bestaande partijformaties zoals die zich in de diverse landen manifesteren. Een geheel nieuwe indeling zou ook, gezien bepaalde erva-

ringen in Straatsburg wenselijk kunnen zijn.

Een Europees veiligheidssysteem is noodzakelijk. Daaraan dient echter eerst een duurzaam overleg in de vorm van een Europese veiligheidsconferentie vooraf te gaan. Uiteraard dient ook de U.S.A. aan dit overleg deel te nemen, terwijl ook dit overleg niet beperkt mag blijven tot Nato-en Warschaupaktlanden. De neutrale landen in Europa dienen er bij betrokken te worden.

De erkenning van de D.D.R. en de Oder-Neisze grens was ook in de middagvergadering een belangrijk thema. In meerderheid was men het er over eens, dat erkenning in de één of andere vorm van de D.D.R. gewenst was mits ook een regeling voor de kwestie Berlijn daaruit voortvloeide. Men zag tevens het gevaar voor een verder isoleren van Oost-Duitsland. Een regeling van de kwestie Duitsland werd wel gezien als een noodzakelijke stap op de weg naar een Europees veiligheidssysteem. Ook de kwestie Noord-Zuid kwam nog uitvoerig ter sprake. Opgemerkt werd in dit kader nog, dat voorkomen diende te worden, dat de Oost-Westtegenstellingen in de ontwikkelingslanden hun weerslag gaan vinden. Dit zou een groot gevaar voor de wereldorde betekenen.

Veel nieuwe aspecten ten aanzien van de gehele problematiek kwamen er mijns inziens op deze studiedag niet aan de orde. Naar mijn gevoel was echter de stellingname van prof. Van Hulst het meest waardevol, want voor alles geldt dat, wil men vanuit het Westen een duurzame dialoog met het Oosten tot stand brengen, wij eerst kritisch dienen te staan ten opzichte van onze eigen samenleving. Met andere woorden een dialoog heeft pas zin, wanneer men zich bewust is van zijn eigen zwakheden.

* * * Vermogens- belasting

Minister Witteveen deelde onlangs de Kamer mede, dat de vermogensbelasting in Nederland in vergelijking met andere landen al te hoog is. Wij menen, dat dit zacht gezegd een kleine vergissing moet zijn. Het recente E.E.G.-rapport noemt als onderdeel van de vermogensbelasting: Luxemburg 9% van het totaal, Italië eveneens 9%, Duitsland 8%, België 5%, Frankrijk en Nederland 3%. Zeker, wat de inkomstenbelasting betreft staat Nederland wel ongeveer aan de top, maar ten aanzien van de vermogensbelasting is Nederland vergeleken met de genabuurde landen, beslist niet het hoogst.

Trouwens, het is voor ons de vraag of de totale belastingdruk in Nederland wel de hoogste is van de ons omringende landen. Als men de totale belastingopbrengst vergelijkt met het bruto nationale inkomen tegen marktprijzen (in 1966) dan blijkt Nederland te innen 23,8 percent. Hoger lagen West-Duitsland met 24,4 percent en Frankrijk met 24,2 percent. Lager lagen België met 22,4 percent, Luxemburg met 21 percent en Italië het 19,4 percent. Wij moeten ons derhalve wel hoeden voor losse kreten!

Waarbij wij tevens onder de aandacht willen brengen, dat de verdeling van de totale belastingdruk over de verschillende inkomensgroepen nog een ondoorzichtige zaak is.

9 gulden
voor
90jaar
arp

Snelle persen en vakkundig personeel staan klaar om uw drukwerk snel en goed gereed te maken

periodieken
boeken en
handeldrukwerk

rotatie

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drielt 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

Firma C. Vermeer en Zoon's
fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 230

OUDERKERK AAN DEN IJSSEL

Ronde en ovale tafelanden. Gebogen regels voor stoelen en fauteuils. Armleggers. Kappen. Regels. Stijlen enz. enz.

NAAM- EN
NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen enz.
Zelfklevende transfers, o.a. voor autoportieren, gevelletters, graveerwerken.
ZUID NEDERLANDSE
NAAMPLATENONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
Graaf Huynlaan hoek Markt
Tel. 04494 - 5888*

G. VOGLER & CO.

(FIRMANT W. A. FIBBE)

Mauritsweg 49 - ROTTERDAM
Telefoon 010 13.78-78 / 12-96-52

TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton

GRONDSTOFFEN

voor de steen- en keramische industrie

WEGENBOUWMATERIALEN

WOUDE ZADEN
ORANJEWOUDE
Vraagt nieuwe prijscourant
TEL. 05150-2141 2 lijnen

VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

Wij leveren kwaliteitsfineren!
LANDWEER & SOMER N.V.
STADSKANAAL Tel. 05990-2004

HET probleem van Zuid-Afrika is dat van de verhouding tussen de rassen. Van essentieel belang is daarom hoe de diverse politieke partijen in Zuid-Afrika die verhouding zien en wat zij zich in concreto voorstellen op dit punt te regelen. Aan de hand van hetgeen de partijen zelf zeggen kan men zich daarover het beste een oordeel vormen.

Het is nuttig vooraf enkele gegevens te verstrekken met betrekking tot de bevolkingssamenstelling, de kiesgerechtigden en de samenstelling van het parlement.

Volgens gegevens van midden 1967 bestaat de bevolking in Zuid-Afrika uit 18.733.000 personen. Het aantal Afrikanen (in Zuid-Afrika officieel Bantoes genoemd) bedraagt 12.750.000 (68,1%), Blanken 3.563.000 (19%), Kleurlingen 1.859.000 (9,9%), Aziaten (vnl. Indiërs) 561.000 (3%).

Aan verkiezingen voor plaatselijke en provinciale rader en aan de parlementsverkiezingen nemen slechts de blanken deel. Iedere blanke van 18 jaar en ouder kan zich als kiezer laten registreren wanneer hij niet een ernstig misdrijf heeft begaan. Voor de Volksraad (onze Tweede Kamer) kiezen de Kleurlingen en Aziaten in de Kaap 4 blanke vertegenwoordigers. Zij konden zich als kiezer laten registreren wanneer zij geletterd zijn, 21 jaar of ouder zijn en 100 Rand (f 500,—) per jaar verdienen. Zij staan op een aparte kiezerslijst. De vertegenwoordiging van Kleurlingenkiezers zal bij de volgende verkiezingen, in 1971, worden afgeschaft, zo is inmiddels bepaald.

Het parlement is verdeeld in twee kamers Volksraad en Senaat (onze Eerste Kamer). De senaat bestaat uit 54 personen; 14 gekozen in de Transvaal, 11 in de Kaapprovincie, 8 in Natal, 8 in de Oranje Vrijstaat en 2 in Zuid-West-Afrika.

De staatspresident benoemt 10 leden, waarvan 2 voor Zuid-West-Afrika. Van de door de staatspresident benoemde senatoren worden er 4 geacht op de hoogte te zijn met de wensen en verlangens de kleurlingen in het algemeen. Bovendien benoemt hij één blanke voor hen uit Zuid-West-Afrika.

De Volksraad — ook volledig blank — bestaat uit 170 leden. Van hen worden er 6 door de blanken in Zuid-West-Afrika gekozen. De laatste parlementsverkiezingen vonden op 30 maart 1966 plaats.

In het parlement zijn 3 partijen vertegenwoordigd nl. de Nationale Partij met 126 zetels, de Verenigde Partij met 39 zetels en de Progressieve Partij met 1 zetel.

De zetelverdeling is een gevolg van het feit, dat het kiesstelsel gebaseerd is op het districtensysteem. De percentages van het aantal stemmen is anders over de partijen verdeeld dan het aantal zetels. Bij de laatste verkiezingen kreeg de Nationale Partij 58% van de stemmen, de Verenigde Partij 37% en de Progressieve Partij 3,1%.

NATIONALE PARTIJ

Omtrent karakter en doel van de Nationale Partij licht ons de constitutie van de Nationale Partij van Transvaal het beste in. Het program bepaalt o.a.: „Die Party staan vir die regverdige en gelyke behandeling van alle dele van Suid-Afrika, en vir die onpartijdige handhawing van die regte en voorregte van elke deel van die bevolking.”

„Die Party strew na die verwesenliking van die nasionale aspirasies en oortuigings van die volk van die Republiek van Suid-Afrika, met die leuse „Suid-Afrika Eerste”, en die bevoorordening van 'n gesonde besef van nasionale eiewaarde gevestig op die volste waardering van alles wat die geestelike en kulturele besittings van die volk uitmaak in al sy verskillende vertakings en deur die beskerming van die regte van ieder deel van die bevolking.”

„Met hierdie doel soek die Party om tot politieke samewerking te verenig almal wat bereid is om sy oogmerke en beginsels te onderskryf en hulle in goeie trou te onderwerp aan die verpligtings daaraan verbind, onder verstandhouding dat niemand lid van die Party mag word wat nie bereid is om in alle omstandighede die belange van die Republiek van Suid-Afrika te plaas bo die van die ras of land of volk waarvan hy afkomstig is of bo die van enige ander land nie.” Over de verhouding tegenover de niet-

POLITIEKE PARTIJEN IN ZUID-AFRIKA

DOOR D. CORPORAAL

blanken lezen wij in art. 13 van het program:

„As 'n grondbeginsel van die beleid ten opsigte van die Bantoe, Kleurlinge en Indiërs in die Republiek word aanvaar die erkenning van hulle as blywende dele van die land se bevolking onder die Christelike voogdyskap van die Europese rasse, met streng waking teen elke poging tot bloedvermenging van blank en nie-blank en word gestreef na die aankweking van 'n gees van welwillendheid en van onderlinge vertroue tussen blank en nie-blank, as synde in die beste belang van Suid-Afrika.

In ooreenstemming hiermee wil hy aan die nie-blanke rasse die geleentheid verskaf om hulself op stoflike sowel as geestelike gebied, elkeen op eie terrein te ontwikkel ooreenkomstig hulle natuurlike aanleg en vatbaarheid en wil hy aan hulle 's billike en regverdige behandeling in regspleging en landsadministrasie verseker.

Hy verklaar hom verder ten gunste van die territoriale en politieke segregasie van die Bantoe, sowel as ten gunste van die skeiding tussen blankes en nie-blankes in die algemeen en op residensiële en, sover as dit prakties uitvoerbaar is, ook op industriële gebied.”

Hoe de Nationale Partij dit beleid tracht

Mevr. Helen Suzman van de Progressieve Partij.

te verwezenlijken zal in een ander artikel aan de orde komen.

VERENIGDE PARTIJ

De Verenigde Partij zegt o.a.:

„Op grondslag van die Christelike etiek,

wil die Party die vooruitgang, geluk en welsyn van al die burgers van die Republiek van Suid-Afrika bevorder deur omstandighede te skep wat sal verseker dat al die rassegroepen in die Republiek vreedzaam en eensgesind sal lewe”.

Zij gaat hierbij uit van o.a. de volgende doelstellingen en beginselen:

„Die Party sal Suid-Afrika as een verenigde Staat handhaaf waarin al sy inwoners aangehulp sal word om geestelijk en stoffiek te ontwikkel.”

„Die Party sal Blanke leierskap handhaaf en erken dit as die hoofdraer van ons Westerse beskawing in Suid-Afrika.”

„Die Party sal die stelsel van privaat lewe roep wat die Republiek as 'n enkele konstitusionele eenheid sal bewaar en wat voortdurende oorlegpleging en medewerking onder die verskeie rassegroepen sal verseker.”

„Die Party sal die stelsel van privaat onderneming, waaronder die redelike aspirasies van alle rassegroepen en seksies van die gemeenskap op die beste wyse bevredig kan word, handhaaf en verdedig.”

In Sir de Villiers Graaf heeft zij een sympathiek woordvoerder, die op een open wijze zijn beleid brengt. De partij kan zich niet verheugen in een toemende aanhang.

PROGRESSIEVE PARTIJ

Tenslotte dan de Progressieve Partij. Wij citeren hier iets uitvoeriger, omdat zij een alternatief beleid aanbiedt. Van de Verenigde Partij kan dat niet worden gezegd. Er is bij haar veeleer sprake van een gradueel verschil met de Nationale Partij, wanneer men het thuislandbeleid buiten beschouwing laat.

De citaten zijn uit de uitgave „Dit is ons beleid van de Progressieve Partij”. Zij baseert haar beleid op een feit en op een filosofie:

„Eerstens, die feit: Suid-Afrika is 'n veelrassige land. Sy burgers is Swart en Wit en Bruin. Dit is vandag waar, dit sal môre waar wees en vir so ver as 'n mens in die toekoms kan sien — omdat elkeen van die ander afhanklik is. Ons plase, ons fabrieke, ons myne, ons huise, ons huidige welvaart, ons toekomstige ontwikkeling: dit alles vereis die ver-

ZUID-AFRIKA is in de wereldpolitiek een heet hangijzer. Niet in 't minst vanwege het daar gevoerde rassenbeleid. In discussies over rassenverhoudingen komt dit land steevast aan de orde als een voorbeeld van hoe het niet moet.

Wie in een discussie over de mérites van het beleid in Zuid-Afrika verwikkeld raakt ontkomt er vaak niet aan in een emotionele gedachtenwisseling terecht te komen.

En dat is geen wonder. Juist waar het in diepste zin gaat om intermenselijke betrekkingen zullen emoties moeilijk er buiten gelaten kunnen worden. Moet dat dan zult u vragen?

Niet waar emotie en bewogenheid de mens uit zijn lethargie en laksheid losrukt, wel waar de emotie de mens kortzichtig en bijziende maakt. Waar dit laatste het geval is vertroebelen emoties een juiste oordeelsvorming. Wanneer wij over Zuid-Afrika iets willen schrijven, willen wij dat trachten te doen vanuit een bewogenheid, die toch een goed zicht op wat er feitelijk gaande is bewaart. Dat kan wellicht wanneer men zich als eerste doel stelt het verstrekken van informatie.

Een uitnodiging aanvaardden om naar Zuid-Afrika te gaan brengt verschillende risico's, met zich mee. Enerzijds zijn er mensen, die zeggen, dat je toch al bevooroordeeld daar heen gaat en dus.....

Anderzijds zeggen anderen, dat het geen zin heeft om te gaan als gast van de regering, want die regering verkoopt alleen maar haar eigen beleid en dus.....

De laatste opvatting wordt blijkbaar door 'Trouw' aangehangen, getuige een hoofdartikel in het nummer van 12 juni 1969 onder de titel 'Naïef?'. Trouw vindt het onbevredigend, dat de politieke partijen niet zelf mensen naar Zuid-Afrika hebben gezonden, nadat destijds een semi-officieel bezoek niet was doorgegaan.

NAÏEF?

Trouw vervolgt dan:

„De Zuidafrikaanse regering ging ondertussen door met het inviteren van die figuren van politieke partijen van wie bekend was dat zij er anders over denken dan hun partijen. Deze onbevredigende situatie heeft de afgelopen weken een vervolg gevonden in het bezoek aan Zuid-Afrika van een aantal wetenschappelijke medewerkers van kamerfracties en politieke partijen (ARP, CHU, KVP, PvdA en D'66). Het waren geen officiële partijvertegenwoordigers, maar toch ook geen willekeurige particulieren. Het bezoek vond plaats op uitnodiging van de Zuidafrikaanse regering.

Het moest ons van het hart dat we weinig geestdriftig kunnen zijn over deze vorm van informatieverwerking. We laten nog in het midden of het wel elegant is de gast te zijn van een regering wier politiek men bij terugkeer op krasse wijze zou moeten veroordelen. Waar het ons vooral om gaat is, dat men bij bezoeken op een dergelijke wijze zich bij voorbaat berooft van een stuk informatie over wat er werkelijk leeft in de harten van Bantoes en kleurlingen. Wie als regeringsgast in Zuid-Afrika rondreist mag er niet op rekenen, dat de politiek onderdrukten hem zonder meer hun vertrouwen zullen schenken met alle risico's van dien.

Wie dit niet inziets is gevaarlijk naïef”.

Op onze beurt moet het ons van het hart, dat het ons niet bekend is, dat

één van de negen deelnemers aan de oriëntatiereis een standpunt inneemt, dat afwijkt van het standpunt, dat hun partij inneemt.

Tot nu toe is daarvan ook na de reis niets gebleken. Het initiatief tot deze reis is geboren bij een aantal jonge Nederlanders die deelnamen aan een conferentie, die plaatsvond in het kader van het Duits-Nederlands verdrag. De Zuidafrikaanse ambassade reageerde positief en stelde in overleg met de deelnemers een programma samen. Diverse zaken zijn op verzoek van de deelnemers aan de reis in het programma opgenomen, o.a. een gesprek met mevrouw Suzman van de Progressieve Partij en een gesprek met de oppositie-leider in de Transkei, de heer Gusana. Het verzoek ook een gesprek te hebben met ds. Beyers Naudé werd in het officiële programma niet gerealiseerd. Dit verhinderde de deelnemers echter niet om een gehele avond met de directeur van het Christelijk Instituut van gedachten te wisselen. Het ligt ons inziens nogal voor de hand, dat wie aan een dergelijke reis deelneemt er wel voor zorgt, dat hij naast het officiële programma ook nog de nodige contacten heeft. De opzet van het programma was van dien aard, dat hiertoe de mogelijkheid bestond.

Trouwens een verhaal als „Trouw” ophangt kun je ook ten aanzien van een aantal andere landen houden, waaraan parlementsleden en andere personen een bezoek brengen. Maar afgezien daarvan, de deelnemers aan de reis waren bepaald niet zo gevaarlijk naïef als de hoofdartikelenschrijver in „Trouw” vermoedt. Maar misschien heeft die zich door naïeviteit laten leiden.

ABORTUS: EEN OMSTREDEN PROBLEEM

DOOR PROF. DR. J. JANSSENS

ONDER therapeutische abortus *sive* abortus provocatus * wordt verstaan: het op een deugdelijke indicatie en deskundige wijze wegnemen van ontkiemd leven vóór het levensvatbaar zijn van een conceptus (= vrucht) door een voor het doen van die ingreep gekwalificeerde medicus. Met de term abortus arte provocatus wordt gesteld, dat de vrucht-afdrijving wordt uitgevoerd volgens de regels van het beroep (ars medica), hetgeen inhoudt, dat de ingreep technisch onder optimale omstandigheden en op verantwoorde wijze plaatsvindt en dat de indicatie ervoor niet strijdig is met de mening van te naam en faam goed bekende beoefenaars van de verloskunde en gynaecologie — wat overigens niet behoef te betekenen, dat er volledige overeenstemming van gevoelens bestaat tussen alle te naam en faam goed bekende beoefenaars van de verloskunde en gynaecologie —. Bij het wegnemen van ontkiemd leven in de zin van abortus arte provocatus is er sprake van een medische ingreep, die zich zeer in het bijzonder onderscheidt van elke andere medische ingreep waarbij slechts de belangen van één leven in het geding zijn. Bij abortus provocatus is er altijd sprake van een botsing van plichten ten aanzien van de ongeboren vrucht en de moeder.

Een abortus provocatus rechtvaardigende botsing van plichten kan alleen bestaan

(a) indien een op geen enkele manier te verhelpen noodsituatie aanwezig is, waarbij voortgang van de zwangerschap direct of indirect — dit laatste in verband met de psycho-sociale context — levensbedreigend is en waarbij die levensbedreiging door het afbreken van de zwangerschap kan worden opgeheven, of

(b) indien — zonder dat directe of indirecte levensbedreiging aanwezig is — het voortbestaan van de vrouw als volwaardig wezen zodanig in het geding is, dat bij het voortgaan van de zwangerschap de verdere levensontplooiing van de vrouw ernstig en blijvend belemmerd zou zijn.

Rechtvaardiging van een provocatio abortus voor de vrouw zelf met simpelweg: „mijn lichaam is van mijzelf”, kan hier nimmer gelden, omdat het gaat om twee individuen, waarvan één weliswaar nog slechts in prille ontwikkeling aanwezig is en in zeer bijzondere zin de zorg van de draagster behoef, maar waarbij dit „individu” toch ook „potentieel een hele wereld voor zich heeft”.

Rechtvaardiging van een provocatio abortus voor de arts met: „ik mag mijn levensprincipes niet laten prevaleren en daarvan uitgaande uitmaken wat wel en wat niet in het levensbelang van de zwangere vrouw is, maar ik moet mij baseren op wat de vrouw zelf als wenselijk ziet”, miskent evenzeer het „levensbelang” van het potentieel nieuwe individu. Dat de vrouw zelf — leek zijnde — zich er daarbij niet van bewust is, dat ze bij provocatio abortus ontkiemd

leven of anders gezegd „een potentieel nieuw individu” het leven beneemt, kan uiteraard niets aan het bij de medicus aanwezige weten veranderen, namelijk dat elke jonge zwangerschap wel degelijk het bestaan van een potentieel nieuw menselijk individu impliceert. De ingreep zal bij de uit hoofde van zijn beroep „verzorger van het ongeboren kind” grote weerstanden opwekken. Menig gynaecoloog zal menen, dat men met deze handeling bedenkelijk dicht bij de grens van het toelaatbare is gekomen of dat men die grens overschrijft. Dit zal zeer in het bijzonder het geval kunnen zijn met de ad b omschreven indicatie.

Met deze omschrijving wil worden aangegeven dat de vrouw in een existentiële noodsituatie verkeert, die haar (c.q. het echtpaar of het gezin) zodanig in „de mens in zijn bestaan als mens vernietigende omstandigheden” brengt, dat daarvoor geen andere uitweg bestaat dan een abortus provocatus.

Existentiële nood zal een slechts in uitzonderlijke omstandigheden aanvaardbare indicatie kunnen zijn. Diegene die abortus provocatus uitvoert op indicatie „existentiële nood” zal het leven van een „potentieel nieuw individu” vernietigen, menende daardoor „het voortbestaan van een reeds zelfstandig functionerend levend individu in zijn menselijk bestaan (c.q. van het echtpaar of het gezin)” te redden. Dit laatste slechts kan voor de arts een rechtvaardiging zijn voor wat in een collisie van plichten de enig aanvaardbare oplossing of liever gezegd „uitweg” is.

Wat in dit verband onder „het voortbestaan van een reeds zelfstandig functionerend levend individu in zijn menselijke existentie” (c.q. van het echtpaar of het gezin) verstaan dient te worden is in abstracto moeilijk nader te omschrijven en is mede afhankelijk van persoonlijke opvattingen over de waarde en waardigheid van de mens. Hoe de arts hierover overigens persoonlijk ook moge denken, van hem moet gevergd worden dat hij zich bij het stellen van de indicatie voor abortus provocatus houdt aan de regels van het beroep. De beperking van de vrijheid tot uitvoering van abortus provocatus is gegeven in de bovengenoemde omschrijving van wat onder abortus arte provocatus dient te worden verstaan.

RECHTMATIGHEID ABORTUS ARTE PROVOCATUS

Iedere medicus erkent het bestaan van een gradueel — niet principieel — verschil tussen het doden van de conceptus in de verschillende stadia van ontwikkeling en het doden van een reeds geboren individu. Geen weldenkend mens meent het recht te hebben om een reeds geboren individu te mogen doden op gronden ontleend aan wat gedacht wordt te zijn: het eigen belang van dit individu of het belang van de het individu verzorgende gemeenschap. Absolute tegenstanders van de abortus provocatus stellen:

— dat provocatio abortus — in eenzelfde zin als boven aangegeven voor het reeds geboren individu — altijd onrechtmatig is of anders gezegd dat de handelende medicus bij provocatio abortus buiten zijn bevoegdheid treedt.
— dat abortus provocatus nimmer in het belang van de mens kan zijn, omdat de mens daarbij in zijn diepste wezen schade lijdt door het stellen van een onrechtmatige daad,

— dat het ontnemen van het leven aan een, zij het in het begin van zijn ontwikkeling staand, nog zeer in het bijzonder van de draagster afhankelijk, individu ook geen wezenlijk helpen voor dit potentieel nieuwe individu kan betekenen.

— dat in elke existentiële nood — in onze maatschappij voorzeker — zo moet worden geholpen of althans zo moet kunnen worden geholpen, dat een aanvaardbare oplossing anders dan „de oplossing van de abortus provocatus” wordt verkregen.

In onze maatschappij heeft uiteraard ieder het recht om op grond van gewetensbeslissingen medewerking aan het afbreken van zwangerschap te weigeren.

Evenals ieder het recht heeft het verrichten van een zwangerschapsonderbreking te weigeren, heeft ook een ieder het recht om onder bepaalde omstandigheden het als zijn ernstige plicht te beschouwen om, na optimaal vooronderzoek naar een andere uitweg, de zijns inziens uitsluitend in aanmerking komende uitweg van de abortus provocatus te kiezen. In beide gevallen zal de hoge opvatting van de medicus omtrent zijn taak tot uiting moeten en kunnen komen.

Bij het naar het oordeel van de medicus op deugdelijke gronden gerechtigd zijn tot provocatio abortus zal zeer zelden de indicatie: het in directe zin levensbedreigend zijn van het zwanger zijn aanwezig zijn. Zwangerschap vormt zéér zelden een directe levensbedreiging. In de uitsluitend somatische sfeer komen heden ten dage praktisch gesproken geen omstandigheden meer voor die abortus provocatus ter directe bescherming van het leven van de vrouw gewenst zullen kunnen doen zijn. Het verstoren van de zwangerschap kan wel eens een noodzakelijk gevolg zijn van een therapeutische ingreep voor een afwijking die op zich niets met de betreffende zwangerschap te maken, zoals bij de behandeling van een zwangere met een baarmoederhals carcinoom. Lichamelijke afwijkingen, die niet indirecte zin levensbedreigend zijn, zijn dat soms wel in een bepaalde psycho-sociale context. Zo'n omstandigheid treedt bijvoorbeeld op, als een gravida met een ernstige ziekte, een noodzakelijke en zeer veeleisende behandeling meent niet te kunnen ondergaan. De vraag doet zich voor of de arts bij zodanige indirecte levensbedreiging wel gerechtigd is het leven van de vrouw te sparen door het leven van het kind op te offeren. Wat de arts daarbij in eerste instantie moet doen, is proberen om psychologisch verantwoord en met klem van argumenten en eventueel ook met de hulp van professioneel deskundigen op terzake zijnde gebieden (medisch maatschappelijk werkster, psychiater, psycholoog etc.) de vrouw tot andere inzichten te brengen. Jammer genoeg moet geconstateerd worden, dat vele der genoemde professioneel deskundigen al te gemakkelijk denken over het uitvoeren van een provocatio abortus en weinig begrip hebben voor het gewetensconflict, waarin de handelende vrouwenarts verkeert. Het is zaak, dat de vrouwenarts — door wie de handeling moet worden uitgevoerd — hiermede in voorkomende gevallen rekening houdt en zich afvraagt of zijn adviseurs zich de draagwijdte van hun adviezen wel voldoende realiseren en of ook zij voldoende aandacht en tijd heb-

ben gegeven aan het doorgronden van de omstandigheden en het zoeken naar oplossingen voor de problemen anders dan de abortus provocatus. Het is een ervaringsfeit, dat enerzijds zo veelvuldig buiten alle proporties liggende gedachten omtrent de somatische, psychische en/of sociale belasting van zwangerschap bestaan, en dat anderzijds het verstoren van zwangerschap zo „en bagatelle” wordt behandeld. De vrouwenarts zal het steeds eens moeten zijn met de gegeven adviezen; hij zal zich veel moeite en tijd moeten geven om de motivering van het gegeven advies te doorgronden en hij zal voor dat deel waarin zijn deskundigheid tekort schiet overtuigd moeten zijn van voldoende deskundigheid van de adviseur en van zijn boven alle verdenking verheven betrouwbaarheid. Indien de vrouwenarts hieraan twijfelt, is hij verplicht om met voorbijzien van het ontstaan van „gevoeligheden” een andere professioneel deskundige te raadplegen. Omstandigheden, waarbij van abortus

Prof. dr. J. Janssens.
Hoofd afd. Verloskunde en Gynaecologie, Academisch Ziekenhuis van de Vrije Universiteit, Amsterdam.

provocatus een aperte levensverlenging of belemmerende verergering van een somatisch of psychisch lijden verwacht mag worden, komen ook zéér weinig voor.

Een medische indicatie met als grond uitsluitend een anderszins bestaande kortere levensverwachting voor de vrouw of het somatisch of psychisch verminderd valide zijn zal slechts zelden ernstig genomen kunnen worden. De huidige mogelijkheden van de obstetrische zorg ontnemen aan een dergelijk argument veelal de grond.

Bij deze juist genoemde indicaties kunnen soms de met de zwangerschap verbonden psycho-sociale problemen meer dan de verergering van het lijden zelf en de kortere levensverwachting overkomelijk schijnen of ook metterdaad als zodanig beschouwd worden. In dergelijke moeilijke psycho-sociale omstandigheden voor de vrouw en haar gezin zullen toch meestal — als men zich daar volledig voor inzet en eventueel deskundigen van de organisaties voor maatschappelijke zorg te hulp roept — oplossingen gevonden kunnen worden; soms zal daarbij tijdelijke of langdurige verzorging van het kind elders, soms zal adoptie en soms zullen sociaal ingrijpende maatregelen van andere aard in het gezin noodzakelijk zijn. Bij het streven naar een oplossing anders dan die van de abortus provocatus zal het uiterste van de arts gevergd moeten worden.

Sommigen zullen deze in feite psycho-sociale gronden voor een medische indicatie nimmer kunnen aanvaarden. Anderen zullen genegen zijn om, als dat op geen enkele andere manier mogelijk is, de gezinssituatie door abortus provocatus te redden.

Zwangerschap ontstaan als gevolg van verkrachting komt minder vaak voor dan wordt gesuggereerd. Sommige artsen aanvaarden de indicatie om in zodanige omstandigheden een abortus te provoceren en wel op indicatie „existentiële nood”.

Velen zijn van mening, dat een abortus provocatus op zuiver eugenetische gronden nauwelijks of niet in overweging genomen dient te worden. Wel zal in zulke gevallen een medicus op psychologische gronden gerechtigd kunnen zijn tot een voortijdig afbreken van de zwangerschap te besluiten. Ook hierbij

en wordt beïnvloed door sociaal-economische omstandigheden. Vooral in de grote steden en onder slechte sociaal-economische omstandigheden is de omvang ervan zeer groot. Zo heeft men voor Wenen en Duitsland zo omstreeks 1930 kunnen berekenen, dat evenveel zwangerschappen kunstmatig verstoord werden als à terme geraakten.

Hoe zou het b.v. in Amsterdam zijn? Wij zijn hierover nu vrij goed geïnformeerd dankzij de voortreffelijke studie van dr. P. E. Treffers over Abortus provocatus en anticonceptie (1965; 206 blz., 54 tabellen, uitg. Erven Bohn - Haarlem). Uit deze studie blijkt, dat in Amsterdam omstreeks 1965 jaarlijks ± 2000 zwangerschappen tegennatuurlijk door de vrouw zelf of met medewerking van een aborteur worden verstoord (d.i. ruim 10% van alle zwangerschappen). In tegenstelling met wat veelal gedacht

25 gevallen (het meest bij de verst gevorderde graviditeiten).

Preventie van abortus provocatus kan, theoretisch gezien, worden bewerkstelligd door afschrikking, wettelijke maatregelen, beïnvloeding van de sociale situatie die aanleiding wordt tot de provocatie en bevordering van anticonceptie ter voorkoming van ongewenste zwangerschap (indeling van dr. Treffers).

Afschrikking door het via bekendmaking door de arts aan de kaak stellen van diegene die probeert, is zonder meer al onmogelijk vanwege het medisch beroepsgeheim en zou bovendien alleen tot gevolg hebben dat behalve de provocatio abortus ook nog de er door verwekte ziekte toestanden in de heimelijkheid gedrongen worden, hetgeen zeker met een veel groter aantal resttoestanden en met hogere mortaliteit gepaard zou gaan. De vrouw zou in het

is de indicatie „existentiële nood”.

Vrijwel alle gynaecologen zijn het er over eens, dat het afbreken van de zwangerschap als ontoelaatbaar beschouwd dient te worden als uitsluitend sociale indicaties bestaan.

Er zijn sociale indicaties, die een ieder zonder enige moeite misdadig vermag te noemen; er zijn er ook waarbij men dit woord moeilijk in zijn mond durft te nemen. De grondslagen voor de abortus provocatus op sociale indicatie kunnen vele zijn (lichtzinnigheid; gemakzucht; zucht naar overdaad; genotzucht en luiheid van de a.s. moeder; egoïsme van de verwekker, die de vrouw naar de abortus provocatus drijft; financiële nood; slechte woningtoestanden; het alleen staan van de vrouw — bij een in de steek gelaten verloofde, een weduwe en de vrouw van een gevangene —; de door vergroting van het gezin ontstane opvoedingsmoeilijkheden; enz.).

Wij hebben reeds eerder betoogd, dat de sociale indicatie door de artsen in het algemeen niet wordt aanvaard. Vele vrouwen met een huns inziens om sociale redenen ongewenste zwangerschap zullen daarom zelf de zwangerschap verstoren of gebruik maken van de hulp van een aborteur.

Wat dit laatste betreft blijken de ten onzent bestaande wettelijke maatregelen preventief niet van grote betekenis te zijn, terwijl anderszins de vorm waarin de delictomschrijvingen zijn gegoten (en de geest die daar achter stond) met het vroeger bestaande standpunt van de wetgever eraan hebben meegewerkt, dat vele artsen er zeer huiverig voor waren (en zijn) om zich in te laten met abortus provocatus op huns inziens deugdelijke gronden.

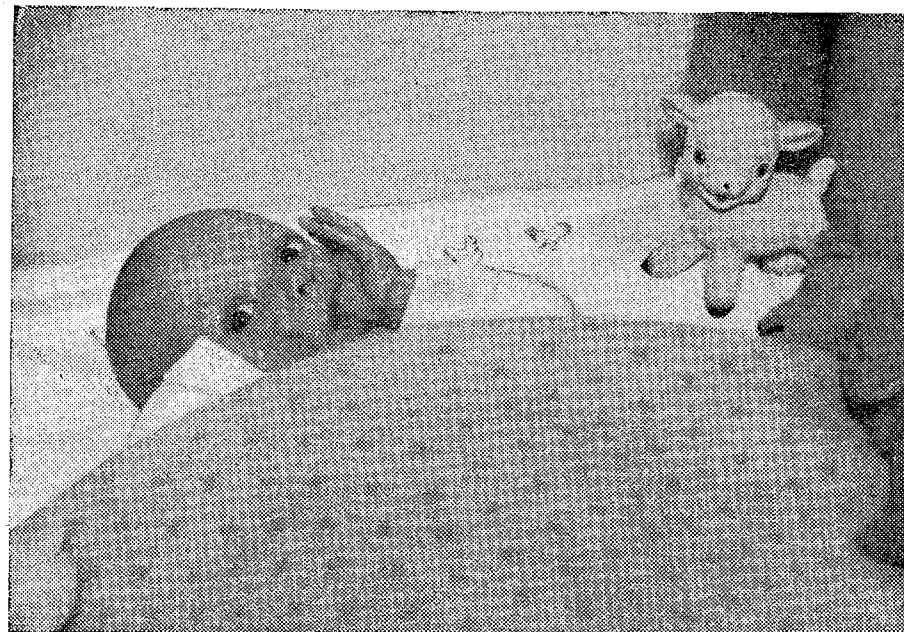
Zonder al te diep op deze zaken in te gaan worde vermeld, dat de vrees van de arts die abortus probeert op deugdelijke indicatie ongegrond is, omdat hij, ook al voldoet zijn handelen aan de delictomschrijvingen uit de verschillende artikelen, naar reeds enkele decennia geldende opvattingen in de rechtspraak voor het „strafbare feit” niet strafbaar is, als de gedraging niet wederrechtelijk is en als hem geen verwijt gemaakt kan worden voor hetgeen hij heeft gedaan.

Wil de dader strafbaar zijn, dan moeten namelijk drie voorwaarden zijn vervuld: 1) de gedraging moet zijn gesteld onder zodanige omstandigheden, dat alle elementen van de in de wet opgenomen delictomschrijving voorhanden zijn; 2) de gedraging moet wederrechtelijk zijn; 3) de dader moet schuld hebben, dat wil zeggen: hem moet een verwijt kunnen worden gemaakt van hetgeen hij heeft gedaan. (Enschede, N.T.v.G. 1966, blz. 1349).

Intussen bestaat toch nog bij vele artsen die ongegronde vrees. Ook het zich ontworsten aan het odium van clandestiniteit en niet achtenswaardig zijn van diegenen die zich inzetten voor hulpverlening bij de gezinsvorming is mede door enkele wetsartikelen belemmerd. Het is een gelukkige omstandigheid, dat nu wettelijke regelingen in voorbereiding zijn, die deze negatieve invloeden wegnemen en dat de regering meer en meer positief is gaan denken en handelen.

BESTRIJDING ABORTUS PROVOCATUS CRIMINALIS

De omvang van deze abortus provocatus criminalis hangt ten eerste samen met het zedelijk bewustzijn van het volk

wordt blijkt provocatio abortus meer plaats te vinden bij de gehuwde dan bij de ongehuwde vrouw en wel vooral bij haar, die reeds een hoog graviditeitsnummer hebben en waarbij sprake is van „overmatige fertiliteit” (d.i. een overschreden zijn van het aantal gewenste zwangerschappen door het aantal werkelijke zwangerschappen).

Abortus provocatus treedt het meest op bij vrouwen van 25-29 jaar; vóór het 20ste levensjaar komt blijkens een weliswaar bijzonder overtuigende, maar indirecte en wat grove berekening abortus provocatus relatief weinig voor. Bij de provocatio abortus wordt overwegend gebruik gemaakt van zeepoplossingen die met ballonspuiten of anderszins met kracht in de baarmoeder worden gespoten; mechanische middelen (o.a. breinaalden en andere puntige voorwerpen), farmacologische middelen, zelfmutilatie enz. worden weinig toegepast.

De gevolgen voor de gezondheidstoestand van de vrouw zijn nogal eens katastrofaal, maar vallen toch vaak wel mee. De ondeskundigheid van de vrouw en de aborteur en de gevolgen van de „heimelijkheid”, waarmee een en ander moet worden uitgevoerd, kunnen aanleiding geven tot o.a.

— ernstige infectietoestanden, die de nood tengevolge hebben of na langdurige en zorgvuldige behandeling nog onherstelbare resttoestanden achterlaten (in het bijzonder ook onvruchtbaarheid en/of buikklachten door vergroeiingen); — ernstig bloedverlies, van verbloedingsdood tot het doen ontstaan van bloedarmoede, minder vitaal zijn, psychische depressie enz.;

— perforaties van de geslachtsorganen, van de darmen en de blaas met de dood als gevolg of een langdurig ziekbed en vaak eveneens een onherstelbare resttoestand (soms fistels);

— vergiftigingen b.v. bij het gebruik maken van middelen, die niet uitsluitend de zwangerschap verstoren. Het zijn — zoals reeds gezegd — gelukkig niet alle vrouwen, waarbij op ondeskundige wijze abortus provocatus gepleegd wordt, die bovengenoemde nare gevolgen ondervinden.

Het aantal sterfgevallen per jaar is de laatste jaren voor heel Nederland 6. Ernstige ziekte toestanden (vooral shock door bloedverlies en infecties) komen naar grove schatting voor bij 1 op de

algemeen het risico van de provocatio abortus („noodsprong”, „wanhoopsdaad”, „indicator van menselijk leed en onmacht”) toch willen nemen. De ten onzent bestaande wettelijke maatregelen zijn preventief niet van grote betekenis gebleken; ze hebben zelfs op bepaalde punten een goede ontwikkeling van het socio-culturele patroon tegengegaan.

ABORTUS LEGALISEREN?

In vele landen heeft men de ellende aangegrepen als rechtvaardiging voor een soepeler houding van de wetgever en de geneeskundigen. Men heeft de sociale indicatie erkennende, de mogelijkheden geschapen voor een op deskundige en dus minder gevaarlijke wijze uitgevoerd worden van de abortus provocatus. Men heeft, zo heet dat, de abortus provocatus gelegaliseerd. In feite betekent dit in vele landen, dat men bij haar die ondanks het nader onder ogen gebracht zijn van de ernst van de ingreep en ondanks aangeboden sociale hulp bij hun wens tot abortus volhardten, dit zonder meer op verzoek reeds uitvoert. Is men hierbij op de goede weg, ook als men de geestelijke en maatschappelijke nood, die hierachter staat, in al zijn felheid ziet? Mijns inziens niet!

In het begin van dit betoog heb ik reeds gesteld, dat er vanaf het eerste begin der zwangerschap sprake is van het bestaan van nieuw leven. Elke kunstmatige verstoring van zwangerschap vat ik dientengevolge op als doden. De r.k. kerk meent, dat dit feit meteen aan ons handelen de weg wijst en wel in deze zin, dat abortus provocatus nimmer geoorloofd is. Voor mij ligt deze zaak anders.

Ik meen, dat een collisie van plichten ten aanzien van de ongeboren vrucht en de moeder in bepaalde gevallen de medicus wel het recht geeft de zwangerschap te verstoren. Ik meen, dat slechts dan een dergelijke collisie van plichten bestaat, als deze het karakter van een noodtoestand heeft. Als zodanig erken ik de medische indicatie bij het bestaan van een levensbedreiging in zuiver biologische of ook niet biologische maar wel existentiële zin — zie de inleiding —. Indien de noodtoestand dit plafond niet bereikt, bestaat er m.i. geen rechtvaardiging voor het afbreken van zwangerschap. De menselijke ellende, die er dan realiter kan bestaan

mag m.i. niet ontgaan worden door het doden van de ongeboren vrucht, mag m.i. niet worden afgewenteld op het weerloze leven daarvan. Het doden van de ongeboren vrucht is dan — positief gezegd — moord met voorbedachten rade, met zeer verschillende motieven, zoals gemakzucht, vrees voor schande, armoede, sociale nood, etc. of samengevat het niet willen aanvaarden van leed of als zodanig gekwalificeerde omstandigheden voor zichzelf, het gezin, de gemeenschap of de ongeboren vrucht zelf. De uitdrukking „moord met voorbedachten rade” heeft u, in dit verband gebezigd, misschien zeer wreed in de oren geklonken. Eerlijk gezegd heb ik dit ook met aarzeling zo durven stellen, omdat velen, die abortus provocatus plegen, zich niet bewust zijn, dat ze de hand aan een leven slaan, zolang het om een verstoring van een jonge zwangerschap gaat. Maar desalniettemin is de kwalificatie feitelijk juist.

Het legaliseren van de abortus provocatus op sociale indicatie is m.i. een verkeerd antwoord op de menselijke ellende of de als menselijke ellende gekwalificeerde omstandigheden. De ervaringen in landen met een gelegaliseerde abortus-wetgeving leren, dat de abortus provocatus daar in de plaats treedt van de meer aandacht en inspanning vergende anticonceptie en dat het aantal illegale abortus er niet door vermindert (Voorbeeld: Hongarije: in 1950 1700 legale abortus, 34.300 abortus provocatus criminalis, 235.800 zwangerschappen — totaal! —, 195.600 levend-geborenen, resp. in 1961 170.000, 33.600, 345.700 en 140.000).

De ene ellende laat zich kennelijk ook nog niet door de andere ellende betwengelen; legalisatie van de abortus laat ongebreideld zwangerschappen tot stand komen en zal ook de seksuele hygiëne ondergraven.

De bestaande noodtoestand van heden mag overigens niet uitsluitend aanleiding geven tot een afwijzing van de door velen gevolgde praktijk en van ook de legalisatie van de abortus, maar moet een ieder en ook de overheid er toe aanzetten om te bevorderen, dat het kwaad van het ongewenst zijn van zwangerschappen in zijn wortel wordt aangetast en dat eventueel ook de moeder van het ongewenste kind en het ongewenste kind zelf die hulp en steun ontvangen, die wij ieder in nood verkerend mens schuldig zijn. Deze taak is een aspect van de positieve geestelijke gezondheidszorg. Hierop uitgebreid in te gaan zou ons heden te ver voeren. We beperken ons tot het weergeven van enkele gedachten.

Het behoort tot de taak van de organen van geestelijke gezondheidszorg om de mentaliteit van het volk zodanig te beïnvloeden, dat het zijn verantwoordelijkheid bij het tot stand doen komen van zwangerschap en bij het tot stand gekomen zijn ervan gemakkelijker inziet; ook zal in de sociale noodsituatie die in elk speciaal geval de wens tot abortus provocatus doet opkomen, zo goed mogelijk moeten worden voorzien.

Het blijkt dat abortus provocatus vooral in die gevallen wordt gepleegd, waarin er sprake is van een geestelijke nood. Treffers vond, dat abortus provocatus juist vaak werd gevonden als in het ouderlijke gezin van de vrouw ge-

* In deze verhandeling is veel overgenomen van een rapport van een commissie, die zich op verzoek van de Nederlandsche Gynaecologische Vereniging heeft beraden over het vraagstuk van de abortus arte provocatus, waarvan schrijver dezer rapporteur was

VERVOLG VAN PAGINA 5

POLITIEKE PARTIEN
IN ZUID-AFRIKA

enigde samenwerking van al ons burgers. Tweedens, die filosofie: naamlijk dat in elke gemeenskap dit die individu is wat die heel belangrikste is. Dit is die regte, vryhede, welvaart, voorspoed en geluk van die individuele burger wat deur die gemeenskap beskerm en deur die Staat bevorder moet word. Hierdie filosofie maak die onderskeid tussen Westerse demokrasie en kommunistiese, fascistiese en soortgelyke totalitêre gemeenskappe.

In ons veelrassige Suid-Afrika beteken dit dat elke individuele burger met gelyke waardigheid behandel moet word. Elkeen moet gelyk wees voor die gereg. Elkeen moet gelyke geleentheid hê om sy talente te ontwikkel, om daardie talente te gebruik, om die beste waartoe hy in staat is, te kan lewer. Meriete, nie kleur nie, moet die maatstaf wees waaraan ons die waarde van die individu meet.

Dit beteken nie dat die Progressiewe Party die kompleksheid van ons Suid-Afrikaanse situasie ignoreer of sy oë sluit vir die gevare en moeilikhede inherent in 'n gemeenskap soos ons s'n met sy groepslojaliteite en groepsvoorrede, sy verskillende standaarde, sy erfenis van bitterheid en skeiding nie.

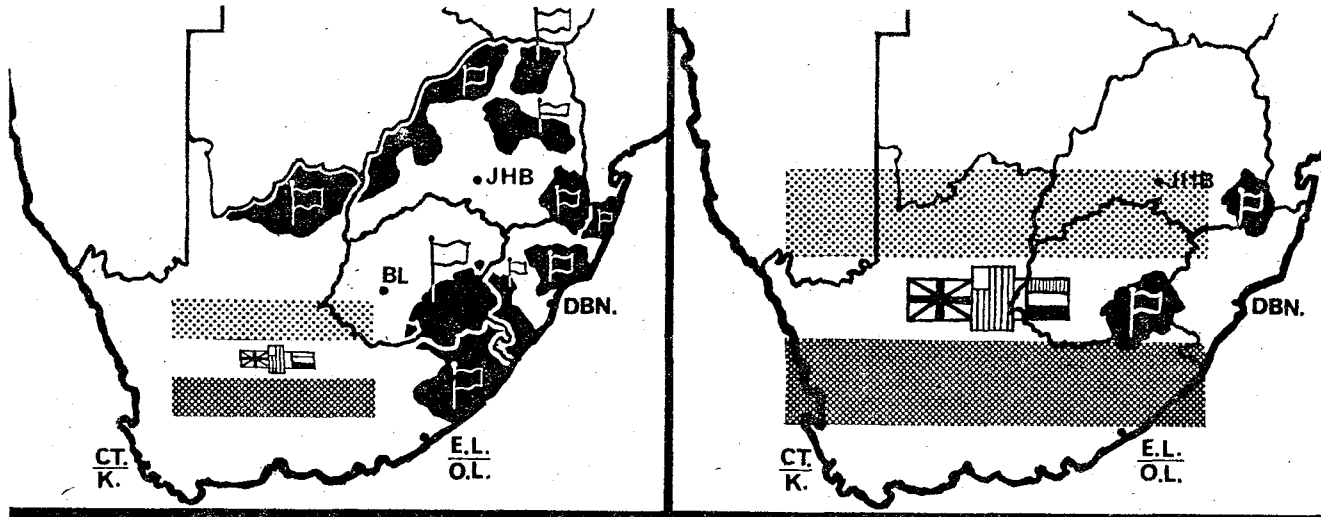
Sy beleid verseker dat hierdie verskille, hierdie lojaliteite, hierdie vooroordele niet uitgebuit sal word deur onverbidelike magsoekers nie, of hulle nou Swart, Wit of Bruin is.

Ekonomees vooruitgang, individuele geluk, die handhawing van beskaafde standaarde en op die lange duur nasionale sekuriteit, vereis dat ons diskriminasie die rug toekeer en meriete, in plaas van ras, as maatstaf stel."

Op maatschappelyk gebied staat zij vrijheid voor:

„Die Progressive Party glo dat elke burger die vryheid moet hê om om te gaan met wie hy wil, op voorwaarde dat hy niet sy vryheid so gebruik dat dit die van ander raak nie.

Hy glo dat die massa wetgewing wat segregasie verpligtend maak, herroep moet word. Sosiale verhoudinge behoort nie deur verpligting gereguleer te word nie.

'N NASIONALISTIESE SUID-AFRIKA

1. Agt of meer onafhanklike swart state in Suid-Afrika.
2. Botsende trou aan agt afsonderlike state.
3. 'n Arbeidsmag, waarvan vier-vyfdes uitlanders sal wees, burgers van onafhanklike Bantoestans.
4. Vastrapplekke vir kommunistiese aggressie.
5. Agt of meer swart state wat deur die vyande van Suid-Afrika gesteun mag word.

'N VERENIGDE PARTY-SUID-AFRIKA

1. Blanke leierskap oor die hele Suid-Afrika.
2. Een trou aan een sentrale Regering in een Republiek.
3. 'n Arbeidsmag van burgers wat trou aan Suid-Afrika verskuldig is.
4. Volle beheer te alle tye oor die strategiese grense van Suid-Afrika.
5. Agt Blanke verteenwoordigers vir Bantoes in die Sentrale Volksraad.

Sir de Villiers Graaf.
Boven een verkiezingspamflet van die Verenigde Partij.

Hulle kan ten beste deur maatskaplike konvensies en die houding van individue gereguleer word.

Die Progressiewe Party is gekant teen verpligte segregasie net soos dit teen verpligte integrasie gekant is.

As individue geriewe wil gebruik of skole wil bywoon of tussen lede van hul eie rassegroep wil woon, moet hulle toegelaat word om dit te doen. Maar insgelyks moet daar geen beperkings geplaas word op diegene wat skole wil bywoon, geriewe wil gebruik of in areas saam wil woon met ander wat dit ook op veelrassige basis wil doen nie.

Die geskiedenis toon aan dat sosiale patrone gedurig verander. Die Progressiewe Party sien uit na die dag wanneer die skeidslyne van vooroordeel sal verdwyn en ons in Suid-Afrika in 'n gemeenskap sal kan woon."

Op politiek gebied samenwerking:

„Die Progressiewe Party verwerp beleid wat tot Swart oorheersing sal lei. Net so verwerp dit diegene wat Wit oorheersing probeer handhaaf. Baasskap is sleg — of dit nou Swart baasskap of Wit baasskap is.

Ons toekoms lê ook nie in skeiding of bantustans opgesluit nie. Dit lê daarin om politieke samenwerking in die enkele veelrassige land, Suid-Afrika, te verkry. Maar samenwerking kan nie bereik word terwyl manne en vroue omrede ras of kleur die geleentheid tot deelname in die regering van hul land ontnem word nie. Nog minder kan dit bereik word solank as vrees oorheers. Vrees vir die vernietiging van Westerse standaarde;

vrees van die Witman om deur 'n Swart meerderheid oorheers te word; vrees van die Swartman vir verdrukking en minderwaardige behandeling.

Die Progressiewe Party het 'n beleid wat hierdie vrees uit die weg sal ruim en dus samewerking sal moontlik maak. Hy het 'n stelsel vir uitbreiding van stemreg na alle gekwalifiseerde Suid-Afrikaners en die versekering dat die mag van stemreg nie gebruik sal word om enige bevolkingsgroep te onderdruk nie."

Tot nu toe heeft dit alternatiewe beleid de blanke kiezers nog niet aangesproken. Vooral onder jonge intellectuelen neemt haar aanvang echter toe.

Van de Nationale Partij en van de Verenigde Partij kunnen slechts blanken lid zijn. De Progressiewe Partij stond aanvankelijk open voor iedereen, ongeacht welke huidskleur men had.

In 1968 kwam een wet tot stand, waardoor het bestaan van raciaal gemengde partijen niet meer was toegestaan. De Progressiewe Partij besloot toen noodgedwongen verder voort te gaan als blanke partij, maar wel haar beginselen te handhaven.

Als gevolg van de nieuwe wetgeving besloot de tot die tijd bestaande Liberale Partij (de schrijver Alan Paton speelde in deze partij een belangrijke rol) tot ontbinding van de partij over te gaan.

SERVICE-FLATS

in aanbouw in verschillende plaatsen op de mooiste daarvoor geschikte punten, met ruime 3-, 2- en 1-kamerwoningen. Royaal van opzet, b.v.: woonkamer van 4 x 7 m, slaapkamers van 3.60 x 6 m (met loggia), badkamer, keuken, ruime hal, berging. Eerste klas afwerking.

Het aantrekkelijke van deze-luxe en comfortabele woonvorm is, dat met volledig behoud van eigen zelfstandigheid en privacy toch de voordelen van de centrale voorzieningen kunnen worden genoten, zoals b.v.:

dagelijks diner	recreatiezaal
huishoudelijke hulp	liften en centrale verwarming
alarminstallatie	verzorging der tuinen
huistelefoon	onderhoud e.a.
logeerkamers	

Door continu-bouw worden flats van zeer hoge bouwkwaliteit geleverd tegen relatief lage prijzen: 1-kamerflats f 32.500,—, 2-kamerflats f 50.000,— — f 54.000,—; 3-kamerflats f 65.000,— — f 72.500,—, garages f 3.000,— — f 4.500,—.

Gereed of in aanbouw zijn

„VALERIUSFLAT" Europaplein, LEEUWARDEN

Op eerste stand.

Nog drie 2-kamerflats beschikbaar.

„EPER VESTE" te EPE (Veluwe)

In een gebied van prachtig natuurschoon.

Nog enkele 1-kamerflats beschikbaar.

„VIJVERSBERG" te NORG

Een aantrekkelijk woondorp temidden van 3000 h.a. Drents natuurschoon. Op 20 km van Groningen.

3- en 2-kamerflats en bungalows.

„DE STADSHAGHEN" te OMMEN

Hooggelegen met uitzicht op de Vecht en de mooie omgeving.

Frequente busverbinding met Zwolle.

3-, 2- en 1-kamerflats.

„SERVICEFLAT DRACHTEN" te DRACHTEN

Een snelgroeijende plaats met een aantrekkelijke, landelijke omgeving, met bezuiden Drachten de bossen van Oltterterp en de Oerwaag en ten westen een deel van de Friese meren.

Snelle verbindingen met Leeuwarden, Groningen en Heerenveen.

3-, 2- en 1-kamerflats.

Voor inlichtingen:

BOUWBEDRIJF KATS N.V., Tijnjedijk 76, Leeuwarden. Tel. 05100 - 31318.

Het adres met de meeste ervaring op dit terrein.

EEN EIGEN HUIS — EEN WAARDEVAST BEZIT

VERVOLG VAN PAGINA 7

ABORTUS

zinspathologie voorkwam en vooral ook bij het bestaan van relatie-pathologie van de vrouw zelf met haar partner. Provocatie is te zien als een wanhoopsdaad van de in een geestelijk isolement verkerende vrouw die een crisissituatie tot oplossing moet brengen. Causaal dient men het probleem van de abortus provocatus aan te grijpen bij juist de mentale en sociale achtergronden en in het bijzonder bij de gezins- en relatie-pathologie.

Het is tegen de verwachting in, dat hoe langer hoe meer duidelijk wordt, dat van een op ruimere schaal gegeven worden van hulp bij geboorteregeling geen eclatante invloed op het probleem van de abortus provocatus als maatschappelijk euvel verwacht mag worden. Bij diegenen, die abortus provocatus plegen, blijkt niet de onbekendheid met anticonceptionele middelen en methoden en evenmin het moeilijk erover kunnen beschikken het grootste probleem te zijn, maar blijkt vooral de gestoorde communicatie tussen man en vrouw en een gestoorde instelling tegenover de seksualiteit tot niet gebruiken van be-

staande mogelijkheden of een ondoelmatig gebruik te leiden.

Verwacht mag worden, dat de gemakkelijk toepasbare orale anticonceptie op de duur wel een belangrijke vermindering van ongewenste zwangerschappen en deswege ook van abortus provocatus zal geven. Overigens bergt dit middel het grote gevaar in zich, dat het efficiënt is naar de ene zijde (het voorkomen van ongewenste zwangerschappen en abortus provocatus) en inefficiënt naar een andere zijde (het verbeteren van de geestelijke en in het bijzonder seksuele hygiëne).

Het is een belangrijke zaak, dat hoe langer hoe meer wordt ingezien, dat de problematiek verbonden met de abortus provocatus criminalis niet oplosbaar is met een (geboorteregeling) pilletje etc. maar uitsluitend via geestelijke behandeling en sociale verheffing. Hiermee wil het grote belang van het vrijelijker ter beschikking komen van anticonceptiva niet worden betwist; ook hiervoor geldt overigens, dat bij hulpverlening de grondslagen van het mensenbestaan in het geding komen en dat deze existentiële zaken niet louter pragmatisch mogen worden afgedaan.

VERKIEZING LEDEN EERSTE KAMER

EEN verkiezing, welke in ons land het minst de aandacht trekt, is die voor leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal. Dat deze verkiezing zich slechts in geringe mate in de algemene belangstelling mag verheugen is bepaald een verkeerde zaak, maar tevens een wel enigszins te begrijpen zaak. Immers, de bij andere verkiezingen stemgerechtigde burgers komen bij Eerste Kamer-verkiezingen niet aan bod, althans niet in directe zin.

Eerste Kamerleden worden gekozen door de leden van de Provinciale Staten. Het gaat hier dus om zogenaamde „getrapte” verkiezingen.

De kiezers hebben overigens wel in indirecte zin invloed op de samenstelling van de Eerste Kamer, namelijk bij de Provinciale Statenverkiezingen. Dit wordt dan door vele kiezers weliswaar vaak vergeten, maar bij de verkiezingen van leden van de Provinciale Staten kiest men in feite tevens tegelijk indirect de leden van de Eerste Kamer. Een zaak om volgend jaar te onthouden bij de Provinciale Statenverkiezingen op woensdag 18 maart 1970.

WOENSDAG 2 JULI

Verkiezing van leden van de Eerste Kamer vindt plaats volgende week woensdag 2 juli 1969.

De leden van de Eerste Kamer worden gekozen voor een periode van zes jaren.

Zoals men weet telt de Eerste Kamer 75 leden. Om de drie jaren treedt (ongeveer) de helft af; de ene keer 38 leden, de andere keer 37 leden.

Voor de verkiezing worden de elf provincies in vier groepen verdeeld, welke elk een bepaald aantal Eerste Kamerleden kiezen.

Groep I, gevormd door de provincies Noord-Brabant, Zeeland, Utrecht en Limburg, kiest 21 leden;

Groep II, gevormd door Gelderland, Overijssel, Groningen en Drenthe, kiest 19 leden;

Groep III, gevormd door Noord-Holland en Friesland, kiest 17 leden;

Groep IV, alleen gevormd door Zuid-Holland kiest 18 leden.

Om de drie jaren treden beurtelings af de 38 Eerste Kamerleden, gekozen door de groepen I en III, en de 37 leden, gekozen door de groepen II en IV. Dit wordt bepaald in de Kieswet.

In 1963 werd de gehele Eerste Kamer nieuw verkozen in verband met haar ontbinding naar aanleiding van de Grondwetsherziening in dat jaar. In de eerste vergadering van de toen nieuw gekozen Eerste Kamer was de uitslag van de wettelijk voorgeschreven loting, dat in 1966 zouden aftreden de leden gekozen door de groepen II en IV en in 1969 de leden gekozen door de groepen I en III.

Het gaat volgende week dus om de verkiezing van 38 Eerste Kamerleden, en wel door de in 1966 gekozen leden van de Provinciale Staten in de betreffende provincies.

KANDIDAATSTELLING

De dag van de kandidaatstelling was, volgens de Kieswet, de tweede dinsdag van juni, dus dinsdag 10 juni j.l. De stemming vindt plaats op de twee-entwintigste dag na de kandidaatstelling, derhalve woensdag 2 juli a.s.

De zittinghebbende leden treden af op de derde dinsdag van september van het lopende jaar, dus dinsdag 16 september a.s. Dan treden de op 2 juli gekozenen in hun plaats.

De Statenleden dienen kandidatenlijsten in. Daarop mogen ten hoogste vijftien kandidaten worden geplaatst.

Elk Statenlid heeft één stem. De waarde van een stem is per provincie verschillend. Die waarde wordt namelijk bepaald door het inwonertal van de provincie te delen door het honderdvoud van het aantal Statenleden in die provincie. Zo is bijvoorbeeld de stemwaarde in Noord-Brabant 1.754.136 (laatst aan ons bekende aantal inwoners), gedeeld door 71 (Statenleden) x 100, is (afgerond) 247. In Zeeland echter 301.824 : 4300 = 70. Een stem van een Zeeuws Statenlid is dus minder waard dan bijvoorbeeld een stem van een Statenlid in Noord-Brabant.

(De definitieve getallen kunnen iets anders blijken te zijn, omdat inmiddels latere cijfers over de aantallen inwoners bekend zullen zijn geworden, maar dit zal geen invloed hebben op de stemming.)

De kiesdeler wordt bepaald door de totale stemwaarde van de stemmen van alle Statenleden in een groep te delen door het aantal door die groep te kiezen Eerste Kamerleden. Zoveel maal als de kiesdeler begrepen is in het stemcijfer van een kandidatenlijst, krijgt die lijst een Eerste Kamerzetel toegewezen. Uiteraard heeft ook bij deze verkiezing elke lijst een overschot en kunnen niet alle zetels in één keer worden toegewezen. Er is steeds een aantal restzetels. Als het aantal daarvan kleiner is dan zes, vindt toekenning ervan plaats volgens het stelsel der grootste overschotten en indien het aantal restzetels zes of groter is volgens het stelsel der grootste gemiddelden.

Interessant is dan de eventueel door partijen elkaar verleende steun. Wanneer partij A kansloos is voor een restzetel, maar toch nog een bepaald overschot heeft — dat is bij deze verkiezingen nu eenmaal allemaal van te voren te berekenen — kan zij een stem aan een andere bevriende partij B afstaan, al dan niet in ruil voor een wederdienst van die partij in een andere groep.

In de Eerste Kamer zitten momenteel de volgende aantallen leden voor:

	Gr. I	Gr. II	Gr. III	Gr. IV	Totaal
KVP	14	4	4	3	25
ARP	1	2	2	2	7
CHU	1	3	1	2	7
PvdA	4	6	6	6	22
VVD	1	2	2	3	8
PSP	—	1	1	1	3
BP	—	1	—	1	2
CPN	—	—	1	—	1
	21	19	17	18	75

Voor de A.R.P. hebben thans zitting: Groep I: A. A. van Eeten. Groep II: dr. W. P. Berghuis en prof. dr. W. Albeda. Groep III: H. Algra en prof. mr. P. J. Verdam. Groep IV: prof. mr. W. F. de Gaay Fortman en P. C. Elfferich.

Aftredend zijn dus de heren Van Eeten, Algra en Verdam. De beide eerstgenoemde keren niet in de Eerste Kamer terug. De beide A.R. kandidatenlijsten publiceerden wij reeds volledig in Nederlandse Gedachten van 24 mei j.l.

Wij komen uiteraard in Nederlandse Gedachten op deze verkiezingen nog wel terug. Inmiddels hopen wij onze lezers met deze informatie van dienst te zijn geweest.

„De heer Broeks heeft nog een opmerking te goedge, die ik hem belijst niet wil onthouden. Wat is sociaal huisvestingsbeleid? Is dat alleen maar kijken naar minder draagkrachtigen, of naar mensen, die gehandicapt zijn of door andere redenen zich moeilijker kunnen helpen dan de gemiddelde burger? Dat is naar mijn mening een ver-smalling van het brede patroon van sociaal beleid voeren, die wij geen van allen zouden willen onderstrepen en waarvan wij ook niet zouden willen, dat wij er elkaar mee bestempelden.

Naar mijn mening moeten wij het echt zo durven zien, dat sociale woningbouw heeft te maken met differentiatie over de eindeloos gedifferentieerde bevolking; dat het te maken heeft met zelf doen. Hoe meer de mensen kunnen zorgen voor hun eigen problemen, hoe beter het voor hen is en hoe liever zij dat ook hebben, ook al zou het hun meer moeite kosten. Dat het hun allemaal maar zoveel mogelijk uit handen wordt genomen en wordt toegeschoven vanuit Den Haag of vanuit het raadhuis of hoe dan ook, is niet ideaal. Dat is wel eens nodig, maar wij moeten daarvan vooral geen systeem maken. Om die reden steun ik de experimenten.

Ik ben van mening dat er meer variatie moet komen en dat er meer naar de mensen toe moet worden gewerkt, zodat zij in actie komen en zichzelf meer gaan redden. Er moet dus ook minder dirigistisch worden gewerkt, want dirigisme is precies het tegenovergestelde. Ik zet dan ook alles op alles om een aanvullend individueel subsidie te kunnen geven. Die vorm van inspielen op de sociale situatie waarvoor wij gesteld zijn moet mijns inziens adequaat heten. Aan de andere kant stelt hij ons in staat het objectieve subsidie geleidelijk te verminderen, ten gunste van de individuele noden van de mensen die daarmee worden geconfronteerd. Kan men nu zeg-

De heer Broeks (P.v.d.A.) verweet minister Schut, dat hij geen sociaal bouwbeleid voerde. Het antwoord van minister Schut aan de heer Broeks drukken wij hier af.

MINISTER SCHUT: ER WORDT EEN DOOR EN DOOR SOCIAAL BOUWBELEID GEVOERD

gen — ik meen dit oprecht — dat het sociale beleid van dit kabinet als zwak moet worden gekenmerkt, omdat de P.v.d.A. niet in dit kabinet is vertegenwoordigd of omdat dit kabinet de opvattingen van die partij niet is toegedaan? Kan men zeggen dat het beleid van dit kabinet alleen sterk is in het belang van de sterken?

Ik wil een paar punten noemen. Ik ben benieuwd wat de heer Broeks daartegen heeft aan te voeren. Kan er niet van een sociaal bouwbeleid worden gesproken als men er kans toe ziet bij eenzelfde bouwprogramma van 125.000 per

jaar een aanzienlijke stijging van de gelden, die centraal beschikbaar worden gesteld voor krotopruijing en sanering te bewerkstelligen, zodat aan de belangrijke vervanging van oude woningen en het opruimen van verderfelijke toestanden een krachtige aanzet kan worden gegeven en wij de hoop mogen koesteren dat wij er na verloop van jaren van verlost zullen zijn? Is dat niet sociaal? Heeft het kabinet dat niet gedaan?

Ik noem ook de wet huurdersbijdragen. Het indienen van dat wetsontwerp is ingegeven door een puur sociale aandrift en wel om de minder draagkrachtigen in woningen te krijgen die zij kunnen betalen en de mensen, die in woningen wonen die in wezen te goedkoop voor hen zijn, te stimuleren te verdwijnen. Ik respecteer uiteraard de motieven, die de Kamer hebben bewogen die wet te verwerpen. Ik kan niet goed begrijpen dat nu uitgerekend een vertegenwoordiger van de P.v.d.A. heeft gezegd dat de wet niet deugde en niet de kans heeft aangegrepen dit stuk sociaal beleid, dat in ieder geval wát verlichting gaf — al was het in de ogen van de P.v.d.A. niet genoeg — te effectueren, temeer gezien het feit, dat dit wetsontwerp afkomstig is van een kabinet waarin de P.v.d.A. wel degelijk participeerde. Ik beschouw dit meer als politiek dan als sociale politiek.

Er is echter nog meer. Wij hebben meer subsidie gegeven voor de goedkope woningen. Wij hebben dat gedaan door het gehele subsidiestelsel om te polei. Wij hebben gezegd dat er meer subsidie moest worden gegeven naarmate de stichtingskosten lager waren. Dat heeft het effect gehad dat verleden jaar in de motie-Broeks werd beoogd, namelijk dat de woningwetwoningen niet te duur en te luxueus zouden worden, opdat er geen huren voor zouden moeten worden gevraagd die de mensen niet konden betalen.

Er is nog meer. Verleden jaar is het verlangen naar meer keuzewoningen geuit. Ik kan de Kamer de verzekering geven dat ik de keuzewoningen niet alleen

meer faciliteiten heb gegeven, maar dat er ook meer keuzewoningen zijn gebouwd. Ik heb daaromtrent wat cijfers. In 1968 zijn er voor 3091 woningwetwoningen en 2908 corporatiewoningen extra bijdragen verleend. Bij elkaar is dat dus 5999. Ik neem de vrijheid het op 6000 af te ronden. In de periode 1960—1968 zijn er met behulp van extra bijdragen — het kon toen alleen in de woningwetfeer — per jaar gemiddeld 4505 woningen tot stand gekomen. Dat bewijst mijns inziens dat er méér goedkope wncingen zijn gekomen, ook al zegt de heer Broeks dat het niet zo is. Wat de woningwetwoningen betreft was er aanvankelijk een toeslag van 25 pct. op de titel van arbeidsbesparing. Wij hebben die helemaal weggenomen. Voor de keuzewoningen hebben wij echter een toeslag laten bestaan, omdat wij van mening waren dat met name de bouw daarvan moest worden bevorderd, zij het niet ongelimiteerd. Voor de corporaties heb ik, zoals ik reeds zei, in 1968 meer dan 2900 keuzewoningen kunnen steunen. Die mogelijkheid is ingesteld op 1 januari 1968. In 1969 is voor het eerst bij de contingentering de verplichting tot het bouwen van keuzewoningen gesteld en wel in totaal 5000. Om de prikkel erin te houden dat de gemeenten er niet een te schriel maar royaal gebruik van maken heb ik in de centrale reserve niet een toeslag van 500 maar van 750 woningen opgenomen, zodat er wat mij betreft geen 5000 maar 7500 keuzewoningen zullen worden gebouwd in 1969

Ten slotte wijs ik erop, dat wij de faciliteiten voor bejaardenwoningen hebben opgevoerd. Hetzelfde geldt voor de woningen voor gehandicapten. Op grond van dit alles meen ik te mogen zeggen, dat er op dit gebied een door en door sociaal beleid wordt gevoerd, met als doel datgene waarnaar wij allen streven en behoren te streven: een passende woning voor ieder gezin.”

GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

*in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheeken*

TELEFOON 05983 - 360

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER“

HOOFDSTRAAT 94-96 - VEENENDAAL

*Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen*

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

Radio K. B. Weimar Televisie

*Landelijk erkend installateur
Elektrische apparaten - Verlichting*

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
etc.

**FIRMA
T. VIETS**

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Aannemersbedrijf

G. Mulder Pzn. n.v.

**NIUWBOUW - VERBOUW
SLOOPWERKEN**

APELDOORN - Brinklaan 200 - 200 a - Tel. 11928

**UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD**

D. MEIJER - AANNEMER

VAN NIEUWBOUW-, VERBOUW- EN
REPARATIEWERKEN

Handel in hout, teerprodukten en andere
materialen.

Telefoon 7690

SASSENHEIM - Werkplaats: Zuillhofstraat 2 - Telefoon 7952

BOUWBEDRIJF VAN ESS

*uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken*

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van reprefabriceerde houten gebouwen,
houten woningen, directieketen, barakken, gara-
ges, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de land-
bouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen, etc.

EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73a - Telefoon 444 - Werkendam
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

Visser Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. (02510) 25244

Gevestigd sinds 1919

F. VINK & ZOON
Aannemersbedrijf

Telefoon 01827 - 2261

KERKLAAN 9 - MOORDRECHT

TE KOOP:

NOG 4 TE BOUWEN

MIDDENSTANDSWONINGEN

met garages aan de Nieuwe Tielseweg (Weil) naast
het nieuw te bouwen Winkelcentrum (in verschil-
lende prijsklassen) op eigen grond.

Te bevr. bij Van Noort, Aannemer en Bouwonder-
nemer, Burg. Meslaan 53a, Drumpt, Gem. Tiel.
Telefoon 03440 - 3436.

HERV. MAVO „DE SLINGE“

Slingeplein no. 8 - ROTTERDAM-23

Voor de nieuwe cursus gevraagd:

leraar wiskunde

leraar Frans

leraar Duits

leraar handelskennis

Combinatie met andere vakken is mogelijk.
Ook zij, die ver gevorderd zijn met de studie
voor één der bovengenoemde vakken, kunnen
solliciteren.

De Gemeente Rotterdam kan op zeer korte ter-
mijn voor een woning zorgen.

Brieven aan: L. Wenink, directeur. Adres: Stuart
Millpad 63, Telefoon: School: 010-179372. Privé:
010 - 321474.

OUDDORP AAN ZEE

Op JONKERSTEE in het bos zijn
te koop

**STENEN
ZOMERBUNGALOWS**

nieuw, direct te aanvaarden.
Koopsom f 24475,- incl. BTW.
Grondhuur f 300,- per jaar, las-
ten f 79,- per jaar.

Inl.: TIELEMAN, telef. 01877 - 552.

Verzorgingsflat Ommen

Aan de hoofdweg Zwolle-Ommen, die ligt aan de
rechteroever van de rivier de Vecht, verrijst de

**Coöp. Verzorgingsflat
„DE STADSHAGHEN“**

Hier, op één van de mooiste plekjes van Ommen,
kunnen de toekomstige bewoners straks genieten
van schitterende vergezichten en prachtig na-
tuurschoon.

De koopsommen van deze **luxueuze serviceflat**
zijn als volgt:

- 1-kamerflat f 32.000
- 2-kamerflat f 54.000
- 3-kamerflat f 69.000
- Garage f 4.500

Openingstijden Modelflat: woensdags van 14.00
tot 17.00 uur, vrijdags van 14.00 tot 17.00 uur, en
volgens afspraak.

Uitvoerige inlichtingen en een prospectus wor-
den gaarne verstrekt door

H. BAKKER

makelaar in onroerende goederen, lid N.B.M.,
Stationsweg no. 17, OMMEN. Telef. 05291 - 1665.
Telef. Modelflat 05291 - 1032.

EDE - TE KOOP

luxe flats met CV en lift

Nabij centrum, bossen en kerken zijn nog enkele
riante flatwoningen te koop.

Ind.: hal - gang - keuken - berging - woon-eet-
kamer - 3 slaapkamers - douche - vrij balkon
enz.

Koopsom: vanaf f 55.000,-.

Aanvaarding plm. juli a.s. - vrije vestiging - pri-
ma stand.

Tekeningen, bestek en inlichtingen worden u ver-
strekt door de makelaars onroerend goed, leden
N.B.M.

A. van Steenbeek & H. C. B. Breunissen
Stationsweg 15 - Ede - Tel. 08380 - 10024 - 13314 -
10648.

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESENDAM

*Aannemers van Oeververbindings-
werken - Griendhouhandel*

Tel. 01846 - 2156 - 2484 - Hardinxveld - Giesendam

PATENT OCEAN

WERELDWIJD TOEGEPASTE

APPENDAGES

EN

**BLOWERS, GASMETERS, SCHROEFVERDICHTERS,
TANDWIELPOMPEN ETC. VAN DE
GROOTSTE EUROPESE SPECIAALFABRIEK**

„AERZEN“

INL. & VERKOOP OCEAN N.V. - VELP (G.)
TEL 08302-6241 - TELEX 45277 - PB 55

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides“

Hooflaan 4
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

**CHRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur**

DIRECT GELD NODIG?

PERSOONLIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor ieder-
een en elk doel. Schriftelijke zeer vlugge afwerking. Res-
tantschuld vervalt bij overlijden. Geheimhouding gegaran-
deerd.

KREDIET	VOORBEELD	
	AFLOSSING	PER MAAND
f 1000.-	47.50	34.30 22.50
f 2000.-	94.50	68.60 45.-
f 3000.-	142.04	102.90 87.50
f 4000.-	171.-	112.50 70.35
f 5000.-	189.39	13.20 90.-

Op uw telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u
geheel vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraag-
formulier toe.

BENELUX CREDIET

Kummenaedestraat 66 Geleen - Telefoon 044.4 - 5320

IN PRIMA BOTER EN KAAS

STEEDS DE BAAS

ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN

KOMEN UIT DE IJSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748 - 3921*

SCHUILING GIETRIJENBENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

AMSTERDAM

Postjesweg 91 - Javastraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galmscrat 60
Jan Everzenstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bentinckstraat 28
Buiten Oranjestraat 28 - v.d. Helstplein 9 - Westerstraat 138 - Spreuwenpark 3 - Ribbestraat 39
Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST'
Is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16

Antraciet, brechcokes en olie voor centr. verwarming

ROTTERDAM

**N.V. Verhuis- en Transportbedrijf
A. SLUYTER & ZONEN**

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaartsbocht 246 - Telefoon 77550

Official PEUGEOT - DEALER

VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE EILANDEN
IJSELMONDE EN VOORNE - PUTTEN

MIDDAGS 5 juni was in de Tweede Kamer de behandeling van het wetsontwerp inzake de vennootschapsbelasting aan de orde. Het kostte de Kamerleden dan ook alle moeite, toch op tijd in de Zeeuwse hoofdstad aanwezig te zijn. Het fractiebezoek begon namelijk 's avonds met een bijeenkomst in de Middelburgse Schouwburg. Verheugend was het grote aantal aanwezigen (ruim honderd) uit Provinciaal Comité, kiesverenigingen en de bevriende maatschappelijke organisaties. Er werd in een prettige sfeer veel besproken die avond. Behandeld werden vraagstukken zowel van specifiek Zeeuwse, als van partijpolitieke aard. Duurt het in een vergadering soms wel eens een tijdje vóór het gesprek op gang komt, in Middelburg was dat niet het geval.

De heer Van Bennekom, die de vergadering presideerde kon direct na zijn inleidende opmerkingen het woord geven aan de heer A. Sandee. Deze uitte zijn grote bezorgdheid over de luchtverontreiniging, die als gevolg van de vestiging van Pechiney zou kunnen ontstaan. Een zorg, die — zo bleek het — bij vele Zeeuwen leeft. Van verschillende kanten werd, mede aan de hand van ervaringen in Frankrijk en Noorwegen, gewezen op de nadelen met name voor de fruitteelt, die deze vestiging met zich kan brengen. De verwachting leeft, dat, als gevolg van deze vestiging binnen een straal van een aantal kilometers daaromheen, een woestijn zal ontstaan. „Wij willen graag industrie hier in Zeeland, maar niet tot elke prijs”, aldus de heer Sandee. Deze opmerkingen maakten ook bij de aanwezige fractieleden de tongen los. Mevrouw Van Leeuwen, de heren Elfferich, Goudzwaard, Zijlstra en gedeputeerde Van den Bos antwoordden. Het is juist hier een ontwikkeling te onderkennen, die grote gevaren in zich bergt, indien daar niets tegen gedaan wordt. Van verschillende zijden en op verschillende niveaus wordt de luchtverontreiniging echter reeds aangepakt. De Wereldgezondheidsorganisatie werkt aan de opstelling van standaardnormen. In ons land is een meetnet in opbouw. Bij de Tweede Kamer is een wetsontwerp inzake de luchtverontreiniging ingediend. Hieruit blijkt, dat de centrale overheid ervan overtuigd is, dat er mogelijkheden moeten komen om deze bedreiging van ons welzijn aan te pakken. Ook de ruimtelijke ordening moet een plaats en een taak in het beleid krijgen. Evenals in andere landsdelen reeds eerder het geval was, treedt nu ook in Zeeland een spanning op. Enerzijds moeten er arbeidsplaatsen geschapen worden, anderzijds nadert het spook van de luchtverontreiniging. De industrie moet daar geplaatst worden waar dit zo weinig mogelijk nadelen meebrengt voor landbouw, wonen en recreatie. Op deze wijze kan men uit de spanning komen, die haast van iedere industrievestiging uitgaat.

De heer Van den Bos wees op de voorwaarden, die bij de vestiging van nieuwe industrieën gesteld worden ten aanzien van de te verwachten verontreiniging. Bij de vestiging van Hoechst zijn hierdoor geen moeilijkheden gerezen, ook bij de vestiging van Pechiney zullen voorwaarden gesteld worden. Als bijkomend voordeel geldt, dat de ontwikkeling van de techniek intussen niet heeft stilgestaan.

Ook vragen van andere aard kwamen aan de orde. De heer Lorier sprak over de handhaving van het gezag bij de bezetting van het Maagdenhuis in Amsterdam door de studenten. De heer Biesheuvel wees erop, dat de inhoud, die we aan het gezag geven, in beweging is. Denk hierbij eens aan het gezag in de onderneming. Binnen de kring van de „18” wordt hierover verder gesproken. Wat de situatie in Amsterdam betreft, is de fractie van mening, dat de gezagsorganen daar wijs en voorzichtig zijn opgetreden.

De heer Schakel sprak over de positie van ons wegvervoer, de heer Kieft nam het op voor de kunstenaars en hun inspraak in het culturele beleid, de heer Walburg verdedigde de „225 miljoen” extra voor defensie naar aanleiding van een vraag van de heer Bijl en ook de heer Boertien weerde zich in het debat.

De Kamerleden met hun gastheren. In het midden de commissaris van de koningin mr. J. van Aartsen.

A.R. KAMERLEDEN BEZOEKEN ZEELAND

DOOR DRS. J. A. DIRKSEN

Het was geen wonder, dat van verschillende kanten, o.a. door de heer Voogd, vragen werden gesteld over het fractiebeleid bij de gemeentelijke herindeling van Zeeuws-Vlaanderen. De heer Aantjes ging hierop in.

De heer Veerman beantwoordde een vraag over het PAK. De zaak van de partijverhoudingen is in beweging. We hebben als partij de koers uitgezet. Dat is duidelijk naar voren gekomen op het laatstgehouden Partij Convent. Eén van de essentiële punten is het gesprek met C.H.U. en K.V.P. Het is wel mogelijk, dat een individuele antirevolutionair deelneemt aan het PAK; het is immers een zuiver particulier gesprek. De A.R.P. wijst het PAK af. Landbouwvragen, o.a. één van de heer Balkenende over de inkomensverschillen in de landbouw, werden door de heer Zijlstra uitvoerig beantwoord.

In zijn slotwoord zei de heer Biesheuvel verheugd te zijn over de grote opkomst.

Het was een goede gedachtenwisseling, een open gesprek, waar de fracties hun voordeel mee zullen doen.

BESPREKING MET G.S.

Vrijdagmorgen punctueel om negen uur ontving het College van Gedeputeerde Staten onder voorzitterschap van de Commissaris van de Koningin, mr. J. v. Aartsen de Kamerleden in het Provinciehuis aan het fraai gerestaureerde Abdijplein in de provinciale hoofdstad.

In deze besloten vergadering werd o.m. gesproken over de problemen, welke de industrialisatie met zich mee brengt. Landbouw, visserij, recreatie, zeehavenontwikkeling, het kernenbeleid en de werkgelegenheid werden in een openhartige gedachtenwisseling onder de loupe genomen.

In zijn slotwoord wees de heer Biesheuvel op de bloeiende ontwikkeling, die deze provincie thans doormaakt. Hoe belangrijk de antirevolutionaire fracties dit proces vinden wordt niet alleen geïllustreerd door dit bezoek, maar ook door het grote aantal fractieleden, dat hierbij aanwezig is.

NAAR KAPELLE

Na de ontmoeting op het Provinciehuis, wachtte de bus om het gezelschap naar Kapelle te brengen. Gedeputeerde Van den Bos, de heer Tevel, die van alle provinciale zaken op de hoogte is en de heer Meulbroek, secretaris van het Provinciaal Comité verstrekten de informatie.

De tocht voerde langs het haven- en industrieterrein Vlissingen-Oost, waar de bedrijven van de Schelde, Hoechst en Billiton een indruk geven van de industriële ontwikkeling van dit gebied. Tijdens het vervolg van de reis viel de belangrijke plaats op, die de fruitteelt inneemt. Vooral het grote aantal op moderne wijze ingeplante percelen trok de aandacht.

Burgemeester H. G. van Suijlekom verwelkomde zijn gasten vóór het huis van zijn gemeente. Vervolgens begon de vergadering in de keurige, smaakvol ingerichte raadszaal samen met het voltallige gemeentebestuur van Kapelle. In de tijd, die hierop volgde, werd op de Kamerleden een spervuur van informatie gericht. Een team van deskundigen stond namelijk klaar om over de streek rond Kapelle en de ontwikkeling daarvan te vertellen. In zijn openingsrede gaf de burgemeester een historisch overzicht van de economische ontwikkeling van Kapelle-Biezeling. „Laat deze streek — zo bij uitstek geschikt door gunstige klimatologische omstandigheden voor de land- en tuinbouw — toch groen blijven”, zo besloot de burgemeester met nadruk zijn toespraak.

Ir. D. van Zaken, hoofdingenieur-directeur van de cultuur-technische dienst in Zeeland sprak over de ruilverkavelingsplannen in de streek Wemeldinge-Kapelle-Biezeling aan de hand van kaarten en tabellen.

De verandering in het tracé van R.W. 58 zal gecombineerd worden met de in voorbereiding zijnde ruilverkaveling. Gestreefd wordt naar schaalvergroting. Op het ogenblik is het zó, dat één kwart van de bedrijven tweederde deel van de produktie in handen heeft. Een zekere ontwikkeling in de richting van grotere bedrijfseenheden is reeds gaande. We zien het aantal bedrijfshoofden afnemen, ook het aantal meewerkende zoons geeft een daling te zien. De weg zal echter heel moeilijk zijn, met een ruilverkaveling moet men ook leren leven en erin groeien.

De heer P. J. J. Dekker, blijkens zijn vele functies een onmisbare bestuurskracht in deze streek, vergeleek de situatie van thans met die uit de crisisjaren. Toen was de malaise algemeen, elke bedrijfstak was in moeilijkheden, maar de regering hielp. Nu zijn de moeilijkheden vooral geconcentreerd in de fruitteeltsector, die gebukt gaat onder structurele overproduktie in de E.E.G.-landen.

Mede daarom poogt men nu tot de opzet van een glascultuur te komen. Op deze wijze kan de klein fruitteelt op de volle grond vervangen worden door de kleine fruitteelt onder glas.

Tot slot hield de heer Dekker de aanwezigen de steunmaatregelen voor, die de fruitteelters in België hebben. Het gaat daar om rentesubsidies, inplantsubsidies en overbruggingscredieten. In deze streek echter zien we, dat de fruitteelters (vooral de kleinen) niet over voldoende reserves beschikken om nieuwe aanplanten aan te leggen. Steun is hier gewenst, ook kan een snelle uitvoering van de ruilverkaveling uitkomst bieden. De beschikbare tijd was door de inleidingen van deze drie sprekers volledig opgebruikt. Tijdens de werklunch werd daarom de ruimte voor de discussie

Vanwege de Eerste Kamer namen de heren A. A. van Eeten en P. C. Elfferich aan het bezoek deel. De Tweede Kamerfractie was vertegenwoordigd door de fractievoorzitter de heer B. W. Biesheuvel, mevrouw J. van Leeuwen, de heren W. Aantjes, J. A. van Bennekom, C. Boertien, B. Goudzwaard, G. A. Kieft, M. W. Schakel, A. Veerman, Tj. Walburg en R. Zijlstra.

gevonden. Hiervan werd in gesprekken waarin ook de raadsleden en de gemeentesecretaris de heer I. J. Haverhoek betrokken werden, graag gebruik gemaakt.

NAAR DE OVERKANT

De oversteek naar Zeeuws-Vlaanderen werd 's middags gemaakt met de dubbeldekker „Prinses Christina”, die de dienst op het traject Kruijningen-Perk-polder onderhoudt. Per vaart zet deze reus onder de veerboten meer dan tweehonderd auto's over.

Deze middag nam ook de vice-voorzitter van het Provinciaal Comité, de heer Fossen, aan het bezoek deel.

Per bus werd de tocht voortgezet naar Terneuzen waar een bezoek aan de waterfabriek van de P.Z.E.M. gebracht werd.

Ir. A. A. Romeijn leidde de parlementariërs over het terrein rond en gaf antwoord op de vele vragen over de werking van dit bedrijf.

Het water van de Westerschelde, dat voor 95% uit zeewater bestaat, wordt op het bedrijf binnengepompt, gemicrofiltreerd en daarna verdampt.

Het resultaat is zuiver gedestilleerd water, dat aan de industrie geleverd wordt. Deze schone industrie, gestookt met aardgas, verspreidt geen stank (maar maakt wel veel lawaai) en is vergaand geautomatiseerd. Een ploeg van slechts drie man houdt de zaak in bedrijf.

De heer Van Bennekom, die met ijzeren hand vasthield aan het tijdschema, kreeg de belangstellenden met moeite op tijd in de bus terug voor het volgende programmapunt.

RECREATIEGEBIED BRAAKMAN

Namens het beheerschap recreatiegebied de Braakman van de gemeenten Biervliet, Hoek en Philippine werd het gezelschap op het terrein ontvangen door de wvd. burgemeesters van Philippine en Biervliet de heren Van Oosthegen en Claeijs, de secretaris van het bestuur de heer Bombelijn en de beheerder de heer Dourleijn. Uitvoergingen de heren op de gestelde vragen in. De voorgeschiedenis, de organisatievorm en de ontwikkeling van deze zó geslaagde opzet passeerden de revue. Het gaat hier om een uniek recreatiegebied, bestaande uit een bosaanplant, een natuurgebied voor vogels, een zwembad, een speelweide, een jachthaven, een terrein met zomerwoningen, een camping enz.

Al deze verschillende gebieden zijn van elkaar gescheiden. Op hoogtijdagen komt er een bezoekersaantal van 5000 mensen en nog loopt men elkaar dan op dit terrein, dat inclusief het wateroppervlak 208 hectare beslaat, niet voor de voeten.

Na een tocht over het terrein koerste het gezelschap via Breskens op Middelburg aan.

In zijn slotwoord vergeleek de heer Aantjes dit bezoek met het vorige van enige jaren geleden. Het is haast adembenemend, de vooruitgang te zien. Het bezoek is bijzonder instructief geweest. Dank werd gebracht aan allen in het Provinciaal Comité en daarbuiten, die aan de voorbereiding en de organisatie van dit bezoek hebben meegewerkt. In het bijzonder werd hierbij gedacht aan de heren Fossen en Meulbroek, die zich zo uitnemend van hun taak als gastheren gekweten hebben.

JOEGOSLAVISCH ADRIA CARAVANS

in de allernieuwste uitvoering, luxueus, lichtgewicht, wintersport-isolatie, vanaf f 2.968,—, inclusief B.T.W. De unieke sta-caravan.

HOLIDAY 800

twee slaapkamers, eethoek, keuken, toiletruimte, zitkamer met los bankstel, volledig geïsoleerd. f 7.952,—, inclusief B.T.W.

RED-CEDARHOUTEN

BUNGALOW 1000

9 meter lang, 3 meter breed, twee slaapkamers, eethoek/keuken, douche, toiletruimte, 220 Volt-installatie, gestoffeerd en volledig geïsoleerd, vanaf f 10.976,—, inclusief B.T.W.

LUXE ROYDEN TOURCARAVANS

geheel compleet, met veel comfort, f 6350,— (zie foto).

SOVEREIGN LUXE TOURCARAVANS

twee tot en met zes slaapplekken, vanaf f 5.340,—.

CARAVAN- EN CAMPINGBEDRIJF OUDEWATER N.V.

Zwier Regelinkstraat 21
Tel. 03486-1447 of 1406
te Oudewater